Boetiu[s] de cõsolatiõe phi

losophica disciplina scholariũ (q̃ ferme oĩm
iudicio autori nostro ascripta est) cũ cõ/
mẽtariis ab infinitis fere erroribus ema/
culatis Additũ est carmen iuuenile
Sulpicii de moribus in mẽsa
seruandis: & Quintiliani
præceptũ de officio
scholastico; et
gaꝑcepto
res.

Boetius de cõsolatiõe phi-

losophica disciplina scholariũ (q̃ ferme oĩm
iudicio autori nostro ascripta est) cũ cõ-
mẽtariis ab infinitis fere erroribus ema-
culatis Additũ est carmen iuuenile
Sulpicii de moribus in mẽsa
seruandis: & Quintiliani
præceptũ de officio
scholastico: & er
ga p̃cepto
res.

...omæ de aquino super libris Boetii de consolatione philosophiæ ...tione proemiũ feliciter incipit.

mentꝝ ...ías opꝫ vt tibi ꝓtingat vera libertas. Hec sunt ṽba Sene. viij. epl'a ad Lu... ...ocarí ꝑbíam scíam veritatis recte se hꝫ ex. ij. Metaphysice. Et ꝑbía affert dele... mírabiles firmitate ⁊ puritate ex. x. Ethico. Et multis vísa est ꝑbía res mírabilis ...a: ex de celo ⁊ mũdo Arísto. Item q nulla scía símilis est ꝑbíe: q̃ clarificat aíam ⁊ fa... ...in ẽ seculo ín ꝓfectiõe ⁊ rectítudíne. ex líbro de pomo ⁊ mo:te. ⁊ ꝑbía trahít hoícm ab ...ignoːantíe ad scíam. a tenebːis stultície: ad lucẽ sapiẽtíe: ⁊ ad claritatẽ intellectus. Ex eo ...ísto. Itẽ qː ꝑbía a supstítiõe líberatː metũ moːtis nõ ꝯturbat: ſm Tul. ín lib. de finibꝰ bono... ...oꝛ. ío Sene. has ⁊ ꝯsímiles ꝯditiões ⁊ affectus laudabíles ꝑbíe aduertẽs hoːtatur nos ad ...ruitíꝰ ꝑbíe in ꝓpõne ꝓposita sic dícẽs. Ꝑbíe seruías opꝫ. Que q̃dẽ ꝓpositio põt ꝓbarí multís ra... ...ionibꝰ Pːímo sic. Illí opꝫ seruíre ꝓ cuíꝰ seruitutẽ hoī ꝯtíngit vera líbertas: sed ꝑbía est hmõi: ígitur ...Maiːː nota. qː líbertas est nobílíssíma ꝯditio quã natura humana desíderat ⁊ affectat. Mínoː ptꝫ ...ꝓ eũdẽ Sene. q̃ postq̃ ꝑmísit ꝓpõnẽ ístã. Ꝑbíe seruías opꝫ. subíũgit: vt tibí ꝯtíngat vera líbertas. et ...paucís ínterpositís dícit. Hoc em̃. s. ípm seruíre ꝑbíe líbertas est. Ꝓbaꝯ scdo sic. illí opꝫ seruíre qð ...animũ ꝓficit: vitã dísponit: actiões regit: agẽda ⁊ omittẽda demõstrat: ⁊ sine q̃ nemo est securꝰ. ꝑbía ...est hmõi: ígitꝯ ⁊c. Maíoː nota. Nã íste ꝯditiones sunt de ꝓfectione hoís. Mínoː declaratꝯ ꝓ Señ. xvj. ...epl'a ad Lucíllũ. vbí loquẽs de ꝑbía dícit. Hec animũ foːmat ⁊ fabːícat: vitã dísponit: actiones regit: ...agẽda ⁊ omittẽda demõstrat: sedet ad gubernaculũ: ⁊ ꝓ antícipía fluctuãtiũ dirígit cursum: sine hac ...nemo est securꝰ. Ꝓːobatꝯ tertío sic. Illí est seruiendus qð tradit cognitioní vltimi finis magnũ íncre... ...mentũ. ꝑbía est hmõi: ígitꝯ ⁊c. Maíoː nota. qː cognitio vltimi finis magnũ íncremẽtũ ꝯfert ad vitam ...ex. j. Ethí. Mínoː declaratꝯ. Nã vltimꝰ finis vite hũane est btitudo: cuíꝰ cognitionẽ ꝑbía tradit. Dícit ...em̃ ꝑbía ín. iij. de ꝯsolatiõe. ꝓsa. ij. q btitudo est statꝰ oĩm bonoꝝ aggregatiõe ꝓfectꝰ: ⁊ ín eodem. iij. ...ꝓstẽdit ꝑbía ín q̃ fit vera btitudo ⁊ quõ ad eá puenıatꝯ. Ꝓːobatꝯ. iij. Illí opꝫ seruíre qð facit hoícm pa... ...ꝑbía est hmõi: ígitꝯ ⁊c. Maíoː nota. de se. Míno: ptꝫ ꝓ Señ. xlix. epl'a ad Lucíllũ. q̃ dícit. Hoc ...m̃ est qð míhí ꝑbía ꝓmittit vt me parẽ deo faciat. Ꝓːobatꝯ qnto. Illí est seruiendum qð est magístra ...oĩm: sciarũ: nutríx oĩm vírtutũ. summũ solatiũ lapsoꝝ aíoꝝ: qð est ꝑuíũ verí luminís: ⁊ cuíus exhoːta... ...est recta suí autoːítate dígnissíma. ꝑbía est hmõi: ígitꝯ ⁊c. Maíoː nota: qː rõnabíliter ꝓpter has ...ꝯditiões laudabiles alícui seruítꝯ. Míno: declaratꝯ. Nã ꝑbía est magꝝa oĩm vírtutũ. ex ꝑmo de ꝯsola... ...io. ꝓsa. iij. Ipsa est nutríx oĩm vtutũ. scdo de ꝯsola. ꝓsa. j. Ipsa est ꝑuía verí luminís. iiij. de ꝯso. ꝓsa. j. ...⁊ eíꝰ exhoːtatio est recta suí autoːítate dígnissíma. v. de ꝯso. ꝓsa. j. sic q̃ ptꝫ ꝓpositio declarata q̃ dícit ...ꝑbíe seruías opꝫ. ¶ Sꝫ díceres q̃d míhí ꝓdest ꝑbía sí fatũ est? Quíd míhí ꝓdest ꝑbía sí deꝰ rectoː est ...Quíd míhí ꝓdest ꝑbía sí casus ıperatꝯ Ad hꝫ rñdet Señ. xvj. epl'a sua. Sine ínexoːabílí lege fata nos ...stringũtꝯ: síue deꝰ arbíter vníuersí cũcta dísponit: síue casus actiõís hũanas sine oːdíne ímpellit ⁊ ía... ...adhuc ꝑbíe ıſistẽdũ est. Ꝑbía em̃ nos tueríhꝫ. Hec em̃ exhoːtatꝯ vt líbẽter deo placeamꝰ: vt ípm ...ur. vt cõtínue foːtune resístamꝰ: ⁊ vt casum feramꝰ. Licet aũt oẽs hoíes natura scíre desíderẽt: ...uící de q̃ doloː est: ꝑbíe vocát. Hꝫ iõ ꝯtíngit. qː plures omíssís delectatiõíbꝰ ínterioːíbꝰ ad dele... ...iones fugiũt coːpales. Nõ tm̃ opꝫ delectatiões coːpales eẽ eligíbílioːes ínterioːíbus. qː delecta... ...iões coːpales ípediũt a summo bono: ínterioːes aũt ad id ꝓmouẽt. vñ Boe. ín tractatu de sum. bo. ...díct. Dolere debẽt q̃ delectationíbꝰ sensualíbꝰ detínentꝯ: bona ínterioːa omittẽdo. Nã dedíti bonís ...sensualíbꝰ summa bona nõ attigũt. Quos hoíes sensuales. Boe. iiij. de ꝯsola. ꝓsa. iiij. cõparat vespti... ...ionibꝰ dícẽs. Nequeũt em̃ oculos suos tenebːis assuetos ad lucẽ ꝑspícue veritaꝭ attollere: símilesq; ...sunt auíbꝰ quarũ ıntuítũ noꝛ íllumínat: díes excecat. Et lícet hoíes sensuales ⁊ vulgares nõ magnífi... ...ent nomẽ ꝑbíe: ſꝫ magís blasphemẽt. nihílomínus tm̃ ꝑbía ín sua dígnítate ꝑseuerat. teste Sene. xiij. ...epl'a ad Lucíllũ. Nunq̃ ıntantũ cõualescet neq̃tia: nũq̃ sic ꝯtra vírtutes cõíurabítꝯ: vt nõ ꝑbíe nomẽ ...sacrũ ⁊ venerabile maneat. Sed díceres phílosophárí nõ valeo qː paup sum: sed sí díuítías habuero ...totũ me ꝑbíe dabo. ⁊ hꝫ vídetꝯ rõnabíle: qː natura ꝑ se nõ est sufficiẽs ad speculádũ: ſꝫ opꝫ cíbũ ⁊ potũ ...⁊ relíquũ famulatũ ꝑexístere. ⁊ ꝓ táto sacerdotes ī egypto habírís necessarijs ꝓpter ammírarí cepe... ...ũt phílosophárí. Hec excusatio rõne pauptatis nõ valet. Audí Sene. xvj. epl'a ad Lucíllũ q̃ dícit: nõ ...est q nos pauptas a ꝑbía reuocet: ne egestas q̃dẽ. Tolerãda est em̃ ad hãc ꝓ... hꝰ vł fames quã ...tolerauerũt q̃dam ín obsídionibꝰ. Et q̃d aliud erat ꝑmiũ patiẽtíe íllorꝫ q̃ ... ...nõ cadere ínímí coꝛ. quãto hꝫ magís est q̃ ꝓmittitꝯ ꝓpetua líbertas: nullíus hoís tímoː: ⁊ qð anímũ líberat a furoːíbꝰ ...Multís em̃ ad phílosophandũ obstítere díuítíe. Pauptas aũt expedita secura est. Si vís aío vacare ...paup ſis opꝫ: aut pauperí símílís: qː nõ põt studiũ salute fierí sine cura frugalítatꝯ. frugalítas aũt est ...volũtaría pauptas. hec Sene. Verũ est igítꝯ ad phílosophandũ exígunt necessaría: sed sufficíunt hoí... ...pauca. Nõ em̃ opꝫ futurũ felícẽ deũ terre ⁊ maris esse: qː natura paucís mínímísq; ꝯtenta est. ex scdo ...de ꝯsolatio. ꝓsa. v. Ꝓːoíice q̃ oĩa a te: ⁊ ad ꝑbíam magno cursu totísq; víríbus íntende. hec Señ. xvij. ...epl'a ad Lucíllũ. Ꝑbíe ergo seruías opꝫ vt tibí ꝯtíngat vera líbertas: vt tibí ꝯtíngat vera securítas: ...vt tibí ıteſcat felícítas: vt par deo fías: ⁊ pcípue vt ín aduersitatíbus ⁊ tribulationibꝰ posítꝰ ꝑ ípsaꝫ ...verissíme cꝯ Po... exẽplo Boe. quẽ phílosophía ín exílíũ relegatũ ab ...bus bonís pulsum dígnita... ...tibus exutũ: multís ... erijs afflictũ dulcíssíme ꝯsolabatꝯ. de cuíus phílosophíe consolatione agítur

in lib. Boe. qui intitulatur liber de consolatione philosophie. de quo ad presc[ire] nostra est
Hec sufficiant de introductione huius libri. ¶ Sed antequam ad litteram accedam[us] [quo]d sunt pre[mit]
Cā huius opis suscipiēdi. Primū de cā suscepti operis. Scōm de causis hui⁹ libri. Tertiū de titulo huius libri. Quartū de cā intitulationis psentis libri. Quintū de generali summa et sententia libri et eius ne. Quartū de cā intitulationis psentis libri. Quintū de generali summa et sententia primū videlicet circa cām suscepti operis: quare Boe. hūc libru conscripsit est sciendum. eximius consul romanus fide catholicus extitit: q disputans de fide catholica cōtra duos scz ptra nestoriū et Euticem: cuz nullus esset q eis resisteret. Boe. ipsos in cōmuni consilio cut ptz in libro de duabus naturis in xpo. Tempore vero theodorici regis gothoz cum ide doricus tyrānī idem suā contra romanos vellet exercere: et quoslibet bonos opprimere. Bo tute dei armatus plus oībus alijs sibi restitit: et quos tyrānica rabies inuaserat Boe. amor exponens se periculis ipsos liberauit. Videns autē Theodoricus rex gothoz solum ipm b[oe]riū sibi resistentem: cogitabat qualiter ipm perderet: et cum iustam causam contra eum non inueniret duas falsas causas confinxit. Dicit enim boeriū impediuisse quēdam delatorem sibi litterarū q cōtinebant accusationē senatus romanoz: vt sic senatus redderetur reus lese maiestatis. Hanc cām tangit Boe. psa. iiij. huius pmi dicens. Delatorē ne documenta deferret quibus senatum maiestatis reum faceret impedisse criminamur. Secūdo accusabatur Boe. q quasdam litteras direxisset ad imperatorem constantinopolitanū per quas restitueret libertatem pristinā ipsis romanis. Hāc cām tangit boe. eodem psa sic dicēs. Nam de compositis falso litteris quibus libertatem arguor sperasse romanā quid attinet dicere. His de causis Boe. per viles psonas: et infames accusatus: indefensus: reus est iudicatus et a rege Theodorico papie in exiliū relegatus Boe. aūt in exilio positus. preteritā psperitatē secum reputans et psentem aduersitatem cōsiderans ne aliquis homo in simili statu positus desperaret: sz vnde consolaretur haberet: philosophicā consolationē cōposuit cōtra mutabilitatē fortune. Ex quibus dictis ptz: q cā suscepti operis est illa quatenus boetius se in exiliuz relegatum ab oībus bonis
Cā huius operis depulsum: dignitatibus exutum: philosophice tueretur: volens cōsolari quēlibet hoiem in simili statu positum: ne desperet similiter esse cōtuendum. ¶ Secūdo videndum est de causis huius libri. Et causa efficiens fuit Boe. qui describēs materiā huius libri vtitur tam psa q metro: imitatum martianū felicem capellam: q in describendo nuptias mercurij et philologie hoc stilo vsus est: de q fit mentio vbi dr. Egregiam sobolem cui per stilbontis amorez. Vi superum magna sociasti teste capella Licet iste liber boetij multum excellat librū martiani tam nobilitate materie q p̄ priuilegio eloquentie. Boe. enim nec Tullio in prosa: nec Virgilio in metro mino: reputatur. Vtitur aūt Boe. in hoc lib. prosa in qua ponit rationes ad psolandū boetiū: pbando q nō sit dolendum de amissione rerū tēporalium. Vtitur autē metro delectabili: vt dum audiatur mero: obliuioni tradatur. Causa materialis huius libri est philosophica consolatio ordinata ad contemptū mundanoz et ad appetitum summe felicitatis vel philosophica consolatio persuadens neminem extolli in psperis: nec depmi in aduersis. Vel aliter. Causa materialis siue subiectum hui⁹ libri est status miserabilis Boe. philosophica cōsolatione supinducta. Causa formalis tractatus huius libri consistit in eius diuisione. de qua videbitur post. Causa aūt formalis tractandi est modus agendi boetij: et est dialogus. i. sermo duoz. introduxit em̄ boe. in hoc lib. duas psonas: scz seipm suā miseriā deplangētem: et pbiam sibi condolentez et ipsum super sua miseria consolantem: et hoc est rōnabile. Nam fm beatū Greg. Verus ordo consolationis es: vt cum volumus aliquē a meroze suspendere: pmo studeamus luctui eius cōcordare vel ideo causa formalis est dialogus: quia in quadā parte huius primi libri philosophia introducit fortunam ipm Boe. alloquētem vbi incidit quedā figura tropi que vocat ethopea. De qua dicit grecis. At introducit aliquis ethopeia loquētes: vt cū fortuna loquit Boe. ipsa. Vel pōt dici fm cōiter loquentes: q causa formalis tractandi est quintuplex. diffinitiua. diuisiua. pbatiua. improbatiua. et exemplorum positiua: sicut videbitur in libro. Causa finalis huius lib. est vt ipo cognito nosipsos et quoslibet alios in aduersitatibus et tribulatione positos philosophica cōsolatione tueamur: et ne extollamur in psperis et deprimamur in aduersis. ¶ Tertio videdum est de titulo huius lib. et de eius expositione. Unde. scien dū q titulus fm Remigiū sup donato est clauis siue ingressus opis sequētis. Et dr. tulus a titan qđ est sol: sicut em̄ sol illuminat mundum: sic titulus librū. Et preponitur titulus libro
Titulus opis. ad cōsummationē opis: et ad laudē autoris. Est g̃ titulus p̄sentis libri talis. Anitij Manlij Torquati seuerini Excōsulis Patricij Ordinarij Boetij viri illustris incipit liber se psolatione pbie. Sed q̄rit quare tot noia ppria ponūtur in titulo. Dicunt aliq q forte fuit consuetudo romanoz: vt sic noia ascriberēt auoz suoz et predecessoz. Vel aliter potest dici q plura noia ponunt in titulo, ppter honorē et laudē ipsius boetij: qz fm Senecā in lib. de clemētia ad neronē. Multa cognomina honoris data sunt. Sicut em̄ vilis psona nō vult noiari nisi vno noie: qz quāto plus noiatur: tāto plus [de]scitur et tāto magis sordescit sic honesta psona vult noiari pluribus noibus vt sic magis in[no]rescat alijs sua fama. Nam oēm bonū in cōmune deductum magis elucescit. Exponi[tur] lus sic Boe. dictus Anitius a quodā nobili romano sic dicto. de cuius genere ipse tius quasi inuictus. ab a qđ est sine et vicos victoria. Nunq em̄ Boetius vinci p[otuit] re ad iniusticiā: sicut ipse testat in quarta prosa huius pmi libri dicens. Nun[quam] quisq detraxit. Scđo Boetius dictus fuit Mālius: qz de genere mālioz fu[it] Tertio boetius dictus fuit torquatus a quodā nobili romano sic dicto: q[uia]
Prenomina et agnomina boetij

cum quodam de galla ipsum deuicit: ⁊ torquē in collo eius herentē ipsius detraxit: cuius nōe dict⁹
fuit torquatus. de cuius genere fuit boetius. Quarto Boetius dictus fuit Seuerin⁹ a seueritate. Se
uerus cū fuit cū Theodorico regi gothor⁹ se opposuit. vel dictus seuerinus quasi sequēs veritatez.
cū in iudicijs: vel amore: vel odio flecti potuit a veritate. Quinto Boe. dictus fuit exconsul:
quia cōsulibus romanor⁹. vel excōsul quasi extra cōsulatū positus: quē pus habuit. Excōsu
les qui iam deposuerint cōsulatū. Et lz ab honore cōsulatus cessarent: tn postea plus alijs
reverentia habebant. Sexto dictus fuit patricius a nobilissimo romano sic dicto. de cuius
nōe. Vel alio mō. Patricij dicebātur nobiles romani q̄ puidebāt reipublice sicut pr̄ filio:
scripta erāt aureis litteris: ⁊ iō dicebātur pr̄es conscripti. de quor⁹ numero vnus fuit Patri
cius Boe. ꝓpter qđ dictus fuit patricius. Septimo dicebat ordinarius: qz rempublicā ordinauit. vl
aliter ordinarij dicebātur q̄ tante dignitatis erāt vel quolibet ordine digni essent: ⁊ sic fuit boetius.
Octauo noīe ꝓpio dictus fuit Boe. qđ interp̄tatur adiutor: qz in necessitate paupibus subueniebat
Quarto videndū est de cā intitulationis huj⁹ libri. Intitulatur iste liber de cōsolatione philoso-
phica. Ubi sciendū est q̄ philosophica cōsolatio ꝺz rationabilis demonstratio declarans de cuius amis
sione nō est dolendū: ⁊ de cuius possessione nō est gaudendū. Et qz ꝺ ꝓtractatur in p̄mo libro: iō sic
intitulatur. Quinto videndū est de generali summa huj⁹ totius libri. Ubi sciendum q̄ Boetius in ꝺ
libro ostēdit bona tēporalia esse trāsitoria: ⁊ nō ꝓsistere totaliter in eius totalem verā felicitatem. ⁊ p
cōsequens nō est dolendum de eor⁹ absentia: nec gaudendum de eor⁹ p̄sentia: ⁊ neminē debere extol
li in ꝓsperis: nec deprimi in aduersis. Ostenditur etiā in p̄senti libro qđ sit summū bonū: vbi sit situ
⁊ quō ad ipm pueniatur. Etiam ostendit q̄ boni semp sunt potentes ⁊ mali semp impotentes: et q̄
bonis nunq̄ desunt sua premia: malis nunq̄ sua supplicia. Post hoc ostendit quid sit diuina puidē
tia: quid casus: quid fatum: quid liberum arbitrium. Et ponit Boe. rationes quibus probat liberum
arbitrium nō posse stare cum puidentia diuina. ⁊ ponit quorūdam falsam solutionem ⁊ eam impro
bat. postea ostendit veram solutionē quā rationib⁹ confirmat. Ista ⁊ alia plura pulchre determinan
tur in hoc libro: sicut patebit in sequentibus.

Lā iscri
ptōis hu
ius opis
Ferra
go seu fū
ma opis
huius.

¶ Proemium explanationis Ascensianæ.

¶ Iodoci Badii Ascensii in boetium de consolatione philosophiæ perq̄ familiaris ac grammaticalis explanationis proemium feliciter incipit.

Boetij vita.

QUandoquidem in exponendis autoribus Seruius grammaticus ser consideranda docuit autoris vitam: titulū operis: qualitatem discēdi: scribētis intentionē: operis diuisionē: ⁊ eiusdē explanationē: hor⁹ quinq̄ iam paucis explicabo post explanatio
nem diui thome: vt multor⁹ iudiciū est: cōmentarios additur⁹ vitā autoris huius gra
phice admodū atq̄ diserte doctissimus ⁊ perq̄ venerandus pater dn̄s Joannes tri
thenius abbas spāhemen. in libro quē his diebus de ecclesiasticis scriptoribus inscri
ptum edidit: ita consequitur Boe. Manlius Seuerinus cōsul ordinarius romanus: philosophus:
orator: ⁊ poeta insignis: in diuinis scripturis doctus: sic in secularibus lr̄is oīm suo tpe eruditissim⁹:
gener symmachi patricij fuit. Vir greco ⁊ latino copiosissime imbut⁹ eloquio. quippe qui multa vo
lumina tam Aristo. q̄ aliorum philosophor⁹ de attica lingua transtulerit in latinam: ingenio subtilis
sensu promptus: atq̄ catholicus: sermone nec Tullio inferior: quē sancti Benedicti constat amicitiā
habuisse. ⁊ in monte cassino cum Tertulio placidi monachi patre senatore in eius mensa comedisse.
Scripsit multa preclara volumina. Et paulopost enumeratis operibus eius subdit. Moritur eodez
anno quo symmachus patricius ⁊ Joannes papa sub anastasio imperatore: iussu Theodorici regis
apud rauēnam: post diuturnū exilium in carcere iugulatus. Anno dn̄i q̄ngentesimo vigesimotertio.
Indictiōe scḋa. Et sub nomīe Seuerini cathalogo sanctor⁹ insertus dicitur. Hec ille que satis arbitra
mur pro p̄mo prenoscendo. Verum qz tot ipsius noīa prescribi solent. Aduertendum est ꝓpriorū no
minū quattuor esse species. Prenomen. Nomen. ⁊ Cognomen. ⁊ Agnomen. Prenomen autē est qđ
preponitur nomini differentie vel amicitie causa: vt Quintus Aulus Titus. ⁊ quātum iudicare pos
sum hoc loco. Auitius prenomen est Boe. lz plericq̄ codices non habeant. Nomen est proprie vnicu
iuscq̄ suum: quod illi singulariter impositum est. vt hoc loco Boe. Sunt tamen qui Seuerinū pro
prio noīe appellatum putet. Cognomen est cognitionis nomē. vt hoc loco. Manlius vel mallius.
nō autem vel mendosi codices habent Manilius. Torquatus autē ⁊ vt opinor. Seuerinus manlij
cuiusdam agnomina fuerūt: ⁊ ab ipso in cognomina trāsierunt. Agnomen est qđ aliquo euentu im
ponitur vt numidius a numidia deuicta. aphricanus ab aphrica deuicta. Torquatus a torque detra
cto. Pro quo aduertendum. Manlium torquatum a torque: quā vt Aulus gellius attestatur gallo
cuidā in singulari certamine deuictor detraxerat torquati agnomē accepisse. de cuius in filium seueri
tate apud valerium maximū validum est testimoniū. Dicit preter ea Seruius grāmaticus q̄ post q̄
gallo deuicto torquē vnde torquatus dictus: detraxerat ad vrbem pergens filio suo p̄cepit. vt tantū
castra tueretur. Ille vero nacta occasione victoriam ex hoste tulit. Reuersus aūt pater laudauit qui
dem fortunā populi romani. sed filio vt dicit Liuius fustuario necauit. hec Seruius. Liuius tamē in
octauo dicit sic. Populo romano erat bellum cū latinis graue ⁊ periculosum. quippe cum et mores
⁊ arma ⁊ virtus cū romanis pares essent. Consules ediderant ne quis extra ordinē pugnaret. Titus

Noīa ꝓ
pria.

Mali⁹

Torq̄t⁹.

autem mallius cōsulis filius a metio equite tusculano ad singulare certamē puocatus fine pudore siue ira recusare pḣibitus: accessit ⁊ superauit. Mallius aūt cōsul in cōtione. Quādoquidem inobedientiā: spreto consulari imperio come impulisti: aut vt meo ꝓ aut reipu. obliuiscēdum sit: non procul a nostro plectamur ꝙ ꝓ respub. suo dāno pcā nostra luat. Triste exēplū. sed in posterum cauti erimus. Deinde securi filiū percuti iussit. vñ Virg. in. vj. semūcꝙ securi. Accipe torquem ergo verisimile est. Boe. de ꝓgenie manlioꝝ seu mutādo non l de mallioꝝ familia fuisse

Seueri⁹ lius cuius nūc mētio facta est. torquatus a torque ⁊ forte Seuerus seu Seuerinus a [illegible] est: crediderim ea cognomina a nōnullis. Boe quoꝙ data. Cetera aūt ipsi ab officio ce[illegible] aūt qui adḣuc in ḣistoriis ⁊ litteris nouitij sunt ciuitatem romanā ex actis regibus ꝓpe[illegible]

Cōsules Cōsulares. Patric⁹. Titulus opis. Qualitas opis poemaū genera

Tarquinij ⁊ stuprum Lucretie a filio eius cōmissum p consules vsqꝙ ad Julium cesarem gubernatam esse que quottānis seu singulis annis bini creabātur. tuncꝙ durante anno illo cōsules appellabantur. postea vero consulares viri sicut senatores patres appellabātur ⁊ ab eis descendentes patricij. Reliqua in precedentibus cōmentarijs expressa sunt satis abunde. Similiter ⁊ titulus operis iam satis notus ex parte artificis. nomen aūt libri est de ꝯsolatione pḣilosopḣie: eo ꝙ Boetius se ceteroſqꝙ mestos ⁊ inique depressos pḣilosopḣiam ꝯsolantem introducat. Caue autem puer: dicas liber intitulatur: sed inscribitur ꝙuis titulus latine dicatur. ¶ Qualitas autem dicendi in ḣoc opere duplex est. metrica ⁊ ꝓsaica seu absoluta: ⁊ vtraqꝙ in medio cristilo versatur. Quod vt decēter atqꝙ decore factum ab autore nostro doceam. primo ostendam quotuplex sit poematuꝫ genus: deinde quotuplex dicendi stilus. postremo quotuplex decoꝝ precipue obseruandum sit. ¶ Pro primo sciendum ꝙ poema est quodlibet poete opus. Est autem triplex poematum genus. aliud enim grece dicitur dragmaticum: aliud exegematicum: aliud mixtum. Dragmaticum latine dr actiuū: seu imitatiuū: in quo poeta seu auctor ipse nusqꝙ loquitur: sed introducit personas loquētes: ⁊ rem ipsam agentes ⁊ representātes. In quo genere sunt omnes comedie: omnes tragedie: omnes mimi: quedā egloge: quidā dialogi: ⁊ oīa in quibus poeta non loquitur. Exegematicum latine dicitur narratiuū seu recitatiuū in quo solus autor ipse loquitur vt sunt fere libri eorum qui aliquid docent ⁊ percipiūt. Mixtum autem est in quo ⁊ autor ⁊ persone introducte loquūtur cuiusmodi sunt ḣistoriographorum opera tam [illegible] ꝙ ꝓsa descripta: sed metrica dūtaxat poemata fere sunt. introducunt em̄ contiones ⁊ plurimas orationes eorum de quibus scribunt. Autoris autem nostri opus presens mixtum est: nō solum ex eo ꝙ cum ipso pḣilosopḣia loquitur: sed ideo quoꝙ ꝙ ⁊ metro ⁊ ꝓsa vtatur. cuius rationem in cōmentarijs sequentibus sancti Tḣome audies. ⁊ statum vbi de decoro loquemur: a nobis quoꝙ accipies.

de triplici stilo. ¶ Est autem tam in metro ꝙ in ꝓsa triplex dicendi qualitas: seu stilus seu genus. Aliud em̄ genus dr altiloquū seu sublime: ⁊ cōperit personis dignis ⁊ rebus arduis. Qualia sunt ḣeroica ⁊ tragica carmina: ⁊ orationes de republica: deqꝙ principibus viris ḣabite. Aliud mediocre de mediocribus rebus tractans ⁊ mediocri dicendi figura. Aliud ḣumile seu tenue infimis rebus ⁊ ḣumillimo dicendi modo cōgruens.

de triplici ꝺcoro ¶ Unde triplex precipue decoꝝ obseruandū est. Rerum: ꝓsonarū: ⁊ verboꝝ. Decorum rerum est decens ⁊ pulcḣra obseruatio in rebus quas describimus. Necesse autem est vt omnes res sint verisimiles. sint compossibiles. sint personis a quibus geste dicūtur congruētes: sint generi poematis cōformes. Oportet em̄ vt sint verisimiles. vt fidem faciamus. ꝙ si preter opinionē quid factum narremus. illud aut diuine potentie: aut secretioribus viribus nature ꝯtribuemus. vñ in poeticis fictionibus aut res diuina: aut ḣistorica veritas: aut nature secreta virtus indagāda est. Oportet item vt sint cōpossibiles. nō em̄ satis est vt seorsum narrare possibiles sint: q; turpe esset si q̄ in fine aut medio dicūtur repugnēt dictis in p̄ncipio: aut ecōuerso. Oportet preterea vt sint ꝓsonis cōgruētes. ne infanti virorum munera demus. aut priuatis regum officia: aut aliter a personis abḣorrenda. Oportet ad ḣoc vt stilo quadrent: immo verius vt stilus quadret rebus. Non em̄ res verbis: sꝫ verba rebus obsequi debent. ¶ Personarum decoꝝ seu vt greci dicunt preponi est: vt dicta ⁊ facta ꝓsonis dicentibus ⁊ facientib⁹ cōgruant. Unde considerande sunt etates: sexus: fortune: patrie ⁊ affectiones loquētium: etas infantium ⁊ puerorum affectat ludere cum cocuis: currere: cito irasci: cito placari: nil stabile aut magnificū sapienter dicere aut facere. Adolescentium autem qui nō amplius sub pedagogo sunt natura desiderat eq̄tare venari: p̄ceptoribꝰ obaudire: nil firmiter obseruare. vbi aūt iam iuuenis dici quis potest. incipit amare: rem prodigere: ḣoreas sequi: parentibus ⁊ preceptoribꝰ illudere: magna de se sapere. Uirilis autem etas longe alia est: petit diuitias ⁊ ḣonores congregat: amicitias innuit: prolem gignit: nil temere aggreditur. Senex autē auarus ⁊ incredulus est morosus ⁊ modestus. Decrepitus autem delirus iterū puerascit. Decorum sexuū afflagitat vt longe alia sint q̄ viris attribuūtur ꝙ que feminis. Femine em̄ sunt inconstantes: modo nimiū blande ⁊ affabiles: modo minaces aspere ⁊ proterue: modo iocose: modo tristes: modo amice: modo inimice. Sed status ⁊ genus vite in primis aduertendum est. Uiri autem ⁊ constantiores ⁊ prudentiores vt plurimū sunt ꝙuis feminis non desit solertia: ⁊ ad fallendū calliditas. Decorum fortunarum seu statuū precipue seruari debet. Non em̄ licet due persone loquentes eiusdem sexus ⁊ etatis sunt: ꝓpterea simile dicendi genus ḣabebunt. vt dicit Horatius de arte poetica. Inter erit multum dauus ne loquax an heros. Mulier ergo ⁊ diues ⁊ pudica aliter loquetur ꝙ mendica aut paupercula: aliter rex ꝙ plebeius: ⁊ sic in alijs consideranda est loquentiū conditio. Decorum patrie vt iuxta consuetū ritum patrie quis ponatur ⁊ dicere ⁊ facere. Multum em̄ locus natiuus ad naturā ⁊ ingeniū ḣominū facit. vtqꝙadeo

dicatur. vñ amphi ⁊ ceteri qb⁹ sanguis est calidus: calidi quidē sunt. ⁊ vehemē-
tes: sed timidi et re[illegible] arduā aggredi verentes. Germani econtrario audaces: sed non adeo rebus bel
licis astuti. Galli vafri et sublimes in factis ⁊ dictis. Cretes mēdaces. palestini dure ceruicis. Maxi
me autem affectionū obseruatio ad decorū facit. Non em̄ satis esset etatem sexum: patriam: et fortunā
loquentis considerare: nisi consideretur etiam animus eius qui loquitur. Aliter em̄ loquitur rex in ex
tremis adi[illegible] sitatibus constitutus: aliter in prosperitatib⁹ elatus. Ideo dicit Theren. in vltima come
dia. Hoc fac ergo hoc fic est vt puto omnib⁹ nobis: vt rebant sese ita magni atq; humiles sumus. Opor
tet ergo vt iratis detur sermo iratorum breuis: et abruptus. letis ⁊ felicib⁹ sermo hilaris et magnifi
cus: inepris quoq; ineptę locutiones: ⁊ prudētib⁹ apte. quod precipue in hoc opere obseruatum doce
re. ¶ Ad verborum deniq; decorum necesse est vt verba sint conformia rebus: personis: generi poe
matis: ⁊ tori compositioni. Unde in his que semel tantū dicuntur qualia sunt que aguntur vt come
die: aut recitantur coram aliquibus vt oratores et contiones: opus est vt sermones sint lucidi et clari.
Oportet etiam vt genus dicendi vniforme sit. turpe enim esset in alto stilo sermonē incipere: et deinde
a mediocrem ⁊ humilem declinare: nisi aliquando pro diuersis affectionibus loquentium sermo ele
uetur aut deprimatur. oratores p̄terea hoc fere obseruant: vt que maxime momenti et ponderis sunt
in principio et in fine orationū ponant. In principio quidem vt attentos faciāt auditores: in fine autē
vt memores. que vero minoris sunt momenti in medio locent: vbi labantes sunt audientium animi.
Oportet preterea vt sit vniforme generis poematis. Qui em̄ de rebus miseris loquens heroico stilo
et altiloco genere vtatur. aut de reb⁹ magnificis elegiaco multū ineptiret. Res em̄ misere vt amores
misere deperientium epithaphia ⁊ eiusmodi elegis scribi volunt. res magnifice heroicis carminibus.
Res doctrinales hexametro fere: sed non altisono. Victorie pugillū equorū. aut breues amores par
uecq; laudes liricis congruūt. de quibus omnibus late et diserte horatius disputat. Denicq; oportet vt
verba sint conformia tori compositioni. Sicut enim in picturis nō esset satis fingere pulchrum caput.
bonas manus ⁊ singula membra decora nisi tota cōpositio effigiei conformis et cōmensurata sit ita
et in cōpositione carminis aut orationis satis esset singulas locutiones ornatas facere. nisi inter se
congruant et quadrent. Nihil enim pulchrius est: cū omnium mēbrorum consensio qua qz in vniuer
so est mundum. i. ornamentū appellamus. dum em̄ deus viderat singula que fecerat. dictuz est q̄ erāt.
dum autem vidit cuncta que patrarat adiectū est: ⁊ erant valde bona. Sed hec hactenus plura rheto
res docebunt. Quantum autem ad institutum nostrū facit: auctor noster licet Tullio inferior sit: deco
rū tamen et aptitudinē dicendi pulchre in hoc opere obseruauit: et verba rebus personisq; congrua
maxime fecit. Quia enim philosophiā loquētē inducit: et medendi munus obeuntem: medicorū aūt
est nūc leuia nūc acria pro vulneris qualitate adhibere medicamenta: ideo non abrupte nec sine efficaci
one: interdū dulcibus modulis: interdum seuera oratione vtentē facit. Neminē aūt latere puto tripli
cem esse orationē seu locutionē. alia em̄ dr metrica et omno numerata: qua poete q̄ carmina officiūt vti
tur. alia prosa. i. prorsus a lege metrica soluta. Alia mixta vt est oratoria q̄ suos quidem muneros ⁊ mo
dulos hz: sed non eas leges nec tam auctas vt poetica. Opera aūt poetarū cōstant metro. i. mensura
non tamen apte dixeris legi metra virgiliana: sed vel carmina: vel numeros aut versus. Carmē aūt a
canendo dicitur quo circa leticie significationē habet: q̄uis et tristib⁹ sit suum canendi ac carminis ge
nus. Qualiter aūt aptitudinē dicēdi auctor noster obseruauerit suis locis dicem⁹. ¶ Scribētis aūt in
tētio in alijs cōmētarijs satis exprimit: videt aūt esse triplex. vna vt dū cōsolationem pbicam inducit
secq; q̄ritatem. i. cōquerentem a crimine purget innocētiāq; suā posteris significet: operepretium enim
est non solum innocētē habere vitam: sed famā laudabilem. vita em̄ innocēs nobis necessaria est fa
ma bona proximo. Altera est vt dum in se formā consolandi ꝓponit: alijs itidē miserijs eandē prebe
at. Tertia vt errorē mētib⁹ nostris euellat dū quia iniuste parimur deū aut nō curare mortalia: aut nō
recte gubernare falso opinamur. in hoc enim totum opus cōcludit cū dr. Nec frustra sunt in deo posi
te spes p̄cesq; q̄ cum recte fiūt ineffecaces esse non pñt. Monet p̄terea vt deum metuentes vitia vite
mus: virtutemq; sequamur. Non tamen ignoro multos opinari auctorem instituisse multo plura et
de virtutibus et de vitijs theologicisq; disquisitionibus scribere: sed preuentum morte hmōi fine pro
necessitate operi suo imposuisse. Quantum ergo ad diuisionē operis seu numerū librorū facit: notissi
mū est q̄nq; esse libros quos in carmina et prosas subdistinguere possum⁹: et licet carmē p̄mū aut secū
dū q̄ metrum primū ꝛc. dicere mallē: tamen quia in plerisq; scriptis metra non carmina allegata repe
riri: veterem morē non mutādum censui. In bonis em̄ auctoribus omnia qualia ab ipsis edita sunt fi
deliter lector dimiserit: sed hec missa facientes sextū quod de explanatione et interpretatione breuiscula
auctoris nostri erit aggrediamur.

Intētio auctoris

Diuisio operis.

¶ Finis introductionum et proemiorum vtriusq; cōmentarij.

¶ Sequitur opus auctoris cum duplici explanatione.

¶ Sancti Thomæ de Aquino in libros Boe. de co[illegible]latione philosophiæ interprætatio.

¶ Liber primi Metrum primum.

Diuisio huius operis.

CArmina qui quōdā. ¶ Presens liber Boetij ꝑma sui diuisione diuidit in ꝙnq; partes in quo ponit ꝙnq; libros partiales quos cōtinet. In ꝑmo cōquerit se miserij subiectum In se[illegible] do ponit remedia cōsolatiua. In tertio determinat de vera felicitate in quo fit fi[illegible] eā perueniat. In quarto mouet quasdā qstiones ipsi pbie. In quinto determinat de[illegible] uidentia diuina. Primus liber incipit hic. Carmina. Secūdus liber incipit ibi. Post hec paulisp Tertius ibi. Jā causa tum illa finierat.

Diuisio primi libri.

Quartus ibi. Hec cū pbia. Quitus ibi. Dixerat orationis cursum. Quid et de quo agat in quolibet libro patebit loco suo. Primꝰ liber diuidit in .xiij. partes: q; huius ꝑmi libri sunt septem metra et sex ꝑse q̄ partes patebūt: que aūt sit materia et intentio cuiuslibet partis sil'iter patebit. ¶ Notandū autē ꝙ primū metrū ꝑmi libri vocat elegiacū: qđ constat ex vno versu hexametro. i. sex pedū. Et dr elegiacū ab eleis qđ est miseria. Metrū em̄ elegiacū inuētū fuit ꝑ describēda miseria q̄uis eo hodie aliq; vtūtur ad alia describēda. vñ Hora. Versib⁹ impariter iūctis querimonia primū. Post h̄ inclusa est voti sntia cōpos. Quis aūt fuerit primus inuētor talis metri elegiaci dubitat. vnde Hora. Quis tā exiguos elegos emiserit auctor: Grāmatici certāt adhuc sub iudice lis est. Et diuiditur hoc primū in quattuor partes. Primo Boetius deplāgit statū sue miserie ex parte permutationis studij. Secūdo ex parte defectus corporalis. Tertio ex parte ꝓlongationis vite miserabilis. Quarto apostrophat ꝓtra suos amicos. scōa ibi. Bna felicis. tertia ibi. Mors hoim felix. quarta ibi. Quid me felicē. Primo facit qđ dictū est. secūdo approbat dictū suū ibi. Ecce mihi lacere. Dicit ꝑmo. Ego boetius: q̄ quondā ꝓsperitatis studio florēte peregi. i. cōposui, carmina sup. delectabilia et iocūda: nūc tpe aduersitatis flebilis. i. dign⁹ vt defleā: vel flebilis. i. tristis: cogor inire. i. inchoare mestos. i. tristia metra de mea miseria. ¶ Notādū sicut dictū fuit prius Boe. vsꝰ est in hoc lib. tā ꝓsa q̄ metro: metro q; talis modus scribēdi magis fuit cōueniēs sue materie. sicut em̄ potio curatiua q̄ amara est delectabilis⁹ sumit si fuerit aliqua dulcedine ꝑmixta. Sic rōnes pbie in ꝓsa tradite libērius a Boe. suscipiūtur si fuerint iocūditate metri dulcorate. Et ideo Boe. nunc vtit metro: nūc ꝓsa. q; alternitas vtit delectabilib⁹. vñ auctor poetrie. Qđ sapit insipidū vitiosa frequētia reddit. ¶ Jtē nota ꝙ Boe. incipit librū suū a metro nō ꝓsa: q; modus scribēdi metricus magis fuit vsitatus apud antiquos q̄ ꝓsaicus. vel ideo q; metrū est delectabilius ꝓsa: vt ergo magis alliciat audiētes ad suū librū: ideo in principio sui libri vtitur metro. Jtem nota circa litterā ꝙ carmina vno modo dicuntur scripta metrica certis pedibus mēsurata. Alio modo dicūtur quecūq; dicta vel scripta etiam prosaica que sunt de re delectabili Boe. autē florente studio composuit vt plurimū carmina prosaica de re delectabili. Edidit em̄ quedā carmina philosophicalia: quedā logicalia: quedā theologicalia: sicut patet respiciēdi ei⁹ diuersos libros. Tēpore aūt aduersitatis cogebatur Boe. ad cōponendū carmina metrica tristitia. ¶ Jtē nota. studium est vehemens applicatio animi ad aliquid agendū cū bona voluntate. dico cū bona voluntate: quia in maliuolā aiam nō intrabit sapiētia. hec. Sal. Et perfectio discipuli in tribus consistit. Ex boetio de disciplina scholariū: in attentione: docilitate: ⁊ beniuolentia. Homini enim volenti scientiam et non vt oportet studēti: impossibilis est possessio boni Eustra. primo Ethicorum. ¶ Jtem nota ꝙ duplex est studium. florens et aridū. Ad studium florens tria exigū ur. Primo requiritur iuuentus quia iuuenes perspicaciores sunt senibus. senes autem magis sunt imemores. Secūdo requirit habitus necessariorū: quia natura non est per se sufficiens ad speculādū: sed oportet necessaria existere ex quarto Ethicorum. Tertio requirit animi tranquillitas que cōtingit per sedationem passionū: q; anima quiescens et residens fit prudēs. vij. physicor. Ubi em̄ passiones dominātur: ibi intellect⁹ obscuratur: ⁊ ideo boetius in fine hui⁹ ꝑmi libri hortādo nos ad fugā passionū dicit. Gaudia pelle: pelle timorē. Spēq; fugato: nec dolor adsit. Nubila mēs est vinctaq; frenis. Hec vbi regnāt. Studiū aridū est ad qđ ⁊ currunt opposite conditiones: scilicet senectus: necessarior defect⁹: ⁊ animi ꝓturbatio. Nota ꝙ versus de miseria dicūtur mesti modi. Dicunt em̄ modi a modulādo: q; pedib⁹ modulantur. Et dicūtur mesti rōne materie: q; sunt de tristi materia: scilz aduersitatis. ¶ Nota ꝙ ī ꝑmis duob⁹ versibus notat antithesis. i. cōtraria positio. dicit em̄ in ꝑmo versu quōdā peregi: cui cōtrariatur in secōdo versu cogor inire. i. inchoare. Jtē dicitur in ꝑmo versu florēte studio: cui cōtrariat in secundo flebilis. Jtē dicitur in primo versu carmina supple iocūda cui contrariatur in secundo mestos modos. Jtem notandū ꝙ Boe. rationabiliter deplāgit statum suum ex parte permutationis studij philosophici. qđ versum fuit in studium poeticum quo tunc cogebatur vti. proposuit enim Boetius dolorem suum metrice et non philosophice consolari. Nam studium philosophicum est studium veritatis: q; secūdo me

Carmē elegiacū

Studiū.

Studiū duplex.

Mesti modi.

Antithesis.

¶ Auiticii: Mālii. Torquati. Seuerini: Boetii. Ordinarii. Patricii uiri. Exconsulis de cōsolatiōe philosophiæ. Liber primus feliciter incipit.

CArmina qui quondam studio floren[illegible] peregi.

(deest incoare)

Flebilis heu mœstos cogor inire modo.

taphysice vocari pbiam scientiã veritatis recte se habz. Studiũ aũt poeticũ studiũ falsitatis. nã ex proe
mio metaphysice in puerbiũ. mentiunt multa poete. Item p studiũ pbicũ acquirit britudo: ex. x. ethi
cox. Per studiũ aũt poeticũ falsitatẽ certitudo: ex. ij. metaphysice. ¶ Ecce mihi lacere. Hic Boe. appro
bat dictũ sui[illegible]dicit em̃ q cogat inire mestos modos hoc ipse pbat. scdo rñdet qstioni sibi. ¶ Has saltẽ.
[illegible]dixi q cogor inire mestos modos. ecce demõstratio huius ad sensuz. nã camene. i. muse poe

Muse.

tice lacere. i. lacerãtes mẽtes hoim ille dictant mihi scribẽda carmina metrica ⁊ elegi vsus miserie: quos muse mihi dictant illi rigãt. i. humectãt. ora. i. facie meã veris fleib9. ¶ No. q sm poetas nouem fingunt fuisse muse in monte helicone iuxta fontẽ caballinũ. de quo fonte loquit Persius in pncipio libri dicẽs. Nec fonte labra pollui caballino ⁊c. Que muse fingunt poetis ministrasse scientiã cõponendi carmina metrica. ⁊ iste muse poetice vocabant camene quasi canentes amene: eo q delectãt hoies rõne metri. ¶ No. q ille muse poetice dicunt lacere actiue: q: lacerant. i. distrahũt mentes hoim: subijciẽtes ipsas diuersis passiõib9: nũc passioni amoris: nũc doloris. sicut patet p Oui. de amore tractantẽ: ⁊ p alios poetas. vel dicunt lacere passiue rõne poematuz suoz: q poemata dicunt lacera: q: nõ sunt firmitate rõnis stabilita. ¶ Vbi notan. q qdã carmia dicũtur integra: quedã lacera. Integra sunt carmia pbica nulla turbatiõe pmixta: sz firmitate rõnũ stabilita: ⁊ aim firmãt. Lacera sunt carmia poetica q nõ instruũt hoiem: nec cõsolant. i. distrahũt mẽtes hoiz nũc reducẽdo hoi ad memoriã voluptates: nũc doloẽ: nũc alias passiões. ¶ Item notandũ vsus elegi pncipaliter inuenti fuerũt ppter miseriã describẽdã. ⁊ q: hos vsus muse dictabat Boe. p qs Boe. ma

Elegi

[illegible] suã miseriã reducit ad memoriã q̃ p eos cõsolarek: nõ elegi erant cã ipsi Boe. veri fletus. ¶ Item noti[illegible] duplex est fletus: adulatorius ⁊ verus. adulatorii quẽ fletus qualis est fletus amasie. Si em̃ diserit amasius ad amasiã nõ diligis me: ipsa incipit flere. quare: vt p fletũ firmius ipm possit tenere. cũ aũt nũmos nõ poterit extorquere ab ipso dicit. vade garsio te nõ noui vere. Alius est fletus q ex vero cordis dolore ⁊ ex vera pietate pcedit: ⁊ ad talẽ fletũ Boe. puocat9 fuit p musas dictãtes sibi carmia. ¶ Notan. q hec dictio elegi põt exponi dupliciter. vno mõ q teneak nominatiue: ⁊ tunc est sensus. elegi. i. vsus miserie rigant ora mea fletib9. alio mõ q teneak genitiue ⁊ tunc est sensus: camene rigãt veris fletibus ora elegi. i. miseri hois: q: elegus elega elegũ sm Hugui. ¶ Has saltem. Hic Boe. respondet tacite questioni. Quereret aliqs quõ muse dictãt tibi carmia scribẽda cũ sis in exiliũ relegatus: q: intra sti fine oi comitiua? Ad hoc rñdet Boe. Licz oẽs amici mei dereliquerint me in exilio ppter timorẽ imperialez: ñ has musas nullus terror imperialis potuit vincere quin sequerenk nostrũ iter vsq ad exiliũ dictãtes nobis carmina. ¶ Notan. lz bona exteriora possint auferri ab hoie per violentiã sicut per furtum rapinã: per incendiũ: tamen scientia non põt auferri ab hoie. Nõ em̃ scientia violentia auferk: nec vetustate consumik nec tristitia minuik. vnde Sen. ix. epla ad Lucil. recitat q cũ Stilbon ca[illegible]pta patria amissis liberis: amissa vxore sua: ⁊ aliis bonis: solus ab incẽdio exierat requisitus fuit a Demetrio nũquid oia pdidisset: rñdit nihil pdidi: sed oia bona mea mecũ sunt: iustitia: virtus: temperantia: ⁊ prudẽtia. ⁊ hoc innuit Boe. dicens. Musas se nõ relinquisse: vnde etiã Ala. de planctu nature ⁊ scientia di. Sup oẽm possessionem generosa emanat possessio. q̃ sparsa colligik: erogata reuertik: publicata suscipit incrementũ: p quã nobilis thesaurus secretis penetralib9 nascik: effectus eterne delectationis acq̃rik. Hec est sola p quã mens deijcit a tenebris cordis oculos: delitiosa: animi paduisus. hec imortalitatez ex mortali facit ⁊ caducũ hoiez in deũ deifice mutatiõis autoritate conuertit. ¶ No. circa hãc dictionẽ saltem q tres dictiones inuicem pferri possunt per tim q̃ deberent pferri p tem. vnde pferim9 saltim pro saltem: timpus pro tempus: extimplo pro extẽplo: qõ est cõtra Hugo. qui dicit. Timtria detesto: extimplo timpora saltim. ¶ Gloria felicis. Hic Boe. deplangit statum suũ ex parte defectus corporalis. Et primo ponit eũ in generali. secundo in speciali: secũda ibi. Venit em̃. dicit primo quondã cõsolabatur me gloria felicis. i. prospere iuuentutis: ⁊ gloria viridis iuuente. i. delectabilis iuuente: sed nunc fata ideſt euentus mesti senis. i. tristi senectutis: solantur. i. cõsolantur mea. i. meã partẽ: quasi diceret prius cõsolabar dulci iuuentute: nunc aũt cõsolor tristi senectute: sm illã sniam sic exponik littera. Gloria felicis iuuente. i. pspere iuuentutis viridis. i. delectabilis iuuentutis: olim. i. quondã sup. cõsolabar: nũc fata. i. euentus mesti senis. i. tristis senectutis: solantur mea. i. meã partem. ¶ Notan. q cõiter illa littera aliter exponik referendo eã ad musas poeticas sic. Camene q̃ quondã tpe iuuẽtutis erant gloria felicis ⁊ viridis iuuẽtutis. qõ dicik pro tanto: q: iuuenes solebant olim informari in arte poetica in qua pficientes gloriabank in vsu metroz ⁊ rithmoz. nũc aũt camene solantur mea fata inquã mesti senis. ¶ Notan. q felix iuuentus est q̃ bonis exteriorib9 est adornata. de quib9 bonis loquit Arist. circa pncipiũ libri de bona fortuna di. Sine rebus exteriorib9 quarũ fortuna est dña nõ cõtingit se esse felicem sed viridis. i. delectabilis iuuẽtus est illa q̃ bonis nature decorata. s. fortitudine pulchritudine ⁊ agilitate. Vñ Aristo. in Ethicis. nõ oino felix est qui ipse turpis aut solitarius aut carens prole. ¶ Nota q Boe. representat in se statũ miserie cũ dicit fata mesti senis se cõsolari cũ minime hoiem cõsolank: sed magis pturbãt. etiã cũ dicit musas poeticas se cõsolari, silr repsentat statũ miserie: q: muse poetice nõ

Bona exteriora. Sciẽtia.

Iuuẽs felix.

cedunt alicui in solariū:sed potius in alimentū doloris. Item de signationib⁹ ponit duos versiculos di. Cōstellatio moris parce respōsa deor. Euentus rerū signant noie fa[illegible] rata malis. Hic Boe. declarat in speciali defectū corporalē di. Benedico q̄ fata mest[illegible] cōsolant me. eā p̄ro q̄ senect⁹ inopina. i. inopinata p̄ apocopē: pperata. i. festinata: ve[illegible] suis malis ⁊ incōmodis: ⁊ dolor sup. quē patior iussit inesse. i. inducī: mihi sua etatē. p̄ q̄ [illegible] malis. i. cū lū etas inducit dolorē: sed econuerso do/ lor inducit ⁊ causat etatē ⁊ seniū. Et tūc Boe. ponit duo signa siue senectutis di. cani sup. capilli intēpestiui. i. ante debi/ tū tps: fundunt in vtice. i. in capite meo. Aliud signū senectutis ibi. q̄ cutis mea laxa. i. soluta tremit corpe effeto. i. ꝓsumpto ⁊ euacuato. ¶ No. q̄ hoiem senem multa mala ⁊ incōmoda circūueniūt. ia pellis ei⁹ cōtrahit: cor eius concutit: pulmo ei⁹ debilitat: lūbi eius indurant: dor sum incuruat: mēbra tremēt. Vñ poeta dicit. Optam⁹ seniū: dū venerit est male ventū. Hoc ē gibbosuz surdū cecūq̄ morosuz. Propter q̄ dic̄ Boe. senec⁹ venit mihi cū suis malis. ¶ No. circa illā partem. Et dolor etatē: q̄ triplex est cā senectutis. s. eras: infirmitas: ⁊ aduersitas. Senectus q̄ inducit senectus mala. etatē naturalis est: q̄ aūt inducit per infirmitatē vel aduersitatē accidēralis est: qualis senectus fuit in Boetio. qui senuerat ꝓpter multitudinē doloris ⁊ tristicie. ¶ Notan. q̄ canicies Boetio fuit intēpes/ Intēpestiuum. tiua. Huguitio dicit. Intēpestiuū est q̄d est incōgruū: incōueniēs: inutile: vel fine tpe. Unde intēpestiuū dicit illud q̄d nō habet idoneū tps: vel q̄d nō est cōueniens pro tpe: ⁊ q: Boetius iuuenis erat etate: cum senuerat ex aduersitate: iam canicies eius fuit intempestiua. ¶ Nota q̄ in iuuenibus curis est de/ sa propter multitudinem sanguinis: ex quo sanguine generat caro: sed q: sanguis diminuit in senib⁹ minuitur etiā caro in eis: ideo curis senū est laxa. ¶ Notandū circa hoc vocabulū effero q̄ ipsum tra/ Cutis laxa. ctum est a mulieribus pregnantibus: que cum pepererint dicuntur effete i. fetu euacuate. Unde dici/ Effeti⁹. tur Huguī. q̄ fetus est natus mulieris adhuc in vtero existēs: ⁊ dicitur a foueo foues q̄ ibi foueat: inde fe/ tus feta fetum. i. plenus plena plenū. inde effetus. i. debilis quasi sine fortitudine virium: vel viribus euacuatus: inde fetosus fetosa fetosuz. i. plen⁹ fetu. Unde in psalmo. Oues eor fetose. i. plene fetu ⁊ fe/ cundes possunt dici effeti quasi extra fetum positi: q: senectus nō est apta ad generandū fetum. ¶ Mors hominū felix. Hic Boetius deplangit statum suum ex parte durationis vite miserabilis. Et primo p̄/ mittit q̄ mors hoīm sit felix ⁊ q̄ nō: ⁊ dicit sic. Illa mors est felix que nō inserit. i. nō immittit se/ cibus annis. i. temporibus prosperis: cum delectat hominem viuere. Similiter illa mors est felix q̄ sepe vocata venit mestis supple annis. i. tristibus annis. quia in annis aduersitatis miseri consueue/ runt vocare mortem. Tunc ostendit q̄ mors hoīm sit crudelis dicens. Heu heu q̄ surda aure. i. reclu/ sa aure seua mors. i. crudelis auertitur. i. spernit miseros homines ⁊ negat. i. non vult claudere flentes oculos eorū. quasi dicat. crudelis mors est que non permittit miseros morī ⁊ dicit flentes oculos: per hoc innuens q̄ in morte oculi hominū claudūtur: ⁊ tunc Boetius deplangit prolongationem sue vi/ te di. Dum fortuna malefida. i. perfida mihi faueret. i. arrideret leuibus. i. transitoriis bonis: tristis ho/ ra: scz mortis pene merserat. i. oppresserat meū caput. quasi diceret tempore prosperitatis semper acce/ lerauit mors opprimere me: nunc autem q: fortuna nubila. i. aduersa mutauit fallacem vultum. impia i/ dest misera vita protrahit. i. prolongat mores supple viuendi ingratas. i. odiosas mihi: q: propter mi/ seriam tedebat ipsum Boe. viuere. ¶ Nota q̄ licet sm vulgares ⁊ sm apparentiā hec sententia de mor/ te felici ⁊ crudeli videt vera: tamen sm rei veritatem est falsa: q: mors etiā tempore psperitatis potest esse bona. Nam sm Senecā optimū est morī cū delectat viuere: ⁊ tpe aduersitatis potest mors esse ma/ la: q: aduersitas sepe inducit desperationem. Boe. aūt representando statutū miseri hois hanc senten/ tiam ponit tanq̄ verā. ¶ Notandū q̄ mors vel cōparatur ad vitā presentem vel futurā. Primo modo Mors cōparat ad duo. illa mors dicitur felix que fugit tpe prosperitatis ⁊ accelerat tempore aduersitatis. Si aūt cōparatur mors ad vitam futurā: tunc ipsa potest dici bona ⁊ mala tpe aduersitatis ⁊ etiā psperitatis: q: si mors/ ducit ad gloriā dicitur bona: si ad penam dicitur mala. ¶ Notandū sm remigiū super donatuz. Heu/ aliquando est monosyllabū: aliquando dissyllabū. sicut metri necessitas requirit: vnde in pposito est/ auerto:. dissyllabū. dicendo. Heu heu q̄ surda miseros auertitur aure. ¶ Notandū q̄ hoc verbū auerto: quan/ doq̄ est passiuum cōstructum cum ablō mediante prepositione: vt dicendo auertor a te: idem est q̄ reuertor. aliquando est verbū deponens cōstructum cum actō: vt dicendo auertor te: ⁊ tunc idem est q̄ sperno te: ⁊ sic accipitur in proposito: cum mors auertitur. i. spernit miseros: Versus In vi passiui no/ tat auertor remoueri. Si sit deponens auertor spernere signat. ¶ Notandū Boe. appellat fortunam fortuna. malefidam: q: est deceptiua. vnde Sene. Neminem aduersa fortuna cōminuit nisi quem secunda decipit. Et alibi Sene. Fortuna nemini seruat fidem, nulli obesse semel cōtenta est: quem nimiū fouet: hūc

Solantur mœsti nunc mea fata senis.
Venit em̄ properata malis inopina sene
Et dolor ætatem iussit inesse suam:
Intempestiui funduntur uertice cani:
Et tremit effœto corpore laxa cutis.
Mors hominum felix quæ sene nec dulcibus annis
Inserit: & mœstis sepe uocata uenit,
Heu heu q̄ surda miseros auertitur aure:
Et flentes oculos claudere sæua negat.
Dum leuibus malefida bonis fortuna faueret:

ſtultū facit. ¶ Notandū fortune bona dicunt leuia: quia trāſitoria. Non em̄ pdurat circa ꝯoiem ſm Sen̄. Illud nō eſt tuū qđ̄ fortuna fecit eſſe tuū. Donū em̄ qđ̄ dare potuit: potuit ⁊ auferre. ¶ Notandū ꝙ Boetius appellat fortunā nubilā. i. obſcurā ſiue cecā. depingebat aūt antiq̄tus fortuna ceca: quia ip̄rouiſo accedit ⁊ recedit. vel q̄: cecū reddit ꝯoiem extollēdo eū in ꝓſperis ⁊ deprimēdo in aduerſis. ¶ Notandū ꝙ Boetius dicit fortunā olim circa ſe mutaſſe fallacē vultū: q̄ fortuna olim depingebat duplici facie: anteriori alba: poſteriori aūt pte nigra. ꝙ albā deſigna tur ꝓſperitas. ꝙ nigrā aduerſitas. mutauit ḡ fortuna circa Boetiuꝫ fallacem vultū ꝓſperitas: poſtea oſtēdit ei vultū aduerſitatis. ¶ Quid me felicē toties iactatis amici. ꝯic Boe. deplangit ſtatū miſerie ſue apoſtrophādo cōtra amicos ſuos dicens. O amici mei qđ. i. ꝓpter qđ iactaſtis. i. iactādo dixiſtis me toties felicē. fruſtra em̄ ꝫ dixiſtis. q̄ felicitas mea nō erat ſtabilis: qđ̄ ꝓꝫ ex ꝫ: q̄ ego credidi: ⁊ ille q̄ cecidit de ꝓſpitate in aduerſitatē nō erat ſtabili ḡdu ꝓſpitat̄. ¶ No. duplex ē felicitas: politica q̄ cōſiſtit in bonis exterioꝛib⁹. ⁊ talis nō eſt ſtabilis ſicuti nec bona exterioꝛa. Alia ē felicitas ſpeculatiua q̄ ꝯſiſtit in actu ſapie. ſ. in ſpeculatiōe ſubſtātiarū ſeparatarū ⁊ talis felicitas eſt ſtabilis: ⁊ īmutabilis: cū ſit bonū optimū pulcherrimū ⁊ delectabiliſſimū. ex. ſ. Ethi. felicitas duplex.

pœne caput triſtis merſerat hora meum:
Nunc quia fallacem mutauit nubila uultum:
Protrahit ingratas impia uita moras.
Quid me felicem toties iactaſtis amici?
Qui cecidit ſtabili non erat ille gradu.

¶ Iodoci Badii Aſcenſii in Boetium de conſolatione philoſophiæ grammaticalis explanatio.

Carmina q̄ quondā ⁊c. In explanatione ꝫuiꝰ operis eū fere moꝛē obſeruabimꝰ vt quotiēs carmē occurrerit p̄mū ꝫuiꝰ ſtructurā atq̄ legē declaremꝰ. Deinde ſenſuꝫ auctoꝛis cū vocabuloꝝ ſi qua difficilia ſunt expoſitione: et poſtremo loco oꝛdinē verboꝝ auctoꝛis breuiter repetamꝰ. Carmē itaq̄ ꝫoc p̄imū eſt elegiacū ꝫexametro. i. ſex pedū pēthametro. i. q̄nq̄ pedū carmine ꝯſtans. vñ ex vtroq̄ carmē vndecim pedū cōſtatū putāt. ꝓpterea q̄ pēthametro fere ſnia clauditᵏ p̄mo: aut ſuſpēditᵏ ⁊ claditᵏ ſcđo: nūq̄ aūt ſequēti ꝫexametro. Hexametrū aūt ab ꝫexa. i. ſex ⁊ metro. i. meſura. q̄ſi ſex pedū meſura dꝛ. Cōficitᵏ aūt duobꝰ legitime pedibꝰ dactilo ⁊ ſpōdeo q̄bꝰ aliq̄ loci ſunt ꝓpꝛij: aliq̄ cōes. Quinꝰ em̄ dactilo: ſextus ſpōdeo: ꝓpꝛij q̄ttuoꝛ: poꝛes cōes ſunt. decet tn̄ vt fere p̄ma ſyllaba tertij pedis ſit vltima dictiōis. tā in ꝫexametro q̄ pēthametro. Qui vo pedes admittantur ſtatim dicturꝰ ſuꝫ. Pēthametrū aūt a pēthа. i. q̄nq̄ ⁊ metro meſura: q̄ſi q̄nq̄ pedū meſura dꝛ:: q̄ quidē pedes duobꝰ modis p̄nt poni: altero q̄ ad cōponēdos verſus pꝛōptioꝛ eſt. vt poſt duos p̄mos pedes q̄ indifferēter dactili ſunt vel ſpōdei: vel alterni derelinquatᵏ ſyllaba vltima dictiōis q̄ poſſit eſſe p̄ma tertij pedis. Vñ pēthameteris dꝛ. deīde ponantᵏ duo dactili cū ſyllaba abūdāte: q̄ cū derelicta poſt duos p̄mos pedes faciat ſpondeū: ⁊ ꝫocmō oēs poſſunt eſſe dactili in pēthametro p̄ter cōſtantē ex duabus ſyllabis poſt binos quiſq̄ derelictis q̄ ſpōdeus eſt. Tres aūt. i. duo p̄mi ⁊ ex derelictis ſpōdei. Altero mō diſtinguunt pedes vt duo p̄mi ſint vt p̄ius. dactili vel ſpōdei vl alterni. tertiꝰ ſpōdeus. ⁊ vltimi duo anapeſtis. Uerūtn̄ q̄ in oī carmine vltima ſyllaba eſt cōis. i. indifferēs ſiue lōga ſit ſiue breuis: ideo i ꝫexametri ſiue p̄ꝛ poni trocꝫeus ꝙ ſpōdeo. ⁊ i pēthametro trib⁹ achꝫas ꝙ anapeſto. ⁊ id q̄dē ſine vitio. Itē q̄ i illa q̄ ē p̄ma tertij pedis ⁊ vltia dictiōis ſepe tm̄ moꝛe trahit quātū ī vltia ſyllaba totiꝰ carminis: volūt nōnulli cā q̄ſ ſyllabā cōem cē. ⁊ ob id i tertio ꝫexametri poſſe trib⁹achū ꝙ dactilo poni q̄ iambū ꝙ trocꝫeo etiā in pēthametro. qđ̄ apud idoneos auctoꝛes nōnunq̄: ſꝫ rarius reperies: vt in illo. Dia vincit amoꝛ ⁊ nos cedeamus amoꝛi. Parce itaq̄ quantū fieri poteſt ꝫac licentia vtendū eſt. Plura aūt mere grāmaticis dicenda ſunt. Si tamen etiā a nobis quis leges ꝫuiꝰ carminis efflagitet ꝫas ſibi paratas ꝫabeat. Quarū p̄ma eſt quā dixi: vt in carmine elegiaco nunq̄ terminetᵏ plena ſententia in ſequenti ꝫexametro: ſed in p̄imo penthametro vel in ſecūdo. ſemp̄q̄ neceſſe eſt: vt ꝫ ſuſpenſa adhuc ſit ſententia: tn̄ cōſtructio fere plena ſit. in ſecūdo quoq̄ verſu ꝫoc eſt in penthametro. Secūdo eſt: vt ſi cōmode fieri pōt geminis epitꝫetis ſiue adiectiuis tā ꝫexametrū q̄ penthametrū oꝛnet. ſic vt p̄ius adiectiuū p̄ꝛioꝛi ſubſtantiuo coꝛrndeat. ⁊ poſterius poſterioꝛi: ponantᵏ aūt ambo adiectiua ante ſubſtātiua: ſed ne ſit ꝫiatus aut ſtrepitus vocaliū ineptus: pulcꝫrū eſſet in diuerſis caſibꝰ: aut in diuerſa declinatione ponere. Dixi ⁊ cōmode fieri poteſt. Nō em̄ ſemper. ne fluat nimiū id fieri cōgruit: precipue in epigrāmate talis fucus videtᵏ. Tertia eſt. Sonoꝝ eſt ꝫexametrū ſi p̄imo loco dactilū ⁊ ſecundo ſpondeū ꝫabeat ſic: vt dictio triſſyllaba: ſcđa ſit trib⁹ longis aut natura: aut poſitione cōſtans: aut vna monoſyllaba cū diſſyllaba: nec minus ſonoꝝ erit ſi in ſecūdo quoq̄ loco dactilus fuerit: dummō poſt duos pedes remaneat in eadem dictione tantū vna ſyllaba: q̄ diſſonū ⁊ incōditū carmen: dum p̄ime coniungue dictiones ſingulos dactilos ſine abūdante ſyllaba faciant: vt acria p̄elia. Durus aūt ſi poſt ſingulos dactilos ſingulos ſpondeos ex integris dictionibus feceris ſic. Acria cantans p̄elia regū. Quarta eſt ꝫyꝑmetrū. i. verſum in quo ſyllaba abundat nunq̄ feceris niſi in vocalem aut in litterā exeat: ⁊ ſequens verſus a vocali incipiat. ideoq̄ raro ⁊ non ſine ſententie conforꝫmitate facies. Quinta ſpondeum in quinto loco ꝫexametri nō pones: niſi grauitas ſententie: aut languoꝛ animi loquentiū admonear. tuncq̄ dactilus quarto loco ponetᵏ. Sexta vocatiuū in fine carminis non pones: nec in penthametro monoſyllabū. quod ſi in ꝫexametri fine poſueris nomen ꝙialis erit. Septima. in penthametro

Carmē elegiacū

Hexametrum.

Penthametrū.

Regule

quoꝫ ſeruād ū: vt ꝑmus pes dactilus: ſcōs ſpōdeus ſit cū ſyllaba i eadē dictione vna dūtaxat abundā
te. In fine aūt vitētur triſſyllabe ⁊ monoſyllabe. dictiōes pulchre ſunt biſſyllabe: nō tur pes pēr ſpon
labe. vt Cōtactū nullis ante cupidinib⁹. Quadraſyllabe nō execrātur. Penultima triſſyllaba iocū ſū
vſum facit. Octaua. in oi carmine ſeruē tur decora ſupra a nobis breuiter enarrata. In elegiacō carmi
materia triſtis: ſtilus mediocris: digreſſio rara nec plixa: cōpoſitio facilis: dictiōes nō affectate. Ep
Sētētia. grāma aūt ſentētia bona claudat. h̄ hactenꝰ: plura etiā a nobis alibi dicta ſūt. Reſtat vt ſenſa au
nr̄i paucis explicemꝰ. ¶ Carmina q̄ quōdā ⁊c. vt auctoris nr̄i i ꝑmo carmine ſentētiā paucis explicau
opepreciū eſt ad memoriā reuocare intētionē eiꝰ. vult em̄ in toto ꝟ ope ꝓſonā hois meſti ⁊ deſolati o
iniquas tribulatiōes q̄s patit repſentare. ad quē mētis egritudinē: q; nihil facilius affert medelā q̄ ſa
pientia q̄ ex pbia acquirit: ideo pbicam cōſolationē inducit. Referemꝰ g̃ ad oculos mētis Boetij ſtatū
q̄ ꝓpter equitatē ⁊ iuſticiā in carcerē detruſus: ⁊ oibus bonis ſpoliatus etiā fame ſue detrimētū time
Sedet g̃ meſtus aio repetēs anteactis rpis felicitatē: q̄ collata ad ꝑſentes miſerias eas accumulatio
Cōtētio. res facit: q; vt ipſe dicturus eſt infeliciſſimū genus d ffortunij eſt fuiſſe felicē. Et vtit cōtentionib⁹. i. cō
trarijs ſentētijs p antitheta. i. cōtrapoſita ſeu cōtraria vocabula: q; vt bene dictū eſt peregiſſe et inire
Per. cōtraria ſunt. ille em̄ peregit q̄ iā pfecte egit. Per em̄ ꝓpoſitio aut perfectionē ſignificat. vt pficio
cte facio. pfero pfecte fero. i. ad finē vſq;. ⁊ ſic de multis alijs: aut p mediū vt pfluo per mediū fluo. per
luceo per mediū luceo. aut interceſſionē ⁊ auctoritatē: vt per me reges regnāt. Peregit ergo q̄ cōpleuit
et pfecit. init qui incipit ⁊ nōdū aliq̄d fecit. ſz quaſi ad faciēdū it. accipit tn̄ interdū ineo pro eo qō eſt in
Ineo. cipio facere aut inchoo: vt ineo amicitiam ⁊c. Contra item ſunt carmina et meſti modi. Nā carmina a
Carmen canēdo dicūtur. vnde vt poete canere dicūtur: vt arma virūq; cano. verſus dicunt eo q̄ peracto nume
Verſus. ro ceteroꝝ pedū reuertit poeta ad principiū. Numeri q̄ verſus dicuntur eo q̄ numerantur pedib⁹.
Numeri propie tn̄ nō verſus ſed moduli eoꝝ ſunt ſicut metrū menſura eſt carminū nō carmen ipm̄. Mo
nodus. aūt nunc dicit finis: vt in. iiij. enei. Nam q̄s erit modus? ꝓprie aūt eſt moderatio. vnde a modo mode
ſtia ⁊ moderatio dicit. Meſti aūt modi hic ſunt verſus elegiaci. qui meſtis cōueniūt: ſicut ſappho qui
diana flebile carmen appellat q̄ flenti cōuenit. Item cōtrariū eſt floreti ſtudio. i. quaſi ſuapte natura
aliquid facere. ſicut flores ſponte naſcunt ex arbore leta. ⁊ cogi ad ipm̄. Nam cogor cōpoſitū eſt ex eo
Ecce. ⁊ ago. ⁊ eſt idem qō cōpellor. Ecce particula locū habet precipue vbi ex ſuperato ⁊ improuiſo aliquid
aborit̄. vnde hic pathos. i. affectionē ⁊ cōmiſerationem monet: eo q̄ mala improuiſa grauius ledūt.
Lacer. Lacerū vult ancipitis eſſe ſignificationis. hoc eſt actiui ⁊ paſſiui qui dicit. Qui lacerat lacer eſt ⁊ q̄ la
ceratus habet. De camenis ⁊ muſis in ſequenti explanatione prime proſe ampliter dicturus ſum. Di
cit preterea noranter veris fletibus. q; oēs qui elegiaca carmina cōponunt: querimoniā in quendā fa
cere vident. ſed qui de alienis miſerijs aut de ſuis ficte cōquerunt nō veros fletus emittūt: ſicut boetⁱ⁹
mō ſe emittere dicit. Elegos grece dr luctus: elegeo aūt miſereor: elegios aūt vſus ad miſeriā pinens.
Saltē legas nō ſalutē: tractū aūt volūt vocabulū ab his q̄ hoſtib⁹ dedētes ſalutē petebāt: hoc eſt vite in
columitate amiſſis ceteris: ac ſi dicāt vt cetera amittam⁹ hēam⁹ ſalutē: qō ꝓ corruptionē factū ē poſtea
ſaltē: qō q̄dē interꝑtat ad ꝙminimū. ¶ Juuēta etas ē. iuuēt⁹ aūt mltitudo iuuenū: iuuētas dea fm̄ huius
Juuēta. Juuēt⁹. In latinis g̃ lr̄is cauebis ne alterū ꝓ altero: loq; em̄ de duob⁹ ꝓpoſitib⁹: ponas. q̄uis i ſcris lr̄is ſepe cōfun
dant. Et q̄uis ſenecta ⁊ ſenect⁹ idē ſint. Credo legēdū eſſe. Solat ⁊ nō ſolant. Eſt em̄ appoſitū illi⁹ nti
uētas. gl̄ia. ¶ Cani ſunt capilli caneſcētes ⁊ carēt ſingl̄ari nūero in ea ſignificatiōe. Effectū dr q̄cq̄d oēz fetū
ani epi ideſt oēm vigorē ſuū emiſit. ¶ Moris felix ab affectu ꝟ dr: q; felices facit. Sūt ei triplicia epitheta ſeu
ꝓeta. adiectiua aliquo mō ꝓpa. Quedā em̄ omi ⁊ ſemp cōueniūt ⁊ eadē addunt ad ꝓpetuā rei naturā ſignifi
candā: vt calidus ignis: frigida nix. Quedā nō oib⁹ eiuſdē noīs cōueniūt: ⁊ ea ad diſcretionē addunt:
vt parus lapis. Quedā nō formalr: ſz vt notis vocabulis vtar virtualr tm̄ inherent. vñ mros dr frigi
da. q; frigidos facit: timor pallidus. frigus pigrū ⁊c. Heu heu ꝟ geminatū legēdū eſt vl eheu: nō aū
eu heu heu biſſyllabū. Repitur aūt heus cū vocādi caſu. ⁊ eſt reuocādi aduerbiū. Itē hei cū dtō: vt hei mih̄.
q̄lis erat ⁊c. Itē heu cū actō: vt heu ſtirpē iuiſam: ⁊ cū ntō: vt heu pietas: heu priſca fides. Et heu vel
heu abſolute ſine caſu. Et ē eſt dolētis iteriectio: vt Eheu q̄d voluī miſero mihi. Et heuheu q̄ pinguī
macer ē mihi taurꝰ in aruo. Cetera vocabula q̄ de ſe nota ſunt lucidiora ſunt in ꝟſtruēdo. Nūc ſenſuz
lr̄alē repetamꝰ. Mālius Boetiꝰ Seuerinꝰ vir ꝟſularis ⁊ egregia tū vtute: tū prudētia ꝑditꝰ: ob iniu
ſticiā in carcerē detruſus: vt inocētiā ſuā poſteris ſignificet ⁊ miſeris mortalib⁹ ſuis iniuria effectis
ꝟſolationē pararet ſe meſtū ⁊ lachrymoſum fingit: q̄ſi poſt repetitione ꝑterite felicitatⁱ ſue: ſolus co
gitabūdus in hec vba ꝓrupuerit. Carmina q̄ quōdā ⁊c. q̄ſi dicere velit. Audite mortales ⁊ cōmiſera
mini. Ego q̄ floreti ſtudio ⁊ animi hilaritate fretꝰ olim dulces cātilenas ꝟfeci. Nūc in ſenectute cū ſo
latiū ⁊ requiē animi hr̄e merito debeā cogor ꝓpter iniuriā mihi illatā incipere edere lugubres cātus
⁊ q̄rimonias. Ecce em̄. q. d. qō minime verebar minimeq; mihi verēdū fuit: camene. i. inuentrices car
minū. lacere. i. laceratis ⁊ diſſutis veſtib⁹: ⁊ meſto vultu: tales em̄ ſunt q̄lia ſunt q̄ canūtur. dicto ini
icto. hi q̄ debeā ſcribere. Dictare em̄ ꝓprie eſt ꝓferre ⁊ inuenire vba q̄ alius ſcribat. Et elegi. media breui. i.
lucrꝰ vl vſus elegiaci: rigāt mihi ora veris fletib⁹. Et cū oēs amici oēſq; facultates me defecerint aut
derelinquerint: ſole camene me ſecute vſq; i carcerē ſunt: ꝑ qō inuit ſciam a tyrānis auferri nō poſſe.
Olim aūt anteacte vite i iuuēta mea ſolat nūc mea fata. i. aduerſitatē quā patior ſenex mltꝰ. Quaſi di
cat: q̄n recordor felicitatis mee in iuuēta habite: nunc modeſtius tolero infelicitatē ſenecte. Cum cer
to ſciam; vt horatius dicit; nihil eſt ex omni parte beatum. Si quis autē dicat. O Boe. tu nondum ſe

senectutem attigisti. q[uo]n ergo te senem dicis? Rndet q senectus inopinata ia venit. Est aut vocabulu venit preteriti tpis: q: p[ro]ducit prima qua in presenti tpe coripperet. Si queras quo venit: dicit q ex dolo re: q: dolor iussit sua erat e. i. senile qua dolor semp in vultu hoim generat ideo esse mihi. Mors hoim

[illegible] hac sua memineris lecto: nos oportere pcipue respicere ad affectione loquentis. Sepe em

[illegible] runt no oino vere: sed verisimile ijs q eas pferut. Sicut dido in. iij. enei. ab vno decepta

[illegible] ut p ruta fides. Sic Boe. Iz ipse talis no fit: n q: agit pso a eius q cosolatione indiget: tam tri

[illegible] vt vita amara iudicet. t dicat mortem esse felice: qua infelicib⁹ obuenit: q: vt dicit Plinius: in reme

[illegible] m malor mors cocessa est. Et vt in epis dicit Hora. Mors vltima linea rerum est. Cotraria sniam

[illegible] herea virgine potitus apud Therentiu in eunucho: q: ab his q animu pturbatu habent eiusmo

[illegible] runt sententie: quales a passionib⁹ predominantib⁹ dictant. Cetera clara sunt. Facit aut in fine

[illegible] ch̄a apostroph̄e. Est aut apostroph̄e couersio sermonis ad absentez. Que nunq affectione vacat:

sed vel ire: vel amoris: vel doloris: vel letitie iudiciu habet sicut hic. O amici inquit. ad quid cu iactatia

iudicastis me totiens esse felice cu t mea t meor dignitatem cosperistis: no recte iudicastis me beatu:

qui stabile felicitate nactus no era. qo patet: q: cecidi: sed q cecidit stabili no erat ille gradu. Et ita clau

dit carmen diuerbio qo sepe in hoc genere carminis honeste fit. Dido ia notus est. sed vt pollicita

exequar imbecillioribus talis est. Ego Boe. qui peregi. i. pfecte copposui t edidi quondā florente studio

Carmina. i. dulces catilenas: nūc sup. effetus flebilis cogor inire. i. incipere mestos modos. i. versus de

mistica hoc est queri nenias t lamētationes. Ecce. q. d. preter spem: t opinionem. camene. i. muse inuē

tricis carminū lacere. i. pannose t laceris files: dictant mihi scribenda. i. ea q debeā scribere. Et elegi. i.

lacrimis rigant. i. humectāt mihi ora. i. facie veris t no fictis fletib⁹. i. lachrymis: quas flens emitto. Nul

lus terror nec mortis nec amissionis rerū potuit puincere saltez has. i. camenas: Iz notos t amicos

quin. i. quo minus vel q no. i. vt no ipse existentes comites pse

querent. i. ad finem vsq sequerent nostrū iter etiā in carcere. Gloria. i. excellens in claritate t letitia di

gnitas felicis t olim viridis iuuente mee solant mea fata. i. tristem euentū: qui quasi fataliter mihi ve

nit. Prū me videā. Dica inquā fata senis mesti. i. qui sum senex mestus: ne dicas fata mea. i. mei vt alio

quin malis. i. per mala q patior. Et dolor iussit. i. voluit imperauit suā etatem. i. quā ipse generat. i. se

nem inesse mihi. Cani. i. capilli canentes intempestiui. i. ante tempus orti fundunt. i. dispergunt ver

tis. Et cutis lapa. i. lapata tremit in corpore effeto: vel corpore existente iam effeto. Illa sup. mors

illa non est felix. i. felices eos facit: que nec inserit se dulcibus annis. i. letis t prosperis: t que vocata se

vere mestis: vel vocata mestis. i. a mestis venit. Heu heu q̄. i. quantū surda aure mors sup. auertit

miseris. i. vertitur a miseris. Alij legunt auertitur. i. spernit miseros. de quo vide finem cōmenti no

Et ipsa seua. i. superba t immitis negat. i. renuit claudere oculos flentes. i. mestorum. Claudūtur

cem mortuis oculi: q: morientes fere apertos linquunt. Dum. i. quando fortuna malefida foueret

nis leuibus. i. tranfitorijs: hora tristis. i. mortis merserat pene. i. quasi meum caput. Sed q: ipsa for

na nubila. i. obscura t aduersa mutauit nunc fallacem vultum: vita mea impia protrahit. i. prolon

mihi ingrata moras. i. dilationes. O amici quid. i. ad quid: quare iactastis. i. cum iactantia iudica

totiens me esse felicem. q. d. non fui tunc felix: q: status meus no erat firmus: quod patet: q: cecidi

qui cecidit ille no erat in stabili gradu. Hec prolixius dicta in sequentibus breuior ero.

¶ Prosa prima primi libri.

¶ Prosa prima.

Hec dum mecum tacite tc. Hic incipit prosa prima huius primi: in qua Boetius introducit philosophiam super suam miseriā consolantem. Vbi nota q Boetius dolens t ipsa philosophia ipsuz cōsolans no sunt aliud nisi animus dolēs ex oppressione sensualitatis: t ratio consolās ex vigore sapiētie. Et diuidit. Primo ostēdit boe. quō pbia sibi apparuit Scdo qd circa ipm egerit. scda ibi. Que ibi poeticas musas. Primo describit ap

Scūs thomas

Quare

onem pbie quoad tempus t ad locū t describit eius apparitionem quoad vultum: quoad aspe

quoad colorem t vigorem: t quoad etatem. Scdo describit pbiam quantū ad habitū exteriorez

n. dicit primo. Dum ego Boetius t que supra in metro dixi tacitus mecū reputarē. i. cogita

rimoniā lachrymabilē. i. puocantē ad lachrymas designarē. i. describerez stili officio: visa est pbia in

er sua sse supra verticem. i. supra caput: admodū. i. valde reuerēdi vultus oculis ardentib⁹ habitu

ibus. i. claris vltra cōmunem valentiā hoim. i. vltra homines que apparuit in colore viui muliebri

ectabili; et apparuit mihi tanq̄ inexhausti. idest inconsumpti vigoris; q̄uis ipsa foret ita apparuit,

do: atq; inexhausti uigoris q̄uis ita æui plen
ret:ut nullo mō nr̄æ crederet ætatis:Statua q
tionis ābiguæ.Nā nūc qdē ad cōem sese hoim
surā cohibebat.Nūc uero pulsare cœlū summi
ticis cacumine uidebat. Quæ cū caput altius ex
liſſet; ipsum etiā cœlū penetrabat; seq; respicien
tium hoim frustrabat intuitus. ¶ Vestes erant te
nuissimis filis:subtili artificio:indissolubili ma
teria pfectæ:quas ut post eadē prodente cognou
suis manibus texuerat.Quarū speciem ueluti fu
mosas imagines solet: caligo quædā neglectæ ue
tustatis obduxerat.Harum in extremo margine
π.grecū in supremo uero.o. legebatur in textum
Atqui inter utrasq; litteras in scalarum modum

Cur stās

Reuerēdi vult⁹. Ardēti bus oculis.

Colore viuido. inexhausti vigoris.

Partes pbie.

pbia pulsat: celuz penetrat celū frustrat intuitum.

pbie vestes.

Quidve stis pbie

plena cui.i.durationis:vt nullo mō nostre crederet esse etatis:statura eius ambiq;[ue].i.dubie discretio
nis.i.cognitionis.q: nunc.i.aliquādo cohibebat.i.extendebat sese ad cōem men[surā] hoim.i.longitudi
nem:nunc.i.aliquādo videbat pulsare.i.attingere celū cacumine summi vertic[is].i.altitudine capitis:
que cum caput altius extulisset ipsum etiā celū sua longitudine penetrabat. Notan. q Boe. d[escribit]
pbiam sibi apparuisse sub specie mulieris:q: pbia apud grecos τ sapientia apud latinos [dicit].vel
ideo q: sicut mulier infantes lacte nutrit
sic pbia minus pfectos nutrit facilibus
doctrinis: vel iō q: Boetius erat eger:
mulier aūt magis est cōpassiua τ magis
habilis ad cōsolandū egrum q̄ vir. Naz
fm Salomonē vbi nō est mulier ibi im
gemiscit eger. ¶ No.stare est erecto mō
se habere:τ q: pbia erigit hoiem ad de
lectationes intellectuales:faciens cade
re sensuales: iō ipsa describit stetisse. Et
dicitur stetisse supra verticem:q: pbia in
aia intellectiua: nō habet organū in ver
tice. Nam anima intellectiua nullius or
gani corporis est actus. Vel dicit ideo
stare supra verticem: q: de supno cardi
ne elapsa venit. Vel dicitur ideo stare su
pra verticez:q: de supno cardine elapsa
venit:vt dicit Boe.tertia prosa huiꝰ pri
mi. Notan.pbia dicit reuerendi vultus:
q: suos possessores reuerēdos facit. Naz
fm Tullīū. Reuerētia est decens τ ma
tura grauitas q̄ habetur per pbiam. er
go dicitur reuerendi vultus. ¶ Notandū illud quod est ardens est penetratiuū: τ q: per ratio
intellectum que sunt oculi pbie penetr[amus] intima rerum:τ quidditates earum:ideo pbia dicitu
paruisse ardentibus oculis. Et q: per pbiam speculamur ea que vulgares τ cōmunes nō spec
ideo dicitur habuisse oculos perspicaces vltra cōmunem hominū valentiā. ¶ Notandum colo
dus est color naturalis pulcher τ delectabilis τ q: pbia in se pulcherrima est:cum sit mirabilis
na:delectabilis:q: mirabiles effert delectationes: ideo describitur apparuisse in viuido colore.
pbia apparuit inexhausti vigoris:quia pbia cum sit perpetua: exhauriri non potest vel ideo in
sti vigoris:quia quantuncūq; homo cognoscat de pbia adhuc restant plura cognoscenda: qu
tet ex diuersitate opinionum in philosophia quarum vna destruit aliam. Item quia philoso
eterna τ vt precesserat ipsum Boetium:ideo dicit eam nō fuisse sue etatis. Notandum q tres
tes philosophie essentiales ex sexto metaphysice: naturalis mathematica:τ diuina. Secundū natu
lem pbiam dicitur philosophia se cohibere ad cōmunem mensuram inquantū tractat de naturalib
que cōmuniter via sensus cognoscuntur inter que natura hominis est summuz ad quod per
Dicitur autem pbia pulsare celum quoad mathematicā:ideo quoad astronomiā inquantū tractat
motibus τ figuris astrorum. Dicitur autem penetrare celū quoad metaphysicā inquantū dirigit in
gnitionem dei:τ substantiarū separatarū. Et dicitur pbia frustra initiū hoim respicientium: q: per
ctarum cognitionez substantiarū separatarū in hac vita habere nō possumus. Nam sicut se habet o
lus noctikoracis ad lumen solis:sic intellectus noster ad manifestissima in natura.ex secundo Deta
physice. ¶ Vestes erant tenuissimis filis. Dic Boetius describit pbiam quātū ad habitu exterior
Primo quantū ad materiam vestiū. Secūdo quantū ad picturam vestiū. Tertio quantū ad violent
vestib⁹ illatā:τ legant pres simul.dicit primo. Vestes pbie erant pfecte tenuissimis.i.subtilissimis filis.
erant ex subtilissimo artificio:ex materia indissolubili:quas vestes ipse texuerat pprijs manib⁹ vti
sicut ego cognoui eadem pbia prodēte.i.reuelante mihi in tertia prosa huius primi. quaruz.s. vesti
speciem.i.pulchritudinem quedā caligo.i.obscura ignorantia neglecte vetustatis.i. [intelligentie veter
obduxerat.i.obfuscauerat:veluti solet sup.obducere caligo fumosas imagines.id[est] fumo stan
Tunc ostendit quid fuerit depictum in vestibus eius dicens. In extremo ma[rgine].i.in inferio[ri pa
harum vestiū legebat in textū. P.i.practica. In superiori parte vestiū erat in textū. T.i.theorica
interpretatur speculatiua:τ inter vtrasq; litteras:inter T τ P erant quidam gradus insigniti.id
pressi ad moduu scalarum: quibus gradibus ascendebantur ab inferiori littera ad superio
tangit violentiam vestibus illatam dicens. Eandem vestem abscideraī.i. lacerauerant man⁹
hoim violentor sup.facientium violentiam: τ vnusquisq; abstulerat particulas vestis quas
auferre. ¶ Notandum q per vestes philosophie intelliguntur partes essentiales et artes l
Sicut enim corpus vestibus ornatur philosophia suis partibus decoratur. Per fila autem
lum in vestibus ordinatur circa aliud;sic vna propositio iuxta aliam.que propositiones d

lissime:quia homo sabtilis inuestigat. Dicũtur ⁊ hmõi p:ecepta subtili artificio cõtexta. ratione ornatus verboꝝ ⁊ sententiaꝝ que in eis inueniũtur. Et sunt ex materia indissolubili: q: licꝫ a quibusdã ex primãtur: tñ in seipsis hñt veritatẽ indissolubilẽ. ¶ Notãdũ ꝙ p manꝰ pbie p quas suas vestes texue rat intelligunt pbi qui p̃cepta pbicalia cõscripserũt ⁊ dicunt instructi p̃ceptis pbicis ea exp:imere minime valuissent. ¶ Notandũ ꝙ vestes pbie dicunt fuisse obducte quadã caligine. q: tẽpo:e Boetij ar/tes ad tantã negligentiã deuenerant ꝙ pauci eas curabãt: sed Boe. eas trãstulit ⁊ exposuit siue cõmẽtat⁹ est. Vel ideo vestes pbie fuerũt fumose: q: ab antiqs obscure fuit tradita pbia ab empedocle poetice: ⁊ a platone enigmatice: ab Aristotele sub verboꝝ obscuritate. ¶ Nota ꝙ due sunt partes p̃ncipales pbie. s. p:actica ⁊ tẽo:ica. ideo in veste pbie erant due littere cõtexte scilz. P. ⁊ T. P. autẽ erat in inferio:i parte vestis: ⁊ T in superiori per quod innuit ꝙ practica pbica est inferior: speculatiua ordine dignitatis. Per gradus autẽ medios q̃ erant inter vtrascꝫ litteras itelliguntur scientie eloquẽtie q̃ sunt grãmatica: logica: rhẽto:ica. Notandũ ꝙ dicit ascẽsuꝫ fuisse p gradus a p:actica ad speculatiuã p quos innuitur ꝙ hõ p̃mo debet eẽ sufficiẽter instructus in p:acticis: vt post ascẽdere valeat ad ꝓtẽplatiuã. ¶ Notãdũ q̃d fit scindere vestes pbie. Illi tm̃ dicunt vestes scindere pbie q̃ habẽtes vnã scientiã putãt se eẽ pfectos pbos sine alijs. Si aũt aliqui sciãt vnã artẽ sine alia dũmodo se cognoscãt nõ esse pfectos pbos: tales non scindũt vestes pbie. Vel illi scindũt vestes pbie q̃ p extro:as expositiones trahũt veras ꝓpositiones ad suas falsas opiniones. ¶ Et dextera quidẽ ei⁹. Hic Boe. describit pbiam quãtũ ad ifignia ⁊ o:namẽta q̃ manib⁹ gestabat dicẽs. Et dextera manus pbie gestabat libellos: sinistra vero gestabat. i. po:tabat sceptrum. i. virgam regalem. ¶ Notãdum ꝙ omnis cura atcꝫ intentio viri sapiẽtis versat vel circa cõtemplationẽ sapiẽtie q̃ designat p libellos vel circa regimẽ reipublice: qõ designat per sceptrũ: ⁊ q: cõtẽplatio sapiẽtie potio: est q̃ regimẽ reipu. ideo pbia dicit in dextera p̃te libellos: i sinistra vo sceptrũ. Que vbi poeticas musas. Postq̃ Boe. oñdit quomõ pbia sibi apparuit. Hic ostẽdit q̃ circa ipsum egerit. Et p̃mo ostẽdit quomõ musas poeticas fugauit. Scõo ostẽdit quomõ de hoc obstupuit. Tertio quõ pbia sibi appropinquãs statũ ei⁹ deplanxit. Secũda ibi. At ego. Tertia ibi. Tũ illa. Dicit p̃mo q̃ scilz pbia vbi p:o posq̃ vidit poeticas musas assistãtes nro to:o. i. lecto:i Boe. tanq̃ eger in lecto decubuit: et cũ vidit musas dictãtes carmina meis fletibus: ipsa pbia paulisper. i. aliquantulũ commota et inflammata. i. incensa to:uis luminibus. i. crudelibus vel terribilibus oculis inquit. Quis permisit has meretriculas scenicas. i. vmb:osas accedere ad hunc egrũ. que dolo:es eius non modo. i. non tantũ non fouerent. i. non sanarent vllis remedijs. i. medicamentis: verũ p:o sed: alerent supple dolo:es eius dulcibus venenis. Hę sunt em̃ muse que infructuosis spinis affectuũ. i. passionum: necant. i. suffocant vberem. i. fertilem fructum rationis fructibus. i. in fructibus suis et mentes hominũ assuefaciunt mo:bo non liberant. Tunc alloquitur musas dicens. O musae scelestre blãditie deceperãt nobis quem. i. aliquem virum p:ofanũ. i. illitteratum vtl p:o tanq̃: solitũ. i. similẽ vulgo. ego putarem ferendũ. i. patiendũ minus moleste: quippe in hoc nihil lederentur nre opere. i. nostre sedulitates sed vos allexistis nobis hunc hominẽ enutritum studijs. i. scientijs: eleatis. i. aristotelicis: atcꝫ academicis. i. platonicis tunc fugit eas dicẽs. Sed abite. i. recedite: vos sirenes dulces. vscꝫ in exitium. i. in mo:tẽ: et relinquite eum curandum meis musis. i. doctrinis saluiferis. tũc iste ch:us. i. turba musarũ: incepit. i. redarguit⁹ mestio:. i. tristio:i existens vultum suum deiecit. i. inclinauit humi. i. terre ⁊ rubo:e confusus verecundia tristis excessit. i. exiuit: limẽ. i. domũ in qua decubuit Boetius. Notandum ꝙ ideo musae poetice dicebantur assistere to:o Boetij: quia Boetius studuit metrice dolo:ẽ suum cõscribere. Item philosophia dicit paulisper cõmota per quod innuit ꝙ ira

Quid manus.

Cur obducte vestes.

Partes principales pbie.

Gradꝰ.

Scidere vestes pbie.

Quid libelli.

immoderata non debet cadere in virū sapientē: quia virtus consistit in moderatione passionū. Unde licz irasci sit homini naturale. tamē irasci quādoq; oportet: ⁊ vt oportet: et quātū oportet est hoīa virtuosi et sapiētis. Unde Seneca. Quid crudelius ira. Similiter de virtutibus cardinalibus. Esto tardus ad irā. Itē interrogatio quādoq; fit causa ignorātie alicuius. aliquādo vt responsione faciendam: ⁊ hoc vltimo modo phīa interrogat deos cēa. quas. has scenicas meretriculas ⁊c. Notandum q; muse poetice dicūtur meretricule: sicut enim meretrix allicit hominem delectando nihil vtilitatis sibi conferendo: et cōmiscet se cuilibet non ex amore: sed spe lucri: ita poete non scribūt amore scientie: sed vt aliquid laudis vel premiū consequātur: delectant ratione metri modicū vtilitatis cōferendo: sed diuersas passiones inducendo. Appellat autē phīlosophīa musas meretriculas scenicas: quia carmina poetica in scena consueuerunt pronunciari. Ubi nota q; scena dicebatur locus vmbrosus in theatro: vbi abscondebantur persone pronunciantes carmina tragica vel comica. Unde scena interpretatur vmbratio vel vmbra. Uel muse poetice dicuntur scenice: idest vmbratiles: quia sunt vmbra scientie non vera scientia: cum obumbrant mentes hominū. Item metrica descriptio doloris nō sanat dolorē sed magis auget: quia ei deratio miserie est prouocatiua tristie. vnusquisq; autem cum diligentia considerat quod desiderat vult. Item metrica descriptio dicitur esse dulce venenum: quia placet: ⁊ nocet rationem metri placet sed propter recordationem doloris nocet. Itē affectus est vehemens animi passio animū torquens verū iudiciū rationis impediens Et sunt quatuor affectus animi. gaudiū: dolor: spes: ⁊ timor: quibus cuntur infructuose spine quia suffocant segetē rationis que est scientia ⁊ virtus. Item licz de omni re dolendū sit: potius tñ de errore sapiētis q; insipientis. nā error sapientis alios exēplo corrūpit. error autē insipientis non: quia ab insipiente nō trahitur exēplū. Propter qđ dicit Salu. Oīa mala plus de rebus bonis orta sunt. Ergo dicit phīlosophīa magis dolēdū de errore Boe. q; alius profani. Itē fm Hugu. fanum idem est quod tēplum. tamen profanus: idest sacrilegus: quasi procul a fano a tēplo. Profanū etiā dicitur quicquid nō est sacrum. Unde oēs laici ⁊ illitterati dicunt profani: qui procul a fano sapientie. Item fm Hugu. opera opere est sedulitas in rebus agēdis. opera autem proprie est intērio vel labor ad aliquid phīlosophīcū adipiscendū. Itē eleys est ciuitas grecie in qua studuit Aristoteles. vñ studia sua dicunt eleatica. Academia autē fuit ciuitas vel villa in qua studuit Plato. vnde studia sua dicuntur academica. Utrisq; autē studijs Boe. fuit enutritus. Item phīlosophīa sas appellat syrenes. Sicut em̄ syrenes dulcedine cātus attrahunt naues periclitando eas sic muse lectatione metri alliciunt hoies: vel mentes hominū et rationem aliquo affectu submergunt et obscurant. Item q; vna phīlosophīa cōuentū musarū expulsit fignak: q; vnus sapiens sua virtute ⁊ sapiē infinitos errores stultor; extinguit. ¶ At ego cuius acies. Hic Boe. ostēdit quō obstupuit de actu: pōie dicens. At ego hoc. cuius acies. i. visio mersa lachrymis caligarat. i. obscurata fuerat: vt nec possem dignoscere. i. inuestigare. quenā. i. que esset hec mulier tam imperiose auctoritatis. i. potentie: ego obstupui. i. miratus fui: ⁊ defixo. i. inclinato visu in terrā tacitus cepi expectare quidnā deinceps. idest conloquenter esset actura circa me. ¶ Notādum quia Boe. doluit de amissione rerū tēporalium eius acies idest ratio ⁊ intellectus caligarat. i. q; nō potuit cognoscere phīlosophīam. ¶ No. q; licz Boe. de actu pōie obstupuit tamē tacitus expectauit quid deinceps facere vellet per hoc innuens se esse talē qui cōsolationem acciperet. Qui em̄ refutant alios audire nec audita ratione acquiescūt: tales sibīpsis obstaculū consolationis faciunt. ¶ Tum illa propius accedens. Hic Boe. ostendit quomodo phīlosophīa sibi appropinquans statum suum deplanxit dicens. Tū illa. Phīlosophīa accedens ppius cōsedit in extrema parte lecturli. i. cordis mei: et intuens vultū meum grauem. i. grauatum luctu. atq; deiectum. i. declinatū in humū. i. in terram merore. i. tristicia conquesta ex his versibus sequētibus de perturbatione nostre mentis. ¶ Nota q; phīlosophīa dicitur sedisse in extrema parte lecturli. i. cordis Boetij. Nam cum esset in tristicia et dolore ppter amissionem rerum tēporalium: parum vel nihil sapientie habeat. ⁊ quia tota cura eius erat circa terrena amissa: ideo dicitur habuisse vultum merore deiectum in humum.

Scena.

Syrene.

Affect⁹.

Phīa.

Alcēst⁹

¶ At ego cuius acies lachrymis mersa ca
ut nec dinoscere posset q; nā hæc esset mulier tam
imperiosæ auctoritatis: obstupui: uisuq; in terrā
defixo qdnā deiceps esset actura expectare tacitus
cœpi. ¶ Tū illa ppius accedēs: in extremæ lecturli
mei parte cōsedit: meūq; intuēs uultū luctu grauē
atq; in humū mœrore deiectum his uersibus de
noſtræ mētis perturbatione conqueſta eſt.

Ec dum mecū tacitus ⁊c. In hac prima prosa Boe. per fantasiam quādam inducit personam cum qua locuturus est. i. phīlosophīā: eiq; habitū ⁊ corporis habitionē rei congruam cōfiguat: deinde q; seuere poeticas musas exegerit: describit. Circa priorem partem aduertendū est. nō tam apte phīlosophīam vocari: atq; phīlosophū. Phīlosophi enim nomē vulgata sententia a Pitthagora inuentum dicitur: qui cum se sophum: id est sapientem appellari nollet phīlosophum; id est amatorem sapientie professus est. Phīlosophīa autem non est amatrix sapiētie:

PROSA

ed ipsa sapiētia:vñ magis cōgrue sophia diceret:nisi q̄ ea sapīa pbia dici potest:q̄ in philosophoꝝ li
tis habet.visa est.latine dictū caue ne barbare dicas:videt mihi q̄ bon⁹ sis:dicēdū em̄ videris mihi
onus. Reuerēdi vultus oculis ardentib⁹. vsitata latinitas. Nam licet pres ⁊ ppietates seu quali
tates ⁊ quātitates pulchre iungātur toti ⁊ subiecto in gtō vel in abltō'cū adiectiuo etiā gtī vel ablati
ui casus:tñ tū m̄ est:vt valla docet in vna locutiōe vtrūq̄ casum reperire.qđ m̄'in Plinio lectū docet.
Nec vim cerādū quotiēs accētus seu melioris sonoritatis grā fiat:sicut ꝺ loco qđ patebit q̄ duras au
gt; nó habēt si tota locutionē in vno casu posuerint. Respiciētiūq̄.male posita est cōiunctio.dic g̃ se Locutio
ieq̄ sed vicientiū hoim. P.grecū.grāmatice dictū. Oia lrārū noia tā apud grecos q̄ apud latinos ge noua.
neris neutri sunt. Potior'm̄ rō est apud grecos. Pro quo aiaduertat tyrūculus:gen⁹ rerū inseparatarū
fere a gnālitate sumi:q: em̄ hec noia fluui⁹:mēsis vētus: masculina sunt:iō fluuios:mēsūs:vētos:ūq̄ Genus
noia masculina putāt:vt araris:boreas:apōlis. Itē q: ciuitas arbor femininа.iō ⁊ ciuitatū arbores:ūq̄ noim.
ppa:vt babylō:pin⁹:q: g̃ grāma apđ grecos neutrū:iō ⁊ grāmaticū.i.lrārū noia neutra sūt. Apđ lati
nos aūt:q: lra femininū:iō lrārū noia nunūq̄ feminina ponunt.vt apud Donatū i apductā. Om̄ tñ
clemētū neutrū est ⁊ oia ideclinabilia q̄ nō sunt significatiōe nota apud latinos neutri sunt gn̄is:iō
grāmatice in neutro gn̄e lrārū noia posueris. Si autoritatē supioris regule q̄ris:lege Seruiū gram
maticū ad illud quarti eneі. Solaq̄ culminib⁹ feriali carmine libo. visa q̄ri. Vbi docet gen⁹ plerūq̄
relicta specialitate a gnālitate sumi.vt sola bubo subaudit auis. P.autē significat practicam pbiam.i.
operatiuā:q: praxis ꝺ:opatio. T.aūt rhetoricam.i.speculatiuā:q: theome significat inspicio:vñ thea
trū locus ad spectandū aptus:⁊ rerū oim inspector:de⁹ grece theos ꝺ:. In scalaruz erecte. singulari
em̄ caret auctore vallēsi. Et pticulas q̄s quisq̄ ⁊c. Hoc q̄ de sacris lris in xpi vestiū diuisione signatū
sacre attestant hомelie. Legūt alij abstulerāt:⁊ neutrū incōgruū:sed in plurali numero aptius:vt il
lud q̄s quisq̄ potuit p modū parēthesis legat. Sceptrū regalis est vga nō incōgrua sapie seu pbie
q̄ de se. Prouer.viii. Per me inq̄t reges regnāt: et legū cōditores iusta decernūt. Indeq̄ libellos ge
rit. ¶ Que vbi poeticas musas ⁊c. Hec est scda ps huiꝰ pse. Pro qua intelligēda maximopere necesse
est:qđ superi⁹ diximus. Sermonē debere cōgruere psone loquēti.vñ in supiori carmine Boe. in sua pso
na loquēs sub qua tristē ⁊ psolatōis indigentē agit:poeticis musis quodā mō gratificat q̄ se nō dere
liquerunt. Hic vo pbiam inducit eas pfugantē. Poetica em̄ pfessio q̄busdam fere philosophātibus
odiosa fuit:bonis vt reor philosophis:iō q̄ dū deoꝝ hoimq̄ adulteria palā licet sub velamēto aliud
intelligāt:describūt:bonis moriб⁹ nocumētū afferebāt.vt Augustinus de ciuitate dei abunde docet.
Qui eos a Platone a bonis ciuitatib⁹ exactos testat. Malis aūt ad speciē pbie sub vita nequā gerē
tibus odiosi fi erāt poete:q̄ cū ipsi diuinū illud dicēdi gen⁹ assequi nō possent viderētq̄ illos pluris
q̄ se hri sperabāt ea criminatiōe poeticuz nomē delere. Utrisq̄ g̃ inuisum nomē poete. quo circa per
sius comutū philosophū ꝓtumeliose de poeticis figmētis loquētē inducit satyra q̄nta. Nebulas eli
cone legūto ⁊c. Neq̄ vero oino poeticas musas nūc exigēdas docet pbia:sz a viro tali qualē Boe. re
presentabat. Neq̄ musas oēs dānat:sed poeticas dūtaxat:q: philosophicis musis cū curanduz censet. Musе.
Quapropter vt de vna re semel loquat. Muse a plerisq̄ nouē ponūtur. Quarū noia ⁊ inuēta sic po
nit Virg. Clio gesta canēs:trāfactis tpa reddit. Melpomene tragico pclamat mesta boatu. Comica
lasciuo gaudet sermone thalia. Dulciloq̄s calamos euterpe facib⁹ vrget. Terpsicore affect⁹ cytharis
mouet:iperat:auget. Plectra gerēs erato saltat pede:carmine vultu. Carmina calliope libris heroi
ca mādat. Urania poli mot⁹ scrutat ⁊ astra. Signat cūcta manu loq̄turq̄ polymnia gestu. Mentis
appollinee vis has mouet vndiq̄ musas. In medio residēs cōplectit oia pheb⁹. Clio hистorias inue
nit. Melpomene tragedias. Thalia comedias. Eutrepe tibias. Terpsicore psalteriū. Erato geome
triā. Calliope lras. [illegible] astrologiā. Polymnia rhetoricam. Hec Virgi. Sūt g̃ musarū noia: Clio:
Melpomene:Thalia:Euterpe:Terpsicore:Erato:Calliope:Urania:⁊ Polymnia. Quoꝝ q̄ in a exe
unt declinant more latino sicut musa:q̄ in e ⁊ in o:more greco. Nā in e habēt gtm̄ in es dtm̄ in en reli
quos casus in e sicut penelope: In o aūt habēt gtm̄ vsitatius in ius:accusatiuū ⁊ vctm̄ in o:reliq̄ aūt
casus in latinoꝝ vsu nō sunt:vt hec clio huiꝰ clius ⁊c. Sunt aūt oēs muse inuentrices. Nā hoc nomē
musa vel a mosios.i.ab indagatiōe vel inq̄sitiōe:vel a mysen qđ est docere. Clio interp
retatur gloria:ꝺ: em̄ cleos gloria apud grecos. Hec hистoriā inuenit. vñ multū glorie ⁊ scribentib⁹:⁊ ijs
de q̄bus scribūt nasci solet. Cadmus aūt Thebanoꝝ rex pimus hистoriā scripsisse vel Plinіū fertur.sz
nō sine musa.i.inuentiōe ⁊ glorie cupiditate. ¶ Melpomene tragediā inuenisse ꝺ:: q̄ magno eiula Melpo
tu agi solebat. Melpo aūt idem est q̄ canto. ¶ Thalia ꝺ: a thalem qđ est florere:inuenitq̄ comediā mene
veterē que satyrarū more lasciuis versib⁹ cōstabat. ¶ Euterpe ab eu qđ ē bonū:boni soni ⁊ tibiarū in Thalia.
uentrix ꝺ:. ¶ Terpsicore delectando nomē sumpsit. Nam terpone ꝺ: delecto: inuenit autē cytharam Eutrpe
cum choreis ⁊ saltationibus. ¶ Erato ab onere quem erota greci vocant: vel quosdam deducitur Terpsi.
inuenitq̄ geometriā. ⁊ plausib⁹ gaudet. ¶ Calliope ꝺ: pulchra vox:inuenitq̄ heroicū carmen. ¶ Ura core.
nia ꝺ: ab vrano.i.celo ⁊ astrologiam inuenisse ꝺ:. Polymnia autē a multa memoria nomen sumpsit. Eratho.
vel a multa laude. Nam poly multū ⁊ hymnos laus ꝺ:. ⁊ rhetoricā inuenisse a marone ꝺ:. Ut aūt lau Callio
dinus recitat: Anaximander: Lampsacenus:⁊ xenophanes. Heraclіopalites dicūt poetas esse in tu pe.
tela appollinis:qui lyra canit.⁊ nouem musarū:in quarū medio ipse residet. Per appollinem aūt hu Urania.
manā vocē intelligunt.que nouem instrumentis pficitur. Hec aūt fulgentio teste intelligunt quartu Polym
or anteriores dentes:quoꝝ si quis desit sibulus ⁊ nō plena vox exore prouenit.item duo labia.septi nia.

mū est lingua.octauū est palatū: qđ greci vranion vocant. qm̄ fit ad formā celi: celū aūt vranes appellat:qua ex re octaua musa đ:vrania.nonū instrumētū est gutturis ꝓfunditas ꝑ quā spūs egred Plato aūt ille diuinꝰ pbs ponit quattuor furoris gña: inter que ponit poticꝰ furor:quē a musis p uenire demonstrat. Musas autē appellat celestiū sphērarū cantus. Nam in libro de repub. singulis sphēris singulas syrenas appositas dicit motū ipsum sphērarū ac sonū qui inde fit significās. Qua ꝓpter octo sphēras octo musas ac per illarū concentū nouē ponit.quā qm̄ harmonia vna est ex oi suauissime cōpositā:excellentissimā dicit hesiodus. Ergo poesis a diuino furore:furor a musis:mu a ioue codē platone teste ꝓueniūt. Accedit ad hāc opinionē ꝙ phebū.i.solē q̄ medius planetarū est: in medio musarū ponūt. Vñ illud virgilianū. In medio residēs cōplectit oīa phebus. Qui quidem virgilius attestat musas iouis filias cū dicit. Adeste muse maximi ples iouis ⁊c. Alcimeō aūt ⁊ nō nulli alij eas celi ⁊ terre filias dicūt. Theodontiꝰ vo thespie ⁊ menonis filias eē vult. Diodorꝰ addit musas fuisse octo puellas:quas osyris vbē pagrās i exercitu ducit. eo ꝙ cātu ⁊ alijs disciplinis eēnt insignes. Alio etiā loco scribit musas a pre ioue lras ⁊ vsuz cōpositionē.i. poticē doctas eē. Varro romanoꝝ doctissimꝰ q̄ casdez ⁊ musas ⁊ nymphas appellat:tres dūtaxat ponit musas. Una q̄ ex aq̄ nascit motu. Altera q̄ ex aeris pcussi sono. Tertia q̄ mera tm̄ voce ꝓsistit. Ptz ģ ꝑ fictionē poticā aut rē hīstoricā aut diuinā aut naturalē itelligi oportere:quā q̄ nō capiūt falsitatis criminant immeritos poetas.

Poetaꝝ officium

¶ Sciēdū tm̄ triplex eē poetarū institutū. iuxta Horatiū in de arte poetica vbi dicit. Aut prodesse volūt aut delectare poete. Aut simul iucūda ⁊ idonea dicere vite. Alij em̄ dūtaxat delectatiōis gra vsus edūt. Alij solꝰ vtilitaꝫ ⁊ bone doctrine gra. Alij ꝓpter vtrāq. Primis dant poetice muse: secūdis ⁊ tertijs etiā philosophice. Bone em̄ doctrine ⁊ moꝝ institutiones ex philosophicis accipiebant. Quia ģ Boetiꝰ b̄ est ꝑ eū significatꝰ:nō opꝰ habebat musis delectationē inanē causantibꝰ:sed verā ꝓsolationē et magnanimitatē ⁊ sapiam generātibꝰ:iō pbia expulsis poticis musis suis.i.philosophicis musis cū curandū dicit. Vocat aūt poeticas musas:eas dico q̄ ad solā delectationez faciunt meretriculas:⁊ sirenas:eo ꝙ more earū aīos illiciūt. Sirenes a greco, vbo here īmutata aspiratiōe

deducta a grecis.

in s lrām deduci ꝓstat. Est aūt here connectere ⁊ retinere. ſſuerūt vt poete dicūt tres acheoli fluuij nis filie ex calliope musa. De insulas quasdā iuxta peloꝝ inter Siciliā ⁊ italiā habitasse scribūt. Ouidꝰ etiā tetigit.xiij. Metamorphoseos. dū enee trāsitū describēs inqt. Terrasq̄ calēti. Sulfure fumatas acheloidūq̄ reliqt. Sirenū scopulos. harū vna voce teste Seruio sup. v. enei. circa finē alis tibijs:alia lira canebat. Sed tanta dulcedine cātus trāseūtes nautas afficiebāt:vt sopirent:quos cū sopitos persentiscerent submergebāt ⁊ deuorabāt. Quare cū iuxta illas trāsitur esset Ulixes admonitus a Circe:socioꝝ aures cera obturauit:⁊ ipse se ad nauis malū ligari iussit:atq̄ sic ꝙ transijt illesus. Qđ ille grauiter ferētes ⁊ ira succēse atq̄ doloꝝ cōmote se ꝑcipitauerūt in fluctꝰ: qđ Juuenalis tetigit apud quē dicit Neuola. Nā cū pro me fortuna rogat. Affigit ceras illas de naue petitas. Que ficulos cantꝰ effugit remige surdo. Dicunt aūt tres fuisse. Parthenopea qua ciuitas illa q̄ nūc neapolis.i. noua ciuitas đ:denoīata est cū illic sepulta esset. Itē leucosia ⁊ ligia. Multa de his claudianus:⁊ Virgilius etiā opusculū confecit:ſz potissimū. Homerus in. xij. Odisse. vbi sirenes dulcissimū cantū habēt:cuiꝰ sensus est. Huc ades inclite Ulixe magna achiuoꝝ gloria:hic nauē siste:vt nostraz vocē audias. Nemo em̄ vnq̄ hactenus fecit:q̄n nostri cantꝰ suauitate demulcerēt:qua oblectatꝰ ⁊ plura doctus a nobis dimittit a nobis. Haud em̄ nos fugit q̄d apud magnā troiā greci simul ⁊ troiani deoꝝ volūtate gesserunt. Scimus ꝑterea q̄cq̄d in alma terra agit ⁊c. Hec vba suauibꝰ q̄ carminibus Cicero trāstulit. quoꝝ ꝓmū est. O decus argolicū q̄n puppim flectis vlixe. Nō opus est dicere: Sirenes etiā dici apes impfectas ⁊ inutiles. Itē volucres in india eē quarū cātu hoīes mulceant:q̄s sumno grauatos lacerēt. Si etem̄ singula q̄ de vocabulo legerim trāscribere velim nimis plixus essem Certū est aūt ꝙ scribit in ꝓma syllaba ꝑ i nostrū longū: q: grece hz ei dipthongō: đ: hec siren huiꝰ sirenis:in actō hūc sirena nō sirenē:⁊ in plurali has sirenas:q: in actō plurali nois tertie declinatiōis ab actō singulari in a habet frequēs actus in as: ab em es:⁊ ab im in is. Quia etiā obliq̄ greci sepe in noīatiuos latinos trāseunt. vt delphinꝰ arabus elephātus:a gtīs hoꝝ noīm delphīn arabs elephas mutādo os in us. Ideo ab actō sirena fit etiā ntūs hec sirena huiꝰ sirene:sicut ab actō hāc cassida fit hec cassida ⁊c.

Humi

¶ Deiecit humi mestior vultū. Simile loquēdi genꝰ nō passim inuenies: ponit enim gtūs humi ꝑ eo q̄đ ēi humū vl ad humū: volūtq̄ ob id nōnulli grāmatici gtm̄ humi ita posse ꝓstrui. Mestior a mestus deducit. circa q̄đ vocabulū aduerte fm Laurē. de valla cōparatiuū nomē semper plus significare de forma in q̄ fit cōparatio ꝙ absolutū seu positiuū: vt iunior licet minꝰ habeat annorū ꝙ is quē iuuenē appellamꝰ hz tm̄ plus de iuuenilitate. ⁊ ita dicā: ⁊ minor plus de paruitate ꝙ paruus: licet minus de magnitudine. Verūtm̄ nō te fugiat puer cōparatiuū nomē apud idoneos auctores sepenumero positū esse ꝑ quandā tēperationē ⁊ imunitatem significatiōis: seu ꝑ se: seu gra subintellecti. Modestius em̄ ⁊ submissius appellamꝰ hoīm iracūdior:ē: ꝙ iracūdum: ⁊ liberior:ē ꝙ liberū. hinc ⁊ tristior. Seruio teste: est idem qđ subtristis. hoc est nō plene tristis. ⁊ mestior: hic nō admodū

De cōparatiuis Cōsido.

mestus sed tamen aliquanto mestior ꝙ deceat aut ꝙ soleat. Vñ subaudiende mihi videtur hmōi particule. Mestior sup. aliquātovl paulo ꝙ decēs aut iustū: aut honestū: aut equū: aut operepreciū: aut solitus sit. ⁊ ita in cōsimilibus. ¶ In extrema lectuli parte cōsedit. hoc verbū cōpositū potius putē a con ⁊ sido ꝙ sedeo: q: ꝓsidere ꝓprie est sedere p motū ⁊ migrationē capere: q: ergo desupervenerat recte cōsiderare dicitur sicut. j. Enei. Multis et his mecū pariter ꝓsidere reguis. Nec moueāt q̄ dicunt

do ꝓ̃pteritū.id em̃ vt Laurēt̄ius recte ꝓbat:nō recte dicūt. Nā sedi facit ficut ⁊ sedeo. Cētera aper/
sunt. ¶ Ordo talis. Dū ego tacit⁹.i.tacēs:vtrūq; significat ⁊ actiue et passiue:actiue ꝯ loco:passi/
apud Sene. Oō tacitū esse velis nemini dixeris. Et.vj. Eneiō. Quis te magne cato tacitum esse vis
reputarē mecū.i.recogitarē ⁊ aio voluerē ꝯ hec.i.hmōi carmina:⁊ designarē seu assignarē ⁊ cōmitte/
officie .i.illi⁹ instrumēti quo olim in ceratis tabulis scribebāt:q̄rimoniā lachymabilē:mulier vul
tus adu reuerēdi ⁊ oculis ardētib⁹ ⁊ ꝓspicacib⁹.i.ꝓfecte ⁊ ad intima vidētib⁹ ⁊ penetrātib⁹ vltra
cōem.i. garē valentiā.i.potentiā hoim:it ecolore viuido atq; inexhaustibilis vigoris. Sepe em̃ par/
ticipia ꝓteriti tpis pro ꝟbalib⁹ legūtur.vt in ꝓncipio. vij. Enei. Inaccessos ꝑ eo qō est inaccessibiles fe
re:q̄uis ipa foret ita plena eui vt nullo mō crederē eē nr̄e etatis:mulier inquā taliter dispositā visa est
mihi astitisse supra verticē.i.sūmitatē capitis. Ubi duo notabis puer. Primū q̄ dicit signāter visa ē asti
tisse non aūt astitit. Per hoc em̃ innuit se ꝑ fantasiā ⁊ fictionē loqui. Sicut Virg. locuturus ꝑ fictionē
poeticā ꝟbū aliqō ꝓmittit ꝑ qō se ab hystorica veritate discedere significat:dicēdo vt fama est:vt ꝓhibēt:
aiūt:ferē ⁊c. Scōm est q̄ latine dicit supra verticē:non sup. Nam hoc fere obseruāt docti: vt dū res su/
perior inferiori cōtingit sup eā esse dicāt:vt sup humeros portauit te. dū ꝟo spaciū inter vtrāq; ē supra
vt supra caput nostrū sydera sūt:nō sup. Statura sup. erat ambigue.i.dubie ⁊ incerte discretionis. Nā
ipsa cohibebat.i.ꝓstringebat:vel cōtrahebat se quidē nūc.i.vno tpe ad cōem mensurā hoim. vero ꝑ sz
ipsa videbaē nūc.i.alio tpe pulsare.i.pulsando cōtingere celū cacumine.i.extremitate summi vertic̄is. q̄
cū extulisset altius q̄ solebat caput suū ipsum caput penetrabat.i.penit⁹ intrabat etiā celū ⁊ frustrabaē
intuit⁹.i.inspectionē hoim respiciētiū se.i.pbiam. ¶ Uestes erāt ⁊c. notissima sūt ꝟba tex⁹. Quas q̄sq;
potuit ⁊c. si legis abstulerā ordo est:⁊ manus violētor abstulerāt particulas vestiū, quas q̄sq; eor po/
tuit sup. auferre. Si abstulerit. ordo est:⁊ quisq; illor violētor abstulerat particulas quas potuit ab/
stulisse. Que dolores ei⁹ nō mō nullis. hic nota multos errare legēdo vllis ꝑ nullis. Nā sepe male au/
ferūt negationē post nō modo:nō solū:nō tm̄:ne dū. nō sciētes priorē negationē nō agere in sequētia
nisi reperiē. Nō dicis ergo. Nō solū te amo sed odi q: falsum dicis. Si em̃ amas nō odisti:sz nō solū te
nō amo sz odi. ¶ Ordo est pbia inq̄t. quis ꝓmisit has meretriculas.i.aior illectrices more meretricu/
lar:scenicas.i.q̄ in scenis versari solēt accedere ad hūc egrū. Que meretricule nullis pro nō ⁊ vllis: nō
mō nō fouēt vllis remedijs dolores ei⁹ videlicet egri: verūetiā alerēt insup dulcib⁹ venenis. Me sunt ⁊c.
aperta sūt ꝟba. At ꝑsz:si vr̄e blāditie.i.molles affectiōes ⁊ ꝓtractus:caret aūt hec dictio blāditie sīngu
ri numero:detraherēt nobis quē.i.aliquē prophanū.i.nō iniriatū institutionib⁹ pbicis:solitū.i.cōsue/
tū vti vulgo.i.reb⁹ vulgarib⁹:vel sic vti.i.quēadmodū solitū sup. est fieri vulgo.i.vulgariter ego pbia
putarē esse ferendū.i.tolerādū et patiēdū minus moleste. Aduerte de prima persona licere nūc singu/
lariter nunc pluraliter loqui:vt hic philosophia de se loquēs nobis diceret:⁊ subiungit putarē singu/
lariter. Quippe quia certe opere mee.i.opationes ⁊ cure nihil lederentur in eo:id est in tali quia vsus
non fit. Opera opere, aliquando est operarius:aliquando operatio diligens. opus autem est quod fit
per operam. vnde locamus operas nostras:et vendimus opera. Solet parabolice dici opera esse ma
trem operis. Hunc vero ⁊c. Hic aiaduerte lector obseruatum esse decor̄ quod supra diximus in affe/
ctione loquentis. Quia enim philosophiā inflāmatum ira dixerat auctor:ideo nunc ei sermonem ob/
ruptū ⁊ irascenti congruum attribuit. sicut Virgilius eneiō. j. quos ego:sed motos prestat ꝯpone/
re fluct⁹. Et Theren. in eunucho. Ego ne illam:que illum:que me:que non:⁊ sexcētis alijs locis. Est er
go aposiopisis.i.reticētia facta ꝓpter iram animi. Possit autem multis modis compleri. Aut sic. Hūc
vero nutritum eleaticis studijs ⁊ academicis:nequaq̄ ferendum est abduci. Aut potius sic. hunc ve/
ro eleaticis atq; academicis studijs enutritū:audetis nobis sceleste metricule detrahere:hoc autez mo
deste suppressit. vnde addit. sed sirenes. id est animor̄ illectrices et deceptrices cantationibus vestris
dulces vsq; in extitiū.i.vltimā vite extitionem hoc est mortē:abite potius q̄ sup. cogatis me in vos seuire
aut male de vobis proloqui:aut q̄ hunc nostrum decipiatis:et relinquite eum curandum et sanandū
meis.i.philosophicis musis.i.inuentionibus aut modulis. Ne quid autem ꝓtermittam: elea et acade
mia loca sunt in quibus maximopere viguerūt philosophi. Nam eleā phocensium colonia zeno patri
am habuit. et Leucippus academiā: athenienſem Plato inhabitabat. Estq; vt laertius docet acade/
mia locus in suburbano athenienſi nemorosus a quodam hero academo nomine sic appellatus. Eā/
dem Speusippus zenocrates pluresq; alij postea coluerunt:sed pergo. ille chorus:id est cetus poeti/
carum musarum:increpitus id est cum crepitu et acerbitate reprehensus:effectus mestior.id est paulo
plus q̄ solebat mestus:vel aliquantulū:deiecit humi.i.ad humū. vultū id est oculos suos. Uultus em̃
proprie est qualitas facici que voluntatem hominis prodit. vnde a volando deducitur:et confessus.i.
protestans verecundiam propter reuerentiam philosophie incussam rubore:excessit tristis limē:id est
liminum limū hoc est transuersum in ostio carceris. ¶ At ego cuius acies. id est acumē oculorum mersa
id est obrupta lachrymis caligarat.i.caligauerat:hoc est tenebris obscurata fuerat: ita vt non possem
dinoscere que nam esset hec mulier auctoritatis tā imperiose.i.tantum cupide imperij: vel tam superbe
imperantis. Ego obstupui ⁊ cepi.i.incepi tacitus.i.tacens expectare.i.obseruare:et hoc dico visu meo
defixo in terram: quidnam.i.quam rem ipsa esset actura deinceps.i.postea. Illa accedens tum.i.tunc
propius:cōsedit.i.locum cepit in extrema parte mei lecti:et intuens meum vultum graue ē id est gra
uatum luctu: atq; deiectum in humū merore.i.propter merorem; est conqueſta de perturbatione no/
stre mentis his versibus qui sequūtur.

Cōstructio.
Tacitus
Supra Super.
Nō mō.
Nota de prima ꝑsona.
Opera.
Eleatici Academici.
Uultus.

Sanctꝰ thomas

Eu q̄ p̄cipiti merſa ꝓfundo.hic incipit metrū ſecūdū huiꝰ primi qđ vocaꝫ metrū dactilicū a pede ꝑdominate:et dicit tetrametū a numero pedū:a tetra qđ eſt quattuor:q: quattuor pedes ꝓtinet.Et dicit hypercataleccticū ꝓpter ſillabā abundātē poſt duos pedes in medio verſus.Verbi gr̄a.Primꝰ pes eſt heu q̄:ſecūdus:p̄cipiti.ſz ſyllaba ti.huiꝰ noīs p̄cipiti: ſupera būdat.tertius eſt:merſa ꝓ.quartus:fundo.Similiter eſt i alijs. In hoc ḡ metro pbia deplāgit ſtatum boetij dolēdo de ꝑturbatiōe mētis eiꝰ.ꝛ facit duo.Primo vniuerſaliter pbia deplāgit ꝑturbationē mētis hoim. Secūdo ſpecialiter cōuertit' planctū ſuū ſup Boe.ibi.Hic quōdā. Primo dicit Heu q̄.i.quātū mēs hoīz hz.i.obſcuraꝫ:merſa p̄cipiti ꝓfundo.i.cura rerū tēporaliū q̄ precipitāt hoiem:ꝛ talis mens relicta ꝓpria luce.i.ꝓtēplatione tēdit.i.laborat ire i tenebras externas.i.i ignorātias exteriores.Hoc autē cōtingit hoi quotiēs ſup.mens acta.i.agitata terrenis flatibus.i.ꝑſperitatibꝰ vel euentibꝰ:cura.i. ſollicitudo rerū tpaliū:noxia.i. nociua creſcit i immēſum.i.ſupra modū. Nota q̄ in nobis eſt duplex virtus:rōnalis ꝛ ſenſualis.ſēſus aūt ſemp aduerſaꝫ rationi:q: caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄:et ſpūs aduerſus carnē. Cū autē ſenſualitas vincit rōnem:tūc hō eſt in malo ſtatu regiminis:ꝛ efficit beſtialis. Vñ Albertꝰ ſup.iij.de aīa dicit.Turpe eſt nobis abijcere regimē ſuperioris et inducere regimē inferioris vtutis.qđ nobis cōe cū beſtijs. Ideo ſcribit.iij.Ethi.in antiqua trāſlatiōe. Valde conādū ꝛ laborādū ē nobis vt vtus nr̄a cōcupiſcibilis ſubiecta ſit rōni.Quēadmodū em̄ pueri puerſe viuūt ſi nō a ſuis pedagogis fuerint coacti ad recte viuēdū:ſic appetitus ſenſualis ducit nos ad inſolentiā:niſi regula rōnis fuerit coartaꝫ. Plures aūt hoīes ſequunt ſenſualitatē q̄ rōnē.inſudātes bonis exterioribꝰ ꝛ delectatiōibꝰ ſenſualibꝰ:p q̄ ipediunt i ſpeculatiōe ꝛ cognitiōe sūmi boni:ideo pbia ꝺ deplāgēs dicit i metro. Heu q̄ p̄cipiti. Itē cū aīa ingerit ſe curis rerū tpaliū ꝓfunde p̄cipitatur:ꝛ hebet q: a cognitione rerū ſui creatoris deſtituit:ꝛ deſtituta cadit i tenebras externas.i.ignorātias exteriores. Vbi nota q̄ duplex eſt ignorātia:quedā naturalis que eſt in iuuenibus ꝛ decrepitis.ꝛ vocaꝫ ignorantia interna:q: ex naturali defectu cōtingit.Alia eſt ignorantia que cauſatur ex negligentia hominis quādo ſollicitatur circa exteriora:ꝛ talis dicit externa:quia eſt extra naturā.de qua dicit q̄ omnes hoīes naturaliter ſcire deſiderant. Prima ignorantia cū ſit naturalis non eſt vitioſa:quia turpes a natura nemo increpat: neq; bonos laudat.Secūda eſt vitioſa cū ſit per hominis negligentiam de qua loquit Boetius.ij.hius ꝓſa.v.Ceteris animantibus ſeſe ignorare natura eſt:hominibus vero vitio venit. Item dixit noxia cura. Vnde Sene.in puer.Magnā partē perturbationis ſibi dedit qui exterioribus ſe iniecit. Item ratio:ꝛ intellectꝰ dicunt lux hoīs:q: illuminat hominē ad cognitionē creature ꝛ creatoris.Dicūtur autē ꝓprie lux hoīs q: ſolū genus hoim viuit arte ꝛ rōne.ex prohemio metaphiſice.Hic quondam celo liber aperto.Hic philoſophia ſpecialiter conuertit ſe ad ꝺ eplangendū Boe. et primo oſtendit quantā contemplatione Boetius quōdam viguit.Secūdo oſtendit quo modo deſtitutus a tali contemplatione Boetius quōdam viguit.Secūdo oſtendit quo modo deſtitutus a tali contemplatione ſolum de terrenis cogitabat:ibi. Nūc iacet effeto. Primo philoſophia cōmendat Boe.ab aſtronomia.Secūdo a naturali philoſophia.Tertio a metaphiſica.ſecunda ibi. Quimetiam cauſas.tertia ibi.Quis voluat ſtabilem. Primo dicit Boe.quondā liber:id eſt ſolutus a cura rerū temporaliū celo ſibi aperto per cognitionem:ſuetus fuit ire per rationē in ethereos meatus.i.in motus corporum celeſtium.ꝛ ipſe cernebat:id eſt ſpeculabatur lumina id eſt radios roſei ſolis:et viſebat:id eſt cum deſiderio videbat:ſydera id eſt conſtellationem gelide:id eſt frigide lune:et ipſe Boe. Victor ignorantie habebat oēm ſtellā cōprehenſam numeris:id eſt certis cōputationibus quecunq; ſtella erratica exercet id eſt opabaꝫ vagos.i.varios recurſus nūc progrediēdo:nūc regrediēdo:ſtella inquā ſfera.i.mota per varios orbes.i.circulos. Nota q̄ aīo liberato a curis liberalibꝰ cōceſſum eſt philoſophari.ideo q̄dā artes dicūtur liberales:q: filij liberorū.i.nobiliū q̄ erāt liberati a curis tēporalibus talibꝰ artibus vacabāt.iō dicit pbia q̄ Boe.quōdā liber ꝛc. Notādū q̄ dicit celo aperto.ſz homo planetas celi coꝛporaliter nō attingat:ñ ſpeculatione comprehēdit.Hoc pulchre tangit Hermes trimegiſtus dicens. Magnū miraculū eſt hō:ꝛ aīal honorandum.hic anima intellectiua in naturā dei tranſit:quaſi ipe deus ſit:hic p naturā anime diis eſt cōiunctus:hic demonū genus nouit:terrā colit:elemētis cōmiſcetur: acumine mēris in maris profunda deſcendit:celum qđ videtur altiſſimū animi ſagacitate metitur: inuestigatiōnē animi eius nulla aeris caligo confundit.nec terre denſitas eiꝰ opationē impedit:nō;aque ꝓfunditas aſpectū eiꝰ obtūdit. Nota q̄ ſol in ortu ſuo apparet roſeus ꝓpter vapores interpoſitos inter

Virtꝰ duplex.

Ignorātia duplex.

Homo.

Sol roſeus.

Metrum ſecūdū primi libri. loquit Plā.

Eu q̄ præcipiti merſa profundo
Mens hebet:& propria luce relicta
Tendit in externas ire tenebras;
Terrenis quotiens flatibus acta;
Creſcit in immenſum noxia cura.
Hic quodam celo liber aperto,
Suetus in ethereos ire meatus;
Cernebat roſei lumina Solis;
Viſebat gelidæ ſydera lunæ.
Et quæcunq; uagos ſtella recurſus
Exercet;uarios flexa per orbes:
Compreſſam numeris uictor habebat.

visum nostrum ⁊ solem. nam album visum per fumū apparet rubeum. Etiā licet in meridie vapores sint interpositi: nō tamen apparet tunc roseus. eo ꝙ illi vapores nō sunt grossi: sed subtiliati calore Lune a sole. ¶ Nota ꝙ pbia dicit lunā esse gelidā: qđ non est intelligendū formaliter: qr pme qualitates q̄ lida, sunt calidū: frigidū: humidū: siccū. non habent locū in corporibus celestibus cū non recipiant peregrinas impressiones: sed dr luna gelida virtualiter ⁊ effectiue: qr frigus ⁊ etiā humores efficit in inferioribus ppter qđ noctes quibus luna pest sunt gelidiores ⁊ humidiores magnis diebus. ¶ Nota ꝙ planete dicuntur habere vagos recursus. quia mouētur duplici motu. s. primi mobilis ab oriente in occidentē: ppio motu ab occidente in orientem: vel ideo qr quādoꝙ apparent nobis stationarij: quandoꝙ retrogradi: quādoꝙ ppinq; quandoꝙ aliqualiter remoti. ¶ Nota ꝙ stella erratica dr flexa. i. mota per varios orbes circulorū: scilz deferentis ⁊ epicicli ratione: quoꝝ circulorum nūc dicūtur progressiui: nunc retrogradi: nunc stationarij vt dictū est: ⁊ habet videri in theorica planetarum vel astronomia. ¶ Quinetiā causas. Hic cōmendat eū ex parte naturalis philosophie dicens. Quinetiā pro certo Boetius solitus fuit rimari. i. inquirere causas. vnde. i. propter quas causas sonora flamina. i. sonori venti sollicitant. i. perturbant equora. i. planiciem ponti. i. maris. quasi diceret Boetius sciuit causas generationis ventorum qui cōmouent ipsum mare. ¶ Nota ꝙ ex libro metheororū ptz ꝙ ventus generatur ex vapore calido ⁊ sicco eleuato per calorem solis: qui perueniens ad locuz nubium frigiditate nubis repercutitur ⁊ repercussus fertur in latus: ⁊ facit sonuz impellendo aerem: ⁊ quia aqua faciliter est diuisibilis de facili cedit ⁊ reuerberatur per ventos. vel aliter potest intelligi. Antiqui enim dixerunt ꝙ ideo venti turbant mare: quia in ipso mari generantur venti qui non exeūt sed faciunt fluxum maris: licet hec opinio non sit vera: quia mare fluit ⁊ refluit tempore determinato: ficut bis in die naturali. venti autem generantur tempore indeterminato. ¶ Quis voluat stabilem. Hic philosophia cōmendat Boetiū a metaphisica: ⁊ iterato a naturali philosophia dicēs. Boetius etiam solitus fuit rimari quis spiritus. i. intelligentia voluat motu diurno stabilem orbem firmamenti: vel etiam cur sydus solis vel aliud habens ortum ⁊ occasum casurum in hesperias vndas. i. in aquas maris occidentalis surgat. i. iterum oriatur ab ortu rutilo. i. ab oriente splendido: quasi dicat. Boetius solitus erat inquirere cur stelle que in occidente videntur occidere: iterum resurgāt in oriente: etiam solitus erat rimari quis tēperet placidas horas veris. i. temporis vernalis: vt ornet terrā roseis floribus. Quis dedit. i. ordinauit: vt autūnus fertilis anno pleno. i. fecūdo: influat. i. influentiam faciam grauidis vuis. i. botris repletis. etiam erat solitus reddere. i. assignare varias causas latentis nature. i. rerum naturalium. ¶ Nota omne quod mouetur ab alijs mouetur ex septimo Phisico. ergo celum ab alio mouetur. Mouetur autez celum a duplici motore: per cōmentatorem. xij. Metaphi. ab vno cōiuncto ⁊ appropriato qui vocatur intelligentia a quo mouetur effectiue. ab alio motore separato: qui est deus a quo mouetur in ratione finis. Item dicit orbem celestem esse stabilem. licet em̄ moueatur ⁊ mutet locum ꝑm partes: nō tamen ꝑm totum: ⁊ quātum ad hec dicitur esse stabilis. i. imobilis. Item causa quare stelle que occidūt iterum oriantur non est alia nisi motus circularis primi mobilis: qui secum rapit omnes stellas tam fixas ꝙ erraticas. Item hesperus est stella que de vespere sequitur solem occidentem. a qua stellas mare occidētale dicitur hespericū: eo ꝙ sol ⁊ hesperus ibi se mergant. nō ꝙ ita sit: sed quia vulgares sic opinantur. cū enim stelle occidunt propter interpositionem maris inter visum ⁊ stellas videntur stelle mergi in mare. Item tēpus vernale dicit pulcidum: quia est cōueniens vite hominis. Est em̄ tempus veris calidum ⁊ humidū: in quibus cōsistit vita ex libro de morte ⁊ vita. Et iō illo tempore producūtur flores. Nam materia florum est humidus aqueū subtile bene coctum a calido aereo. Quia igitur in vere dominatur calidum aereum ⁊ humidum aqueum subtile: quod parua indiget digestione: ideo in vere cuius calor temperatus est flores producūtur. Item vitis multum abundat de humido aqueo ⁊ grosso: cuius signū est: quia tempore putationis distillat ab eis quasi humidū lachrymale. Tale autem humidum grossum multuz resistit digestioni: ideo vue ad maturitatem tarde proueniūt: scz tempore autūni. Item Boe. consuenit reddere causas latentes rerum naturalium qđ fuit iudicium felicitatis. Nam ꝑm Virgi. ffelix qui potuit rerum cognoscere causas. ¶ Nunc iacet effeto. Hic ostendit philosophia quomodo Boe. destitutus predicta speculatione in terrenis cogitabat dicens. Nunc. i. pro tempore doloris Boe. iacet. i. prostratus est effeto. i. euacuato lumine. i. speculatiōe mentis: ⁊ ipse pressus colla. i. ꝑm colla grauidis cathenis passionū que mentem grauant: gerensq; decliuū vultum. i. inclinatum pondere amissionis rerū tempore alium: heu cogitur cernere terram stolidam. i. bona terrena que homines stolidos efficiunt. ¶ Nota cathena est ferreum instrumētum quo aliquid contra suam naturam detinetur. Quattuor autem effectus qui sunt gaudium: spes; timor; dolor; similitudinarie dicūtur cathene: qr animū homi

Quin etiam causas unde sonora
Flamina sollicitant æquora ponti.
Quis uoluat stabilem spiritus orbem.
Vel cur hesperias sydus in undas
Casurum rutilo surgat ab ortu:
Quis ueris placidas temperet horas:
Vt terras roseis floribus ornet.

Motu celi.

Hespe

ma ex.ſ.Ethi.Et ꝓpterea Boe.in fine hui⁹ primi hortatur fugā passionū:ibi.Tu quoq; ſi vis. ¶ Ita
nota nō est estimandū ꝙ Boe.sic esset ita euacuat⁹ lumine mentis. sicut littera sonat.quia alias fuit
set insufficiēs pro cōpositione huius libri:sed pbia loquit hic cōpassiue. Ille em̄ est merus stult⁹ qui
inclinat se ad terrenas diligendo ipsa ⁊ nō eleuando intellectuz suū ad speculabilia;qualis non fuit
Boe.vnde dicit Augu. Tales sunt ho⁄
mines qualia sunt ea que diligūt: quia
dilectio transmutat diligentem in simi⁄
litudinem rei quam diligit. hec Mar⁄
quardus.

Quis dedit ut pleno fertilis anno
Autūnus grauidis influat uuis:
Rimari solitus/atq; latentis
Naturæ uarias reddere causas,
Nunc iacet effœto lumine mentis,
Et pressus grauibus colla catenis:
Dediuūq; gerens pondere uultum:
Cogitur heu stolidam cernere terram.

Ascēsi⁹. Eu q̄ precipiti ⁊c. Carmen ſ
secūdū primi libri est lyricu z:
fic dictū eo q̄ ad lyrā cani po⁄
test. Quo circa:quia sequētia
Lyrici fere lyrica sunt:dicā hic in generali tria
carminis Primū que sit materia lyrici carminis.
materia. Secūdum qđ decorum. Tertium qui⁄
bus noībus ⁊ cur tot ⁊ tam diuersis so
leant nominari. Primus docet Horati⁹
in de arte poetica his verbis. Musa dedit fidibus diuos:puerosq; deco⁊. Et pugilem victorē ⁊ equū
certamine primū. Et iuuenū curas ⁊ libera uina referri. Donatum est inquit fidibus.i.lyricis chordis
cantare diuos ⁊ heroas olympiacos ⁊ christiano more deum ⁊ sanctos eius:quia lyrica carmina fe⁄
re hymni sunt. Item pueros.i.filios deorum vel heroas:⁊ athletam seu pugilem victorem ⁊ equum
in curuli certamine vincentem. Et curas.i.amores iuuenū ⁊ libera uina.i.commessationes ⁊ ebrieta
tes que faciunt homines liberius loqui. Et vt paucis dicam lyricum carmen desiderat aut modestaz
Decori. laudationem aut non amaram irrisionem ne iambicum fiat. De decoro satis dictum est si applice
tur. Oportet enim precipue vt carmen materie quadret.⁊ qualitas carminis qualitati personarum:
vt materie iocunde detur versus fluidus:non stridulus non impeditus monosyllabis aut spondai⁄
cis pedibus:qui grāmaticen prefe ferunt. Singulis|aūt carminibus suū decoꝛ est seorsum annotan
dum. ¶ Tertium qđ de noībus lyricoꝛ carminū est:facile patebit si nouerimus duplicia esse eorum
Noīa ly noīa generalia ⁊ specialia. Generaliter dicūtur a lyra lyrica:a cantando dicuntur latine cantica: seu
icorum carmina:grece ode aut psalmia:laudatione dicūtur hymni. Specialia aūt nomina sumūtur a multis
ab inuentore:vt Asclepiadeum ab asclepiade:glyconicū a glycone:pindaricum a pindaro:sapphicū
ab inuentrice que dicta est sappho ⁊ sic de alijs. A pede predominante:vt dactilica:iambica:spondai
ca. A cōnexione genere carminum. Quia si in oda seu versu lyrico nō est nisi vnum genus carminis:
tūc dicitur monocolos:si duo dicolos:si tria tricolos:si quattuor tetracolos. Item a reuersione:quia
post vltimū genus carminis reuertitur semp ad primū:seruandus em̄ est semp vnus ⁊ idem ordo: si
ergo tm̄ vnū est genus carminis:tunc oda non habet reuersionē.sed continuū processum:si duo:dici
tur distrophos a dis qđ est duo ⁊ trophi conuersio. Si tria tristrophos. Si quattuor tetrastrophos.
vix plura inuenies cōnexa. Item singula carmina sumūt nomina ab inuentore:a pede predomināte:
⁊ a numero pedū:⁊ a numero syllabarum. vnde sapphica abvndecim syllabis hēdecassyllaba dicun
tur. A numero aūt pedum si duo dūtaxat sunt versus dicitur dimeter:si tres trimeter:⁊ sic cōsequen⁄
ter. Sed hoc sciendum q̄ in iambicis duo pedes propter eorū celeritatem vnam mensuram faciunt.
vnde iambica sex pedū trimetra dicūtur. Hec in generali diximus nec repetenda sunt. In speciali aūt
presens oda est monocolos.dactilica.tetrametra.⁊ nisi vltimus pes spondeus esset:asclepiadea. Est
monocolos.quia vnū est genus carminis. Est dactilica.quia sepe tres sunt dactili ⁊ duo spondei. Est
tetrametra:q; quattuor sunt pedes.⁊ syllaba abundans. ꝓpter quā dicitur hypercatalectica. Cōstat
autem ex primo pede dactilo vel spondeo.secūdo dactilo ⁊ interdum spondeo.⁊ syllaba abundante
que fit vltima dictionis si suauem vis habere sonoritatem.tertio dactilo. quarto spondeo vel eius lo
co trocheo:q; in omni versu vltima syllaba cōmunis est. Vitande sunt dictiones monosyllabe in fine
⁊ crebra collisio litterarū per vocalem sequentem aut in aliam vocalem. Materia est congrua quia
cōtinet laudem Boetij. Omnia autem satis expposita sunt in cōmentarijs superioribus: que si sancti
Thome sunt nescio cur adiectum sit.hec Marquardus. Pauca tamen grāmaticalia addam. Quorū
vnū sit:q; hec dictio q̄ tripliciter accipi solet pro eo qđ est quātum:⁊ hoc cum positiuo figurate. hoc
est cum āmiratione aut indignatione aut simili affectione.pro quāto ⁊ id rarius.cum cōparatiuo pro
valde.⁊ cum superlatiuo quod sepe euenit. Cum positiuo vt hic.heu q̄ precipiti.i.quantum precipi⁄
ti ⁊c.cum cōparatiuo apud Virgilium. Q̄ magis illa tremens tanto magis effera flāmis.q̄ magis.i.
quāto magis cū superlatiuo:vt vir q̄ optimus.i.valde bonus.vbi barbare dicūt peroptimus. Pres
sus colla.greca est locutio poetis:non oratoribus concessa.que si per nomina fiat: synedoche a ser⁄
Greca uio diceretur.qui hanc differentiam obseruat.vt quotiens per verba aut participia fiat grecam figu
cutio. ram dicat.quotiens per noīa synedochē.⁊ hec satis sint.

¶ Prosa prima libri primi.

SEd medicine inquit potius. Hic incipit secda prosa huius pmi in qua phia inuestigat morbū Sacrus
Boe. in quibusdā signis. secūdo solat ipsum ne desperet. Secūda ibi. Cūq nō. Primo dicit phia. O Boe. ego possem multa cōqueri de perturbatione mentis tue: sz nūc potius me thomas
dicine tps est: q querele vero p sed: tum. i. tūc mulier illa intēta in me rotis luminib⁹. i. ocu-
lis ait. Es tu ne ille q quondā tpe iuuētutis nutrit⁹ nr̄o lacte. i. facilibus documētis: in etate autē pfecta
educatus. i. nutritus nostris alimētis. i. doctrinis difficilioribus: euaseras. i. pue-
neras in robur. i. in fortitudinez virilis animi. atqui pro certo nos ꝓtuleramus tibi arma talia. i. documenta: q nisi pri-
us abiecisses per obliuionem: ipa tuerē tur te inuicta infirmitate. dicit philoso-
phia. Agnoscis ne me: quid taces filui-
sti ne pudore. i. verecūdia: an stupore. i. mentis alienatione: ego mallē. i. magis vellē te siluisse pudore: sed vt ego video stupor oppressit te. ¶ Nota q phia de-
plāgendo Boetiū nō facit longā moram: ne Boeti⁹ desperet sup infirmitate sua. ergo dicit phia magis esse tps medicine q̄ q̄rele. Itē boni medici est totis oculis diligēter respicere faciē infirmi eo q i fa-
cie magis apparēt signa pnosticationis infirmitatis: ideo phia dicit esse intuita Boe. totis luminib⁹. Itē p arma phie in-
telligūtur p̄cepta phicalia: q persuadēt

Medi
cus.

minime extolli in prosperis: nec deprimi in aduersis. Hortatur em̄ nos philosophia ad magnitudinē magnanimus autem est qui contra deformes insultus fortune vnanimi mentis constantia militat. de
his et similibus preceptis philosophie Boe. oblitus fuit propter dolorem. ¶ Nota taciturnitas quā-
doq̄ prouenit ex pudore. quādo enim manifestatur alicui aliquid quod vellet celari ipse efficitur ve-
recundus: et oculi eius deprimuntur: facies eius rubet. et auertitur: et lingua eius in loquendo ligat.
¶ Notandū q stupor vno modo est abundās ammiratio mentis: vt ibi papa stupor mundi. Alio mo
do est mentis alienatio: t sic accipit in ꝓposito et inducit taciturnitatē. Ex quo em̄ mot⁹ lingue est im-
cōformitatē ad fantasiam: turbatur fantasia. sicut contingit in alienatione mentis: prepeditur lingua
in loquendo. ergo dicit philosophia pudore aut stupore siluisti: t q taciturnitas ꝓueniens ex stupore
deterior est: q̄ que causat ex pudore: cū ipsa causetur ex aliquo defectu interiori: ideo dicit philosophia
mallem pudore siluisses: ¶ Nota fm̄ Aug. pudor est corporis: sed pudicitia est mentis. Est aūt pudor
verecūdia ex aliquo casu innata: nō auferēs memoriā sed impediēs linguā. Stupor autē est casus me-
moriā auferēs et linguā impediens: t peius est tacere stupore: q̄ pudore q̄ melius est memoriā retinē
do nō loqui: q̄ loq̄ et memoria carere. ¶ Nota philosophia dicit Boetiū fuisse nutritum suo lacte: p
nutrimentū lactis intelligit triuium. s. grāmatica: logica et rhetorica: quibus iuuenes sunt seriatim in
formandi: tanq̄ facilibus documentis sicut puer lacte nutrimento molli t facili digestionis vtit. Sed
per hoc q̄ dicit in virilis animi robur euaseras. s. ad scientiā mathematicā t c. qua tanq̄ per scientiam
magis subtilem homo perfecte etatis efficitur. ¶ Nota philosophia cōtulit Boetio arma non corpo
ralia: sed spiritualia. sicut sunt virtutes intellectuales quas enumerat Aristoteles. vj. ethicor. Et sunt
illa intellectus: sapientia: scientia: ars: et prudentia. Et similiter virtutes cardinales: que sunt quattu-
or. s. prudentia: iusticia: tēperātia: et fortitudo. Et dicuntur cardinales: quia quādam principalitatē si-
bi vendicant. s. materiam circa quā habent fieri. Illa em̄ arma abiecit Boe. quādo tēporalibus adhe-
sit appetitui sensitiuo annuēs: t ab attētione celestium sequestratus. Et de istis armis dicit apostolus
Abiicite ergo opera tenebrarū t induimini arma lucis: sic vt in die honeste ambulemus. ¶ Cūq non
modo tacitum. Hic philosophia cōsolatur Boe. ne desperet dicens. Cum philosophia vidisset me nō
modo: id est nō tātū: tacitū: sed prorsus. i. totaliter elinguem: q̄ pro et mutū: illa admouit: id est appo-
suit pectori meo leuiter manū t inquit: id est dixit. nihil periculi est circa hunc hominem: ipse patit le-
thargū. id est morbum obliuionis: morbum inquā cōmunem mentium illusarū: id est deceptarum et
ipse paulisper: id est modicum est oblitus sui: sed facile sui recordabitur: siquidem pro certo cognoue
rit nos: philosophiam: ante id est prius: quod vt ipse possit facere tergam⁹ lumina: scilicet oculos eius
caligantia nube: id est obscuritate rerum mortalium: id est temporalium. hec dicit philosophia. t veste
sua contracta id est conuoluta in rugam: siccauit oculos meos fletibus inundantes id est humectan-
tes. ¶ Nota q̄ tacitus est ille qui non loquitur: lz habeat potestatē lingue ad loquendū: sed elinguis
et mutus dicitur ille qui non solum non loquitur: sed etiam non habet potestatem lingue ad loquen-
dum: et talis fuit Boetius propter stuporem: id est mentis alienationem. ¶ Nota q̄ philosophia in
nuēs se esse bonam medicam consolabatur Boetium dicens. nihil periculi est in homine isto: quia fm

Tacitur
nitas.

Stupo

Pudo
a
Pudic
tia.

Tacitus
Eliguis

Lethar gia.

Sen. in libro de clemētia ad Neronem. Mali medici est desperare ne curet eger. ¶ Nota ꝙ lethargia est infirmitas causata ex oppressione cerebri cū oblivione: ⁊ iungit continuo somno: ⁊ sic lethargus est morbus inducens oblivionē ⁊ somnū. Inde lethargicus ⁊ est homo qui patitur talē morbū ⁊ dicitur a lethe quod interpretatur oblivio. Etiā lethe est fluuius infernalis. Boetius ergo patiebat lethargum. i. morbum oblivionis: quia si precepta philosophie in memoria habuisset nunq̄ de amissione rerum tpaliū doluisset. Itē dicit lethargū esse morbū illusarū mentium. q: mēs illusa est vbi ratio est ligata ꝓpter defectū fantasie: sicut in phreneticis vel ꝓpter defectū memorie sicut i lethargicis. ¶ Homo.

No tādū homo cōponit ex aia immortali ⁊ corpore mortali: ſz q: Boe. oblitus fuit bonorū aie: ideo dicit fuisse sui oblitus nō totaliter sed paulisper: q: adhuc cura habuit de bonis terrenis q̄ respiciūt corpus. Itē homo ꝑ pbiam hz suiipsi? pfectā cognitionem. Ad cognoscēdū autē illud qđ per pbiam cognoscit oportet ꝓmo pbiam cognoscere: ideo dicit philosophia. recordabitur sui facile: si nos prius cognouerit. Itē ꝑ vestes pbie i rugam cōtractas intelligunt ꝓcepta philosophicalia in vnū volumē cōgregata: sicut in libro isto: q̄bus ipsa pbia Boe. cōsolatur. ¶ Nota ꝙ ad medicum infirmū curare volētem plures requirūtur

Dedi? s.

niter manū. P. Et nihil. inquit: periculi est. lethargū patit cōmunē illusarū mentiū morbū. Sui paulisper oblitus est. Recordabit facile: si quidē nos ante cognouerit. Quod ut possit agnoscere: paulisper lumina eius mortaliū rerū nube caligantia tergamus. B. Hec dixit. Oculosq; meos fletibus in undātes contracta in rugam ueste: sicauit.

¶ Metrū tertiū libri primi. Loquit. Boe.

Vnc me discussa liquerūt nocte tenebræ:
Luminibusq; prior rediit uigor.
Vt cū ꝓcipiti glomerātur sydera coro:
Nymbosisq; polus stetit imbribus:

condiciones. Primo vt qualitates et conditiones respiciat: ⁊ vt humores nocentes cognoscat. Secūdo ad loquendum commoueat. Tertio si prevalida egritudine obmutescat: vt manum corpori infirmi adhibeat. Quarto vt eum verbis consolatorijs reficiat. sic philosophia videns dolores Boetij. Primo eum inspexit. secundo ad loquendum mouit. tertio manum suam corpori apposuit: et quarto verbis consolatorijs reficit.

cen.

Sed medicine inquit ⁊c. Hec prosa satis clara est et non negligenter declarata: quapropter frustra longus essem. Meminerit tamē iuuenis lector illas duas voculas medicine et quere: hoc loco potius esse dativi casus q̄ genitivi. Non enim pulchre dixeris tempus est studij: sed tempus studendi: vel tempus est studio: id est ad studium. Non esset tamen omnino incongruum si dicatur tempus studij. Sciat autez illic. Siquidem nos ante cognouerit: si quidem diuisim esse legendum. Sunt enim due dictiones. et ordo est. Recordabitur facile sui. Recordabitur inquam quidem: id est certe si cognouerit ante: id est prius nos. Multi in eo vocabulo errāt et interpres etiam hoc loco. vide Vallensem.

¶ Metrū tertium libri primi.

ancꝝ omas

Tunc me discussa. Hic incipit tertiū metrū huius primi libri cuius primus versus vocatur metrū dactilicū exametrū. secūdus dicitur metrū alemanicū ab inuētore. tetrametrū numero pedū. dactilicum a pede predominante: et catalecticum: quia nulla syllaba abundat nec deficit. In hoc metro Boetius declarat. per quoddam simile: quomodo remotis impedimentis vigore cognitionis recuperauit: ⁊ est talis similitudo. Sicut coro fiāt nubes generātur: ⁊ per interpositionem nubiū sol et alia nobis occultantur: sic aduersitate imminēte homo afficitur diuersis passionibus obscurantibus intellectum: et sicut austro flante nubes dissoluuntur et radij solares reuertuntur sic aduersitate aduenīte consolatione philosophica passiones sedantur: et intellectus illuminat. Dicit ergo in littera. Tunc cum philosophia terſit oculos meos tenebre liquerūt me discussa nocte id est obscuritate: ⁊ prior vigor cognitionis redijt luminib? meis: id est oculis: vt pro sicut: sol latet: id est occultatur: cum id est quando sydera: id est stelle glomerātur: id est inuoluuntur precipiti coro: id est tali vento. et polus id est celum stetit: id est stare videtur nymbosis imbribus: id est pluuijs nubilosis: acpro etiam nox: id est obscuritas funditur desuper: id est de nubibus in terram nondum: id est nondum adhuc astris: id est stellis venientibus: id est apparentibus in celo. Si boreas emissus a thraicio antro: id est thracie regionis: verberet: id est depellat hanc noctem: id est obscuritatem: et referet clausum diem: tunc phebus id est sol emicat: id est lucet: et vibratus: id est fortificatus lumine suo: ferit id est percutit oculos hominuz mirantes subito lumine solis post tenebras. ¶ Nota philosophia trahit hominem ab obscuritate ignorantie ad lucem sapientie. ex libro de pomo Aristo. et etiam per merriſam. Ars hominez firmat nec finit esse malum. Et ergo cū philosophia siccasset oculos: Boetio fugatis tenebris ignorantie redijt vigor intelligentie. ¶ Nota quattuor sunt venti principales qui flant a quatuor partibus mundi. s. oriente: occidente: septētrione: ⁊ meridie. quorum quilibet habet duos collaterales: et sic sunt duodecim venti q̄ his verſibus continentur. Flant subsolanus: vulturnus: et eurus

lenti.

ab oꝛtu. Atq; die medio nothus ḣeret: ⁊ africus austro. Circinus occasum zephiruſq; fauonius afflat
Sed veniũt aquilo boꝛeas ⁊ coꝛus ab arcto. Coꝛus ergo est ventus quo flante generant nubes: ⁊ cõ
glomerantur sydera: sic ꝙ per nubes occultantur. ¶ Nota ꝙ polus est stella que semp in eodem loco
videtur: sed ḣic poꝛius ponitur pꝛo firmamẽto: tanq̃ pars pꝛo toto p synecdochen. ¶ Nota ꝙ polus
idest celũ dicitur stare quando est obductũ nymbosis imbꝛibus. nõ ꝙ ster: sed q: motus eius tunc no-
bis nõ apparet. motũ em̃ celi nõ percipi-
mus nisi per motuz alicuius stelle: cum
aũt celũ est coopertũ obscuris nubibus
nulla stella videri põt. ¶ Nota ꝑm Hu-
gu. nymbus est nubiũ densitas exintẽ- Nymbꝰ
pestate oꝛta: ⁊ sic dicit Boe. ḣic. nymbo-
sis imbꝛibus. i. dẽsis pluuijs. ⁊ est ratio.
q: tenuis iber nõ impedit aspectũ astro-
rum. ¶ Nota ꝙ boꝛeas dicitur flare ab
antro thꝛacio: q: forte regio thꝛacie est
cauernosa. de cuius cauernis exit vẽtus

Sol latet: ac nondum cœlo uenientibus astris
Desuper in terram nox funditur.
Hanc si thraicio boreas emissus ab antro
Verberet: & clausum referet diem:
Emicat: & subito uibratus lumine Phœbus:
Mirantes oculos radiis ferit.

generatus ex vapoꝛibus siccis in terra. ¶ Nota postq̃ pbia tersit oculos Boe. et eosdez a fletu lachꝛy
marum cõpescit. Restitutus em̃ fuit pꝛistino vigoꝛi: vnde oculi ipsius Boe. vt ratio ⁊ intellectus obfu
scati erant tenebꝛis ignoꝛantie: cũ istis tpalibus adḣesit: pꝛopter amissionem rerum tpalium: diuersis
fuit subiectus passionibus. Sed pbia oculoz caliginem abiecit: cum ipsius intellectũ illuminauit: te-
nebꝛas ignoꝛantie fugando a lumine spirituali et scientia illuminando.

Hunc me discussa. ¶ de secũda est dicolos distropḣos q: ꝓtinet duo genera carminis. Quoz Ascensꝰ
pꝛimũ est ḣeroicũ exametrũ. Secundũ tetrametrũ simile alemanico: nisi ꝙ in alemanico fali-
sco vltimus pes spondeus. ḣic aũt ecõtrario vltimus semper dactilus. De ḣexametro pꝛius
dictum est. Tetrameter aũt versus alemanicus dactilicus acatalecticus cõstat quattuoꝛ dacti-
lis spondeisue: aut pꝛomiscuis. sed vt dixi Boetius fere nouũ genus excogitauit. nam in secundi car-
minis fine discessit ab asclepiadio: ponendo spondeũ pꝛo dactilo: ⁊ ḣic ab alemanico: ponendo dacti-
lum pꝛo spondeo. Hic versus raro ḣabet spondeũ penultimũ sed fere duos dactilos in fine. De quib⁹
ex secundo carmine ḣuius pꝛimi satis patet. Et expositio per superioꝛes cõmentarios. Scias tamen le
ctoꝛ coꝛum sine aspiratione scribi pꝛo vento. Nam idem etiã caurus dicitur. ḣabet aũt coꝛus pꝛo ven- Coꝛus.
to pꝛimã longam: q: au syllaba frequenter in o longũ mutatur: vt caulis colis: plaustrũ plostrũ: mau
rus moꝛus: caudex codex: caurus coꝛus. sed cḣoꝛus pꝛo coꝛona seu congregatione psallentiũ aut cho-
ream ducentiũ pꝛimã coꝛripit. Est aũt coꝛus ventus flans ab occasu solstitiali. ⁊ autoꝛe Pli. li. ij. gran-
dines impoꝛtat. Unde ḣic dicitur. Nymbosisq; polus stetit imbꝛibus. Ubi verbum stetit nõ significat
quietum fuisse: sed plenum ⁊ obductum: sicut autoꝛe Seruio apud Virgiliũ cum dicit. Stant ⁊ iuni-
peri ⁊c. ⁊ pluribus alijs locis. Boꝛeas emissus dicitur ab antro thꝛacio: q: ventus septentrionalis est Stare
Thꝛacia aũt est sub septentrentrone: legitur aũt trabitio greco moꝛe. Reserare est aperire: q: particu- Reseca-
la re cõposita cũ dictione significante rem clausam aut occultationem: cõtrariã significationem indu- re.
cit vt sero ⁊ refero: claudo ⁊ recludo: velo ⁊ reuelo. tego ⁊ retego cõtraria significãt. Clausum diem be
ne pꝛotulit in masculino generere: q: ḣoc nomen dies quando accipiꝫ pꝛo tpe lucis distincto a nocte:
masculini vt plurimũ est generis. quan-
do vo pꝛo tpe indifferenti tam nocturno
q̃ diuturno semp est feminini generis:
vt Seruius ⁊ Valla docent. Errant aũt
qui nunq̃ in feminino genere tempus
lucis significare dicũt. In plurali aũt et
eius cõpositum meridies solus masculi-
ni sunt generis. Cetera notissima sunt
nec nostre interpꝛetationis indiga.

Prosa tertia primi libri.

Aud aliter tristitiæ nebulis dissolutis ḣau-
si cœlum: & ad cognoscendam medican-
tis faciem mentem recepi. Itaq; ubi in eam dedu-
xi oculos: intu tũq; defixi: respexi nutricem meã:
in cuius ab adolescentia laribus obseruatus fue-
ram philosopḣiam. Et quid inquam tu in has exi
lii nostri solitudines omnium magistra uirtutũ
a supeꝛno cardine delapsa ueuisti? An ut tu quo-
q; mecũ rea falsis criminatiõibus agiteris? Philo.
An inqt te alũne desererẽ: nec sarcinã quã mei no
minis ex liuore sustuli ti: cõmunicato tecũ labo
re partirer? At qui Philosophiæ ꝓhas nõ erat inco

¶ Prosa tertia primi libri.

Scũs thomas

Haud aliter tristitie nebulis. ¶ Hic incipit tertia pꝛosa pꝛimi libꝛi in qua Boe. ostẽdit quõ pbiam cognouerit. Et diuidi-
tur: q: pꝛimo ostendit quomõ pḣilosopḣiam cognouit ⁊ qualiter de pꝛesentia eius ammirari cepit. ⁊ quomodo pḣilo-
sopḣia sibi respondit. secundo pꝛobat pḣilosopḣia persecutionez sapientium a vulgaribus nõ esse nouã. secunda ibi.
Nõne apud veteres: dicit pꝛimo Haud
pꝛo nõ aliter nebulis tristitie mee disso-

lutis.i.fugatis per consolationē philosophie:quoniā sicut nubes dissoluunt per flatum boree.sic ego Boetius hausi.i.respexi celum.idest sursuz:z recepi mentem.i.vigorem rationis ad cognoscendam faciem medicantis.i.medici. Hracz pro ergo vbi.i postqz ego deduxi.i.conuerti oculos.qz pro z defixi.i. stabiliui intuitum in eam:respexi nutricem meam philosophiā in cuius laribus.i.scholis fueram obuersatus ab adolescentia.i.iuuentute mea; z inquā.i.dixi. O magistra oīm virtutum ; quid.i.propter quid tu venisti lapsa.i.progressa a superno cardine.i.de celesti porta in has solitudines.i.loca deserta:nostri exilij.i.nostre relegationis: an.i.nunquid propter hoc venisti vt existens rea.i. tanqz culpabilis mecū agiteris.i.molesteris multis criminationibz. Illa pbia inquit.i.dixit O alumne. idest per me nutrite : an.idest vtrum te desererem: quasi diceret nō nec partirer.i.diuiderem tecū cōmunicato labore. idest diuiso labore: sarcinam idest pondus quā tu sustulisti ex liuore idest ob inuidiam mei nominis:idest ratione sapientie: at qui pro certe nō erat phas:idest honestum philosophie relinquere iter innocentis incomitatuz. idest sine comite. sup. si ego te dereliquissem ego vererer.i.timerem meā criminationem.idest meam damnationez: z valde perhorrescerem quasi aliquid noui accideret:supple circa te.enim pro q::num.i. nunquid tu censes:idest iudicas primuz ipsam sapientiam esse lacessitam : idest manifestam periculis. idest perturbationibus apud improbos mores : idest male morigeratos homines? quasi dicere hoc non est nouum. ¶ Nota philosophia dicitur medica : sicut em̄ medicus morbo fugato sanitatem inducit. sic philosophia ignorantia relegata vitam vtriusqz seculi condonat.nam habetur in libro de pomo Aristo. Qui philosophiaz inuenerit vitā in vtroqz seculo inuenit.z alibi. Qui me inuenerit vitā iuueniet z hauriet salutem a domino. z ideo dicit Boetius faciem medicantis. ¶ Notandum qz Boetius non solum deduxit oculos in philosophi ā: sed defixit in eam intuitum.per quod innuitur qz quivult philosophari oportet se totum tradere philosophie per continuum studium z laborem. Nam sicut vna hirundo adueniens non facit ver:nec vna dies calida facit estatem:sic nec vna speculatio philosophica facit philosophū. ¶ Nota qz tempus oportunum ad philosophandum est tempus adolescentie. quod innuens Boetius dicit.in cuius laribus ab adolescentia fueram obuersatus. Nam etas hominis assimilatur cere: que si nimis est mollis vel dura : formam figilli non recipit: nec retinet. si autem est temperate mollis vel dura figuram recipit z retinet:sic etas nimis tenera sicut infantia: non recipit doctrinam philosophicam:nec etas nimium dura sicut decrepitus: sed etas temperata qualis est adolescentia : que faciliter intelligit et intellecta memorie commendat. ¶ Nota per lares philosophie intelliguntur diuerse secte philosophorum : sicut Aristotelis Platonis: quibus Boetius ab adolescentia fuit obuersatus. et dicit Huguitio qz obuersari idem est qz conuersari. ¶ Notandum qz philosophia dicitur magistra omnium virtutum : quia omnes virtutes morales docet : vt patet ex Ethicis : et dico morales: propter virtutes theologicas: que sunt fides: spes:et charitas.et dicitur philosophia delapsa a superno cardine:quia omnis sapientia a domino deo nostro est. Nam sicut scribitur in prologo libri de regimine principum. Deus est qui diuitias sue sapientie influxit animabus.i. studentibus tribuit gratiam cognoscendi. cui nihil est difficile : sine quo nihil est possibile possideri. ¶ Nota vt postea patebit qz Boetius false criminabatur de litteris compositis : et de impedimento delatoris : et illud quod faciebat sapientia: dicebatur facere arte magica. ideo dicit ad philosophiam. Nunquid venisti vt tu mecum rea falsis criminationibus agiteris? ¶ Nota philosophia tangit tres rationes propter quas non debuit relinquere Boetium. Prima est: quia nutrix non debet relinquere suum alumnum. Secunda qui patitur propter alium non decet vt deferatur ob illo. Tertia quia non decet philosophiam relinquere innocentem. Boetius autem fuit alumnus philosophie.ipse patiebatur iniurias propter philosophiam et fuit innocens : ergo ꝛc. ¶ Nota fm Hugu.lacesso: idest cum desiderio lacero vel vexo vel iniurijs affligo. ¶ Nonne apud veteres quoqz. Hic philosophia probat persecutionem sapientum a vulgaribus non esse nouam : et hoc prius probat exemplis antiquis. Secundo.magis modernis. Tertio. ostendit quid sit faciendum contra insultus vulgarium. Secunda ibi

mitatum relinquere iter innocentis:mea m'si crimination̄e uererer:& quasi nouū aliquid accideret phorrescerem Nunc em̄ primū censes apud improbos mores laceſſitā periculis esse ſapientiam?

¶ None apd ueteres quoqz ante nostri Platonem ætatem magnū sæpe certamē cū stultitiæ tenebris certauim?:eodeqz supstite præceptor eius Socrates iniustæ uictoriā mortis me astāte pmeruit? Cuius hæreditatē cū deinceps epicuræū uulgus ac stoicū; cæteriqz pro sua quisqz parte raptū iremolirentur;meqz redamantem renitentēqz ueluti in partem prædæ traherent:uestem quā meis texueram manibus discidерūt;arreptisqz ab ea pānicu lis:totā me sibi cessisse credentes:abiere.In quibus qm̄ quædam nostri habitus uestigia uidebantur meos esse familiares imprudentia ratā;nonullos

eorum prophanæ multitudinis errore peruertit.

¶ Quod si nec Anaxagoræ fugã/nec socratis uenenũ;nec Zenonis tormẽta/quoniã sunt peregrina: nouisti/at Canios/atq; Senecas at Soranos. quoꝝ nec peruetusta nec incelebris memoria est/scire potuisti. Quos nihil aliud ĩ cladẽ detraxit/nisi q̃ nostris moribus instituti/studiis improborũ dissimillimi uidebãtur. itaq; nihil est quod ammireris/si in hoc uitæ salo circũstantibus agitemur ꝓcellis: quibus hoc maxime propositum est/pessimis displicere. ¶ Quorũ quidẽ tamet si numerosus exercitus:spernẽdus tñ est;qm̃ nullo duce regitur; sed errore tm̃ temere;ac passim lymphante raptatur.

¶ Quod si nec. Tertia ibi. Quid si quãdo ꝓtra. Primo dicit. Bene dixi q̃ ꝓsecutio sapiẽtiũ a vulgaribus ⁊ a malis nõ est noua. Nõne apud veteres ante etatẽ nostri platonis nos pbia sepe certauim magnũ certamen cũ temeritate stultitie.i.cũ stultis ⁊ temerarijs hoĩbus;eodẽq; platone viuẽte magister ei⁹ Socrates iniuste ꝓmeruit victoriã mortis me sibi astãte:cui⁹ socratis hereditatẽ.i.scie hereditarie relicta suis discipulis;cũ epicureũ vulgus ⁊ stoicũ ⁊ceteri molirent.i.laborarent ire raptũ.i. rapere:vnusquisq; ꝓ sua pte:⁊ cum ipsi traherẽt me philosophiã in partem prede me reclamantẽ.i.cõtradicentẽ q; ꝓ renitentẽ; ipsi discideruũt vestem meam quã texuerã meis manib⁹ ⁊ ablatis pãniculis abieruũt:credẽtes me totam sibi cessisse:⁊ q; in istis apparuerũt quedã vestigia nostri habit⁹.i.prudẽtie; ĩprudentia vulgariuꝫ rata.i.opinata ipsos meos eẽ familiares.i.meos discipulos ratione sapiẽ: puertit nõnullos eorũ.i. aliquos errore.i.psecutõe ꝓphane multitudinis.i.idocti vulgi:sicut vulgares solent puertere doctos. ¶ Nota q; ante tẽpus Platonis multi sapientes psecuti fuerũt a vulgaribus: ⁊ tẽpore platonis. Socrates magister eius iterijt ꝓpter sapientiã. Nam ipse cognouit sua sapientia esse vnũ deum:alios autẽ colẽtes plures deos redarguit. qõ percipiens dux athenienſiũ nomine Anetus coegit ipsum bibere venenũ in noie vnius dei. ⁊ nihil sibi nocuit. Postea coegit ipm bibere venenũ in nomine pluriũ deoꝝ ⁊ interijt. ¶ Nota mortuo Socrate discipuli sui q̃ sciam socratis tanq; hereditariã sibi vẽdicabãt;inceperũt dissentire:in quo magister eoꝝ Socrates posuisset summũ bonũ. quidam em̃ suoꝝ discipuloꝝ dicti epicurei dicebãt ipsum posuisse summũ bonũ in voluptatib⁹. Alij sicut stoici;dicebãt q; in virtutib⁹. ⁊ quilibet eoꝝ ꝓ defensione sue opinionis rapuerat auctoritates pbie ipsas extorquendo exponẽdo. ꝓpter qõ pbia dicit illud reclamasse:⁊ sic male exponẽdo sciderũt vestes pbie; ⁊ particulas absulerũt:⁊ q̃uis nõ essent veri pbi:quia tamen videbantur esse:multi eorum a vulgaribus occisi sunt. ¶ Quod si nec anaxagore fugam. Hic philosophia probat persecutionem sapientũ exemplis magis modernis dicens. O Boeti, si non nouisti fugam anaxagore:nec venenũ socratis:nec tormenta zenonis:quoniã ista sunt peregrina:id est extranea ⁊ aliena;tamẽ tu potuisti scire canios;id est persecutionem canij;ac Senecas;ac sozanios.i.sequaces sozanij.quorum memoria non est peruetusta; id est valde antiqua.nec incelebris:id est non sine gloria;quos viros nihil aliud detraxit in cladem.i. mortem nisi q; instituti:id est informati nostris moribus ipsi videbantur dissimillimi studijs improborum. Itaq; nihil est.i.non est causa q; tu admireris id est debeas admirari:si in hoc salovite.id est amabus nobis sapientibus maxime propositũ est.i.intentio: displicere pessimis quoꝝ malorũ tãetsi sit numerosus exercitus:nõ est spernẽdus:q; nullo duce sup.rationis agitur: sed tantũ rapit errore lymphãte.i.precipitante eos ad modũ lymphe temere.i. stulte ac passim.i. vbiq;. ¶ Nota q; anaxagoras;stulti qõ reus iudicatus est:⁊ in fugã cõpulsus:ergo dicit pbia. Anaxagore fugaz. ¶ Nota dicit socratis venenũ:de quo dictũ est supra:q; veneno interijt. Similiter zeno multa tormenta rõne sue sapientie sustinuit. ¶ Nota q; Canius:Seneca:Sozanus fuerũ nobiles romani ⁊ moribus pbie instructi:propter qõ interierũt. Unde canij dicebanꝯ imitatores a magistro suo Canio. Similiter Sozanij dicuntur a Sozano.qui fuit poeta ⁊ eius sequaces ab eo denoiantur. ¶ Nota de seneca dicit Boe.in de disciplina scholariũ q; nero familiarem suũ preceptorẽq; Senecã ad eligende mortis arbitriũ coegit. ¶ Nota q; sapientes dissimiles studij sunt improboꝝ.q; dicit Cice.in lib.de amicitia. dispares mores disparia sequuntur studia.quoꝝ dissimilitudo dissoluit amicitiam:nec vnq; improbi probis:nec probi improbis amici esse possunt.nõ ob aliã causam nisi q; tanta est inter ipsos distantia quanta põt esse studioꝝ malorũq; morũ distantia. ¶ Nota q; propositũ sapientũ est displicere pessimis:q; dicit Señ. de remedijs fortuitorũ. Malis displicere laudabile est. ⁊ alibi. Uirt⁹ sese diligit aspernaturq; malũ. ⁊ poeta. Opto ꝓpositum salomonem. Stultorum infinitus est numerus; ⁊ peruersi difficulter corriguntur. ¶ Nota q; mali non reguntur duce rationis:quia ratio deprecatur ad optima:mali autez opernntur pessima. Ducunt em̃ erroze sensualitatis vitam bestialem prosequentes. de quibus dicitur in libro Ethicorum. Quidam sunt homines vitam pecudum eligentes similes sardanapalo. et ergo dicit philosophia q; tales non sunt timendi; quia ex quo non reguntur per rationem; tunc eorum fatuitas faciliter dissipatur.

Socrates.

¶ Quid si qñ cõtra. Hic pbia ostendit quid fit faciẽdũ ꝓtra insultus malox di. Si exercit⁹ malox incu buerit. i. instituerit: struens. i. faciẽs aciẽ. i. bellũ cõtra nos sapiẽtes: quidẽ pro certo nr̃a dux. i. ratio con trahit. i. colligit, copias. i. scientias ⁊ virtutes in arcẽ. i. in altitudine speculatiõis celestiũ. vo ꝑ ꝫ illi ma li occupant circa diripiẽdas. i. auferẽdas inutiles sarcinulas. i. diuitias corporales: q̃ sarcina ⁊ põdus corporis sunt inutiliter animã submergẽtes; at nos sapiẽtes in ꝯtemplatione celestiũ ꝯstituti irridem⁹ malos rapiẽtes quecꝫ vilissima rex. nos securi existẽtes totius furiosi tumultus id est ꝓtra furiosum tumultũ malox: q: nos sum⁹ muniti eo vallo. i. munimine quo nõ fit phas aspirare. i. accedere: stultitie grassanti. i. impugnãti nos. ¶ No. Boe. hic nostrã rationẽ appellat ducẽ. vnde ratio diffinit sic. Est habitus diri/ gẽs oẽm rationẽ humanã i vltimũ ⁊ optimũ finẽ. ¶ Jtẽ nota q̃ per arcem ipse intelligit altitudinẽ speculationis celestiũ. ⁊ ad hanc ducit nos ratio. ⁊ hoc est vltimũ bonũ humane vite qð nullus auferre potest. ¶ Nota. copie in hoc loco dicunt appetit⁹ sensitiui: ⁊ dicunt copie q̃si cupie: q: cupiunt res aliquãdo contra ra tionem: ⁊ tales copias debet regere ratio: ⁊ debet se munire vallo humilitatis: ⁊ patiẽtie: ⁊ tũc oẽs im/ pugnationes aduersitates ⁊ miserias equanimiter sustinebit: ⁊ tẽtationes et delectationes noxias q̃s suggerit, diabolus: ⁊ caro cõpellit: ⁊ mũdus cõmouet non timebit. hec Marq uardus. ¶ Jtẽ nota. il/ le merito est deridẽdus q̃ maiori ⁊ meliori bono dimisso eligit ⁊ occupat circa bona vilioza: sed sapien tes eligũt bona aie q̃ sunt maxime bona. ſ. Et hi. et vulgares eligũt bona tpalia q̃ dicunt vilissima rerũ q: impediũt hoiez in cognitionẽ summi boni. ¶ Notandũ arx arcis est altũ edificiũ in quo hostes pu gnant. hic aũt accipit ꝓ cõtẽplatione celestiũ: ⁊ spe futurox bonox. Nã p hec duo sapientes oẽm ad/ uersitatem malox superãt. ⁊ circa cõtẽplationẽ diuinox tota intentio sapientis versatur. Vñ Boe. in tracta. de summo bono dicit. Phia maxime delectat in ꝑmo principio. Et in cõtẽplatiõe summe boni tatis. Et hec cm̃ est vita pbox sine qua nemo viuit vita recta. Nota de hoc noie vallũ. dicit grecista. Est vallus palus circa castrũ preacutus. Nexio palox: sed murus sit tibi vallũ. ¶ Nota aspirare ſm Hug. est anhelare: conari vel deuenire. Jtẽ ſm eũ grasso: ris. p g est inuadere vel crudeliter impugnare.

Ratio. Vallus. Vallum Ascensꝰ

Aud aliter tristicie ⁊c. Veluti in phemio nro dixim⁹. Boe. duo ꝑncipaliter intẽdit in b ope: alterũ vt se a crimine: ⁊ suspitiõe criminis purget suã innocentiã ⁊ vite integritatẽ ofendo Alterũ vt desolatos ⁊ fili casu oppressos cõsolet: vtroqꝫ aũt in hac prosa inchoat purga/ tionẽ (cũ pbia eũ innocentẽ ꝑfiteat) ⁊ cõsolationẽ. q̃quidez id alijs cꝫ magnis ⁊ probis vi/ ris euenisse ostendit. Jn qua re nõ est principalis cõsolatio: cꝫ vt aiunt solaciũ est miseris sociũ habere in penis. Quia sicut bonũ quanto cõmunius: eo melius. ita econuerso: malũ quanto cõmunius tanto execrabilius. Eo tamen pacto fere se habet fragilis nostra mortalitas vt modestius toleremus q̃ plu/ ribus infligi cõspicimus. Verum ex ea re principaliter se cõsolatur Boetius cꝫ nõ possit sibi dedecori dari: si patiat cꝫ bonos viros aliq̃n passos fuisse docet. Qð efficax argumentũ est ad ꝑbandũ ⁊ si vin/ ctus ⁊ in carcere sit nõ cõtinuo maleficiũ ꝑpetrasse. Vtitur aũt exẽplis tã grecox q̃ latinox: tam vete/ rum q̃ nouitiox pbox. De grecis aũt pbis nõ obscura est ex laertij monumẽtis hystoria. Verũ tm̃ fiqs eum ad manũ nõ habeat. De anaxagora sic inqt. Anaxagoras hegesibulo siue ebulo patre clazomeni⁹ anaximenis: fuit vir nõ mõ generis glia ⁊ opibus. verũ animi cꝫ magnitudine clarissim⁹: qui suis to/ tũ patrimoniũ ꝯcessit ad speculandũ rerũ naturã se ꝓferens: patriãcꝫ sibi celũ esse iudicans: docebat solẽ esse cãdens ferrũ ⁊ penit⁹ ignitũ. Primus homeri poema de virtute ⁊ iustitia cõpositum esse dixit. Varia aũt de ei⁹ dãnatiõe referũtur. Nã in successiõe pborũ tradit Sotion a cleone ipietatis accula/ tũ. cꝫ solẽ candentẽ direrat laminã: ac penit⁹ ignitã. Defensus aũt a pricle discipulo q̃ncꝫ talentis mul/ tatũ: exilioꝫ dãnatũ fuisse. Porro Satyrus in vita Thucidide: accusatũ: q̃ ꝓtraria pricli in reipublice administratõe sentiret: necꝫ ipietatis modo: verum ⁊ ꝑditionis absentẽcꝫ morti addictum: ⁊ cum illi renunciata esset ⁊ dãnatio sua: ⁊ filiorum mors: ad alterum dixisse. Jampridem aduersus illos atcꝫ se ex equo maturam tulisse sententiam. Ad alterum. Sciebam me genuisse mortales. Alij hoc ad Solo nem referunt. alij ad Xenophontem. Hũc autem manibus etiam proprijs sepelisse liberos demetri⁹ phalereus in libro de senectute testatur. Hermippus in vitis carcere inclusum addictũcꝫ morti tradi dit. Periclem vo perconctatum: an illi⁹ vitam in aliquo crimineretur cum nullum ei crimen impingi cõperisset dixisse. At q̃ ego discipulus istius sum. Nolite igitur inquit: calũnijs inducti illum perdere: verũ mihi potius obtẽperate, liberũcꝫ abire ꝑmittite: ficꝫ factum esse. Hãc tamen illũ iniuriã egre tu lisse: ac sponte inde diceſſisse. hec laertius. vñ patet qð dicit Boetius. Nec anaxagore fugã. De socrate aũt tum ex eo tum ex alijs hec fideliter sumpsim⁹. Socrates sophroniſco patre lapidario: matre phe naretra obstetrice nat⁹: athenienſis patria: pago alopecẽſis fuit poetice artis peritus: phisice peritiſ/ simus. verũ cũ ex astrox ꝯtẽplatione nõ satis vberẽ fructũ ꝙsequi sibi videretur: ad moralem philoſo/ phiam quam ethicam vocant animũ appulit: eamcꝫ fere primus studiosissime docuit. vnde pbiam a celo in terras deuocasse narrat; fuit belli ⁊ domi clarus; iniuriarũ ⁊ cõuitiox patiẽtissim⁹ animi tamẽ

Anaxagoras.

Socrates

inuicti quē vnū delphica oracula sapientissimū predicauerūt: vñ plericq; inuidia moti eius accusandi cau
sas qritabāt. tres eius pcipue accusatores legunt fuisse. Anitus. Melytus. ⁊ Lycon. Anitus qdez officiū
ciuiūcq; partes tuebat. Melitus aūt poetarū accusans eū adolescentū corruptorē ⁊ deoꝝ execratorē. Ly
conis vo oratorū. Damnatus est iudicū ducētis octuaginta ⁊ vna sententijs: ⁊ ficuta q est herba ta frigida
vt veneni vim habeat in carcere athenien. bibens postq; multa de imortalitate aioꝝ disseruerat: diem
obijt. Cuius interitus postea atheniēsib⁹ tm dolorē incussit: vt palestras ⁊ gymnasia clauderent: ⁊ alios
quidē exilio militū vo more damnarent. Socratē aūt enea statua honorarent. Eratvehemēs disputator:
pauca aut nulla scripsit: sed eius auditores ⁊ precipue Plato: ab eius doctrina sumpsisse putant fere q scri/ Zeno.
pserūt oia. Ex his patet cur dicat Boe. Socratis venenū. Addit. nec zenonis tormēta. Pro quo scien
dū q tametsi Laertius octo zenones fuisse dicat. de Eleate tm nūc Boetiū loqui certū est. Erat em zeno
eleates Piretri filius. Vir sapie plenissim⁹ ⁊ egregia animi libertate predit⁹. Iniuriarū min⁹ patiēs: dya
lectice inuētorē fuisse dicūt. Is cū Nearcho tyrānū siue dyomedontē deijcere ac pfugare voluisset: cō
prehēsus est. Cūq; tyrānus eū p irrisionē interrogaret de cōscijs ⁊ armis q in liparis habuerat: volēs
ipm desertū destitūq; ondere oēs illius amicos iurationis esse cōscios dixit. Deinde cū de quibusdā
porro anthistenes in successiōib⁹ illū cū amicos nūciasset rogatū a tyrāno: esset ne alius quispiā dixisse
ait. Tu ciuitatis pnicies. atq; astantib⁹ ita locutū esse. Admiror equidē vestrā vecordiā si horū gra que
nūc ego tulero tyrāno seruire decernā. Demū precisam linguā in ora tyrāni ospuisse: ciuesq; otinuo fa
cto ipetu lapidib⁹ tyrānū obruisse. Hec oēs ferme ita tradiderūt. Ceterū hermipp⁹ illū in cauū lapidez
iniectū otusumq; fuisse ait. Hec Laertius. Ex qb⁹ paret q fuere zenonis tormenta: de qb⁹ Boe. meminit.
Senece aūt ceterorum q; morte notissimā puto oibus q res romanas legerūt. Lanij. aūt in. iiij. psa hu Lares.
ius primi libri meminit. Restat igit pauculas voces interptari. Lar in vtroq; numero: sed sepi⁹ in plu
rali pro suis cuiusq; edib⁹ accipit. p ea figurā qua deoꝝ noia pro rebus qb⁹ presunt accipiūtur. Sūt em
Lares dij familiares ⁊ domestici q ⁊ penates ⁊ genij nō sine discrimine dicunt. ¶ Mea si criminatio
nem vererer ⁊ qsi nouū aliqd ⁊c. Sic intelligo. Ego inqt pbia: phorrescerē. i. multū ⁊ pfecte horrerez si
ego vererer mea criminationē: ⁊ si aliqd quasi nouū acciderit. Duo em sunt q nos pturbāt. nouitas rei
q periculū pre se fert etiā si nullū sit ⁊ periculi certitudo ⁊ ineuitabilitas. Meminerit aūt grāmaticus
potius legendū esse si criminationē mei vererer: q; mea. Meus em tuus su⁹ noster vester: actionē aut
actionē important: ⁊ ob id volūt cū vbali actiue aut possessiue vtutis cōstrui. Mei aūt tui: sui: no/ Lacesso
strī: tm passionē quo circa passiuū efflagitāt: vt criminatio mei quā ego patior. crimmatio mea
est quā ego facio. hic ergo dicenduz erat mei: ⁊ sic scripsisse Boetiū puto: lz aliter habeat. Lacesso ⁊
filia vba in so fi laurentio vallensi credendū est: nō desideriū animi: sed actionē corporis ⁊ quandam
actionē significāt: vt viso visum eo ⁊c. Salum. est mare saluz cuius fluctib⁹ instabilitas mūdi aptissime
collocitudine. vnde ebrij ⁊ stolidi sepe securi: raro tuti. Cetera nota sunt. lympha
Nymphā.

Metrum quartum primi libri. Lopie.

Sarcinula.

Vile

Quisq;.

Rerum.

Securꝰ

Tutus.

Sanctus thomas

QVisquis compositō serenus æuo
Fatum sub pedibus egit superbum;

Quisquis cōpositō. Hic incipit quartū metrū huius libri qō vocant metrū valenticū ab inuētore. ⁊ cōstat ex spōdeo: dactilo ⁊ trib⁹ trocheis. vnde pōt dici metruz trochaicū a pede predomināte. In hoc

metro pbia ostendit qualiter homo debeat se habere: vt psecutiões improbox nõ preualeãt ptra ipm
& hoc primo declarat quibusdã similitudinib⁹: secũdo exclamat cõtra timẽtes tyrannos. scda ibi. Quid
tm miseri. dicit primo. Quicũq homo seren⁹. i. clarus. virtute cõposito euo. i. ordinata vita: egit. i. cursa
uit sub pedib⁹ supbũ fatũ. i. euentuz rerũ tpaliũ. & quicũq tuens. i. respiciens vtrãq fortunã. i. psperã
& aduersaz: rectus nõ flexus potuit, tenere vultũ. i. aĩm inuictũ: ita q nõ vincat psperitate extollẽdo: nec
aduersitate deprimendo: illũ hoiem nõ
mouebit. i. turbabit rabies ponti. i. inũ
datio maris exagitãtis. i. mouentis fun
ditus. i. a fundo: estũ vsum. i. ebullitionẽ
vsam: q: in ebullitione maris aqua ver
titur p fluxum & reflexuz. q. d. Impetus
maris faciens ebullitionem nõ nocebit
illi homini q̃ non extollit in psperis nec
deprimit in aduersis: nec tali homini no
cebit ignis veseui montis: quotiens ille
mõs torquet. i. emittit ignes fumificos
ruptis caminis. i. cauernis suis. q. d. nec
tali homini nocebit vagus veseuus suis
ignibus: nec illũ hoiem mouebit via ar
dentis fulminis soliti. i. cõsueti ferire cel
sas turres. ¶ Nota pbia tangit tria que
nocent homini qui cõstans est in vtraq
fortuna. Primũ est rabies maris p quã
designant luxuriosi: sicut em mare sole
et motu suo incalescit & fetet: sic luxurio
si concupiscentia sua inardescũt: & pera
cta libidine fetent: de quibus dicit scri
ptura. Perierũt iumenta in sterco: e suo
tales luxuriosi nõ nocebunt homini cõ
stanti in vtraq fortuna. Secundum qd
tangit est ignis veseui montis per quez
designant auari & inuidi. sicut em ignis veseui montis semp ardet ita auari ardent in cõcupiscentia bo
norũ exteriorz. & sicut ignis eructans q̃nq cõsumit loca vicina: sic inuidi q̃nq nocent verbis si nõ pos
sunt factis: & tales inuidi nõ nocebũt homini cõstanti. Tertiũ qd tangit est ictus fulminis p quẽ intelli
guntur supbi. sicut em fulmen generat in alto: sic supbi alte se extollunt & mirabile videt de supbis: q
cũ alijs hoibus habitare nolũt: & tamen ad celũ volare nõ possunt. tales supbi nõ nocebũt homini cõ
stanti. Alij per rabiem maris intelligũt inuidos: p ignem iratos: per fulmen supbos vt dictũ est. Alij p
mare qd est sono: osum intelligũt auariciã: per ignem penã corporis: p fulmen rerũ ablationem. Nota
veseuus est mons Italie intrinsecus ardens qui quãdoq ruptis cauernis emittit ignem qui loca vici
na cõsumit. ¶ Nota circa hoc q dicit serenus cuo. Señ. dicit. Talis est animus sapiẽtis qualis est mũ
dus suplimitatus. talis aũt mũdus semp est serenus: & sic animus sapientis in vtraq fortuna semp
serenus. Unde Aristo. in Ethi. dicit sapiens bene scit ferre fortunas: q: se habz sicut tetragonũ sine vi
tuperio. ¶ Quid tantũ miseri. Hic pba exclamat cõtra timentes tyrannos dicens. Quid. i. quare mi
seri hoies mirantur timendo seuos tyrannos: furentes sine viribus? quasi dicat tyranni sunt impoten
tibus nec timeas eos de aduersitatib⁹: tunc tu exarmaueris. i. debilitaueris iram impotentis tyranni.
Sed quicũq homo trepidus pauet timore malorum temporaliũ vel optat bona temporalia: talis nõ
est stabilis & sui iuris. i. proprie libertatis: ipse abiecit clipeũ securitatis: & motus a loco stabilitatis ipse
nectit. i. cõponit cathenam affectionũ qua valeat trahi ad tristitiã & dolorem mentis. ¶ Nota potestas
terrena ad nihil se extendit nisi ad largiendum bona temporalia vel ad auferendum ea: & ideo nullus
subiacet terrene potestati nisi qui sperat talia bona vel timet eorz ablationez. qui aũt nõ timet nec spe
rat: ipse est omnino supra vel extra terrenã potestatem: & q: per consequens terrena potestas sibi nec
proficere: nec obesse potest: propter quod pbia exclamat contra illos qui tanq̃ miseros qui sepe bono
rum temporaliũ vel timore ablationis eorz subijciunt se terrenis potestatibus dicens. Quid tantũ mi
seri. ¶ Nota circa illud. At quisquis trepidus. Sene. dicit in libro de virtutib⁹ cardina. Magnanimi
tas si insit animo tuo cum magna fiducia viue intrepidus & alacer. Magni animi est nõ vacillare: sed
constare & finem vite intrepide expectare. Si magnanimus es nunq̃ iudicabis tibi cõtumeliã inferri
ab inimico: sed dices nihil mihi nocuit: sed animũ nocendi habuit. ¶ Nota tyrannus quondã dicebat
quidã res fortis: & dicebatur a tyro. idest fortitudine. Sed illud nomẽ est iam appropriatũ in principa
tibus pessimis & dicuntur a tyro. i. ab angustia quã inferũt suis subditis. ¶ Nota q clipeus sumit hic
pro ratione hominis: q: sicut clipeus defendit nos ne ledamur telis & a similibus; ita ratio hominis
tuetur eum & prouidet sibi ne offendatur.

Fortunãq tuens utramq rectus:
Inuictum potuit tenere uultum.
Non illum rabies minæq ponti
Versum funditus agitantis estum:
Nec ruptis quoties uagus caminis:
Torquet fumificos Veseuus ignes
Haud celsas soliti ferire turres:
Ardentis uia fulminis mouebit.
Quid tantum miseri scæuos tyrannos
Mirantur sine uiribus furentes.
Ne speres aliquid: nec extimescas.
Exarmaueris impotentis iram.
At quisquis trepidus pauet uel optat:
Quod non sit stabilis suiq iuris:
Abiecit clipeum: locoq motus
Nectit qua ualeat trahi cathenam.

Luxuriosi. Auari Supbi Veseuꝰ. magnanimitas. Tyrannꝰ.

Siquis cõposito ⁊c. Oda est monocolos hendecassyllaba trochaica valentica. Monocolos ideo q̄ oēs versus eiusdē sunt metri hendecassyllabi: q̄. rj. syllabis cõstat. trochaica. q̄: sepe in fine tres trochęos habz: q̄uis vltima syllaba eo q̄ cõis est spondeū introducat. Sunt ergo q̄nq̄ pedes spōdeus: dactilus: ⁊ tres trochęi. Quocirca q̄dā vt in nōnullis codicib⁹ habetur legūt versum [illegible]ditus actitantis estum. si em̄ agitantis legas. pirrichiū ponas tertio loco: quod cõstat ex duab⁹ breuib⁹: alij exigētis estū nō inepte legunt. Item vbi alij ponētes tertio loco spondeū legūt. Quid tm̄ mi seri sceuos tyrānos: meliores codices habent feros tyrānos. In ꝟ carmine pbia docet oēm hoiem veram animi libertatem obtinere posse: nihilq̄ homini mentem obtinere posse: nihilq̄ homini mentuendū q̄ suis bonis: q̄ virtus ⁊ scientie sunt cõtem⁹ est. neq̄ externa bona amittere formidat: neq̄ adipisci desiderat. Si velimus autē fine allegoria carmen hoc pure legere nō obscurus erit sensus Vbi dicit quicūq̄ fatū. i. mortis necessitatem ⁊ fortunā. i. rerū externarū cuentum sub pedibus habet. tanto aio predi tus est: vt neq̄ furibundo mari: neq̄ fornacibus flagrantis montis. neq̄ fulmine terreatur. Quanto minus ille tyrannus timendus sit. Deseuus qui et vesenutus dicitur olim flammas emisisse dicit. nihil hic existimo expositiōis egere.

Prosa quarta primi libri.

Sctūs thomas

Entis ne inquit hæc: atq̄ aio illabunt tuo Expers es lyræ: an's. Es ne asin⁹ ad lyrā? Quid fles? qd lachrymis manas? Cõfitere mihi: ne occultes Si operā medicātis expectas: oportet ut uuln⁹ detegas tuū. Boe. ¶ Tum ego collecto in uires aio. An ne adhuc eget ammonitione? ne p se satis eminet fortunæ in nos sæuiētis asperitas? Nihil ne te ipsa facies loci mouet? Hæccinæ est bibliotheca quā certissimā tibi sedem in nostris laribus ipsa delegeras/in qua mecū sæpe residens de humanarū diuinarū rerumq̄ rerum sciētia apte differebas? Talis habitus talisq̄ uultus erat/cū tecū naturæ secreta rimarer/ cū mihi syderii uias radio describeres/cū mores nostros totiusq̄ uitæ rōnē ad celestis ordinis exēplar formares. Hæccine p̄mia referim⁹ tibi obsequētes? ¶ At qui tu hanc sniam platonis ore sanxisti; beatum inprimuntur animo tuo. Et subiungit grecum. Es ne asinus ad liram? quid fles? quid manas: idest fluis lachrymis? Et subiungit grecum quod tm̄ valet. Confitere mihi ne abscondas: si expectas operam. i. intelligentiam medicantis oportet vt detegas: idest manifestes vulnus tuum. ¶ Nota q̄ prorsus bium erat apud grecos cum aliquis audiuit verba alicuius ⁊ non aduertit nec curauit intellectū [illegible]orū illi dicebatur. es ne asinus ad liram? facis enim sicut asinus positus circa liram qui audit sonum lire. sed non percipit melodiam nec ꝓportionem sonoꝝ intelligit: nec delectatur in ea: sic aliq̄s audiens verba ⁊ non curans intellectum eorum dicitur esse asinus ad liram. ¶ Nota. Si quis volue rit sanari oportet morbum vel vulnus suū detegere ⁊ manifestare. vnde Seneca tertia epistola. Ne animo p se satis valet vt emergat sed opz vt manū porrigat et alius ipsum extrahat. tunc enim morbi ad sanitatē inclinant: cum ex abdito erumpunt et vim suam proferunt. ¶ Tum ego collecto. Hic Boetius reuelat morbum et dolorem suum. Primo ostendit se esse perturbatū ex his que iniuriose agebantur circa ipsum. secundo ex his que generaliter vidit in alijs: ibi. Videre autem videor. Primo ostendit se perturbatum ex sui exilij relegatiōe. Secūdo ex meritorum suorum frustratione. Tertio ex iniusta sui cōdēnatione. Quarto ex fame sue lesione. secunda ibi. Quotiens ego. tertia ibi. Quib⁹ autē. quarta ibi. At vero hic. Adhuc diuiditur. primo facit quod dictum est. secundo respondet obiectioni: ibi. ¶ At qui: Dicit primo sic. Tum: id est tunc: ego Boetius collecto animo in vires: id est resumptis viribus animi: dixi. An ne satis eminet. i. apparet asperitas fortune seuientis contra nos? nunquid adhuc eget ammonitione: id est declaratione? nunquid facies: id est dispositio huius loci: scilicet carceris: monet te? hecccine: id est nunquid hec est bibliotheca: id est locus studij quem habui in patria quā tu philosophia delegeras: id est elegisti: tibi certissimam sedem in nostris laribus? in qua bibliotheca tu mecum sedens disserebas: id est disputabas de scientia rerum diuinarum ⁊ humanarum: nunquid erat mihi tūc talis habitus vilis et talis vultus tristis cum ego rimarer: id est inuestigarem tecum secreta nature: cū describeres mihi vias syderum: id est cursus stellarum radio: id est virga geometrali: cū tu formares: id est formare docuisti mores nostros: id est mores hominū ⁊ rationē: id est dispositionē totius vite ad exemplar id est similitudinem celestis ordinis: sunt ne ista premia que referimus: id est reportamus tibi obsequentes: id est seruientes. ¶ Nota q̄ bibliotheca est locus vbi reponuntur libri: Biblio et dicitur a biblio: id est iunco; in quo antiqui scribebant libros; talem bibliothecam habuit Boetius theca.

metro pbia ostendit qualiter homo debeat se habere

rome marmoreis lapidib⁹ polita in quo studuit de reb⁹ diuinis ⁊ humanis. Nota q̄ Boe. dicit pbi
sibi elegisse certissimā sedē in bibliotheca. q̄si dicat p̄ tanto: q: lz boeti⁹ esset diuersis officijs ⁊ ne
cijs occupat⁹: tm̄ nulli eor̄ tā certis tpib⁹ ⁊ tā certa rōne vacabat: sicut studio in libris philosophicis:
q̄s in certo loco repositos habuit. ¶ Nota pbia tractat de reb⁹ humanis. vñ Seneca epl'a. xxxj. Non
pōt virt⁹ pfecta eē: nec eq̄lis teno: vite sine pbia. p̄ quā diuina ⁊ humana cognoscuntur: q: si te occu
pas incipis eē deor̄ soci⁹. ⁊ alibi ꝺ:. O
lucille scio neminē bñ viuere posse ⁊ tol
erabiliter sine studio pbie: q: sine stu
dio pbie aīa egra est. ¶ Nota q̄ Boe.
studuit in naturali pbia: ꝓpter ꝺ dicit.
Cū tecū nature secreta mirarer: studuit
etiā in pbia morali: g̃ dicit. Cum mores
nostros. Studuit etiā in astrologia: ⁊ p̄
pter hoc dicit. Cum mihi syderū vias ra
dio describeres. Vbi nota radi⁹ est vir
ga geometralis q̄ geometri describunt
Vita hu figuras in puluere supposito. ¶ Nota
mana. qꝺ vita humana ⁊ mores hoīm debent
formari ad similitudinē celestis ordis:
sicut em̄ sphere inferiores planetarum
obediūt sphere superiori ⁊ regūtur mo
tu firmamentific virt⁹ nra sensibilis ꝺz
obedire virtuti rōnali: ⁊ regi ab ipa' tur
pe em̄ ē abjicere regimē supior̄ ⁊ indue
re regimē iferior̄ qꝺ nobis cōmune est
cū bestijs. fic̄ dicit Albert⁹ sup. iij. de aīa
¶ Nota ex q̄ Boe. rōe sue sapiētie i mi
seria fuit posit⁹: iō dicit ad pbiam. sūt ne
hec p̄mia q̄ nos referim⁹ obsequētes ti
bi. Atq̄ tu hāc sentētiā. Hic Boe. rñdet obiectioni. posset em̄ pbia sibi objicere dicēdo: q̄le p̄miū debui
sti reportare cū tu nō studuisti ꝓpter cōmune bonū: sz ꝓpter vanā gloriā ⁊ ꝓpter ꝓpriā vtilitatē. Cui
obiectioni rñdet Boe. dicēs. O pbia tu sanxisti. i. confirmasti hāc sniam ore Platonis beatas esse respu
blicas si eas sapiētes regerēt: vel si rectores eaꝝ otigisset studere sapiētie: ⁊ cōfirmasti ore eiusdē plato
nis necessariū eē reipublice q̄ a sapiētib⁹ regeret: ne gubernacula. i. regimina cōmissa improbis: q̄s p ⁊
flagitiosis ciuib⁹ vrbiū inferrēt pestē. ac. i. etiā pniciē. i. dānū bonis hoībus: igit ego secu⁹ hāc auctori
tatē. i. sniam quā didicerā a te pbia inter secreta ocia: ego optaui. i. curaui trāsferre. i. deducere i actū. i.
in opus publice amministrationis. i. cōis vtilitatis: tu pbia ⁊ de⁹ qui inseruit. i. infudit te mētib⁹ sapiē
tū estis mihi oscij. i. testes: nullū studiū me detulisse ad magistratū nisi cōe studiū bonor̄: quasi diceret
nihil mouit me ad magistratū gerendū nisi cōmunis vtilitas: inde. i. ꝓpter hoc mihi erāt graues. i. dif
ficiles: q̄s p ⁊ ierorabiles. i. implacabiles discordie cū improbis ⁊ semp fuit mihi spreta offēsio potētiū p
tuēdo iure. i. p iusticia defendēda: ⁊ qꝺ hz libertas conscientie. i. libera conscientia. i. nullū timere p tuēdo iure.
¶ No. sm Platonē bta est respu. cui⁹ dñs pbus ē: ⁊ ve gēti cui⁹ dñs puer est. ⁊ rōnabiliter: q: pbia ⁊ sa
pientia vitā disponit: actiones regit: agenda ⁊ omittenda demōstrat. vñ Sene. xvj. epl'a. di. Si vis oia
tibi subjicere: subjice ⁊ te rationi. Multos em̄ reperis si ratio te reperit. Et Arist. in phemio metaphisi
Sapien ce. Sapientis est regere ⁊ ordinare. Ex quib⁹ patet q̄ regimen reipublice spectat ad sapiētes. pro tāto
tis est re dicit Tullius in principio sue rhetorice. Ad remp. plurima ptinēt cōmoda: sed moderatrix ⁊ regulatrix
gere. oim rerū presto est sapientia. ¶ No. q̄ studiosi sapientie dicunt qui adhuc studendo acquirūt sapien
tiā. ¶ No. q̄ Boe. studiū vocat ociū: q: in studio homo ociatur ab exteriori occupatione. de quo ocio
siue quiete loquit. lxvij. epi. di. Nulla placida est quies nisi quā ratio cōponit: ⁊ illa vera est tranquilli
tas in qua mens bona explicat. ¶ No. q̄ deus imittit sapientiā mentib⁹ sapientū. hoc scribit in prolo
Liber de regimine pncipis. Deus est q̄ diuitias sapiētie sue influit in aias sapientū. ¶ No. q̄ libertas cōsciē
tas ani tie hz nullū metuere. q: dicit Macro. hoc habet libera cōscietia ꝓpriū q̄ q̄ eaꝝ possideat nullū poten
mi. tem metuat. Item Sen. liij. Sapiens ex libero arbitrio nihil timet imbecillitatē hoīs: q: securitatē dei
habet. Et Sen. de quatuor virtib⁹ cardinali. dicit. Vt iustus sis nō sufficit q̄ innocētes ab iniuria ser
ues. Et idem. Justicia est vinculū diuine ⁊ humane societatis. ¶ Quotiēs ego. Conigastū. Hic Boe.
Tyrā ostendit se pturbatū ex meritor̄ frustratione suor̄. ⁊ primo tangit merita ⁊ beneficia alijs exhibita. se
cundo tangit frustrationem eor̄ ibi. Sed esse. Prima in septez partes ꝺm q̄ recitat. vij. beneficia q̄ pa
rebunt. Primo dicit. Ego Boeti⁹ multotiēs ipm Conigastū qui fuit officialis regis theodorici obui⁹
. i. cōtrarius: excepi. i. impediui ipm facientē impetū. i. insultū cōtra fortunas. i. cōtra bona fortune cu
iuscūq̄ hois imbecillis. i. ipotentis resistere. Tunc posuit secūdū beneficiū di. ¶ Quotiens ego deiecī
. i. auerti triquillam sic dictū prepositū regie domus. i. regalis aule ego ipsum deieci ab incepta ⁊ ppe
trata iniuria ipsis pauperib⁹. Tunc subiungit tertiū beneficium dicens. Quotiens protexi miseros. i.

¶ Quotiẽs Triguillã regiæ ꝓpositũ domus ab incæpta ppetrataq; iam prorsus iniuria deiecit? Quotiẽs miseros/quos infinitis calũniis impunita barbaroꝝ semper auaricia uexabat;obiecta periculis auctoritate ꝓtexi? Nunq̃ me a iure ad iniuriã qſq̃ detraxit. ¶ Prouincialiũ fortunas/tum priuatis rapinis/tum publicis uectigalibus pessundari nõ aliter q̃ qui patiebãtur/indolui. ¶ Cũ acerbæ famis tempore/grauis atq; inexplicabilis indicta coemptio ꝓfligatura inopia Campaniã uideretur: certamẽ aduersum præfectum prætorii cõmunis cõmodi ratione suscepi/rege cognoscente contendi/& ne coemptio exigeretur/euici. ¶ Paulinum consularem uirũ cuius opes palatini canes/iã spe atq; ambitione deuorassent;ab ipsis hiantiũ fauci bus retraxi. Ne Albinũ consularẽ uirũ ꝑiudicante accusatiõis pœna corriperet/odiis me Cypryani delatoris opposui. Satis nei me magnas uideor exacerbasse discordias? ¶ Sed eẽ apud cæteros tutior

pauperes quos auaricia barbarorum.i.crudelium ꝯminũ:impunita.i.incastigata vexabat infinitis calũnijs.i.miserijs:illos ego protexi auctoritate mea obiecta.i.exposita periculis.i.dãnis. nunq̃ qſq̃ idest,aliquis detraxit.i.deflexit me a iure ad iniuriam. ¶ Nota q̃ Conigastus fuit quidam nobilis familiaris regis Theodorici:qui suus officialis fuit:& totus tyrãnus:qui plures ꝯmines ĩuasit impotentes scz sua ipsis auferendo: quẽ Boetius sibi contrariuz a suo impetu iniurioso auertit.talis etiã erat Triguilla prepositus aule regie.

¶ Nota ſm Hug. q̃ barbarus idez est qđ crudelis:incultus: et stolidus.& est nomen crudelitatis. Unde olim oĩes ac vniuerse gentes dicte sunt barbare preter grecos & latinos.& barbaria dicitur quedam terra iuxa greciam sita ꝓpter crudelitatis excellentiaz. ¶ Nota dicit nunq̃ a iure ad iniuriam: & hoc debet glosari sic. ego nec sum retractus a iure amore:nec odio:nec timore: nec ꝓprio cõmodo: q̃ oĩa solent impedire verum iudicium: vnde dicit Laborintus. Quẽ nũmus:persone:preces de tramite recto Non ducũt:iudex sydera laude ferit. ¶ Prouincialium fortunas. Hic Boetius ponit quartũ beneficium dicens.Ego indolui sicut illi qui patiebãtur fortunas.i.bona fortune prouincialium.i.illorum ꝯmm: tum.i.aliquando pessundari.i.subijci ꝑuatis rapinis.i.occultis:tum.i.aliquando publicis vectigalibus.i.tributis. quasi dicat cũ ꝑuinciales nũc spoliarent̃: nunc in tributis bona ipsoꝝ auferẽdo: ego dolui tantũ sic q̃ patiebat̃. ¶ Nota q̃ oẽm ciuitatẽ vel regionẽ quã romani expugnauerũt fecerũt tributariã vel coloniã vel ꝑuinciam. Tributariã faciebant quãdo relictis inhabitatoribus terre ad tributum soluendũ ꝯpellebãt.Coloniam autẽ faciebant cũ expulsis habitatoribus alienos instituerũt ad inhabitandũ. Prouinciam autẽ faciebant quando aliquẽ romanũ preficiebant illi terre:qui collectis redditib⁹ eos romanis mitteret: & habitatores illius terre dicebantur prouinciales. Isti prouinciales aliquãdo molestabant̃ occultis rapinis.i.eractionibus suoꝝ prefectorum:aliquando publicis vectigalibus.i.tributis: que ĩdebito modo & iniusto exigebantur ab eis:de quo Boe.doluit. ¶ Nota vectigal proprie dicitur tributuz quod datur de vectura. ¶ Nota ſm Hugo.prouincia est regio subiugata romanis & tributaria facta Inde ꝑuincialis.i.tributarius. ¶ Cũ acerbe famis tẽpore. Hic ponit q̃ntum beneficiũ dicens. Cum tempore magne famis esset indicta.i.instituta:grauis coemptio erat ꝓfligatura.i.punitura cãpaniã prouinciã inopia.i.paupertate:Ego Boe.suscepi certamen cõtra prefectum pretorij: qui induxerat istam coemptionem:& rõne cõmunis boni ego certaui: rege cognoscente: & deuici ne exigeretur illa coemptio. ¶ Nota coemptio est institutio sup aliqua portione danda de re emenda vel vendenda:& talis fuit instituta super cãpaniã ꝑuinciã destruendã: quã Boe.remouit. ¶ Paulinũ ꝯsularẽ verũ. Hic ponit septũ beneficiũ di.Ego traxi.i.liberaui paulinũ virũ cõsularẽ cuius opes iam deuorassent spe & ambitione.i.cupiditate:canes palatini.i.familiares regis similes canibus: illũ traxi a faucibus hiantium.i.appetentiũ opes paulini. ¶ Nota q̃ familiares regis q̃ presidebant palatio vocabantur canes palatini.sicut em̃ canes habentoza hiantia ad cupidas escas:sic isti hiabant ad diripiendas facultates pauperũ romanoꝝ.Tũc ponit septimũ beneficiũ dicens.Ego interposui me odijs Cypriani delatoris.i.accusatoris:ne pena preiudicate accusatiõis corriperet.i.puniret Albinũ virũ consularẽ. ¶ Nota q̃ cyprianus qui fuit de familia regis iniuste accusauit virum albinũ ꝯsularem qui ꝑus iudicatus fuit ad penã q̃ accusatus:& ne ista pena cui ad iudicatus fuerat ipsum virum albinũ corriperet Boetius se exponens odijs Cypriani accusatoris Albinũ saluauit. ¶ Nota exijstis beneficijs enumeratis apparet q̃ Boe.nõ gessit magistratũ ꝓutilitate ꝓpria sed ꝑ cõi bono. si em̃ ꝓpriã vtilitatẽ intendisset: vtiq̃ odiũ offensaz & potẽtiũ euitasset.qđ non fecit.Et ꝑus dicit nunq̃ me a iure ad iniuriã qſq̃ detraxit.Ex quo similiter apparet:ipsum nõ questuisse ꝓpriũ cõmodũ. tales em̃ frequẽter de iure deflectũtur.& subdit.nũquid video: in me.i.cõtra me exacerbasse.i.irritasse satis magnas discordias ponẽdo me potẽtib⁹?q.d.ĩmo. ¶ Sed esse apud ceteros tutior. Hic tangit frustrationẽ suoꝝ benefi-

Barbarus.

Terre a romanis subacte diuisio.

vectigal

Vide secundos cõmẽtarios.

cloꝛ dicens. Sed ego debui esse tutio: apud ceteros romanos: q̄bus impendi ista beneficia: ⁊ tñ nō
sum tut⁹ vt postvidebit. Iz g̃ nō meruerim, securitatē apō aulicos. i. familiares regis: aulā habitā
in opponēdo me eis amoꝛe iustīcie. No. q̄ vna cā ꝓturbationis Boe. fuit frustratio suoꝛ meri
amicitia ⁊ gr̃a illoꝛ frustrabat circa ip̄m q̄bus multa beneficia impēdit: ⁊ ꝓpter quos multa odia et
indignatiōes incidit. ¶ Quib⁹ aūt deferentibus ꝓculsi sum⁹. Hic Boe. tāgit suā ꝓturbationē ex iniu
sta sui ꝯdēnatione. ⁊ ꝑmo facit hoc. Se
cūdo expurgat se de q̄busdā sibi obie
ctis. scđa ibi. Quō vti. Primo ostendit
iniustā sui ꝯdēnationē ex accusatiōe ꝑso
narū viliū. scđo ex falsitate crimīnis si
bi ipositi. Tertio ex seueritate iudicum
⁊ puersitate. scđa ibi. At cuius crimīnis
tertia ibi. Et cui⁹ vnq̄. Primo dicit. Nos
sum⁹ pculsi. i. pcussi aulicis deferētib⁹. i.
accusantib⁹ nos: quoꝛ vnus erat Basi
lius q̄ ꝓpter malitiā suā depulsus fue
rat a ministerio regis: ille cōpulsus pe
cunia suscepti⁹ est in dilationē. i. accu
satiōnē nostri nōis. Alij duo accusato
res nostri fuerūt: Opilio ⁊ gaudenti⁹:
quos cū rex Theodoꝛic⁹ ꝓpter inume
rabiles fraudes ipsoꝛ oꝛdinasset ire in
exiliu⁊ ipsi nolētes paꝛere. i. obedire:
sed tuerent. i. defenderēt se intrādo ec
clesias: cū illud eēt cōpertū. i. reuelatu⁊
regi: ediꝛit. i. p̄cepit rex: vt nisi infra sta
tutū terminū discederēt ab vrbe rauen
na: deberēt repelli: ⁊ p̄mo signari i frō
tibus cauterio sicut solēt signari male
factores. Et dicit Boe. Quid videt pos
se astrui. i. conformari huic seueritati: q̄
eodē die ipsis accusantib⁹ nos suscepta
fuit accusatio? Quid igit pb̄ia est dicen
dū? meruerūt ne b̄ artes nostre? q. d. nō
an dānatio eoꝛ p̄missa fecit illos accusatoꝛes iustos? q. d. minime debebāt iusti reputari q̄ pus dānati
Deus an sit cā ma li. erāt. Ita ne. i. nūquid in causa nihil puduit foꝛtune de tali accusatione: quasi diceret imo debuit pude
re foꝛtunā: ⁊ si non puduit foꝛtunā innocentie accusati: tñ vilitas accusantiu⁊ debuit esse pudoꝛi ipsi
foꝛtune. ¶ Nota hoc vocabulū pculsus dicit Huguitio. Percello lis. perculi in p̄terito ⁊ pculsum in
supino idē est q̄ pcutere vel potius terrefacere. sed pcutere p̄tinet ad coꝛp⁹: pcellere ad aīam. ¶ No
ta circa b̄ vocabulū deferentib⁹. q̄ defero tria significat. Primo idem est q̄ depoꝛto. Inde delatoꝛ
idest depoꝛtatoꝛ. secūdo idem est q̄ honoꝛo. Inde delatoꝛ. i. honoris exhibitoꝛ tertio idem q̄ accuso
Inde delatoꝛ. i. accusatoꝛ: qui detegit q̄ latebat. ⁊ sic vltimo modo capit hic. Unde versus. Accusat
defert dat honorē fertq̄ deoꝛsum. ¶ No. q̄ ad testes idoneos septē requirūtur ꝯditiones q̄ his veri
bus ꝯtinentur. Etas' ꝯditio sexus discretio fama. Et foꝛtuna fides in testibus ista requires. Primo re
quiritur etas: q̄ pueri nō possunt esse testes. Scđo requirit ꝯditio libera: ideo serui nō possunt p̄hibe
re testimoniū. Tertio requirit sexus masculinus: ideo mulieres nō possunt esse testes. Quarto requi
ritur discretio: ideo furiosi ⁊ stulti nō possunt testificari. Quinto requirit fama: ideo p̄one infames no
possunt testificari. Sexto requirit foꝛtuna. ꝓpter q̄ pauperes nō possunt testificari. Septimo requi
ritur fides: ꝓpter q̄ infideles nō possunt p̄hibere testimoniū. Inter illas cōditiones due sunt vi
lioꝛes. s. pauptas ⁊ infamia. Boe. ergo volēs ostēdere suā ꝯdēnationē iniustā ex vilitate testiū accu
santiū ꝓpter quā expellēdi erāt a testimonio: dicit in vno esse defectū foꝛtune. s. in basilio: sed in alijs
duob⁹. s. Opilione ⁊ Gaudētio dicit fuisse vitiū infamie. ¶ Nota q̄ nihil videt seueri⁹ ⁊ nequius q̄
ꝑsonas viles ⁊ dānādas admittere in testimoniū ꝯtra innocētes. Unde dicit Seneca in de remedijs
foꝛtuitoꝛ. Nō pōt b̄re vllā auctoritatē sentētia vbi qui dānādus est male de te loquit. ¶ At cuius cri
minis. Hic Boe. ostēdit iniustā sui ꝯdēnationē ex falsitate crimīnis sibi impositi. Scđo ex dictis īfert
quādā āmiratiōnē: ibi. Qua in re. Prima in duo ꝑm q̄ duo ponebantur Boe. de q̄bus se excusat. Se
cūdo ibi. Nā de cōpositi. Primū q̄ sibi ponebat fuit q̄ impediuisset quēdā nunciū deferentē regi ac
cusationē senatus: vt senatus redderet reus lese maiestatis. dicit ergo in littera. O pb̄ia tu foꝛte q̄ris
summā. i. sententiā crimīnis cui⁹ crimīnis cā arguimur. Nos criminamur voluisse saluare senatū: foꝛ
san desideras scire ꝑ quē modū. Dico q̄ nos criminamur. i. arguimur impediuisse delatoꝛē ne deferret
documēta. i. l̄ras regi: q̄bus faceret senatū reū lese maiestatis. Quid igit o magistra cēses. i. iudicas:
inficiabimur. i. negabim⁹ crimē illud: ne sim⁹ tibi pudoꝛi: atq̄. i. sed ego volui saluare senatū: nec vnq̄

debui q mihi amore iustitiæ nihil apud aulicos
quo magis essem tutior obseruaui. Quibus autē
deferētib⁹ pulsi sumus quoꝝ un⁹ Basilius olim
a regis depulsus ministerio in delatione nr̃i nois
alienari necessitate cōpulsus est. Opilionem uero
atq̄ Gaudētiū cū ob inūeras atq̄ multiplices frau
des ire in exiliū regia cēsura decreuisset cūq̄ illi pa
rere nolētes sacrarū sese ædiū defensiōe tuerētur
cōpertūq̄ id regi foret: edixit ut nisi infra p̄scriptū
diē a Rauēna urbe discederēt p notas insigniti frō
tibus pellerent. Quid huic sæueritati posse astrui
uidet? Atq eodē die deferētibus eisdē nois nr̃i dela
tio suscepta est. Quid igit? Noxiæ ne artes ita me
ruerunt? An illos accusatores iustos fecit p̄missa dā
natio? Ita ne nihil fortunā puduit si minus accu
sati innocentiæ at accusantium uilitas pudori eē
debuisset. At cuius criminis nos causa arguimur
summam quæris. Senatum dicimur saluum esse

uoluiſſe. Modum deſideras: delatorem ne do cumenta deferret: quibus ſenatũ leſæ maieſtatis reꝝ faceret impediſſe criminamur. Quid igit̃ o magiſtra cẽſes: ificiabimur crimẽ: ne tibi pudori ſimus? At uolui: nec unq̃ uelle deſiſtã: fatebimur ſed impediẽdi delatoris opera ceſſabit. An optaſſe illius ordinis ſalutem nephas uocabo? Ille quidẽ ſuis deme decretis uti hoc nephas eſſet: effecerat: ſz ſibi ſemper mentiens imprudentia rerum merita nõ põt immutare. Nec mihi ſocratico decreto phas eſſe arbitror: uel occuluiſſe ueritatem: uel conceſſiſſe mẽdacium. Verũ id quomodo ſit tuo: ſapientũq; iudicio exiſtimãdum relinquo. Cuius rei ſeriem atq; ueritatem ne latere poſteros queat: ſtilo etiam memoriæq; cõmendaui. ¶ Nam de cõpoſitis falſo litteris: quibus libertatẽ arguor ſperaſſe romanã: quid attinet dicere? Quaꝝ fraus aperta patuiſſet ſi nobis ipſoꝝ cõfeſſione delatoꝝ quæ in omnibus negociis maximas habet uires uti licuiſſet. Nã quæ ſperari reliq̃ libertas põt? Atq; utinã poſſet ulla. Reſpondiſſem Canii uerbo q cum a Caio cæſare Germanici filio conſcius contra ſe factæ cõiuratiõis fuiſſe diceretur ſi ego inquit ſciſſem tu

tũ ſcõz p̃ceptũ Socratis occuluiſſe. i. occultaſſe veritatẽ vel ꝑceſſiſſe mẽdaciũ. ſz quomodo illud fit: ego relinquo tuo et ſapientũ iudicio: veritatẽ aũt ḣuius rei ne lateat poſteros. i. ſucceſſores ego cõmendaui ſtilo. id eſt ſcripto et memorie.

¶ Nota q̃ accuſatio Boetij fuit deteſtabilis q: facta p̃ infames ꝑſonas: fuit etiã irrationabilis: q: de bono accuſabatur. ſ. de ſaluatiõe ſenat̃: qõ erat bonũ: etiã accuſatio Boetij fuit iniuſta: quia falſa: accuſabat em̃ impediuiſſe delatorẽ qõ falſuz fuit. Accuſatio Boetij.

¶ Nota ille dicit reus leſe maieſtatis q̃ cõtra regẽ: vel aliũ p̃ncipẽ aliqõ malũ machinat. Reus leſe maieſtatis.

¶ Nota infi ior inficiaris p̃me cõiurationis ⁊ deponẽtale: id eſt nego. Vñ Hugui inficiaris ꝓprie nõ eſt nõ fateri factũ qõ verũ eſt: ſed cõtra veritatẽ vti mẽdacio. vel eſt ꝓprie inficiari ꝑm eũ rẽ debitã denegare cũ a creditore depoſcitur et etiã eſt idẽ qõ ꝓtendere vel denegare. Inficior.

¶ Nota q̃ dicitur in textu. Nũq̃d optare ſalutem ſenatui nephas vocabo. Duplex eſt ſalus: ſpiritualis q̃ eſt anime: temporalis que eſt corporis. Salu em ſpirituale tenemur oĩbus velle: etiam malis ratione charitatis: ꝓ quã etiã malidiligẽdi ſunt ſz nõ eo q̃ mali. Salutẽ vero tẽporalẽ tenemur velle oĩb̃ bonis et ꝑcipue amicis: amicoꝝ vo peccantiũ tenemur ſalutẽ velle: q̃diu ſanabiles ſunt: vt recuperẽt virtutẽ amiſſam: ſi ꝓpter magnitudinẽ malitie ſũt iſanabiles: diſſoluitur amicitia: nec eſt optãda ſalus: ⁊ q: malicia ſenat̃ romanoꝝ erat ſanabilis: q: ſenatus cõpulſus metu regio fuit cõſentire in dãnationẽ Boetij: ideo optare ſibi ſalutẽ nõ erat nephas ſz Boetio turbato b̃ videt. Salus duplex.

¶ Nota q̃ veritas nõ eſt occultanda ꝑm Socratẽ. Nã q̃ tacet veritatẽ alĩs neſciẽtibus mentit: ⁊ q̃ mẽdacijs cõſentit fili facit. ¶ Nota mẽdaciũ nõ eſt concedẽdũ. q: ſecũdũ Ariſtotelẽ in Ethi. Mendacium per ſe p̃auũ eſt ⁊ fugiendum. ⁊ primo Elencoꝝ. duo ſunt opera ſapientis: nõ mẽtiri de ḣis de q̃bus nouit: et mentientem poſſe manifeſtare. Mẽdacium.

¶ Nam de cõpoſitis falſo litteris. Hic Boe. excuſat ſe de ſcõo crimine ſibi impoſito. imponebat em̃ ſibi: q̃ ſcripſiſſet litteras ad imperatorẽ. Conſtãtinopolitanũ ꝓ liberatione romanorũ de manu regis Theodorici. Unde dicit in littera. Nam de litteris cõpoſitis falſo. q: falſe mihi ḣoc imponit: quibus litteris arguor ſperaſſe romanam libertatem: quid attinet dicere cum nõ detur mihi locus defenſionis? quarũ litterarũ fraus. i. fraudulentia fuiſſet aperta. i manifeſta ſi nobis licuiſſet vti cõfeſſiõe. i. allocutione ipſoꝝ delatoꝝ. i. accuſatoꝝ. qõ ſcz vti examinatione accuſatorum maximas vires ḣz in oĩbus negocijs. i. cauſis iudiciarijs. nã que reliqua libertas ſperari põt romanis? quaſi diceret nulla. tm̃ em̃ rex Theodoricus inualuerat q̃ nullus potuit vel audebat ꝓtra ipſum: vtinã poſſet vlla libertas ſperari? vtiq; ita prudẽter egiſſem de negocio q̃ regi nõ innotuiſſet: ⁊ rndiſſem verbo Canij. q̃ cũ accuſaret a Caio ceſare filio germanici: q̃ eẽt reꝰ ꝓiuratiõis facte ꝺ ſe: rndit Canꝰ: ſi ego ſciſſem tu neſciſſes. q. d. ſi eſſem reus ita prudenter celaſſem negociũ q̃ ad tuã noticiã nũq̃ perueniſſet.

¶ Nota q̃ in cauſis iudiciarijs teſtiũ ſiue accuſatoꝝ examinatio maximas ḣz vires: q: ꝑ eam deuenit ad rei veritatem ſicut patet de daniele: qui examinãdo duos preſbiteros falſe accuſantes ſuſannã ipos de falſitate accuſatiõis coram oĩ ppl̃o ꝓuicit: ſil̃r Boe. ſi datꝰ fuiſſet ſibi locus examinãdi ſuos accuſatores: vtiq; ipſos mẽdaces redidiſſet.

¶ Nota Canius fuit q̃dã romanus prudens et ſapiens: accidit vt quidam ex romanis conſpirarent et facerent cõiurationẽ cõtra Caiũ ceſarem; ⁊ cum Ceſar ꝑponeret

Lanio ꝙ esset reus illius cōiurationis facte: respōdit: si ego sciuissem tu nesciuisses. Sic Boe. respōdit regi Theodorico si sibi im[illegible]operasset de litteris compositis super restituenda libertate ipsi romanis. ¶ Qua in re nō ita sen[illegible]dic Boe. ex dictis īfert quādam ammirationē. scḋo inuehit ꝓtra senatores qui cōspirāt in suā cōde[illegible]o. ē: ibi. Sed si fas fuerit. Dicit ꝑmo. Ex quo a malis iniuste accusat⁹ sum: qua in re. i. ꝓpter qḋ nō [illegible].nō întātum mero: i. tristitia ḣebetauit. i. oppressit sensus nostros: vt ego querar. i. cōquerar impi[illegible]i. malos molitos. i. machinātes scelerata. i. neq̄tiosa cōtra virtutē. i. virtuosos ḣoīes. sed ego ammiror veḣemēter. i. fortiter: effeciſſe. i. ad effectū ꝓduxisse sup. illa q̄ mali sperauerūt. i. cōceperūt. Nā velle deteriora. i. mala: fortasse fuerit nr̄i defect⁹. i. ex nostro defectu. ſz posse sup. ꝑficere malum ꝓtra inocētiā. i. ꝑ inocētes: q̄ q̄sq̄ scelera tus cōceperit. i. cogitauerit deo ḃ inspectāte: sup. ḣoc est simile monstro. i. admirabile. vnde. i. ꝑ tāto q̄dā tuoꝝ familiariū. i. pḃoꝝ q̄siuit ḣaud iniuria. i. nō iniuste. siquidē ꝑ certo: de⁹ est: vñ mala sup. ꝓueniūt: vero ꝑ sed vñ. i. a quo bona si de⁹ nō est: q. d. ex quo iniuste a malis accusatus sum ꝓpter ḣoc: nō întātū ſz oppressus dolore: ꝙ cōquerar malos machinari mala bonis: ſz ammiror: ꝙ illi q̄ mala cōcipiūt ꝓtra bonos possunt ꝓducere ad effectū: nā velle malū est forte ex nr̄o defectu: ſz ꝙ malus possit perficere malū cōtra bonos deo ḣoc inspiciēte est simile mōstro. vñ q̄dā pḃs nō iniuste q̄siuit. Si est de⁹ vñ ꝓueniūt mala? ⁊ si de⁹ nō est: vñ ꝓueniūt bona? ¶ Nota ꝙ ex quarto ḣuiꝰ duo requirunt ad aliquem effectū ꝓducēdū. s. volūtas ⁊ potestas. ℞equirit volūtas: q: nullus aggredit qḋ non vult. ℞equirit potestas: q: sine potestate volūtas frustrat. ꝙ autē mali ḣabent voluntatē offendēdi bonos nō est mirandū: ſz ꝙ ḣabēt potestatē ꝓducēdi ad effectū suā volūtatē deo respiciēte est simile mōstro. ¶ Nota sile mōstro est qḋ cōtingit ꝑter intionē nature. Sicut ergo mōstra fiūt ꝑter întētionē nature: sic videbat Boetio ꝙ mala ꝑter ordinē diuine ꝓuidentie ꝓtingerit qḋ nō videret rōnale: cū de⁹ sit sūme bon⁹: ꝙ aliquo mō sit causa mala fieri: ergo mala in mūdo deo inspiciēte videret sile mōstro. ¶ Nota ꝙ de⁹ nō est causa effectiua mali cū sit sūme bon⁹: ſz sit causa ꝑmissiua: q: ꝑmittit fieri malū: ⁊ sic exponit auctoritas ꝓphetie dicētis. Ego dñs faciēs oīa: hoc est faciēs bonū; ⁊ creās malū sup. ꝑmissiue: aliter dicit duplex ē malū. s. malū pene: ⁊ malū culpe. de⁹ est causa mali pene qḋ punit. ſz nō est causa mali culpe: q: ḣic est q̄ pcm̄ nō fecit. ¶ Sed si phas fuerit nepharios ḣoies q̄ bonoꝝ ⁊c. ℍic Boe. inuehit cōtra senatū q̄ cōsensit in suā cōdēnatiōnē tāgendo suā beniuolētiā quā ḣabuit ad eos. Et dicit si phas fuerit. i. ponam⁹ phas esse nepharios ḣoies. i. malos ḣoies q̄ oim bonoꝝ ⁊ totiꝰ senatus. i. cōsulat⁹ romane ciuitat̄ petūt. i. desiderēt sanguinē. i. mortē: nos etiā voluisse ire perditū. i. perdendū: q̄s videā ꝓpugnare bonis ḣoīb⁹. q̄ ꝑ ⁊ senatui: sed non: id est nunquid nos idem: scilicet vt vellent nos perditū ire: merebamur de patribus. i. de senatoribus: quasi dicat non. sed philosophia meministi vt opinor: quoniam me dicturum. id est volentem dicere quid. id est aliquid. ve ꝓ vel facturum ipsa semper ꝓsens sup. existens dirigebas. i. regebas. ergo nec vbis nec factis offendi senatum. meministi inquā p̄bia verone. i. apud veronam ciuitatē cum rex Theodoricus auidus existens cōmunis exitij. i. tormenti senatorum: cum crimē lese maiestatis delatum in Albinum ipse rex moliretur. i. laboraret transferre illud crimen ad totum senatum: quāta securitate: id est tutela mei periculi, defenderim. i. liberauerim innocentiam vniuersi senatus. i. totiꝰ consulatus. O philosophia tu sis me ꝓferre. i. ꝓloqui vera: ⁊ nunq̄ me iactasse in vlla mei laude. enim ꝓ quia minuit qnodāmodo secretum conscientie ꝓbantis. i. laudantis se: quotiens quis ostendendo. i. manifestando factum: recipit preciū fame. i. mercedem laudis ab ḣoībus. sed tu philosophia vides quis euentus exceperit. i. liberauerit nostram innocentiam: nos subimus. i. sustinemus penas falsi sceleris. i. false nobis impositi ꝓ premijs vere virtutis. ¶ Nota ſm Sene. dolor duplicatur cum ab eo a quo donum merueras malum venit. Cum igitur Boetius omnem beniuolentiam exhibue-

Duo ad effectum necessaria.

Secretū cōscientie

nescisses. ¶ Quā re nō ita sēsus nr̄os mœrore hebetauit: ut impios scelerata cōtra uirtutē q̄rar eē molitos: sed quæ sperauerint effeciſſe uehemēter ammiror. Nā deteriora uelle nostri fuerit fortasse defectus: posse autē cōtra innocentiā: quæ scelera tus q̄sq̄ cōceperit: īspectāte deo: mōstro sile ē. unde haud iniuria tuoꝝ quidā familiariū quæsiuit. Si quidē deus inquit est: unde mala? Bona uero uñ: si non est?. ¶ Sed si phas fuerit nepharios hoies q̄ bonoꝝ omniū totiusq̄ senatus sanguinē petunt: nos etiam quos ꝓpugnare bonis: senatuiq̄ uiderant: perditū ire uoluisse: sed nū idem de patribus quoq̄ merebamur? Meministi ut opinor quoniā me dicturū quid: facturū ue præsens ipsa semp dirigebas. Meministi inquā Veronæ: cū rex auidus cōis exitii: maiestatis crimē in Albinum delatum ad cunctū senatus ordinē transferre moliret: uniuersi innocētiā senatus: quāta mei piculi securitate defēderim. Scis me hæc uera ꝓferre: & i nulla unq̄ mei laude iactasse. Minuit em̄ quodāmō se probātis conscientiæ secretum: quotiens ostendendo

quis factū recipit famæ ꝓciū/sed innocentiā nostrā
quis exceperit euētus uides. Pro ueræ uirtutis pre/
miis falsi sceleris pœnas su bimus. Et cui⁹ unq̄ faci
noris manifesta cōfessio ita iudices habuit in fæue
ritate cōcordes/ut nō aliquos uel ipe ingenii error
hūani/uel fortunæ cōditio cūctis mortalibus incer
ta sūmitteret? Si iflāmare sacras ædes uoluissem/si
sacerdotes ipio iugulare gladio/si bonis homibus
necē struxisse diceremur/ꝓsentē tñ sniam cōfessum
& cōuictū me punisset. Nūc uero qngentis fere pas
suū milibus ꝓcul moti atq; idefensi/ob studiū pro
pē sius in senatū morti ꝓscriptioniq; dānamur. O
meritos/de simili crimine neminē posse cōuinci.
Cuius dignitatē reatus ipsi etiam q detulere/uide
rūt. ¶ Quā uti alicuius sceleris admixtiōe susca/
rēt/ob ābitū dignitatis sacrilegio me cōsciam meā

Quis factū recipit famæ ꝓciū/sed innocentiā nostrā quis exceperit euētus uides. Pro ueræ uirtutis premiis falsi sceleris pœnas sumus. Et cui⁹ unq̄ facinoris manifesta cōfessio ita iudices habuit in sæuitate cōcordes/ut nō aliquos uel ipe ingenii error hūani/uel fortunæ cōditio cūctis mortalibus incerta sūmitteret? Si iflāmare sacras ædes uoluissem/si sacerdotes ipio iugulare gladio/si bonis hominibus necē struxisse diceremur/ꝓsentē tñ sniam cōfessum & cōuictū me punisset. Nūc uero qngentis fere pas suū milibus ꝓcul moti atq; idefensi/ob studiū pro pē sius in senatū morti ꝓscriptioniq; dānamur. O meritos/de simili crimine neminē posse cōuinci. Cuius dignitatē reatus ipsi etiam q detulere/uide rūt. ¶ Quā uti alicuius sceleris admixtiōe susca/ rēt/ob ābitū dignitatis sacrilegio me cōsciam meā

cui⁹ reatus.i.criminis dignitatē.i.innocētiā:ipsi etiā viderūt.i.cognouerūt q̄ detulere.i.accusauerūt me. ¶ Nota q̄ iudices q̄nq; mouent ad mīam duplici de cā. Primo mō ꝓpter errorē hūani ingenij. q:hūanū ingeniū sepe fallit in iudicio:q: ignorat vtrū aliq̄n iuste de re sentiat vel nō: & timēs deū ne iniuste iudicet mouet ad mīam parcēdo reo. Scōo iudices mouent ad mīam ꝓpter euentū fortuīe q̄ incertus est hoībus. qđ em̄ iudex in alio dānat sibi facile p fortunā euenit. & illud deberet recordari:ꝙ nulla illarū causarū mouit iudices ad miserādū Boe. sed ꝙcorditer ipm dānabant. ¶ Nota q̄ nullus dꝫ dānari ꝓ crimine quātumcūq; enormi. nisi sit p̄sens cōuict⁹. vel crimē in iudicio confessus Boe. aūt cū dānaret nō erat cōuict⁹ nec crimē ꝓfessus & erat absens:q: in studio athenīēsi. ḡ iniuste erat dānat⁹. Nota q̄ Boe. cū dānaret distabat a loco iudicij q̄ngētis milib⁹ passuū:& cū mille passus faciūt vnū miliare:iō bñ distabat ad q̄ngēta miliaria. ¶ No. q̄ Boe. dānat⁹ fuit ꝓscriptiōi. Hugu. dic ꝓscriptio ē iudicabilis snia lata ꝙ aliquē:cui⁹ ꝓ scelere de scriptura tabule enee delebat. Cōsuetudo em̄ romana fuit q̄ noīa senatorū quor ꝙfilio vrbs Romana regebat aureis lr̄is in tabula enea scribebant. Vñ & patres ꝙscripti dicebāt. & or ꝓscriptus q̄si ꝓcul a scriptura posit⁹. sic Boe. erat ꝓscript⁹: q: nomē suū deletū fuit de tabula enea. ¶ Quā vti alicui⁹ sceleris. Hic Boe. expurgat se de q̄busdaꝫ obiectis. Scō ostēdit vnde sumpta fuit rō obiectionis. Scā ibi. Sed nephas. ¶ Nota Boe. obiiciebat q̄ ipse vsus arte nigromātica sacrificaret demonib⁹ ꝓ dignitatib⁹ acq̄rendis. De q̄ Boetius excusat se dicēs. Quā sup. meā dignitatē vti ꝓpter:obfuscarēt. i. denigrarēt admixtōe alicui⁹ sceleris mētiti sunt me' meā polluisse ꝙsciaꝫ sacrilegio. i. demonū obsequio: ob ambitū. i. ꝓpter cupiditatē dignitatis acq̄rende:atqui ꝓ certe tu infita. i. inserta nobis depellebas de sede. i. de loco cupiditatē oīm rerū mortaliū:& sub tuis oculis nō erat phas esse locū sacrilegio. i. cultui demonū. q̄ ꝓ & tu instillabas auribus & cogitationib⁹ meis illud pythagoricū deo nō diis seruiēdū:nec cōueniebat me' captare. i. optare p̄sidia. i. auxilia vilissimor spirituū. i. demonū. quā tu cōponebas. i. locabas in hāc excellentiam: vt ꝙsimilem deo faceres. Preterea innocēs penetral. i. vxor domus mee. cetus. i. multitudo honestissimor amicor & socer Symmachus sanct⁹ & eq̄ reuerendus ipso actu defendūt me ab oī suspitione hmōi criminis. ¶ Nota q̄ ꝙsuetudo inuidor est cū nō possunt alicui suā ꝓbitatē auferre:nituntur ipm saltem aliquo vitio denigrare. & sic fama Boetij denigrata fuit vitio sacrilegij. ¶ Nota q̄ sacrilegiuꝫ est sacre rei furtū:& ponit sacrilegus ꝓ hoīe scelerato:etiā sacrilegiū est cultura demonū siue idolorū:inde sacrilegus. i. idolatra:& sic capit in ꝓposito. Nota q̄ ambitus media producta est cupiditas honoris. Sed ambit⁹ media correpta est circuit⁹:& p̄mo mō accipit hic. ¶ Nota q̄ pbia repellit oēm cupiditatē bonor exteriorū qđ scribitur in p̄mo libro de plātis. q̄ pbia tria inducit scꝫ mentis illustrationē; felicitatis appetitū. & mollis affluētie ꝓtemptū. ¶ Nota pbia facit hoīem similē deo. nō simili/

Dānā sit pñs

Proscptio.

Ambi

Pbia

polluisse mẽtiti sunt. Atq & tu insita nobis oẽm
rerũ mortaliũ cupiditatẽ nostri animi sede pelle-
bas. & sub tuis oculis sacrilegio phas locũ esse nor-
erat. Instillabas eñ auribꝰ cogitatiõibusq quoti-
die meis Pithagoricum illud επου θεω id est q̃ est
deo & nõ diis seruiendum. nec cõueniebat uilissi-
moꝝ me p̃sidia spirituũ captare: quẽ tu in hanc ex
cellẽtiã cõponebas ut cõsimilẽ deo faceres. Præter-
ea penetral inocẽs dom: honestissimoꝝ cætꝰ ami-
coꝝ socer Symmachus etiã sctũs & æquo actu ipso
reuerẽdus ab oi nos criminis huiꝰ suspitiõe defen
dit. ¶ Sed o nephas. Illi uero de te tanti criminis
capiũt fidem atq; hoc ipso uidemur affines fuisse
maleficio quia tuis istituti moribꝰ ibutiq; disципli
nis sumus. Ita nõ est satis nihil mihi ꝓfuisse tuã re
uerẽtiã nisi ultro tu potiꝰ mea offensiõe lacereris.
¶ At uero hic etiã nostris malis cumulus accedit
q̃ æstimatio plurimoꝝ nõ rerum merita sed fortu
na spectat euentũ eaq; tantũ iudicat esse ꝓuisa q̃
felicitas cõmendauerit. Quo fit ut existiatio bona
prima oim deserat infelices. Qui nũc populi rumo-
res: q̃ dissonæ multiplicesq; sentẽtiæ piget remini
sci. Hoc tantũ dixerim ultimã esse aduersæ fortu-
næ sarcinam q̃ dum miseris aliqd crimen affigit
quæ pferunt meruisse credũtur. Et ego si quidẽ bo
nis oibus pulsus dignitatibus exutus: existima-
tione fœdatus ob beneficium pertuli suppliciũ.

tiane omoda: sed participatiua. ita q̃ homo participat aliquid conditionis diuine. scz intelligẽtie.
vñ Gene. hoc pbia ꝓmittit q̃ me parẽ deo reddet. Et alibi dicit. Vir speculatiuꝰ est quasi deus: in hu
mano corpore hospitatus. ¶ Nota sacrilegiũ nõ habet locũ sub oculis pbie: q; pbia p se oĩa agenda
& facienda ornatissime disponit. & nõ ꝓmittit hoiem ad vana declinare. q; dicit Tul. in lib. de finibus
Penetralia bonoꝝ & malorꝝ. pbia a superstitione liberat. metu mortis nõ cõturbat. & est supstitio vana religio et
idolorꝝ cultura. Nota penetral est secre
ta camera vel locus secretus interior in
domo vel in templo vbi reponũtur cli-
nodia vel aliqua alia: & ponit̃ pro vto-
re boetij: per methaphorã ponendo cõ
tinens pro cõtento quia ipsa consueuit
morari in penetrali. ¶ Nota q̃ symma
chus fuit quidã nobilis romanus & so-
cer Boe. cuiꝰ Boetius filiã duxerat no
mine Elphe. q̃ symmachus non fuit tm̃
sctũs interius affectu: sed etiã reueren
dus in exteriori actu: sicut dicit Boetiꝰ
¶ Sed o nephas. Hic Boe. ostẽdit vn
de fuerit ratio sumpta obiecti criminis
quia ex philosophia cui deditus erat.
vnde dicit exclamando. O nephas ipsi
mali capiũt fidem criminis de te o phi
losophia & ꝓpter hoc videbimur fuisse
affines maleficio sacrilegij: quia nos su
mus imbuti. i. instructi tuis disciplinis:
idest doctrinis: & sumꝰ instituti. i. infor-
mati tuis moribus: ita nõ est satis tuam
reuerentiam nihil mihi ꝓfuisse: nisi vl-
tro. i. spõte tu potius lacereris ab illis
mea offensione. hoc dicit Boe. pro tan-
to: quia iuiuriati sunt sibi propter phi-
losophiã: ideo magis iniuriati sunt phi
losophie q̃ sibi. ¶ Nota quãdo Boe.
vacabat studio: fugiebat consortia stul
torum: & querebat secreta loca propter
studiuꝫ: ideo putabant ipsum loq̃ cum
demonibus: & eis sacrificare. Itez quia
boetius fere omnia que volebat sua sa-
pientia faciebat: ideo putabant eum de
monẽ habere familiarem sibi obsequẽ-
tem: sicut Apuleius opinatꝰ est de So-
crate: q̃ haberet familiarem deum: de
quo fecit librum: quẽ intitulauit de deo
Socratis. ¶ At vero hic etiaꝫ nostris.
Hic Boe. ostendit se esse perturbatum
ex fame sue lesione dicẽs. Hic cumulꝰ. i.
augmentatio accedit nr̃is malis q̃ esti-
matio. i. iudiciũ plurimoꝝ. i. vulgarium
nõ spectat. i. nõ respicit merita rerũ: sic hõ meret̃: sz spectat euẽtũ fortune. i. iudicat hoiem ꝑm q̃ fortu
na se hz circa ipm: & tantũ iudicat vulgꝰ eẽ ꝓuisa a deo q̃ cõmẽdauerit felicitas. i. ꝑspa fortuna: q̃ fit. i.
ex q̃ sequit̃: vt estimatio bona deserat infelices. Vñ piget. i. tedet reminisci q̃ nũc sunt rumores ppli de
me: & q̃ multiplices: q̃ ꝓ & dissone. i. discordes sñie sunt de me: nã q̃dã dicũt me reũ eẽ pridẽ nõ b̃ tãtũ
dixerũt. i. volui dixisse vltimã esse sarcinã. i. grauissimũ põdus aduerse fortune q̃ dũ aliqꝺ crimẽ affigi
tur. i. imponit miseris. i. infelicibus: ipsi credũtur meruisse supple illa q̃ ipsi miseri ꝓferũtur. i. patiun
tur. Et ego bonis oĩbus pulsus: qꝺ in exiliũ relegatꝰ: & exutus dignitatibꝰ: qꝺ dãnatione ꝓscriptus &
fedatꝰ. i. maculatus estimatiõe. Ego q̃ ꝑus vture honestꝰ reputabar nũc scelere deformis reputor: &
iudiciũ tuli. i. recepi suppliciũ. i. penã ob b̃ficiũ. i. ꝓpter b̃ficiũ. ¶ Nota q̃ vulgares nõ iudicãt scõm meri-
vulgi. ta rerũ vtrũ homo mereatur aliquid vel nõ: sed iudicant ꝑm euentũ fortune: vnde hoiem bene fortu
natũ iudicant felicẽ: male fortunatũ iudicant miserũ: sed tale iudiciũ falsum est: vnde dicit Gene. xlv.
epla. Nõ felicem hũc estimas quẽ vulgus appellat felicẽ ad quẽ pecunia cõfluit. sed illũ cui oẽ bonũ
in animo est erectũ & extensum. Itẽ bona estimatio deserit infelices qꝺ primũ malũ qõ infelices incur
rũt est: q̃ vulgus male de ipsis opinat̃. credit eñ vulgꝰ ea q̃ miseri patiunt̃ q̃ ex merito talia patiant̃.

¶ Videre aũt video: hic Boeti⁹ oñdit esse pturbatũ: et his que vidit in mũdo generaliter. i. bonos deprimi ⁊ malos extolli dicens. Ego video: videre. i. cognoscere nepharias officinas. i. malas societates sceleratorũ hoim fluitãtes gaudio ꝙ ꝑ et letitia: ⁊ quẽꝙ pditissimũ. i. pessimũ imminẽtẽ. i. instãtẽ nouis fraudib⁹ delationũ. i. accusationũ: ⁊ video bonos iacere ꝑstratos. i. depssos terrore nostri discriminis ⁊ etiã video quẽꝙ flagitiosum. i. prauũ hominẽ incitari ad audendũ. i. ad presumendũ: facinus. i. pcm̃ impunitate. i. sine pena: vero pro sed incitari premijs ad efficiẽduz. i. ad perpetrãdũ facin⁹. i. pcm̃. autẽ pro sed ego video: insontes. i. innocẽtes nõ modo. i. non tm̃ priuatos securitate: verũetiam defensione. Itaꝙ pro ergo libet. i. placet mihi exclamare ad deũ celi quare talia ꝑmittat in mũdo: vt mali exaltent ⁊ boni deprimãtur. ¶ No. ꝙ boe. q̃ erat turbate mẽtis ⁊ i statu miserie videbat. ꝙ mali i ꝟ mũdo eẽnt potẽtes et viuerẽt irremunerati: ſz pria i. iiij: huiꝰ ipm ꝟsolãdo ꝑbat malos semp esse ipotẽtes et bonos esse potẽtes: ⁊ malis nũ ꝙ deesse sua supplicia: bonis nunꝙ sua ꝑmia. ¶ Nota ꝙ officine dicunt dom⁹ officialiũ vbi reponũtur ea q̃ ad ipos spectãt et ad eoꝝ officia: sicut sunt celaria ⁊ granaria ⁊ alia hmõi. hic aũt accipiuntur officine ꝑ cõgregatione maloꝝ: et dicuntur ab officio cis. qđ est noceo ces.

¶ Videre aũt ui deor nepharias sceleratoꝝ officinas gaudio lætitiaq; fluitantes: pditissimũ quẽq; nouis delationũ fraudibus iminẽtẽ. iacere bonos nri discriminis terrore postratos/flagitiosum quẽq; ad audendũ quidem facinus impunitate: ad efficiendũ uero præmiis incitari: insontes autẽ nõ modo securitate: uerũ ipsa etiam defensiõe priuatos. Itaq; libet exclamare ad deũ cœli.

Sentis ne: inqt hec. In hac q̃rta ꝑsa Boe. vnũ de ꝑncipalib⁹ intẽtis suis plene ꝑsequitur: q: se Ascen. ab obiect⁹ crimin⁹ purgat: nõ solũ se innocẽtẽ demõstrãs: ſz etiã de oib⁹ bonis: decꝙ repub. ꝙ optime meritũ. Utiq; aũt sermone diserto ⁊ elegãti. Et q̃ties pbia loqtur semp si aiaduertimus pbicũ aliqđ atq; eruditiõis plenũ deprehẽderem⁹. qđ semel admonuisse satis fit/diligẽtioꝝ⁹. cũ tardiusculis nihil satis sit. In ꝑmis g̃ vbis significat pbia duas alicui⁹ pcipiẽdi vias: quarũ altera sit ꝑ sensum: altera ꝑ illapsum. Prima est oib⁹ aiantib⁹ tã hoib⁹ ꝙ beluis cõis. scda hoib⁹ fere ꝓpria. Hz tm̃ etiã i ꝑma hõ quãdã peminẽtiã q: ꝑ eã ad secũdã pducit: qđ ceteris aialib⁹ nõ dat. Qz si semel ferit dũtaxat: nec pceperit iã stolidus fuerit pecoris simillim⁹. vñ ille Simo Therẽtian⁹ i andria. vix tãdẽ sensi stolid⁹. Nos siq̃dẽ ꝑ visũ ⁊ auditũ rẽ pceptã postea aio disq̃rim⁹: et ꝓ rõnis discursũ iudicam⁹: pecora aũt magis ꝑ rudiorẽ sensũ ꝟ ẽ ꝑ tactũ ipellũtur: nec disq̃rũt rõnẽ vñ stolida dñr. Percipiunt tm̃ vt cũq; ꝑ sensũ. Per illapsũ aũt solus hõ rẽ ignotã apprehẽdit aut diuina inspiratiõe. aũt ãgelico ministerio. Qđ pulchre innuit Enei. iij. vñ hic loc⁹ sumpt⁹ est: cũ dicit eneas ad appollinẽ. Da pr̃ auguriũ atq; animis illabere nris. Dicit g̃ pbia sentis ne: ꝟ est pcipis ne via sensus q̃ est hũana: atq; illabunt ne ꝟ aio tuo ꝟ est pcipis ne occulta inspiratiõe diuina? An es asin⁹ ad lyrã ꝟ ẽ tot⁹ stolid⁹ sonũ q̃dẽ ⁊ crepitũ vbor audiẽs: ſz sensa nõ intelligẽs: sicut nec asin⁹ sonitu lyre quẽ nõ intelligit: delectat. Tm̃ aũt abfuit vt Boe. ꝟsolationẽ seueriorẽ i supiori carmine positã admittat. vt a lachrymis se ꝓtinere nõ queat qđ vbis pbie significat: cũ subdit. Quid fles? quid lachrymis manas: deinde subiungit grece qđ reperire nõ potui: ſz ita interpretat. Confitere mihi ne occultes: qđ q: bladius sonat grece ꝑtulit. Solent em̃ bladientes grecis vti locutionib⁹: vt satis indicat, Iuuena. saty. vj. Quotiens lasciuũ interuenit illud soi lrai psiche: hoc est vita et aie mi. Si operã medicãtis ⁊c. vbũ Boe. i. viro catholico et seuero dignũ: quo aioꝝ morbi aptissime curant. Facies loci. imitatio: vt opinor: Virgiliana: q̃ quito encidos ait quibus aspera quõdã visa maris facies. Est em̃ facies aliqñ tota rei effigies seu spẽs q̃ in facie maxime discernit. Differtq; vultu: eo ꝙ vultu volũtatẽ indicat: facies naturalẽ ꝑtractionẽ. vñ vult⁹ sepe mutat etiã extẽplo: facies lẽte ⁊ raro. ¶ Bibliotheca est librorꝝ repositoriũ quẽ vulgo librariã vocãt. Theca em̃ est armariũ seu repositoriũ cuiuslibet rei. ⁊ cũ varijs cõponit: vt cũ biblio. biblion aũt grece latine dr liber eo ꝙ vt q̃dã volũt: in iũco maxie papiri quẽ bibliũ vocãt: olim scribebãt. ob qđ latine liber dicit qz i libro ꝟ ẽ interiore arboꝝ cortice scribebat. Itẽ ꝓpositũ legit chirotheca: q: chir chiros man⁹ dr. apđ grecos cũ alijs multis. ¶ Apte disserebas: dissero in ptri ⁊ ꝑterito ꝑ geminũ ss scribit: ⁊ tm̃ disertus tãtum. vnũ sabijcit: ⁊ primã syllabã corripit. vt notũ est. Talis habit⁹ talisq; vultus erat: quasi dicat' minime. Atq; ita paulatim a loci feditate ad abiectionem sui ꝓgredit. Syderum vias radio describeres sicut in bucco. Virg. descripsit radio totũ q̃ gentib⁹ orbẽ. Exẽplar vt dicit Festus: est ex quo simile facimus. Exemplũ quod sequimur aut viremus. Verũtamen. Laurẽtius vallẽsis hõ nimiũ argutissimus prolixe et diserte de huius vocabuli significatione disputat. dicitq; exẽplar esse ipsam rem continẽtem et exemplũ rẽ cõtentã in ea quã aut imitamur: aut si sors ita tulerit deuitam⁹: in aliquo vt in Catone sumitur exẽplũ: ⁊ ipse cato est exẽplar. Quod si dicam⁹ inqt ad exemplar catonis sic intelligit ad exẽplar qđ est cato. Qđ ergo vulgo sed inepte: dr copia: latine dicet exẽplar. Suntq; exẽplaria sepe multa vni⁹ exẽpli. i. forme ⁊ ꝑtractionis ad cuius similitudinẽ fiũt exẽplaria. lectũq; est etiã hoc exemplariũ: cuius gtus pluralis exẽplarior frequẽs est. hic ergo ponit ꝓtinẽs ꝓ ꝓtẽto cũ dr. Ad celestis ordinis, exẽplar formares. i. ad ordinẽ q̃ est exẽplar vel ad exemplũ ordinis celestis: nisi acceperis: vt Festus accepit. At qui hãc sniam platonis ore. i. pos platonis sanxisti. Magnũ testimoniũ perhibet platoni: quẽ quicq̃d

Grecoꝝ bladitie.

Facies Vultus.

Biblio theca.

Exẽplar Exẽplũ.

dixerit pbiam ipsam dixisse attestatur. Sācire aūt hic apte posuit. nam legislatoris est. vnde Vlpianus

Sāctum sanctū esse scribit qđ nec sacrū nec pphanū est: sz sanctione quadā pfirmatū: vt sctē sūt leges ƀ est sanctione quadā subnixe. Est g̃ sancire: legē quā sanctā esse volum⁹ edere ⁊ ferre. Sāpisti g̃. i. sctē ptulisti platonis ore beatā ⁊c. facit aūt pteritū sanxi: ⁊ inde fit supinū sctm̄: aut sanciui ⁊ inde sancitū: Capessūde rei

Sācio. Berundia publice. Berūdia ⁊ pticipia in dus a tertia ⁊ quarta ꝯiugatione deducta sepe in undū exeūt: vt faciūdū capessundū. ē aūt capesso idē qđ captū eo: vel p gñalē licētiā deriuatiuū p pmitiuo positū ē.

Bernia ies. Pernicies đ: q pnecat. i. pfecte necat ⁊ destruit. Cōscij estis. Jn partem bonā accipit hic sicut ibi. Et mēs sibi cōscia recti. Jnexorabile decōposite est figure. sumit em̄ a cōposito exorabile: qđ deductū est a vbo exoro. Exoro aūt ē orādo ipetro. vñ aliud ē orare: aliud exorare. orat em̄ q̃cūq; ore aliud pcat. exorat aūt q̃

Exoro Oro. oratū ipetrat: Sil⁹ audit quicūq; loquētis vba pcipit audiēdo: audit aūt qui illi⁹ vota facit. vñ de⁹ oēs audit: sz nō oēs exaudit. Multi orat q̃ nō exorāt. Jnexorabile g̃ est quasi iplacabile. Regie dom⁹ ppositū. nō expones. i. regalis dom⁹.

Regiū. Regale. Regia. Aula. Barbari. Regiū em̄ est q̃cq̃d ipsi⁹ regis pprium. Regale vo q̃cq̃d pse fert pompā et luxū regalē. ƀ est regi ꝯuenientē. vñ dom⁹ quecūq; ampla ⁊ egregia possit dici regalis. sz nō est regia nisi sit ipsi⁹ regis. Jnterdū etiā đ: p se sine adiectiōe huiꝰ dictionis dom⁹. ƀ regia huiꝰ regie: ⁊ est idem qđ dom⁹ regia: quā greci Aulē seu aulā vocāt. vñ errāt q̃ putāt aulā esse eā partē dom⁹ quā galli salā vocāt. Barbaroꝝ auariciā. Barbari ab initio dicti sūt ficto noīe: q̃ dure aspere atq; incōdite loq̃bant. quocirca oēs lingue anomale. i. irregulares ⁊ indeclinabiles barbari dici pñt. q̃les sunt pter hebraicā q̃ vix extat: grecā ⁊ latinā: q̃uis ⁊ he etiā vulgares barbaris fiima habeāt. Verū q: dure et incōcinne loquēres sepe īmanes ⁊ efferos videm⁹. hinc barbaros vocam⁹ a bonis morib⁹ abhorrētes: ⁊ relicta humana benignitate ad beluinā feritatē tendētes: quales sunt q̃ peculiari noīe barbari vocant. Neq; vero greci ⁊ latini oēs nō barbari: aut pter eos ceteri oēs barbari hoc modo mō dicēdi sūt. Per barbaros ergo intelligit a bonis moribus: bonis institutis: humana pietate degenerātes.

Prouincia. Prouincia dicitur a procul ⁊ vinco. Vñ regio pcul a ciuitate romana deuicta puincia dicebat. ⁊ q̃ ī ea residebāt puinciales. Ut aūt tales ī fide manerēt pficiebat eis aliq̃s ex magistratu romano q̃ puinciā gerere dicebat

Colonia qđ q: durū erat ⁊ formidolosū: hinc q̃ rē durā aggressi erāt durā se puinciā aggressos dicebāt. Colonia aūt erat q̃ romani colonos mittebāt. Vñ agrippina colonia adhuc hodie ad rhenū sita cōspicitur.

Fortune Jectigal. ffortune in plurali numero sūt diuitie ⁊ bona exteriora. latine neq; eo vocabulo vti possum⁹. Vectigal est qđ p deuectis mercib⁹ fructibusue aut quacūq; alia re ī publicū soluit: q̃uis etiā ex puato aliq̃n vectigal capit. Quocirca videt gñali vocabulo vectigal dici q̃cq̃d ex aliqua re accipit aut reddit. vñ Cicero. Ex meo tenui vectigal capio ego ducēta. vñ nō frustra hic additū ē publicis vectigalib⁹. Jnexplicabilis coēptio.

Coemptio. Coēptio deducit a vbo coemo: qđ ē oia simul emo. Et ē q̃n q̃s vnā rē totā emit abs quo alij emere habeāt: qđ ⁊ monocolū đ: ⁊ magnū reipublice detrimētū affert eo q̃ ad nutū quāti vult vēdit cui data est coēptio. Ordo g̃ ⁊ expositio illoꝝ vboꝝ. Cū acerbo ⁊c. talis est. Cū. i. q̃n grauis atq; inexplicabilis coēptio. i. oīm puētuū ⁊ fructuū terre abuno q̃uis a fisco deputato emptio: videret eē p

Ecclia. fligatura seu cōflictura: inopia. p inopiā ⁊ egestatē: cāpaniā. i. illā regionē italie: ⁊ hoc tpe acerbe famis et inedie: tūc ego suscepi. i. mor⁹ pietate accepi rōne cōis cōmodi nō pprij certamē. i. cōcertationē ⁊ litē aduersus pfectū ptorij ⁊ ptendi. i. litigaui rege cognoscēte ⁊ euici. i. obtinui ne talis coēptio exigeret. i. expectaret atrociter vel executioni mādaret: Paulinū cōsularē. i. q̃ aliq̃n cōsulatū gessit vl maiores ei⁹.

Aspectꝰ caninus. Canes palatini. i. aulici q̃s ppter impudentiā canes vocat. sicut homerus inuerecūdos ⁊ impudētes canū aspectū hre dicit: eo q̃ sicut canis videns comedentē nūq̃ ab eo aspectū diuertit: donec bolū obtineat. ita inuerecūdi ⁊ impudētes exactores nūq̃ a diuite dimouent: donec fortunatā partē quā optāt diripuerint. Timidos aūt idē Homerus ceruinū cor habere dicit. Est em̄ ceruis q̃ sane meticulosi sunt cor magnū ⁊ latū: cuiusmodi etiā veri meticulosi hñt: vt sepe expertū est. Satis ne. i. certe. Nec em̄ aliq̃n valet certe ⁊ scribit diphthongo. Est greca particula. Quib⁹ aūt deferentib⁹ pculsi sum⁹. Amara interrogatio est q̃ plus reprehensionis hz q̃ ea q̃ maxima exprimit. Quoticns em̄ rē vituperabilē aliq̃d iudicamus: vt vbis psequi nequeam⁹. vtimur eiusmodi interrogationib⁹. Et sic fit in laude vehementissima. Delator ī hac significatiōe est: q̃ occultū crimē ad pncipē clā defert.

Corcerti nimum. Jnterrogatio amara. Alienū es. Alienis aūt eris noīe oē debitū pulchre ⁊ latine significari solet. Prima em̄ pecunia fiebat ex ere. Es pterea corinthiū signis incisū in pcio erat. Pecunie q̃s noīe oēs diuitie sepe accipiunt. Regia cēsura. Judiciū regis. Sacrariū ediū

Edes. defensiōe. immunitate ⁊ puilegio tēplor. Edes em̄ in vtroq; numero p tēplo accipit cū adiectiōe aut adiectiui: vt ī ede sacra: aut nois pprij ei⁹ cui dicate sūt: vt ī ede iouis aut diui stephani. Jn plurali aūt dūtaxat numero significat etiā puatā domū: vt apud Cice. Meas edes nō pscribāt. ƀ valla. Vñ g̃ adiecit auctor noster sacraz ƀ loco vbi tēplū significat seu phanū. Tēplū em̄ ptēplādi locus ē.

Ecclia. Ecclia cōtio fideliū q̃uis abusiue p ptinēte ƀ est p tēplo poni soleat: habeatq; pter opinionē multoꝝ scđm syllabā longā. Cōpertū for: t regi. i. rex perisset. Sicut exēplatoꝝ decretū deliberatū ē mihi: dicere solemus: vt nisi ifra pscriptū diē. i. ostitutū ⁊ pfinitū. Aduerte aūt ifra raro apud latinos ī hmōi significatione poni. Nō em̄ dicēdū est faciā ƀ ifra q̃ndecim dies sz intra q̃ndecim dies.

Jnfra. Hic g̃ vl legēdū ē intra prescriptū, die. vl infra. i. āte pscriptū diē. Jrane. i. nūq̃d intantū puduit fortunā nihil. i. nulli⁹ rei? Jtē figurata ⁊ amara interrogatio. Si min⁹ accusati innocētie. Si legat innocētie ī plurali numero facit ƀ: vel ad vitandū ocursū eiusdē vocalis: q̃ eēt dicēdo: ⁊ innocētia ⁊ accusati: vel ad expssionem multitudinis innocentie sue. Estq; zeuma ab inferioꝝ: vel genitiui est casus cū vbo puduit. Hoc secūdo modo ordo est. Si minus. i. nō supple puduit fortunā innocētie accusati: hoc est innocētie mee qui accusatus sum.

Est ꝙ hoc loco pudor virtus qua a turpib⁹ ⁊ iis q vires nras excedut hominem ⁊ p
inuocētie accusati min⁹. i. nō: sup. fuerūt pudori: at. i. saltē vilitas accusantiū debuisset esse pudori. i. ad
pudorē. At cui⁹ criminis. Eadē interrogādi formavtik. Sūmā q̄ris. i. si q̄ris q̄ sit sūma accusationū mea Sūma.
rū hec est. Dicimur voluisse senatū esse saluū. Modū desideras. subaudi si. Sūma vocabulū est tractū
ab his q̄ rōnes ponūt calculis seu denarijs ꝓiectilib⁹. Apud nos supꝛema: q̄ ⁊ summa dicit cōputatio
ceteras oēs cōtinet. Ūn summā vocam⁹ iniam paucis vbis oia q̄ dicim⁹: aut dicere debuim⁹ cōplecten/
tem. vn in epl̄is nōnumq̄ adijcim⁹. Hec summa ē ⁊c. Inficiabimur ⁊c. Inficias ire est negare q̄si ire ad Inficias
hoc vt nō sit factū qđ factū esse đr. Uno aūt vocabulo đr: inficior: inficiaris. Sū tibi pudori: veri⁹ hone/ ire.
stiusq̄ đr: q̄ sum tibi pudor. Arguor: accusor ⁊ repꝛhēdor: vn ineptiūt q̄ dicūt arguo tibi sic. vn dicant ar/ Inficiari.
guēteor: sic. A Laio cesare. Laius ꝑ L scribit: vn sepe L solū reperit. ꝑsert tm Gaius sicut ꝑm Seruiū Argui.
Amurca scribit ⁊ amurga ꝓfert. Silr licurg⁹ scribit ⁊ ligurg⁹ ꝓfert. Quia in re nō ita sensus nros ⁊c. Laius.
Hoc dicit nō mirādū eē si mali moliunt ⁊ conant cōtra bonos mala: sed q̄ ea efficere pnt: monstro silr
dicit. Nā deteriorꝛa velle ⁊c. ordo est. Nā velle deteriorꝛa. i. mala ⁊ iniqua fuerit fortasse nr̄i. i. humani de/
fect⁹. hoc est ꝓtinuer. t ad humanā imbecillitatē. Ut em̄ docet Aug. in eo opusculo qđ enchiridiō appel
lauit: Imbecillitatis ⁊ ipfectiōis est posse peccare aut velle peccare. Cōe est aūt oīb⁹ viatorib⁹ posse pec
care: ⁊ velle mala facere: ſz silr est mōstro posse cōtra innocētiā q̄ sceleratus q̄sq̄ ꝓceperit: ⁊ hoc deo in/
spectāte. Scelerat⁹ q̄sq̄. magis aptū esset sceleratissim⁹ q̄sq̄: atq̄ ita scptū fuisse opinari licet. Nam q̄sq̄
suplatiuū vult. Si de⁹ est vn mala. Hanc rem beatus Aug. in multis locis disputat ⁊ pcipue in ope de
libe. arbi. qđ etiā vn malū inscribit. Nos aūt nō theologicas: ſz grāmaticas recepim⁹ inuestigationes. Nun.
Nun particula interrogatiua est: ⁊ negatiuā rn̄sionē fere efflagitat. Ipsa semp dirigebas. Ipse apđ la/
tinos autores ⁊ qđ illi correspōdet apud grecos triū sunt psonarū ⁊ indifferēter vbis cuiusuis pſone
ꝓponunt. Prime. vt in ꝑma egloga. Et ipm Ludere q̄ vellē calamo ꝑmisit agresti. Ipm. i. me. Scde
vt. vj. Enei. Ipsa canas. i. tu: et ac ipsa diligebas: nec opus est cōiūgere ꝑnomen tu. Tertie. vt in Buc.
Pollio ⁊ ipse facit noua carmina. Aduerte etiā puer ꝑnomē ipe cōnotare emin ētiā ⁊ ꝓcisionē. vt. iiij.
Enei. Joue missus ab ipso. i. ꝓcise a ioue. q̄ ⁊ magn⁹ est rex: ipse. i. ꝓcise rex ⁊ nullus eo inferior mihi Iste
dixit. Iste aūt vtilitatē ⁊ ꝓtemptū indicat. vt qđ petis istis. i. vilib⁹. Ille aūt nobilitatē ⁊ maxima famā. Ille
vt alexander ille macedo. Ille. i. notissim⁹ oīb⁹. Nō opus est monuisse apud Plautū ⁊ vetustiores le/ Hic
ctū esse ipsius ⁊ ipsissim⁹. Meminisse tn̄ velim ꝑnomē hic ⁊ oia aduerbia inde deducta. vt hic huc hac Iste
hinc ad primā psonā ptinere. vt hic. Hoc caput. i. meū. huc nemo venit. i. ad me. Iste aūt: ⁊ ab eo dedu/ Illic.
cta: vt istic istac istoc istuc istinc: ad secūdā psonā. Ille ⁊ ab inde deriuata: vt illic illuc illac illinc: ad ter/
tiā. i. ad remotā tam ad quā loquit q̄ ab ea q̄ loquit. Hec paucis dicta preceptores exēplis notificent.
¶ Quanta securitate periculi mei. Male interpꝛetat qui dicit quāta securitate. i. quanta tutela. Si em̄
tutela fuit Boetio: nullū fuit periculū. Est aūt securitas: negligentia iniuria: paruipensio: qꝛ securus
est qui seorsum est a cura: hoc est qui nō curat ſz sit periculū. Ut ergo dicere tam cōstanter ⁊ aiose de/
fenderim senatū: vt nulla curā de periculo meo habere viderer. Dei laude ⁊ mea laude. qꝛ laus quo/
dāmō verbale est ⁊ idem qđ laudatio. virūq̄ recte dicit. Est ergo laus mei q̄ est de me: hoc est qua ego
laudor: laus mea quā ego facio vel quā possideo. Jugulare est incidere iugulū: hoc est illā partē gutru
ris quo effuso sanguine mors sequit. Nota. in epl̄is. Ut iugulent hoies surgūt de nocte latrones. Dā/
namur. i. adiudicamur hoc loco morti ⁊ ꝓscriptioni. Proscribere duo significat: aliq̄n res nō aiatas ꝑ
scripturā venales significare. Unde ille ꝓscripsit edes suas qui eas inscripsit venales ⁊ ꝑ titulū appen
sum porro vel procul a se facit. Dico nō animatas. qꝛ animātia nō dicunt ꝓscribi: sed ꝓduci quādo ve/
nalia sunt. ꝓducunt em̄ ad mercatū. Secūdo mō ꝓscribere est ꝑ scripturā relegare. Hoc aūt inter exu/
lem ⁊ ꝓscriptū interesse videt q̄ exul in exilio vbi exulat tutus est: ꝓscriptus aūt nunq̄ sed vbicūq̄ de/
prehendat vivus aut mortuus senatui aut principi adducēdus. Tunc em̄ ꝓscribit quādo talis snia in
eū in publico loco scribit. Nō ergo dicit ꝓscriptus: de scriptura deletus: ad seq̄ ꝑ scripturā denūciat⁹
hostis ciuitatis sue. ⁊ ꝑ hoc si sapit relegatus. O meritos ⁊c. O vt Laurēti⁹ docet qn̄ exprimit cū actō
vehemēte excandescentiā ⁊ inflāmationē importat sicut hic: ob quā mitigandā actm̄ subtracta parti/
cula o autores idonei sepe ponūt. Sententiā vo qꝛ frigide exponit a cōmētario superiore: credo ipsi nō
bene notā fuisse. Est aūt talis. Boe. ostendit se absentē ⁊ incōfessum ob falsi criminis delationē ꝓpter
pietatem suā ꝓscriptū esse: ideoq̄ indignatus exclamat cōtra senatores eius snie cōscios dicens eos eē
meritos neminē ipsor posse cōuinci simili crimine, quo ipse Boe. cōuictus erat. hoc est ꝓpter pietatez
quā ipsi crimen falso vocabāt. Ordo est. O merito sup. hoies hoc est q̄ meruerūt neminē sup. eor posse. i. vt nemo eor' possit: aut dign⁹ sit cōuinci crimine silr: quo ꝓuictus sum: hoc est crimine false ipposito:
imo ꝓpter pietatē qua ipsi indigni sunt. q. d. Digni sunt qui vero crimine cōuincant ⁊ nō silr illi crimi
ni qđ mihi obijcitur. O mihi inquā cuius reatus dignitatē etiā ipsi q̄ detulere. i. derulerūt viderūt. Quā
inquā dignitatē vti. i. vt ipsi fuscarēt. ¶ Nota puer reus nō est semp malefactor aut crimini aut debito
veraciter obnoxius: sed q̄cūq̄ in iudicio cōuenit: aut citatus est: aut se defendit: siue nocens siue inno/
cens. siue debitor siue liber fuerit ad oīm debitor: reus dicit. Sicut actor oīs qui aliū conuenit aut citat.
Jdeoq̄ dicit dignitatē reatus. i. q̄ est in ipso reo. vel q̄ in causa reatus sui est: hoc est quare reus effect⁹
est. Ambitū etiā in hac significatiōe media breui proferes. vnde ambitiosus secūda breui ab oībus po/ Ambit⁹.
nitur. Solet aūt dari verticulus. Ambitus est nomē: ambitus participans est. Sacrilegiū cōmittit qn̄ Sacrile/
res sacra de loco sacro; aut res sacra de loco non sacro; aut res nō sacra de loco sacro legitur. i. furatur. gium.

lecro/ puer corruptū esse vocabulū qđ in cōmentarijs ponit nicromantia. Dicit em nigromātia vel ars ni/
mantí. gromatica qua cadauerib⁹ mortuor abutunt. Magorū aūt dicit aut magia aut ars magica. Pytha/
Magia goricum illud.i.notū verbū qđ pythagoras dicere solebat. Qui solum deū sapientem predicabat: eūq;
penetral vnum esse ⁊ solū colendū adoratione: quā greci latriā vocant: se aūt nō sapientem: sed amatorē sapien
tie.i.pbm esse professus est. Penetral innocens domus. Quidē cōiugem intelligūt. ego vo penetralia
ipsa intelligo. Dicit em penetral seu penetrale locus q̄ penetrat.i.pene intratur: ⁊ est in interiori parte
domus. Vult ergo dicere q̄ in penetrali suo maior erat honestas ⁊ innocentia: q̄ vt cum demonibus
pactum haberet. Qui em pacta talia habent: habent etiā loca secreta ⁊ inaccessa q̄ nemo penetrat exter
nstituti. nus. Ad penetral aūt boetij admittebant plurimi ⁊ hi quidē honestissimi. ¶ Jnstituti maiorib⁹. apte
Jnstitu/ dictū. Jnstituere em est aut mores aut disciplinā statuere: ſz mores genere neutro instituta dicunt disci
ones. pline: aut potius eruditiones ipse dicunt institutiones. Jmbuti disciplinis. Jmbuere est rei noue da/
re primā tinctura. vñ vas recens factū primo liquore imbuit. vt apud ſſlaccū in epistis. Quo semel est
imbuta recens seruabit odorem testa diu. Per metaphorā aūt accipit pro eo qđ est iacere fundamēta
alicuius disciplīne. Et per quandā sequelā pro eo qđ est initiare vel inchoare. Unde in primo buccoli/
co carmine. Jllius arā. Sepe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus. Dico p sequelā: q; ppie figni fi
cat madidare. vnde: q; pastores sepe mutant septa sua: septiq; nouas aras si singulis mensib⁹ sacrifica
re volunt vt ille apud Virgi. pollicet: instituunt: ideo imbuendo eas sanguine victime inchoant eas.
nisi vltro.i.insup quasi vltra priorem iniuriā aliquid sua sponte ⁊ nō rogatū facere: vt in buccolico. At
Altroci/ mihi sese offert vltro meus ignis amintas. Verba quoq; dicunt vltro citroq; haberi. dum inter duos
roq;. aut plures sermo fit. Nostris malis cumulus accedit.i.adijcit vel accessit. Accedo enim duo significat.
Accedo. Uno mō adire vel aggredi: ⁊ hoc cū accusatiuo mediante prepositione: vel sine ea mediante prepositi/
ccessus tione: vt apud comicū. Accede ad ignem. Sine ea apud poetā. Accestis scopulos: pro accessistis. Et tūc
facit verbale accessus accessus accessui. Alio mō significat aduenire annasci adisci vel accrescere: ⁊ hoc
cum datiuo vel actō: mediante tamen prepositione: vt hoc pondus accessit calamitatib⁹ meis. Ad amo
rem in te meū nihil posset accedere. Et in hac significatione deriuat verbale hec accessio: vt Valla do/
uisum. cet: caue ergo cōfundantur. Eaq; tamen indicat esse prouisa ⁊c. Cōmentarius superior intelligit puisa
esse a deo. ego ab hoie: q; sensus est. Vulgus iudicat q̄ vir quātūcūq; sapiens nō puideat nisi ea que
feliciter eueniunt. qđ egre tulit apud Ouid. in heroidibus q̄ populi obiectionez ponit dicens. Exitus
acta probāt: hoc est in exitu patet q; sapienter incepisti: quasi vero semper prudenter incepta bonum
exitum habeant: cum videamus bene inceptis per casum aliquem exilium tristem dari: vnde addit ca/
reat successibus opto. Quisquis ab euentu facta notanda putat. Sententia ergo vulgi est quando vi/
det aliquem ſz innocentem vinctū aut oppressum: bone vite bona finis. boni incepti: bonus exitus. Si
vir iste talis fuisset qualem reputauimus eū nō hec illi mō euenissent. ⁊ hoc est qđ egre fert Boetius. i.
quod scit posse egre ferri: ⁊ ideo vt egre ferentib⁹ medela detur in se illor psonam agit. Qui rumores
idest quales ⁊ sunt hec verba cum intermissione ⁊ amaritudine animi proferenda. q.d. O bone deus
quales rumores populi sunt nunc de me: ac si dicat scio pessimi: ideo quod addit piget. i. mihi graue ⁊
existimo molestum est reminisci estimatione fedatus. Potius legerem exīstimatione. i. iudicio iniquo populi.
Estimo. Supplicum. Seruius dici putat seuius tormentum a cōsuetudine gallorum: qui in supplicijs. i. vt fe/
Suppli/ stus dicit certis sacrificijs ⁊ supplicationibus puerum ad hoc educatum circūducebant cum increpa/
cium. tionibus: vt si deus aliquid mali populo inferre vellet: in caput illius pueri retorqueret ei: ita suppli/
fficina. cium ferebat. Videre aūt video: ⁊c. Officina inquit Vallensis est vbi opera fiunt. Taberna vbi ope/
aberna. ra ipsa ceteroq; merces vendunt. Bene ergo dicit officinas sceleratorū: in quibus scelera fiunt: ⁊ qua/
si dedita opera fabricantur. Perditissimum quemq; nouis delationum fraudibus innitentem: po/
tius q̄ imminentem scriptum puto: nisi sit eminentem: hoc est excellentem ⁊ emergentem exsordibus
suis per delationē. flagitiosum quēq;: venustius esset flagitiosissimū quēq;. Jnsontes. i. innocētes nō
modo securitate. verūetiā ipsa defensiōe puatas hic manifeste habet differētia inter securū ⁊ tutū: quas
supra posuim⁹. Nam defensionem positam puto quasi tuitionē: sed finē facio de isto quarto metro.

Jctūs Stelliferi cōditor orbis. Hic incipit. v. metrū huius primi qđ dicit pindaricū ab inuentore anapesticū a pede predominante. Est aūt anapestus pes cōtrarius dactilo: cōstans ex primis duab⁹ breuib⁹ ⁊ tertia lōga syllaba. ⁊ est metrū acatalectícum. i. sine defectu. Jn hoc aūt metro Boe. exclamat contra puidētiā diuinā admirans q̄ oia regant a deo preter act⁹ humanos ſz hoc falsum sit. tamen Boe. sic videbatur fm statum turbatum: ⁊ di uiditur. primo cōmendat diuinā puiden tiam ex gubernatione celestium ⁊ terre/

¶ Metrū quintū libri primi.

Stelliferi conditor orbis:
Qui perpetuo nixus solio
Rapido cœlum turbine uersas;
Legem pati sydera cogis.
Vt tu nunc pleno lucida cornu:
Totis fratris obuia flammis:
Condat stellas luna minores:
Nunc obscuro pallida cornu.

ſtrium:ſecundo tãgit actus ḣumanos nõ regi a deo.tertio rogat deum vt reparet actus ḣoim.ſcõa íbi. Dia certo.tertia íbi.Quiſquis rerũ.p̃ma diuidiť.primo cõmendat regímen diuine ꝓuidẽtie circa celeſtia.ſcõo magis circa terreſtria íbi.tua vis variuz tẽperat. Primo dicit.O cõditor.i.creator orbis ſtelliferi.i.ferentis ſtellas q̃ nixus.i.iunctus ꝑpetuo ſolio.i.eterne ſedi:vſas.i.frequẽter vertis celuz rapído turbine.i.veloci motu cogis ſydera pati legez.i.debituz ordinẽ: vt ípſa luna nunc.i.alíqñ lucída pleno cornu ſicut in plenílunío obuía.i.oppoſita totis flãmis.i.luminib⁹ fratris.i.ſolis. Ipa luna cõdat.i.abſcõdat minores ſtellas q̃ in plenílunio nõ videnť ꝓter maius lumen:ꝛ tu cogis nũc.i.alíqñ: vt ípſa luna exiſtẽs pallida obſcuro cornu ípſa exiſtens ꝓpior phebo.i.ſoli ꝑdat.i. amittat lumina.i.lucem.quaſi díceret tu facis vt luna quãto magis recedit a ſole tãto magis illumínať: ꝛ lumine ſuo obſcurat minores ſtellas:ꝛ quanto magis appropinquat ſolí:tanto plus obſcurať et tu cogis vt heſperus.i.ſtella veſpertína:qui agit algẽtes.i.frigidos actus tpe noctis.i.crepuſculo:qđ eſt p̃ma pars noctis ſequẽdo ſolẽ.iſte heſperus de mane lucifer dict⁹ pallens ín ortu phebí iterũ mutat ſolitas habenas.i.ſolitos curſus:nã cũ de veſpere ſeq̃tur ſolẽ:de mane p̃cedit ípm.ꝛ ſtringis.i. coartas:lucẽ.i.diem breuíore mora tpe brume.i.hyemis:frõ diflua.i.faciens frondes fluere:ꝛ cũ feruida eſtas venerit:tũc tu diuidis.i.diſtinguis agiles horas.i. breues horas noctis:quaſi díceret:tu facis ꝙ tpe hyemali noctes ſunt ꝓlixiores diebus:in tpe eſtiuali ecõuerſo. Nota ꝙ deus dr ꝑditor ſtelliferi orbis.q: ab ípſo dependet celum ꝛ tota natura.ex.rij. metaphi.ꝛ dr reſidere in perpetuo ſolio:q: in celo qđ eſt perpetuũ.nã celũ eſt locus deoꝝ ꝛ ſpirituũ ꝛ oẽs barbari ꝛ greci ꝛ quicũq; putant deos eſſe:eũ locũ qui ſurſum eſt deo attribuũt:tanq̃ ímorta le ímortali coaptantes p̃mo celi ꝛ mũdi.Et dr vertere celũ rapído turbine.motus em̃ firmamenti dr rapidus:q: ſuo motu rapit ſecũ alias ſpheras. Vñ notaverſo eſt verbũ frequentatiuũ:ꝛ ſignificat frequẽter vertere ꝛ in hoc ínnuiť ꝙ celũ ſemp mouet ꝛ nõ ceſſabit:q: dicit cõmentator.nõ eſt timẽdũ ꝙ celũ ſtet:ꝛ ratio:q: mouẽs celũ mouet ſine fatigatiõe ꝛ ſine pena.xij.metaphi. Itẽ deus eſt nexus ꝓpetuo ſolio.i.cõiunctus ꝓpetuo celo. Vñ dr tripliciter eſt in vniuerſo: ſcz eſſentialiter ſeu p̃ſentialiter: ſacramẽtaliter ꝛ miſerico:dialiter.Eſſentialiter ſeu p̃ſentialiter in ſua vera claritate: in qua ípm homo nunquã vidit.ſicut dicit ꝓpheta.Deũ nemo vidit vnquã:ſicut ipſe eſt in perpetuo ſolio ſacramẽtaliter ſeu miſterialiter deus eſt in ſacramẽto eucharíſtie:qđ rara fide credimus.ſed miſerico:diter deus eſt vbiq;:ſm qđ dicit ſcriptura.Miſerico:dia dñi plena eſt terra:ꝛ inde ꝓuenit dictũ cõe ſm qđ dicit ſcriptura.Deus eſt vbiq;. Nota ſm Hugu.Solium eſt ſedes regalis ex ſolidis lignis facta.dicta a ſoliditate.i.a firmitate. Nota ꝙ deus cogit ſydera pati legẽ nõ violẽta nec coacta monitione:q: nullũ violẽtũ ẽ ꝑpetuũ:ſz cogit ea volũtaria ordinatõe obſeruare legẽ.i.determinatũ motũ:vt tpe eis ſtatu te ꝛiant ꝛ occidãt. Nota ꝙ luna de ſe eſt corpus opacuz recipiẽs lumẽ a ſole ꝛ in ea parte qua eſt verſus ſolẽ illumínať.cũ aũt directe oppoſita ſit ſoli ſicut in plenílunio:tunc lumine ſuo obſcurat minores ſtellas eo qđ maius lumẽ obfuſcat minus:ſz cũ luna eſt in illa parte celi in qua ẽ ſol:ſicut ꝺtingit in cõiunctione.tũc ſupior pars q̃ eſt verſus ſolẽ illuminata:ꝛ inferior pars q̃ eſt vſus nos eſt obſcurata:ꝛ tũc nihil videm⁹ de luna.ſz cũ incipit elongari a ſole tũc pars elongata icipit modicũ apparere nobis:ꝛ tũc dicim⁹ eẽ nouiluniũ:ꝛ ꝙto plus elongať:tãto plus apparet nobis illuminata. No.Boe. dicit ſolẽ eẽ fratrẽ lune:q: ſm fabulas:iuppiter cõcubẽs cũ latona genuit ex ea duos gemellos.ſ. phebũ q̃ dr: ſol:ꝛ diana q̃ dicit luna:ꝛ ſic ſm fabulas ẽ frater lune. Nota ſtella q̃ de veſpere ſequit ſolẽ ꝛ de mane p̃cedit hz diuerſa noia.ptz ꝑ vſus.Lucifer aurora ven⁹ veſperus heſperus idẽ.Quomõ aũt ſit poſſibile ꝙ eadẽ ſtella de veſpere ſequať ſolẽ ꝛ de mane p̃cedat:dicũt aliq ꝙ b nõ ꝺtingit in vna ꝛ eadẽ parte anni:ſz in diuerſis.dicũt em̃ ꝙ in eſtate ſequit ſolẽ ꝛ in hyeme p̃cedit:ſz b eſt ꝺtra oẽs auctores dicẽtes b eſſe in eodẽ tpe anni.Alij dicũt ꝙ mercurius ꝛ venus ſint ſtelle ſimilis coloris ꝛ quãtitatis quarũ vna quãdoq; ſequitur ſolem et alia precedit.et ſic videť eſſe vna ſtella que ſequit ꝛ precedit: ſz hoc non eſt verũ.Hugui.dicit.ꝙ venus eſt altior ſole:ꝛ loquit ſm ãtiquos aſtrologos q̃ locauerũt venerẽ ſupra ſolẽ:cũ igit ꝺtingit ꝙ venus ꝛ ſol ſimul veniũt ad occaſũ q: venus eſt altior diuti⁹ videť i ſero ꝙ ſol.eadẽ rõne citi⁹ videť i mane ꝙuis eque cito diſcurãt:nã citius vidẽtur aſcẽdentia remota ꝙ ꝓpinq et diutius vidẽtur diſcendentia remota ꝙ ꝓpinqua:licet equali modo incedãt: ſed moderni aſtrologi locãt venerem ſub ſole.Alij dicũt ꝙ vna eſt ſtella q̃ vno tpe ſequitur ſolem:alio tẽpore precedit.Et dicunt ſm Ptolomeũ ꝙ illa ſtella habet epiciclum in cuius circunferentia defertur corpus eius. Eſt autem epiciclus circulus paruus cuius centrum eſt in circunferentia orbis deferentis.nunc autem eſt ita ꝙ epiciclus veneris ſemper eſt cum ſole. ita ꝙ ſi protrahatur linea a centro terre per centrum epicicli veneris ad firmamentum; eadem linea tranſibit per centrum ſolis; vel non multum diſtabit ab eo

Phœbo propior lumina perdat,
Et qui primæ tempore noctis
Agit algentes heſperus actus.
Solitas iterum mutat habenas;
Phœbi pallens lucifer ortu.
Tu frondiflue frigore brumæ
Stringis lucem breuiore mora.
Tu cum feruida uenerit æſtas;
Agiles noctis diuidis horas.

Deus.

De⁹ vbi ſit.

Deus cogit.

Luna

Lucifer.

cum aũt venus feratur in circuitu epicicli: aliquãdo erit in eadem linea cũ sole: aliquãdo recedit: aliquãdo sequitur. ¶ Item mora solis super orizontem facit diẽ. cum dies fit statio solis sup terrã: mora aũt solis sub orizonte facit noctem: ⁊ q; sol longiorem facit morã tpe estiuali sup orizontẽ ⁊ breuiorem sub orizonte. ideo dies estiuales longiores sunt noctib⁹. in hyeme aũt fit ecõuerso. ppter qõ dies hyemales breuiores sunt noctib⁹. ¶ Tua vis variuz tẽperat an nũ. Hic Boe. cõmendat regimen diuine ꝓuidẽtie magis circa terrestria: idest circa partes animi dicẽs. O deus tua vis. i. virtus: temperat. i. ordinat variũ annũ. i. diuersas partes vt mitis zephirus. i. ventus vernalis reuehat. i. reducat frõdes quas aufert. i. destruit spiritus boree. i. flatus boree: ⁊ tua vis tẽperat vt quecũq; semĩa vidit arctur⁹. i. illa stella: altas segetes. i. lõgas segetes vrat syrius. i. stella canicula tpe estiuali: ⁊ subdit nihil solutũ. i. segregatũ antiq; lege. i. eterna lege diuine ꝓuidentie: linq̃t. i. derelinq̃t opus ꝓprie statiõis. i. ad qõ operandũ est statutũ. ¶ Nota q; q̃t tuor sunt partes anni: ver: hyems: autũnus ⁊ estas. In vere flat ventus quidã zephirus q̃ est collateralis fauonij ⁊ q; flatus ei⁹ est lenis: ideo dicit mitis. ⁊ ꝓducit virida. In hyeme et maxime in ꝓncipio viget flat⁹ boree q̃ est collateralis aquilonis cuius flatus est fortis ⁊ frigidus et destruit viridaria denudando arbores. ¶ Nota q; arcturus est stella circa maiorẽ vrsam q̃ dicit vere semina q; tẽpore sui ortus quo oritur cum sole tũc seminatur, sicut in autumno. ¶ Nota syrius est stella que alio nomine dicitur canicula: et dicit canicula: et dicit syrius a syrem qõ est tractus: ꝓpterlongũ tractũ caloris ⁊ apparet cũ sol est in cãcro. et dicitur vere segetes id est maturare. ¶ Nota. de arcturo dicit Ysidorus in lib. Ethymo. Arcturus est sydus post caudam maioris vrse compositum: ⁊ oritur tempore autũnali: sed vegetius dicit arcturũ oriri post sydus septẽbris. post xij. kal. octobris. Item dicit. Ysido. Canicula est stella. ⁊ dicitur syrius. que estiuis mensibus in medio centro celi est iuncta cũ sole duplicatur calor eius ⁊ dissoluunt corpora ⁊ euaporantur: a qua stella dicunt dies caniculares in quibus moleste sunt purgationes. Omnia certo fine gubernas. In ista parte Boe. tangit actus hoim non regi a diuina ꝓuidentia: sed derelictos regimini fortune dicens. O deus tu gubernas oia certo fine. i. certo ordine ad finem: ⁊ respuis. i. spernis solos actus hoim. O rector deus tu merito cohibere. i. cohercearis. Nã cur lubrica fortuna versat. i. vertit tãtas vices. i. alternationes: q; ipsa premit insontes. i. innocentes noxia pena debita sceleri. i. homini sceleratо: puersi mores. i. hoies puersi in moribus residentin celso solio. i. alto loco: ⁊ ipsi nocẽtes. i. mali: calcant sancta colla. i. colla sanctoꝝ hoim iniusta vice. i. iniusta alternatione. qui sancti potius deberẽt calcare colla nocentũ q̃ econuerso: ⁊ clara virtus. i. homo clare virtutis: iacet cõdita. i. abscõdita obscuris tenebris. i. ab hoibus vitio obscuratis: ⁊ iustus homo tulit. i. sustulit crimen iniqui hoĩs: ⁊ piuria nil nocẽt ipsis iniquis: nec fraus cõpta. i. ornata mendaci colore. i. falsa apparentia nocent ipsis: sed cuz prauis libuit vti viribus. i. exercere vires quas prauos metuũt. innumeri populi. i. vulgares: tunc ipsi gaudẽt subdere. i. supplantare summos reges. i. bonos ⁊ sapientes quorũ regere est: ⁊ alios gubernare. Item deus omnia gubernat certo fine: quia dicit cõmentator. x. metaphisice deus est mensura oĩm ⁊ regula ⁊ infallibiliter verum metrum. Et cõmentator dicit primo celi ⁊ mundi. Entia diuina nos gubernant ⁊ regunt. in nobis sunt quasi finis. Item illud quod est sapientissimum regit certo fine: cum sapientis est regere: sed deus est sapientissim⁹ eo q; sapientia a deo est. ¶ No. Boe. vidit in mundo bonos deprimi ⁊ malos exaltari: cum tñ potius fieret econuerso: ideo ibi videbatur q; actus ⁊ operationes hoim non regerentur a deo sed magis a fortuna qui hunc humiliat ⁊ hunc exaltat; ideo Boe. deo cõquerit

Partes anni.

Arcturus.

Syrius.

¶ Tua uis uarium temperat annum.
Vt quas boreæ spiritus aufert:
Reuehat mitis zephirus frondes:
Quæq; arcturus semina uiditi:
Sirius altas urat segetes.
Nil antiqua lege solutum:
Linquit propriæ stationis opus:
Omnia certo fine gubernans.
Hominũ solos respuis actus:
Merito rector cohibere modo:
Nam cur tantas lubrica uersat
Fortuna uices: premit insontes
Debita sceleri noxia pœna:
At peruersi residentcelso
Mores solio sanctaq; calcant
Iniusta uice colla nocentes.
Latet obscuris condita uirtus
Clara tenebris: iustusq; tulit
Crimen iniqui.
Nil periuria nil nocet ipsis
Fraus mendacii compta colore.
Sed cum libuit uiribus uti:
Quos innumeri metuunt populi:
Summos gaudent subdere reges.

¶ O iam miseras ⁊c. Hic boe. rogat vt deꝰ regat actus hoim: ⁊ hoies sicut regit celi ordines. O qui deus es tu qui nectis. i. piūgis federa. i. cōcordias rerū: respice miseras terras. i. hoies in terra habitantes: nos em̄ hoies nō sumꝰ vilis pars: sed valde nobilis tanti tui opis. i. mūdi: nos quatimur. i. concutimur salo. i. mari ⁊ amaritudine fortune: ideo tu deꝰ cōpime. i. cōstringe rapidos fluctus. i. ipetus fortune: ⁊ eo federe. i. regimine quo regis imensum celū. tu firma. i. robora stabiles terras. i. hoies stabiles in terra. ¶ No. Boe. di. hoiez nō eē vilē partem mūdi: q: scribit in plogo libri de pomo Arist. Homo est dignissima creaturarū: sikitudo oim: ad imaginez dei factus est: scdo de aia. Quodā mō aia conuenit cū oibꝰ creaturis: conuenit em̄ cū angelis in intelligēdo cū brutis in sentiendo: cū plātis vegetando: cū lapidibꝰ in essendo. ¶ No. Boe. cōparat fortunam salo. i. mari: sicut em̄ nauis vndis marinis iactat nūc in altū ⁊ nūc in pfundū: sic homo per fortunā nunc in psperitate leuatur nunc in aduersitate deiicitur.

O iam miseras respice terras:
Quisquis rerum fœdera nectis,
Operis tanti pars non uilis
Homines quatimur fortunæ salo,
Rapidos rector comprime fluctus,
Et quo cœlum regis immensum
Firma stabiles fœdere terras.

Stelliferi cōditor orbis. De hec q̄nta p̄mi libri est monocolos q: oēs vsus vniꝰ sunt metri: nisi ꝙ alios pedes admittūt. Quos tā diuersos. Boe. in hoc genere carminis posuit vt nullam legem seruatā voluisse videat: dūmō sint q̄ttuor pedes. nā primo loco sepe ponit spondeū: interdū anapestū: interdū dactilū. Scdo loco spondeū anapestū ⁊ dactilū. Tertio loco sepe dactilū: raro anapestū: rarius spondeū. Quarto loco sepe spōdeuz aut trocheū loco spondei: nec raro anapestū: sed rarissime ąphimachrū q̄ breuiter inter duas lōgas cōstat. Ut hoies quatimur fortune salo. tres vltime syllabe amphimachrū cōstituunt. hz ergo q̄libet vticulus q̄ttuor pedes: q̄ fere sunt dactili spōdei aut anapesti: sed vltimo loco vix dactilū ostēdas. In p̄mo aūt vsu legendū est. O stellifer i. Si em̄ vt multi tollas particulā oportebit ponere iābū cū trocheo: q̄ alibi sic nō reperiunt in hoc carmine. Sūma. Sūma huiꝰ carminis est. oia certo ordine certoꝙ moderamine ab optimo maximo deo vñ cōdita sunt: regi ⁊ gubernari preter hoiez. Et reuera solus hō libero gaudet arbitrio. tametsi extra dei gubernacula nō fit. Qui ppetuo nixus solio. Male legas sexus. Turpe em̄ esset nō solū deo: sz vel regi mortali esse nexū solio. lege ergo. Nixus solio. i. annixꝰ: suffultus a nitor niteris: nō a nector. Soliuz est sedes facta ex materia solida. i. integra ⁊ nō plurimarū partiū. Tyranni em̄ ⁊ q̄ insidias timebāt solebant olim vti sedibꝰ ex solido lapide: aut ligno cauato cōfectis: ne q̄s adoriat vt interficiat eos. Nixus. Solium. Solon. Turbo. Luna. Sol. Delos. Dedu ctū est vocabulū. eo ꝙ osca lingua Solon integrū ⁊ plenū dicit. Inde solidū quicq̄d plenū durū ⁊ integrū hoc est nō cauernosum aut molle est. Vñ ⁊ solon dicit quicq̄d aliud corpꝰ sustinet. vñ sicut hoim ⁊ ceterorz gressibiliū solon terra est: ita pisciū aqua ⁊ volatiliū aer. qđ dico ne forte putes solā terrā solon dici. Turbine. olim hoc turbe dicebāt: Vñ hic turbo huiꝰ turbinis adhuc facit pro vrigine aut gyro sed ppriū viri hic turbo huiꝰ turbonis facit. Hora. in sermoni. Turbonis in armis. Cōdat stellas luna minorez. Sūt qui dicāt lunā dici q̄si lucentiū stellarū vnā: ⁊ solē quasi solā lucentē suo. i. ppio lumine. Dicit aūt sol frater lune ppter fabulā que hec est: vt eā recitat Seruiꝰ. Iuppiter vitiata latona: etiā aste rie eius sororē vitiare voluit. illa aūt rogās a diis: vt in auē verteret cothurnix effecta est: sed cū mare transfretaret a ioue in saxū cōuersa sub aquis emersa est. Inde supplicante ioui latona supnatauit: ac primū neptuno ⁊ doridi cōsecrata est. Deinde cū Iuno latonā immisso phitone serpente insectaret lito ad hesit ⁊ sororē excluso serpēte intra mare recepit. In hac insula q̄ delos dr. ipa latona dianā ac apollinem peperit: sed diana iā nata p obstetrice matri phebē pariēti obsequiū prebuit. Vñ ꝙ vis virgo adparientibꝰ inuocat. Apollo vt primū natus est: Phytone interēpto satis matrē suā est vltus: ⁊ terrā in qua numina fint nata errare nō sunt isti dii passi: sz duabꝰ insulis alligauerūt myconem ⁊ gyaro. Veritas inqt Seruiꝰ est. ꝙ cū insula terre motu laboraret cōsuluerūt oraculū apollinis: Cuius responsum fuit ne mortuos ibi sepelirent; ⁊ sacra quedā facerēt. postea a gyaro ⁊ mycona vicinis insulis venerūt q̄ eā habitarūt. Dicūt dianā primū natā: q: nox primū fuit. Dicta est insula primū orthygia: q: grece orthyx dicit cothurnix. Et q: postea emergēs apparuit: delos appellata est. Nam delos dicūr: vel q: apollinis oracula q̄ alibi obscura sunt: illic manifesta dant. Hec Seruiꝰ. Ex quibꝰ patet cur sol dicat frater lune. Nam idē est sol Apollo Delius: Tymbreus: ⁊ phebus. Eadēꝙ diana luna ⁊ pserpina. Sed luna dr in celo: Diana in siluis: Proserpina apud inferos. q: ergo latona dianā ⁊ apollinē. i. lunā ⁊ solē dicit periisse in insula delo. inde soror phebi dr. Itē q: cōstituī vocabula semel dicere: ⁊ ad locū vbi dicta sunt reuelare: ne noīm multiplicitas legentē fallat: ex bonis cōmentarijs hec collegi. Apuleius, libr. xj. scri. ꝙ rerū nature parens elementorz oim dña: summa numinū regina manū prima celitū deorū dearūꝙ facies vniformis. Cuiꝰ numen vnicū: mille forme: specie: rituvario: noie multiuago totꝰ venerat orbis Matercretensibꝰ diana. Aficulis trilinguibꝰ stygia pserpina. Ab eleusinis vetusta dea. Ceres ab alijs. Iuno deorū. ab alijs. Bellona ab alijs. Hecate ab alijs. Rhānusia ab ethiopibꝰ. Ab egyptijs vo regina Isis. Dionysius etiā li. j. ait; ꝙ quidā Isidē; alij Cererē; quidā Telsmophorā; alij lunā. Nōnulli iunonē. Alij alio

nole appellat. Lande aut ꝛ iunone ꝛ diana dici: q̄ parientib⁹ p̄eest. ꝛ ob id lucina vocat. patet: q; Therē
tius in andria scripsit. Juno lucina fer opem. Virg. aūt in buc. Lasta faue lucina tuus iā regnat apol-
lo. q. d. frater tu⁹. Diana aūt. i. luna est soror apollinis. Si q̄s aūt ad veritatez catholicā respicere velit:
nō nisi parabolice lunā sororē solis appellare possit. eo q̄ ab vno parēte deo facti sunt. ffecit de⁹ duo
luminaria magna ꝛc. Ut tu nūc pleno lucida cornu totis fratris obuia flāmis. obuia. i. opposita. in op-
positione em̄ est pleniluniū. Volūt aūt phȳsici lunā esse globū opacū illuminabilem a sole. sicut globus
eneus ab igne. Quo circa semp ei⁹ media pars q̄ solē ex directo respicit: illuminata est: ſz nobis nō ap-
paret illa tota nisi in oppositiōe. tūc em̄ solē vt nos: hoc est ex eadē medietate respicit. Quādo aūt ꝯiunc-
tio est: q; soli supponit: ꝛ inter nos ꝛ lunā obīcit ea medietas dūtaxat illuminata est: q̄ a nobis aduer-
sa est: q̄ circa i nouilunio lunā nō videm⁹: ſz quātomagis a sole recedit: tāto amplior nobis videt. Et ꝟ
est qđ̄ auctor noster dixit. Nūc obscuro placida cornu phebo ꝓpior lumina ꝑdat: nō quidez simplr: sed
quo ad nos. De hac mutabilitate lune sic dicit ꝑlī. li. ij. Qim admiratione vincit nouissimū sydus: ter-
risq; familiarissimū ꝛ in tenebraꝝ remediū a natura reptū: lune. s. Multiformi hec ambage torsit inge-
nia cōtēplatiū: ꝛ p̄rimū ignorare sydus indignatiū crescēs semp ac decrescēs. Et mō curuata i cornua
mō equa ꝓportiōe diuisa: mō situata in orbē: maculosa: eadēq; subito p̄renitens: imēsa orbe pleno: ac
repēte nulla. Alias p̄nor: alias sera ꝛ parte diei solis lucē adiuuās: deficiēs: ꝛ in defectu tm̄ ꝓspicua ꝛc.

Stella veneris. Lucifer. Hesper⁹

Et q̄ p̄rime ꝛc. Vult eūdē esse planetā hesperū q̄ tpe vespertino solē sequit. ꝛ lucifērū q̄ matutino tpe so-
lem p̄cedit. Nā stella veneris phosphoros grece: lucifer latine dr: quū antegredit solē: quū subsequit
aūt hesperus. Qđ̄ Lic. in li. de natura deoꝝ: ita edocuit. Et pli. li. ij. c. viij. de venere sic ait. Preueniens
q̄ppe ꝛ ante matutinū exortiēs lucifer nomē accipit vt sol alter. Cōtra ab occasu refulgēs nūcupat ve-
sper: hec ille. Sola aūt ven⁹ inter planetas excedit zodiacū duob⁹ gradib⁹. Nunq̄ aūt a sole discedit vl-
tra. xxv. gradus. Qm̄ illđ̄ subsequit motu materiali: antecedit aūt motu ꝓprio. Prim⁹ aūt pithagoras

Bruma

apud grecos autore parmenide deph̄edit eūdē esse luciferū ꝛ hesperū. Bruma est breuissim⁹ dies. accī-
pit aūt ꝑ tpe hyberno: imo hic pro autūnali. tūc em̄ frōdes defluūt. vñ di. Tu frōdiflue ꝛ. De arborib⁹
aūt recti⁹ frōdes q̄ folia dixeris. Smie note sunt q̄s Vir. ſ. enei. sic ponit. Hic canit errātē lunā: solisq; la-
bores. arcturū pluuiasq; hiadas: geminosq; triones. Qui tm̄ occeano ꝓperāt se tingere soles hyberni

Boreas.

vel q̄ tardior mora noctib⁹ obstet ꝛc. videt ergo imitatio q̄dā Vgiliana. Boreas vētus septētriōalis est
frigidus appme: ꝛ tm̄ adurēs. vñ illđ̄. Et boree penetrabile frigus adurit. Quia ergo frigidus ꝛ siccus
est causat defluuiū in arboribus. decidūt em̄ flāte borea tpe autūnali frōdes arborꝝ. zephirus aūt ecōtra-
rio tepidus ꝛ humidus est: q̄ latine fauonius dr a fauēdo vel fouendo. flatq; ab occasu eq̄noctiali. incī-

Arctur⁹.

pit plerūq; p̄ridie idus februarij hoc est in p̄ncipio. Arcturus latine interpretat cauda vrse. Est aūt stel-
la post caudā maioris vrse posita in signo boote. Precipit aūt in geor. hoc signo cadēte quedā semina-
re. vñ dicit. haud obscura cadens mittet tibi signa bootes. Incipe ꝛ ad media semētē ertēde. vñ hic dr.

Sirius. Canicu-la.

Quecq; arcturus semina vidit: Sirius altas vret segetes. Sirīū aūt dictū putāt ꝓpter stelle cādorē. alij
a longo tractu. Nā sua magnitudine triū signoꝝ spacia occupare videt. latini caniculā appellāt. Et in
medio cētro celi ad quē cū sol accedit corpora humana languore afficiunt. Dicūt esse canē illā q̄ cū dra
cone europe custos data est. Eādē postea pocridi dono datā: quā Cephal⁹ pocridis marit⁹ thebas ad-
duxit ꝺ vulpē q̄ thebanos agros vastabat. Sz cū ꝛ vulpi ꝛ cani factū esset ne possent iterfici: iuppiter
vulpē in saxū vtit: canē in astra retulit. Alij dicūt canē esse q̄ icarū a pastoribus cesuz erigone filie sue inse-
pultū oñdit. inde cū erigone post humatū patrē seq̄n hymeto laqueo suspēdisset liber iouē exorauit: vt
Icarus in acturū. Erigone i virginē vteret. Canis aūt q̄ ad pedes pēdētis dñe mortua est lyron astrū
facta est. homer⁹ aūt canē orionis attestat esse. Habz hec imago in capite stellā vnā clarā q̄ ipsis dr. I-
lingua vnā quā siriū ꝛ caniculā vocāt: magnā ꝛ splēdidā. In collo duas: i singulis humeris singulas:

Statio. Portus

in pectore duas: in anteriori pede sinistro tres: in dextro vnā clarā: in extremo dorso tres: in vētre duas
in sinistro femore vnā: in posteriori pede sinistro vnā: in summitate caude vnā: hec fere Landin⁹ colle-
git. Qr aūt segetes vrat attestat Virg. iij. enei. tū steriles exuere sirius agros. ¶ Proprie statiōis, apti
dictū. Quia em̄ variū ꝛ mutabilē annū esse oñdit: ꝛ sydera nō manere in vno loco: bene dicit ipsis ce-
opus statiōis. Statio em̄ est vbi naues ad paruū tps stant. Portus quo sua portāt ꝛ vbi longā requiē
hre optāt naute. p̄mit insontes ꝛc. Aduerte grāmatice. he dictiones debita noxia pena sunt nti casus vt
vsus indicat ꝛ cōstructio. Nā ordo est: pena noxia. i. nociua debita sceleri p̄emit insontes ꝛ mores puer
si residēt celso solio. Si cū destruēdo vsum ordinē feceris sic. forma p̄mit insontes pena. i. ꝑ penā ꝛc. tūc
addēdū est. ꝛ dat puerfis moribus celsum solui ꝛc. Cetera manifesta puto. Opis tanti pars nō vilis ho-
mines. appositio est. nō est aūt interponēda cōiūctio: dicēdo pariscq; ꝛc. Salum mare salum est: cuius
mobilitati mūdi instabilitas apte cōfertur. Patet aūt ex cōsequenti prosa hanc sententiā nō esse posi-
tam de mente Boetij: sed eius quē Boe
tius representat.

Prosa quinta primi libri.

Sctūs thomas

Hec vbi cōtinuato ꝛc. Hic incī-
pit prosa. v. hui⁹ p̄rimi: in qua
Boe. ostendit quō P. se ha-
buit ad suā q̄rimoniā ꝛ q̄d ex
ea cognouerit. Sco. P. q̄dā dicta boe.
irrationabilia ꝓuipēdit. Tertio sub b̄re-

Aec ubi cōtinuato dolore delatraui illa
uultu placido nihilq; meis q̄stub⁹ mota
P. cū te iq̄t mœstū lachrymātēq; uidissem
ilico miserū exulēq; cognoui. Sed q̄ id longinquū

essetexiliũ:nisi tua ꝑdidisset oratio:nescieba. Sed tu q̃ ꝑcul a patria non quidē pulsus es:sed aberrasti. At si te pulsum estimari mauis:te potius ipse pepulisti. nā id quidē de te nūq̃ cuiq̃ phas fuisset. Si em̃ cuius oriūdus sis patriæ reminiscaris: non uti Athenienſiū quodā multitudinis imperio regit:sed unus dñs et;& unus rex:unus & princeps Qui frequētia ciuiū nō depulsiōe lætat;cuius agi frenis atq̃ obtēperare iustitie summa libertas est. An ignoras illā tuæ ciuitatis antiq̃ssimā legē:qua sancitū est;ius exulare nō eē;q̃sq̃ i ea sedē fūdare maluerit. Nā q̃ uallo ei⁹ ac munimie cōtinet;nul/ lus met⁹ē:ne exul eē mereat. At q̃sq̃ inhabitare eā uelle desierit:pariter desinit etiā mereri. ¶ Itaq̃ non tam me loci huius ; q̃ tua facies mouet. nec

ad ea nō ꝓtinere:exular e.i.exilium pati q̃squis.i.quicūq̃ maluerit.i.optauerit fundare.i.locare i ea ciuitate sedē.i.habitationē suā.nā pro q̃:q̃ cōtinet.i.cōpręhēdit vallo ac munimine ei⁹ sup.ciuitatis nullus metus.i.timor est illi vt mereat esse exul.at ꝑ sed q̃squis desierit.i.cessauerit velle inhabitare eā ciuitatē:pariter definit eā mereri.i.meritū cōsequi. ¶ No.q̃ delatrare ꝓprie ē canū.in ꝓposito aūt delatrare est vrgēte dolore cōtra rōnē loqui. ꝛ sic Boe.q̃ dicit act⁹ hoim nō reg a deo cōtra rōnē loquebat:ergo dicit se delatrasse. ¶ No.nō est hois sapiētis moueri ex his q̃ dicunt ab insipiēte cōtra rōnē:sz magis debet insipientē instruere. ꝛ ipm cōsolari.ergo pbia nō fuit mota ex q̃stub⁹ Boe.sz magis ipm ꝓsolabat. ¶ No.pbia cognouit boe.esse miserū ꝛ exulē.miser est ille cui⁹ anim⁹ sequit mutationē rerū tpaliū:ita q̃ extollit in ꝓsperis ꝛ deꝓmit in aduersis. Exul in ꝓposito nō est ille q̃ mutat regionē:sz q̃ agit ꝓtra rōnē. ¶ No.q̃ ꝑ lachrymas pōt cognosci:q̃ rō hois fit turbata:sz quātū turbata sit nō cognoscit nisi ꝑmone dolēris:ergo dicit pbia lachrymis cognoui te eē exulē:sz quātū esset exiliū nescieba nisi tua ꝓposito mihi ꝑdidisset. ¶ No.ille pulsus est a patria q̃ oīno rōnez amittit:sed ille abierat q̃ infra patriā in aliquo rōnē retinet:ꝛī aliquo amittit. Boe.aūt nō erat pulsus ꝑcul a pria:q: nō totā rōnē amiserat: credebat em̃ oīa regi a deo:sed in hoc aberrat q̃ actus hoim a deo regi non putabat. ¶ Nota de pria hois q̃ est recta rō loq̃t Seneca in de remedijs fortuitoꝝ dicēs. Patria ē vbicūq̃ hō est bñ.illud aūt [illegible] ¶ Nota a patria rōnis nullus Boe.expulit nisi ipse seipm:q: Boe.nō alieno ipetu:sz ꝓprio defectu terminos ꝛ limites rōnis exiuit. ¶ Nota ciuitas athenienſiū regebat imperio multitudinis.ꝓmo em̃ eā regebāt reges:postea succedēte tpe ꝓncipes:tandē ꝑ regimine eius singulis annis eligebantur. xxviij.sapiētes:sed pria rōnis tm̃ vno ꝓncipe regitur.i.deo q̃ est regula recte rōnis. ¶ Nota q̃ hō ō: oriūdus a pria rōnis inquātū aīa ei⁹ intellectiua q̃ vtitur recta rōne a deo orit. ¶ Nota intm̃ hō manet in patria rōnis inquātū deo subijcitur ꝛ legi diuine:ꝛ q: de⁹ in subiectione suoꝝ delectat:iō letat in multitudine ciuiū:nō in expulsione eoꝝ.repellit aūt aliquis a patria rōnis deo rebellando:ꝛ a recta rōne recedendo. ¶ Nota qui obtēperat deo est summe liber:q: aliq̃s inquātū agit ꝓm rectā rōnē intantū est liber.sed ꝑ obtēperare se deo hō maxime agit ꝓm rōnez:ergo talis maxime liber est. vnde Seneca lij.epła dicit.Queris que sit libertas vera:est nulli rei ꝓterq̃ deo seruire:equanimiter ꝓspera ꝛ aduersa ferre:ꝛ fortunā in equū ducere. ¶ Nota q̃ a ciuitate rōnis nullus exulat nisi ꝑ affectionē tempꝛaliū.talis aūt affectio est voluntaria:ꝛ ideo sola voluntate aliquis exulat a tali ciuitate:ꝛ quia talis affectio non potest hoiem occupare q̃diu est infra terminos recte rationis:ideo dicit philosophia.nam qui vallo eius ꝛc. ¶ Itaq̃ non me tam loci huius.Dic pbia quedā dicta irrōnabilia Boe.paruipendit di. ex quo aberrasti a pria rōnis itaq̃ ꝑ ergo nō tā.i.non tm̃ facies.i.dispositio huius loci,s,exilij q̃.i.q̃tum tua facies.i.interior dispositio mentis tue mouet.i.perturbat me pbiam

Delatrare.

Pulsus, Patria.

Libertas.

bibliothecæ potius cõptos ebore ac uitro parietes nec tuæ mentis sedem requiro. In qua non libros sed id qđ libris preciũ facit: librorũ quõdã meorũ fnĩas collocaui. ¶ Et tu quidẽ de tuis in cõmune bonum meritis uera quidem: sed pro multitudine gestorum tibi pauca dixisti. De obiectorũ quidem tibi uel honestate uel falsitate cunctis nota memorasti. De sceleribus fraudibusq; delatorum recte tu quidem strictimq; attingendũ putasti. q̃ ea meli⁹ huberiusq; recognoscẽtis oĩa uulgi ore celebrent. Increpuisti etiã uehemẽter iniusti factum se natus/de nostra etiã crimination dolu isti/lesæ quoq; opiniõis dãna fleuisti. Postremo aduersus fortunã dolor incãduit: cõquestusq; nõ æqua meritis p̃mia cõpẽsari. In extrẽo musæ sæuiẽtis/ututi q̃ cœlũ/terras quoq; pax regeret: uota posuisti. Sed qm̃ plurimus tibi affectuũ tumultus incubuit/diuersumq; te dolor/ira/mœror distrahunt: uti nũc mẽtis es: nõdum te ualidiora remedia cõtingũt. Itaq; leuioribus paulisp utemur/ut q̃ in timorẽ p/turbatõib⁹ influẽtibus iduruerũt: ad acrioris uim medicamis recipiẽdã tactu blãdiore mollescant.

q: superius cõquestus fuit de carentia bibliothece librorũ: ista carentiã paruipendens pbia dicit: nec ego pbia requiro. i. inuestigo parietes bibliothece cõptos. i. ornatos ebore. i. ossibus elephantũ: ac pro etiã vitro. i. gẽmis pretiosis: q̃. i. quantũ sup. ego reqro sedẽ. i. trãquillitatẽ tue mẽtis: in qua mente nõ collocaui. i. posui libros. sed id. i. illud qđ facit preciũ. i. p̃ciositatẽ librorũ. i. fnĩas meorũ librorũ. ¶ No. q̃ Boe. supra ꝙquerendo de statu suo solũ deplangit incõmoda corporalia nõ curans deiectionẽ animi sui. vnde pbia cõtra hoc solũ deplangit sui animi deiectionẽ et incõmoda corporalia paruipẽdit: et q: superius in quarta psa dixit Boe. nũquid nõ mouet te facies huius loci: ideo pbia hic sibi respõdens dixit multoplus moueor propter animi tui deiectionẽ: q̃ ꝓpter locũ exilij in quo existis. Homo em̃ fortis aio oĩ loco vtiq; pro patria. vñ Ouid. in lib. de fastis. Oĩ me solũ forti patria ẽ vt piscibꝰ equor. et q: etiã cõquestus fuit de bibliotheca: respõdet pbia q̃ ipse potiꝰ deplangit fnĩas librorũ quas ꝓ obliuionẽ pdidit q̃ carẽtiaz bibliothece et librorũ. ¶ Et tu quidẽ de tuis. Hic pbia sub breuitate recolligit que Boe. pturbanerũt di. Et tu Boe. dixisti vera de tuis meritis. i. factis in cõmune bonũ. i. ꝓpter oĩm hominũ utilitatem: sed sup. dixisti pauca. s. beneficia tibi euenisse ꝓ multitudine gestorũ idest factorũ tuorũz: et tu memorasti. i. recitasti nota. i. manifesta cunctis hominibus de honestate. s. de saluatione senatus vel falsitate. i. cõtemplatione falsarum litterarũ: obiectorũ. i. imputatorũz tibi. quidem pro certe tu strictim putasti. i. existimasti attingendum sup. recte idest rationabiliter de sceleribꝰ. i. deviis q̃ ꝓ et fraudibus. i. deceptionibꝰ delatorũ. i. accusantiuz q̃ ea. i. oĩa ista celebratur. i. memorant melius q̃ ꝓ et vberius. i. copiosius ore. i. sermone vulgi. recognoscentis. i. memorãtis oĩa. etiã tu Boe. increpuisti vehementer. i. fortiter factũ. i. opus iniusti senatus sup. totius et tu etiã doluisti de nostra criminatione. i. vituperatiõe: et tu etiã fleuisti dãna. i. crimina lese opinionis. i. cõmaculate fame tue postremo. i. vltimo dolor incanduit aduersus fortunã. i. ꝑtra fortunã. q̃ ꝓ et sup. tu. Boe. cõquestus es nõ cõpẽsari. i. retribui equa. i. digna p̃mia meritis. i. ꝓ meritis i extremo. i. fine seuiẽtis muse. i. furiẽtis meri: tu ꝓposuisti. i. dedisti vota. i. ꝑces: q̃ capax sup. diuine ꝓuidẽtie regeret terras. i. hoĩes terrenos: vti ꝓ sicut regit celũ. ¶ No. q̃ hec oĩa fuerũt causa pturbationis mẽtis Boe. et ꝓtractat ea ut quarta ꝓla fuit de tri. O stelliferi. ¶ Sed qm̃. Hic pbia dat modũ curãdi ipsum Boe. di. Sed qm̃ plurimus tumultus. i. valde magna multitudo affectuũ. i. passionũ incubuit. i. instituit tibi: et dolor/ira: et meror. i. tristitia aduersum. i. ad diuersa. ideo sicut nũc mẽtis es: nõdũ cõtingũt. i. respiciũt te validiora remedia. i. fortiora medicamẽta. Itaq; nos vtemur paulisp. i modicũ leuioribꝰ remedijs: vt ea q̃ iduruerũt. i. indurauerũt in timorẽ. i. inflaturã pturbatiõis. i. tristitijs animi influẽtibꝰ. i. eueniẽtibꝰ: illa mollescãt. i. mollia fiant blãdiore tactu. i. leuiori medicina ad rapiẽdũ vi acrioris. i. fortioris medicaminis. ¶ Nota q̃ Boe. distractꝰ multitudine affectionũ. s. ira merore et dolore. nã ira trahit hoĩez ad vidictã: dolor ad despationẽ: meror ad torꝰ mẽtis aggrauationẽ. iõ dicit pbia q̃ sua pturbatio iã nõ possit sustinere fortiora remedia: si velit sibi adhibere leuia: vt ꝓ talia ꝑparatꝰ et dispositꝰ ꝙsequẽter possit recipere remedia acriora.

Passiones ai.

Ascen.

Ec vbi ꝓtinuato dolore delatraui etc. In hac q̃nta ꝑsa pbia in Boe. repñtãte psonã hois mesti ipatiẽtis: et recto iudicio oberrãtis: inuestigat causas erroris. Palã est aũt Boe. supiorꝰ nõ ex sua psona dixisse: eo q̃ se delatrasse ꝑfitet: quasi insano et canino latratu talia in deũ ꝑferebant. Nil mei q̃stubus mota. Meminerit iuuenis lector q̃stus qđ plurali dñtapar numero reperit qñ a deponẽtali q̃ror deducit in datiuo et ablto pluralibꝰ habere ubus sicut portubꝰ. A q̃ro aũt vbo actiuo deducit questus vtriusq; numeri in dictis casibus per ibus ꝑferendũ. Sed tu q̃ ꝑcul Oẽ vt dixi ꝓ valde suplatiuũ efflagitat. itaq; q̃ ꝑcul idẽ est q̃ lõgissime. i. valde lõge. vel si q̃ accipiatur

Quest.

pro eo qđ est ꝓtum: leget cū quadā admiratione ⁊ cōmiseratiōe. q. d. maxime iuppiter: ꝙ ꝑcul, i. ꝙru remote ⁊ lōge tu Boe. a pria aberrasti, cui⁹ oriūdus. Nā ort⁹ est aliqs vbi nat⁹ etiā si nullos parētes illic ortos aut ide oriūdos habeat. ⁊ ꝓstruit cū gtō ꝓpriꝫ nois: quō ceteraꝝ vba ⁊ participia: aut cū ꝓpo sitiōe ⁊ ablto. Oriūdus aūt dr de aliquo loco vñ parētes eius originē traxerūt. tametsi illic natus nō fit. Patria aūt est suū cuiusqꝫ natale solū. nec apte ponit ꝑ regione ab ijs q̄ multas patrias regē hre dicūt. Pōt dictuꝫ pbie phisophie intelligi. vt ꝑm doctrinā Plato. patriā nraꝫ celū dicat. vñ aīa ꝑ planetarū orbes delapsa in corp⁹ descēdisse dicat. Sed hoc Boetio nō cōgruit: qui qđ Augustin⁹ dicit: nouit animam nō prius creatam fuisse in celo ꝙ corpi infunderet: sed simul ⁊ creādo infusaꝫ ⁊ infundēdo creatā. Uerūtn qr aīe rōnalis pater de⁹ est: ipsaqꝫ potissima ps hois. iō pōt intelligi de celo loqui. Nō em̄ dicit aiam ortā ꝺ est creatā in celo: sꝫ oriūdā de celo: qr a deo pre q̄ in celis est originē traxit: cū a deo nō a pre terreno cū corpe generetur. Sꝫ hec qr grāmatico⁊ partes excedūt missa facio. Sancitū scribit. p. c. fic ⁊ sctm̄. ſſūdare est aliqd roborare ⁊ firmare: fundamēta facere est strucurā ei⁹ inchoare. qđ nesciētib⁹ aduertēduꝫ est. De nra etiā crīminatiōe. recti⁹ docui legēdū eē de nri etiā crīminatōe. In timo rē induruerūt: nō recte exponit. i. induraverūt. Dureo em̄ ⁊ indureo absoluta sunt seu neutralia vba: fere passiuā significationē hntia. Est em̄ durere ⁊ idurere durū esse vl durū fieri: sꝫ duro ⁊ induro actiua sunt ⁊ significāt durū facere. Itaqꝫ dices lutū indurere: ⁊ solē indurare. ne ih̄ molestus fim verbum nō amplius addam.

Dureo

Induro.

Duro

Induro

¶ Metrū sextū ꝑmi libri.

Sctūs thomas

Cum phebi radijs graue. Hic icipit sextū metrū hui⁹ primi qđ dr metrū gliconicū ab iuē tore: coriābicū a pede ꝑdominate. Est aūt coriab⁹ pes ꝟstās ex prima ⁊ vltīa lōga: ⁊ duab⁹ medijs breuibus. Uñ ꝑm⁹ pes hui⁹ metri ē spōdeus: scđs coriab⁹: tertius pirrichi⁹. q̄ est pes ꝟstās ex duab⁹ breuib⁹ ⁊ loco ei⁹ aliqñ ponit iābus: q̄ ꝟstat ex prima breui ⁊ vltima lōga. In ꝺ ℊ metro sexto pbia ꝓbat dictū suū ꝑ exēpla. dicit em̄ ꝙ Boe. ꝓ nūc nō cōuenirēt remedia fortia: sꝫ alio tpe. ꝓbat ℊ ꝙ oīa req̄rāt tps determinatū ⁊ si stāt extra suū tps nō ꝓsperāt. ⁊ ꝺ ꝓbat trib⁹ exēplis. Scđo tāgit tpa nō ꝑmiscerī: q̄ de⁹ distinxit ibi. Signat tpa. Primū exēplū est de semīe: qđ si seminat indebito tpe nō ꝓfert fructū: vt si q̄s semīaret in Julio vel in augusto. vñ dicit sic in lra. Cū ꝓ qñ graue sydus cācri illi⁹ signi. inestuat. i. ꝛardescit radijs phebi. i. solis: tūc. i. in illo tpe q̄ credit. i. cōmisit larga semīa. i. copiosa semia. sulcis. i. cauernis terre. negātib⁹ sup. spē messis: tal⁹ elusus. i. frustrat⁹ fide. i. bñficio cereris. i. dee frugū: pgat: idest accedat ad arbores q̄rnas. i. quercuū: ⁊ vescat fructib⁹ eor. Tūc ponit scđm exēplū de floribus q̄s hō frustra q̄rit tpe hyemali cū tps eor fit in vere. vñ dicit in lra. Tu lectur⁹. i. collectur⁹ violas: nūc ꝑ petas. i. accedas purpureū nem⁹. i. floridā siluā: cū. i. qñ cāpus strides. i. sonās inhorruit. i. horribiliter appuit: seuis aq̄lonib⁹. i. crudelib⁹ vētis hyemalib⁹. Tūc ponit tertiū exēplū. ⁊ ē de vuis q̄ mature sūt autūno: ⁊ iō frustra q̄rant tpe vernali: vñ dicit si libeat frui vuis nō q̄ras auida. i. cupida manu: stringere vnos palmites. i. vernales vites: bacch⁹ de⁹ vini poti⁹ cōtulit sua numera. i. vuas: autūno. i. tpe autūni. ¶ No. ꝙ syd⁹ cācri dr graue: qr sole existēte in cācro hoies grauant nimio calore. q̄ tpe nō est seminādū: qr adhoc ꝙ semē cōualescat req̄rit humor q̄ calor solis feruido tpe resoluitur ⁊ euaporat. ¶ No. fm fabulas: cū pluto rapuerat ꝓserpinā: mr ei⁹ Ceres q̄rēs ipam in terris ⁊ nō inueniēs deneg auit hoib⁹ bñficiū frugū. ⁊ tūc hoies pgebāt ad arbores quercuū ⁊ comedebāt glandes. ⁊ sic loq̄t pbia in lra. ¶ No. de ꝺ qđ dicit strides cāpus. dī. Aug. ꝙ strideo des. vl strido dis. est fortiter sonare vl dentes pcutere vl frendere. ¶ Signat tpa ꝓpriꝫ. Hic oñdit pbia. tpa nō ꝑmiscerī q̄ de⁹ distinxit dicēs.

Cum Phœbi radiis graue
Cancri sydus inæstuat:
Tunc qui larga negantibus
Sulcis semina credit:
Elusus Cereris fide:
Quernas pergat ad arbores.
Nunq̄ purpureum nemus
Lecturus uiolas petas:
Cum sæuis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.
Nec quæras auida manu
Vernos stringere palmites:
Vuis si libeat frui.
Autumno potius sua
Bacchus munera contulit.
Signat tempora propriis
Aptans officiis deus.
Nec quas ipse coercuit:
Misceri patitur uices:
Sic quod præcipiti uia
Certum deserit ordinem:
Lætos non habet exitus.

nolle appellat. Calide ant[iq]
De⁹ signat. i. ornat tpa: aptãs ea ꝓp: ꝑs officijs: nec ipse deus patit miscerí vices. i. alternatiões tẽpoꝝ
sta ꝙ tps vni officio deputatũ cõueniat alteri. ꝗs vices tẽpoꝝ ipse coercuit. i. ꝓstrinxit: ⁊ addit. sicut q̃
rens aliq̃ tpe nõ debito frustrat in q̃rẽdo: sic illud qõ deserit certũ ordinẽ p̃cipiti. i. festina via illud nõ
ꝯ letos exit⁹. i. ꝓsperũ euentũ: sic a simili: si pbia relicta debito tpe minus trasset Boe. fortẽ medicinã
nõ fuisset ꝓsperata in medicãdo ipm. ¶ Nota ꝙ ꝓ debitũ ordinẽ res ꝓseruant in suo esse; ⁊ in sui na-
tura ⁊ qõ deficit ab ordine: etiã deficit
ab esse. vñ Boe. iiij. huj⁹ secũda prosa.
Est em̃ qõ retinet ordinẽ seruatq; natu-
ram: qõ vo ab hoc defecit: esse qõ in sui
natura situ est dereliquit ꝓpter qõ de-
bitus ordo in oĩbus est obseruandus.
vnde poeta. Et ordo summa limes sapi
entis in arte. Ergo dicit pbia: qõ p̃cipi-
ti via. ¶ Nota oĩa agens in agendo dꝫ
prestituere sibi bonũ finẽ: q: ratiõe bo-
ni finis agens meretur; ⁊ rõne mali fi-
nis demeretur. vñ poeta. Non datur ex
emplo bona post p̃mordia merces. Cõ
grua sed rectus premia finis habet. Cũ
igitur inordinatio impediat bonitatem
finis: ideo vitanda est.

¶ Prosa sexta primi libri.

TRimũ igit patieris ne me pauculis roga-
tiõibus statũ tuæ mẽtis attingere atq; ten
tare/ut q modus sit tuæ curatiõis itelligã:
Boe. Tu uero arbitratu iquã tuo q̃ uoles ut respõ-
surũ rogato. philo. Tũ illa Hunccine inqt: mũdũ te
merariis agi fortuitisq; casibus putas? An ullum
credis ei inesse regimẽ rõnis? Boe. Atq; inquã nullo
existimauerim mõ/ut fortuita temeritate tam cer
ta moueant. Verũ opi suo cõditorẽ p̃sidere deum
scio/nec unq̃ fuerit dies q me ab hac sniæ ueritate
depellat. P. Ita est inqt. Nã id etiã pauloante ceci-
nisti/hoiesq; tm̃ diuinæ exortes curæ eẽ deplorasti.
Nã de cæteris qn rõne regerent nihil mouebare.
Pape aũt uehemẽter ãmiror: cur in tã salubri sni
locatus ægrotes. Verũ altius ꝑscrutemur/nescio qd
abesse cõiecto. ¶ Sed dic mihi qm̃ a deo mũdũ re-
gi nõ ambigis/qbus etiã gubernaculis regatur ad-
uertis? Boe. Vix inquã rogationis tuæ sententiam

Ascẽsꝰ ¶ Um phebi radijs ⁊c. Oda hec est monocolos gliconí-
ca dactilica monocolos: q: omnes versus vnius metri
sunt. Constant em̃ spondeo ⁊ duobus
dactilis sed q: vltima syllaba cõis est: ⁊
sepe longa: recipit in fine amphimacrũ
qui breuẽ inter duas longas habet. Est
gliconica ab inuẽtore: dactilica a pede
pdominãte. Probat pbia nil recte fieri
si intẽpestiue fiat. quo circa pbatũ dere
linquit qõ supra dixit: nondum tps esse
curandi Boe. firmioribus medicamen
tis. Oĩa fere nota. Sulcus: vndeverbũ
sulco cas. care. est illa aptura quã vomer facit in terra: aut nauis rostro suo in aq̃: aut sil'e in si'i. Terra
aũt q̃ vomit seu porrigit ꝺr porca. Notũ est etiã infantulis sulcis nõ fulcis scribẽdũ esse in ꝺ textu: ꝫ
multi errãt. Elusus cereris fide. i. quã habuit cereri. Ceres em̃ cũ hoies antea gladib⁹ vescerent colẽ
de terre modũ inuenit: ⁊ frumẽtũ. vñ in p̃ncipio georgi. Liber ⁊ alma ceres vro si mũere tell⁹. Hyao-
niã pingui glandẽ mutauit arista. q̃uis triptolem⁹ aratrũ apud q̃ſdã iueníſſe ꝺr. Quia g̃ iterũ cogat
redire ad glades: videt decept⁹ fide quã habuit cereri frugẽ spõdenti post sationẽ. Quernas arbo-
res. Quedã adiectiua apud poetas ꝓ necessitate: q̃dã ꝓ ꝓtẽtu formant: vt a corulo colurn⁹: a quercu
quern⁹: a ficu ficuln⁹. Purpureũ nem⁹. periphrasis est agri floridi seu herbarũ floriferarum.

QUimũ igitur patieris. Hec est sexta ⁊ vltima ꝓsa hui⁹ p̃mi: in qua pbia inqrit cãm radicalẽ
infirmitatis Boe. ex q̃busdã interrogationib⁹. ⁊ p̃mo pbia captat beniuolẽtiã Boe. Scõo
ponit suas interrogatiões ibi. Tum illa. Dicit p̃mo. anteq̃ adhibeã tibi remedia: ne ꝓ nun
q̃d patieris. i. admittes me pbiam in p̃mũ pauculis rõnib⁹. i. interrogatiõib⁹ attingere ꝓ co
gnitionẽ: atq; tentare. i. rimari statũ. i. dispositionẽ tue mẽtis: vt itelligã. i. cognoscã q̃s sit mod⁹ cura-
tiõis. i. sanatiõis. vero ꝓ ſz ego Boe. inquã. i. dixi: tu' pbia rogato. i. interrogato tuo arbitratu. i. fm tuã
volũtatẽ q̃ voles: vt ꝓ ficut respõsurũ. i. volẽtẽ respõdere. ¶ Nota ꝙ pbia more boni medici nõ solũ
scrutat causas doloris ꝓ signa extrinseca ficut medici ꝓ vrinam ⁊ pulsum: q: hec signa q̃nq; fallũt: ſz
etiã scrutat causas doloris Boe. ꝓ responsionẽ ad q̃stiones. ⁊ p̃mo captat eius beniuolẽtiã redden-
do ipm attentũ: ꝓ hoc ꝙ dicit: pauculis rogationib⁹. Nota ꝙ infirmi habent naturalẽ ipotentiã nihil
patiendi: ergo ex facili cõturbantur nõ solum ꝓ multas interrogationes: sed ex vna sola. Volens g̃
pbia mouere paucas questiones Boe. p̃mo captat eius beniuolentiã. ¶ Tum illa. hic pbia ponit in
terrogatiões. Scõo causas totí⁹ infirmitatis ex respõsionib⁹ Boe. recolligit. Tertio ostẽdit ipm cu-
rabilẽ esse dãdo modũ ꝓcedẽdi circa curationẽ eius. Scõa ibi. Quare plenissime vl' egritudinis tue
rõnẽ ⁊c. Tertia ibi. Sed sospitatis auctori. Prio pbia q̃rit de mũdi gubernatione. Scõo de circũstan-
tijs gubernatiõis: ibi. Sed dic mihi. Adhuc diuiditur: quia p̃mo pbia querit. Scõo Boe. respondet.
Tertio pbia ei responsionẽ approbat dicẽs. Ergo o Boe. putas hũc mũduꝫ agi. i. regi remerarijs: ꝙ
ꝓ ⁊ fortuitis casibus. i. euentib⁹? an. i. nũquid tu credis nullũ regimẽ rõnis. i. prudẽtie diuine inesse ei
mũdo? Ego boe. inquã. i. dixi. Atqui. i. certe nõ estimauerim. i. putauerim vllo mõ; vt tã certa entia mo

ueank.i.regank fortuita temeritate.i.improuisa:sz scio deū ꝓditorē creatorē ꝑsidere suo operi.i.creationi: nec dies fuerit vnq̄.i.in aliq̄ parte q̄ dies depellat.i.remoueat me boe.ab hac vitate sentētie iā dicte. Tūc pbia approbās eiꝰ rōnē dicit. Pbia inqt.i.dicit ita est.nā tu cecinisti.i.dixisti:etiā illud pauloāte.i.in q̄nto metro huiꝰ primi:qꝫ p t tu deploraſti.i.plāxisti tm̄.i.rātūmō ipos hoies esse exortes.i.carētes vel nō partícipes diuine cure.i.diuine ꝓuidētie:nāqꝫ p t:tu nihil mouebare.i.dubitasti de ceteris sup.creatu

noſco:nedū ad inquiſita reſpondere nequeam.P. Nū me inquit fefellit abeſſe aliquid:per qd uelut hiante ualli robore in animū tuū perturbationū morbus irrepſerit? ¶ Sed dic mihi meminiſti ne quis ſit rerū finis:quo ue totius naturæ tendat in tētio? Boe. Audieram inquā:ſed memoriam mœ ror hebetauit. Phi. Atqui ſcis unde cuncta ꝓceſſe/ rint? Boe. Noui inquā deumq; eſſe mundi. Phi. Et qui fieri poteſt:ut principio cognito quis ſit rerū finis ignores? Verum hi perturbationum mores et ea ualentia eſt: ut mouere quidem loco homi/ nem poſſint;euellere autem ſibiq; totū extirpare

ris q̄n regerētur rōne sup. ꝓuidētia di/ uina:aūt p sz:pape ē interiectio āmirāñ ego ammiror: vehementer p tu locaꝰ.i. poſitꝰ in tā salubri sentētia egrotes.i.lā/ gues:verū p sz nos ꝑscrutemur altiꝰ.i. ꝓfundiꝰ.ego nescio q̄d sup. sit illud qđ ego ꝓiecto.i.opinor abesse tibi q̄d.i. ali/ q̄d. ¶ No.p infirmitas boetij prim fuit ex inordinata affectiōe:iquātū em̄ Boe. doluit de tpaliū rex amissione:t partim fuit ex falsa estimatiōe quātum ad duo. Estimabat em̄ malos hoies ee felices t potētes. Scđo estimabat hoies nō regi a diuina ꝓuidētia:g pbia inq̄rit cām ra dicalē ꝓpter quā. Boe. incidit in istas in/ ꝓmoditates. Et q; radix totiꝰ morbi fuit ignorātia diuine gubernationis: quātū ad hoies:ideo ꝑmo q̄rit de mūdi guber natiōe. ¶ Nota. p Boe. innuit duas rō nes p mundus regak a deo. Prima ibi. a casu t fortuna. cū regimē taliū sit incer tū. Sed entia huiꝰ mūdi sunt certa: q; a certis causis ꝓducta. Scđam rationē innuit ibi. Verū opi suo. q̄ talis est. causatum regitur a sua causa. sz deus est causa mūdi cū ab ipo depēdeat celū et tota natura. ergo tc. ¶ Nota p philosophia rōnabiliter miratur p Boe. credēs mundum regi a deo putabat ho/ mines non regi ab ipo: quia posset philosophia sic arguere. Deus regit mundum fm Boetium: sed ho homines sunt principalis pars mundi: sicut prius dixisti in metro. Operis tanti parsq; non vilis: ergo cū stantijs gubernationis mundi. scđo quia res gubernate diriguntur in suum finez: ideo secūdo que rit de fine rerum. et quia gubernatio dei fm rei veritatem etiam est apud homines: ideo tertio querit de cognitione hominis. secūda ibi. Sed dic mihi. tertia ibi. Sed hoc quoq;. Primo dicit. Sed o Boe. dic mihi philosophia quoniam non ambigis: id est non dubitas mundum regi id est gubernari a deo etiam nunquid aduertis id est cognoscis quibus gubernaculis mundus regatur. Ego Boe. inquā. i. dixi: vix noſco ſententiam: id est intellectum tue rogationis nedum: id est adhuc nequeam: id non poſ/ ſum reſpondere ad inquiſita. id est interrogata sup. philosophia: inquit: id est dicit nō fefellit. id est nō decipit me suppl: philosophiam abesse: id est deficere tibi aliquid: per quod velut hiante. id est paten/ te. robore. id est firmitate valli. id est munitionis: morbus perturbationum irrepſerit. id est subintraue rit in tuum animū quasi dicat nunquid enim verum fuerit quod predixi tibi aliquid abesse per quem defectum dolor intrauit te sicut per apertum ostium? ¶ Nota q deus non regit mundum aliquibus gubernaculis extrinsecis: quia sic non esset per se sufficientissimus sed regit ipsum sua potentia que at tribuitur patri: sua sapientia que attribuitur filio: sua pietate et clementia que attribuitur spirituisan/ ctor: t hoc patebit in scđo huius. ¶ Nota. illud quod aliquis homo vix intelligit: aliquo modo intelli/ git. licet cum difficultate. Ex hoc ergo q p Boe dicit se vix intelligere interrogationem pbie: innuit se aliquo modo intelligere: tamen cum difficultate propter dolorem opprimentem rationem et ideo re/ spondere non potuit. ¶ Nota quando robur valli alicuius munitionis hiat propter aliquā tupturā in eo factam: tunc hostes ingrediuntur munitionem: sic a simili. quando munitio rationis qua animꝰ munitur: tanq̄ vallum hiat propter defectum alicuius cognitionis: tunc necessario perturbationes af fectuum subintrant animum. ¶ Sed dic mihi meministi tc. Hic philosophia q̄rit de cognitiōe finis re rum dicens. Dic mihi ne: id est an meministi: id est recorderis quis sit finis rerum supple omnium ve p/o vel: quo id est ad quem finem intentio totius nature tendat. i. laboret. Ego boe. inquam: id est dixi audieram supple olim: sed meror: id est perturbatio hebetauit: id est obscurauit memoriam. id est in/ tellectum. At qui pro certo: scis vnde cuncta. i. omnia entia processerint. id est principium suum habue rint. Ego boe. inquā. i. dixi noui: qꝫ p et respōdi deū esse principiū oim rex. et dicit pbia quid. i. quō pōt fieri hoc: vt cognito. i. noto principio. s. oim rerū ignores. i. nescias quis sit finis rerum supple omniū verū p sed: hi mores perturbationū: t ea valentia. i. vigor vel ptās turbationū est: vt quidem. i. certe possint mouere hoiem loco. i. a stabilitate pfecte cognitionis: autē pro sed nō pōt euellere sup. radicitꝰ qꝫ p et extirpare. i. eradicare sibi totū. ¶ No. pbia consequēter et rationabiliter querit Boe. an cogno scat finē oim rerū: q; finis est cā causaꝝ: et ē optimū cuiꝰ grā alia fiunt. Propter qđ ignorato fine nihil p

Vix.

Tā certa. q̄ talis est. Ea q̄ sunt certa t determinata nō regunk

fecte cognisciť eoꝝ q̄ sunt ad finē.nā ſm exigētiā finis cetera moderāť. ¶ Nota q̄n p̄ncipiū ⁊ finis coi/
cidūt in vnū sicut i circulo:idē est p̄ncipiū ⁊ finis. Tūc videť mirabile q̄ tūc p̄ncipiū cognoscať ⁊ finis
ignoreť. Cū g̃ deꝰ sit p̄ncipiū ⁊ finis oīm rez cognito ipo sub rōne p̄ncipij videť etiam sub rōne finis.
Q̄z aūt deꝰ sit p̄ncipiū oīm ptz:q̄ ab ipo deriuatū est singulis eē ⁊ viuere p̄mo celi ⁊ mūdi. Q̄z aūt sit
finis oīm ptz:q̄ gra eiꝰ oia fiūt:⁊ ad ipm ordinanť. Nā in rebꝰ cōstantibꝰ ex arte ⁊ natura semp vtilꝰ est
ꝑpter melꝰ.deꝰ aūt ē optimū eoꝝ q̄ i na
tura sūt. Ex ꝓhemio metaph. ¶ Not.lz
ꝑturbari aliqualē cognitionē rez habe/
ant.tñ impediunť ne pfecte cognoscāt. Li
cet g̃ Boe.aliq̄liter cognouerit deū esse
p̄ncipiū rerū:tñ q̄ turbatus fuit:pfecte
naturā huiꝰ p̄ncipij nō cognouit:⁊ ideo
ignorauit ipm finē rez. ¶ Nota q̄ pas/
sio ē motꝰ ꝑticule appetitiue sub fanta/
sia boni ⁊ mali:ſm Eustratium.ij. Et hi.
Et.hi sūt mores passionū:q̄ p̄nt hoies
mouere a stabilitate pfecte cognitiōis:
sz totaliter ipm nō p̄nt euellere ab oi co
gnitiōe. ¶ Sed ꝺ q̄ rñdeas velim. Hic
pꝺia facit aliā interrogationē de cogni/
tione humane nature dicēs. Sz ego etiā
velim tu rñdeas.i.rñsuz des ꝺ.i. ad hoc.
ne ꝑ nūq̄d tu meministi.i.scis te esse ho
minē: ego Boe. iquā.i.dixi.q̄d.i. ꝑter
q̄d:nō meminerim.i.sciuerim.⁊ q̄rit vl/
teriꝰ pꝺia. Igiť ne.i.nunq̄d poteris ꝑ
ferre.i.dicere q̄d hō.i.diffinitionē hois:
Rñdet Boe. Nūq̄d pꝺia tu interrogas
me hoccine.i.ꝺ:an.i.vtrū sciā me eē rō/
nale: atq̄ ꝑ ⁊: mortale aial? Ego Boe.
scio ⁊ ꝓfiteoꝛ.i.fateoꝛ me esse ꝺ sup. aial
rōnale ⁊ mortale. Et illa pꝺia dicit. ne ꝑ nunq̄d: nihil nouisti te esse aliud q̄ animal rōnale mortale: dí/
cit. Boe. nihil sup. Pꝺia inq̄t.i. dicit. Jā ego scio aliā cām sup. q̄ ignorātiā diuine ꝓuidētie: vl maximā
cām tui morbi:⁊ tu desijsti.i.cessasti nosse.i.noscere q̄d sis. ¶ No.licz hō sit mortalis ſm corpus: nō tñ
ſm aiam intellectiuā:q̄ ē dignioꝛ ꝑs hois. Et q: Boe. dicit se eē nihil aliꝺ q̄ aial rōnale ⁊ mortale: ideo
nō q̄siuit nisi bona mortalia:de quoꝝ bonoꝝ amissiōe doluit nō curās ꝓpē imortalē aiam rōnalē: cuiꝰ
debuit appetere bona imortalia.ideo pꝺia dicit q̄ Boe. se nō nouerit. ¶ No. q̄ cā maxīa morbi hois
est seipm ignorare:q: dicit Boe. scꝺo huiꝰ:ꝑsa q̄nta:q̄ cōditio hūane nature est cū sese cognoscat q̄ ce/
teras res excellat.cū aūt nosse se desierit eadē natura infra bestiā redigať.nā ceteris animātibꝰ sese igno
rare natur aliter est:hoibꝰ vo vitio venit:⁊ dicit Themestiꝰ sup de aia. Quid turpiꝰ ē aie cū sit et alioꝝ
cognoscitiua:q̄ suiipsius est ignara? Aia seipsam ignorās:quō de alijs fida putabiť cognoscitiua? q̄si
diceret nullo modō. ¶ Quare plenissime. Hic pꝺia ex dictis Boe. intelligit oēs cās totiꝰ infirmitaťis eius
dicēs. Quare ꝑ igiť. Ego pꝺia inueni plenissime ⁊ pfectissime rōnē.i.cām tue egritudinis.i.infirmita
tis:vel inueni aditū.i.accessum recōciliāde sospitatis.i.recuperāde sanitatis tue:qꝺ declarat. Nā ꝑ q:
q̄m tu ꝓfunderis.i.ꝓfusus es obliuione.i.ignorātia tuiipsiꝰ tu doluisti te eē exulē: q̄ ꝑ et expoliatū.i.
ꝑuatū ꝑpꝛijs bonis.i.diuitijs:q̄m ꝑ q: tu ignoras.i.nescis q̄s sit finis oīm.tu arbitraris.i. putas ne/
q̄uā.i.malos.atq̄ ꝑ ⁊ nepharios.i.iniquos hoies esse potētes:q̄ ꝑ ⁊ felices. Q̄m ꝑ q: tu oblitus es
quibus gubernaculis.i.regiminibus ipse mūdus regať.tu existimas.i.opinaris has vices.i.istas alter
nationes foꝛtunarū.i.rerū foꝛtuitarū fluitare.i.vagari sine rectoꝛe. Iste sunt magne cause non modo
.i.non solum ad morbū:verum ꝑ sed:sunt ad interitum.i.ad mortē vel ad perditionē aie. ¶ Nota hō
se ipsum ignoras extra limites recte rationis positus est:⁊ talis ꝺ: exul:vt prius visum est. ¶ Nota hō
seipsum ignorans:tm̄ se estimādo esse mortalē:dolet de amissione rerū mortaliū. Ergo dicit pꝺia:q: tu
obliuione cōfunderis:exulē te ⁊ expoliatū ꝑpꝛijs bonis doluisti. ¶ Nota ex assecuratiōe vl perditiōe
vltimi finis hō dicit potens vel impotēs:ex quarto huius:q: ergo Boetius ignoꝛauit vtrūnū finē rez:
Seipm ignoꝛare ideo putabat malos esse potētes. ¶ No. Boetius ignoꝛauit quibus gubernaculis mundus regeret:
ideo ignoꝛauit q̄ deus sua bonitate omnia disponeret:⁊ ergo putabat vices foꝛtunarum esse fine re/
ctoꝛe. ¶ Sed sospitatis auctoꝛi grates. Hic philosophia ostendit Boetiū esse curabilē dando modū
proceꝺendi circa curationē eius dicens. Tu des grates auctoꝛi sospitatis.i.sanitatis:q̄ nondū.i.nō ad
huc natura.i.non vigoꝛ naturalis:destituit.i.deseruit te totum.i.totaliter.nos philosophia habemus
maximum fomitem id est radicem tue salutis.id est sanitatis scilicet veram sententiam.i. intellectum
de mundi gubernatione:q̄ tu credis eam scilicet gubernationem non esse subditam.i.subiectam teme
ritati casuum sup.foꝛtuitoꝛum;sed diuine rationi. Igitur nihil pertimescas iam tibi Boe.ex hac mini

Respondit

natura deſtituit. Habemus maximū tuæ fomitē ſalutis uerā de mūdi gubernatiōe ſniam: ꝙ eā nō caſuū temeritati ſed diuinæ rationi ſubditā credis. Nihil igit̄ ptimeſcas. Iā tibi ex hac minima certe ſcītillula uitalis calor illuxerit. Sed qm̄ firmioribus remediis nondū tp̄s eſt uti & eā mentiū conſtat eſſe naturā ut quoties abiecerint ueras falſis opinionibus induant̄. ex qbus orta pturbationū caligo uerū illum cōfundit intuitū. Hanc pauliſp læuibus mediocribuſq; fomētis attenuare tentabo ut dimotis fallaciū affectionū tenebris ſplēdorem ueræ lucis poſſis agnoſcere.

mere veritatis atq; viuacitas. Luc dat modū ꝓcedendi circa curationē eiꝰ dicēs. Sz qm̄ ꝓ q; nondū. i. nō adhuc eſt tēpus firmioribꝰ remediis uti: ⁊ ꝓſtat. i. manifeſtū eſt eā eſſe naturā mentiū: vt quotiens abiecerint veras opiniones induā tur. i. inuoluant falſis opinionibꝰ: caligo. i. obſcuritas pturbationū. i. paſſionū orta. i. creata confundit illū verū intuitū. i. cognitionē mentis: ego ſup. pdia tētabo attenuare. i. remouere pauliſp. i. modicū: hāc caligīnē leuibꝰ. i. facilibꝰ: ⁊ ꝓ ⁊ mediocribꝰ fomētis. i. medicinis: vt dimotis. i. remotis tenebris fallaciū affectionū. i. falſarū opinionū vl̄ paſſionū: poſſis cognoſcere. i. intelligere ſplēdorem. i. claritatē vere lucis. i. lucide veritatis. ¶ Nota ſicut in morbo corporali vigente p̄ncipali membro: puta corde: pōt ꝓ medicinas introduci ſanitas aliꝭ mēbris: ſz naturali calore deſtituēte ipz cor frustrat̄ ſpe ſanitatis: ſic in morbo ſpūali manēte in Boe. cognitiōe illius p̄ncipij: ꝙ deꝰ gubernet mūdū: pōt prouocari ſalus: q̄tū ad errorē in aliꝭ. g̃ dicit pdia q̄ſi cōgratulando Boe. Debes reddere grates auctori ſoſpitat̄. ¶ Nota qm̄ intellectꝰ abiꝭcit verā opinionē ſtatim afficit̄ falſa opinione: q; intellectus nō abiꝭcit verā opinionē: niſi ꝓpter aliquā ꝓſuaſionē ꝓ p̄riū: nihil aūt p̄riat̄ vero niſi falſum: iō intellectus nō pōt abiꝭcere verū: niſi accipiēdo falſum. ¶ Nota tenebre affectionuz ipediūt rectū iudiciū: q; triſtitia ſtupefacit ⁊ corrūpit naturā: ex ethicis. ſed amor ⁊ odiū puertūt: ſm Ptolomeū in centilogio. Ire ⁊ ꝙcupiſcentie venereoꝝ maxime trāſmutāt corpꝰ: ⁊ q̄buſdā infamiꝭ inficiūt. vij. Ethi. Impedit ira animū ne poſſis cernere verum. ſm Catonem.

Dnīmū igit̄ ⁊c. In hac vltima ꝓſa ꝓ interrogatiōculas animi egritudinē veſtigat. Credo aūt poti legendū eē in futuro tpe patieris ꝙ in p̃nti pateris. Exortes. i. extra ſortē: q; tm̄ poſt ꝓ nō ſolet poni ſlra: ſcriptū inuenit̄ exortes ꝓ exſortes. Cōiecto frequētatiuū a cōiicio. Nedū ad inq̄ſita reſpōdere nequeā. De elegātia huiꝰ dictiōis nedū: Laurētiꝰ vallen. ſubtiliſſime diſq̄rit. dicitq; differre ab illis pticulis. Nō ſolū: nō tantū: ⁊ nō mō. ꝙ loquēdo ꝓ nedū affirmatiue id qđ maioris pōderis eſt ꝓponit̄: ⁊ negatiue qđ minoris: vt funderē ꝓ te ſanguinē nedū pecuniā tibi crederē. Negatiue ſic. Nō pderē ꝓ te obolū nedū ſanguinē. Cōtrario mō loquēdū ē ꝓ illa tria alia. Nō ſolū ⁊c. Quapropter nō videt̄ ad vnguē obſeruata hic ea elegātia: loquit̄ em̄ negatiue. Iz q̄dam mēdaces codices habeant queā ꝓ nequeā. inuertentes penitꝰ ſniam. Ordo em̄ eſt. Nedū. i. nō tantū nequeā reſpōdere ad inq̄ſita: ſz vir noſco ſniam rogatiōis tue. Inq̄ſita ⁊ inq̄ſitiones vident̄ differre vt inſtituta ⁊ inſtitutiōes. Nā ſicut inſtituta ſunt mores aut doctrine: q̄ inſtituūtur: ⁊ inſtitutōes ſunt libri in q̄bus inſtituunt̄. Sic inq̄ſita ſunt ea q̄ inq̄rimꝰ: inq̄ſitiōes q̄s galli enq̄ſtas vocāt: ſunt actiones q̄bus inq̄rimus: vt notū eſt. Ne illud aūt p̄termittā vbi dicit altius ſcrutemur. Altū ⁊ ꝓfundū vni rei cōueniūt. Nā altū eſt q̄quid eleuatū ⁊ celſum eſt. Profundū autē qđ ꝓcul a fundo q̄nimmo eſt: q; ꝙ celū eſt eleuatū a terra ⁊ celſum: iō vocāt altū: q; vero lōge eſt a fundo ſeu a cētro terre: iō dr ꝓfundū ſic ſuperficies aquarū maris eſt ꝓfunda: q; ꝓcul a fundo ⁊ alta: ⁊ q; inter fundū ⁊ ipſam magna eſt diſtātia: ⁊ reſpectu fundi eſt multū eleuata. Qui ꝙ alte rem ꝓſpicit opz vt longe ſit eleuatus a fundo eiꝰ: ⁊ ita ꝓſpicit ꝓfunde. Refert tm̄ an dicas video rē altā ⁊ video rē alte vel altiꝰ: q; poni mō rē eleuatā ſigt: ſcdo te ipm. Hec dico eo ꝙ q̄ virtutē vocabulo ignorant putāt celū p vſurpationē ꝓfundū dici: ⁊ mare altū: cū vtrūq; ꝓprie dicat̄: q̄uis ſub reſpectu quodā. Et qui fieri pōt. Nō dices in hac ſignificatiōe. qđ fieri pōt: ſed q̄. i. quō. vt Therē. Qui ſcis eos diſcordare inter ſe. Noſſe deſiſti. defino is. per ſincopam fit deſij deſiſti. Non dicatur deſiſti ꝓpter infinitiuū verbi impſonalis a deſisto. ſfluitare frequētatiuū: ad placitū formatū. Nā per regulā a fluo fluxi fluxum fieret fluxare: ⁊ inde q; melius ſonat fluxitare: qđ neſcio an hic poſituz ſit: ⁊ vt alia multa deprauatum ſepe: vt alibi legitur. Sed ſoſpitatis auctori grates: poeticū vocabulū. Nā orator potius grās dixerit. Eſt autē eclipſis q; ſubintelligendum reliquit verbū ago aut debeo aut ſint. Tp̄s eſt vti. Greca eſt locutio. hoc eſt imitatio grecoꝝ in conſtruendo. Nam latine his ſubſtantiuis: opportunitas occaſio amor: ſitis deficleriū: gerundia in di damus nō infinitiuū modum. vt dicit Seruius. ij. Enei. vbi conſimilem locutionem facit Virg. di. Sed ſi tantus amor cognoſcere noſtros. Pro eo qđ eſt amor cognoſcēdi: ⁊ hic ips eſt vti ꝓ eo qđ eſt tp̄s vtendi. Et eā mentiū ꝓſtat eſſe naturā: vt quotiēs abiecerit veras ⁊c. Licz em̄ grāmatice loquar q̄n ſuppoſitū illiꝰ vbi abiecerint ſit ille ntūs plis mētes: nō tm̄ pōt apte repeti: ſicut nec hic: ea natura pfidoꝝ hoīm: ⁊ vt cuz maximā fidē habeas maxime decipiant: repetendū eſt maxime perfidi hoies decipiant; ſed nota mittamus.

Aſcēſiꝰ Nedum

Inq̄ſit

Altum Profundum.

Deſiſti ſfluitare

Locutio minꝰ latina.

¶ Metrum. vij. p̄mi libri.

Sanctus Thomas

Vbibus atris ⁊c. Hic incipit septimū ⁊ vltimū metrū huiꝰ primi. qđ vocaꝫ metrū adonicuꝫ ab inuentore. dimetrū a numero pedū: dactilicū a pede ꝓdominãte: in quo metro pbia probat ꝑ exẽpla qđ dicit. Dicit em̃ pbia q̃ caligo ꝓturbationū impedit intuitū veritatis. Hoc primo ꝓbat pbia tribus exẽplis: scđo hortatur nos ad fugã ꝓturbationū ibi. Tu q̃ si vis. prima in tres ꝑs tria exẽpla q̃ patebũt. Dicit primo. sydera cõdita. i. abscõdita atris nubibꝰ. idest obscuris nubibus: nullũ lumen possunt fundere ad illuminandũ terram. tunc ponit scđm exemplũ. Si turbidus auster. i. obscurus ventus voluens. i. mouens mare misceat. i. cõmisceat cum ceno qđ est in fundo estum maris. i. feruorẽ: tunc vnda maris dudum. i. prius vitrea. i. trãsparens ad modũ vitri: par. i. similis serenis. i. claris diebus mox. i. statim sup. illa aqua facta sordida per flatum venti resoluto ceno. i. eleuato luto obstat. i. resistit visibus. i. oculis non potentibus penetrare vndas maris. tunc ponit tertiuꝫ exemplum amnis. i. fluuiꝰ que de altis montibus vagatur. i. discurrit: ille sepe resistit. i. flectitur obice. i. obiectione soluti saxi. i. rupti lapidis rupe. i. de monte. ¶ Nota similitudo quã prætendit phi. est ista. Sicut sydera cõsueta nobis lucere ⁊ terrã illuminare cessant hec facere ꝓpter interpositionẽ nubium obscurarũ: sic intellectus ⁊ ratio q̃ lucent ⁊ illuminant hoiem in cognitione veritatis: impediuntur caligine ꝓturbationuꝫ. ¶ Nota q̃ similitudo secũdi exẽpli in hoc consistit: sicut aqua maris manente clara ad modum vitri visus põt eam penetrare: ⁊ videre que sunt sub aq̃: sed si turbaꝫ illa ꝑ ventũ tũc obstat visui: sic animꝰ hois quietꝰ nõ impedit iudiciũ rõnis: sꝫ si moueaꝫ ⁊ turbeꝫ affectiõe tẽporaliũ statim obsistit rõni impediẽs iudiciũ. ¶ No. similitudo tertij exẽpli talis est. Sicut aq̃ currens de alq̃ mõtibꝰ libere recto tramite ꝓcedit: ⁊ ꝑ obstaculũ lapidis q̃ resoluiꝫ de mõte impediꝫ ne recte ꝓcedat: sic rõ libera nõ impedita recte iudicat: si aũt afficiꝫ motibꝰ affectuũ impediꝫ in iudicio ⁊ veritatis cognitiõe. No. q̃ rupes ẽ moles lapidea siue mõs lapideꝰ: sꝫ saxũ est ꝑs resoluta a rupe. i. a mõte. ¶ Tu q̃ si vis. Hic pbia hortaꝫ ad fugã ꝓturbationũ siue affectionũ animi dicẽs. Si tu vis cernere. i. videre vꝫ iudicare. verũ. i. veritatẽ: claro lumine. i. vera cognitiõe: ⁊ si vis etiã cape. i. attingere callẽ. i. viã veritatis. recto tramite. i. ꝓcessu rõnis: tũc tu pelle. i. repelle gaudia sup. q̃ sunt de bonis pñtibus: ⁊ pelle. i. remoue a te timorẽ sup. de futuro malo: q̃ ꝑ ⁊ fugato spẽ sup. q̃ est de bõa fortũa: nec etiã assit dolor sup. q̃ est de pñti amissione bonoꝝ: sup. q̃ mens est nubila. i. obscura vel opta: q̃ ꝑ ⁊ vincta. i. ligata frenis. i. ligaminibus: vbi. i. in qua mente hec sup. põdicta regnãt. i. dominãtur. s. gaudiũ de pñsentibus: timor de futuro malo: spes de futuro bono: dolor de pñti malo. ¶ Nota sicut ꝓus tactum est affectio est motꝰ ꝓticule sensitiue sub fantasia boni vel mali animũ efficiẽs: ⁊ rectũ rõnis iudiciũ ipe diẽs. Et sunt q̃tuor affectões tales ꝓncipales ad q̃s oẽs alie reducunt. s. gaudiũ: spes: timor ⁊ dolor quarũ sufficiẽtia accipiꝫ. Dis passio vꝫ est respectu boni vel mali. Si respectu boni ᵬ duplr vel respectu boni pñtis: sic est gaudiũ: qđ ẽ de pñti bono. Si respectu boni absentis: sic ẽ spes q̃ est de futuro bono. Si aũt passio est respectu mali: ᵬ duplr vel respectu mali pñtis: sic est dolor: q̃ est de pñti malo. Si no. Si aũt passio est respectu mali absentis: ẽ timor q̃ est de futuro malo. Nota q̃ iste passiões nõ sunt pellẽde: vt non sint in aĩo hois: qr vix ĩuenit hõ sine ipsis: ⁊ sic sunt pellẽde: vt nõ dñent in hoie. Dñ sedare hoi passiones vt nõ dñent: est hois vtuosi. qr virtꝰ ꝓsistit in moderatiõe passionũ. Si aũt regnãt ⁊ dñent in hoie: tũc impediũt iudiciũ rõnis. ꝓpter qđ dicit Eustratiꝰ sup libro Ethico. Dpz reluctari ꝓtra passiones sensitiuas. q̃ si ꝓualuerint impediũt vires aĩe. ¶ Nota iste passiões ⁊ affectiões si ordinãtur ad terrena: tũc sunt nociue: attn̄ pñt esse meritorie ⁊ vtuose si fuerint ad debitos fines ordinate. vnde Richardus in lib. xij. pria charũ dicit. Ordinatũ ⁊ verũ gradũ tũc habemꝰ: qn̄ de veris ⁊ eternis bonis gaudemꝰ. etiã timor est vtuosus si fuerit ad deũ ordinatꝰ: qr scriptũ est initiũ sapie timor dñi. Etiã idẽ Richardus dicit. Pria vtutis ꝑfectio sine q̃ certꝰ hñs nõ põt esse timor dei. Ite spes: vt dicit idẽ Richardus efficiꝫ ordinata si de indulgẽtia venie generaꝫ. Vñ dicit. Vere ⁊ absq̃ dubio quãtoquis frequẽtius quãtoq̃ vehemẽtiꝰ de suo interno reatu dolore afficiꝫ: tãto certior tãtoq̃ securior ꝑ spem de indulgẽtia venie efficitur. Sicr dolor est virtuosus qn̄ fit ad plangendũ culpã. vñ Richardus. Quãto q̃s vehemẽtius metuit penã quã meruit: tãto acerbius plãgit culpã quã fecit.

Affectio

Passio

¶ Metrum septimũ primi libri

Vbibus atris
Condita nullum
Fundere possunt
Sydera lumen:
Si mare uoluens
Turbidus auster
Misceat æstum:
Vitrea dudum
Parq̃ ferenis
Vnda diebus.
Mox resoluto
Sordida cœno
Visibus obstat,
Quiq̃ uagatur
Montibus altis
Defluus amnis
Sæpe resistit
Rupe soluti
Obice saxi.
Tu quoq̃ si uis
Lumine claro
Cernere uerum:
Tramite recto
Carpere cœlum:
Gaudia pelle:
Pelle timorem:
Spemq̃ fugato:
Nec dolor affit:
Nubila mens est:
Vinctaq̃ frenis:
Hæc ubi regnant

¶ Explicit primus liber Boetii de cõsolatiõe

Abíbus atris. Oda e monocolos agonica suos tm pectio ... naturalib⁹ exẽplis ꝓbat pbia obstacula esse remouẽda ꝑusq; effectus inducat. Concluditq; ab eo q̃ vera mẽtis luce frui velit: secludẽdas esse tenebras. í. affectiões quas ⁊ passiones vocãt. Sũtq; quattuor ꝑncipales. Gaudiũ ĩmoderatũ de bono ꝑsenti. gaudem⁹ aũt nr̃is: gratulamur alienis. Dolor de malo ꝑsenti. Spes de bono futuro: ⁊ tímor de malo. Nihil obscurũ: legendũ t̃n scias. Defluus amnis: nõ defluẽs amnis: ꝓpter versuz. Dicit aũt amnis ab am qđ est circũ ⁊ no nas. qr nat circũ agros. Nõ em̃ est fluui⁹ perẽnis. í. totũ annũ durãs sz ex hymbrib⁹ aut solutis niuib⁹ subito inundãs: et paulopost arẽs. Ain̄ dicit quicq; vagat ⁊c. Ordo est aũt: cq; ꝑ ⁊ amnis. í. fluui⁹ subito natus defluus. í. deorsum fluens de altis mõtib⁹: q̃ vagat. í. circũfert querẽdo alueũ: ná nondũ hz: resistit sepe. í. fm priorẽ cõmentariũ: restat ⁊ sistit: vel resistit visib⁹ ne aqua visu penetret: ⁊ ꝺ obice. í. obiectione saxi soluti. í. abrupti vel detracti rupe: hoc est extremitate montis saxosi: q̃ dicit rupes: eo q; partim abrupta sit: vel a hymbrib⁹ vel a vẽtis vel a mari. Obex qr ab obiiciẽdo ꝺr: deberet scribi obiex. vñ priꝰ ná ꝓducit quá si diceret obex: corriperet: obtinuit t̃n scribẽtiũ multitudo vt obex scribatur manẽte fere ꝑma longa. Trames dicit via recta q̃ nos trãsmittit. vñ trama illud filũ qđ trãsmittit ꝑ stramẽ. Callis est via indurata q̃ callũ induit. Semita ẽ quasi semi ita. í. dimidiũ iter. Nã ita ꝑ itinere aliq̃n reperitur. Carpere est particulatim rẽ decerpere ⁊ diminuere: sicut lanã carpũt pectine. Flores ⁊ poma sũma digitulis ⁊ famã hoĩs occultis morsib⁹: et viã crebris ⁊ firmis passib⁹. ꝓpie aũt equus fortis viã carpit: dũ vngulis dilacerat ⁊ dispergit. vñ q̃ firmiter ⁊ audacter ingrediũtur viã carpũt. Ain̄ est illud Virgilianũ ĩ distichon de balista latrone, nocte diecq; tuũ carpe viator iter. Hec sunt q̃ ad primũ libr̃ũ annotanda duximus.

Amnis defluus

Rupes

Obex.

Trames

Callis.

Semita

Carpere

¶ Prosa prima libri secũdi.

Sctũs thoma

Postquã hec paulisp. Hic ẽ scds liber Boe. de ꝯsolatiõe pbie: q̃ cõtinuat ad libr̃ũ ꝑcedentẽ in hũc modũ. Postq; pbia in ꝑmo lib. inuestigauit causas radicales infirmitat̃ Boe. ĩ hoc scdo ꝑcedit ad eius curationẽ. Primo adhibẽdo sibi remedia leuia. Scdo remedia validiora in libris ꝯsequẽtib⁹: hũcem̃ modũ medicãdi pbia ꝑmisit boe. Et diuidit iste liber in. xvj. ptes: qr octo sunt ꝑse ⁊ octo metra huiꝰ scdi: ptes ĩ ꝑcessu patebunt. qđ aũt i qualibet pte agit: fiẽr videbit. Prima ꝑsa diuidit. Primo oñdit Boe. qđ pbia egerit post p̃dicta: ⁊ resumit vnam cãm doloris boe. Scdo pbia ponit que ad leuia medicamẽta eiꝰ. secũda ibi. Intelligo: tertia ibi. Sed vt arbitror. q̃rta ibi. Quid est igit o Boe. Primo dicit. Post hec q̃ dicta sũt pbia obticuit. í. tacuit paulisp. í. modicũ atq; ꝑ orsa est. í. icepit loq̃ sic. í. italiter. si ꝑ qr ego cognoui cãs. í. rões radicales q; ꝑ ⁊ habitũ. í. dispositionẽ fuit tibi ꝑspera: ea fortuna mutata. í. variata apud te puertit. í. mutauit statũ. í. dispositionẽ tui animi id. est tue mẽtis sicuti tu tibi fingis. ¶ No. q; pbia post predicta obticuit. vt Boe. magis aĩo deliberato ẽba pbie colligere posset: ⁊ sibi rñdere. qr scdm Señ. i ꝑuerbiꝫ. Deliberare vtilia mora tutissima ẽ. deliberãdũ est diu q̃cq̃d faciẽdũ est semel. discute q̃d audias: ꝑba q̃d credas: ⁊ ideo pbia obticuit tãq; animo tuo requiem dato: vt requies illa sit plena sapientia et virtute. ¶ Nota de hoc quod dicit taciturnitate. duplex est taciturnitas: quedã moderata: alia superflua. Moderata taciturnitas q̃n tacetur cum tacendũ est. de qua loquit Señ. in ꝑuerbiꝫ di. Tene semp vocis ⁊ filẽtij tẽperamẽtũ: tm̃ i hoc libẽtius incũbe. vt libẽtius audias q; loquaris. q̃ em̃ nescit tacere nescit loqui. Superflua taciturnitas est: q̃n tacetur cũ loquendũ est. de qua poeta. Nam nimium tacuisse nocet. Nota q; boet. in statu miserie non erat magnanimus: quia habuit animum peruersum fortuna. Magnanimus em̃ est qui contra ꝑma epla ad Lucil. dic. Primũ argumẽtũ cõpositę mẽtis existimo: posse ꝯsistere ⁊ secũ morari ¶ No. q; pbia dicit fortunã esse mutatã circa Boe. sicut ipse fingit. hoc dicẽte ꝑ tãto: qr fm rei veritatem fortuna non erat circa ipsum mutata. sicut pbia infra ꝑbabit. Intelligo multi. Hic pbia ponit effectũ fortune dicẽs. Ego intelligo. í. cognosco multiformes fucos. í. deceptiões illiꝰ ꝓdigij. í. fortune: ⁊ eouscq;. í. tandiu. s. ipsa fortuna exercet blandissimã familiaritatem cum his quos nititur. í. laborat eludere. í. decipere: dum. í. donec cõfundat. í. eneruat intolerabili dolore eos quos fortuna insperata. í. fine spe relinquerit. í. dimiserit: cuius scz fortune: si tu Boe reminiscare. í. recorderis naturã: mores: ac priorem etiã meritum. í. dignitatẽ: nec etiã cognosces te Boe. in ea fortuna habuisse aliq̃d pulchr̃ũ nec amisisse. et per

Taciturnitatis bona.

Taciturnitas duplex.

magnanimus.

Fortuna

tolerabili dolore cõfundat eos quos inſperata re
liqrit. Cuius ſi naturã: mores: ac meritũ reminiſca
re nec habuiſſe te in ea pulchrũ aliqd. nec amiſiſſe
cognoſces. ¶ Sed ut arbitror haud mltũ tibi hæc
i memoriã reuocare laborauerim. Solebas eñ pñ
tẽ quoq; & blãdiẽtẽ uirilibus iceſſere uerbis eãq; de
nro auditu platis infectare ſentẽtiis. Vex ois ſubi
ta mutatio rex nõ ſine quodã quaſi cõflictu con
tingit animox. Sic factũ eſt ut tu quoq; pauliſper
a tua tranquillitate diſceſſeris. ¶ Sed tps eſt nũc
haurire te aliqd ac deguſtare molle atq; iucundũ
quod ad interiora trãmiſſum ualidioribus hau
ſtibus quidẽ uiã fecerit aſſit igitur rhetoricæ ſua
dela dulcedinis quæ tunc tantũ calle recto pcedit
dũ nra inſtituta nõ deſerit. Cumq; hac muſica la
ris nri uernula nunc leuiores nũc grauiores mõs
ſuccinat. ¶ Quid eſt igitur o homo q te i mœſti

tolerabili dolore cõfundat eos quos inſperata re
liqrit. Cuius ſi naturã: mores: ac meritũ reminiſca
re nec habuiſſe te in ea pulchrũ aliqd. nec amiſiſſe
cognoſces. ¶ Sed ut arbitror haud mltũ tibi hæc
i memoriã reuocare laborauerim. Solebas eñ pñ
tẽ quoq; & blãdiẽtẽ uirilibus iceſſere uerbis eãq; de
nro auditu platis infectare ſentẽtiis. Vex ois ſubi
ta mutatio rex nõ ſine quodã quaſi cõflictu con
tingit animox. Sic factũ eſt ut tu quoq; pauliſper
a tua tranquillitate diſceſſeris. ¶ Sed tps eſt nũc
haurire te aliqd ac deguſtare molle atq; iucundũ
quod ad interiora trãmiſſum ualidioribus hau
ſtibus quidẽ uiã fecerit aſſit igitur rhetoricæ ſua
dela dulcedinis quæ tunc tantũ calle recto pcedit
dũ nra inſtituta nõ deſerit. Cumq; hac muſica la
ris nri uernula nunc leuiores nũc grauiores mõs
ſuccinat. ¶ Quid eſt igitur o homo q te i mœſti

cõſequẽs de amiſſione eĩ⁹ nihil eſt dolẽdũ. ¶ Nota q̃ pdigiũ eſt miraculũ pter ſolitũ curſũ nature p
ueniẽs. ⁊ ꝺ: pdigiũ q̃ſi por:ro pducẽs hoies in admiratiõem. Vel ſm Aug. pdigiũ ẽ mõſtrũ ad vaſta
dũ paratũ: ⁊ ꝺ: a pdigo gis. qꝺ eſt vaſto ſtas. ¶ Fortuna aũt põt dici pdigiũ: pmo. q: ducit hoies i admi
ratiõnẽ: eo q̃ bonis mala ⁊ malis bona tribuit. Vel ꝺ: pdigiũ ſcꝺo mõ: q: vaſtat animũ hois. pſpe
eñ fortuna vaſtat animũ hois: p nimiã ſollicitudinẽ: aduerſa p nimiã deſolationẽ. ¶ Nota fucus i vna
ſignificõe ꝺ: colo: ſuppoſit⁹ natura
li colori. ⁊ ponit p deceptiõe: q: talis co
lor decipit viſum: cũ facit mulierẽ diffor
mẽ apparere pulchrã. ¶ Nota q̃ fortu
na ſua familiaritate decipit hoiem: ⁊ cõ
fundit. q: dicit Señ. in li. de cõſolatione
filij helie. Neminẽ aduerſa fortuna pmi
nuit: niſi quẽ ſcꝺa decepit. ⁊ dicit i puer
bijs. fortuna quẽ nimiũ fouet hũc ſtultũ
facit: fortuna nulli ſemel obeſſe ptẽta ẽ:
fortuna vitrea eſt: dũ ſplẽdet frãgit. Et
tertia epla dicit. Neminẽ eo fortuna pue
xit vt nõ tantũ illi minaret quãtũ pmiſe
rat: noli hui⁹ trãqllitati cõfidere. memẽ
to q̃ mare euertit: ⁊ eodẽ die vbi luſerũt
nauigia abſorbent. ¶ Sed vt arbitror
haud. Hic pbia excuſat ſe de quodam di
cẽs. Sed vt ego pbia arbitror. i. opinor
haud multũ. i. nõ multũ labor: auerim re
uocare. i. reducere tibi hec ſup. pdicta de
morib⁹ fortune i memoriã: eñ p q:tu ſo
lebas. i. cõſuet⁹ fuiſti pſentẽ. i. aſtãtẽ for
tunã cũ p ⁊ blãdiẽtẽ. i. applaudentẽ iceſ
ſere. i. arguere virilib⁹. i. aſperis vbis: cũ
p et inſectare. i. pſeq̃baris eã fortunã de
nro auditu. i. de nra informatiõe: platis
. i. pnunciatis ſentẽtijs. verũ p ſz ois ſu
bita. i. feſtina mutatio nõ cõtingit. i. aduenit ſine quodã cõflictu. i. turbatiõe aiox. ſic. i. taliter factũ eſt. ſ.
de te: vt tu diſceſſeris pauliſp. i. modicũ tua trãqllitate. i. a tue mẽtis q̃ete. ¶ Nota q̃ ſapiẽtis ⁊ magna
nimi eſt cõ fortunã cõſtãter militare: ⁊ nõ puſillo aio ſuccũbere. vñ Señ. lib. de clemẽtia di. O magnos
viros q̃ maligne fortune ſuccũbere neſciũt: ⁊ aduerſas res ſue vtutis experimẽta faciũt. Nã ſm Ariſt. ſ.
Ethi. ſapiẽs ſcit bñ ferre fortunã: q: hz ſe ſine vituperio ſicut tetragonũ: corpus eñ terragonũ quocũ
q̃ pjcit firmiter ſtat: ſic animꝰ ſapiẽtis cõſtãs pmanet quacũq; fortuna imineãt. ¶ No. q̃ q̃es ai fit p
ſedationẽ paſſionũ q̃ cauſat ex ordinatiõe rõnis cũ deliberatiõe: ſz ſubite mutatiões pueniũt delibera
tionẽ rõnis: iõ mutãt ⁊ turbãt aĩm: pter qꝺ dicit pbia. O is ſubita. ois ſubita mutatio rerũ nõ cõtingit
ſine cõflictu aiox. ¶ Sz tps eſt ⁊c. Hic pbia tãgit oportunitatẽ medẽdi ipm Boe. di. Sz, tps eſt. i. inſtat
te Boe. haurire. i. recipe ac p ẽt deguſtare aliqd molle. i. facile atq; p ⁊ iocũdũ. i. delectabile: qꝺ leue vꝺ
delectabile trãſmiſſuz ad iteriora. ſ. tui ai fecerit viã validioꝛib⁹ hauſtib⁹. i. fortioꝛib⁹ remedijs: igit p q̃
ſuadela. i. pſuaſio rhetorice duledis. i. rhetorici ornat⁹ aſſit. i. pñs ẽ. q̃ rhetorica pcedit tm̃. i. ſolũmõ tũc
recto calle. i. recta via dũ nõ deſerit. i. relinqt nra inſtituta. i. documẽta. Cũq; hac. i. rhetorica: muſica. i.
ars metrica vernacula. i. famula nri laboris. i. nre dom⁹. ſ. aſſit ⁊ ſuccinat. i. cãtet nũc. i. aliqñ leuioꝛes mo
dos. i. faciliores vſus: nũc. i. aliqñ grauioꝛes. i. difficiliores. ¶ No. q̃ pbia iuitat duas ſcias ad curatiõẽ
Boe. ſ. rhetoricã ⁊ muſicã. Rhetoricã iuitat rõne pſe i qua vtit rõnib⁹ pſuaſiuis rhetoricis coloribus
adornat. Muſicã inuitat ꝓpter metrũ. nã ſicut i muſica vtimur arſi ⁊ theſi. i. cõcordi eleuatione et de
preſſione vocis. ſic fit⁹ in metro vtimur eleuatiõe: qñ pducte ſyllabe eleuãt: ⁊ vtimur depreſſione qñ
breues ſyllabe depmũtur quadã cõcordia ꝓportionali. ¶ Nota dicit Tullius i phemio rhetorice ſue ve
teris q̃ eloquẽtia ſiue ſapiẽtia plerũq; obeſſe põt: nũq̃ aũt pdeſſe. Cũ igit rhetorica: tũc pcedit recto
calle quũ nõ deſerit nra inſtituta q̃ ſũt inſtituta ⁊ documẽta ſapiẽtie. ¶ Quid ẽ igit o hõ. Hic pbia ad
hibet Boe. leuia medicamẽta. Vbi nota q̃ leuia medicamẽta ſiue remedia dicunt rõnes ſũpte ex cõ
munẽ vſum hoim pſuadẽtes nõ eſſe dolẽdũ de aduerſitate fortune. Remedia aũt validioꝛa ſunt rõnes
q̃ ſunt cõtra cõem opinionẽ hoim: oſtendẽtes q̃d ſummũ bonũ ⁊ in quo cõſiſtat: ⁊ quõ ad ipm pueniat
et q̃ mali ſunt impotẽtes ⁊ poni potẽtes: ⁊ ſimilia. Primo ergo oſtẽdit pbia nõ eſſe dolendum de for
tuna: q: fecerat ꝓpriam naturã circa ipſum. ⁊ hoc oſtendit quinq; rationibus perſuaſiuis. ſecundam
ponit ibi. Si probas. tertiã ibi. An vero. quartam ibi qꝺ ſi nec. quintã ibi. Poſtremo ⁊c. Prima rõ ta
lis eſt. Nullus in meſticiã ⁊ luctũ deijcitur niſi ꝓpter aliq̃d nouũ vel inuſitatũ cõtingens circa ipm: ſz
mutatio fortune non eſt aliq̃d nouũ vel inuſitatũ: ergo eius mutatio nullũ debet deijcere in doloꝛẽ. di
cit ergo in littera. Igitur o homo. i. Boe. quid eſt illud qꝺ deiecit. i. pſtrauit te in meſtitiã. q̃ pro et lu

Fucus.

Fortune fraus.

Sapiẽs

Quies animi.

Deeſt dũ. i. qñ.

Muſica.

Rhetorica.

tiã luctũq; deiecit. Nouũ credo aliqd iusitatũq; uidisti. Tu si fortunã putas erga te eẽ mutatã; erras. Hi semp ei⁹ mores sũt: ista natura. Seruauit circa te ꝓpriã poti⁹ in iꝑa sui mutabilitate cõstantiã. Talis erat cũ tibi blãdiebat: cũ tibi falsæ illecebris felicitatis alluderet: dephedisti cæci numis ãbiguos uult⁹. Quæ sese adhuc uelat aliis/tota tibi ꝓrsus innotuit. ¶ Si ꝓbas/utere morib⁹/ne q̃raris. Si perfidiã phorrescis/sperne atq; abiice pnicioſa alludẽtẽ Nã q̃ nũc mœroris tibi cã tãti est/hæc eadẽ trãq̃llitatis eẽ debuisset. Reliqt em̃ te quã nõ relicturã nemo unq̃ poterit eẽ secur⁹. ¶ An uero tu p̃cioſam æstimas abiturã felicitatẽ/& chara tibi ẽ fortuna p̃ns/nec manẽdi fida/& cũ discesserit allatura mœrorẽ. ¶ Quod si nec ex arbitrio retineri põt/& calamitosos fugiẽs facit/qd ẽ aliud fortũa fugax q̃ fudicus ignar⁹ multos excecauerat: nõ q̃ ipa ceca fit: ſz eos cecos plerũq; efficit qs cõplexa est. ¶ No. q̃ fortuna antiq̃tus depigebat duplici frõte: calua ⁊ capillata: ꝓ caluã defignãdo aduersitatẽ: ꝓ capillatã ꝓsperitatẽ: ergo dic t. P. dep̃hẽdisti ãbiguos vult⁹ fortune. ¶ Si ꝓbas vtere morib⁹. Hic ponit secundã rõnẽ q̃ talis est. deilli⁹ amissiõe nõ est dolẽdũ qõ est pnicioſum: ⁊ quo habito hõ nũq̃ est secur⁹. fortuna est hmõi: vt tãgit in lra: ergo ⁊c. Dic ergo. Si ꝓbas. i. approbas fortunã: vtere moribꝰ ei⁹ ne q̃raris. i. cõq̃raris si ꝓhorrescis. i. ꝓtimescis ꝓfidiã sperne atq; abijce fortunã alludẽtẽ. i. ludẽdo inferẽtẽ tibi pnicioſa. i. dãnoſa. nã fortuna q̃ nũc est tibi cã tãti meroris ꝓ sui absentiã: hec eadẽ debuit tibi esse cãtranq̃litatis. i. securitatis ꝓ sui pñtiã: sed nõ fuit. em̃ pro qꝛ fortuna reliquit te: quã nõ relicturã nemo vnq̃ poterit eẽ secur⁹. ¶ No. circa hoc q̃ dicit pnicioſa alludẽtẽ. di. Señ. ludit fortuna cũ suis moribꝰ: ⁊ q̃ dedit auffert: ⁊ q̃ abstulit reddit: nec vnq̃ tuti⁹ est illã experiri q̃ cũ locũ iniurie nõ hꝫ. ¶ No. q̃ securitas magis ꝓsperitas fortune nõ reddit hoiem securũ: qꝛ di. Señ. Nunc tu ra fortune amica putabis: in fidie sunt: q̃squis vestrũ tutam vitã agere volet q̃plurimũ põt fortune bñficia deuitet: in q̃b⁹ miserrimi fallunt. hꝝ putam⁹ honores: in p̃cipitia cursus iste deducit. ¶ No. Señ. i. de remediis fortuitoꝝ sic ait. exonerauit te fortuna si intelligis: ⁊ tutiore loco posuit: dãnũ putas: remediũ est: clamas q̃ opib⁹ expoliat⁹ es tuo vitio: ista tibi iactura tã grauis ẽ nõ tã molestẽ ferres si tãq̃ pditur⁹ habuisses. ¶ An vo tu p̃cioſam estimas. Hic p̃bia ponit tertiã rõnẽ q̃ talis est. Istud nõ est putãdũ p̃cioſuꝫ ⁊ charũ qõ nõ est mãsurũ: ⁊ suo recessu ẽ afflicturũ: ſz fortuna est hmõi: ergo nõ est reputanda p̃cioſa ⁊ chara: ⁊ ꝓ ꝑns nõ est dolẽdũ de ei⁹ amissione: nec gaudendũ de ei⁹ possessiõe. vñ dic in lra. Uero ꝓ ſz: an tu existimas felicitatẽ abiturã. i. recessurã sup. esse p̃cioſaꝫ: ⁊ fortuna pñs ẽ chara tibi: nec est fida manẽda: ⁊ cũ discesserit ẽ allatura. i. adductura merorẽ: quasi diceret nõ debꝫ estimari p̃cioſa. ¶ No. q̃ appellat fortunã felicitatẽ: qꝛ fm aríst. fortuna vel est felicitas vel est ꝓma felicitati. vñ in li. de bona fortuna dic̃ Arist. q̃ nõ ꝓtingit esse felicẽ fine reb⁹ exterioꝛib⁹: quarũ fortuna est dña: ⁊ b̃ intelligendũ est de felicitate politica ⁊ nõ speculatiua: q̃ ꝓsistit in actu sapiẽtie. ¶ No. fortuna discedẽs iducit merorẽ: qꝛ dic̃ Señ. in li. de tranq̃litate animi. Letioꝛes relinquit qs fortuna nunq̃ ꝓsperit: q̃ quos deseruit. ⁊ Boe. postea dicit q̃ infeliciſſimũ genꝰ fortunij est felicẽ fuisse. ¶ Qõ si nec ex arbitrio retineri. Hic ponit quartã rõnẽ q̃ talis est. Illud qõ est indiciũ future miserie: nec est charũ nec p̃cioſuꝫ: nec ꝓ ꝑns de ipso dolẽdũ: fortuna est hmõi sicut tãgit in lra. Vñ dicit q̃ fortuna sic nec põt retineri. i. haberi ex arbitrio. i. fm volũtatẽ. ⁊ ipa fugiẽs. i. recedẽs facit calamitoſos. i. miseros: q̃d aliud est fortuna fugax q̃ quoddã indiciũ. i. signũ future calamitatis. i. miserie. em̃ pro qꝛ nec̃ sufficit itueri. i. ispicere istud qõ est ficum. i. positũ ante oculos. i. qõ est presens: verũ pro sed prudentia. i. homo prudens: metitur. i.

illecebꝛ

ꝓsperitates.

Vultus fortune.

turæ quoddã calamitatis indiciũ? Neq; eñ qd an
te oculos sitũ est sufficit intueri. Rerũ exit⁹ prudẽ
tia metit. Eadẽq; in alterutro mutabilitas: nec for
midandas fortunæ minas: nec exoptãdas facit eẽ
blãditias. ¶ Postremo æquo aio toleres oportet;
quicqd intra fortunæ areã geritꝫ: cũ semel iugo ei⁹
colla submiseris. Quod si manendi abeũdiq; scri
bere legẽ uelis ei; quã tibi dñam spõte elegisti/ nõ/
ne tu iiurios⁹ fueris & ipatientia sortẽ exacerba/
bis quã pmutare nõ possis? ¶ Si uẽtis uela cõmit
teres/ nõ quo uolũtas peteret/ sed quo flat⁹ pelleret
pmouereris. Si aruis semina crederes/ feraces inter
se ãnos sterilesq; pẽsares. fortunæ te regendũ dedi
sti; dñæ morib⁹ oportet obtẽperes. Tu uero uoluẽ
tis rotæ impetum retinere conaris? At oĩm morta
liũ stolidissime si manere incipit; fors eẽ desistit.

Postremo æquo aio. Hic ponit q̃ntã rõnẽ q̃ talis ẽ. Quicũq; alte/
rí⁹ iugo se submittit opz ꝙ mores ei⁹ pa/
tiẽter sustineat: sz hõ affectiõe tpaliũ sub
mittit se iugo fortũe: ḡ opz ꝙ mores for/
tune patiẽter toleret: vñ sicut iiuste agit
q̃vult ponere legẽ dñe sue: ita volẽs ipo
nere legẽ fortune agit iniuste: hanc rõnẽ
pretendit in lra. scõo declarat dictũ suuz
p quedã filiam: ibi. Si ventis. primo dicit
Postremo. i. vltimo dicã ꝙ opz vt tu tolleres. i. patiaris equo aio. i. tõstanti aio q̃cquid gerit. i. fit intra
areã fortune. i. intra mũdũ cũ semel submiseris. i. subiugaris colla. s. tua iugo fortune: appetente tpalia
tanq̃ premia tuoz meritoz. ꝙ p sed si velis scribere. i. scribẽdo ponere: legẽ manẽdi ⁊ abeũdi: ei quaz
tibi dñam spõte elegisti: nõne fueris iiurios⁹: ⁊ ipatiẽtia. i. p tuã impatiẽtiã exacerbabis. i. argues for/
tem. i. fortunã. quã nõ possis pmutare. ¶ No. ꝙ pbia mũdũ appellat areã fortune: q: sicut in area tritu
rando torquent manipuli: sic fortuna in mũdo torquet hoies: nũc psperitate nũc aduersitate rotando.
¶ No. circa hoc ꝙ dicit. nõne iniurios⁹ fueris ꝙ iustitia est libertas animi tribuẽs vnicuiq; qõ suũ est
Iustitia fm suã dignitatẽ: deo amorẽ ⁊ obediẽtiã: maiori reuerẽtiã: pari cõcordiã: ⁊ minori disciplinã. si ḡ famu/
lus vellet ponere legẽ dñe sue: cui tenet exhibere reuerẽtiã: oparet cõtra iustitiã. ¶ No. ꝙ q̃cũq; afficit
bonis exteriorib⁹ ⁊ mutat fm mutationez eoz dr esse subiect⁹ fortune: ⁊ colla sua iugo ei⁹ submittere: q:
fortuna est dña bonoz exterioz. talis aũt fuit Boe. ḡ iniuriabat fortune volẽs ponere legẽ manẽdi et
recedẽdi. ¶ Si vẽtis vela. Hic pbat dictũ suũ p q̃dã filiam. i. ꝙ fortuna nõ fit in ptãte hois di. Si cõmitte/
res vela nauis vẽtis tu pmouereris. i. ducereris nõ quo volũtas tua peteret. i. desideraret. sz quo flat⁹
vẽti repelleret. Si crederes. i. cõmitteres semina aruis. i. agris: pẽsares. i. indicares ãnos feraces. i. ferti
les: q̃p ⁊ steriles inter se: ita ꝙ nõ habereres illos ãnos in ptãte tua: a filia tu dedisti te regẽdum fortune:
opz ꝙ obtẽperes. i. obedias morib⁹ dñe tue: vo p sz tu conaris. i. laboras retinere ipetũ. i. cursuz volũ/
tote. i. mobilis fortune: ⁊ frustra laboras. O stolidissime oĩm mortaliũ nescis ꝙ si sors. i. fortuna icipit
manere. i. stabilis esse ꝙ tũc desistit. i. desinit eẽ sors. Sicut eñ nõ simul stãt ꝙ aliq̃s sit hõ ⁊ nõ sit rõna
lis: sic nõ stãt simul ꝙ sit fortuna ⁊ ꝙ nõ sit mutabilis. ¶ No. ꝙ sicut cõmittẽs velũ vẽto: ãpli⁹ nõ est in
ptãte sua duci quo vult: sz fm ipetũ vẽti ducit. ⁊ sicut cõmittẽs semia agro nõ est in ptãte ei⁹ ꝙ pueniãt
ãni fertiles vel steriles: sic a filiã q̃ cõmittit se fortune nõ est in ptãte sua vt habeat fortunã psperã ⁊ aduer
sam. ¶ No. circa b ꝙ dicit voluẽtis rote ꝙ ãtiq̃t⁹ fortuna depingebat cũ rota hac rõne. nã in rota sunt
q̃ttuor aduersitates: vna ps est sũma. alia infima: tertia qua de sũmo descẽdit ad imũ: q̃rta qua de imo
ascẽdit ad sũmũ: fiũt in hoib⁹ inueniunt q̃ttuor varietates: q̃dã eñ sunt in sũma psperitate: ⁊ tales sunt
eleuati in tota rota fortune. Alij sunt in sũma aduersitate: ⁊ tales iacẽt deiecti sub rota. Tertij declinãt
de psperitate in aduersitatẽ: ⁊ tales descẽdũt de sũmitate rote. Quarti pcedũt de aduersitate in psperi/
tatẽ: ⁊ tales ascẽdũt rotã fortune. vñ eleuat⁹ in rota fortune dicit. Glorior elatus. descẽdẽs dicit: descẽdo
mortificat⁹. deiect⁹ dicit: infim⁹ axe roto: r. ascẽdẽs dicit: let⁹ ad alta veho: r. ¶ No. ꝙ natura nõ assuescit in
cõtrariũ: nã si lapis millesies pijciat sursuz nõ assuescit ascẽdere sursuz: cũ natura ei⁹ sit descẽdere. sicut
ergo esset stolidissim⁹ qui laboraret alicui auferre sui naturã: sic stolidus qui laboraret rote fortune aufer
re mutabilitatẽ; que est eius natura. ergo dicit pbia. At oĩm stolidissime ⁊c.

calami/
tas.

Alceno

Post hec paulisp obtinuit. Hec est ꝑma ꝓsa scōi libri. In quo q̄dē lib. Boe. errore eoꝝ q de fortuna tāq̄ iniusta rex administratrice cōquerūtur reprehēdit: oñdēs neq̄ fortune arbi trio res geri: neq̄ de eiꝰ mutabilitate iustā cē miseris q̄relā. In hac aūt ꝑma ꝓsa ostendit pbia mores fortune: q̄ semp instabilitatē amauit: b̄ solū hñs imutabile q̄ semp sit mutabi lis: ꝯcluditq̄: inique de fortuna q̄ritur: q̄ sibi eā dñam semel ꝯstituerit. Aperta est aūt ⁊ manifesta v̄boꝝ structura: q̄ ꝓpter pauca vocabula dilucidasse satis fuerit. Tabescis nollē exposuisse. i. tristaris: ꝙ lēre cōsumeris. phucus cū ph. scribit: estq̄ color quidā purpureus: q̄ grece phicos dicit. quē nōnulli sibi ad decorē acquirendū exhibebāt. Hñ vt est apud Tortelliū: zenophon in pedia cyri. Quidā inquit oculo rū inferiores palpebras quodā phuco depingētes decorē gratissimū in aspectu cōtrahebāt. b̄ ille. Hic aūt videt sumi ꝓ oi colore adulterino ad ornamentū ⁊ decorē adhibito: ꝓ quē q: decipimur in iudicā do de pulchritudine: ideo ꝓ fraude ⁊ deceptiōe nōnunq̄ accipit: vt apud T hērē. in eunucho. Phucū factū mulieri. Cōsuetudo aūt obtinuit vt scribat phucus. b̄ aūt loco multiformes phucos ꝓ varijs de ceptionib' adultera ostētatione factis dixit. Cōfundat. i. simul in desolationē siue desperationē fundat Cōfun
. i. pturbat eos quos ipa reliquerit: insperata. i. quā nō timuerit nec veriti sunt se derelicturā. Sperare dat.
em impropꝛie ꝓ eo qđ est timere dicit. vt p̄mo eneid. At sperare deos memores fandi atq̄ nefandi. So Insper
lebas em pſentē q̄ et blandientē ⁊c. sic legendū est. Nā q̄ non est cōiunctio copulatiua: nō em signifi ta.
cat ⁊: sed etiā. ponet g̃ q̄ post em: ⁊ sicut ī bonis codib' reperit. Et erit ordo. Quin ꝓ q: solebas incef Spera
sere. i. ꝓuocare virilib' verbis fortunā: q̄. i. etiā pſentē blandientē ⁊c. Verū ois subita ⁊c. hec ꝓ deuer re.
bio haberi solet. Sed tps est haurire. Iterū grece locutionis imitatio. Nā latine dixerit tps est hauriē Quoq̄
di. Que tunc tm̄ calle recto ꝓcedit: dū nra instituta nō deserit. sic legendū est. Nā mēdosi codices nō ha bēt particulā dū vel cū: sed tm̄ melius dū legerēt. In cōmētarijs etiā supioꝝib' nō repperi nec ausus sū apponere: sed apponendū haud dubie est cū sit ordo. Que. s. suadela rhetoꝛice dulcedinis ꝓcedit: tunc tm̄ recto calle dum. i. qñ nō deserit nra. i. pbica instituta. Sunt aūt instituta fm vallē. mores nō autē documēta q̄ potius institutiōes dicunt. Hic tm̄ videt posuisse instituta: pro ꝓceptis ⁊ doctrinis. q. d. ea q̄ nō instituim'. Docet etiā horatiꝰ in de arte poetica materiā esse sumendā in carmine ex libris pbor cū dicit. Rem tibi socratice possunt ostendere charte. Cūq̄ hac musica laris nri vnula. Verna ꝺ: seruꝰ vel Verna
serua domi nre: ⁊ quasi ex ācilla nra natus. vnaculus la lum. ad vernas ptinens. inde lingua vnacula: quā vulgo maternā vocāt: vt poete qua verne q̄ vulgariter loquunt vti solent. Est aūt musica vernula pbie. i. familiaris ⁊ domestica. Lar: vt dixi deus domesticus est: vñ ⁊ pro domo sepe accipit. Nouū cre do aliq̄d inusitatūq̄ vidisti. hociocūde ⁊ quasi ꝓ ironiā dicit. Hi semp eiꝰ mores sunt. Hi. i. hmōi vel ta les. vt apud Vir. Huc ego te curiale aspicio. In ipsa sui mutabilitate. Nō inepte hic dixeris. In ipa mu Hic
tabilitate: quippe qua se mutat. Deliꝰtñ ⁊ cōsonātiꝰ sui mutabilitate legit: vt qua mutat. Leci numi nis. Numen dicit a nuo. eo q̄ numina. i. ptātes deoꝝ ad nutū. i. ad arbitriū ⁊ volūtatē oia faciūt. Sunt Numen
aūt vniꝰ dei varia numina. sed hic numē cecū pro dea ceca ponit. hoc est ꝓ fortuna: quā cecā deā vocāt. Quocirca q: totus hic liber de fortuna ⁊ eius mutabilitate cōscriptꝰ est: nōnulla de ea dicemꝰ ex bonis cōmentarijs excerpta. Et primū adducemꝰ illud Virgilianū in paruis opusculis. ſFortuna imeritos au get honoꝛibꝰ. ſFortuna innocuos cladibꝰ afficit. Justos illa viros pauperie grauat. Indignos eadē di ſFortūa
uitijs vehit. Apuleiꝰ aūt lib. vij. sic ait. Subibatq̄ me nō de nihilo veteris prisceq̄ doctrine viros finxis se ac pnūciasse cecā ⁊ prorsus exoculatā esse fortunā: que semp suas opes ad malos ⁊ indignos ꝓferat. Nec vnq̄ iudicio quēq̄ mortaliū eligat. Immo vo cū his potissimū diuerset quos ꝓcul si videret fuge re deberet: nudis pauperibꝰ vilibꝰ ⁊ expositis ⁊c. Pli. li. ij. c. vij. naturalis histoꝛie de ea sic dicit. Toto q̄p pe mūdo ⁊ oibꝰ locis oibusq̄ horis: oim vocibꝰ fortuna inuocat ⁊ vna noiat: vna accusat: vna agit rea vna cogitat: sola laudat: sola arguit: ⁊ cū cōuitijs colit: volubilisq̄: a plerisq̄ vero ⁊ ceca etiā existi mata: vaga: incōstās: incerta: varia: iudignoꝝq̄ fautrix. Huic oia expēsa: huic ferūtur accepta. ⁊ ī tos ta rōne mortaliū sola vtrāq̄ paginā facit ⁊c. Salustiꝰ etiā in catil. Sed ꝓfecto fortuna in oī re dñat. In iugurthino vero ait. Sed dux atq̄ impator vite mortaliū animꝰ est. Quippe fortuna ꝓbitatē in dustriam aliaq̄ bona dare neq̄ eripere cuiq̄ potest. ⁊ Señ. in epist. xix. Errant em̄ q̄ aut boni aliq̄d nobis aut mali inducūt tribuere fortunā. Valentior em̄ oī fortuna animꝰ est: ⁊ in vtrāq̄ partem ipse res suas ducit: beateq̄ ac misere vite sibi cā est. At Licero in libro de natura deoꝝ sic ait. Ad rē autē vt redeā. iudiciū hoc oīm fortaliū est: fortunā a deo petendā: a seipso sumendā esse sapiam. ſFortuna au tem vt scribit Lactantius lib. iij. ca. xxix. Est accidentiū rerū subitus atq̄ inopinatꝰ euentus: simula crū eiꝰ cū copia ⁊ gubernaculo fingūt: tanq̄ hec spes tribuat: ⁊ humanarū rerū regimē obtineat ⁊c. Juuenalis satyra. x. de ea sic dicit. Nullū numen habes si sit prudentia: sed te nos facimꝰ fortunā deā celoq̄ locamꝰ. Patet g̃ etiā gentiliū testimonio fortunā nō verā eē deā: sed ab imprudētibus pro dea Calamí
habitā. vnde pbia eam cecū numen vocat innuēs nō verū esse numen aut deā. Pernicioſa alludentē tas.
potius legā pnicioſe alludentē. vt sit aduerbiū. Calamitas: q: a calamo ⁊ colmo deducit: tunc ꝓprie Tolero.
fm donatū ꝺ: qñ calami ⁊ culmi grādine aut fulmine pſternūtur. vñ maxima colonis iactura nascit. Tollo.
Tolero qđ significat suffero seu patior: habet primā syllabā breuē. quapropter errant: q̄ tollero scri Areā le
bunt decepti vt reor: q: tollo p duplex l scribitur. Quicq̄d intra fortune arcā. alibi et meo iudicio me ge.
lius aream legit nō arcā: ⁊ ita cōmentarius scripsit. Sepe etiam iniurius q̄ iniurioſus inuenies scri Jniuriꝰ.
ptum: ⁊ ita scribendū puto. ſFortē non sortem pro fortuna leges: sed raro alios casus q̄ fors ⁊ forte le ſFors.
ges. Sors autē est quod quisq̄ sortitur idest obtinet a deo; ⁊ ponitur pro capitali pecunia. i. ea que Sors

Fenus. datur ad vsurā:cui⁹ lucrū qđ accedit dicit fenus. Sortes aūt dicunt sortilegoꝝ instrumēta. Uerficulū in rota fortune hūc legi. Regnabo:regno:regnaui:sum sine regno. Ita vt ascendēs dicat regnabo. sedens in vrice:regno. declinās: ⁊ oppositus illi q̄ dicit regnabo:dicit regnaui. Et q̄ est sub regnāte ℔ est in ifimo rote:q: nec regnat nec spem regnādi hꝫ:dicit suꝫ sine regno. Sꝫ missas faciem⁹ id gen⁹ nugas.

Sctūs thomas

Hec cū superba uerterit uices dextra. Hic incipit primū metrū huius scđi qđ dicit hyponauticū ab inuentore. q: labor nautaruꝫ cantu hmōi metri subleuat: ⁊ đ: metrū iambicū a pede pdominante. Est aūt iābus pes ꝯ⁹ trocheo cōstans ex prima breui ⁊ vltima lōga: et đ: metrū trimetruꝫ: lꝫ em̄ hoc metrū habeat sex pedes: ⁊ m̄ cōputādo duos pedes p metro erit metrū trimetrū in quo metro pbia describit mores fortune di. Cū hec. s. fortuna verterit vices. i. alternationes psperitatis ⁊ aduersitatis superba dextra: ⁊ cū fertur more euripi. i. maris: estuātis. i. inūdantis: tūc fortuna seua. i. crudelis proterit. i. conculcat reges dudū tremēdos. i. metuēdos ⁊ ipa fallax subleuat de aduersitate humilē vultū victi. i. depressi: nec ipsa audit p̄ces: nec curat miseros. i. paupes: ⁊ ipsa existens dura q: nō flectitur ad voluntatem hoīm: ridet. i. deridet vltro. i. spontanee: gemitus sup. miseroꝝ quos fecit: sic illa ludit: sic pbat. i. experitur suas vires: ⁊ ipsa monstrat suis magnū ostētū. i. miraculū: si quis visatur vna hora strat⁹. i. aduersitate depssus: ⁊ felix. i. prosperitate eleuatus. q. d. fortuna videt exhibere suis. i. hoībus q̄ bonis eius inhiant: magnū miraculū qñ aliquis subito videt mutari de aduersitate in psperitatē: ⁊ ecōuerso. ¶ Nota qꝫ fortuna đ: superba eo qꝫ nulluꝫ verebat nec auertit pbitatem nec malitiam alicuius: ⁊ si vocatur more superboꝝ obaudit. ¶ Nota qꝫ euripus ſm aliqs est vētus turbinis: ⁊ đ: euripus: quasi eurus rapidus: ⁊ est eurus nomen vēti. ſm alios aūt ⁊ forsan meli⁹: euripus est brachiū vel sinus maris cui⁹ decursus est incert⁹: ⁊ ꝓpter incertitudinē sui cursus frequēter periclitantur ibi naues: ⁊ đ: ab eu qđ est bonū: ⁊ ripa q̄si bona ripa p ꝯrariū. Sicut ḡ cursus euripi estuantis est incertus: sic ⁊ mutabilitas fortune. ¶ Nota de operatiōe fortune qualiter hos eleuat ⁊ hos depmit: loquit Alanus in anticlaudiano dicēs. Precipitē monet illa rotam motusqꝫ laborū. Nulla quies claudit nec fistūt ocia motu. Hos pmit: hos releuat: hos deiicit: erigit illos. Cogit ⁊ in varios hoies descēdere casus. ⁊ Samariēsis als paup hemricus. Quicq̄d agas: q̄cquid dicas: q̄cquid patiaris. Non facis vt retrahas que mea dextra trahit. Hic ego priuatū veneradaqꝫ scripta tenebo. Et p: o velle meo mel tibi felqꝫ dabo.

Ascēsi⁹. Iābicuꝫ carmen.

Hec cū superba ⁊c. Carmen hoc hyponauticū iābicū trimetrū: ac vnius gñis est: nisi qꝫ varios pedes locis imparibus. i. pmo tertio ⁊ q̄nto recipit. In locis aūt paribus q̄ sunt secūdus: quartus: ⁊ sextus legitime poneret iambus: ob ℔ iābicuꝫ đ: sed in sexto etiā spondeum et trocheum habet minus vitiose qꝫ in ceteris. Scđm aūt carmen corruptū esse docet mēsura: nisi legatur vti legendū puto. Exestuantis more fertur euripi. Sic em̄ fiūt sex pedes bisſyllabi. At si q̄ras cur ḡ trimetrū dicat: si sex hꝫ pedes? Sic dixero q: duo pedes p vno cōputant: vt i superiori cōmētario. item pcuncteris: si id fiat in iābicis potiꝰ qꝫ aliis? Dicā q: iābus pes citus ē: vt dicit Horati⁹: et q: velociter trāfit ei⁹ platio bini pedes metrū. i. mēsurā vnā faciūt. Item q̄res quare iābus potiꝰ dicat citꝰ pes qꝫ troche⁹: cū equalib⁹ ꝯstāt syllabis ⁊ tpib⁹? Dicā cām phisicā ⁊ naturalē: q: vltim⁹ sonus etiā minor plus durat ⁊ diutiꝰ audiet qꝫ q̄cūqꝫ p̄cedentiū. Quia ḡ troheus syllabā suā breuē i fine hꝫ: vbi adiuuat a finalitate soni⁹ etsi correpte pferat: ideo nō đ: pes citꝰ sicut iābus: cuiꝰ breuis i p̄ncipio posita nō adiuuat p finalē sonoritatē. Siri de cā sonātes qñ i ppria vocē exeūt: semiuocales dicunt. q̄ vo in sonū vocalis: fere dicūtur mute. sꝫ ℔ hacten⁹. Cōsuet⁹ pfert iābus trisſyllabū ⁊ credo vinose bisſyllabū ab alexādro poni: nō sine auctoritate ⁊ exēplis id asserēs: q̄ si afferre cogar: nō fecero cōmētariū vt isti tui sed prolixam narrationē. Euripus est quedā maris pars inter phocidē Beo. partē ⁊ eubeam insula fita: qꝫ septies in die totidēqꝫ nocte refert: ⁊ adeo īmoderate cōuertit vt ⁊ ventos et plena ventis nauigia secū portet. vñ Sen. in hercule etheo. Euripus vndas flectit instabiles vagas: septēqꝫ cursus flectit ⁊ totidē refert. Dum lassum titā mergat oceano iubar. Huius rei causam Liuius lib. viij. de scđo bello punico ventis cōtribuit: cū tamē alij constanti fide dicāt se eiusmodi agitationes etiā sine ventis effectas vidisse. Cetera nota puto. Dependet: ne nil lateat: cū superiori prefa carmē hoc tam assumptionis seu minoris ppositionis approbatione: vnde fiat syllogismus talis. Qualiscūqꝫ dñi imperio tenendum summisisti: eius mores feras oportet. Sed fortune instabilis dñe imperio te summisisti: ergo eius mores feras oportet. Minorē q̄d alterā partē: videlicet qꝫ se imperio fortune summiserit ꝓcessit Boe. ꝓquestus de eius pfidia. Quo ad alterā autē partē. i. quo ad instabilitatē eius nūc probat pbia ostēdens eā etiā cū impietate cōtinue mutari. ⁊ quasi septies vt euripū affluere ⁊ refluere.

¶ Metrum primū secundi libri.

Aec cū superba uerterit uices dextra:
Et æstuantis more fertur Euripi:
Dudum tremendos sæua pterit reges:
Humilemqꝫ uicti subleuat fallax uultum:
Non illa miseros audit/haud curat fletus.
Vltroqꝫ gemitus dura quos fecit ridet/
Sicqꝫ illa ludit/sic suas probat uires/
Magnúqꝫ suis monstrat ostentum/si quis
Visatur una stratus ac felix hora.

¶ Ellem aũt pauca. ¶ Hic incipit prosa. ij. huius scdi: in qua. ℙ. pbat Boe. nõ esse cõquerendũ de fortuna qui nihil sibi abstulit: et introducit fortunã alloquentẽ Boe. Et diuidit. q; primo psuadet Boe. introductionẽ fortune. Scdo introducit eã: ibi qd tu o hõ. ℙrimo pbia dicit o boe. ego pbia vellẽ tecũ pauca agitare. i. discutere vbis ipius fortune: tu vo aiaduerte an ius. i. iustitia postulat. ¶ No. q silitudo oronis qñq; generat fastidiũ: ideo qñq; ipam opz mutare. vñ Tullius iiij. li. rhetorice dicit. Sermonẽ in dicendo cõmutari opz. vt facile satietas varietate vitet. ideo pbia hic variat orones p introductionẽ noue psone vtẽdo psopopeia: q figura a Tullio vocat pformatio psuadet igit pbia boetio introductionẽ fortune di. Vellez aũt pau. ⁊c. ¶ Quid tu o hõ. ¶ Hic pbia introducit fortunã alloquentẽ boetiũ: q ostendit qrimoniam esse iniustã: qui nihil sibi abstulit. ℙrimo ergo fortuna oñdit q nihil boetio iiuste abstulit. scdo quãdã rñsionẽ Boe. excludit: tibi. An tu mores. ℙrimo ergo facit qõ dictũ est: ⁊ tũc scdo rñdet tacite qõni. primo dicit fortuna ad Boe. o tu hõ quid agis. i. veras vel facis me reã quotidianis. i. assiduis qrelis? q. d. facere nõ debes. quã tibi facim⁹ iniuriã? q. d. nullaz. q tua bona tibi detraxim⁹?. q. d. nulla. ptẽde mecũ in iudicio de possessione opũ ⁊ dignitatũ coram quocũq; iudice ⁊ si monstraueris aliqd esse ppriũ horũ bonorũ cuiusq; mortaliũ: ego sponte cõcedã tibi ea q repetis fuisse tua: q aũt nõ sint tua: nec alicui⁹ hois ppria probo tibi: q; cum natura pduxit te de vtero mris ego suscepi te nudũ ⁊ inopẽ. i. carentẽ oib⁹ reb⁹: ⁊ foui te meis opib⁹: ⁊ ego ꝓna. i. põpta educaui. i. nutriui te idulgẽti⁹. i. clemẽti⁹ fauore. i. clemẽtia mea: qõ te nunc facit ipatientẽ nri. i. cõtra nos. Quia si Boe. a pncipio nõ fuisset nutritus psperitate fortune: nõ fuisset ipatiens de amissione eius: ⁊ subdit ego circũdedi te affluẽtia ⁊ splẽdore oim bonoꝝ: q sunt mei iuris. i. ptãtis. ¶ Hũc aũt libet. i. placet mihi retrahere manũ: tu habes gras. i. mihi referre grates tanq; vsus alienis: nõ habes ius qrele q; q; tua pdideris. ¶ Quid ergõ igemiscis qrulãdo: nulla tibi a nobis illata est violẽtia: opes: honores ⁊ cetera taliũ sunt mei iuris. i. ptãtis ⁊ famule mee. s. honores ⁊ ptãtes cognoscũt me dñaz. Mecũ veniũt: mecũ discedũt. audacter affirmẽ si tua foret q cõquereris amissa: nullo mõ ea pdidisses. ¶ No. q tota rõ fortune ẽ b ꝓsistit: nulli manet rõnabilis qrimonia de eo q nihil alioꝝ aufert: sed ppria pro suo libito disponit: sz fortuna nihil abstulit qõ erat Boetij: sed ppria disponit pro suo libito: ḡ ⁊c. ¶ No. de b qõ dicit q tibi tua: Sene. dic̃ putari sz qõ eripi põt. ¶ No. q hõ pducit nudus ex vtero mris p b innuit magna ei⁹ miseria. si em hõ nudus nascit ⁊ nullo indigeret min⁹ esset miser: sz q; nudus nascit nihil possidẽs ⁊ plurib⁹ indigẽs: io magis miser est. Hñ paup hericus. ℙrimit⁹ in mũdo tecũ tua quãta tulisti. Nudus eras primo ⁊ postea nudus eris. ¶ No. q bona exteriora nõ sunt ppa hois. q; di. Sen. Nihil ppriũ dicas q mutari põt: fortuna reposcit qõ dedit: donũ qõ dari potuit: auferri potuit: ⁊ qõ fortuna nõ dedit: nõ eripit. ¶ An ego sola mecũ. ¶ Hic rñdet tacite qõni. diceret aliqs fortune: sz bona exteriora sint tua: tñ postq; ea hoi ꝓtulisti nõ deberes ãplius auferre. ¶ Huic qõni rñdet fortu. di. q; hoc esset ꝰ ius ⁊ ꝰ naturã suã: quã nullus dz sibi auferre: imo dz vti sicut ceteri res vtunt sua natura: vñ dic̃. ¶ Nunq d sola pbeo: exercere ius meũ: cũ oia alia exercẽt naturã suã? qõ declarat: q; sz. i. licitũ est celo pferre lucidos dies ⁊ eosdẽ ꝓdere. i. abscõdere tenebrosis noctib⁹: ⁊ sz anno redimere. i. ornare vultũ. i. supficiẽ terre: nunc frugib⁹ sicut in estate: nũc ꝓfundere ceũ nimbis. i. pluuijs ⁊ frigoribus sicut in autũno ⁊ hyeme: ius. i. natura est mari nũc. i. aliqñ s. tpe sereno blãdiri. i. blãdũ esse equore strato. i. pacifico. sz tpe tẽpestatis inhorrescere. i. horridũ appa rere pcellis ac fluctib⁹. i. inundationib⁹: nũquid inexpleta. i. insatiabilis cupiditas hoim alligabit nos ad cõstãtiã nris moribus? q. d. nõ: etem hec est nra vis. i. naturalis ptãs: hũc ludũ ꝓtinuũ. i. oi tpe ꝓtinue ludim⁹: rotã vsam⁹ volubili orbe. i. veloci circulatiõe: ⁊ nos gaudem⁹ mutare infima. i. aduersa sumis. i.

¶ Prosa secunda secundi libri.

¶ Ellem aũt pauca tecũ fortunæ ipsius uerbis agitare. Tu igit an ius postulet: aiad uerte. Quid tu o hõ reã me quotidianis agis quærelis? Quã tibi fecim⁹ iniuriã? Quæ tibi tua detraxim⁹ bona? Quo uis iudice de opũ dignitatũq; me cũ possessiõe cõtende. Et si cui usq; mortaliũ, ppriũ q̃d horũ esse mõstraueris: ego iã tua fuisse q̃ repetis spõte cõcedã. Cum te matris utero natura ꝓduxit nudã: reb⁹ oibus inopẽq; susceperi: te meis opib⁹ fouui: & qd te nũc ipatiẽtẽ nri facit: fauore prona indulgẽtius educaui. Et oim q̃ mei sunt iuris affluẽtia & splendore circũdedi. ¶ Nũc mihi retrahere manum libet. habes gr̃as uelut usus alienis: nõ habes ius querelæ tanq̃ tua pdideris, prsus. ¶ Quid ergo igemiscis? nulla tibi a nobis illata est uiolentia? opes: honores: cæteraq; taliũ mei sunt iuris: dñam famulæ cognoscunt: mecũ ueniũt: mecum discedũt. Audacter affirmẽ: si tua forent q̃ amissa cõq̃reris: nullo mõ pdidisses. ¶ An ego sola meũ ius exercere prohibeor? Licet cœlo, pferre lucidos ⁊ splẽdore oim bonoꝝ: q̃ sunt mei iuris. i. ptãtis. ¶ Hũc aũt libet. i. placet mihi retrahere manũ: tu habes gr̃as. i. mihi referre grates tanq̃ vsus alienis: nõ habes ius q̃rele q̃q̃ tua pdideris. ¶ Quid ergõ igemiscis q̃rulãdo: nulla tibi a nobis illata est violẽtia: opes: honores ⁊ cetera taliũ sunt mei iuris. i. ptãtis ⁊ famule mee. s. honores ⁊ ptãtes cognoscũt me dñaz. Mecũ veniũt: mecũ discedũt. audacter affirmẽ si tua foret q̃ cõquereris amissa: nullo mõ ea pdidisses. ¶ No. q tota rõ fortune ẽ b ꝓsistit: nulli manet rõnabilis q̃rimonia de eo q̃ nihil alioꝝ aufert: sed ppria pro suo libito disponit: sz fortuna nihil abstulit qõ erat Boetij: sed ppria disponit pro suo libito: ḡ ⁊c. ¶ No. de b qõ dicit q̃ tibi tua: Sene. dic̃ putari sz qõ eripi põt. ¶ No. q hõ pducit nudus ex vtero mris p b innuit magna ei⁹ miseria. si em hõ nudus nascit ⁊ nullo indigeret min⁹ esset miser: sz q; nudus nascit nihil possidẽs ⁊ plurib⁹ indigẽs: io magis miser est. Hñ paup hericus. ℙrimit⁹ in mũdo tecũ tua quãta tulisti. Nudus eras primo ⁊ postea nudus eris. ¶ No. q bona exteriora nõ sunt ppa hois. q; di. Sen. Nihil ppriũ dicas q mutari põt: fortuna reposcit qõ dedit: donũ qõ dari potuit: auferri potuit: ⁊ qõ fortuna nõ dedit: nõ eripit. ¶ An ego sola mecũ. ¶ Hic rñdet tacite qõni. diceret aliqs fortune: sz bona exteriora sint tua: tñ postq̃ ea hoi ꝓtulisti sibi auferre: imo dz vti sicut ceteri res vtunt sua natura: vñ dic̃. ¶ Nunq d sola pbeo: exercere ius meũ: cũ oia alia exercẽt naturã suã? qõ declarat: q; sz. i. licitũ est celo pferre lucidos dies ⁊ eosdẽ ꝓdere. i. abscõdere tenebrosis noctib⁹: ⁊ sz anno redimere. i. ornare vultũ. i. supficiẽ terre: nunc frugib⁹ sicut in estate: nũc ꝓfundere ceũ nimbis. i. pluuijs ⁊ frigoribus sicut in autũno ⁊ hyeme: ius. i. natura est mari nũc. i. aliqñ s. tpe sereno blãdiri. i. blãdũ esse equore strato. i. pacifico. sz tpe tẽpestatis inhorrescere. i. horridũ appa rere pcellis ac fluctib⁹. i. inundationib⁹: nũquid inexpleta. i. insatiabilis cupiditas hoim alligabit nos ad cõstãtiã nris moribus? q. d. nõ: etem hec est nra vis. i. naturalis ptãs: hũc ludũ ꝓtinuũ. i. oi tpe ꝓtinue ludim⁹: rotã vsam⁹ volubili orbe. i. veloci circulatiõe: ⁊ nos gaudem⁹ mutare infima. i. aduersa sumis. i.

dies:eosdēq; tenebrosis noctibus cōdere. Licet an-
no terræ uultū: nunc floribus frugibusq; redimi,
re: nūc nimbis frigoribusq; cōfundere: Ius est mari
nūc strato æquore blandiri: nunc procellis ac fluctu-
bus inhorrescere. Nos ad cōstantiā nostris moribꝰ
alienam inexpleta hoim cupiditas alligabit: hæc
nostra uis est: hunc cōtinuū ludū ludimus. Rotā
uolubili orbe uersamus: infima summis: sūma
infimis mutare gaudemꝰ. Ascēde si placet: sed ea
lege ne uti cū ludicri mei ratio poscet: descendere
iniuriam putes. ¶ An tu mores ignorabas meos
nesciebas Crœsum regem lydorū Cyro paulo ante
formidabilē: mox deinde miserandu rogi flāmis
traditū misso cœlitus imbre defensum. Nū te præ
terit Paulū persi regis a se capti calamitatibꝰ pias
impendisse lachrymas? Quid tragœdiarū clamor
aliud deflet: nisi indiscreto ictu fortunam felicia
regna uertentē? Nōne adolescentulus duo dolia:
unū qdē malū: aliud aūt bonū in Iouis limine ia-
cere didicisti? Quid si huberiꝰ de bonoꝝ parte sū-
pfisti? Quid si a te nō tota discessit? Quīd si hæc pa
mei mutabilitas iusta tibi cā est sperādi meliora?
Tamē ne animo cōtabescas: & intra cōmune oibꝰ
regnum locatus proprio iure uiuere desideres.

Cresus. cā sperandi meliora. i. pspera: nā p certe ne ꝓtabescas. i. deficias aio: ⁊ tu locatꝰ intra cōe regnū oibꝰ. i. in mūdo: desideres viuere ꝓprio iure: q; ƀ esse nō pōt vt eximaris a cōi lege hoiz. ¶ No. q; cū cresus rex lydoꝝ esset pugnaturꝰ cō regē psarū ipse cōsuluit apollinē de successu pugne: qui rndit hmōi versiculo. Cresus pdet alim trāsgressus plurima regna. Alim est fluuiꝰ quidā. quē vsiculū Cresus sic intellexit: q; Cresus trāsgressus alim pdet. i. destruet plurima regna ipsius Cyri. sed apollo sic itellexit. Cresus trāsgressus alim pderet. i. amitteret plurima regna sua: ⁊ hoc cōtingit. nā ipe cū trāsgressus esset alim vicꝰ est a Cyro ⁊ in ignē positus. sed tanta inundatio pluuie facta fuit q; extinctꝰ fuit ignis ⁊ euasit: de quo dam vo nocte vidit Cresus in somno q; eēt suā altā arboꝛē: vbi iuppiter eū rigabat: ⁊ phebus eū siccabat. qō sōniū cū retulisset filie sue: respōdit filia: tu eris captus a Cyro ⁊ in cruce suspensus vbi iuppiter. i. pluuia te rigabit: ⁊ phebus. i. sol te siccabit: qō ad vltimū cōtingit. ex quo pōt ꝓpēdi mutabilitas

Paulus fortune. ¶ No. q; paulus cōsul romanus missus fuit cōtra regez persarū qui erat supbissimꝰ hoim. Cū aūt ipm deuicisset cōsideras psperitatē preteritā ⁊ aduersitatē presentem eius: motus pietate fleuit, supq; ipsum ⁊ dimisit eū: ex quo similiter ꝓpendit mutabilitas fortune. ¶ Nō. q; tragedia est carmen repre-hensiuū vitioꝝ incipiens a psperitate: desinēs in aduersitatē: ⁊ dꝛ a tragos grece qō est hyrcus latine ⁊ odos cantus: q; cātus hmōi carminis lyrico remunerabat: nā dicunt tragedi poete: q; antiqua gesta ⁊ facinora sceleratoꝝ regū luctuoso carmine populo spectāte. i. recipiente: cōtinebāt. sicut dicit Isidorus lib. Ethymo. ¶ No. q; homerus volens ostēdere mutabilitatē fortune describit in domo iouis iacere

duo dolia vini: vnū bonū aliud malū: ⁊ oēs intrātes domū de vtroq; oportebat gustare: sed quolda duo do
plus de bono: qsdā vo plus de malo. ⁊ hec descriptio publice depingebat athenis in tēplo iouis vbi lia iouis
Boe. studuit adolescēs existēs: sicut ipse testat de scholariū disciplina. Per domū aūt iouis Homer⁹
significabat mūdū: p duo dolia psperitatē ⁊ aduersitatē: ⁊ oēs q̄ viuūt in mūdo de vtroq; gustāt: q̄
i⁹ de psperitate: q̄dā plus de aduersitate. ¶ No. dicit fortumā vtētia felicia regna. dic Baufred⁹
in poetria. Hoc vnū pscire potes: q̄ nulla ptās eē morosa pōt: q; res fortuna scōas īperat eē breues
si vis exempla priores. Respice fortunas enarrāt illa prioꝝ. Florida pspitas minois subuertit athe
nas. Ilion atrides magne carthaginis arces. Scipio ſz multi sunt romani alia fati. Tpe versa breui:
breuis est distātia leti. Dis ⁊ mesti nox est vicina diei. Hec aliena docēt: ⁊ te tua facta docebūt.

Ascēsi⁹

Ellem aūt ⁊c. Fortune vbis. i. q̄b⁹ vteret fortuna si ipa tecū loq̄ret. Est aūt honesta locu
tio ⁊ apd̄ disertos frequēs ago tecū vbis ppli aut senat⁹ ⁊c. Tu igit an ius postulet aiad
te. hoꝝ vboꝝ sensus aptior eēt si suppositū illi⁹ vbi postulet poneret fortuna: vt sit ego vel Agere
lē tecū agere pauca vbis fortune. tu igit aiaduerte an fortuna postulet ius. i. qd̄ iustū est si vbis.
tecū ita loq̄ret. q̄d tu ⁊c. Est aūt ſmo ppi⁹. Nāvt grāmatici pitiones docēt: poscim⁹ rē debitā ⁊ hone
stā: petim⁹ pcando ⁊ hūiliter: postulam⁹ ea q̄ iusta sunt ⁊ nob iure q̄dā debita. ¶ Quid tu hō ⁊c. fi
guratiue sūt hmōi interrogatiōes ⁊ amaritudis plene. q̄ rñsuz nō poscūt nisi forte negatiuū: q̄b⁹ indi
gnati ⁊ multū irati vti solēt. q̄circa apte dant b̄ fortūe ⁊ multū lacessite ob iniustas q̄relas. Boe. hēs Interro
grās velut vsus aliēis: legerē habe grās: ⁊ ita scptū repi in q̄busdā: ſz īterps forte simplicitudie vbi seqnt̄ gatio fi
illect⁹ vbi legēdū ē: nō hēs ius ⁊c. voluit legere hēs: ⁊ subaudire referrevl agere. nudū reb⁹ oib⁹. De gurata
hac miseria hūana Pli. li. vij. naturalis histo. c. j. Graphice scribit: cui⁹ vba sunt b̄ stati post pncipiū li Miseria
bri. Cū oia exeq̄ hūan⁹ negat animi⁹. Principiū iure tribuet hoī cui⁹ cā videt cūcta alia genuisse natura hūana.
magna ⁊ sceua mercede ꝯ tāta sua munera: vt nō sit sat̄ extimare parēs melior hois an tristior nouerca
fuerit. Ante oia vnū animā iū cūctoꝝ aliena alienis velat opib⁹: ceteris varie tegumēta tribuit: testas:
cortices: coria: spinas: villos: setas: pilos: pluuiā: pēnas: sq̄mas: vellera. Trūcos etiā: arboresq; corti
ce rdū gemino a frigoribus ⁊ calore tutata ē. Hoiez tātū nudū ⁊ i nuda humo natali die abiicit ad vagit⁹
stati ⁊ ploratū. Nullūq; tot aialiū alid ad lachrymas: ⁊ has ptim⁹ vite pncipio. At hercule risus pcor il
li ⁊ celerrim⁹ āte quadragesimā diē nulli dat. Ab b̄ lucis rudimēto q̄ ne feras q̄dē iter nos genitas vi
cula excipiūt ⁊ oim mēbroꝝ nerv⁹: atq; ifeliciter natū iacet manib⁹ pedibusq; deuinct̄: flēs aial ceteris i
peratuꝝ: ⁊ a supplicijs vitā auspicat̄: vnā tātū ob culpā: q; natū ē. Heu demētia ab his initijs existimā
tiū ad supbiā se genitos. Prima robor is spes: pmūq; tpis mun⁹ quadrupedi filem facit. Qñ hoi inces
sus: Qñ vox: qñ firmū cibis os: Qñ palpitās vertex: sūme iter cūcta aialia ībecillitat̄ indiciū. Jā mor
bi tot: atq; medicine tot ꝯ mala excogitate: ⁊ he q̄s subinde nouitatib⁹ victe. Cetera sentire naturā suā:
alia pnicitatē vsurpare: alia ppetes volat⁹: alia vires: alia nare: hoiem scire nihil sine doctrina: nō fari:
nō igredi: nō vesci: breuiterq; nō alid̄ nature spōte q̄p flere. Itaq; mkti extitere q̄ nō nasci optimū cēseret
aut q̄p ociosissime aboleri. Uni aiantiū luct⁹ ē dat⁹: vni luxuria: ⁊ q̄dē numerabilib⁹ modis: ac p singu
la mēbra: vni ābitio: vni auaritia: vni vniuersa viuēdi cupido: vni supstitio: vni sepulture cura: atq; etiā
post se defuture. Nulli vita fragilior: nulli rex oīz libido maior: nulli pauor pfusior: nulli rabies acrior:
Denicq; cetera aiantia i suo gne pbe degūt. Cōgregari videm⁹ ⁊ stare ꝯ dissilia. Leonū feritas iter se nō
dimicat: ſpētū morſ⁹ nō petit serpētes. Ne maris q̄dē belue ac pisces nisi i diuersa gna seuiūt. At hercu
le boi plurima ex hoie sūt mala: b̄ Pli. Quib⁹ sat̄ abūde miserā pditiōez nr̄am ondit: cū oīz aiantiū nu
dissimi ⁊ pauprimi nascamur: si mō rō defit qd̄ tñ nō sine mag̃ bñficio dei effectū putauero. Voluit em̄ redimio
de⁹ p̄ miseriā nr̄az supbie fomitē nob repimere: ⁊ p pauptatē mie materiā augere. nisi em̄ miseri sint nō ludicrū.
eēt i q̄ ospiciat mia. Licet áno redimere. nolito legere redimere. ē ei q̄rte piugatōis. Jus ēmari ⁊c. Sen.
q̄p fortūe istabilitatē mari cōparat: ſz nota sūt ei⁹ vba. Ludicri mei. recte decliauit. Nā valla ludicrū i scda
dedi. nō i tertia pferēdū docet ꝯ Pris. ⁊ ei⁹ imitatores: vt ꝯ Alex. Creſi hist̄oria satis diligēter exposita ē Creſus.
q; tñ lucē obscuris addere instituim⁹ ānuenimusq; nōnullos dubitare eo q̄p autorē eoꝝ q̄ in cōmētarijs
sci Tho. legunt̄ nō inuenerūt: idō nō pauca addem⁹. Fuit itaq; Creſus elytici fili⁹: genere lydus. q̄ p̄m⁹
grecos partim subegit tributis iposit̄: ptim sibi socios asciuit: ⁊ tm̄ ipio: thesauris oimq; rerū fortuna
creuit vt se felicissimū dicere nō dubitaret. Cū aūt Solō vir sapiētissim⁹ ⁊ legū athenieūsiū lato: p sistra
tū tyrānū fugiēs ad eū forte se recepisset: ⁊ ipe Creſus se exq̄sitissime vt ē apd̄ Laertiū: oim ornamētoꝝ
gne cōposuisset sublimisq; solio sedisset: interrogās Solonē: an pulchri⁹ vnq̄p spectaculū vidisset: rñdit
Solō se gallos gallinaceos: facianos ⁊ pauones pulchriores vidisse. Naturali ei illi flore ⁊ incredibili
speciositate vestiūt: Creſus aūt alieno. Alio tpe ondēs solōi thesaurū suū interrogauit an vidisſz aliquē
se beatiorē: cui solō. Tellū iqt vidi q̄ liberos suscepit ⁊ vidit ex his nepotes: mortu⁹ honestissime i bello
p pria dimicās. Itē cliobē ⁊ bithonē filios sacerdot̄ iunōis argiue: q̄ iugū subeūtes plaustro mr̄ez du
xerūt ad Junōis tēplū: q̄escēteq; i ipo delubro nō sūt āpli⁹ excitati: quoꝝ effigies tanq̄p viroꝝ q̄ optimi
extitissent argis factas apd̄ delphos collocauerūt. Cū aūt Creſus rursuz interrogaret. Et q̄d de me sen
tis: te inqt multoꝝ hoiz regē arbitror. qd̄vo interrogas: pri⁹ nō affirmauero q̄p audiuero te vita bñ funs
ctū esse. Quā Solonis snīaz Creſus tūc nō magni pendēs postmodū nimis veracē cognouit. Nam cū
esset porētia et aio vehemēs: Cyro psarū regi bellū mouit. Uñ hic illi pauloāte formidabilis fuisse dr: sz
mox miserād⁹: q; capt⁹ ⁊ cyro oblat⁹ iussus ēviu⁹ pyre iponi vt tot⁹ cōburereť: vict⁹ cōpedib⁹ ⁊ ligat̄ma
nib⁹; ⁊ q̄tuor decī lydoꝝ clarissimis pueris sup ipositū. Quo i loco mēor vbi solōis q̄ dixerat: añ supmā

die neminē beatū debere dici. sepenumero exclamauit: Solon. quasi diceret min⁹ verax mihi es. Dō Cyrus audiēs sibi significari id voluit: hoiemq; adduci: quē viuū vri mādauerat. Qua re intellecta vl tionē vt ipse aliqñ futurā metuēs creso pepercit: ⁊ flāmā extingui iussit. Dō cū ministri nō possent: pluuia vehemēs descēdit p quā cresus liberatus est: ⁊ ad cyrū ducr⁹: pcunctabat reū: cur se inuasisset. at ille respōdēs. Ut essem inq̄t cresus. Solutus aūt apud Cyrū oim primus cōsilio semp fuit. Hec de creso ex herodoto lib. j. excerpta sunt. Justinus aūt lib. j. dicit eū captū ⁊ remissum: sz modū remissionis tacet. cōmētū aūt. B. Thome addit fabulosa nō th aspernēda oīno. ¶ De paulo aūt cōsule rege persarū satis frigide loquit supio: cōmētarius: cū neutrius nomē ponat aliter q̄ in textu. Videt aūt loqui de Lucio emilio paulo macedonico. Et de psa rege macedonie ad eū captiuo deducto: de quo Vale. maxim⁹ lib. v. cap. j. vñ legēdū puto perse regis: nō psi: nec fuit rex psarū sed macedonū. Hec aūt pulchre recitat Plī. in de viris illustrib⁹ di. Lucius emilius paulus filius ei⁹q̄ apud cānas cecidit primo cōsulatu: quē post tres repulsas adept⁹ erat: de liguribⁿ triūphauit. Rerū gestarū ordinē in tabula pictū publice posuit. Jterū cōsul psen philippi filiū regē macedonū apud samotrachas cepit: quē victū fleuit: th in triūphum duxit. Hec ille. Cæterea vbi oēs fere codices habent: duo dolia. Unū quidē malū aliud aūt bonū: meliores qui pauci sunt: habent vnum quidem boni aliud autē mali. Nō em̄ dolia bona aut mala fuisse vult dicere: sz boni aut mali cōtinentia. Quid si hec ipsa mei mutabilitas ⁊c. Bonū argumentū cōtra eos q̄ egre patiunt fortune mutabilitatē. Nā si imutabilis esset maneret miseris ppetuo mala. nec esset ipsis ratio meliuscula sperandi. Cetera nota sunt.

Sctūs thomas

Jquantas rapidis flatibus incitus. Jstud est secundum metrum huius secundi quod dicit asclepiadeū ab inuentore: coriambicū a pede predomināte: q̄d sit pes coriamb⁹ prius habitū est: ⁊ constat illud metrū ex primo spōdeo ⁊ duobus coriābis ⁊ pirrichio vel iābo: quale metrū est illius hymni. Sāctor meritis ⁊c. secundū metrū dicit phēregratiū ab inuentore: cōstans ex primo spōdeo. secūdo. dactilo. tertio spōdeo vel trocheo. In hoc ergo metro fortuna cōqueritur de inexpleta cupiditate hoīz dicēs. Si copia. i. fortuna quā gentiles deā copiā appellabant pleno cornu fundat hoībus tantas opes quātas arenas versat. i. volui pontus. i. mare: incitus. i. cōmotus rapidis flatib⁹. i. impetuosis vētis: ⁊ si fundat tantas opes quot sydera fulgent in celo edita. i. orta stelliferis noctib⁹: ⁊ ipa copia nō retrahat manū auferēdo opes haud p non ideo humanū genus cesset flere. i. flendo proponere miseras querelas. ⁊ q̄uis deus prodigus. i. diues multi auri. i. ad modū pdigi multū aurū defundens: ipse deus libens eripiat vota hoīm ⁊ ornet auidos. i. cupidos claris honorib⁹: tñ ia parta. i. acq̄sita ⁊ possessa nil vidēt eis: sed seua rapacitas voras quesita. i. acquisita: pādit. i. manifestat: altos hiatus. i. receptacula cupiditatis. Et tunc q̄rit fortuna q̄ ia freno retentēt. i. detineāt certo fine cupidiem. i. auaritiā hoīm pcipitē. i. pcipitantē hoiem. fitis. i. desideriū habēdi fluens largis muneribⁿ ardescit in hoīe: ⁊ io ille q̄ trepidus terrore aduersitatis gemēs credit sese egentē: ille nunq̄ diues agit. i. vitā ducit. ¶ Nota circa hoc qō dicit pleno copia cornu. q̄ cū hercules quodā tpe lucrarent cū achiloo ⁊ achilous mutaret se in taurū: hercules apphendēs ipm p cornu effregit illud ⁊ repletū pomis ⁊ floribus odoriferis sacrificauit illud fortune: qō cornu dr fortuna q̄busdā pp̄ nasse plenū: q̄busdā vacuū: quibusdā semiplenū vñ in diuersum statū psperitatis ⁊ diuersitat hoīm ¶ Nota q̄ fortuna iuchit ō auaritiā hoīm. qō Tullⁱ⁹ in lib. Tuscu. qōnū dicit. Auaritia studiū pecunie hz: quā nemo sapiēs ocupinit ea em̄ q̄si malis venenis imbuta corp⁹ aimq; virilē effeminat. Ipsa em̄ insatiabilis manēs neq; copia neq; inopia minuit. Et in eodē b de auaritia dicit. Quid est q̄ multi cupiditate pecunie ferunt quot ista pturbant animi; vt nō multū absint ab insania. Dicit Seneca epla. lxxv. Auaritia nunq̄ habet ma-

¶ Metrū secundum libri secundi.

Si quantas rapidis flatibus incitus:
Pontus uersat arenas:
Aut quot stellifcis edita noctibus
Cœlo sydera fulgent:
Tantas fundat opes: nec retrahat manum
Pleno copia cornu:
Humanum miseras haud ideo genus
Cesset flere querelas.
Quis uota libens excipiat deus
Multi prodigus auri.
Et claris auidos ornet honoribus.
Nil iam parta uidentur.
Sed quæsita uorans sæua rapacitas
Altos pandit hiatus.
Quæ iam præcipitem frena cupidinem:
Certo fine retentent.
Largis cum potius muneribus fluens
Sitis adhæsit habendi.
Nunq̄ diues agit qui trepidus gemens
Sese credit egentem.

ſus malum niſi q̄ integra eſt. ⁊ ſeptageſima ſcō̄a epiſtola auaros comparat canibus dicēs. Vidiſti ali⸗
quē canē miſſum a dño panis fruſta aut carnis aperto ore captantē: q̄cquid arripit p̄mus integrum
deuorat: ⁊ ſemp ad ſpē futuri inh̄iat. Idem etiā euenit nobis q̄cq̄d nobis fortuna expectantib⁹ por⁊i
git: illud ſine oī volūtate dimittim⁹ ⁊ ſtatim ad rapinā alterius erigimur. ¶ Nota q̄ credit ſe egentē
nō eſt diues: ſed paup. q⁊ dicit Seneca p̄ma epl̄a. Non q̄ parū h̄z: ſed q̄ plus cupit paup eſt. Quid em̄
refert quātū illi in arca: quātū in h⁊reis iactat: ſi alieno h̄iatu īminet. No. q̄ diuitie nō tollunt auari
tiā: ſz augumētant. vñ Seneca. xvj. epl̄a dicit. Cōgregatur in te q̄cquid locupletes poſſiderunt. vltra
quātū pecunie modū fortuna te p̄uehat: auro tegat: purpura veſtiat: terrā marmore q̄ occulter: acce
dant ſtatue ⁊ picture. ⁊ q̄cq̄d vlla res elabor⁊auit: maior⁊a cupere ab h̄is deſiſtes. Vñ Juuenalis. In⸗
cerea pleno dū turget ſacculus ore. Creſcit amor nūmi quātum ipſa pecunia creſcit.

Aſcēſi⸗ Carmen aſclepia deum.

Si quātas ⁊c. Verſus eſt dicolos diſtroph̄os. Aſclepiadeus em̄ p⁊ior eſt: ph̄erecrati⁹ ſecun⸗
dus. Naz dicolos ō⁊ eo q̄ duo h̄abet gn̄a carminis. diſtroph̄os autē q⁊ poſt ſcō̄m reuertit
ad p⁊imū. Aſclepiadeus aūt eſt p̄p⁊ior verſus ab inuentor⁊e: cor⁊iābicus a pede p̄dominā te.
Pōt tn̄ aliter ſcandi: ⁊ quidē facilius: ita q̄ p̄mus pes ſit ſpōdeus: ſecūdus dactilus: ⁊ dein
de reliquatur ſyllaba abūdans: poſtea aūt remanēt duo dactili: q̄uis vltima poſſit eſſe lōga. Diome⸗
des grāmaticus docet ꝺ genus carminis reduci ad pentametrū addendo vnā ſyllabā: que tn̄ debet
eſſe b⁊euis: ⁊ poni poſt penulti. vt in tertio carmine ſi p̄ noctib⁹ ponat nocticulis: erit pētameter fic.
Aut q̄ ſtelliferis edita nocticulis. Docet etiā exametrū eſſe h̄abēs pētimemerim. ⁊ in fine dictiōes diſ
ſyllabas reduci ad h̄oc carmen ablatis dictionib⁹ diſſyllabis: vt ex illis duob⁹ exametris virgilianis.
Nymbo⁊ fere patria loca ferentib⁹ auſtris. Nuulſumq̄ h̄umeris caput ⁊ fine noīe cor⁊p⁹. fiūt duo, aſ⸗
clepiadei v̄ſus ſic. Nymbo⁊ in patriā ferentib⁹. Nuulſumq̄ caput ⁊ fine noīe. Docet p̄terea ꝺ carmē
reduci ad exametrū adiecta in fine diſſyllabā dictionē ſpondeū aut trocheū ꝓſtituēte: ⁊ poſt pētime⸗
merim: aut vna lōga: interdū duab⁹ b⁊euibus vt illud Horatij. Mecenas atauis edite regib⁹: ſic fiet
exametrū. Mecenas atauis de⁹ edite regib⁹ olim ⁊c. Scō̄m carmen etiā in p̄mo loco anapeſtū acci⸗
pit. aut v̄ſus ille ſitis ardeſcit h̄abēdi. vitioſus eſt ſic cor⁊rigēdus. Vis ardeſcit h̄abēdi. Sed de h̄is in
finitia ſatis. Deus p̄digus auri. Nō dicat. i. diues. q⁊ nō oīs diues eſt p̄digus. ſz p̄digus. i. p̄fuſus mul
ti auri: q̄ ſi p̄culagens ⁊ p̄fundens multū auri. Cetera nota ſat̄ puto: addā tn̄ vnū de cor⁊nucopie ⁊ de
achel⁊oo: vñ ablatū eſt. Cui⁹ q̄dē trāſfor⁊mationē i varias res Ouidi⁹ in p̄ncipio noni methamor⁊pho
ſeos ſatis deſcribit. Fabula eſt h̄erculē cū achel⁊oo duellū h̄abuiſſe p̄ dianira enei regis celidonie pul
cherrima filia: in q̄ cū tandē h̄ercules victor⁊ exiſteret: ⁊ achelous ſe nūc in anguē: nūc in taurū verte
ret: h̄ercules illi alterū cor⁊nu aufregit: q̄ ablato vici⁹ achelous ſe in fluuiū ſui noīs p̄cipitauit. copia
aūt nymph̄a cor⁊nu illud accepit. ⁊ de oī vbertatis gn̄e repleuit. Strabo ad h̄iſtor⁊iā referēs dicit: bel⸗
lū p̄pter achel⁊oi inundatiōes motū. poſt q̄ fertilitas ſecuta eſt. Dio. aūt in q̄nto bibliotheces dicit:
h̄erculē achel⁊oo fluuio cor⁊nu. i. quēdam ſinuoſum curſum abſtuliſſe faciendo eū in aliud lat⁹ fluere.
Vñ cor⁊nucopie. i. oīs fertilitatis abūdantia ſecuta eſt. Eſt etiā cor⁊nucopie amalth̄ee capr⁊e ablatū: cu
ius in faſtis Ouidius meminit. Fila aūt verba. Auaritia ſtudiū pecunie h̄z: q̄ in cōmentarijs dicit eſſe
Tullij in Tuſculanis: Sunt Saluſtij in catilinario.

¶ Proſa tertia ſecūdi libri.

Sāctus thomas

Is igitur ſi p̄ ſe tecū uerbis fortuna loque⸗
retur: q̄d p̄fecto cōtra hiſceres nō haberes
At ſiquid eſt quo q̄relā tuā iure tueris p̄
feras oportet dabimus tibi dicēdi locū. Boe. Tum
ego ſpecioſa quidē iſta ſunt inquā: oblitaq̄ retho
ricæ ac muſicæ melle dulcedinis tum tantū cū au
diūtur oblectāt. Sed miſeris maloꝝ altior ſenſus
eſt. Itaq̄ cū hæc auribus inſonare deſierint inſitus
animū mœror prægrauat. Phi. ita eſt inquit. Hæc
em̄ nondū morbi tui remedia ſed adhuc cōtuma
cis aduerſus curationes ꝺoloris foměta q̄dā ſunt.

¶ Proſa tertia ſecūdi libri.

Is igitur ſi p̄ ſe tecū h̄ic incipit tertia p⁊oſa h̄uiꝰ ſecun
di in qua pb̄ia p̄bat Boe. nō debere cōquerī de fortuna: q⁊
multa bona ſibi cōtulit. Et p̄mo inqui⸗
rit pb̄ia quid ſentiat de dictis fortune.
ſecundo bona fortune ſibi collata enu⸗
merat ibi. Verūtamē. Primo oſtendit
pb̄ia q̄ Boe. nihil h̄abebat loqui p⁊ra
fortunā. Scō̄o Boe. reſponder. Tertio
pb̄ia eius reſponſionē app⁊obat ſicut
patebit dicēs p̄mo. Si fortuna loquere
tur tecū h̄is v̄bis p⁊o ſe: p̄fecto p̄ certe
tu nō h̄aberes quid cōtra h̄iſceres. i. nō
h̄aberes vnde aperires os ad reſpōdē⸗
dū fortune. At ſi q̄d eſt quo tuā quere⸗
lam iure tueris. opz. i. neceſſe eſt vt p⁊o
feras: dabimus tibi locū dicendi. Tum
ego Boe. inquā. i. dixi vel reſpōdi. Spe
cioſa quidez iſta q̄ fortuna dixit: ⁊ ſunt

oblita. i. delinita, melle. i. delectatione rh̄etor⁊ice dulcedinis. ſ. quātum ad p̄ſam: ac p̄ ⁊ muſice dulcedi
nis. ſ. quātum ad metrū ⁊ cantū. Tum. i. tunc obelctent. i. delectant animū meū cum audiūtur: ſed ſen
ſus. i. p̄ceptio maloꝝ eſt altior. i. p̄fundior miſeris q̄ iſti poſſunt attingere. q. d. q̄uis v̄ba fortune ſup
ficialiter me delectent tn̄ ad p̄funditatē mei doloris nō attingūt. itaq̄. i. ergo cū h̄ec v̄ba fortune de⸗
ſierint. i. ceſſauerint inſonare auribꝰ meis mer⁊or inſitus. i. iniſſus p̄grauat animū meū. Tūc īmediate

pbia approbat responsionē boe.di. Ita est. Hec em̄ ẏba fortune nōdū sunt remedia tui morbi: sz sunq̄ quedā fomēta. i. munimenta aduersum curationē. i. cōtra sanationē ꝓtumacis doloris. Nā remedia q̄ penetrāt. i. īmittūt sese in ꝑfundū ꝓturbationū expellēdo cām radicalē tui morbi: ista amouebo. i. apponā cū fuerit tēpestiuū. ¶ Nota q̄ Boe. nihil habuit loq̄ ꝓtra ẏba fortune: q; verū dicit: ꝫ ꝓtra veritatē nō est loquendū. Nā ẏo oīa ꝓsonāt ꝫ veritas sibiipsi attestat ꝑm Aristo. ¶ Nota hisco est verbū inchoatiuū ꝫ ꝑfert ꝑ sincopā. q; regulariter deberet dici hiasco. Vñ hiscere est hiatū inchoare cū aliqs aperit os ¶ Nota q̄ oblit⁹ altera ꝑducta est participiū hui⁹ ẏbi obliuiscor: sed oblitus altera correpta descendit a ẏbo oblino ꝫ oblitus idē est qđ maculat⁹. vñ ẏsus. Immemor oblit⁹ notat oblit⁹ est maculatus. ¶ No. circa hoc q̄ dicit infit⁹ meror animū aggrauat: q̄ nō dolere de infortunio nulli ꝓtingit: nisi aīo multum eleuato sup fortunā: q; dicit Sene. xv. epla. Plus equo aīo te dolere nolo: sz vt non doleas vix exigere audeo. nulli aūt ista firmitas animi ꝓtingit: nisi mult̄ sup̄a fortunā eleuato. ꝫ subdit illud agamus ꝫ iocūda nobis fiat amissorum recordatio: nemo libēter ad id redit qđ nō sine tormento cogitatur⁹ est. ¶ No. q̄ ꝑ rhetoricā ꝫ musicā dulcedinem fortune. Boe. adhuc nō fuit restitut⁹ ẏtuti ꝫ sapie qđ attestat eī⁹ meror aggrauās animū. Nā ẏtus ꝫ sapia dolorē ꝫ merorē opprimūt. vñ Sene. xlv. epi. Quēadmodū munita lumia claritas sol obscurat: sic dolores mestitias iniurias: sapia ꝫ vt⁹ sua magnitudie elidit atq̄ oppimit

Dísco

Oblít⁹

Dolor.

ꝑpinq̄

¶ Verūtm̄ ne te existimare miserū velis. Hic pbia enūerat bōa fortūe. Boe. collata rōe q̄ nō debuit se estimare miserū: ꝫ ꝑma enumerat bona ꝑterita q̄ ipm felicē fecerūt. postea enūerat in q̄rta ꝑsona q̄ ipm in ꝑnti felicē ostēdūt. Primo igit pbia describit felicitatē suā ꝑteritā. Scđo excludit quādā obiectionē ibi. Qđ si idcirco. Primo enumerat q̄dā bona cōia. Scđo magis spālia. Scđa ibi. Preterea libet. Primo dicit. O Boe. ne. i. nō velis te existimare miserū: nūq̄d oblit⁹ es numerū: q̄ ꝑ ꝫ modū felicitat̄ tue: taceo. i. ptrāseo q̄ te desolatū. i. ꝑuatū parēte. i. pre ꝫ matre cura summor̄ viror̄. i. ꝓsulum romanor̄: te suscepit ꝫ tu delect⁹. i. de alīs electus in affinitatē ꝑncipū ciuitatis: cepisti ꝑus esse charus q̄ primus. qđ est ꝑciosissimū gen⁹ ꝑpinq̄tatis: q̄s nō ꝑdicabit te felicissimū: cū tāto spēdore tuor̄ soceror̄: cū tanto pudore coniugis. i. vxoris: ꝫ cū oportunitate. i. oportuna felicitate masculine plis⁹ q. d. nullus est q̄ nō iudicauerit te felicē in his. ¶ No. q̄ triplex est gen⁹ ꝑpinq̄tat̄. Primū qđ ꝓtrahitur ex genealogia. ꝫ in tali ꝑpinq̄tate aliqs simul efficit ꝑrim⁹ ꝫ charus. nā frater fratri est charus ꝫ ꝑpinquus. Alia est ꝑximitas q̄ ꝓtrahit ex matrimonio: ꝫ vocat affinitas. ꝫ in tali ꝑpinq̄tate aliqs ꝑus efficit ꝑpinqu⁹ q̄ charus. Tertia ꝑpinq̄tas ꝓtrahit ex bonis morib⁹ ꝫ ẏtutib⁹: ꝫ ꝺ est ꝑciosissimū gen⁹ ꝑpinq̄tatis: ꝫ in tali aliqs ꝑus efficit charus q̄ ꝑpinqu⁹ ꝛc. Boe. ꝑus factus fuit romanis ꝑncipibus charus rōne ẏtutis q̄ ꝑpinqu⁹ matrimonio ꝓhendo cū eis. ¶ No. q̄ pbia dicit boetium fuisse felicē spēdore soceror̄ in plr̄i: cū tm̄ nō habuerit nisi vnū socerū. Nam socer ꝺ: cuius filiā aliqs duxit. ꝫ nō legit q̄ Boetius habuit duas vxores. Ad ꝺ pōt dici q̄ hic accipitur socer large: nō tm̄ ꝑ pre vxoris: sz etiā ꝑ fratre q̄ large etiā pōt dici socer. ꝯ dicit plr̄ soceror̄. ¶ No. q̄ ex trib⁹ pbia dixit Boe. felicē fuisse: ex honestate soceror̄: pudore cōiugis: ꝫ opportunitate masculine plis. i. suor̄ filiorum. ¶ Preterea libet em̄ ꝑterire cōia. Hic pbia enumerat q̄dā bona specialia ex q̄bus Boe. nō ꝺz se existimare miserū. ꝫ dicit ego ꝑtereo. i. ptransire volo: q; mihi libet ꝑterire cōia sup. bona: ꝫ delectat meminisse ad specialē cumulū tue felicitatis. s. assumptas dignitates in adolescentia negatas senib⁹: ꝫ subdit. Si quis fructus mortaliū rerū habet vllum pondus beatitudinis. i. si ꝑpter aliqđ tale bonū ꝓ ꝺz dici felix: poterit ne memoria illius lucis. i. tue felicitatis quā iā dixā: deleri quātalibet mole. i. quocūq̄ pōdere ingruentiū malorū: q. d. nō possit deleri. ꝫ q̄ est illa felicitas cū tu vidisti liberos tuos. i. filios tuos pariter ꝓsules. i. in cōsules electos: puehi. i. duci de domo tua sub frequētia. i. diligentia patrū. s. senior̄: ꝫ sub alacritate. i. sub gaudio plebis: ꝫ tu cū eisdem filiis tuis insidentibus curules. i. sedes iudiciarias orator. i. ꝑdicator: regie laudis meruisti gloriā ingenij ꝫ facūdie cū tu medi⁹ in circo. i. in circulatione duor̄ ꝓsulū. s. filior̄ tuor̄: satiasti expectationē circūfuse multitudinis triūphali largitione. i. victoriali triūphatione: vt ego opinor: tu dedisti verba. i. deceptiōes fortune: cū te illa demul-

prouehi ſub frequentia patrum: ſub plebis alacri
tate uidiſti: cum eiſdem in curia curules inſiden
tibus: tu regiæ laudis orator: ingenii gloriã facun
diæ meruiſti: cum in circo duor̃ medius conſulũ
circunfuſæ multitudinis expectationem triũpha
li largitione ſatiaſti, dediſti ut opinor uerba for
tunæ dum te illa demulcet/dum te ut ſuas deliti
as fouet. Munus quod nulli unq̃ priuato commẽ
dauerat abſtuliſti. Vis ne ergo cum fortuna calcu
lum ponere? Nũc te primum liuenti oculo pſtrin
xit: ſi numerum modumq; lætorum triſtium ue
conſideres: adhuc te felicem negare non poſſis.

¶ Quod ſi iccirco te fortunatũ eſſe nõ exiſtimas:
qm̃ quæ tũc læta uidebãtur: abierũt. Non eſt quo
te miſerũ putas. qm̃ quæ nũc mœſta credunt: præ
tereũt. An tu in hãc uitæ ſcænã nũc primũ ſubitus
hoſpesq; ueniſti? ullã ne humanis rebus ineſſe con
ſtantiã reris: cũ ſæpe ip̃m hoiem uelox hora diſſol
uat? Nã & ſi rara eſt fortuitis rebus animi fides: ul
timus tm̃ uitæ dies mors quædã fortunæ ẽ etiam
manẽtis. Quid ergo referre putas? Tu ne illam mo
riendo deſeras: an te illa fugiendo?

do ei aliquid boni ꝙ ipſa te ita fouet. ¶ Nota ꝙ calculus in vna ſignificatione eſt paruus lapis q̃ cal
cãdo nos ledit. ⁊ talib⁹ lapillis vtebant antiq̃ cõputãdo: ideo calculare vl̃ calculũ ponere ponit ꝑ cõ
putare vl̃ ꝑ rõnẽ ponere: ergo dicit pbia. Vis ne ergo cũ fortuna calculũ ponere? quaſi dicat: nõ debes.
ſi cõputabis cũ ea: ipſa inuenier te multo felicior̃ ꝙ miſerũ. ¶ Q̃ ſi iccirco te fortunatũ eſſe. Hic pbia
excludit quandã obiectionẽ. poſſet em̃ aliquis dicere hec predicta bona non faciũt me felicem: q̃ ſunt
trãſitoria: hãc obiectionẽ excludit pbia dicẽs. Q̃ ꝑ ſz ſi nõ eſtimas te fortunatũ. i. felicẽ qm̃ ꝑ illa abi
erũt q̃ tũc videbant leta: etiã nõ debes te eſtimare miſerũ: q̃ que nũc credunt. i. videntur meſta prete
reunt. An ꝑ nũq̃d tu veniſti nũc primũ in hanc ſcenã. i. vmbrã vite: ſubitus. i. improuiſus: ꝙ pro ⁊ hoſ
pes. i. aduena: tu ignores q̃ gerãtur in hac vita ne ꝑ nunq̃d reris. i. opinaris vllã cõſtãtiã ineſſe huma
nis rebus: cũ ip̃m hominẽ ſepe diſſoluat velox hora mortis? Nã ſi fortuitis reb⁹ eſt fides ꝑmanẽdi: licz
rara: tm̃ vltim⁹ dies vite eſt quedã mors etiã manẽtis fortune. quid igit̃ putas referre. i. diſtare ne. i. an
tu deſeras illã fortunã moriendo: an pro vel illa te deſerat fugiendo. q. d. nihil refert quãtum ad cõſtan
tiam fortune: ſiue fortuna hominẽ deſerat: ſiue deſerat: manifeſtũ eſt ꝙ ꝑmanere nõ põt. ¶ Nota ꝙ i
rebus humanis nõ eſt cõſtãtia. cui⁹ ratio eſt. In iſto q̃ eſt genitũ nulla eſt cõſtãtia: q̃ nihil eſt genitũ
q̃ nõ fit corruptibile ⁊ nõ permanẽs: ſz res humane ſunt genite ⁊ ꝓducte: ergo ⁊c. ¶ Notãdũ ꝙ non
eſt durabilis fortune ꝓſperitas: q̃ ipſam cito fugat aduerſitas. vnde Gaufredus in poetria. Dib⁹ ne
crede tuis ſi tpe puo. Illuxere tibi mox ſunt clauſura ſerenũ. Nubila fata diẽ inducẽtq; crepuſcula no
ctẽ ⁊c. ꝓpter q̃ nõ ẽ adhibẽda fides reb⁹ fortuit̃. ¶ No. ꝙ pbia tãgit vnã rõnẽ: ꝙ fortuna nõ ſit ꝑſtãs:
que talis ẽ. hõ nõ eſt ꝑſtãs: ḡ nec fortuna. añcedẽs ptz q̃ hoiez ſepe diſſoluit velox hora mort̃: ꝑña ꝓba
tur ex hoc: q̃ fortuna nõ hz eẽ niſi circa hoiez: cũ ſit in gẽrib⁹ a ꝓpoſito. ij. Phyſi. ergo dicit pbia. nil dif
fert quo ad cõſtantiã fortune: ſiue fortuna derelinquat hoiem fugiẽdo: ſiue hõ derelinquat ipſam mo
riẽdo: quocũq; modo fiet ſemper ipſa eſt inconſtans ⁊ nõ permanẽs.

Occu
io.

Occupatio eſt cum dicim⁹ nos prete
rire aut neſcire: aut nolle dicere illud q̃ tamen maxime dixim⁹. ¶ No. ꝙ mos erat romanor̃ ante triginta annos nul
li cõferre aliquam dignitatem: niſi ꝓpter ſingularẽ dignitatẽ vel probitatẽ: vel ꝓpter publice rei euidentẽ vtilitatẽ
Boe. autem in adoleſcentia ante trigin
ta annos elect⁹ fuit in conſulem: et hoc
pbia vocat felicitatẽ cõmunẽ: non ꝙ cõi
ter oibus hoc cõcederet: ſz q̃ nõ ſolum
Boetio: ſz alijs paucis accidit. Refert
em̃ Tullius in lib. de amicitia ꝙ Scipio
ante triginta annos bis factus eſt ꝯſul.
Similiter germanicus ꝯſul fact⁹ eſt an
te trigita annos. ſed ſingularẽ felicitatẽ
Boe. tãgit dicẽs: cũ duos pariter conſu
les. ¶ Nota ꝙ ſm Iſidor̃ in lib. ethimo
logia⁹: curules erãt ſedes in q̃bus ma
giſtratus ſedẽtes iura reddebãt. Et di
cũtur curules a curru: q̃ tali ſede vtebã
tur in curru iudices q̃ vehebãt: vt expe
dit⁹ ppl̃o iudicia redderẽt. ¶ Nota ꝙ
cõſuetudo erat apud romanos: i electio
ne ꝯſulũ hr̃e ſmonẽ ad ppl̃m de laudib⁹
regũ ⁊ elector̃ i magr̃atũ: ⁊ ſi bñ ꝑdica
uit: inde glor̃iã ꝯſequebat. hmõi ſmonẽ
fecit Boe. in electiõe ſuor̃ filior̃ in cõſu
les: ⁊ ex inde ſua gloria fuit geminata: ⁊
q̃ ꝯſilijs ſmo ꝯſueuit fieri in triũphis i
laudẽ eor̃ q̃ obtinuerãt victoriam: ideo
hmõi ſermonẽ vocãt triũphalẽ largitio
nẽ. ¶ No. ꝙ q̃ bonũ aliq̃ ꝓmittit ⁊ nõ
adimplet. ille dat verba et nõ rem: et ſic
decipit. ergo dicit philoſophia dediſti
fortune verba. i. deceptiones promitten

Dareve
ba.

Calcul⁹.

cen. Is igit ⁊c. In hac ꝓsa neq; i sentētijs neq; i vbis multū ambiguitatis ē. Offēdi male scriptū liuiēti ꝓ liuēti. ꝺ: em̄ liueo scde ꝯiugatiōis. qꝺ liuiēs nōliuiēs facit Lurulus ⁊ curule pvnū r scribit. corripit em̄ p̄mā: lz a curru deriuet. Inueni tn̄ i q̄busdā currules vitiose scriptū. Sicut circū fuse multitudinis expectatiōe. cū legendū sic expectatione. Sz puto aditū esse triūpha li largitione: satiasti. ꝓ sermone seu cōtione Boetij: sz ꝓ largitiōe q̄ fiebat ppl'o: aut ad ꝓpetuā rei me moriā: aut ad captādā grām̄ ꝓ alijs mgr̄atib⁹ aut ꝓ eisdē iterū ipetrādis. Solebāt em̄ distribuere far. aut cicer: aut fabas: aut eiusmodi qui triūphant quoꝝ largitionem mutatam dicit Boe. Subtiliter autem per hec Boetius suam dignitatem legentibus hec proponit.

actus omas. Vm polo ,phebꝰ roseis quadrigis. Istud est metrū tertiū huiꝰ scdi. cuiꝰ p̄mꝰ vsus ꝺ: sapphicꝰ ab inuētore: trochaicꝰ a pede p̄domināte. metrū aūt secūdi versus ꝺ: gliconicū ab inuētore: coriābicū a pede predomināte. In hꝫ ergo metro phia declarat tribꝰ exēplis mutabilitatē mūdanoꝝ. Primū exēplum est de celestibus coporibus tale. Sole lucente in celo obscuratur lumen aliarum stellarū quo ad lumē: qꝺ tamē prius apparebat tēpore noctis: sz sole nobis lucente non apparet. vn̄ dicit in lr̄a. Cū phebus. i. sol ceperit. i. inceperit spargere. i. emittere lucē roseis q̄ drigis. i. roseo curru: stella hebetata. i. obscurata: flām̄is. i. lumini bꝰ solis p̄uenientibꝰ ipa: pallet. i. pallida fit ꝺm albētes vultꝰ. Secūdū exēplū est i terre nascētibꝰ tale. zephiro flāte terra ornat floribꝰ: sz austro flāte flores deficiūt. Ecce mutatio i terrenascētibꝰ. vn̄ ꝺ: in lr̄a: cū. i. q̄n̄ nemꝰ irrubuit vernis. i. vernalibꝰ rosis: flatū zephiri tepētis. i. calētis si auster nebulosus spiret. i. flare inceperit insanū. i. insanie: iā decus rosaꝝ abeat spinis. i. recedat de spinis. Tertiū exēplū est de mari tale. Cn̄ mare nō agitat vētis apparet trāquillū sz vētis agitatū efficit tēpestuosū. Ecce mutabilitas maris. Vn̄ dicit in littera. Sepe mare radiat. i. splendet trāquillo sereno. i. serena tranquillitate: immotis. i. nō motis fluctibꝰ: sepe aquilo. i. vētus ille concitat. i. prouocat feruentes procellas. i. tempestates verso equore. i. moto mari. Tūc hortatur phia ne credamus bonis fortune di. Si mūdo cōstat. i. pmanet sua forma rara: vt ex dictis patet: ⁊ si mūdus variat tātas vices. i. alternatiōes: tūc crede caducis. i. trāsitorijs fortunis hoim. i. noli credere: ⁊ loq̄tur ironice. debet em̄ intelligi ꝓ cōtrariū: crede. i. noli credere bonis fugacibꝰ qualia sunt bona fortune. qꝺ patet ex ꝺ: q; cōstat. i. manifestū ē: ⁊ est positū. i. stabilitū eterna lege. i. diuina lege: vt nihil genitū ꝙstet. i. īmutabiliter pmaneat. ¶ Nota q; poete attribuunt soli quadrigā q̄ ꝺ: a numero q̄ttuor eq̄ꝝ: Poete aūt fingūt currū solis trahi quattuor eq̄s: propter quattuor diuersitates solis. Nā cū sol orit est rubeꝰ. hora tertia splēdēs: hora meridiei feruēs: sed hora vespertina est tepēs. Lune vo attribuūt bigā: ꝓpter duas ꝓprietates lune. nā luna virtualiter est frigida ⁊ humida. ¶ Nota circa hoc q; dicit fortuitis bonis. Sene. dicit in lib. de ꝙsolatiōe filij helye. Nūq; ergo fortune credidi que cū mecū videret pacē agere: omnia quecūq; in me indulgentissimē confere bat: pecuniā: honores: gratiam eo loco posui: vnde posset sine motu meo repetere. interuallū magnū inter me et ipsaz habui. itaq; nec illa abstulit nec emisit. Neminē aduersa fortuna cōminuit: nisi quem secūda decepit. ſFortuna fortes metuit: ignauos exponit: opes auferre pōt: aiam autem surripere non potest. ¶ Nota q; phia bona fortune appellat caduca: q: dicit Sen̄. lxvij. epi. Dia ista in que casus dominū exercet seruilia sunt. sicut pecunia: honores imbecilla sunt: fluida: mortalia sunt: ⁊ possessiones incerte. ¶ Nota' dicit nullum genitū esse cōstans. dicit Sene. epla p̄allegata: sed multo ante. Dia mortalia minuūtur: cadūt: deterūtur: crescūt: decrescūt: exhauriūtur: implētur. Itaq; in illis in tā icerta sorte inequalitas est: diuinoꝝ autem vt natura est.

Quadriga solis. Biga lune.

Ascen. Vm polo phebus ⁊c. Carminis huius primus versiculus est sapphicus cōstās trochēo: spōdeo: dactilo: trochēo: et iterum spondeo vel trochēo. Dicit autem sapphicus a muliere inuētrice que sappho dicitur. Hendecassyllabus. i. vndecim syllabarum a numero ipsarum: trochaicus a pede predomināte. Secundus versiculus est gliconicus ab inuētore. Dactilicus

¶ Metrū tertium secundi libri.

Vm polo Phœbus roseis quadrigis
Lucem spargere cœperit:
Pallet albentes hebetata uultus
Flammis stella præmentibus.
Cum nemus flatu zephiri tepentis
Vernis irrubuit rosis:
Spirat insanum nebulosus auster:
Iam spinis abeat decus.
Sæpe tranquillo radiat sereno
Immotis mare fluctibus.
Sæpe feruentes aquilo procellas
Verso concitat æquore.
Rara si constat sua forma mundo:
Si tantas uariat uices.
Crede fortunis hominum caducis:
Bonis crede fugacibus.
Constat æterna positumq; lege est:
Vt constet genitum nihil.

a pede predominante. constat enim spondeo et duobus dactilis: sed vltima syllaba communis est. Nihil autem hic dubitabile occurrit. Castigaui tantum mendosa precipue in fine. Vbi Sene. male allegabatur. vbi etiam constat repperi pro constet. Nam primo loco legendum est constat. Sed secundo constet: vel potius perstet. In principio quoq; meminerit grāmaticus quadrigas: bigas: trigas ꝛc. in singulari apud idoneos non reperiri.

¶ Prosa quarta secundi libri.

Sāctus thomas

VM ego uera inquā cōmemoras. O uirtutū oim nutrix. nec inficiari possum pspe/ritatis meæ felicissimū cursum. sed hoc ē qd recolētē uehemētius coqt. Nā in oi aduersitate fortunæ infelicissimū gen⁹ infortunii est/fuisse felicē. Phi. ¶ Sed q; tu inqt falsæ opinionis suppli/ciū luis/id rebus iure iputare nō possis. Nā si te hoc inane nomen fortuitæ felicitatis mouet/q̄ pluri/mis maximisq; abūdes mecū reputes licet. Igitur si qd in oi fortunæ tuæ censu p̄ciosissimum possidebas/id tibi diuinitus illesum adhuc: inuiolatūq; seruatur/poteris ne mel iora quæq; retinēs de infortunio iure c̄ausari? Atqui uiget incolumis illud p̄ciosissimū humani gn̄is decus Symmachus socer

Um ego vera inquā ꝛc. Hec ē quarta ps̄a huius secūdi in q̄ pb̄ia ꝓbat Boe. non esse conquerendum de fortuna ꝓpter presentia bona q̄ ipse dereliquit. Et p̄/mo Boe. cōfitetur se fuisse felicē deplā/gens p̄sentem infelicitatez. Scō̄o pb̄ia ostendit ip̄m esse felicem in p̄senti statu ibi. Sz qd̄. Dicit ḡ Boe. q; pb̄ia nutrix oīm virtutum inquā cōmemoras vera nec possum inficiari. i. negare velocissimū cursum. i. recursuz mee ꝓsperitatis. Sed hoc est qd̄ coquit. i. anxiat vehemēter me recolentē p̄teritā ꝓsperitatē nā in oī aduersitate fortune infelicissimuz gen⁹ infortunij est fuisse felicē ꝛ iā sup. nō esse. ¶ No. q; pb̄ia dr nutrix oīm virtutū: q: oīs virtus ꝓsistit in medio: mediū aūt nō attingit nisi recta rōne: sz recta ratio est sapie ꝛ pb̄ie. Item cū pb̄ia diuidat in practicaz ꝛ speculatiuā: ipsa includit prudentiā: q̄ est recta rō agibiliū. ex. vi. Ethi. Prudētia aūt est colligata oīb⁹ vtutib⁹. ex eodē sexto. ppterea pb̄ia dr nutrix oīm vtutū. ¶ No. q; recordatio p̄terite felicitatis coquit hoiem. iō dicit Señ. lxv. epla. Illud agam⁹ vt iocūda nobis fiat amissoz recordatio. Hoc aūt ꝓtingit cū anim⁹ p̄parat⁹ est ad amissionē eoz. ¶ No. q; duplex est infortuniū. quoddā ꝓtinuū: aliud interpolatū siue discōtinuū. Primū infortuniū est infelix. scōm infelicissimū. Infortuniū em̄ ꝓtinuū ex ꝓsuetudine min⁹ nocet: q: dicit Seneca in lib. de trāquillitate animi. Tolerabilius est bona nō acq̄rere q; acq̄sita amittere. ideoq; letiores videbis q̄s fortuna nūq; respexit: q; quos deseruit. Itē dicit in libro de ꝓsolatiōe filij helye. Vnū hz bonū assidua infelicitas: q; illos indurat q̄s verat. Infortuniū aūt discōtinuū est cuz aliq̄s mutat de aduersitate in p̄speritatē: ꝛ iterū de p̄speritate in aduersitatē. ꝛ tale est infelicissimū gen⁹ q: sepe deiecit hoiem in desperationē. vñ Samarien. als paup henric⁹. O bona p̄speritas vbi nunc es: nunc mea vsa est In luctū cythara: fit lachrymosa lyra. O mala dulcedo subito q̄ sumpta venenas. Que bona cōpēsas mellea felle graui. ¶ Sz qd̄ tu inq̄t. Hic pb̄ia ostēdit Boe. in p̄nti eē felicē ꝓpter multa bona q̄ adhuc possidet. Scō̄o ꝓbat felicitatē fortuitā nulli posse totaliter euenire. Tertio ꝓbat verā felicitatē in bonis fortuitis nō ꝓsistere. scō̄a ibi. Quis est em̄. tertia ibi. Atq; vt cognoscas. Primo ponit pb̄ia q; nō dz q̄rulari Boe. de infortunio: cū abūdet adhuc plurib⁹ bonis: ꝛ illa bona pb̄ia enumerat. scō̄o ipsa ꝓsolabat eū ibi. cū igit̄. Dicit p̄mo sic. o Boe. tu luis. i. pateris suppliciū falsę opinionis. i. illud nō pōt iure iputari reb⁹. nā si mouet te inane nomē fortuite felicitat̄: licet. i. licitū est vt tu putes. i. cōputes mecū q; plurimis: q; p ꝛ: maximis bonis abūdes. si igit̄ illud bonū tibi seruat diuin⁹ illesum q; p ꝛ inuiolatū: qd̄ tu possidebas p̄ciosissimū in oī censu. i. thesauro tue fortune: poteris ne retinēs queq; meliora iure causari. i. cōqueri de infortunio? q. d. nō. tūc enumerat bona ei⁹: atq; pro certe: illud p̄ciosissimū dec⁹ humane gn̄is. s. symmach⁹ socer tu⁹: iste viget. i. floret incolumis. i. sanus: qd̄ inquā decus nō segnis. i. nō tardus emeres: p̄cio vite. q. d. tm̄ diligis eū q; vitā tuam ꝓ eo exponeres. Symmach⁹ vir tot⁹ fact⁹ ex sapia ꝛ vtutib⁹: ille secur⁹ suarū sup. iniuriarū ingemescit de tuis iniurijs: viuit vxor tua modesta ingenio. p̄cellēs pudore pudicitie: ꝛ vt icludā breuiter oēs dotes. i. virtutes ei⁹ ipsa est filis p̄ri suo. s. Symmacho: ꝛ ipsa exist̄ exosa. i. tediosa huiⁿ vite: tm̄ tibi seruat spiritū. i. ipsa tm̄ viuit ꝓpter te: quo. i. in q̄ vno ego ꝓcesserim tuā felicitatē minui sup. q; vxor tua rabescit. i. tristat̄ lachrymis ꝛ dolore desiderio tui: qd̄ dicā liberos sup. tuos ꝓsulares: quoz specimē. i. similitudo ingenij p̄ni. i. tui vel auiti. Aui ipsoz. s. Symmachi: q̄ fuit au⁹ ipsoz ex pte mr̄is: elucet vt in id etatis pueris: q. d. liberi tui sunt sil̄es p̄ri ꝛ auo ipsoz ī prudētia: inquātū etas pmittit. ¶ Notādū sicut inferius ꝓbabit̄: q; in reb⁹ fortuitis nō pōt ꝓsistere vera felicitas; iō illi q̄ adoptiōe taliū rerū felices se existimabāt: ꝛ ex amissione earū infelices falsa opinione decipiebant̄: ꝛ sz in opinione eoz sic eēt: nō tm̄ erat in re. Jō di. pb̄ia ad Boe. O tu falsę opinionis supplicīū luis id reb⁹ iputare nō potes. ¶ No. supplicīū falsę opinionis est in re. vñ Señ. xvij. epla. Mult̄ parasse diuitias nō fuit finis miseriarū: sz mutatio diuitiarū. nec ego miror. nō em̄ in reb⁹ est vitiū; sz in aīo. sep⁹ em̄ opinione q; re laboram⁹; er

Infortuniū.

go infortuniũ Boe. nõ erat iputádũ rebus: q: nõ erat: sed iputádũ fuit falsse opínioní. ¶ No. q pbía ostẽdit pñtẽ felicitatẽ in trib⁹ ꝓsistere. s. in amicís: in vxore pudica: ⁊ filiox suox prudẽtia. Primo em̃ Amicus ad felicitatẽ req̃runt amici. Nã amic⁹ est pcíosissimũ gen⁹ diuitiarũ. ex octaua ꝓsa hui⁹scdi. ⁊ Arist. ix. Ethi. Nemo eligit viuere sine amicis habẽs reliq̃ bona: ⁊ ꝑm Tul. in lib. de amicítia. Qui amicítiã tollit de mũdo solẽ tollere videt: ⁊ Señ. in de remedíjs fortuitox. Nihil est pei⁹ q̃ꝑ amicos nõ hr̃e: si amí cũ pdidisti aliũ q̃re: ⁊ ibi eum q̃ras vbi inenias: ⁊ q̃re inter artes liberales: iter recta ⁊ honesta officia: q̃re in laborib⁹ Vxor ad mẽsam ista res nõ q̃rit. Scdo req̃rit ad felicitatẽ politicá vxor pudica q̃ vera est. vñ Sene. in de remedíjs fortuitorũ. Multe inter ꝓbas matrimonialis ordínis ceperunt esse exempla meretricularũ: q̃ꝑ multas ex cõiugibus optimis pessimas videamus: ex diligentissimis dissolutissimas: ex liberalissimis rapacissimas: etiã si bonã vxorẽ habuísti: nõ potes affirmare eã eẽ ꝑmansurã in illo ꝓposito: nihil tã nobile: nihil tã vagũ: Prole. q̃ꝑ feminarũ volũtas. Tertio requíritur ad felicitatẽ politicá ꝓles: q: ꝑm arísto. ꝓmo Ethi. Nõ oino felix est qui spẽ turpis est: aut solitarius aut ꝓle carens. ¶ No. ꝑm Hug. specímen est pulchritudo: vel similítudo: vel signũ: vel ímago vel noticia: vel experimentũ: vel bonũ operis documentũ: sed in ꝓposito accípitur pro similitudine. Itez ꝑm eũdem auitus ta. tum. ab auo habitus: vel possessus: vel ad ipm ptinens: ⁊ ponit quã doq̃ ꝓ antiquo. ¶ Cũ igitur precipua Hic pbía ex dictis cõsolabatur Boe. di. Ex quo pcipua cura. i. maxima cura retinende vite. i. saluande vite sit mortalibus: o te felicez si cognoscas tua bona: cui etiã nũc suppetũt. i. abũdãt talia bona q̃ nemo dubitat eẽ charioza ipa vita q̃re iam ficca lachrymas: et noli flere nõdũ cm̃ oĩs fortuna est tibi exosa. i. aduersa ad vnũ. i. oĩno: nec tibi ĩcubuit. i. insteterit: tẽpestas. i. aduersitas nimiũ valida: qm̃ tenaces anchore. i. amici ínseparabiles: hẽrent. i. firmiter manẽt: q̃. s. anchore nõ patiũtur tibi abesse solamen pñtis tpis: nec spem futuri tẽporis: ⁊ dicit Boe. pcor vt hereant. i. maneant ille anchore: q: ipsis manentibus: vtcũq̃. i. qualitercunq̃ res se habeãt: nos enatabímus euadẽdo aduersitatẽ fortune: sed o pbía tu vides quãtũ decus nostri ornamẽti. i. bonox exteriox quíbus ornabamur: decesserit. subíũgit pbía. Nos ꝓmouímus aliquãtulum animũ tuũ ad ꝓsolationẽ si nõdũ píget te totius: tue sortis: q: maior pars salua tibi manet sed nõ possz ferre tuas delitias q̃ tam luctuosus. i. plen⁹ luctu atq̃ anxius conqueraris alíquid abesse tue beatitudíni. i. felicitati. ¶ Nota q̃ ficut moris est oĩm amarissima. q: oĩa abscíndit: oĩa deuorat. Et q: aliq̃ iudícant se nõ timere mortem: ⁊ tñ ꝑm Señ. in de remedíjs fortuitox sic: vita est oĩm dulcíssima. Oĩa em̃ appetunt, esse ⁊ viuere: ideo vnũquodq̃ naturaliter nititur ad saluandum vitã. qua nihil est charius si ergo Boe. possedit bona q̃ charioza sunt vita: non debuit se estímare míserum: sed magis felicem. ¶ No. q pbía amicos appellat anchoras: sicut cm̃ tẽpestate incũbente per anchorã nauis retinetur: ⁊ a periclitatione saluat: sic ĩminente aduersitate fortune hõ fidelibus amicis ne succumbat infortunío sublata: fideles em̃ amici retinent hoiem ímpetu fortune agitatũ: ne totaliter deíjciatur a sua stabilitate. ¶ No. ꝑm Hug. suppetere est subminístrare vel supabũdare. sed pígere est pigrũ esse: vel penitere: vel grauare: vel offendere. ¶ Quis est em̃ tã cõposite felicitatis. Dic pbía ꝓbat felicitatẽ nulli posse totaliter euenire. Scdo ostẽdit q̃ quãto aliq̃s est facilior: tãto leuior aduersitate ꝓsternit. Tertio ꝯcludit ex hís felicitatẽ fortuitã amarã esse ⁊ miserã. Quarto ínuehit ꝓtra hoĩes. scda ibi. Adde q̃ felicíssimi. tertia ibi. q̃ꝑ multis. quarta ibi. Quid igit o mortales. ꝑmo sic. Quis est hõ tã cõposite felícitatis. i. tã copiose felix: vt nõ rixaret. i. discordaret ex aliq̃ pte cñ q̃litate. i. cũ dispositiõe sui. i. sue fortune: q. d. null⁹ est ita felix. q: ꝯditio. i. stat⁹ hũanox bonox est anxia res. i. misera res q̃ nũq̃ꝑ hoĩ tota ꝓueniat vel nunq̃ꝑ ꝓpetua tota subsistit. Tñc declarat q̃ nõ tota ꝓueniat hoĩ: q: huic. i. alicui hoĩ ex

& qđ uitæ p̃cio nõ segnis emeres: Vir totus ex sapia
uirtutibusq; fact⁹ suarũ secur⁹ de tuis ingemescit
iniuriis. Viuit uxor ingenio modesta, pudicitiæ pu
dore p̃cellẽs: & ut oẽs dotes eius breuiter includã:
pri similis. Viuit inquã tibi, q̃ tm̃ uitæ hui⁹ exosa
spiritũ seruat. Quo uno felicitatẽ minui tuã uel
ego ipsa cõcesserim, tui desiderio lachrymis ac do
lore tabescit. Quid dicã liberos cõsulares: quoꝝ iã
ut in id etatis pueris uel pñi uel auiti specimen
elucet ingenii? ¶ Cũ igit̃ p̃cipua sit mortalib⁹ uitæ
cura retinẽdæ. O te si tua bona cognoscas felicem
cui suppetũt etiã nũc q̃ uita nemo dubitat eẽ cha
riora, quare sicca iã lachrymas. Nõdũ ẽ ad unũ oẽs
exosa fortuna. Nec tibi nimiũ ualida tẽpestas in
cubuit. qñ tenaces hærẽt anchoræ q̃ nec pñtis sola
mẽ, nec futuri spẽ tpis abesse patiũtur. Boe. Et hæ
reãt inquã p̃cor, illis nãq; manẽtibus: utcũq; se res
habeant: enatabimus, sed quãtũ decus ornamẽtis
nostræ decesserit uides. Phi. promouimus inquit
aliquãtulum, si te nõdum totius tuæ sortis piget.
Sed delitias tuas ferre non possum: qui abesse ali
quid tuæ btitudini tã luctuosus atq; anxius conq̃
raris. ¶ Quis est enim tam compositæ felicitatis

ut nō aliq̄ ex pte cum ſtatus ſui q̄litate rixet? anxia
em̄ res ē humanoꝝ cōditio bonoꝝ & q̄ uel nūq̄ to
ta ꝓueniat: ul' nūq̄ ꝑpetua ſubſiſtat. huic cēſus exu
berat ſed ē pudori degener ſanguis. Hūc nobilitas
notū facit: ſed anguſtia rei familiaris ĭdufus mal
let eē ignot'. Ille utroq; circunfluus: uitā cœlibē de
flet. ille nuptiis felix orbus liberis alieno cēſū nu
trit hæredi. Ali' ꝓle lætat' filii filiæ ue delictis mœ
ſtus illachrymat. Iccirco nemo facile cum fortunæ
ſuæ cōditiōe cōcordat. Ineſt em̄ ſingulis q̄d inexpt'
ignoret / expertus exhorreat. ¶ Adde q̄ feliciſſimi
cuiuſq; delicatiſſimꝰ ſēſus ē: & niſi ad nutū cuncta
ſuppetāt / oīs aduerſitatis iſolēs minimis q̄buſq; ꝓ
ſternit' / adeo pexigua ſunt q̄ fortunatiſſimis ſum
mā btītudinis detrahunt. O mult̄ eſſe cōiectas
qui ſeſe cœlo ꝓximos arbitrant'; ſi de fortunæ tuæ
reliquiis pars eis minima cōtingat? Hic iꝑe locus
quē tu exiliū uocas / icolētib' p̄ria ē. Adeo nihil' eſt
miſeꝝ niſi cū tu putes. Cōtraq; btā ſors oīs ē æqua
nimitate tolerantis. Quis eſt ille tā felix q̄ cum de
derit impatiētiæ manus' ſtatū ſuum mutare nō
optet. ¶ O multis amaritudinib' hūanæ felicita
tis dulcedo reſpſa ē; q̄ ſi etiā fruenti eſſe iucūda ui-

huberat cenſus. i. abundat pecunia: ſed aliud ſibi deficit. quia degener ſanguis: id eſt ignobilitas: eſt ſi
bi pudori. i. hunc. i. aliū hominē nobilitas facit notū: ſed ipſe incluſus anguſtia rei familiaris. i. paup
tatis: mallet. i. magis vellet eſſe ignotus: ille. i. alter homo: circūfluus. i. circūdat' vtroq;. i. tam diuitijs
q̄ nobilitate: ipſe deflet celibē vitā. i. caſtā vitā. i. q; nō pōt' forſan ducere vxorē. Ille. i. aliter felix nuptijs
ſcz habendo vxorē: orbus. i. carēs liberis. i. pueris ipſe nutrit. i. cōgregat cēſum alieno hęredi. Ali' aūt
letat' ple: ipſe meſtus illachrymat. i. in
gemiſcit delictis. id eſt ꝑ crimínibus fi
lij vel filie ſue. Iccirco nemo facile ꝓco
dat cū ꝓditione ſue fortune. Ineſt em̄ ſin
gulis ſup. hoībus aliq̄d q̄ ipſe inexper
tus ignoret vel exptus: et ipſum exhor
reat. ⁊ ſic ritat' cū q̄litate ſui ſtat'. ¶ No
ta q̄ nō eſt hō tā felix q̄n iueniat aliquā
ꝓditionē in ſe quā vellet nō hꝫ: propter
q̄ miſera eſt cōditio humanoꝝ bonoꝝ:
q; nunq̄ hoī tota ꝓuenit: q; aliquis con
tēnere oīa poteſt: ſed oīa habere nemo
pōt. ⁊ elicit' vna ratio ex lra. Illi cōditio
humanoꝝ bonoꝝ nō tota ꝓuenit: cui ſu
us ſtatus in aliquo diſplicet: ſz null' in
uenit' tam felix cui ſtatus non diſpliceat
in aliquo: ſicut declaratin littera: ergo
⁊c. Itē ſanguis ſeruilis conditionis di
citur degener: q; hoies naturaliter libe
ri ſunt: ſed per ſeruitutē degenerāt a na
tura. ¶ Nota. q̄ vita casta dicitur vita ce
lebs: quaſi celeſtis. q; in carne viuere ꝑ
ter carnem eſt vita celeſtis et angelica.
¶ Nota ſm Hugui. illachrymari eſt in
tus lachrymari: vel cū dolore lachryma
ri: et eſt deponētis generis: lz ſm antiqs
inueniatur neutralis generis. et ſic po
nit Boe. hic in neutrali gñe meſtus illa
chrymat. ¶ Adde q̄ feliciſſimi cuiuſq;
Hic oſtēdit p̄ia. q̄ hō magis felix leuio
ri aduerſitate ꝑſternit' cū hoc cōparan
do Boe. ad alios. et dicit. Adde p̄dictis
q̄ ſenſus cuiuſlibet hois feliciſſimi. i. for
tunatiſſimi: eſt delicatiſſimus. i. impa
tientiſſimus: niſi ad nutū ſuū cūcta ſup
petāt. i. abundēt: iꝑe erit inſolēs. i. impa
tiēs oīs aduerſitatis: ⁊ ꝑſternitur a ſua
felicitate: quibuſq; minimis aduerſitati

bus: adeo peretigua ſunt. i. valde exigua q̄ fortunatiſſimis detrahunt. i. auferunt ſummā. i. perfectionē
beatitudinis. O Boe. q̄ multos eſſe coniectas. i. opinaris q̄ ſeſe arbitrent' ꝓximos eſſe celo. i. deo: ſi
eis cōtingat minima pars de reliquijs. i. de particulis reliq̄s tue fortune. Hic locus quē tu vocas exi
liū eſt patria incolentibus. i. habitantibus: et ita eorum iudicio ſpectat ad felicitatem vniuerſaliter. er
go de rebus fortuitis concludit. Adeo nihil eſt miſerū niſi cū tu putes. i. niſi reputatione animi tui exi
ſtimes: q̄ ꝑ ⁊ cōtra. i. per contrarium oīs ſors eſt beata equanimitate. i. patientia animi tolerantis: q̄s
eſt ille tam felix qui cū dederit manus impatiētie. i cū fuerit factus impatiens: quin ipſe non optet mu
tare ſtatum ſuū? q. d. nullus eſt tā felix. ¶ Nota q̄ forſan aliquis diceret nulli hoī placet ſtat' ſuus: ſi de
eſt ſibi magnū fortuitū: licz defect' modici boni nō impedit cōplacētiā ſtatus q̄n homo totaliter ſit felix:
Hꝫ excludit p̄ia dicēs. Quāto aliq̄s eſt felicior: tanto eſt delicatior: ⁊ quāto delicatior: tāto magis graua
tur ex defectu modici boni. ⁊ ſic feliciſſimis detrahit complemētū beatitudinis. ¶ Notadū q̄ vna ⁊ ea
dem res eſt quā vnus iudicat ſpectare ad miſeriā: alius iudicat ſpectare ad felicitatem: ergo dicit p̄ia.
Locus quē tu exiliū vocas incolētib' eſt p̄ria. ¶ Notādū eſt quātūcū q̄ homo ſit abūdās reb' fortui
tis ſi aliq̄d diſplicet ſibi i ſtatu ſuo: iꝑe optat ſtatū ſuū mutari ꝓmēdādo ſtatū alteri'. vñ miles emerit'
laudat ſtatū mercatoris: ecōtra mercator exptus ꝑicula marina laudat militiā. Silr legiſpiti laudant a
gricolas ⁊ agricole ⁊ banos. Silr exēplū ptz in boe. de ſco. diſcip. de filio icōſtāte q̄ hñs diſplicētiā vni'
ſtatus ſemp aliū aſſumpſit. ¶ No. q̄ dicit nihil eſt miſerū niſi cum putes. vnde dicit Seneca nona epi
ſtola. Miſer eſt qui ſe beatum non iudicat. licet mundo imperet non eſt beatus: qui ſe beatum nō eſſe Miſer
putat. ¶ O multis amaritudinibus. Hic p̄ia oſtendit fortuitā felicitatē eſſe amarā et miſerā dicens

Ꝫ multis amaritudinib⁹ dulcedo ḫumane felicitatis est respsa.i.permixta:q̄ etiā si videak iocūda ḫoi fruēti:tn̄ nō pōt retineri:quomin⁹ ꝑut ḫō ḫabeat eā:cū velit.i.nō potest retineri ad volūtatē ḫois.⁊ liquet.i.manifestū est q̄ mīsera sit btitudo rerū mortaliū:q̄ nec ꝓpetua ꝑdurat apō equanimos.i. apud cōstantes vel patiētes:nec ipsa tota.i.simul:delectat anxios.i.miseros. ¶ No.q̄ felicitas et dulcedo ḫumana nō est sine amaritudine:q⁹ dicit bt⁹ us Bern̄. Nunq̄ in ḫonore sine labore: nū q̄ i ꝓlatiōe sine tribulatiōe:⁊ nūq̄ in sublimitate sine vnitate q̄s cē pōt. Jtē alan⁹ in anticlaudia no di. Sz nihil inuenio qō i oī pte beate viuat:quē multas nobis deferre q̄relas possit:si nostrā velit accusare ineruā. ¶ Quid igit o mortales.Hic pbia inuehit ꝓtra ḫoies ⁊ dicit sic. O mortales q̄re petitis.i.q̄ritis extra.i.in reb⁹ exteriorib⁹ felicitatē positā intra vos.error ⁊ insscitia.i. ignoratia cōfundit vos: oīdam tibi breuiter cardinē.i.radicē summe felitatis. Est ne aliq̄d tibi ꝓciosius teipso? nihil inq̄es. Si igit fueris cōpos tui p trāq̄llitatē ai tu possidebis qō nūq̄ amittere velis.s.delectationē i opatione pfecte vtutis:nec fortuna poterit tibi auferre. ¶ No.q̄ duplex est btitudo pfecta ⁊ impfecta. Perfecta btitudo habet post hāc vitā: ⁊ est vita eterna de qua loquit bt⁹ us Job.di. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū ⁊ quem misisti. Jesum xp̄m. Alia est btitudo impfecta que pōt ee in p̄nti vita quā pbi posuerūt ꝓsistere in opatione optime virtutis. vnde radit talis est trāquillitas ai ex moderatiōe:⁊ sedatiōe passionū: p habitū vtutis. p tale aūt tranquillitatē ḫō efficitur sui ꝓpos vt nō subijciak passionib⁹. Jsta aūt trāquillitas nō est q̄renda in reb⁹ exteriorib⁹ sz solū ḫz ee in aio ḫois. de qua btitudine ⁊ trāq̄llitate ḫic loquit pbia di. Quid igit o mortales ⁊c. Sen̄. loquēs de eadē felicitate. ix. epi. di. Sūmū bonū extrinsecus instrumēta nō q̄rit: domi colit: ex se totū est: incipit esse fortune subiectū si quā partē sibi foris q̄rit. Jtē Sen̄. xiiij. epi. di. Felicitas auiditas tuta ē: q̄ sit aut vñ ꝓueniat q̄ris: ex bona ꝓsciētia: ex honestis cōsilijs: ex rectis actiōib⁹: ex cōtēptu fortuitoꝝ. ⁊. xxxj. epi. di. Illud bonū est querēdū qō nō fiat indies deteri⁹. q̄d ē hoc: animi⁹. sz ḫic rect⁹ bonus magn⁹: q̄d aliud voces ḫūc animū q̄ deū in corpe humano ḫospitatū: ⁊. xlj. epi. di. Lauda bonū i ḫoie qō eripi nō pōt: est ꝓpriū ḫois. q̄ris q̄d sit illud? animus ⁊ ratio pfecta rōnale nāq̄ aial est ḫō. ¶ Atq̄ vt agnoscas. Hic pbia ꝓbat verā felicitatē nō posse ꝓsistere i reb⁹ fortuitis trib⁹ rōnib⁹. sc̄am ponit ibi. Ad h̄. tertiā ibi. Et qm̄. ꝑma ratio talis est. In illo nō ꝓsistit felicitas ḫois qō pōt auferri ab ḫoie: Sz bona fortuita sūt ḫmōi. q̄ ⁊c. Maior ē nota. q⁹ summū bonū ē ꝓpriū ḫois: bonū aūt qō auferri pōt: nō est sūmū bonū. q⁹ illō qō auferri nō pōt meli⁹ btis est eo qō auferri pōt. Minor pz bona fortuita p̄nt auferri: cū sint mutabilia. vñ dicit i lra. Ut agnoscas tudinē nō posse ꝓstare in reb⁹ fortuitis: sic collige p tales ratiōes. Si btitudo ē summū bonū nature degētis: rōne.i. nature rationalis: nec illud est summū bonū quod vllo modo pōt eripi id est auferri. q⁹ illud bonū qō nequeat id non potest auferri: hoc p̄cellit id est meli⁹ est ⁊ dignius eo quod potest auferri: ex quo manifestū est quod mutabilitas fortune non possit aspirare id est accedere: ad beatitudinem accipiendam. ¶ Nota q̄ beatitud⁹ est summū bonū. q⁹ in. iij. ḫuius secūda p̄sa dicitur. q̄ beatitudo est status perfectus aggregatione omnium bonorum: et beatitudo est summum bonum nature degentis id est viuentis ratione: id est nature rationalis sicut ḫois q⁹ ḫominum genus viuit arte ⁊ ratione ex proemio methaphisice. Nullū em̄ aliorum animaliū est felix. ⁊. x. Ethi. Bruta em̄ animātia nemo felicitabit. primo Ethi. ⁊ talis beatitudo non consistit in bonis exteriorib⁹: sed in actu sapientie: quia dicit in libro Poli. Testis mihi est deus: q̄ in bonis exteriorib⁹ non consistit summū bonū. et idem in eisdem. Nos sumus felices vt dij. dij autem non sunt felices bonis exteriorib⁹: ergo nec ḫomines. Nota licet in bonis exteriorib⁹ fortuitis non consistat felicitas formaliter et essentialiter: tamen felicitas consistit in eis organice. quia deseruiunt ad felicitatem verā. sine em̄ rebus exteriorib⁹ quarū fortuna domina est: non ꝓtingit esse felicē sup. organice. ex lib. de bona fortuna. et. x. Ethi. Op⁹ est exteriori prosperitate omni enti. Natura em̄ per se nō est sufficiens ad speculādū: sed oportet cibum potū et reliquū famulatū preexistere. ¶ Ad ḫec quē caduca ista felicitas vehit. Hic pbia ponit secundā rōnē q̄ talis est. Ille q̄ felix est fortuita felicitate; aut scit eā mutabilē esse; aut nescit. si nescit est igno-

deat tn̄ quominus cū uelit abeat retineri non possit. Liquet igit q̄ sit mortaliū rex misera btitudo. q̄ nec apud æq̄nimos ꝓpetua ꝑdurat; nec āxios tota delectat. ¶ Quid igit o mortales extra petitis intra uos positā felicitatē? error uos insscitiaq̄ cōfundit. Ostēdā tibi breuiter summæ cardinē felicitatis. Est ne aliq̄d tibi teipso ꝓciosius? nihil inquies. Igit si tui cōpos fueris: possidebis quod nec tu amittere unq̄ uelis: nec fortuna possit auferre. ¶ Atq̄ ut agnoscas i his fortuitis reb⁹ btitudinē cōstare nō posse; sic collige. Si btitudo ē sūmū naturæ bonū rōne degentis; nec illud est summū bonū qd eripi ullo mō pōt: qm̄ ꝓcellit id quod n eq̄at auferri/manifestū ē q⁹ ad beatitudinē ꝓcipiēdā fortunæ istabilitas aspirare nō possit. ¶ Ad hæc/quē caduca ista felicitas uehit; uel scit eā/uel nescit esse mutabilē. si nescit/quænā btā sors esse pōt ignorātie cæcitati? Si scit/metuat necesse est ne amittat;

ans:ꝛ ꝑ ꝓñs est infelix:si scit eā mutabilem esse necesse est ꝙ timeat ne eam amittat:cui aūt ineſt con
rinuus timor:felix esse nō pōt. Unde dicit in littera sic. Ad hec.s.predicta addam aliā rōnez. homo quē
vehit.i.ducit ista caduca.i.fortuita felicitas:vel scit eā esse mutabilez vel nescit.si nescit:quenā sors bea
ta.i.felicitas beata pōt esse cecitati ignorātie:q.d.nulla.si scit eā esse mutabilem:necesse est vt metuat ne
amittat illud qđ nō dubitat posse amitti: quare cōtinuus timor nō finat ipm esse felicem. Et forsan di
ceres hō nō timet amissionē fortune.q:
nō curat vtrū eā amittat vel nō. hoc ex
cludēs pbia dicit. Si amiserit bonū for
tuitū:ꝛ putat illud negligendū.i. nō cu
randū:tunc illud bonuz erit valde exile
qđ amissum ferat equo aio.i. equali aio
sicut cōseruatū:ꝛ ꝓ ꝓñs illud nō est sum
mū bonū. ¶ No.ex tertio huiꝰ prosa no
na.vera ꝛ pfecta felicitas facit hoiez po
tentem:reuerendū:celebrez:ꝛ letū: ergo
vera felicias excludit timorem: et ꝓ ꝓñs
ꝯtinuus timor q̄ excludit letitiā nō finit
esse felicem. Unꝫ Sene.ir.epla. Ille bea
tissimꝰ est ꝛ securus sui possessor:q̄ crasti
nū diē sine solicitudine expectat. ¶ Item
nota ex quo felicitas cōsistit i speculatio
ne dei ꝛ substantiarū separatarū:ipa ex
cludit cecitatē ignorātie:in qua ignoran
tia felicitas esse nō pōt. ¶ Et qm̄ tu idez
es. Hic pbia ponit tertiā rōnem q̄ talis
est. Si beatitudo cōsisteret in rebꝰ fortui
tis:cū bona fortuna finiunt morte hois
sequit ꝙ ois homo morte fieret miser:qđ nō est verū:q: multi ꝓ morte cōsecuti sunt felicitatē: sicut mar
tyres:ꝛ alij sancti qui ꝓpessi sunt maxima tormenta vt cōsequerent beatitudinē in aia. Dicit ergo sic in
littera. Qm̄ tu idem es sup. homo:cui ego scio esse pſuasum ꝓ multis.i. valde multis demōstrationibꝰ
mentes.i.aias hoim nullo mō esse mortales:ꝛ cū sit clarū.i.manifestū: fortuitā felicitatē finiri.i.termi
nari morte corpoꝛ sup.hois:nequit.i.nō pōt dubitari:si hec fortuita felicitas potest afferre.i.dare bea
titudinem:quin oīe genus mortaliū.i.hoim labatur in miseriā in fine mortis:sed si scimus multos.s.
sanctos quesisse fructū beatitudinis nō morte solū:verū etiā doloribꝰ ꝛ supplicijs:quonāmō.i. ꝓ quem
modū presens vita sup.bonis fortuitis ornata:pōt facere beatos: q̄ vita transacta.i.terminata nō effi
cit miseros:q.d.nullo mō. ¶ No.cuius presentia est causa felicitatis eius:absentia est causa miserie et
infelicitatis:ꝛ hoc clarissime poterit apparere ex isto simili:sicut em̄ nauta per sui presentiā est causa fe
licitatis nauis:sic eius absentia est causa ꝓclitatiōis eiꝰ.ex.ij.phi. Si ergo bona fortuita per sui presen
tiam essent causa beatitudinis:ꝓ sui absentiā essent cā miserie. Cū aūt in morte hois bona fortuita relin
quunt hoiem fugiendo: ꝛ homo relinquit ea moriendo: ois homo post mortē esset miser ꝛ infelix.qđ
falsum est. Nā multi post mortē cōsequunt beatitudinez. Et qꝛ forsan aliqs diceret mortuo hoie morit
ꝛ aia eius:ꝛ sic homo post mortez nullā cōsequitur beatitudinē. hoc excludens pbia dicit ad Boe. Tu Aia rō
es idem ille cui pſuasum est multis demōstrationibꝰ aias hoim esse immortales. ¶ No.ꝙ oēs leges in nalis.
hoc conueniunt ꝙ aia intellectiua hois sit immortalis. separat em̄ ab alijs sicut ꝓpetuū a corruptibili.ex
ij.de anima.ꝛ hoc est rationabile:qꝛ aia intellectiua cū sit immaterialis: nō est educta de potentia ma
terie:sed ab extra:i.a deo. Ipsa em̄ sm̄ beatū Aug.creando infunditur ꝛ infundendo creatur: propter
qđ cum abscisio materie sit causa ꝓpetuitatis per cōmentatorem primo celi ꝛ mundi. Anima intellecti
ua ꝛ immaterialis existens ipsa est immortalis.

Ascensꝰ

Tum ego ꝛc. Hec ꝑsa sane multa eruditionis plena habz. nec multa expositiōe indiget. Sunt
tū grāmaticis annotāda. Primo illud. Sed qđ inquit:sic cōstrues. Sed tu nō possis iure im
putare rebꝰ id qđ tu luis.i.pateris supplicīū.i.tanꝙ supplicīū false opinionis.i.ꝓpter falsam
opinionem inditū: vel lege vt quidā. Supplicio false opinionis. Scđo scias vitiose positum
esse ꝙ particulā cū suplatiuo in eo significatu in quo poni videt in textu:vbi đ:ꝙ plurimis maximisq̄
ꝛc. Accipit em̄ pro li ꝙtum:ꝛ sic vult positiuū nō suplatiuū: vt sic reputes mecum ꝙ magnis.i.ꝙtum
magnis ꝛ ꝙ multis.i.ꝙtum multis abūdes. Posset tamē saluari cōgruitas si sic ordinet. Reputes.i.
cēseas mecū ꝙ sup.abūdes adhuc ꝙ plurimis.i.valde multis: ꝛ ꝙ maximis.i.valde magnis: ſz ꝓ
stria melius cotexit. Tertio scies vitiose dici sm̄ Laurentiū:meliora quecq̄.dicendū est optima q̄q̄:sed
Boe.nō oēm elegantiā obseruat. Qđ dico nō vt autorē reprehendā:sed vt memorē faciā lectorem ne ꝓ
lege habeat q̄cūq̄ ab eo dicta sunt:precipue in genere dicendi. Quarto vbi dicit patri filis.scies preci
pi a peritioribꝰ grāmaticis hoc adiectiuū similis.tunc dtō iungi quādo qualitatem exteriorem respicit
tunc aūt gtō quando mores:qꝛ ergo hic de moribus loquit. dixisset potius patri similis: quod tamen
hoc loco prudenter ꝛ nō vitiose cauit.qꝛ nimius fibilus fuisset: patris similis; ad quem vitandum di

Similis ꝓ̄it Vir. Immitis achylli ⁊ infelicis vlixi: in gtō dulcius: ergo dixit patri filis. nō tm̄ dixisset recte tibi filis

Exosus. sed tui in ea significatiōe. Quinto scias osum ⁊ exosus sepe actō iūgi. nō tm̄ vitiose dixit Boe. q̄ vite hu

Tui. ius exosa. Utrūq; em̄ recte dr. ⁊ vitā exosa: ⁊ vite. Sexto scies optime dictū tui desiderio. vbi nō recte di

Ut. ceret tuo: qr capit passiue. Sēsus em̄ est desiderio tui. i. quo tu ab ea desideraris. Sed desiderio tuo est quo tu desideras. Septimo scies latine dictū vt in id etatis pueris. Solet em̄ vt eleganter capi: ꝑ eo ꝙ est scdm. quēadmodū est si dicā. tu loqueris bene vt gallus. i. sm ꝙ gallus solet loqui. ita hic. Specimē .i. decus auiti ingenij elucet pueris vt in id etatis. i. sm ꝙ in ea etate solet pueris elucere. Ornatius etiā dixit cura vite retinēde ꝙ si dixisset cura retinēdi vitā. Quia gerūdiua noia pulchre ponunt pro gerun

Celebs. dijs. Octauo scies celibē dici non eum tm̄ q̄ caste viuit: sz oēm extra legitimū mrīmoniū viuentē: etiā si

Quisq;. luxuriosissim⁹ sit: vñ celibatus est status extra cōnubiū viuentiū siue caste siue incaste. Autor est Valla multicq; alij. Aduerte aūt diserte dictū felicissimi cuiusq; delicatissim⁹ sensus est: qr q̄sq; tā in obliquo ꝙ recto: ⁊ tam in eodē casu positū ꝙ in alio suplatiuū efflagitat. Nec min⁹ docte dictū est ꝙ multos esse cō iectas: qr ꝙ valet q̄tū. qđ positiuū vult. Itē vbi dr hic ipe locus quē tu exiliū vocas: elegāti⁹ diceret qđ exiliū vocas: sublato ꝑnoie tu. Utroq; tm̄ mō grāmatica cōstat eo ꝙ exiliū appellatiuū est. Nono q̄tū ad sniam aduerte: hāc materiā pulchre haberi in p̄ncipio sermonū Horatij. videat ibi qr supfluus esset hic ponere: nisi forte sint qui eos nō habeant: quib⁹ sufficiāt vticuli. Qui fit mecenas vt nemo quā tibi sortem. Seu ratio dederit seu sors obiecerit illa Cōtentus viuat: laudet diuersa sequentes ⁊c. Decimo

Lachry/ mo. scies. lachrymo apud Therē. ⁊ apđ Cice. in de somno Scipionis: ⁊ alibi repiri. ne obsoletū putes. Vñ scies locū esse a cōmentario male lectū: habeat pro abeat. ⁊ ita male expositū esse. quomin⁹ pro vt: lege

Quomi nus. ergo sic. tm̄ quomin⁹ cū velit abeat retineri nō possit. Et exponēs ordina sic. tm̄ fortuna nō possit retine/

Abeat. ri quomin⁹. i. vt nō abeat. i. recedat dū. i. q̄n velit. Nec ipsa tota. i. ex oīi parte delectat animos: qr vt dic Hora. Nil est ex oīi parte beatū: qđ ab Horatio Alanus sumpsit: sicut alia plura. Quia aūt Alan⁹ hic

Ad hec. adducit quē cōstat multo post beatū Thomā fuisse: certū est eos cōmērarios nō esse sancti Thome: sal tem totos. Adhec quē caduca. Ad hec. i. insup̄ preterea: sed vsitatius est in singulari ad hoc: pro eo qđ est preterea: vt apud Salustiū. Cognouerā paruis copijs bella gesta cū opulētis regib⁹. Ad hoc sepe fortune molestiā tolerasse: facūdia grecos: scia belli gallos añ romanos fuisse. Cetera oīa nota puto.

Sctūs thomas

Quisq; volet pennē. Hic icipit quartū metrū hui⁹ scdi: qđ dr metrū anacreōtiū ab inuento re: iābicū a pede p̄ednante: di metrū a numero pedum: catalecticū: qr deest vna syllaba ad cōplementū metri. huic metro adiūgit metrum pherecratiū sic dictū ab inuentore: de quo superius dictū est. In hoc ergo pbia cōmendauit vitā mediocrē p talem metaphorā. Edifi/ ciū cōstructū in loco min⁹ altovr: get tem pestatib⁹ ventor: ⁊ fundatū in loco are/ noso defluit: sed fundatū in loco humili ⁊ saxoso vtrūq; vitat incōmodū. Sic vi/ ta p̄sens nimiū eleuata ꝑsperitate: vel nimiū depressa aduersitate frequenter euentu inopinato calamitatib⁹ defluit. mediocris autem secura permanet. dicit ergo in littera. Quisquis homo cautus volet ponere sedem perennem: idest fir/ mam mansionem: ⁊ ipse stabilis exist̄s nec velit sterni. idest deiici sonoris flati/ bus euri illius venti: ⁊ quisquis curat spernere pontum minantem fluctibus: idest mare fluctuans: ille vitet ⁊ cacumen. idest summitatem alti montis: ⁊ vitet arenas bibulas. i. siccas. Tunc assignat cau sam quare debeat vitari in edificando cacumen alti montis: quia illud scilicet cacumen alti montis vr get. idest flando p̄emit: auster proteruus. i. ventus impetuosus. tunc assignat causam quare debeant vitari arene. quia he: scilz arene solute. i. diffuncte per ficcitatem: recusant ferre. i. nolunt portare: pen/ dulum pondus. idest labile vel pendens pondus. Tu ergo fugiens periculosam sortē. i. euentū ame/ ne sedis. idest amene mansionis: ⁊ certus existens memento figere. i. stabilire domum tuam in humi/ li saxo. i. depresso lapide: q̄uis ventus miscens equora. i. voluens maria tenet. i. seuiat ruinis. i. flatib⁹ ruinosis: tu felix conditus robore. i. firmitate quieti valli. i. munitionis: tu serenus. i. tranquillus: du/ ces. idest ages euum. i. vitam tuam: ridens. i. deridens ⁊ pro nihilo habens iras. i. persecutiones ethe/ reas. i. aure vel venti seuientis. ¶ Nota ꝙ omnis virtus superfluitate corrumpitur: cum virtus consi/ stat in medio. Et em̄ virtus electiuus habitus immediate consistens recta ratione determinatus: ideo omnis superfluitas tanq̄ vitiosa vitanda est. Philosophia ergo docet vitare superfluā prosperitatez quā designat per cacumen alti montis que posteritas plerūq; impugnatur inuidia ⁊ potentia magna

¶ Metrum quartum secūdi libri

Visquis uolet perennem
Cautus ponere sedem:
Stabilisq; nec sonoris
Sterni flatibus euri.
Et fluctibus minantem
Curat spernere pontū,
Montis cacumen alti
Bibulas uitet arenas.
Illud proteruus auster
Totis uiribus urget.
Hæ pendulum solutæ
Pondus ferre recusant
Fugiens periculosam
Sortē sedis amœnæ:
Hūili domū memēto
Certus figere saxo.
Quis tonet ruinis
Miscēs æquora uētus:
Tu cōditus quieti
Felix rubore ualli:
Duces serenus æuum,
Ridens ætheris iras.

tum q̄ p ventū impellentē designat. Docet etiā vitare nimiam pauptatē: quā designat bibula arena. q̄ pauptas recusat ferre idigētiā necessariox. q̄ p pōdus pēdulū designat. idigētia em̄ grauat hoiem ad modū pēduli pōderis. ¶ No. securitas p̄m Tullīū in rhetorica sua: est vt̄ icōmoditates iminētes tc̄ ichoate rei affines nō formidās: q̄ securitas maxīe appetēda est: ꝓpter qō pbia docet appetere vitā mediocrē: q̄ reddit hoiem̄ securū. p̄m illud poeticū. Medio tutissim⁹ ibis. tc̄ Lato. Tuta mage ē pup pis modico q̄ flumīe ferī. Quā vitā mediocrē designat p hūile saxū: in q̄ edificiū ipetu vēti nō deiicit nec inūdatiōib⁹ tāq̄ bibula arena dissoluit. ¶ No. q̄ duplex ē pauptas: volūtaria tc̄ leta: alia inolūta ria tc̄ tristis. Pria pauptas est appetēda. scda fugiēda. De prima loquit Sene. ij. epist. Honesta res est leta pauptas. Pauptas em̄ expetita secura est. Et. xviij. episto. O lucille incipe cū pauptate hre cōmer ciū: gaude ꝓtēnere opes. nemo al's est deo dign⁹: quicq̄ opes ꝓtēpserit. Scda pauptas. s. inolūtaria tc̄ tristis fugiēda est: q̄ mortalis est tc̄ rōne tristitie stupefacit tc̄ corrūpit naturam.

Ascēsus Perēnis

QUisquis volet perennē tc̄. Versus hic est dicolos distrophos. i. duox generū a scdo ad pri mū reuertēs. Cuius primū genus dr anacreontiū. Perēnis tc̄ b̄ perēne est res durās totū annū. Et q̄ annus in se redit: solet perēne vocari qō ppetuū est. dr etiā perēnis in scda declinatiōe maxime apud antiquos. Mouet aūt mediocritatē seruandā: vt Ouid. dicēs. Medio tutis fimus ibis. Alta em̄ petūt vēti. vt dicit ibidē Ouidius. Perflat altissima vēti. Arena aūt stabile solū nō pbet. dicēte saluatore Matth. vij. Stulto ait vir stulto q̄ edificauit domū suā sup arenā tc̄. Arene di cunt bibule: q̄ bibūt aquā fere īsatiabiliter. Muis tonet ruinis. pōt exponi q̄uis. i. q̄tūuis: seu q̄tū cunq̄ bibule: q̄ bibūt aquā fere īsatiabiliter. Muis tonet ruinis. pōt exponi q̄uis. i. q̄tūuis: seu q̄tū cunq̄ vent⁹ miscēs eq̄ra ruinis tonet: tu ꝓdit⁹ q̄ti. i. ad q̄tē repositū: duces euū seren⁹ tc̄. Multa sūt cūq̄ vent⁹ miscēs eq̄ra ruinis tonet: tu ꝓdit⁹ q̄ti. i. ad q̄tē repositū: duces euū seren⁹ tc̄. Multa sūt hic adiectiua p subintellectas cōiunctiōes ꝓstruēda. nā sine cōiunctiōe duo adiectiua vitiose dantur vni substātiuo. Vult aūt dicere magnā cē securitatē eius q̄ mediocribus ꝓtentus est.

¶ Prosa quinta secūdi libri.

Sed qm̄ rōnū iā i te meax fomēta descēdūt: paulo ualidioribus utēdū puto. Age em̄ si tā caduca & momētanea fortunæ bona nō essent: quid in eis est qd aut uestrū unq̄ fieri q̄ at: aut nō pspectū consideratūq̄ uilescat? ¶ Diuitiæ ne uel uestri uel sui natura p̄ciosæ sunt? Quid eax potius: aurū ne an uis cōgestæ pecuniæ? Atqui hæ fūdēdo magis q̄ coaceruādo melio⁹ nitēt. Siq̄dē auaritiā semp odiosos: largitas claros facit. Q si manere apud quēq̄ nō pōt qd trāsfert in alterum:

Sāctus thomas.

¶ Prosa q̄nta secūdi libri. Sed qm̄ rationū iā i te. Hic incipit q̄nta pſa huius secūdi in qua pbia ponit remedia magis mouētia Boe. ad ostēdēdū ꝙ bona fortune sunt cōtēnēda: tc̄ minus eē dolēdū de amissione eox. ista iaūt remedia sunt rōnes sumpte ex ꝓditionib⁹ particulariū bonox fortune. s. diuitiarū: honox: potestatū tc̄ glie. Et primo ostēdit b̄ de diuitijs ꝙ nō sunt magnopē appetēde ponēdo vnā rōnē gnalē respicientē oia bona fortune. secūdo ponit rōnes de diuitijs ibi. Diuitie. Primo intendit talē rōnē. Null⁹ magnopē debet illō appetere qō nō pōt eē suū tc̄ qō i se cōsideratū ē vile: sz oia bōa fortuita sunt hmōi q̄ sūt mutabilia: iō nō pnt eē ꝓpa hoīs:

ꝫ in se cōsiderata vilescūt: ergo tc̄. Unde dicit in littera. q̄m̄. fomēta. i. medicamēta mearum rationum in te descēdunt: q̄ ego video te paulatim fortunam contēnere: puto esse vtendum paulo validioribus rationibus: id est magis mouentibus. Age. est aduerbium hortandi. Si enim bona fortune nō essent caduca. i. casualia tc̄ momentanea. idest transitoria ad modum momenti. quid est in eis qō vnq̄ queat fieri vestrum: aut qō perspectum tc̄ in se consideratū nō vilescat: quasi diceret nihil. ¶ Nota ꝙ bona fortune sunt caduca tc̄ transitoria. q̄ dicit Sen. lxx. epi. Oia bona fortune nobis accidunt: sed nō adherēt: tc̄ si abdicantur sine vlla nostri lachrymatione: discedunt. ex quo patet si mutabilia sunt: tc̄ nō sunt p̄pria bona hoīs: q̄ p̄m eundem Sen. Nihil p̄priū dicas ꝙ mutari pōt. ¶ No. ꝙ bona fortune in se cōsiderata vilescunt: q̄ dicit Joannes chrysostomus. Bona fortune in seipsis veterascūt tc̄ cōsumunt: aut ab extraneis dolo vel violentia vel calūnia diripiunt. ¶ Diuitie ne vel vestri vel sui natura. Hic pōs ponit rōnes de diuitijs in spāli ꝙ nō sunt magnopere appetēde. Scdo probat hoc generaliter de diuitijs ibi. Quid aūt. Prima diuidit in quinq̄ partes p̄m ꝙ sunt quinq̄ genera diuitiarū. que pbat nō multū esse appetenda. s. pecunia: gemme: possessiones: vestes tc̄ famuli. Primo ostendit propositū de pecunia. secundo de gemmis: ibi. An gemmarū. Tertio de possessionib⁹: ibi. An vos. Quarto de vestib⁹. ibi. Jam vero. Quinto de famulis ibi. An vo. Primo duab⁹ rōnibus probat diuitias nō multū esse appetēdas. scda ibi. At eadē. prima rō talis est. Illa nō sunt multū appetenda q̄ nec ex sui natura nec ex natura vtē tis sunt p̄ciosa: diuitie sunt hmōi. ergo tc̄. Maior est nota q̄ nihil appetit nisi bonum tc̄ p̄ciosum. Minor declarat: diuitie nō sunt bone ex sui natura: q̄ nō faciūt bonū eū cui adueniunt: nec sunt bone ex parte vtentis: q̄ nō inquantū cōseruant: sic em̄ faciūt hoīes auarū: nec inquantū distribuunt: q̄ sic relinquūt hoies: dicit em̄ in lra. Diuitie vel sunt p̄cioſe sui natura: vel natura vestri vtentiū eis. Et q̄d earū est potius. i. p̄ciosius: an aurū: an vis cōgestē pecunie. i. cōgregate. atqui pro certe hē. s. diuitie nō sunt p̄cioſe cōseruādo eas q̄ melio⁹ nitēt effundēdo. i. distribuēdo eas q̄ coaceruādo. i. retinēdo eas siq̄dem auaritia q̄ pecuniā coaceruat semp facit hoies odiosos: tc̄ largitas que pecuniā effundit facit cla

ros.i.honestos.subdit. Et si illud qđ trãsferk in alterũ nõ põt manere apud quẽq̃:tũc est p̃cíosa pecunia:loquẽdo ironice.cũ ipsa vsu largiendi trãslata ĩ alíos definit possideri. ¶ No.q̃ aliq̃d est bonũ duplíciter.vel ex natura suí:vel ex natura vtẽtis. Et illud đ: bonũ ex natura suí qđ a se vel ĩ se hz vñ sit bonũ:ꝛ cuícũq̃ aduenít facít íp̃m bonũ.sicut recta ratio:pax ꝛ fíkia. Sz illud đ: bonũ ex p̃te vtẽtis q̃ si alíqs ꝓueniẽter vtak aliq̃d boní inde ꝓuenit.vñ nota fm beatũ Berñ. Solus erro: hoim facit q̃ aurũ et argẽtũ reputátur p̃cíosa cũ nõ sint nísi terra rubea ꝛ alba. ¶ No.q̃ Señ.lxxxviij.epí.pbãs díuítías nõ esse bonas sic arguít. Qđ bonũ ẽ bonos facít:díuítie nõ faciũt bonos:ergo díuítie bone non sũt. Jtẽ illud qđ põt ꝓtíngere ꝓtemptíssimo ꝛ turpíssimo bonũ nõ ẽ:díuítie autẽ ꝛ lenoní ꝛ laníste cõtíngũt cõtemptíssimo et turpíssimo:ergo bone non sunt. Jtẽ bonũ ex malo nõ fit:díuítie aũt sunt ex auarítía que mala est:q̃ bone nõ sunt. ¶ At eadẽ sí apud vnũ. Híc ponít secũdã rõnẽ q̃ talís ẽ. Jlla nõ sunt multũ appetẽda q̃ a pluríbꝰ nõ possunt possideri et nõ trãseũt ad aliũ sine pauptate alioꝝ:díuítie sunt hmõí:ergo ꝛc. vñ dícit in líttera. At pro sed sí eadem. scz pecunía quãta est vbiq̃ gentíũ.í.apud oẽs gentes:cõgerat apud vnũ hoiem: ipsa fecerit ceteros hoíes ínopes suí carentes:et vna vox pariter tota.í.simul replet audítũ multoꝝ:díuítie aũt nõ p̃nt transíre in plures nísi cõminute.í.díuíse in partes: qđ cũ factũ est.s.q̃ cõminute transeũt in alíos:necesse est sup.íllos faciant pauperes quos relínquãt. Et tũc exclamat cõtra díuítías dí. O igit sup.dico díuítías esse angustas.í. arctas et ínopes quas nõ licet pluríbꝰ hre totas ꝛ q̃ nõ veníũt ad quẽlíbet fine pauptate exteríoꝝ.í.alioꝝ hoím. ¶ No.q̃ díuítie nõ veníunt ad quẽlíbet fine alioꝝ pauptate: q: dí.Señ.ín de remedíjs. Pecuníá pdidísti quá vt haberes alíus ante te pdídit:pecuníá pdidísti habes vno periculo mínꝰ: quo te felícem dícã:sí cũ ílla auarítíá pdidísti:ꝛ ídem.lxxxviij.epka dí. Díuítie aíos ínflant:superbíá pariũt:ínuídíá cõtrahunt:mentem alienant:tímorem inducũt:insolentíá faciũt.níhil aũt alíud ínsolentía est nísi fves false magnitudínis ergo díuítie bone nõ sunt. ¶ An gẽmarũ fulgor oculos trahít. Híc ostendít pbía q̃ gẽme nõ sunt appetende tanq̃ ꝓpríũ bonũ hoís ínterdens talem rõnem. Quícquíd bonitatís vel preciositatís est ín gẽmís hoc cõsístit in luce ꝛ splẽdore gẽmarũ:sed lux gẽmarũ nõ est ꝓpríũ bonũ hoís:sed est bonũ ípsarũ:ergo ꝛc. Unde dícit in líttera. An fulgor gẽmarũ trahít oculos hoím sup.ad cõcupíscẽdũ eas tanq̃ prímũ bonũ:sed sí q̃d est precípuí.í.p̃cíositatís ín hoc spendore:ílla lux est gẽmarũ ꝛ non hoím:quas quídẽ gẽmas vehemẽter admíror: homines mírarí.í.mírando defiderare tanq̃ bonũ suũ. q̃d est em̃ carens motu aíe atq̃ cõpage.í.cõíunctionís mẽbroꝝ:quasi díceret:quid reperit in rebus inanimatis qđ íure videat.í.víderí debeat esse pulchrũ rei animate ꝛ rõnabílí nature:quasi díceret níhíl:que gẽme tametsí pro q̃uís trahant.í.recípiant aliquíd postreme pulchritudínis opera.í.dílígentía condítoris:q̃ p ꝛ sui dístínctione.í.specífica formatione:m̃ ipse collocate ínfra vestrã excellentíã.í.dignitatem nullo modo merebantur vestrã admiratíonẽ. ¶ Nota q̃ nõ est gloríandũ de gẽmís tanq̃ ꝓprío bono:quía dícit Seneca.xlj epístola. Nemo gloríarí debet nísi de suo. Quíd em̃ est stulcíus ín hoím̃e q̃ alíena laudare:quíd est eo dementíus q̃ ea mírank:q̃ ad alíum transferrí ꝓtínus possunt: non faciũt equũ melíorem aurei freni. ¶ Nota q̃ quadruplex est pulchritudo. Prima est animalíũ rationalíum. Secũda est brutoꝝ sensibílíũ. Tertía est plantarũ vegetabílíũ. Quarta est rerũ ínanímatarum: ín quo genere gẽme collocank. ꝓpter quod dícit pbía. Sí gẽme trahunt aliquíd postreme pulchritudínis. ¶ An vos agroꝝ pulchritudo. Híc ꝓbat pbía ídem de possessionibus sicut de agris: ꝛ íntẽdit hanc sn̄iam. Bonitas agroꝝ vel ꝓsístit in pulchritudíne eoꝝ que delectant aspectũ:ꝛ talis pulchritudo nõ magís est ípsíus hoís q̃ pulchritudo floꝝ vel stellarũ:que etíam delectant aspectum hoís: et tamen níhíl ad hominem pulchritudo ístoꝝ: vt bonitas agrorum confert in vtílitate eorũ:que est ad sustentatiõnẽ hominís:sed hec possessio agroꝝ non est multus appetenda vt sit ampla: quía natura paucís est ꝓtenta. Unde dícit in líttera. An pulchritudo agroꝝ delectat vos: vt gaudeatís de eo tãq̃ de bono vestro. Et dícit Boetius.quíd ní.í.quare nõ delectaret? Est enim pulchra portio operís pulcherrimí scílícet mundí; ꝛ nos gaudemus facie; ídest aspectu maris sereni, ídest tranquílli. sic ídest

Díuítie nõ sunt bone vel bonum.

Pulchritudo.

tudo delectat? Boe. Quid ni? Est em̃ pulcherrimi opis pulchra portio. Si quõdã sereni maris facie gaudem⁹: si cœlũ: sydera: solẽ: lunãq; miramur. P. Nũ te horũ aliqd attingit? Nun audes alicuius taliũ splẽdore gloriari? An uernis florib⁹ ipse distingueris? aut tua ĩ æstiuos fruct⁹ itumescit hubertas? Quid inanib⁹ gaudiis raperis? Quid externa bõa p tuis ãplexaris? Nunq̃ tua faciet esse fortuna: q̃ a te natura rerũ fecit aliena. Terrarũ quidẽ fructus aiantiũ pculdubio debent alimẽtis. Sed si qd naturæ satis est: replere indigentiã uelis: nihil est qd fortunæ affluẽtiã petas. Paucis em̃ minimisq; natura cotẽta est. Cui⁹ satietatẽ si supfluis urgere uelis: aut iiucũdũ qd infuderis fiet: aut noxiũ. ¶ Iã uero pulchrũ uariis fulgere uestib⁹ putas? quarũ si grãta ituitu species est: aut materiæ naturã aut ingeniũ mirabor artificis. ¶ An uero te longus ordo famulor̃ facit eẽ felicẽ? Qui si uitiosi moribus sunt: pniciosa dom⁹ sarcina & ipsi⁹ dño uehemẽter inimica. Sin uero probi: quonã mõ in tuis opib⁹ aliena pbitas numerabit? Ex quib⁹ oĩbus nihil horum q̃ tu in tuis cõputas bonis tuũ eẽ bonũ liquido mõstrat. Quib⁹ si nihil inest appetẽdæ pulchri

eadem rõne miramur celũ sydera: solẽ ⁊ lunã. ℜespõdit pbia. Nã. i. nunq̃d aliq̃d hor̃ attingit te tanq̃ ppriũ? q. d. nõ. Nun. i. nũquid audes gloriari splendore alicui⁹ taliũ tanq̃ tuo? q. d. nõ. An. i. nunq̃d tu distingueris. i. ornaris vernis flor̃ib⁹? certe nõ. nũquid tua vbertas. i. fertilitas intumescit. i. supbit. in estiuos fructus. i. p estiuos fructus? q. d. nõ. q̃d raperis. i. cir cũdaris vel extolleris inanib⁹ gaudiis sup. reputãdo ista bona? q̃d amplexaris externa bona p̃r̃o tuis? q. d. frustra hoc facis. q̃ fortuna nunq̃ faceret esse tua q̃ natura rerũ a te fecit aliena. ℑũc dicit pbia nõ nego quin ista possint tibi esse vtilia. fructus em̃ terrarum pculdubio debent alimentis aiantiũ. i. aialib⁹ p̃r̃o alimẽtis. si velis replere indigentiã nature: qõ satis est. i. ad sufficiẽtiam: niĥil ẽ. i. nõ oportet p̃petas. i. desideres affluentiã fortune sup. ad dilatandũ ⁊ ampliãdũ agros. Natura em̃ paucis cõtenta est. cuius satietatẽ si velis urgere. i. cogere supfluis cibis ⁊ potibus: illud qõd infuderis ventri: superfluũ fiet aut iniocũdum. i. triste aut fiet nociuũ. i. pniciosum. ¶ No. p̃ ex littera põt forma ri talis rõ. Si illud qõd magis videt ineẽ nõ inest: nec illud qõ minus. sed magis videt p̃ homo debet gloriari de pulchritudine celi ⁊ stellarũ: ⁊ nõ debet. q̃ niĥil hor̃ũ est suũ. ergo min⁹ debz gloriari de pulchritudine agror̃ ⁊ aliarũ possessionũ. ¶ No. p̃ natura nõ est oneranda supfluis: sed est alenda: paucis cõtenta est vnde Señ. xvj. epla. Si ad naturã vixeris nunq̃ eris pauper: ñ ad opinionẽ nũq̃ eris diues. Exiguum natura desiderat: opinio vo imensum. ⁊ beat⁹ Augu. dicit. Sumenda sunt alimenta tanq̃ medicamenta. ⁊ Greg. Dũ venter nimia satietate extendit aculeus libidinis suscitatur. ¶ No. p̃ Arist. in quadã epi. ad Alexã. dicit. Qui transgredit debitũ modũ in pleno ⁊ vacuo: nõ poterit euadere furorem egritudinis ⁊ molestias infirmitatum. Qui ergo appetit viuere: ⁊ dñari: renũciet desiderio p̃r̃ie voluptatis: nec confessionem comestioni superaddat. q̃ ois incõtinens voluntarie est egrotãs. ij. Ethi. Et subdit. Audiuit ab ypocrate p̃ cõseruauit dietas p̃r̃o quibus debilitatez corporis sustinebat: cui dixit suus discipulus. doctor egregie si velles bene comedere nõ sustineres tantã corporis debilitatem. Cui respõdit ypocras. Ego comedo vt viuã: nõ viuo vt comedã: vnde dicit Arist. ibidem. Alimentũ p̃pter durabilitatem est querendũ nõ durabilitas p̃pter alimentũ. subdit. Multos noui qui diminuerũt de alimento ⁊ comestione: abstinentes a suis appetitibus: parcẽtes gule: viuentes temperate per dietas. qui fuerunt sanissimi corporis: longioris vite ⁊ boni appetitus. ¶ Jam vo pulchrũ. Hic pbia ostendit p̃ nõ sit gaudendũ de pulchritudine vestiũ tanq̃ de p̃pr̃io bono: ⁊ arguit sic. De illius pulchritudine nõ est gaudẽdum que nõ est hois pulchritudo: sed pulchritudo vestiũ nõ est hois pulchritudo: sed est ipsarũ vestiũ igitur ⁊c. vnde dicit in littera. Jam putas pulchrũ esse. i. tue pulchritudini ascribenduz: fulgere varijs vestibus. q. d. nõ debes hoc putare: quarũ. s. vestiuz si species. i. pulchritudo est grata. i. delectabilis intuitu: ego mirabor: naturã materie vestium: aut mirabor: ingeniũ. i. subtilitatem artificis vestem formãtis niĥil ascribendo tibi. ¶ Nota p̃ splendor habitus exterioris nõ facit hoiem melior̃em: nisi fulgeat habitus mentis interior: in eo. vnde Señ. Nullus dicit gladium esse bonũ si baltheus eius deauratus est: ⁊ vagina gemmis distincta. Sed gladius est bonus si bene insc̃idit: ⁊ bonũ acumen habet: ⁊ mucro bonus est: qui omne munimen rupturus est. vnde sunt versus. Aurea nobilitas luteã si vestiat ollam. Nõ ideo sequit hanc minus esse lutiũ. Jtem poeta inquit. Linge caput lauro: tege gẽmis corpus ⁊ auro. Si fueris p̃idem remanebis rusticus idem. ¶ An vo te longus ordo famulor̃. Hic pbia ostendit nõ esse gloriandũ de multitudine famulor̃ tanq̃ de p̃pr̃io bono: ⁊ arguit sic. ℑfamuli aut sunt pueri in moribus: ⁊ sic sunt nociui: aut sunt morigerati: tũc niĥil ad te: q̃ hec pbitas est famulor̃ ⁊ nõ tua. vñ dicit in littera. An vo longus ordo famulor̃ facit te esse felicẽ: qui. s. famuli si sint vitiosi moribus sup. tũc sunt pernicios̃a sarcina. i. periculosus pondus ipsius domus; ⁊ sunt vehemenʒ inimici ipsi dño. si vo

Natura.

Abstinẽtia.

Vestit⁹.

Seruí.

tudinis:qd ēꝙ amissis doleas:uel læteris retentis:
Qꝛ si natura pulchra sūt: qd id tua refert? Nā hæc
pse a tuis quoꝙ opib⁹ seq̄strata placuissent. Neꝙ
em̄ idcirco sūt p̄cios̄a: ꝙ i tuas uenere diuitias:sed
qm̄ p̄cios̄a uidebant:tuis ea diuitiis annumerare
maluisti. ¶ Quid aūt tāto fortunæ strepitu desi-
deratis? fugare credo indigētiā q̄ritis copia:atqui
hoc uobis i cōtrariū cedit.Plurib⁹ qppe adminicu-
lis op⁹ est ad tuēdā p̄cios̄æ suppellectilis uarietatē
Verūꝙ illd ē pmultis eos idigere q mlta possidēt.
Cōtraꝙ minimo idigere q abūdantiā suā naturæ
necessitate: nō ābitus supfluitate metiant. ¶ Ita
ne aūt nullū est ꝓpriū uobisatꝙ insitū bonū:ut in
externis ac suppositis reb⁹ bona uestra quæratis?
Sic rerū uersa cōditio est: ut diuinū meriro rōnis
aial:nō aliter sibi splēdere nisi inaiatæ suppellecti
lis possessione uideat? Et alia quidē suis rebus cō-
tenta sunt:uos aūt deo mēte cōsimiles a reb⁹ infimis
excellentis naturæ ornamēta captatis:neꝙ intelli
gitis quātā cōditori uestro fatā captatis:nec iniu-
riā. Ille gen⁹ hūanū terrenis oībus præstare uoluit
uos dignitatem uestram infra quæꝙ infima de-
truditis. Nam si omne cuiusꝙ bonū; ideo cuius

sint ꝓbi: quonāmodo.i.ꝙ quem modū aliena ꝓbitas numerabit.i. cōputabit in tuis opib⁹? q.d.nullo mō. Et tūc cōcludit de oīb⁹ p̄dictis dī. Ex quib⁹ oīb⁹ p̄dictis monstrat liquido.i.aperte nihil ho rum esse tuū bonū que tu cōputas in tuis bonis:quib⁹? si nihil ineſt appetende pulchritudinis sup.que tibi ascribere poteris:q̄d est.i.quare est: ꝙ tu doleas de amissis vel leteris retentis? ꝙ p̄o sed si p̄dicta sunt pulchra natura.i.ꝓpter naturā ꝓpriā:q̄d refert id tua.i.quid ꝓtinet hoc ad te? q.d.nihil.nā hec se/ questrata.i. diuisa tuis opibus ꝙ se pla/ cuissent.neꝙ em̄ idcirco sunt p̄ciosa ꝙ in tuas venere diuitias:sed qm̄ p̄o q: vi debant tibi p̄ciosa: ideo maluisti ea an/ numerari tuis diuitiis. ¶ Nota ꝙ seruí puerſi in moꝛib⁹ sunt familiares inimici dñi ⁊ totius dom⁹:de quib⁹ postea dicet tertio huí⁹ quinta p̄osa. Nō est pestis ef ficacioꝛ ad nocendū q̄ familiaris inimi/ cus: ⁊ si vident aliq̄n amici hoc est rōne vtilitatis nō rōne virtutis.de quib⁹ loq̄/ tur Sene.in de remedijs dī. Mel muſce sequunt:cadauera lupi:frumenta formi ce:p̄dā sequit ista turba:nō hoiez. Itē Sene.dicit.xl.epka. In hoīe illud laudā dum est qđ ipsi⁹ est.si familiā formosam habet: ⁊ domū pulchrā. si multū serit: si multū fenerat:nihil horū in ipso est: sed circa ipm lauda in illo:qđ ꝓpriuz est:qđ nec auferri nec eripi pōt. ¶ Quid autez tanto fortune strepitu. Hic pbia ostēdit generaliter diuitias nō esse appetendas magnopere:⁊ facit hoc tribus rōnibus. secūdā ponit ibi. Ita ne.tertiaz ibi. Ego vo nego. Prima rō est ista. Illa nō sunt multū appetenda ꝙ que homo nō conse quit ea ꝓpter que diuitie appetunt: ap/ petunt em̄ diuitie p̄opter fugam indi/ gentie quā homo nō cōsequitur per diui tias:sicut declarat in littera dī. Quid au tem tāto strepitu.i.labore desideratis.i. cū desiderio insistit fortune: credo vos queritis fugare indigentiā copia.i. diui tijs.q.d.ideo desideratis diuitias vt sup/ pleatis vestrā indigentiā. Atqui p̄o sed hoc cedit vobis in cōtrariū. quippe p̄o qꝛ: plurib⁹ adminiculis.i. adiutorijs est opus ad tuendū varietatē p̄cioseſupel lectilis.i.possessionis. verūꝙ illud est permultis eos indigere qui ꝓmulta possident. ꝙ p̄o ⁊ cōtra.i. cōtrariū sup.illi minime indigent qui metiunt.i.mensurant suā abūdantiā nō supfluitate ambitus cupiditatis:sed necessitate nature. ¶ No.sm Sene.ꝓmultis indigent qui ꝓmulta possident.ꝓpter q multe diuitie nō fugant indigentiā:sed magis excitant.vnde Boe. Nulla ditari ratione possunt aua Vos faciunt inopes quas cumulatis opes. ¶ No.circa hoc qđ dicit minime indigent:dicit Sene. epka. Taurus paucissimoꝛ iugerū pascuis implet:⁊ vna silua pluribus elephantib⁹ sufficit:homo ter/ ra pascitur ⁊ mari. Quid igit tam insatiabilem ventrē natura dedit nobis:cū tam modica corpoꝛa no bis dederit:vt vastissimoꝛ edacissimoꝛūꝙ aialiū auiditatem vincerem⁹.quantulū em̄ est qđ natur da tur:paruo illa educat. Nō fames nostri ventris nobis magno cōstat:sed ambitio. ventri aūt obedi/ tes loco aialiū numeremur:nō hoīm. Querens vitā voluptuosam oporꝛet vt corpoꝛi suo seruiat. ¶ Da foꝛsum:⁊ ad maioꝛa genitus sum:q̄ vt sim mancipiū mei corpoꝛis. Qđ non aliter aspicia:q̄ aliqđ vin/ culū mee libertati circūdatū. Natura paucis minimisq̄ ꝓtenta est. ¶ Ita ne aūt nullū est ꝓpriū vobis Hic ponit secūdā rōnem.scđo cōcludit manifestū erroꝛē hoīm ibi.q̄ vo late. Et ratio talis est. Illa non sunt appetenda quib⁹ appetitis homo putans se talib⁹ oꝛnari facit iniuriā suo creatoꝛi:⁊ bona exterio/ ra sicut diuitie sunt hmōi vt declarat in littera:ergo ⁊c.dicit. O hoies nunq̄d nullum bonū est ꝓpriū atq̄ insitū.i.naturale ⁊ intrinsecū vobis:ita vt queratis bona vestra in externis reb⁹.i.in extrinsecis res bus:⁊ in rebus suppositis.i.a vobis seoꝛsum positis.q.d.imo in vobis bonuz si cōsiderare vultis:sed sic est versa.i.mutata cōditio rerum vt animal diuinū.s.homo qui est similis deo:nō aliter videatur ni/ bi splendere; nisi in possessione supellectilis inanimate; idest bonoꝛū exterioꝛum:que sunt inanimata

minime indigentes.

eſt cõſtat eẽ p̃cioſius:cũ uiliſſima rerũ ueſtra bona ꝑiudicatis:eiſdẽ uoſmetip̃os ueſtra exiſtimatiõe ſummittitis:Quod quidẽ haud imerito cadit.humanæ q̃ppe naturæ iſta cõditio eſt: ut tũ tm̃ cæteris rebus cũ ſe cognoſcit excellat.Eadẽ tñ infra beſtias redigat̃ ſi ſe noſſe deſierit. Nã cæteris aianti/bus ſeſe ignorare natura ẽ:hoib⁹uero uitio uenit.

¶ O late uero patet ueſter hic error:q ornari poſſe aliqd ornamẽtis ex iſtimatis alienis. At id fieri neqũt.Nã ſi qd ex appoſitis luceat;ip̃a qdẽ q̃ ſũt appoſita laudãtur/illud uero his tectũ atq; uelatum inſua nihilomin⁹ fœditate ꝑdurat. ¶ Ego uero nego illud eſſe bonũ/qd noceat habẽti. Nũ id mẽhor?minime inqes.Atq diuitiæ poſſidẽtib⁹ſæpe nocuerũt. Cũ peſſimus qſq; eoq; æris alieni magis eſt auidus/qcqd uſq; auri gẽmarũq; eſt/ſe ſolũ q habet digniſſimũ putat.Tu igitur qui nũc contumgladiũq; ſollicitus pertimeſcis/ſi uitæ huius callẽ uacuus uiator intraſſes/ coram latrone cantares. O præclara opũ mortalium beatitudo, quã cum adeptus fueris ſecurus eſſe deſiſtis.

ra alia quidẽ ab hoie cõtenta ſunt rebus.ſ. ſuis bonis.vos aũt ſup.hoies deo cõſimiles mente captatis.i. queritis ornamẽta veſtre excellẽtis nature a reb⁹infimis.ſ.inaiatis.qđ eſt erroneũ.nec intelligitis quã/tam iniuriã faciatis veſtro cõditori.ſ.puertẽdo ordinẽ ab eo inſtitutũ. Ille em̃ cõditor voluit humanũ gen⁹ p̃ſtare.i.p̃cellere oibus terrenis:ſed vos detruditis veſtrã dignitatẽ infra queq; ſup. rerũ infima: qđ pbat in hoc. Nã oẽ bonũ eſt p̃ciofius eo cui⁹ eſt bonũ:cũ vos iudicatis viliſſima rerũ ficut ſunt bona ſup.fortune eſſe vra bona: vos ſummittitis.i.ſubijcitis voſmetip̃os eiſdem vra exiſtimatiõe.i.opinione.t hoc haud pro nõ imerito cadit.i.accidit hoi: q̃ppe pro q:iſta eſt conditio hũane nature vt pro ꝙtum.i.tunc tm̃ excellat ceteris rebus cũ ſe cognoſcit.eadez tm̃ ſup.natura hũana redigat̃ infra beſtias ſi deſierit ſe noſce. Nã ceteris aiantib⁹ natura ẽ igno rare ſeſe.i.ſeip̃az:ſz hoib⁹ venit.i.p̃uenit ex vitio. ¶ No.q hoi eſt inſitũ pp:iũ bonũ.qđ eſt recta ratio q̃ ſemp dep:ecat̃ ad optima: i cui⁹ actu t ſpeculatiõe cõſiſtit felicitas.q: ſapiẽs max̃ime ẽ felix.r.ethi. Et hõ curãs intellectũ deo amãtiſſimus videt̃.ibidẽ. Ideo nõ eſt q̃rendũ bonuz hois in rebus externis. ¶ Nota q hõ mente t ratione eſt ſimilis deo: q: ſm Señ. Ratio nihil eſt aliud q̃ pars diui ni ſpũs merſa in corpus humanũ. Et di cit idem Sene.q animus rectus eſt q̃ſi deus in humano corpore hopitat⁹. Et idem dicit. Diſce potius animũ extolle/re in immẽſum.nobis enim t generoſa res eſt animus. ¶ No.q hõ ſeip̃z ignorans deterior eſt beſtia. Unde Boe.in tracatu de ſummo bono allegãs cõmẽtatorem di. Ue vobis hoibus q̃ de numero beſtiarũ cõputati eſtis: hoc diuinũ qđ in vobis eſt nõ cognoſcẽtes:propter qđ ad ſuperiora aſcenditis:t ideo ſimiles eſtis. Et ſubdit diuinũ autez in hoie vocat intellectũ t rõnẽ. ¶ Nota q nihil p̃hibet vnũ t idẽ eſſe nobilius t ignobilius.qđ diuerſificatur ſm ꝯditionẽ ſeu ꝯſiderationẽ: vnde q̃uis hõ ſm ſe t ſimpl'r ſit melior beſtijs: tñ iquãtuz deſitab aliquo qđ ſibi debet̃ ſm naturã.i.cognoſcere ſe:qđ non debet̃ beſtijs: ſic eſt ignobilior beſtia. ¶ O vo late prz. Hic pbia ꝯcludit manifeſtũ errorem hoim di. O hoies q̃ late prz veſter hic error: q̃eſtimatis aliq̃d poſſe ornari ornamẽtis alienis. Ad p ſed illud fieri inq̃t:nã fiq̃d.i.aliq̃d luceat ex appoſitis ſibi t nõ ex ppria pulchritudine:tũc appoſita illa laudãt̃.vero p ſed illud qđ eſt velatũ atq; p rectũ appoſitis illis:nihilomin⁹ ꝑdurat.i.pſeverat in ſua feditate.i.turpitudine. ¶ Nota ſi aliq̃d eſt ſtidũ ei⁹ feditas nõ tollit̃ p ornatũ extrinſecũ. Un̄ dicit poeta. Aurea nobilitas luteã ſi veſtiat ollã. Nõ ideo ſequit̃ hãc min⁹ eſſe lutũ. Et q̃dã clericus rñdẽs mulieri q̃rẽti vtrũ eſſet pulchra dixit. O dña pulchra ſunt tibi appẽſa. ¶ Ego vo nego illud eſſe bonũ t c. Hic ponit tertiã rationẽ q̃ talis eſt. Illud nõ eſt multũ appetẽdũ qđ nocet poſſidẽti:ſz diuitie ſepe nocuerũt poſſidẽtib⁹:qđ declarat ex duobus. Primo q: diuitie faciũt poſſidẽtes ſe falſa opinari vel eſtimare. Secũdo q: faciũt poſſidẽtes amiſſa ſecuritate timere. Un̄ dicit in lra. Ego pbia nego illud eſſe bonũ qđ noceat habẽti. Nũ.i.nũquid mẽtior? inquies minime. Atqui p certe diuitie ꝑſepe nocuerũt poſſidẽtib⁹:cũ pro quia quiſq; ſup. homo peſſimus eo q ipe eſt auidus magis alieni eris ipſe putat illum hominem ſolũ digniſſimum qui habet.i. poſſidet quicquid vſq; eſt auri:q; pro t gemmaruz. Tu igitur ſup.homo qui in diuitijs conſtitutus es nunc pertimeſcis gladiũ:q; pro t cõtum:ſi intraſſes callem.i.ſemitam huius vite tanq; viator vacuus coram latrone ſecurus cantares. Tunc inuehitur cõtra diuitias. O preclara beatitudo opum mortalium:t loquitur ironice:quaſi dicat minime preclara quã tu homo cuz adeptus fueris ſecurus eſſe deſiſtis. ¶ No.diuitie nocent habenti. Unde Ariſto./.Ethi.dicit. Talem quidem errorem habent bona q̃ multis cõtingũt detrimẽta ex ipſis.multi em̃ propter diuitias perierunt. ¶ Notandũ q̃ mali tm̃ diuites reputant eſſe dignos. Un̄ dicit Ambro. Ita incubuerũt mores hoim in admiratiõe diuitiarum vt nemo niſi diues putet̃ dignus. ¶ No.q diuitie nõ reddunt hoiem ſecurũ. vnde Juue. poe. Pauca ſz portes argenti vaſcula puri. Nocte iter ingreſſus contũ gladiũq; timebis. Et mote ad lunã trepidabis arũ diuis vmbrã. Cãtabit vacuus coram latrone viator. Et Señ. lxiij. epi. di. Nudũ latro tranſmittit

ꝛ in obessa via pauperi pax est. Et. lxxvj. epi. Quisquis se fortune multū dedit: ingentē sibi viā ptur-
bationis fecit. vna hec via est ad tuta vadendi. externa despicere ꝛ honesto ꝓtentū esse.

Ascēsi⁹ Sed qm̄ ꝛc. In hac ꝑsa cū multa sit eruditiōis plena pauca tm̄ visa sunt expositiōis egentia.
Ne tm̄ nihil dicā. Aduerte lecto: ꝑmo nūerū eē mutatū de singulari in plāle. Prius em̄ di
xit pbia. Jā in te: postea. age em̄ ꝛc. tm̄ subiūgit qđ aut vrm. Tu em̄ ꝛ tu⁹ ad singulos respi
ciūt: ſz vestrū sicut nostrū ad ples. Vitiosum aūt est in scđa ꝑsona sine legitima rōne muta
re numerū: aut ad vnū loquēdo plī vti numero: q̄uis gallica lingua ꝺ faciat. Dico in scđa ꝑsona: q: in
De mu- ꝑma vtrūq; licet: ꝛ de cui⁹ etiā minime plr loq̄: de singulari trāsire in pluralē vt auctorū exempla do
tatōe nu cēt cū ꝑceptis grāmatico⁹. In scđa nō licet nisi fit legitima rō: q̄ tūc mihi esse videt: qm̄ res ipsa n
meri. vitiose mutat. i. qm̄ de eo qđ ad vnū ptinebat transimus ad id qđ ad ples ptinet sicut b̄ loco: cū solus
Boe. incipet fomēta rōnū pbie: ꝛ ipse solus adhortādus eēt: q: solus pns: pbia vsa est singulari nu
mero dicēdo in te: ꝛ age. Sed q: trāsit ad id qđ est cōe oi hoi mutat iure numerum di. Quid in eis est
qđ aut vestrū fieri queat? q. d. nō tuū soli⁹ sed vestrū oīno mortaliū. Scđo aīaduerte latine ꝛ apte ꝑ
pte dictū esse ꝑ interrogationē figuratā q̄ negationē poscit. Diuitie ne vel vīi vel sui natura p̄cioſe
sunt? q. d. nō. b̄ est neq; sua neq; vra natura p̄cioſe sunt. Pro q̄ tria ꝓsiderabis. Primū est aliud eē lati
ne loq̄: aliud grāmatice: aliud apte. Latine em̄ loquit q̄ natiuā romani oris eloquētiā seruat: etiam si
ꝑcepta grāmaticalia nō oīa seruat. vn̄ latine loq̄ dictū ē. Quas credis eē has nō sunt vere nuptie. qđ
Grāma- grāmatice dicet. Ille nuptie q̄s credis eē veras nō sunt vere. Grāmatice ꝙ loquit q̄ ꝑcepta grāmatica
tice. lia seruat. Apte aūt loquit q̄ ꝓprie loq̄t ꝛ in ea significatiōe in q̄ dz. Sepe em̄ latine ꝛ grāmatice qđ
Apte. dr: ꝛ tm̄ nō apte. Verbi grā. Ōes ꝑcipiūt q̄ p valde suplatiuo iūgi: nō tm̄ apte dices. q̄ primū recepi
pecunias meas facia tibi. Sz vt ꝑmū vl vbi ꝑmū vl cū ꝑmū. Et ita ī mulꝭ alijs diligēs lector aīaduer
An ꝛ vel tere pōt. nō oīa q̄ latine dicunt apte dici. Scđm hic ꝓsiderādū est de differētia vel et an: qđ pauci añ.
Valla aīaduerterūt: saltē nouitio⁹. Est aūt talis. q̄ qm̄ dubitam⁹ de oībus mēbris diuisionis simul: ita
q̄ fit cōis dubitatio: tūc recte ponim⁹ vel: aut ve ꝛ ꝓsimiles: vt b̄ loco pōt dubitare de diuitijs: an sint p̄
cioſe tā de sua natura q̄ de natura vtētis: ꝛ ideo posuit recte vl geminatū. Qm̄ aūt nō dubitat de oīb⁹
mēbris. i. nō dubitat q̄n de b̄ de quo querit vni mēbro⁹ ꝓueniat: ſz dubitat inter mēbra: b̄ est cui eo⁹ si
multa sunt: vel vtri eo⁹ si duo tm̄ sint cōueniat de quo querit: tūc nō ponem⁹ vel: sed an. Et b̄ tā queren
do q̄ enūciādo nos nescire vel dubitare. Verbi grā. ego bene scio q̄ pr̄ me⁹ viuit aut nō viuit: sc. nesci
vtrū viuat an mortu⁹ sit ideoq; falsē dicerē nescio an pr̄ me⁹ viuat aut mortu⁹ sit. Et male quererē. Pa
ter me⁹ viuit ne vl est mortu⁹. Sed deberē dicere. Nescio pr̄ me⁹ an viuat an mortu⁹ sit: vel sic. Nesci
pr̄ me⁹ viuat nec ne. Et sic q̄rere. Pater me⁹ viuit ne an mortu⁹ est: Hec Valla diserte ponit ꝛ nos fo
Dei tui te clari⁹ ia dixim⁹. Tertiū qđ sepe tetigim⁹: q: fm eundē Vallā mei: tui: sui nr̄i ꝛ vr̄i tm̄ passiue significa
sui nr̄i: et et possessiue aut actiue loquētes ponere debēt me⁹ tu⁹ su⁹ nr̄ ꝛ vester. io potiꝰ dicerē sua natura q̄ sui: ꝛ
vestri. vra q̄ vr̄i: nisi forte q̄dā partitio q̄ passionē denotet: innuat ī dictiōe natura. Addere possū ꝑ exēplo nr̄
dictū eē ꝑ an. Aurū ne an vis ꝛc. q: tm̄ duas ptes ponit. ali⁹ forte dixisset: vtrū ea⁹ potiꝰ: vl si ad mkra re
sperisset ꝑmū: ſz postea duas tm̄ ptes subdat: nō tm̄ dixisset q̄d potiꝰ: ſz q̄d potissimū. Atq; hic fundāde
gerūdia ꝛc. Hic tertio loco ꝓsidera gerūdia p̄cipue ī do frequēter ꝛ venuste ī passiua significatiōe absolute p
in do. vt apd Virg. cātādo rūpit anguis. i. dū incātat. vitq; vidēdo femina. i. dū videt. Et apd Quint. De
mo⁹ia sicut cetera oīa: excolēdo auget. i. dū excolit. Sic ēt b. Atq; hic vcz diuitie nitēt meli⁹ fūdēdo. i. di
fūdunt: magis q̄ coaceruādo. i. dū coaceruāt. Et ita ve exposueris. Odios⁹ aliq̄n ē molest⁹: aliq̄n qui
Odios⁹. odim⁹: ꝛ ita passiue figt. Largitas etiā ī bonū accipi solet: largitio fere ī malū ꝑ ambitiosa donatione.
largitas Quarto aīaduerte ꝑ ꝓtētionē quādā hic pulchre ꝑbari diuitias nō eē bonas: cū id nō habeāt bonita
largitio. qđ voci inest. Nā vna vox pluribꝰ iptit: diuitie nō nisi vni: ꝛ id cū alteri⁹ iactura. Est aūt ꝓtētio colo: rh
Cōtētio. toric⁹ ꝓprias snias cōplectēs: vt iuxta se posite magis eluceāt. Cōpage mēbro⁹. A cōpigēdo dr: hec cō
cōpago. go. vn̄ repit aliq̄n cōpaginis ꝛ cōpagine ꝛ cōpaginib⁹. ſz frequēti⁹ tā q̄ in ntō cōpageo sūt obliq; vt hic
abltūs cōpage. Suiq; distinctiōe. bn̄ dicit sui: q: passiue. i. q: distinguunt. Infra vestrā excellētiā. i. infer
q̄ fit hūana excellētia. Admiratione vestrā actiue ponit. i. qua vos admiramini. Si quōdā legēdū pu
Facies. fic quōdā: vt sit Sic: q: pulchra videt portio pulcherrimi opis. Facies maris. i. spēs. sic. v. enei. Qui
Nun. aspa quōdā visa maris facies. Nū interrogatiuū fere negatiuū rīsuz efflagitat. Un̄ cōponit nūq̄d. Ne
Cōtent⁹ tura cōtēta est minimis. Valla dicit ꝓtētū accipi actiue ꝑ eo q̄ ꝓtinet qđ sibi satis eē iudicat. pōt tm̄ fie
cetera fere ab eo posita etiā passiue accipi: ꝑ eo cui⁹ anim⁹ ꝓtinet: ne plus cupiat. Et ſz dicat latine sum
ꝓtētus: nō tm̄ ego ꝓtētor apd latinos inueneris. Quinto aīaduerte iterū numerū mutatū: ne si singu
riter diceret Boe. Quid aūt tāto fortūe strepitu desideratis: videret Boe. ꝓsentire se auarū ꝛ cupi
eē: nū aūt ad totū gen⁹ hūanū loquit. Est aūt strepit⁹ ꝓprie pedū soni⁹: q̄ cū frequēs sit potētib⁹ q̄ m
strepit⁹. tas pedisequas hnt: trāsmittit ad significādū pōposas diuitias. Supellex: q: venit a sup ꝛ lego vel
ctus: nō nisi vno p scribit. Cōtraq;. i. ecōtrario. caue dicas cōtra. vitiosuz em̄ est. Sexto memineris
Vallen. discrimen esse inter minimū ꝛ minime aduerbia: q: minimū est suplatiuū ab eo qđ est paruū
minimū ita nō oīno negat: vn̄ qđ minimū volo necesse ē vt velim: ſz in minima portiōe. Minime aūt est adu
minime. biū negādi: significās id qđ dr nullo mō. Un̄ qđ minime volo oīno nō volo: ꝛ venit a min⁹ accepto p
nō Cū ergo dr in textu. Cōtra minime idigere ꝛc. Credo legēdū esse minimū aut minimi aut minimo.
Minimū aduerbialiter ꝛ minimi ꝛ minimo noialiter. nā egeo ꝛ idigeo gtm̄ frequēter ꝛ nō raro abla
tiuum regunt. Q aūt non sit legendum minime. i. nullo modo patet; q: in consimili verbo Senece

cõmentarijs allegato ostendit:q̄ hō alicui⁹ eget. Et certū est hoiem etiā minimis cōtentū sepe egere Hñ est apud Aulū gelliū in de noctib⁹ atticis pulcherrimū caplin qō totū recitare placet. Dicit g̃ lib. xij. t. xvij. sic. Marcus Cato ꝓsularis t cēsorius publicis iā puatisq̄ opulēt⁹ reb⁹ villas suas inexcul tas t rudes ne tectorio q̄dē p̄ditas fuisse dicit ad ānū vsq̄ etat̄ sue septuagesimū. Atq̄ ibi postea hys vbis vtit. Neq̄ mihi inq̄t edificatio neq̄ vasum: neq̄ vestimētū vllū est in manu p̄ciosum. Neq̄ p̄cio sus seru⁹ neq̄ ancilla. Si q̄d est inq̄t q̄ vtar: vtor. Si nō est: ego sum. Cuiq̄ p me vti atq̄ frui licet. Tū deinde addit. Vitio vertūt qr multis egeo: illis qr nequeūt egere. Hec mera vitas inq̄t Aul⁹ gelli⁹: tu sculani hois egere se mult̄ reb⁹: t nihil tā cupe dicēs. Plus hercule p̄mouet ad exhortādū parsimo niā. i. sustinēdā p̄ inopiā: q̄ grece isto⁊ p̄stigie philosophari sese dicētiū: vmbras q̄ vbo⁊ inanes fingē tiū. Qui se nihil hre: t nihil tñ egere: ac nihil cupe dicūt: cū t habēdo t egēdo t cupiēdo ardeāt. Hec ibi. At q̄ nota īcidētalr duo. Vasum vasi oli in ntō singulari dictū. vñ nūc vasa vaso⁊. Et egeo oli cū acto etiā ꝓstructū: sic fruor vtor fūgor: t alia multa q̄⁊ vbalia gtōs ex vi act⁹ ꝓuersi in habitū regunt. Solū q̄ hz dignissimū putat. vñ Hora. in epīs. Hos solos aiūt sape t bñ viuere q̄⁊ ꝓspicit nitidis fū data pecunia villis. Et Iuue. Quātū q̄q̄ sua nūmo⁊ spectat in arca. Tm̄ hz t fidei. Credo aūt Iuue nalē secutū in fine huj⁹ ꝑse: q̄ dicit satyra. x. Pauca lz portes t c. vt in cōmētario supiore ponunt. Q aūt auferūt securitatē ptz etiā ex eo qō addit Iuue. q̄ aconita. i. venena nō bibunt ex fictilib⁹ vasis: sed ex aureis t gēmatis poculis. vñ ptz diuitib⁹ periculū foris a latrone p gladios t cōtū: t domi ab here de p venenū. Verba Iuuenalis sunt. Nulla aconita b būtur fictilib⁹: tūc illa time cū pocula su mes gēmata. t lato setinū ardebit in auro. hec ibi Setinū est vinū p̄ciosum neq̄d erres.

An nul li⁹ egeat sapiēs.

Incipit metrum quintum.

Elix nimium prior ætas:
Contenta fidelibus aruis:
Nec inerti perdita luxu.
Facili quæ sera solebat
Ieiunia soluere glande.
Nec bacchica munera norat
Liquido confundere melle.
Nec lucida uellera ferum
Tyrio miscere ueneno.
Sōnos dabat herba salubres.
Potum quoq̄ lubricus amnis.
Vmbras altissima pinus.

Sactus thomas

Elix nimiū p̄ior etas. Hic incipit q̄ntū metruz hui⁹ scōi: qō dr pentaticū ab īuentore. ana pesticū a pede p̄dominate. et est dimetrū: qr quattuor pedes vnū metrū ꝓstituūt. t est catalecticū: qr quarto pede vna syllaba deficit ad cōplemētū metri. In quo metro p̄bia commendat p̄mā etatē que erat fine cupiditate diui tiarū deplāgendo p̄ntem etatez in qua dñatur t regnat auaritia. Primo g̃ cō mendat etatē antiquo⁊. Scdo nostraz etatez deplāgit: ibi. Vtinā mō. Prio dr. prior etas nimiū felix fuit ꝓtenta fideli b⁹ aruis. i. fideli agricultura: nec fuit p dita. i. deprauata inerti luxu. i. grauī. su pfluitate q̄ etas solebat soluere. i. remo uere sera. i. tarda ieiunia: facili glāde. i. vili fructu: nec illa etas norat. i. nouerat ꝓfundere. i. miscere bacchica munera. i. vina: liq̄do melle: ad faciēdū mellicra tū fiant mō fit. nec etiā nouerat miscere. i. intingere: lucida vellera. i. albā lanā: ferū. i. illo⁊ pbo⁊: tyrio veneno. i. sanguīe ꝓchilio⁊ quo⁊ copia apud Tyrū īuenit ad faciēdū purpureū colorē. herba dabat ei salubres sōnos. Nō em̄ dormiebāt in lect̄ eburneis: sz in herbis: q̄ p t lubric⁹ ānis. i. labilis aq̄ da bat eis potū: t pin⁹. i. illa arbor altissima dabat eis vmbras. i. vmbrosas hītatiōes nō ei ī domib⁹ t ī cu riosis edificijs habitabāt. nōdū hospes aliq̄s existēs secabat. i. diuidebat nauigādo alta. i. pfūdū ma ris qr adhuc nō erat vsus nauiū nec mercib⁹ vndiq̄ lectis. i. collect̄: viderat noua littora. i. alienas ter ras: qr manebāt in p̄ria: tūc sup. in illa etate iacebāt seua classica. i. tube v̄ cornua vocātia homīes ad bellū dicta classica. a calo qō est voco: neq̄ cruor fusus acerbis odijs tinxerat. i. madidauerat horrida arma: qr tūc nō erat vsus armo⁊. q̄d em̄. i. ꝓpter q̄d hosticus furor vellet p̄or arma mouere cum vide ret seua vulnera nec videret vlla p̄mia sanguinis: qr nihil erat p quo pugnarent. ¶ No. circa b q̄ dr cit, prior etas. q̄ttuor etates distinguūtur ꝑm poetas. In p̄ma fuerunt hoīes boni t simplices paucis ꝓtenti: q̄ comedebāt glādes: bibebāt aquā: nō colebāt vineas: hāc etatē vocabāt poete aureā t erat sub saturno. de q̄ Boe. loquit in lra. Scda etas dicebat argētea q̄ erat sub ioue cū hoīes magis astu ti inuenerūt agricultura: t ceperūt inhabitare domos t plātare vineas. Tertiā etatē vocabāt ream in qua hoīes ꝓpter ꝓpriā curā rerū ceperūt alios depellere t se aliq̄liter malicie dare. Quartā etatē vocabāt ferreā. qñ intm̄ abūdabat malicia t auaritia hoīm q̄ nec fides nec iustitia māsit in terra. in q̄ etate nos sum⁹ quā in fine Boe. deplangit. ¶ No. circa b q̄ dixit inerti luxu. q̄ inertia t ociū sunt cā luxurie. vñ poeta. Ocia si tollas p̄iere cupidis artes. Itē Sui. q̄rit egist⁹ q̄re sit fact⁹ adulter. In p̄ō ptucā ē: defidiosus erat. Est aūt triplex luxuria vt hr̄ in de scholariū disciplina q̄dā ꝓfistit i coitu q̄dā in crapula t q̄dā in vestitu: q̄libet est fugiēda. ¶ No. circa b q̄ dicit. lucida vellera ferū. Seres sunt q dā hoīes apud q̄s ꝓtexit lana de arboribus. fila g̃ q̄ a vermib⁹ q̄ dicunt bōbices hoīes opant; illa vo cat hic lucida vellera. ¶ No. q̄ tyrus est vermis venenosus; in cui⁹ sanguine intingit purpura quo⁊

Etates.

Seres.

Pchilioꝝ copia inuenit apud tyrū insulā. Vtinā mō nostra redirēt. Hic pbia deplāgit pntē etatem dicēs. Vtinā nostra tpa. i. conditiones nri tpis: redirēt mō. i. redigerent in priscos mores. i. in mores antiquos: sz heu nō est ita. sz amor. i. desideriū hndi feruēs. seuior. i. piculosior ignib⁹ ethne illi⁹ mōtis ardet. Heu qs fuit ille q primus fodit. i. effodit pōdera tecti auri. i. abscōditi. effodit gēmas volētes latere q sunt pciosa pericula. q: multi ppter eoꝝ pciositatē pericula incidūt. ¶ No. Sen. in lib. de diuisiōe scientiarū cōmendās prior ētatē dicit.

O felix prior etas q tot protulit sapiētes
q̄bus velut stellis fulgētib⁹ mūdi tenebras irradiaret: sz heu nūc alij terrenis
curis inseruiūt: alij tpalis dignitat̄ ambitiōe inardescūt: oēs vero circa studiū
sapie elāguescūt. ¶ No. q ethna ē mōs
sicilie qui frequēter ignibus inardescit
Ethna. ad cui⁹ similitudinē habet se auaritia ⁊
cupiditas hoim q insatiabilis nunq̄ penitus extinguit. Vñ Tul. in lib. de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ di. Cupiditates hoim sunt insatiabiles. q̄ nō modo singulares: sz vniuersas familias euertūt
Ex cupiditatibus em̄ odia: seditiones: ⁊ bella nascūtur: ex quibus vitā amarissimā necesse est effici.

Ascēsi⁹ Felix nimium prior etas. Ode est monocolos. i. vnius gn̄is carminis qđ ꝓstat frequēter spōdeo duob⁹ anapestis: ⁊ syllaba vna. aliq̄n primus est anapest⁹. secūdus spondeus vt ibi. Liquido cōfundere melle. Laudat pfimoniā antiquoꝝ qua illi prediti pacez inter se habuere. Ostendēs per cōtrariū gulā nostraz ⁊ incōtinentiā cupiditatēq̄ insatiabilem esse cām oīs mali. Prior etas quā aureā dicūt: ⁊ sub saturno fuisse: cōtenta fidelibus aruis: q̄ sponte sua nullo cogente oīa ferebant vt ostendit Ouid. in pmo de transfor. cuius verba sunt. Nōdum precipites cingebant oppida fosse. Non turba directi nō eris cornua flexi. Non galee non ensis erat sine militis vsu. Mollia secure peragebant
Etas aurea. ocia gentes. Ipsa quoq̄ ūnunis rastroq̄ intacta nec vllis. Saucia vomeribus p se dabat oia tellus. Cōtentiq̄ cibis nullo cogente creatis. Arbuteos fetus: montanaq̄ fraga legebant. Cornaq̄ ⁊ in dumis herentia mora rubetis. At que deciderent patula iouis arbore glandes. Ver erat eternū placidiq̄ tepentibus auris Mulcebāt zephiri natos sine semine flores. Mox etiā fruges tellus inarata ferebat. Nec renouatus ager grauidis canebat aristis ⁊c. Nec inerti predita luxu. Luxu. i. abūdantia ⁊ superfluo vsu ciboꝝ: potuū: vestiū: veneris: ⁊ similiuz. Inerti ab effectu. i. facieti eos inertes. Iners
Iners. Soleꝛs. Luxurie mala ⁊ pfimonie bona. ō: ab in p sine: ⁊ ars quasi sine arte. ⁊ solers a solō qđ est totū ⁊ ars quasi totus ⁊ solidus in arte. Luxuriā autem esse cām inertie ⁊ eoꝝ que inertiā consequūtur ostendit Iuuena. saty. vj. sic dicens. Prestabat castas humilis fortuna latinas. Quōdā necvitijs cōtingi parua finebat Tecta labor: somnique breues: ⁊ vellere tusco. Hexate durecq̄ manus ac ptinus vrbi hānibal ⁊ stantes colina in turre mariti. Nunc patimur lōge pacis mala: seuior armis Luxuria incubuit victūq̄ vlciscit orbem. Nullus crimen abest facinusq̄ libidinis: ex quo pauptas romana perit. Hec ibi. Eadē in liuio Salustio ceterisq̄ historicis inuenies. Itē q: similia his inueniūtur in Buc. Virg. Sicilides muse. Et in fine scōi georgicoꝝ. Et in pmo Metamorphoseos. vñ hec sumpta verisimile est: frustra tererē tps eos locos allegādo. Vnū dicā. Seruiū ad illud scōi georgicoꝝ. Velleraq̄ vt foliis depectāt tenuia seres: velle sericas vestes ⁊ bōbicinas easdē esse. fiūt tn bōbicine etiā in insula que cos dr. vnde coa vestis appella
Seres tur. Unde plinius: Solinus: ⁊ ibi Virgi. vident velle lanā quādā peculiarē bōbicine simillimā illic nasci. cū bōbicina etiā in alijs locis nascat: ⁊ lana arborea in plurib⁹ locis. Sūt aūt seres ppli apud indos de q̄bus Plini. in sexto. Post syrie orientalis plagā intra deserta sunt seres lanificio siluarū nobiles: pfusam aqua despectūt frondiū canicie ⁊c. Nos dicit Strabo esse longissime vite. ⁊ ad ducētesimū annū puenire: habereq̄ senatū ex q̄nq̄ milibus hoim. q̄ singuli singulos elephantes rei publice nutriūt. Lubric⁹ ānis. Credo poetā ludicrū dixisse. nā lubricū nō cōgruit ānis. Est em̄ humidū ⁊ pingue in qđ pedē firmare nō possum⁹. Quia tn pus dictū est lucida vellera: credebāt fortevitiosum esse si eodez vocabulo bis vtereꝝ. iō dixerūt lubric⁹ annis: cū poti⁹ dixissem lympid⁹ amnis. Heu primus q̄s fuit ille: Tibullus elegiā decimam sic incipit. Quis fuit horrendos primus qui protulit enses: q̄ ferus ⁊ vere ferreus ille fuit. Tunc cedes hoim genita tunc prelia nata. Tūc breuior dire mortis aper-

ta vita ē. At nihil ille miser meruit: nos ad mala nra. Uertim⁹ i seuas qđ dedit ille feras. Diuitijs ꝺ vi⁹ tiū ē auri: nec bella fuerūt. ℣ Fagin⁹ astabat quū cyphus āte dapes ⁊c. Gēmasq; latere volētes piculosa picula fodit (pulchra appositio) gemmas pciosa picula. Et honesta est locutio et vix mira sūt. videt cm̄ natura aurū i viscerib⁹ terre et in locis fere inaccessis gēmas occultasse quadā sagacitate ne sint occasio tantor⁹ malor⁹. Quod ℣ Plinius in pncipio. xxxiij. libri naturalis hystorie ita detestat. Metalla nūc ipseq; opes ⁊ rerū pcia dicētur tellurē intus exq̄rente cura multiplici. Modo q̄ppe alibi diutius fodit querēte virio aurū: argētū: es: electrū. Alibi delitijs gēmas ⁊ parietum: digitor⁹q; pigmēta. Alibi temeritati ferrū: aur. auro etiā gratias iter bella cedesq;. ℣ Persequimur oēs ei⁹ fibras. Videmusq; sup excauatos mōtes mirātes deh̄iscere aliqñ aut intermiscere illā. Ceu vero nō hoc etiā exēplū indignationis sacre parentis exprimi possit. Intus in viscera eius ⁊ in sede maniū opes querimus ⁊ reliqua. ℣ Pro q̄bus aduerte ℣ Plinium appellare tellurē sacrā parentē nostrā. nā de terra sum⁹. qđ Junius brutus intellexit: cū eā p matre deosculatus est. In sede maniū: vult itaq; manes in viscerib⁹ terre sedē habere. Hec satis sint p hoc hymniculo.

¶ Prosa sexta secundi libri.

QVid autē de dignitatibus potētiaq; differam: quas uos ueræ dignitatis ac potestatis iscii cœlo exæq̄tis? Quæ si in improbissimū quenq̄ ceciderint: quæ incendia flammis Aethnæ eructantibus: quod diluuium tātas strages dederit? Certo uti meminisse te arbitror: consulare imperiū quod libertatis principiū fuerat: ob superbiā cōsulum uestri ueteres abolere cupierūt. Qui ob eandem supbiā prius regiū de ciuitate nomen abstulerant. At si qñ quod perrarū est: probis honores deferant: quid i eis aliud q̄ pbitas utētiū placet? Ita fit ut nō uirtutib⁹ ex dignitate: sed ex uirtute dignitatib⁹ honor accedat. ¶ Quæ uero est ista uestra expectabilis ac p̄clara potētia?

QVid aūt de dignitatib⁹. Hec ē sexta pśa huius secūdi libri in qua pbia oñdit q; dignitates: et ptātes nō sunt magnopere appetende. Et primo pbat intentū de dignitate ⁊ potestate simul. Secō de potestate diuisim: ibi. Que vo. Tertio iterato simul de dignitate et potestate: ibi. Ad hec. Primo intendit talē rōnē. Illa nō sunt multū appetēda q̄ cū aduenīūt malis faciūt ipsos deteriores: et bonos nō efficiūt meliores: sz dignitates et potestates sunt hmōi: sicut declarat in ītra igit ⁊c. Uh dic. sic: qđ dīsserā. i. dicā de dignitatib⁹: q; pro ⁊ potētia: quas vos inscīj. i. ignari vere dignitatis: ac p ⁊ ptātis: exequatis. i. assimulatis celo. i. sūmo bono que si ceciderint in quēq; improbissimū. i. vitiosissimū: q̄ incēdia ethne illi⁹ mōtis dederūt tātas strages. i. pericula flāmis eructātib⁹. i. exeuntib⁹: ⁊ qđ diluuiū dederit tantas strages: sicut illi mali q̄bus aduenīūt dignitates? q. d. plura mala ꝓueniunt ex dignitatibus ⁊ ptāti⁹ malor⁹: q; ex icēdio ignis vel diluuio

Sanctꝰ thomas

fluuiū ⁊ subdit pbia vti p sicut arbitror te meminisse: vestri veteres. i. anti q̄res romani cupierūt abolere. i. delere imperiū ꝯsulare. i. dignitatē ꝯsularē ob. i. ꝓpter superbiā cōsulū qđ imperiū ꝯsulare fuerat pncipiū libertatis: q: romani liber⁹ vsuebāt sub ꝯsulib⁹ q; sub regib⁹. q̄ romani etiā pus abstulerāt de ciuitate nomē regiū ꝓpter eandē supbiā. s. regū. Ex q̄ pz q; dignitas ⁊ ptās malor⁹ efficit peiores. ¶ No. q; honor nō debet alicui rōne dignitatis: sz potiꝰ rōne vtutis. Un Arist. iiij. ethi. Nō erit vtiq; dign⁹ honore prau⁹ exns. Virtus em̄ pmiū honor ē. vñ sm̄ vitatē sol⁹ bon⁹ ē honorādus. ¶ Que vo est. Hic pbat spāliter de ptāte q; nō sit multū appetēda q̄ nō est magna ⁊ fortis reputatiōe sed rm̄ ē fragilis ⁊ ibecillis: sz ptās tpalis est hmōi: q: p eam hō non pōt supra aiam: sed rm̄ supra corpus ⁊ sup ea bona q̄ corpis sunt: humano aūt corpe nihil est ibecillius. dicit ergo in littera. Que vo est ista vra expectabilis. i. desiderabilis ac p̄clara. i. nobilis potentia? q. d. nulla est.

Dignitas.

Roma.

Honor.

Nõne cõsideratis o terrena aialia quib⁹ videamini p̃sidere. i. p:eesse. si em̃ inter mures videres vnum pre ceteris sibi vendicantẽ. i. vsurpantẽ ius ac ptãtẽ sup alios mures: o q̃to cachinno. i. risu tu mouere ris. q: derisibile esset: ⁊ talis est terrena prãs. s. derisibilis q̃ nõ oñdit se nisi ad co:pus: q̃d vo si tu spectes. i. p̃sideres co:p⁹: est imbecillí⁹. i. debilí⁹ hoie: q. d. níhil. q̃s hoies sepe necat. i. iterficit mo:sus muscularũ. i. puo:r vermiũ vel etiã in secreta. i. interio:a hois quecp̃ reptantiũ. i. serpẽtiũ quo vo. i. quõ q̃cp̃ põt exercere ius aliq̃d in quẽpiã: nisi in solũ co:p⁹: ⁊ in fo:tunã. i. bona fo:tune: q̃ sunt infra co:p⁹: q. d. nullo mõ. Nũ. i. nunq̃d tu vnq̃ impabis libero aio:? q. d. nõ. Nũ. i. nũquid tu amouebis de sta tu ꝓp:ie q̃etis mẽtem sibi firma rõne cohereẽtẽ: q. d. nõ. ⁊ hoc ꝓbat exẽplo cuiusdã pb⁹i q̃ nullis to:mẽtis ad hoc potuit cõpelli vt illud faceret q̃d rõ naturalis iudicabat inficiẽdũ. vñ dicit. Cũ q̃dã tyrãnus putaret se adacturũ. i. cõpulsurũ supplicijs quẽdã liberũ virũ. i. pbm. vt ipse ꝓderet cõscios facte cõiurationis ad uersum se ille. s. liber hõ linguã momordit atq; abscidit ⁊ abiecit eã in os. i. ĩ faciẽ seuiẽtis tyrãni. Ita illos cruciat⁹ q̃s tyrãnus putabat sup. eẽ materiã. i. causã crudelitatis vir sapiẽs fecit esse materiã virtutis: q: hoc ꝓ virtute: nõ ꝓ crudelitate ei reputatũ est. ¶ Nota q̃ musculus est diminutiuũ huius nois musca. et per muscã dat intelligere q̃cũq; aialia venenosa: vel vmes venenosos: ⁊ ab isto loco recipit auctor flo:ũ cũ dicit. Debilius q̃d fit, mare quem nece musculus perdit. ¶ Nota q̃ anim⁹ hois liber est et cogi nõ potest. vñ Sen̄. Errat si q̃s seruitutẽ credit transire in totum hominẽ. nõ em̃ transit in aiam q: libertas est in anima. ¶ Nota q̃ hõ liber ⁊ ꝓstans nullis supplicijs vinci põt: q: dicit Sen̄. lib. de clemẽtia. magni animi p:opriũ est placidũ esse et tranquillũ: ⁊ iniurias ⁊ offensiones superbie despicere. ⁊. xxviij. epistola. Tringinta tyranni Socratẽ circũsteterunt: nec potuerunt animũ eius infringere. ¶ Quid autẽ est. Hic philosophia ponit secũdã rationẽ que talis est. Illa potestas non est multũ appetenda q̃ quã nemo põt facere quod alius non possit in ipsum: quod ipse potest in aliũ: sed potestas tẽpo:alis est hmõi: sicut in lĩa declarat: ponẽs duo exẽpla de Busiride ⁊ regulo. Primũ exẽplũ est de busiride. Busirides fuit filius neptuni ex matre libya: q̃ hospites suos mactabat. Hercules aũt apud ipsum hospitatus ipsum econtra mactauit. Secundũ exemplũ est de regulo. Regulus fuit consul romanus qui cũ multa bella gessit cũ Carthaginẽsib⁹ multos ex eis captiuauit: sed tandẽ ab eis fuit captus. Ex quo patet q̃ quicquid potest aliquis in alium facere: potest etiam illud ab alio pati. Vñ Cato. Victo:ẽ a victo ⁊c. et ꝓ cõsequẽs nulla est potẽtia humana q̃ hoc intercipere nõ põt. vñ dicit in lĩa. Quid est quod quisq̃ potest facere in alium: qđ ipse non possit sustinere ab alio: q. d. níhil: quod declarat. Nos accepimus. i. ꝓgnouim⁹ Busiridẽ solitũ. i. cõsuetum necare hospites: ipm̃ fuisse mactatũ ab hercule hospite sup. suo. Aliud exemplum ponit. regulus consul roman⁹ plures penorũ. i. carthaginẽsiũ captos bello cõiecerat. i. posuerat in vincula: sed mox ipse prebuit manus catenis vinctorum. i. carthaginẽsiũ: nunquid igitur vllã putas sup. esse cuius hominis potẽtiam qui non possit efficere ne alter valeat in se quod ipse põt in alio: q. d. nulla reputanda est hec potẽtia. ¶ Ad hec si ipsis dignitatibus. Hic ꝓbat pbia simul de dignitatibus ⁊ potestatibus que nõ habẽt in se aliquod naturale bonũ propter quod sint appetende. Secundo ostendit q̃ idem potest cõcludi de omnibus bonis fortuitis ibi. Postremo. Primo facit quod dictum est. Secundo ostendit falsaz denominationem bonorum ibi. De quibus etiam illud. Ratio, quam intendit est ista. Illud quod in se naturaliter est bonum non potest adiungi pessimis: sed dignitates et potestates pessimis adueniunt. ergo ⁊c. Maio: declaratur in littera. vnde dicit. Si ipsis dignitatibus et potestatibus ineesset aliquid

Nõne o terrena aialia cõsideratis qbus p̃sidere uideamini? Nã si inter mures uideres murẽ aliquẽ ius sibi ac ptãtem p̃ cæteris uẽdicãtẽ quãto mouereris cachinno? Quid uero si spectes corpus imbecillius hoie reperire q̃as: quos sæpe musculaq; quo q̃ uel morsus uel in secreta q̃q̃ reptãtiũ necat itro itus? Quo uero quisq̃ ius aliqđ in quẽpiã: nisi i solũ corpus: & qđ infra corpus ẽ: fortunã loquor: posset exercere? Nũ unq̃ libero impabis aio? Nũ mẽtẽ firma sibi rõne cohærentẽ destatu ꝓpriæ quietis amouebis? Cũ liberũ quẽdã uirũ suppliciis se tyrãnus adacturũ putaret: ut aduersum se factæ cõiurationis cõscios ꝓderet: linguã ille momordit atq; abscidit: & in os seuientis tyrãni eã abiecit. Ita cruciatus quos putabat tyrãnus materiam crudelitatis: uir sapiẽs fecit esse uirtutis. ¶ Quid aũt est qđ in aliũ quisq̃ possit facere: qđ sustinere ab alio ipẽ nõ possit? Busiridem accepimus necare hospites solitũ ab hospite Hercule fuisse mactatũ. Regulus plures pœnoq; bello captos in uincula cõiecerat: sed mox ipẽ uinctoq; catenis manus p̃buit. Vllã ne igit hois potẽtiã putas: q quod ipse in alio põt: ne id in se alter ualeat: efficere non possit? ¶ Ad hæc Si ipsis dignitatibus ac ptãtibus ineesset aliquid

p quã nemo põt facere quod alius non possit in ipsum: quod ꝓ cõsequẽs nulla est potẽtia humana q̃ hoc interam illud ab alio pati. Vñ Cato. Victo:ẽ a victo ⁊c. et

naturalis ac ꝓprii boni nunq̄ pessimis ꝓuenirent. Neq; em̄ sibi solēt aduersa sociari. natura respuit: ut cōtraria q̄q; iungātur. Ita cū pessimos plerūq; dignitatib⁹ fungi dubiū non sit: illud etiā liq̄t natura sui bona nō esse/q̄ se pessimis hærere patiantur. Quod qdē de cūctis fortunæ muneribꝰ digniꝰ existimari pōt q̄ ad iprobissimū quēq; uberiora ꝓueniūt. ¶ De qbus etiā illud cōsiderādū puto/qd nemo dubitat esse fortē/cui fortitudinē inesse cōspexit. & cuicūq; uelocitas adest/ māifestū est esse uelocē. Sic musica qdē musicos: medicina medicos/rhetorica rhetores facit. Agit em̄ cuiusq; rei natura qd ꝓpriū est nec cōtrariū/rerū miscet effectibus/sed ultro q̄ sunt aduersa depellit. Atq; nec opes inexplētā restringere auaritiā queūt. Nec ptās sui cōpotes facit/quē uitiosæ libidines insolubilibꝰ astrictum retinent catenis. Et collata improbis dignitas nō mō nō efficit dignos: sed ꝓdit potius & ostētat indignos. Cur ita ꝓuenit Gaudet is sese res aliter habentes falsis cōpellare noībus q̄ facile rerū ipsarū redarguat effectu. Itaq; nec illæ diuitiæ nec illa potentia. nec hæc dignitas iure appellari pōt. Postremo idē de tota fortuna cōcludere licet/ in qua nihil expetendū. nihil naturæ. bonitatis inesse manifestum est. Quæ nec bonis semp adiūgit se. & bonos q̄bus fuerit adiuncta nō efficit.

naturalis ac ꝓprii boni nunq̄ pessimis ꝓuenirent. Neq; em̄ sibi solēt aduersa sociari. natura respuit: ut cōtraria q̄q; iungātur. Ita cū pessimos plerūq; dignitatib⁹ fungi dubiū non sit: illud etiā liq̄t natura sui bona nō esse/q̄ se pessimis hærere patiantur. Quod qdē de cūctis fortunæ: muneribꝰ digniꝰ existimari pōt q̄ ad iprobissimū quēq; uberiora ꝓueniūt. ¶ De qbus etiā illud cōsiderādū puto/qd nemo dubitat esse fortē/cui fortitudinē inesse cōspexit. & cuicūq; uelocitas adest/ māifestū est esse uelocē. Sic musica qdē musicos: medicina medicos/rhetorica rhetores facit. Agit em̄ cuiusq; rei natura qd ꝓpriū est nec cōtrariū/rerū miscet effectibus/sed ultro q̄ sunt aduersa depellit. Atq; nec opes inexplētā restringere auaritiā queūt. Nec ptās sui cōpotes facit/quē uitiosæ libidines insolubilibꝰ astrictum retinent catenis. Et collata improbis dignitas nō mō nō efficit dignos: sed ꝓdit potius & ostētat indignos. Cur ita ꝓuenit Gaudet is sese res aliter habentes falsis cōpellare noībus q̄ facile rerū ipsarū redarguat effectu. Itaq; nec illæ diuitiæ nec illa potentia. nec hæc dignitas iure appellari pōt. Postremo idē de tota fortuna cōcludere licet/ in qua nihil expetendū. nihil naturæ. bonitatis inesse manifestum est. Quæ nec bonis semp adiūgit se. & bonos q̄bus fuerit adiuncta nō efficit.

Bonus duplex

nū. unū qđ ꝙuertitur cum ente: & sic dignitates & potestates licet malis adueniant: tñ sunt bone. Aliud est bonū. qđ est quedaz qualitas derelicta ex bonis operationibus. & vocat bonū moris: & sic dignitates & ptātes bone non sunt: q: ut multū pessimis sociant. ¶ De q̄bus etiaz ḣic pbia ꝓbat: q̄ bona fortuita nō possunt in suū effectū: & sic ꝓ ꝑns habēt falsam denoīationē arguēdo sic. Dē qđ est naturaliter bonuz: efficit qđ est ei ꝓpriū: & expellit ꝙtrariū: sicut fortitudo facit fortē: velocitas velocez: bona fortune nō efficiūt qđ videt esse ꝓpriū: q: diuitie nō faciūt diuitē: cū nō restringāt auaritiā nec potentia facit potentē: nec dignitas dignū ꝓpter qđ diuitie false nominantur. Unī dicit in lra. De q̄bus bonis fortuitis: illud etiā puto ꝙsiderandū. q̄ nemo dubitat illū eē fortem cui cōspexerit ineſſe fortitudinē & illū esse velocē: cuicūq; inest velicitas & sic musica quidez musicos. medicina medicos. rhetorica rhetoricos facit. natura em̄ cuiuscūq; rei agit qđ sibi est ꝓpriū & nō miscet effectibꝰ ꝙtrariorū: & vltro. i. ſponte depellit que sunt aduersa: idest ꝙtraria. Atq; ꝓ certe nec opes. i. diuitie: queūt. i. possunt restringere inexpletā auaritiā sup. ḣoīm insatiabilez nec ptās facit illum cōpotem. i. potentem: quē vitiose libidines retinēt astrictum insolubilibus catenis. i. passionibus: & dignitas collata improbis non modo. i. non tantum: nō efficit dignos sed ꝓdit & ostētat indignos. Cur ita ꝓuenit q̄ bona fortune nō efficiūt qđ videtur eis esse ꝓpriū: ḣoc est ideo: quia vos ḣoies gaudetis res sese aliter ḣabentes q̄ videantur cōpellare. i. denoīare falsis denoīationibus: que noīationes facile redarguunt effectu ipsarum rerū: ideo nec ille diuitie iure possunt appellari: cum nō faciūt diuitē: nec vlla potentia: nec hec dignitas iure appellari pōt. ¶ No. q̄ diuitie nō faciūt ḣoīem diuitem: q: non restringunt auaritiā. Naz diuitie ꝑm Señ. xxv. epi. sunt composita paupertas in lege nature: talis em̄ paupertas scđm legem nature excludit auaritiā: q̄ insatiabilis est. Natura em̄ paucis ꝙtenta est. ¶ No. q̄ dignitas improboꝝ ostentat iprobos q: improbus tāto a pluribꝰ cognoscit: quāto magis innotescit eius vitiū: & quāto aliquis in maiori dignitate ꝓstituit: tātoplus cognoscitur: ꝓpter qđ dicit. Señ. in puerbijs loco ignominie apud indignū est dignitas. ¶ Postremo idē de tota fortuna: Hic pbia ostendit idem posse cōcludi de oībus bonis fortuitis di. Postremo. i. finaliter licet ḣoc idem ꝙcludere de tota fortuna: in qua niḣil est expetendū. i. desiderandū: niḣil ineſſe sibi nature bonitatis. i. naturalis: manifestū est q̄ fortuna nō adiūgit se semp bonis: & q̄bus fuerit adiuncta bonos non efficit. ¶ Nota q̄ bonū fortune nō facit illud bonū cui additur: sicut musica facit musicū: & virtus facit virtuosum: sed quia fortuna malos q̄bus aduenit. nō facit bonos: ꝓz quia niḣil nature bonitatis sibi inest: qualiter autem mali malos faciunt bonos: patebit in quarto ḣuius prosa sexta.

Asceſi⁹

Quid autem &c. Postq̄ ostensum est cū execratione & detestatione auaritie ḣumane in diuitijs beatitudinē non cōsistere: nunc idem ostendit de potestate & dignitate: cū detestatione ambitionis & affectati dñij. qđ Horatius in sermonibus: & Juuenalis saty. x. Virgil. in. vj. multiq; alij fecerūt. Disseram. i. diserte disputabo & disquirā. Scribitur autem disertus per

vnū ſ.quia corripit primaz.ſed diſſero p ſſ duplex. Qđ diluuiū tantas ſtrages dederit:q.d.nullū.Ad uerte aūt ſingulariter legendū dederit. Non em̄ poteſt eſſe conceptio:quia nō eſt cōiunctio.Et ſi eſt zeugma ſicut eſt:tūc verbū debet reſpicere vicini ſuppoſituz qđ eſt li diluuiū.verū repeti pōt:ꝛ q̄ ne dederint.Dicit aūt diluuiū a diluendo: q: diluit oīa trāſferturq; a Virgi.ab belli obruptionē. Veſtri veteres.i.romani veteres:q: Boe.romanus fuit:cupierūt abolere.i.a ciuitate ſua penitus amouere conſulare imperiū.bene dicit cupierūt:q: lz vt docet Liuius lib:iij.ab vrbe cōdita.Interminſſum fuerat cō ſulare imperiū creatis decēuiris:tm̄ non fuit aboletū.q: reiecto decēuiratu ad cōſulatum redituz eſt. abſtulerunt aūt prius regiū nomē ꝓpter ſuꝑbiam vltimi regis Tarq̄uiij: ꝛ luxuriam eius filij:qui Lu cretiā violauerat vt notū eſt ꝛ recitatū a Liuio lib.j.circa finē.Non ſi inter ꝛc.Interū mutat numerū a plurali rediens:in ſingularē:q: cum pius dixiſſet.Nōne ꝓſideratis:addit ſingulariter.Nō ſi videres. Sed pius locutus eſt ad oīa terrena aīalia.Nunc aūt loquit ad ſolum Boe.Sed attende nō eandem eſſe locutionē in cōmento ꝛ in textu.Nā in cōmento legitur.Si em̄ inter mures ꝛc. Et hic modus le/ gendi melius quadrat illi interrogatiuo quāto.Non cm̄ duo interrogatiua recte ſociātur ſine cōiun ctione.quale eſſet hoc:nō quāto mouereris cachinno.Dicendū em̄ potius eſſet. Nōne magno vl'ma ximo mouereris cachinno?Qđ ergo in textu legitur. Non inter mures ꝛc.debet accipi p vno interro gatiuo:vt ſicut dicimus.Nūquid ita dicatur? Num quāto.i.nōne magno? ¶ Quid vero ꝛc. ordo eſt. Vero pro ſed quid imbecillius hoīe queas reperire ſi ſpectes corpus?q.d.nihil. De hac imbecillita/ te diximus ex primo huius lib.proſa ſecūda. Quib9 addamus illud eiuſdem libro.vij.c.vij. Miſeret atq; etiā pudet eſtimantē q̄ ſit friuola animaliū ſuꝑbiſſimi origo. Cū plerūq; aborꝛtus cauſa fiat or/ do lucernarū extinctu.Dis principij naſcūtur tyranni. Carnifexq; his annis. Tu qui corporis viribus fi dis.Tu qui fortune munera amplexaris:ꝛ te ne alumnū quidem eius eſtimas:ſed partuz. Tu cuius ſemp in victoria mens:qui te deum credis.Aliquo ſucceſſu tumens:tanti tm̄ perire potuiſti?Atq; etiā hodie minoris potes quantulo ſerpentis ictus dente:aut etiā vt anacreon poeta acino vue paſſe:Ut Fabius ſenator prētor in lactis hauſtu vno pilo ſtrangulatus.Is demū profecto vitam equa lance penſitabit qui ſemp fragilitatis humane memor fuerit.hec ibi.Quos ſepe ꝛc.ordo eſt.Quos quoq; ideſt etiā vel morſus muſcularuz necat vel introitus reptantiū in queq;.i.quecūq; ſecreta vel poſte/ riora vel anteriora:vel oris:vel nariū:vel auriū necat.Videtur aūt loqui de cantaridibus. Sunt em̄ vt dicit Plini.lib.xj.ca.xxv.Cantarides vermiculi ficorum ꝛ piri ꝛ roſe:ꝛ peuces ꝛ cynachante vene noſi:ſed venenū hec remedia ſecum habet.Ale medentur q̄bus demptis letale eſt.Quo vero quo.i. per quid quiſq; poſſet exercere ius aliquod in quēpiaz niſi in ſolū corpus:ꝛ in id ſup.qđ ſupple eſt in fra corpus:loquor.i.dico Fortunam:illa duo vocabula:fortunā loquor: per parēthefim poſita ſunt. Ita cruciat ꝛc.quia nō dicit quis ſit tyrānus:nec quis ſapiens fuerit: difficile eſſet hiſtoriam verā di/ uinari cum ipſe auctor nomina ꝓpria preter ſolitum tacendo ſe dubium nobis ſignificat qui nā fue/ rint.veriſimile tamen eum eſt loqui de anaxarchide.de quo Pliuinis lib.vij.ca.xxiij. Anaxarchides inquit cum torqueretur vt tyrānicidas indicaret:preciſam dentibus linguam: vnāq; ſpē indicij in ty rānos expuit.Quod vero poſtea ſcriptum eſt in multis libris.Brefiride. Sine dubino buſirim ſcri/ bi debuit.de quo Perottus de laboribus Herculis loquens ita diſſerit. Hercules buſirim egypti re/ gem Neptuni ꝛ Libye filium qui oram omnem nilo adiacentē lacrocinijs infeſtabat:hoſpiteſq; ene/ ctos dijs ſacrificabat occidit:ꝛ dijs ſuis immolauit:puinciam qđ omnem pacatam ac tranquillā red didit.Unde Ouidius.Ergo ego fedantem peregrino templa cruore:Buriſim domui. Quidaz vo/ lunt hoc confictum eſſe nec buriſim aliquē regem fuiſſe tyrannū fuiſſe: ſed terram ipſam eſſe inhoſpi/ tem atq; importuoſam: q̄uis enim portum habeat cum tm̄ nequaq̄ patere: ſed a bubulcinis cuſto/ diri ſolitum p̄de ſemp ac latrocinio indulgentibus:qui peregrinos quoſq; ad ea littora appulſos ſo lent adoriri: In his locis eſt buſiris oppidum: a quo buſiritica prefectura vocitata eſt. Dis quippe egyptus p̄mo in prefecturas diuiſa fuit:duas illi monos vocant.ꝛ reliqua.Ex quibus patet non eſſe legendum breſiridem:ſed buſirim.Licet em̄ a patrijs deducātur patronimica feminina vt colchis:ſi celis ilias:nō tm̄ inuenies maſculina. quapropter non dices breſiridem.Occidit hercules ob ſimilem culpam fere:quia ſcz hoſpites ſuos occidit:ꝛ occiſis equos pauit quēdam regem thracie diomedem noie:quē a patria que biſtonis dr:biſtoniū appellare licet.ſed credo a Boe. Buſiridem ſcriptū eſſe quo circa ita caſtigaui derelinquēs cōmentariū intactū. Qr autem Ouidius buſirim dicat:fecit hoc ꝓpter verſum in quo buriſides nō haberet locum. Sed hoc dicendo opus eſt dicere buſirides patro nimicū eſſe forte ab auo deductum. Sed hec hactenus. De marco regulo notiſſima eſt hiſtoria ex Li uio:Valerio maximo:Auguſtino in de ciuitate dei:ex Cicerone in de officijs:ꝛ ex Plinio de viris illu ſtribus:cuius hec ſunt verba. Marcus Attilius regulus conſul:fuſis tarentinis triūphauit:primuſq; romanoruz ducuz in aphricam claſſem traiecit:quaſſatas de amilcare naues longas tres ꝛ ſexaginta accepit:oppida ducenta ꝛ hominū ducenta milia cepit. Abſente eo:cōiugi ꝛ liberis ob paupertatez ſumptus publice dati ſunt.mox arte xantippi lacedemonij mercēnari militis captus: in carcerē miſ/ ſus:legatus de ꝓmutandis captiuis romā miſſus: dato iureiurando vt ſi nō impetraſſet ita demū re/ diret. In ſenatu cōditionē diſſuaſit reiectis a ſe cōiuge ꝛ liberis:carthaginez regreſſus: vbi in arcam ligneam coniectus clauis introrſum adactis vigilijs ac dolore punitus eſt. ¶ Ad hec ſi ipſi9 ꝛc. Oſtē ſum eſt ſupra melius legi. Ad hoc:ideſt preterea:vel inſuper. Cetera manifeſta ſunt.

¶ Metrum ſextum ſecundi libri.

Nota de quanto.

Fragili/ tas hūa/ na.

Anaxar chides

Busiris

D. re/ gulus.

NOuimus quãtas dederint ruinas. Istud est sextum metrum huius secũdi quod dicitur sapphicũ ab inuentore: trochaicũ a pede ꝑdominãte: et est undecasyllabũ. quilibet versus continet undecim syllabas: ⁊ est acatalecticũ: quia nulla syllaba deficit ad perfectionem metri. In quo metro phia declarat per exẽplũ ꝙ dignitates et potestates malis adueniẽtes nõ faciunt bonos. et hoc declarat per Neronem qui quanto fuit potentior: tanto peior. Tangit autem philosophia quattuor malicias. Neronis in hoc metro. Prima est ꝙ vrbem romanam incẽdit: que arsit septẽ diebus ⁊ septẽ noctib9 vt spectaculo illius ignis cognosceret quãtus olim fuerat ignis: qñ capta Troia arserat. Secundũ malũ est ꝙ Nero magnã partẽ senatus sine vlla causa interfecit. Tertium est ꝙ propriũ fratrem occidit: vt solus securius regnaret. Quartum est ꝙ matrẽ suam occidit vt videret locũ vẽtris: in quo iacuit. Dicit ergo littera. Nouimus quantas ruinas. i. quanta pericula dederit. Nero vrbe sup. romana flammata. i. incẽsa: ꝙ et cesis. i. occisis patrib9. i. senatoribꝰ: ꝙ Nero quondã ferus. i. crudelis interempto fratre ipe et maduit cruore mris effuso: ⁊ designãs eiꝰ crudelitatẽ circa matrẽ dicit ⁊ ipe Nero pererrãs. i. ptransiens visum gelidum corpꝰ. i. infrigidatũ corpus matris non tinxit. i. madidauit ora. i. faciẽ suã lachrymis: sed ipe potuit sine oĩbus lachrymis esse cẽsor. i. iudex extincti decoris. i. interfecte matris q̃ de cora fuit. tñ hic Nero licet ita malus cẽt: regebat ppos sceptro. i. iperiali dignitate: hos inquã ppos rexit: quos phebus. i. sol veniẽs ab ortu extremo videt: cõdẽs. i. abscondens radios sup. suos sub vndas. et loquitur more poetarũ: quasi dicat ipse rexit oẽs populos qui erant ab ortu solis vsq; ad occasum. Similiter regebat populos quos septẽtriões. i. septẽ stelle que sunt in maiori vrsa: que dicuntur triones quasi teriones: quia illam plagam terunt: gelidi. i. frigidi premũt. Plaga enim septẽtrionalis frigida est. q. d. regebat omnes populos aquilonares. Et istos regebat quos nothus. id est ille ventus collateralis austro violentus existens: torret. id est cremat ficco estu. i. calore: nothus inquã recoquens ardentes arenas. id est calidas: venit ille vẽtus a torrida zona: ⁊ ideo calidus est. q. d. Nero etiã regebat oẽs ppos australes: et sic ꝑ quattuor palgas mũdi ostendit eius potestatẽ sup omnes populos: tandẽ celsa potestas. i. magna non valuit vertere. id est mutare rabiem: id est crudelitatem prauí Neronis: ⁊ tunc deplangit coniunctionem magne potestatis cũ magna malicia. quia multa mala ex ea proueniunt dicens. Heu supple dico esse grauem sortẽ. i. euentum: quoties iniquus gladius: id est iniqua potestas additur seuo veneno. i. venenose crudelitati. ¶ Nota ꝑ in Aristotelem. v. Ethi. Principatus virum ostendit. malicia enim hois vel probitas ostẽditur principatu. sicut paret in Nerone. cuius malicia et crudelitas in imperio sue dignitatis apparuit Propter quod dicit idem Aristote. Seuissima est iniustitia habens arma ⁊. vij. Ethicorum dicit etiam. Simile est igitur ꝙparare iustitiam homini iniusto. Est enim deterior bestia decies milies. plura enim vtiq; mala facier homo malus ꝙ bestia. ¶ No. preter hec mala neronis que tanguntur in littera multo plura ipe perpetrauit. nã dicit philosophia. iij. huiꝰ. v. psa. Nero Senecã familiarẽ suũ preceptorem ad eligẽde mortis coegit arbitriũ: ⁊ q: Nero fuit crudelissimus hominum: ideo Seneca scripsit quẽdã libellũ ad ipsum q̃ intitulatur liber de clemẽtia. in quo hortat eũ ad fugam crudelitatis ⁊ ad vsum clemẽtie: qui liber incipit. Tibi scribere de clemẽtia Nero cesar institui.

Sctũs thoma

¶ Metrum sextum secundi libri.

NOuimus qu antas dederit ruinas.
Vrbe flammata patribusq; cœsis.
Fratre qui quondam ferus interẽpto
Matris effuso maduit cruore.
Corpus & uisu gelidum pererrans
Ora non tinxit lachrymis: sed esse
Censor extincti potuit decoris.
Hic tamẽ sceptro populos regebat:
Quos uidet condens radios sub undas:
Phœbus extremo ueniens ab ortu.
Quos premunt septem gelidi triones:
Quos nothus ficco uiolentus æstu:
Torret ardentes recoquens arenas:
Celsa non tandem ualuit potestas.
Vertere praui rabiem Neronis:
Heu grauem sortem quoties iniquus
Additus sæuo gladius ueneno:

Ascen.

NOuimus quãtas dederit ⁊c. Genus carminis exsuperioribus notum. Non autem dices sapphicum dici ab inuentore: sed ab inuentrice. Sappho enim mulier est. Preterea non dices ꝙ fit undecasyllabum: sed hendecasyllabum. est enim greca dictio tota. quocirca non recte miscetur latina. Est autem hendecasyllabum quod fit ex undecim syllabis. est versus monocolos: quia non habet nisi vnum genus: nisi soleat huiusmodi esse dicolos: In toto autem carmine probatur assumptio seu minor propositio: que est potestatem aliquando malis dari: quia summa potestas vtpote imperialis contigit Neroni homini pessimo: qui et preceptorem occidit et matrem: ⁊ patriam. i. ciuitatem romanã incendi fecit: aliaq; complura scelera commisit: que Suetonius volentibus ea scire recitat.

¶ Prosa septima secundi libri.

VM ego scis inquam ipsa minimum no/
bis ambitionē mortaliū rerum fuisse do
minatā. Sed materiā gerendis rebus opta
uimus: quo ne uirtus tacita consenescceret. Phi.

¶ At illa. At qui hoc unum est quod præstantes
quidā natura mētes: sed nondum ad extremam
manū uirtutū perfectionē pductas allicere possit:
gloriæ scilicet cupido & optimoꝝ in rēpublicā fa
ma meritoꝝ. Quæ q̄ sit exilis & totius põderis ua
cua sic cōsidera. ¶ Oēm terræ ambitū sicuti astro
logicis demōstrationibus accepisti: ad cœli spaciū
puncti cōstat obtinere rationē. i. ut si ad cœlestis
globi magnitudinē cōferat̄: nihil spacii prsus hr̄e
iudicet̄. Huius igit̄ tam exiguæ in mundo regio
nis quarta fere portio est. sicut Ptolomæo testāte
didicisti: q̄ a nobis cognitis animātibus incolat̄.
Huic q̄rtæ si quātū maria paludesq; p̄mūt: quātū

sanctꝰ
omas

Mate
ia rerū
gerēdaꝝ

Cupido
glorie.

Boni/
tas.

Fama.
Gloria.

¶ Nota q̄ materia rerū gerendaꝝ sunt
ista sine q̄bꝰ res ꝓuenīēter geri nō p̄nt: ⁊
sunt tria. sapiētia auctoritas ⁊ potentia
sine eīm sapiētia ꝓuenīēter non gerit̄: vt
de se ptz. res etiā gerēda auctoritate or/
natur q: hō autēticus libēti⁹ audit̄ ⁊ fa
cilius ei credit̄. potētia vo mali deprimū
tur ⁊ bōi extollūtur. Hāc materiā Boe.
desiderās potentiā ⁊ dignitates q̄siuit.
¶ No. q̄ Boe. materiā dignitat̄ et prā/
tis: ideo q̄siuit ne virtus sua tacita eēt: dū
nullus aliq̄d loquerēt̄ de laude sue vtu
tis vel scriberet. Tūc eīm virtus tacita cō/
senescit qñ nō agit aliq̄d: vñ alij loquā/
tur. ⁊ dū nihil scribit̄ de suis bñficijs: q:
virtꝰ habētē pficit. opꝰ eīm laudabile red
dit. At illa. Atq̄ hoc vnū est. Hic ostēdit
pbia gloriā mundanā nō esse appetēdā.
⁊ primo p̄mittit̄ q̄ cupido glorie multos
allicit. scō pbat eā esse exilem ⁊ vacuā.
ibi. ¶ Omnē terre ambitū. primo dicit sic. ex quo Boe. quādoq; q̄siuit dignitates et potestates: ne vir
tus sua tacita cōsenescceret. videt̄ q̄ ista ꝓpter laudē et gloriā q̄siuit: ideo dicit pbia hoc vnū est. s. cupi/
do glorie: ⁊ fama optimorū meritorū in rem publicā: que fama possit allicere mētes sup. hoim natura
quidē prestantes. i. excellētes sz nondū. i. nō adhuc pductas ad extremā manū perfectione virtutū. i. ad
sūmā pfectionē: q̄ fama ⁊ gloria q̄ sit exilis et vacua totiꝰ põderis. i. p̄ciositatis sic considera ex sequen
tibus. ¶ Nota q̄ cupido vane glorie multos allicit et delectat. vnde Señ. lxj. epi. Illud precipue nos
impedit qð cito nobis placet. si inuenimus qui nos bonos viros dicāt: qui prudentes: qui sanctos nō
sumus modica laudatione contenti: quicquid in nos adulatio sine pudore cōgesserit: tanq̄ debitū pu
tamus: optimos esse nos sapientissimosq; affirmantibus assentimꝰ: cū sciamꝰ nos sepe multa mentir
adeo quoq; nos indulgemus nobis: vt laudari velimꝰ in id cui cōtrariū maxime facimꝰ. ¶ No. q̄ du
plex est bonitas mētis. s. naturalis ⁊ acquisita. Naturalis bonitas est fm quā aliqui naturaliter sunt
pij: māsueti: sobrij: ⁊ casti. sed hec bonitas si nō emendet̄ vtute ⁊ sapiētia: cito extollit hoiem ad vanā
gloriā. Alia est bonitas acquisita exercitio virtutū ⁊ sciētiaꝝ: que nō p̄mittit hoiem extolli vana gloria.
q: sapiens fructū ponit in cōscientia: stultus autē in laude humana fm Macro. ideo dicit pbia q̄ cupi
do glorie allicit mētes natura p̄stantes nondū adhuc vtutibꝰ pfectas. ¶ No. q̄ fama est frequēs laus
optimoꝝ meritoꝝ in rēpu. sz gloria est clara notitia cū laude: vel gloria est late patens preconiū. i. an/
nūciatio. Omnē terre ambitū. Hic pbia ostendit gloriā mūdanā esse exilem: nec multū appetendā pri/
mo ostendit hoc ex parte spacij: in quo dilatatur. secundo ostendit hoc diuersitate nationum ad quas
non diuulgatur. tertio ostendit idem ex diuersitate morum propter quos de eodem contrarie iudica/
tur. quarto ostendit idem ex breuitate durationis: propter quam non perpetuatur. secunda ibi. Adde
q̄ hoc. Tertia ibi. Quid quod diuersarum. Quarta ibi. Sed q̄ multos. Primo intendit talem ratio/
nem. Latitudo fame consistit in latitudine terre super quam dilatatur: sed terra non est lata super quā
fit dilatatio fame sicut declarat in littera. ergo fama late non potest diffundi. et per consequens est exi/
lis nec multum appetenda: vnde dicit in littera. Tu accepisti id est didicisti astrologicis demonstra/
tionibus omnem ambitum terre: id est totum spacium terre: obtinere. id est habere rationem punc/
ti ad spacium celi: id est ad magnitudinem celi: quod magis exponens dicit. Ut si supple terra confe
ratur: id est comparetur ad magnitudinem celestis globi: ipsa iudicetur prorsus nihil spacij habere
huius igitur tam exigue regionis. id est terre in mundo fere quarta portio. id est quarta pars est que
incolatur: id est inhabitatur ab animātibus nobis cognitis; sicut tu dedicisti a Ptolomeo hoq testan

q3 fiti uaſta regio diſtenditur: cognitione ſubtra
xeris: uix ãguſtiſſima inhabitãdi hoĩb⁹ area relinq
tur. In hoc igit minimo pũcti quodã pũcto circũ
ſepti atq3 cõcluſi de ꝓmulgãda fama: de ꝓferendo
noie cogitatis? At qd habeat amplũ magnificũq3
gl̃ia tã ãguſtis exiguiſq3 limitib⁹ arctata? ¶ Adde
q9 ip̃m breuis habitaculi ſeptũ plures icolũt na
tiões: ligua: morib⁹: toti⁹ uitæ rõne diſtãtes: ad q̃s
tũ difficultate itinerũ: tũ loquendi diuerſitate: tũ
cõmercii inſolẽtia: nõ mõ fama hoĩm ſingulorũ:
ſed ne urbiũ qdẽ puenire q̃at. Aetate deniq3 Mar
ci Tullii ſicut ip̃e quodã loco ſignificat nõdũ cau
caſũ mõtẽ romanæ reipublicæ fama trãſcẽderat:
& erat tũc adulta: Parthis etiã cæteriſq3 id loco ꝛgẽ
tib⁹ formidoloſa. Vides ne igit q̃ ſit ãguſta: q̃ cõꝓ
ſa gl̃ia: quã dilatare ac ꝓpagare laboratis? An ubi
romani noĩs tranſire fama neq̃t: romani hoĩs gl̃ia
ꝓgrediet? ¶ Quid q9 diuerſarũ gẽtiũ mores inter
ſe atq3 iſtituta diſcordãt: ut qd eſt ap̄d alios laude
cũ quedã ciuitas dicta Arim ſupra quã Ptolomeus dicit fundaſſe aſtrolabiũ directe ſit ſub eq̃noctia
li: ſed ꝺ: inhabitabilis: q: eſt grauis inhabitationis. ſed vltra eq̃noctiales oĩno eſt inhabitabilis ꝓpter
nimiũ calorem. Itẽ dicit quartã partẽ terre inhabitari ab aiantib⁹ nobis incognitis: hoc forſan dicit ꝓ
pter antipodes. ſi ſunt q̃ nobis ſunt ignoti. ¶ Adde q9 hoc ip̃m. Hic phia oſtẽdit gloriã nõ eſſe appetẽ
dam ex diuerſitate nationũ ad quas nõ diuulgat: intendẽs talem rõnem. Diuerſe rõnes ⁊ diuerſa idio
mata nõ ſolũ impediũt ꝓmulgationẽ fame hoĩm: ſz etiã vbiũ: ſz in terra habitabili ſunt diuerſe rõnes
diuerſor⁹ idiomatũ: ergo ꝓmulgatio fame ꝑ talia impedit: ⁊ ꝑ ꝯns nõ eſt multũ appetenda. vñ dicit in
littera. Adde predicte rõni q9 hoc ip̃m ſeptũ. i. ſpaciũ breuis habitaculi. i. parui ſpacij in quo nos habi
tamus incolant. i. inhabitant: plures nationes. i. gentes diſtantes. i. differẽtes lingua. i. idiomate: mo
ribus: rõne totius vite. i. rõne modi viuendi ad quas nõ põt puenire. nõ mõ. i. tantũ fama ſingulor⁹ ho
minũ: ſed etiã nec fama vbiũ: tum. i. tam difficultate itinerum. i. viarũ: tum. i. tam diuerſitate loquendi
idiomatũ: tum. i. tam inſolentia. i. cõſuetudine cõmercij. q: aliqui hoies cõſueuerũt cũ alijs cõmunica
re in cõmercijs: q: etate. i. tpe Marci Tullij: ſicut ipſe Marcus tullius ſignificat quodã loco. i. in qui
buſdã ſuis ſcriptis: fama romane reipublice nondũ tranſcenderat caucaſum montez: ⁊ tñ fama roma
nor⁹ erat adulta. i. ab antiquo nota etiã formidoloſa parthis. i. talib⁹ hoĩbus: ⁊ ceteris gentib⁹. ſ. loco⁹
circa caucaſum montem. Vides ne igit q9 anguſta ſit gloria: q9 cõpreſſa. i. modicũ redacta: quã labora
tis dilatare ⁊ ꝓpagare. an pro nũquid gloria vnius hois romani illuc ꝓgredi et. i. puenier: vbi fama
romani noĩs. i. romane vbis nequit tranſire? q. d. nõ. ¶ No. partem terre inhabitabilem vocat ſeptũ:
q: eſt ſepta. i. circũdata mari. Vñ Linconiẽſis in tractatu ſuo de ſphera. ⁊ etiã Macrobi⁹ dicũt: q9 quar
ta portio noſtra habitabilis vndiq3 cingit mari. ¶ No. q9 inſolentia ſm Señ. eſt ſpes falſe magnitudi
nis. Sed ſm Hugui. Inſolentia eſt ſupbia vel fatuitas. in ꝓpoſito aũt põt exponi pro incõſuetudine: ⁊
tunc dicit ab in qõ eſt nõ. ⁊ ſoleo qõ eſt conſueſco. ¶ No. q9 caucaſus eſt mons quidã ſitus in parte ſe
ptẽtrionis: ad quem nõ puenerat fama romane vbis: lz parthis ⁊ alijs gentib⁹ aſſiſtentib⁹ fama roma
nor⁹ erat formidoloſa. i. formidabilis. ¶ Quid q9 diuerſarũ. Hic oſtendit gloriã mũdanã eſſe exilem ex
parte diuerſitatis morum: ꝓpter quos de eodem apud diuerſos cõtrarie iudicat: ⁊ intendit talem rõ
nem. Cõtrarietas inſtitutionũ ⁊ legũ impediũt fame dilationem: ſed hoies cõtrariarũ inſtitutionum
⁊ legũ terrã habitant. ergo diuerſitates inſtitutionũ ⁊ legũ impediunt dilationem fame: ⁊ ꝑ ꝯns nõ eſt
multũ appetenda. Vnde dicit in littera. Quid ſup. eſt iudicãdũ q9 mores ⁊ inſtituta ⁊ leges diuerſarũ

te: ſi ſubtraxeris cogitatione hinc quarte ſup. parti terre quantũ maria: q9 ꝓ ⁊ paludes premũt. i. occu
pant: ⁊ quãtũ vaſta. i. ampla regio diſtendit ſiti. i. ſiccitate: tũc vix relinquet hoib⁹ anguſtiſſima area. i.
arctiſſim⁹ locus ihabitãdi. in hoc igit quodã minimo pũcto pũcti. i. in minima portiõe terre vos hoies
circũſepti atq3 cõcluſi cogitatis de ꝓmulgãda fama: de ꝓferẽdo. i. tollẽdo noie. i. fama ⁊ hoc fit inutili
ter: at pro ſed: qd habeat. i. põt habere gloria amplũ: q9 pro ⁊ magnificũ q̃ arctata eſt tam anguſtis: q9
pro ⁊ exiguis limitib⁹. i. terminis? q. d. ni
hil habet magnificũ. ¶ No. terra reſpe
ctu celi nõ eſt alicui⁹ quãtitatis ſenſibilis
ſed hz ſe ſicut pũctus reſpectu circũferẽ
tie ipſius celi: q: orizon q̃ terminat viſuz
noſtrũ: diuidit celũ in duo media. qõ nõ
eſſet: ſi terra in coparatiõe ad celũ habe
ret aliquã quãtitatẽ. Itẽ ſi terra eſſet ali
cuius quãtitatis ſenſibilis reſpectu celi:
tũc ſtelle ſemp nõ apparerẽt nobis eiuſ
dem quãtitatis. qõ pz falſuz: q: in ea par
te vbi terra eſſet magis globoſa: ⁊ ꝓpin
quio: celo: apparent ſtelle maiores. ⁊ in
oppoſita pte minores. Itẽ minima ſtel
la fixa notabilis: ẽ maior tota terra. Si
q̃ talis ſtella apparet nobis exiſtentib⁹ in
terra ſicut pũct⁹: multo magis terra reſpe
ctu celi erit ſicut pũct⁹. ¶ Itẽ pũct⁹ ẽ cir
culus: ⁊ q: celũ ex oi pte eq̃liter diſtat. iõ
terra reſpectu celi hab3 ſe ſicut pũctus.
¶ No. q9 tres ptes terre ſunt ihabitabi
les. Una ꝓpter nimiũ calorẽ: due ꝓpter
nimiũ frig⁹: ſz q̃rta ps q̃ eſt tẽperata i cali
ditate ⁊ frigiditate a nobis inhabitat: ſz
q: adhuc nõ tota ihabitat ꝓpter maria
⁊ paludes: ⁊ ꝓpter nimiã ſiccitatẽ: iõ dic
phia q9 q̃rta pars fere eſt inhabitabilis
vel dicit fere: ſm alios: q: eſtus ſolis non
facit torridã zonã totaliter inhabitabilẽ
ꝑ quedã ciuitas dicta Arim ſupra quã Ptolomeus dicit fundaſſe aſtrolabiũ directe ſit ſub eq̃noctia
li: ſed ꝺ: inhabitabilis: q: eſt grauis inhabitationis. ſed vltra eq̃noctiales oĩno eſt inhabitabilis ꝓpter
nimiũ calorem. Itẽ dicit quartã partẽ terre inhabitari ab aiantib⁹ nobis incognitis: hoc forſan dicit ꝓ
pter antipodes. ſi ſunt q̃ nobis ſunt ignoti. ¶ Adde q9 hoc ip̃m. Hic phia oſtẽdit gloriã nõ eſſe appetẽ
dam ex diuerſitate nationũ ad quas nõ diuulgat: intendẽs talem rõnem. Diuerſe rõnes ⁊ diuerſa idio
mata nõ ſolũ impediũt ꝓmulgationẽ fame hoĩm: ſz etiã vbiũ: ſz in terra habitabili ſunt diuerſe rõnes
diuerſor⁹ idiomatũ: ergo ꝓmulgatio fame ꝑ talia impedit: ⁊ ꝑ ꝯns nõ eſt multũ appetenda. vñ dicit in
littera. Adde predicte rõni q9 hoc ip̃m ſeptũ. i. ſpaciũ breuis habitaculi. i. parui ſpacij in quo nos habi
tamus incolant. i. inhabitant: plures nationes. i. gentes diſtantes. i. differẽtes lingua. i. idiomate: mo
ribus: rõne totius vite. i. rõne modi viuendi ad quas nõ põt puenire. nõ mõ. i. tantũ fama ſingulor⁹ ho
minũ: ſed etiã nec fama vbiũ: tum. i. tam difficultate itinerum. i. viarũ: tum. i. tam diuerſitate loquendi
idiomatũ: tum. i. tam inſolentia. i. cõſuetudine cõmercij. q: aliqui hoies cõſueuerũt cũ alijs cõmunica
re in cõmercijs: q: etate. i. tpe Marci Tullij: ſicut ipſe Marcus tullius ſignificat quodã loco. i. in qui
buſdã ſuis ſcriptis: fama romane reipublice nondũ tranſcenderat caucaſum montez: ⁊ tñ fama roma
nor⁹ erat adulta. i. ab antiquo nota etiã formidoloſa parthis. i. talib⁹ hoĩbus: ⁊ ceteris gentib⁹. ſ. loco⁹
circa caucaſum montem. Vides ne igit q9 anguſta ſit gloria: q9 cõpreſſa. i. modicũ redacta: quã labora
tis dilatare ⁊ ꝓpagare. an pro nũquid gloria vnius hois romani illuc ꝓgredi et. i. puenier: vbi fama
romani noĩs. i. romane vbis nequit tranſire? q. d. nõ. ¶ No. partem terre inhabitabilem vocat ſeptũ:
q: eſt ſepta. i. circũdata mari. Vñ Linconiẽſis in tractatu ſuo de ſphera. ⁊ etiã Macrobi⁹ dicũt: q9 quar
ta portio noſtra habitabilis vndiq3 cingit mari. ¶ No. q9 inſolentia ſm Señ. eſt ſpes falſe magnitudi
nis. Sed ſm Hugui. Inſolentia eſt ſupbia vel fatuitas. in ꝓpoſito aũt põt exponi pro incõſuetudine: ⁊
tunc dicit ab in qõ eſt nõ. ⁊ ſoleo qõ eſt conſueſco. ¶ No. q9 caucaſus eſt mons quidã ſitus in parte ſe
ptẽtrionis: ad quem nõ puenerat fama romane vbis: lz parthis ⁊ alijs gentib⁹ aſſiſtentib⁹ fama roma
nor⁹ erat formidoloſa. i. formidabilis. ¶ Quid q9 diuerſarũ. Hic oſtendit gloriã mũdanã eſſe exilem ex
parte diuerſitatis morum: ꝓpter quos de eodem apud diuerſos cõtrarie iudicat: ⁊ intendit talem rõ
nem. Cõtrarietas inſtitutionũ ⁊ legũ impediũt fame dilationem: ſed hoies cõtrariarũ inſtitutionum
⁊ legũ terrã habitant. ergo diuerſitates inſtitutionũ ⁊ legũ impediunt dilationem fame: ⁊ ꝑ ꝯns nõ eſt
multũ appetenda. Vnde dicit in littera. Quid ſup. eſt iudicãdũ q9 mores ⁊ inſtituta ⁊ leges diuerſarũ

gentium inter se disco:dant. Ut illud qđ apud alios iudicaꝫ dignū laude: apud alios iudicet semp dignum supplicio: quo fit. i. ꝓpter qđ fit: vt si ꝓdicatio. i. dilatatio vel gaudiū fame delectat: quem. i. alique nullo mō cōducat. i. labo:et ꝓferre nomen suū. i. famā suā bonā in plurimos pp̄los: q: ab aliquib⁹ laudaret: ab alijs tñ vituperaret. Erit igiꝫ vnusquisq; cōtentus glo:ia ꝓpagata. i. dilatata inter suos: ⁊ ista p:eclara imo:talitas fame: ⁊ loquiꝫ ironice; q: nō est p:eclara nec imo:talis; illa coarctabiꝫ. i. ꝓstringetur intra terminos vnius gētis. i. vni⁹ idiomatis. ¶ No. tāta est diuersitas morum in gentib⁹ q; illud qđ reputaꝫ apđ alios laudabile: apud alios reputaꝫ vituperabile. reputaꝫ em̄ apud syros laudabile comedere parentes mo:tuos: ne comedanꝫ a vermib⁹ in terra. qđ apud alios extraneos est execrabile. Similiter apud iudeos reputaꝫ laudabile ducere vxo:es ꝓsanguinitate p:imas: qđ apud xp̄ianos p:ohibeꝫ. Item in triballis laudabile est occidere patrē sexagenariū et cremare ip̄m: qđ apud alios est vituperabile. Unde dicit poeta. Sūt loca ⁊ gētes: quib⁹ est mactare parētes. Et ph̄as ⁊ pietas dū longa supuenit etas. ¶ Sz q; multos clarissimos. hic pbia ostendit exilitatem glo:ie ex breuitate duratiōis ꝓpter quā nō ꝓpetuaꝫ. Et diuidiꝫ i tres partes. P:imo ostēdit hoc ex hoim obliuione. Scđo ex tpis breuitate: ibi. Uos vo. Tertio ostendit glo:iā a viris virtuosis nō esse appetendā. ibi. Uos aūt. P:imo dicit q; fama ⁊ glo:ia non fit imo:talis p:z: q: q; multos viros clarissimos. i. virtuosos suis tp̄ibus deleuit inops. i. defectuosa obliuio scripto:: q; q; etiam ipsa scripta p:ofuerūt q̄d. i. parum: que scripta longio: ⁊ obscura vetustas tempo:is: p:emit. i. cōsumit cū suis auto:ib⁹ quo:um sunt scripta. ¶ Nota q; ꝓ scripturā fama gesto:: transmittiꝫ ad posteros. talis aūt scriptura q̄nq; deficit: vel ꝓpter inopiā scp̄to:: vel q: ipsa scp̄tura in se vetustate cōsumitur: ⁊ ideo fama ⁊ glo:ia in obliuionē pueniūt. Un̄ salustius in Latili. cōquerit res gestas romano:: minus esse famosas ꝓpter inopiā scripto:: Athenienſiū vo maio:is fame q; romano:: ꝓpter scripto:: copiā. ¶ Uos vo imo:talitatem vobis. Hic pbia ostendit famā ⁊ glo:iā nō esse durabilem ⁊ imo:talem ex tpis breuitate di. Uos vo hoies videmini vobis p:opagare. i. facere imo:talitatem: cū cogitatis famā futuri tpis: et in hoc frustra cogitatis: q: exilis est duratio fame ꝓ tempus: qđ. s. tempus si ꝓtractes. i. cōpares ad infinita spacia eternitatis: quid habes quod leteris de diuturnitate tui nois. i. tue fame? q. d. nihil est. etem̄ mo:a vnius momenti si cōferatur. i. cōparetur decem milib⁹ annis: habet aliquā ꝓpo:tionem. lz minimam. i. valde paruā. qm̄ vtrūq; spaciū tpis est definitū. sed hic numerus anno:ū. s. decem milia vel ei⁹ numeri quantūlibet multiplex: sicut duplum vel triplum: ne p:o nō pōt cōparari ad interminabilem diuturnitatem: que est eternitas. ⁊ em̄ p:o q: finitis ad se inuicem fuerit quedam collatio: i. dest comparatio: finiti vo ⁊ infiniti nulla vnq; poterit esse collatio: i. dest cōparatio. Ita fit vt fama tempo:is quanticūq; p:olixi si cogitet eius cōparando cum inexhausta: i. dest infinita eternitate ipsa videatur nō parua: sed plane nulla esse. ¶ Nota omne quod incipit in tempo:e necessario habet finem in tempo:e. cū tempus sit causa co:ruptionis tempo:alium quarto phisico:um. Cum igitur fama sit tempo:alis incipiens in tempo:e: ipsa definet in tempo:e: ⁊ per consequens non est perpetua. ¶ Nota tempus quantūcunq; magnum comparatū ad eternitatem minimū reputatur: ⁊ quasi nullius momenti. licet em̄ finitorum ad se inuicez possit esse cōparatio: ⁊ inter ipsa potest esse ꝓpo:tio. tamen finiti ad infinitū nulla potest esse cōparatio. Cum igitur eternitas sit duratio infinita tota simul exist̄ens: ⁊ tps quantūcūq; magnū sit finitum: tempus nullā habet p:opo:tionem ad eternitatem: ⁊ per cōsequēs fama quāticūq; p:olixi tpis cōparata ad eternitatem nulla videt esse. ¶ Uos aūt ni. P:bia ostendit glo:iā a viris virtuosis nō esse curandam. Et hoc duabus rationibus: secūda ibi. Quid aūt est. P:ima ratio est illa. Illud qđ spectat ad leuitatem arrogantie a sapientib⁹ nō est curandū. sed glo:ia ꝓpter quā homo recte fa

Scriptorū copia

Tempꝰ.

apud alios supplicio semp dignum iudicet. Quo fit ut si quē famæ p̄dicatio delectet; huic in plurimos pp̄los nomē ꝓferre nullo mō cōducat. Erit igr ꝓpagata inter suos gloria quisq; cōtentus: & inter unius gētis terminos p̄clara illa famæ imortalitas coarctabit. Sed q̄ multos clarissimos suis tpib⁹ uiros scriptoꝝ inops deleu it obliuio? Quāq; qd ipsa scripta ꝓficiunt; q̄ cū suis autorib⁹ premit longior atq; obscura uetustas? ¶ Vos uero imortalitatē uobis ꝓpagare uidemini; cū futuri famā tpis cogitatis. qđ si ad æternitatis infinita spacia ꝓtractes: quid habes qđ de nois tui diuturnitate læteris? Vnius em̄ mora momēti si decē milib⁹ cōferatur annis: qm̄ utrūq; spaciū definitū est; minimā licet habet tñ aliquā ꝓportionē. At hic ipse numer⁹ annorū eiusq; quantūlibet multiplex ad interminabilem diuturnitatē ne cōparari quidē pōt. Etem̄ finitis ad se inuicē fuerit quædā: ifiniti uero atq; finiti nulla unq̄ poterit eē collatio. Ita fit ut quātūcūq; prolixi tpis fama: si cū inexhausta æternitate cogitetur; nō parua; sed plane nulla esse uidetur. ¶ Vos autem nisi ad populares aures ina-

rur.

nesq; rumores recte facere nescitis:& relicta cõsciẽ-
tiæ uirtutisq; præstãtia:de alienis p̃mia fermũcu-
lis postulastis. Accipe ĩ hmõi arrogãtiæ leuitate q̃
festiue aliqsilluserit,Nã cũ q̃dã eẽt adorsus hoiem
cõtumeliis:q̃ nõ ad ueræ uirtutis usum:sed ad su-
pbã gloriã falsum sibi philosophi nomẽ iduerat:
adiecissetq; iã se sciturũ an ille phũs eẽt. siqdẽ illa
tas iiurias leuiter patiẽterq; toleraſſet. Ille patien-
tiã pauliſp assũpsit:acceptaq; cõtumelia uelut in-
sultãs:iã tãdẽ inqt:ĩtelligis ne me eẽ philosophũ?
Tum ille nimium mordaciter intellexerã inquit:
si tacuisses. ¶ Quid aũt est qd ad præcipuos uiros
(de his em̃ sermo est)qui uirtute gloriam petunt
Quid inquã est qd ad hos de fama post resolutum
morte sup̃ma corp⁹ attineat? Nã si(qd nostræ ra-
tiones credi uetant)toti moriunt hoies/nulla est
oĩno gloria/cũ is cuius ea esse dicit/ nõ extet oĩno.
Sin uero bene sibi mens cõscia terreno carcere so-
luta cœlũ libera petit/ nõne oẽ terrenũ negocium
spnens q se cœlo fruens terrenis gaudet exẽptam?

ĩ citat

talis est.Hoies virtuosi vel totaliter moriũtur corpe ⁊ aĩa:vel aĩa viuit post mortẽ.si totaliter moriũ
tur nihil spectat ad eosdẽ gloria post mortẽ:si aĩa eoꝝ viuit post mortẽ:illa petit celũ spernẽs oẽ terre
nuz negociũ: ⁊ sic nihil ad eã de terrena gl̃ia:g̃ apud virtuosos hoies nulla dz esse cura de gloria. Di
cit ergo in lr̃a.Quid est qõ ad p̃cipuos.i.ad virtuosos viros attineat de fama post resolutũ corp⁹ ex-
trema morte:q.d.nihil. De his em̃ viris est sermo noster.qui petũt.i.querũt gl̃iam virtute.i.operib⁹
virtuosis. Nã si hoies toti moriunt corpore ⁊ aĩa:vt q̃dam putãt:qõ tñ nostre rõnes.i.pbie rõnes ve
tant.i.prohibent credi:quia fm philosophiam anima intellectiua est immortalis.nulla est oĩno glo-
ria post mortem:cum iste omnino non extat.i.non fit cuius ea gloria esse dicitur. Sin vero mens bene
conscia.i.ill esa:⁊ resoluta.i.liberata terreno carcere.i.a.corpore post mortẽ libera:petit celũ:nõne,ipsa
anima que celo fruens:gaudet se exemptam terrenis:ipsa spernens omne terrenũ negociũ:⁊ per cõse-
quens terrenã gloriam:q.d.sic. ¶ Nota.q̃ ad virtuosos nihil spectat de fama:nec in presenti vita:nec
in futura:non in presenti:quia dicit Sene.in prouerbijs q̃ plurimi curant famã:pauci aũt cõsciẽtiã. et
tales pauci curantes conscientiã sunt virtuosi:⁊ philosophi.de quibus loquitur Boe.in fine tractat⁹
de summo bono dicens. Pauci sunt viri honorãdi sicut philosophi:qui contẽnunt desiderium sensus:
et sequunt desiderium intellectus. Plurimi autem sunt qui curant famam:sicut vulgares qui relicta
virtute conscientie propter laudes hominũ recte faciunt.de quibus dicit scriptura. Amen dico vobis re
ceperunt mercedem suam. Nec etiam fama spectat ad viros virtuosos in futura vita:qui virtuosi si to
taliter moriantur nihil ad eos de fama. Si autem anima viuit post mortem ista euolat ad celũ ⁊ nihil
curat de fama.spernit omne terrenum negocium et potius gaudet:quia est exempta a curis terrenis ⁊
gaudio celesti fruitur ineternum.

Um ego scis inquam minimum nobis ⁊c. Ego legerem iuxta superius exposita minime Ascen.
nõ minimũ. Nã si minimũ dominata est ambitio:ergo dñata est. Sed si minime: tunc nõ
est dominata.quod verisimile est Boe.voluisse dicere. Sed materiã dicit q̃ ad magistra
tus gerẽdos non fuit perlectus ambitione.i.quo glorioſus appareat:sed ocij vitãdi gra-
tia:vt materiam haberet:in qua virtutẽ suaz exerceret. Et ita purgat se ab eo q̃ magistra Bero
tũ aliquãdo gesserit. Verum? aũt publica negocia;agimus ⁊ facim⁹ puata,vñ gesta sũt p et gesta.

repu.ꝛ i magꝝatu facta. Acta ꝑ ꝓuaꝝ. ꝛ a ꝓuaꝝ. ℳ aũt dicit cõmẽtariꝰ sapiaꝫ auctoꝛitatẽ ꝛ potẽtiá eẽ ma
teriá: de qua ℬoetiꝰ loquit: nõ placet. Nõ em̃ materia sũt: sꝫ adminicula. ℒoquit g̃ de materia. i. de ne
Gloꝛia. gocijs reipublice i q̃bꝰ se exercebat. ℒupido gl'rie: de qua coꝛneliꝰ tacitꝰ. ℚuinetiá sapiẽtibꝰ cupido glo
rie nouissima exuit. Jn quo idẽ dicit: qõ dicit ℬoe. Nã si exuit: g̃ nemo est pfecte sapiẽs q̃ eã queret. vñ
dicit. Sed nondũ ad extremá manũ. ℐractũ est b̃ ab artificibꝰ q̃ pfecto opere extremá manũ adnouẽt.
ℍoc est ad extremũ manꝰ suas adhibẽt. Est aũt gl'ia frequẽs et cõstãs solidaqꝫ de aliquo fama cũ lau
ſfama. de: ꝛ eiꝰ cuiꝰ est cõplacẽtia. ſfama aũt est q̃cq̃d vulgat' fando: tá bonũ q̃ malũ. ℚirgil. docet i malũ ac
cipi. ℒũ dicit. iiij. ℰnei. ſfama malũ quo nõ aliud velociꝰ vllũ ℳobilitate viget vires acq̃rit eũdo. Ad
de q̃ b̃ ipsũ. ℬ. ℍ. septũ: pulchꝛe vocat septũ: qõ a sepiẽdo deriuat'. ℚuo vocabulo locũ ouiũ quẽ pa
ſtoꝛes i agris sepiũt vocare solemꝰ: vt i ℬucco. ℳuis multa meis exiret victima septis. ℰt erat tũc adul
ta. ſ. reſpub. noua vel fama eiꝰ. Nõ em̃ erat adhuc nouitia sꝫ adulta. i. ad ſummũ pfectionis ꝛ incremẽti
deducta: sicut hõ adultꝰ dꝛ: q̃ nõ amplioꝰ crescit. ℒeteriſqꝫ id locoꝝ. i. eiꝰ loci: sicut dicimꝰ etiá latine citra
licentiá figuratá. ℳulta sũt id genꝰ aialia ꝑ eo qõ est. ℳulta sũt eiꝰ g̃nis aialia. ſfoꝛmidolosa recte le
Jn osus gi't. Nã vt docet. ℍalla li. ij. Noia i osus sepe foꝛmãt' a diminutiuis: vt a fiticula fiticulosus. A meticulo
tũnita. meticulosus. a somniculo somniculosus: sic a foꝛmidula foꝛmidulosus: vl' vt multi scribũt foꝛmidolo
sus. ℚõ si a ꝑmitiuo foꝛmare velis nõ dices foꝛmidolosus sicut scriptũ repperi: sꝫ potiꝰ foꝛmidelosus.
ℳutãt em̃ plerũqꝫ i tertia declinatiõe e ablatiui in osus. vt libidinosus a libidine. mulieroſus: facino
ſfoꝛmi roſus ꝛc. Significãt aũt frequẽter plenitudinẽ aut copiá reiꝰ: aut eiꝰ affectiões. ℰt b̃ q̃dá actiue q̃dá pas
dolosus siue: q̃dá cõiter. Sicut foꝛmidulosus actiue capit' a ℐherẽtio cũ dicit. ℰgon foꝛmidulosꝰ. i. egone sum
q̃ foꝛmidẽ. ℰt passiue a ℍalustio dicẽte. Regibꝰ boni q̃ mali suppstitio res sunt semp̃ his aliena. virtus
foꝛmidulosa est. foꝛmidulosa. i. q̃ plene foꝛmidat'. ℍoc etiá loco capit' passiue. Res em̃ publica romana
erat foꝛmidulosa. i. multũ foꝛmidata pthis: qꝛ timoꝛe coacti retulerũt paulopost ℍausto signa roma
Jnsolen na ℒrasso occiso adẽpta: vt docet ℍuetoniꝰ vita ℍug. Illõ qõ pteriorã addã. Jnsolẽtiá accipi ꝑ desue
tia. tudine. i. ꝑ qualitate qua insolẽtes dicimur. Jnsolẽs aũt dꝛ incõsuetus infrequẽs: vt apud ℐheren. in
Jnsolẽs andria. ℚuid tu athenas insolẽs? Ubi donatꝰ. Jnsolẽs inq̃t. i. insoliꝰ insuetꝰ. ℰtc. ℳoueoꝛ iá loci iso
ℚuid. lẽtia. ℍalustiꝰ. Jnsolẽs vera accipiẽdi. Jnsolẽs ẽt arrogãs itelligit'. ℰt q̃ pter legẽ agit hũanã ꝛ natura
lem insolẽs dꝛ. ℰtc. i victoꝛia q̃ natura isolẽs. ¶ ℚuid q̃ diuersarũ gẽtiũ. ℚuid ptícula sepenũero ab
solute repit' posita. sicut hic. ꝛ ẽ modꝰ iterrogãdi: quẽ supplere possumꝰ diuersis modis. Aut sic. ℚuid
ad b̃ dices. Aut sic. ℚuid illõ tibi videt'. Aut sic. ℚuid opꝰ ẽ dicere. Aut alĩs: sꝫ venustiꝰ absolute ponit'
Jnstituta sunt moꝛes instituti. Jnstitutiões sunt scripta q̃bꝰ istituunt'. Diuersitas aũt institutoꝝ nõ est
lõge q̃renda. ℐurchis capitale ẽ bibere vinũ: nobis licitũ. Abuti masculis illic pmissum: hic incẽdio di
gnũ. ℰt cõplura alia. ¶ ℍosvo ꝛc. Hic iterũ mutat numerũ. qõ ne vitio euenisse credas: rõnem audi
ne solũ ℬoe. culpare videat' pbia: vel ipm etiá cẽsere ea opiniõe duci: q̃ ꝑ diuturnitatẽ tpis sibi imoꝛta
litatẽ fame cõpare possit: nõ loq̃t' singlariter: sꝫ plaliter q̃si ad mltitudinẽ stultoꝝ respiciẽs. Postea aũt
singlariter locuta inuit q̃dãmõ ℬoe. eiusmõi ptractare solitũ. Sꝫ meliꝰ dicemꝰ ptractes/habes vt lris: lꝫ
Scde ꝑ sone. scde pson̄e sint: tñ nullá certã significare. sꝫ vbis tertie pson̄e. vt sit Si ptractes. i. si aliq̃s ptractet: vt. iiij
eneí. ℳigrates cernas. i. q̃libꝫ cernat. Jtaqꝫ fit vt quãtũcũqꝫ plixi tpis. Hec melioꝛ est lectio q̃ si dicat'
Quãticũqꝫ. qꝛ duo epitheta. i. adiectiua sine cõiunctione media nõ recte sociant' vni substãtiuo: nõ lati
Quãtũ/ cũqꝫ. ne dꝛ vir bonꝰ sapiẽs: sꝫ vir bonꝰ ꝛ sapiẽs. Nec recte dꝛ tpis q̃ticũqꝫ plixi. sꝫ q̃tũcũqꝫ. vt li q̃tũcũqꝫ sit ad
Alius. uerbiũ. Aliq̃s illuserit. Aliq̃s cõponit' ab aliꝰ ꝛ q̃s: vt sit aliꝰ q̃s q̃cũqꝫ fuerit: quapꝛopter tũc recte dꝛ:
Quidã. cũ dicẽs nescit q̃s sit. At cũ de certo ꝛ noto sibi q̃s loq̃t': nõ dic. aliq̃s fecit b̃: vl' aliq̃s dixit mihi. Sꝫ q̃dã
b̃ ergo loco. Si vbũ illuserit exponat' ꝑ illusit iepiꝰ est ꝓmo. Nõ ei dicere licet ei: q̃ scit de quo loq̃t'. aliq̃s
illusit: sꝫ quidã illusit. Si vo exponat' illuserit ꝓmissiue: vt sic aliq̃s illuserit. i. poterit illudere: q̃cũqꝫ sit.
Si q̃dẽ. Nã cũ q̃dã eẽt adoꝛsus. i. ex isidijs ꝛ subito iuadẽs. Uolũt nõnulli hũc pbꝫ fuisse cõmẽtatoꝛẽ aut tyꝛã
nũ qõ parũ referre putabit: q̃ snĩaꝫ q̃rit nõ vba. Siq̃dẽ. b̃ due sũt dictiões q̃s mlti ꝑ vna sepe legunt.
Aie hũa ne. ℒenit' patiẽterqꝫ lenit'. i. leni. b̃ ẽ nõ aspo sꝫ placato aio ꝛ vultu ꝑ simulationẽ. ℐoti moꝛiunt' hoies: b̃
plurimi docuerũt. iter q̃s epicurꝰ dicebat se leuasse genꝰ hũanũ duobꝰ magnis malis: tioꝛe. ſ. deoꝝ in
hac vita. q̃s dixit nõ curare moꝛtalia: ꝛ eoꝝ q̃ issarẽt post moꝛtẽ: qꝛ dixit aias iterire cũ coꝛpibꝰ sic ꝛ pli
niꝰ. ℚuiꝰ de ꝑmo vba sunt lib. ij. cap̃. vij. ℚuis nõ fateat' irridẽdũ agere curá rerũ hũanarũ: illud q̃d
q̃d est sũmũ? An ne tá tristi atqꝫ multiplici ministerio: nõ pollui credamꝰ dubitemusue? De scdo hꝫ. li.
vij. cap̃. lv. plurima vba resurrectionẽ negátia ꝛ vitá hũaná brutali equátia videãt': ab his q̃ appetũt:
cũ erronea sint mihi ptereũda vident'. Qõ nre rões. i. academie. ná dictũ ẽ lib. ſ. psa ꝑma. ℬoe. eleati
cis atqꝫ academicis studijs enutritũ. Academici aũt ꝛ stoici necnõ ꝛ pipatetici imoꝛtalitatẽ aie ꝓfitẽ/
tur. Nã extet oino. ℰxtet b̃ ꝓpꝛie dixit. Nã extare ꝑter cetera significat stare dũ cetera eiꝰ g̃nis occide
Extare rint. Sic diximꝰ libꝛos nõ extare q̃ perierũt. ℐerreno carcere soluta. Non legas resoluta ꝓpter iepta
Coꝛpus repetitionẽ syllabe reꝛ: q̃ etiá supflua est. Uocat aũt coꝛpꝰ hũanũ aie carcerẽ moꝛe pbico: sic ꝛ ℒicero i
hũanũ. de somnio Scipionis dicẽs. Quesiui viueret ne ipe ꝛ pr̃ paulꝰ: ꝛ alĩ q̃s nos extinctos arbitrabamur.
Jmmo vo inq̃t: hi viuũt q̃ e coꝛpoꝝ vinculis tanq̃ e carcere volauerũt. vr̃a vo q̃ dꝛ vita: moꝛs est. vbi
ℳacrobiꝰ post multa. Ut ꝓsit aial necesse est aia in coꝛpe vniat'. Jõ coꝛpꝰ grece demas b̃ ẽ vinculũ
nũcupatur: ꝛ soma q̃si quoddá scema. i. aie sepulchꝛũ. Un ℒicero. pariter vtrũqꝫ signifícãs coꝛpꝰ eẽ
vinculũ ꝛ coꝛpus esse sepulchꝛũ ait. ℚui e coꝛpoꝝ vinculis tanq̃ e carcere euolarũt. hec illi. Ubi no
tabis q̃ coꝛpꝰ grece habet duo noia. vocatur demas ꝛ soma: sed demas videt' quasi vinculũ sonare

Nam grece hec desme dicitur fascículus: ⁊ desmos vinctus ⁊ desmios vínculum seu nodus et desmoo verbum vincio seu nodo. Et sonat etiam carcerem. Nam mutando o mega. í. o longum seu magnum ín ita. í. ín e longum apud nos: sed ipsi proferunt Soma. í. corpus fit sema. í. sima. í. sepulchrum quod est defunctor carcer. Videtis lectores q̄ díligenter vobis rem aperio longe plura additurus nisi prolixitatem odiosam fore vereor.

¶ Metrum septimū secundi libri.

Vicūq; solam mente præcipiti petit.
Summūq; credit gloriam.
Late patentes ætheris cernat plagas:
Arctumq; terrarum situm.
Breuem replere nō ualentis ambitum
Pudeb it aucti nominis.
Quid o superbi colla mortali iugo
Frustra leuare gestiunt?
Licet remotos fama per populos means
Diffusa: linguas explicet.
Et magna titulis fulgeat claris domus:
Mors spernit altam gloriam.
Inuoluit humile pariter & celsum caput:
Aequatq; summis infima.
Vbi nunc fidelis ossa Fabricii manent?
Quid Brutus aut rigidus Cato?
Signat superstes fama tenuis pauculis
Inane nomen litteris.
Sed quid decora nouimus uocabula.
Num scire consumptos datur?
Iacetis ergo prorsus ignorabiles:
Nec fama notos efficit.
Si putatis longius uitam trahi
Mortalis aura nominis:
Cum fera uobis rapiet hoc etiam dies.
Iam uos secunda mors manet.

¶ Metrum septimū secundi libri.

Vicūq; solam mente precipiti petit. Hic incipit metrū. vij. huius scdi libri qđ dr archiloicū ab inuentore: iábicū a pede pdominante: ⁊ constat ex primo vsu trimetro: scdo dimetro: in quo metro pbia docet quō gloria fit cōtēnenda ex cōsideratiōe altitudinis celi ⁊ stricti tudis terre di. Quicūq; petit. í. desiderat pcipiti mente solā gloriā: q; pro ⁊ credit sup. ipaz summū. í. principiū inter appetēda: sup. iste cernat. í. cōsideret plagas etheris. í. partes celi patētes q; pro ⁊ arctū situ terrarū. í. strictū spaciū terre in cōparatiōe ad celum sup. illū pudebit. í. verecūdabit aucti nominis. í. aucte fame sue nō valētis replere breuē ambitū. í. paruū spaciuz terre et tūc exclamat dicēs. O ppter qđ miror qđ est ppter qđ supbi gestiūt. í. cupiunt frustra leuare. í. extollere colla sua mortali iugo. í. mortali fama. Iz em fama diffusa meās. í. transiēs p remotos ppos explicet se: linguas. í. p linguas sup. ppos. et Iz magna dom tua. í. nobilis parentela vel familia tua: fulgeat claris titulis. í. laudib: tm mors spernit altam gloriā: ⁊ mors pariter. í. simul inuoluit humile caput. í. miserū hoiez ⁊ celsum. í. nobilē vel diuitē: q; pro ⁊ mors equat infima summis nulli parcēdo: qđ declarat dicens. Vbi nūc manēt ossa fidelis ffabricij? qđ Brutus aut rigidus Cato sup. est? q. d. qđ manet de gria eor post mortez? vtq; modicū. í. illud manet qđ tenuis fama. í. exilis: supstes. í. manens signat manere nomen eor pauculis litteris scriptis in epitaphijs eor. Sed qđ. í. ad qđ nouimus decor avocabula scripta. nunqđ datur. í. intelligit p ea sup. ipos esse cōsumptos. í. mortuos? q. d. immo. iacetis ergo mortui prorsus ignorabiles: nec fama efficit sup. vos notos. Et q: aliqs diceret? Izipsi sint mortui corpe: tm viuūt fin famā: dic pbia. Si putat vitā vestrā lōgi trahi. í. plōgari: aura mortalis nois. í. splēdore mortalis fame cū sera. í. vltia dies vobis rapiet. í. famā auferet: iā vos manet. í. expectat scda mors. q. d. si estis pri mortui corpe: ⁊ fama manēs est vita vra: illa cessante secūdario morie mini. ¶ No. fabrici fuit ꝯsul roman: q; cū mitteret pugnare ptra Pirrhū regē Epirotarū: pmisit sibi partē regni sui vt trāsiret ad ipm: qđ ffabricius cōtēpsit. Sequenti anno Pirrhus obtulit sibi magnā pecuniā auri vt traderet sibi romanū imperiū: cui ait ffabrici. Roma nō vult aurū sed vult impare habentibus aurū. ppter hoc ipse dictus fuit fidelis ffabricius. Dicit aūt de fabricio q; cū quidā ad eū venisset promittēs se Pirrhū regē occisurū: si ffabrici sibi pecuniā aliquā dare vellet. Ipse vo ffabrici hūc traditorem ligatū misit ad Pirrhū: pro tali scelere puniendū: cui tūc Pirrhus dixit. Possibilius est solem a suo tramite deuiare q; ffabriciū a via recte rationis discedere. ¶ No. q; Brutus fuit prim cōsul roman: q; amore libertatis ⁊ iustitie ppter stupru lucretie plurima egit: ⁊ multa bella p romanis inijt: ppter qđ etiā famosus fuit. ¶ No. q; Cato dictus est rigidus ppter rigorē animi q; ad nihil turpe flecti potuit. ⁊ tante iustitie fuit: vt Lucanus ipsum dijs compararet in iudicanda causa: que fuit inter Julium cesarem ⁊ Pompeium: dicens, Victrix causa deis placuit; sed victa Catoni; et de hoc magis patebit quarto huius: prosa sexta.

Ascensus

Gestire.

Fabricij fidelis ⁊ cõtinẽs.

Brutus

Cato.

Secũda mors

Sctũs thomas

Vicũq; solam. Ode dicolos distrophos. habet em̃ duo genera carminũ: quoꝝ prius est archilochiũ ab inuẽtore. Jãbicũ a pede predominãte: ⁊ trimetrũ a numero mẽsurarũ que tres duple sunt: habz locis paribꝫ frequẽter iambũ. Scõm est archilochiũ dimetrũ. i. duarũ mensurarum duplarũ. i. duos pedes habentiũ quoꝝ primus ⁊ tertius sepe sunt spondei. Scõs ⁊ vltimus iambi. Gestiũt frustra. Gestire est gestu. i. quodã actu corporis more beluarũ letitiã ⁊ cupiditatem animi significare. Jfidẽ fabricijs seruatã Pirrho: recitat Valerius lib. vj. c. de iustitia dicens. Timocharis embraciensis Fabricio cõsuli pollicitus est se Pirrhũ veneno per filiũ suũ qui potionibus preerat: necaturũ. ea res cũ ad senatũ delata esset missis legatis Pirrhũ monuit vt aduersus huius generis insidias cautius se gereret: memor vrbem a filio martis conditã: armis bella: nõ venenis gerere debere. Timocharis aũt nomẽ suppressit vtroq; mõ equitatẽ amplexus: q: nec hostẽ malo exẽplo tollere: nec in eũ qui bene mereri paratus fuerat ꝓderevoluit. Hec valerius: q: ergo vt etiã Aulus gellius lib. iij. ca. viij. recitat: Fabricius cauit ne proderet Timocharis: patet ꝙ longe a vero fit ꝙ eũ ligatũ minserit puniendũ. Quadrigarius aũt vt recitat idem Gellius: dicit nõ Timocharem: sed Nitiam egisse consulem. Neq; legatos a senatu missos: sed a cõsulibus. Pirrhũ vero populo romano laudes ⁊ gratias scripsisse. captiuosq; oẽs quos tunc habuit restituisse. Addit litteras a ꝯsulibus missas in quibus sicut cõmentarius superior dicit: Et similiter Cice. lib. iij. officio. dicit eum reductũ fuisse ad Pirrhum. Sen̄. epla. cxxiij. ad Lucillũ dicit: medicũ Pirrhi hoc ꝓmisisse. Plutarchus aũt in vita Pirrhi dicit missum fuisse a medico pirrhi. Q̃ aũt hoc responsum pirrhus fabricio dederit non dicunt superiores: sed Seri. dicit: eiusdem fuit auro nõ vinci ⁊ auro nõ vincere. Jtem Valerius de abstinentia ⁊ continentia lib. iiij. sic dicit de fabricio lucinio. Jfabricius lucinius honoribus ⁊ autoritate omni ciue tempor ibꝫ suis maior: censu: parvnicuicq; pauperrimo: a samnitibus: quos vniuersos in clientelã habebat: decem eris ⁊ quinq; pondo argenti totidẽq; seruos sibi missos remisit: cõtinentie fine pecunia perdiues: fine vsu familie abunde comitatus: q: locupletem illum faciebat non multa possidere: sed modica desiderare ⁊c. Legatum aũt fuisse ad pirrhũ idem valerius sequenti capitulo attestatur. Et missos legatos vt romanos corrũperent nõ inuenisse ianuas romanorũ apertas etiã donis: sed sollicitatũ esse a pirrho. L. fabricium tacet. Responsum aũt illud: malle locupletib⁹ imperare ꝙ se fieri locupletem: est. Ouidius. Curij ad samnites: nõ fabricij: quibus ambo samnitum largitiones cõtempserint. Jtem q: sepe bruti meminit. Hec dicit Pli. de viris illustribus. Junius brutus sorore Tarquinij superbi genitus cũ eãdem fortunam timeret quã frater inciderat: qui ob diuitias: ⁊ prudentiã fuerat ab auũculo occisus: stultitiã finxit. ꝙde brutus dictus. Juuenibus regis delphos euntibus ridiculi gratia comes adscitus baculo sambuceo aurũ deo donũ tulit: vbi responsum est: eũ rome summã potestatem habiturũ qui primus matrem oscularetur: ipse terrã osculatus est. Deinde ꝓpter lucretie stupr ũ cum tripicitino ⁊ collatino in exilium regum cõiurauit. Quib⁹ in exilium actis primus cõsul creatus filios suos ꝙ cum aquilijs ⁊ vitellijs ad recipiendũ in vrbem tarquinios cõiurauerãt: virgis cesos securi pcussit. Deinde in prelio qõ aduersus eos gerebat: singulari certamine cũ arunte filio tarquinij cõgressus se ambo mutuis vulneribꝫ occiderunt. Cuius corp⁹ in foro positũ ⁊ a collega laudatũ matrone anno lurerũt. hec ibi. Posset etiã brutus rigidus dici. Cato aũt maior censorius ob singularem seueritatẽ rigidus est appellatus. de quo in vita eius idem Plinius. Ouidius. potius Cato Censor. L. flaminiũ cõsularẽ senatu mouit: ꝙ ille in gallia ad cuiusdã scorti spectaculũ victũ quendã a carcere in cõuiuio iussisset necari: accusator assidu⁹ maloꝝ: galbã octogenarius accusauit. Jpse quadragiesquater accusat⁹ gloriose absolutus est. Et reliqua. De hoc Pli. in naturali hystoria li. vij. c. xxvij. Cato prim⁹ portie gentis tres summas in hoie res prestitisse estimat⁹ est. Optimus orator: optim⁹ imꝑator: optim⁹ senator. hec ibi. Ouidius de lucano adducunt sunt de cato ne vticensi: qui dictus cato minor vel posterior: sed si singula vellem ꝓsequi lõgissim⁹ esse. Scda mors hic accipit nõ sicut ab augustino pro morte aie ⁊ corpis: sed pro morte fame: qua qui se viuere post naturalem mortem in memoria hominũ gloriantur: morientur postq; hic nullus fuerit homo.

Sctũs thomas

Sed ne me inexorabile. Jsta est vltima ꝓsa huius scdi: et q: pbia hostẽ dit bona fortune nõ multũ esse appetẽda aliqs putaret. ꝙ in fortuna nihil esset boni: ideo iã ostendit pbia cuiusmodi bonũ sit in fortuna: ⁊ probat fortunã aduersam plus esse bonã q; ꝓsperã. Et primo premittit suã intentionẽ. Secũdo ꝓbat intentũ ibi. Jlla em̃ primo dicit. Ouidius boe. ex dictis patet ꝙ fortuna est cõtẽnenda: sed ne putes me gerere. i. facere bellũ iexorabile. i. iplacabile contra fortunam: supple scis ꝙ aliquando supple contingit ꝙ ista scilicet fortuna fallax non nihil. idest aliquid bene mereatur de hominibus: eo ꝙ aliquod bonum euenit hominibus per eam: tum scilicet cum fortuna se aperit manifestando suam falsitatem: cum detegit frontem per suam aduersitatem; cum profitetur mores suos per instabilitatem. Et subdit philosophia nõ

Prosa octaua libri secundi

Sed ne me inexorabile cõtra fortunã bellũ gerere putes: est aliqñ cũ de hoibus illa fallax nõ nihil bene mereat. tum. s. cũ se aperit; cum frontẽ detegit: moresq; profitetur. Nondum forte quid loquar intelligis. Mirũ est quod dicere gestio: eoq; sentẽtiam uerbis explicare uix queo. Etem̃ plus reor hominibus aduersam q̃ pro

dū forte intelligis q̄d loquar: q; mirū ē qō ego gestio. i. cupio dicere eoꝝ. i. ideo vix queo explicare sen tentiā verbis. Et em̄ ego reor. i opinor aduersam sup. fortunā plus ꝑdesse q̄ ꝑsperā. ¶ Nota qñꝝ in aliquo dicto videt esse quedā repugnantia. illud videt mirabile dictu: scz dicere fortunā aduersam ꝯ bus ꝑdesse: videt esse q̄dā repugnātia in dicto. Nā esse aduersam alicui: ⁊ sibi ꝑdesse adinuicem repu gnāt. ideo dicit pbia. Mirū ē qō gestio dicere. s. fortunā aduersam magis ꝑdesse q̄ ꝑsperā. ¶ Illā em̄ sperā ꝑdesse fortunā. ¶ Illa em̄ semꝑ specie felicita t is cū uidet blāda: mentit. Hæc semꝑ uera est cū se instabilē mutatione demōstrat. Illa fallit; hæc in/ struit. Illa mēdaciū specie bonoꝝ mētes fruentū li gat; hæc cognitiōe fragilis felicitatis absoluit. Ita qꝝ illā uideas uētosā; fluētē; suiqꝝ semꝑ ignarā; hanc sobriā succictāqꝝ & iꝑius aduersitatis exercitatiōe prudētē. ¶ Postremo felix a ꝯo bonoꝝ deuios blā/ ditiis trahit: aduersa plerūqꝝ ad uera bōa reducēs uelut unco retrahit. ¶ Anꝰ iter mima æstimādū putas: q̄ amicoꝝ tibi fideliū mētes hæc aspera; hæc horribil' fortūa deterit? hæc tibi certos sodaliū uul tus ābiguosqꝝ secreuit. Discedēs em̄ suos abstulit: tuos reliqt. Quāti ꝰ iteger & ut uidebaris tibi for tunat': emisses? Desine nūc amissas opes q̄rere: qd preciosissimū diuitiarū gen' est; amicos inueniſti

Hic pbia ꝓbat intentū q̄ fortuna aduer sa melior fit q̄ ꝑspera trib⁹ rationib⁹. se cūda ibi. Postremo. tertia ibi. An ꝯoc. Primo dicit. Illa fortuna ꝑspera mēti/ tur cū videt. i. apparet bláda specie feli/ citatis. i. ꝑsperitatis: sz ꝯec. i. fortuna ad uersa semꝑ vera est cū demōstrat se eē in stabilē sui mutatione. ostēdit em̄ se eē ta lē qualis est: ⁊ ita ꝑ eā nō decipiūtur ꝯo mines: sz illa. s. prospera fortuna cōfidē/ tes in se fallit. Hec aūt fortuna aduersa ꝯoiem instruit: ostēdendo q̄ nō sit con/ fidēdū prospere fortune ꝓpter ei⁹ muta bilitatē. Illa. s. prospera fortuna ligat. s. fallēdo mētes fruētiū. s. ꝯoim: specie bo norum mendacium: ꝯec scilicet aduersa fortuna absoluit: idest liberat scilicet mē tes ꝯominum cognitione fragilis: idest tranſitorie felicitatis: ⁊ nunc recolligit effectus vtriusqꝝ fortune dicens. Itaqꝝ illam scilicet prosperam fortunam vi/ deas vētosam: idest superbam fluentem idest producentem: qꝝ pro ⁊ sui ignaram Nam ꝯominesin prosperitate continua seipsos nō cognoscunt. ꝯanc scilicet ad/ uersa m fortunam tu videas sobriam: q̄ pro ⁊ succinctam: idest ꝯumilem non superbiam ⁊ prudentez exercitatione aduersitatis. ¶ Nota q̄ exista littera possunt formari tres rationes q̄ fortuna aduersa melior fit prospera. Prima ratio est ista. Prospera fortuna in specie vere felicitatis decipit ꝯabentem ipsam: sed fortuna aduersa non decipit: sed vera est ostendens se esse talem qualis est: ergo aduersa est melior q̄ prospera. Secunda ratio est. Prospera fortuna ligat mentes ꝯominum mendacibus bonis: sed aduersa liberat mentes ꝯominum a falsa felicitate: ergo est melior. Tertia ratio. Prospera fortuna reddit ꝯomines sui ignaros. sed fortuna aduersa facit ꝯomines sapientes: ergo melior est q̄ prospera. ¶ Postremo felix a vero bono deuios. Hic philosophia ponit secundam rationez que talis est. Quo/ cunqꝝ fortuna trahit ad inquisitionem veri boni illa melior est q̄ que retrahit a vero bono: sed fortuna aduersa est ꝯuiusmodi: ergo ꝛc. Unde dicit in littera. postremo felix: idest prospera fortuna cum suis blanditijs trahit deuios. idest errantes a vero bono. sed aduersa supple fortuna plerūqꝝ retrahit vn/ co: idest tenaculo reducens ad vera bona. ¶ Nota q̄ quia prospera fortuna videtur esse ꝓpinqua fe licitati: eo q̄ fine bonis fortune non contingit esse felicem. ex libro de bona fortuna: ideo suis blandi tijs trahit ꝯominem sensualem a vero bono quod consistit in speculatione dei. aduersa autem fortu na: quia ostendit prosperam fortunam esse mutabilem: ipsa reducit ꝯominem ad verum bonū quod est ⁊mutabile. ¶ An ꝯoc inter minima. Hic philosophia ponit vltimā rationē que talis est. Illa fortu na est melior per quā cognoscūtur veri amici. sed aduersa fortuna est talis: igitur ꝛc. Uñ dicit in litte ra. An ꝓ nunq̄d putas ꝯoc esse estimādum inter minima bona q̄ ꝯec aspera: q̄ pro et ꝯorribilis. i. ad uersa fortuna detexit. i. monstrauit tibi mētes. i. corda fideliū amicoꝝ. q. d. illud est vnum de maximis bonis: ⁊ ꝯec. s. prospera fortuna secreuit. i. distinxit tibi certos sup. amicos: q̄ pro ⁊: ambiguos vul/ tus sodaliū. i. amicoꝝ. q. d. aspa fortuna docuit te discernere inter veros amicos ⁊ falsos: que ꝓspera fortuna a te discedēs abstulit suos. i. q̄ erant amici rōne ꝓsperitatis: ⁊ reliquit tuos amicos qui te di/ lexerūt non ꝓpter tua. O quāti. i. quāto precio tu emisses ꝯoc integer. i. in integritate fortune consti tutus: vt pro cum videbaris tibi fortunatus potuisses cognoscere tibi veros amicos: nūc desine. i. ces sa querere opes: diuitias amissas: q; inueniſti veros amicos q̄ sunt preciosissimū genus diuitiarum. ¶ Nota q̄ in aduersitate falsi amici fugiūt sed tpe ꝓsperitatis manēt. vñ Señ. lib. de remedijs. Quē tu felicez credis: illū multi comitantur. vt mel muscę sequūtur: cadauera lupi: frumēta formice: ꝑdā ista turba sequit' nō ꝯoiem. ¶ Nota q̄ aduersa fortuna ostendit fideles amicos. vnde Señ. xx. epla. Turba familiaris cū a te pasci defierit ipsa nō te pascet: ⁊ qō tu beneficio tuo scire nō poteras: pau/ tate scies. illa veros amicos retinebis: discedit quicūqꝝ non te: sed aliud sequebatur. est aūt propter ꝯoc vnū amanda paupertas: q̄ a q̄bus ameris ostendit. vñ pauper Meri. Preualet ꝰ solo mala sors:

ꝙ mõstrat amicos. Illa boni atq; mali mõstrat vtrãq; viã. Item poeta. Te felici nõ cognoscunt amici. Sorte ptz misera q̃ sit dilectio vera. Itẽ alibi. Cũ fueris felix multos numerabis amicos. Tpa si fuerint nubila solus eris. Itẽ Thob. ſſluctuat ad cẽſuz venalis amicꝰ egenũ. Sed verꝰ remouet vt fabrica/ tus amor. ¶ Nota. ꝙ fidelis amicus est preciosissimũ genus diuitiarũ: qr amicus. íx. ethi. est alter ego. í. Sapiẽs ꝛ si cõtentꝰ sit seipo: tñ amicũ se habere vult ꝓpter nihil aliud nisi vt exerceat amicitiã: ne tã magna virtus lateat. ꝛ Tul. in li. de offi. di. honores diuitie ꝛ dignitates nunq; sunt amicitie anteponẽde.

Ascensꝰ

Sed ne me ꝛc. In hac ꝑsa aĩaduertẽdũ ẽ pulchrũ q̃ddã paradoxũ. í. documẽtũ ꝓter opinionẽ sitio in adiecto. nã si aduersa est: quõ vtilis: siz sciemꝰ ad aduersa referri. aduersa em̃ fortuna in rebꝰ fortuitis est salubris ad sui cognitionẽ: ꝛ ad exercitiũ bonoꝝ: ad patiẽtiã: ad castimonia: ad sobrietatẽ. Multi em̃ de necessitate vtutẽ faciũt. Hec tibi ceteros ꝛc. Ordo est: hec. í. aduersa fortuna secreuit. í. discreuit ꝛ separauit certos. í. idubitãdos vultꝰ sodaliũ: ꝛ ãbiguos amicoꝝ. hoc em̃ nũc poteris ꝑ aduersaz fortunã scire q̃ fuerint olim veri ꝛ infallaces vultꝰ amicoꝝ: ꝛ q̃ ambigui. í. simulati ꝛ cõpositi cũ ꝑsperitate. Quãti hoc integer. Ordo ẽ. Quãti emisses hoc integer. í. cũ esses integer in rebꝰ tuis: ꝛ quãti emisses hoc fortunatꝰ. i. cũ esses fortunatus vt videbaris tibi? Nõ em̃ erat re vera fortunatus: sed arbitrabat se fortunatũ ꝓpter fortunã letã. horũ ordinem posui: qr male potius est in alijs cõmẽtarijs. Addã oia vba ptinẽtia ad p̃ciũ ꝛ valorẽ aut estimationẽ rei regere preciũ ꝛ unẽsurã eiꝰ in ablto exceptis cũ eoꝝ cõpositis his quattuor gtis. Tanti: quãti: pluris: ꝛ minoris: sine substãtiuo positis: qr cũ substantiuo etiã in ablto ponunt vt docet Valla. hoc ergo quãti emisses nõ expones. í. quanti precij emisses: sed quãto precio. Addã ꝛ illud: Sodales dici ꝑm Laurẽtiũ vallã socios voluptatũ ꝛ delitiarũ ꝛ precipue cõuiuioꝝ: ꝛ mense: aut collegas.

Quanti

¶ Metrum octauũ secundi libri.

Sãctus thomas

Quod mundus stabili fide. Hic incipit octauũ ꝛ vltimuz metrũ huiꝰ secũdi: qđ orgliconicũ ab inuẽtore. ãphimachrum a pede predominante: ꝛ est amphimachrus pes antiquorũ cõstans ex prima ꝛ vltima lõga et duabus breuibꝰ mediis. dictus ab amphi: qđ est circũ: ꝛ macros longũ: quasi habens circũ qua q̃ longã syllabaz. In quo metro p̃dia cõmendat amorem. ex quo dicit ꝙ amici sunt p̃ciosissimũ genꝰ diuitiarũ: ꝛ primo cõmendat amorẽ diuinũ: scõo ostẽdit quõ humana natura amicitia cõseruatur. Hic sanctos. Primo facit qđ dictũ est. Scõo ostendit ꝙ ablato diuino amore oia corrũpunt ibi. Hic si frena. Primo di. amor sup. diuinus regẽs terras ac pelagus: ꝛ iperitãs. í. frequẽter iperãs celo: ille amor ligat hanc seriẽ. í. cõcordiã rerũ: ꝙ mũdus stabili fide variat concordes vices. í. alternatiões tẽpoꝝ anni: noctis ꝛ diei. et ꝙ semina pugnantia. í. elemẽta cõtraria: tenẽt ꝓpetuũ fedus. í. concordiã: ne vnũ alid totaliter corrũpat. ꝙ phebus. í. sol curru aureo ꝓducit. í. ꝓducit roseũ diẽ idẽ clarũ diẽ: idẽ amor facit: vt phebe. í. luna iperet. í. ꝑfit noctibꝰ q̃s noctes hesperꝰ. í. stella vespertina duxerit. í. addduxerit ꝛ vt auidũ mare ad exeũdũ coerceat fluctꝰ suos: certo fine. í. determinato fine: ne liceat sibi tẽdere. í. extẽdere latos terminos vagis terris. í. ãplis terris sup. totaliter cooperiẽdo terrã. ¶ Nota ꝙ Tul. loquẽs de amicitia di. Amicitia est virtꝰ mouẽs supioza ad ꝓtectionẽ inferioꝝ: ꝛ inferioza ad subiectionẽ supioꝝ. amicitia em̃ sublata ois in vita tollit iocũditas.

Metrum octauũ secundi libri.

Quod mundus stabili fide
Concordes uariat uices:
Quod pugnantia semina
Fœdus perpetuum tenent:
Quod phœbus roseum diem
Curru prouehit aureo:
Vt quas duxerit hesperus
Phœbe noctibus imperet:
Et fluctus auidum mare
Certo fine coerceat:
Ne terris liceat uagis
Latos tendere terminos:
Hanc rerum seriem ligat
Terras: hac pelagus regens:
Et cœlo imperitans amor.
¶ Hic si frena remiserit
Quicquid nunc amat inuicem:
Bellum continuo geret:
Et quam nunc socia fide

Amicitia.

Semina elemẽtaria.

¶ Nota. ꝙ elemẽta appellat semina: qr ex ipis tãq; ex seminibꝰ corpa ꝓducunt. sicut em̃ semẽ ẽ ꝓncipiũ fructꝰ: sic elemẽta ꝓncipia corpoꝝ mixtoꝝ: ꝛ dicit elemẽta pugnãtia ꝓpter ipsoꝝ ꝓtietatẽ. nã aliq̃ sũt calida: aliqua frigida: q̃dã humida: quedã ficca: hec elemẽta diuino amore ordinãte tenẽt ꝓpriũ fedꝰ: qr grauitas iferioꝝ nõ aufert leuitatẽ supioꝝ. nec ecõuerso: ꝛ simul totaliter se nõ corrũpũt. ¶ Hic si frena remiserit. Hic ostendit ꝙ amore diuino subtracto oia corrũpunt dicẽs. Si hic amor diuinus remiserit frena. í. legẽ gubernãdi res quicquid nũc amat inuicẽ. í. ꝙcordat illud ꝓtinuo gerit bellũ ꝛ ipa ele/

Pulchris motibus incitant:
Certant solvere machinam.
¶ Hic sanctos populos quoq;
Iunctos fœdere cõtinet:
Hic & coniugii sacrum
Castis nectit amoribus.
Hic fidis etiam sua
Dictat iura sodalibus.
O felix hominũ genus.
Si vestros animos amor
Quo cœlum regitur regat.

¶ Explicitus est Liber secũdus.

menta certant.i.litigãt soluere.i.destruere machinã.s.mãdanã: quã nũc socia fide.i.cõcordi fedĕre in citãt pulchris motib⁹.i.faciũt ordinate mouere. ¶ Nota q̃ sublato dei amore ⁊ pcordia oĩa dissoluũ tur.vñ Alan⁹ in ãticlaudiano de plãctu nature ⁊ sĉia loquẽs in psona amoris ⁊ pcordie dicit.si mea iu ra meas leges mea federa nudus Oli seruasset: vl̃ adhuc seruaret amoris. Vincula nõ tãtis gereret sub cladibus orbis. ¶ Hic sctõs pp̃os quoq;. Hic ostñit pbia quõ p amorẽ pseruat̃ ⁊ cõciliat̃ amicitia ḣumana dicẽs. Hic amor ẽtinet.i.cõ seruat sctõs.i. virtuosos q̃ p ⁊ pp̃os iũctos federe.s.amicitie: ⁊ hic amor nectit sacramẽtũ cõiugij castis amorib⁹ viri ⁊ vxoris: ⁊ hic amor dictat iura sua.i. ponit legẽ amicitie: fidis sodalib⁹: ⁊ q: ista pueniunt ab amore diuino tanq̃ a suo pprio: iõ subiũgit. O felix gen⁹ hominũ supple dico. si amor sc̃z diuinus q̃ celuz regit̃ regat animos vestros sup. causando in eis amicitie pcordiã. Nota q̃ amor dictat iura fidis sodalibus. iura autẽ amicor ⁊ sodaliũ innuit Sene ca.iij.episto.dicẽs. Diu cogita an aliq̃s in amicũ sit tibi recipiẽdus: sed cuz pla cuerit fieri: toto illũ pectore admitte: tã audacter cũ illo loquere q̃ tecũ. Tu q̃ dem ita viue vt nihil tibi cõmittas: nisi qõ etiã amico tuo cõmittere possis. Cũ amico tuo oẽs curas: oẽs cogitatiões misce si fidelẽ putaueris. Sũt etiã q̃dã qui q̃ amicis sunt tantũ cõmittẽda oĩb⁹ narrãt. q̃dã charissimor pscĩam reformidãt nulli credituri. neutrũ faciẽdũ est vtrũq; vitiũ est: ⁊ oĩbus credere ⁊ nulli. ¶ No. circa p̃dicta q̃ amicitia ppie dicta tantũ inuenitur in rebus rõnabilibus. vt sic: amicitia est par voluntas bonor inter aliquos: sed large capiẽdo amicitiã sic etiã est in irrationabilib⁹. ⁊ vt sic. amicitia est pcordia diuersarũ rerum adinuicem.

Amicitie leges.

Quod mũdus. Ode est monocolos.i.vniusmodi carminis qõ dr gliconicũ heroicũ. Cõstãs spõdeo ⁊ duob⁹ dactilis: sed vltima est cõis. Pulchre ostẽdit pbia oĩa quodã federe ⁊ ligamẽto amoris cõstare. Quo circa nihil hic dicã: vnũ mouebo. Amores in plurali numero lz interdũ honesti ⁊ casti legãtur: tñ fm Seruiũ proprie sunt lasciui. ⁊ amor in singulari cast⁹ intelligitur. quocirca oportune dicit autor noster. castis nectit amoribus. Sodales autem hic college dici possunt.

Ascẽsus.

¶ Explicitus est liber secundus.

¶ Incipit prosa prima libri tertij.

Sequitur Liber tertius.

¶ Prosa prima libri tertii.

Cum cantuz illa finierat. Iste est tertius liber Boe. de consola. pbie ⁊ cõtinuatur ad libros p̃cedentes in hunc modum. Postq̃ pbia in p̃mo libro scrutata est causas doloris Boe. ⁊ in secũdo libro adhibuit sibi remedia facilia: in p̃senti lib. ⁊ in sequẽtibus pbia adhibet Boe. remedia grauiora. Sunt autez remedia grauiora: rõnes cõtra cõmunem opinionẽ hoĩm pbãtes q̃ in bonis exterioribus nõ psistit vera felicitas ostendo in q̃ fita sit vera felicitas: ⁊ quõ ad ipsam pueniatur. ⁊ diuidit̃ iste liber in .xxiij. partes quarũ libri sunt .xij. prose ⁊ .xij. metra q̃ partes patebũt in processu libri q̃d aũt ⁊ de q̃ determinet̃ in q̃libet istarũ ptiũ fiet patebit. Prosa pria huius allocut⁹ fuerit pbiam. scõo põit rñsionẽ pbie. tertio Boe. dirigit quãdã petitionẽ ad ipsam. scõa ibi. Tũ illa. tertia ibi. Tũ ego, dicit p̃mo. Ja illa pbia finierat cantũ. i. metrũ: qõ erat de cõmẽdatiõe amoris diuini ⁊ amicitie: ⁊ cũ ego Boe. essem allectus dulcedine metri ad audiendũ cũ auiditate ⁊ admiratione vba pbie auribus arrectis: ego dixi: o pbia q̃ est summũ solamẽ aior ⁊ lassor: q̃tum me refocillasti tuis prosis ⁊ metris: intm̃ q̃ tam bñ possum resistere insultib⁹ fortune: ⁊ ideo dicit remedia q̃ prius dixisti esse grauia nõ timeo: sed ea audire diligẽter expecto. ¶ No. q̃ Boe. metrũ vocat cantũ: sicut em̃ in cãtu est eleuatio ⁊ depssio vocis: sic sñr in metro rõne quãtitatis correpte ⁊ pducte syllabarũ attendit̃ quedã eleuatio ⁊ depssio: qr rõne

Sãctus thomas

quãtitatis ꝓducte fit eleuatio: rõne quãtitatis correpte fit depressio. Item qꝛ metrũ est subtilio⁹ ⁊ delectabilius ꝓsa: iõ aĩm demulcet: vñ auctor poetrie metrũ comparat domicelle di. Vultꝫ venire metrũ tãq̃ cõpto domicella crine: nitente gena: subtili corpe: forma egregia. iõ di. Boe. mulcedo carminis. i. metri. Itẽ hõ dz eẽ auidus ⁊ stupẽs circa pbiam. Auidus inquã: qꝛ di. Sen. xvij. epi. pjce oia si sapis: ĩmo vt sapias. ⁊ ad pbiaz magno cursu; totisq̃ viríb⁹ tẽde. vñ etiã hõ dz eẽ stupẽs. i. admirãs de

Pbia

pbia. qꝛ ipsa est res mirabilis et diuina ſm Ari. in ꝑn. lib. sui de ce. ⁊ mũ. ⁊ pbia ꝓfert mirabilis delectatões. x. Ethi. Itẽ animi lassi sunt grauí cura vel aduersitate aliq̃ oppressi: hoꝛ pbia est summũ solamen qꝛ ipsa ꝓsuadet magnanimitatez qua ꝓtra aduersitates fortune hõ constanter dz militare. Item per pbiam hõ bene põt resistere ictibus fortune. qꝛ. i. Ethicoꝛ dicit Aristo. Sapiẽs bene scit ferre fortũas. hz se sine vituperio: sicut tetragonũ. vñ dicit in lra. Jã illa. i. pbia finierat cantũ. i. metrũ de amore diuino cũ mulcedo. i. suauitas carminis defixerat. i. stabilierat me auiduz audiendi: ꝑ ꝑ ⁊ stupentẽ. i. admiratẽ sup. vba pbie aurib⁹ meis arrectis. i. eleuatis ad hec scz vba. itaq̃ paulopost ego inquã. i. dixi. ☞ summũ solamen lassoꝛ animoꝛuz sup. ꝑ aduersitatẽ quãtum me refouisti pondere sniarũ sup. prose vel etiã iocũ cũditate canendi. i. metri: adeo. i. intantum vt iã post hac nõ arbitrer me esse imparẽ. i. dissimilem in resistendo ictibus. i. insultibus fortune. Itaq̃ remedia illa q̃ pauloante dicebas esse acrioꝛa. i. grauioꝛa: nõ mõ. i. nõ tm̃: nõ phoꝛresco. i. nõ timeo: sz ego auidus audiẽdi sup. ea vehemẽter efflagito. i. expostulo. ☞ Sbi sciendũ qꝛ ſm Hug. efflagitare est valde flagitare: expostulare: petere: cuz clamoꝛe poscere. ☞ Tum illa sensi inqt. Hic ponit rñsionẽ pbie dicẽs. Ego bene sensi illud cũ tu tacitus ⁊ attentus recepisti vba nostra: ⁊ cũ ego ꝓfecimentẽ tuã. talia eĩm sunt remedia q̃ adhuc restãt: vt ipsa degustata ꝓmo sint amara: sed postea dulcescant: sed qꝛ te dicis esse cupidũ audiendi vba nostra. ☞ quãto desiderio arderes si cognosceres q̃ laboꝛam⁹ te ducere. ⁊ dicit Boe. q̃ vis me ducere? Rñdit pbia. ad cognitionẽ vere felicitat; quã anim⁹ tuus q̃si sõniando adhuc vix cognoscit: qꝛ est occupat⁹ imaginib⁹ falsę felicitatis. ☞ No. qꝛ Boe. tacitus vba pbie rapiebat ꝓsilio Sen. dicẽtis: Esto vboꝛ tacitus auditoꝛ: auditoꝛ ꝓmptus repetitoꝛ.

Efflagitare.

Pcepta pbicalia

☞ No. qꝛ ꝓcepta pbicalia ꝓmo sunt amara. Postea dulcescũt. ſm illud poete. Discere sit carũ q̃uis ꝓmo sit amarũ. ⁊ Eustrati⁹. i. Ethi. di. Sciũt docti qm̃ laboꝛiosa est possessio vtutũ: sz ꝓpter ei⁹ amaritudinẽ pbia nõ est abũciẽda: qꝛ nõ est dign⁹ dulcoꝛis acumine q̃ amaritudinis neqt inuiscari grauamine: ſm Boe. in disciplina scholariũ. ☞ No. sicut somniãs putãs fantasmata sibi occurrẽtia esse veraces de q̃bus somniat: ⁊ tm̃ nõ sunt ipse res: sic Boe. in ipsis tpalib⁹ putauit esse verã felicitatẽ: que tm̃ nõ est. sz tm̃ sunt q̃dã similitudines vere felicitatis. sicut fantasmata somnioꝛum sunt similitudines rerũ ☞ No. qꝛ bona exterioꝛa vocat imagines vere felicitatis. sz vera felicitas nõ est in ipsis. vñ dicit in lra Tum ꝑ tũc illa. s. pbia inquit. ego sensi. i. noui sup. intentionẽ tuã: cũ tu tacit⁹ ⁊ attent⁹ rapiebas verba nostra: q̃ ꝑ ⁊: cũ ego expectaui. alia lra hz expetiui. i. reuocaui: habitũ tue mẽtis: vel qđ est verius dicere: cũ ego ipsa habitũ tue mẽtis ꝓfeci. quippe. i. nimirũ: talia sunt sup. remedia q̃ restãt: sup. sumẽda: vt ipa q̃dẽ degustata ꝓmo moꝛdeãt. i. displiceãt. interi⁹ aũt recepta dulcescãt: sz qđ tu dicis te cupidũ audiẽdi sup. illa remedia. ☞ quãto ardoꝛe. i. desiderio flagrares. i. arderes. ſi agnosceres q̃nã. i. ad quẽ locũ aggrediamur. i. incipim⁹ te ducere. Ego Boe. ĩquã. i. dixi. sup. q̃nã vis me ducere? inqt sup. pbia. ad verã felicitatẽ: quã tu⁹ anim⁹ sõniat. i. ipfecte cognoscit. Sz visu. i. cognitiõe: occupato ad imagines. i. ad bona tpalia: q̃ sunt imagines ⁊ silitudines ve felicitat;: tu nõ potes intueri. i. ispicere ipsaz scz verã felicitatẽ. ☞ Tũ ego fac obsecro. ☞ Hic Boe. dirigit petitionẽ suã pbie: ⁊ ponit ꝓsensum sue petitiõis di. ☞ pbia rogo vt sine dilatiõe demõstres mihi: q̃ sit vera felicitas ⁊ pbia cõsentiẽs dicit libẽter faciã tui cã. sz ꝓpus ego ostẽdã tibi falsam felicitatẽ tibi notioꝛẽ: vt illa cognita ꝑ ꝓtrarium possis postea agnoscere verã felicitatez. ☞ No. circa hoc qꝛ dicit faciã tui cã libenter. qꝛ pbia petitiones hoim admittit. vñ Sen. Nulli pꝛeclusa est virtus sapientie: oĩbus patet: omnes inuitat: oẽs admittit nõ eligit domũ: neq; censum. sed nudo hoĩe cõtenta est. ☞ Nota qꝛ innata est nobis via ꝓcedendi ex nobis magis notis ad min⁹ nota. ſ. Phisi. ⁊. ij. de anima. Cũ igit bona exterioꝛa sint nobis magis nota: in quibus aliqui posuerunt consistere felicitatem q̃ bona interioꝛa. ideo pbia pꝛimo vult determinare de falsa felicitate nobis magis nota: que ponitur in bonis exterioꝛibus: ipsam extirpando: vt ꝑ eã cognoscamus verã felicitatem tanq̃ per contrariũ. ☞ No. qꝛ Sene. in de virtutib⁹ cardinalib⁹ di

ba nra tacitus attẽtusq; rapiebas/cũq; tuæ mentis habitũ uel expectaui/uel qđ est uerius/ipsa ꝓfeci. talia sunt q̃ppe q̃ restãt ut degustata qdẽ mordeant interius aũt recepta dulcescãt. Sed q̃ tu te audiendi cupidũ dicis/quãto ardore flagrares si quonãte ducere aggrediamur agnosceres? Boe quonã iquã Phi. ad uerã inquit felicitatẽ/quã tuus quoq; somniat anim⁹/sed occupato ad imagines uisu ipam illã nõ põt intueri. Boe. ☞ Tũ ego. fac obsecro. & q̃ sit illa uera sine cũctatione demõstra. Phi. Faciã inquit illa tui causa libenter/sed q̃ tibi cã notior ẽ eã prius designare uerbis atq; informare conabor/ut ea ꝑspecta cum in cõtrariã partẽ flexeris oculos uere spicimen bꝫtitudinis possis agnoscere.

cit. Scire debes ꝙ q̄dā nō videnť eē bona ⁊ sunt: q̄dā q̄ vidētur esse bona ⁊ nō sūt: quecūq; aūt ex reb⁹ trāsito: ijs possides: nō hec magna existimes. nō mireris qō caducū est. Ex quo ꝓz ꝙ vera felicitas nō cōsistit i bonis exterioꝛib⁹: q̄ videnť eē vera bona: ⁊ tñ nō sunt. vñ dicit in lra. Tu ꝑ tūc ego. s. Boe. dixi o pbia obsecro. i. peto: fac. i. duc me ad illā felicitatē ⁊ demōstra mihi sine cūctatione. i. sine moꝛa: q̄ sit illa vera sup. felicitas. Illa pbia inq̄t faciā libēter tui causa: sz ego ꝑus conaboꝛ. i. laboꝛabo tibi designare verbis: atq; ꝑ ⁊: informare: q̄ causa. i. q̄ felicitas habēs rationē cause finalis: fit tibi notioꝛ i. manifestioꝛ: vt ea sup. falsa felicitate ꝓspecta. i. cognita: possis agnoscere specimē. i. similitudinē vere bōitudinis: cū flexeris oculos sup. cognitionis in ꝑriā partē falsе felicitatis. ¶ Interp̄tatio ascēsiana tertij libꝛi.

Ascen.

Tam cantū illa finierat cū me audiēdi ⁊c. Verba sunt Boetiana. Quoꝛ oꝛdo melioꝛ est. Illa videlz pbia finierat cantū suū. iā. i. citius q̄ valeā dicere qō gallice dꝛ: desla cū vel vt melio⁹ forte scribā: quū. i. qñ mulcedo. i. lenitas ⁊ suauitas carminis defixerat. i. firmiter attentū tenuerat me auidū. i. cupidū audiēdi et stupentē. et hoc aurib⁹ meis arrectis ad hec q̄ ipsa cecinit. Itaq; q: tūc stupidus erā. inquā. i. dico paulopost. O summū lassoꝛ sola ⁊c. cātus ⁊ carmē idē sūt: vtrū q; em̄ dꝛ a canēdo: licet quidā carmē a carmēte. alij a carminādo dictū somniēt. Arrigere aures ē applicare ⁊ eleuare: imo appꝛoximare: si ita dicā: aures ad melio⁹ audiēdū: tractūq; ē a bꝛutis auritis. i. lōgas auriculas habētib⁹ q̄ vt melio⁹ audiāt surrigūt ⁊ arrigūt aures. There. Arrige aures Pāphile. Virg. in .s. Enei. Arrectisq; aurib⁹ astāt. Jn quarto. de fama tot surgit aurea. Solamē ⁊ solaciū idē sunt. Sed solamē inq̄t magis poeticū est. Virg. i. iij. Enei. Solamēq; mali de collo fistula pēdet: quo tñ inq̄t Boe. vt quidā alij vtunť. Jfit aūt tā solaciū q̄ solamē: vt idē dicit: re: sz cōsolatio vbis. Quintil. Lecitas misere solatiū est hꝛe rēvidētiū. Jdē. itis obuiā cōsolationib⁹ ⁊c. Jtē ptz i titulo hui⁹ operis. Dicit em̄ de cōsolatione pbie: q: pbia solať verbis nō re. Tui causa dicim⁹: etiā tua causa ē idē. ac si dicā. Causa tui ꝑsi⁹ vel tue ꝑsone. sed tua causa pꝛo vtilitate tua quomodo hic poti⁹ loquēdū fuisse videri potest.

Solamē
Solatiū
Cōsolatio.
Tui cā.
Tua cā.

¶ Metrum primum tertii libri.

Sanct⁹ thomas.

¶ Metrū pꝛimū tertij libꝛi.

Qui serere ingenuū volet agrū. Jstud est metrū p̄mū hui⁹ tertij qō dꝛ metrū choꝛistū ab uētoꝛe: dactilicū a pede p̄domināte: ⁊ p̄mus vsus hui⁹ metri est hi percatalecticus: q: post pꝛimuz pedem abūdat vna syllaba. s. re in hac dictiōe. s. serere. Et q: pbia p̄dixit ꝙ ꝑus eēt ostendendū q̄ sit falsa felicitas: ⁊ postea q̄ sit vera: ideo pbia in hoc metro cōmendat hūc oꝛdinē per exēpla quattuoꝛ. Pꝛimū est. Quicūq; vult seminare bonū agrū oportet ꝑus extirpare nociuas herbas: vt ager bñ fructificet. Silr aliq⁹ volens cognoscere verā felicitatē opz ꝑus extirpare falsam. Unde dicit in lra. Qui volet serere agrū ingenuū. i. nobilē: pꝛius liberat arua. i. agros fruticib⁹. i. radicibus q̄ impediūt ne semē crescat: ⁊ ille resecat. i. p̄scindit rubos. i. paruas arbores. q; ꝑ ⁊ filicē. i. herbā iutilē falce. i. falcastro: vt noua ceres eat. i. ꝑdeat: et nascatur grauis. i. onusta fruge. Secundū exemplum est sicut pꝛegustando aliquod amarum: mel apparet dulcius: sic pꝛopter cognitionem falsе felicitatis magis cognoscitur vera felicitas. vnde dicit in littera. Labor apium est mage dulcioꝛ: id est mel est magis dulce si malus sapoꝛ pꝛius edat: id est inficiat. ¶ Tertium exemplum est. sicut post tempus nebulosum est gratioꝛ serenitas: sic post cognitionem falsе felicitatis gratioꝛ est cognitio vere felicitatis. vnde dicit in littera. Ubi pꝛo postq; nothus ventus australis definit: id est cessat dare imbꝛiferos sonos. id est flatus pꝛoducentes imbꝛes: tunc astra nitent gratius id est delectabilius ¶ Quartum exemplum est. sicut pulchꝛa dies sequitur tenebꝛas noctis: sic cognitio vere felicitatis sequitur cognitionem falsе felicitatis. vnde dicit in littera. Ut id est postq; lucifer. id est stella matutina pepulerit. id est fugauerit tenebꝛas noctis: tunc pulchꝛa dies agit: id est ducit: roseos equos solis: tunc applicat exempla ad pꝛopositum dicens. Tu pꝛius debes considerare falsa bona: et ipsis extirpatis: debes cognoscere vera bona in quibus consistit felicitas. Unde dicit in littera. Tu quoq; pꝛius intuens: id est respiciens falsa bona: incipe trahere colla iugo. id est a iugo falsе felicitatis de hinc. id est postea: vera bona subierint id est subintrabunt animum tuum. ¶ Nota ꝙ sicut pꝛius extirpanda sunt vitia: et postea inserende virtutes: sic ager pꝛius est purgandus: et postea seminandus. vnde Thobias. Spinis et tribulis purgari noualia debent: agri vt semen fructificare queat. ¶ Nota ꝙ frutex fm Huguitionem: est densitas virgularum: vel aꝛboꝛum: vel spinarum: vel fm alios

frutex ẽ arbor: parua q̃ terrã frõde tegit. ¶ No. qꝑ felix est inutilis herba habẽs folia admodũ filoz de qua dicit Persi⁹. Nõ tñ ista filix vllo mãsuescit aratro. ¶ No. qꝑ post amaritudinẽ dulcedo ẽ gratior: ⁊ sẽsibilior. Vñ poeta. Dulcia nõ meruit q̃ nõ gustauit amara. Nãqꝫ ꝓ oppositũ noscit eẽ bonũ. Hec pauper Hẽric⁹. ¶ No. qꝑ Boe. dicit apiũ ꝑ apũ i gtõ pri: qđ est cõtra Alexã. q̃ dicit. Vm dat apis ⁊c. et qđ hic dicat apiũ ⁊ nõ apũ ptz ꝓ metrũ qđ semꝑ cõstat ex trib⁹ dactilis cõtinuis. si autẽ ponerẽtur apũ nõ essent tres dactili cõtinui: posset tamẽ dici qꝑ causa metri ponit apium pro apum.

Ascen. Qui serere ingenuũ volet agrũ. Carmẽ hoc ẽ monocolõ. i. vni⁹ generis: cõstãs ex tribus dactilis ⁊ pirrichio: q̃ cõstat ex duab⁹ breuib⁹. Nec est hypercatalectic⁹ pm⁹ versiculus. i. abũdãs i syllaba: ⁊ syllaba reassumit a vocali sequẽti: sz ẽ acatalecticus: qz legitimo fine cõcludit. In sedo carmine nõ leges fructib⁹ sz fruticib⁹. Sũt aũt frutices q̃ ad iustã mẽsurã arboris nõ assurgũt sunt tñ perẽnes. i. hyeme nõ pereũt: vt vepres: sentes: rubi: ⁊ id gen⁹ alia: tribuli autem vt vrtice: quia pereũt hyeme: pori⁹ herbe sunt dicẽde. Dulcior est apiũ. Sic Iuuenal. Examẽqꝫ apiũ longa ꝓsederat vua, alexãder cõtra. Vm dat apis volucris ⁊c. sz apiũ legit. Mage causa metri: i ꝑsa frequẽti⁹ magis git idẽ tamẽ sunt. Nõ prętermittã illud ingenuũ dici nõ nobilẽ: nec ex significato pmo liberũ sz natura lẽ: ⁊ talẽ qualẽ natura igenuit: sz qz iure naturali liberi oẽs sum⁹: cũ seruit⁹ sit de iure gentiũ introducta: vocamus ingenuũ liberũ. i. talẽ qualis naturalis iure debuit nasci. i. est eũ qui ex maioribꝰ liberis ꝓcipue matre natus est. Labor apiũ. licẽter labor: hic ponit ꝑ opere. Nã ꝑ laborẽ ⁊ operã fit opus. Est aũt periphrasis. i. descriptio ⁊ circũlocutio mellis. Mage aũt dicit mage dulcior: cõparatiu um pro positiuo sumit. vt mage dulce. Edat ab edo es est deriuat nõ ab edo edis. Dẽsus aũt est edat oza. i. quodãmõ terat ⁊ cõsumat vsu: Tu qꝫ falsa tuẽs. Versus nõ edit vt legat intuẽs: q̃uis hoc significet.

Ffrutices

Apes apiũ.

Ingenuum.

Sãctus thomas Vm defixo paululũ visu. Hec ẽ scda ꝑs huiꝰ tertij i q̃ pbia ponit diuersas opiniones circa falsã felicitatẽ. Et ꝓmo Boe. ostendit quõ se habuit pbia post prędicta. Scdo pbia oñdit qꝑ oẽs hoies nitunt ꝓuenire ad btitudinẽ: quam ipa diffinit. Tertio oñdit qꝑ hoies sepe abducũt a vera felicitate diuersis erroribꝰ. Quarto ponit erroes siue ifelicitates circa felicitatem scda ibi. Dis mortaliũ. Tertia ibi. Hunc vti. q̃rta ibi. Quoz quidẽ. Dicit primo. Postq̃ pbia ꝓmisit ordinẽ ꝓcedẽdi de falsa felicitate ad verã: tũ ꝑ tũc ipa paululũ defixo visu. i. inclinatis oculis: ⁊ recepta velut in angustã. i. nobilẽ sedẽ: sue mẽtis: sic cepit. i. incepit loqui. ¶ Nota

Capitis iclinatio qꝑ capitis iclinatio ẽ signũ subtilis imaginationis. propter quod subtiliter et profunde imaginantes caput inclinant: et quãdoqꝫ nõ vident delata coram oculis: ideo Phi. volens subtiliter speculari de felicitate: qz eius speculatio difficilis est: ipsa inclinato visu contraxit in nobilẽ speculationẽ sue mentis. Dis mortaliũ cura. Hic philosophia ostẽdit qꝑ omnes homines nitũtur peruenire ad vnũ finem beatitudinis: quam beatitudinem ipsa etiã diffinit: et dicit sic. Dis cura. i. sollicitudo mortaliũ. i. hominũ quã curã exercet labor multipliciũ studiorũ. quia aliqui stu dent in litteratura: aliqui in mercãtia et sic de alijs. Illa cura procedit diuerso quidem calle. i. diuerso modo viuendi: sed tamẽ nititur peruenire ad vnũ finẽ beatitudinis. Illud autẽ ad quod hoies nitunt ꝓuenire est tale bonũ: quo quis adepto nihil vlterius queat desiderare. qđ. s. bonũ est summũ oim bonorũ: continens intra se cũcta bona cui scilz bono siq̃d. i. aliq̃d abforet. i. deesset: non posset esse summũ bonum: quia reliqueret aliquid extrinsecus id est extra illud bonũ quod posset optari. Ex quibus dictis pbia cõcludit diffinitionem beatitudinis dicens. Liquet id est manifestũ est: beatitudinẽ esse statũ perfectũ congregatione oim bonorũ. ¶ No. qꝑ cognitio vltimi finis magnũ incremẽtũ ꝓfert ad vitã. s. Ethicoz. qz ꝑm exigentiã finis cetera moderãtur: ꝑm Linconiensem primo Posterioz. ideo pbia tradit nobis cognitionẽ finis vltimi. s. btitudinẽ ¶ No. finis est magis eligendus his, que sunt ꝓpter finẽ. vt ptz per Aristo. iij. Ethi. Idẽ ibidẽ. Cuius finis est bonus: ipsum quoqꝫ bonũ. Item oia denominanda sunt a fine. vnde. Si finis bonus est totum laudabile phas est. ¶ No. finis in agibilib⁹ hz se sicut principium in speculabilibus: sicut ergo intellectus noster naturaliter adheret primis principijs: sic appetitus noster naturaliter adheret vltimo fini: qui est summũ bonũ. ¶ Nota qꝑ duplex est finis. s. finis quo: ⁊ finis cuius gratia omnia fiunt. Ille est enim vnus sicut deus vel btitudo: ⁊ iste finis ab oibus sub vna rõne inquãtũ bonũ satiãs appetitũ hois. ffinis autẽ quo est opatio quo hoies nitunt adipisci finẽ gratia cuius. ⁊ talis finis nõ est vnus sicut nõ vna opatio oiz. iõ dicit pbia qꝑ cura hoim ꝓcedit diuerso calle ad ꝓsequendũ vltimũ finẽ. ¶ Nota illud ad q̃ oẽs hoies nitũtur ꝓuenire est bonum. qz bonũ est quod omnia appetunt. j. Ethi. ¶ Nota qꝑ beatitudo habet rationem vltimi finis, ipsa est tale bonum quo adepto nihil vlterius desiderat.

Finis.

¶ Prosa secũda libri tertii.

Vm defixo paululũ uisu & ueluti angustã suæ mentis sedẽ recepta sic cæpit. P. ¶ Dis mortaliũ cura quã multipliciũ studiorũ labor exercet; diuerso q̃dẽ calle ꝓcedit; sed ad unũ tamen beatitudinis finẽ nititur peruenire. Id autẽ est bonũ; quo quis adepto nihil ulterius desiderare queat; qđ quidẽ est oim summũ bonorũ; cunctaqꝫ in tra se continens bona. Cui si quid abforet summũ bonũ eẽ nõ posset, qm̃ relinq̃ret extrinsecus qđ posset optari. Liquet igitur esse beatitudinem sta

tũ bonoꝝ oim cõgregatiõe ꝑfectũ. ¶ Hũc uti dixi-
mus diuerſo tramite mortales oẽs conant̃ adipi-
ſci. Eſt eñ mẽtib⁹ hoiꝫ ueri bõi naturaliꝝ iſerta cupi
ditas/ſed ad falſa deui⁹ error abducit. ¶ Quoꝝ q/
dẽ alii ſũmũ eẽ bonũ nihilo idigere credẽtes/ut di
uitiis affluãt elaborãt. Alii vo ſũmũ bonũ qđ ſit di
gniſſimũ ueneratiõe iudicãtes/ adeptis honoꝛib⁹
reuerẽdi ciuib⁹ ſuis eẽ nitũtur. Sũt q ſummũ bonũ
in ſũma potẽtia cõſtituant. hi uel regnare ipſi uo/
lũt: uel regnãtib⁹ adhærere conãtur. At qbus opti/
mũ quidẽ claritas uideť/uel belli uel pacis artib⁹
gloriоſum nomẽ ꝓpagare feſtinãt. Plurimi uero
boni fructũ gaudio lætitiaq; metiũť/hi feliciſſimũ
putãt uoluptate defluere. ¶ Sũt etiã q hoꝝ fines
cauſaſq; alterutro ꝓmutãt/ut qui diuitias ob po/

tum ſe oia bona ĩõ ei⁹ cupiditas naturaliter eſt hoĩb⁹ inſerta. Vbi tñ ſci endũ q btitudinẽ ꝓtinere oia bona po teſt intelligi dupliꝝ. Uno mõ formaliꝝ. nec ſic ꝓtinet oia bona. q felicitas for/ maliter ⁊ eſſentialiꝝ põt eſſe ſine bonis exteriorib⁹: vt ſine diuitijs ⁊ ceteris bo nis. Alio mõ intelligiť ꝓtinere ea vtua/ liter: ita q btitudo excellat oia bona. ⁊ ſic diffinitio ei⁹ ẽ vera. ¶ No. q ꝑbia b vtitur quadã figura q̃ dr epithetõ dicẽ/ do deui⁹ error. nullus eñ error eſt q̃ nõ ſit deui⁹. vñ poeta. Fiet epitheton ſi di/ cas triſtia bella. ¶ No. cũ mens humana naturaliter deſideret verũ bonum: nunq̃ tendit in falſum bonũ: niſi ĩquã/ tũ ipm eſtimať eẽ verũ bonũ. talis autẽ eſtimatio ẽ deui⁹ error: q̃ deui⁹ error ad

falſa abducit. ¶ Quoꝝ q̃dẽ alij. Hic ꝑbia põit diuerſas opiniões circa felicitatẽ oñdẽs quõ hoĩes ꝓ errorẽ ad falſa bona ducebanť. Scđo oñdit q ĩ talib⁹ bonis poſuerũt btitudinẽ. Tertio oſtẽdit q naturaliter eoꝝ intentio tẽdebat ad verã beatitudinẽ. ſcđa ibi. Quib⁹ oĩbus. tertia ibi. Sed ad hoim ſtudia. Primo oſtẽdit quõ hoĩes errabãt circa falſa bona ſtatuẽdo in eis finẽ. Scđo oſtendit quõ q̃dam fines adinuicẽ ꝓmutabãt. Tertio alia bona fortuita reducit ad ꝑdicta. ſcđa ibi. Sunt etiaꝫ. tertia ibi. In hijs igiť. Primo dicit quoꝝ ſup. hoĩm q̃ ducũtur ad falſa bona: alij credẽtes ſummũ bonũ eſſe ni/ hilo indigere ipſi elaborãt vt affluãt. i. abũdent diuitijs ponẽdo oẽm ſufficiẽtiam eẽ in diuitijs: ⁊ in b errabãt. Alij vo ſummũ bonũ iudicãtes qđ digniſſimũ eſt veneratiõe. i. honore: tales adeptis honori bus nitũtur eſſe honorãdi ſuis ciuibus putãtes in honorib⁹ tpalibus verã dignitatẽ ꝓfistere: ⁊ in b errabãt. Sunt alij q̃ ſummũ bonũ cõſtituũt in ſumma potẽtia. hij conãtur regnare vel adhærere re/ gnantibus tanq̃ ꝓfiliarij vel familiares eoꝝ: ꝓ hoc putantes ſe eſſe vere potẽtes: ⁊ in hoc decipiunť ſed q̃bus claritas. i. fama videť eſſe optimũ bonũ illi feſtinãt ꝓpagare. i. dilatare glorioſum nomẽ. i. pulchrã famã artibus. i. ſtudijs belli: ſicut viri militares. vl artibus pacis ſicut ſapiẽtes mũdi credẽ/ tes ſe ꝓ hoc acquirere gloriã ĩmortalem: ⁊ decipiũtur ꝓ hoc. Plurimi vero. i. multi metiũtur. i. menſu rant fructũ boni gaudio ⁊ letitia exteriori: hi putãt. i. eſtimãt feliciſſimũ: defluere. i. abũdare voluptate. i. delectatione corporali eſtimãtes in hac ꝓfistere verũ gaudiũ: qđ eſt erroneũ. ¶ Nota q̃nq; ſunt in q̃bus errãtes a vero bono poſuerũt ꝓfistere verã felicitatẽ. ſ. diuitie: honores: poteſtates: gloria: ⁊ voluptates: quoꝝ ſufficiẽtia ſic accipiť: cũ finis habeat rõnẽ boni: ꝑm diuerſitatẽ boni diuerſificatur finis. Eſt aũt triplex bonũ: vtile: delectabile: ⁊ bonũ honeſtũ: ⁊ illi q̃ itendebãt bono vtili poſuerũt felicitatẽ in diuitijs: ſed q̃ intẽdebant bono delectabili ponebãt voluptates: ⁊ in illis poſuerũt finẽ ⁊ felicitatẽ. qui aũt intẽdebãt bono honeſto: iſti diuerſificabanť: q̃ eſt bonũ honeſtũ ⁊ bonũ ꝑm rõnẽ. Ratio aũt duplex. ſ. ſpeculatiua ⁊ practica: de bono honeſto qđ ꝓfistit in ſpeculatiõe non loq̃bantur iſti: q̃ tale bonũ eſt latẽs: ipſi aũt poſuerũt felicitatẽ in bono honeſto: qđ eſt bonũ rõnis practice. Tale q̃ bonũ vel ꝓfistit in opinione hoĩm: ⁊ ſic eſt gloria. vel ꝓfistit in exercitio actus realis: ⁊ hoc eſt dupliciter: vel eñ ꝓfistit in exercitio ꝓpij actus circa alios: ⁊ eſt poteſtas. vl ꝓfistit in exercitio act⁹ aliorũ circa ſe: ⁊ ſic eſt honor. ¶ Sunt etiã qui hoꝝ. In iſta parte oſtẽdit quõ quidã iſtoꝝ fines iã dictas ꝓmutabant: ⁊ dicit. Sũt etiã aliq̃ qui fines: q̃ ꝓ ⁊ cauſas finales ꝓmutant alterutro. i. adinuicẽ: deſi/ derantes vnũ ꝓpter alterũ. nã quidã deſiderant diuitias ⁊ voluptates: ob. i. ꝓpter potentiã. ⁊ ſunt alij q̃ potentiã petũt: q̃ ꝓ ⁊ deſiderant cauſas pecunie. i. ꝓpter diuitias vel cã ꝓferendi noĩs. i. cã dilatationis fame. ¶ Nota ꝑm Ariſto. iij. ethicoꝝ. Qualis vnuſquiſq; eſt talis finis videtur ei. ꝑm g̃ di/ uerſam diſpoſitionẽ hominũ diuerſi fines eliguntur ꝓpter aliquẽ finem: per quod aliquis videtur poſſe conſequi illum finem. Cũ igitur ponentes finem eſſe diuitias magis putabant ſe diuitias cõſequi per potentiã: ipſi appetebãt potentiã ꝓpter diuitias. ecõuerſo: quibus videbatur ſe poſſe cõſeq̃ potentiã ꝓ diuitias: ipſi appetebãt diuitias ꝓpter potentiã, ⁊ ſic ꝓmutatione iſtoꝝ finiũ adinuicẽ.

¶ Jn his igit ceteriſq talibus. Hic pbia reducit oia bona fortune in q̄bus ponūt hoies felicitatē ad p̄dicta q̄nq dī. Jn his igit q̄nq bonis t ceteris talib⁹. ſ. reducibilib⁹ ad p̄dicta: verſat intentio actuū humanoꝝ t votoꝝ. i. deſiderioꝝ. t manifeſtat exēplariter q̄ alia reducant ad ipſa dicēs. veluti nobilitas: q̄ p t fauor popularis: q̄ vident cōparare quādā claritatē. i. gloriā. iō ſup. reducūtur ad gloriaz: vxor aūt ac p t liberi. i. filij ſunt q̄ petunt gr̄a iocūditatis. i. cā voluptatis. iō ad voluptatē reducunt. ſed ſanctiſſimū gen⁹ amicoꝝ non numeratur inter bona fortune: ſed numerat in virtute: reliquū vero qđ cadit ſub exteriori fortuna illud aſſumitur vel cauſa potētie: ſicut eſt admīſtratio officioꝝ vel aſſumit cā delectatiōis: ſicut exercitiū ludoꝝ: ſz bona corporis p̄optū eſt vt referātur. i. reducātur etiam ad ſuperioza bona: q̄ robur t magnitudo que ſunt ſigna fortitudinis corpalis videntur etiā p̄ſtare valentiā. i. potentiā t ſic ad potentiā reducunt. ſic pulchritudo t velocitas vident p̄ſtare celebritatē. i. gloriā ad quā reducūtur. ſalubritas autem. i. ſanitas videt ꝓferre voluptatem ad quā reducit: t ſic oia bona fortune reducunt ad p̄dicta. ¶ Nota indigētia alicui⁹ boni auget deſideriū illi⁹ boni. ideo ſm variā indigentiā hoīm variat eoꝝ deſideriū. vñ Ariſto. j. Ethi. dicit. q̄ egrotans ſanitatē: mēdicus diuitias: cōſcij autē ſibij̄ſis ignorantie eos q̄ magnū aliq̄d habēt ſupza ſe admirant. ſm g̃ diſpoſitionē hoīm felicitas hoīm ponebatur in diuerſis bonis fortune. q̄ tñ ſub p̄dictis bonis quinq cōprehendunt. ¶ No. amici. ſz amici afferant iocūditatem tñ nō ſunt cōputādi inter bona fortune. cū em̄ amicitia ſit virt⁹ opz q̄ amici virtute acq̄rantur. qđ aūt virtute acq̄ritur p virtutē ꝓſeruat. t talenō pōt eē bonū fortuitū. Jtē amicitia fundata ſup bono honeſto eſt ſctiſſima: et in virtute numeratur: ſed amicitia fundata ſup bono vtili t delectabili fortuita eſt. ¶ Quibus oībus ſolā beatitudinem. Jn iſta parte probat philoſophia q̄ omnes p̄dicti querebant beatitudinem in his bonis t dicit. Omnibus deſiderantibus p̄dicta bona liquet. i. manifeſtum eſt ipſos deſiderare beatitudinē. nā illud bonum qđ quiſq petit. i. deſiderat pre ceteris: illud iudicat eſſe ſummū bonū. ſed nos diffinim⁹ ſummū bonum eſſe beatitudinem: quare ſtatum illum quem quiſq deſiderat pre ceteris iudicat eſſe ſtatum beatum. i. beatitudinem. t tunc recolligit bona falſe felicitatis dicens. Habes igitur ante oculos tuos propoſitam formam humane felicitatis ſcz opes: honores: potentiam: gloriam: voluptates que ſola conſiderans Epicurus conſtituit voluptatem eſſe ſummū bonū. eo q̄ omnia cetera videantur afferre. i. dare animo iucunditatem. ¶ Nota q̄ omnes appetentes predicta bona appetebāt beatitudinem. Nam quicquid aliquis eligit pre alijs hoc videtur ſibi eſſe ſummū bonum: ſed aliquis pre ceteris eligit diuitias. ergo diuitie videbantur ſibi eſſe ſummū bonū. aliqui honores t ſic de alijs: ergo omnes predicti appetebant beatitudinem. ¶ Nota q̄ predicta bona videntur conferre aliquā iocunditatem: cū oia videntur eſſe ordinata ad iocunditatem tanq̄ ad finem. t q̄ in voluptatibus eſt maxima iocūditas: ideo Epicurei poſuerūt felicitatem conſiſtere in voluptatibus. ¶ Sed ad hominū. hic oſtendit phia q̄ licet in predicto modo errent hoīes. tñ eoꝝ intentio ſemp fertur ad veram beatitudinem. Scdo oſtendit vnde hoc ꝓueniat: ibi. Jn quo quanta ſit. Primo premittit in tentum ſuum. Scdo declarat: ibi. Num em̄. Primo dicit. Sed ego reuertar ad ſtudia. i. ad intentiones hoīm quoꝝ animus etſi pro q̄ vis memoria caligante. i. obſcurata ſup. deſiderio p̄ſentiū bonoꝝ: tñ ſemp appetit p naturalem inclinationē ſummū bonū. ſz ignorat quō illud repetat velut ebrius: q̄ ignorat quo tramite. i. qua via reuertatur domū. ¶ No. ſicut ebrius ſcit ſe hr̄e domū: ſed ꝓpter defectuz rōnis neſcit quō ad eā redeat: ſic hoīes aliq̄ mō in g̃nali ſciūt t cognoſcūt ſummū bonū: t naturaliṫ inclinant ad illud tāq̄ ad p̄ncipiū a q̄ ꝓceſſerūt: ſed inebriati amore tēporaliū bonoꝝ neſciūt quō ad id ꝓueniant.

tentiā uoluptat eſq deſiderāt: uel qui potētiā ſeu pecuniæ cā ſeu ꝓfectū di noīs petūt. ¶ In his igitur cæteriſq talib⁹ humanoꝝ actuū uotorūq uerſat intētio ueluti nobilitas fauorq popularis q̄ uidētur quandā claritudinē cōparare. Vxor ac liberi q̄ iucūditatis gr̄a petunt. Amicoꝝ uero qđ ſanctiſſimū q dē gen⁹ eſt: nō in fortuna ſed i uirtute numerat. reliquū uero uel potētiæ cā uel delectatiōis aſſumit. Iā uero corpis bona p̄optū eſt ut ad ſupiora referātur. Robur em̄ & magnitudo uident p̄ſtare ualētiā pulchritudo atq uelocitas celebritatē: ſalubritas uoluptatē. ¶ Quib⁹ oīb⁹ ſolā bt̄itudinē deſiderare liquet. Nā qđ quiſq præ cæteris petit: id ſūmū eē iudicat bonū. Sed ſummū bonū bt̄tudinē eſſe diffinim⁹. Quare beatū iudicat eſſe ſtatū quē præ cæteris quiſq deſiderat. Habes igit ante oculos ꝓpoſitam fere formā felicitatis humanæ opes honores potētiā gloriā uolup tates. q̄ quidē ſola cōſiderans Epicurus cōſequēter ſibi ſummū bonū uoluptatem eſſe conſtituit. q̄ cætera oīa iucunditatem animo uideātur afferre. ¶ Sed ad hoīm ſtudia reuertor. quorum animus &ſi caligāte memoria: tamen ſummū bonum repetit: ſed uelut ebrius domū quo tramite reuertat ignorat.

¶ Nũ em̃ videnꝯ errare. Hic declarat intentũ suũ. s. ꝙ oēs querentes predicta bona querebãt aliq̃d qđ proprie cõuenit summo bono. Et primo ostendit hoc de diuitijs dicēs. Nũ pro nũquid hi videnꝯ errare ꝑ intentionē a summo bono: q̃ nituntꝯ nihilo indigere: rõne cuius querebãt diutias: q. d. nõ errant a summo bono: q: nihilo indigere maxime spectat ad summũ bonũ. vñ dicit. Atqui ꝑ certe non est aliud qđ eque possit pficere beatitudinē ꝙ status copiosus oĩm bonoꝝ: nec alienis egēs ꝫ sibi ipsi sufficiens. Tũc oñdit idē de honoribꝰ dicēs. Nũ vero labunꝯ sup. ab intētiõe sũmi boni: q̃ illud qđ est optimũ putãt id etiã esse dignissimũ cultu reuerētie. i. honoris: et respõdet. Minime sup. labũtur. neꝙ em̃ est vile ⁊ cõtēnendũ ꝙ intētio oĩm mortaliũ laborat adipisci. ⁊ sic q̃rentes honorē querebãt aliq̃d qđ ē in sũmo bono eo ꝙ summũ bonũ ē honorabilissimus. Tũc oñdit idē potētia dicēs. An ꝑ nunquid in bonis. i. inter bona nõ est numerãda potētia: q. d. sic. q̃d igiꝯ ē dicēdũ: nisi ꝙ querētes potentiã etiã tendũt ad summũ bonũ. cũ summũ bonũ sit potentissimũ. Nũ em̃ istud est estimãdũ imbecillũ et sine viribꝰ. i. sine potētia qđ cõstat esse prestãtius. i. potētius oibus rebꝰ: Tũc ostēdit idē de gl̃ia dicens. An claritudo. i. gloria est nihilipēdenda ita vt q̃rētes gloriã nõ tēdunt ad summũ bonũ: q. d. nõ est nihilipēdenda. ſz neq̃t. i. nõ põt sequestrari. i. negari quin oē qđ est excellētissimũ: illud etiã videaꝯ esse preclarissimũ. i. gloriosissimũ. Tũc ostendit idem de voluptate dicens. Quid attinet dicere: q. d. de se manifestũ est btitudinē nõ esse anxiã ⁊ tristē: nec subiectã doloribꝰ et molestijs. sed sup. magis est plena voluptate: ⁊ ꝓ cõsequēs q̃rentes voluptatē et letitiam: tendunt ad summũ bonũ. Maũt iocũditas et voluptas includãtur in summo bono: ꝓbat ꝓ locum a minori dicēs. Qm̃ in minimis rebus. s. appetendis patet ꝙ aliud appetiꝯ qđ delectat haberi et ipo frui. Hec igiꝯ sũt q̃ homines volũt adipisci ⁊ ea de causa desiderãt. i. cupiũt vel querunt diuitias: dignitates: regna: gloriam: et voluptates: quia per hec credunt sibi esse venturã sufficientiã: reuerentiam: potentiam: celebritatē: ⁊ letitiam. Bonũ igiꝯ est qđ homines appetũt diuersis studijs. i. intentionibus. ¶ Nota ꝙ ex tota ista littera potest formari vna ratio. s. querentes predicta bona querunt beatitudinem. ¶ Ratio est ista. Illi tendunt ad beatitudinem qui tendunt ad sufficientiam: reuerentiam: potentiam: celebritatem: et letitiã sed appetentes predicta bona. s. diuitias: dignitates: regna: gloriam et voluptates tendunt ad sufficientiam: reuerentiam. ⁊ sic de alijs: ergo tendunt ad beatitudinem. Maior est nota. quia sufficientia: reuerentia: sunt conditiones beatitudinis q̃ perfectissime reperiunꝯ in beatitudine. querētes ergo proprietates beatitudinis tendũt ad beatitudinē. Minor ꝓz ex littera. ¶ Nota ꝙ querētes diuitias propter sufficientiam ferebantur in summum bonum naturali appetitu. quia in summo bono est vera sufficientia: et in hoc non errabant. Similiter querentes dignitates propter reuerentiam naturali intentione ferebantur in beatitudinem: eo ꝙ beatitudo est reuerendissima: sed quia summã reuerentiam putabãt sibi subuenire per dignitates tẽporales: ideo in hoc errabant. ⁊ sic intelligiꝯ de alijs. ¶ In quo quanta sit. Hic ostendit philosophia vnde hoc proueniat ꝙ quãtũcũq̃ intentio hoĩm sit diuersa: tamẽ intẽdit in beatitudinẽ: ⁊ ostẽdit ꝙ hoc ꝓuenit ex vi naturalis inclinatiõis: que nulli auferri potest. ⁊ dicit. In quo sc̃z appetitu boni vel beatitudinis facile mõstratur quãta sit vis nature: cũ licet sint varie ⁊ dissidentes. i. discordãtes sentẽtie hoĩm de summo bono: tñ hoies cõsentiunt. i. concordant in diligẽdo id est diligenter appetendo finẽ boni. i. beatitudinem. ¶ No. ꝙ fine existẽte vno possunt diuersificari actiões tẽdentes in illũ finem. Si em̃ ꝓpter diuersitatẽ actionũ esset diuersitas finiũ: nõ esset deuenire ad vnũ finẽ: sed ꝓcederꝯ in infinitũ in finibus: qđ patet falsum ex scđo Metaph. ⁊ hoc ē vex de fine gratia cuius oia fiũt ꝙ ille est vnꝰ: ⁊ nõ de fine quo: vt ꝓus visum est. licet ergo sint diuerse sententie et studia hoĩm. tamen conueniunt in appetendo vnum finem scilicet beatitudinem.

¶ Nũ em̃ videnꝯ errare hi q nihilo indigere nitũtur? Atq̃ nõ ē aliud qđ æque pficere btitudinẽ possit q̃ copiosus bonoꝝ oĩm status/ nec alieni egens: sed sibi ipi sufficiẽs. Nũ uero labunꝯ hi q̃ qđ sit optimũ id ēt reuerētiæ cultu dignissimũ putant? Minime. neq̃ em̃ uile quoddã cõtẽnẽdũq̃ ē/ qđ adipisci oĩm fere mortaliũ laborat intẽtio. An in bonis nõ est numerãda potẽtia? qd igiꝯ? Nũ ibecillũ ac sine uiribꝰ æstimãdũ ē/ qđ oibus rebus cõstãt eē ꝓstãtius? An claritudo nihilipẽdẽda est? Sed seq̃strari nequit/ qn oē qđ excellentissimũ sit/ id etiã uideꝯ esse clarissimũ. Nã nõ esse anxiã tristẽq̃ btitudinẽ/ nec doloribus molestiisq̃ subiectã/ quid attinet dicere? qm̃ in minimis quoq̃ rebus id appetitꝯ/ qđ habere fruiq̃ delectet. Atqui hæc sunt q̃ adipisci homines uolũt eaq̃ de causa diuitias/ dignitates/ regna/ gloriã/ uoluptatesq̃ desiderãt. qꝓ hæc sibi sufficiẽtiã/ reuerẽtiã/ potẽtiã/ celebritatẽ/ lætitiam credũt esse uẽturã. Bonũ est igiꝯ qđ tã diuersis studiis hoies petũt. ¶ In quo quãta sit naturæ uis facile monstratꝯ. cũ licet sint uariæ dissidẽtesq̃ sentẽtiæ tamen in diligendo boni finem consentiant.

mines volũt adipisci ⁊ ea de causa desiderãt. i. cupiũt vel querunt diuitias: dignitates: regna: gloriam: et voluptates: quia per hec credunt sibi esse venturã sufficientiã: reuerentiam: potentiam: celebritatẽ: ⁊ letitiam. Bonũ igiꝯ est qđ homines appetũt diuersis studijs. i. intentionibus. ¶ Nota ꝙ ex tota ista littera potest formari vna ratio. s. querentes predicta bona querunt beatitudinem. ¶ Ratio est ista. Illi tendunt ad beatitudinem qui tendunt ad sufficientiam: reuerentiam: potentiam: celebritatem: et letitiã sed appetentes predicta bona. s. diuitias: dignitates: regna: gloriam et voluptates tendunt ad sufficientiam: reuerentiam. ⁊ sic de alijs: ergo tendunt ad beatitudinem. Maior est nota. quia sufficientia: reuerentia: sunt conditiones beatitudinis q̃ perfectissime reperiunꝯ in beatitudine. querētes ergo proprietates beatitudinis tendũt ad beatitudinẽ. Minor ꝓz ex littera. ¶ Nota ꝙ querētes diuitias propter sufficientiam ferebantur in summum bonum naturali appetitu. quia in summo bono est vera sufficientia: et in hoc non errabant. Similiter querentes dignitates propter reuerentiam naturali intentione ferebantur in beatitudinem: eo ꝙ beatitudo est reuerendissima: sed quia summã reuerentiam putabãt sibi subuenire per dignitates tẽporales: ideo in hoc errabant. ⁊ sic intelligiꝯ de alijs. ¶ In quo quanta sit. Hic ostendit philosophia vnde hoc proueniat ꝙ quãtũcũq̃ intentio hoĩm sit diuersa: tamẽ intẽdit in beatitudinẽ: ⁊ ostẽdit ꝙ hoc ꝓuenit ex vi naturalis inclinatiõis: que nulli auferri potest. ⁊ dicit. In quo sc̃z appetitu boni vel beatitudinis facile mõstratur quãta sit vis nature: cũ licet sint varie ⁊ dissidentes. i. discordãtes sentẽtie hoĩm de summo bono: tñ hoies cõsentiunt. i. concordant in diligẽdo id est diligenter appetendo finẽ boni. i. beatitudinem. ¶ No. ꝙ fine existẽte vno possunt diuersificari actiões tẽdentes in illũ finem. Si em̃ ꝓpter diuersitatẽ actionũ esset diuersitas finiũ: nõ esset deuenire ad vnũ finẽ: sed ꝓcederꝯ in infinitũ in finibus: qđ patet falsum ex scđo Metaph. ⁊ hoc ē vex de fine gratia cuius oia fiũt ꝙ ille est vnꝰ: ⁊ nõ de fine quo: vt ꝓus visum est. licet ergo sint diuerse sententie et studia hoĩm. tamen conueniunt in appetendo vnum finem scilicet beatitudinem.

Ascen. TUm defixo ⁊c. Id naturaliter fieri solet vt volētes reminiscī terrā despiciāt.i.deorsuz vidēdo inspiciāt.volētes aūt noua iuenire celū aspiciāt:pbia ergo volēs vti rōnib⁹ suis nō nouis:sz olim iā excogitatis: defixit oculos ī augustā sedē.sic legit interpres exponēs sic.i.nobilē cre/
Augustꝰ dēs vt opinor::augustū ab octauio augusto deductū:cū illi⁹ vocabuli longe antiq̄or sit vsus.
a tum. Nā etiā his q̄ āte enee aduētū in italiā erāt Virg.ipm accōmodat.Dicit aūt augustū q̄d augurio est cōsecratū:⁊ q: augurio ꝓsecrata solēt eē felicia:etiā quodāmō ex ꝓsequēti felix dicit.Est aūt mētis pbie sedes augusta.i.puidēter ⁊ salubriter instituta.Sz tñ etiā angustā legere potes:q: loc⁹ angust⁹ ⁊ secretus solet dici ad memorādū ⁊ ad inueniēdū apt⁹.Vñ Pers.Scribim⁹ iclusi nūeros ille:hic pede liber.
⁊ Iuue.Qui facis ī parua sublimia carmia cella.⁊ Hora.i de arte.Secreta petit loca:balnea vitat. est
Angust⁹ aūt angustū qđ angit ⁊ pmit.Conank adipisci.bñ dicit conank.Nā conari ē cū difficultate ⁊ sepe sine
Conor. effectu:b ē frustra ānitī.Sz vt dī.Iuue.Oib⁹ i terris q̄ sūt a gadib⁹ vsq̄ Ad auroram et gangē pauci dinoscere pnt Vere bōa:atq̄ illis multū diuersa remota Erroris nebula.Adipisci ꝓponit ex ad ⁊ antiq̄ vbo apiscor::cui⁹ supinū ē aptū.et pticipiū aptus ta tū.Et ꝓpositū aliđ indipiscor. Naturaliter inserta cupiditas.Credo Boe.dixisse¦naturaliter isita.Sic em̄ significatio magis q̄drat.Insitū em̄ ē qđ est in medio alteri⁹ satū:⁊ illi cōglutinatū.Insertū aūt qđ p mediū serit nec illi coheret.Deui⁹ error::q: ꝓmē tari⁹ supior dicit hic eē figurā epithetō.Adducitq̄ vticulū mēdosū:dicā peritor de b vocabulo sniam.
Epithetō dr a nobis adiectiuū nomē impositū vel appositū substātiuo potissimū proprie q̄litatis vim
Dona.Dicit aūt ab epi qđ b loco est in:⁊ thetō positū:corripit penultimā in carmine:vñ q̄dā nri tpis.
Appositū ppio mihi ferk epithetō eē.Qui vult etiā ppio noī appositū vocari:⁊ b trib⁹ modis.Ab aio:vt iust⁹ iperator.Cōtēptor diuū mezēti⁹.Pi⁹ eneas.A corpe:vt pulcher tulli⁹:formos⁹ apollo:et extrisec⁹:quor multe sūt spēs.A loco:vlixes ithac⁹.Ab actu:vt encia nutrix.Ab euētu:vt isula diues opū
thencidos.⁊ mulꝝ alijs modis.Et si vez ē qđ donat⁹ dicit. Epithetō nūq̄ sine ppo noīe poni. Nō erit
epithetō deui⁹ error.Vez q: passim adiectiua cōsiliter appellatiuis,⁊ pprijs apposita iuenim⁹:eaq̄ sine discrimine epitheta vocari.Addem⁹ vnū epitheta trib⁹ de causis apponi.Aut ppter effectiuā vtutē enūciandā:et id fere a poetis: vt mors frigida:timor pallid⁹:amor cecus:sitis arida:q: talia faciūt.
Aut ppter discrimē faciēdū:vt idea cretēsis.ad excludēdū.troiana lana nigra:ppter alteri⁹ colōris lanā:luna pnox:febris quaterna:hilaris vult⁹ ⁊c.Aut ppter ppetuā rei naturā significādā:⁊ id cū excellētia qua secluſa vitiosa ⁊ supfluavidebit appositio.exēplū pmi.Ut ignis calidus.Alma ceres.Tristis bella:celū pfundū.Nō quasi sit ignis q̄ nō sit calidus:aut ceres q̄ nō alat;aut bellū nō triste:aut celum nō pfundū:sz q: talia excellēter appellari pnt.Exēplū secūdi. Si dicas hoiem risibilem:aial sensibile.
aquā humidā ⁊c.et hic vltim⁹,modus maxie vitādus est:magis licēter ⁊ figurate posit⁹ oratorice vitādus.Poetis aūt data ē venia etiā licēter vtēdi:vt qñ ppter futurū dātur vt infelix dido: ppter infelicitatē futurā nō presentē.Sed vt ad institutū redeā.si nullus est cēsendus error::cp̄ q̄ fiat cedēdo de via:
Error de tūc verū erit cp̄ ois error sit deuius.nec tñ supflue oino ponek:q: peculiariter erit cēsendus deuius.Est
uius. aūt error in moribus:in doctrina:in opiniōe:in factis:sed metaphorice ois¦quodāmō a via seducit.Sed nō ois error malus est:vt docet Aug.q̄ se errore ab hereticor insidijs liberatū dicit.Nec ois dolus malus:vt medicorū q̄ egrotantē dolo capiūt sz nō circūueniūt.Ideo cōueniēter a iurisperitis dolus mal⁹
Auius. notat.Ad significādū g̃ errorē malū additū est deuius.Nā deuius malū sonat:auiū ꝓuationē p se fert.
Auis. Vñ aui⁹ est hō q̄ sine via incedit.sicut auis:inde dicta.Deuius aūt q̄ extra viā ingredit. sicut dedocens
Verba nō q̄ nihil:sed qui cōtrariū aut obliuiscī docet.Legēdū aūt est abducit hoc est a vero bono ducit ad falsum.Vbi scies peritos dicēdi fin seruiū:potius vti verbis de loco cp̄ ad locū significātibus.etiā adēr/
de loco. tis aduerbijs aut noib⁹ ad locū:vt quo abis?quo ruis?quo me fugis?¶Adducti sūt romani ⁊c. Ha/
Fere. bes ante oculos ppositā fere formā felicitatis.Nō est legēdū form̄ā:sz fere.Et subintelligit.vt Laurētius valeñ.docet q̄dā vniuersalitas.vt sit fere oēm.Respuit aūt particularitatē.Nō em̄ dices fere alīquā.Que quidē sola cōsiderās epicurus.ordo est.q̄ sola iā quinq̄ dicta Epicurus cōsiderās.i. postcp̄
Epicuri volu/ cōsiderauit ad voluptatē cōducere:cōstituit voluptatē esse summū bonū. De qua re multa disserit in
ptas. vita eius Laertius oñdēs eū sobriā vitā duxisse:⁊ voluptatē nō corporis potissimū:sed animi ppasse.
Qđ etiā ptz ex vbis ipsi⁹ epicuri ad Herodotū.Quor pauca hec sunt.Reputandū est¦cupiscētias partim esse naturales:partim inanes;atq̄ naturaliū alias quidem necessarias:alias vero tm̄ esse naturales.Necessarie vero que sunt partim ad felicitatem:partim ad corporis tranquillitatē:partim ad vitaz ipam esse necessarias.Horū quippe sine errore speculatio est vt nouerimus quid eligendū:quid vefugiendū sit ad bonā corporis tuēdā valitudinē:corporisq̄ quietē.Hic em̄ finis bene btēq̄ viuēdi. Hui⁹ em̄ gra oia aggerimus:vt neq̄ doleam⁹:neq̄ perturbemur.Vbi vero id penitus cōsecuti erimus:soluit omnis tempestas animi:cū non possit aial tendere quasi min⁹ ad aliquid;⁊ aliud querere q̄ animi corpisq̄ cōsumek bonū.Tūc voluptate op⁹ est:cū illa nō adesse dolemus:nō etiā voluptate indigem⁹.
Quocirca voluptatē finē dicimus ac principiū beate vite.Hāc em̄ primū bonū atq̄ ingenitū nouim⁹:
atq̄ in hac electionē omnem atq̄ deuiationē inchoamus:ad hanc occurrim⁹ perturbationē tanq̄ normā bonū discernentes.Qm̄ vero primū istud et insitū bonum est:idcirco nō omnem voluptatē eligimus:verū sepe pleraq̄ trāgredimur:quādo ex his maior molestia sequitur:doloresq̄ nōnullos voluptatibus prestare arbitramur:qñ sz ex diutina toleratiōe dolorus maior nos voluptas sequitur.Qis itaq̄ voluptas eo cp̄ natura propria habet:bonū est.non tñ eligenda ois.sicuti ⁊ dolor malū est.nō ois repudiād⁹ est dolor.Cōmenfiōe itaq̄ ⁊ vtiliū;⁊ inutiliū discretione diligēti hec oia iudicare cōuenit.

Utímur em̄ bono ꝓ tpa quedá vt malo. íta rurſus malo tanc̄ꝫ bono. ſſrugalítatez ꝓterea magnū eſti/
mamus bonū. nō vt ſemꝑ vtamur modícis: ſz níſi multa habeam⁹ vtamur paucís. Hecílle inter multa
alía. Díffiníuít aūt vt Aul. gel. docet. Uoluptatez eſſe co:poris cōſtantē habítū. cꝫ vo mentis tranquílli
tatem ꝓcípuá voluptatez extímauít: cōfitet autor noſter dícens: íocūditatem aíovideant afferre. Hoc
addā ꝓpter ímperítos qñ de autore ípſo ꝛ ínuētore huiuſecte loquít: dícem⁹. Epícurus ídem ſentít. Qñ
vo de ímitatorib⁹ eíus fic. epicurij íta ſen/
tíunt. Letera huiꝰ ꝑſe vt ſatís nota aut
declarata ꝓtranſeo.

¶ Metrum ſecundum tertii libri.

Uantas rerum flectat habenas
Natura potens: quibus immenſum
Legibus orbem prouida ſeruet;
Stringatq; ligans irreſoluto
Singula nexu: placet arguto
Fidibus lentis promere cantu.
¶ Quãuis pœni pulchra leones
Vincula geſtent: manibuſq; data s
Captent eſcas: metuantq; trucem
Soliti uerbera ferre magiſtrum;
Si cruor horrida tinxerit ora:
Reſides olim redeunt animi.
Fremituq; graui meminere ſui.
Laxant nodis colla ſolutis:
Primuſq; lacer dente cruento
Domitor: rabidas imbuit iras.
¶ Quæ canit altis garrula ramis
Ales: caueæ dauditur antro.
Huiclicet illita pocula melle:

Sctūs thomas

Uantas rerū flectat habenas. Hic íncípit ſecūdū metrū huiꝰ tertíj: qđ dícít píndarícū ab ín
uētore: anapeſticū a pede ꝓ/
dñante: ꝛ eſt dímetrū qđ cōſtat ex quat/
tuor pedíb⁹: quoꝝ duo ꝓſtituūt vnū me/
trum. Jn quo metro ꝓbía: q: ſupra díxe/
rat cꝫ vís nature opatur cꝫ íntētio hoīm
ſemꝑ tendít ín bonū: ídeo hic cōmendat
vím nature oſtēdens cꝫ tanta eſt vís na
ture cꝫ quantūcūcꝫ res adducatur aſſue
factíone vel violentía ad alíquíd quod
íneſt ſibí ꝓter naturā: tñ ſibíꝫpſi derelí/
cta ſemꝑ redít ad íllud qđ íneſt ſibí ſm
naturā: ꝛ ꝓmíttít ſuā íntentionē: ſecūdo
manifeſtat ꝓpoſituz: íbí. Quís. Primo
dícít míhí ꝓbie placet ꝓmouere. í. mani/
feſtare cātu arguto. í. ſonoro: lentis fidí/
bus. í. chordís lente ſonantib⁹ quantas
habenas. í. naturales ínclínatíones po/
tens natura flectat. í. regat: q̄bus legib⁹
prouída natura ſeruet. í. conſeruet imen
ſum orbem: et quíbus legíbus natura
ſtríngat lígans ſíngula írreſoluto nexu.
ídeſt cōíūctíone índíſſolubílí. ¶ No. cꝫ
tríplex eſt natura. Natura naturans: ſi/
cut eſt deꝰ a quo dependet celū ꝛ tota na
tura. Alía natura naturās ꝛ naturata ſi/
mul: ſicut celū qđ ōr natura naturata: qđ depēdet a deo: ꝛ ōr naſa naturās íquātū ífluít naturís íſtoꝝ
ínferíoꝝ. Alía eſt natura naturata tm̄: quá btūs Aug. ſic díffínít. Natura eſt q̄dā vís ꝛ potētia díuínitꝰ
ínſita rebus creatís: q̄ vnícuícꝫ rei ſuū eſſe tríbuít. q̄ cū q̄ſcꝫ male vtíť malus eſſe íudícať: ín ꝓpoſito dí/
ctū pbie pōt íntelligí de natura tertío mō dícta: lz quídā exponát pro natura prímo mō ſumpta. Jtem
leges nature hic vocat determínationes vel ꝓprietates naturales cuiuſlíbet rei a deo ſibí conſtítutas.
¶ Quís pení pulchra. Hic pbía manifeſtat ꝓpoſitū ꝑ quattuor exempla. ſecūdo generaliter cōcludít
ſímíliter eſſe ín oībus alíjs. íbí. Repetunt. Prima ín quattuor partes ſm quattuor exempla q̄ patebūt.
Primū eſt de quadrupedíb⁹ ſicut de leonibus qui licet ex quadā aſſuefactíone domanť ítavt míteſcát
metuendo ſuū magiſtrū: tñ ſi multū offendanť redít eoꝝ crudelítas naturalis: íta vt prímo lacerāt den
tíbus magiſtrū ſuū. vñ dícit in littera. Quis leones penī. í. líbycí: geſtent. í. portent pulchra vincula. í.
catenas ín collo: ꝛ captent. í. recípíant eſcas datas. í. porrectas eis manib⁹ ſuí magiſtrí: ꝛ q̄uis metuāt
trucem. í. crudelem magiſtrū: leones inquá ſolíti ferre. í. pati verbera magiſtrí: ſed ſi cruor tínxerit. í. ma
dídauerít horrída ora. í. colla leonū per nímía verbera tunc animí leonū reſides. í. quíetí redeūt ad na
turalem crudelítatem: ꝛ leones meminere ſui. í. ſue nature grauí fremítu. í. magno rugítu ípſi laxant. í.
ſoluūt colla ſolutís nodís. í. ruptis vínculís: ꝛ ꝑmꝰ ſuus domitor. ſ. magr: ílle imbuít. í. recepit lacer. í. la
ceratus rabidas íras cruento dente. ſ. leonís. ¶ No. ſm íſidoꝝ. ıı. etymo. Penī ſunt hoíes carthaginē
ſes. eſt aūt carthago cíuítas líbye ꝓpter qđ leones líbye vocanť leones penī. ꝛ hmōí leones líbye fací/
líus domanť. ¶ No. quantūcūcꝫ leones domanť ꝛ aſſuefactíone ducanť a ſua crudelítate: ſi tñ afficiā
tur cruore vel ſanguíne redeūt ad natutalem crudelítatē. ¶ Que canit. Hic ponít ſcđm qđ eſt de vola/
tílíbus ꝛ eſt tale. Auícula capta q̄ ꝓter naturā domeſticať quantūcūcꝫ foueať delitíjs hoīm: tñ habita
opoꝛtunítate redít ad ſilueſtrez etatē. Uñ dícit in lra. Ales garrula q̄ canit altís ramís ſi ílla capta clau
ditur ín antro cauee. í. domūcula ſup. vt ibí maneat ad ſolatiū hoīm: lz ludēs cura hoīm míníſtret huíc
auí pocula íllíta. í. línita melle: cꝫ pro ꝛ largas dapes míníſtret dulcí ſtudío. ſi tñ ílla auis ſalíens ex alto
tecto. í. ex alta domūcula víderít gratas vmbras nemoꝝ: ípſa ꝓterít pedib⁹ ſuis eſcas ſparſas ꝛ ípa me/
ſta: q: ípſa fuít detenta: requírít ſíluas ꝛ dulcí voce ſuſurrat. í. cátat ín ſíluís. ¶ No. natura nō aſſueſcít
íu cōtrariū ſi em̄ lapis centies ꝛ mílleſies ꝓjciatur ſurſum nō aſſueſcit aſcendere ſurſum: lz em̄ alíqua

consuetudíne vel violentia natura possit ad tps impedirí: tamen semp inclínatur ad proprium opus. ¶ Validis quondá víríbꝰ acta. Hic ponit tertiū exēplū devectigalibꝰ: sicut de vírga crescēte: qđ tale est Licet vírgula erecta p violentiá incuruet tñ relicta ppríe nature ípa sursum erígit. vñ dicit in lra. Vírga quondá acta. í. coacta validis víríbꝰ sup. hois incuruátis eá ípsa flectit pronum cacumen: sz si dextra curuans remíserit hanc: ípsa respectat. í. respicit celū vertice. quasi díceret. deposita violētia incuruátis vírga redit ad naturalem rectítudínem.

¶ Nota qꝫ lz natura rerū ínaiatarū non facíle assuescat in contrarium tamen in hoibus rōnalibꝰ multū facit assuescendo vel cōsuescēdo. qr lz aliqs sit male cōplexionatꝰ: tñ p vsuz ⁊ cōsuetudínē habílitatur: ⁊ cōplexio mutat. vñ Sen. Consuetudo est altera natura. Cadit hesperías phebꝰ ín vndas. Hic pbía pbat íntē tū suū ponēdo quartū exēpluz i corpíbꝰ celestíbꝰ ⁊ est tale. Sol motꝰ ab oriēte in occidēte cadit in mare spherícū: sz naturáli inclinatiōe redit ad orientē sub nro hemíspherio. vñ dicit i lra. Phebꝰ. í. sol cadit ivndas hesperías. í. occidētales. sz secreto tramite. í. secreta via. s. sub terrís rursus. í. iterū vertit cursum suū ad solítos ortꝰ. í. ptes oriētales. No. qꝫ Boe. hic loquit more poetarū q̄ dicebāt solez tpe vespertíno descēdere in mare occidētale vt lauaret a sordibꝰ ⁊ puluere: quo maculatꝰ fuit existēs in nro hemíspherio: sz hoc non est verū: qr sic apparet ruditati hoim. ¶ Repetūt ppríos q̄qꝫ recursus. Hic pbía cōcludit idē esse ín oibus alíjs entibus: videlz qꝫ oía entía quocūqꝫ mō p violētiá seu assuefactionē a sua abducuntur natura: tñ sibí derelícta semp redeūt ad id qđ ínest eís p naturá. vñ dicit in littera. Quecꝫ. í. quelíbet entía repetunt ppríos recursus. í. naturales motus: ⁊ singula. í. omnía entía gaudent suo reditu sup. redeundo ad illud sup. quod conuenít eís ſm naturā. Nec vllí manet. í. adest traditus ordo: nísi qđ suo fíní iunxerit ortum. í. príncípium et fecerít stabílem orbem. í. circulatíonem sui coniungendo finem príncípio. ¶ Nota qꝫ orbis ín proposito est círculus vel línea circunducta rediens ad idem punctum a quo incepit equaliter dístans a medío: facit autem homo stabílem sui orbem procedens a deo tanqꝫ a suo príncípio. transit per temporalía in quíbus nō fístit: sed redit ad deū tanqꝫ ad suum finem per contemplatíonem mentis.

Ascensiꝰ

Largaſq dapes dulci ſtudio
Ludens hominum cura miniſtret:
Si tamen alto ſaliens tecto:
Nemorum gratas uiderit umbras:
Sparſas pedibus proterit eſcas.
Siluaſq tantum mœſta requirit.
Siluas dulci uoce ſuſurrat.
¶ Validis quondam uiribus acta
Pronum flecti uirga cacumen:
Hanc ſi curuans dextra remiſit:
Recto ſpectat uertice cœlum.
¶ Cadit heſperias Phœbus in undas:
Sed ſecreto tramite rurſus
Currum ſolitos uertit ad ortus.
Repetunt proprios quæq recurſus.
Redituq ſuo ſingula gaudent:
Nec manet ulli traditus ordo:
Niſi qđ fini iunxerit ortum:
Stabilemq ſui fecerit orbem.

Uantas rerū. Carmen hoc pindarícū dící volūt. Est aūt vnius generís ⁊ dímetrū. í. quattuor pedū duas mensuras facientiū: sed tanta est inter pedes differentia ⁊ mutatio: vt sine lege cōpositū putes. Est em primus pes nūc spōdeus. Ut quātas rerū ⁊c. Nunc dactílus. vt legíbꝰ vrbem. nunc anapestus: vt fidibꝰ lentis. Scōs símílíter. nūc spōdeus: vt quātas rerum. nunc anapestus: vt natura potens. nūc dactílus vt solíti verbera. Sílr tertius nūc anapestus: nūc dactílus: nunc spōdeus: nísi transpositū putes: vt Largaſq dapes dulcí studío. pro studío dulcí: qđ potius credo. Item quartus pes sepe spondeus aut trocheus est: sed ⁊ tríbrachū ⁊ anapestū ibí ínuenies. Ostenditur aūt hoc carmine quō natura dñatur arti ⁊ opínioní preter naturā adhibitis. ſfidibꝰ lētis. hoc ad modestiá spectat. Lau. vult cōtra Prísíanū vt chorda plectrí dícat hec fides: nō hec fidís: scríbit autē chorda ch aspirato. Quís penī penus na. nū. deberet scríbí per oe díphthongon q̄ interdum mutatur ín u. vt punícus ca. cū. qđ pro eodem accípit: sicut a pena fit punio. dícunt aūt leones peni vel potius punící eo mō quo res solent denoiarí a loco in quo prestantíores sunt. Nam vt plínius docet lib. viij. c. xvj. naturalis hístorie. in aphrica generosiores nascunt leones iubatí nísi a pardo generatí degenerēt: vbí natura ex generositate leonū pluríma dícit Arístotelem secutus. Docetqꝫ Hannomeon eos primū domuísse: qui fuit vnus inter penos clarissimꝰ. Uerbera potius sunt flagella ⁊ ínstrumenta verberandí q̄ ipse verberationes. Sí cruor horrída tinxerit ora. Non intelliges de cruore ípsorū. quem Pli. atrū vbicūqꝫ vulnerati sint effluere docet: sed de cruore prede quo gustato rapíūtur furore ⁊ in domitorem suū primū si ꝓrímꝰ est írruūt. Statíꝰ in achilleide Achillē íncensum bellico furore vísis armis, sanguíne cōsperſis leoní cōparat. Verba eíus sunt. At ferus eacides radiantez vt comínꝰ orbem: Celatū puguis seuis ⁊ forte rubentem. Bellorū maculís accliuem cōspícit hastam. Infremuit: torsitqꝫ genas ⁊ fronte relícta. Surrexere come nusq̄ mandata parentis. Nusq̄ occultus amor: totoqꝫ in pectore troia est.

Fides.
Penus.
Punicꝰ.
Pena.
Punio.
Leo.
verbera.

Ut leo materno cū raptꝰ ab vbere moꝛes Accepit:pectíq; íubas ḣoíemq; vereꝛí. Edidícit nulla queq; ruít níſi íuſſus ín íras. Sí ſemel aduerſo radíauít lumíne ferrū. Et íurata fides: domíto:q; ínímícus ín íllū. Pꝛíma fames tímídoſq; pudet ſeruíre magr̄o. ḣec ibí. Euenít aūt tpe domitíāí q; leo domíto:ē ſuū ín ſpectaculo dílanıauít. Nō ergo dícas oꝛa. í. colla: ſz reuera oꝛa máducádo ſanguínolētas carnes: aut bibēdo ſanguínē nature leonū ſpe ſalubꝛē. Pꝛímuſq; laces ꝛc. Ordo ē. Et domíto: lacer. í. laceraꝰ dē re leonís cruēto: eo q; cruoꝛē guſtauít ímbuít. í. ıchoat ī ſe rabídas íras leōís. Eſt aūt ímbuere rei pꝛímā tínctura dare: ꝛ ıō tꝛáſſert vt ſit q̄ſi ıchoare: ſz fere adḣíbíta tínctura quadá vel ſanguís vel alterius líquoꝛís. Níſi foꝛte ad aīm tꝛáſſerat: quo pacto artíbꝰ ꝛ ſcíētíjs ībutū dícímꝰq; eas ímbíbít cū velut tabulā raſam ín qua níḣíl ſcꝑtū eēt adḣuc aīm ḣabeat. Pꝛonū acumē. í. ſummítatē ín terrā ıclínatū. Ladít ḣeſperías. í. occídentales ab ḣeſpero ſtella veſptína: q̄ illíc appareꝛet. Loquit aūt ſm opíníonez vulgí ſícut Virg. ín. ſ. Eneí. Qui tm̄ occeano ꝑperant ſe tínge re ſoles ḣíbernı ꝛc.

¶ Pꝛoſa tertía tertíj líbꝛí.

Sanctus thomas

Os quoq; o terrena aīalía. Iſta eſt tertía ꝑſa ḣuíus tertíj ín qua ꝛ ín alīs ſequentí/bus oſtēdít q; vera felícítas nō ꝓſiſtít ín íllís que quídā putauerūt eſſe ſumma bona: ſed tm̄ eſt felícítas ín ípſis. ꝛ ꝑmo ꝑbía ea q̄ dícta ſunt ín me/tro adaptat ſpecialíter ad ḣoīes: ꝛ cū ꝓponít íntentū ſuū. Scđo ꝑbat ſuū ín tentū: ibí. Pꝛímū ígít. Dícít ꝑmo dictuz eſt q; oīa repetūt ſuū fīnē: vos quoq; o terrena aīalía. í. vos ḣoīes q̄ eſtís dedí/tí terrenís ſomnıatís. í. ímꝑfecte cogno ſcítís veſtrum ꝑíncípíū: ſz tenuí ímagí ne. í. exílí ſímílítudíne: ꝛ ꝑſpícítís íllud verū fīnē beatítudínís: ſz cognítíōe ní/míne ꝑſpícacíum: qualícūq; cognítíōe eoq;. í. ídeo naturalís íntentío ducít vos adverū bonū ꝛ multíplex erroꝛ ab eodē vos abducít. Et pꝛo ponít íntentū ſuū dí. Cōſídera náq; o Boe. an ḣoīes valeant ꝑuenıre ad deſtínatū fīnē. í. ad beatítu/dínē per ea q̄bus putant ſe adepturos beatítudínē: ſí em̄ pecunía vel ḣonoꝛes ꝛc. afferūt quíd. í. alí/quíd tale cuí níḣíl bonoꝝ vídeaꝛ abeſſe nos fateamur alíquos fíerí felíces adeptíōe ḣoꝝ bonoꝝ: ſed ſí nō valeant efficere. í. facere qđ̄ pꝛomíttunt ꝛ carent pluríbus bonís: nōne líquído. í. manífeſte falſa ſpes beatítudínís ín eís depꝛeḣenditur? q. d. ſíc. ¶ Nota pꝛíncípíū oīm rerum qđ̄ eſt deus eſt vera btí/tudo vt poſtea patebít. Tale pꝛíncípíū quaſí ſomnıādo cognoſcít et dífficulter ad ípſum deuenít. non em̄ ꝑfecte ín p̄ſenti ſtatu íp̄m cognoſcímus q; ıntellectus noſter ḣabet ſe ad ípſuz ſícut oculus noctue ad lūmē ſolís. ex ſcđo metaꝑḣ. Etíā ad talē beatítudínē cuz dífficultate ꝑuenítur. vñ Alanꝰ ín antıclau díano de plāctu nature et ſcíentía dícít. Dífficílís acceſſus ad ḣāc facílíſq; receſſus: acceſſus paucís: ca ſus patet oībus: ín quā vía aliq̄s tranſíre valet: valet oīs ab ílla Declínare vía: que paucís ꝓía multís Claudít arta nímís ıntrātí larga ruíne. ¶ Pꝛímū ígít teíp̄m. Híc ꝑbía pꝛobat íntentū ſuū: q; íſta bo/na nō efficíāt qđ̄ pꝛomíttūt ꝛ ꝓ cōſequēs ín eís eſt falſa btítudo ꝛ p̄mo oñdít ḣoc de díuítíjs: poſt ídē de alīs bonís. Pꝛímo ꝯ ꝑbat q; díuítíe nō ꝓferūt ſufficíētíā quā vídeaꝛ ꝑmíttere: ꝛ ꝑpter quā appetū tur. Scđo ꝑbat q; díuítíe ꝓferūt ídígētíā. Tertío ꝑbat q; ídígētíā nō auferūt. ſecūda ibí. Atqui ıquā lí/bero tertío ibí. Quís aūt modus. Pꝛímo íntēdít talē rōnē ín íllís nō ꝓſiſtít vera felícítas que nō red/dūt ḣoīez ſibí ſufficíētē. ſz díuítíe ſūt ḣmōí. ergo ꝛc. Maioꝛ ē nota: qꝛ felícítas eſt bonū ſufficíētíſſímū nullíus egens. Mínoꝛē declarat ín líttera. Et ꝑcedít ꝑbía moꝛe dydaſcolíco. í. ínterrogando et reſpō/dendo ꝛ dícít ſíc. Pꝛímū ígít teíp̄m Boe. ínterrogo: q̄ pauloante dıuítíjs affluebas. í. abūdabas nun q̄ ne anxíetas. í. trıſtítía concepta ex qualíbet ínıuría confudít anímū tuum ínter opes abundantíſſí/mas? ꝛ reſpōdít Boetius. Atqui pꝛo certe ego nequeo remíníſcí me fuíſſe tam líbero anímo quín ſem p er augeret. í. offenderet alíquíd. dic̄. ꝑḣílofoꝑḣía. Nonne tíbí alíquíd aberat quod abeſſe non velles: vel tíbí alíquíd aderat quod adeſſe noluíſſes? Reſponder Boe. Ita eſt ínquam. Tunc ꝑbía concludít dic̄. Ideo illiꝰ qđ̄ aberat p̄ntíā deſíderabas ḣuíus aūt qđ̄ aderat deſíderabas abſentíā. dic̄. Boetius.

¶ Confitebor inquã. Et pbia inquit. Eget vo. i. caret eo qđ quisq; desierat di. Boe. eget ⁊ pbia. Qui vero eget aliquo nõ est vsq; quaq; sibi sufficiẽs. di. Boe. minime sup. est sufficiẽs. Et pbia. tu itaq; hãc insufficientiã sustinebas plen⁹ opib⁹? Rñdet Boe. inquã. i. dico q̃d ni. i. cur nõ sustinerẽ ĩsufficientiã etiã plen⁹ opibus? Cõcludit g̃ pbia ex ꝓcessis dicẽs. Igit opes nequeũt facere nihilo indigentẽ ⁊ sibi sufficientẽ: ⁊ ꝫ erat qđ ꝓmittere videbat. ¶ No. q; ois appetitus est rõne carẽtie. Unde illud quod quis hz ꝓprie non desiderat sed magis amat. vñ Aug. ix. lib. de ciui. dei. Itẽ appetitus quo q̃s inhiat rei cognoscende fit amor rei cognite. iõ dicit pbia. Eget vo quo q̃sq; desiderat. ¶ No. pbia dicit. Qui eget nõ est sibi sufficiẽs. Cõtra hoc diceret aliquis sapiẽs eget: qr indiget bonis exteriorib⁹: sine q̃bus viuere nõ põt: ⁊ tñ sapiens est sibi sufficiens. p Bene. ix. epi. qui dicit. Sapiẽs seipso cõtentus est. Ad hoc dicendũ q; sapiẽs indiget quibusdã ad viuendũ: sed ad bene viuendũ tm̃ contentus est aĩo sano erecto ⁊ despiciente fortunaz. ¶ Atqui hoc quoq; maxime. Hic ꝓbat pbia q; diuitie cõferunt indigentiã: et per ꝯsequẽs nõ cõsistit in eis felicitas: cũ felicitas sit bonũ sine oi indigẽtia. ꝓbat autẽ in littera q; pecunia cõfert indigentiã per hoc qr pecunia facit vt homo indigeat alieno p̃sidio quo pecuniã suã tueatur: ne ꝑ violẽtiã auferat. vnde subdit in littera. Atq; p certe: ego puto hoc maxime cõsiderãdũ: q; pecunia nihil habeat suapte natura. i. i sua natura: vt neq̃at auferri his iuitis. i. nolẽtib⁹ a q̃b⁹ possidet. di. Boe. ſfateor iquã. Et pbia. q̃d ni fateare? q. d. opz vt fatearis: cũ quotidie aliqs valẽtior. i. fortior eripiat eã inuito. i. nolẽti. Unde em̃ q̃rimonie forẽses. i. iudiciales: nisi q; pecunie erepte vi vl̃ fraude repetuntur in iudicio? Respondet Boe. ita est inquã. ⁊ philosophia. Egebit igitur quisq; p̃sidio. id est auxilio extrinsecus petito: quo tueatur suam pecuniã quã posset amittere. Rñdet Boe. Dubitare neq̃t. Tũc pbia cõcludit ex dictis dicens. Igit res est elapsa. i. mutata in cõtrariũ. nã opes q̃ putabant sibi facere sufficiẽtes: faciũt potius indigẽtes alieno p̃sidio. ¶ No. q; illud qđ ꝑ violentiaz acquirit põt ꝑ violentiã auferri: sed pecunia ꝑ violentiã acquirit. qr dicit Aristo. ſ. Ethi. q; ois pecuniosus est violentus. ergo violẽter aufertur pecunia: propter quam violentiaz fiunt querimonie forenses. ¶ Ubi sciendum q; forum est locus rerum venalium: sed forus est locus exercendarum litium coram iudice. inde forensis idem est q; iudicialis. ¶ Quis autem modus est. Hic pbia probat q; diuitie nõ auferunt indigentiam: ⁊ sic per consequens non consistit in eis felicitas: ⁊ dicit quis est modus quo indigentia pellatur diuitijs? Nunquid diuites nequeunt esurire? q. d. sic. nunquid nõ possunt sitire? q. d. immo. Nũquid membra pecuniosoꝝ nõ sentiunt frigus hybernũ. i. hyemale? q. d. sic. Sed tu inquies. i. dices opulẽtis. i. diuitib⁹ adest aliq̃d quo famem satient: ⁊ frigus repellant. Hic pbia hoc mõ indigentia potest consolari diuitijs: sed penitus auferri non potest. Nam si hec. scz indigentia semper hians. idest desiderans et poscens aliquid: expletur opibus: necesse est tamen vt maneat indigentia que posset expleri. quia quantumcunq; sitis diuites; vel fames mitigetur; adhuc diues post sitiet; et

abſentiã deſiderabas. Boe. ¶ Cõfitebor inquam. Phi. Eget uero inqt eo qđ qſq; deſiderat? Boe. Eget inquã. Phi. Qui uero eget aliquo nõ eſt uſq; quaq; ſibiipſe ſufficiens. Boe. Minime inquã. P. Tu itaq; hãc ſufficiẽtiã plenus inqt opibus ſuſtinebas? Boe Quidni inquã? Phia. Opes igit nihilo indigẽtem ſufficientẽq; ſibi facere nequeũt & hoc erat qđ promittere uidebãtur. ¶ Atq; hoc quoq; maxime cõſiderãdũ puto q; nihil habeat ſuapte natura pecunia ut his qbus poſſidet inuitis nequeat auferri. Boe. Fateor inquã. Phi. Quid ni inquit fateare? cũ eã quotidie ualẽtior aliquis eripiat iuito. Vñ em̃ foreſes q̃rimoniæ niſi q; uel ui uel fraude a nolentibus pecuniæ repetuntur ereptæ. Boe. Ita eſt inquã. Philo. Egebit igitur inquit extrinſecus petito p̃ſidio quo ſuã pecuniã quiſq; tueat? Boe. Quis in quã neget? Phi. Atqui nõ egeret eo niſi poſſideret pecuniã quã poſſit amittere. Boe. Dubitari inquã nequit? Phi. In cõtrariũ igit elapſa res eſt. Nã quæ ſufficientes ſibi facere putabant opes alieno potius p̃ſidio faciũt indigentes. ¶ Quis autẽ modus eſt quo pellatur diuitiis indigentia? Num em̃ diuites eſurire neq̃unt? Nũ ſitire nõ poſſunt? Nõ frigus hybernũ pecunioſoꝝ mẽbra nõ ſentiunt? Sed adeſt inqes: opulẽtis quo famẽ ſatient quo ſitim friguſq; depellãt. Sed hoc mõ cõſolari quidẽ diuitiſs indigẽtia põt ſed auferri penit⁹ nõ põt. Nã ſi hæc hiãs ſemp atq; aliqd poſcẽs opibus expleat ma neat neceſſe eſt qui poſſit expleri. Taceo q; naturæ minimũ auaritiæ nihil ſatis eſt. Quare ſi opes nec ſubmouere indigẽti am poſſunt & ipſæ ſuam faciunt quid eſt q; eas ſufficientiã præſtare credatis?

Forum

esuriet: ⁊ qđ nature nimiū est. auaritie nihil satis ē: quare si opes nō possunt submouere. i. repellere indigentiā: sz faciūt indigentiā: q̄d est. i. quō esse pōt: q̄ credatis eas p̄stare. i. dare sufficiētiā? q. d. nullo mō debet credi. ¶ No. q̄ ois indigentia vel est indigētia nature vel auaritie. Jndigentia nature paucissimis supplere pōt: eoq̄ natura paucis minimisq̄ cōtenta est. Unde ꝓpter naturā nō opz multū querere diuitias: nec ꝑ diuitias indigētia nature amoueri pōt: sicut nec ipa natura mutari pōt. Jndigētia vo auaritie est q̄ nullo mō expleri pōt: ⁊ ita diuitie eā amouere nō possunt: iō plus augēt. q: d:. Auarus nō implebitur pecunia. ¶ No. q̄ diuitie nō solū nō inducūt sufficientiā: sed nec inducūt sapientiā: cum dicat Señ. Quid p:osunt stulto multe diuitie dum ꝑ eas nō posit fieri sapiens?

Ascensi⁹

EOs q̄z ⁊c. Pauca his locis egēt. Uocat aūt terrena aialia eo q̄ reb⁹ terrenis adhereāt i illis finē cōstituētes. Efficere est plusq̄ facere. facere em̄ sepe ꝓtingit sine effectu. i. cōpletiōe opis qđ fieri cepit. Eget vo. O:do ē vo ꝑ sz: q̄squis eget. i. op⁹ hz: ⁊ idiget eo qđ desiderat. Nō aūt expones eget. i. caret: q: multis carem⁹ q̄b⁹ nō egem⁹. vt vir plebei⁹ caret cēsu equestri: ⁊ tñ nō eget. Egem⁹ em̄ q̄b⁹ nobis op⁹ est: ⁊ q̄ quodāmō necesse est nos habere ad cōditionē vite nre saluandā. Carem⁹ oib⁹ q̄ nō habem⁹. habere tñ velim⁹ ꝑprie. Nā vacam⁹ malis pena ⁊ culpa. Desideram⁹ aūt qđ abest ⁊ adesse velim⁹: vel qđ nō reperim⁹ vbi supabam⁹: vt cū iā desierit esse: vt mille viros in prelio desideratos: intelligim⁹ interēptos: ⁊ ob id cū quererem⁹ a suis nō inuētos. Forū a phoro greco vbo qđ significat fero ⁊ poro deductū volūt: significatq̄ locū in quo tā res venales q̄ lites ferunt. Et ꝑ vtroq̄ apud latinos neutri est generis: vñ dictū forum iudiciale: nō iudicialis forus. Recētiores tñ. i. canoniste ad differentiā pro foro iudiciali masculine ꝓferūt forus: vt ptz. c. forus. Legit aūt apud latinos fori forū: pro tabulatis nauiū. in q̄b⁹ sedēt remiges vt. iiij. enei. Jmplessemq̄ foros. Cōsolari quidem diuitijs indigētia pōt: auferri penitus nō pōt. Quia vt docet Ualla: quotiens hec ꝓiūctiōes sz. aūt. vo ponunt: verbū nō est repetendū: qđ legitime repetit illis ablatis: vt indigētia pecunijs leuari quidē pōt. auferri aūt nō: vel sic leuari pōt: auferri nō pōt. Nō tñ castigasset nisi sic quoq̄ scriptū reperissem. Nō em̄ semp q̄ Laurētius p:ecepit etiā periti obseruāt. Male etiā quidā legūt. Taceoq̄ nature nimiū. Legēdū em̄ est minimū. Et est o:do: taceo q̄ minimū est satis nature: ⁊ nihil est satis auaritie: quapropter satiari nō pōt. Dicit em̄ Señ. Taz deest auaro qđ hz: q̄ qđ nō hz: q: nescit eo qđ habet frui. Et Juuena. Crescit amo: nūmi quantū ipsa pecunia crescit.

Egeo
Careo.
Uaco.
desidero
Forum
Forus.
Fori.

¶ Metrum tertium tertii libri.

Sctūs thomas

QUamuis fluente diues auri gurgite
Non expleturas cogat auarus opes:
Oneretq̄ baccis colla rubri littoris:
Ruraq̄ centeno scindat opima boue:
Nec cura mordax deserit superstitem:
Defunctūq̄ leues non comitantur opes.

QUāuis fluēte diues auri gurgite. Jstud ē tertiū metrū huius tertij: qđ o: archilochium ab inuento:e: iambicū a pede predomināte. cui ꝓiūgit metrū elegiacū in quo metro pbia inuehit ꝓtra auaros quos in p̄nti vita sollicitudo diuitiaruz affligit: ⁊ in morte declinąt. ⁊ dic̄ q̄uis diues auarus fluente. i. inundante auri gurgite. i. multitudine cogat. i. cōgreget opes nō expleturas suā cupiditatem: et q̄uis diues oneret. i. p̄mat colla sua baccis. i. gēmis preciosis: rubri littoris. i. rubri maris: q: gēme colligunt in littore rubri maris: ⁊ q̄uis scindat. i. diuidat arūdo rura opima. i. agros fecūdos cēteno boue. i. cū centū bob⁹ adhuc cura mordat. i. sollicitudo nō deserit ipm supstitē. i. viuentē: q̄z pro ⁊ leues opes. q̄ leuiter trāseūt nō comitant ipm defunctū. i. mortuū. ¶ No. circa litterā q̄ gurges ꝑm Hugui. ⁊ Jsido. in li. ethimo. est locus altus. i. ꝑfundus in flumine: ⁊ in ꝓposito signat abundantē affluentiā auri. Jtē ꝑm hugu. bacca ꝑ duplex c inuenit positū ꝑ fructu oliue vel lauri: vel pro quolibet fructu. aliq̄n aūt inuenit ꝑ gēma p̄ciosa ⁊ sic sumit hic. Jtē diues auarus duplici malo p̄mit in p̄nti vita: semp sollicitat: ⁊ post mortē nihil eū de diuitijs comitatur de q̄ diuite loquit Alan⁹ in li. de plāctu nature dicēs. Ut loculis varia nūmoz fercula doner. Jmponit ꝓprio diues ieiunia ventri. Jtē ioculat ocellis diues in argēto. sz venter philosphari cogitur.

Gurges
Bacca

Ascensi⁹

QUāuis fluente ⁊c. Cantus hic est dicolos distrophos. prior vsus est archilochius trimeter iambicus senis pedibus constans: inter quos predominat iambus. Posterior est elegiacus pentameter: de quo in p̄mo carmine libri p̄mi dictū est. Sensa verboz aperta sunt: verba ipsa nō obscura. Attende tamen gurgitem ꝓprie dici fluctū precipitem oia ingurgitantem ⁊ secū rapientem. Pōt aūt loqui gnaliter de quocūq̄ gurgite. sunt em̄ varij fluuij auriferi ⁊ habentes arenas auro insignes: vel loquit specialiter de tago ⁊ pactolo fluuijs auriferis. de quoz prioze sic iquit Juue. tanti tibi nō sit opaci Dis arena tagi: quodq̄ in mare volvit aurū. Ut somno careas. De pactolo vide Ouid. in. xj. metamo:. Oneretq̄ baccis. Bacca c duplici ⁊ sine aspiratione scriptū significare pōt oēz fructum minoz arboz ⁊ fruticū: ꝓprie tamen Olive: Lauri: Myrti: Lentisci: Fabe: Siriace ⁊ eiusmodi arboz: quarū fructus rariores veniūt ⁊ disperssius: vt inquit Ualla. Nam qui densius nascunt acini potius vocandi sunt. vt grana vue: hedere sambuci: ebuli mali punici ⁊c. Sed nōnunq̄ cōfunduntur. Quia bacca generaliter accipit: vt autor est Seruius ad illud tertij Enei. Uictū infelicem baccas lapidosaq̄ corna dant rami. Unde alibi pro acinis ebuli dicit Virg. Sanguineis ebuli baccis nimioq̄ rubentem. ⁊ q: vniones baccarū rotunditatē ⁊ figurā habent; etiā bacce dicunt. vnde est. j. Enei. Colloq̄

Bacca.
Acini.

margari monile baccatū.i.inquit Seruius:ornatum margaritis. Dicit aūt hoc margaritū:ꝛ hec margarita: et
ta. hec margaris. Sunt qui separant gēmas ꝛ margaritas. Lice. Nullā gemmā aut margaritā. Et gēmas
Gēma. dicunt diuersi coloris:margaritas vo albas. vel gēmas integras:margaritas pertusas. Hec Seruius.
Uniões Quare aūt vniones vocent docet Pli. qm̄ em̄ singule reperiunt hmōi gemme ab vnitate vniones vo
cantur. Unde Solinus. Lapis iste in aquis mollis est:humo durat exemptus:munq̄ duo simul repe
riuntur. Ūn vnionib⁹ nomen datur. Nascunt aūt vt docet Pli. Bacce in mari indico. sed precipue lau
Baccha dantur circa arabiā pſico sinu maris rubri ꝛc. Inde hic dicit rubri littoris. Baccha aūt aspiratū sacer
Rura. dos est bacchi:sicut phebas phebe. Rura opima.i.pinguia arua ꝛ fecūda. dicit aūt rus. q: rursum co
lendum est. Virg. in georgi. Redit agricolis labor actus in orbem. Atq; in se sua p vestigia voluit an
Opimū nus. Opimū aūt fecundū ꝛ pingue dicit ꝛ per translationem opulentū ꝛ pomposum. Unde opima
Cura spolia sunt q̄ principi militie detracta Jouī olim dicebant. Nec cura mordax. Assidue mordens dicitur
cura eo q̄ cor vrat. Est ergo misera diuitiarū possessio q̄ neq; hic sine anxietate possident: neq; sine la
bore pariuntur:neq; sine dolore derelinquunt:cum tamen derelinqui debeant; antiqua non comitan
tur defectum: nisi forte per eleemosynas premiserit eas.

Sctūs thomas ¶ Prosa quarta tertij libri.

¶ Prosa quarta tertii libri.

SEd dignitates. Jsta est quar
ta prosa i qua probat pbia q̄
dignitates tales nō cōferunt
honorē ꝛ reuerētiā:quā pmit
tere vident. ꝛ p cōsequēs nō est in eis ve
ra beatitudo. ꝛ primo ponit q̄ dignita
tes faciūt honorabiles. Scdo improbat
illud:ibi. Num vis. Primo dicit. Sed di
gnitates reddūt hoiem honorabilem et
reuerendū cui puenerint. ¶ No. honor
est exhibitio reuerētie alicui i testimoniū
virtutis:sicut accipit ex.iiij. Ethi. vel ali
Honor. ter. Honor est opinionis benefactiue si
gnum. vt dicit Arist. in lib. rbeto. Quan
Reuerē do em̄ opinamur nobis posse beneficri
tia. ab aliquo ipm honoram⁹. Sed reueren
tia est decens: ac matura grauitas sm
Tul. ¶ Num est vis ea magistratibus?
Hic pbia improbat oppositum quadru
plici via. scilz q̄ dignitates nō conferūt
honorem ꝛ reuerentiā. Primo q: malis
sepe eueniunt. Secundo q: per dignita
tes vitia improborum innotescunt. Ter
tio q: opinione hominū vilescūt. Quar
to quia tempor mutatione splēdere de
finunt. secūda ibi. Jn quo. tertia ibi. Atqui vt agnoscas. quarta ibi. Sed hoc apud. Primo dicit. Num
pro nunquid ea vis. i. talis virtus:est magistratibus. i. dignitatibus: vt inferant virtutes mentib⁹ vten
tium eis:ꝛ depellant vitia? quasi dicat non. vnde subdit. Atqui pro certe dignitates non solent fugare
nequitiam: sed potius illustrare. idest manifestare: quo fit. idest propter quod fit: vt nos indignemur
eas sepissime contigisse hominib⁹ nequissimis. Unde Catullus qui erat vir sapiens ꝛ virtuosus: No
nium qui erat homo vitiosus appellat strumā licet viderit ipsum sedentem in curuli. idest in sede digni
tatis iudiciaria. Vides ne igitur quantum dedecus dignitates adiiciant malis hominibus ꝛ manife
stant eos esse contēptibiles a bonis. Atqui pro certe indignitas. i. malicia cor min⁹ patebit: si nullis ho
noribus inclarescant. idest splendeāt. O Boetij nunquid tu potuisti tot periculis adduci. idest affligi:
vt cum decorato. idest tali viro magistratum gereres: cum in eo respiceres mentem nequissimi scurre ꝛ
delatoris? quasi dicat. Nūquid possumus iudicare dignos reuerentia ob honores. i. propter dignita
tes: quos iudicamus indignos ipsis honoribus. i. dignitatibus? q. d. non. Et si quem videres preditū
sapientia: lz nō haberet dignitatem: nūquid posses eum nō putare dignū reuerentia vel sapientia qua
preditus esset? q. d. nō posses eum iudicare indignum sapientia ꝛ virtute sua: q: propria dignitas inest
virtuti: quā virtus transfundit in eos quibus fuerit adiuncta: ꝛ q: populares honores hoc facere ne
queunt: liquet. i. manifestū est eos propriā pulchritudinem dignitatis nō habere. ¶ No. ex littera po
test formari talis ratio. Illud quod adueniens alicui non confert honorem illud non facit vere hono
rabilem: sed dignitates non conferunt honorem cui adueniunt: nec tollunt si non adueniunt: ergo ꝛc.
Minor probatur: q: honor sequitur virtutem ex.iiij. Ethicor. vnde vitiosum nullo honore dignū re
putamus: in quacūq; dignitate fuerit: sed solum virtuosum etiam si non sit in dignitate. cum igitur di
gnitates temporales nō conferant virtutes nec tollant vitia; manifestum est q̄ honorabiles nō faciūt.

¶ Prosa quarta tertii libri.

SEd dignitates honorabilē reuerēdūq; cui
puenerint reddunt. ¶ Nū uis ea est ma
gistratibus: ut utentiū mētibus uirtutes
inferāt: uitia depellant? At qui nō fugare: sed illu
strare potius nequitiā solent. Quo fit ut indigen
mur eas sæpe nequissimis hoibus contigisse. Vn
de Catullus licet in curuli Noniū sedentem stru
mam tamen appellat. Vides ne quantū dedecus
malis adiiciant dignitates? At qui minus eor pa
tebit indignitas si nullis honorib⁹ inclarescāt. Tu
quoq; nō tādem tot periculis adduci potuisti: ut
cū Decorato magistratū gereres: cum in eo mentē
neqssimi scurræ delatorisq; respiceres? Nū em̄ pos
sum⁹ ob honores reuerētia dignos iudicare: quos
ipsis honorib⁹ iudicamus indignos? At si quem
sapientia prædituū uideres: num posses eū uel reue

¶ No. ꝙ Catullus erat vir ſapiēs ⁊ virtuoſus: q̄ Noniū ſedentē in curuli ex animi indignatione vocabat ſtrumā: eo ꝙ viro tā malicioſo collata fuit dignitas. Eſt autē ſtruma cōgeries humoꝝ in collo. ſub hac aūt ſilitudine ipm appellat ſtrumā: q̄ in pectore habuit congeriē vitioꝝ. ¶ Nota ꝙ rex theodorici cus voluit quendā noie decoratū violēter tēdere in magiſtratū: vt vna cū Boe. rēpub. regeret: cui⁹ nequitia boe. deteſtat⁹ recuſauit ſibi aſſociari. ꝓpter qđ Boe. mulcī iniurijs afflict⁹ fuit a rege theodorico.

rētia: uel ea qua p̄ditus ē ſapiētia nō dignū puta re? B. Minime. P. Ineſt em̄ dignitas ꝓpria uirtuti quā ꝓtinus in eos qbus fuerit adiūcta trāſſundit. qđ quia ppīares facere nequeunt honores: liquet eos ꝓpriā dignitatis pulchritudinem nō habere. ¶ In quo illud ē aduertēdū magis. Nā ſi eo abiectior eſt: quo magis a pluribus qſq̄ cōtēnit: cū reuerēdos facere neq̄at: quos pluribus oñtat deſpectiores: potius improbos dignitas facit: ue? nō impune. Reddūt nāq̄ improbi parē dignitatibus uicē: quas ſua cōtagiōe cōmaculāt. ¶ Atq ut agnoſcas uerā illā reuerētiā p has umbratiles dignitates nō poſſe cōtingere: ſic collige. Si qs multiplici cōſu latu functus in barbaras nationes: forte deuenerit: uenerādū ne barbaris honor facit? At q ſi hoc natu rale munus dignitatib⁹ foret: ab officio ſuo quoquo gētiū nullo mō ceſſarēt. Sicut ignis ubiq̄ terrarū: nūq̄ tñ calere deſiſtit. Sed qm̄ id eis nō ꝓpria uis: ſed hoim fallax annectit opinio: uaneſcūt illico cū a d eos uenerint: q dignitates eas eſſe nō æſtimāt. ¶ Sed hoc apud exteras nationes: inter eos uero apud quos ortæ ſunt: nō perpetuo ꝑdurant

Scurra.

¶ No. ꝙ ſcurra ſcōz illugu. idē eſt qđ lec cator: vl vaniloqu⁹. ꝓpūe aūt dr: q̄ ſeq̄tur curiā grā eibi. ¶ No. ꝙ vir⁹ facit hoiez reuerēdū: ⁊ nobilē: nō dignitas q: dicit Señ. xliij. epi. Uir⁹ nō accepit Plato nē nobilē ⁊ reuerēdū ſz fecit. q̄s em̄ ē generoſus: virtuoſus: ⁊ dign⁹ niſi q̄ ad vtutē ē bñ diſpoſit⁹? Nō facit hoiem nobilē atriū plenū famoſis imaginib⁹ ⁊ nūmis ſz anim⁹ ē vir⁹ ſupra fortunā ſurgens.

Virtus.

¶ Jn q̄ illud eſt aduertēdū magis. Hic pbia ꝓbat ſcōa via ꝙ dignitates nō faciūt hoiez nobilē ⁊ honorabilē q: vitia improborum manifeſtāt dicēs. in q̄. ſ. ꝙ dignitas aduenit magis: illud ē magis aduertēdū. ꝙ ſi aliq̄s eo ē abiectior. i. vilio: quo. i. quāto magis ꝓtēnit a plurib⁹ cū dignitas neq̄at facere improbos reuerendos ſz ipſos facit deſpectiores: quos plurib⁹ oſtentat: verū pro ſed: hoc nō eſt impune. i. dignitas nō facit hec ipunita q: improbi parē vicem reddūt dignitatib⁹ quas ipſi cōmaculāt ſua cōtagione. q. d. ſicut dignitas maculat improbos: q: eorū malicia manifeſtat. ſic ecōtra improbi maculant dignitates. ¶ No. ꝓ dignitates vitia improbor⁹ inoteſcūt: q: ꝓncipatus virū oſtendit. cū igit faciat hoiem cōtemptibilē tꝑalis dignitas: adueniens improbis facit eos deſpectiores. vnde Juue. poeta. Dñe animi vitiū tāto cōſpectius in ſe crimē ḥz quāto q̄ peccat maior habetur. ⁊ Señ. loco ignomine apud indignum eſt dignitas.

¶ Atqui vt agnoſcas. Hic pbia probat tertia via ꝙ dignitates nō faciunt reuerendum: q: opinione hoim vileſcūt qui em̄ dignitatib⁹ funguntur q̄uis a ſuis honorentur: tamen apud extraneos hoies nō curantur: vt ab illis q̄ ſunt alteri⁹ diocefis. vñ dicit. Atqui ꝓ certe vt tu agnoſcas veram reuerentiā q̄ eſt beatitudo nō poſſe cōtingere alicui hoi per has dignitates vmbratiles. i. tranſitorias ad modū vmbre. ſic collige. ſi q̄s hō funct⁹. i. vſus multiplici ꝓſulatu. i. dignitate deuenerit forte in barbaras natiōes. i. extraneas gētes: facit ne honor ꝓſulat⁹ ipſum venerādū barbaris? q. d. non. Atq̄ ꝓ certe ſi b ſcz facere reuerendū barbaris: eſt naturale mun⁹ dignitatib⁹: nullo mō ceſſarēt ab officio iſto quoquo. i. quocūq̄ loco gētiū. ſicut ignis vbiq̄ terrarū nūq̄ deſiſtit calere. i. cremare. Sz qm̄ id ſcz reuerēdū facere: eis annectit fallax opinio hoim: ⁊ nō ꝓpria vis: illico. i. ſtatī vaneſcūt: cuz ad eos venerint q̄ nō eſtimāt eas eē dignitates: ſicut ſunt natiōes barbarice. i. extranee.

Opatio naturalis.

¶ No. ꝙ res nō deſtituit a ſua ꝓpria opatione: cū em̄ opatio ſit finis habētis opationē. ſcōo celi ⁊ mūdi. res deſtituta a ſua ꝓpria opatiōe deſtrueret a ſuo fine: ⁊ ſic eēt fruſtra. Si q̄ facere reuerēdū eēt naturalis opatio dignitatū: vbiq̄ gētiū faceret hoiem reuerēdū. ſz videm⁹ ꝙ dignitates q̄ faciūt aliquē reuerēdū apud ſuos: apud extraneos nō faciūt ipm reuerēdū. ¶ Sz b apud exteras natiōes. Hic pbia ꝓbat quarta via q̄ ſumit ex b ꝙ dignitates tēpor⁹ mutatiōe ſordeſcunt. qđ em̄ olim magna fuit dignitas: moderno tpe ꝓ nihilo reputat. vñ dicit. Sed b qđ dicit verū eſt apd exteras natiōes. i. extraneas ſz iter eos apd q̄s dignitates orte ſūt nō ꝑpetuo durāt. Atq̄ ꝓ certe: nā prefectura olī erat magna ptās apud romanos: ſz nūc eſt inane nomē: ⁊ cēſus. i. p̄ciofitas ſenatorij nūc eſt grauis ſarcina: q̄ olim erat magna dignitas. ⁊ ſi q̄s quondā curaſſet annonā ppli q̄ dicebat p̄fectus annone: ille magn⁹ habebat: nunc ea p̄fectura q̄d eſt abiecti⁹? q. d. nihil. Ut em̄ pauloante dixim⁹: nihil em̄ habet ꝓprij decoris qđ opinione vtentiū nūc accipit ſplendorē: nūc amittit. Et tunc epilogat dicēs. Jgitur ſi dignitates nequeūt facere reuerendos: vt ptz ex p̄ma via: ſi ſordeſcunt contagione. i. vitio improbor⁹: vt ptz ex ſecūda via: ſi vileſcunt eſtimatione gentiū: vt ptz ex tertia via: ſi definūt ſplendere mutatione tempor⁹: vt docet quarta via. q̄d eſt qđ habeāt in ſe expetende. i. deſiderāde pulchritudinis: nedū aliis p̄ſtent: quaſi di-

ceret nihil habēt in se pulchritudinis. ⁊ io nec eā alijs pstare pnt. ¶ No. ꝙ pfectura quondā erat ma gna dignitas apud romanos: ⁊ dr ille pfectꝰ q̄ ceteris magistratibꝰ pfuit ⁊ oēs dignitates iciuitate ro mana antecellebat. Sz postꝙ Julius cesar iperiū iuaserat talis dignitas ad iperatorē trāsferebaf: ⁊ diminuebaf eiꝰ ptās. ita ꝙ nomē illiꝰ dignitatis māsit fine re. Jtē senatoria dignitas magna fuit apd romanos: qr officiū senatorū pnus fuit honestū. s. vtiliter ꝓsulere reipublice: sz postea cōpulsi fuerunt senatores ad seruiēdū volūtati pncipis in damnū reipublice.

Ascēsꝰ

Sed dignitates ⁊c. Jn hac pte postēdit magistratū honores: nō ꝓferre verā felicitatē. nec honorē ppriū esse dignitatibus. Textus est clarus. Primuz obijcit sibi pbia. deinde rndet. ac si dicat. Sed diceres forte ꝙ dignitates ⁊c. Num est ea vis magistratibꝰ. i. nūquid magistratus habēt eā vim: q. d. nō. Nā hec partícula num negatiuā responsionez petit. Jllustrare nequitiā solēt. vñ Juuena. Oē animi vitium tanto ꝓspectius in se crimen hz q̄to q̄ peccat maior: habetur Eandē rem horatius psequit. lib. j. sermonū sermone. vj. vbi ostendā magnā

Jlluſtro Jlluſtriſ

inuidiā incurrere q̄ infimo loco nati ad magnos deueniūt honores: sollicitareq̄ oz aios ad inq̄rendū q̄ fine a q̄ patre nati. Jllustro ē illustrē facio. Est aūt hō illustris cui vita aut vehemēter mala: aut egregie bona lustrū ⁊ claritatē facit: sicut nobilis a multis notꝰ: ⁊ quē facile est noscere tā ppter vitia q̄ propter virtutē. vt nobilis meretrix: nobilis miles. Silr insignis aliquo facto pcipuo insignitus ⁊ quasi signū quo cognoscaf habēs. vt insignis latro. Jnsignis orator. Strumā per emphasim dicit. Nō em̄ satis fuit appellasse strumosū: sed vocauit strumā. sicut senū ꝑ sene: scelus ꝑ sceleſto: sapiētiā ꝑ sapiēte Therētiꝰ ponit. Est aūt struma: vt scribit celsus lib. v. tumor in q̄ subter ꝓcreta q̄dā ex pure ⁊ sanguine q̄si glādule oriūtur: q̄ vel pcipue fatigare medicos solēt: q̄m ⁊ febres mouēt: necvnq̄ facile matureſcūt et sine ferro siue medicamētis curanf. plerūq̄ itez iuxta cicatrices ipas resurgūt: multoq̄ post medicamēto est opus: q̄bꝰid q̄z accidit: lōgo spacio detinēt. Nascunf marie i ceruice. sz etiā i alijs ⁊ inguinibꝰ et in lateribꝰ. Jn māmis q̄z femina ⁊c. Est g̃ struma apostema qđ est pituita q̄ in collo pſertim erūpit. vñ etiā nomē accipit. Nā ruma ē pars gutturis. scrophulā vulgo appellāt. Januēsis vult i pectore esse strumā: vbi aliq̄n ē. sz minꝰ iuxta interpr̄ationē ia dictā. Adducit aūt auctoritatē Juuena. sat. x. dicētis. Nec pretratū rapuit Nero loripedē vel strumosū atq̄ vtero pariter gibboq̄ tumentē. Sed eo nō ꝓuincit. Nā nō est ordo strumosum vtero: sed strumosum atq̄ tumentē pariter vtero atq̄ gibbo: vt sis strumosus in collo: tumēs in vtero ⁊ dorso. Verū parui facit ad institutū nostrū cū auctor nr̄ hic ꝑ metaphorā vult catullū vocasse nonū: vel vt quidā legūt nouiū: strumā. i. vas plenū putredinis q̄uis in lecta curuli sederet. Dico vel nouiū: qr sūt q̄ velint Boetiū respexisse ad illud horatij satyra sexta iā allegata. At nouiꝰ collega gradu post me sedet vno: vbi fm quosdā nouius dictꝰ est quasi nouus hō: q̄ iam primū: ⁊ primus in familia sua magistratū adijt: vt silr catulus ꝑ quocūq̄ seuero hic capiaf: ⁊ nouius pro indigno nouū magistratū ineūte. Similiter q̄dē decoratū appellatiuū putant: vt sit quidā decoratus fauore regio magistratu cōsulari: cuiꝰ collegiū Boe. refugit. Dicūtq̄ ppter legē de famosis libellis latā: ⁊ ne q̄s sub ppriū nois exp̄ssione quēq̄ viuētiū etiā in satyra reprehendat: hic nō decuisset ppriū nomen viuentis positū fuisse. Adduci aūt nō recte exponif. i. affligi: sed ad pericula duci: ⁊ ad cōsensum duci: vt cū decorato gereres magistratū. vel cū illo viro sic appellato: vel cū quouis quē noiare nō vult ornato in exteriorib: sed intus turpi: vel ornato. i. candidato: vt in comitijs solebāt. Scurra est qui nō habita rōne sue dignitatis iocularia ⁊ obscena tam in se q̄ in alios dicta iacit. Delator aūt qui occulta crimina ⁊ sepe ficticia ad pncipem clam defert. Per hoc ergo q̄ scurra erat: adituz ad regem inuenit: vt postea delator fieret. ⁊ sepe euenit vt idē scurra seu potius adulator: ⁊ delator sit. Preditus ta. tum. est pre alijs. i. supra alios datus. i. a deo vel natura dotatus vel ornatus aliqua re. q̄ solet addi in ablto vt preditus honorib: virtute: sapiētia ⁊c. inest em̄ dignitas ppria virtuti. vñ Valerius maxim. Magno vbiq̄ precio virtus estimaf. Quoquo gentiū. vel sublatū est verbū vitio scriptoris: vel subaudiendum relictū. Plenū em̄ esset quocūq̄ gentiū tranferanf. Nec placet vt sit quoquo. i. quocūq̄ loco. potius em̄ dixit vbicūq̄. Similiter nec illud. Sicut ignis vbicūq̄ terrarū nunq̄ tm̄ calere desistit: plenū est sed pficif sic. Sicut ignis vbicūq̄ terrarū fuerit: tm̄ nunq̄ definit calere. i. calidus esse. vbi negligēter expositū. i. cremare. Jgnis em̄ semp ex natura calet. i. calidus est sz nō semp nec vbiq̄ cremat. qr nō vbiq̄ habet cremabile seu cōbustibile. Nec vnq̄ sanctus Thomas ita exposuit: cuiuscūq̄ sint cōmētarij q̄ ipi ascribunf. Legif etiā vbiq̄ terrarū vt sit ignis est sup. vbiq̄ terrarū.

decoratꝰ

Cōtagio Cōtagia

Cōtagio cōtagiōis ē macula ⁊ infectio q̄ ex cōtactu nascif. dicif etiā cōtagiū: sed plerūq̄ in plr hec cōtagia: vt in Bucco. Nec mala vicinī pecoris cōtagia ledent.

Nedum

Nedū alij presteni. Nedum duobus modis ponitur affirmatiue ⁊ negatiue.

Atq̄ pfectura magna olim ptās/nūc inane nomen & senatorii census grauis sarcina. Si qs quōdā ppli curasset annonā/magnus habebaf/nūc ea pfectura qđ abiectius? Vt em̄ pauloante diximus qđ nihil habet ppriī decoris opinione utentiū/nūc splēdorē accipit/nūc amittit. Si igit reuerēdos facere neq̄uēt dignitates/si ultro iprobor contagione sordescūt/si mutatione tēpor splēdere desinūt/si gentiū æstimatione uilescunt/qđ est quod in se expetendæ pulchritudinis habeat/nedū aliis præstent?

affirmatiue aũt ei qđ minoris põderis est adheret: vt ego p te sanguinẽ nedũ pecuniá erpẽderẽ. Ne- Nedum.
gatiue aũt ecõtrario: vt nollẽ p te pecuniã erpẽdere: nedũ sanguinem. Ẽm aũt in eiusmõi interroga Nõ solũ
tiõe figurata tacite includit negatio: sensus em est: nihil est expetẽde pulchritudinis qđ in se habeant Nõ tãtũ
iõ maius subdit dicẽs. Nedũ aliis pstant. Quia plus est aliis pstare pulchritudinẽ q̃ in se hre. cuz ne- Nõ mõ.
mo pstet: qđ nõ hz: saltẽ virtualr. ⁊ multi habeãt qđ nõ pstãt. Est aũt nedũ q̃si nõ solũ ꝟ differens ab
aliis trib⁹ nõ solũ: nõ tm̃: nõ mõ: q̃ ipsa nũq̃ fere sine hmõi clausula subsequẽte ponũtur: verũ etiaz:
sed etiã: sed vel: sed ⁊: aut: sil'. semp̃ pponũt qđ mai⁹ est. vt docet valla. Nedũ aũt sine illis ponitur.

¶ Metrum quartum tertii libri.

Vãuis se tyrio superbus ostro
Comeret & niueis lapillis:
Inuisus tamen omnibus uigebat
Luxuriæ Nero sæuientis.
Sed quõdam dabat improbus uerendus
Patribus indecores curules.
Quis illos igitur putet beatos
Quos miseri tribuunt honores?

Vãuis se tyrio superbus ostro. Sãctus thomas
Hic incipit quartũ metrũ hui⁹ tertij qđ d: metrũ valẽticũ ab iuentore: dactilicũ a pede p: e dominãte tetrametrũ a nũero pedum. In quo metro pbia ꝟfirmat p exẽplum q̃ dignitates nõ faciũt vere reuerẽdũ: ⁊ p ꝟsequẽs nõ ẽ btitudo q̃rẽda in eis: q: dignitates adueniebãt neroni q̃ pes sim⁹ erat: ⁊ ab eo aliis ꝟferebãt. Ẽm dicit in lr̃a q̃uis supbus nero seuientis luxurie comeret. i. ornaret se ostro ty- rio. i. purpura tincta in sanguine tyri: et q̃uis comeret se niueis lapillis. i. albis margarit̃: tm̃ ipse viuebat oĩb⁹ iuisis. i. odiosus. Nã imp: ob⁹ Nero dabat verẽdis pr̃ib⁹. i. reuerẽdis senato: ib⁹ curules. i. tales dignitates p- Nero.
pter quas sedebant in curulib⁹ indeco: es: q: ab indigno dabãt. Quis igit̃ putet. i. reputet illos ho nor: es beatos quos miseri. i. ĩp: obi ⁊ vitiosi tribuũ: q. d. null⁹. ¶ No. dicit neronẽ seuiẽtis luxurie. q: eps lincoñ. note Prreculsus narrat: q̃ nero oĩa theatra italie ⁊ grecie plustrãs assumpto vario deco- re vestit⁹: cytharistas: tragedos: ⁊ aurigas sepe supasse visus ẽ. tãte libidinis exagitat⁹ vt nec a mr̃e: nec a sor: e abstinuisse videbat̃ reuerẽtia ꝟsanguinitat̃ virũ in vxorẽ duxerat ⁊ ipse a viro in vxorem educt⁹ est: ⁊ fuit luxurie tã ieffrenate: vt thetib⁹ aureis piscaret̃: q̃ purpureis funibus extrahebant̃: ⁊ lauabat ea frigidis ⁊ calidis vnguẽtis q̃ nũq̃ min⁹ q̃ mille talẽtis ꝟfecit: ⁊ nihilomin⁹ ipse nero tã vitiosus dignitatẽ imperialẽ adept⁹ est: ĩmo etiã aliis dignitates largitus est.

Vãuis se tyro supbus ostro. Lãtus est dicolos distrophos. pri: ỽsus est phaletius penta- Ascẽsꝰ
meter hendecasyllabus trochaicus. Phaleti⁹ a phalesco iuento: e: pẽtameter a numero pe dũ. Sũt em q̃nq̃. s. spõde⁹ dactilus ⁊ tres trochei: sz vltim⁹ põt eẽ spõdeus hendecasyllab⁹ q: . x. syllabis ꝟstãt: ⁊ trochaicus a trocheo pede p̃dominãte. Secũdus ỽsus est archilochi⁹ ex duob⁹ dactilis ⁊ totidẽ trocheis. Nõ auscultabis g̃ superio: ib⁹ cõmentarijs. Tyrio ostro. Laus a Ostro
pr̃ia. Nã in tyro fiebat purpura dibapha. i. bis tincta in maximo p̃cio habita. Solẽt autẽ ostrũ mures ⁊ purpura p eodẽ accipi. Lapillis niueis. i. vnionib⁹. De luxuria neronis Suetonius alijq̃ satis di- cunt. cum sit scitu indigna.

¶ Prosa quinta tertij libri.

N vero regna. Hec est q̃nta p Sãctus
sa hui⁹ tertij in q̃ ostẽdit pbia thomas
q̃ regnum ⁊ regni familiares nõ ꝟferãt verã potẽtiã quã p- mittũt: ⁊ ppter quã appetunt̃. Et primo ostẽdit verã potẽtiã nõ esse in regnãti- bus. Scõo q̃ nõ in regũ familiaribus. ibi. nã q̃d ego. qđ aũt in regnãtib⁹ non sit ỽa potẽtia ⁊ p ꝟñs nec btitudo pbat q̃ttuo: vijs. Prima sumit̃ ex paruitate duratiõis repugnantiũ. Scõa sumit̃ ex paruitate extẽsionis. Tertia ex annexio ne timo: is. Quarta ex defectu securita- tis. scõa ibi. Qđ si hec. tertia ibi. Expt⁹ fortis. q̃rta ibi. At q̃ vellẽ. Prio pponit intẽtũ p modũ q̃stiõis di. An regna ⁊ regũ familiaritas valẽt efficere potẽtẽ. ⁊ rñdet ironice. qđ ni. i. q̃re nõ efficerẽt potẽtẽ: qñ eo⁹ felicitas. i. ptãs ppetuo pdurat qđ sup. nũq̃ ꝟtingit. vñ subdit. Atq̃ p certe vetustas plena ẽ exẽplo⁹: ⁊ etiã pñs etas: q̃ reges muta- uerint suã felicitatẽ calamitate. ⁊ subdit. O pclara ẽ potẽtia loq̃ndo ironice q̃ nec inuenit̃ saĩ efficax ad ꝟseruationẽ sui. ¶ No. q̃ nulla felicitas ppetuo pdurat saltẽ tpalis: ꝟ patuit p̃us exẽplo vetustaĩ posito de creso rege lido⁹ ꝟ etiã ptz exẽplis co⁹ q̃ erat tpe Boe. sic de ĩpato: ib⁹ romãis q̃ crebro cir ca tpa sua mutabãt̃ nũc bellis: nũc insidijs oppssi vel alio mõ obiecti vt idẽ testat̃ Gaufred⁹ ĩ poetria di. Hoc vnũ prescire potes q̃ nulla ptãs esse morosa põt: si vis exẽpla põres. Respice fortunas emer- sit illa prio⁹. Floryda posteritas minos subuertit athenas ⁊c. ¶ Qđ si ꝟ regno⁹ ptãs. Hic ostẽdit q̃

ptās regia nō est vera ptās nec beatifica
ctor.i.cā britudinis.nōne si q̄ parte defuerit regia ptās ipa minuat felicitatē:iportet.i.īducat miseriā:
q.d.sic:sz q̄uis hūana impia late tēdant īn nece sse est plures gentes relinq̄ q̄bus quisq̄ regū īperet.
nō em̄ pōt cē cp vn⁹ oi b⁹ īperet.Qua vero pte btōs faciens definit ptās:hac pte subintrat īpotentia
faciēs miseros.hoc g̃ mō necesse est in regib⁹ esse maiorē portionē miserie q̄p felicitat; cū in maiori pte
sint īpotētes. ¶ No.cp si ptās regia ef,
ficit beatū g̃ vbi est defect⁹ ptātis regie
ibi erit defect⁹ britudinis. Cū igit plu,
res sint g ētes sup quas nō est ptās vni⁹
regis q̄p q̄ subiaceat sue ptāti:sequit cp
rex in maiori pte erit miser ⁊ nō beatus
igit in ptāte regia nō ꝓsistit vera britu
do.Exptus sortis sue periculorum.Hic
ostēdit cp in regnātib⁹ nō sit vera ptās
ppter āuersionē timoris p exēplū dicēs.
Quidā tyrān⁹.s.dionysi⁹ exptus sue sor
tis.i.fortune quātū cēt anxia periculoz
met⁹.i.timoris sui:ipse simulauit.i.simi,
litudine demōstrauit terrore gladij su,
pra vertice pēdētis.Que est igitur hec
ptās q̄ nequit expellere morsus.i.corro
siones sollicitudinū nec pōt vitare acu
leos.i. stimulos formidinū..i.tioz:q.d.
ionysi⁹ exilis.i.qua ē talis ptās. ¶ No.cp Dio,
nysi⁹ fuit q̄dā rex q cū req̄reret a q̄dam
suo familiari q̄re sp tristaret. cuz īn sp
haberet vitā beatā. Iste dionysi⁹ volēs
sibi designare cām lue tristitie iussit eū
poni īter epulas lautas ⁊ sibi supra ver
tice īussit suspēdi gladiū acutū tenui fi,
lo. Iste viso gladio pterrit⁹ epulari ne,
q̄ letari potuit.Cui dicit dionysi⁹. Ta,
lis em̄ est vita mea quā tu beatam puta
bas:semp em̄ morte mihi īminente pui
deo. Cōsidera g̃ quō felix cē poterit: q̄
timere nō desinit. ¶ Atq̄ vellēt ipi.Hic
pbia oñdit idē q̄rta rōne q̄ sumit ex de,
fectu securitat; dicēs.Atq̄ ꝓ certe ipi reges vellent vixisse securi:sz nequeūt.i.nō pñt de hinc.i.exquo
sequitur cp securi esse nō possunt:quō gloriātur de sua potestate qđ nō est faciendū:qđ pbat di.An.i.
nūquid tu potentē censes.i.iudicas illum quē videas efficere.i.pficere velle:qđ nō potest:q.d.nō est
potens.An.i.nūquid illum cēses potentē:qui ambit.i.circūdat lat⁹ suū satellite.i.multitudine satell
tum:q̄ plus metuit illos quos ipse terret:q̄ vt videat potens sit⁹.i.locat⁹ est in manu seruientiū:q.d.
nō est potēs. ¶ No.ex lra pōt formari talis ratio.illud qđ nō facit hoiem securū hoc nō facit vere bea
tū:sed potētia tpalis est hmōi.igitur ⁊c.Consequentia est nota.q:quāto maior potentia:tanto minor se,
curitas. ¶ Nota reges securi esse nō possunt:q:incōmoditates imminētes nō possunt nō formidare
Narrat em̄ Vale.de dionysio supradicto cp intantū timuit tolores barbarum:cp filias suas docuit tō
dere barbas:ipsis autem senescentibus p̄cepit vt barbā ⁊ capillos sibi adurerent:⁊ lectum cubicula
rem in lata fossa fecit:in quē se ligneo ponte recepit q: satellites ⁊ barbaros timuit. ¶ Naz quid ego
de regum.Hic pbia ostendit cp in familiaribus non cōsistit vera potentia.Secūdo excludit quādam
obiectionem ibi.An p:esidio.pbat em̄ cp familiaritas regum nō facit vere esse potentē: cum hmōi fa
miliaritas nō possit retineri ad nutū:⁊ ipsa retenta frequēter vergit in nocumentū. Dicit ergo. Nam
quid ego dissera.i.dicā de familiarib⁹ regū: cum ipsa regna demonstrē esse tante imbecillitatis:quos
qz familiares regū:regia ptās incolumis.i.sana sepe prosternit:⁊ ipsa regia potestas lapsa etiam pro
sternit ipsos.Quomodo autem regia potestas incolumis destruat suos familiares docet per exem,
pla dicens. Nero coegit Senecā familiarē suū p̄ceptorem.i.magistrū ad arbitriū eligēde mortis. An
tonius imperator obiecit gladijs militū Papinianū suū familiarē diu potentē inter aulicos.Atq̄ pro
certo vterq̄ Seneca ⁊ Papinian⁹ voluerūt renūciare sue potentie ppter crudelitatem p̄ncipum: ⁊
voluerūt se substrahere ab eis:quoz duoz Seneca conatus est opes suas tradere neroni vt ipm pla
caret:⁊ voluit se cōferre in ocium.i.in vitam solitariā:sed dū ipsa moles.i.magnitudo potentie trahit
ipsos ruituros.i.casuros:neuter efficit qđ voluit:que est ergo illa potentia quā habentes ptimescūt
Senece quā cū hre velis nō fis tutus:⁊ cū deponere cupias vitare non possis. vt patuit de Sene.⁊ Papinia
noz no. ¶ No.nero fingebat se magistrū suū Senecā timere postq̄p imperator fact⁹ est sicut in puericia. Un

ꝓpter paruitatē extēsionis ei⁹ dicit.cp si hec ptās regnoz est au
get.i.cā britudinis.nōne si q̄ parte defuerit regia ptās ipa minuat felicitatē:iportet.i.īducat miseriā:
q.d.sic:sz q̄uis hūana impia late tēdant īn nece sse est plures gentes relinq̄ q̄bus quisq̄ regū īperet.
nō em̄ pōt cē cp vn⁹ oi b⁹ īperet.Qua vero pte btōs faciens definit ptās:hac pte subintrat īpotentia
faciēs miseros.hoc g̃ mō necesse est in regib⁹ esse maiorē portionē miserie q̄p felicitat; cū in maiori pte
sint īpotētes. ¶ No.cp si ptās regia ef,

pte defuerit felicitatē minuat miseriā importet?
Sed q̄uis late hūana tēdant impia plures necesse
est g tes relinq̄ q̄bus regū q̄sq̄ nō īperet.Qua uero
pte btōs faciēs definit ptās hac īpotētia subintrat
q̄ miseros facit.hoc igit mō maiorē regibus inesse
necesse est miseriæ portionē. ¶ Exptⁱ sortis suæ pe
riculoz tyrānⁱ regni metⁱ:pēdētis supra uerticem
gladii terrori simulauit.Quæ ē igit hæc ptās q̄ soli
citudinū morsus expellere q̄ formidinū aculeo uī
tare neqt? Atq uellēt ipsi uixisse secure:sed neq̄unt
Dehinc de ptāte gloriant, an tu potētē censes quē
uideas uelle qđ nō possit efficere? Potentē censes q̄
satellite latus ambit? Qui quos terret ipse plⁱ me,
tuit? Qui ut potēs esse uideatur, inseruiētium ma
nu situs est? ¶ Nā quid ego de regū familiarib us
differā:cū regna ista tantæ imbecillitatis plena de
mōstrē? Quos quidē regia ptās sæpe incolumis sæ,
pe autē elapsa ꝓsternit? Nero Senecā familiarē p̄ce
ptorēq̄ suum ad eligendæ mortis coegit arbitriū
Papinianū diu inter aulicos potentē militū gla
diis Antonius obiecit, Atqui uterq̄ potentiæ suæ

Dionysi⁹

mãdauit sibi vt gen⁹ mortis eligeret: q; viuere nõ posset. Seneca cibo ⁊ potu sanari apte recte vena-
bibẽs de anulo venenoso interijt. Antiq̃ em̃ potẽtes ⁊ nobiles sub gẽma anuli venenũ portabãt: vt si
q̃d aduersi eis cõtigisset ad mortẽ ꝓfugerẽt. Jtẽ Antoni⁹ existẽs imp̃ator i suos tyrãnisauit: q̃ Papinia
nũ familiarẽ suũ diu iter aulicos potẽtẽ gladijs militũ occidi fecit: et q̃b⁹ ptz quõ regia ptãs icolumis
sepe suos familiares ꝓsternit. Quõ regia ptãs lapsa ꝓsternat suos familiares ⁊ b ptz. Cũ em̃ familia-
res imitẽtur regiã ptãtẽ necesse ẽ vt ipsa
renũciare uoluerũt. quoꝝ Sene. opes etiã suas tra deficiẽte ẽt ipi familiares deficiãt ¶ An
dere Neroni. seq̃ i ociũ cõferre conat⁹ ẽ. Sed dũ rui pſidio sunt. Hic pbia excludit obiectio-
turos moles ipsa trahit/neuter qd uoluit effecit. nẽ. Posset em̃ aliq̃s dicere ꝙ h̃ põt cõ-
Quæ est igit' ista potẽtia/quã ptimescũt habentes/ fuari i sua potẽtia ꝑ amicos. vñ ꝙ aliq̃
quã nec cũ habere uelis tutus sis/& cũ deponere cu ꝓdũt ptãtẽ ẽ ꝓpter defectũ amicoꝝ. hoc
pias/uitare nõ possis? ¶ An pſidio sũt amici quos excludit pbia dicẽs ꝙ b nõ põt esseverũ Amici so
nõ uirtus/sed fortuna cõciliat? Sed quẽ felicitas a de amicis q̃ fortũa ꝯciliãtur. De amicis phistici.
micum fecit/ifortuniũ faciet inimicũ. Quæ uero aũt q̃ vtute ꝯciliank nõ est hic loquẽdũ:
pestis efficatior ad nocẽdũ q̃ familiaris inimicus. cũ nõ cõputenk inter bona fortune. de q̃
bus hic loquik. vñ dicit in lra. An pſidio
.i. auxilio sunt amici: q̃s nõ virt⁹ sz fortu
na ꝯciliat? q. d. nõ: b ꝓbat ꝑ locũ ab op-
positis sic. Quem felicitas. i. fortuna facit
amicũ: illũ infortuniũ faciet inimicum.
que vero pestis efficacior est ad nocẽdũ q̃ familiaris inim'cus? q. d. nulla: q; inimicitiã illius cauere nõ
possum⁹: cũ eis ꝯstẽt secreta nr̃a ꝓpter familiaritatẽ. ¶ Nota de amicis sophisticis loq̃tur Sen. ix. epi.
Qui vtilitatis cã assumpt⁹ fuerit: tãdiu placebit q̃diu vtilis fuerit: amicoꝝ turba floretes circũsedit: sz
circa euersos solitudo ẽ. Vñ poeta. Nã pcio q̃situs amor: cũ munere sedit. Jnquãtũ durat largitio du
rat amic⁹. Alter poeta. Dũ fortuna tonat fugiẽtes terret amicos. Nã q̃s amet q̃s nõ vera ꝓcella docet.
Et alter poeta. Dũ zephir⁹ flabat multis comitabar amicis. Ast oẽs aq̃lo turbine flãte fugat. Et alter.
Horrea formice nunq̃ sub inania tendũt. Null⁹ ad amissas ibit amic⁹ opes. Q; aũt familiaris inimic⁹
multũ noceat: dicit poeta. Plus nocet vt nr̃is ad cũcta domestic⁹ hostis. Et res ipa docet q̃ fr̃ ipe nocet.

A Ascen.
N vero regna ⁊c. Hic regna nihil vere beatitudinis afferre ostẽdit. Nihil autem apprime
dubiũ occurrit. illic autẽ. Que res felicitatẽ ⁊c. scies. qui reges elegantius dictum pro eo
quod est regum qui: vt sit. Presens etas est plena exemplorum regũ: qui mutauerũt ⁊c.
Calamitas fm Donatum a calamis. i. culmis segetum deducitur: et est cũ segetes in agro
grandine prosternuntur. vnde agricolis magna iactura fit: et idcirco pro pauperie aut
miseria vite accipi solet. Potestas auctor. Bene dicitur. Nã auctor ab auctoritate cõmunis est ge. Nõ Auctor.
enim dicik hec autrix. apud Virgili. em̃ iuno de se dicit. Auctor ego audẽdi. Et ouidiana sapph⁹: nisi le
gisses auctoris nomina sapphus ⁊c. Et ꝛ multi velint fine c ⁊ th scribi: peritiores tamẽ auctor scribivo
lunt: sicut illud verbale ab augeo deductum auctor: quod masculinum est: quia eius femininum est au
ctrix. Est autẽ in hac parte auctor: qui auctoritatẽ dat et ratificationẽ. Nã solet interdum auctor dici fa
ctor alicuius operis: vt auctores scientiarũ. aliq̃n is qui rei facte auctoritatẽ. i. ratificationem et appro-
bationẽ dat: vtpote fretus dignitate et potestate magna põt factũ alterius approbare ⁊ ratũ habere
aut improbare et pro infecto habere. vñ apud Liuiũ sic sepe accipik. Ut dicit. Decreuerunt enim vt cũ
populus regẽ iussissent: id sic ratũ esset si patres auctores fierent. i. auctoritate sua comprobarent. Et
alibi. Maiores nostri nullam ne rem priuatã quidẽ agere feminas sine auctore voluerunt. Apud iu-
risconsultos auctores pupillorũ sunt hi sine quorũ auctoritate ⁊ approbatione pupillorũ actiones ⁊ fa
cta irrita habenk: sz finẽ facio. O preclara potẽtia. O tribus capitib⁹ iungik: vocatiuo dũ vocam⁹ aut in
uocam⁹: vt o regina nouam cui condere iuppiter vrbẽ. Justitiaq̃ dedit gẽtes frenare superbas. Cũ ac
cusatiuo quotiẽs est vehemẽs indignatio: vt o impudentẽ hominẽ. O sceleſtũ parmenonẽ. Si vo ta-
ceatur ⁊ ponak accusatiuus minor intelligik excãdescẽtia: vt o hominẽ impiũ: q̃ libros tuos oculis Ci
ra indignationẽ etiã: sed cũ admiratione quadã ⁊ exclamatione ponitur: vt o fortunatos nimiũ bona
si sua norint Agricolas. Cũ ntõ: vt o fortunati quorũ iam menia surgũt. O patria o diuũ domus ilion.
Et ꝑ hic ironiã. o preclara potentia. Sed q̃uis late. expone q̃uis. i. quãtũuis: vel quãtũlibet late: sicut
sepe alibi: ⁊ erit apertior constructio. Maiorẽ portionẽ. cõparatiuum posuit pro absoluto seu positi-
uo: vt sit maiorẽ. i. maiusculã nõ sane magnã vel aliquantulũ magnam. Expert⁹ sortis sue periculorũ
tyrannus. Tyrãnus olim quilibet rex dicebak etiã bonus: vt apud. Virg. li vij. de enea pio dicitur pars Tyrãn⁹.
mihi pacis erit dexteram tetigisse tyrãni. Sed nũc fere accipitur pro occupatore ⁊ incubatore iniusto re
gni. Loquitur aũt hic vt satis visum est de dionysio tyranno sicilie: quam rem: q; graphice recitat Ma
crobius super Ciceronẽ de somnio Scipionis: repetendã duxi. dicit itaq̃ sic. Atram filicẽ lapsurã sem
per ac cãdenti similẽ illoꝝ capitibus imminere dicunt: qui arduas potestates: ⁊ infaustam ambunt ty
rannidẽ: nunq̃ sine timore victuri: ⁊ cogẽtes subiectũ vulgus odisse dũ metuat: semp sibi videtur exi-
tiũ quod merentur excipere. Nec frustra hoc theologi suspicati sunt. Nã dionysi⁹ aule sicule inclemen Dionysi
tiss'mus incubator: familiari quondã suo solam beatã estimãti vitam tyrãni volens q̃ perpetuo metu sius'
miseram: q̃ impendentiũ periculorũ plenam esset ostendere: gladiũ vagina ereptũ ⁊ a capulo de filo tenui Siculus

penacente:mucrone demisso:iussit familiaris illius capiti inter epulas eminere. Cū ille siculas et tyrannicas copias presentis mortis periculo aspernaret. Talis inquit dionysius:est vita quam beatam putabas:sic nobis semp mortē imminētē videm⁹.existima ergo qñ felix esse poterit q timere nō desinit. hec Macrob. Ordo est. Tyrānus.s.dionysius siculus exptus p'culoz sue sorti sim lauit.i.equippauit ⁊ similes fecit met⁹ regni sui:terrori gladij pēdētis supra verticē.i.summitatē capitis cuiusdā familiaris sui. Et ita legendū esset terrori nō terrore. Siqs aūt terrore velit legere:sit terrore.i p terrorē:sed nō recte accipiūt:q sic interpretant:nec mor⁹ est genitiui casus:sz accusatiui pluralis. Nec expones qui satellite latus ambit.i.multitudine. Satelles em̄ est minister astās dño suo q etiā apparito:: qz cito apparet et presto est:dici potest.

Satellites.

Sanct⁹ thomas

QVi se volet esse potētē. Hic incipit metrū quintū huius tertij qđ dicit paramēticū ab inuētore:anapesticū a pede p̄dominātē.catalecticū:qz vna syllaba deficit ad metri pfectionē. In q metro pbia ostēdit quō vera potētia sit acq̄rēda dicēs:ꝙ vera potētia cōsistit in reprimēdo vitiosos motus:vel cōcupiscētias inordinatas:qz sine hoc nullus est vere potēs quantūcūqz dñet. Dicit ergo. Ille q volet esse potētē:domet aios feroces.i. crudeles:qz crudelitate hō assimilat feris: nec sūmittat colla victa libidine.i. cupiscētia fedis habenis.i vitiosis motibus.lz em̄ tellus indica.i.terra indie: tremiscat tua iura longe.i.licz potestas tua extēdat se ad indiā.⁊ licet tibi seruiat vltima thyle q est insula vltra brītāniā:vbi sol facit solstitium estiuū ⁊ vltra nō pgredit:tñ nō posse pellere atras curas.i.obscuras solicitudines et fugare miseras

¶ Metrum quintū tertii libri.

QVi se uolet esse potentem:
Animos domet ille feroces.
Nec uicta libidine colla
Fœdis summitat habenis.
Etenim licet indica longe
Tellus tua iura tremiscat:
Et seruiat ultima Thyle:
Tamen atras pellere curas:
Miseraſq fugare querelas,
Non posse potentia non est.

Potena

q̄relas pueniētes ex aduersitate fortune:nulla ē potētia. ¶ Nō.ꝙ vere potēs ē q̄ sensualitatē subiscit rōni.vñ Sen̄. Si vis tibi oia subiscere subisce te rōni. Multos em̄ reperis si rō te reperit et Aristo.iij. Ethi.dic. Quēadmodū puer opz viuere sm̄ p̄cepta pedagogi:ita opz ꝺcupiscibile ꝺsonare rōni. Itē Seneca magnū iperiū regit q sibiipsi dñat. Fortior est q̄ cupiditatē vincit q̄ q hostē subiscit. Est em̄ difficillimū vincere seipsum. ⁊ Salomō. Fortior est expugnator animi expugnatore vrbium.

Ascen.

QVi se volet esset potentē. Versus est monocolos ꝺstans trib⁹ anapestis ⁊ syllaba abūdāte: q si addat syllaba.fieret tetrameter. Est ergo catalecticus in syllaba deficiēs. In oī aūt anapestico solet p̄mus pes interdū poni spōdeus:sicut ⁊ in p̄mo hoz. Interdū etiā in scō loco spondeū inuenies. Nihil ambiguitatis hz verboz series. Tract⁹ est ille versus. Et seruiat vltima thyle:ab illo virgiliano p̄mo georgicoz. Tibi seruiat vltima thyle. De cui⁹ vltime dictionis orthographia nōnulla ꝺtrouersia inter grāmaticos est. Nā tortelli⁹ q̄ vult deductū ee a tiloithen.i.lōge:vult vt scribat tile mutādo,grecū ita in i nostrū. Nestor vult scribi thyle qđ mutādo inqt y grecū in u q̄dā p ferūt thule. Mac nellus cōstanter docet legendū esse thule ad illud Iuue.saty.xiij. de cōducēdo loq̄tur iā rhetore thule:verba ei⁹ sunt. Apud strabonē dionysiū atqz eustathiū q̄ grece diligētissime oꝛbis situ scripserūt thoyle.i.thule legit:ponūt em̄ greci oy vbi nos u.insula est in vltima septētrīōis parte. Thule inquā p th.⁊ u sequēte. Strabo aūt sic ait. De thule ītē obscura est hīstoria ꝓpter ei⁹ ī vltima loca remotionē.hāc siquidē ad septētrionē expositā locāt. Solin⁹ qz de brītānia loquēs ait. Multe etiā alie sunt circū brītāniā insule e q̄bus thule vltima. Ultra thulē accepim⁹ pigrū esse ⁊ cōcretū mare.hec illi. Addit Solin⁹ ꝙ in ea estiuo solstitio sole de cācri sidere faciēte trāsitū noz pene nulla est: brumali solstitio dies a deo ꝺducr⁹:vt ozi⁹ cōiūct⁹ sit ⁊ occasus. Suidas vo Thulis inqt:rex egypti ad oceanū vsqz:ac ex eis insulis vnā thulē noiauit ⁊c. verior est ḡ plurio thule ⁊ vulgari vicinoz pplōz magis cōformis. Nec minor est deceptatio de re q̄ de ipso noīe:sz plurioꝛes sum⁹ ꝙ istituim⁹. Addā hoc atras curas dici malas ⁊ nociuas. Nā nigra mala vocam⁹:⁊ alba bona. Vñ Hora.li.j.ser. Hic niger ē hūc tu romane cauето. Niger.i.malus.vñ thraces dies in q̄b⁹ mala patiebant nigro lapillo notabāt:et in q̄b⁹ bona obtinebāt:albo vt notū est.

Thyle.
Thule.

Album
Nigrū.

Sctūs
thomas

¶ Prosa sexta tertij libri.

QLoria vero q̄ fallax. Ista est secta prosa huius tertij in q̄ pbia ostēdit ꝙ gloria mūdana non spectat ad verā beatitudinē: nec facit vere beatū. Et p̄mo oñdit b de gloria ꝓprie virtut̄. Scō de gloria q̄ pueꝛnit ex nobilitate sanguinis:ibi. Jā vero. Primo oñdit intētū de gloria q̄ puenit ex laude falsе virtutis. Scō de illa glo

¶ Prosa sexta tertii libri.

QLoria uero q̄ fallax fæpe q̄ turpis ē. Vñ nō iniuria tragicus exclamat. O gloria gl'ia milibus mortaliū nihil aliud facta: nisi auriū inflatio magna. Plures em̄ magnū fæpe nomē falsis uulgi opinionib⁹ abstulerūt, quo quid

ria que ex veris meritis ꝓcedit ibi. Que si etiã. Primũ ostẽdit tali rõne. Illud qð est fallax nõ spectat ad beatitudinẽ: nec facit btm̃: sed gloria false acq̃sita est fallax. igit ꝛc. vnde dicit in lra. Gloria vo ꝙ fallax est ꝛ ꝙ turpis sup. satis ptz. Q aũt sit fallax ꝓbat auctoritate cuiusdã poete q̃ tragedias cõpo suit. ¶ Vñ quidã tragicus exclamat: ꝛ ponit autoritatem eius in greco. que tantũ sonat in latino. O gloria: gloria in milib⁹ mortaliũ nihil aliud facta es ꝙ magna auriũ inflatio. Qð manifestat di. Plures eñ magnũ nomen. i. gloriã abstule rũt. i. false receperũt falsis opinionib⁹ vulgi. ꝛ ostendit ꝙ hmõi gloria sit turpis di. Quo scz ita ꝺicto. s. hñre gloriam falsis opinionib⁹ q̃d turpius excogitari põt: q. d. nihil. Naz q̃ falso ꝑdicant. i. laudant: necesse est vt ipsi erubescãt suis laudib⁹. ¶ No. ꝙ vm Tul. gloria est frequẽs fama cũ laude. ꝛ est duplex. vana ꝛ vera. Vana gloria est q̃ nullo cõsiciẽte nõ ꝓcedit in esse. Vera est, q̃ nullo ꝓficiente ꝓcedit in esse. Fama aut̃ est cognitio alicui⁹ nõ solũ in ꝓpinquo: scz etiã in remoto. ¶ Nota ꝙ fama ĩducit falsam gloriã: falsa gloria erubescẽtiã. Nã erubescentia est crimẽ ingloriatiõis causatũ ex aliquo turpi perpetrato. Cũ aũt aliquis se cognoscat false acquisisse gloriã: tũc hoc timet manifestari: ex cuius manifestatione incidit ingloriatiõ nẽ ꝛ verecũdiam. ¶ Que si etiã meritis cõquesite. Hic pbia ꝓbat ꝙ gloria meritis acquisita nõ spectat ad beatitudinẽ: intendẽs talẽ rõnem. Illud nõ spectat ad beatitudinẽ de quo nulla est cura sapienti: sed de gloria etiam meritis acq̃sita nulla est cura sapienti: ergo ꝛc. Maior est nota: nã sapiens maxime curat beatitudinẽ cum sit maxime felix. x. Ethi. Minorẽ ponit in lra dicẽs. Que scz laudes spectantes ad gloriam licet sint conquesite meritis: quid tamen adiecerint conscientie sapientis qui bonũ suum metitur non rumore pupulari: sed veritate ꝺscie? q. d. nihil. Scõo ꝓbat idem ꝓ locũ ab oppositis dicẽs: ꝙ si pulchrũ est ꝓpagasse nomẽ g̃ miserũ est nomẽ nõ ꝓpagasse: scz cũ pro magna parte terrarũ necesse sit nomẽ nõ esse ꝓpagatũ: necesse est ꝓ maiori pte miserũ esse. Dicit ergo ꝙ si hoc pulchrũ videt scz ꝓpagasse. i. diuulgasse nomẽ. i. gloriã: ꝺsequẽs est vt iudicet fedũ nõ extẽdisse nomẽ: scz sicuti pauloante disseruí: necesse est esse plures gẽtes ad quas fama vni⁹ nois neq̃at puenire: fit. i. ꝺtingit: vt ꝓ maxima parte terraruz ille videat inglorius quẽ tu estimas glorioſum. Et q: aliquis diceret: sufficit ad beatitudinẽ ꝙ hõ sit gl'iosus in ppl'o suo habẽdo fauorẽ ppl'i. Dicit pbia inter hec bona q̃ sunt in operatiõe ẏtuosa: nõ puto gratiã popularẽ dignã cõmemoratiõe: q̃ nec in iudicio recte rõnis ꝓuenit: nec vnq̃ firma perdurat. ¶ Nota ꝙ sapiẽti nõ est cura de gloria: quia dicit Macro. sapiẽs fructũ in ꝺscia ponit: stultus aũt in gloria. ꝛ Bene. Conscientiam potius q̃ famã attẽde: sed plerique famã: pauci ꝺscientiam verent. ¶ Nota ꝙ fama popularis nõ ꝓuenit ex recto iudicio rõnis: plus eñ ppl's sequit inclinationẽ sensus q̃ iudiciuz rõnis. Nec etiã fama eoz perpetuo durat q: vm diuersas passiones vulgi variat fama ppli vnde vulgares iudicant vm ꝺcupiscẽtiã non vm rei veritatẽ. pro tanto similes sunt auibus quarũ intuitũ nox illuminat: ꝛ dies cecat. ex. iiij. hui⁹ psa. iiij. ¶ Jã vero q̃ sit inane q̃ futile. Hic ꝓbat ꝙ gloria ꝓueniẽs ex nobilitate sanguinis etiã nõ spectat ad verã bñitudinẽ. Et ꝑmo ostẽdit vanitatẽ hmõi gloríe. Scõo ostendit q̃d boni sit in nobilitate: ibi. Qð si quid. Dicit ꝑmo. Jã vero q̃s nõ videat q̃ inane: q̃ futile. i. labile sit nomẽ nobilitat? q. d. manifestũ est. q̃ scz nobilitas si refert ad claritudinẽ. i. ad gl'iam: aliena est ab illis q̃ se nobiles esse gloriant. qð ꝓbat ꝓ diffinitionẽ nobilitatis dicẽs. Nãq̃ nobilitas videt esse quedã laus veniens de meritis parẽtũ. qð si ꝑdicatio. i. laus facit claritudinẽ: necesse est vt illi sint clari q̃ ꝑdicantur. i. laudant. hmõi autẽ sunt parentes: nõ tu: quare si nõ habes tuã claritudinẽ q̃ ex laude tua ꝓueniat: aliena claritudo non efficit te splendidũ. i. glorioſum. ¶ No. ꝙ nobilitas sanguinis est inane ꝛ futile nomen: q: nihil vere nobilitat hominem nisi virtus. vnde Ala. in lib. de plãctu nature ꝛ scientia dicit. Quid tibi nobilitas q̃d clarũ nomen auox. Si seru⁹ vitijs fact⁹ es ipse tuis. Jtẽ. nobilis est etẽm si quis virtute refulget. Degener est solus cui mala vita placet. Et paup henricus. Nõ est ꝓsigne genus nõ clarum nomen auox. Sed ꝓbitas vera nobilitate viget. ꝛ Bene. nemo est melior altero nisi q̃ rectius ingeniũ habet

Sapientis non rumore pupulari: sed veritate ꝺscie? q. d. nihil.

Fama popularis.

altero: ⁊ ad bonas artes aptius. ¶ Q̄ si q̄d est in nobilitate bonū. Hic ostēdit cuiusmōi bonū sit in nobilitate dicēs. Si q̄d bonū est in nobilitate: illud solū eē bonū arbitror: vt nobilib⁹ videak ipposita necessitudo: ne a virtute maiorū. i. pgenitor degenerēt: sup. p mores vitiosos. Melio⁹ ē cū a prē ignobili descēdere ⁊ mo: igeratū esse: q̄ a nobili ⁊ p vitia degenerare. ¶ Nota q̄ gloriādū nō est de nobilitate. q: dicit Sene. Si pulcher es lauda naturā: si nobilis lauda parētes: si virtuosus ⁊ sapiēs lauda teipm: si diues lauda fortunā: si potēs expecta paulisp ⁊ nihil eris. ¶ No. ꝑm Tulliū. optima hereditas a patrib⁹ tradit liberis oī patrimonio pstatior. s. gl'ia virtutū: ⁊ decor rerū gestarum.

Ascēsi⁹.

Nobilitas.

QVia vero q̄ fallax ⁊c. Quia tragici illi⁹ nomē hic nō ponit. Et verba greca nusq̄ reperire potuim⁹: neq̄ in scriptis: neq̄ in pmissis exēplis opz credamus ea id significare qđ latine illoz loco positū est. Est aūt tragicus q̄ tragedias scribit: tragedus q̄ eas agit. Adde si vis illis descriptiunculis nobilitatis illud. Iuue. saty. viij. Nobilitas sola est atq̄ vnica virtus. In qua satyra tota fere ostēdit nihil nobis pdesse nobilitatē parentū: si nos male vixerimus, vnde dicit statim in pncipio. Stemmata q̄d faciūt: quid pdest Pontice longo Sāguine censeri: ⁊ paulopost. Si coram lepidis male viuitur: effigies quo tot bellatoz. Et iterum. incipit ipsoz ꝑtra te stare parentū Nobilitas ⁊c. Et in eadē. Miserū est aliene incūbere fame. At ad finē. Malo pater tibi sit thersites: dūmodo tu sis Eacide similis: vulcaniaq̄ arma capessas: q̄ te thersite simile pducat achilles. Malo inquit q̄ tu sis filius thersite. i. vt Homerus docet: hoīs vanissimi ⁊ nullius virtutis: sed in sola detractione obmurmuratione q̄ potentis: ⁊ sis similis Eacide. i. achilli: qui fuit nepos Eaci: q̄ q̄ achilles pducat te simile thersite. Claritudo ⁊ claritas: sanctitudo ⁊ sanctitas idē sunt. Sed necessitudo ⁊ necessitas habēt discrimen. ita q̄ necessitudo est necessariorū. i. ꝑsanguineorū necessaria cōiunctio. Necessitas oīs eius qđ necesse est: hic ergo necessitudo ⁊ necessitas cōfunduntur.

Necessitudo.

Sanct⁹ thomas

GEnus hoīm. Istud ē metrū sextum huius tertij qđ dicitur alemanicū ab inuētore: dactilicum a pede pdominante. trimetrū a numero pedū. hypercatalecticū: q: vna syllaba superabundat. In quo metro pbia probat oēs homines esse nobiles ptervitiosos di. Dē genus hoīm in terris cuiuscūq̄ ꝺitionis fit surgit ab ortu simili: q: ꝑm aīam oēs sunt ab vno creatore. vnus em̄ est pater rerū. i. vnus creator sup. nobilis qui cūcta ministrat sup. gubernādo. Il levnus pater dedit phebo radios suos dedit lune cornua: dedit hoīes terris. i. habitare in terris: dedit celo sydera: ꝑpter ornatuz eius. Hic pater clausit animos mēbris sup. corporis. aīos inquaz peritos. i. acceptos celsa sede. i. in celo. Igitur nobile germē. i. nobile pncipiū edit. i. producit: cunctos mortales. i. homines. O hoīes quid. i. ppter q̄d strepitis. i. cū strepitu iactatis gen⁹ vestrū: ⁊ pauos vestros. si em̄ tu expectes. i. cōsideres auctorē deū: ⁊ pmordia vestra: null⁹ erat degener. i. ignobilis: nisi fouens. i. operiēs vl' operās peiora vitijs suis deserat ppriū ortū. i. deuz a quo p cessit. ¶ Nota q̄ oēs hoīes ex ea parte qua sunt hoīes sunt eque nobiles: cum em̄ nobilitas sit quedā excellētia ꝑtracta ab origine. nobilitas hoīs precipue ꝺz attendi ex ea parte qua est hō. i. ex parte aīe. Cū igit in oīb⁹ hoībus sit eadē origo aīe. q: oēs aīe sunt a deo: oēs hoīes sunt eque nobiles. Solū aūt illi sunt ignobiles q̄ degenerant a sua origine. aīa aūt a sua origine pducta est a deo ⁊ est similis deo. ideo illi soli a nobilitate degenerāt: q̄ vitiosis moribus similitudinē dei deturpant: quā ex origine contraxerunt. ¶ No. q̄ dicit aīos celsa sede petitos. Hic loquit more platonico: q̄ voluit oēs aīas simul eē creatas in celo ⁊ postea mitterent in corpora. qđ nō est verū sed aīe creantur in corporibus. ḡ loquitur more platonico q̄ deꝰ aīas receptas in celo clausit mēbris corporis: ⁊ de ꝺ videbit nono metro hui⁹ tertij. ¶ Nota q̄ oīm hoīm est vna origo: q: a deo sunt creati quē patrē oēs vocamus: ⁊ oēs aīe sunt a deo: ḡ nullus est nobilior alio ꝑm creationē: ꝺz ꝑm ingeniū bene. q: soli illi sunt ignobiles qui degenerant suam genealogiā; cum discedūt a virtutibus ⁊ adherent vitijs.

Boīz nobilitas.

¶ Metrum sextum tertii libri.

O Mne hominū genus in terris
Simili surgit ab ortu.
Vnus enim rerum pater est:
Vnus cuncta ministrat:
Ille dedit Phœbo radios:
Dedit & cornua Lunæ:
Ille homines etiam terris.
Dedit & sydera cœlo:
Hic clausit membris animos
Celsa sede petitos.
Mortales igitur cunctos
Edit nobile germen.
Quid genus & proauos strepitis.
Si primordia uestra:
Auctoremq; deum spectes:
Nullus degener extat:
Ni uitiis peiora fouens
Proprium deserat ortum.

Omne ḥominū genus ⁊c. Carmē est dicolos ditroppos: pmo: vius est alemanicus trimeter: hypcatalecticus: dactilicus spōdeū vbicꝫ recipiēs. Secūdus est pherecratius anapestūcꝫ qñ ꝫ admittēs: acatalecticus. i. necꝫ abūdās necꝫ deficiēs. Leges ḡ primū vsum sic. Dē ḥoim genus in terris. Nō sic. Dē genus ḥoim. Et quartū sic. Unꝰ cūcta ministrat. Nō sic. Unus q̄ cūcta ministrat: q: faceres hypcatalecticū fine rōne: et pter alios legē. hec monuisse satis sit. Animos celsas sede petitos. vñ Juue. Sēsum a celesti demissum traximus arce: ⁊ est platonicoꝝ dogma: vt doc cet Macrobius in de somnio Scipionis: sed a catholica veritate abhoꝛrens. Dicit em̄ diuus Augu. q̄ anima creādo infundit: ⁊ infundendo creat: sed si velimus pie intelligere: nihil eēt hic in auctoꝛe nostro impiū. Nō enim dicit animos dimissos esse a celsa sede: sed petitos ab eo qui in suprema residet se de: hoc est a deo: quod verum est. Eum etenim animas brutoꝝ cum coꝛpoꝛibus nasci ⁊ perire voluit aīos ḥumanos ipse solus creat. Et ita petēdi sunt a celesti potestate. Bene autē dicit aīos. q: aīus hō Juuenalē solius ḥois est: aīa autē etiā brutoꝝ. dicit em̄ saty. xv. Separat ⁊ nos A grege mutoꝛum: atcꝫ ideo venerabile soli Sortiri ingeniū diuinoꝝcꝫ capaces: Arcꝫ exercēdis capiēdiscꝫ artib⁹ apti. Sēsum a celesti demissum traximus arce. Cuiꝰ eēt prona: ⁊ terrā spectātia: mūdi Principio indulsit cōmunis cōditoꝛ illis Tantū aias; vobis animū q̄ ⁊c. Cetera nota sunt.

Anim⁹.

¶ Prosa septima tertii libri.

Sctūs thomas

Uolu⁹ptas.

Quid autē de corpis uoluptatibus loquar quaꝝ appetentia quidē plena est anxietatis: satietatis uero pœnitētiæ quātos ille morbos: q̄ itolerabiles dolores q̄si quēdā fructū neqtiæ fruētiū solēt referre corporibus: quaꝝ motus qd habeat iocūditatis ignoro. Tristes uero esse uoluptatū exitus quisqs reminisci libidinū suarum uolet: itelliget. ¶ Quæ si btōs explicare possūt: nihil cause ē: qn pecudes quoqꝫ beatæ eē dicant. q̄rū ois ad implendā corporalē lasciuiā festinat intentio. ¶ Honestissima quidē cōiugis liberorūqꝫ foret iocunditas: sed nimis e natura dictū est: nescio quē filios iuenisse tortores. Quoꝝ q̄ sit mordax q̄ cūqꝫ cōditio: necꝫ alīs exptū te: necꝫ nūc anxiū necesse est admonere. In quo Erupidis mei sentētiā probo: qui carētē liberis ifortunio dixit esse felicem.

Quid aūt de coꝛpoꝛis voluptatibus. Jsta ē ꝓsa septima ḥujus tertij libri: i qua pbia oñdit beatitudinē nō esse in voluptate: ⁊ primo ostendit b̄ de voluptate generaliter. Scō de quadā voluptate specialiter. scā ibi. Honestissima quidē. primū ꝓbat dupl̄r. 2m q̄ ponit duas rōnes. scā ibi. Que si beatos. Primo intēdit talē rōnem. Jn illis non cōsistit beatitudo ad q̄ sequūtur multe incōmoditates. ſz ad voluptates sequūtur multe incōmoditates: sicut declarat in littera. ⁊ dicit Quid loquar de voluptatib⁹ coꝛpis. delectationib⁹ coꝛpoꝛalib⁹: quarū appetentia. i. cupiditas plena est anxietatis: q: ḥō anxiat cū caret eo qō cupit: et satietas vo. i. plenitudo voluptatū plena est penitētie. i. pene cū. igit voluptatib⁹ sit cōiuncta anxietas ⁊ penitētia: in eis nō ꝓsistit brītudo. ⁊ addit quātos moꝛbos ille voluptates ⁊ q̄ intolerabiles dolores solent afferre coꝛpoꝛibus fruētiū eis: quasi quēdā fructū nequitie sup. satis patet: quarū voluptatū motus. i. affectꝰ qd ḥabeat iocūditatis. i. voluptatis ignoꝛo: q̄squis autē volet reminisci suaꝝ libidinū. i. voluptatum: ipse intelliget. i. cognoscet: eritus id est fines voluptatum esse tristes. ¶ Nota q̄ dupler est voluptas. s. intellectualis et coꝛpoꝛalis prima est proſequenda. s. intellectualis: quia consistit in speculatione animam beatificans. secūda est fugienda: quia cōsistit in delectatione sensuali: coꝛpus moꝛtificans. vnde Sene. lū. episto. dicit. Voluptates precipue extirpa: que latronum moꝛe nos amplectuntur: vt strangulent. ⁊ Tullius. Voluptas impedit omne cōsilium: atcꝫ vt sic dicam oculos perstringit mētium: et inimica est rationi: nullū vult cum virtute ḥabere commercium. ¶ Nota q̄ voluptas plena est penitētia. Narrat em̄ Vale. q̄ cū demosthenes pḥilosopḥꝰ q̄reret amorē thaydis meretricis ⁊ cōsensum ferret ei: centū talēta petens. ⁊ Demosthe. aspiciens in celū respōdit: pro tāto p̄cio nō emā tm̄ penitētie. sciebat em̄ q̄ voluptatē iseparabiliter sequit pnia. ¶ Nota q̄ voluptates multos moꝛbos afferūt: quia dic̄. Sen̄. in q̄dā epi. Multos moꝛbos multa fercula ferūt. ⁊ vult Arist. in ethi. q̄ laboꝛātes in passionib⁹ venereis et crapule maxime trāsmutant fm coꝛpꝰ. crapula em̄ plures occidit q̄ gladiꝰ. ¶ Que si btōs. Hic pbia ꝓbat ꝛclusionē ꝓpus positā: alio mō deducēdo ad incōuenies: ⁊ est rō ista. si i voluptatib⁹ ꝓsisteret brītudo: seq̄ret q̄ pecudes essent btē. qō ē falsū. pecudes em̄ laboꝛāt ad explēdā coꝛpis voluptatē. vñ di. Que voluptates si pñt explicare btōs: nihil cause est. i. nihil impedit: q̄n pecudes dicant. i. iudicent eē btē: q̄rū ois itētio festinat ad explēdā coꝛpalē lasciuiā. i. ingluuiē vēris. ¶ No. q̄ cū felicitas sit bonū nature rōnalis nr̄las bestias felicitabit: q: tm̄ genꝰ ḥoim viuit arte ⁊ rōne. ¶ No. q̄ ad fugā bestialiū voluptatū ḥoꝛtat Arist. Alex. i q̄dā epi. di. O alexāder declina a conatib⁹ bestialiū voluptatū: q̄ coꝛruptibiles sūt. carnalis em̄ appetitꝰ inclinat ad coꝛpales virtutes: q̄ ꝓsistāt intellectū: ⁊ subdit conarꝰ. voluptatū generat carnalē amoꝛē. hic generat auaritiam: hec generat desideriū diuitiarū: que generāt inuerecūdiā: inuerecūdia p̄sumptionē: p̄sumptio infidelitas

rem:innocentias latrocinii:ꝓpter quē mala vitanda est voluptas. Honestissima quidem coniugis fo/ret. Hic pbia ostēdit ꝙ beatitudo nō cōsistit in quadā speciali voluptate sz in matrimonio:q̄ licita est ꝓ/pter generationē plis:intēdens talē rationē:in illa voluptare nō cōsistit felicitas q̄ hz anxietatē sibi an/nexā:sz voluptas matrimonij est hmōi:ficut tāgit in lra.vñ dicit. Jocūditas ꝯiugis liberoꝝ foret hone/stissima:sz nimis est extra naturā dictū:q; natura abhoꝛret id qđ volo dicere:q; nescio.i.taceo quē.i.ali/quē inuenisse.i.habuisse filios toꝛtoꝛes:quoꝝ filioꝝ ꝙ sit moꝛdax.i.anxia q̄cūq; ꝯditio: siue bona siue mala.neq; nō necesse est te ammonere.als exptū est neq; necesse est ammonere:te nūc anxiū i quo ego approbo sniam Euripidis mei pbi:q̄ dicit carentē liberis infoꝛtuno felicē eē. ¶ No.ꝙ anxietas inest pribꝫ ꝓpter malicia filioꝝ. Narrat em̄ Eutropi⁹ i hist.romano.ꝙ Demetrides i suos seuiēs filios duos ex eis iterfecit:ꝛ cū psequeret tertiū ille ꝯgregato exercitu obsedit patrē.pr aūt videns se nō posse eua/dere seipm iterfecit. Etia pr anxiat de bonis filijs:ꝓpter intēsam dilectionē eoꝝ ꝛ ꝑmotionē:q̄bꝫ si ali/q̄d aduersi ꝯtigerit:pr reputat se infelicē. Ex quo patet ꝙ voluptas ꝯiugalis hz anxietatē sibi annexā.

Ascen. QUid autē de coꝛporis voluptatibꝫ. De voluptate pus dictū est. Dictū aūt illud demosthenis qđ cōmētarius hz:narrat Aulus gellius lib.j.c.viij. Lais coꝛinthia meretrix ob elegātia ve/nustatēq; foꝛme grādē pecuniā demerebat. Ad hāc demosthenis rhetoꝛ clāculū adit ꝛ vt sui co piā faceret petit. At lais decē dꝛagmarū milia popolscit. Ꝟ facit nūmi nr̄atis decē milia. Ta/li petulātia mulieris atq; pecunie magnitudie ictꝰ expauiduscq; demosthenes auertit:ꝛ discedēs. Ego inqt:penitere tāti nō emo.vel nō emo centū sestertijs penitere.hec ille. Satietas g̃ voluptat̄ plena ē pe/nitētie. Quin adeo vt pbus inqt. Dis aia post coitū tristat.ptz igit erroꝛ supioꝛis cōmenti q; dixit de/mosthenē pbm q̄ rhetoꝛ fuerat:ꝛ thaydē adijsse:q̄ lais erat. Quin pecudes q̄ꝫ brē esse dicant.nā pecu/des voluptati carnis maxime indulgēt. Filios toꝛtoꝛes.i.q̄ parētē moꝛe toꝛtoꝝ psequebant:vt iuppiter saturnū. Moꝛdax q̄ ūq; cōditio:siue boni sint filij:siue mali:magna ē parētib⁹ sollicitudo ꝛ cura. Vñ petrarcha de remedijs vtriusq; foꝛtu.lib.j.c.lxx. Si boni inqt tibi filij sūt:iugis erit ꝓ illis timoꝛ si ma/li sempitern⁹ doloꝛ.interim solamē ambiguū:certa cura.hec ille. Euripidis poete potius q̄ꝫ pbi nota/tu dignum est verbum.

¶ Metrum septimum tertij libri.

Sāctus thomas. HAbet hoc voluptas ois. Istud est metrū septimū huius tertij qđ ꝺꝛ anacreōtiū ab inuētoꝛe. iābicū vel anapesticū a pede p dominātē: q; hz pmū pedē anapestū et reliquos iambicos:ꝛ est dimetrū.i.quat tuoꝛ pedū:catalecticuz:quia deficit sylla ba.nā post tres pedes remanet vna syl/laba de quarto pede. In q̄ metro pbia ostēdit q̄d mali ꝙsequatur oēm voluptatē. ois em̄ voluptas pter anxietatē sibi an/nexā ē transitoꝛia:qđ ꝙfirmat ꝑ quoddā exēplū di. Dis voluptas hz qđ dicā.q; voluptas agit.i.vexat fruēres stimulis.i.punitionib⁹:ꝛ ē par.i. filis st mulis apū volātiū.vbi ꝑ postq̄ apis fudit grata mella:fugit ꝛ ferit coꝛda icta.i.ꝑcussa āxietate nimis tenaci moꝛsu:q.d.iocūditas voluptat̄ nimis ē trāsitoꝛia sz anxietas quā affert nimis ē ꝑmālura. Notādū hz ois voluptas coꝛpalis ꝑmo delecter:ꝛ postea pūgat ad modū apū:cū ꝟ maxie inuenit i vo/luptate venerea:ad cuius fugā Arist.hoꝛtat Alexādrū dicēs. O clemēs impatoꝛ noli te nimiū inclinare ad coitū:q; coitꝰ est quedā ꝓprietas poꝛcoꝝ. Que igit tibi glia:si exerceas vitiū bestiaꝝ:ꝛ actꝰ bꝛutoꝝ. crede mihi indubitāter ꝙ coitꝰ est destructio coꝛporis:abbꝛeuiatio vite:coꝛruptio virtutū:legis trāsgres/sio:ꝛ generat femineos moꝛes. Qualiter autē fit fugienda delectatio venerea docet Alanus in lib.de planctu nature ꝛ scientia dic. Si venerem fugare velis loca tēpoꝛa vita. Nā locus ꝛ tēpus pabula do/nat ei. Et pauper Henricus loquens de amoꝛe dicit. Proscribas igitur gladijs et fruitibus ipium. Et fugiendo fuga que fuga sola fugat.

Ascen. HAbet hoc voluptas ois. Carmē monocolon est cōstans tribus pedib⁹ ꝛ syllaba abundāte. anapesto ꝛ duobus iambis:sed tertiꝰ etiā sponde⁹ esse pōt. Legendū est autē volentiū ꝛ ecō/trario apiū nō apū ꝓpter legem carminis. Similitudo quā pbia innuit in hoc stat ꝙ sicut apes melle dulcissimo per volatū amisso acri stimulo doloꝛis pungūtur:ꝛ aculeo occurrante pū/gunt:ita fruentes rebus pro voluptate sua:quā tunc dulcem inuenerunt cessante voluptate stimulis penitentie agitantur. Ferit.i.concutit a ferio:cuius preteritū proprium in vsu non est:vsurpatum per cussi aut simile esse potest.

¶ Prosa octaua tertij libri.

Sāctus. thomas NIhil igitur dubium est. Ista est octaua prosa huius tertij. in qua pbia oñdit quātis ma/lis sūt implicita p̄dicta bona in q̄bus aliqui posuerunt felicitatem. se cūdo oñdit q̄ꝫ exilia sūt coꝛporis bona: ibi. Jā vo. Primo dicit, nulli dubiū est p̄

¶ Prosa octaua tertii libri.

HIhil igitur dubiū est quin hæ ad beatitu/dinē uiæ deuia q̄dā sint:nec pducere eo quēq; ualeant;ad qđ se pducturas esse pro

mittunt. Quantis uero iplicitæ malis sint: breuissime mõstrabo. Quid em̃ pecuniã ne cõgregare conaberis? sed eripies hñti, dignitatib⁹ fulgere uelis? donáti supplicabis, & q preire cæteros honore cupis: poscendi humilitate uilescis, potẽtiã ne desideras? subiector̃ insidiis obnoxius piculis subiacebis. Gloriã petis? sed p aspera q̃q distractus securus eẽ desistis: uoluptariã uitã degas? sed qs nõ spernat atq; abiiciat uilissimæ fragilissimæq; rei corpis seruitiũ? ¶ Iá uero q bona prese corporis ferũt: q̃ exigua: q̃ fragili possessiõe nituntr? Nũ em̃ elephantes mole: tauros robore: superare poteritis? Nũ tigres uelocitate p̃ibitis? Respicite cœli spaciũ; firmitudinem/celeritatẽ & aliquãdo desinite uilia mirari. Quod quidẽ cœlũ nõ his potius est: q̃ sua quadam regitur rõne mirãdũ. ¶ Formæ uero nitor ut rapidus é: ut uelox & uernaliũ flor̃ mutabilitate fugacior. Quod si ut Arist. ait lynceis oculis homines uterentr: ut eor̃ uisus obstãtia penetraret: nõne introspectis uiscerib⁹ illud Alcibiadis supficie pulcherrimũ corp⁹ turpissimũ uideretr? Igr̃ te pulchrũ uideri nõ tua natura: sed oculor̃ spectãtiũ reddit ifirmitas. Sed estiate q̃ uultis nimio copis bõa/dũ sciatis hoc qdcũq; miramini triduanæ febris igniculo posse dissolui. Ex qb⁹ oĩbus illud etiã in summã redigere licet: q̃ hæc quæ nec præstare quæ pollicentur bona possunt: nec omniũ bonorũ cõgregatiõe perfecta sunt, ea nec ad beatitudinẽ quasi quidam calles ferunt: nec beatos ipsa perficiunt.

bis piculis subiector̃. Gloriã peris? sz̃ p aspa distract⁹ secur⁹ eẽ desistis. voluptariã vitã degas. sz̃ qs nõ spernat atq; abiiciat tanq̃ cõtẽptibilẽ seruũ vilissime cũ p et fragilissime rei. s. corpis. ¶ Sño. q̃ hõ querẽs pecuniã incidit in malũ violẽtie q: ois pecuniosus est violẽt⁹. s. Ethi. Sz querẽs honores ⁊ dignitates hũiliãdo se alĩs supplicabit. Sed dicit Señ. in li. de bñficijs. Molestũ est verbũ ⁊ onerosum demisso vultu dicere rogo. Querẽs añr potẽtiã ⁊ gloriã opz q̃ p̃pter potentiã ⁊ gloriã defendendã p̃secutionib⁹ improbor̃ se obĩjciat: ⁊ sic secur⁹ eẽ desistit. Querẽs añr voluptuosam opz q̃ corpis seruiat. sz̃ dic̃ Señ. Maior̃ suz ⁊ ad maiora genit⁹ suz q̃ fim mãcipiũ. i. seru⁹ corpis mei. qõ non aliter aspiciã q̃ aliqõ vinculũ mee libertati circũdatũ. Jã vo. Hic pbia p̃bat ĩ speciali q̃ vilia sunt bona corpis: q̃ aliqui reputant egregia bona. secũdo breuiter recolligit sup̃a dicta ibi. Et quib⁹ oĩb⁹. p̃mo oñdit intentũ de magnitudine: fortitudine: ⁊ corpis agilitate. scõa de pulchritudine. ibi. ¶ Forme vo. Tño oñdit q̃ hõ nõ debet mirari de magnitudine. fortitudiẽ: ⁊ agilitate corpis: q: illa excellẽti⁹ inueniunt in brutis: q̃ in hoĩb⁹. dí. Jã vo qui ferunt. i. cupiũt bona corporis p̃sc. i. gr̃a sui: tanq̃ sint optima. q̃ exigua. i. valde vilia: q̃ fragili possessione nituntr. i. laborãt: nũ em̃ elephantes mole. i. magnitudine superare. i. excedere poteritis? nũ tauros robore. i. fortitudiẽ? nũ tigres p̃cibitis velocitate? Respice spaciũ. i. magnitudinẽ celi: firmitudinẽ. i. fortitudinẽ celi: celeritatẽ. i. velocitatẽ ei⁹: ⁊ aliqñ desinite. i. cessate mirari vilia. i. inferiora bona: qõ quidẽ celũ nõ his p̃dictis potí⁹: imo multomin⁹ mirãdũ est: q̃ sua rõne. i. ĩtelligentia qua tegit. sic sitr̃ in hoĩe multo magis laudãda sunt bona rõnis: q̃ bona corpis. ¶ No. q̃ bona corporis sicut magnitudo: fortitudo: agilitas nõ multũ sunt miranda. q: dic̃ Señ. Nõ magnitudine ⁊ corpis velocitate magne res gerunt. sz̃ vtute. vñ Lato. Cõsilio pollet cui vim natura negauit. Jtẽ Señ. Excellẽtia ingenij põt latere sub quacũq; pelle. ¶ No. fm Jsid. in li. etho. Elephãtẽ greci a magnitudine corpis putãt dictũ. eo q̃ formã mõtis p̃ferat. apõ indos vo dr barrus eo q̃ vox ei⁹ barrit⁹ dr: dẽtes ei⁹ ebur: strũ ei⁹ p̃mosade dr. ¶ No. fm Jsido. Tigris est bestia varijs colorib⁹ distincta: mirabilis velocitatis: ex cui⁹ noie: quidã fluui⁹ tigris appellat: rapacissim⁹ est oĩm fluuior̃. Et est sciẽdũ q̃ p: o bestia dr hec tigris: in gtõ tigris vel tigridis. sz̃ p fluuio dr tantũ hic tigris: ⁊ in gtõ hui⁹ tigris. ¶ Forme vo nitor. Hic pbia oñdit intẽtũ de pulchritudine forme. s. q̃ sit exile bonũ: q: est transitoria: ⁊ q: tm̃ est superficialis. ⁊ dicit vo p: o sed. nitor. i. pulchritudo forme: vt. i. q̃ rapidus est. vt. i. q̃ velox. i. velociter est trãsiens ⁊ est fugacior. i. mutabilior mutabilita ⁊ florũ vernaliũ. q. d. satis est cuidẽs. vñ si hoies viderent lynceis oculis: vt ait Arist. ita vt eor̃ visus penetraret obstãtia. s. corpa: nõne illõ corp⁹ Alcibiadis supficie pulcherrimũ: introspectis viscerib⁹ turpissimũ videret? q. d. sic. ex quo cõcludit pbia. Jgit̃ te pulchrũ videri nõ reddit. i. facit tua natura; sz̃ infirmitas oculor̃ spectãtiũ. Et subdit. Sed estimate q̃ nimio vultis bona

magnitudo: fortitudo: agilitas nõ multũ sunt miranda. q: dic̃ Señ. Nõ magnitudine ⁊ corpis velocitate magne res gerunt. sz̃ vtute. vñ Lato. Cõsilio pollet cui vim natura negauit. Jtẽ Señ. Excellẽtia ingenij põt latere sub quacũq; pelle. ¶ No. fm Jsid. in li. etho. Elephãtẽ greci a magnitudine corpis putãt dictũ. eo q̃ formã mõtis p̃ferat. apõ indos vo dr barrus eo q̃ vox ei⁹ barrit⁹ dr: dẽtes ei⁹ ebur: strũ ei⁹ p̃mosade dr. ¶ No. fm Jsido. Tigris est bestia varijs colorib⁹ distincta: mirabilis velocitatis: ex cui⁹ noie: quidã fluui⁹ tigris appellat: rapacissim⁹ est oĩm fluuior̃. Et est sciẽdũ q̃ p: o bestia dr hec tigris: in gtõ tigris vel tigridis. sz̃ p fluuio dr tantũ hic tigris: ⁊ in gtõ hui⁹ tigris. ¶ Forme vo nitor. Hic pbia oñdit intẽtũ de pulchritudine forme. s. q̃ sit exile bonũ: q: est transitoria: ⁊ q: tm̃ est superficialis. ⁊ dicit vo p: o sed. nitor. i. pulchritudo forme: vt. i. q̃ rapidus est. vt. i. q̃ velox. i. velociter est trãsiens ⁊ est fugacior. i. mutabilior mutabilita ⁊ florũ vernaliũ. q. d. satis est cuidẽs. vñ si hoies viderent lynceis oculis: vt ait Arist. ita vt eor̃ visus penetraret obstãtia. s. corpa: nõne illõ corp⁹ Alcibiadis supficie pulcherrimũ: introspectis viscerib⁹ turpissimũ videret? q. d. sic. ex quo cõcludit pbia. Jgit̃ te pulchrũ videri nõ reddit. i. facit tua natura; sz̃ infirmitas oculor̃ spectãtiũ. Et subdit. Sed estimate q̃ nimio vultis bona

Bona corpis.

elephas

Tigris.

corporis: dū sciatis hoc quocūcq; fuerit corporis: posse dissolui igniculo. i. calore febris triduane. febris em̄ acuta fm medicos qñq; tertio die finit. Et tunc breuiter recolligit supradicta dī. Ex quib⁹ oīb⁹ licet redigere in summā. q; hec. s. supradicta bona nō possunt prestare ea q̄ pollicent. i. promittunt: nec perfecta sunt cōgregatione oīm bonor̄: nec ad brūtudinē ferūt. quasi quidā calles. i. vie: nec ipsa perficiunt brōs. ¶ No. q; pulchritudo corpis nō est durabilis: q; dicit Virgi. O formose puer nimiū nec crede colori. Alba ligustra cadūt: vaccinia nigra leguntur. ¶ No. q; cōiter dr q; visus lynceus obstātia corpora penetrat: sed illud nec ab Arist. nec q; ab aliquo autentico inuenit. vñ Isido. in lib. ethimo. loquēs de lynce dicit. q; lynx dictus est: q; in lupor̄ genere numerat: bestia maculis distincta: tergo vt pardus: sed similis lupo: cuius vrinā cōuerti in duricie pcciosi lapidis dicūt: q̄ lygurius appellat. Nihil aūt dic Isid. de penetratione visus. ¶ No. q; alcibiades mulier pulcherrima quā vidēres q̄dā discipuli Aristotelis duxerūt eā ad Aristotelem vt ipsam videret: qua visa dixit. Si hoies lynceos oculos haberēt: vt quecq; obstantia penetrarent: introspectis viscerib⁹ corpus q̄ō apparet pulcherrimus turpissimū videretur.

scentū⁹

Ihil igit duor̄ est ꝛc. Certe nihil etiā in verbis dubiū est. Quid em̄? modus est interrogādi. Pecuniā ne etiā interrogādo pfert. Ne pro an. Donāti supplicabis. i. caput ꝛ genua illi pli-

uitiū.

cabis suppler. Seruitū duo significat: vtpote seruientē seu seruū: ꝛ ministeriū ei⁹. vñ apud Liuiū frequēter seruitia pro ipsis seruis leges. Qui bona pre se corpis ferunt. Prese ferre est

ese fer

quodā gestu corporis ac motu vult⁹: ai qualitatē indicare. vt hic pre se fert pbitatē. i. er gestu ꝛ signis exteriorib⁹ indicat se eē pbū. Hoc ergo loco q̄ pre se ferūt bona corpis. i. indicāt se hr̄e bona corpis: aut q̄ ad ostētationē indicāt q̄ preferūt bona corpis: q̄. i. quātū fragili possessiōe nituntur. i. fulciunt aut stabiliunt seu fundant. q. d. fragillima. Et aliqn definite. i. saltē post lōga tpa. Nescio quo errore. scriptū reperi definate pro definite.

orme

gaci-

s.

Iformevo nitor: vt rapidus est: vt. i. quātū rapidus? q. d. rapidissim⁹. vñ notū verbū. Iō natus de muliere breui viuēs tpe replet multis miserijs. Qui quasi flos egredit ꝛ cōterit ꝛ fugit velut vmbra ꝛc. Et Virg. in opusculo de rosa. Collige virgo rosas dū flos nouus ꝛ noua pubes. Et memor esto euū ficpperare tuū. Iformā pditā irreparabilē esse docet Tibullus his vbis. Crudeles diui serpens nou⁹ exuit annos. Iforme nō vllā fata dedere moram. Solis eterna est phebo bacchoq; iuuēta. Nā decet intōsus crinis vtrūq; deū ꝛc. Vernaliū florū. q; verno tpe plurimi oriunt. Lynceis oculis. Sunt q̄ velint hic intelligi virū quēdā dictū lynceū qui incredibili videndi poretia predit⁹ erat. de quo hora. in epis. Nō possis oculo quātū cōtendere lynceus. Nō tm̄ iccirco cōtēnas lippus inūgi. Sz melius huic loco quadrat: vt de lynce aīali intelligam⁹: qō quidā inter lupos ceruarios numerāt. Isz Pli.

Lynx

q; distincte de vtriq; agit: distincta esse aialia satis indicat. Ifuit vt Ouid. docet ꝛ Seruī. recitat: Lynx rex scythie in hoc aīal maculosum cōuersus. qō Pli. lib. xxviij. Ceteris quadrupedib⁹ visu prestare docet. Perottus aūt dicit quosdā putare ipm montiū cōuexa visu penetrare. vñ lyncei oculi qui acutissimi sunt dicunt. vel sunt q̄ ficverifike facere conant: vt dicāt spēs q̄sdā in aerē etiā altū diffundi a reb⁹ post montē aut murū stātib⁹: quas oculi nr̄i nō dephēdūt nisi diffusio illa directa fuerit: ꝛ ad eos vsq; pcuenerit: sed lynceos oculos etiā tenuissimas spēs dephēdere. verū si tertui nr̄o locus esset: oporteret: vt non tm̄ fic: sed etiā penetrādo res opacas pspiciāt lynces. qō Isz verifike nō est: nihil ppositū diminuit. q; satis est supponere q; ita sit. Dicit em̄ si q̄s haberet tales oculos quales lynces habere credunt: tūc videret corpus foris pulcherrimū: intus putredinis plenū esse: q; ergo obscenū corpus videt formosissimū in superficie nō est: q; tale nō fit: sed q; videre nō valeam⁹. Alcibiadis superficie pulcherrimū corp⁹ hic cōmentū fecisse supior̄ autorē nō dubito. qui qō ex historijs reperire nō potuit cōmētus: dicēs alcibiadē fuisse mulierem cū sexcentis autorib⁹ cōstat fuisse virū lōge indulgentissimū ꝛ formosissimū. Ifuit aūt athenienfis clinie fili⁹: in quo teste emilio probo q̄d natura efficere possit: videt expta. nihil em̄ eo fuit excellētius vel in vitijs vel in virtutib⁹. Natus est em̄ in amplissima ciuitate ꝛ oīm etatis formosissim⁹. vsq; adeo vt a Socrate pceptore suo amari: Isz caste mereret. Nā vt Plato in symposio autor est: nōnūq; apud Socratē pnoctauit: sed nō aliter ab eo surrexit q; filius a patre. Ceteras dotes ei⁹ docet Cortelius. Nunc quantū ad formositatē eius satis est disseruisse. Sed estimare q; vultis, hoc male scriptū reperi videlz q; vultus: forte q; male intellectū. Ordo aūt est. Sed estimate. i. appreciamini bona corporis mio sup. precio: q;. i. quantū vultis dum. i. dūmodo sciatis hoc quodcūq; miramini posse dissolui: igniculo. i. paruo ardore triduane febris: q̄ Isz nō necat: formā tamen semp polluit.

Sctūs thomas

Eu heu que miseros tramite deuio. Istud est octauus metrum huius tertij: cuius primus versus dicitur metrum asclepiadeum ab inuentore. coriambicum a pede predominante. Secundus versus dicit metrū archilociū ab inuentore. iambicū a pede predominante. In quo metro pbia deplangit errorē hoim qui in querendo minima bona sunt prudentes: Isz querēdo summū bonū adducunt ignorantia. primo facit hoc. secūdo precatur vt homines tediati falsis bonis

¶ Metrum octauū tertii libri.

Eu heu quæ miseros tramite deuio
Abducit ignorantia:
Nō aurū in uiridi quæritis arbore:
Nec uite gemmas carpitis:
Non altis laqueos montibus abditis:
Vt pisce ditetis dapes.
Nec uobis capreas si libeat sequi

redeant ad verū bonū. scōa ibi. Quid dignū. Dicit ergo. Heu est interiectio dolentis ⁊ est dissyllabū ꝓpter metrū quē ignorātia abducit miseros deuio tramite. i. transuersa via sup. a vero bono. vos hoies non queritis aurū in viri di arbore: nec carpitis. i. desideratis gēmas vite: vos nō abditis. i. abscōditis laqueos pro captura pisciū in altis montibus: vt diteris dapes pisce. ⁊ si vobis libeat sequi capreas: si captatis. i. nō accenditis vada thirrena. i. mare thirrenū qđ est Italie: quin etiā pro certe hoies norunt. i. nouerūt ipos recessus abditos. i. abscōditos: fluctib⁹ equorū. etiā hoies norūt quevnda fit feracior. i. abūdātio: niueis gemmis. i. margaritis: vel que vnda fit feracior rubentis purpure. i. conchilio/rū: quorū sanguine fit purpura: ⁊ homines norūt que littora prestant. i. abūdāt tenero pisce: vel asperis echinis. i. talib⁹ piscibus. sed quonā. i. vbi lateat bonū. s. beatificum quod cupiunt: nescire sustinent: ceci existentes: vt sup. illud bonus quod abijt trans polū stelliferum: illud homines diuersi cecitate ignorantie petunt: tellure. id est querunt terra. ¶ Nota fm Ysido. lib. ethymologiarum. Caprea est aggrestis capra: que quia acutissime videt: greci eā pondoidas appellauerunt. ¶ Nota fm Ysidor ꝙ echinus est piscis paruus sempedalis: qui adhe rendo videt retinere nauem: ⁊ est piscis asperrimus admodū erici: ad edendum satis suauis. ¶ Quid dignū stolidis mentibus imprecer. Hic precat pbia vt post tediū falsor bonor hoies redeant ad verū bonū. ⁊ dic. Quid dignū ego iprecer stolidis mentibus hoim: quasi diceret nihil aliud nisi hoc ꝙ hoies ambient ipsos honores ⁊ opes: et cōparauerint. i. acquisiuerint sibi falsa bona graui mole. i. tedioſa sollicitudine: tandem tedio ducti cognoscant vera bona. ¶ No. ꝙ ista deprecatio pbie nō est ex maliuolentia: sed ex benignitate ⁊ iō non optat ꝙ hoies pmaneant in desiderio bonor tempor aliū: sed vt illud desideriū magis sit eis medium perducendi ad verū bonū: nec ipsa imprecat cupiditatem vel ambitionem honoris ad esse: sed vt quibus adest per hoc ad verum bonum deducantur.

Thirrena captatis uada.
Ipsos quinetiam fluctibus abditos
Norunt recessus æquoris:
Quæ gemmis niueis unda feracior:
Vel quæ rubentis purpuræ:
Necnō quæ tenero pisce: uel asperis
Præstant echinis littora:
Sed quonā lateat quod cupiunt bonum
Nescire cæci sustinent:
Et quo stelliferum trans abiit polū
Tellure diuersi petunt.
Quid dignum stolidis mentibus imprecer?
Opes honoresq; ambiant:
Et cum falsa graui mole parauerint
Tum uera cognoscant bona.

Ascen

Heu heu miseros ⁊c. Carmen est dicolos distrophos primus versus est asclepiadeus cōstās spondeo dactilo: penthimemericꝙ. i. syllaba post duos pedes abundante: ⁊ duobus dactilis Secundus est archilocius: iambicus: dimeter: acatalecticus. recipiunt pyrrichiū in fine vbi iambi ptārem habet. Legit aūt primus versus dupliciter. Nā quidā legunt q̄ miseros vt sit heu heu vel eheu q̄. i. quantum miseros abducit ignorantia. Alij legūt que: vt heu heu q̄. i. qualis ignorantia ⁊c. Vult aūt ostēdere pbia filios hui⁹ seculi esse prudentiores filijs lucis. Sciūt em̄ oēs vbi bona terrena q̄rant: ⁊ pauci vbi celestia. Nec vite. i. in vite: vt sit hec vitis in ntō: nō hec vita. Nō g̃ dices gēmas vite sed gēmas carpitis vite. i. in vite vinifera. Nō altis laqueos mōtibus abditis: nō abdit̄. i. abscōdit̄ laq̄os. i. rhetia. vt pisce ditetis dapes. Caue ne scribas vt pisces ⁊c. Capree. sunt capre siluestres Thirrena vada. i. mare inferū in Italia: a thirreno duce lydor appellato. qui in hetruriā confedit. Que gēmis niueis vnda feracior: q; dictum est ꝙ rubri maris in india: vel que rubentis purpure pisce. Credo ostreā intelligit: q̄ ablatis restis tenerrima est: vel asperis prestante echinis. De his duobus Horatius. ij. sermonū. Ostrea circeis: misero oriuntur echini. Seruius vult latine dici hec ostrea ce dictū cēseri. Echin⁹ est piscis calicē habēs echinatū. i. acutū spinis in more castanee: ꝓpter qđ echinus est dictus. Greci aūt echinū hircū vocant: spinas ꝓ pedibus habens: ingredi huic est in orbē voues remorek. vnde remora latine dr: sed ille dicit hec echineis huius echineidos huic ethineidi hanc echineida ⁊c. sic dictus est piscis ꝙ naues retineat. Echin em̄ grece significat tenere: ⁊ nays dr: nauis De hoc pisce dicit Lucanus. In medijs echineis aquis ⁊c. Est echineis piscis ad modū paruus in petris viuens: qui adherens carinis naues retardat. qđ constanti fide cum Plinio multi alij tradunt.

Ostrea

Echini

Quid dignū stolidis mentibus imprecer? Imprecari est cōtra volūtatem alterius ⁊ sepe ꝓtra voluntatem eius vt aliquid eueniat precari. Precatur aūt hoc pbia: vt sic mortales ambiant. i. cum ambitu accumulēt opes: ꝙ ꝓ ⁊ honores: vt cū. i. postq̄ cōparauerint graui mole. i. molestia vl magnitudine Falsa sup. bona. tum. i. tunc cognoscāt vera bona iam contēnentes falsa.

Actenus mẽdacis. Jsta est nona ps̃a hui⁹ tertij libr̃i in q̃ pb̃ia vult oñdere q̃ sit vera bitudo: Et p̃mo cõtinuat dicta dicẽdis. Scõo assignat cãm false felicitat̃. Tertio oñdit q̃ sit vera felicitas. scõa ibi. Qõ em̃. tertia ibi. Habes igit̃ inq̃t ⁊ formã. P̃rio di. Hacten⁹. i. hucusq̃. sufficiat oñdisse formã mẽdacis felicitat̃. i. false: quã si ps̃picaciter itueris. i. ꝙ sideres. ordo est. Restat mõstrare deiceps. i. postea: q̃ sit vera sup. felicitas. ⁊ di. Bo. ego video nec opib⁹ sufficiẽtiã posse cõtingere: nec regnis potẽtiã: nec dignitatib⁹ reuerẽtiã: nec celebritati gl̃iã: nec letitiã voluptatib⁹: q̃ m̃ videnť p̃mittere: ⁊ sic falsa felicitas ẽ in eis. ⁊ di. pb̃ia. Nunq̃d deph̃endisti cãs: cur illud ita fit. ⁊ di. B. ego video: itueri. i. cognoscere tenui rimula: q. d. nõ plene: s̃z ip̃fecte video illas cãs. s̃z aptí⁹ cognoscere malim. i. magis velim: ex te. ⁊ di. P. Atq̃ ꝑ certe rõ. i. cã false felicitat̃ p̃optissima est. ¶ No. ꝙ falsa felicitas dr̃: mẽdax eo ꝙ nõ adimplet qõ p̃mittit. diuitie em̃ p̃mittũt sufficiẽtiã: dignitates: reuerẽtiã: quã nõ cõferũt. sicut p̃z ex p̃dictis. ¶ No. ꝙ cognitio falsi. cognitio false felicitatis vtilis est: q̃r cognitio mali expediẽs est ad cautelã p̃m Ala. in lib. anticlau. de plãctu nature ⁊ scia. q̃r malũ nõ vitatur nisi cognitum: q̃r notitia mali ducit in cognitionẽ boni. ꝙ opposituꝫ igitur vult pb̃ia p̃mo assignare causas false felicitatis: ⁊ tũc ostendere q̃ sit v̄a felicitas. ¶ Qõ em̃ simplex est hic pb̃ia assignat cãm false felicitat̃ et declarãs eã ostẽdit ꝙ sufficiẽtia: potentia: reuerẽtia: gl̃ia ⁊ letitia: sunt vnũ in re. Scõo ostẽdit quõ homies ista separãt ab inuicem. scõa ibi. Hoc igit̃ qõ est vnũ. P̃rimo di. ꝙ cã false felicitatis est ꝙ error humanꝰ id qõ est simplex ꝓ ꝙ ⁊ indiuisum natura. i. de sua natura: seꝑarat. i. diuidit: ⁊ error humanꝰ traducit a v̄o bono ⁊ ꝑfecto: ad falsum ⁊ ad ip̃fectũ bonũ. ⁊ tũc declarat istã cãm ostẽdẽs ꝙ reuerẽtia ⁊ potẽtia ⁊ oĩa alia sunt vnũ ⁊ idẽ in re ⁊ p̃mo ostẽdit potẽtiã idẽ esse cum sufficiẽtia. ⁊ dicit. An tu arbitraris illud qõ nihilo idigeat illud egere potentia? ⁊ respõdit Boe. Minime inquã. P̃bia ꝑbat di. Recte tu q̃dez respõdẽs. nã siquidẽ qõ sit valentie imbecillioris. i. potentie debilis: in vlla. i. aliqua re: necesse est esse ꝙ hoc egeat alieno p̃sidio. i. auxilio. et dicit Boe. Jta est inquam. Cõcludit ergo pb̃ia dicẽ. Jgit̃ vna ⁊ eadẽ est natura sufficiẽtie: ꝓ ꝙ ⁊ potẽtie. Et di. Boe. Si videť. Tũc ostẽdit di gnitatẽ eẽ eãdẽ cũ p̃dictis di. Qõ vero hmõi est sufficiẽs et potẽs: nunq̃d illud cẽses. i. iudicas spernendũ? tanq̃ indignũ? Contrario oĩm rex tpaliũ nõ spernẽdũ: s̃z dignissimũ oĩ veneratiõe? rñdit Boe. Nõ põt dubitari q̃n ꝺ sit dignissimũ oĩ veneratiõe. Et pb̃ia. Addam⁹ igit̃ sufficiẽtie ⁊ potẽtie reuerẽtiam: ꝙ hec tria vnũ iudicem⁹. Et di. Boe. Addam⁹ g̃ si volum⁹ vera ꝓfiteri. ¶ No. ꝙ potẽtia idẽ est qõ sufficiẽtia. qõ em̃ aliq̃d oĩ modo sit sufficiẽs ita ꝙ nullius egeat: et ꝙ careat potẽtia ꝓtradictionẽ includit: q̃r si careret potẽtia respectu alicui⁹ possibilis: nõ eẽt oĩno sibi sufficiẽs. ¶ No. cuicũq̃ ineſt s̃ma sufficientia et s̃ma potẽtia: eidẽ ineſt ⁊ s̃ma reuerẽtia: inquã: tũ em̃ aliq̃d hz̃ rõnẽ p̃incipij: intãtũ est dignũ reuerẽtia: cũ filij reuerenť patres: q̃r sunt p̃incipiũ esse eoꝝ: ⁊ serui dños: quia sunt p̃incipia seruoꝝ in mãdato mouentia eos per imperiũ: ⁊ reueremur viros virtuosos: q̃r sunt p̃incipia gubernãtia vitã politicam. P̃otẽtia aũt dicit rõnẽ p̃incipij. Vñ illud est maxime p̃incipiũ qõ est potẽtissimũ. ⁊ ideo reuerẽdissimũ. ¶ Quid igit̃ inquit. Hic ostẽdit predictis esse annexã gloriã ⁊ letitiã di. Quid vero censes. i. iudicas: illud qõ est sufficientissimũ: potentissimũ: ⁊ ideo reuerendissimũ. est ne hoc obscurũ ⁊ ignobile. vel clarissimũ oĩ celebritate. i. gl̃ia? rñdet Boe. ego ꝓfiteor illud eẽ celeberrimũ. i. gl̃iosissimũ. sicut est. Tũ pb̃ia cõcludit dicẽs. Cõsequẽs est igit̃: vt fateamur claritudinẽ. i. gloriam nihil differre a trib⁹ superioꝝ

¶ Prosa nona tertii libri.

Acten⁹ mẽdacis formã felicitatis oñdisse sufficiat/ quãsi ps̃picaciter itueris/ ordo ẽ deiceps q̃ sit uera mõstrare. B. Atq; uideo iquã/ nec opib⁹ sufficiẽtiã/ nec regnis potẽtiã/ nec reuerentiã dignitatib⁹/ nec celebritatẽ gl̃ia/ nec lætitiã uoluptatib⁹ posse cõtigere. P. An etiã cãs cur ita sit deph̃endisti? B. Tenui quidẽ ueluti rimula mihi uideor itne ri/ sed ex te cognoscere aptiꝰ malim. P. Atq; prõptissima rõ est. Quod ei simplex est/ idiuisumq; natura/ id error hu manus separat/ & a uero atq; pfecto ad falsum imperfectũq; traducit. An tu arbitraris qd nihilo indigeat egere potentia? Boe. Minime inquã. Phi. Recte tu quidẽ. si quid est qd in nulla re imbecillioris ualẽtiæ sit: hoc p̃sidio ne cesse est egeat alieno. Boe. ità est inquã. Phi. Igitur sufficientiæ potẽtiæq; una eadẽq; est natura. Boe. sic uideť. Phi. Quod uero hmõi sit spnẽdũ non esse cẽses/ an cõtra retũ oĩm ueneratiõe dignissimũ? Boe. At hoc inquã nec dubitari qdẽ põt. Phi. Addamꝰ igitur sufficiẽtiæ potẽtiæq; reuerentiã/ ut hæc tria unũ eẽ iudicem⁹. Boe. Addamus siquidẽ uera uolumus confiteri. Phi. Quid igit̃ inquit obscurũ ne hoc atq; ignobile cẽses esse. An oĩ celebritate clarissimum? Consydera uero qd nihilo indigere/ qd põtentissimũ/ qd honore dignissimũ esse concessum est/ egere claritudine/ quã sibi præstare non possit

atqꝫ ob id aliq̄ exptē uideat abiectiꝰ. B. Nō possū inquā: q hoc uti ē: ita ēt celeberrimū eē cōfiteor. P. Cōsequens igr̄ est claritudinē supiorib⁹ trib⁹ nihil differre fateamur. Bo. Cōseqt̄ inquā. P. Quod igit̄ nulli⁹ egeat alieni: qd suis cūcta uirib⁹ possit: qd sit clarū atqꝫ reuerēdū: nōne hoc ēt cōstat eē lætissimū Boe. Sed uñ huic inquā tali mœror ullus obrepat nec cogitare qdē possū. Quare plenū eē lætitiæ: siq̄ dē supiora manebūt: necesse ē cōfiteri. P. Atq illud quoqꝫ p eadē necessariū ē: sufficiētiæ: potētiæ: clari tudinis: reuerētie: iocūditatis: noia qdē eē diuersa nullo uero mō discrepare substātiā. B. Necesse est inquā. P. ¶ Hoc igit̄ qd est unū simplexqꝫ natura prauitas hoim dispt̄it: & dū rei q̄ptib⁹ caret: ptē co nant̄ adipisci: nec portionē q̄ nulla est: nec ipsam quā mime affectat: assequt̄. B. Quonā mō inquā? P. Qui diuitias inqt petit penuriæ fuga: de potētia nihil laborat: uilis obscuruscꝫ eē mauult: mltas ēt sibi naturales quoqꝫ subtrahit uoluptates: ne pecuniā quā pauit amittat. Sed ꝫ mō nec sufficiētia qdē cōtigit ei: quē ualētia deserit: quē molestia pūgit: quem uilitas abiicit: quē recondit obscuritas. Qui uero solū posse desiderat: pfligat opes: despicit uoluptates: honorēqꝫ potētia carentē: gloriāqꝫ nihil ipēdit. Sed huic cꝫ q̄ mlta deficiāt uideas. fit ei aliq̄ ut necessariis egeat: ut áxietatib⁹ mordeat̄ Cūqꝫ hæc depellere neq̄at: ēt id qd maxie petebat: potēs eē desistat. Silr rōcinari de honorib⁹ gloria uoluptatib⁹ licet. Nā cū unūqdqꝫ hoꝝ idē qd cætera sit: qsquis hoꝝ aliqd sine cæteris petit: nec illud

bus. Et dicit Boe. Cōsequit̄ inquā. Tunc ostēdit idē de letitia dicens. Illud qō nullius alieni⁹ egeat: & qō cūcta suis viribꝰ possit: qō est reuerendū & clarū: nōne hoc etiā cōstat esse letissimū? Rīndet boe. Nō qō cūcta suis viribꝰ possit: qō est reuerendū & clarū: nōne hoc etiā cōstat esse letissimū? Rīndet boe. Nō possum cogitare uñ tali ullus meror obrepat. i. intret. & tūc cōcludit pbia dī. Si supiora manebūt sup. uera: necesse est illud plenū esse letitie. & p eadē cōcessa necessariū est esse noia diuersa sufficiētie: potentie: claritudinis: reuerētie: & iocūditatis. sed substātiā eorū nullo mō discrepare qō cōcedēs Boe. dicit. Necesse est iquā. ¶ Notādū qꝫ oēs creature cōparant̄ ad deū sicut effectꝰ ad suā causam: & q: notitia cuiuslibz cause relucet in suo effectu: necesse est ipius dei p̄ notitiā p effectū & notitiā cū laude: huiꝰ effectus dei repñtat ipm sub rōne bonitatis pfectiōis q̄ est materia laudis. Luz igit̄ sit clara cū laude notitia: necesse est p̄ncipiū oīm rerū qō est sufficiētissimuz: porētissimū: & reuerēdissimū: etiā eē gloriosissimū. ¶ Notadū qꝫ sufficiētissimo nullū bonū deest & talis hz appetitū q̄tatū bono adepto: q̄ est aūt appetit⁹ī bono adepto. i. letitia. ergo bonū sufficientissimū etiā est letissimuz. No. qꝫ oia ista sufficiētia: potētia: reuerētia: gloria: & letitia sunt vnū in subā: nō aūt sunt vnū in subā sicut aggregatū ex diuersis rebus. tūc em̄ ibi esset cōpositio: qō repugnat potentissimo & dignissimo: eo qꝫ simplicia: digniora sunt cōpositis. sed de hoc postea meli⁹ patebit. ¶ Hoc igit̄ qō est. hic pbia oñdit q̄liter hoies illud qō est vnū diuidūt. scdo mouet dubitationez: ibi. Quid igr̄ inquā. p̄mo oñdit quō homines diuidūt illud qō est vnū & dicit. illud qō est vnū: qꝫ pro & simplex natura sup. illud dispertit. i. diuidit prauitas humana. i. prauus error hoim q̄rēdo vnuz sine alio. & dū hoies conant̄. i. laborant adipisci partē rei q̄ partib⁹ caret: hō nec pro nō: assequit̄ vllā portionē. i. partem: nec ipsam rem integram quā affectat: et querit Boe. quonā mō diuidūt homines ista? dic̄ pbia. qui petit. i. captat diuitias ppter fugā penurie cā sufficientie: vel laborat de potētia: & mauult. i. magis vult esse vilis. i. indign⁹: qꝫ p & obscurus. i. inglorius. & ita nihil curat de dignitate et gl'ia. talis etiā subtrahit sibi multas voluptates naturales ne amittat pecuniaz quā parauit. i. lucrat⁹ est. sed hoc mō nec sufficientia cōtingit: quē valētia. i. potētia deserit: quē modestia pūgit: quē vtilitas. i. reuerētia abijcit: quē obscuritas. i. ifamia recōdit: q. d. nō. Tūc oñdit de potētia dei dī. Qui ꝺo solū desiderat posse . i. potētiā: ille pfligat. i. dispergit opes: despicit voluptates: qꝫ p & honore: carētē potētia & nihil ipendit gloriā: sed videas q̄ multa huic deficiūt. fit em̄ aliq̄ vt talis egeat necessarijs vt mordeat anxietatib⁹ & cū nequeat hoc depellere: etiā illud qō maxime petebat: desistit esse potēs. Silr licet rōcinari de alijs tribus. s. de honoribꝰ: de gloria: de voluptatibꝰ: sicut de predictis duobꝰ: nā cū unū qōqꝫ horū pfecte acceptū sit idē qō cetera vt declaratū est: quisquis petit aliqd hoc sine ceteris nō apprehēdit illud qō desiderat. ¶ No. q̄ querit partē rei idiuisibilis: partē nō inuenier: nec ipaz rem: cuiꝰ ptem q̄rit. q: in rerū natura idiuisibile ptem nō hz: cū igit̄ predicta q̄nqꝫ. i. sufficiētia. i. reuerētia &c. Ex pte rei sunt vnū & idiuisibilia. lz differāt noib⁹: q̄ ergo q̄rit vnū sine alio nō inueniet. ¶ No. qꝫ ista q̄nqꝫ put inueniunt̄ in rebus sensibilib⁹ in q̄b⁹ hñt esse in mō impfecto & diminuto: sic vnū inuenit̄ sine alio. inquātū aūt accipiunt̄ sin esse pfectū & summū put inuenit̄ in bītudine; sic sunt idē indiuisibilr: & vnū nō inuenit̄ sine alio: q:

summa sufficientia est bitudo. ⁊ sic de alijs. ¶ No. q̄ homo naturaliter desiderat bitudinem: cū vnū quodq; predictoꝝ q̄q; desiderat p̄m qđ spectat ad bitudinē. hoc aūt est p̄m pfectū inquātū eadē sunt bitudini. Et q; bitudo cū sit de⁹ est indiuisibilis. oia q̄q; p̄dicta sunt vnū indiuisibiliter. Ex quo ꝓz q̄ q; homes q̄rūt ista p̄m q̄ imp̄fecta: inquātū sunt in sensibilib⁹: ⁊ cū desiderāt ea p̄m pfectionē. iō homes nō assequunt ea q̄ desiderāt. ¶ Quid igr̄ inquā. Hic p̄bia mouet dubitationē: q; dictū est iā q̄ homo q̄rendo singulū horū diuisim ipe frustratur bitudine. Pōt q̄ dubitari vtrū querendo oia simul cū q̄rat bitudo. Dicit ergo Bo. in lra. Quid igr̄ inquā: q. d. licet nō querat bitudo q̄rēdo vnūq;q; diuisim q̄d igr̄ erit: si q̄s cūcta simul cupiat adipisci: nūquid ille sic vel summā bitudinis nunq̄d eā. s. bitudinē reperiat in his bonis: q̄ demōstrauim⁹ nō posse ꝓferre qđ pollicent. i. p̄mittunt: Et rndet B. Minime inquā. Cōcludit q̄ p̄bia di. In his ergo nullo mō inuestigāda est bitudo q̄ credunt p̄estare singula expetendoꝝ. i. desiderādoꝝ qđ B. ꝓcedit di. Qđ fateor affirmo iquā ita eē: ⁊ nihil verū dici pōt. ¶ No. si aliq̄s q̄rit oia q̄q; simul: ille q̄rit bitudinē in vniuersali: q̄z errat in p̄ticulari q̄rēdo eā in istis rp̄ib⁹ bonis: in q̄bus nō inuenit. nō em̄ sūma sufficientia nec potētia inuenit in eis: ⁊ sic p̄z q̄ querens vnū illoꝝ vel oia simul p̄m qđ inuenit in reb⁹ sensibilib⁹ cū habeāt eē in eis mō ip̄fecto nō cōsequit bitudinem: querēs aūt vnū istoꝝ p̄m esse pfectū cuz oia sint vnū indiuisibiliter: oia q̄rit: ⁊ q̄rit bitudinē. ¶ Habes igr̄ inq̄t. Postq̄ p̄bia assignauit causam falsę felicitatis. hic oñdit q̄ sit vera felicitas. Scđo oñdit in quo sit cōstituta; ibi. Qm̄ igr̄ agnouisti. Primo dicit p̄bia. Habes ne igit iam causas ⁊ formā falsę felicitatis: nūc deflecte intuitū mentis tue in aduersum. i. in cōtrariū falsę felicitatis: hoc est ad veram felicitatē: ibi statim videbis veram felicitatē quā p̄misim⁹: ⁊ dicit Boe. Arqui pro certe vera bitudo p̄spicua. i. manifesta ex dictis: hoi etiā ceco. q. d. tā manifesta est vera bitudo ex dictis q̄ etiā ceco si aliq̄d posset videre: pateret. q; pro ⁊ tu pauloante mōstrasti eā sup. verā felicitatem: dum conaberis aperire. i. declarare causas falsę felicitatis: ⁊ di. Boe. Nam nisi fallor ea est vera ⁊ perfecta felicitas que perficiat sufficientem: potentem: ⁊ reuerendū: celebrem ⁊ letum: vt etiam tu p̄bia cognoscas me Boetiū interius. i. plenius animaduertisse que sit vera felicitas ego sine ambiguitate cognosco hanc esse plenā beatitudinem: que vnum horū scz predictoꝝ veraciter potest p̄estare: quoniā idem cuncta sunt. ⁊ dicit p̄bia quasi congratulando Boe. O alumne hac opinione te felicem censeo. i. iudico: si quidem hoc adieceris sup. quod modo dicam. ⁊ dicit Boe. Quidnā dicā. Dicit p̄bia. Putasne aliquid esse in his rebus mortalib⁹: q; pro ⁊ caducis. i. transitoꝝ his quod possit afferre. i. dare hmōi statum. Respondet Boe. Minime puto ⁊ illud ostensum est a te vt nihil amplius desideretur de beatitudine. Concludit ergo p̄bia dicens. hec igitur. s. sufficientia: reuerentia ⁊c. que in rebus caducis inueniuntur. vel sunt imagines. i. similitudines veri boni: ⁊ videntur dare mortalibus quedā imperfecta bona: verum aūt ⁊ perfectū bonū cōferre nō possunt: ⁊ dicit Boe. assentior inquā. ¶ No. sufficientia imp̄fecta que cōsideratur in rebus tp̄alibus nō est vera sufficientia: sed tantum similitudinaria. sufficientia aūt perfecta includit oia alia quattuor ⁊ singulū aliorū quattuor p̄fecte alia includit: ⁊ ideo illud quod est vnū perfectū dat oia: sed illud qđ dat oia facit vere perfectum. ergo dicit Boe. illud qđ potest veraciter vnū cōferre: illud cognosco esse beatitudinē. Item assentior est verbū deponentale; ⁊ ideo significat cū verbo neutrali qđ est assentio. ¶ Qm̄ igit agnouisti que ve-

bitudo.

qdē q̄d desiderat ap̄hēdit. B. ¶ Quid igr̄ inquā? Phi. Si q̄s cūcta simul cupiat adipisci: sūmā qdē illē bitudinis uelit? sed nū in his eā repiet q̄ demonstrauim⁹ id qđ pollicent: nō posse cōferre? B. Minime inquā. P. In his igr̄ q̄ singula q̄dā expetendoꝝ p̄stare credunt: bitudo nullo mō inuestigāda ē. Boe. Fateor inquā: & hoc nihil uerius dici pōt. P. ¶ Habes igit inqt & formā falsæ felicitatis: & causas. deflecte nūc in aduersum mētis intuitū. ibi ei uerā quā p̄misim⁹ statim uidebis. Bo. Atq; hæc inquā uel cæco p̄spicua est/ eāq; tu pauloante monstrasti: dū falsæ causas aperire conabaris. Nā (nisi fallor) ea uera est & p̄fecta felicitas: quæ sufficiētē potentē reuerendū celebrē lætūq; p̄ficiat. Atq; ut interius animaduertisse cognoscas: quæ unū horum qm̄ idem cuncta sunt ueraciter præstare pōt hanc esse plenā beatitudinē sine ambiguitate cognosco. Phi. O te alūne hac opinione felicem censeo/ si quidē hoc inquit adieceris. Bo. Quidnā inquā? Phi. Esse ne aliquid in his mortalibus caducisq; rebus putas/ quod hmōi statū possit afferre. Bo. Minime inquā puto/ atq; a te nihil ut amplius desideretur ostensum est. Phi. Hæc igitur uel imagines ueri boni: uel imperfecta quædam dare bona mortalibus uidētur/ uerū aūt atq; p̄fectū bonū cōferre nō p̄nt. Bo. assentio inquā. Ph. ¶ Quoniā igitur agnouisti q̄ uera illa sit/ q̄ aūt bitudinem

ra. Hic ostēdit pbia in quo vera felicitas sit ꝓstituta. ⁊ primo tāgit ordinē huiꝰ ptis a ꝓcedēta: ⁊ docet diuinū auxiliū eē implorādū vt cognoscaꝫ in qꝫ sit vera bitudo. scdo inuocat diuinū auxiliū. tertio intē dit intrētū in qꝫ fit illa va bitudo. scda ibi. O q ppetua. tertia ibi. Dm igit. Primo di. pbia. O Boe. qm agnouisti q fit va bitudo: ⁊ agnouisti q mētiant nūc supest vt agnoscas. vñ hac verā bitu dinē petere possis. ⁊ di. Boe. Illud iadudū a te vehemēter expecto. ⁊ di. pbia. Cū diuinū psidiū. i. au xiliū in minimis rebus debeat iplorari: vti p ficut placet Platoni nro in timeo qd nūc cēses faciēdū sup. in tā arduo ne gocio: vt mereamur reperire sedē illius summi boni? Rnder Boe. Inuocandū sup. cēseo patrē oim rex. s. deū: fine quo nullū exordiū rite fundaꝫ. qd approbat pbia di. recte tu inquit cēses: ⁊ simul fis ne interuallo pbia ita modulata est. i. ppositū inuocationē dei metrica modu latiōe. ¶ No. q in oib⁹ diuinū auxiliuꝫ est iplorādū: q: deꝰ qui diuitias sue sa pietie influit in aias sapiētiū tribuit stu dētib⁹ grām cognoscēdi: cui nihil ē diffi cile: ⁊ sine quo nihil possibile est possideri: ita scribiꝫ in ca. de regimine ꝓncipū. ⁊ oē datum optimū: ⁊ oē donū perfectū de sursum est descendens a patre luminū: vt dicit alia scriptura. Et dicit Aug. nemo tam erudit⁹: nemo tā doct⁹ q supna illustratione nō indigeat. Et b tūs. Greg. Nisi intus sit q doceat in uanū lingua doctoris laborat. ideo pbia volens ostēdere in quo sit vera bitudo inuocat diuinuꝫ au xiliū; quo ptermissio nullū rite fundaꝫ exordium.

mētiant/nūc supest. ut unde uerā hāc petere possis agnoscas. Boe. Id qdē iquā iadudū uehemēter expe cto. Phi. Sed cū uti in Timæo Platoni inquit/nro placet/i minimis quoqꝫ rebꝰ diuinū psidiū debeat iplorari/quid nūc faciendū cēses/ut illiꝰ sūmi boni sedē repire mereamur? Boe. Inuocādū iquā rerum oim prem/quo ptermisso nullū rite fundaꝫ exor/diū. Phi. Recte iquit/ac simul ita modulata est.

Ascen. Lōtigit.

Actenus mēdacis ⁊c. Posse ꝓtingere. Lōtingit inqt Donat⁹ qd cū difficultate euenit. Si er go felicitas etiā difficulter cū talib⁹ bonis euenire nulli pōt. ꝓns est vt nō sint summa bona Ad b inquā ne dubitari qdē pōt. Ordo ē. At p ꝙ inquā. i. dico hoc ne dubitari qdē pōt. Ita qꝫ libēt⁹ legerē A: qꝫ ad: licet posset ꝓstrui: vt fit. dubitari ad hoc. Inquā etiā q: vbū est debe ret plene scrib: nō sic inqꝫ. Ne dubitari qdē melius dici puto qꝫ nec dubitari qdē. Legēdū ptrea ē cir ca mediū: quē molestia pūgit: nō quē modestia. Itē quē vilitas abijcit. nō quē vtilitas sicut scriptū re peri: ⁊ expositū vtilitas. i. reuerētia: cū sit vilitas. i. irreuerētia ac despectio ex paruitate ꝓcij eiꝰ. Ꝙ huic ꝙ multa. i. quātū mkta deficiāt. Cūqꝫ b depellere: ordo est: ⁊ cū neqat hec depellere: desistat etiā id qd inuarie petebat. s. desistat eē potēs. Quid igit inqꝫ: exponi pōt vt sit qd igit vis dicā? Addit pbia si qs ⁊c. Itē añ finē siqdē b inqt adieceris. Duo notabis si qdē duas eē dictiōes: ⁊ adieceris nō abieceris eē le gēdū. Ordo em̄ est. ego cēseo te hac opi. felicē qdē. i. certe si addideris. i. adieceris b. i. hāc sniaꝫ sequētē. Alūnus dē leges: Ꝙ assēto: assentaris magis ad adulationē accedit. Vñ assentato: dictꝰ. Jāduduꝫ a te expecto. Assētio. Dudum modicuꝫ tempus significat. Ꝙm tamē rei gerende p: opo: tionē. quādo autē particula iam ꝓpo Assētio: nitur: tunc debet esse persistentia ⁊ cōtinuatio in ipsa actione verbi cui additur. Nō ergo vt docet Val Assēto: la: recte dixeris iamdudū intrauī nauē: q: iam non intras: sed recte dictuꝫ esset: iādudum te expecto et Jādudū tudum. i. paulo ante te expectauī. Sic etiā hic iād udum. i. iā ab eo tēpore quo falsam felicitatem in his iam dictis ostendisti: expecto vehemēter cognoscere verā. Inuocādū inquā rerū oim patrē. Aliter sen tiunt poete qui tunc tm̄ inuocant: qñ humanis opib⁹ ⁊ humano ingenio res peragi nō posset fine mi raculo nouo. vñ Hora. in de arte. Nec deus interfit nisi dignꝰ vindice nodus inciderit. Verū q: ea que ex natura habemus: etiā a deo accepim⁹. ideo in oībus inuocandū est diuinū auxiliū: sed maxime tunc quando ad cōmune bonū aut sane magnū intendimus.

¶ Metrum nonum libri tertii.

Qui ppetua mundū rōne gubernas/ Terrarū cœliqꝫ sator/qui tempus ab æuo Ire iubes/stabilisqꝫ manēs das cūcta moueri.

Sctūs thomas

¶ Metrum nonū libri tertij.

Qui ppetua mundū rōne gu/bernas. Istud ē metrū nonuꝫ huiꝰ tertij qd dicit homericuꝫ ab inuētore: q: homerꝰ ipm ad/inuenit: ⁊ d: heroicū a materia: q: gesta heroū. i. viroꝝ illustriū hoc metro descri bebant: ⁊ d: dactilicū a pede p: edñante hexame trū a nūero pedū. q: ꝓstat ex sex pedib⁹ in quo metro pbia iuocat diuinū auxiliū ad oñdendū in quo sit vera bitudo: ⁊ quō ad ipāz pue niat. Primo ergo pbia captādo beniuolētiā dei ipm multipl'r cōmēdat. Scdo petitionē suā exp̄mit: ibi Da pater. Circa primū sciendū q tria req̄runt ad petitionē. Primo requirit potētia exaudiendi. Scdo volūtas. Tertio scia. de prim is duob⁹ d: in q̄rta huiꝰ psa. ij. duo sunt in qb⁹ oīs humanoꝝ actuū effectꝰ cōstat: volūtas ⁊ ptās: quoꝝ si alterū defit nihil est qd explicari queat. De scia ptz: q: sine ea nihil rōna biliter gerit: volens ergo pbia oñdere q deꝰ possit vel sciat exaudire suā petitionē: oñdit ipm esse potē tem ex mūdi gubernatiōe: ex celi ⁊ terre creatiōe: ex rpis ꝓductiōe. Scdo oñdit ipm volentē siue beni uolum ex sui bonitate ⁊ clemētia; q: ꝓducit cūcta. Tertio ostēdit ipm esse sapiētez ex quoꝝ dā effectuū

Petitio necessarie.

Guberno.

Tēpus.

Euum.

Deus.

Mobilia.

ipeciālīū ꝓductiōē. scōa ibi. Quē nō externe. tertia ibi. Tu nūeris. Ꝓrio dicit. O pr̄ q̄ gubernas mūdū ppetua rōne. i. ppetua ꝓuidētia tua: q̄ es sator. i. creator terraꝝ ⁊ celi: q̄ iubes tps ire. i. ꝓcedere ab euo. i. a ppetua tua duratiōe: tu manēs stabilis. i. imutabilis das. i. facis cūcta moueri. ¶ Notādū ꝙ tota ista lra. O ppetua. vsq; ad illā ptez. Da pr̄. debet legi suspēsiue. ⁊ pōt O hic teneri vocatiue: āmiratiue: vel deꝓcatiue. ¶ No. ꝙ gubernare ē res in debitū finē ordinare: qđ spectat ad diuinā bonitatē: regit aut ēma cā oēs reges ꝓter đ ꝙ ꝺmiscear cū eis influēdo sup eas vtutē vite bonitaī: fin auctorē i li. de cau. ¶ No. ꝙ mūdus fin. Arist. i li. de celo ⁊ mūdo. ē ꝺstitutio ex celo ⁊ terra ⁊ naturis: q̄ i eis sūt. quē mū dū deꝰ gubernat ppetua rōne. i. sua ꝓuidētia ppetua q̄ nō ē tranfitoria sicut ꝓuidētia hūana: ꝫ ꝓmanet duratiōe infinita. ¶ No. ꝙ sicut aliqs đ: sator q̄ semi na plātaꝝ ⁊ arboꝝ ꝓsicit: sic deꝰ đ: sator inquātum celū ⁊ terrā creauit ⁊ ꝓduxit ꝓ celū aūt ⁊ terrā etiā itelligūt elemēta q̄ sūt i medio. dicit aūt terraꝝ ponēdo nu merū pluralē ꝓ singulari ꝓ ārhitefim. ¶ Nota tps ē duratio successiua: cū sit nūerꝰ motꝰ. i. mēsura motus: fm ꝓus ⁊ posteriꝰ. ex. iiij. phisi. q̄ duratio ꝓcessit ab euo. vbi notādū ꝙ euū ē duratio ꝓmanēs tota simul: nulla habēs successionē vl mutabilitatē annexā. ⁊ est idē qđ eternitas q̄ ē ꝓpria duratio deī: fm quā deus est cā tpis: sicut em̄ deus ꝓ suū esse est cā cuiuslibz esse: ⁊ ꝓ suā bonitatez est cā cuiuslibet boni: ita ꝓ suā durationē est cā cuiuslibet durationis. ¶ No. deus est stabilis. i. imutabilis: q: nulla spē motꝰ mouet: nō gnatiōe ⁊ corruptiōe: cū sit ingenerabilis ⁊ incorruptibilis: nec augmētatiōe ⁊ diminutiōe cū nō sit quātus. nō alteratiōe nec locī mutatiōe: cū sit ipribilis. ⁊ ꝓbat Arist. viij. phisi. ex ordine mouentiū ⁊ mobiliū necesse est deuenire ad aliqđ p̄imū oīno immobile ⁊ ꝓ se accidēs. ¶ No. ꝙ oia ꝑmo sunt mutabilia vel fm esse: vel fm opationē. Si fm esse: hoc est duplr̄: vel fm esse substāle: sicut etiā gnabilia ⁊ corruptibilia. Vel fm esse accidētale: sicut corpa celestia: q̄ iz nō mutent gnatiōe ⁊ corruptiōe: m̄ mutant fm eē locale. Si aūt est mutatio fm opationē: sic itelligētie sunt mutabiles: q: in ipis est successio itellectionū. iz g̃ nō mutent quo ad eē: m̄ quo ad opationē. Aliter exponit. Stabilisq; manens das cūcta moueri: vel oīb; spēb; motuū: vel aliqb; spēb; motꝰ: accipiēdo motū stricte vel large. Aliter exponit. Stabilisq; manēs das cūcta moueri. nō ꝙ oia moueant: sz q̄cq̄d mouet te dante mouet. ⁊ sic̄ genꝰ locutiōis habet Joā. j. Illuminat oēm hoiez veniētē in hūc mūdū. nō ꝙ oēs sint illuminent: sz oēs q̄ illuminant: a deo illuminant. ¶ Quē nō externe. hic pbia ondit deū eē beniuolū ex bonitate clemētie qua oia ꝓducit: ⁊ đ. Quē. s. deū externe. i. extrisece cause nō pepulerūt. i. nō coegerūt fingere. i. cōponere opꝰ. i. creaturā fluitātis materie: q̄ fluit de eē ad nō eē: ⁊ econuerso de nō eē ad eē forme. verū ꝓ iz ifita. i. intrinseca forma sūmi boni. i. sūme tue bonitatis. s. pepulit te fingere opꝰ fluitātis materie. O pr̄ tu ducis. i. ꝓducis cūcta ab exēplo supno. i. exēplari ppetuo tu ipe pulcherrimꝰ ab oī deformitate elōgatꝰ geres mēte. i. memoria plenū mūdū seu pulchrū mūdū. s. archetypū: ⁊ formas. i. ꝓducēs ipm mūdū sensfimili imagine sicut p̄fuit in mēte tua: ⁊ tu iubeas mūdū ꝓfectū. i. ꝓfecte ꝓductū absoluere. i. absq; tenere: sine defectu alicuiꝰ: ꝓfectas partes. i. elemēta q̄ spectāt ad integritatē mūdi. ¶ Notādū ꝙ qđ necessitat a causa extrinseca necessitat ab efficiēte vel a fine: q: nō sunt plures cause extrinsece. Efficiēs aūt necessitat duplr̄. vel violētiā inferēdo: vt ꝓiciēs lapidē sursum vel aliqđ ꝓferendo quo naturalr̄ moueat: sicut generās dās formā leuitatis mouet ignē sursum de necessitate nature. deꝰ aūt nō necessitatur ab efficiēte ꝑmo mō. s. necessitate violētie: cū nihil sit potētiꝰ eo: nec necessitate scōo mō: cū nihil ab alio recipiat: nec etiā necessitat necessitate finis: q: nō necessitat ab alio tanq̄ a fine: comparat ad ipm sicut impfectū ad ꝓfectū. eo ꝙ finis est bonū ⁊ ꝓfectio illiꝰ qđ est ad finē. deꝰ aūt a nullo extrinseco ꝓficit. ¶ No. ꝙ sola bonitas diuina coegit ipm ad ꝓducēdū opꝰ fluitātis materie non aūt coegit ipz necessitādo: sz libere mouēdo. ¶ No. ꝙ inuidia facit ꝙ aliqs bonū alteri nō cōicat: q: inuidia ē tristitia de bono alteriꝰ. ⁊ q: talis inuidia in deo nō est: iō summā bonitatē ꝓ creatorem alijs cōicat. vn dicit Plato in thimeo. ab optimo inuidia lōge relegata est: ⁊ ꝓ ons sibi similis ꝓut naturalr̄ cuiusq; capabilitudinis eē poterat: efficiq; voluerit. ¶ No. ꝙ sicut in agētibꝰ ꝓ naturā forma rei ꝓducēde ꝑexistit fm eē reale: sic in agētibꝰ fm itellectū forma rei ꝓducēde ꝑexistit fm eē itellectuale: sicut artifex volēs ꝓducere domū opz formā domꝰ ꝑmo in mēte ꝑexistere: tāq̄ exēplar ad cuiꝰ imitationē facit domū i materia. cū igit deꝰ sit agēs itellectuale ꝓducēs mūdū: ipe ꝑhabuit in mēte sua exēplar mūdi ⁊ oīm partiū eiꝰ: ad cuiꝰ imitationē ꝓducit mūdū extra sup. q̄ mūdus in mēte diuina ꝑexistēs đ: archetypus ab archos qđ est ꝓnceps ⁊ typos filitudo cuiꝰ: imago đ: iste mūdus sensibilis. ¶ Tu numeris elemēta ligas. Hic pbia cōmēdat deū ex pte sapie quo ad ipālē effectuū ꝓductionē: ⁊ ꝑmo ex ꝓductiōe elemētoꝝ. Scōo ex ꝓductiōe aie mūdi. Tertio ex ꝓductiōe nostrarū aiarum. scōa ibi. Tu triplicis. tertia ibi. Tu causis aias. ⁊ đ. O pater tu ligas elemēta numeris. i. ꝓportionibꝰ numeralibus: vt elementa frigida cōueniant. i. concordent flāmis. i. calidis elemētis: vt arida. i. ficca elementa cōueniāt liquidis ideſt humidis elemētis: ne ignis purior inter elemēta euolet. i. exeat sphēram suā magis ascēdendo

Quē non extremæ pepulerunt fingere causæ
Materiæ fluitātis opus: uerū infita summi
Forma boni liuore carēs: tu cuncta superno
Ducis ab exemplo pulchrū pulcherrimus ipse
Mundū mēte gerens: similiq; ab imagine formās:
Perfectas iubes perfectū absoluere partes.
Tu numeris elemēta ligas: ut frigida flāmis
Arida conueniant liquidis: ne purior ignis

ne ponderа.i.grauitates deducát.i.magis deorsum ducát terras mersas.i.depressas. ¶ Nota q̄ ele mēta hn̄t ꝓportionē numeralē inter se.sicut em̄ duo numeri quadrati cōueniūt in vno medio ꝓpor- tionabili:sicut duo elemēta ꝯraria in duab⁹ q̄litatib⁹ cōueniūt in vno elemēto p̄ꝓportionali vtriq̄ verbigr̄a. Numerus q̄dratus est q̄ ꝯstat ductu suiꝰpsi⁹ in seip̄m:dicendo bis duo.ter tria:bis duo in q̄ternariū:ꝛ ter tria in nouenariū:ꝛ accipe vnū numerū mediū ꝓportionalē:scz senariū.q̄ ꝑm eandez ꝓportionē excedit quattuor: in qua ex- cedit a nouē.sicut em̄ nouē cōtinent sex ꝛ mediá partem sex:ita sex ꝯtinēt q̄ttuor ꝛ mediá partē quattuor:sic fit̄r est in elemētis. Nā ignis ꝛ aqua in duab⁹ q̄li tatib⁹ cōtrariant̄.Ignis em̄ est calidus ꝛ siccus:aqua frigida ꝛ hꝰmida ꝛ q̄ col ligant̄ vno medio sup. aere cui cōuenit cū igne in caliditate ꝛ cū aq̄ in hꝰmidi- tate fit̄r est de aere ꝛ terra respectu aq̄. Scd̄m hanc sm̄am lr̄a sic exponit̄. Tu ligas elemēta nūeris.i.ꝓportionib⁹ nu meralib⁹. vt frigida.i.aq̄ q̄ frigide sunt cōueniát flámis.i.ignib⁹ q̄ calidi sunt ꝑ vnū elemētū mediū:qd̄ ē aer: ꝛ arida.i. terre q̄ aride sunt:cōueniūt liq̄dis.i.pti bus aeris que hꝰmide sunt: ꝑ elemētū mediū qd̄ est aqua. ¶ Tu triplicis mediá nature cuncta mouentē.Connectans aīam ꝑ consona.Hic pbia ostēdit sapiam ex aīe mūdi ꝓductione.Vbi sciendū q̄ ista lr̄a cōiter exponit̄ ad intentionē Pla tonis in timeo:sz q̄ ista expositio est difficillima ꝛ modice vtilitatis:ego eā ptermittā ꝛ ponā facilem exꝓsitionē que est de mente aristo. Ad cuius euidentiā est notandū.q̄ ꝑ aīam mūdi hic intelligitur intelligentia mouēs orbē:que ꝑ motum virtutē suā influit inferioribus: ꝛ hec intelligentia dr media inter deū ꝛ aīam hꝰmanaz. Sicut em̄ in dignitate ꝛ prefectione excedit̄r a deo:sic ipsa excedit aīam nostrā. ¶ No.q̄ intelligentia huius mūdi dr esse triplicis nature ꝛ ꝓpter tres operationes:quas hz ꝛz mouere orbē:intelligere deū ꝛ intelligere seipsam. ¶ Notandū q̄ orbes celestes dicūtur cōsona mēbra intelligentie:q: ꝑ ipsos tanq̄ ꝑ organa ꝛ instrumēta intelligētia influit inferioribus.lz em̄ in- telligētia ꝑma intentiōe moueat̄ ꝓpter se.tn̄ scd̄a intentione moueat̄ ꝓpter inferiora.his p̄missis litte ra plana erit.vn̄ dicit sic.Tu deꝰ cōnectens aīam sup.mūdi q̄ est intelligētia media sup.inter deum et aīam hꝰmaná triplicis nature.i.triplicis opationis:mouentē cuncta sup.inferiora ꝑ influxum:illam tu cōnectens resoluis.i.distinguis eā ꝑ consona mēbra.i.per cōuenientes orbes:que aīa cū secta.i.di uina quátū ad opationes.glomerauit.i.imꝑssit motū in duos orbes scz in orbē p̄mi nobilis:ꝛ in orbē planetarū:ipsa reditura.i.reflexa meat.i.ꝓcedit in semetip̄am sup. intelligēdo qd̄ ē vna opatio ꝛ ipsa circuit mentē ꝓfundā.i.mentē diuinā deū intelligendo:q̄ est alia opatio:ꝛ ipsa cōuertit.i.mouet celū simili imagine.i.intellectiōe.qd̄ est tertia opatio ei⁹. ¶ Adhuc nota. Licet corpora celestia sint diuer sa.n̄ rōne vnitatis ordinis possunt dici vnū corpus. Simil̄r intelligētie lz sint diuerse tn̄ possunt dici vna intelligentia ꝓpter vnitatē ordinis in opatione mouēdi:g̃ dr.in singulari aīam ꝛ nō aīas. ¶ Tu causis aīas paribꝰ vitasq̄ minores.Hic pbia cōmendat sapiam dei ex aīarum nostrarū creatione dr. O pater tu ꝓpheis.i.ꝓducis aīas hoīm ꝛ minores vitas.i.brutoꝝ ꝛ plantarū paribꝰ causis quibus aīam mūdi ꝓduxisti scz tu aptans sublimes.i.aīas rōnales hoīm leuibus curribus.i.celestibus stel- lis:tu sereis eas in celū ꝛ terram.i.in corpora terrena:q̄s aīas cōuersas reduci igne.i.charitate redu cente:facis reuerti ad te benigna lege.i.ordinatiōe tua. ¶ Nota aīe bestiarū ꝛ planetarū dicūtur mi nores vite respectu aīe hoīs.eo q̄ nō habēt tot:nec ita ꝑfectas operationes:sicut vite aīe hominum. ¶ No.q̄ per leues currus ꝑm intentionē Platonicoꝝ intelligit stellas cōpes curribꝰ. Dixerūt em̄ pla tonici q̄ deꝰ oēs aīas simul creauit ꝛ seminauit eas in celo detegendo eas stellis cōparibus: a q̄bus postea dilabantur in corpa: sed hec opinio nō valet scz. q̄ oēs aīe simul fint create: imo oī die de no uo creantur:q̄bus creatis corporibus infundūtur.Dicūtur aīe fieri in celū ꝓpter virtutē celestem ex qua vnio aīe ad corpus cōtrahit suā periodū.lz aīa a deo ꝓducatur in corpore:tn̄ vnio ex parte dispo sitionū corporaliū dependet a virtute celesti:ideo dicit eas seri in celū ꝛ in terram.quia an ime nō co aptantur corporibus nisi mediāte virtute celesti. Unde.ij. Phi.homo enim hominem generat ꝛ sol. ¶ Nota q̄ deus animas creatas aptat leuibus curribus.i.stellis comparibus quod fic potest intel ligi:quia anima creata comparitatem ꝛ similitudinem habet cum stella.Sicut enim stella est nobili or pars sui orbis ꝛ est perpetua:sic anima rationalis perpetua exist̄s est nobilior pars hominis.vel fic potest intelligi q̄ deus animas creatas aptat leuibus curribus:idest rationi ꝛ intellectui: que di cuntur currus anime:quia ducunt homines in cognitionem rerum:quas animas serit in celum ꝛ ter ram:quia anima ratione ꝛ intellectu habet cognitionē celestium ꝛ terrestrium. ¶ Nota q̄ per ignez reducem intelligit arborem charitatis qui hominem auersum a deo vitijs fecit ipsum redire virtutib⁹ nisi em̄ homo deū amet ip̄m nō querit;nisi querat non inueniet;nisi inueniat ad ipsuz nō reuertetur.

Euolet/aut mersas deducant pondera terras.
¶ Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentē
Cōnectens animā/per consona mēbra resoluis:
Quæ cum secta duos motū glomerauit in orbes:
In semet reditura meat/mentēq̄ profundam
Circuit.& simili cōuertit imagine cœlum.
Tu causis animas paribus uitasq̄ minores
Prouehis/& læuibus sublimes curribus aptans
In cœlum terramq̄ seris/quas lege benigna
Ad te cōuersas reduci facis igne reuerti.

Elementa.

Aīa mūdi.

Orbes celestes.

Aīarum creatio

¶ Da pater augustã. Postq̃ pbia captauit beniuolentiá dei ipm multiplr cõmendádo: hic exprimit suá petitionẽ di. O pr tu q facis oia pdicta: da. i. cõcede mẽti humane scẽdere augustá sedẽ. i. nobilẽ sedẽ sũmi boni. da lustrare. i. iuestigádo inuenire fontẽ boni. i. deũ q est fons ois boni. da luce perpetua. i. cognitiõe phabita in te defigere. s. p amorẽ: cõspicuos visus. i. claros intuit9 animi. i. rõnis t itellect9. O p r tu disijce. i. dipge nebulas. i. obscuritates t põdera: i. gũitates terrene molis. i. dilectionis terrene: atq; mica. i. resplẽde tuo splendore: tu náq; es serenũ q sup. omia illustrát. Tu es tráqlla reqes pijs sup. mẽtib9. te tuere. i. videre ẽ finis sup. ois. Tu idẽ exístes es pncipiũ: q: ozigo oim reruz. Tu es vector: q: vehis nos p grãm quo pueníre nõ possum9 p naturá. Tu es dux ducẽs ab errore ignoratie ad veritatẽ sapie. Tu es semita cũ fis via t veritas: t p te ad tei pm pueniť. Tu es termin9 vltra quẽ nihil credit: cũ fis sũmũ t pfectũ bonuz. ¶ No. q sedes summi boni dr augusta. i. nobilis. q: nihil sibi cõparari põt. Jtẽ deũ vocat fontẽ summi boni: sicut em riuuli habẽt existere t fluere a fonte: t ipse a nullo. sic a deo oẽ bonũ hz esse: ipse aũt a nullo. ¶ No. ad b q sedes summi boni pscendat opz q inuestiget: t q: nõ sufficit iuestigare si nõ iueniat: nec inuenire si nõ diligat: sic pbia petit p amorẽ defigi visum animi. s. rõnẽ t intellectũ in summũ bonũ. ¶ No. q q: itellect9 t rõ ipediunt t obscurant p affectionẽ desideriop terreno9: q: corp9 qđ corrũpit aggrauat aiam: qñ corpori ẽ subiecta: ic pbia petit fugari nebulas terrene molis: t q: nõ sufficit fuga tenebraz nisi adsit lux illuminãs: ic põ petit illuminationẽ dicẽs. Atq; tuo spẽdore mica. Jtẽ disijcio. i. dispgo vl removeo: t dr a dis ppositiõe inseparabili t a vbo iacio iacis: mutãdo a in i. vñ fit i duplex disijcio.

Ascẽsi9

Qui ppetua tc. Carmẽ est exametrũ heroicũ monocolon. de quo in pmo carmine pmi libri satis diximus. Congruit aũt huic ardue inuocationi. Quẽ nõ externe tc. Cũ em deus sit pfectus nullius egẽs: nec ex creaturarũ laudatiõe gloriosior: nec ex earuz negligẽtia minior: p sua bonitate cui9 creaturas ptícipes esse voluit cũcta creauit. remotissim9 ab oi inuidia: q tũc nullũ hz locũ qñ nulla appareret emulatio. vñ dicit. Liuore carens: vbi tñ fm vallá poti9 dicere liuore vacás. Est aũt liuor macula subnigra generata ex cõpressione vel cõtactu alteri9 corpis. Ex cõpressione: vt apud Juuenalẽ. Uua q cõtacta liuorẽ ducit ab vna. Ex cõtactu. vt apud Tibullũ. Tum succos herbasq; dedi qs liuor abiret. Quẽ facit impsso mutua dente ven9. Et q: in hoie iuidioso qui seipm psumit solet liuidus | color apparere. ic liuor accipit p vehemẽti inuidia. Sicut cádo: pro pulchritudine animi ab oi inuidia abhorrẽtis. Supno exemplo. quá platonici id eá vocár: hic explũ vocat: qđ etiam exemplar dici põt. Legendũ est ppter versum similiq; ab imagine formás. Nam imago pmá corripit. Tu numeris elemẽta ligas. Quia oia in numero: põdere: t mẽsura cõstituit de9: simul aũt elementa ptraria. sed media elemẽta tẽperata sunt: vt frigida nõ psymantur a calidis: sicca ab humidis. Quin a deo pter naturá elemẽtop de9 ad vtilitatẽ nostrá ptineri facit ignẽ p parte in terris: t maria intra alueos suos. cũ tñ locus naturalis ignis sit inter cõuexũ aeris t concauũ lune: vbi etiam elemẽtaris t ĩmixtus est: t quo hic noster tendit licet nõ euolet. i. totus e cõspectu nostro volet. At locus naturalis aque est cõuexum terre: t concauũ aque: t ita deberet terra propter grauitatem suam aquis tegi: nisi deus aliter ordinaret. Tu triplicis: q̃uis in superioribus cõmentis satis philosophatum sit: dicam tñ pauca q̃ Macrobius in de somnio Scipionis recitat. Sũt aũt hec. Maluerũt mũdum alij in elementa ter quaterna diuidere: vt in pmo ordine numerent. Terra: aqua: aer: t ignis: que est pars liquidior aeris vicina lune. Supra hoc rursum totidem numero: sz nature purioris elementa: vt sit luna p terra quá etheream terrá a philicis diximus noiatam. Aqua sit sphera mercurij. Aer veneris: ignis in sole. Tertius vero elementop ordo ita ad nos cõuersus habeat: vt terrá vltimá faciat: t ceteris in mediũ redactis in terrá definat tá ima q̃ summa postremitas. Jgit sphera martis ignis habeatur: aer iouis: saturni aqua: terra vero aplanes: in qua elisios cápos esse puris animis deputatos antiqtas nobis intelligendũ reliquit. de his cápis aia quũ in corpus emittitur p tres elemẽtop ordines trina morte ad corpus vsq; descẽdit. hec est inter platonis de morte aie quũ in corp9 truditur secũda sñia. Jsta Macrobius ex platonicop dogmate: qui oia. i. totum vniuersum quasi in globum colligit: vt aplanẽ. i. firmamentũ terris ppter firmitatem cõparet: saturnũ aquis ppter frigiditatem planete: t qđ eius genitalibus in aquá delapsis venus nata fit. Jouem aeri pro quo sepe ponitur: vt in Heor. Et iam maturis metuẽter iuppiter vuis. Martẽ autem igni. Est em ardens t igneus igneiq; coloris planeta. Et hoc respiciẽs Boetius. ni fallor: dixit triplicem naturá esse. Qđ aũt dicit duos orbes postea: spectat ad terriam opinionẽ platonis. de qua ibidem Macrobius. Duos vo duas: si quidem ei ipsi partem sicut primi faciunt: sed non eisdem terminis diuidunt mundũ. Ui enim celuz quod aplanes sphera vocitatur partem vnã: septem vo sphe ras que vage vocãtur: t quod ĩter illas t terrá est: terráq; ipsam alteram partẽ esse voluerunt tc. videtur ergo Boeti. hos secutus animam mundi inter duas iam dictas partes mediam dicere. Sed scđm secundam opinionem platonicorum

Liuor.

Terq̃ terna elemẽta.

¶ Da pater augustam menti cõscendere sedem;
De fontem lustrare bonis da luce reperta
In te conspicuos animi defigere uisus.
Disiice terrenæ nebulas & pondera molis;
Atq; tuo splendore mica; tu náq; serenum;
Tu requies tranquilla piis te cernere finis;
Principium uector dux semita terminus idem,

omnia inter se glomerari. In celū terrāq; seris. potius dicā celū accipiēdū esse aerē. sicut volucres celi dicuntur. Et a lucre. In hoc celo qui dicit aer. vite em̄ mortaliū sunt inter aerē et terrā. Ille autem in cō mentario dicitur q; anime quotidie creant: quib⁹ creatis infundūtur corporibus. Nō debet intelligi de potentia materie educunt aut ex traduce re: sed hec theologi disquirāt. Reduci igne. i. inquit ꝓmen tari⁹ charitate: qđ nō absurdū est: q: cum singula vitia infernū mereant: sola charitas in celū ducit. Sz q: cetera platonice dicta sunt: pōt t hoc platonice intelligi. vt auctor sub alijs verbis dicat q; Virg. lib. vj. Eneid. sic dicit. Principio celū ac terras cāposq; liquentes: Lucētemq; globū lune titaniaq; astra Spūs intus alit: totāq; infusa per artus Mens agitat molē: t magno se corpe miscet. Inde hoim pe cudūq; genus viteq; volantum. Et que marmoreo fert mōstra sub equore pontus. Igneus ē ollis vi gor: et celestis origo Seminibus: quātū nō noxia corpora tardāt. Thirrēiq; habitāt artus: moribūda q; membra. Hinc metuunt t. Da pr̄ augustam t. Sicut supra ostendimus: quia interpres exponit au gustam. i. nobilem sedem: non dubium est ipsum legisse angustam non augustaz. sed quid sit angustū supra requires.

¶ Prosa decima tertij libri.

Sactus thomas.

¶ Prosa decima tertii libri.

QVoniā igit quæ sit imperfecti q̄ etiā pfecti boni forma uidisti: nūc demōstrādū reor quonā hæc felicitatis perfectio constituta sit. In quo illud primū arbitror inqrēdū. An aliqd hmōi bonū quale paulo ante diffiniisti: in rer̄ na tura possit existere: ne nos p̄ter rei subiectæ ueritatē cassa cogitatiōis imago decipiat: sed q̄n existat sitq; hoc ueluti qdā oim fons bonor̄ negari neq; Cē em̄ qd perfectum esse dicit id diminutione p fecti iperfectū esse phibet. Quo fit ut si in quolibet gñe impfectū qd eē uideat i eo pfectū quoq; aliqd eē necesse sit. Etem̄ pfectione sublata: unde illud qđ impfectum perhibet extiterit: nec fingi quidē potest. Neq; enim a diminutis inconsummatisq; natura rer̄ cœpit exordiū: sed ab integris absolutis q; procedens in hæc extrema atq; effœta dilab it. Quod si (uti pauloāte mōstrauimus) est q̄dā bo ni fragilis imperfecta felicitas: esse aliquam soli dam perfectamq; non potest dubitari. Boeti. Fir missime inquam uerissimeq; conclusum est. Phi.

QVoniā igit que sit impfecti. Ista est decima pla huj⁹ tertij in qua pbia oñdit vbi va bti tudo sit pstituta: t pmo ptinu ando pbat brītudinē pfectā esse in rerū natura. Secūdo oñdit i q̄ sit vera brītu do: ibi. Quovero. Primo dic. O Boe. qm̄ vidisti in pcedēt⁹ q̄ sit forma impf fecti boni: t q̄ sit forma pfecti boni: nūc reor. i. opinor esse demōstrandū quonā. i. vbi hec pfectio felicitatis. i. perfecta fe licitas. sit constituta. in quo sup. inuesti gando illud arbitror primū esse inqui rendum. An aliquod hmōi bonū perfe ctū quale pauloante. s. octaua prosa dif finisti possit existere in rerum natura: ne cassa. i. vana imago. i. species cogita tionis nos decipiat p̄ter veritatē sub iecte rei. i. existētis. Sed nequit negari q̄n existet i rer̄ natura pfectū bonū t p fecta felicitas: t hoc bonū sit velut fōs oim bonor̄: t tūc pdat ipm esse tali ra tione. In quocūq; gñe est reperire imp fectū in eodē est reperire pfectū: sz in ge nere rerū est reperire iperfectū bonū et imperfectā felicitatē: vt ptz ex p̄cedenti bus ergo in rer̄ natura erit dare pfectā felicitatē. Hāc rationē prractat in lra et dicit. Oē qđ d: esse impfectuz illud phi betur imperfectū diminutiōe. i. ex defe ctu perfecti: quo fit vt si in quolibet ge nere videat esse quid. i. aliquid imperfe ctum: i eo genere necesse sit aliquid esse pfectū: et cū p q: sublata. i. circūscripta pfectiōe nec fingi pōt: vñ illud extiterit. i. eē habeat: qđ phibet i pfectū: neq; em̄ natura cepit exordiū a diminut̄ t incōsumatis. i. ab impfectis: sz natura pcedēs ab ite grīs t absolut̄. i. pfectis dilabit i hec extrema. i. iferiora atq; effeta. i. ifructuosa: ex hoc g̃ accipit maior rōnis. in quocūq; reperit aliqd impfectum in eodem reperitur perfectum. Tūc subiūgit minorem dic. vbi pro sicut pauloante mōstrauim⁹: est quedaz fragilis boni t imperfecta felicitas: t ponit conclusio nē dicens: ergo dubitari nō potest aliquā solidam: q; p et perfectam felicitatem esse: quod concedens Boe. dic. firmissime t verissimile conclusum est. Notandum q; in tēporalibus t sensualibus nō pōt eē summū et pfectum bonū: t quia multi sunt qui non putant esse alia bona p̄ter sensualia: ideo ne aliq̄s putet nullum esse perfectū bonū in rerū natura: pbia primo anteq; ostendat vbi sit situm perfectum bonum: probat ipsum esse. ¶ Notandū q; res subiecta est de qua habetur sermo t cognitio: sed dū co gitamus de re que non est: tunc est cogitatio cassa p̄ter veritatem subiecte rei decipiens nos. ne autē talis cognitio videatur esse summi boni: ideo primo probat ipsum in rerum esse natura. ¶ Nota q; imperfectum non potest esse principium rerum: quia perfectum prius est imperfecto. principio autem non est aliquid prius. ex quo sequitur q; vbi est impfectum: ibi est reperire perfectum. ¶ Nota q; est de uenire ad aliquod perfectum a quo natura incipiens progreditur a posteriora imperfecta: cuiusmo

Summū bonū eē.

di sunt hec inferiora: que dicuntur extrema et effecta: sunt vltima causatorum non causa alijs inferioribus. ¶ Quo vero inquit. Hic philosophia ostendit in quo perfectum bonum siue vera felicitas sit sita. Secundo concludit quoddam corrolarium. Tertio mouet dubitationem. secunda ibi. Sup hec tertia ibi. Atqui hoc quoq; Primo dicit vel ostendit perfectam felicitatem esse in deo constitutā. Secundo ostendit per quem modum sit in deo: ibi. Sed queso. Primo ponit vnam propositionē notam. Secundo ex ea probat intētum: ibi Ita vero. Primo dicit. Jam probatū est q̄ est dare perfectū bonū. quo vero. i. in quo habitet. i. lateat illud perfectū bonū: ita considera. Et tunc subiūgit propositionē. Dis conceptio cōmunis humanorū animorū probat. i. cōcedit deū esse bonū et principiū oim rerū. Et q̄ deus sit q̄dam bonū probat per hoc: quia deo nihil melius excogitari q̄at. i. potest: et q̄s dubitat illud esse bonū quo melius est nihil: q. d. nullus. ¶ Notandū q̄ deū ee principiū omniū rerū omnes cōcludūt. sed quia pythagorici duo posuerūt esse principia rerū: vnum bonū aliud malū. ne ergo aliquis occasione huius negaret deum esse bonū: ideo hoc pbat ex eo q̄ nihil potest melius excogitari deo: vnde dicit beatus Augusti. in lib. de doctrina christiana. Oēs latine lingue scientes cum aures eorū sonus tetigerit quo profertur deus: mouētur ad cogitandū excellentissimā quādam immortalem naturam: ita autē cogitatur deus vt aliq̄d quo nihil sit melius. Ita vero bonū esse deū ratio demonstrat &c. Hic probat intentū q̄ beatitudo siue pfectū bonum sit situ in deo tali ratione. Perfectū bonū est vera beatitudo sed deus est perfectum bonū: ergo deus vel in deo est vera beatitudo. vnde dicit in littera. Ratio ista demōstrat deū esse bonū vt conuincat. i. ineffabiliter cōcludat in eo esse perfectū bonū: nā nisi deus sit tale scz pfectū bonū: nō poterit ee principiū omniū rerū. si em̄ nō sit pfectū bonum: erit aliquid prestantius eo possidens perfectum bonum. namq; pro q: omnia perfecta claruerunt. i. manifesta sunt esse priora min⁹ integris. i. imperfectis quare ne ratio procedat in infinitum: cōfitendum est summū deum esse plenissimū summi et perfecti boni: et sic patet minor rōnis scz: q̄ in deo est perfectum bonum. nunc probat maiorem di. Scz cōcessim⁹. i. pbauim⁹ nona psa pfectū bonū esse verā beatitudinem: igitur restat cōcludere q̄ necesse est verā btitudinē sitā esse in summo deo. Cui boe. consentiēs ait. Accipio. i. cōcedo inquā: nec ē qđ vllo mō queat cōtradici. ¶ Nota q̄ si deus nō esset pfectū bonū: scz imperfectū pcederet in infinitū sic arguendo. Deus vel est pfectū bonū vel imperfectū: si pfectū habet ppositū. si imperfectū: ergo erit aliquid prius eo: cū pfectū sit prius imperfecto. Illud ergo prius vel est perfectum bonū vel imperfectū: si pfectū illud erit deus: et habetur ppositū. Si imperfectū est aliq̄d prius eo: cum perfectū sit prius imperfecto. Iterū queritur de illo priori. vel est pfectū bonū vel imperfectū: et sic procederetur in infinitū: vel dabitur deū esse pfectū bonū. et hoc innuit in lra cū dicit. Quare ne in infinitū ratio procedat. ¶ Sed queso te inquit. Hic pbia ostēdit p quēmodū vera beatitudo sit in deo: q: nō est in deo tanq̄ aliquid distinctū ab ipso: sicut accidens a subiecto: sed est idem cum ipso. quod pbat quatuor rationibus. secūda ibi. Postremo. tertia ibi. Respice inquit. Primo pmittit intentū suum cū quadam diuisione cuius mēbra improbat dic̄. O boe. queso te vide q̄ id sancte. i. firmiter et inuiolabiliter pbes: qđ diximus summū deū esse plenissimū summi boni: et dic̄. Boe. Quonāmodo sup. hoc pbat: tūc ponit pbia diuisionē di. Presumas. i. putas ne hunc patrem oīm rerū accepisse extrinsecus illud summum bonum: quo perhibetur esse plenus: vel presumas ita naturaliter habere a se illud bonum quasi cogites diuersam esse substantiam dei habentis: q̄ p et beatitudinis habite: et tunc improbat mendacium. Primo q̄ deus non accepit summum bonum ab extrinseco dicēs. Nam si putes bonū quod in deo est extrinsecus acceptum; tunc tu possis. i. potes estimare esse prestantius; id est melius illud bonum

¶ Quo uero inqt habitet: ita considera. Deū rerū oīm principē bonū esse cōmunis humanorū conceptio pbat animorū. Nā cū nihil deo melius excogitari queat: id quo melius nihil est bonū eē qs dubitat? ¶ Ita uero bonū eē deū ratio demōstrat: ut perfectum quoq; i eo bonum esse cōuincat. Nā ni si tale sit: rerū omniū principium esse non poterit. Erit em̄ eo præstantius aliquid perfectū possidens bonum quod hoc prius atq; ātiquius esse uidea tur. Oia namq; perfecta minus integris priora esse claruerunt. Quare ne in infinitū ratio pcedat cōfitendū est summum deū: summi pfectiq; boni eē pleniſſimum. Sed pfectum bonū uerā esse btitudinē constituimus. Verā igitur beatitudinē in summo deo sitā esse necesse est. Boe. Accipio inquā: nec est qđ cōtradici ullomodo queat. Phi. ¶ Sed quæso inquit te uide q̄ id sctē atq; inuiolabiliter probes: q̄ boni summi summum deū diximus eē pleniſſimum. Boe. quo nā inquit modo? P. Ne hunc rerum oium patrē illud summū bonum quo plenus esse perhibet uel extrinsecus accepisse: uel ita naturaliter hr̄e p̄sumas: quasi habētis dei habitæ q̄ btitudinis diuersam cogites esse substātiā? Nā si

extrinsecus acceptū putes pstātius id qđ dederit eo qđ acceperit existimare possis/sed húc eē rerū oim pcellētissimū digníssime cōfitemur. Quod si natura qdē ineſt/sed rōne diuersum cū de rerū principe loq̄mur deo/fingat q pōt qs hæc diuersa cōiūxerit ¶ Postremo qđ a qualibet re diuersum ē: id nō ē illud a quo itellgit eē diuersum. Quare q đ a summo bono diuersum ē sui natura/id summū bonū nō est.qđ nephas ē de deo cogitare.quo nihil constat eē pstātius. ¶ Oīno em̄ nullius rei natura suo principio melior poterit existere.quare quod oīm principiū sit;id etiā sui substātia summū eē bonū ueríssima rōne cōcluserim. Boe. Rectíssime inquā. P.Sed summū bonū btitudinē eē cōcessum ē.Boe. Ita est inquā.P.Igitur deū inqt eē ipsam btitudinē necesse est cōfiteri.Boe. Nec ꝓpositis inquā priorib⁹ refragari q̄o.Et ab illis hoc illatū cōsequēs esse pspicio.Phi. ¶ Respice inqt an hinc quoq; idē firmius approbet q duo summa bona q̄ a se diuersa sint/esse nō pñt.Etem̄ q̄ discrepant bona nō esse alterū qđ sit alterū liq̄t/quare neutrū poterit eē pfectū/cū alterutri alterū deest/sed qđ pfectū nō sit id summū nō esse manifestū est/nullo mō igit q̄ summa sunt bona ea pñt eē diuersa. Atq & btitudinē & deū summū eē collegimus/quare ipsam necesse

extrinseco vel ineſt sibi naturaliter:si ab extrinseco aliqđ erit pstātiꝰ et nobiliꝰ deo qr dās summū bonū pstantiꝰ ē recipiēte ipm.si aūt ineſt naturaliter vl tanq̄ idem sibi vel ad tāq̄ diuersum ab ipso:si tāq̄ idē sibi habeť ꝓpositū: si tāq̄ diuersum ab ipso erit aliqđ ꝑius q ista diuersa cōiūxit.tale aūt fingere ē difficile. ¶ Postremo qđ a q̄libet.Hic pbia ponit secūdā rōnē q summū bonum i deo nō differt ab ipo.t est rō talis. Illud qđ est diuersum ab alio nō est illud a q̄ est diuersum si q̄ summū bonū esset diuersum a deo: deꝰ nō eēt summū bonū qđ nephas est dicere.vñ di.in lra. Postremo illud qđ est diuersum a q̄libet re illud non est illud a q̄ videť esse diuersum: q̄re qđ sui natura diuersum est a sūmo bono illud nō est summū bonū:si igitť summū bonū ita sit in deo q ꝑm naturā est diuersum ab eo:sequitť q deus nō sit summū bonū: qđ nephas est cogitare de eo: q̄ nihil ꝓstat esse pstātius. ¶ No.si aliqđ esset in deo diuersum ab ipo:deꝰ eēt cōpositꝰ t nō essentie simplicis:qđ est falsum. Itē qđ est in deo diuersum ab ipo vel est accidēs vel ps eius:nō accidens q: deꝰ nō est subiectū alicuiꝰ accidenť: si est ps eius cū ps ꝑcedat totuz: aliqđ erit ꝑius deo quod est falsum. ¶ Oīno em̄ nulliꝰ rei natura. Hic pbia ponit tertiā rōnē q̄ talis ē. Illud qđ est ꝑncipiū oīm rerum formaliter est summū bonū: q summo bono non pōt esse ꝑncipiū:sed deꝰ est ꝑncipiū oīm rerū: g̊ formaliter est summū bonū. summū aūt bonū est btitudo: g̊ deꝰ formaliter ē sūma btitudo. vñ di.i lra. Oīno.i.gñaliter nulliꝰ rei natura poterit existere.i.eē melio: suo ꝑncipio: q̄re qđ oīm sit ꝑncipiū sic deꝰ.illud etiā ꝓcluserim verissima rōne summū eē bonū sui substātia.i.p sui substātiā. cui assentiēs Boe.dicit rectíssime inquā ꝓcluſum est.s̄z sūmū bonū eē btitudinē ꝓcessum ē. Dicit boe.t ita est inquā. Cōcludit g̊ pbia. Itē necesse ē deū ꝓfiteri ipam btitudinē. Dicit boe. Nec q̄o refragari.i.resistere priorib⁹ ꝓpositis.i.ꝑmissis:t ego pspicio ꝫ illatū esse ꝓsequens ab illis.i.ab illa. ¶ No.q ꝑncipiū oīm rerū opz esse summū bonū substātialiter:q si aliqđ aliud a ꝑncipio eēt summū bonū substantialiter sicut aliqđ ꝑncipiatū. sequitť q ꝑncipiatū sit nobilius suo ꝑncipio. Nā bonū substātialiter nobiliꝰ est bono accidentaliter. Itē si ꝑncipiū nō est bonū substātialiter:sed accidētaliter cū oē qđ est tale p accidens reducatť ad aliqđ tale p se:tunc ꝑncipiū reduceretť ad aliqđ:t p ꝓns nō esset ꝑncipiū. ¶ Respice inqt an hinc. Hic ponit quartā rōnē q btitudo in deo nō differt ab ipso:si btitudo differt a deo cuz vtrūq; tā deꝰ q̄ btitudo sit summū bonū:essent duo summa bona quoz vnū nō esset alterū t cū vnū defit alteri neutrū erit pfectū t summū bonū,q: pfectū est cui nihil deest. g̊ necesse est btitudinē esse idē cū deo.vñ dicit in lra. O Boe.respice an hinc qđ mō dicā illud qđ ꝓbatū est firmiꝰ approbet duo summa bona esse nō pñt q̄ sint a se diuersa. Etem̄ liquet.i.manifestū est:q bona q̄ discrepāt nō eē alterū sup.eoz bonoz qđ sit alterū:quare cum alterū deest alterutri.i.quare cum defit alterum alteri: neutrū poterit esse pfectum:cū pfectum sit cui nihil deest.sed manifestum est illud nō esse summū bonū qđ non est perfectum.igitur nullo modo possunt esse diuersa ea q̄ sunt summa bona. Atqui ꝑ certe deum t beatitudinē collegimus esse summū bonū:quare necesse est ipam naturā que sit diuinitas idest naturā dei esse summā beatitudinē.qđ Boe. approbat dicēs. Nihil verius est ipsa re:nec ratiocinatione ipsa firmiꝰ nec deo digniꝰ ꝓcludi pōt. ¶ Notandū ex quarto topicoz id qđ ꝑ supabundātiā

ō: vnisoli cōuenit. ¶Cum igitur summū bonū dicaᷓ ꝑ superabūdantiā: nō erūt duo summa bona. Itē si essent duo summa bona vel essent eiusdē speciei vel differrent specie: si eiusdē speciei: erunt equaliter ꝑfecta: ꝛ vnū erit supfluū. si differūt specie: vnū erit ꝑfectius altero: q: ipossibile est duas species esse equaliter ꝑfectas. sed qꝺ est impfectꝰ nō est summū bonū: ꝯ nō sunt plura summa bona. ¶Super hec igitᷓ inquit. Hic pbia ꝯcludit ex dictis quandam ꝯclusionē cozrelariā di. Sup hec scz predicta ego tibi dabo cozrelariū. i. ꝯclusiōz cozrelariā: ita scilz sicut geometre aliquid solent demōstratis suis ꝓpositis inferre: q̄ illata ipi vocāt porilmata. i. aptōes ꝛ tunc ponit cozrelariuz ꝙ oīs beatus est deus. qꝺ sic infert. q: adeptiōe beatitudinis fiūt hoīes bti. btītudo vo est ipsa diuinitas: vt ꝓbatū est: manifestū est hoīes beatos fieri adeptiōe diuinitatis: sed sicut adeptione iustitie fiunt hoīes iusti: ꝛ adeptione sapiētie fiūt sapientes: ita necesse est adeptiōe diuinitatis: esse btōs siue deos. Igitᷓ oīs beatus est deꝰ sed natura quidē vnus deus est ꝛ nō plures. participatiōe vo nihil ꝓhibet plures deos eē. Hāc ꝯclusionē cōmendās Boe. di. Et pulchrū inquā hoc scz qꝺ mō ꝯclusisti atq; p̄ciosum: siue porisma siue cozrelariū mauis. i. magis velis ipm vocari. ¶Notandum ꝙ oīs btūs est deus. Hoc ꝓbatur ex hac sic. Hoīes sunt beati adeptiōe beatitudinis sed btītudo est diuinitas: ꝯ hoīes fiunt beati adeptione diuinitatis scz adeptione diuinitatis aliquis efficit deus: ergo oīs beatus est deꝰ. Uel pōt sic argui. Adeptione diuinitatis aliquis efficitur deus: adeptione diuinitatis aliqs efficitur beatus: cū diuinitas sit idē cuz btītudine: ergo oīs beatꝰ est deꝰ. ¶Nota ꝑm Hug. porus porī est subtile foramen in cozpore ꝑ qꝺ sudor emanat. In de porisma porisinatis. i. apertio vel illuminatio sensus. dicūtur etiā porismata regule quas geometre ꝓponunt ad aliqꝺ ostendendū eo ꝙ aperiant ꝛ illuminent mentē lectoris. ꝛ ipse allegat Boetiū in hoc libro de hoc noīe porisma. ¶Nota ꝑm Hug. a corona venit cozonariū qꝺ est premiū victorie vel premiū belli vel certaminis. s. cozona vel aliqd aliud. vel cozonarium est: vnde aliqs meretur honorem vel adipiscitur cozonā. ꝛ etiā allegat Boe. in hoc loco de hoc nomine cozonarium: sed cōiter noiaᷓ cozrelariū. ꝛ est cozrelariū ꝯclusio sequens ex premissis. ¶Nota aliquis diceret. Si oīs beatus est deus cum plures sint beati: plures erunt diī. Respōdet boetius ꝙ vnus est deus naturaliter ꝛ essentialiter: sed participatiue: scz participatione virtutis ꝛ immortalitatis possunt esse plures diī. Unde psalmus. Ego dixi dii estis ꝛ filii excelsi omnes. Item innuit pbs. ii. Meta. vbi sic concludit. Non valet pluralitas p̄ncipum: sit ergo vnus p̄nceps ꝑm naturā ꝛ essentiaz. ergo dicit Seneca. Uir speculatiuus est quasi deus in humano cozpore hospitatus. Ꝓ quo vlterius notanduz ꝙ deus est quadruplex. Aliquis est deus nūcupatiue: vt idolum. Alius vsurpatiue: vt demones cultum dei sibi vsurpantes: vt dicit scriptura. Dēs diī gentium demonia. Tertius participatiue. vt hoīes beatitudinem participantes. Quartus deus natura habens essentie eternitatem: īmutabilitatem ꝛ cōmunicabilitatem. Primis tribus modis possunt bene esse plures diī: sed non quarto modo. Ultimo nota deitatem siue diuinitatem participare: nō est nisi īmortalitatem: impassibilitatē: subtilitatē ꝛ agilitatem adipisci. Nā mortale additum nobis sepat nos a diīs vt dicit Porph. ergo adeptiōe īmortalitatis erimus diī. Atqui hoc quoq; pulchrius. Hic pbia monet circa predicta quādam dubitationē. Secundo soluit eam ibi. Cuius discretione. Primo dicit. Ex quo dicis hoc cozrelariū est pulchrū. Atqui pro certe hoc qꝺ iam dicā nihil pulchrius: quod ratio persuadet esse annectendū his scz supradictis: ꝛ dicit Boe. quid est pulchrū illud: dicit pbia. Cum beatitudo videatur etiam multa cōtinere dubitatur vtrum hec omnia cōiungant. i. constituant veluti vnum cozpus beatitudinis quadam varietate partium: an sit aliquid eozum quod compleat substantiam beatitudinis ad quod cetera referanᷓ. Tunc Boetius petit hāc questionē magis elucidari dicens. Uellem inquit vt patefaceres illud qꝺ queris commemoratione ipsarum rerum supple explicando; ꝛ philosophia condescendens Boetio queric

Oīs beatꝰ ē deꝰ.

Porus

Cozonariū.

Deus.

est summā eē beatitudinē q̄ sit summa diuinitas.

Boe. Nil inquā nec re ipa ueriꝰ nec rōne firmiꝰ nec deo dignius concludi pōt. Phi. ¶Sup hæc igitᷓ inquit ueluti geometræ solēt demōstratis ꝓpositis aliqd inferre q̄ porismata ipsi uocāt. Ita ego quoq; tibi ueluti corollariū dabo. Nā qm̄ beatitudinis adept iōe fiūt hoies bti: btītudo uero est ipa diuinitas diuinitatis adeptiōe fieri btōs manifestum est. sed uti iustitiæ adeptiōe iusti sapiᷓtiæ sapientes fiunt ita diuinitatē adeptos deos fieri sifi rōne necesse est. Oīs igitᷓ btūs deꝰ sed natura qdē unꝰ ptici patiōe uero nihil phibet eē q̄plurimos. Boe. Et pulchrum inquā hoc: atq; p̄ciosum siue porisma siue corollariū uocari mauis. P. ¶Atq; hoc quoq; pulchrius nihil est qd his annectēdum esse rō psuadet Boe. Quid inquā? Phi. Cū multa inqt btītudo continere uideaᷓ. utrū ne hæc oīa ueluti unū corpus beatitudinis quadā partium uarietate cōiungantur An sit eoz aliquid qd btītudinis substātiā cōpleat: ad hoc uero cætera referantur? Boe. Vellem inquā id ipsarū rerū cōmemoratione patefaceres

Phi. Nõne inqt btitudinẽ bonũ esse cẽsemus? Boe. Ac summũ qdẽ inquã. Phi. Addas inqt hoc oĩbus licet. Nã eadẽ sufficiẽtia summa: eadẽ summa potẽtia: reuerẽtia quoq; claritas & uoluptas btitudo eẽ iudicaf. Boe. Quid igif. Phi Hæccine oĩa bona sufficientia potẽtia cæteraq; ueluti quædã btitudinis mẽbra sunt: an ad bonũ ueluti ad uerticem cũcta referunt? B. itelligo iquã qd inuestigãdũ pponas: sed qd cõstituas audire desidero. P. Huius rei discretionẽ sic accipe. Si hæc oĩa btitudinis membra forẽt a se quoq; inuicẽ discreparẽt. Hæc est enĩ partiũ natura ut unũ corpus diuersa cõponãt. B. Atq hæc oĩa idẽ eẽ mõstrata sunt. P. Minime igif mẽbra sũt: alioquin ex uno mẽbro beatitudo ui debit esse coniũcta: qd fieri neqt. Boe. Id quidẽ inquã dubiũ nõ est: sed id quod restat expecto. Phil. ¶ Ad bonũ uero cætera referri palam est. Idcirco enĩ sufficientia petit: qĩ bonũ esse iudicat. idcirco potẽtia: quoniã id quoq; esse creditur bonum. idem de reuerentia claritudine iucunditate cõie

Nõne eẽsemus btitudinẽ eẽ bonũ: dicit Boeti⁹. Certe summũ bonũ. cui pbia. licz. i. licitũ est addas hoc sczsummũ oĩbus hĩs. nã btitudo est summa sufficiẽtia: eadẽ est summa potẽtia: ⁊ iudicat eẽ summa reuerẽtia: claritas et voluptas. dicit Boe. Quid igitur sup. estimas esse dicendũ? ℟ñdet pbia: hęccine. i. nunq̃d hec oĩa sczsufficiẽtia potẽtia: q̃ ꝑ et cetera sunt veluti quedã mẽbra btitudinis: an cuncta referũtur ad bonũ veluti ad verticẽ. i. tanq̃ ad summã rationem appetendi oĩa alia. Tũc Boeti⁹ fatet se intelligere q̃stionẽ: ⁊ pstolari ei⁹ solutionẽ dicẽs. ¶ Intellígo q̃d ꝑponas inuestigandũ: sed desidero audire q̃d constituas. i. diffinias questionẽ dissoluendo. ¶ Notãdũ q̃ q̃stio quã pbia mouet est ista. Utrũ pdicta q̃nq̃ sczsufficientia: reuerẽtia ⁊c. constituãt btitudinẽ sicut diuersa mẽbra vnũ corpus: vel vtrum oĩa sint eadẽ et referãtur ad aliq̃d vnũ: scilicet ad bonũ: qð ratio sit appetendi oĩa ista. ¶ Notãduz q: in btitudine est summũ bonum: ⁊ in beatitudine est sufficiẽtia: reuerentia: gloria: ⁊ iocũditas: ideo quẽritur an ista sint in beatitudine tanq̃ diuersa: aut ad vnum relata: sczad bonum ratione cuius appetuntur. ¶ Nota ad primam partem questionis debet responderi q̃ non: quia membra vnum corpus constituentia debent esse inter se diuersa vt statim ꝑbabitur in littera sequenti: sed illa quinq̃ sunt vnum vt probatum est: ergo nõ possunt esse partes beatitudinis constituentes ipam sicut membra vnum corpus: etiam si sic sequeret q̃ beatitudo seu deus nõ esset omnino simplex: quod est impossibile. ¶ Cuius rei discretionem. Hic philosophia solvit questionẽ: et primo ondit q̃ ista quinq̃ nõ sunt partes ⁊ mẽbra btitudinis. Scõo ondit q̃ oĩa referãtur ad bonum: ibi. Ad bonum vero. Primo intẽdit talẽ rationẽ. Mẽbra ꝯstituentia aliq̃d vnũ adinuicẽ debẽt esse diuersa: sed ista oĩa quinq̃ sũt idẽ: ergo nõ sunt mẽbra ⁊ partes btitudinis. Vñ dicit in lra. Cui⁹ rei sup. posite in q̃stione sic accipe discretionẽ. i. discretã solutionẽ. Si hec oĩa forẽt mẽbra btitudinis: tũc discreparẽt ad seinuicẽ. Hec enĩ est natura partiũ: vt diuersa cõponant vnũ corpus. ℟ Respondet Boe. Atq̃ pro certe hec omnia q̃nq̃ mõstrata sunt idem esse supplei nona prosa. Infert pb a. Igitur minime sunt membra beatitudinis: sed si in eis soluetur ratio membri: omnia erunt vnũ mẽbrum: et tunc sequitur beatitudinẽ cõponi ex vno mẽbro quod est impossibile: ⁊ hoc est quod dicit. alioquin: id est si aliter dicatur quod non sunt membra: sed vnum membrum: videtur beatitudo esse coniuncta ex vno membro quod fieri nequit: ⁊ dicit boetius. Id quidem quomodo conclusum est non est dubium: sed illud quod restat de veritate alterius ptis questionis expecto. ¶ Nota q̃ beatitudo est diuinitas vt prius visum est: et quia diuinitas est omnino simplex ⁊ indissolubilis ex nullo potest esse constituta. cum enim constituens sit prius cõstituto esset aliquid prius deitate quod absurdum est: ergo beatitudo non potest esse constituta ex pluribus membris vel ex vno mẽbro. ¶ At bonum vero ⁊c. Hic philosophia ostẽdit q̃ omnia referantur ad bonum tanq̃ ad causam propter quam appetuntur. Secundo ex dictis deducit quasdam conclusiones superius probatas vt melius intelligant: secũda ibi. Cuius vero causa. Primo dicit. Palam est cetera scilicet quinq̃ supradicta ad que omnia appetenda reducuntur ipsa referri ad bonum: idcirco enim petitur. id est accipitur: sufficientia: quia bonum esse iudicatur: idcirco potentia petitur: quia id etiam creditur esse bonum. idem licet coniectrare: id est iudicare de reuerẽtia: claritudine id est claritate et iucunditate. ⁊ sic vniuersaliter concludere q̃ bonum est summa: id est ꝓfectio ⁊ causa omnium expetendorũ. i. desiderandoz. qð declarat ꝑ signũ dicẽs. Illud enĩ qð neq; in re neq; in similitudine. i. apparẽtia vllum bonum retinet in se illud nullo modo potest expeti. i. desiderari: ⁊ per contrariũ illa que non sunt bona natura. i. ex natura: tñ si videant. i. appareãt esse quasi vera bona sint: appperunt: quo fit vt bonitas iure credat esse summa atq; causa oĩm expetẽdoz. ¶ Notãdũ q̃ bonũ est causa oĩm desiderãdorũ: quia deficiẽte ratione boni in aliquo siue sit bonum fm apparẽtiã siue existẽtiã tollitur ratio appetibilis: posita vero ratione boni in aliquo: siue secundum apparentiam ipsum est appetibile: propter quod dicit Aristotel. iij. de anima. Mouet enim appetibile hoc quidem bonũ: hoc aũt apparẽs

Bonũ.

bonū. Cui⁹ vo causa. Hic ex dictis pbia deducit qsdā ꝯclusiones pus ꝓbatas: vt meli⁹ intelligāt: et sunt due. Prima est ꝙ bonū ⁊ bitudo sūt idē. Scda ꝙ de⁹ ⁊ bonū idē sunt: deducēs ꝯ ꝓmā cōclusionē dicit. Illud maxie videt optari cui⁹ causa qdē aliqd expetit. i. desiderat: vt sit causa salut. i. sanitat qspiā. i. aliqs velit eqtare nō tā. i. tm desiderat motū eqtādi ꝙ. i. quātū desiderat effectū salut. i. sanitat. Cū igit oīa petant. i. appetāt gra boni: illa nō pti⁹ desiderant ab oīb⁹ ꝙ ipm bonū: sz nos ꝯcessim⁹ bitudinē eē ꝓpter quā cetera optant: quare sola bitudo tāꝙ finis oim alioꝝ desiderat Ex q liqdo. i. manifeste apparet eē vnā atq eādē substātiā ipsi⁹ boni ⁊ bitudinis. Boeti. assentiēs isti deductioi dicit. Nihil video cur qspiā possit dissentire. ¶ No. quoꝝ ꝓpetas p se ē eadē necesse est illa eē eādē. Cū igit bonū ⁊ bitudo habeāt vnā ⁊ eādē p se ꝓprietatē: erunt eadē. Nā p se ꝓprio ē bitudini ꝙ oīa ꝓpter eā desiderantur. Silr illa ꝓprietas est boni: ꝙ oīa appetunt qz bona. ꝯ bonū ⁊ bitudo sunt idē. ¶ Notādū ꝙ illud magis appetitur: cuius causa aliqd appetitur qz illud ꝓpter qđ aliqd appetit pus est in causādo motū desideriꝭ ꝙ illud qđ appetitur ꝓpter aliud: qz causa pmaria pus influit ꝙ scdaria. ⁊ iō illud ꝓpter qđ aliqd appetit pus influit desiderio ꝙ illđ qđ appetit ꝓpter aliud sicut finis plus influit ꝙ ordinata in finē: ⁊ b declarat p exēplū in lra de sanitate: q plus appetit ꝙ actus equitādi facit⁹ ꝓpter sanitatē. Sz deū. Hic pbia ex ꝯclusiōe pus ꝓbata deducit scdaz. s. deū et bonū eē idē fm substātiā ⁊ dic. Sed mōstrauim⁹ deū: q p ⁊ verā bitūdinē esse idē atqz vnū: dicit Boe. Ita ē inquā Ex quo ꝯcludit pbia di. Igit secure licz cōcludere substātiā dei esse sitā i ipso bono nec vsq alio. i. alibi. ¶ Nota ꝙ ex pma ꝯclusiōe infert scda: accipiēdo pmā condusionem ꝓ maiorē arguēdo sic. Bonū et beatitudo sunt idem fm substantiā: sed de⁹ est vera beatitudo: ergo deus et bonum sunt idem fm substantiam.

Ascen. Quoniā igit ⁊c. Quoniā hec felicitas pfectio. Satis inusitate ponit quoniā ꝓ in quo. Nā quonā potiꝰ esset ad qđ: cui nō quadrat hec dictio ꝯstituta. Est ergo. nā in q. Sicut postea. Quo vo ⁊c. in quo: vt sit vo ꝓ sz: quo. i. i quo habitet ⁊c. Ne hūc rerū. Ne trib⁹ modis accipi posse manifestū est. Aliqn em valet certe ⁊ scribit cū diphthōgo: vt apud comicū. Nae ego infelix hō sū. ⁊ apd Persi. Nae mihi polydamas ⁊ troiades labeonē Protetulerint. Aliqn est phibitiuū: et est vt nō: cū optatiuo frequēter vt ne facias: vel accipit ꝓ nō cū impatiuo: vt ne nega: ne seui: ne pete. Ex his duob⁹ ꝓponit. Tertio mō accipit ꝓ an: ⁊ tūc est subiūctiui ordinis: vt q teneār: nā incultā videt hoies ne fere ne. Or ergo hic ꝓponit: accipiēdū scdo mō est: nec ponit dubitationē iter mēbra: sz prohibet ambo presumi. Est autē ꝓsumere rem tanꝙ notā assumere. q. d. sit ꝓsupponere vel priusꝙ cōcedat capere. In vulgari aūt significatione: que est nimiū sibi vendicare aut attribuere dicī apud doctos reperies: q dicere soliti sunt. hic sibi multa sumit. Sumim⁹ eē p nos nullo dāte: accipimus ab alio. Ordo igitur est. Ne ꝓsumas. i. noli ꝓsumere. i. ꝓsupponere ⁊ tanꝙ ꝓbatū assumere hūc prem oim rerū vel accepisse extrinsecus. i. ab aliquo ꝙ a se illud summū bonū: quo phibet esse plen⁹: vel ipsum habere illud ita. i. taliter naturaliter quasi cogites. i. putes substantiā dei habētis ⁊ bitudinis habite eē diuersam.

Presumo. Sumo: Accipio.

Refragor. Refragari cōponit a re ⁊ fragor qđ nō est frequēs verbū. Est aūt refragari dissentire et non dare vocē aut assensum suū petēti: sicut ecōtrario. Suffragari est annuere: assensum dare ⁊ vocē in electione alicui⁹: aut illi quouis pacto p fauorē cōsulere. vñ suffragiū dictū est qđ etiā ꝓ intercessione sctoꝝ: immo etiam pro pcibus quas pro suffragio eorum impetrando fundimus nonnulli accipiunt.

Refragor. Suffragium. Scūs thomas

Vc omnes pariter venite captī. Istud est metrum decimum⁹ huius tertij: quod dicitur valenticum ab inuentore: et est hendecasyllabum constans ex spondeo et dactilo et duobus vel trib⁹ trocheis: q vltimo loco pōt poni spon

¶ Metrum decemū tertii libri.

Vc omnes pariter uenite capti.
Quos fallax ligat improbis catenis
Terrenas habitans libido mentes.

deus vel trocheus.in quo metro pbia postea ostendit in quo sit summa btitudo hoiat ad istã btitudinem pueníre di. Omnes capti quos fallax libido.i.fallax delectatio habitãs.i.possidẽs terrenas mentes:ligat improbis catenis.i.vitiosis cupiditatib⁹.venite pariter huc.i. ad summũ bonũ qđ est situm in deo. Tunc oñdit vtilitatẽ veniendi ad illud bonũ dicens. Hic.i.in isto bono qđ est de⁹ erit vobis requies laborũ:cum ipse sit premiũ in hac vita laborantium: hic est portus.i.securitas manens placida quiete: hoc est asylum.i.domus refugii vnum.idest solum: quia tantum ad deũ est refugium:patens. idest apertũ miseris.tunc cõparat illud bonũ ad bona tẽporalia ostẽdẽs bona tpalia esse dãnosa q:sui cupiditate obtenebrant animã di. Quicqd donat tagus fluui⁹ iste aureis suis arenis: quicqd donat hermus fluui⁹ rutilãte.i.splẽdente sua ripa: aut indus fluuius a quo dr india: ppinquus calido orbi:q: vicin⁹ torride zone: indus inquã cõmiscẽs lapillos virides.i.smaragdos candidis.i.margaritis sup.oia illa nõ illustrant: aciez sup.mẽtis:sed magis cõdunt.i.inuoluũt cecos aios in suas tenebras.i.ignorantias veri boni: hoc scz bonũ tpale quicqd.i.qđcũqꝫ placet:qꝫ pet excitat mẽtes ad cupiditatẽ: illud tellus aluit infimis cauernis.i.pfundis:q: in pfundo terre gignũtur metalla ꝛ gẽme. Tũc oñdit vtilitatẽ boni qđ est de⁹: in quo est vera btitudo di. Splendor.i. btitudo splẽdens quo splẽdore regit celũ:ille vitat obscuras ruinas aie:q: splẽdor ꝛ obscuritas nõ cõpatiunt in eodẽ.qsquis ergo poterit notare.i.notã habere hãc lucẽ:ipe negabit .i.nõ curabit cãdidos radios phebi.i.solis. ¶ No. ppter litterã qꝫ asylũ fm hug. dr dom⁹ refugii quã romulus fecit:ab a qđ est sine ꝛ sylon qđ est tact⁹ quasi sine tactu.q:nõ erat phas ibi aliquẽ tãgere vel offendere. ¶ No. fm illđ lib. ethy. Tagus est fluui⁹ quẽ carthago hispanie sic nũcupauit er quo pcedit copiositas arenis auriferis:ꝛ ob hoc pre ceteris fluuiis hispanie est preclar⁹. ¶ No. fm hugu. qꝫ hermus est fluui⁹ asie q̃ cãpos smirneos secat fluctib⁹ ꝛ est plen⁹ aureis arenis. Indus aũt fm Isido. ẽ fluuius orientis q̃ rubeo mari excipit:a quo india nuncupat abũdans margaritis ꝛ smaragdis.

Hic oẽs.carminis huius legẽ supra vidisti nõ tñ putarẽ eẽ monocolon.i.vni⁹ mẽbri:sz dicolon: q: pter scõm vsum iuenies alternatim post vsuz cõpositũ ex spõdeo dactilo ꝛ trib⁹ trochaeis: aliũ cõpositũ spõdeo trocheo dactilo ꝛ duob⁹ troeheis. Est ergo prior vsus phaleti⁹.scõs sapphicus:sz vterqꝫ hẽdecasyllab⁹.i. vndecim syllabarũ. Asylũ:vt docet Tortellius cũ y greco et vnico l scribit. ꝛ apud nos significat intemeratũ. Nã cõponit ab a qđ est sine ꝛ sylo trahо: eo qꝫ locus erat abs quo neminẽ p vim trahere licebat.fuit primo athenis cõstructũ:deinde etiaz rome a romulo: vt plurimi autores sunt. Tagus fluui⁹ est lusitanie toletũ radẽs:qui vt ait Pli. ppe hispaniã:carthagiem: ob arenas auriferas ceteris eiusdẽ regionis oibus antefert. Hermus fluui⁹ est lydie qui arenulas aureas ducit.vñ Vir.geor.iij. Atqꝫ auro turbidus herm⁹. Et teste herodoto li.j.apud sardos fluit: que ciuitas fuit in lydia ꝛ creti regia. Infimis tellus aluit.i.pduxit ꝛ educauit infimis cauernis suis. hoc de auro verũ est ꝛ reliquis metallis nõ de lapillis:qui in terra semp nascunt. Cetera nota sunt.

Asentiez inquã: cuncta eñ firmissimis nexa rõnibus cõstant. P. Tum illa. Quãti inquit æstimabis si bonũ ipm quid sit agnoueris. B. Infiniti inquã. siqdẽ mihi pariter deum quoqꝫ qui bonũ est cõtingat agnoscere. Philo. Atqui hæc uerissima inquit ratione patefaciã: maneant modo quæ pauloante conclusa sunt. Boetius. Manebunt. Philosophia.

Tagus

Hermus

Asentio: inquã. Ista est.xj.pa Sctus
sa huius tertij in qua phia indu thomas
cit Boe. in cognitionẽ quorũ
dã que prius fassus fuit ignorare. s. qs sit finis oim rerũ ꝛ qb⁹ guber
bernaculis mũdus regatur. Primo du
cit ipsum in cognitionem primi. scdo in
scdi. in sequẽti psa. Primo phia inuesti
gat diffinitionẽ boni. scdo ex hoc ostẽdit
qd sit finis oim rerũ. ibi: Et ille minimũ
Primo pmittunt quedã. Scdo phia ag
gredit pposituz. ibi. Nõne inqt. Primo
Boe. assentiens dr. Assentio: inquã. s. iã
dictis. Cũcta eñ cõstãt nera firmissimis
rõnib⁹:q: demõstratiuis:ꝛ phia inquit:

¶ Prosa undecima tertii libri.

Quāti.ſ.precij eſtimabis ſi agnoueris q̄d ſit ipm bonū? Rñdet Bo. Infiniti.ſ. precij inquā eſtimabo. ſiquidē mihi pariter contingat agnoſcere deū qui bon⁹ eſt: dicit pbia. Atqui pro certe hoc patefaciā ve riſſima rōne: maneāt. i. cōcedant: mō .i. tm̄mo que ꝓcluſa ſunt pauloante. Et dicit Bo. manebūt ſine oi cōtradictione in ſui veritate. ¶ No. ꝙ ad pbandū aliquā cōcluſionē opz p̄ncipia manere in ſui verita te: ⁊ ea cōcedi. ſi em̄ negarent nō poſſet ex eis deduci cōcluſio. volēs ergo pbia ex his q̄ ꝓcluſa ſunt tāꝙ ex p̄ncipijs cōcludere q̄d ſit bonū: dicit hoc velle facere manēribus his q̄ pbata ſunt ⁊ dicit Boe. ꝙ manebūt in ſui veri tate. ¶ Nōne inq̄t monſtrauim⁹ ea. Hic pbia aggredit intentū oſtēdendo q̄d ſit bonū: ⁊ intendit pbare iſtā cōcluſionez. Bonū eſt illud qō oia appetūt: quā pro bat tali ratione. vnū ⁊ bonū ſunt idem: ſed oia appetunteſſevnū: ergo oia appe tunt bonū. Circa iſtam rōnez ſic ꝓcedit. Primo probat maiorē. Scōo minorem. Tertio reſumpta maiore infert cōcluſio nem. ſcōa ibi. Noſti ne igitur. tertia ibi. Eſt ne igit. Probat ergo maiorē ꝙ vnū ⁊ bonū ſunt idem p̄ modū queſtiōis. Et primo querit di. Nōne ſupra monſtrauí mus in nona ꝓſa ea q̄ appetunt a pluri bus. ſ. ſufficientia: reuerentia: potentia: iccirco nō eſſe vera bona ⁊ perfecta: q̄m diſcreparent a ſe inuicez ſup. eo mō quo appetunt a pluribꝰ. ⁊ cū alteruz adeſſet alterí: nō poſſe afferre plenū ⁊ abſolutū bonū qō nullo indigeat: tū ſup. mōſtra uim⁹ vnū vez bonū fieri cū colligunt in vnā formā bñitudinis atq̄ efficientiaz. i. vnā cauſam efficientem. ſ. deū. vt que ſit ſufficientia eadem ſit potentia: reueren tia: claritas: iocūditas: niſi vero oia ſint vnū ⁊ idez: monſtratū eſt ea nihil habe re quo numerent. i. cōputent inter expe tenda. i. deſideranda. Et dicit Bo. Demō ſtratū eſt inquā nec vllo modo dubitari poteſt. Ulterius querit pbia. Illa que cū diſcrepāt minime ſunt bōa: ⁊ cū cepe rint eſſe vnū bona fiūt: nōne hec cōtin git fieri bona adeptione vnitatis? dicit Boe. Ita videt eſſe inquā. Et ſubdit pbia. Sed omne qō eſt bo num participatione boni cōcedis eſſe bonū an minime? Et dicit Boe. ita eſt. Tunc pbia ex cōceſſis cō cludit maiorem di. Igitur ſimili rōne opor tet vt cōcedas vnū ⁊ bonū eſſe idem. Et cōfirmat illā cōclu ſionem per locū ad effectū di. Nā eadez eſt ſubſtātia eorū quoꝝ nō eſt naturaliter diuerſus effectus: q; idem inquantū idem natū eſt facere idez. Bo. cōcedens di. Negare inquā nequeo. ¶ No. ex littera ſic ꝓbatur ꝙ vnū ⁊ bonū idem ſunt. Quecūq̄ nō ſunt bona niſi q; ſunt vnū nō ſunt bona niſi adeptiōe vnitatis. ſz oia ſunt bona adeptione vnitatis: ergo vnū ⁊ bonū idem ſunt. Vel aliter arguitur ſic. Oia ſunt bona adeptione bonitatis. oia ſunt bona adeptione vnitatis. ergo bonū ⁊ vnū idem ſunt. Aliam rōnem innuit in littera di. Illa ſunt vnū quoꝝ nō eſt diuerſus effect⁹: q; idem inquantū idē nō facit niſi idem: ex ſecūdo de generatione: ſed vnius ⁊ boni nō eſt diuerſus effectus: q; effectus vtriuſq̄ eſt bonū ergo ſunt idem. Et hec concluſio patet ex. iiij. metaphiſice: vbi Ariſtoteles vult ꝙ bonū ⁊ vnū cōuertā tur. ¶ Noſti ne igit omne quod eſt. Hic pbia probat minorem. ſ. ꝙ oia appetunt eſſe vnū per talem ra tionem. Unūquodq̄ tandiu manet atq̄ ſubſiſtit q̄diu eſt vnū: ſed oia naturaliter appetunt permane re ⁊ ſubſiſtere: ergo oia appetunt eſſe vnū. Illius rationis primo declarat maiorem. ſcōo minorem ibi Eſt ne igitur: tertio reſumpta maiore cōcludit intentum. ibi. Quod aūt inquit. Primo ergo declarans maiorem ꝙ vnūquodq̄ tandiu manet q̄diu eſt vnū: dicit. Noſti o Bo. omne qō eſt tandiu manere atq̄ ſubſiſtere q̄diu ſit vnū: ⁊ cū deſtiterit eſſe vnū pariter cōtin git diſſolui atq̄ interire. querit Boe. Quo nāmodo? pbia declarat in exemplo dicens in animalibus hoc patet: cū anima ⁊ corpus in vnū cocunt atq̄ permanent vnū: illud vnū vocatur animal. cum vero hec vnitas diſſoluatur ſeparatione vtriuſq̄ ſup. anime ⁊ corporis liquet: ideſt manifeſtum eſt animal interire ⁊ non iam eſſe animal. Ponit aliud exemplū. ipſum etiā corpus humanū cū permanet in vna forma cōiunctione membrorū: tunc viſitur. i. videtur humana ſpecies; ſed ſi partes corporis diſtribute ⁊ ſegregate, ideſt ſeparate ab inuicem diſtra

Unū et bonum.

¶ Nōne inquit mōſtrau im⁹ ea q̄ appetunt a plu ribus: iccirco uera pfectaq̄ bona nō eſſe: qm̄ a ſe in uicē diſcreparent? Cūq̄ alteri abeſſet alterū plenū abſolutūq̄ bonū afferre non poſſe. Tum aūt uerū bonū fieri cum in unā ueluti formā atq̄ efficien tiā colligunt? ut q̄ ſufficiētia ē eadē ſit potētia re uerētia claritas atq̄ iucūditas. Niſi uero unū atq̄ idē oia ſint: nihil hīe quo inter expetēda numerē tur? Bo. demonſtratū eſt inquā nec dubitari ullo mō pōt. P. Quæ igit cū diſcrepant minime bona ſunt: cū uero unū eſſe cœperint bona fiunt: nōn hæc ut bona ſint unitatis fieri adeptiōe cōtingit? Bo. Ita inquā uidet. P. Sed om̄e quod bonū eſt: bo nī participatiōe bonū eſſe cōcedis: an minime? Bo. Ita eſt. P. Oportet igit idē eſſe unū atq̄ bonū ſimili ratione cōcedas. Eadem nāq̄ ſubſtātia eſt eorum quoꝝ naturaliter nō eſt diuerſus effectus. B. Negā re inquā nequeo. Ph. ¶ Noſti ne igitur inqt om̄e quod eſt tandiu manere atq̄ ſubſiſtere q̄diu ſit unum: ſed interire atq̄ diſſolui pariter atq̄ unū eſſe deſtiterit? Boe. Quonā modo? Phi. Vt in aiali bus inquit cum in unum coeūt ac pmanent aīa corpuſq̄ id aīal uocatur. cū uero hæc unitas utri

xerint vnitatē:corp⁹ definit esse qđ fuerat:eodē mō ꝓcurrenti cetera ꝓculdubio patebit vnū quodꝙ
ſubſiſtere.i.ꝓmanere dū eſt vnū:cū vo definit eē vnū interire videt ⁊ dicit Boe. Minime iquā videt
mihi aliud ꝯſideranti plura. ¶ No.ꝙ aliqs diceret nō videt ꝙ esse ⁊ eē vnū sint eadē:qr mali sunt ⁊ tñ
nō sunt vnū.ꝓbo.vnū ⁊ bonū sunt idē:vt iam ꝓbatū est:sed mali nō sunt boni: ḡ nō sunt vnū. Ista
ratio soluit ex quarto huius negando maiorē:qr pbia quarto huius ꝓbat malos nō solū non esse po

usqꝫ ſepatione diſſoluit interire:ne iā esse aial liqt: tentes:sed simplr non esse. Unde mali
ipm quoqꝫ corp⁹ cū in una forma membroꝝ cōiun bene sunt mali: sed qđ simplr dicantur
ctiōe pmanet hūana uisitur spēs. At si distributæ esse:nō est verū: sicut hō mortuus simpli
segregataeqꝫ ptes corpis distraxerint unitatē desi citer nō est hō. Et de hoc videbit in
nit eē qđ fuerat.eoqꝫ mō pcurrenti cætera ꝓcul du quarto. ¶ Est ne igit: declarat minorē
bio patebit subsistere unúquodqꝫ dū unū est cum scz ꝙ oia appetant esse et pmanere. Et
uero unū eē definit iterire. Boe. Cōsideranti inquā ꝓmo ostēdit hoc.secō ꝓbat ꝙ talis ap
mihi plura minime aliud uidet. Phi. ¶ Est ne igi petit⁹ est naturalis. secā ibi. Neqꝫ nūc
tur inqt qđ inquātū naturaliter agat relicta subsi nos. Primo ostendit intentū in aialib⁹
stēdi appetētia uenire ad interitū corruptionēqꝫ Secō in vegetabilibus. Tertio in reb⁹
desideret? Boe. Si aialia iquā cōsiderē q̄ habēt inaiatis.secā ibi. Atqui nō est.tertia ibi
quā uolendi nolendiqꝫ naturaliu nihil inuenio ꝙ Ea etiā. Primo dicit ꝓbia. Est ne aliud
nullis extra cogentibus abiiciāt manēdi intētio qđ inquātū naturaliter agat desideret
nē & ad interitū sponte festinēt. Oē nāqꝫ aial tueri venire ad iteritū.i.mortē: qꝫ ꝓ ⁊ ad cor
salutē laborat: mortē uero perniciēqꝫ deuitat. Sed ruptionē relicta appetētia subsistendi.
qđ de herbis arboribusqꝫ qđ de inaiatis oino con Rñdet Boe. Si ꝯsiderē aialia q̄ habēt
sentiā rebus ꝓrsus dubito. P. ¶ Atqui nō est ꝙ de naturā.i.appetitū volēdi.i.appetendi: ⁊
hoc possis ambigere.cū herbas atqꝫ arbores intuea nolēdi.i.fugiēdi aliqđ nihil inuenio qđ
ris primum sibi cōuenientibus innasci locis. ubi abijciat intētionē manēdi sup.in rem na
quantū earum natura q̄at cito exaresc̄ere atqꝫ ite tura. ⁊ festinet spōte.i. volūtarie ad ite
rire nō pñt. Nā aliæ quidē cāpis:aliæ mōtibus ori ritū nullis causis cogētib⁹:qr oē aial la
unt:alias ferūt paludes aliæ saxis hærēt: aliarum borat tueri salutē ⁊ deuitat mortē ⁊ pni
fœcundæ sunt steriles arenæ:quas si in alia quis cie:scz ego ꝓ:s⁹ dubito q̄d de herbis ⁊ ar
ꝓiā loca transferre conetur aresc̄unt. Sed dat cui boribus:q̄d de reb⁹ inaiatis oīno ꝯsentiā
qꝫ natura quod conuenit: & ne dum manere pos sup.an talia appetāt esse et permanere.
sunt intereant: elaborat. Quid dicam? ꝙ oēs ue ¶ No.Boe.nō dubitat q̄n aialia appe
tāt eē ⁊ pmanere:cui⁹ rationē immit illud qđ laborat tueri salutē ⁊ vitare mor
tē hoc appetit esse ⁊ pmanere:sed oē ani
mal est hmōi: ergo ⁊c. Sed vtrū ita sit i
vegetabilibus ⁊ in rebus inaiatis de q̄
dubitat: ⁊ pōt esse rō dubitationis:qr in
talibus nō sunt opatiōes ita manifeste
subseruiētes appetitui naturali pmanē
di:sicut in aialib⁹ q̄ mouent ad percipiē
dū nutrimētū ⁊ alia q̄ ptinēt ad cōserua
tionē vite. ¶ Atqui nō est ꝙ de hoc pos
sis. Hic pbia probat ꝙ vegetabilia sicut
herbe ⁊ arbores appetūt eē ⁊ pmanere.
Et hoc ꝓbat q̄tuor modis sicut patebit
Primo ex locoꝝ qualitate qr in talib⁹ lo

cis nascunt vbi diutius possunt cōseruari inesse. vñ di. Atqui ꝙ certe Boe. nō est ꝙ possis ambigere.i.
dubitare de hoc vtrū inaiata ⁊ vegetabilia appetēt esse primū .i. primo signo: cū tu intuearis herbas
atqꝫ arbores innasci locis sibi ꝯueniētib⁹: vbi q̄tū eaꝝ natura.i. vigor nature q̄at nō pñt cito exaresc̄ere
⁊ interire. Nā alie cāpis oriunt sicut oliue: alie mōtib⁹ sicut cipressi:alias ferūt paludes sicut alnos sali
ces:alie hērēt saxis sicut herbe q̄ dicunt capilli veneris ⁊ herba iouis. Aliarū herbarū sunt fecunde.i.
abūdātes steriles arene:vt illius herbe q̄ dicit merica:que si quisq̄ conat trāsferre in alia loca aresc̄ūt:
sed natura dat vnicuiqꝫ qđ sibi cōuenit:⁊ elaborat ne intereant q̄diu manere possunt. ¶ No.ꝙ locus
est principiū generationis:qr seruat ⁊ cōseruat locatū:⁊ ipo mediāte virtus celestis influit ipi locato.
Cū igit vegetabilia sicut herbe ⁊ plāte requirant determinata loca in quibus saluant:⁊ in alijs aresc̄ā
ptz qr ipa appetant esse ⁊ pmanere. ¶ Quid dicā ꝙ oēs. Hic pbia ꝓbat idem alio signo qđ sumitur ex
mō situationis partiū ſm cōuenientiā ad attractionē alimenti quo cōseruatur esse eoꝝ. Et dicit. Quid
dicā ex hoc ꝙ oēs. s. herbe ⁊ arbores trahūt alimenta radicib⁹: velut ore demerso in terras: ⁊ diffundūt
sibi alimentū per medullas: ꝓ robur: qꝫ ꝓ ⁊ corticem. qđ nō est nisi ꝓpter appetitū pmanendi. Tunc po
nit aliud signū qđ sumit de dispositione partiū ad prohibendū nocumentū extrinsecū di. quid dicam
ex hoc ꝙ nobilissimū quodqꝫ: sicut est medulla semꝓrecondit.i. locatur interiori sede.i. in medio plan
te: extra vo tueatur quadā ligni firmitate. vltimus autem.i. exterior cortex arboris: quasi patiens mali

7084

lut i terras ore demerso trahũt alimẽta radicibus ac p medullas robur corticẽq; diffundũt. Quid q; molliss iumur: quodq; sicuti medulla est: interiore semp sede recõditur, extra ueroquadã ligni firmitate: ultimus aũt cortex aduersum cœli intẽperiẽ quasi mali patiẽs defensor opponit. Iã uero quanta ẽ naturæ diligẽtia ut cũcta semine multiplicato ꝓpagent: quæ oia nõ modo adtẽpus manẽdi uerũ generatim quoq; quasi i perpetuũ permanẽdi ueluti q̃sdã machinas esse qs nesciat. ¶ Ea etiã quæ inanimata esse creduntur nõne quod suum est quæq; simili ratione desiderant? Cur eñ flammas quidẽ sursum leuitas uehit: terras uero deorsum põdus deprimit: nisi q; hæc singulis locamotionesq; cõueniunt. Porro aũt quod cuiq; cõsentaneum est: id unũ qdq; cõseruat sicuti ea q̃ suut inimica corrũpunt. Iam uero q̃ dura sunt ut lapides adhærẽt tenacissimis ptibꝰ suis & ne facile dissoluant resistũt. Quæ uero liquẽtia: ut aer atq; aqua facile quidẽ diuidẽtibꝰ cedunt: sed cito in ea rursus a qbus sunt abscissa relabunt. Ignis uero oẽm refugit sectionẽ. ¶ Neq; nunc nos de uolũtariis aiæ cognoscentis motib; sed de naturali intẽtione tractamꝰ. Sicuti est q; acceptas escas sine cogitatione trasigimꝰ: & sicuti q; in somno spm̃ ducimꝰ nescientes. nam ne in animalibus quidẽ manendi amor ex aiæ uoluntatibus uerũ ex naturæ principiis uenit. Nam sæpe mortẽ cogẽtibꝰ causis quã natura reformidat uolũtas amplectitur. Cõtraq; illud quo solo mortaliũ rerũ durat diuturnitas gignẽdi opus qd natura semp appetit interdum

id est potẽs: sustinere mala opponit defensor aduersum intẽperiẽ celi. i. aeris tũc ponit aliud signũ qđ sumit ex ꝓpagatione seminis: qđ ordinat ad ꝓseruationẽ nature in alio simili in specie. cũ nõ possit manere idẽ in numero. ⁊ dicit. Iã vero quãta est diligẽtia nature vt cũcta propagent semine multiplicato sup. cõsidera que oia semina q̃s nesciat esse tanq̃ quasdã machinas. i. instrumẽta manẽdi nõ modo. i. nõ tm̃ ad tps. verũetiã ꝓmanẽdi in ꝓpetuũ. generatim. i. successiua gnatione. q. d. nullus est cui ꝓec nõ pateat. ¶ No. q; radices plãtarũ ori similes sunt cũ habeant eãdẽ opationem sup. trahere alimẽtũ: habẽt aũt plãte radices ifras terre: q; ex terra humorem trahũt ⁊ alimẽtũ: qđ ꝓmo diffundit in medullã; deinde in robur: deinde in corticẽ. Est aũt medulla mollissimũ qđ est in medio plãte vel arboris: nõ potẽs pati ꝓ intẽperantiã caloris ⁊ frigoris: ideo natura ipsam locauit i medio: quã circũdat robur qđ ẽ lignũ arboris: robur autem circundat cortice exterior tanq̃ defensore ab intẽperie aeris. ¶ No. q; vegetabilia nõ ꝓnt idem numero manere: iõ natura ꝓducit eis semina: ꝓ quorũ ꝓpagationẽ ꝓmaneãt idẽ in spẽ. s. in suo simili. ¶ Ea etiaz q̃ inanimata. Hic pbia ꝓbat q; etiam inaiata appetãt esse duob⁹ signis. Primo ex inclinatione naturali eor ad locũ: ⁊ dicit sic. ea etiã que creduntꝫ esse inaiata: vt lapis: aer: ignis. nõne desiderant. i. appetunt queq;. i. oia inaiata qđ est suũ. i. sue nature cõsonum simili rõne ꝓpter cõservationez sui esse: q. d. sic. Cur enim leuitas vehit. i. mouet flãmas sursum: ⁊ põdus. i. grauitas deprimit terras deorsuz nõ ꝓpter aliã causam: nisi q; hec loca: q; pro ⁊ motiões cõueniunt singulis sup. pro salvatiõe eor esse: ⁊ subdit. Porro sup. illud qđ est cõsentaneum. i. cõueniens cuiq; illud sup. cõseruat in esse vnũquodq;: sicut ea que sunt inimica. i. ꝓtraria corrũpunt. Secũdo probat idem p aliud signũ sumptuz ex cõseruatione naturalis proprietatis hmõi est cõtinuitas quã quelibet res naturalis nititur cõseruare: vñ dicit. iã sup. ista vo que dura sunt vt lapides adherent tenacissimis: idest firmissimis suis partibus: resistunt per suam duriciem ne de facili dissoluantur: que vo sunt liquentia: idest mollia: sicut aer et aqua de facili cedunt diuidentibus: sed cito relabuntur: idest redeũt ad ea a quib⁹ sunt abscissa: ſz ignis effugit oẽm sectionẽ. ¶ No. q; hic vltimũ q; dicit ignem fugere oẽm sectionẽ dupl̃r exponitur.

Primo sic. Aliq̃d secatur cũ partes eius abinuicẽ separantꝫ ita vt in nullo cõueniãt: sed partes ignis sic nõ ꝓnt secari q̃n semp in aliquo cõueniãt vt maxime ptz de igne q̃ est flãma. alio mõ exponit sic. q; ignis refugit oẽm sectionẽ: q; ꝓpter vehemẽtiã sue actiõis corrũpit ipm̃, qđ dz secare: ⁊ igniẽdo ipm̃ in suã naturã cõuertit. ¶ Neq; nũc nos. Hic pbia ponit q; desideriũ essendi nõ est appetitꝰ volũtariꝰ ſz naturalis ⁊ di. Neq; nos tractamꝰ nũc de motib⁹ volũtariis aie cognoscẽtis: ſz naturali intentione sicuti naturale est q; trãsigimus. i. digerimus acceptas escas sine cogitatione: ⁊ q; in sumno nescientes ducimus spiritũ. i. respiramus. Nam amor: idest appetitus manendi. i. subsistendi in animalibus nõ preuenit ex voluntatibus anime. s. sup. sicut tu estimas: quia iam superius posuisti solum in animalibus esse appetitum manendi: sed venit ex principiis nature: quia natura reperit tã in aiatis q; in inaiatis: q; aũt appetitus manendi nõ sit ex voluntate probat dupliciter. Primo probat hoc: quia vo

Radices.

Ignis

coercet uoluntas. adeo hæc ſui charitas nō ex aiali motiōe: ſed ex naturali intētiōe ꝓcedit. Dedit em̄ ꝓuidētia creatis a ſe reb⁹ hāc uel maximā manēdi cām: ut quoad pñt: naturaliter pmanere deſide/rent. Quare nihil eſt qd ullo mō queas dubitare: cūcta q̄ ſunt appetere naturaliter cōſtātiā pmanē/di: deuitare pniciē. B. Cōfiteor inquā nūc me idu/bitato cernere: q̄ dudū incerta uidebantur. Philo. ¶ Quod aūt inqt ſubſiſtere ac pmanere appetit id eē unū deſiderat. Hoc em̄ ſublato neceſſe qdem cuiq̄ pmanebit. B. Verū eſt inquā. P. Oīa igit̄ inqt unū deſiderāt. B. cōſenſi. Phi. Sed unū idip̄m mō/ſtrauim⁹ eſſe qd bonū eſt. B. Ita quidē. P. Cūcta igit̄ bonū petūt. qd quidē ita deſcribas licet. ip̄m bonū eſſe qd deſideret̄ ab oīb⁹. Boe. Nihil inquā uerius excogitari pōt. Nam uel ad nihilū cūcta referunt̄ & uno ueluti uertice deſtituta ſine rectore fluita/bunt: aut ſi qd eſt ad qd uniuerſa feſtinent id erit oīm ſummū bonoꝝ. P. ¶ Et illa nimiū iqt O alū/ne lætor. ip̄am em̄ mediæ ueritatis notā mēte fixi ſti. Sed in hoc patuit tibi qd ignorare te pauloāte uidebas. B. Quid inquā? P. Quis eſſet inquit rerū oīm finis. Is eſt em̄ profecto quod deſideratur ab oībus: quod quia bonū eſſe colligim⁹: oportet re/rum omnium finem bonum eſſe fateamur.

reb⁹ creatis a ſe hanc maximā cām manē/di: vt deſiderēt ꝓmanere naturaliꝝ quo/ad. i. q̄diu poſſunt. Quare nihil eſt qd/vllo mō queas. i. poſſis dubitare cūcta/q̄ ſunt naturaliter appetere cōſtātiā per/manendi ⁊ deuitare pniciem. Qd Boe./cōcedens. dī. Cōfiteor inquā nūc me cer/nere indubitato. i. ſine dubitatione q̄ du/dū incerta videbāt ſup. q̄ vegetabilia ⁊ inaiata naturaliter appetūt permanētiā/endi. ¶ No. q̄ dupler ē appetitus. ſ. naturalis ⁊ aialis. Naturalis eſt q cōſe/quit formā naturalē: ⁊ qz prima pfectio illius qd habz formā naturalē eſt eſſe: iō appetitus cuiuslibet rei naturalis eſt ad ſuū eſſe habendū ſi careat: vel ad conſer/uandū ſi habeat. Appetitus autē aialis eſt qui ꝓſequit formā apprehenſam ⁊ ſi eſt apprehēſa p ſenſus: ſic eſt appetitus ſenſitiu⁹: q̄ ſemp tēdit in ꝓueniētia natu/re. ſi aūt eſt forma appĥēſiua p intellectū tūc inclinatio cōtinēs ē appetit⁹ rōnalis qui eſt voluntas: ⁊ qz illud qd ſm ſe eſt diſcōueniens nature ſicut eſt moꝛs. illd homo apprehendit q̄ncp tanc̄p ꝓueniēs ꝓpter aliud ānexū. ſ. ꝓpter premiū eter/ne vite: iō volūtas ſepe amplectit mortē quā natura refutat. Ex quo ptz q̄ appe/titus eſſendi nō eſt primo et p̄cipaliter ex appetitu intellectiuo: ſed ex appetitu naturali: nā appetit⁹ intellectiu⁹ nō inue/nit in oībus in quib⁹ inuenit appetitus naturalis. ¶ Qd aūt ſubſiſtere ⁊c. Hic pbia reſumpta maiore cōcludit intentū dicēs. Qd aūt appetit ſubſiſtere ac pma/nere: illud deſiderat eſſe vnuz: hoc enim ſublato nō pmanebit cuiq̄ rei ſuuz eſſe. dicit Boe. verū eſt. Cōcludit ergo pbia. Oīa igitur eſſe deſiderāt. ⁊ Boe. cōſen/tiens dī. cōſenſi. ⁊ tunc maiorem p̄ncipalis ſyllogiſmi reſumit vt cōcludat diffinitionē boni dicens. Sz nos monſtrauim⁹ vnū eſſe ip̄m qd bonū eſt. dī. Boe. Ita quidem. Tunc pbia cōcludit intentū formā/do diffinitionē boni dī. Igit̄ cūcta bonū petūt: qd bonū licet. i. licitū eſt: vt deſcribas. Bonū eſt qd de/ſiderat̄ ab oīb⁹: ⁊ dī. Bo. nihil verius cogitari pōt: qz vel ad nihilū cūcta referunt̄: ⁊ deſtituta vno vti/ce. i. p̄ncipio cūcta fluitabūt ſine rectore: aut ſi q̄d eſt ad qd vniuerſa feſtinēt. illud erit ſummū alioꝝ bo/norū. ¶ No. q̄ oīe qd eſt vel appetit pfici: vel in ſua pfectione ſaluari. Eū igit̄ pfici ⁊ in pfectione ſal/uari fit bonū: oīa appetunt. ¶ Nota cū dicitur oīa appetunt bonū: ibi nō accipitur bonuz p̄ciſe p̄o bono naturali: ſed p̄o bono cōmuniter accepto: qd bonū cōmuniter acceptū eſt eſſe eſſentiale vel acci/dentale cōueniens rei vt pficiat̄ vel in ſua pfectione ſaluet̄. ¶ Et illa nimiū inquit. Hic pbia expdictis reducit Boetiū in cogitationē cuiuſdā qd ſupra ſe ignorare cōfeſſus eſt. ſ. q̄s ſit finis oīm rerum: ⁊ p̄/mo cōmendat dictū Boe. dī. O alumne nimiū letor qz tu fixiſti. i. attigiſti notā. i. cognitionem in men/te medie veritatis. i. pfecte veritatis: q̄ eſt in m[illegible]dio. ſed hoc patuit tibi qd dicebas te ignorare pauloan/te ſup. in primo li. vſ. proſa. ⁊ querit Boe. quis inquā ſup. eſt illud: dicit pbia: q̄d ſit finis oīm rerum. et ſubdit. is em̄ eſt finis oīm rerū quod deſiderat̄ ab oībus. qd qz bonū eſſe colligimus vt ptz ex diffini/tione boni: oportet vt fateat̄ bonū eſſe finem oīm rerum. ¶ Notandū q̄ per notitiam medie veritatis intelligit notitiā diuinā. ſicut em̄ punctū eſt mediū circuli a quo omnes linee dicunt̄. ſic deus eſt mediū veritatis a quo oīs veritas ꝓcedit. ¶ Notandū q̄ omnia appetunt ſui finez cum finis ſit perfectio rei ⁊ res deſtituta ſuo fine fruſtratur: cū igitur de ratione finis ſit eſſe bonū: qz auferentes finem auferunt

Appetitus duplex.

Bonū.

Finis.

naturam. ex secundo metaphi. ideo finis omniū rerum est bonum.

Ascensi⁹ assentio: Estimo. Uerba preciꝝ.

Sentio: inquā ⁊c. Marcus varro li. viij. ad Ciceronē de lingua latina. Sentio inquit nemo dicit: ⁊ id p se nihil est. assentio: tm̄ fere oēs dicūt. Sisenna. vnius assentio in senatu dicebat et eū postea multi secuti sunt nō tm̄ vincere cōsuetudinē potuerūt: hec Bellius. Quanti estimabis estimo cōpositū est vt docet valla: ab es eris ⁊ time grece qđ est preciuz latine: ⁊ significat vt sit tarare ⁊ preciū eris aut alteri⁹ statuere. oia aūt verba ad preciū spectātia regūt abtm̄: preter quanti tuo: gtōs tāti quāti pluris ⁊ minoris cū eoꝝ cōpositis ⁊ hoc qñ tam simplicia q̄ composita sine substātiuis ponunt. Nā cū substātiuo etiā in abltō poni volūt. Nō ergo expones sicut cōmētari⁹ supior. Quāti estimabis. i. quāti preciꝝ: sed quāto precio. verū occurrit illa rñsio autoris dicēris infiniti sup. estimarem. pro qua oportet dicere plura cū hīs vbis in gtō cōstrui. Aut corruptū esse textū in quo scriptū erat infinito. Uident aūt ideo quidā infiniti velle legere: q: dicūt interrogatiuū ⁊ rñsiuum in eodē casu poni debent. qđ vniuersaliter verū nō est: sed tunc tm̄ qñ dictio regens regit oia vocabula in eodē casu: sz si in diuersis casib⁹ diuersa regat: oia que in eodem casu ponenda erant vt copulata p cōiunctionē copulatiuā ⁊ interrogatiuū ponent in diuersis casib⁹. Cuius rei exempla multa sunt. primū vt littere incise sunt in es ⁊ in auro. Nō dices in ere nec in aurū vt docet Valla. Secundū. tu accusaberis furti vel sacrilegij ⁊ nō vtroq̄. nō dices ⁊ nō vtriusq̄. Tertiū. vendā tribus solidis ⁊ nō pluris vel non minoris Quartū. liber est tuus ⁊ petri: ⁊ nō tui ⁊ petri sic interrogando: cuius est dom⁹? rñdebis mea: ⁊ quanti emisti? rñdebis tribus aureis: nō triū aureoꝝ. Querenti igit quanti estimares potuit dixisse infinito: ⁊ nescio an ita dixerit. Sūt tamen q̄ pro autoritate inter recentiores, grāmaticos hūc locū adducāt ad pbandū nō solū iam dictos quattuor gtōs cū verbis ad preciū spectātib⁹ cōstrui. Qđ de hīs vbis estimo/facio/pendo/⁊ curo manifestū est. Nam dicim⁹ paruifacio paruipēdo paruicuro. Sed hec videāt

Ignis actiuitas

grāmatici. Si quidē mihi ⁊c. Si quidē due sunt dictiones. Nā si vna esset dicerem nō cōtingat. sed contingeret. Arbores intuearis primū sibi cōuenientib⁹ innasci locis. Sic Uir. in geor. Nec vo terre fere oēs oia possunt ⁊c. Ignis oēz refugit sectionē: nō q̄ secari aut diuidi nō posset: sed dicit q̄ refugit. i. naturaliter recusat secari: ⁊ manifestius q̄ aqua aut aer. Nam illa possunt sic secari qđ partes maneāt immobiles vt patet de aqua aut aere stante: ⁊ plus in aqua q̄ in aere qui plus ad ignez accedit: sed ignis

Scūs thomas

diuisus contineri nō potest quin reluctetur ⁊ vnionem sui petat sursum tendendo.

Quisquis profunda mente ⁊c. Istud est vndecimū metrū huius tertij qđ dicit gliconicum ab inuentore: iambicū a pede predominante in quo metro pbia ostendit quō possum⁹ cognoscere bonū ⁊ verum ⁊ puenire ad cognitionem reruz ex quo Boe. prius cōfessus est se mō scire: qđ prius ignorabat. Primo ergo ostendit modū quo possumus deuenire in cognitionem veritatis. Scdo assignat causam eius ibi. Nō omne nāq̄. dicit primo. Quisquis vestigat. i. inuestigare vult verum pfundū mente. s. subtili: q̄ pro ⁊ ille nō cupit falli vllis deuijs. i. falsis opinionibus que faciūt a vero deuiare ille reuoluat in se. i. exercitet intra se lucez. i. speculationem intimi visus. i. rationis ⁊ intellectus interioris: ⁊ ipse cogat. i. reducat longos motus. i. operationes anime procedentes ab aia: inflectens eos motus in orbem. i. in circulū redeūdo ad animā: ⁊ quicquid animā doceat: molit. i. laborat speculando extra. i. circa res exteriores: ille doceat animū retrusum. i. ad se reuersum possidere suis thesauris. i. potentijs que sunt memoria ⁊ intellectus: ⁊ tunc illud qđ atra nubes. i. obscuritas ignorantie dudū texit. i. occultauit illud lucebit. i. apparebit pspicacius. i. euidentius ipso phebo. i. sole. q. d. longo tpe fuit obscurū: lucidū apparebit intellectui. ¶ Notandū q̄ qui vult cognoscere verū dirigat rationem ⁊ intellectū ad ipsam rem extra ⁊ ad rerū proprietates: ⁊ si aliquid cognoscit ex hīs nō statim iudicet: sed in se reuertatur deliberando an ita sit: vel nō sit: q: sepe videt bonū esse qđ non est: ⁊ nō esse quod est. sine em̄ deliberatione nō est iudicandū qđ nō est longa deliberatiōe probatū: ideo dicit pbia reuoluat in se lucem intimi visus. ¶ Notandū q̄ orbis est linea circūducta rediens ad idem: inflectere ergo ad longos motus in orbem est cum virtus anim⁹ ab anima vsq̄ ad ipsam rem diuertitur ⁊ ad animā reuertitur deliberando an ita sit vel non sit p̄m qđ cognouit. ¶ Non omne nāq̄ mente depulit lumen ⁊c. Hic philosophia assignat causam eius quod dictum est scilz quare possumus cognoscere verum di. Nam corpus inuehens. i. inducens obliuiosam molem. i. grauitatez qua homo fit obliuiosus: nō depulit omne lumen. i. cognitionem veritatis mente. i. de mente: q: habitus principioꝝ manet in mente: ⁊ subdit pfecto. i. pro certo semen. i. principiū veri. i. veritatis: heret. i. manet intrinsecus: q̄ aūt semen veri sit in anima probatur

¶ Metrum undecimū tertii libri. 1

Quisquis pfunda mente uestigat uerū:
Cupitq; nullis ille deuiis falli:
In se reuoluat intimi lucem uisus:
Longosq; in orbem cogat inflectens motus:
Animūq; doceat quicquid extra molitur:
Suis retrusum possidere thesauris.
Dudum quod atra texit erroris nubes
Lucebit ipso perspicacius Phœbo.
¶ Non omne namq; mente depulit lumen
Obliuiosam corpus inuehens molem:

per hoc q̄ puer ignarus q̄nq̄ respōdet ad interrogata: vt vtrum qualitas sit numerus par vel impar. vñ dicit. Nam cur rogati. i. interrogati censetis. i. iudicatis vel respōdetis recta sponte. i. volūtarie: ni. i. nisi fomes. i. radix veritatis mersus. i. latens: viueret alto corde. i. p̄funda mēte: ⁊ subdit q̄ si musa. i. sapientia: Platonis p̄sonat verū. illud q̄ quisq̄ dicit recordat immemor. i. oblitus. ¶ No. q̄ platoni ponit q̄ voluerit aias oia sciuisse anteq̄ cōiungerent corporibus: sed adiuncte corporib⁹ oia tradidisse obliuioni: sed p̄ studiū ⁊ exercitium sapiētiam recuperasse. ergo voluit q̄ scire nō est aliud nisi quoddā antiquor̄ remi niscī: ad quā intentionez videt hic loquī pbia: sed non est dicendū q̄ scire fiat per reminiscentiā: sed scientia de nouo acq̄ritur p̄ intentionem vel doctrinā: verūz est q̄ intellectus noster habz se in cognitionem p̄incipior̄ p̄ que virtute intellectus agentis ⁊ per doctrinaz deuenit in cognitionē p̄incipiator̄. vñ Vinconien sis. f. posterior̄ dicens. Non solū vox doctoris exterius sonans: nec l̄ra visa docet: sed hec duo mouent ⁊ excitant docentem. sed ille verus doctor est qui mentem interius illuminat ⁊ veritatē ostendit. ¶ No tandū aūt q̄ sicut sanitas quādoq̄ causatur a p̄incipio intrinseco. s. a corde: quādoq̄ a p̄incipio interiori ⁊ exteriori. puta a medico ⁊ corde: sed nunq̄ causat a p̄incipio exteriori: fine interiori: sic scientia quandoq̄ acquiritur a p̄incipio interiori puta ab intellectu agente sicut patet in habentibus scientiā per intentionem: quādoq̄ accipitur ab interiori ⁊ exteriori simul: sicut a doctore ⁊ intellectu agente: nunq̄ autem acquiritur a p̄ncipio exteriori sine interiori.

Scīētia

Hæret profecto semen introrsum ueri:
Quod excitatur uentilante doctrina:
Nam cur rogati sponte recta censetis/
Ni mersus alto uiueret fomes corde:
Quod si Platonis musa personat uerum:
Quod quisq̄ discit immemor recordatur.

Ascēsus

¶ Visquis p̄funda ⁊c. Carmē monocolon est. ⁊ potiꝰ archilochiū iambicū trimetrū acatalectricū q̄ gliconicū censendū: habet tn̄ varios pedes vt patet metienti. Qđ si platonis musa. i. diuina inuentio ⁊ benedicendi copia p̄sonat verum. Non dicit verū esse quod platonē dixisse etiam Aristo. asserit: q̄ vestrū videlicet addiscere nō esset nisi quoddam reminiscī: sed si verum inquit personat musa. q. d. poeticum inuitat ad aliud intelligendum per hoc: licentiose dictum. Et ita philosophia nō accedit opinioni: nisi quātum ad hoc q̄ anima rationalis habeat in se quedam p̄incipia sciendi que ad scientiam in actu tanq̄ a p̄ius notis in p̄incipijs ad nota iam actu veniat. Nihi hic obscurum est.

Sāctus thomas

¶ Prosa duodecima libri tertii. Boe.

TVm ego Platoni inquā uehementer assentior: nam me horum iam secundo cōmemoras. Primū q̄ memoriam corporea contagione de hinc cū mœroris mole pressus amisi. Philo. Tum illa priora inquit concessa respicias: ne illud quidem lōgius abierit quin recorderis quod te dudum nescire cōfessus es. Boe. Quid inquam? Phi. Quibus, ait illa, gubernaculis mundus regatur. Boet. Memini inquam me insciciam meam fuisse cōfessum. Sed quid asseras licet prospiciam planius tamē ex te audire desidero. Philosophia.

TVm ego platoni inquā. Ista est duodecima p̄sa ⁊ vltima huius tertij: in qua philosophia reducit Boetium in cognitionem alterius: cuius ignorantiam p̄ius confessus est. s. quibus gubernaculis mūdus regatur. p̄imo facit hoc. secundo boetius mouet quādam questionem philosophi. secūda ibi. Audisne me. p̄imo ostendit philosophia q̄ deus oia gubernat sua bonitate. Secūdo ondit modū quo omnia gubernat: ibi. Sed quod dicā. tertio ex his ꝓcludit malū nihil ee: ibi. Sz vis ne. p̄imo Boetius assentit dictis Platonis i metro et ostēdit pbia ipsum posse deduci in cognitionē cuiusdā cuius ignorātiam confessus est. Secundo philosophia reducit ipsum in cognitionem illius. secūda ibi. Munduz hunc. Primo dicit. Tum p̄o tunc ego Boe. inquam vehemenꝛ assentior. i. consentio Platoni. nam me o philophia horum. s. q̄ deus sit finis omniū rerū ⁊ summū: secūdo commemoras. i. recordari facis. p̄imum q̄ amisi memoriam. id est quod erat in memoria corporea contagione. id est corporis grauedine. de hinc. id est secundo commemoro bonum cum amisi memoriam p̄essus mole. id est ponderē corporis. tunc philosophia ostendit q̄ non tm̄ horum recordabitur p̄opter dicta: sed cuiusdam alterius quod ignorare se dicebat dicens. si illa p̄iora ꝓcessa respicias non abierit longius. s. ea memoria tua quin facile recorderis quod dudum cōfessus es te nescire id est ignorare. i. li. j. ⁊ querit Boe. quid inquā? di. pbia. Quibꝰ gubernaculis regat mūdus. ⁊ di. Boe. memini inquā me fuisse cōfessum insciciā. i. ignorātiā meā: ⁊ lz iā p̄spiciā. i. cognoscā tm̄ desidero p̄us audire ex te q̄d asseras. i. quid de hoc dicas. ¶ No. q̄ Boe. dicit se scdo cōmemorare p̄dictor̄ q̄ deꝰ sit finis rerū; ⁊ q̄ sit summū bonū p̄imo postq̄ mole corporis oppressus est amisit memoriā eorum; ⁊ post

¶ Mundū hūc inquit deo regi pauloante mini/
me dubitādū putabas. Boe. Nec tunc qdē arbitror
iquā nec unq̄ dubitādū putabā. Quibusq̄ ad hoc
rōnibus accedā breuiter exponā. Mūdus ex tam di
uersis cōtrariisq̄ pti bꝰ in unā formā minime cōue
nisset/nisi unus eēt qui tā diuersa cōiungeret/con
iūcta uero naturaq̄ ipsa diuersitas inuicē disco
dissociaret atq̄ diuelleret/nisi eē unꝰ q qd nexuit
cōtineret. Nō tā uero certus naturæ ordo ꝓcederet
nec tā dispositos motus locis: tpibus/efficiētia/spa
ciis: qualitatibus explicaret: nisi unus esset q has
mutationū uarietates manēs ipe dispo neret hoc
q̄cquid est quo cōdita manent atq̄ agitant: usita
to cunctis uocabulo deū nomino. Phi. ¶ Tū illa.
Cum hæc inquit ita sentias paruam mihi restare
operam puto: ut felicitatis cōpos patriā sospes re
uisas: sed quæ proposuimus intueamur. Nonne
in beatitudine sufficiētiā numerauimus? deniq̄
beatitudinē ipsam esse cōcessimus? Boe. ita est qui
dē. Phi. Et ad mundū igit inqt regēdum nullis ex
trinsecis adminiculis indigebit: alioqn si aliquo
egeat plenā sufficiētiā nō habebit? Boe. Id iquā ita
est necessarium. Phi. Per se igitur solū cūcta dispo
nit? Boe. Negari inquam nequit. Phi. Atqui deus
ipm bonū eē mōstratꝰ est. B. Memini inquā. P. Per
bonū igit cūcta disponit. Si qdē p se regit oia: q̄ bo
nū esse consensimus: & hic est ueluti quidam cla/
uus atq̄ gubernaculum quo mundana machi/
na stabilis atq̄ incorrupta seruatur. B. Vehemen
ter assentior inquā & id te pauloante dicturam

ea per studiū recordatus est. scdo q̄ merore ⁊ tristitia affectus in ignorātiā eoꝝ lapsus est. sed postea
p instructionē pdie ad memoriā reducit. ¶ Mundū hūc inqt deo regi. Hic pdia vult ostēdere inten
tū ⁊ primo admonet Boe. de quodā pus ꝓcesso: ⁊ Boe. illud fatet ⁊ rōnē cōfirmat. scda pdia ostēdit
q̄bus gubernaculis regat mūdus ibi. Tum illa inqt. primo di. o Boe. tu pauloante in primo li. putabas
minime dubitādū hūc mūdū regi a deo. di. Boe. Minime arbitror: dubitandum: nec vnq̄ putabo et
ego breuiter exponā q̄bus rōnibꝰ acce
dā ad d pbandū: ⁊ innuit Boe. rōnes
suas di. hic mūdus minime conueniret
in vnā formā ex tam diuersis ⁊ cōtrariis
partibꝰ nisi eēt vnus q̄ tā diuersa cōiun
geret: sup. q̄ est deus: ipsa diuersitas na
turā huiꝰ mundi discors inuicē dissocia
ret atq̄ diuelleret cōiuncta: nisi esset q̄
cōtineret. i. cōseruaret: qd nexuit. i. cōiū
xit: qd sup. est deus. Ordo vo nature tā
certus nō ꝓcederet nec explicaret tam
dispositos motꝰ. i. ordinatos motus lo
cis: tpibus: efficiētia: spaciis: q̄litatibꝰ:
nisi eēt vnꝰ q̄ ipse manens. s. immobiliter
disponeret has varietatū mutationes.
q̄cq̄d aūt d est quo cōdita. i. creata ma/
nēt agitātur. i. mouent illud vsitato cū/
ctis vocabulo nomino deū. ¶ Nota ꝙ
Boe. innuit tres rōnes ꝙ mūdus rega
tur a deo. Prima sumit ex diuersarū re/
rū cōiunctione q̄ talis est. Diuersa ⁊ con
traria nō vniunt inuicē p se: cū igit mū/
dus vnius sit ex partibꝰ cōtrariis vt ex
elemētis: oportet vt aliqs sit vniēs eas:
hoc autem est deus: ergo regitur a deo.
Hāc rōnem tāgit ibi. Mūdus hic. Se/
cūda rō sumit ex priorū simul cōiuncto/
rū cōseruatiōe. q̄ talis est. diuersa et pria
ex ppietate sue nature dissociātur abin
uicē: nisi ab aliquo cōseruent: sz partes
mūdi sunt diuerse ⁊ prie: ergo ⁊c. hāc rō
nē tangit ibi. Cōiuncta vero. Tertia rō
sumit ex ordinata motuū dispositione
q̄ talis est. nihil certitudinaliter ⁊ regula
riter mouet d nisi dispositionē loci tpis ef
ficiētie spacii ⁊ q̄litatis nisi sit vnū recti
ficās ⁊ regulās: sz motꝰ eoꝝ q̄ sunt i mū/
do fiūt regulariter d pdicta q̄nq̄: q̄ ne
cesse ē ponere rectificātē ⁊ regulantē qd
est deꝰ: q̄ mūdus regit a deo. Hāc rōnez
tradit ibi. Non tā vo certꝰ. ¶ No. ꝙ re/
gulares motus fiūt i mūdo locis quātū
ad primationē ⁊ elōgationē solis i obli
quo circulo: fiūt etiam tpibus quātū ad
variationem diei ac noctis: fiūt efficien/
tia: q: luna efficit augmentationem ⁊ di
minutionē humidoꝝ d sui crescētiā ⁊ decrescētiā: efficit fluxū ⁊ refluxū maris. fiūt etiā ordinati motꝰ
spaciis: q: luna ⁊ alii planete maiori ⁊ minori spacio q̄nq̄ distāt a sole ⁊ ab inuicē etiā fiūt q̄litatibꝰ: q:
in estate causat calor: in hyeme frigꝰ. ¶ Tū illa cū hec inqt ita. Hic pdia supposito ꝙ mūdus regat a
deo pbat ꝙ regat ab ipo p suā bonitatē ⁊ di. O Boe. cū hec ita sentias ꝙ mūdus regit a deo puto mi
hi restare paruā operā. i. paruū labore: vt tu cōpos. i. potēs felicitatis sospes. i. sanꝰ reuisas patriā. i. co/
gnoscas btitudinē. tūc pbat ꝙ deꝰ regat mūdū sua bōitate di. Intueamur q̄ pposuimꝰ: nōne numerauí
mus supra in nona psa in btitudine esse sufficiētiā ⁊ cōcessimꝰ deū esse ipsaz btitudinē? dic Boe. Ita est
q̄dē. Ex hoc ꝯcludit pdia deū nullo indigere ad regēdū mūdū. dicit ergo ad mūdū regēduz deꝰ nullis
extrinsecis adminiculis indigebit: alioq̄n si ita esset ꝙ aliquo egeat nō habebit plenā sufficiētiā. ⁊ dic
Boe. Illud inquā est necessariū: iō cōcludit pdia. Deꝰ cūcta disponit. i. regit p se solū. di. Boe. Negari
neq̄t: sz deꝰ mōstratꝰ est eē ipm deū bonū. meminī inquā di. B. q̄ bonū deꝰ cūcta disponit si q̄dē p se re/

gít oía que cõſenſimus eſſe bonũ ⁊ hic eſt deus velutí quídẽ clauus atq; gubernaculũ quo machína mũdana ſeruatur ſtabílis ⁊ incorrupta. dícit Boe. vehemẽter. í. valde aſſentío: ⁊ illud te dicturã pau loante ꝓſpexí: lꝫ tenuí ſuſpitiõe. Dícit pbía. Credo inq̃t q̃ hec ꝓuidiſtí. íã em̃ vt arbítro: vígilãtius q̃ ꝑ̃us deducís oculos ad vera cernẽda. ¶ Notãdũ q̃ ex líttera accipíũtur due rõnes ad ꝓbandũ íntentũ. Prima rõ ꝓb at q̃ deꝰ ꝑ ſe regít oía ⁊ taliter. In bẽtudíne eſt ſumma ſufficiẽtía: ſꝫ deꝰ eſt bẽtudo: g̃ in deo eſt ſumma ſufficiẽtía: tale autẽ nõ índiget extrínſecís gubernaculís: g̃ deus ꝑ ſe regít oía. Scõa rõ ꝓbat q̃ deꝰ ꝑ ſuã bonitatẽ q̃ nõ díſtinguít a deo: regít oía: ſicut deꝰ ꝑ ſe regít oía vt víſum eſt: ſꝫ deus ẽ ípm bonũ g̃ ꝑ bonũ regít oía vt ptꝫ de ſe qꝛ ſua bonitate ⁊ clemẽtía. ¶ Sꝫ qõ dícã. Hic ponít ꝑ quẽ modũ deꝰ oía gubernat. Et ꝓmo oſtẽdít q̃ oía gubernat ſuauíter: qꝛ oía ſibí obediũt. ſcõo q̃ gubernat oñía fortíter: qꝛ ípſi níhil reſiſtere põt. Scõa íbí. Quid ſit conet. Primo dí. Illud qõ dícã non mínꝰ ptꝫ ad ꝓtuendũ. í. ad ꝓſiderandũ ⁊ dí. Boe. Quíd inquaꝫ. Et dicit pbía: cũ deus iure credat oía gubernare clauo bonítatís ſue: ⁊ oía feſtínãt naturalí íntentiõe ad bonũ ſicutí docuí ꝓpter íꝑſa. xí. Num ꝑ nũquíd põt dubitarí q̃n volũtarie regant ſpõte ⁊ conuertant ſe ad nutũ díſponẽtís veluti cõuenientía ideſt obediẽtía tẽpata. í. coaptata ſuo rectorí. dí. Boe. Ita inquã neceſſe eſt: qꝛ nõ videret beatũ eſſe regímen dei ſi foret iugũ detractãtíũ. í. recuſantíũ: ſicut bos laſcíuus recuſat iugũ: ⁊ ſi nõ eſſet ſalus obtẽperantíũ. í. obedientíũ: g̃ dícit pbía. Níhíl ẽ q̃ naturã ſeruãs conetur. í. laboret cõtraíre deo: dí. Boe. Níhíl inquam. ¶ Notaq̃ cum gubernare níhíl alíud ſit níſi ĩ fínem ordínare: nec alíud eſt deum ꝑ bonitatem gubernare: q̃ ꝑ bonitatem ín fínẽ dírigere: et cum omnía naturaliter tendant ad bonũ tanq̃ ín fínem: manífeſtuum eſt q̃ oía ſpõte ín fínẽ dírigũtur: ⁊ ita naturalíter oía ſpõte obediũt gubernãtí ⁊ ꝑ ꝑñs deꝰ regít oía ſuauíter. ¶ No. q̃ volũtarium ſcõm perfectam ſuí ratíonẽ tantũ ínuenítur ín habentíbꝰ voluntatẽ ſed extendendo volũtariũ ad oẽm appetítũ non coactũ: ſic poteſt reperírí ín oĩbus. ⁊ ſic accípítur hic. ¶ Nota q̃ níhíl ſeruans naturã repugnat deo: lícet cm̃ peccato: videat deo repugnare ípſe non ſeruat naturã: qꝛ pctm̃ díminuit: ⁊ deprauat naturã. etiã boe. loquítur hic de appetitu nature: vt ptꝫ ex ſuperíoríbꝰ. ¶ Quid ſi conetur ⁊c. Hic oſtẽdit phí. q̃ deus regit oía fortiter: qꝛ níhíl eſt qõ poſſit eí reſiſtere. Scõo ꝓfirmat hoc ꝑ quãdam fabulam: íbí. Accepiſtí. Primo dí. Si q̃d conetur reſiſtere deo: nũquíd alíquid ꝓficit aduerſus eũ quẽ cõceſſimus eſſe potentíſſimũ iure bẽtudínis. í. ex eo q̃ eſt bẽtudo? dícit Boe. Prorſus níhíl valeret ſup. reſiſtere. ígitur dícit pbía nõ eſt alíquid qõ huíc ſummo bono vel velít vel poſſit obſiſtere. dí. Boe. nõ arbítror. íõ dícit pbía. ſummũ bonũ eſt qõ regit cũcta fortiter ſuauíterq̃ díſponít. dí. Boe. q̃. í. quãtum me ea ſumma ratíonũ q̃ modo ꝓcluſa eſt non modo. í. nõ tantũmodo me delectat: verũ ꝑ ſed hec ipſa verba q̃bus vteris: multo magis delectant me: ita vt ſtultítíã. í. me ſtultum lacerantẽ. í. male reprehendentẽ magna q̃ tangũt díuínã gubernatiõnẽ: pudeat ſuí. tunc ꝓfirmat ꝑ fabulã q̃ níhíl põt reſiſtere deo: q̃ talís eſt. Gígantes volẽtes expellere deos de celo poſuerũt mõtem ſup montẽ vt aſcenderent: qõ vídens íuppíter ípſos fulmíne deíecít ⁊ montíbꝰ depreſſit. hoc in ꝓmo metamorphoſeos. Vñ dícit. O Boe. accepíſtí. í. dídiciſtí in fabulís gígantes laceſſantes. í. lacerare volentes c elũ: ſed fortitudo benígna ſcꝫ dei íllos díſponit. í. depoſuit vtí condígnũ fuít. ¶ Nota pbía hic alludit verbís ſacre ſcripture q̃ dícit. Attíngít ergo a fine vſq̃ ad finem fortiter ⁊ díſponít oĩa ſuauíter: í deo dícit Boe. ſe nõ tantũ delectarí ín íſtís rõnibus: quãtum ín ſuís verbís. ¶ Sꝫ vís ne rõnes ípſa ínuícem. hic pbía concludit ex dictís q̃ malum níhíl fit. Primo petít aſſenſum Boe. dí.

Guberno.

Volũtarium.

Gígãtes.

pulchra quædam ueritatis ſcintilla diſſiliet. Boe. Tuo inquã arbitratu. P. Deũ inquit eſſe oĩm potẽtem nemo dubitauerit. Boe. Qui quidẽ inquam mente cõſiſtat nullus prorſus ambigat. Phi. Qui uero eſt inquit oĩm potens nihil eſt qđ ille nõ poſſit. Boe. Nihil inquã. Phi. Num igitur deus facere malum põt? Boe. Minime inquã. Phi. Malum igitur inquit nihil eſt cum id facere ille nõ poſſit q nihil non põt. Boe. ¶ Ludis ne inquã me inextricabilem labyrinthum rõnibus texens? quo nunc quidem qua egrediaris introeas/nunc uero quo introieris egrediare? admirabilem quãdam diuinæ ſimplicitatis orbem complicas? Etẽ pauloante a beatitudine incipiens eam ſummũ bonũ eſſe dicebas/quã in ſummo deo ſitam loquebare/ipm quoq; deum ſummũ eſſe bonum plenãq; beatitudinem differebas. ex quo neminem beatum fore: niſi qui pariter deus eſſet quaſi munuſculum dabas. Rurſus ipſam boni formam dei ad beatitudinis loquebaris eſſe ſubſtantiam/ipſumq; unum idipm eſſe bonũ dicebas/quod ad oĩm rerum naturã peteretur. Deum quoq; bonitatis gubernaculis uniuerſitatem regere diſputabas/uolentiaq; cũcta parere illi/nec ullã mali eſſe naturã/atq hæc

vis ne ipſas rõnes. i. ꝓpoſitiones rõne ꝓbatas inuicẽ collidamus. i. cõponamus? forſitan ex cõfictatione hmõi diſſiliat. i. procedat quedã pulchra ſcintilla veritatis: ⁊ dicit boe. ſiat inquã tuo arbitratu. i. tua voluntate. Tunc ponit ꝓpoſitionẽ manifeſtã di. Nemo dubitauerit deũ eſſe oĩpotentem. Dicit boe. Nullus prorſus ambigat q̃ mente ꝯſiſtat. i. qui ſane mentis eſt. Tunc aſſumit aliã ꝓpoſitionẽ dicens. Qui vero eſt oĩpotens nihil eſt qđ ille nõ poſſit. Dicit boe. nihil inquã. Tũc ponit aliã ꝓpoſitionẽ. Deus nõ põt facere malum. ⁊ dicit boe. Minime inquã. igitur cõcludit pbia. Malũ nihil eſt cũ illud facere nõ poſſit ille q̃ nihil nõ põt facere. i. oĩa facere. ¶ No. ſicut deus eſt cã efficiens oĩm: ita eſt finis oĩm vnde quicquid fit ab eo ordinatur ad ipm tanq̃ ad finẽ: ſi g̃ deus faceret maluz ordinaretur ad ipm tanq̃ ad finẽ: ⁊ cũ ipſe ſit bonũ malum ordinaret ab bonũ: ergo deus nõ põt facere malũ tanq̃ aliquid ꝓ ſe intẽtum: eſt g̃ concluſio quã pbia infert ꝙ malum nihil eſt. Ratio ꝯcluſionis eſt. deus põt facere oẽ qđ eſt cũ ſit omnipotens: ſed deus nõ põt facere malum ergo malũ nihil eſt. Et ſi diceres. ſi maluz nihil eſt. cum hõ dãnetur ꝓ malo: dãnatur pro nihilo. dicendũ ꝙ malũ dicit defectũ boni nõ negatiue ſed ꝓuatiue. et ideo malum eſt defectus boni qđ deberet habere. in poteſtate eĩm hominis eſt illud habere: ⁊ ſi nõ habeat illud bonũ cũ deberet habere: ideo dãnatur ⁊ ponitur exemplum. Aliquis tenetur ſolvere centũ libras ⁊ ſi nõ ſoluat incarceratur: certuz eſt ꝙ nõ ſoluere nõ eſt aliquid: ſed nihil. nõ tamen ſimpliciter dicitur aliquis incarcerari pro nihilo: ſed ideo q̃ nihil erat qđ debuit aliquid eſſe ¶ Ludis ne inquã. Hic Boe. mouet q̃ ſtionẽ philoſophie. Secundo philoſophia ſoluit: ibi. Tum illa. Primo Boe. admirans de cõnexione ⁊ cõuolutione rationum quibus philoſophia vſa eſt. Querit virum iſta connexio rationum ſit ex deuolutione philoſophie vel proueniat ex natura rei. ⁊ breuiter illas ratiões recolligit ⁊ dicit. O philoſophia ludis. i. deludis ne me texens. i. formans rationes circulares: quo ſcilz labyrintho egrediaris ea parte qua introieras ⁊ egrediare loco eo quo introieris. tu cõplicas quidem orbem admirabilem diuine ſimplicitatis. i. facis mirabilem circulationẽ rationis in diuina ſimplicitate: ⁊ tunc breuiter recolligit rationes dicens. Tu pauloante incipiẽs a beatitudine dicebas eam eſſe ſummũ bonũ quam beatitudinem tu loquebare eſſe ſitam in ſummo deo: ⁊ diſſerebas deum eſſe ſummum bonum ⁊ plenã beatitudinem ex quo dabas. i. inferebas: quaſi munuſculum. i. correlariũ. neminem eſſe beatũ niſi eſſet deus: rurſum tu loquebaris formã boni eſſe ſubſtantiam dei ⁊ beatitudinis: ⁊ dicebas ipm eſſe vnũ idipſum quod bonũ: ⁊ illud bonum dicebas eſſe quod peteretur a natura omniũ rerũ: ⁊ tu diſputabas. i. dubitando probabas deum regere vniuerſitatem gubernaculis bonitatis. ⁊ cuncta volentia parere. i. obedire deo: nec vllam eſſe naturam mali: ⁊ hec omnia explicabis nullis rationibus ſumptis extrinſecus. i. non accipiendo p̃incipia extrinſeca: ſed inſitis. i. extrinſecis: ⁊ domeſticis. i. ꝓprijs ⁊ cõuenientibus probationibus rei de qua agebatur altero ſumpto trahente fidem. i. certitudinem ex altero. ¶ Nota labyrinthus dicebatur domus dedali: quaz cum aliqs intendebat intrare exiuit ⁊ exeundo intrauit: ⁊ cõſucuit depingi circularib9 protractionibus ⁊ tranſumitur hic ad deſignandum circulares ⁊ reuolutiones rationũ. ¶ Nota ꝙ circũlocutio ⁊ cõnexio rationũ quibus pbia vſa eſt: non eſt ſic circularis ꝙ vna ⁊ eadem ꝓpoſitio ſit p̃incipium ⁊ concluſio reſpectu eiuſdẽ: q̃ ſic non contingit demonſtrare circulo: vt ptz. ſ. Poſteriorũ ſed ꝺ: nexio circularis: q̃ rationes ex ſe inuicẽ depend ent: ita ꝙ ꝓpoſitio ꝯcluſa in vna ſit p̃incipiũ alterius ꝯcluſionis in alia; nec ꝓpter iſtas diuerſas ꝯcluſiones eſt aliq̃ diuerſitas in deo; ſed oĩa ſunt idẽ

Maluz nihil eẽ põt.

Labyrinthus.

nullis extrinsecus sumptis: sed altero ex altero fi
dē trahēte insitis: domesticisq; pbationibus expli
cabas. Phi. ¶ Tū illa minime inqt ludimus: rēq;
oim maximā dei munere quē dudū dēpcabamur
exegim⁹. Ea est em̄ diuinæ formā substātiæ ut neq;
in externa dilabat/neci se externū aliqd ipsa susci
piat. Sed sicut de ea Permenides ait: oēm tu circu
lo adducis spōte multitudinē. i. rerū orbē mobilē
rotat: dū se īmobilē ipa cōseruat. Quod si ratiōes
quoq; nō extra petitas sed itra rei quā tractabimus
ambitū collocatas agitauimus: nihil est qd ammi
rere cū Platone sanciēte dideris cognatos de qui
bus loquūtur rebus: oportere esse sermones.

nos exegim⁹. i. pfecimus munere dei quē dudū dep:recamur rē maximā oim rerū. ea em̄. i. talis forma. i. dispositio diuine substātie: vt neq; in externa. i. exterio:a dilabat. i. cadat: nec ipsa suscipiat aliq̄d exteri nū. i. extrinsecū in se. qđ pbat auctoritate pmenidis quā pmo ponit in greco. deinde sensum eius subiū git in latino dicēs. Sed sicuti pmenides ait de ea scz substātia diuina q; diuina substātia rerū o:bē mo/ bilem rotat. i. mutat res circulatione ge neratiōnis ⁊ co:ruptiōnis et mutando res ipsa non mutatur: sed se immobilē conseruat. ✠ Boe. si nos agitauimus .i. cognouimus rationes nō extra. i. non ab extrinseco petitas. i. sumptas: sed col locatas intra rei ambitū: quam scz rem tractabam⁹ nihil est quod de hoc ammi rere: cū. i. ex quo tu dideris platone sā/ ciēte. i. confirmante sermones opo:tere esse cognatos. i. pprios cōueniētes re/ bus quib⁹ sup. rebus loquūtur. ¶ No ta q; sermones accipiendi sunt sm mate riam subiectā. quia certitudo nō est sim pliciter querenda rationibus. ex. s. Ethi. vbi dicitur q; disciplinati est tm̄ inquire re certitudinē sm vnūquodq; genꝰ: quā tū natura rei patit. Cum igitur deus sic regat oia p̄ter hoc q; commisceatur cū eis: ex libro de causis. sermones de diui na substātia accipiēdi sunt sm intranea diuine substantie et non sm extranea cum non commiscentur cum eis.

TUm ego ⁊c. Queri potest quomodo Boe. philosophia non refragante dicat se assenti re Platoni ⁊ eius dicto: q; nostrū discere non sit nisi quoddam reminisci. Nunquid etiaz Boe. sentiat sicut Macrob. Platonicos sensisse docet. Animas p:iusq; in co:po:a de/ scenderent in celo fuisse omnium scientiarum peritas: quarum oblitionem per co:po/ris indispositionem imbiberent et rursus per studium amouerent: et ita nihil noui disce rent: sed noto:um p:ius post oblitionem depellerent: Dicendum Boetium non totum illud dictum platonis sed quoddam simile in se repertum app:obare. Cum enim quedā p:ius sciret et co:um post/ ea obliuiscere:tur: iterumq; per philosophiam ad oblito:um cognitionez rediret: coactus est sentire q; illa app:ehensio non esset nisi quedam reminiscentia p:ius cognito:um. hoc autem totum fingit vt ostendat hominem per mero:em in obliuionem cadere. Quibusq; ad hoc rationibus ⁊c. Quidā ma/ le inseruerunt hic personam philosophie. Nam vt etiam in commentarijs superio:ibus patet ab eo lo co. Nec nunc quidem: vsq; ad illum. Tum illa. verba' sunt Boe. Clauus multa significat. interdum id vti vulgo loquimur quo res diuerse connectuntur. Figendi autem clauī consuetudinem Liuius sepe ponit: eiusq; rationem. vnde annalis clauus appellatur qui figebatur: vt inquit Festus. In parieti/ bus sacraruz edium per singulos annos: vt per clauos numerus colligeretur anno:um. Est etiam cla uus vt Donatus inquit: militis comici indumentum. Latus autem clauus est senato:ia vestis: sed sic non accipitur hoc loco. Est item vt Seruius docet. Clauus fustis gubernaculi genus. vnde Virgil. Clauumq; ad litto:a to:quent. ⁊ Licero in catone maio:e seu de senectute. Ille autem clauum tenens quietus sedebat in puppi. hoc ergo loco bonitatis clauo. id est gubernaculo interpretandum est. Fa/ bula gigantum p:imo metamo:. habetur. vbi sic Ouid. Neue fo:et terris securio:i arduus ether. Affe ctasse ferunt regnum celeste gigātes. Altaq; congestos fluxisse ad sydera montes ⁊c. Dicuntur autem gigantes fuisse vastissimo:ū co:po:ū homines: terre filij ob id vocati: qui deos expellere celo conati ab ioue fulminati sunt. Quā fabulā Macro. explicans ait. Quid aliud gigātes fuisse credendū est: q; hominum quādam impiam gentem deos negantem: ⁊ ideo estimatam deum pellere de celesti sede vo/ luisse. Sed inuicem collidamus. i. comp:imamus. A con ⁊ ledo. Dedalus patria athēiensis nobilis ar chitectus fabricādi materiā p:imus inuenit: ⁊ in ea serram: ascia: perpēdiculū: terebra: glutinum: liqo colā. Is ab ario pagitis expulsus in cretam nauigauit: ⁊ ibi p:imum bouem ligneam' fabricauit ī qua pasiphae minois regis vxo:i tauro supposita memo:at: deinde labyrinthū in quo minotaurus īclude retur. Po:tentissimum hoc humani ingenij opus fuit: iterum ambages occursus ac recursus inexpli cabiles continens: crebris fo:ibus ad fallēdos exitus redeundūq; in erro:es eosdem. Quatuo:labyri nthos fuisse traduntur: sed ad institutum nostrū satis est ostendere p̄pter viarum implicationes et in extricabiles erro:es eius qui in creta factus est: hic finitudinem factam esse. Verbuz permenidis hoc sonare dicunt: omnem tu circulo adducis sponte multitudinem: vbi o:do est. o deus vel o domina sub stantia tu adducis sponte omnem multitudinē. i. totū vniuersum circulo. i. ad circulū vel in o:bem. Hec autem de hac p:osa satis sit annotasse.

Ascēsus.

Clauus.

Gigantes.

Labyrinthus.

Sctūs thomas

Felix qui potuit boni. Istud est duodecimū metrū & vltimū huius tertij qđ dicit gliconicū abinuentore: coriambicū a pede pdominante. Primo em̄ ponit spōdeus dicēdo. Felix. Scđo coriambū dicēdo. Qui potuit. Tertio pyrrichius vel trocheus. In quo metro postq̄ pbia ostēdit q̄ sit vera beatitudo & vbi sit sita: hortat nūc ad pseuerādū i cōtēplatione illius beatitudinis. Et primo ponit illū esse felicē, q̄ relictis terrenis vacat diuine cōtēplationi. Scđo ostēdit quid huiusmōi cōtēplationē impediat. Tertio illud ipedimentū vitare docet. Scđa ibi. Quōdā. Tertia ibi. Vos hec fabula. Primo dicit. Felix sup. est q̄ potuit visere. i. desiderabiliter videre lucidū fontē boni. i. deū q̄ est fons oīs boni: & felix est q̄ potuit soluere vincula. i. affectiones grauis terre. i. terrenor: q̄ sua grauitate trahūt hoīem deorsum. Notādū q̄ felix est q̄ speculat fontē boni & q̄ cōtēnit delectationes terrenas. vñ in libro de pomo & morte. Aristo. scribit. Beata est aia q̄ non est infecta prauis operationib⁹ huius mūdi: & intellexit suū creatorē: ipa ē q̄ reuertet i locū suū i decliuibus magnis. Ue aūt aie q̄ nō hz posse redeūdi ad patriā suā. turpia em̄ opa & delectatiōes corporales ipediūt ascensū eius sursū. Quondā funera cōiugis vates. Hic oīndit q̄d impediat cōtēplationē diuinor: q: affect⁹ terrenor: qđ declarat p quandā fabulā q̄ talis est Orpheus filius Calliope fuit cytharista qui tāta dulcedine cythare resonabat: q̄ nō tātum hoies sed etiā bruta allexit. et intantū ea demulsit q̄ impetus suos naturales dimittebant: siluas currere: fluuina stare fecit. Hic habuit vxorē dictā Euridicē: quam cū pastor Aristeus adamare vellet. ipsa fugiēs p prata calcato quodā serpēte interiit: & ad iferos descēdit: quā orpheus volēs ab inferis reducere: deos supernos sua cythara placare cepit: sed cum non proficeret ad infernum descendit. et intantum deos infernales deliniuit q̄ concessa est ei vxor tali conditione q̄ anteq̄ exiret infernum non flecteret retro aspectum vxorem respiciēdo. Cum autem iam prope exiuisset orpheus amore allectus retrospexit: et sic vxorem perdidit. Circa istā fabulā sic pcedit. Primo ostēdit quō orpheus ad inferos descēdens p vxore rogauit. Scđo modo mōstra infernalia placuit. Tertio ostēdit quō vxori ei cōcessa fuit & eā pdidit. Scđa ibi. Stupet Tertia ibi. Tandē. Dicit primo vates thracius. i. orpheus de thracia puincia oriūdus: dictus vates. i. sapiēs a multis: ille quōdā gemēs. i. deplorās: funera. i. mortē cōiugis: postq̄ cogerat amnes. i. fluuios stare: siluas currere mobiles: post ipsum flebilibus modis. i. modulationibus cythare quas fiendo formauit: & postq̄ cerua iunxit intrepidū latus ꝙuis leonibus: q: cerua cū leonib⁹ incedebat sequēdo modulationē orpheī: nec lepus timuit canē visum iā placidū. i. placatū cātu. i. sono cythare: q: canis et lepus simul sequebant ipsum. Cū aūt feruor. i. amor flagrātior. i. ardētior: vreret intima. i. interiora pectoris orpheī. cū modi. i. modulationes: qui cuncta subegerāt. i. subiecerāt: nō mulcerēt. i. nō placarent dominum. i. orpheū: ipse querēs superos. i. deos immites: q: placari nō poterat: adijt domos ifernas. i. infernales illic tēperās bláda carmina sonātibus chordis: ipse deflet. i. flebiliter decātat in cythara quicqđ hauserat ex precipuis fontibus matris. s. de calliope: & ipse deflet qđ luctus impotēs qui facit hominē impotentē: sibi dabat. i. cōcessit: & deflet illud qđ dabat sibi amor: geminās luctū: quādo cōmouēs trenara. i. inferna: & rogat dños vmbrarū. i. infernales dulci pcevenia. i. relaxatione sue vxoris.

Veritas

Nota. Imm Arist. ij. meta. & Cōmētator. ē. iiij. celi & mundi. Nō oēs accipiūt veritatē per eūdē modū. tū ppter diuersam cōsuetudinē: tū ppter diuersam naturā: tū ppter paucitatē instructionis in logica. Vñ quidā recipiunt veritatē per modū demōstrationis: quidā per modū auctoritatis: quidā per modū fabularum: vt ergo pbia talibus satisfaciat: aliqñ demōstrationibus: aliqñ auctoritatib⁹ vtit. aliquādo fabulas inserit sicut i ppōsito. Notādū q̄ orpheus dicit vates: quia carmina cōposuit. dicit aūt vates a vimentis vel video. Notandū q̄ trenara dicunt quasi lamētabilia: a trenus treni qđ est lamētatio et narus in singulari numero est nomē cuiusdam montis in quo dicit cē via ad infernū. in plurali numero trenara significat loca infernalia; sicut dicit Aug. Cōmuniter autem inuenitur istud nomē scriptū

¶ Metrum duodecimum tertii libri.

Felix qui potuit boni
Fontem uisere lucidum,
Felix qui potuit grauis
Terræ soluere uincula.

¶ Quondam funera cōiugis
Vates thraicius gemens:
Postq̄ flebilibus modis:
Siluas currere mobiles:
Amnes stare cogerat:
Iunxitq; intrepidum latus
Sæuis cerua leonibus:
Nec uisum timuit lepus
Iam cantu placidum canem:
Cum flagrantior intima
Feruor pectoris ureret:
Nec qui cuncta subegerant:
Mulcerant dominum modi:
Immites superos querens:
Infernas adiit domos.

fine r in ꝑma ſyllaba. ⁊ dicitur tenara vel tenarus: ſicut in doctrinali. Tenarus infernus: ñ ſhug. ſcribit totū per r: vt trenarus ⁊ trenara. Vnde forſan vitio ſcriptoꝝ qñq; ſubtrahitur r. ¶ Stupet tergeminus nouo. Hic oſtendit quō orpheus monſtra inferni placauit di. Janitor inferni qui dr cerberus quaſi vorator carniū ille tergeminus. i. habens tria capita canina: captus fuit nouo carmine. i. melodia prius inaudita: ⁊ ſtupet. i. admiratur. Tunc oſtendit quō alia monſtra placauerit dicens ꝙ tres furie infernales thęſiphone: allecto: megera: que ſunt vltrices ſceleruꝝ inferentes metū peccatoribus: iſte lachrymabantur ꝓpter dulcedinem cythare. vnde dicit dee. ideſt furie vltrices ſceleruꝝ: ideſt peccatoꝝ: que dee agitāt. i. vexāt ſontes. i. peccatores metu. i. timore: iſte meſte iam madent. i. fluunt lachrymis. Tunc tangit remiſſionē pene quorūdam in inferno: ⁊ ꝓmo Jxionis. Vbi ſciendum ꝙ Jxion voluit cōcūbere cū Junone. Cum aūt Juno interponeret nubem: Jxion proiecit ſemen in nubem ex quo nati ſunt centauri. Jpſe autē adiudicatus inferno cōtinuo voluitur in rota que rota ſtetit orphęo modulante vnde dicit. Velox rota non precipitat: ideſt non deiecit caput Jxionuz. i. Jxionis ſup. orphęo canente. Tunc tangit remiſſionem pene tantali. Vbi nota ꝙ tantalus dicitur laceraſſe proprium filium dans eum diis ad comedenduz ꝙ quo dānatus fuit. Dicitur aūt in inferno habere aquā vſq; ad mentum ⁊ poma pendentia ante os: ⁊ tamen deficere ſiti et fame. Cum enim vult ſumere nquam vel pomum fugiunt ab eo. iſte Tantalus ſpernit flumia orphęo canē ne. vnde dicitur. Tantalus perditus. i. conſumptus longa. i. magna ſiti. ſpernit flumina. Tunc oſtendit remiſſionē pene tityi. Vnde ſciendum eſt ꝙ tityus voluit concūbere cuz latona matre appollinis: quem appollo interfecit ⁊ in iferno relegauit: cuius iecur vultur deuorat. Orphęo autem canente vultur ceſſauit laniare iecur eius. vnde dicit. Dum vultur eſt ſatur modis. i. modulationibus orphei non traxit. i. non laniauit iecur tityi. ¶ Tandem vincimur arbitrer. Hic oſtendit quomodo orphęo vxor ſua conceſſa fuit ⁊ quomodo eam perdidit dicens. Tandem arbiter. i. iudex vmbrarum: iſte miſerans. i. miſericordiam habens: ait. nos vincimur: donamus. i. reſtituimus viro. ſ. orphęo comitem cōiugem emptam. i. cōparatam carmine ſuo: ſed lex. i. cōditio coarceat iſta dona: ne phas ſit tibi deducēti vxorem flectere lumina. i. oculos reſpiciendo vxorem dū liquerit. i. reliquerit tartara. Et tūc exclamat dicēs. Quis dat. i. imponit legē amantibꝰ ꝙſi dicat amor nō dz coerceri lege: qr amor maior lex eſt ſibi. i. amor maior eſt lege ⁊ ſubdit. Heu ꝓpe terminos noctis. i. inferni. Orphęus Euridicē vxorē ſuā vidit reſpiciēdo a tergo: eā pdidit ab inferis nō ducendo: occidit in inferno eā relinquēdo. ¶ Notandū ꝙ apud inferos arbiter. i. iudex vmbrarū eſt rhadamanthus qui cogit aīas ad fatendū pctā cōmiſſa: ⁊ vnicuiq; ꝓm merita ſua penā diſtribuit. Iſte rhadamanthus dixit. donemus viro cōiugem. ¶ Notandū ꝙ amor non pōt lege coerceri. nam ex intenſo amore homo ſepius tranſgreditur legem: ⁊ amor fortior eſt ad aliquid implendū ꝙ lex ad

Illic blanda ſonantibus
Cordis carmina temperans:
Quicquid præcipuis deæ
Matris fontibus hauſerat:
Quod luctus dabat impotens:
Quod luctum geminans amor
Deflet tenara commouens:
Et dulci ueniam prece:
Vmbrarum dominos rogat.
¶ Stupet tergeminus nouo
Captus carmine ianitor.
Quæ fontes agitant metu
Vltrices ſcelerum deæ:
Iam mœſtæ lachrymis madent.
Non Ixionum caput
Velox præcipitat rota.
Et longa ſiti perditus
Spernit flumina Tantalus.
Vultur dum ſatur eſt modis
Non traxit Tityi iecur.
Tandem uincimur arbiter
Vmbrarum miſerans ait:
Donamus comitem uiro
Emptam carmine coniugem.
Sed lex dona coerceat.
Ne dum tartara liquerit
Phas ſit lumina flectere.
Quis legem det amantibus?
Maior lex amor eſt ſibi.
Heu noctis prope terminos
Orpheus Euridicem ſuam
Vidit: perdidit: occidit.

Trenera nō tenara legendum.

Tãtalus Titius.

coercendum:ideo dicit.Quis dat legem amantibus:maior: lex est sibi.q.d.ppter quid lex datur amantibus:cum p se lex dura sit amare. ¶Vos hec fabula respicit.Hic pbia applicando fabulā ad ppositum hortatur nos vitare impedimentū contēplationis summi boni ⁊ dicit. O homies quicūq; queritis.i.vultis ducere mentē.i.mentis contēplationē in supnū diem.i.in supnam claritatem:hec fabula iam dicta respicit vos:q: ad vestram informationē inducta est. Nam q̄ victus affectu terrenor flexerit lumina.i. oculos rōnis ⁊ intellectus in tartareū specus.i.in trenara que ducunt ad terrenā profunditatem.Quicqd precipuū.i.bonuz trahit laborando:illud perdidit dum videt inferos.i.dum intendit terrenis ⁊ tpalibus q̄ sunt infima. ¶Nota q̄ concupiscentia ⁊ affectus terrenor impediūt cōtēplationē summi boni. Hñ Boeti.in tractatu de summo bono di. Inordinata concupiscentia multos impedit a summo bono. Quosdaz em̄ pigritiā seq̄ videm⁹: quosdā em̄ delectatōes sensuales: quosdā em̄ desideria auri ⁊ argenti exceptis paucis viris honorādis pbia q̄ cōtēnunt sensus desideria: ⁊ sequūtur desideria intellectus. ⁊ ppe finē eiusdē tractat⁹ dicit pbus maxime delectat in pmo pncipio in cōtēplatiōe sue bonitatis: ⁊ hec sola recta est delectatio. Hec em̄ est vita pbor sine qua nemo viuit vita recta. Et subdit. Pbm aūt voco oēm hoiem viuentē ordine nature tendentē in alta ⁊ finientez vitā qui acq̄rit vltimū finē. ⁊ optimū vite humane q̄ est deus glorios bñdictus in secula seculor Amen.

¶ Vos hæc fabula respicit
Quicunq; in supernum diem
Mentem ducere quæritis.
Nam qui tartareum in specus
Victus lumina flexerit:
Quicquid præcipuum trahit
Perdidit dum uidet inferos.

Ascēsi⁹

Elix q̄ potuit boni. Carmē est gliconicū dactilicū trimetrū.cōstat em̄ spondeo ⁊ duob⁹ dactilis lz vltima syllaba sit cōis:sepe lōga.Estq; monocolon.i.vni⁹ mēbri seu vni⁹ gnis. Vates thraici⁹.i.orphe⁹ theologus sacerdos ⁊ vates:imo prisce theologie pnceps: Mercurij primus sectator.fuit aūt ex thracia oriundus:vt quidā dicūt. Oeagri fluuij fili⁹:vt alij apollinis ex musa calliope.ꝑ teste diodo.siculo liꝫ.hysto.v.doctrina modulatuq; ac poesi excessit oēs quorū extet memoria ⁊ suauitate cant⁹ pre ceteris fuit. Idē cytharā ab appolline pre accepisse dr a poet: quā nup ad silitudinē testitudinis Mercuri⁹ cōfecerat ⁊ Appollini dono dederat.Cui⁹ modulatu ⁊ dulcedine:nō solū hoies:sed etiā lapides ⁊ siluas se in numerū.i.cū modulamē cant⁹ mouere cogebat dicēte Ouidio i tertio de arte. Saxa feraq; lyra mouit rhodopei⁹ Orphe⁹:Tartareosq; lacus tergeminūq; canē. ⁊ Virg.in bucco.dameta:Orpheaq; in medio posuit:siluasq; sequentes. Quā rē hora.in de arte poetica sic iterptat.vt p feras ⁊ siluas stolidos ⁊ feroces hoies suauitate eloquētie admitiorē cultū reuocasse intelligat.vñ di. Siluestres hoies sacer interpresq; deor Cedib⁹ ⁊ victu fedo deterruit Orpheus:dictus ob ꝺ lenire tigres rabidosq; leones. Vocat eū sacrū q: vt dixi theologus fuit:etiā Augu.in de ciuitate dei nō refragāte.Et multa sacra instituit:⁊ pcipue orgia.i.bacchi sacra ab egyptijs accepta ad grecos trāstulit:q̄ ab eo orphica dicta sunt:⁊ fret⁹ obscuritate antiq̄tatis oia q̄ de baccho thebea ⁊ thabe egyptiaca ferebātur:qm̄ cadmeis amicus esset ad bacchū thebanuz ex beotia transtulit.Extant pterea hymni eius pfunda pme theologie doctrina referti:⁊ in ira suauitate grauitateq; insignes.Habētur etiā argonautica:sed nō hui⁹:orphica dixit Aristo.esse.fertur tñ vnus ex argonautis fuisse ⁊ atrocem tēpestatē in quā inciderant suis sacris auertisse:⁊ voluisse orthyronē beotie montē:qm̄ ibi in sacris sepius caneret:a sua cythara nomē sumpsisse.Scrib. Plinius auguria q̄ prius ex auibus tm̄ sumerētur:ex reliquis quoq; animātibus sumi posse Orpheū demōstrasse.Duxerat cōiugem euridicē noie.de cui⁹ morte ⁊ ab inferis reuocatōe plens locus est sumptus fere

Quō siluas nouit.

Cur sacer dict⁹

Cōiunx ei⁹ erudice.

poīa a Virg.in.iiij.geor.fine cui⁹ fabula hystoriā supra in prioze cōmento vidisti. Interptamentū aūt eius ponit Landin⁹ ibidem di.Euridice est humana aīa que dr euridice.i.latū iudiciū habens ppter ea q̄ rōnalis est.hec nubit orpheo cū corpori cōiungit:⁊ amatur ab aristo.i.ab optimo. Illa aūt corporeis voluptatibus irretita:id em̄ sunt flores ⁊ herbe q̄ sunt terre pulchritudo:optimū q̄d est virtus p illa fugit:atq; serpente.i.a pctō q̄d inter illas voluptates latet:interimitur ⁊ ad inferos demergitur.Sed cōceditur orpheo vt illo sono cythare.i.actionū optima cōpositiōe: q̄ maxima harmonia est:vñ virt⁹ exoritur.vt ab inferis reuocet.i.a vitijs liberet:sed ea lege ne respiciat.i.ne in vitiū relabatur.nā relapsa habitū facit. Idē i.vj.enei.ad illud si potuit manes accessere cōiugis orphe⁹. Thraicia frethus cythara fidibusq; canoris:dicit sic.Orphei fabulā sic interptatur Boe. Euridicē q̄ interptatur lata iustitia.i.olim virtutē amat vir excellens:quā si quis amat cythara.i.bonis artibus ⁊ actionibus recuperat. Q2 si iterū ab eo labatur difficile est reuocare.De morte aūt orphei varie dr. Nam q̄dam dicūt q̄ cū in thracia instituisset vt in sacris bacchi viri a mulierib⁹ abstinerēt.ille rate in suā cōtemptū esse institutū facto agmine hoiem nil tale timentē inuaserūt atq; lacerauerūt. Alij dicunt q̄ cycones mulieres thraicie ab illo sprete cū eū virū hr̄e vellent inter orgia bacchi q̄ ille idē instituerat eū penit⁹ dilacerauerūt.Cui⁹ caput cū in eagrū fluuiū pjectū esset vna cuz cythara lesbū puenit: qd cū serpēs māducare vellet ab appolline in saxū cōuersus ē. Laerti⁹ aūt diogenes p vera hystoria dixit illū nō a mulieribus discerptū;sz flumie deperisse. Itaq; epigrāma i macedonia scriptū oīdere vbi

Orphei mors.

a imusis sepultus. Epigrāma aūt latine versum est. Orpheā chrysolyrā hic posuere poetam. ſſflumine quē strauit iuppiter alta regēs: ḃ quātū ad fabulā et hiſtoriā. Quātū vo ad vocabula. vates dicit a vaticinando: qr futura p̄dicit. qđ poete nōnulli solebāt. ⁊ oia fere vaticinia carminib⁹ more poematis cō stabant. vñ Hora. in de arte. dicte p carmina sortes. Et plini⁹ heroicū carmē ab oraculo inuentuz dicit.

Thracia regio est q̄ ⁊ thrace hui⁹ thraces: ⁊ hec thraca hui⁹ thrace dicta legitur. Nec dr ab eo qđ ē trux: vt volunt quidam: sed a greco thrasy qđ temerariū significat. Statius libro. iij. Nam nec mihi barbara thrace. Nec libye natale solū. ⁊ Virg. in. xij. Gemit vltima pulsu Thraca pedū. Inde fit thrax ⁊ thracis nomen gentile: ⁊ thracius ⁊ thracēsis nomē patriū. Sicr thraicius. ⁊ in femenino gñe dr thrassa sed qr etiā thraix grece scribit: Thraicus inde ortū puto. sicut et thraissia interdū per diuisionem diphthōgi.

Thracia

Thrace.

Thraca

Item qr Jones thrix seu threx dicūt: ideo reperitur thressa ⁊ threissa. vñ Virg. i. j. Enei. vel qualis equos Threissa fatigat harpalice. ⁊ threici⁹ ⁊ threcī⁹ sicut apd virg. lib. vj. Threicia fret⁹ cythara: q̄ ppter possum⁹ hic legere vates threici⁹. aspirat aūt semp p̄ma syllaba. Illic blāda sonātib⁹. i. blāde aduerbiū p noie sicut Seruius sepe exponit. hoc tamen scies. verba ad sensum pertinentia licet absoluta sint tales accusatiuos regere apud poetas. Cuius sunt. transuersa tuentibus hircis vel hirquis. Nec vox homīnem sonat: ⁊ alibi. Rauca sonans. Item sapit artem: redolet antiquitatē sepe dictum legimus. Sonantibus chordis. Chorda quando fidem significat id est neruum cithare aspiratur: et est prime declinationis. Dee matris sez callliopes. declinatur enim hec calliope huius calliopes: ⁊ interpretatur bona vox. Nam callon bonū dicitur ⁊ ops vox: preestq̄ heroico carmini. Vñ Virg. Calliope libris hero ica carmina mādat: deflet tenara. sic leges non thenara nec threnara. Est autem tenarus grecum vocabulum. Nam tenaros dicitur grece ⁊ scribitur tainaros. Et est in singulari masculini generis ⁊ in plurali neutri: significatq̄ promontoriū laconie teste Seruio circa finem malet vbi dicitur esse inferorum descensus. Neq̄ a threnos quod est lamentum: deriuatur. vt Cato ⁊ Huguitio volunt: nec a teneo tenes quia grecum est vocabulum. Stupet tergeminus. Alij legunt habet tergeminus: nolentes iambicum pro spondeo ponere. Tergeminus autem ianitor inferni dicitur. Cerberus canis infernalis habens tria capita. vñ. iiij. georg. Virg. Tenuitq̄ inhiās tria cerberus ora. Que fontes agitans metu vltrices. dicit enim eumenides seu furias infernales. De quibus ibidem Virg. Ceruleoq̄ amplexe crini bus angues eumenides. Dicuntur autem eumenides furie a contrario sensu: ab eu quod est bonum, quia minime bone sunt. Et ponuntur tres furie alecto megera: ⁊ thesiphone: quas acheruntis et noctis filias dicunt. Que apud Virgilium ponuntur etiam vltrices in sexto vbi de vna dicit. Continuo fontes vltrix accincta flagello thesiphone quatit insultās toruosq̄ sinistra Intentans angues: vocat agmina seua sororum. Sontes dicuntur nocentes et culpabiles. Non ixionium caput. Ixionium leges non ixionum. Ixion lapitharuz dominus ⁊ iouī amicissimus phlegie filius: interpellauit iunonē de stupro: que illum ridere volens effinxit nubem sui simīlē: eū qua coīt ixion: qui cū postea se de iunonis stupro iactaret ab irato ioue ad inferos trusus est: ⁊ illic relegatus ad rotā circūfusam serpentib⁹.

Cerber⁹

Eumenides.

ſſFurie.

Ixion.

Tantalus autē rex corinthiorū amicus numinib⁹ fuit: qui cū frequēter deos deasq̄ susciperet ⁊ quodam tpe defuissent epule: filiū suū pelopē occidit: ⁊ eis epulādū apposuit. Tūc abstinētibus cūctis ceres humerū eius exedit: ⁊ cū eū diij per mercuriū ad superos reuocare vellent: eburneus est ei humerus restitutus: sicut ait Virg. Humeroq̄ pelops insignis eburno. Ideo aūt inquit Seruius. Sola ceres dicit comedisse: quia ipsa est terra que corpus soluit. per mercuriū autē fingit esse reuocat⁹: qr ipse est deus prudētie per quē pbi deprehenderunt transformationē aut regenerationem rerū. Tātalus autem apud inferos hac lege dicit esse dānatus: vt in eridano' inferorū stans nec vndis presentibus: nec vicinis eius pomarijs pfruatur. Per hoc autē auaritia significat. vnde Hora. in primo sermone. Tantalus a labris sitiens fugiētia captat ſſflumina: quid rides mutato noīe de te fabula narratur. Non trapit tityi iecur. De hoc Virg. in. vj. Necnō ⁊ tityon terre oīpotētis alūnum. Cernere erat: cui tota nouen per iugera corp⁹ Porrigit: rostroq̄ imanis vult adūco Immorale iecur tondēs fecūdaq̄ penis. Viscera rimaturq̄ epulis habitatq̄ sub alto Pectore: nec fibris requies datur vlla renatis. Vbi Seruius Tityus pro aliquos filius terre fuit pro alios a terra nutritus. vnde Virg. Elegit sermonē quo vtrūq̄ significaret. Nā alumnū dixit: hic amauit Latonam propter quod apollinis telis confixus est et dānatus hac lege apud inferos vt eius iecur vultur exedat: q̄q̄ Homerus vicissim dicat suos vultures sibi in eius penam succedere. Sane vultur in vsu est: lz Cice. vulturis dixerit. ⁊ Plautus vulturius. vt i curculione. Facit vulturios quattuor. quod quidem potest esse deriuatiuum. Ennius etiam vulturis dixit in nominatiuo: ⁊ homonē in accusatiuo: ibi. Vulturis in siluis miserū mādebat homonē. Declinat autē tityos tityi: sicut delos deli. Lucr. de his que de tityo dicunt rationē assignat dicēs. tityo amore eē hoc libidinē que pro phisicos in iecore est: vt risus in splene: iracundia in felle. vnde etiam eresum a vulture dicit in penā renasci. Et em̄ libidini nō satisfit semel peracta. sed recrudescit semper. Vñ ait Hora. incōtinentis aut tityi iecur. Declinat autem hoc iecur huius iecoris: sed olim huius iecinoris. Arbiter vmbrarū. i. iudex vel rex. si rex Pluto dicēdus est: qui ⁊ dis dicit. Si iudex. tres credunt iudices apud inferos. Rhadamanthus Minos ⁊ Eacus: quorū officia lz cōfuse legunt. Quidam tn discerni volūt: itaq̄ q̄ Rhadamāthus faciat q̄stiones quas vulgo dicūt informationes seu inq̄sitiones. Vñ Virgi. i vj. Gnosi⁹ hec rhadamāthus habet durissima regna. Castigatq̄ auditq̄ dolos. cogitq̄ fateri. Que quis apud supos furto letatus inani Distulit in serā omissa piacula morte. Minos iudicet. vide Hora. in carminibus. Et de te splēdida minos fecerit arbitria. Eacus aut̄ puniat. vñ. Juuena. in. j. satyra.

Tityus.

Vultur.

Vultur⁹

Vulturis.

Vulturius.

Quas torqueat vmbras eacus ꝛc. Fuerũt aũt reges cretẽses: ꝛ ob iustitiã filij iouis dicti. ob seueritatẽ aũt etiã apud iferos iudices estimati. Quia vo in textu arbiter dr poti9 de plutone accipiẽdũ est. Nã iudex iudicat ꝑm allegata ꝛ iura: arbiter ꝑm volũtatẽ qualr reges et ꝓncipes: nõ aũt iudices ordinarij. Fas fit lumina flectere: tãgit qđ dictũ ẽ a diuo petro. ij. ꝑet. ij. Canis reuersus ad suũ vomitũ ꝛ sus lota in volutabro luti. Quia vt dr alibi. Nemo mittẽs manũ ad aratrũ ꝛ respiciẽs retro aptus est regno dei ꝛc. Nõ g recidẽdũ est i ꝑstinũ ꝑtm ne fiat error posterior peior ꝓre. Quis legẽ det amãtib9 bona exclamatio. q. d. frustra fieret: q sub lege amare ẽ operã dare vt dicit comicus: vt cũ rõne isanias. Vñi iiij. Enei. Virg. Heu vatũ ignare mẽtes. qđ dona furẽtẽ. Quid delubra iuuãt: est mollis flãma medullas. Interea ꝛ tacitũ viuit sub pectore vulnus. Et q̃rto Boet. Cũ subita incautũ demẽtia cepit amãtẽ. Ignoscẽda qđẽ scirẽt si cognoscere manes. Euridicẽ suã. subaudi ꝓiugẽ. ꝛ declinat ꝫ euridice huius euridices. vñ accusatiuus est hãc euridicẽ. Vidit: ꝑdidit: occidit. Sic in buccolicis: vt vidi: vt perij ꝛc. Occidit cm̃ ẽ media breui legẽdũ. i. iterijt. vl perijt. dolor simul vt vidit ꝛ ꝑdidit ꝓiugẽ suã. Quicũq; i superũ diẽ. vsus nõ patit legi in supernũ diẽ. Tartareũ in specus: hic neutri gnis ẽ. ficut ī. vij. Enei. Hic specus horrẽdum: ꝛ seui spicula ducis: vbi etiã horrẽdus legit ab hijs q̃ more antiquo cõsumi dicũt. Et hec de tertio libro.

¶ Explicit liber tertius de cõsolatione pbie.

¶ Incipit liber quartus.

Hec cũ pbia dignitate vultus. Hic incipit liber q̃rtus de ꝯsolatione ꝓbie: cuius hec ẽ ꝑsa ꝑma i quo pbia assignat causas q̃re mala ꝓcedãtur i regno dei. cũ oim rex rector bonus existat scz deus: et ꝓbat bonos semp cẽ potẽtes ꝛ malos imponẽtes: et q̃ sicut vitia nũq̃ sũt sine pena: ita vtutes nũq̃ sunt sine ꝑmio. Probat etiã q̃ ois fortuna tã ꝑspera q̃ aduersa bonis est ad ꝑfectũ malis aũt ad iteritũ. Etiã ꝓbat q̃ oia q̃ fiũt a deo recte fiũt. ꝛ alia plura sicut patebit. Et diuidit iste liber in quattuordecim ptes: q: septẽ sũt ꝑse et septẽ metra huius quarti: de qb9 patebit i ꝓcessu. Primo g ondit Boetius quõ itẽtionẽ pbie adhuc parãtis plura dicere iterrupit ponẽdo causas sui doloris. Scdo pbia ꝑmittit sibi ꝑfectã curã. Tertio dat modũ curãdi ipm. Scda ibi. tũ illa esset. Tertia ibi. ꝛ qm̃. Et ꝑsequit itẽtionẽ ipm curãdo i sequẽti ꝑsa ibi. Tũ g. Prio ondit quõ iterrupit itẽtionẽ pbie volẽtẽ plura loq̃. Scdo ꝓbat causas sui doloris. scda ibi. Sz ea ipa est. Primo dicit. Cũ pbia ceciniss et. i. decãtasset hec scz ꝑdicta leniter. i. delectabiliter: q̃ ꝑ ꝛ suauiter. i. dulciter seruata dignitate oris. i. reuerẽtia vult9 scz sui grauitate oris. i. sermonis sup. sui. Tũ. i. post ꝫ scz Boe. nõdũ. i. nõ adhuc oblit9. i. imemor: penit9. i. oino insiti meroris. i. intrinseci doloris: ego Boetius abrupi. i. interrupi: itẽtionẽ. i. ꝓpositũ pbie: parãtis. i. intendẽtis dicere adhuc aliq̃d: ꝛ inquã. i. dico ꝑuia. i. ꝑambula veri luminis. i. ꝑfecte cognitiõis scz illa q̃ tua oratio. i. tuus sermo fudit. i. locutus est: ꝫ. i. ad istũ librũ quartũ: patuerũt. i. manifesta fuerũt: iũcta. i. insolubilia: rũ. i. aliqñ diuina speculatiõe. i. sctã contẽplatione: tũ. i. aliqñ sui scz ipsius: tũ. i. aliqñ tuis rõnibus. i. demõstrationib9: sz ea. i. illa ꝑdicta. ꝛ si ꝑ q̃ quis oblita mihi: nup. i. aliqñ ob dolorem iniurie sup. quã ꝓpessus sum a Theodorico rege gotthor: nõ m̃ dixisti ꝑ: sus. i. oino hec. s. ꝑdicta ignorata: ãte hac. i. ꝫ. ¶ Nota q̃ dignitas est honesta ꝛ iperiosa auctoritas. Dicit aũt pbia hr̃e dignitatẽ vultus ꝓpter sui honestatẽ. q: ꝫm Tul. Sola sapiẽtia est q̃ meret honores: ꝛ ꝓpter sui auctoritatẽ q̃ digna est imitatiõe. Et etiã pbia dr esse grauis ore. i. stabilis sermone q: sermones pbi summitate rationũ sũt stabiles. ¶ Nota q̃ cũ pbia ondisset q̃d sit sũmũ bonũ ꝛ in quo sitũ sit: ꝛ fecisset exhortationẽ ad illud q̃rendũ itẽdebat ondere modũ q̃ ad illud peruenit: sz anteq̃ expleret illã itẽtionẽ Boe. velut auidus ad sciendũ quedã quor ignorãtia detinebat ipm in meroꝛe interrupit intentionẽ pbie volentis plura dicere. ¶ Nota q̃ philosophia dicitur prouia veri luminis: quia ipsa clarificat animam et extrahit eam ab oscuritate ignorantie ad lucem sapientie: ꝛ ad claritatem intellectus ex libro de pomo Aristotelis. Vel ideo dicitur prouia veri luminis quia per ipsam tanq̃ per viam homo peruenit ad cognitionem veri luminis quod est deus: quia scribit in libro de pomo. q̃ per pbiam. homo cognoscit suũ creatorẽ qui de nihilo fecit oia: q̃ est inceptor oim inceptor: oim ꝑcipior principiũ. Et ibidem scribitur. Oportuit vt pbia mitteret ad instruendũ ignorãtes ꝛ eos q̃ nõ cognouerũt suũ creatorẽ. ¶ Sed eaipsa est vel maxia. Hic Boe. ꝓponit causas sui meroris dicẽs. Sz eaipsa est causa nr̃i meroris: ꝛ maxima causa: q̃ cũ rector rerũ. s. deus bonus existat vel esse mala oino possint: vel pretereant impunita: qđ saltem si nullũ aliud incõueniẽs sequeret: cõsidera quãta sit dignũ ammiratione: atq̃ ꝑ sed: huit adiungitur. i. additur aliud maius sup. ammirandũ. nã ꝑ q: imperãte. i. principante ꝛ florente. i. vigente nequitia. i. nequitiosis hoibus: viri9. i. hõ virtuosus nõ solũ. i. nõ tm̃ caret premijs. verũetiã ipsa virtus subiecta. i. subdita calcat ꝑ pedib9. i. potẽtijs sceleratoꝝ. i. malorꝝ: ꝛ ipa virtus luit id est patitur supplicia. i. penas

Pbia.

¶ Liber quartus. Prosa prima Boe.

Haec cũ philosophia dignitate uultu & oris grauitate seruata leniter suauiterq̃ cecinisset. Tũ ego nõdũ penitus insiti mœroris oblitus intẽtionẽ dicere adhuc aliq̃d parantis abrupi: Eto inquã ueri ꝑuia luminis q̃ hucusq̃ tua fudit oratio: tũ tui speculatione diuina: tũ tuis rõnibus inuicta patuerũt. Eaq̃ mihi & si ob iniuriæ dolorẽ nup oblita: nõ tñ ãte hac prius ignorata dixisti. ¶ Sed eaipsa est uel maxima nr̃i causa mœroris: q̃ cũ rex bonus rector existat: uel esse oi-

no mala possint: uel ipunita prætereat. Quod so/
lū quāta dignū sit āmiratiōe pfecto cōsidera: atq
huic aliud maius adiūgit. Nā imperāte florēteq
neqtia uirtus nō solū p̄miis caret: uerūetiā scelera
toq pedib⁹ subiecta calcat: & in locū facinoq sup/
plicia luit: q̄ fieri in regno scientis oīa: potētis oīa
sed bona tm̄mō uolētis dei/ nemo satis potest nec
āmirari: nec cōqueri. Ph. ¶ Tum illa/ & esset inqt
īfiniti stuporis oīb⁹ horribilius mōstris si uelu/
ti tu estimas: in tāti uelut patrisfamilias disposi/
tissima domo uilia uasa colerent precīosa sorde/
scerent. Sed nō ita est. Nam si ea q̄ pauloante con
clusa sunt incōuulsa seruant/ ipso de cuius nunc
regno loquimur autore cognosces semp quidem
potentes bonos esse: malos uero abiectos semper
atq imbecilles/ nec sine pœna unq̄ esse uitia/ nec
sine premio uirtutes/ bonis felicia/ malis semp in
īfortunata contingere. Multaq id genus q̄ sopi
tis querelis firma te soliditate corroborēt. ¶ Et
quoniā ueræ formā beatitudinis me dudū mon/
strante uidisti: quo etiā sita sit agnouisti/ decursis
oībus quæ p̄termittere necessariū puto: uiā tibi q̄
te domū reuehat ostendā. Pennas etiā tuæ menti
q⁹ibus se in altum tollere possit affligam/ ut per/
turbatione depulsa sospes in patriā meo ductu/
mea semita/ meis etiam uehiculis reuertaris.

in locū facinoq. i. vitiosoq loco: que. s. p̄dicta fieri. i. p̄mitti in regno. i. in mūdo scientis oīa. s. dei ⁊ p o/
tentis oīa: sed volentis ⁊ intēdentis tm̄modo bona nemo satis nec ammirari: nec cōqueri pōt. i. queri/
moniā facere. ¶ No. q̄ mala fiūt in mūdo. ptz q: ratio semp deprecat ad bonū: cū ergo mali nō regan vñ mal
tur iudicio recte rōnis: sz vincant passionib⁹ ire ⁊ cōcupiscētie: iō deficiūt a bono. Jtē supabūdantia et
defectus sunt de genere maloq cū v̄tus cōsistat in medio. cū igit in plurib⁹ sit supabūdātia ⁊ defectus.
ptz q̄ mala sunt in mūdo. ¶ Cū aūt oīa de
pendētia sint a deo celū ⁊ tota natura ⁊
de⁹ essentialiter sit bonus: mirabile est
quō mala eē p̄nt vel saltē p̄maneant ipu
nita. ¶ No. q̄ q: boni attingunt finē re
rū. s. summū bonū: iō sunt potētes. mali
aūt hoc ip̄m attingere nō possunt ipotē
tes. ⁊ q: Boe. in. j. li. vj. p̄sa di. se ignora
re q̄d sit finis oīm rerum: iō putabat bo
nos eē impotētes: malos aūt potētes: ⁊
de hoc Bo. āmirat: vt ptz in lra ⁊ ista est
vna cā sui doloris. ¶ Tū illa: ⁊ esset in/
quit. Hic p̄bia p̄mittit Boe. p̄fectā curaz
q̄ p̄sistit in ptractatione huiꝰ materie di.
o Boe. ⁊ esset infiniti stuporis. i. āmira/
tionis ⁊ esset horribiliꝰ oībus mōstris. i.
diffo:miratib⁹ si in dispositissima. i. ordi/
natissima domo. s. in mūdo tāti patrisfa
milias. s. dei colerent. i. honorarent vilia
vasa. i. mali hoies. ⁊ si p̄ciosa vasa. i. bo
ni hoies sordescerēt. i. vilescerēt sicut tu
estimas. sed nō est ita: ná si ea q̄ pauloan
te cōclusa sunt: seruant incōuulsa. i. inte
gra sui veritate. tu autore. i. doctore ipo
deo de cuiꝰ regno nūc loquimur: cogno/
sces semp bonos esse potētes: malos vo
ipotentes. nec vnq̄ vitia sine pena: nec
sine p̄mio eē virtutes: ⁊ cognosces bo
nis semp cōtingere felicia: ⁊ malis infor
tunata: ⁊ cognosces multa id genꝰ. i. hu
ius generis q̄ corroborent te firma soli/
ditate: sz ptra aduersitatē fortune q̄relis
tuis sopitis. i. remissis. ¶ No. sicut post
ea patebit oīa fiūt recte a deo: cū igit or/
do iustitie req̄rat vitia puniri: v̄tutes re/
munerari: si mali manerēt ipuniti ⁊ bo/
ni irremunerati: eēt sic puersus ordo in
domo dei. s. in mundo qđ est horribiliꝰ oī/
bus mōstris. ¶ Et qm̄ vere formā. Hic
p̄bia dat modum curandi ip̄m. Bo. di.

qm̄ dudū sz in tertio lib. vidisti formā vere beatitudinis me mōstrante. i. docēte oībꝰ decursis. i. ptransi
tis que puto necessariū p̄termittere: ostendā tibi viā que reuehat. i. reducat domū. i. ad cognitionēve/
re britudinis: ⁊ ego affligā. i. apponā tue menti pennas. i. rōnes q̄bus mens possit se tollere in altū: vt
depulsa p̄turbatione cōtingente ex affectu bonoq tp̄alium reuertaris sospes in patriā meo ductu: mea
semita: meis vehiculis. i. meis rōnibus ⁊ demōstrationib⁹. ¶ No. q̄ p̄ pennas quas p̄bia p̄mittit affi/
gere menti Boetij intelligit speculatio rōnis ⁊ intellectus. virtus ⁊ sapientia: sicut em̄ auis volando
in altum deducit auxilio pennarū: sic mens humana speculatione rōnis ⁊ intellectus virtute ⁊ sapien
tia erigitur in cōtemplationem summi boni. ¶ Ascensij in quartum librū lucubrationes.

Hec cum p̄bia dignitate vultus ⁊ oris grauitate seruata leniter suauiterq cecinisset. Hic ostē
dit Boe. qđ aulus gellius pulchre docet: multū interesse quo vultu: qua ve grauitate verba
dicant: vsq adeo: vt si diuersi eadem dicant: hi p̄bi: illi mimi aut histriones censeant. Quis
ergo p̄bia poetica figmenta cecinit: nō tm̄ ad vnitatem: q: aliter ipsa musarū poeticarū mun⁹
obiret: quas p̄ius meretriculas dixit vsq in exitiū dulces: sed ad bonā frugem poetica dicta cōuerten
do: ita cecinit leniter nō leuiter vt quidā male hic legūt. Antehac vna est dictio: ⁊ est ante hoc tp̄s: sicut
posthac posthoc tempus sic ⁊ post illa sup. tp̄a: legitur in eunu. Therentij. q̄ autem dicit oblita passi/
ue accipit: sicut in Buc. Nunc oblita mihi tot carmina. Deponentaliū em̄ actm̄ regentium participia
p̄teriti tp̄is; cōis fere significationis reperiuntur. Reliqua q: nota sunt transeo.

SVnt etē pennevolucres mihi. Istud est primū metrū huius quarti: cuius primus versus dicitur metrū alemānicū ab inuentore: dactilicū a pede predominante. secūdus versus dicitur metrū archilochiū ab inuentore: iambicū a pede predominante. In quo metro pbia ostēdit viam per quā peruenit ad cognitionem summi boni: et est per cōsiderationes creaturarū que gradatim sunt transcendende quousq; inueniat aliquid qđ preemineat omni creature. et istam viam tradit sub similitudīe auis volātis. Primo ergo tradit viam qua mens pueniat ad cognitionem summi boni. Secūdo ostēdit quid mens iudicabit cū illic pueneri t. scđa ibi. Huc te. Primo dicit. Dixi q affigā pennas menti tue. Sunt etē mihi penne volucres. i. veloces. s. virtus et sapientia q̄ cōscendant. i. penetrent celsa. i. alta poli. Quas. s. pennas cū mens velox sibi induit. i. assumit: ipa perosa. i. odio habens terras despicit eas querēdo vlterius creatorem: et mens superat globum. i. sphericū corpus immensi aeris cognoscendo q vltra aerem est creator. Nubes videt post tergū: q: vltra nubes q̄rit cognitionē sūmi boni: et transcēdit verticem. i. summitatē ignis q̄ ignis calet ex agili. i. veloci motu etheris. i. celi et vlterius procedit mens inuestigando donec surgat. i. eleuetur in domos astriferas. i. orbem planetarum: et cōiungat vias suas phebo. i. soli: inuestigando q sol non est deus: donec comitet iter gelidi senis. i. saturni q̄ est supra solez: mēs inquam existens miles coruisci syderis. i. dei qui est splendidū sydus: et vlteriꝰ ascēdit supra orbes planetarū donec recurrat. i. pertranseat circulum astri. i. celum stellatuz quo. s. astro pingitur. i. ornatur micans nox: q: nox stellis firmamenti illuminat vbi. i. postq̄ satis fuerit exhaustum. i. speculatione euacuatuz: q nulla stellarum est deus. mens vlterius transcēdit: donec relinquat extremū polū. i. vltimū celū: q̄ pro et premat dorsa velocis etheris. i. firmamenti. s. cōpos. i. potens verendi luminis scilz dei: hic supra vltimū polum dns regum tenet sceptrū idest imperiū et temperat. i. moderat habenas. i. regimina orbis et sup. manens stabilis in se regit volucrez. i. velocē currum. i. circularem motū corpoꝝ celestiū: deus existens coruscus arbiter. i. splendidus iudex rerum. ¶ Notandū q dicit ignem calere motu celi. ex quo videt q calor nō fit propria et per se qualitas ignis cum sibi debeatur per motum celi. Sed dicendum q locus nō solum est causa conseruatiua locati sed omniū accidentiū naturaliter cōsequentiū. vnde quia celum nō tm̄ est locus ignis: sed etiā ipsius caloris ignem consequentis: et quia propria dispositio celi fm̄ quam habet caliditatem super omnia est motus eius: ideo dicit ignem calere motu celi. non excludens per hoc quin calor per se fit qualitas ignis. ¶ Notandum q saturnum vocat gelidum senem non q fit gelidus formaliter: sed effectiue. Est enim effectiuus gelu et frigoris. et dicitur senex: quia motus eius tardus est ad modum senis. nam cursum suū complet pluri tpe q̄ sol vel luna. ¶ Huc si te reducem. Hic ostendit pbia quid mens iudicabit cum transcēdit creaturas et venit in cognitionez dei dicens. o mens si via referat. i. reducat te reducē. i. reuertētez a talibus huc. i. ad cognitionez dei: quā viā nunc immemor requiris. tu dices. Ego memini q̄ obnubila-

¶ Metrum primum libri quarti.

SVnt etenim pennæ uolucres mihi
Quæ celsa conscendant poli:
Quas sibi cum uelox mens induit:
Terras perosa despicit.
Aeris immensi superat globum.
Nubesq; post tergum uidet.
Quisq; agili motu calet ætheris:
Transcendit ignis uerticem:
Donec in astriferas surgat domos:
Phœboq; coniungat uias:
Aut comitetur iter gelidi senis:
Miles coruſci syderis:
Vel quocunq; micans nox pingitur:
Recurrat astri circulum:
Atq; ubi iam exhaustum fuerit satis:
Polum relinquat extremum:
Dorsaq; uelocis premat ætheris
Compos uerendi luminis.
Hic regum sceptrum dominus tenet:
Orbisq; habenas temperat.
Et uolucrem currum stabilis regit
Rerum coruscus arbiter.
¶ Huc si te reducem referat uia:
Quam nunc requiris immemor:
Hæc dices memini patria est mihi:
Hinc ortus/hic fistam gradum:
Quod si terrarum placeat tibi
Noctem relictam uisere:
Quos miseri toruos populi timent:
Cernes tyrannos exules.

ta fui affectu tpaliū. Hic. s. in cōtemplatione dei est mihi patria hinc. s. a deo est ortus: q; ad eius imagi-
nem creatus. Hic fistā. i. in cōtēplatione dei figā gradum. i. ponā finalem quietē. Q; si placeat tibi exi
stenti in cognitione dei visere. i. cū desiderio videre noctem terrarū relictā: tu cernes. i. videbis tortuos
tyrānos. i. crudeles pncipes quos miseri ppli timent: illos tortuos esse exules a vera patria sua. ¶ No.
sin aplin. Nō habem⁹ hic manentem patriā: sed futurā inq uirim⁹. hecē est vera patria a qua aia rōna
lis p creatorem in deo exiuit: ad quā si reuertat etiā qđ a deo accepit affectionem terrenor detorbat et
prorsus amittit ppter qđ di. in. iij. metro tertij li. Repetūt ppria quecq recursus. Reditucq suo fingu
la gaudent. Nec manet vlli tradit⁹ ordo: Nisi qđ fini iunxerit ortū: Stabilēcq sui fecerit orbem.

Ascensus

Sunt etē pene volucres mihi. Carmē hoc ē dicolon distrophō cui⁹ pmū membrū. i. pmū qđcq carmē est alemānicū ab iuētore: dactilicū a pede pdñante: tetrametrū a qttuor pedū mēsura quor pm⁹ t duo vltimi fere sunt dactili: scds spōdeus: hz pm⁹ etiā spōdeus eē possit: t est acatalecticū q; nihil deest neq abūdat. Scōm est archilochiū ab iuētore: dimetrū a mēsura pedū: q; due sunt mēsure numerādo binos pedes p mēsura. Jābicū a pede pdñante: q; scds t q̄rtus fere sunt iābi. reliq spōdei eē pnt: hz etiā iābi. t est etiā acatalecticū. In hoc aūt carmine sane diserto nihil ābi guitatis puto dicēs / cū diuo Augu. nihil aiam humanā pter deū posse explere: itaq ille solus t potissimū req̄rēd⁹ est. Polū extimū. i. remotissimū a nobis. sicut e diuerso cicero globū lune citimū. i. primū nobis inter planetas vocat. dr aūt ab extra exterior extim⁹: t a citra citerior citim⁹. Redux reducis mei dia correpta sicut dux ducis pmā corripit: est q vel q̄ reducit: radius q̄ vel q̄ reducit. Patria nō est idez qđ regio: hz suus cuiusq natiu⁹ locus. Visere nō est cū desiderio videre: hz advidēdū ire vt Valla docet Tortuos truces: t feroces. tractū a taurina frōte q̄ tortua fere est.

Redux
Patria.

¶ Prosa secda quarti libri.

Sāctus thomas

Um ego pape inquā. Hic incipit secūda psa huius quarti. Circa quā sciendū q̄ bia in pmo libro. sexta prosa inuesti gando cām t radicē infirmitatis Boe. cognouit q̄ Boe. ex ignorātia finis rerum malos hoīes potentes: bonos vo impotentes putabat. Itē q̄ ignorabat quibusnā gubernaculis mūdus regat: fortuitarū rerū vices estimabat fluitare sine rectore: q; vero phi. iā ostendit qđ sit finis rerū a q̄bus gubernaculis mūdus regatur. Nunc bia vult adhibere Boe. pfectā curā remouendo dolores in quos Boe. incidit ex ignorātia rerū pmissaruz. Et pmo Boe. b̄ petit: t phi. secūdo illud psequit ibi. Primū igitur. Dicit primo. Tum igitur sciz finito sermone bie. Ego Boe. inquā. Pape est admirātis. O bia tu pmittis nec dubito q̄n possis efficere. i. in effectū pducere. tu, mō ne moreris. i. non ptrahas me quē excitaueris. s. ad audiēdū. ¶ Notā.

q̄ sapiēs nihil pmittit qđ adimplere nō possit: q; op⁹ sapiētis ē nō mētiri. g̃ di. Boe. bie. Sicut magna pmittis nō dubito q̄n efficere possis. ¶ Primū igit in q̄t. Hic bia psequit intētū: t primo pbat bonos semp eē potētes: t malos impotētes: cui⁹ oppositū putabat Boe. t tāgit primo modū p quē vult b̄ oñdere. Secōo oñdit t pbat intētū suū rōnibus ibi. Duo sūt. Primo dicit. O Boe. Primū licebit: vt agnoscas bonis semp adesse potentiā et malos eē desertos. i. puatos cūctis viribus: quor alter. s. bonis semp adesse potētiā demōstrat ex altero. s. ex hoc q̄ mali sunt viribus deserti. t huius causam subdit di. Nā cū bonū et malū sunt ctraria: si bonū esse potēs cōstiterit: liquet. i. manifesta fuerit imbecillitas. i. impotētia mali: at si fragilitas claresc at mali: firmitas boni nota est. Sed vti pro sicut abūdātior fit fides nostre sue alterutro calle. i. vtraq̄ via, pcedā: cōfirmās ppositā nūc hinc. s. ex firmitate boni: nūc inde ex fragilitate mali. ¶ Notādū q̄ bia dictum suū: q̄ si boni sunt potentes mali sunt impotētes: fundat sup cōsiderationem topicam: si propositū propositō: t oppositum in oppositō: vt si sanitas est bona: egritudo est mala. Dicit q̄ velit pcedere vtraq̄ via ex potentia bonorū probando impotentiā malorum et ex impotētia malor potentiā bonorum: quia si tm̄ vnum istor pbaret: t ex hoc reliquū concluderet per locum a cōtrarijs esset argumentū verisimile et non necessariū: t ideo vtrāq̄ partē vult pbare et ex vtraq̄ reliquū concludere. ¶ Duo sunt quibus omnis humanorū actuū cōstat effectus. Hic bia probat intentū rationis. Secūdo cōcludit quādam dubitationē: ibi. Sed possunt. Tertio cōfirmat principale intentū auctoritate Platonis: ibi. Ex quibus omnibus. Primo probat bonos semper esse potentes malos impotētes duabus rationibus. Scōo ad idem ostendendum coaceruat breues rōnes ibi. Sed q̄m te. pma in duo fm duas rōnes, scda ibi. Rursus, inquit. Prio pmittit duo necessaria ad pmā rōnez.

Scdo ex his arguit ibi. Oēs igit hoies. Primo pmittit vnū necessariuz. Scdo aliud: ibi. Meministi igit. Primo dicit duo sunt pncipia q̄bus cōstat. i. pmanet ois effectus humanus ex actuū. s. voluntas ac pro et ptās: quox si alterū desit nihil est qđ queat effectu explicari. i. fieri. qđ declarat. deficiēte em̄ voluntate nullus effect⁹ producit. q: nullus aggredit qđ nō vult: at si ptās absit volūtas frustra fit: q̄ fit. i. ex q̄ sequit vt si videas quē. i. aliquē velle adipisci qđ minime adipiscat: nō possis dubitare huic defuit se valentiā. i. potentiā obtinendi qđ voluerit: et iō dicit Boe. pspicuū est nec vllo mō negari pōt. et subdit phia. Quez vero videas effeciſſe qđ voluerit: nū. i. nūq̄d: q. d. nō dubitabis eū lz potuisse nō habuisse potētiā. Et di. Boe. Minime. Tūc phia ꝯcludit tanq̄ manifestuz ex dictis dicēs. Illud qđ quisq̄ pōt in eo est validus. i. potēs: qđ vo nō pōt in b est cēsendus. i. iudicādus imbecillis. i. impotēs eē. et di. Boe. Fateor inquam. ¶ No. q̄ phia dicit nullus aggreditur qđ nō vult. Cōtra aliq̄s nolens interficit hoiem vel ledit hoiem: q̄ aliquis aggredit qđ nō vult. Itē aliq̄s cogit facere aliq̄d ꝯtra voluntatē suā: et sic aggredit qđ nō vult. Dicit q̄ phia loq̄tur hic de effectu spōtaneo q̄ ex itentiōe pcedit nō de eo q̄ casu ꝯtingit. vñ dicēdū ad primū q̄ volūtas pōt ꝯparari vl ad ipam actionē quā aliq̄s pmo aggredit: et sic nō deficit volūtas. vel pōt cōparari ad ꝯns illā actionē et sic pt deficere volūtas vt si aliq̄s nolēs hoiez iterficere iterficit Ad scđz dicēdū illud qđ q̄s coact⁹ facit ē volūtariuz mixtū: tm̄ simplr ē volūtariū aliq̄s em̄ coact⁹ magis vult b facere q̄ sustinere penā vel pdere vitā: et ita respectu talis defect⁹ nō deest volūtas: sz quā tū ad actū interiorē volūtas semp libera ē et cogi nō pōt. ¶ Meministi igit inq̄t Hic phia pmittit scđm vtile ad rōnē. et ē resūptio quorūdā pus dictorū. Memini ne eē collectū. i. cōclusum supioribus rōnib⁹ oēm intērionē humane voluntatis estimare. i. tendere ad beatitudinē: q̄ volūtas agit. i. ducit i diuersis studijs: Rndet Boe. Memini inquā illud esse monstratū. Itē querit phia. Nūquid recordaris beatitudinem esse ipsum bonū q̄ pro et eo modo desiderari bonum ab oibus cum beatitudo petitur. i. desiderat? Rndet Boe. Minime recordor: qm̄ pro qz illud teneo firmū idest stabilitū memorie. ¶ Notandū q̄ recordari est aliquid reducere ad memoriā qđ per obliuionem est elapsum a memoria: et qz beatitudinem esse ipsum summū bonū nō excciderat a mente Boe. semper manebat in habitu: ideo dicit se non recordari de hoc: sed in memoria tanq̄ firmum tenere. ¶ Omnes igitur homines. Hic philosophia arguit ex dictis probans bonos esse potentes et malos impotentes tali ratione. Quicunq̄ adipiscuntur quod volunt sunt potentes: et qui nō adipiscuntur quod volunt sunt impotentes ex primo preambulo. sed boni adipiscunt quod volūt. s. summū bonū: mali lz velint non adipiscunt ipsum: qz si mali adipiscerent summū bonū: non essent mali: ergo boni sunt potentes: mali impotentes. vnde dicit in littera. Omnes homines boni pariter et mali nituntur pueníre ad bonum indiscreta intentione. i. indiuisa intentione. dicit Boe. Itaq̄ inquam cōsequens est. Subdit philosophia. Certum est bonos fieri adeptione boni. Certum est di. Boe. Igitur concludit phia boni adipiscuntur quod appetunt. i. volunt. Dicit Boe. sic videtur. Et dicit phia. Si mali adipiscerent bonum qđ appetunt nō possent esse mali. ita est dicit Bo. igitur cōcludit phia: Cum vtriq̄ petant bonū si hi. s. boni illud adipiscant: illi vo mali minime: nō est dubiū bonos esse potentes: qui vo mali sunt imbecilles. i. impotentes. Respōdet Boe. Quisquis. i. quicūq̄ dubitat de hoc nō potest cōsiderare naturam rerum: nec cōsequentiā rationū. ¶ Notandū q̄ qz veritas propositionū fundatur super naturam re-

uolūtate nec aggredit quidē quisq̄ qđ uult. at si ptās absit uoluntas frustra sit. q uo fit ut si quē uideas uelle adipisci qđ minime adipiscat huic obtinendi qđ uoluerit defuisse ualētiā dubitare nō possis. B. Perspicuū est iquā nec ullo modo negari pōt. P. Quē uero effeciſſe qđ uoluerit uideas num etiā potuisse dubitabis? B. Minime. P. Quod uero qsq̄ pōt in eo ualidus qđ uero nō pōt in hoc imbecillis esse cēsendus est. B. Fateor inquā. Phi. ¶ Meministi igit inqt supioribus rōnibus eē collectū in tētionē oēm uolūtatis humanæ q̄ diuersis studiis agit ad btitudinē festinare. B. Memini inquā id quoq̄ demōstratū. P. Nū recordaris btitudinem ipm eē bonū: eoq̄ mō cū btitudo petit ab oibus desiderari bonū? B. Minime inquā recordor qm̄ id memoriæ fixū teneo. P. ¶ Oēs igit hoies boni pariter ac mali indiscreta intētione ab bonum peruenire nituntˀ. B. Itaq̄ inquā consequēs est. P. Sed certum est adeptione boni fieri bonos. Boe. Certum. Phi. Adipiscuntur igitur boni quod appetunt. Boe. Sic uidetˀ. Phi. Mali uero si adipiscerentur quod appetunt bonum mali eē non possent. Boe. Ita est. Phi. Cum igitur utriq̄ bonū petant si hi quidē adipiscantˀ: illi uero minime: nō dubiū est bonos qdē potētes eē: qui uero mali sunt impotentes.

Recordari.

celles. Boe. Quisq̄s inquā dubitat nec rerū naturā nec cōsequentiā potest cōsiderare rationum. Phi.

¶ Rurſus inqt: ſi duo ſint qbus idem ſecūdū naturā ꝓpoſitū ſit: eorūq; unus naturali officio idipm agat atq; pficiat: alter uero naturale illud officiū minime adminiſtrare q̄at: alio uero mō q̄ naturæ cōuenit: nō qdē impleat ꝓpoſitū ſuū: ſz imitet iplentē: quē nā hoꝛe ualētiore eē decernis? Bo. Et ſi cōiecto inquā qd uelis. pleni⁹ tñ audire deſidero. P. Ambulandi inqt motū ꝑm naturā eſſe hoib⁹nū negabis. B. Minime inquā. P. Eiuſq; rei pedū officiū eſſe naturale nō dubitas? B. Nec hoc qdem inquā. P. Si igit pedib⁹ icedere ualens ābulet: aliuſq; cui hoc naturale pedū deſit officiū: manib⁹ nitēs: ambulare conet: qs iure hoꝛe ualētior exiſtimari pōt? B. Cōtexe inquā cætera. nā q naturalis officii potens eo qui idē neq̄at ualentior ſit nullus ambigat. P. Sed ſummū bonū quidē æque malis boniſq; ꝓpoſitum: boni qdem naturali officio uirtutū petunt: mali uero uariā per cupiditatē qd adipiſcēdi boni naturale officiū nō eſt: idipm conant adipiſci? An tu aliter exiſtimas? B. Minime inquā. Nā etiā qd eſt cōſequens patet. Ex his em q cōceſſerim bonos qdē potētes: malos uero eſſe neceſſe eſt ibecilles. P. Recte inqt ꝓcurris. Idq; uti medici ſpare ſolēt iudiciū eſt erectæ iā reſiſtētiſq; naturæ. ¶ Sed qm̄ te ad intelligēdū prōptiſſimū eē cōſpicio crebras coaceruabo rōnes. Video em̄ quā ta uitioſoꝛe hoim pateat infirmitas: q nec ad b qdē puenire q̄unt: ad qd eos natura⁹ ducit ac pene cōpellit itētio. Et qd ſi hoc tā magno ac pene iuicto ꝑeuntis naturæ deſererent⁹ auxilio? ¶ Cōſidera

rale cōuenit: nō impleat ꝓpoſitū: ſz imitetur iplentē: quē ꝺoꝛū duoꝝ decernis. i. iudicas eſſe valentioꝛē. i. potētioꝛē dicit Bo. etiā ꝑ q̄uis cōiecto. i. ꝺſidero qd velis: tñ ego deſidero plenius audire de te Tūc pbia declarat ſibi i exēplo dicit. Nū. i. nō negabis motū ambulādi ꝺoībus inesſe ꝑm naturaz? dicit B. Minime inquā. Et pbia etiam nō dubitas ei⁹ rei. i. actus ābulandi eſſe officiū naturale pedū? dicit Boe. nec ego dubito. Et pbia. Si qs igitur ābulet valens incedere pedib⁹. alius aūt cui ꝺoc officiū deſit manib⁹ nitens. i. laboꝛans: ābulare conet: qs ꝺoꝛ pōt exiſtimari valentioꝛ? dicit Bo. cōtexe cetera. q. d. pcedeim rōne tua: q: nullus ābigit q̄n potēs naturā⁹ officij ſit valētioꝛ eo q̄ nequeat. i. nō pōt i idē officiū. Tūc pbia iſti ꝓpoſitioni p̄miſſe ranq̄ maioꝛi aditū git vnā minoꝛē dicit. Sed ſummū bonū qd̄ eque bonis ⁊ malis⁹ eſt ꝓpoſitū: boni q̄dem petūt. i. adipiſcunt⁹ officio naturali .ſ. virute: mali vo conant⁹ adipiſci ipm ꝑ variā cupiditatem rerū tpaliū. qd̄ nō eſt officiū naturale adipiſcēdi boni. An tu Bo exiſtimas aliter? Cui Bo. Minime inquā. ⁊ Bo. quaſi ꝓcurrendo cōcludit p̄ncipale intentū dicit. Nā etiā illud qd̄ eſt ꝓns patet mihi. ex his em̄ q̄ conceſſerim neceſſe eſt bonos eſſe potēt⁹. malos vo ibecilles. i. ipotētes. Et pbia applaudēs Bo. dicit. Recte inqt ꝓcurris: ⁊ illud eſt ſignū ſicut medici ſolēt ſperare iudiciuz .i. ſignū erecte nature ⁊ nature reſiſtentiſq; ſup. ipſi moꝛbo. No. q̄ ex hꝝa formā⁹ talis rō. q̄n duo intendūt aliqd̄ ꝓpoſitum naturale id qd̄ ꝓpoſitū cōſequit⁹ officio naturali eſt potens: ⁊ qd̄ nō ſequit⁹ illud ꝓpoſitū naturale eſt ipotens: ſz tā boni q̄ mali nātura⁹ tendūt ad bītudinē: et boni ipm cōſequunt⁹ naturali officio. ſ. virute. mali aūt nō: ergo boni ſunt potētes: mali vo impotētes. ¶ No. circa virimū q̄ medici ſolent accipe ſigna ꝓ noſti medici. ca ſanitatis ex egro q̄n patiens exigit ſe ⁊ ꝑ ſe nitit⁹ fortioꝛi remedio. ſic in boetio

ſignū erat cōualeſcentie ⁊ ſanitatis q̄ ipſe rōnem pbie remediantem quaſi precurrens per ſe cōpleuit. ¶ Sed qm̄ te. Hic pbia coaceruat quaſdā alias rōnes breues ad ꝓpoſitū oſtēdendū ⁊ ſunt quattuoꝛ rōnes. Scd̄a ibi. Cōſidera vo. tertia ibi. In qua re. quarta ibi. Cur em̄. Primo dicit. Sed qm̄ te cōſpicio promptiſſimū ad intelligendū: ego coaceruabo. i. cōponam crebras rōnes. vides em̄ quāra pateat infirmitas vitioſoꝝ ꝺoīm: qui nec ad ꝺoc queūt⁹ puenire ad qd̄ ducit: ⁊ cōpetit eos naturalis intentio: et quid eſſet de iſtis malis cenſendū ſi deſererent⁹ ꝺoc auxilio nature precuntis tam magno ac pene inuicto: q. d. nihil aliud cenſendū eſt: niſi qd̄ impotentie eoꝝ ꝺic aſcriberet⁹. ¶ No. q̄ tam boni q̄ mali vniuerſaliter tendūt ad bonū: ⁊ mali deficiūt ab eo qd̄ cōpetit eis ꝑm naturā. Et ꝺoc arguit⁹ ſic. Maxima impotentia eſt deficere ab eo quo natura tendit: ſed ꝺoc faciūt mali: ergo mali ſunt ipotētes. ¶ No. q̄ dicit pene inuicto q̄ appetitus naturalis boni nō ꝺabz cōtrariū repugnās quo vincat⁹: ſed tñ ꝓ ignorantiā ⁊ erroꝛem vitioꝝ puertit⁹: ⁊ ita aliquo mō vincit⁹: ſz nō directe. ¶ Cōſidera vo quanta. Hic pbia

uero quãta sceleratos hoies habeat ipotentia: neq; eñ læuia aut ludicra p̃mia petunt q̃ cõsequi atq; obtinere nõ pñt: sed circa ip̃am rerũ summã uerti, cẽq; deficiunt/nec in eo miseris cõtingit effectus: qđ solũ dies noctesq; moliunt. In qua re bonoꝝ rui res eminẽt. Sicut eñ eum q pedib⁹ incedẽs ad eum locũ usq; puenire potuisset quo nihil ulteri⁹ puiũ iaceret: incessui ãbulãdi potẽtissimũ eẽ cẽseres: ita eum q expetẽd oꝝ finẽ quo nihil ultra ẽ app̃hẽdit potẽtissimũ necesse esse iudices. ex quo fit qđ huic obiacet: ut iidẽ scelesti uirib⁹ oĩb⁹ uideant esse deserti. Cur eñ relicta uirtute uitia sectant? insciti ne bonoꝝ? sed quid eneruati⁹ ignorãtiæ cæcitate? An sectanda nouerunt sed trãsuersos eos libido præcipitat? Sic quoq; intẽperãtia fragiles sunt: q̃ obluctari uitio neq̃unt. An scientes uolentesq; bonum deserunt/& ad uitia deflectunt? sed hoc mõ non solum potentes esse/ sed oino esse desinunt. Nam qui cõmunem oĩm quæ sunt finem relinquunt/pariter quoq; esse desistunt. ¶ Quod qdẽ cuipiã mirum forte uideat/ ut malos qui plures hoĩm sunt/eosdẽ nõ eẽ dicam⁹/ sed ita sese res habẽt. Nam qui mali sunt/eos malos esse nõ abnuo/ sed eosdem esse pure atq; simpliciter nego. Nam uti/

ponit/secundã rõnem ⁊ dí. Cõsidera ex his que dícã quanta ímpotentía habeat sceleratos hoíes. Neq; eñ petunt prẽmía leuía ⁊ ludícra. í. íocosa q̃ cõsequí atq; obtínere nõ possunt. í. nequeunt: sed ípsi defi/ cíunt círca ípsarũ rerũ summã. í. pfectionẽ otq; vertícem. Nec cõtíngit ípsis míseris affectꝰ boní ín eo. í. ꝓpter hoc ꝙ ípsi molíunt. í. laborant acquírere díes: q; p̃o ⁊ noctes. í. trãsitoría ⁊ tpalía bona. ¶ No. ex lítera formam talis ratio quanto magís est íllud a quo alíquís deficit: tanto maíor est suus defectus ⁊ in maíorẽ ímpotentiã cadit: sed íllud a quo mali deficiunt nõ est quíd víle et modicũ: sed est summũ bonũ: ergo ma/ loꝝ maxíma est ímpotentía. ¶ In qua re bonoꝝ. Híc pbía ponít tertíaꝫ rõnem ꝓbando bonos maxíme esse potentes ptractando exemplu⁊ supra posítũ: ⁊ ex hoc cõcludít malos maxíme esse ímpotẽ tes ⁊ dí. ín qua re. s. assuetudíne boní de sideratí emínẽt víres bonoꝝ sup. ⁊ víres maloꝝ. Sicut eñ censeres. í. íudicares esse ambulandí potentíssimu⁊ quí pedí/ bus íncedens potuísset puenire vsq; ad eũ locũ quo vlterius níhil puiũ. í. manífestũ iaceret íncessuí: ita necesse est ꝙ eu⁊ íudices potentíssimu⁊ quí apprehendit fínem expetẽdoꝝ quo níhíl amplíus est vltra. tales aũt sunt boní. ex quo fit. í. sequítur qđ huíc obíacet. í. cõtrariũ est: vt íídẽ scelestí. í. malí videant deserti oĩbus vírtibus. ¶ No. ꝙ sicut víator alíquís dícitur potens cũ ambulat ad eũ locũ vbí níhíl amplíus restat devía: sic boní quã/ do pueníunt ad fínem ⁊ ad bonũ quod transcendí nõ põt: dícunt potentes: ma lí aũt q; ípm attíngere nõ possunt dícũ/ tur ímpotentes. ¶ Cur eñ relícta vírtu te. Híc pbía ponít quartã rõnem. secũdo excludit quandã dubítatíonem íbí. Qđ q̃dem. Ratío quã íntendít in summa est ísta. Mali qñ relícta vírtute declínãt ad vítía aut sciunt bonũ esse adhererevírtu tí: aut nesciũt: sí nesciunt peccant p̃ ígno rantíã. Níhíl aũt est ímpotẽtíus ígnorã/ tía: ergo mali peccantes ígnorantía sunt ípotentes. Sí aũt sciant bonũ esse adhe rere vírtutí ⁊ declínãt ad vítía: aut volẽ tes derelínquunt bonũ: aut nõ. sí nõ vo lentes: sed attracti líbídíne passionũ cõuertunt ad vítía: sequít ꝙ sunt ímpotentes: q; maxíma ímpo/ tentía est nõ posse resístere passionib⁹. sí aũt scientes ⁊ volentes relínquũt bonũ: sequít ꝙ nõ sunt tñ ímpotentes sed etiã ꝙ oíno nõ sunt. Cũ eñ oís natura ínquãtũ hmõí: habeat ordínẽ ad fínem: ín quã/ tum alíquid desístít ab ordíne ad fínem intentũ deficit a natura: ⁊ per ꝓns ab esse ípsíus nature. ísta/ rõnem pretendit ín líttera dí. Cur eñ relícta vírtute mali sectant vítía: ne p̃o nũquíd hoc est ex ínscítia ídest ígnorantía bonoꝝ. sed quíd eneruatíus. í. debílíus cecítate ígnorantíe? q. d. níhíl. An ípsí nouerũt sectanda bona: sed eos trãsuersos líbído. í. cõcupíscentía precípítat ín vítía: ⁊ sí ípsí fragíles íntempe/ rantía. í. ꝓpter íntemperantiã líbídínís nequeũt. í. nõ possunt vítío obluctarí. í. resístere. An scientes et volentes deserũt bonũ ⁊ deflectunt ad vítía volũtate ⁊ scientía: sed hoc mõ nõ solum potentes esse desínunt: sed oíno esse desínunt. Nam qui cõmunem oĩm quæ sunt finem relin/ quunt/pariter quoq; esse desístunt. ¶ Quod qdẽ cuipiã mirum forte uideat/ ut malos qui plures hoĩm sunt/eosdẽ nõ eẽ dicam⁹/ sed ita sese res habẽt. Nam qui mali sunt/eos malos esse nõ abnuo/ sed eosdem esse pure atq; simpliciter nego. Nam uti/

Ens príuum. est ípm esse: pariter esse desístunt. ¶ No. ꝙ prímũ ens verissime habet esse. ípm eñ est causa esse oĩb⁹ vt fint: vt pz p̃ Cõmẽtatorẽ. ñ. Metap. ⁊ prímo celí ⁊ mũdí. Ab hoc ente deríuatũ est síngulís esse ⁊ vívere quanto ergo magís p̃ vítía recedũt a prímo esse: tanto magís desínũt esse. Vñ btũs Greg. in lí. morak. loquens de díabolo ínquít: ꝙ díabolus bene dícit nõ esse: q; a summa essentía recessít: ⁊ per hoc quotí die excrescente defectu tendít ad nõ esse: qm̃ ab eo q̃ verũ est esse cecídít.

Cause peccatí. ¶ No. pbía tres assignat cau/ sas ex quib⁹ oĩe pcm̃ pcedít. Dis eñ peccans vel peccat ex ígnorantía: ⁊ hunc modũ prímo tangít. vel peccat ex ímpotentía resístendí: ⁊ ístũ scõo tangít: vel ex volũtate ⁊ malícía: ⁊ íllum modum q; gra uíorem vltímo ponít. ¶ Qđ quídẽ cupíãt. Híc pbía excludít dubítatíonẽ. alíqs eñ dubítaret quõ alí/ quis posset esse malus; ⁊ tñ dící nõ esse. hoc excludít pbía dí. Mírum sí forte vídeatur cuípíã. í. alícuí vt

cadauer hoiez mortuú dixeris: ſimplr uero hoiem appellare nó poſſis: ita uitioſos malos qdē eē con ceſſerim: ſed eē abſolute neq̄am cōfiteri. Eſt em̄ qđ ordinē retinet ſeruatq; naturā. Quod uero ab hac deficit: eſſe etiā qđ in ſui natura ſitú eſt derelinqt.

¶ Sed pñt inquies mali. ne ego qdē negauerim: ſed hæc quidē eoꝝ potētia nó a uiribus: ſed ab imbecillitate deſcendit. Poſſunt em̄ mala q̄ minime ualerēt ſi i bonoꝝ efficientia manere potuiſſent. Quæ poſſibilitas eos euidētius nihil poſſe demōſtrat. Nam ſicuti pauloante collegimus malū nihil eſt: cū mala tātúmō poſſint nihil poſſe improbos liquet. B. Perſpicuū eſt. Phi. Atq; ut intelligas quænā ſit huius potētiæ uis: ſummo bono nihil potentius eſſe pauloante diffiniuim⁹. Bo. ita eſt inquā. Phi. Sed idem inquit facere malū nequit. Bo. Minime. P. eſt igit̄ inqt aliqs qui oīa poſſe hominēs putet? Bo. Niſi q̄ inſaniat nemo. P. Atq; idē pñt mala. B. Vtinā quidem inquā nō poſſent. P. Cum igit̄ bonoꝝ tantúmō potens poſſit oīa: non uero queant oīa potentes etiam maloꝝ: eoſdem qui mala poſſunt minus poſſe manifeſtum eſt.

¶ Hucaccedit q̄ oēm potētiā inter expetēda numerādā: oīaq; expetenda referri ad bonū uelut ad

malos q̄ plures ſūt hoim dicam⁹ eoſdē nō eē: ſz ita res ſeſe hz q̄uis mirū videat. Nā q̄ ſunt mali eos eē malos nō abnuo. i. nego ſz ſimplr ⁊ pure eoſdē eē nego. Nā vti p̄ ſicut cadauer hoiez mortuū dixeris: ſimplr aūt hoiez appellare nō poſſis: ita vitioſos malos eē cōceſſerim. ſz nequeā p̄fiteri ipos abſolute eē ſine determinatiōe diſtrahēte ⁊ replicat cām p̄us dictā di. Solū em̄ ē illō qđ ordinē retinet ſeruatq; naturā. qđ aūt ab hac natura ⁊ ab ordine deficit etiā eē qđi ſui natura ſitū eſt derelinq̄t. ¶ Notādū q̄ malū eſt determinatio diſtrahēs ſicut ⁊ mortuū. Vñ ſicut p̄cedēdū eſt cadauer hois eē hoiem mortuū: nō tñ ſimplr cōcedēdū eſt cadauer eē hoiez. ſic quē. ūq; malū p̄cedēdū eſt eē malū: nō tñ ſimplr cōcedendū ē ipm eē: vñ ſicut patebit tertia p̄ſa hoies p̄uerſi in malicią humanā amiſerūt naturā: g̃ p malicią hoies deſinūt eē qđ fuerāt. ¶ Sz pñt inq̄es mali ‖ Hic pbia excludit dubitationē p̄tingentē circa p̄ncipale p̄poſitū. Dñſum em̄ ē q̄ mali ſunt ipotētes. Aliq̄s dubitaret quō b verū ſit: cū tñ cōſueū ſit dicere q̄ mali pñt. hoc ſoluit pbia. Scđo oſtēdit q̄ potētia maloꝝ nulla ſit. ibi. Nā ſicuti di. primo. ¶ Boe. tu inquies obijcien do cōtra p̄dicta q̄ mali pñt ſm cōſuetuz modū loquēdi. ‖ Rñ. pbia. ego nō quidē negauerim: quin mali pñt ſz hec potētia coꝝ nō deſcēdit a virib⁹: ſz ab ībecillitate .i. a fragilitate qđ declarat: q; mali pñt quidē mala q̄ minime valerēt. i. poſſent: ſi potuiſſent manere in efficiētia coꝝ bonoꝝ. i. ſi efficiētia maloꝝ eēt talis q̄lis illa quā hñt boni: q̄ potiſſima ē vt pz ex dictis. Que poſſibilitas malorū q̄ poſſint mala demōſtrat eos euidēti⁹ nihil poſſe. ¶ No. q̄ dicit malos minime poſſe mala ſi p̄maneāt in efficientia bonoꝝ. Ex q̄ videt q̄ boni nō p̄nt facere maluz: nec p̄ñs peccare: qđ falſum eſt. cū iuſtus ſepties in die cadat: et ſurgit ſm ſcripturā. Ad hoc dicendum q̄ boni nō poſſunt facere malū ex electiōe recte rōnis q̄ ſemp̄ deꝑcat ad optima: ſz de potētia abſoluta pñt facere malū. inquantū tamen potentia coꝝ cōiungitur voluntati ⁊ electioni: q; eligunt bonū ⁊ nō malum: ſic dicūtur nō poſſe facere malum. ¶ Nam ſicuti pauloante. ‖ Hic p̄bat q̄ potentia maloꝝ nulla ſit tripliciter. Scđa ibi. Atq; vt intelligas. tertia ibi. ‖ Huc accedit. Primo di. vti p̄o ſicut collegimus pauloante: malū nihil eſt. ⁊ mali tantū poſſunt mala: ex hoc liquet improbos nihil poſſe. ⁊ di. Boe. perſpicuū eſt. ¶ Notandum q̄ ratio ſic formatur. poſſe malus eſt poſſe nihil: cū malū nihil ſit: ſed mali tm̄ poſſunt mala: ergo poſſunt nihil. ⁊ per conſequēs nulla coꝝ eſt potentia. ¶ Notandū de hoc q̄ malum nihil ſit vt viſum eſt p̄ius: ⁊ dicit beatus Auguſtin⁹. Cum vniuerſe nature per verbum dei facte ſint: iniquitas per ipm facta nō eſt: q; iniquitas nulla ſubſtantia eſt: ⁊ peccatū nō eſt natura: ſed vitium nature appetentis illud: qđ nō eſt ſui ordinis. ¶ Atq; vt intelligas quenā ſit huius. ‖ Hic p̄bat idem alio modo dicens. Boe. quenā ſit vis huius potentie qua mali dicuntur poſſe: ſic conſidera ex dicendis. nos pauloante diffiniuim⁹ nihil eſſe potentius ſummo bono. ſ. deo. Ita eſt di. Boe. ⁊ phi. Sed idem. ſ. ſummū bonū nequit. i. nō p̄t facere malum. Minime di. Boe. ⁊ philoſophia. Eſt igitur aliquis qui putet hoīes oīa poſſe? Nemo dicit Boe. niſi q̄ inſaniat. ⁊ idē hoīes p̄nt mala facere: vtinā quidē non poſſent. di. Boe. igit̄ p̄bia arguit. Cū igit̄ tm̄ nō potēs bonoꝝ poſſit oīa: nō ſaūt queāt. i. poſſint oīa potētes maloꝝ: manifeſtū eſt eoſdē min⁹ poſſe q̄ mala p̄nt. ¶ Nota q̄ poſſe mala magis arguit impotentiā q̄ potentiā: q; ſi arguere potentiam: tūc deberet oīpotentiſſimo. ſ. deo qđ falſum eſt. Vñ p̄t argui ex l̄ra ſic. Deus p̄t oīa ⁊ nō p̄t malū. mali nō p̄nt oīa ⁊ p̄nt malū: g̃ poſſe malū magis arguit impotentiā q̄ potentiaz. ¶ ‖ Huc accedit. ‖ Hic p̄bat idem tertio modo dicens. ‖ Huc accedit q̄ oēm potentiam eſſe numerandā inter expetēda ⁊ oīa expetenda. i. deſideranda referri ad bonū velut ad quoddā cacumē. i. p̄fectionē ſue nature: ſz poſſibilitas. i. potentia: patrandi ſceleris. i. faciēdi malum nō p̄t referri ab bonū. igitur expetenda non eſt.

oīs aūt potentia expetēda est: liquet igit possibilitatē. i. valentiā siue potentiā malorū nō esse potentiā ¶ No. q rō sic pōt formari in ſra. Dis potētia q̄ est potētia naturaliter est appetēda ⁊ refert ad bonū ergo potētia mali nō est potētia. ¶ Ex quib⁹ oībus bonor. Hic ex dictis cōcludit cōclusionē principalem cōfirmando eam autoritate Platonis dicēs. Ex quib⁹ iam declaratis apparet minime dubitabilis potētia bonor ⁊ infirmitas malor. q p⁹o ⁊ liq̄t verā esse illā sniaz Platonis. solos sapiētes posse facere qđ desiderāt. Improbos vo explere posse qđ libeat. i. qđ libidini placeat: qđ vo desiderant rationali appetitu malos explere nō posse. faciūt em̄ sup. mali que. s. libido libet. i. expetit: dum putant se adepturos bonū qđ desiderant: per ea quibus delectant. Sed minime adipiscunt qm̄ p⁹obra. i. vitia vel hoīes vitiosi non veniūt ad bīitudinem. ¶ No. q desiderium est appetitus rōnalis. libitū autez spectat ad appetitū sensualē: lz ergo mali assectent beatitudinem appetitu rationali: tamen q⁹ faciūt qđ libet sequentes appetitū sensitiuū: ideo ad beatitudinē nō perueniūt. Sapientes aūt qui contēnunt delectationes sensuales ⁊ niruntur intellectualibus ipsi sunt qui ꝓficiunt aiīmā suaz scientia sui creato⁹is qui de nihilo fecit eos: vt scribit in liō. de po. Aīa non tristabitur neq̄ turbabit cum recedit a co⁹pore. vt scribitur in eodem libro.

quoddam naturæ suæ cacumen ostendimus: sed patrandi sceleris possibilitas referri ad bonū non potest. Expetenda igitur non est: omnis potentia expetenda est. Liquet igitur malorum possibilitatem non esse potentiam. ¶ Ex quibus omnibus bonorum quidem potētiam malorum uero minime dubitabilis apparet infirmitas. Veraq̄ illa Platonis esse sententiam liquet: solos quod desiderent posse facere sapiētes: improbos uero explere quidem quod libeat: qđ uero desiderant explere nō posse. faciunt em̄ quælibet dum per ea quibus delectantur: id bonū quod desiderant se adepturos putāt. sed minime adipiscuntur quoniā ad beatitudinē probra nō ueniunt.

Ascēsi⁹ Um ego. Pape inquaz ⁊c. Usq̄ adeo nota sunt oīa vt verear immo⁹ari: scies tū lecto⁹ibi. Sed vti nostre sententie ⁊c. Uti nō accipitur p⁹o sicut similitudinis sz p⁹o vt optandi: quia sensus est. sed vti. i. vt vel ad finem vt abundantio⁹ fides fit. i. habeatur nostre sententie p⁹cedam alterutro calle. Callis est via trita: ⁊ que pedibus quasi callum. i. duritiem cutis incusserit. Quem nam horum valētio⁹em? Quia de duobus loquitur bene vtitur comparatiuo: sed dicebat etiam vti p⁹opio interrogatiuo dicendo. vtrū horum potius quē nam horum: sed quis etiam ab alijs de duobus quesitiuū ponitur. Ludicra p̄mia. Laurentius de valla docet ludicrum: ⁊ non ludicre facere in plurali ludicra. Vult enim quod sit tantū modo secunde declinationis in masculino ⁊ neutro vt declinetur. hic ludicrus hec ludicra hoc ludicrum: ⁊ non hic ⁊ hec ludicris ⁊ hoc ludicr⁹ vt Priscianus voluit. Est autem ludicrus iocularis leuis ludenti similis. Peruius peruia peruiū nō significat manifestum: sed cuius medium panditur via: quasi sit peruium aut pertransibile. Ad argumentum factum de bonis qui cadunt septies in die: ⁊ tamen boni manent dicere liceret. q̄ quantum cadunt tantum desunt esse boni: sed quia quo ad alia cadunt quo ad alia stant: ideo boni censentur quo ad statum non quo ad casum: ⁊ non quia cadunt sed quia resurgunt. In fine huius p⁹ose p⁹nitur differentia inter libidinem ⁊ desiderium. Nam libido fere in malaz partem accipitur dicēs fere: quia Salustius etiam p⁹o bona voluptate accepit. Sed desiderium est frequentius rei bone ⁊ honeste. quam mali desiderare quidem possunt sed manentes mali nō possunt impetrare: vt dicit diuinus vates. desiderium peccato⁹um peribit.

ludicra. Peru⁹

¶ Metrū secundū quarti libri.

Sāctus. thomas

¶ Metrum secundum libri quarti.

Vos uides sedere celso
Solii culmine reges:
Purpura claros nitente
Septos tristibus armis
Ore toruo comminantes:
Rabie cordis anhelos:
Detrahit si quis superbis

Vos videſ ſedere celſo culmine. i. altitudine ſolij. i. cathedre: quos vides claros purpura nitēte ſeptos. i. circūdatos armis triſtibus. i. ꝓtriſtātibus. Reges inquā cōminātes. i. minas ꝓponētes miſeris toruo o⁹e. i. crudeli aſpectu anhelos. i. cupidos vl feſtinos rabie co⁹dis. i. crudelitate mo⁹

ris. Jā videbit dn̄os tales ferre intus. í. in aīa arctas catenas. í. vincula vitioꝝ. qđ manifestat subdēs. hinc em̄. í. ex vna pte libido. í. ꝓcupiscētia versat. í. p̄cipitat cordā taliū tyrānoꝝ auidis venenis. Hinc. í. alia parte ira turbida flagellat. í. punit mētē ipsoꝝ: ira inquā tollēs. í. excitās fluctū. í. disturbia: aut ca ptos infortunio aliq̄: meror: ipsos fatigat: aut spes lubrica. í. vana torquet. Cū g̊ cernas vnū caput. í. pncipē ferre. í. sustinere tot tyrānos. í. passiones tyrānisantes ipse p̄ssus mq̄t dominis. í. vitijs dominā tibus nō facit qđ optat. ¶ No. q̄ intentio pbīe ē dicere si qs visu posset penetrare cordā p̄ncipū qs videt sedere ī altis solijs ornatos claris indumētis: ꝙa bētes arma terrētia tanquo vultures spicīētes miseros statī visu cognoscerent ipos ligatos mult̄ catenis īsolubilibꝫ passionibꝫ ire: spei: timoris: ⁊ sic ligati passionibus nō faciūt qđ optāt: ⁊ p ꝙ ns sunt īpotētes. ¶ Notādū q̄ dī. ꝙ nō p̄ssus īmi qs dn̄is. í. vitijs dominātibꝫ nō facit qđ optat: dicit btūs Augu. in lib. de ciuitate dei. Bonꝫ etiā si seruiat liber ē: malꝫ aūt si regat seruꝫ est. Nec vniꝫ (qđ grauius est) tot dn̄oꝝ seruꝫ est: q̄t vitioꝝ.

Vani tegmina cultus:
Iam uidebit intus arctas
Dominos ferre catenas.
Hinc enim libido uersat
Auidis corda uenenis.
Hinc flagellat ira mentem;
Fluctus turbida tollens.
Mœror aut captos fatigat:
Aut spes lubrica torquet.
Ergo cum caput tot unum
Cernas ferre tyrannos:
Non facit quod optat ipse
Dominis pressus iniquis.

Ascensꝰ

Quod vides ⁊c. Carmē est dicolon distrophon. p̄ior versus est alemānicꝰ dimeter trochaicus acatalecticus: ꝓstās quattuor pedibus q̄ possunt esse quattuor trochei: sed spondeū recipit. Posterior est pherecratius ab inuētore: spondaicus a pede p̄dominātes. tres em̄ sunt pedes quoꝝ p̄mus ⁊ vltimus possunt esse spōdei. medius aūt dactilus: ꝛ p̄mus etiā anapestus esse pōt. Soliū dicit ex eo q̄ fiat ex solido. í. integra materia: ne quis reges adoriatur. í. ex infidijs ledat. Dominos ferre catenas. Pulchra declaratio. í. qui se dn̄os putant catenas ferunt. Sed ne hīc quidem expositionis egentia video.

Solium

¶ Prosa tertia libri quarti.

Sanctꝰ thomas

Ides ne igit quāto in cœno pbra uoluantur? uides qua pbitas luce resplendeat? In quo pspicuū est nunq̄ bonis p̄mia: nunq̄ sua sceleribus deesse supplicia. ¶ Rerū etem̄ q̄ gerūtur illud ꝓpter qđ unaquæq; res geritur: eiusdē rei premiū esse nō iniuria uideri pōt. uti currenti in stadio ꝓpter quā curritur iacet premiū corona. Sed beatitudinē esse idipm bonū ꝓpter qđ oīa gerūtur ostēdimus. Est igit humanis actibus ipm bonū ueluti præmiū cōe p̄positū: atqui hoc a bono maxime libidinosi suibus assimilātur sicut postea patebit: q: voluunt in illo fm illud. Sus magis in cœno gaudet q̄ fonte sereno. De q̄bus dicit scriptura. Perierūt iumenta in stercore suo: pbi aūt luce resplendent: q: virtus ⁊ pbitas vltra humanā naturā hoīem ꝓuehit ⁊ dijs assimilat. ¶ Rerū etem̄ q̄ gerūtur. Hic pbia ꝓsequit intentū. Et pbat p̄mo q̄ bonis nunq̄ desint p̄mia. Scđo ostēdit quid sit premiū. ibi. Ad cuiꝰ premij. Primo pbat duabus rōnibus. Scđam ponit ibi. Postremo. Prima rō talis est. Eis res ꝓpter quā gerit est premiū illius rei q̄ geritur sed ꝓpter bonū oīa sunt ⁊ gerūtur: ergo bonū est premiū oīm que gerūtur. sed bonū a bonis separari nō pōt: q: iam non essent boni: g̊ bonis nunq̄ desunt sua p̄mia. Unde dicit in lra. Rerum que geruntur. í. fiunt illud ꝓpter qđ vnaquæq; res geritur. í. fit: illud videri pōt nō iniuria esse premiū illius rei. hoc declarat exēplariter. vt currenti in stadio. í. in aliquo spacio: corona ꝓpter quā currit est p̄miū: sz ostendimꝰ ꝓpositū beatitudinē esse idipm bonū ꝓpter qđ oīa regūtur: g̊ ipm bonū est veluti cōe premiū actibꝫ humanis prepositū: sed ꝫ bonū nō pōt separari a bonis. Nō em̄ iure vocabit bonus q̄ careat bono: q: pbos mores. í. hoīes bene morigeratos nō relinquūt sua p̄mia. Quātūlibet g̊ seuiat malꝰ ptra bonos: tn̄ sapienti nō decidet. í. deorsum e capite cadet corona. í. p̄miū; nec arescet. í. minuet. q: aliena improbitas nō decerpit. í. nō aufert

ꝓpriū decus ꝓbis ānis: qđ si boni accepto premio extrinsecus ꝛletarenť: poterat ꝫ aliquis auferre ab eis: vel saltē ille q̄ ꝓtulisset: sed qm̄ ꝑ q̄: illud p̄miū sua ꝓbitas vnicuiq; ꝓfert: tum. i. tūc: q̄libet carebit suo p̄mio cū desierit esse ꝓbus. ¶ Notādū q̄ ꝓsuetudo fuerat apud romanos currere in stadiū. i. in aliq̄ spacio qđ vocabať stadiū: ⁊ q̄ citius venit ad metā sustulit p̄miū. s. coꝛonā vel aliq̄d aliud: ſicut dicit Apost. Nescitis q̄ ḥi q̄ in stadio currūt oēs q̄dem currūt sed vn⁹ accipit bꝛauiū: sic curríte vt apꝓhendatis: ꝯ ḥoc ꝓpter qđ curritur est p̄miū currentiū. ¶ Nota q̄ bonus nō pōt carere p̄mio: q̄ illud a q̄ ḥō denoiatur bon⁹: est virt⁹ vel opatio vtuosa. q̄ ſm Aristo. ij. Ethi. Dis vtus erit vtiq; ḥabit⁹: et q̄ ḥō fit bon⁹: ꝓpter qđ dignitas vtutis est p̄miū virtuose operātiū: ſz opans vtuose nō pōt puari virtute: ꝯ non pōt carere suo p̄mio. ¶ Notādū quātūcunq; mali seuiāt: tm̄ sapiēti nō decidet coꝛona: q̄ ſm Señ. xiij. epla ad lucillū. Nūq̄ iualescet ad tantū malicia: neq; ad tātū excedit ꝓtra vtutes: vt nō nomē pbie sacrū ⁊ venerabile p̄maneat. Et silr est de malis ⁊ stulti respectu bonoꝝ ⁊ sapiētū. ¶ Postremo cū oē p̄miū. Hic ponit scđam rōnē q̄ talis est. Premiū oē ḥz rōnē boni: sed bonus est cōpos boni: ꝯ erit cōpos p̄miī. Dicit ꝯ in lra. Postremo cū oē p̄miū id circo appetať: q̄ credať eē bonū: q̄s iudicet cōpotē boni expertē eē p̄miī? q. d. nullus. ¶ No. q̄ argumētū pbie simile est istí ac si arguať. ḥō nō ḥz rōnē boni nisi q̄ rōnalis: quicūq; igit̄ est rōnalis est ḥō. sic silr. p̄miū non appetit: nisi q̄ bonū: q̄ ꝯ est cōpos boni est cōpos premiī: sed bon⁹ est cōpos boni ꝯ nō de est sibi p̄miū. Et cui⁹ premiī. Hic ostēdit q̄d sit illud p̄miū qđ boni assequūtur scilz maximū ⁊ optimū qđ est fieri deos. vñ dicit. Et cui⁹ p̄miī. s. boni nō sunt expertes. i carētes. rñdit pbia. Diz pulcherrimi ⁊ maximi p̄miī: qđ ꝓbat ex q̄dā coꝛrelario supra declarato dicēs. Memēto illius coꝛrelariī qđ precipuū pauloante dedi: ac pro ⁊ sic collige. i. ex illo coꝛrelario conclude: cū ipm bonū sit btūdo liquet oēs bonos eoipso q̄ boni sunt fieri btōs: sed q̄ btū sunt: eos cōuenit eē deos. igit̄ p̄miū bonoꝝ est fieri deos: qđ p̄miuz bonoꝝ null⁹ dies deterat. i. cōsumat: nullius ptās minuat: nullis improbitas fuscet. i. obscuret. ¶ No. q̄ in ista deductione pbia nō accipit btūdinē ꝑ statu quē boni ḥabituri sunt post ḥanc vitā: sed ꝑ statu btūdinis q̄lis in ḥac vita ḥūi pōt: quē ḥō ꝓsequitur ꝑ virtutes. Vñ q̄ essentialiter est bonus essentialiter est btūs ⁊ deus: ⁊ q̄ nō est essentialiter bon⁹ sed pticipatiue: ḥic etiā est participatiōe btūs ⁊ deus. ¶ Que cum ita sint. Hic ostēdit pbia q̄ malis numq̄ desunt sua supplicia. Scđo ostēdit q̄le sit illud supplicīū ibi. Videas ūt. p̄ma diuidit in duas rōnes. Scđa ibi. Jam vero. Primo dī. Que cū ita sit. s. q̄ boni numq̄ carent p̄miīs. sequit q̄ sapiēs neq̄at. i. nō possit dubitare de iseparabili pena maloꝝ. Nā cū bonū ⁊ malū pena atq; ꝑ ⁊ p̄miū aduersa fronte dissideāt. i. opponātur adinuicē: necesse est q̄ in boni premio videamus accidere: eandē necesse est q̄ respondeant cōtraria parte in pena mali. sicut igitur ꝓbis. i. bonis ipsa ꝓbitas sit premiū: ita nequitia ipsa est improbis supplicium. ¶ Notandū quādocunq; subiectis cōtrarijs insunt contrarie passiones: si vni subiectoꝝ ostenditur ineſſe sua passio: tunc per locū a cōtrarijs reliquo subiecto assignatur ineſſe similiter sua passio. Cū igitur bonū ⁊ malū sint diuersa subiecta: premiū ⁊ supplicīū sint diuerse passiones: si ostendit bonis nō deesse premia ostensum est malis nō deesse supplicia. ¶ Jam vo quisquis. Hic ponit scđam rōnem q̄ talis est. Pena nō ḥabet rationē pene: nisi ex ḥoc q̄ est quoddā malū: ergo q̄ est affectus malo ipse est affectꝰ pena: ſz mali sunt affectissimo infecti malo: ergo sunt affecti pena: ⁊ ꝑ cōs supplicio: vñ dicit in lra. Jam vo quisquis affi⁹citur pena: malo non dubitet se esse affectuz. cum sua pena non ḥabeat rationē pene nisi q̄: mala. igitur si ipsi mali sese. i. seipsos estimare velint: possunt ne sibi videri expres supplicij. quos malos om-

nis nō pōt separari. neq; em̄ bonus ultra iure uocabit̄ q̄ careat bono quare ꝓbos mores sua p̄mia nō relinquūt. Quātūlibet igit̄ sæuiāt mali: sapienti tm̄ corona nō decidet non arescet. Neq; em̄ ꝓbis animis ꝓpriū decus aliena decerpit iprobitas. q̄ si extrinsecus accepto lateret̄ poterat hoc uel alius quispiā uel ipse etiā q̄ cōtulisset auferre sed qm̄ id sua unicuiq; ꝓbitas cōfert tum suo p̄mio carebit cū ꝓbus esse desierit. ¶ Postremo cū oē premū idcirco appetatur qm̄ bonū esse credit̄ quis boni cō potē premii iudicet expertē? B. ¶ At cuius p̄mii? Phi. Omniū pulcherrimi maximiq;. Memēto em̄ illius corollarii qđ pauloāte p̄cipuum dedi ac sic collige. Cum ipm bonū beatitudo sit bonos oñes eoipso q̄ boni sunt fieri btōs liquet. Sed qui beati sunt deos esse conuenit. Est igit̄ p̄miū bonoꝝ q̄ nullus deterat dies nullius minuat ptās nullius fuscet improbitas deos fieri. ¶ Quæ cū ita sint de malo; quoq; inseparabili pœna dubitare sapiēs nequeat. Na cū bonū malūq; ité pœna atq; p̄miū aduersa fronte dissideant q̄ in boni premio uidemus accidere eadē necesse est in mali pœna cōtraria parte respondeāt. Sicuti igitur probis ꝓbitas ipsa sit præmium ita improbis nequitia ipsa suppliciū est. ¶ Iā uero q̄squis afficit̄ pœna malo se

affectū eē nō dubitat. Si igit̄ ſeſe ipī eſtimare uelit
pñt ne ſibi ſupplicii exptes uideri; quos oium ma
lor̄ extrema neqtia nō afficit mō: uer̄ etiā uehemē
ter inficit? ¶ Vide aūt ex aduerſa pte bonor̄ q̄ im
probos pœna comitet̄. Oē nāq; qd̄ ſit unū eē: ipm/
q; unū bonū eē pauloāte didiciſti. Cui cōſequēs eſt
ut oē qd̄ ſit: id etiā bonū eē uideat̄. Hoc igit̄ mō qc
q̄d a bono deficit: eſſe deſiſtit: quo fit ut mali deſi
nāt eſſe qd̄ fuerāt. Sed fuiſſe hoies adhuc ipa huma
ni corpis reliqua ſpecies oſtētat: quare uerſi i mali
ciā humanā quoq; amiſere naturā. Sed cū ultra ho
mines quēq; puehere ſola probitas poſſit: neceſſe
eſt ut quos ab humana cōditione deiecit/ifra ho/
minis meritū detrudat iprobitas. Euenit igit̄ ut
quē trāſformatū uitiis uideas/hoiem eſtimare nō
poſſis. ¶ Auaritia feruet alienar̄ opū uiolētus
ereptor. ſimilē lupi dixeris. Ferox atq; inqetus lin
guā litigiis exercet/cani cōparabilis. Inſidiator oc
cultus furripuiſſe fraudib⁹ gaudet/uulpeculis ex/
æq̄tur. Iræ intēperans fremit leonis animū geſtare
credat̄. Pauidus ac fugax nō metuenda formidat;
ceruis ſimilis habeat̄. ſegnis ac ſtupidus torpet: aſi
nū uiuit. Leuis ac incōſtās ſtudia permutat/nil ab
auib⁹ differt. Fœdis imudiſq; libidinibus imergi
t̄r/ſordidæ ſuis uoluptate detinet̄. Ita fit ut q; pbi
tate deſerta homo eſſe deſierit; cū in diuinam con
ditionē tranſire non poſſit; uertatur in bæluā.

nium malor̄ extrema neq̄tia. i. maxima in genere mali nō modo. i. nō tātāmō non afficit: verū ꝓ ſz etiā
vehemēter inficit: q d. nō. ¶ Nota ꝙ ſicut argumen tū tenet ſub hac forma: hō nō eſt hō: niſi q: ē rōna/
lis ⁊ hō: ergo qui ē rōnalis ē hō. ſic arguit̄ in ꝓpoſito pena nō ꝟz rōnē pene: niſi q: malum eſt quoddā
ergo qui eſt effectus malo eſt affect⁹ pena: ſz mali ſūt affecti malo: ergo malū nō deeſt malis: et ꝙ ꝓns
nec ſuppliciū. ¶ Vide aūt. Hic pbia oñdit quale ſit ꝑm iū malor̄: ſcz trāſformatio in beſtialitatē. Secū
do oñdit quō ꝙ diuerſa vitia hoies trāſ/
formant̄ i diuerſas beſtias. ibi. Auaritia
Primo dic. Vide o Boe. q̄ pena comi/
tet̄ imp: obos ex aduerſa pte bonor̄. i. ꝙ
ꝓtrariū ad bonos. didiciſti em̄ pauloan
te i tertio lib. oē qd̄ exiſtit eē unū: didici/
ſti unū eē bonū: cui conſequēs eſt: vt oē qd̄
ſit etiā videat̄ eē bonū. igit̄ q̄cquid deſi/
cit a bono deſiſtit eſſe: quo fit vt mali de
ſināt eē qd̄ fuerāt: ſz ipa reliqua ſpēs hu
mani co: pis adhuc manēs i eis oſtētat
malos fuiſſe hoies. Quare verū in mali
ciā amiſere humanā naturā: ſz cū ſola ꝓ
bitas poſſit quēq; hoiem ꝓuehere ultra
hoies. ſ. in naturā diuinā: neceſſe ē vt qa
ip: obitas ab humana cōditione deiecit:
ipa detrudat hoīem infra meritum. i. di
gnitatē hois in naturā beſtialitatis. igit̄
euenit vt nō poſſis eſtimare hoiem: ſed
beſtiā quem videas vitijs tranſforma/
tū. ¶ Notandū ꝙ cū gradus entium di
ſtinguantur ꝑm nobilitatē ⁊ ignobilita:
tē: q: nō pōt accipere duas ſpecies eque
perfectas: ſed una eſt digni o: alia: ideo
oportet ꝙ oē ens qd̄ nō eſt homo ſit ſu/
pra hominē vel infra hoīem: mali autez
vt ꝓbatū eſt ꝙ malicia deſinūt eē hoies:
ergo neceſſe eſt malos eē ſupra hoies vl̄
infra. Cū autē ſola ꝓbitas vehat hoīem
ſupra natura humanā: ſcz ad naturā deo
rū: ſequit̄ ꝙ malicia deiecit malos infra
naturā humanā. ſ. ad naturā beſtialita/
tis. ¶ Auaritia feruet alienar̄. Dic phi/
loſophia oſtendit qualiter hoies per di
uerſa vitia tranſformant̄ in diuerſas be
ſtias dicens: ꝙ ſi quis hō feruet auari/
tia. ſ. violentus ereptor. i. ablator: aliena
rū opū talē dixeris ſimilem lupi: ſed ho
mo ferox et inquietus qui exercet lin/
guam litigijs: talis cōparabilis eſt cani.
Hō occultus inſidiator qui gaudet fur
ripuiſſe aliena fraudibus: talis exeque/
ſtare animum leonis: ſed homo pauidus: ac p:o er fugax qui formidat habeatur ſimilis ceruis: homo
autē ſegnis et ſtupidus ille torpet. i. tardus eſt: ⁊ talis viuit aſinum. i. aſinine: homo autem leuis et in/
conſtans q̄ permutat ſtudia ſua. i. opera: nihil differt ab auib⁹. ſed homo qui immergitur fedis ꝙ ꝓ ⁊
immūdis libidinib⁹ ille detinet̄ voluptate ſordide ſuis. i. cōparat̄ ſuib⁹: ⁊ ſic de ceteris vitijs cōtingit lo
qui. Unde cōcludit pbia di. Ita fit vt qui diſerta ꝓbitate deſierit eſſe hō: cū non poſſit tranſire in con/
ditionē diuinā: vertatur in beluā. i. beſtiam. ¶ Notandū ꝙ in nobis eſt duplex virtus cognoſcitiua ſcz
intellectus et ſenſus. Intellectus eſt q̄d diuinū in nobis per quē ad ſuperiora aſcēdim⁹. ⁊ deo ſimiles
ſumus. Senſus aūt inquātū non obedit rationi eſt quid brutale in nobis: ꝙ quē infra naturā humanā
redigimur: ⁊ beſtijs ſimiles efficimur. ideo dicit Iſid. i tractatu de ſummo bono. Ue vobis hoib⁹ q̄ de
numero beſtiar̄ ꝓputati eſtis: diuinū b̄ qd̄ in vobis ē non cognoſcētes: ꝓpter qd̄ ad ſupiora aſcēdit; ⁊
deo ſimiles eſtis. Diuinū aūt hoiem vocat intellectum et rationem.

Ades ne igitur ⁊c. Sua ſupplicia. i. ꝓpria et iuſta ſeu debita. Res em̄ q̄ gerūtur. Gerūtur
ꝓprie res publice: vñ geſta dicūtur: agūtur etiā priuate. Jacet corona. i. in mediū ꝓpoſita eſt Aſcenſi⁹
in pedes eor̄ q̄ cōcurrere parant. Decerpit ꝓpriū decus. decerpere eſt tenuiter cadendo et

paulatim carpēdo detrahere. Cōpositū a de ⁊ carpo. Poterat qs q̄ cōtulisset auferre. Vñ Juuenalis Miserū est alienę incūbere fame. Ne collapsa ruāt subductis recta colūnis. Tum suo p̄mio carebit: tū id est tūc caue ne dicas tñ: sicut oñdi in quibusdā. Et paulopost ne legas p̄emij expertū: sed expertem id est non participē vel extra partē vel non habentē partē. Cōponit em̄ ab extra ⁊ ps. ⁊ declinat hic ⁊ hec ⁊ hoc expers huius exptis. Lupi similē dixeris. Bene dixit lupi nō lupo. Nā ad mores refert et tūc similis regit gtm̄. Vulpecula est pua vulpes caliduz ⁊ fraudulentū aial. Asinum viuit. i. asinine. sicut apud Juuenalē. Qui curios simulāt et bacchanalia viuūt. Est satis poetice dictū ⁊ trāssumptiue. Sordide suis. i. porce immūde: et q: immūdior est sexus femininꝰ in porcis: dixit sordide suis. Horatius. Et amica luto sus. Belua trissyllabū sepius q̄p bestia reperit: sz vtrūq; dici pōt. In oibus aūt hmōi locutionibus. Auaritia feruet ⁊c. subaudit hec clausula. Quisquis vel si quis existēs. Est autē expositio futuri carminis. Nā hoc p̄tendit fabula de Circes mutationibus. i. quas circe facere fingitur.

Sāctus. thomas

Hela naritij ducis. Istud ē metrū tertium huius quarti qđ dicitur gliconicū ab inuētore: cotiābicum pede p̄dominante. In quo philosophia ostendit transformationem hominū in bestias p quādā fabulā. Secundo ostēdit trasformationem mentis per vitia esse peiorē trāsformatione corporis: ibi. O leuem. Fabula quā intendit est de transformatione socioz vlixis: et est talis. Ulixes post bellum troianum cum redeundo ad patriaz diu errasset in mari peruenit ī quādam insulaz quā inhabitabat quedam dea nomine Circe filia solis: q̄ per gramina et potiones consueuit hospites suos mutare in diuersas bestias: que etiā socios vlyxis qui ad ipsum peruenerāt per suas potiones mutauit. Sed mercurius dedit vlyxi albū florem: per quē vitauit transformationem et potionem veneficam: q̄uis aūt socij sui essent mutati in bestias quātum ad figuram corporis: tñ in eis mens integra remansit: exclusa oi bestiali seuitia. vnde dicit ī littera Eurus ventus talis appulit vela ducis Naritij. i. vlyxis qui denoīatur naritius a loco vel a regione de qua oriundus erat. et appulit vagas rates. i. naues pelago. i. mari cuidam insule qua. i. in qua insula residēs pulchra dea Circe edita. i. genita ex femine solis: illa miscet nobis hospitibus. i. socijs Vlyxis pocula tecta: carmine. i. incātatione: quos scilicet hospites: vt. i. postq̄ manꝰ Circes herbipotens. i. potens herbarū vertit. i. mutauit socios vlyxis ī varios modos. i. in varias figuras bestiarū hūc. i. vnū tegit facies capti: ille. i. alius marmaricus leo: et affricanus leo factꝰ crescit dēte et vnguibus. Hic. i. alius nuper lupis additus id est cōiunctus dum parat flere ꝓpter suā transformationem: ipe vlulat: ille. i. alius obābulat. i. circuit tecta id est domos mitis vt indica tigris. i. tigris indie. Sed licet numen. i. deitas arcadis. i. mercurij qui colitur in arcadia: qui dicit ales eo qđ fingit habere alas in pedibus ad designādū velocitatē sui motus: ille mercurius miserans ducē. i. vlyxem: obsitum. i. circundatum varijs malis: ipse soluerit. i. liberauerit eum a peste hospitis Circes: tñ remiges. i. socij vlyxis iam traxerant. i. biberāt mala pocula ore et iam sues effecti verterāt. i. mutauerant pabula. i. cerealia nutrimenta panis: q̄ panis est cibus hoīm: glande. i. in glandes: q̄ est cibus suis: ⁊ nihil manet integrū sz de figura huma-

¶ Metrum tertiū quarti libri.

Hela Naritii ducis
Et uagas pelago rates
Eurus appulit insulæ:
Pulchra qua residens dea
Solis edita femine:
Miscet hospitibus nouis,
Tecta carmine pocula.
Quos ut in uarios modos
Vertit herbipotēs manus:
Hunc capri facies tegit:
Ille marmaricus leo
Dente crescit: & unguibus.
Hic lupis nuper additus
Flere dum parat: ululat.
Ille tigris ut indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet uariis malis
Numen Arcadis alitis:
Obsitum miserās ducem
Peste soluerit hospitis:
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant.
Iam sues cerealia
Glande pabula uerterant.
Et nihil manet integrum
Voce corpore perditis.
Sola mens stabilis super
Monstra quæ patitur: gemit.

na ipſis perditis.i.mutatis voce ⁊ corpore:ſola aũt mens ſtabilis manens gemit ſupra monſtra.i.ſu pra tráſformationẽ corporis:quá patitur. ¶ Notandum ꝙ tranſformatio hoīs in beſtiá remanente aĩa rõnabili nõ eſt poſſibilis ſm rem:qz ſi eſſet poſſibilis vel eſſet poſſibilis ſm tranſformationẽ ſub ſtantialẽ vel accidentalẽ. Non ſm ſubſtantialẽ:qz ꝑ talem introducit noua forma ſubſtãtialis: et ſic due forme ſubſtãtiales ſpecifice differẽtes vt forma lupi ⁊ hoīs ſimul informarent idẽ corp⁹: qõ fal ſum eſt. Nec eſt poſſibilis ſm accidẽtia ꝓpria q̃ diſponunt materiá ad determi natã formã: qz ip̃oſſibile eſt materiam ſm vnã ⁊ eandẽ diſpoſitionẽ ꝓportio nari diuerſis formis. Vñ oĩno eſt ipoſ ſibile aĩam intellectiuaz vniri materie diſpoſite ad formã lupi: g̃ trãſmutatio de q̃ hic loquit ſi eſt poſſibilis: erit ſo lũ ſm accidẽtia indiuidui ꝓcedẽtia ab exterioribus cauſis:quẽadmodũ videt cõtigiſſe de rege Nabuchodonoſor. de quo legit in Daniele ꝙ ex hoĩbus eie ct⁹ ẽ:⁊ fenũ comedit vt bos:⁊ rore celi corpus eius infectum eſt: donec capilli eius creſcerẽt in ſimilitudinẽ aquilarũ: ⁊ vngues ei⁹ q̃ſi vngues auiũ. Et quia trãſmutatio ſm alia accidẽtia ducit ad exp̃ſſam rep̃ſentationẽ ſpeciei humane ꝓpter diſformitatẽ figure:ideo vt ſic põt dici trãſmutationẽ eſſe factá in beſtiam aĩa remanente. Vñ dicũt ꝙ hmõi trãſmutatio nõ fit poſſibilis ſm rẽ.ſed ſm quandá apparitionẽ fantaſticá. Vñ nõ vide tur rõnabile ꝙ Nabuchodonoſor trãſtulerit ſe ad iumẽta comedẽs fenũ:niſi ꝙ quadá ignauia ⁊ ap paritione fantaſtica agitat⁹ ſeip̃m reputabat iumentũ:aut beſtiã.propter qõ a cõſortio hoĩm eiectus eſt:⁊ cũ feris habitabat. ¶ O leuẽ nimiũ manũ. Hic oſtendit tranſformationẽ mentis ꝑ vitia eſſe de teriorẽ trãſformatiõe corporis:eo ꝙ mens eſt nobilior toto corpore ⁊ dicit. Ego dico manũ circes.i. ptãtem eſſe nimiũ leuẽ.i.imbecillẽ nec dico gramina eius eſſe potentia.qz licet valeant vertere mem bra.ſ.corporis:nõ tñ valẽt vertere corda.qz intus eſt vigor hoĩm ꝯditus.i.abſcõditus. ſed ꝺ dira ve nena.i.vitia potentius detrahũt hoĩem ſibi:q̃ vitia penitus meant.i.ptrãſeũt ⁊ nõ nocẽtia corpori ſe uiũt.i.ſeuire faciũt:hoĩem vulnere mẽtis. ¶ Notandũ ꝙ qz aĩa nobilior ⁊ excellẽtior eſt corpore:trãſ mutatio facta in anima de virtutibus ad vitia ſtante corpore humano ipſa eſt deterior q̃ facta tranſ mutatiõe corpis humani in ſpeciẽ:aĩa remanẽte intrãſmutata: qz aĩa trãſmutata dato ꝙ corp⁹ trãſmu tetur:adhuc hõ dr hõ rõne aĩe:ſed remanẽte corpore humano ⁊ aĩa trãſmutata iá hõ nõ dr niſi eq̃uo ce:g̃ trãſmutatio aĩe peior eſt trãſmutatiõe corporis aĩa remanẽte intranſmutata.

Trãſfor matio.

Nabu chodo noſor

Ascẽſi⁹

Ulixes Siſyph⁹

Naritia.

O leuem nimiũ manum.
Nec potentia gramina
Membra quæ ualeant licet:
Corda uertere non ualent.
Intus eſt hominum uigor
Arce conditus abdita.
Hæc uenena potentius
Detrahunt hominem ſibi:
Dira quo penitus meant:
Nec nocentia corpori
Ment is uulnere ſæuiunt.

Tela naritij ducis. Carmen eſt monocolon. Eſt em̃ vſus gliconicus trimeter acatalecticus hoc a ceteris differẽs:ꝙ ꝓmus pes eius eſt trocheus q̃ in reliq̃s ſolet eẽ ſpondeus. Reliq̃ duo pedes hic ſicut alibi ſunt duo dactili:aut coriãbus cũ pyrricheo. Pro materia aũt huiꝰ carminis q̃ ab oĩbus fere poetis ꝓtractat pleniꝰ intelligẽda ſex ex ordine ꝓſequar. Primo q̃ devlixe occurrẽt. Scõo q̃ ꝺ circe. Tertio q̃ de mercurio. Quarto q̃ de flore moly. Quĩto q̃ de hac fabula. Et ſexto q̃ de eius intellectu allegorico. ¶ Quãtum ad primũ Ulixes q̃ grece ꝺr Odyſſeus: ſm nõnullos fuit filius Siſyphi:qui Siſyphus vt Homerus lib. vj. Iliados tradit:eoli regis vẽtoꝝ filius iſthmon.i. tracturã illã terre q̃ inter mare ioniũ ⁊ egeũ ꝓſtitit latrocinijs occupabat:ita vt Au tholiã autholij filiam laerte deſpõſatã:quũ ad maritũ duceret vt quidã dicunt: ⁊ vt alij aſſerũt: quũ ad oraculũ appollinis ꝓſultura accederet:latrocinio ceperit:⁊ vt multi crediderunt g̃uidã effecit: ex q̃ tũc natũ vlixẽ volũt: qõ aiax illi exprobat apud Ouidiũ li. xiij. Metam̃. di. Quid ſanguine cretus Siſypho:furtiſq̃ ⁊ fraude ſimillim⁹ illi: Inferis eacides aliene noĩa gentis. Alij vt Homerus ⁊ ple rũq̃ eũ ſequẽtes: dicũt fuiſſe filiũ laerte regis ithace ex autholia iam dictaeius coniuge. A q̃ interdũ laertius dicit:⁊ patria ithacus ⁊ ithacenſis: ſicut a dulichia dulichius:⁊ a naritia inſula in mari egeo q̃ erat ꝑs regni eius:naritius. vt hic. vela naritij ducis. Et apud Ouidiũ in ꝓmo de triſtibus. ꝓ duce naritio docti mala noſtra poete: Scribere naritio:nã mala plura tuli. Fuit aũt vir acri ingenio predi tus:⁊ admiranda eloquentia. q̃ ne ad bellũ iret troianũ furorẽ ſimulabat arãdo terrã aĩalibus diſpa ribus:⁊ diuerſi generis ad iugũ miſſis:quã fraudẽ deꝑhenſam dicũt ꝓiecto ante aratruz filio: abs q̃ ne ſuppeditaret iumẽta cõtinuit. Coactus g̃ ad troianũ bellũ cũ in aulide grecis cõiurãtibus ⁊ exer citum luſtrantibus Achillẽ in veſtitu muliebri matris ſue thetidis aſtu occultabat: ⁊ vbi pyrrhũ ex deidamia regis filia genuerat:⁊ armis inter muliebria dona poſitis:cũ ea magis admiraret achilles agnouit ⁊ troiam adduxit: deinde audiens palladiũ in arce troiana haberi:nec eã capi poſſe donec il lic haberet:dolo ⁊ aſtu ſuſtulit. equi ignei ꝓterea nõ artifex ſed inuentor fuit: frumẽtationis ſepe au ctor:⁊ belli gerendi tum ingenio:tum facũdia:magn⁹ adiutor:vſq̃ adeo vt euerſor aſie:⁊ deſtructor troie cõpellari meruerit. Poſt aũt excidiũ troianũ decẽ annos per varia maria ⁊ varias terras ober

Circe. rauit: ⁊ ātēr cetera ad circē aduect⁹ est: de q̄ scdo loco dicere ꝓstituit. ¶ Circe q̄ꝫ cui⁹ filia fit, ambigit. ¶ Nā pleriq; ex antiq̄s filiā solis fingūt: ⁊ sororē oete colchorū regis quā q̄dē ipse sol ex oceani filia vt placet Homero: vl' vt Ciceroni ex asterie sorore latone genuit. ꝺ Virg. approbat dicēs de ea in septimo. Diues i accessos vbi solis filia lucos ⁊c. Diodorus autē siculus sic ait. Soli fuisse duos filios Oetē ⁊ Perseū: ⁊ oetē colchoꝝ: pseū vo thaurice regiōis regē extitisse: vtrūq; crudelitate insignem. Perseū aūt hecatē filiā habuisse q̄ paternā crudelitatē supauit. Nā cū venatiōe delectarel hoies proferis arcu vulnerabat: ⁊ venenis pestiferis opās dās adimenit qꝺ aconitū noīant. In hospitib⁹ aūt venena expiebat. Demū dū patrē suū veneno extinxisset: regnū occupauit: ⁊ tēplū diane, cui hospites īmolarent ꝓdidit. Cōcubuit em̄ cū oete patruo suo: ⁊ ex eo ꝓcepit Circē ⁊ medeā filias: filiūq; Egyalū. Circe aūt ⁊ arte materna ⁊ sua industria oēs mortales in venenis comparādis supauit: adeo oīm herbarū vim cōspicata est: vt nihil īueniēdū posteris reliq̄rit. Adinuenit etiā pharmacū qꝺ ad ꝓciliā dā beniuolētiā valeret. Nupsit ꝓterea scythe sarmatarū regi. eoq; venenis sublato regnū occupauit ex q̄ tandē ob crudelitatē pulsa: īde ad occeanū fm aliq̄s puecta in insula deserta sibi comitibusq; fuge pfidiū posuit. Alij dicūt in italiā deuectā ꝓmōtorīū qꝺ ide Circeū dicūt tenuisse. Hec diodor⁹. Homerus scribit eā īsulā quā circe inhabitabat Eū dictū fuisse. ⁊ vt seruio inq̄t etiā mons Eus dict⁹ erat ab horore trāseūtiū: q̄ hoies mutabant ī feras. Addit idē Seruio. In sūmo huius montis oppidū fuit qꝺ ⁊ circeū dictū ē a circe: ⁊ circei. Nā vtrūq; Liuius ⁊c. Fuit aūt mōs circe⁹ ꝓus īsula: q̄ in paludib⁹ a ꝓtinēti segregabat q̄s exclusit lim⁹ de albanis mōtib⁹ fluēs. Homer⁹ aūt dicit īsulā fuisse īmēso mari circūdatā. Sane circe⁹ ē nomē mōr̄, circeū nomē oppidi. circei ī pl'i nomē ppl'i. Sz ppl'oꝝ noīa etiā ꝑ ciuitatib⁹ ponūt. vt veij: gabij: parrhasij: ⁊ Circeo nūc ꝑ oppido: nūc ꝑ īsula: nūc ꝑ marivicino: nūc ꝑ cāpis vicinis legim⁹. Circe aūt siue neptis siue filia solis ē: ⁊ declinat ꝺ circe huius circes sic penelope: hecate ⁊c. Circeū aūt inq̄t Strabo ciuitas littoralis ē post anxiū stadijs ducētis ⁊ nonagīta. Mōs mari ⁊ paludib⁹ sept⁹ instar īsule hns ⁊ castellū ⁊ circes sacellū ⁊ minerue ara. vbi etiā q̄dā vlixis patera mōst rāt. ¶ De mercurio aūt hec habe. Mercuri⁹ filiꝰ iouis est ex Maia athlātis filia. quā Juno ꝑ oīb⁹ pellicib⁹ adamauit. ita vt illū mox natū teste marciano capella suis vbib⁹ ablactauerit. sicq; diuīo lacte ꝑfus⁹ lz ex mortali mre nat⁹ īmortal' tm effect⁹ ē: dictusq; de⁹ facūd⁹ mercatoꝝ: palestre īuentor furtoꝝ nūcius ⁊ interps deoꝝ. Eūdē dicūt ex sorore venere hermophroditū: ⁊ ex licaone deucaliōis filia authoū genuisse. Jdē ꝑcib⁹ iunonis martē e duris carceribus liberauit: in q̄s ipm cōiecerat aleus vt scribit Homer⁹ li. v. Ilia. Jtē argū iteremit. Prometheū in caucaso relegauit: multaq; alia fm poetas gessit. Jtē lyrā septichordā cōperit: habetq; ꝑ īsigni vgā caduceā ⁊ talos alatos. ꝺ fere Torrelli⁹ q̄ dicit Mercuriū latine dici a mercib⁹. nā grece hermes ðr. vñ Ladin⁹ ꝓmo carmi. Horatij ode illa. mercuri facūde ⁊c. Quē inq̄t greci hermē q̄si interptē appellāt latine mercuri⁹ ðr: q̄si medi⁹ currens. Sermo em̄ ⁊ ipa eloquētia mediū sese ⁊ iternūciū inter hoies pber: Sex aūt fuerūt apꝺ ꝑscos mercurij. Primus ꝓmi iouis ex Cyllene filius. q̄ interpres nūciusq; deoꝝ hr̄. Secūdus bacchi filius ⁊ ꝓserpine: q̄ appollini hoies furat⁹ ē. Tertius ex celo pre ⁊ die mre. Alij aūt fm hystoriā hanc ex filia sua ꝓserpina philonē arcadē ꝑgenuisse. Illā em̄ cū nudā vidisset nepharie adamauerat: mox ad occultādū facin⁹ filiū exponere voluit: sz oraculo admonit⁹ illū diuinū interptēq; futurū ⁊ nutriri iussit' ⁊ hermē vocari voluit. Qui cū adoleuisset patriā ob ignominiā fugiēs egyptū petijt. vbi mirific⁹ in arithmetica: geometria: ⁊ astrologia euasit: fuitq; in medicina excellētissim⁹. ⁊ sacris deoꝝ deditissim⁹. seq; ex celo et die natū asseruit. Quart⁹ mercuri⁹ nili filiꝰ habit⁹ ē: ⁊ huius q̄rti q̄nt⁹ Mercuri⁹ filiꝰ est. Sext⁹ demū nat⁹ ē ex ioue ⁊ maia athlātis filia. verū poete hec oīa sepe admiscēt tāq; vn⁹ sit mercuri⁹: ⁊ ab eo oīa gesta. Diodor⁹ aūt siculꝰ ī suis mythologijs tres maxie cōmemorat. Primū egyptiū quē dicit mutica adiumēta vite hūane attulisse: lras q; et deoꝝ sacra īuenisse. ꝑmūq; astroꝝ ordine ⁊ vocū hermoniam obseruasse. Primū palestrā docuisse, ⁊ lyre īuētorē: quā trichordā fecit: fuisse. ī q̄ imitat⁹ tria āni tpa ē ab estate acutā: ab hyeme gue. ⁊ ve, mediā assumēs. q: grecos ea q̄ ad interptationē ptinēt edocuit. ab ill' hermes. i. interps ē dict⁹. Scdz ī creta natū scribit ex ioue: ⁊ caduceatoriā īdutias ⁊ federa: q̄bꝰ bello vtimur īuenisse vult: ⁊ vt īuiolabiles eēnt caduceatores q̄ aliq̄d mādatoꝝ ferrēt. qꝺ io obseruabāt q: mercuri⁹ medius vtriq; hosti putabat. Nostris aūt tēpestatibus tubicines caduceatoꝝ loco in castris habēt. dicūt eū etiā īuenisse pōdera ac mē suras: ⁊ mercaturę q̄stus excogitasse: ⁊ vehemēter ꝑsti gijs valuisse ī aliēis clāculū peculādis. Jnuenit etiā palestrā: ⁊ apollinis lyrā de testudine meditat⁹ ē Tertiū athlātici suū esse dicūt: natūq; ex ioue ⁊ maia: cui q̄ de cretēsi egyptioq; dixim⁹ oīa fere tribuūt Eusebi⁹ aūt de ꝓparatiōe euāgelica. Dācūmathonis q̄ aī tpa troiana in phenicia floruit testimonio fret⁹ ait: mercuriū apud phenices: Tonātū: apud egyptios Toyth: apud alexādrēses Thotto vocari: ⁊ ꝑmū oīm lras adiuenisse: ⁊ ea q̄ de dijs fabulose dici videant allegorice ad naturā: vl' tropologice ad mores reducere studuisse. Et fabulas fabularūq; allegorias excogitasse. q̄ tātā misterijs obscuritatē afferūt: vt difficille sit verū īuenire. Alio aūt loco oronis ⁊ facultat̄ interptādi simbolū mercuriū ꝑscos posuisse scribit: ⁊ mercurij cupidinē filiū dici: q: amādi virt⁹ oroni q; attribuat. Sz ꝺ fabulose mysticeq; pot⁹ q̄ hystorice scripta sunt. Aurelius aūt Augustin⁹ refert q̄ tpe Moyses nat⁹ est floruisse athlāte astrologū ꝓmethei phycici fratrē ac maternū auuz maioris mercurij: cui⁹ nepos fuerit mercuri⁹ ille q̄ grece hermes trimegist⁹. i. mercurius seu interps ter maxim⁹ ðr: sed prioreꝫ illum puto quē nili filiū fabulātur. hūc vero scdm afferūt occidisse argum egyptijsq; prefuisse: eisq; leges ac lras tradidisse; litterarū caracteres ālialiū arboꝝ q; figuras habuisse. Hunc adeo vero venerati sunt: vt in

Eus. Circeus Circeū, Circei. Mercurius. Sex mercurij. tres mercurij. Hermes trimegistus.

deoꝝ numerũ referrẽt tẽplacꝫ ponerẽt. Nõ autẽ ꝓbas erat ei⁹ nomẽ vulgo temere ꝓferre. Sed ꝛ ꝑmũ anni mẽsem ab eo cognominarũt. Cõcludit v:bẽ quã greci hermopolim. i. mercurij v:bẽ dicũt. Trine gessũ vo. i. ter maxĩmũ nũcupauerũt: eo ꝙ ꝓbus maxĩmusꝫ sacerdos: ꝛ maxim⁹ rex fuisset. Mos em erat egyptijs: vt plato scribit: ꝓboꝝ numero sacerdotes: ꝛ ex sacerdotũ ceru eligere regẽ. Ergo vt ꝓbos sapiẽtia excelluerat: ita religione sacerdotes: ac mox ipsa admiratione supio:es oẽs reges vicit. Hic ꝑmus a phyſicis mathematicisꝫ ad diuinoꝝ cõtemplationẽ se ꝺtulit: ꝑmusꝫ de maiestate dei: de demonũ o:dine: de aiaꝝ mutationib⁹ sapiẽtissime disputauit. vñ ꝑmus theologie appellatus est auct o:. Huc secutus Or:pheus secũdas theologie assecutus est partes: cui⁹ sacris initiatus est aglaophemus. cui in ꝓbia successit pithago:as quẽ philolaus sectatus ẽ: diui platonis ꝓcepto:. Ergo p:iscã theologiã mercurius inuenit. Plato absoluit: sed mercurius lib:os plurimos scripsit q̃bus diuinaꝝ rerũ cognitionẽ traderet: q̃bus arcana misteria ꝛ stupẽda pãduntur o:acula. Nõ vt ꝓbus tantũ: sed vt ꝓphera loquit sepe futura ꝑdicẽs. Itaꝫ ruinã vidit ꝑsce religionis: o:tũ noue fidei. Aduentũ xꝑi: futurũ iudiciuꝫ: resurrectionẽ seculi: bonoꝝ gloriã: to:mẽta nocentũ. Que res aureliũ dubitare cogit: an obseruatione syderũ: an reuelãtibus demonib⁹ multa ꝓtulerit. Lacrãtius cũ sybillis ꝓphetisꝫ annumerat. Verũ ex plurimis ei⁹ lib:is duo ꝑcipui extãt quos ego quidẽ: inquit Lã dimus: viderim: alter de volũtate diuina. alter de volũtate ꝛ sapiẽtia dei. Ille asclepius quẽ apuleius platonicus latinũ supio:ibus tꝑib⁹ fecit: hic pinãder: sꝛ ꝛ nũc nup ꝑ nostrũ marsiliũ ficinũ ex ea familia ꝓbm nobilissimũ ad latinos migrasse videt. Atꝫ hec siue de fabulosis dijs inq̃rimus: siue de tã:o viro inuestigam⁹: nobis hoc tpe nõ narrãda. nã hic rei lociꝫ ratio minime patit: sꝛ ex plurimis libris in vnũ coarctãda durim⁹. Deinceps aũt qõ ad mercurij sydus ꝓtinet eadẽ breuitate ꝑstringem⁹. Mercuri⁹ vt refert Hyſael: planeta ẽ tẽperatus nocturn⁹: mõ masculin⁹: mõ feminin⁹: ꝛ ꝓpter suũ tẽperamẽtũ cito se vertit ad ei⁹ cui adheserit naturã. Ergo cũ benignis benign⁹: cũ malignis malign⁹: ac demũ mediocris cũ mediocrib⁹: ꝝm Ptolo. influit mo:talib⁹ sapiaꝫ ꝛ eloquẽtiã. q̃p:opter de⁹ eloquẽtie apud poetas hr̃. Disponit ad arithmeticã ad mercaturã iducit palestritas: itẽ ꝑstigiato:es. i. illos q̃ habilitate manuũ ꝛ gestib⁹ suis ꝑstringũt oculos intuẽtiũ. Et si in gemini in malign⁹ est: ꝓducit fures ac frãdulẽtos. ꝓptereaꝫ furtũ boũ illi attribuit. Raro videt qm̃ plerũꝫ tꝑis sub radijs solarib⁹ occultat: necꝫ ab illo vnq̃ vltra tringinta abest: ꝛ ꝓpter phebi calo:is vim fuscus pingit. Euenit aũt vt ex assuetudine cõbustionẽ solis cũ mino:i detrimẽto q̃ alij planete ferat. Habet nũcius deoꝝ: q: nihil ex sua: sꝛ ex illoꝝ q̃bus adheret natura facit: sicut nũcij nõ q̃ sua sunt sꝛ q̃ ab alijs acceperint referũt. ei⁹ domicilia gemini ꝛ ẏgo sunt. Mo:at in singulis signis vigenis atꝫ octenis dieb⁹: atꝫ senis ho:is. Itaꝫ in trecẽtis atꝫ triginta octo dieb⁹ totũ zodiacũ ꝑficit. Dat huic deo galerus vt ostendatur semper fere radijs solarib⁹ esse subiectus. Datur virga inuoluta serpentibus: vt ostendatur eloquentie vis que mo:tales regat: ꝛ quocũꝫ velit impellat. per serpentes aũt significat vim dicendi a prudentia que per serpentẽ significatur: nunq̃ abesse opo:tere. Hac virga aias ad infernũ impellit: ꝛ rursus ab inferis reuocat: qm̃ eloquẽtia malos supplicijs subijcimus ꝛ morti ꝛ bonos ex infinitis calamitatibus educimus. Preterea vt ait Maro. Dat sõnos adimitꝫ: q: vis eloquẽtie nimis incitatos cõmotosꝫ sedat: ac cursus inertia languẽtes ad agendũ impellit. Nã vẽtos agere quid aliud crediderim: nisi his sũmos animoꝝ motus ipsa eloquẽtia excitari? Hec igitur et varijs locis erutа in vnũ cogenda: ꝛ in promptu his quibus vsus esset ponẽda duri. Hec Lãdinus. Cetera in expositione huius carminis dicemus. Verũ quãtũ ad quartũ sciẽdũ ꝙ moly ex sentẽtia Homeri sica Plinio lib. xx. c. iiij. describit. Laudatissima herbarũ est homero teste: quaꝫ vocari ab dijs putat moly. Adinuentionẽ eius mercurio assignat: contraꝫ sũma beneficia demõstrat. Nasci eaꝫ hodie circa pheneũ ꝛ in celene arcadie tradunt: specie illa homercia radice rotunda nigraꝫ magnitudine cepe: folia sylle: effodi aũt difficulter. Greci auct o:es florẽ eius lutheũ pinxere: cũ Homerus candidũ scripserit. Inueni ꝛ in peritis herbarũ medicis q̃ in Italia eã nasci dicerẽt afferriꝫ mihi e campania aliquot diebus effossam inter difficultates saxeas radicis. xxx. pedes longe. ac ne siquidem soli de: sꝛ abrupte. Nũc quãtũ ad fabule narrationẽ. Circe siue filia siue neptis solis ꝑter veneficioꝝ notã: etiã amoꝝ infamiã incurrerat. Nã multoꝝ amo:ib⁹ turpiter efflagrauit. Quod illi cõtigisse Seruius autumat ob iram veneris: que hoc soli succensuit ꝙ eius cũ marte incestũ vulcano detegerat. ob quod etiã pasiphaen nephãdis amo:ibus subiecit. Ad circẽ aũt in circeis habitantẽ post varia exilia venit post multos qꝫ erro:es Ulyxes: sed territus monstris visis nõ ipse ꝑmus accessit: sed vt recitat Ouid. lib. xiiij metamo:. suos premisit qui oẽs in po:cos versi sunt: vno dẽpto qui eurylochus vocabatur. is enim solus pocula vitauit. ꝛ nuncium tristem ad vlyxẽ ꝓtulit. Ulyxi autem dederat mercurius iã dict⁹ florẽ moly: quo munitus o:ra veneficia ꝛ amato:ia ad circen veniẽs eã coegit socios in pristinas figuras reuocare. Verba Ouidij sũt. Vidim⁹ eurylochũ solus data pocula fugit. Que nisi vitasset pecoris pars vna maneret Nunc quoꝫ ferigeri: nec rãte cladis ab illo Certio: ad circẽ vlto: venisset Ulyxes. Pacifer huic dederas florẽ cyllenius albũ. Moly vocãt supi: nigra radice tenet. Tut⁹ eo monitiꝫ simul celestib⁹ intrat Ille domũ circes: ꝛ ad ifidiosa vocat⁹ Pocula conatẽ virga mulcere capillos Repulit ꝛ stricto pauidã deterruit ense. Ipa fides dextreꝫ dare thalamoꝫ receptus. Coniugij dotem sociorum co:pora posc it. Spargimur ignote succis melio:ibus herbis. Percutimurꝫ caput conuerse verbere ẏgo ẏbaꝫ dicunt dicta Ipa ẏbis. Quo magis illa canit: magis hoc tellure leuari Ericimur sete ꝫ cadũt ꝛc. Eneas autem apud Virgiliũ in. vij Audiuit quidem ferarum circe ex hominib⁹ facta rum voces; sed nõ peruenit ad eam. Verba eius sunt. Proxima circee radũtur littora terre: Dines i ac

Mercurij sydus

Moly.

Fabule narratio

ceſſos vbi ſolis filia lucos Aſſiduo reſonat cātu: lectiſq; ſupbis. Urit odorata nocturnā i lumina cedrū Arguto tenues pcurrēs pectine telas. Hūc eraudiri gemit⁹: ireq; leonū Uincla recuſantū: ⁊ ſera ſub no cte rudentū: Setigeriq; ſues atq; in preſepibus vſi. Seuire ac formne magno ꝛ vlulare lupoꝝ. Quos hoīm ex facie dea ſeua potētib⁹ herbis Induerat circe in vult⁹ ac terga ferarū. Que ne mōſtra pij pa⸗ terēt talia troces: Delati in portus: neu littora dira ſubierēt. Neptun⁹ vētis ipleuit vela ſecūdis ⁊c. Sē ſum añt allegoricū ſatis indicat Hora. in. j. lib. epi. vbi dicit. Rurſus q̄d virtus ⁊ quid ſapiētia poſſit. Utile propoſuit nobis exēplar vlixē. Qui domitor troie: multoꝝ prouidus vrbes. Et mores hoīm in⸗ ſperit: latūq; p equor: Dū ſibi dū ſocijs reditū parat: aſpera multa Pertulit aduerſis rerū immerſabi⸗ lis vndis. Sirenū voces: ⁊ circes pocula noſti. Que ſi cum ſocijs ſtultus cupidusq; bibiſſet. Sub dña meretrice fuiſſet turpis ⁊ exors. Uixiſſet canis immūdus vel amica luto ſus ⁊c. Quib⁹ innuit fabulā hāc ab homero decantatā ad ſignificandū q̄ hō prudēs blādicias meretricū euadere pōt. Sed vnum mirabile eſt q̄ oēs dicūt aīos in mōſtra verſoꝝ nō mutatos fuiſſe: cū e diuerſo veriſimili⁹ videat aīos i ferinas paſſiones q̄ corpora in ferinas figuras verti. Quocirca dicendū: videl ideo poetas cauiſſe ne ſi aioꝝ verſos in dictarū ferarū affectiones dicāt: nō fabulā ſz allegorice mortalia tractēt. Un bñ dicit hic auctor noſter q̄ vitioꝝ maior eſt ptās q̄ etiā aīos vertit in mōſtra q̄ herbe circes: q̄ ſola corpora ver tebāt. vñ di. Ouid. lib. xiiij. iā dicto. Mille lupi mixtiq; lupis vſiq; leeq; Occurſu fecere metū: ſz nul⸗ la timēda. Nullaq; erat nr̄a factura in corpore vulnus. Quinetiā blādas mouere per aera caudas. No ſtraq; adulātes comitēt veſtigia donec excipiāt famule ⁊c. Ut ergo nō allegoricū: ſz verā putem⁹ muta tionē: corporū nō aioꝝ mutationē poete factā dicūt. Nūc ad expoſitionē paucoꝝ tandē veniam⁹. Cur⁹ .i. q̄cūq; vētus ſpecies p gñe: appulit inſule. i. ad inſulā circeā vela. i. naues: a parte totū: ducis naritij. i. vlyxis: ⁊ rates ei⁹ vagas. i. q̄ iā diu vagate erāt: pelago. p. pelagus. Bene dicit appuli vela. Eſt em̄ acti⸗ uū verbū req̄rēs actū casum. Nō em̄ recte dixeris. Nauis mea vel amica mea appulit heri vl applicuit ad me: ſz appulſa eſt vel applicata eſt: vel de⁹ aut vētus applicuit vel appulit eā. Eſt aūt appellere pel lēdo obſtātia ad aliq̄d agere: ⁊ impellere. vt nauē ptra maris pcellas ad portū aut littus. Eſt pterea i hac ſignificatione tertie ꝯiugationis appello ſicut ⁊ cōpello. q̄ ſi fiāt pme ſpectabūt ad loquelā vt cōpel lare appellare interpellare ⁊c. Pulchra dea. Circe ſolis filia aut neptis: quā Virg. aureā vocat. i. valde pulchrā. Solis edita ſemine. Hec ē ſiue neptis ſiue filia: ſz filia immediate neptis mediate. Invarios modos. i varias figuras corporū. Hic lupis nup additus. i. aggregat⁹ lupis: q: formā illoꝝ induerat: Tecta mitis. queret forte ſi indica ſit tigris quō ergo mitis? dices q̄ indica erat quo ad figurā corpo⸗ ris; ſed aio quē adhuc humanū habebat mitis erat. Numē arcadis alitis. i. mercurij de quo ſatis dictū eſt. Remiges. i. remos agētes. i. impellētes. ꝓponit em̄ remiges a noīe remus remi ⁊ verbo ago agis. Un facit huj⁹ remigis. Oētis vulnere ſeuiunt. Solus hic verſus ſpondeum habet in primo loco.

Sctūs thomas

Tum ego fateor inquā. Iſta eſt q̄rta pſa huj⁹ quarti i qua pn cipaliter tria pbat. Primo pbat malos eē miſeriores: ſi ſint impu niti: q̄ ſi ſint puniti. Tertio oñdit illos eē miſeriores q̄ faciūt iniuriā q̄ illi patiū tur. ſcōa ibi. Nā hoc q̄. tertia ibi. Nā ne illud. Primo Boe. ꝓſentiēs pdictis facit quoddā votū: et pbia ſibi rīdet. Scōo pbia pſeq̄tur pncipale intētū ibi. Etem̄ Primo dicit. Tū ego boe. finito carmine in inquā. i. dixi. Ego fateor. i. ꝓcedo verū eē qđ dictū ē: nec iniuria. i. nō iniuſte video dici vitioſos mutari in beluas. i. beſtias q̄litate. i. vitio aioꝝ: tametſi p q̄uis: ſer uāt ſpeciē hūamani corporis: tūc Boe. facit votū di. Sz eis q̄ꝝ mēs atror. i. cru delis ſeuit pnicie bonoꝝ: idipm noluiſ⸗ ſem eis licere. ſ. vt ſeuiāt mali in bonos. Rīndet pbia nec lz inq̄t vti mōſtrabit cō ueniēti loco. tñ ſi idipm qđ credit eis li⸗ cere: ſi ꝑ auferat a malis reuelat pena ſceleratoꝝ hoīz ex magna pte. Notā q̄ lz credat malis licere q̄ ſeuiāt ꝛ bonos. nō tñ i rei vitate lz: qr i ſexta pſa huj⁹ q̄rti oñdet pbia nihil licere malis ꝛ bonos niſi quātū pmittit ex ordinatiōe diuine puidētie ad vtilitatē bonoꝝ. Etem̄ qđ incredibile. Hic pbia pſe quit pncipale intētū pbādo q̄ improbi sūt miſeriores q̄ cupita pficiūt q̄ꝝ q̄ pficere nō pñt. Scōo oñdit q̄ i hac vita nihil eſt diuturnū i cōparatiōe ad vitā eternā. Tertio ponit āmiratiōnē Boe. ſup q̄dā. ſcōa ibi Necz em̄. tertia ibi. Tū ego. Primo dic. Neceſſe ē malos eē miſeriores: cū pfecerit cupita: q̄ ſi nō pñt iple re: qđ forte videat cui q̄. i. alicui incredibile. cuj⁹ pbatio ē. Nā ſi miſer ē voluiſſe praua: miſeri⁹ ē potuiſſe ſine q̄. ſ. poſſe lāgueret. i. deficeret effect⁹ miſere volūtatis. itaq; cū ſingulis trib⁹. ſ. volūtati: potētie: ⁊ ef fectui ſit ſua miſeria: neceſſe ē vt illi vrgeātur triplici ifortunio. i. malo q̄s videas ſcelus velle; ſcel⁹ poſſe

¶ Proſa quarta libri quarti.

Vm ego fateor iquā nec iniuria dici uideo uitioſos: tametſi hūani corpis ſpēm ſeruēt in bæluas tñ aioꝝ q̄litate mutari. Sed quo rū atrox ſceleratacq; mēs bonoꝝ pnicie ſæuit: idip ſum eis licere noluiſſem. P. Nec licet inq̄t uti cōue niēti mōſtrabit loco: ſz tñ ſi ipm qđ ei licere credit auferat: magna ex parte ſceleratorum hoium pœ⸗ na reuelat. ¶ Eſt em̄ qđ incredibile cuiq̄ forte ui⸗ deat: ifeliciores eē neceſſe eſt malos: cū cupita pfece rint: q̄ ſi ea q̄ cupiūt iplere nō poſſint. Nā ſi miſerū eū uoluiſſe praua: potuiſſe miſeri⸗ ē: ſine q̄ uolun⸗ tatis miſeræ la ngueret effect⁹. Itaq; cū ſua ſingulis miſeria ſit: triplici ifortunio neceſſe ē urgeāt quos

uideas ſcelus uelle/& poſſe pficere.B.Accedo iquã ſed uti hoc infortunio cito careãt:patrãdi ſceleris poſſibilitate deſerti uehemẽter exopto.P.Carebũt inquit ocyus q̃ ſi tu forſitã uelis/uel illi ſeſe exiſti/ ment eſſe carituros. ¶ Neq; eñ eſt aliqd in tã bre uibus uiæ metis ita ſerũ/qd expectare longũ imor talis præſertim anim⁹ putet/quoꝝ magna ſpes & excelſa facinoꝝ machina repẽtino atq; inſperato ſæpe fine deſtruit. Quod quidẽ illis miſeriæ mo/ dũ ſtatuit. Nã ſi neqtia miſeros facit/miſerior ſit neceſſe eſt diuturnior nequã.quos ifeliciſſimos eẽ iudicarẽ/ſi nõ eorũ maliciã mors extrema finiret. Eteñ ſi de prauitatis infortunio uera cõcluſim⁹: infinitã liquet eſſe miſeriã quã eſſe cõſtat æternã Bo. ¶ Tum ego mira quidem inquã & conceſſu difficicilis illatio/ſed his eaq̃ prius conceſſa ſunt nimium cõuenire cogноſco.P.Recte inquit æſti/ mas/ſed qui cõcluſiõi accedere durũ putat/æquũ eſt uel falſum aliquid præceſſiſſe demonſtret/uel collationem ꝓpoſitionũ nõ eſſe efficacem neceſſa riæ cõcluſionis oſtendat.alioquin cõceſſis præce/ dentibus nihil prorſus eſt q̃ de illatione cauſet. ¶ Nã hoc quoq; qd dicã nõ minus mirũ uideat. ſed ex his q̃ ſumpta ſunt æque eſt neceſſariũ. Boe.

ſcelus pficere.dicit Boe.Accedo inquã.i.cõſentio ſed ego vehementer exopto vt mali delecti pondus tate patrandi ſceleris cito careant hoc ifortunio:& dicit pbia.Carebũt inqt ocyus.i. citius q̃ ſi tu for: tã velis.i.velle doleas: vel q̃ illi exiſtimẽt ſeſe.i.ſeipſos carituros. ¶ No.q̃ pbia dicit q̃ poſſe malũ fit peius q̃ velle malũ.hoc videt falſum:q: poſſe peccare nõ eſt malũ:ſz velle peccare: vñ ẽm Señ.Omne peccatũ in actione eſt;ois actio eſt volũtaria;ergo oẽ pctm̃ eſt volũtariũ.ꝑ tanto etiã dicit Aug. Tolle volũtatem & infern⁹ nõ erit: ergo peius eſt velle malũ q̃ poſſe malũ:cuius ꝓtra/ riũ hic dicit. Ad hoc dicendũ q̃ ſi poſſe & velle ẽm ſe & abſolute cõſiderãt:tũc pe ius ẽ velle malũ q̃ poſſe. Si aũt accipit poſſe vt ſequẽs malã volũtatẽ & ſubſer/ uiens eidem: vt volũtas mala pficiat in exteriori opere:ſic peius eſt poſſe q̃ vel/ le:q: ſine tali poſſe langueret volũtatis effectus.i. nõ pficeretur opus ei⁹ extra: ſicut aũt dico mõ peius eſt poſſe maluz q̃ velle:ſic peius eſt pficere malũ q̃ poſ ſe.ita q̃ vnũquodq; iſtoꝝ triũ velle:poſ/ ſe:pficere:aliquid mali addit ſupra prece dens. ¶ Neq; eñ eſt aliquid. Hic pbia q: Boe.malos optauit citius carere po tentia patrãdi ſceleris: probat q̃ in hac vita nihil eſt diuturnuz vel duraturũ in cõparatione ad ꝑpetuam vitam dicens. Neq; eñ eſt aliquid ſerum.i.tarduz vel durabile ĩ tam breuib⁹ metis.i.terminis preſentis vite qõ imortalis anim⁹ putet per longũ tempus expectare.i.manere: quoꝝ malorũ magna ſpes quã habent de longanimitate vite & excelſa machina .i.magna potentia facinoꝝ ſepe deſtruit fine.i.morte:fine inquã inſperato & repẽ tino.qõ.ſ.finiri morte ſtatuit ipſis malis modũ.i.terminũ ſue miſerie: qõ probat per hoc. Nam ſi nequitia facit miſeros vt ptz ex dictis neceſſe eſt vt diuturnior nequã fit miſerior: quos malos iudica/ rem infeliciſſimos ſi non extrema mors eoꝝ maliciam finiret. Si eñ cõcluſimus vera de infortunio prauitatis: qõ infor/ tuniũ.i.malũ tanto eſt maius: quãto eſt diuturnius: liquet miſeriã eorũ eſſe infi/ nitam.quã conſtat eſſe eternã. Eſſet autem miſeria malorũ eterna ſi morte nõ finiretur. ¶ Notanduz q̃ de oppoſitis oppoſito modo iudicandum eſt.cum oppoſitorũ oppoſite ſunt cauſe. Sicut ergo in bonis illud quod eſt diuturnius eſt melius:ſic in malis quod eſt diuturnius eſt peius. Cum igitur ma licia facit miſeros malos:infinita eſſet eorũ miſeria:ſi perpetuo perdurarent in vita. Sed q: mors ter minat eorũ maliciam:ideo eorum miſeriam & infelicitatem diminuit. ¶ Tum ego mira quidem. Hic pbia ponit admirationem Boe.ſuper deductione pbie dicens. O pbia mira eſt illatio tua & conceſſu ideſt ad cõcedendum difficilis:qua probatur miſeria malorũ diminui per mortez:ſed cognoſco eam ni/ mium cõuenire his q̃ conceſſa ſunt prius. di.pbia recte inquit eſtimas.ſ.q̃ predicte illationi difficile credi tur:ſed qui durũ.i.difficile putat accedere cõcluſioni ipſam cõcedendo:equũ eſt vt ipſe demonſtret ali quid falſum preceſſiſſe in premiſſis.vel oſtendat collationez ꝓpoſitionũ neceſſarie cõcluſionis nõ eſſe efficacem:alioquin cõceſſis precedentib⁹ nihil eſt q̃ cauſet.i.cõquerat de illatione.vnde neceſſariũ eſt eum cõcedere quãtũcũq; videatur durũ. ¶ No.q̃ ſi nõ cõſentitur cõcluſioni:hoc eſt vel ꝓpter pctm̃ in materia vel ꝓpter peccatũ in forma.ꝓpter pctm̃ in materia:vt ſi aliqua premiſſarũ ſit falſa.ꝓpter pec/ catum in forma:vt ſi nõ ſit debita cõnexio ꝓpoſitionũ reſpectu cõcluſionis incidente aliqua falſa. Si aũt nihil iſtoꝝ accidit neceſſario ſequitur concluſio ex premiſſis. ¶ Nam hoc quoq;. Hic pbia probat malos eſſe miſeriores ſi nõ puniantur q̃ ſi puniantur.ſecũdo ſoluit quoddã dubiũ. tertio ponit quẽ/ dam epilogum predictoꝝ.ſecunda ibi.Sed queſo.tertio ibi Id vero hactenus. Primo premittit con/ cluſionem quã ꝓbare intendit excludendo quoſdã modos ꝓbationis quibus cõcluſio probari poſſet. ſecundo ponit aliũ modũ probationis ab iſtis ibi. Et illa. Primo dicit. Hoc quoq; quod dicã nõ mi/ nus videat mirũ;ſed eque neceſſariũ videat.cõcludit ex his que ſumpta ſunt;& querit Boe. Quidnã

qđ est. vult pbia. ego dico improbos esse feliciores luentes supplicia q̄ si nulla pena iustitie eos coerceat. i. puniat. sed ego nō molior. i. nō intendo nunc q̄ cuiuis. i. alicui veniat in mentē: prauos mores. i. hoies prave morigeratos corrigi vltione. i. pena: & terrore supplicij ipsos deduci ad rectū: & nō intēdo ceteris hoīb⁹ penā malor esse exemplū fugiendi culpanda. i. mala. sed preter istas duas causas est alia a predictis: qua arbitror improbos esse feliciores punitos. tametsi p̄ q̄uis nulla rō correptionis & nullus respectus exempli habeat. et querit Bo. quis erit preter hos alius modus.

¶ No. q̄ due sunt cause ꝓpter quas videt melius malos esse punitos q̄ impunitos. vna est: q. ꝓ penas mali corrigunt & resipiscūt a malo. ſcđa cā est q. alij timore pene malor declinat a malo. & sic pena malor ē exēplū alijs fugiēdi malū. ¶ iste due cause sint vere: tn̄ pbia de eis nō intēdit. ſz vult assignare aliā cām preter istas. ¶ Et illa. Dic pbia ponit aliuz modū preter p̄dictos. pbādo malos impunitos esse miseriores q̄ punitos. Scđo declarat quoddā assumptū in ꝓbatione ibi. Sz puniri. Primo resumit qđ supra ꝓbatū est. tertia ꝓsa di. Nōne cōcessim⁹ bonos esse felices: malos vo miseros: di. Bo. Ita est inquā. & pbia. Si miserie alicuius addat aliquod bonū: nōne ipe est felicior eo cuius miseria est pura: ac p & solitaria sine admixtione alicui⁹ boni: dicit Boe. Sic inquā videtur. Alterius querit pbia. Si eidē misero: qui cūctis careat bonis aliud malū fuerit annexuz nōne censendus est multo infelicior eo: cuius infortunū. i. malum releuatur. i. temperat participatione boni di. Boe. Quidni inquā. i. quare nō? Igitur dicit pbia cum mali puniunt: habēt aliquid boni annexū. s. penam que ratione iusti tie bona est: & cum ijdez improbi careant supplicio. i. pena inest eis aliquid alteri⁹ mali. s. ipsa impunitas: quā merito idem iure iniquitatis cōfessus est esse malum dicit Bo. negare nō possum. Igitur cōcludit pbia q̄ improbi multo sunt infelíciores donati. i. dotati et affecti iniusta impunitate q̄ puniti iusta vltione. i. pena. ¶ Notandū q̄ ratio quā pbia intēdit est ista. cuiuscūq; ꝓis malicie additur aliquid boni: ipse felicior est eo cui⁹ malicie nihil boni additur: sed cum malus ꝯomo punitur: sue malicie additur aliquid boni. s. pena: que ratiōe iustitie est bona. cū aūt nō punitur eius malicie additur aliquid mali. s. impunitas que mala est: ergo malus punitus felicior ē malo impunito. ¶ Sed puniri improbos iustū. Dic pbia declarat quoddam assumptū in ꝓbatione. s. q̄ pena malorū fit bona: & q̄ impunitas fit mala di. manifestū eū q̄ puniri improbos est iustū & impunitos iniquos elabi. i. euadere & iniquū esse. i. iniustū: manifestū est. di. Boe. q̄s neget illud? subiūgit pbia: nec pro & ne illud quidē qđ dictura sup. sum quisq;. i. quicūq; vel aliquis negabit oīne qđ est iustū esse bonū & ecōtra. i. ꝓ cōtrariū: qđ iniustū est liquet. i. manifestū est illud esse malū. ego B. dixi ista iā dicta ꝓña sunt eis q̄ pauloañ cōclusa sunt. ¶ No. q̄ pbia inuit duplicē rōnez. Prima talis est. pena malor est iniusta: sed iniustū est bonū: ergo pena malor est bona. Scđa rō est. Impunitas malor est iiusta; sz iiustū est malū: g̃ impunitas malor est mala. Sz q̄so inquaz

Quid nā inquā? Phi. Feliciores inqt esse improbos supplicia luentes: q̄ si eos nulla iustitiæ pœna coerceat. Neq; id nūc molior q̄ cuiuis ueniat in mentem corrigi ultione prauos mores: & ad rectū supplicii terrorē deduci. Cæteris quoq; exemplū esse fugiendi culpanda: sed alio quodā mō infeliciores esse improbos arbitror: ipunitos tametsi nulla ratio correptiōis: nullus respectus habeat exēpli. Bo. Et qs erit inquā præter hos alius modus? P. Et illa. Bonos inqt eē felices: malos uero miseros nōne cōcessim⁹? B. Ita est inquā. P. Si igit inquit miseriæ cuiuspiā bonū aliquod addat: nōne felicior ē eo cuius pura ac solitaria sine cuiusq̄ boni admixtione miseria est? Bo. Sic inquā uidet. Ph. Quid si eidem misero q cūctis careat bonis: præterea qbus miser est malū aliqđ fuerit annexū: nonne multo infelicior eo censendus est: cuius infortuniū boni participatione releuat? Bo. Quid ni inquā? P. Habent igit improbi cū puniunt qdē boni aliqd annexū: pœnā ipsam scilicet. q̄ rōne iustitiæ bona est iideoq; cū supplicio carēt eis inest aliquid alterius mali ipsa impunitas: quā iniqtatis merito malū esse confessus est. Bo. Negare nō possum. P. Multo igitur infeliciores improbi sunt iniusta impunitate donati: q̄ iusta ultione puniti. ¶ Sed puniri improbos iustū: impunitos uero elabi iniquū esse manifestū est. Boe. Quis id neget? Phi. Sed ait nec illud quidem quisq̄ negabit: bonū esse omne quod iustum est: contra: quod iniustū est malū liquet esse. Boe. Tum ego ista quidem cōsequentia sunt eis q̄ pauloante cōclusa sunt. ¶ Sed quæso inquā te nulla ne aiarū supplicia post defunctū morte corp⁹ relinqs? P. Et mala qdem inqt quorū alia pœnali acerbitate: alia uero purgatoria de-

Hic boetius soluit dubiū. Querit em̄ Boetiꝰ pbiam q̄so te iquit. nūquid mulla aiaꝝ supplicia post cor pus defunctū morte relinquis? Rndet pbia. Et. i. etiā: mala relinquo sup. post corpus defunctū morte: quorū maloꝝ alia ego puto exerceri. i. puniri penali acerbitate. sicut mala dānatoꝝ: alia vero puto exerceri. i. puniri purgatoria clemētia. i. igne purgatorio. sed differere. i. disputare de his penis q̄ debentur aiabꝰ post morte: nūc nō est ꝓfiliū. ¶ No. q̄ pcm̄ q̄ncq̄ est tale q̄ p ipm̄ habituat volūtas ad malum: cuiusmodi est mortale pcm̄. Peccātes ergo mortaliter et i tali pctō decedētes puniunt eterna pena post mortem. Nā fm beatū. Greg. ad magnā iustitiā dei iudicāntis ptinet: vt nūq̄ careat supplicio: q̄ nūq̄ carere voluit pctō: q̄nq̄ aūt pcm̄ est tale qđ ꝓstat cū voluntate habituata ad bonū sicut est pcm̄ veniale. Tale nō punit eternaliter post mortē: sz q. ad iustitiā dei ptinet: vt nullū pcm̄ maneat impunitū ideo opz vt hō puniat ad tempus p peccato veniali et quia per talem anima purgat ad receptionē pleni prēmij: ideo pena illa dr pena purgatoria. ¶ Jd vo hacten? Hic pbia ponit quendā epilogum supradictoꝝ. Scdo ondit. Boe. opi. vulgi eē ꝓtrariā opiniōi pbie ibi. Tū ego. Prio dic. Jd egim?. i. ptra uim?. hacten?. i. hucusq̄ vt ptās malorū q̄ tibi videbat indignissima nullā eā esse cognoscere: sicut ondim? in. ij. psa: t vt illos malos quos tu q̄rebare impunitos tu nūq̄ videres carere supplicijs sue improbitatis: sicut onsuz est. iij. psa. Et nos ēt egim? vt licētiā seuiendi ꝝ bonos quā tu pcabaris cito finiri: diceres eā nō eē lōgā t infelicioꝝ eē potētiā ad malū si eēt diuturnioꝝ: t infelicissimā eē si eēt eterna. sicut i ista psa onsuz est. Post hec pbatū est eadē psa improbos cē miseriores dimissos. i. relictos iniusta impunitate: q̄ punitos iusta vltiōe. Cui ons ē vt tū. i. tūc demū cū credunt esse impuniti vrgeant gravioribꝰ supplicijs. No. circa pdicta. cū dr illū eē miseriorē q̄ peccat impune q̄ q̄ punit p pctō: b ē intelligēdū de miseria pn̄ vite vtrobiq̄. vt sit ꝓportionis cōparatio. Accipiendo em̄ miseriā pn̄tis vite: t ex vna parte miseriā q̄ est post mortē eēt difforme cōparatio: t eēt extra ꝓpositū: qr non loquit de miseria que est post mortez. ¶ Tum ego. Hic boe. ostendit opinionem vulgi esse ꝓtrariā opinioni philoso. Secūdo ostendit philolophia nō esse consentiendum opinioni vulgari. Scda ibi. Quid igit. Primo dicit. O pbia cū ego cōsidero tuas rōnes. i. inq̄sitiones: puto nil verius dici supple illis: sed si reuertar ad iudicia hoim vulgariū: supple aliter videt. Quis em̄ est ille cui hec supple. dicta tua nō mō. i. nō tm̄ videtur nō credenda: sed saltē p etiā nō audiēda. Dicit pbia. Jta est vt vulgares nequeūt oculos rōnis t intellectꝰ assuetos. i. assuefactos tenebris passionū attollere. i. erigere ad lucē pspicue veritatis sup. vt verū videāt iudicio recte rōnis: t sunt similes auibus scz noctuis t bubonibꝰ. quarū intuitū. i. visuz nox illuminat t dies cecat. Dū em̄ vulgares nō intuent ordinē rerū: q̄ hz se ad modū lucis sz intuent suos effectꝰ. i. desideria: q̄ hūnt se ad modū tenebrarū: ipsi putāt felicē eē impunitatē scelerū. i. malorū. vl licētiā sup. seuiēdi ꝓtra bonos. qđ tm̄ nō est. Vide aūt qd sentiat. i. statuat eterna lex. i. diuina puidentia si ꝓformaueris aīm tuū meliorib?. i. virtutib?: nihil est tibi opꝰ iudice exteriori deferēte pmiū: qr tu teipm addidisti excellētioribꝰ. i. virtutibꝰ: t p ons factꝰ es deꝰ. Si autē studiū deflexeris ad peiora. i. ad vitia: ne p nō q̄sieris extra vltorē. i. vindicē: qr tu teipe detrusisti in deteriora: t p ons factꝰ es belua. Hoc declarat in fi. veluti si respicias humū t celū vicibꝰ. i. vicissim: nūc celū: nūc terrā cūctis sup. iudicijs extra cessantibꝰ. tūc tuipse sola rōne cernēdi videaris nūc interesse ceno. i. terre: nunc syderibꝰ. i. celo sup. eodē modo cūctis extra cessantibus: ipsa sola rōne operandi bene vel male assequeris pre-

mentia exerceri puto: sed nunc de his differere consilium nō est. ¶ Id uero hactenus egimus: ut q̄ indignissima tibi uidebat malorū potestas: eam nullam esse cognosceres. quousq̄ impunitos q̄rebare: uideres nūq̄ improbitatis suæ carere suppliciis. Licentiam quā cito finiri pcabaris: nec longam eē diceres: infeliciorēq̄ fore si diuturnior: infeliciſſimā uero si esset æterna. Post hoc miseriores esse improbos iiusta impunitate demissos: q̄ iusta ultione punitos. Cui sententiæ cō sequēs est: ut tum demū grauioribꝰ suppliciis urgeantur: cū impuniti esse creduntur. Bo. ¶ Tum ego cū tuas inquā rōnes considero: nil dici uerius puto. Ad si ad iudicia hoim reuertat quis ille ē cui hæc nō mō nō credenda sed saltē nō audienda uideant? Phi. Ita est inquit illa. Nequeūt em̄ oculos tenebris assuetos ad lucē pspicuæ ueritatis attollere: similesq̄ auibus sunt: quarū intuitū nox illuminat dies cæcat. Dum em̄ nō rerū ordinē: sed suos intuent affectus uel licentiā uel impunitatē sceleꝝ: putant esse felicē. Vide aūt quid æterna lex sentiat. Melioribus animū si cōformaueris nihil opus ē iudice pmiū deferente: tu teipse excellētioribꝰ addidisti. Si studiū ad peiora deflexeris: extra ne quæsieris ultorē. tu teipse in deteriora detrusisti. ueluti si uicibus sordidam humum cœlumq̄ respicias cunctis extra cessantibus ipsa cernendi ratione nunc cœnotez. ¶ Tum ego. Hic boe. ostendit opinionem vulgi esse ꝓtrariā opinioni philoso. Secūdo ostendit philolophia nō esse consentiendum opinioni vulgari. Scda ibi. Quid igit. Primo dicit. O pbia cū ego cōsidero tuas rōnes. i. inq̄sitiones: puto nil verius dici supple illis: sed si reuertar ad iudicia hoim vulgariū: supple aliter videt. Quis em̄ est ille cui hec supple. dicta tua nō mō. i. nō tm̄ videtur nō credenda: sed saltē p etiā nō audiēda. Dicit pbia. Jta est vt vulgares nequeūt oculos rōnis t intellectꝰ assuetos. i. assuefactos tenebris passionū attollere. i. erigere ad lucē pspicue veritatis sup. vt verū videāt iudicio recte rōnis: t sunt similes auibus scz noctuis t bubonibꝰ. quarū intuitū. i. visuz nox illuminat t dies cecat. Dū em̄ vulgares nō intuent ordinē rerū: q̄ hz se ad modū lucis sz intuent suos effectꝰ. i. desideria: q̄ hūnt se ad modū tenebrarū: ipsi putāt felicē eē impunitatē scelerū. i. malorū. vl licētiā sup. seuiēdi ꝓtra bonos. qđ tm̄ nō est. Vide aūt qd sentiat. i. statuat eterna lex. i. diuina puidentia si ꝓformaueris aīm tuū meliorib?. i. virtutib?: nihil est tibi opꝰ iudice exteriori deferēte pmiū: qr tu teipm addidisti excellētioribꝰ. i. virtutibꝰ: t p ons factꝰ es deꝰ. Si autē studiū deflexeris ad peiora. i. ad vitia: ne p nō q̄sieris extra vltorē. i. vindicē: qr tu teipe detrusisti in deteriora: t p ons factꝰ es belua. Hoc declarat in fi. veluti si respicias humū t celū vicibꝰ. i. vicissim: nūc celū: nūc terrā cūctis sup. iudicijs extra cessantibꝰ. tūc tuipse sola rōne cernēdi videaris nūc interesse ceno. i. terre: nunc syderibꝰ. i. celo sup. eodē modo cūctis extra cessantibus: ipsa sola rōne operandi bene vel male assequeris pre-

míū vel ſupplíciū díuína íuſtítía ꝯec oꝛdínãteꝛ at ꝓo ſed vulgus íſta nõ reſpícít ꝓpteꝛ ꝓedíctã cauſam ¶ No. ꝙ natura víſus requírít mediū íllumínatū. íõ �means cõem naturã víſus noctue ⁊ bubones meliꝰ deberẽt vídere ín díe ꝙ ín nocte. cuíꝰtñ ꝓtrariū accídít eís. Vel ꝓpteꝛ debílitatẽ naturalẽ víſus: ſícut ín noctuis: de quíbꝰ díc Ariſ. ꝙ oꝛto ſplẽdoꝛe ſolís víſus noctue ꝯebetaꝝ: vel ꝓpteꝛ ꝯſuetudínẽ ad tenebꝛas ſícut credíꝝ eẽ de bubone. Cũ em̃ bubo ꝯabeat alías aues ſíbí ínímícas; íõ de díe ín cauernís ſe latítat; ⁊ alíjs auíbꝰ q̃ſcẽtibꝰ ꝓpteꝛ neceſſítatez vícꝰ de nocte volat. ¶ No. ꝙ díc vídeq̃d eteꝛna leꝛ ſentíat: vt díc beatus Aug. ín lib. de líbe. aꝛbí. Lex eterna eſt qua íuſtum eſt: vt oía ſínt oꝛdínata: ⁊ íõ ꝑm oꝛdínem eíꝰ nunq̃ ꝑ íuſtus deſtítuíꝝ ꝓmíjs nec malus ſupplício. ¶ Quíd igíꝝ ís ne accedamꝰ. Híc oſtendít ꝓbía nõ eſſe conſentiendũ opínioní vulgarí dí. O Boe. quíd ígíꝝ dícís nũquíd debemꝰ accedeꝛe ꝓ cõceſſum ꝯís vulgaríbꝰ: quos monſtrauímus ſíleſeſſe beluís. í. beſtíjs: q. d. nõ. Et ꝯoc manífeſtat ꝓ exemplũ díc. quíd dícís ſí q̃s ꝯomo amíſſo penítus víſu obluíſceꝛeꝝ etíã ſeíꝑm ꝯabuíſſe íntuítum. í. víſu ⁊ aꝛbítꝛaꝛeꝝ nícꝯíl deeſſe ſíbí ad ꝓfectionẽ ꝯumanã: nũ. í. nunq̃d ꝯomínes vídẽtes. í. íudícãtes ea q̃dẽ cũ ceco putaꝛemus eẽ cecos: q. d. ímmo ſup. Símíꝛ ſí vulgares dícerẽt ſe recte íudícaꝛe ⁊ ſe nõ eẽ beluas: adꝯuc nõ eẽt eís ꝓſentiendũ. ¶ Notandũ ꝙ vulgares ⁊ ímpeꝛíti íudícãt tanq̃ lõge díſtantes a veꝛítate: q: íudícant ꝑm ꝓcupíſcentíaz: nõ ꝑm reí veꝛítatẽ: ꝓpteꝛ qõ nõ eſt ſtandũ eoꝝ íudícío. Vnde Señ. ín de reme. foꝛtuí. dí. Male opínanꝝ ꝯoíes de teſz malí. mouerer autem ſí ſapiẽtes ꝯoc loquereꝝ: nũc aũt díſplícere eſt laudabíle. Male de te loquũtur. mouerer ſí ꝑ íudícío facerent. nũc aũt moꝛbo ígnoꝛãtíe faciũt. male de te loquũtur: q: bene neſcíũt loq̃. ¶ Nõne íllud q̃dẽ acq̃eſceꝛent. Híc ꝓbía ꝓmo oſtẽdít íllos eẽ míſeꝛíoꝛes q̃ faciũt íníuríã q̃ꝑ q̃ patiũtur. Scõo ex ꝑ ꝯcludít ꝙ íníuría nõ ẽ ípſíꝰ patiẽtís ſz ínferẽtís. Tertío ínueꝯíꝝ ꝯtra oꝛatoꝛes. Scõa íbí. Hínc íꝝ. Tertía íbí. At quí nũc. Prím dícít. Nõne ꝓo nũquíd vulgares nõ acquíeſceꝛẽt. í. credeꝛẽt íllud qõ nítíꝝ eque valídís fírmamentís rõnum. ſ. ínfeꝛíoꝛes eſſe eos q̃ faciũt íníuríã q̃ꝑ qui patiunꝝ: dícít Bo. Vellẽ ínquã audíre ꝯas ípas rõnes. tũc ꝓbía ínteꝛdít duos ſyllogíſmos ad ꝓbandũ íntentũ: quoꝝ prímꝰ eſt. Oís ímpꝛobꝰ eſt míſeꝛ: ſz oís dígnꝰ ſupplício eſt ípꝛobus: ergo oís dígnꝰ ſupplício eſt míſeꝛ. ⁊ ꝑ ꝯns quãto dígníoꝛ eſt ſupplício: tanto eſt míſeꝛíoꝛ. Scõs ſyllogíſmꝰ eſt. quãto alíq̃s eſt dígníoꝛ ſupplício tãto eſt míſeꝛíoꝛ: ſed faciẽs íníuríã dígníoꝛ eſt ſupplício q̃ꝑ patiens: ergo faciens íníuríã míſeꝛíoꝛ eſt q̃ꝑ íníuríã patiẽs. Prímo ínnuít prímũ ſyllogíſmũ dí. Nũquíd negas oẽm ípꝛobũ eſſe dígnũ ſupplício? Bo. dí. Mínime ſup. nego. Et ꝓbía dícít. Et multíplíceꝛ líquet eos ínfelíces q̃ ſunt ímpꝛobí: ꝛata eſt dícít Bo. Ergíꝝ dícít ꝓbía. Qui dígní ſunt ſupplício nõ dubítas eos eſſe míſeꝛos? dícít Bo. Cõuenít ínquã ſup. ꝓdíctís. Tũc ꝓbía ínnuít ſecũdũ ſyllogíſmũ ꝑ modũ ínteꝛrogatíõís dícẽs. O Bo. ſí tu reſídeꝛes cognítoꝛ. í. íudex cauſaꝝ cuí putaꝛes ínferendum ſupplíciũ vel eí quí feciſſet íníuríã vel eí q̃ ꝓtuliſſet íníuríã? dícít Bo. Nõ ambígo. í. nõ dubíto q̃n ego ſatíſfaceꝛẽ ꝓpeſſo íníuríã doloꝛe. í. cũ ſupplício faciẽtís íníuríã. Ergíꝝ dícít ꝓbía íllatoꝛ íníuríe tíbí vídeꝝ eſſe míſeꝛíoꝛ q̃ꝑ acceptoꝛ íníuríe? dí. Bo. cõſequíꝝ ínquã ſup. ꝓdícta. ¶ No. ꝙ ad eãdem cõcluſíonem ſíc põt aꝛguí. Quícũq̃ operaꝝ malũ ex ꝓpoſíto magís peccat ⁊ míſeꝛíoꝛ eſt q̃ꝑ ípm ſuſtínens ſíne ꝓpoſíto ⁊ volũtate: ſed ínferens íníuríã operaꝝ malũ ex ꝓpoſíto ⁊ volũtate: ſuſtínens patítur malũ ſíne ꝓpoſíto ⁊ volũtate: ergo ínferens íníuríã peíoꝛ eſt ⁊ míſeꝛíoꝛ patíente íníuríã. ¶ Hac ígítur alíjſq̃ de cauſís. Híc ꝓbía concludít ex díctís ꝙ quelíbet íníuría nõ eſt míſería patíentís ſed ínferentís dícens. Hac ígítur alíjſq̃ de cauſís: q: ínferens íníuríã míſeꝛíoꝛ eſt patíente; et ex alíjs de cauſís: ea radíce. í. fundamento nítentíbꝰ: ꝯoc. ſ. fundamento: ꝙ turpítudo faciat ꝯomínes míſeꝛos ſuapte natuꝛa. í. ſua ꝓꝛopꝛía natuꝛa apparet íníuríam cuílíbet íllatam non eſſe míſeríã accípíentís. í. patíentís cam

nũc ſyderibꝰ intereſſe uídearís. At uulgus ſí ſta nom reſpícít. ¶ Quíd igíꝝ hís ne accedamus quos bæluís ſímíles eſſe mõſtrauímꝰ? qd ſí quís amíſſo penítus uí ſu ípm etíã ſe habuíſſe obluíſceꝛeꝝ intuíum: nihílq; ſíbí ad humanã perfectionẽ deeſſe aꝛbítꝛaꝛeꝝ: nũ uídẽtes eadẽ cũ cæco cæcos putaꝛemꝰ? Nõne illud quidẽ acqeſceꝛẽt: qd æque ualídís rõnũ nítítuꝛ fírmamẽtís: ífelíciꝛes eſſe eos q faciũt q̃ qui patiaꝝ íníuríã? Boe. Vellẽ ínquã has ipſas audíre rõnes. Phi. Omnẽ ínquít ímpꝛobũ nũ ſupplício dígnum negas? Bo. Mínime. Phía. Infelíces uero eſſe qui ínpꝛobi multíplíceꝛ líquet. Boeti. Ita eſt ínquam. Philo. Qui ígítur ſupplício dígnı ſunt míſeꝛos eſſe non dubítas. Boe. Conuenit ínquã. Philo. Si ígítur cognítoꝛ aít reſíderes cuí ſupplícium ínferendum putaꝛes ei ne qui feciſſet an qui pertuliſſet íníuríã? Boe. Nec ambígo ínquam qn perpeſſo ſatíſfaceꝛem doloꝛe faciẽtís. Phi. Míſeꝛíoꝛ ígítur tíbí íníuríæ íllatoꝛ q̃ acceptoꝛ eſſe uídetuꝛ. Boe. Conſequítuꝛ ínquã. ¶ Hac ígítur aliíſq̃ de cauſís ea radíce nitẽtíbus ꝙ turpítudo ſuapte natuꝛa míſeꝛos faciat apparet cuílíbet íllatã íníuríam nõ eſſe accípiẽtís ſed ínferentís míſeríã. Phi.

ſed inferentis. ¶ No. ꝙ ex littera pōt ſic argui. Turpitudo naturā ꝓpria facit [illegible]
tudo eſt in inferente iniuriā ⁊ nō in patiente: ergo inferēs iniuriā eſt turpis ⁊ miſer: ⁊ ꝓ ꝫ̄ns iniuria nō
eſt miſeria patiētis: ſed eā inferētis. ¶ Atqui nūc ait. Dic pbia inuehit cōtra oratores. Dcō ꝯcludit ex
dictis ꝙ odiū nō habz locū apud ſapiētes: ibi. Quo fit. Primo inuehit cōtra oratores q̄ inducunt iudi
ces ad miſerandū patiēti iniuriā: cū tn potius miſerādū ſit facienti iniuriā: ⁊ oratores. i. cauſidici quoꝝ
officiū eſt ꝓſuadere iudici: iſti faciūt nūc

¶ Atqui nūc ait cōtra faciūt oratores. Pro his ei q
graue qd acerbūq; ppeſſi ſunt; miſeratione iudicū
excitare conant. Cū magis admittētibꝰ iuſtior mi
ſeratio debeat; quos nō ab iratis ſed a ꝓpitiis po/
tius miſerantibus accuſatoribꝰ ad iudiciū ueluti
ægros ad medicū duci oportebat; ut culpæ mor/
bos ſupplicio reſecarēt; quo pacto defenſorū opa
uel tota frigeret; uel ſi ꝓdeſſe hoibꝰ mallēt; in accu/
ſatiōis habitū uerteret. Ipſi quoq; iprobi ſi eis ali/
qua rimula uirtutē relictā fas eſſet aſpicere; uitio/
rūq; ſordes pœnaꝝ cruciatibꝰ ſe diſpoſituros ui
derent; cōpēſatione adipiſcēdæ ꝓbitatis; nec hos
cruciatus eſſe dicerēt defenſorūq; operā repudia/
rent; ac ſe totos accuſatoribus iudicibuſq; ꝓmitte
rent. ¶ Quo fit ut apud ſapiētes nullus prorſus
odio locus relinquat. Nam bonos qs niſi ſtultiſſi
mus oderit? malos uero odiſſe ratiōe caret. Nā ſi/
cuti corpoꝝ lāguor; ita uitioſus eſt morbꝰ animo
rum. Cū ægros corpore minime dignos odio; ſed
potius miſeratione iudicemus; multo magis nō
inſequendi ſunt; quorū mentes omni languore
atrocior urget improbitas.

officiū eſt ꝓſuadere iudici: iſti faciūt nūc
cōtrariū: q; ipſi conant excitare miſera/
tionē iudicū ꝓ; eis qui ꝓpeſſi ſunt gra
ue q̄d et acerbū: cū magis iuſtio; miſera
tio debeat admittētibꝰ. i. faciētibꝰ maluz
quos iniuriātes oportebat duci ad iudi
ciū veluti egros ad medicū: nō ab iratis
accuſatoribꝰ ſz a ꝓpitijs: ꝙ ꝓ ⁊ miſerā/
tibꝰ vt reſecarēt morbos culpe ſupplicio
. i. pena. Quo ſup. ordine pacto ſi hoies
mouerent miſericordia erga faciētes in/
iuriā. opa. i. diligētia: defenſoꝝ. i. defen/
dere volentiuz ipos: illa tota frigeret. i.
ceſſaret: vel ſi mallent ꝓdeſſe hoibꝰ iniu
riantibꝰ: tūc defenſio eoꝝ vteret in habi/
tum accuſationis: ita ꝙ ille q̄ fuit defen/
ſor fieret accuſator. Ipſi ꝙ improbi ſi eſ/
ſet eis ꝑhas aſpicere vtute relictā aliqua
rimula. i. cognitione: ipſi viderent ſe de/
poſituros ſordes vitioꝝ cruciatibꝰ pena
rū: cōpenſatione. i. cā adipiſcēde ꝓbitat;
nec ipi dicerēt. i. reputarēt cruciatꝰ: ſz ipi
repudiarēt. i. ſpnerēt opā. i. diligētiā de/
fēſoꝝ: ac ꝓ ⁊ ſe totos ꝓmitterēt accuſato/
ribꝰ ⁊ iudicibꝰ. ¶ No. ꝙ mia ⁊ miſatio ē
vbꝰ in quā aliqs cōpatit aliene miſerie.
Cui ḡ ieſt maior miſeria: ei debet maior
miſericordia. ſed declaratū eſt maiorem
eſſe miſeriā inferētis iniuriā ꝙ patiētis:
ergo ad miſerādū eis maxime debēt in/
duci iudices: cuiꝰ ꝓtrariū faciūt oratores
q; inducūt iudices ad miſerandū patiē/
tibus iniuriā. ¶ No. ꝙ facientes iniuriā
accuſandi ſunt; nō ex ira: ſed ex cōpaſſio/
ne ⁊ miſericordia: vt penali remedio morbꝰ culpe eoꝝ auferat: ſicut em̄ egris nō eſt inſultandū ſed po/
tius condolendū: ⁊ ſic iſtis q̄ morbo vitioꝝ affecti ſunt: potius ſunt acculandi ꝙ defendendi vt penali
acerbitate eoꝝ malicia minuat: etiā ſi mali ꝓpenderent ſordes vitioꝝ ⁊ dignitates virtutū non reputa
rent cruciatus: ſed ſe accuſatoribꝰ ⁊ iudicibꝰ volūtarie offerrent puniendos. ¶ Quo fit. Dic pbia ex di
ctis cōcludit ꝙ odiū nō habet locū apud ſapientes ⁊ dicit. Quo fit. i. ex dictis ſequit. vt apud ſapiētes
nullus locus reliquat odio. Nā q̄s oderit bonos niſi ſtultiſſimꝰ. malos vo odiſſe caret rōne. i. ē irrōna
bile. Nam ſicut languor eſt morbus corpoꝝ: ita vitioſitas eſt morbus animoꝝ. Cū ergo egros corpore
minime iudicemꝰ dignos odio: ſed potius miſeratione. multo magis nō inſequendi ſunt odio: ſed po/
tius miſerandi: quoꝝ mentes vrget improbitas. i. malicia exiſtens atrocior. i. crudelior omni languore
corporali. ¶ No. ꝙ ſapientes nō debent odire malos: q; dicit Sene. ad Lucillū. Hunc affectū ſapien/
tes habeant aduerſus malos quē habz medicus aduerſus ſuos egros: q̄ eos nō odio: ſed remedio ſtu
det cōtractare qui nec reliquias egroꝝ: nec nō effuſa nō dedignatur intueri.

Miſeri/
cordia.

Ascenſi⁹

Um ego fateor inquā. Hoc textu nihil aptius putē ſi mō ſine mendis legat. Legendū em̄ eſt.
Sed quoꝝ atroꝝ ſceleratāq; mens: vbi ſcriptum erat ſceleraq; mens. In cōmentario aūt erat
particula ſcelerata omiſſa. ſcriptū ꝙ Bo. faceret notū ꝓ eo qō eſt votū. i. optatio. facit itaq;
votū. i. optat vt malis nō liceat ſeuire in bonos. Preterea vbi ſcriptū eſt ſceleratoꝝ hoim pe/
na releuat ſcribenduz puto eleuat. i. diminuit. Nā vt Valla docet: eleuare eſt diminuere. tractūq; eſt a
trutina in qua qō minoris ponderis ⁊ imminutior eſt eleuat. Unde Perſius. Nec ſi quid turbida roma
eleuet accedas. Potuiſſe miſerias eſt. Nō abſurdū eſt dicere vt in cōmētariis ꝙ poſſe malū ſimpliciter
eſt minus ꝙ velle: q; volūtas nō potentia punient. ſed poſſe ſimul ⁊ velle nimirū grauius eſt: ꝙ velle
dūtaxat. Neq; hoc videt prētēdere. B. ſi ingeniū eiꝰ noui: q̄d ei opꝰ erat rem manifeſtiſſimā intuliſſe: de
qua nemo dubitet. Sed hoc videt dicere ꝙ poſſe malū effecit prauos inferiores ꝙ velle. Velle ſiq̄dem
oibꝰ cōe eſt: q; ꝓ liberū arbitriū q̄libz pōt velle malū; ſz poſſe paucis dat; q̄ reuera iō miſeriores ſunt. q;

Eleuo.

Poſſe.

neat facere nō pōt. Si aūt q̄ mala volūt q̄uis p hoc miseri sunt nō possent: essent mīº miseri: qz maioz iniuria infert p posse q̄ p velle. Nā volēs malū sibi soli nocere: si nō pōt. Sed potens etiā nolens: pōt alteri nocere: cuius casus est si qs p potētiā faciat qō malū est: sz nescit eē malū: ⁊ si sciret eē malū nō faceret: is nō p volūtatē: sz p ignoratiā peccat: aut si ille excusabilis est nō peccat: ⁊ mīn malū facit p potētiā qō in aliu redūdat: vt si p̄ceptū fuerit militi strennuo ab īperatore occidere pcul visum q̄ turchā vterq̄ credit cū sit xp̄ianº in vestitu turche: talis potētia malū facit xp̄iano: sz nō volūtate deliberata. sed ad alia pgredi ēdū est. Volūtaris misere lāgueret effectº. hec pbatio oñdit Boe. intelligere ꝑm mentē superioris cōmētarij. legēdū est aūt misere nō miserie. Itaq̄ cū singulis miseria sua. i. ppria. Itē patrādi celeris nō parēdi legēdū est. Possibilitate deserti. i. destituti. venit possibilitas a noīe possibilis. qō idoneis autoribº p̄cipue nō inuenit. Nō em̄ dicūt si est possibile: sz si fieri pōt. Lō quidē illis. nō leges quosquidē. Repperi etiā ablata eē in hoc textu in q̄busdā exēplaribº hāc clausulā: q̄ tāto est maiº quāto est diuturniº: quā alibi reptā inseruimº. Lōclusiōi accedere. i. assensum p̄bere. Nā etiā pedibº in sniaz olim ibat. dū em̄ diuersarū sniarū autores erāt q̄rētes multitudinis assensuz discedebāt ī diuersas ptes ⁊ assentiētes ibāt ad sue q̄sq̄ snie autorē. ⁊ ita pedibº assensuz suū iudicabāt. vñ in sniaz ire dicimº: eos q̄ assentiunt. Et ad eū modū dicit hic accedere cōclusioni. assensuz p̄bere. Accedo em̄ dū significat adire actū regit: vt. j. Enei. Penitusq̄ sonātes Accestis scopulos. sz dū significat addi aut adiungi aut assentiri dtū regit. Nā opus est dicere efficacē nō efficassem: scribēdū est em̄ actūs a ntō efficax huiº efficacis tamen sepe male scribit. Legendū est etiā ibi. Neq̄ id nunc molio: q̄ cuiº veniat in mentē cuiuis nō cuius. Est aūt moliri cū mole. i. difficultate aliq̄d cōniti. Item legendū est ibi preterea quibº miser est ⁊c. vt preter ea sint due dictiones. Nā ordo est si malū aliqō preter. i. vltra ea sup. mala quibº miser est fuerit annexū ⁊c. Et iterū cōsulerem vt legas eleuat: vbi tamen frequētius reperit releuat. Leges p̄terea Quid ni inquā. Nūquid inquā. Itē legendū est ⁊ scribendū ijdēq̄ p duplex ij. est em̄ pluralis numeri ibi. Jdēq̄ cū supplicio carent. Lōtraq̄. i. ecōtrario: nō dices ecōtra. Jnueni hic glossemata superiora mendis referta: immo mutilata in plerisq̄ locis: vt patebit cōferenti hec cum alijs. Jd vo hactenº egimus vt que indignissima tibi videbat malorū potestas eā nullam esse cognosceres. Latina ⁊ elegans est elocutio magis q̄ grāmatica. Nam grāmatice relatiuū ⁊ antecedens non regunt ab vno verbo semel positō: sed frequenter latine loquētes ita faciūt p̄posito relatiuo. ¶ Diceret ergo hic grāmaticus: vt malo q̄ p̄tatem que indignissima tibi videbat nullam esse cognosceret. Et paulopost leges sic. quis ille est cui hec nō modo nō credenda: vel cui hec nō: nō credēda mō ⁊c. Nā si semel dūtaxat ponitur i. ō: non stat sniā: Sancio superiº dixit p c scribendū: q̄uis in preterito faciat interdū sanxi. Nil opus est iudice p̄miū deferente. Sic in. ix. Enei. pulcherrima primū dij mores q̄ dabunt vestri. Pulcherrima inquit premia dabūt dij ⁊ sui cuiusq̄ mores. Extra ne quesieris. Sic persius. Nec te quesieris extra. quātum ad indiciū: quantū aūt ad tormentū idē. Persius oñdit nullū esse grauius q̄ morsus assiduus cōscientie: vox eius sunt satyra. iij. Magne pater diuū sceuos punire tyrannos. Haud alia rōne velis: cū dira libido mouerit ingenū feruenti tincta veneno. Virtutē vt videant intabescātq̄ relicta. An ne magis siculi gemuerūt era iuuenci. Et magis auratis pendens laquearibº ensis purpureas subter cerui ces terruit: imus: Imus p̄cipites q̄ si sibi dicat: ⁊ intus palleat ifelix: qō p̄xima nesciat vox: Illud acquiescerēt noue dictū. Nā acquiesco illi dicimº: trāsumptiue ergo posuit: vt sic acquiescerēt. i. acq̄escē tes approbarent satisfacerēt doloze faciētis caue ne rursus scribas dolorē. Apparet cuilibet illatā iniuriam. Dic omissuz puto illud qō adiddi. Nō esse accipiētis sed inferentis miseriā. Quo pacto vulgo dr pro eo qō est quo mō: qz modus pactū facit. Opa nō est sola diligētia sed opatio ipsa: vel interdū operans ipse. Apud sap. entes nullus prorsus odio locus relinquat. ⁊ pulchre dictū in Buc. Jnuidit stultus amintas: quasi inuidus ois stultus dicatur. ¶ Metrū quartum libri quarti.

Sctūs thomas

¶ Metrū quartum libri quarti.

Quid tantos iuuat excitare motus.
Dic incipit quartū metrū huiº quarti qō dicit valenticū ab inuentore. Secundum dicitur pentametrū siue elegiacū. In quo metro Phia exclamat contra homines qui bellicis motibus ex odio semetipos ad mortem deducunt: dicens. Quid iuuat. i. que vtilitas est excitare tantos motus. scilicet odij: et quid iuuat sollicitare. i. desiderat sollicite exquirere fatum. i. mortem p̄priam manu: quasi diceret nulla ē vtilitas. Est aūt ratio: qz si morte petitis i. desideratis: siue v. strā siue alioz: propinquat sponte sua: nec remorat. i. retardat volucres i. veloces equos. Mirandū est etiā q̄ hoīes quos leo: tigris: vrsus: aper: dente petunt. i. inuadūt: q̄ ijdez hoīes petūt. i. inuadūt se ense: vt se mutuo interficiant. Et querit phia. Nūquid hoīes mouent iniustas acies; et fera bella; et voluut perire alternis telis, i. mutuis sagittis; ideo quia mores

Et propria fatum sollicitare manu?
Si mortem petitis: propinquat ipsa
Sponte sua: uolucres nec remoratur equos.
Quos serpens leo tigris ursus aper
Dente petunt; iidem se tamen ense petunt.
An distant quia dissidentq̄ mores:
Iniusta acies & fera bella mouent

Possibilia.

Ire i sententiam.

Accedo.

ꝛoꝝ diſtant: ꝯ ꝑ ꝛ diſſident. i. diſcoꝛdãt. ℭerte iſta ratio ſeuitie non eſt ſatis iuſta. vis ergo referre. i. re
ponere aptã vicẽ. i. viciſſitudinẽ meritis tã boni q̃ mali: dilige bonos ꝛ miſereſce malis. ℭ No. q̃ di.
morẽ nõ tardare ſuos equos: ꝑ equos moꝛ. ꝛ intelligunt parcales diſpoſitiões periodi: ꝑ quas ho ad
morẽ tẽdit. ℚuilibet em̃ hõ hz certã ꝛ determinatã periodũ ſue vite: eo q̃ forme oĩm rerũ ſunt in ter
minis. i. in coꝛpoꝛib9 celeſtib9 ẏtualr: vt ptz ſcdo de gnatiõe. ℭ Notãdũ q̃ pbia hic nõ excludit licẽtiã
gerẽdi iuſtũ bellũ: ſz iniuſtũ: q; dicit in
iuſtas acies. bellũ em̃ iuſtũ ꝓcedit. ꝛ iõ
geritur: vt aliq̃s nitens ꝓꝛa iuſtitiã ad
iuſtitiam reducatur.

Alterniſq; uolunt perire telis:
Non eſt iuſta ſatis ſæuitiæ ratio.
Vis aptam meritis uicem referre:
Dilige iure bonos & miſereſce malis

Aſcẽſ9.

Vid tãtos ꝛc. ℭarmẽ eſt dico
lon diſtrophon. Eſt aũt pm9
verſus Phaleuius ab inuen
toꝛe: penthameter a numero
pedũ: qui q̃nq; ſunt ſpõdeus dactilus ꝛ tres trocheí. hendecaſſyllabus a numero ſyllabarũ q̃ vide
cim ſunt. ꝛ trochaicus a trocheo ꝑdominãte. Secũdus eſt pẽthameter elegiacus de quo in pmo car
mine pmi libꝛi ſatis dictũ eſt. Vocãt aũt nõnulli valẽticũ qõ phaleuiũ vocare debẽt. ℚuia in ſuperio
re pſa ꝓclusum eſt malis potius ꝓdolendũ q̃ inſultãdũ eſſe; nũc ꝓquerit pbia ſeuitiã hoim q̃ fatũ. i.
moꝛtẽ fataliter etiã ſi nõ inferat ab eis miſeris imminentẽ ſollicitãt. i. ſollicite ꝑperare faciũt: ijdem ſe
m̃ enſe petũt. ſcribendũ eſt iterũ ijdẽ ꝑ duplex ſ. q; etiã hic plurale eſt. ℚffendi etiã ſe tum eſſe petũt:
cũ nemo ſanus dubitet legẽdũ eſſe: ſe m̃ enſe petũt. i. gladio. i. mucrone ſe inuadũt ꝛ in ſe ipetũ faci
unt: ſicut in Bucco. ℚ Dato me galathea petit ꝛc. Alterius telis. telũ dꝛ oẽ genꝰ armoꝝ quo iuadim9
ꝑcipue delõge. Nã telon grece dꝛ tõgũ: ſed etiã gladius a Virgilio telũ vocat. Nõ eſt iuſta ſatis ſeuitie
ratio. ℚ Dinus ꝓcimus eſt ẏius: q; triſyllaba dictiõe clãdit. miſereſce malis. Aduerte grãmatice di9
cim9 miſereoꝛ te miſeꝛtoꝛ tui. rarũm: aũt vel nũq̃ niſi in eccleſiaſticis miſereoꝛ tibi: ſed m̃ miſereſco ti
bi. vt. ij. Enei. Dis lachẏmis vitã dam9 ꝛ miſereſcim9. venit aũt miſereſco nũc a miſeroꝛ: ꝛ eſt ꝑſonale:
ſic a miſereti impſonali cui9 ꝑteritũ eſt miſertũ eſt vl fuit: ꝛ tũc eſt etiã impſonale miſereſcit: ꝛ regit accu
ſatiuũ cũ genitiuo: ſicut miſeret: vt ſicut dicit miſeret me tui. ita miſereſcit me tui.

¶ Proſa quinta libri quarti.

Inc ego uideo inquã q̃ ſit uel felicitas uel miſeria i ipſis ꝓboꝝ: atq; iproboꝝ meritis cõſtituta. Sed i hac ipſa fortuna popular non nihil boni mali: ue ineſſe ꝓpẽdo. Neq; em̃ ſa
pientũ quiſquã exul inops ignonioſuſq; eſſe ma
lit: potiuſq̃ pollens opibus: honore reuerẽdus: po
tentia ualidus: in ſua ꝓmanẽs urbe florere. Sic em̃
clarius teſtatiuſq; tractatur officium ſapientis: cũ
in cõtingentes populos regẽtium quodammo
do beatitudo trãſfundit. ¶ Cũ præſertim carcer
lex cæteraq; legaliũ tormẽta pœnarum pernicio
ſis potius ciuibus propter quos etiam conſtituta
ſunt: debeant. Cur hæc igitur uerſa uice mutent

Inc ego vídeo ꝛc. Iſta ẽ q̃nta ꝓſa hui9 quarti i qua: q: Boe. pm9 ꝙquerebat bonis mala: ꝛ malis bõa ꝓingere. ꝑpter qõ etiã repuabat iſtã ꝝ fortunã ꝝ vices non ex oꝛdine diuine ꝓuidẽtie: ſz ex caſu ꝓue nire: iõ pbia ſuq; õ ꝙſolat Boe. aſſignã do cãs q̃re bonis mala ꝛ malis bona cõ tingũt. Et pmo Boe. exꝓimit ſuũ dolo rẽ in õ q̃ vices fortunã ꝝ videãt ꝙfuſe et ioꝛdinate diſponi. Scõo aſſignat pbia cãm hui9 apparẽtie. Tertio ipſum ꝙſola tur aſſignãdo cauſas ꝓdictoꝝ. Scõa ibi Nec mirũ. Tertia i ſequenti ꝓſa habet: ibi. Ita inq̃t. Primo Boe. ꝓmittit q̃dã. Secundo exꝓimit cauſam ſui doloꝛis: ibi. ℭum præſertim. Primo dicit. Ego ví deo ḣinc. i. ex dictis: que felicitas ſit con ſtituta in meritis proboꝛuz ſcilicet deos fieri: et que ſit miſeria conſtituta in ipis meritis improboꝛuz: ſcilicet tranſformari in beluam: ſed ego perpendo. i. deſt iu

dico nõniḣ l: i. deſt aliquid boni ve pro vel mali eſſe in ḣac fortuna populari: i. deſt in proſperitate fo
tuita: quod probat. Neq; enim quiſq̃ ſapientum malit. i. deſt magis vult: eſſe exul inops ignominioſus
i. deſt infamis potius q̃ pollens opibus: q̃ reuerendus ḣonore: validus potentia: ꝛ in ſua vrbe per
manens florere: ſic enim per ḣuiuſmodi bona fortune officium ſapientis tractatur clarius: q; pro ꝛ te
ſtatius. i. deſt cum maiori teſtimonio. quia talibus plus creditur: cum beatitudo regentium tranſfun
ditur. i. deſt dilatatur in populos contingentes. i. deſt vicinos. ℭ Notandum q̃ in bonis fortuitis eſt
aliquid boni: q; per ipſa ſapiens expeditius tractat officiũ gubernandi ſubditos. qui enim diuitijs po
tentia ꝛ fama precellunt alios: aptioꝛes ſunt ad ſubueniendũ oppreſſis: et ad deprimenduz malos: ad
protegendũ bonos: ad expugnandũ inimicos ꝛ ita ſapienti q̃ tractat negociũ reipublice neceſſaria eſt
potentia ꝛ diuitiarũ abũdantia. ſed ſapienti qui vacat cõtemplationi diuitie ſunt ḣoneroſe: q; nimiam
indigerit ſollicitudinẽ. ℭ ℒũ præſertim carcer lex ceteraq; legaliũ tormenta. Dic Bo. exꝓimit cauſaz
ſui doloꝛis ꝛ admiratiõis dicens. ℒũ lex ꝛ carcer ꝛ cetera tormenta legalium debeantur pniciosis. i.
malis ciuibus ꝑpter quos cõſtituta ſunt: ego veḣe menter admiroꝛ cur ḣec tormenta viceuerſa. i. con

trario modo mutent ita vt supplicia scelerū.i.malo⁹ p̄mãt bonos:t mali rapiãt p̄mia ⁊tutū.i. ⁊tuoso
rum.t ego desidero o pbia scire ex te q̄ videat ee rō.i.causa tã iniuste cōfusionis.minus etiã mirarer
si crederē oia miscerī fo⁹tuitis casib⁹.Nūc autē de⁹ recto⁹ oīm exagerat.i.augmẽtat stupo⁹:ē meū: q̄ de⁹
cū sepe bonis iocūda:malis aspa tribuat:q̄ p t ꝓtrariū:bonis dura malis optata ꝓcedat.nisi depḧan
dat.i.cognoscat causa ḧuiꝰ:q̄d est q̄ ḧoc videat differre a fo⁹tuitis casibus:q.d.nihil. ¶ Nota q̄ tot
menta legalia sicut carcer:mẽb⁹o⁹ū mu
tilatio:flagella t ḧmõi sunt iuẽta ꝑpter
malos t ista sepiꝰ videtur infligi bonis
malis euadẽtibꝰ.sup ḧoc admirat boe.
cū tñ deꝰ debeat punire malos et remu⸗
nerare bonos:t nisi ḧuius ratio cogno
scat quare ḧoc ꝓtingat:nihil est q̃n talia
videant cõtingere a casu fo⁹tuna t non
subiacere regimini ꝓuidẽtie diuine. qđ
absurdū est. ¶ Nec mirū inq̃t si q̄d o⁹di
nis.Hic pbia assignat causam apparen
tie talis ꝓfusionis q⁹ sic videt ee ꝑpter
ignorantiã cause t dicit.Nec mirū si q̄d
credat ꝓfusum t temerariū.i.casuale in
istis iferioꝛibꝰ ignorata rõne o⁹dinis di
uine ꝓuidẽtie.Sz q̃uis tu ignoras cau
sam tante dispositiõis diuine: tñ bonus
rector.s.deus tẽperat mũdū sua bonita⸗
te. ideo non dubites cuncta recte fieri.

scelerūq̄ supplicia bonos p̄mãt:p̄mia uirtutū ma
li rapiãt:uehemẽter ammiror:quæq̄ tã iniuste cõ
fusiõis ratio uideat ex te scire desidero.Minꝰ etiã
mirarer si miscerī oĩa fortuitis casibꝰ crederẽ.Nũc
stuporẽ meũ deus rector exaggerat;q cũ sæpe bonis
iucũda/malis aspera/cõtraq̄ bonis dura tribuat;
malis optata cõcedat/nisi causa deprehẽdãtur/qd
est q̄ a fortuitis casibus differe uideat?Phi. ¶ Nec
mirũ inquit si qd ordinis ignorata ratione teme
rariũ cõfusumq̄ credat:sed tu q̃uis causam tanta
dispositionis ignores. tamen qm̃ bonus mundi
rector temperat;recte fieri cuncta ne dubites.

¶ Nota q̄ mirum est cuius causa nescitur:pro tanto eiã multi mirant de eclipsi solis:q⁹ causam igno
rant.Et quia Boe. ignorabat causam ḧuius cõclusionis quare bonis mala:t malis bona cõtingant;
ideo ḧoc ammirabat t causa ammirationis eius fuit ignorantia dispositionis diuine prouidentie.

Ascensꝰ

Sctūs thomas

Inc ego video inquã. In prosa oĩa facillima sunt. Perpẽdo est ꝓcipio ex pensitatione. Sic
etiã clarius. Nõ leges sicut eiã:q⁹ nõ sequit sic vel ita.nũc stupo⁹z deus rector exaggerat.i.
q⁹ sciat oĩa a deo regi t gubernari:ideo magis miro⁹.vnde ḧec ꝓfusio nascat potissimũ iniu
sta:vt nuncvidetur Boetio. ¶ Metrum quintum libri quarti.

Ꝯ quis arcturi sydera nescit.
Istud est quintũ metrum ḧu
ius quarti qđ dicitur alemã⸗
nicũ ab inuento⁹e:dactilicũ a
pede p⁹edominãte tetrametrũ.i.q̃ttuo⁹
pedũ. Hypercatalecticũ.i.abundans in
vna syllaba: i quo metro pbia declarat
quõ ea quoꝝ cause nõ apparent vident
mira.Scđo ostendit quõ cognita causa
cessat ammiratio⁹:ibi. Nemo miratur fla
mina. Primo ostendit q̄ ꝑpter latentiã
causarum ḧomines mirantur: t iducit
de ḧoc exempla. Primũ est de eo qđ ac
cidit in stellis iuxta polum septẽtriona
lem:quia ille stelle ceteris stellis remotio⁹ibus tardius mouentur t tamen velocius o⁹iũtur:qui aũt
ignor⁹at causam ḧuius:illi videtur ḧoc mirũ.vnde di.Si quis nescit sydera arcturi.i.maio⁹is vrse labi
idest voluí ꝑpinqua summo cardine.i.cardini:ponendo ablatiuũ pro datiuo caula metri.i.polo septẽ
trionali ille stupebit.i.ammirabitur legem alti etherís.i.firmamenti: cur bootes.i.stella. tardus le⸗
gat.i.pertranseat plaustra.i.stellas plaustri.s.maio⁹is vrse: t mergat seras flãmas equo⁹e: loquens
mo⁹e poetico.Qui sequẽtes iudicium vulgi dicunt stellas tingi in mari quãdo occidunt. Et đ⁹ boo⸗
tes mergere seras flãmas.i.lumina sua tarda:quia nunq̄ ea mergit:t est modus loquẽdi id qđ nũq̄
fit:dicere q̄ tarde fit:cum tñ bootes explicet o⁹tꝰ nimis celeres: eo q̄ in ꝓncipio noctis nobis statim
apparet.Scđm exemplum est de eclipsi lune q̄ nescientes causam adeo aliqui admirantur q̄ putant
eius eclipsim contingere per incantationẽ:t volentes auxiliari lune t impedire ne audiant incanta⸗
tionẽ:concutiunt oĩa vasa erea t sono⁹a tẽpo⁹e eclipsis.vnde dicit in littera. Cornua plene lune pal
leant quia incipiẽte eclipsi lune incipit apparere co⁹niculata: co⁹nua infecta metis.i.terminis opa
ce noctis.i.vmbre terre: t phebe.i.luna confusa priuatiõe luminis detegat.i.apparere faciat:astra mi
no⁹a:que texerat.i.latere fecerat fulgenti o⁹e.i.abundantia sui fulgo⁹is.tunc publicus erro⁹ quo pu
tatur luna incantari:cõmouet gentes:t lassant.i.fatigant era.i.vasa erea vel cãpanas creb⁹is pulsi⸗
bus. ¶ Notandũ q̄ arcturus dicit ab arctos quod est vrsa que est quoddam signũ iuxta polũ septẽ
trionalẽ quod nos vulgariter plaustrum nominamus.Et sic accepit beatus Gregorius super Job di,

Arctur⁹

Ꝯ quis arcturi sydera nescit
Propinqua summo cardine labi.
Cur legat tardus plaustra bootes:
Mergatq̄ seras æquore flammas
Cum nimis celeres explicet ortus
Legem stu pebit ætheris alti.
Palleant plenæ cornua lunæ.

Infecta metis noctis opacæ,
Quæq; fulgenti texerat ore
Confusa Phœbe detegat ore
Commouet gentes publicus error,
Lassentq; crebris pulsibus æra,
¶ Nemo miratur flamina cori
Littus frementi tondere fluctu
Nec niuis duram frigore molem
Feruente Phœbi soluier æstu,
Hic enim causas cernere promptum est,
Illic latentes pectora turbant
Cuncta/quæ rara prouehit ætas:
Stupetq; subitis mobile uulgus
Cedat insciti æ nubibus error:
Cessant profecto mira uideri,

Arcturus septē stellis maxime lucet: semp mouetur ⁊ nunq̄ mergitur. ¶ Nota q̄ stelle circa polum arcticū mote ficut acturus ⁊ alie stelle mouētur tardius a lijs stellis remotioribus a polo arctico: q; minorē circulū suo motu describūt: ⁊ stelle remotiores maiorē. Vñ cū stelle remotiores in equali tpe ptranseant maiorē circulū: in quo stelle ꝓpinquiores minorē: q; ambo circūuoluūtur semel in die naturali: ptz ꝑ diffinitionē velocitatis ⁊ tarditatꝫ q̄ stelle ꝓpinquiores polo tardius mouent: ⁊ remotiores velocius. Illud em̄ mouet tarde quod in equali tpe ptransit min⁹ spacīū. Et illud mouet velociter qđ in eq̄li tpe ptransit maius spacīū. Notandū q̄ luna recipit lumen suum a sole: si ergo corpus opacū interponit impediēs ne lumen solis ꝙueniat ad lunā vel in toto vel in parte: necesse est lumē lune defi/cere vel in toto vl̄ parte: ⁊ hoc est lunā eclipsari. ¶ Nemo mirat flamina. Hic ostendit q̄ cognita cā cessat admiratio dicens. Nemo miratur flamina cori: talis venti: tundere. i. percutere littus frementi fluctu scz maris. ⁊ hoc dicit ꝑ tā to: q; vento flante aq̄ maris cedit: ⁊ ad littus resistens repcutitur: nec etiā aliquis miratur molem. i. magnitudinem niuis frigore durā. i. ꝙgelatam: soluier idest soluī. Et hic est peragoge. i. addi/tio syllabe ad finē dictionis: ꝓpter necessitatē metri: g̃ ponitur soluier ꝑ solui: feruēte estu phebi. i. solis. hoc em̄. i. in istis exemplis ꝓptū est. sup. cerne re causas quare ventus impellit mare. quare sol liquefacit niuē: sed illic in priorib⁹ exēplis latentes cause turbant pectora sup. per admiratiōnē: ⁊ mobile vulgus stupet. i. miratur subitis. i. de subitaneis euentibus: ⁊ stupet cuncta: que prouehit. i. ꝑduxit rara etas. i. que raro eueniūt: sed si vis cessare admirationem: nubilus error insciti/e. i. ignorantie causarū cedat. i. recedat ⁊ accedat notitia causaruz: ꝑfecto. i. pro certo tunc cessant videri mira que prius stante ignorantia videbantur mira. ¶ No. q̄ sacerdotes in egypto propter admirari inceperunt philosophari videntes em̄ eclipses solis ⁊ lune ignorantes causas mirabātur: causas earum inquirētes: quibus inuentis habuerūt scientiā earū eclipsium. eo q̄ scire est causaz rei cognosce re. Cognita ergo causa cognoscitur res: ⁊ ꝓsequens cessat admiratio.

Ascensus

SI quis arcturi sydera nescit. Carmen est monocolon si tū ab vno pede discrimē ducas poteris dicere dicolon distrophon. Nā ꝓmus quisq; versus primū pedem trocheum ⁊ scdm spondeū. Secundus aūt primū pedem iābum habet aut spondeuz. Potest g̃ primus pes esse spōdeus aut iābus aut trocheus: ⁊ secūdus spōdeus aut iābus cū syllaba abūdante. deinde semp sequit dactilus cū spondeo vel trocheo. Ostendit aūt in toto carmine ignorantiā esse cām admirationis. Arctur⁹ stella est quā vrse caudā interpretari lz. eo q̄ in cauda ipsius vrse locata dicat. Nā arctos dr vrsa: ⁊ via cauda. bootes aūt dr bouū actor q̄ ⁊ arctophylax dr. Scribit aūt ꝑ duplex oo. Phebe ⁊ luna sicut phebus sol. Vassantq; crebris pulsibus era. Sic tibullus. Cantu et e curru lunā deducere tentat: Et faceret si nō era repulsa sonēt. ⁊ Iuuena. Iam nemo tubas atq; era fatiget. Una laboranti poterit succurrere lune. ⁊ Virg. in Bucco. Carmina vel celo pñt deducere lunā. Creditū em̄ est gentibus p̄cipue thessalie nisi lune eclipsim patienti tinnitu eris. i. peluiū ⁊ tubarū subueniatur q̄ posset de celo deduci. Flamina cori. Corus ꝓma lōga ⁊ nō aspirata dr ventus qui ⁊ caurus mutat em̄ o diphthōgus in o longū. Cedat insciti/e ⁊c. si sic legat vsus erit error: quia due syllabe vocabunt cum em̄ insciti/a sit scda longa non potest ibi dactilū facere: volunt. ergo quidā legere. Insscio cedat nubilus error: vt si cedat vulgo insscio. Alij sic. cedat insciti/s ⁊c.

Arctur⁹ Bootes Lune eclypsis ere ipeditur.

¶ Prosa sexta libri quarti.

ITa est inquā; sed cum tui muneris sit latētium rerū causas euoluere uelataq; caligine explicare ratiōes: quæso uel hinc discernas/& se velle assignare causas: ⁊ tertio eas assignat: scda ibi. Sed qm̄. tertia ibi. Oim gñatio. Primo Boe. procedit qđ dictū est de āmiratiōe hoīm ꝓpter ignorantiā causarū dī. Ita est inquā; Tūc petit explicari

Sanct⁹ thomas

ITa est inquā. Hic incipit ꝑsa sexta huiꝰ quarti in qua ꝑsa pbia ꝓsolādo Boet. assignat causas p̄dictoꝝ q̄ vident mira in diuina gubernatiōe ꝓpter ignorantiā cause: ⁊ ꝓmo Boe. petit sibi explicari istas causas: ⁊ ꝓmo tangit difficultatē explicatiōis earuz: scdo ꝓmittit

causas admirationis eoꝝ que cõtingũt in diuina ꝓuidentia: ⁊ dispositione di. ☞ pbia cũ euoluere. i. elucidare cãs latẽtiũ rerũ sit tui muneris. i. tue grẽ: ⁊ explicare rõnes velatas caligine. i. rõnes obscuras ⁊ difficiles: qso vt hinc. i. de ista difficultate discernas. i. iudices: ⁊ edisseras. i. disputes: qm̃ b̃ miraculũ maxime me ꝓturbat iqre malis bona: ⁊ bonis mala eueniãt. ⁊ pbia paulisp arridens. Boe. im̃q̃t ad rẽ maximã oim̃ qsitu. i. maximã qstionẽ vocas. i. icitas me cũ vix q̃cq̃ exhausti satis est ei. i. ad quaꝝ exhauriẽdã ⁊ soluẽdã vix aliq̃d sufficit.

Talis nãq̃ est materia quã petis declarari vt vna dubitatione succisa. i. soluta innumerabiles alie succrescãt: velut capita hydre: quoꝝ vno ablato tria succrescebãt. nec fuerit modus. i. termin⁹ dubitationũ: nisi q̃ eas scz dubitationes coerceat viuacissimo igne. i. ardenti inuestigatiõe mentis. Jn hac em̃ materia q̃ ri solet de ꝓuidentie simplicitate: de serie fati: de repẽtinis casibus. de p̃destinatiõe diuina: de libertate arbitrij. quoꝝ ia quãti oneris. i. difficultatis sint ad determinandũ tuipse ꝑpendis. ¶ Notandũ q̃ sapientis est scire oĩa: vt ꝓtingit ex prohemio metaphi. ⁊ cuius scire sit ꝑ causam. i. posterioꝝ. sapiẽtis est euoluere causas rerũ latentiũ: nõ dicit Boe. ad pbiam. Tui muneris est euoluere causas. ¶ No. q̃ di. pbiam paulisper sibi arrisisse. ꝑ hoc pbia innuit morem et habitũ pboꝝ: q̃ audita simplicitate imperitoꝝ arridẽt eis cõgratulãdo q̃ ipsi cũ auiditate sapiam querũt. ¶ No. fm̃ fabulas hydra fuit serpẽs ĩ lerna palude hñs plura capita quoꝝ vno succiso tria excrescebãt: quẽ cũ hercules fugitis interficere nõ posset greco igne ipꝫ ꝙsumpsit. ¶ Scz q̃m̃ hec. Hic pbia ꝓmittit velle assignare cãs dicẽs. Q̃m̃ b̃ nosse te est q̃daꝝ portio. i. ps tue medicine: q̃q̃ fim⁹ septi. i. ꝙclusi angusto. i. breui limite tpis: m̃ aliq̃d deliberare conabimur. scz si delectãt oblectamenta. i. suauitates musici carminis. i. metri opꝫ q̃ differas paulisp. i. modicũ hãc voluptatem donec cõtexo. i. fornabo rõnes sibi nexas. i. cõiunctas ordine. di. Bo. vt libet inquã. i. tibi placet. Tunc pbia orsa. i. incipiẽs loq̃ velut vt ab alio p̃ncipio: ita disseruit. i. disputauit. ¶ No. ꝑ b̃ q̃ di. nos septi angusto limite tpis: ĩuit pbia p̃ter materiã adeo esse difficilẽ q̃ totũ tps p̃ntis vite qð breue est: vix sufficit ad p̃dicta plenarie declaranda. ¶ No. q̃ di. pbam ortã fuisse ab alio p̃ncipio. illa q̃ pbia p̃us ꝓbauit deducuntur ab b̃ p̃ncipio q̃ deꝰ est p̃ncipiũ effectiuũ oĩm vt patebit. ¶ Oĩm gñatio rerũ cũctosq̃ mutabiliũ naturarũ ꝓgressus ⁊c. Hic pbia ꝓsequit intentũ volẽs assignare causas q̃re bonis mala ⁊ malis bona ꝓtingãt: ⁊ p̃mo declarat q̃dã ad suã determinationẽ necessaria. scdo ponit suã determinationez. scda ibi. Que vo inquies. Primo pbia determinat de ꝓuidentia diuina ⁊ de fato. Scdo ostẽdit q̃ sunt ea q̃ a fato disponũtur. scda ibi. Ea series. Primo ostẽdit q̃d noĩetur diuina ꝓuidentia: ⁊ q̃d fatũ. Scdo tãgit dr̃iam inter ea assignãdo diffinitiões vtriusq̃. Tertio ponit diuersas opiniões circa fatũ. Quarto ifert quãdã ꝙclusionem circa fatũ ⁊ puidẽtiã. scda ibi. Que. Scz diuersa. tertia ibi. Siue igit. q̃rta ibi. Quo fit. Primo dicit gñatio oĩm rerũ cũctosq̃ ꝓgressus naturarũ mutabiliũ ⁊ q̃cq̃d aliq̃ mouet mõ: illud sortit cãs gñationis ⁊ mutatiõis ordinẽ gñatiõis ⁊ mutatiõis ⁊ formas q̃bꝰ gñat vel mouet substãtiales vl̃ accidẽtales: oĩa ista sortiũr ex stabilitate diuine mẽtis. Hec em̃ mens diuina cõposita. i. stabilita in arce. i. in altitudine sue simplicitatis statuit rebꝰ gerẽdis. i. fiẽdis multiplicẽ modũ q̃ modus nõ ꝙcupiscit. i. cõsiderat in ipsa puritate diuine intelligẽtie. i. fm̃ cẽ qð hz in intellectu diuino noiat ꝓuidẽtia. Cũ vo iste modus refertur ad ea q̃ mouet ⁊ disponit a veteribꝰ. i. ab antiq̃s fatũ appellatuz est. ¶ No. q̃ oĩa a p̃mo sunt

Mutabilia. mutabilia. Aliq̃ mouẽtur fm̃ substãtiã: vt gñabilia ⁊ corruptibilia. quãtũ ad illa di. Oĩm gñatio rerũ Alia aũt sunt mutabilia fm̃ locũ ⁊ nõ fm̃ substãtiã vt corpora celestia quãtũ ad illa di. Cunctosq̃ mutabiliũ naturarũ ꝓgressus. Alia sunt mutabilia solũ fm̃ locũ ⁊ nõ fm̃ substãtiã vt corpa celestia. quãtũ ad illa dicit. Cũctosq̃ mutabiliũ naturã ꝓgressus. Alia sunt mutabilia fm̃ operationẽ scz fm̃ intelligere nõ fm̃ substantiã: nec fm̃ ybi ꝓprie. sicut intelligẽtie. quãtũ ad illa di. Et quicquid aliquo mo-

qđ hoc me miraculum maxime pturbat edisseras.
Phi. Tum illa paulisp arridẽs ad rẽ inqt oĩm q̃situ
maximã uocas/cui uix exhausti qcq̃ satis est. Talis
nãq̃ materia est. ut una dubitatiõe succisa inume
rabiles aliæ uelut hydræ capita succrescant. nec ul
lus fuerit modꝰ nisi eas q uiuacissimo mẽtis igne
coerceat. In hac em̃ de puidẽtiæ simplicitate/de fati
serie: de repẽtinis casibꝫ/de cognitiõe ac p̃destina-
tione diuina/ de arbitrii libertate q̃ri solet. Quæ
quãti oneris sint tuip̃e ꝑpẽdis. ¶ Sed q̃m̃ hæc quo
q̃ te nosse q̃dã medicinæ tuæ portio est q̃q̃ augu/
sto limite tẽporis septi aliq̃d tñ deliberare conabi
mur/q̃ si te musici carminis oblectamẽta delectãt
hãc oportet paulisper differas uoluntatẽ dum ne-
xas sibi ordine contexo rõnes. Boe. Vt libet inquã.
P. Tum uelut ab alio orsa principio ita differuit.
¶ Oĩm gñatio rerũ cũctosq̃ mutabiliũ naturãrũ
ꝓgressus/& q̃cq̃d aliquo mouet mõ causas ordinẽ
formas ex diuinæ mẽtis stabilitate sortit/hæc suæ
simplicitatis arce cõposita multiplicẽ rebꝰ gerẽdis
modũ statuit. qui modus cum ipsa diuinæ intel/

ligentiæ puritate cõſpicit puidentia noiat: cũ uero ad ea q̃ mouet atq; diſponit refert fatũ a ueteribus appellatũ eſt. Quæ diuerſa eſſe facile liquebit ſi qs utriuſq; uim mẽte cõſpexerit. Nã prouidẽtia eſt ipa illa diuina ratio in ſummo oium principe cõſtituta q̃ cuncta diſponit. Fatũ uero inhærens rebus mobilibus diſpoſitio: per quã puidentia ſuis quæq; nectit ordinibus. Prouidentia nãq; cũcta pariter q̃uis diuerſa q̃uis infinita cõplectitur. Fatum uero ſingula digerit in motu; locis; formis ac tẽporibus diſtributa. ut hæc tẽporalis ordinis explicatio in diuinæ mentis adunata proſpectu prouidentia ſit. Eadem uero adunatio digeſta atq; explicata tẽporibus fatum uocet. ¶ Quæ licet diuerſa ſint alterũ tamen depẽdet ex altero. Ordo nãq; fatalis ex prouidentiæ ſimplicitate procedit. Sicut enim artifex faciendæ rei formam mẽte percipiens mouet operis effectũ: et quod ſimpliciter præſentarieq; proſpexerat: per tẽporales ordines ducit: ita deus puidentia quidẽ ſingulariter ſtabiliterq; facienda diſponit. fato uero hæc ipa q̃ diſponit multipliciter ac tẽporaliter adminiſtrat.

netur modo. Aliter exponit q̃ in rebus mutabilib⁹ tripler eſt diſpoſitio. una eſt qua trãſeũt de nõ eſſe ad eſſe p gnationẽ: quãtũ ad hoc dí. Oim gnatio rerũ. aut res pmanẽt in exiſtẽtia p aliqđ tps poſtq̃ generate ſũt: quãtũ ad illas dí. Eũctoſq; mutabiliũ naturaꝝ pgreſſus: Aut res pcedũt de eſſe ad nõ eſſe p corruptionẽ. quãtũ ad illas dí. Et q̃cq̃d aliq̃ mouet mõ. ¶ No. q̃ q̃dã dicũt fatũ eẽ quãdã diſpoſitionẽ derelictã in reb⁹ inferioribus ex actione celeſtiũ: fm quã inferiora neceſſitãtur ⁊ ꝛſtringunt ad ĩmobiles effect⁹. Et ſic btũs Greg. ĩ hoc inek. epbie ip̃robat fatũ dí. Abſit a fidelium cordib⁹ vt fatũ aliq̃d eẽ dicam⁹ ſup. neceſſitãs inferiora: q̃ oia venirẽt ex neceſſitate. Alio mõ accipit fatũ p diſpoſitione rer fm quã res dependet ex diuina volũtate et prãte: ⁊ ſic fatũ ꝓcedit aliq̃d eſſe. Eſt ergo puidẽtia diuina ordinatio ſiue diſpoſitio exiſtens in mente diuina qua cũcta inferiora ſunt puiſa fm ſtatũ ſue nature. Fatũ autẽ eſt diſpoſitio diuina exiſtẽs in rebus mobilib⁹ que ſingula ſuis annectũtur ordinibus: vt magis patebit. Que diuerſa eſſe facile liq̃bit. Hic ponit differentiã inter puidentiã et fatũ aſſignãdo diffinitiões vtriuſq;. Secũdo oñdit q̃ vnũ illoꝝ dependet ex altero. ibi. Que licet diuerſa. Primo dicit Que duo ſcz fatum et prouidentia diuina liquebit. i. patebit diuerſa ſi q̃s mente conſpexerit. i. conſideraverit vtriuſq; vim. i. naturã et eſſentiam ⁊ diffinitiões puidẽtiã dí. Prouidẽtia eſt ipa diuina ratio que eſt in ſũmo pncipe oim rerũ cõſtituta q̃. ſ. non cũcta diſponit. Tũc diffinitiões fatũ dí. Fatũ eſt diſpoſitio inhẽrens rebus mobilibus. i. temporalibus per quam diſpoſitionem prouidẽtia nectit queq; ſuis ordinib⁹. Tũc declarat iſtas diffinitiones ex proprietatib⁹ vtriuſq; intendens q̃ prouidẽtia complectitur oĩa ſimul: ſed manifeſtum eſt q̃ omnia nul q̃ ſunt ſimul. niſi in mente diuina: ergo oportet q̃ puidẽtia ſit ratio exiſtens in mente diuina: ad fatũ vero ſpectat vt ea q̃ fato ſubdũtur diſtribuãtur per locũ ⁊ tpa: ita q̃ ordo fatalis quãdã ſucceſſionẽ tpalẽ importat: talis autẽ ſucceſſio non eſt niſi in ipſis rebus mobilibus. quare oportet q̃ fatum ſit in rebus mobilibus. Vñ dicit in lra. Prouidentia nãq; cuncta cõplectitur pariter: q̃uis ⁊ infinita. fatum vero digerit. i. diuidit ſingula diſtributa in motu locis formis ac tẽpore et temporibus: itaſcilicet vt hec temporalis explicatio que ad fatum pertinet adunata in conſpectu diuine mentis ſit prouidentia. Eadem vero adunatio digeſta: id eſt diuiſa ⁊ explicata temporibus que ſucceſſionem important vocetur fatum. ¶ Notandum quia prius dixit q̃ diffinitio rerum faciendarũ vt eſt in intellectu diuino dicitur puidẽtia: vt autem refertur ad res mobiles dicitur fatum. Poſſet alicui videri q̃ fatum ⁊ prouidentia ſignificãt eandẽ rem ſub diuerſis rationibus: ideo philoſophia hoc excludens oſtendit ea realiter diſtingui ponens diffinitionẽ vtriuſq;. ¶ Notãdum q̃ cognitio dei habet ſe ad res ſicut cognitio artificis ad artificia. Sicut ergo omnia artificia ſubduntur ordini et rationi artificis: ſic neceſſe eſt oẽs res ſubdi rationi et ordini diuine prouidentie: propter quod oſtẽdit q̃ prouidentia eſt diuina ratio que cũcta diſponit. ¶ No. q̃ diſpoſitio que ponitur in diffinitione fati accipitur pro ordine. Et dicit iſte ordo inhẽrẽs rebus mobilibus ad differentiam ordinis qui eſt in ipſa ratione diuina: quam iam vocamus prouidentiam fm quem ordinem prouidentia diuina annectit queq; ſuis ordinibus. ſ. vt illa eueniãt illo tempore ⁊ alia alio tẽpore. hec prius: illa poſterius. ¶ Que licet diuerſa ſint. Hic oſtendit q̃ lz fatum ⁊ puidẽtia diffẽrãt: tamen vnum dependet ex altero dicẽs. Que lz ſint diuerſa: tamen alterũ dependet ab altero. ſ. fatum dependet ex prouidentia. nam ordo fatalis procedit ex ſimplicitate puidentie: ſicut declarat in ſimili dí. Sicut enim artifex puta edificator: formã faciẽde rei ſicut domus: mẽte pſpiciẽs. i. pſpiciẽs mouet. i. pducit effectũ opis: ⁊ q̃ ſimplr ⁊ pſentarie pſpexerat mẽte. ſ. formã domus cum ſuis partib⁹: ſimul ducit p tpales ordines ſup. ad effectũ. primo fundamẽtũ: poſtea parietes: vltimo tectũ. Ita de⁹ puidentia ſua ſingulariter. i. ſimplr ⁊ ſtabiliter diſponit omnia faciẽda; ſed fato. i. per fatũ ea que diſpo

Cognitio dei.

Diſpoſitio.

Prouidētia diuina.

nit tpaliter adminiſtrat. ¶ Notā. q̄ puidentia diuina ꝯz eſſe in p:ima cauſa: fatū vero in reb⁹ cauſat̄. Itē puidentia diuina ꝯz motū vnicū: q: ēi vno ſimplici. ſ. in mēte diuina. fatū aūt ꝯz motū pluralitat̄: q: in plurib⁹ cauſatis ꝯz eſſe. Itē fatū dependet a p:ouidētia diuina ſicut effectus a ſua cauſa: ſz nō ecōuerſo. Sicut enim forma rei artificialis dependet a forma p̄ſiſtente i mēte artificis et nō ecōuerſo: ſic fatū dependet a puidētia diuina. nō autē ecōuerſo. ¶ Siue igit̄ famulātib⁹. Hic ponit diuerſas opiniones circa fatū ⁊ dicit. Siue fatū exercea tur q̄buſdā ſpiritib⁹ famulātib⁹ diuine puidētie: ſiue fatū. ſ. exerceat̄ aīa: ſiue tota natura inſeruiēte: ſiue exercea t̄ motibus celeſtib⁹ ſyderū. i. co:po:ū celeſtiū: ſiue angelica virtute: ſiue demonū ſolertia. ſiue aliquib⁹ ꝯo:ū vel oībus: ꝯoc eſt incertū. iſtud eſt certe manifeſtū puidentiā diuinā eſſe immobilē ⁊ ſimplicē fo:mā rerū gerēdaꝝ. i. fiēdaꝝ. ſz fatū eē mobilē nexū. i. diſpoſitionē ⁊ o:dinē tēporalē eoꝝ q̄ diuina ſimplicitas diſponit cē gerēda. i. p̄ducēda. ¶ No. q̄ fatū ē tē po:alis diſpoſitio rerū inquātū ea q̄ p:uiſa ſunt a deo p̄ducunt̄ ad effectū mediātib⁹ cauſis ſcōis amminiſtrātib⁹. De q̄bus cauſis diuerſe fuerūt opiniones quas Boe. tāgit in lr̄a ſz nullā eaꝝ affirmat. Nā q̄dā antiquoꝝ dicebāt fatū exercerī mediātib⁹ diuinis ſpiritib⁹ deo famulātibus. Alij dicebāt ipm exerceri ab aīa mūdana: ſicut Platonici. q̄ō alij exponūt de aīa humana q: p ipam tanq̄ p cām ſcām exercent̄ act⁹ liberi arbitrij q̄ ſub diuina puidentia cadūt: Alij dixerunt fatum exerceri tota natura inſerui ente: intelligentes p totā naturā cōplexionē oim elemētoꝝ. Alij dicūt fatū exerceri motib⁹ co:poꝝ celeſtiū ſicut aſtrologi. Alij p variā ſolertiā demonū. Et dicūtur demones ī ꝓpoſito ſpūs habitātes circa humectā partē aeris ſm doctrinā quo:ūdā platonicoꝝ: q̄ dicunt̄ cacodemones. i. malū ſciētes. Alij dicūt fatū exerceri angelica virtute. ¶ Ubi notādū q̄ i p̄ma opinione fatū ō: exerceri mediātib⁹ ſpiritib⁹ deo famulātib⁹: qō eſt intelligēdū de ſpiritib⁹ oīa diſponētib⁹: ſed īmobiliter

Angel⁹.

p̄manētib⁹. Qō aūt ō: in q̄nta opiniōe fatū exerceri virtute angelica intelligēdū ē de angelis ſiue ſpūb⁹ applicātib⁹ ſe diuerſis locis miſſis in miniſteriū. Angel⁹ em̄ nūcius interp̄tat̄ ⁊ ē nomē officij nō natu re ſm beatū Greg. ¶ Quo fit vt oīa. Hic infert quādā ꝯcluſionē circa fatū ⁊ puidentiā. Scō declarat eā i exēplo: ibi. Nā vt o:biū. Primo dicit ex quo dictū eſt fatū dependere a puidētia diuina quo ſeq̄t vt oīa q̄ ſubſūt. i. ſubiacēt fato etiā puidētie ſint ſubiecta: etiā puidētie ipm fatū ſubiacet: ꝯz nō ecōuerſo: q: quedā q̄ locata ſūt ſub puidētia ſuperāt ſeriē fati. ſ. ea q̄ imediate p deū adminiſtrat̄ ſicut creatio rerū ⁊ gloꝝificatio creaturarū rōnaliū. Ea vero q̄ ſunt ꝓpinqua p̄me diuinitati ſtabiliter fixa. i. īmobilia: b̄ excedūt o:dinē fatalis mobilitatis. i. mutabilitatis. ¶ No. q̄ fatū dependet a puidētia ſicut effectus a ſua cauſa: neceſſe eſt illa que dependent a fato etiā a puidētia dependere. Nō aūt ecōuerſo. q: effectus nō adequat̄ cauſe. Puouidētia autē ad diuinū intellectū ſpectat. Fatū vo ad ea que in creaturis gerunt̄. ¶ Nā vt o:biū. Hic declarat illā cōcluſionē p exēplū di. quō quedā ſubiacēt fato magis: q̄dam minus ⁊ quedā totaliter excedūt fatū. Scō ex dictis cōcludit habitudinē fati ad puidentiā per q̄dā ſilia: ibi. Igit̄ vbi eſt. Dicit primo nā ſicut o:biū. i. circuloꝝ vertentiū. i. mouētiū ſeſe circa eūdē cardinē id eſt axē ille qui eſt intimus. i. vicinio: ſiue primio: axi accedit ad ſimplicitatē medietatis. i. axis vel cē tri: q: tardioꝝi motu mouet̄: ⁊ ideo magis accedit ad īmobilitatē axis: et iſte circulus reſpectu exterioris ꝯz ſe ad modū centri circa qō exterio: verſat̄. Vñ ſubdit qō eſt veluti quidā cardo. i. centrū ceteroꝝ q̄ o:biū extra locatoꝝ: circa quē verſent̄. Sicut modiolus in rota adꝯeret axi ⁊ eſt ſicut cardo quidam circa quē voluunt̄ canti ⁊ radij. Extimus vero. i. vltimus o:bis exterio: rotat⁹. i. motus maio:e ambitu tāto explicat̄ amplio:ib⁹ ſpacijs quāto diſcedit a media indiuiduitate puncti. i. cētri. Si quid vero illi medio ſe cōnectat: illud cogit̄. i. cōpellit̄ in ſimplicitatē axis ⁊ ceſſat diffundi ⁊ diffluere p magnū ſpacium. Simili rōne illud qō lōgius a p̄ma mēte diſcedit ſicut creature co:ruptibiles maio:ib⁹ nexibus fati implicant̄: ⁊ tātomagis aliq̄d eſt liberū a fato: quāto vicinius petit. i. accedit illū cardinē rerum. ſ. deum: q: ſi firmitati ſupne mētis ꝯferit ſupgredit̄ neceſſitatē fati. ¶ Nota quātomagis entia ſūt ꝓpinq̄ primo cauſato minus ſunt mutabilia: ⁊ quāto remotioꝝa tātomagis mutabilia. qō declarat p̄bia exemplo diuerſoꝝ circuloꝝ ab eodē cētro ductoꝝ: in quib⁹ circulus remotioꝝ a centro eſt maioꝝ et velocius

¶ Siue igit̄ famulātib⁹ qbuſdā puidētiæ diuinæ ſpiritibus fatū exerceat̄: ſeu aīa: ſeu tota inſeruiēte natura: ſeu celeſtib⁹ ſyderū motibus: ſeu angelica uirtute: ſeu demonū uaria ſolertia: ſeu aliqb⁹ horū: ſeu oībus fatalis ſeries texit̄: illud certe manifeſtū eſt īmobilē ſimplicēq̄ gerendaꝝ formā rerū eſſe puidētiā. fatū uero eoꝝ q̄ diuina ſimplicitas gerē da eē diſpoſuit: mobilē nexū atq̄ ordin ē tpalem.

¶ Quo fit ut oīa q̄ fato ſubſūt: puidētiæ quoq̄ ſubiecta ſint: cui etiā ip̄m ſubiacet fatū. Quædā uero q̄ ſub puidētia locata ſunt fati ſeriē ſuperāt. Ea uero ſūt q̄ primæ ꝓpinqua diuinitati ſtabiliter fixa fatalis ordinē mobilitatis excedūt. ¶ Nā ut orbiū circa eūdē cardinē ſeſeq̄ uertētiū q̄ eſt itim⁹ ad ſimplicitatē medietatis accedit: Cæterorūq̄ extra locatoꝝ ueluti cardo quidā circā quē uerſent̄ exiſtit. extimus uero maiore ambitu rotat⁹ quāto a pūcti media indiuiduitate diſcedit: tāto āpliorib⁹

mouet:q: maius spaciū ptransit in equali tpe. Qui aūt est vicinior cētro minor est: et tardius mouet minus spaciū ptrāseūdo. circuli vero mediū medio mō se hnt et est optima cōparatio cētri circuli ad creatorē. sicut em̄ centrū est indiuisibile: et ab ipso possent ptes circuli pcedere. ita creator vnus et indiuisibilis existēs infinita creat et gubernat. ¶ Igitur vti est. Hic phia pcludit habitudinē fati ad puidētiā diuinā p qdā silia et di. series fati ita est. i. ita se hz ad stabilē simplicitatē diuine puidētie: vti p sicut rōcinatio se hz ad intellectū. ¶ Ubi sciēdū

spaciis explicat. Si qd uero illi se medio connectat & societ & i simplicitatē cogit diffūdiq; ac diffluere cessat. Simili rōne qd lōgius a prima mēte discedit maioribus fati nexibus iplicat ac tāto magis aliqd fato liberū est quāto illū rerū cardinē uicinius petit. Qr si supnæ mētis hæserit firmitati motu carēs fati quoq; supegredit necessitatē. ¶ Igit uti ē ad itellectū rōcinatio ad id qd ē id qd gignit: ad æternitatē tps ad punctū mediū circulus ita est fati series mobilis ad puidētiæ stabilē simplicitatē. ¶ Ea series cœlū ac sydera mouet elemēta in se in uicē tēperat: & alterna cōmutatiōe trāsformat. Ea dē nascētia occidētiaq; oia p siles fœtuū seminūq; renouat pgressus. Hæc actus etiā fortunas quoq; hoīm indissolubili causarū cōnexione cōstringit. q cū ab imobilibus puidentiæ pficiscant exordiis: Ipsas quoq; imutabiles necesse est eē. Ita em̄ res optime regunt si manēs in diuina mente simplicitas idedinabilē causarū ordinē pmat. Hic uero ordo res mutabiles & alioqn temere fluituras ppria in commutabilitate coerceat. ¶ Quo fit ut tametsi uobis hūc ordinē minime cōsiderare ualētibus cōfusa oia pturbataq; uideātur nihilominus tñ suus modus ad bonū dirigēs cuncta disponit. Nihil est em̄ qd mali cā nec ab ipis qdē iprobis fiat quos ut uberrime demōstratū est bonū qrentes prauus error euertit: nedū ordo de summi boni cardine p

q illud qd itellectus simplici vitate itelligit rōcinatio p modū discursus et successiue apprehēdit: etiā fatū se hz ad puidētiā sicut illud qd gignit hz se ad illud qd ē. Un sciēdū qd gignit est i qdā fluxibilitate et motu qd vo actu ē genitū est in qdā pmanētia. etiā se hz fatum ad puidētiā sic tps ad eternitatē. Ubi sciendū q in tpe est successio ptiū tpis pntis pteriti et futuri. Eternitatis autē est sine successiōe tota simul exñs. Item fatū hz se ad puidentiā sicut circulus ad mediū pūctū. Ubi sciēdū q circulus distēdit et p ptes diuidit mobilis existēs. pūctū aūt est imobile et indiuisibile: q ex pmo euclidis. Pūctū est cuius ps non est. ¶ Ea series celū ac sydera. Hic phia ostēdit q sint illa q fato disponunt. Secūdo pcludit q ista q intellectui cōfusa vident in diuina gubernatiōe sunt rōnabiliter ordinata: ibi. Quo fit. Primo di. ea series de q dictū est mouet celum: ac p et sydera: tēperat elemēta in se inuicē: ne totalr se corrūpāt et trāsformant ipsa alterna cōmutatōe: ita q ex aq fiat aer ecōuerso: et eadē series fati renouat oia nascētia et occidētia. i. mouētia per siles pgressus fetuū q ad aialia. et seminū q ad vegetabilia: et hec series. i. fatū etiā pstringit idissolubili pnexione causarū actus. i. opatiões et fortunas hoiz: q oēs res cū pficiscant. i. pcedāt ab exordijs diuine puidētie: necesse est ipas eē imutabiles. Ita em̄ res optime regunt. i. gubernātur: si simplicitas manēs in diuia mēte pmat. i. explicet indeclinabilē ordinē causarū. Hic aūt ordo diuine puidētie coerceat ppria incōmutabilitate res mirabiles et alioqn temere. i.

casualiter fluituras. ¶ No. q fatū psiderat dupl'r. Uno mō vt est in causis scdis quarū ordo et dispositio d: fatū: et sic fatū est mobile et res fato subiacētes sunt mobiles. Alio mō cōsiderat fatū sm q dependet a puidētia diuina q oino imobilis est: et sic fatū sortitur imobilitatem. et sic etiā res fatales sm substantiā sunt imobiles. ¶ Notandū q si aliqd possit declinare ab ordine diuine puidentie: tūc puidentia diuina deficeret a suo effectu: hoc redūdat in ipotentia regētis. Et si dicis oia subiacēt puidentie diuine: g oia eueniūt ex necessitate. Dicendū q nō: q: deus puidet res sicut sunt future. quedam puidet necessario euenire et qdā pringenter: et de h videt magis in qnto huius. ¶ Quo fit. Hic phia ostēdit q ea q apparent in rebus pfusa in diuina gubernatiōe sunt ordinata di. Quo fit. i. ex hoc q diuina puidentia ineuitabilē ordinē rebus cōstituit sequitur vt tametsi. i. qūuis vobis minime valentibus psiderare hūc ordinē rerū videant oia pfusa et pturbata: nihilominus tñ modus suus. i. ordo prius diuine puidētie disponit cuncta dirigens ea ad bonū. nihil em̄ est qd fiat cā mali. nec etiam ab ipsis improbis: quos bonū querentes prauus error euertit: vt pus demonstratū est: nedum. i. multo minus ordo fatalis pficiscens de cardine summi boni. i. ab ipso deo deflectat a suo exordio. i. a deo q est finis et pncipiū oim. ¶ Nota q dicit malos nihil facere cā mali: cuius oppositū pz. multi enim mali seipsos interimūt. dicendū q nullus operatur respiciens ad malū: q: oia bonū appetunt. Si quis aūt malū operat hoc pringit sub fantasia boni. Nā aliqs in magna anxietate existēs estimat esse bonū fugere anxietatē et nihil aliud ipse psiderās sequit hāc estimationē seipm interficiēs: et talis puās Maluz

ficiscens a suo quēq; deflectat exordio. ¶ Quæ uero inquies pōt ulla iniqor esse confusio/ q; ut bonis tum aduersa/tum ꝓspera/malis etiā/tum optata/tum odiosa cōtingant? Num igit ea mentis integritate hoies degunt/ut quos ꝓbos improbosue censuerint/eos quoq; uti æstimant esse necesse sit? Atq in hoc hoim iudicia depugnant/ ut quos alii premio:alii supplicio dignos arbitrantur. Sed cō cedamus ut aliquis possit bonos malosue discernere. Num igit poterit intueri illā intimā tēperiē uelut in corporibus dici solet: aiox? ¶ Nō em̄ dissimile est miraculū nescienti/cur sanis corporibus his qdē dulcia: illis uero amara cōueniāt/cur ægri etiā qdā leuib⁹/qdā uero acrib⁹ adiuuātur. At hoc medicus qui sanitatis ipsius atq; ægritudinis modū tēperamētūq; dignoscit/minime mirat. Quid uero aiorū aliud salus uidet esse q; probitas? quid ægritudo q; uitia? Quis em̄ alius uel seruator bonox uel malox depulsor q; rector & medicator mētium deus? Qui cum ex alta ꝓuidentiæ specula respicit/qd unicuiq; cōueniat agnoscit; & qd cōuenire nouit accōmodat. hinc iā fit illud fatalis ordinis insigne miraculū cū a sciēte geriť qd stupeāt ignorātes. ¶ Nā ut paucaquæ ualet ratio humana

Se bono ducitur fantasia boni:q: pro tunc putat bonū esse effugere anxietatē ꝓuatione vite. ¶ Que ro iniquis pōt vlla inquio: eē ꝯfusio. Hic pbia soluit q̄stionē quare bona malis ⁊ mala bonis contingāt. Et ꝓmo hoc ostēdit in gñali. Scdo magis in spāli: ibi. Sed si aliqs. Primo assignat cām ꝓdicti accidētis ex defectuoso iudicio hoim. scdo ex ꝓtrario iudicio dei ⁊ hoim: ibi. Naz vt pauca. Primo facit qđ dictū est. Scdo declarat ꝓ se simile: ibi. Nō em̄ dissimile. Primo dicit o Boe. tu inqes q̄ pōt eē vlla iniquio: cōfusio: q̄ vt bonis aliqñ ꝓspera: aliqñ aduersa eueniūt: cū semꝑ bonis deberent ꝓspera euenire: ⁊ malis ꝓ cōtrariū aliqñ ꝓtingāt optata: aliqñ odiosa: cuz semꝑ malis deberēt odiosa euenire: di. pbia. Nūꝑ nūquid hoīes degūt. i. viuūt ea integritate in integro iudicio mentis: vt necesse sit eos esse ꝓbos vel improbos quos ipsi cēsuerint idest iudicant esse tales. Atq ꝓ certo in hoc depugnāt. i. ꝯtrariantur iudicia hominū vt quos alij sup. iudicant dignos premio: alij arbitrantur dignos supplicio. sed cōcedamus vt aliquis possit discernere bonos: ve ꝓ vel malos. Num pro nūquid ipse poterit intueri illam intimā tēperiē. i. anteriorē cōditionē ⁊ qualitatez aiox: veluti solet dici in corporibus? q. d. ego loquor de animis sm qđ hoīes ꝓsueuerūt loq̄ de corporibus. ¶ Notandū q ꝓpter defectuosuz iudiciū hoim cōtingit q iudicāt eos eē bonos qui mali sunt ⁊ ecōuerso. si q̄ iudicant malos esse bonos. ⁊ si illis eueniant mala: putant bonis euenire mala: ⁊ si bonis quos iudicant malos eueniant bona: putāt malis euenire bona. Et ideo etiā sepe putant bonos deprimi cū mali deprimūtur: iudicantes malos esse bonos: ⁊ putant malos extolli cū boni extollunt: q iudicāt bonos eē malos. ¶ Non em̄ dissimile est miraculum nescienti cur sanis corporibus ⁊c. Hic pbia declarat se per simile dicens. Istud miraculū nō est dissimile: imo ē valde sile ad ꝓpositū nescienti alicui cur sanis corporibus his cōueniant dulcia: his amara. etiam nescienti alicui cur quidam egri adiuuantur leuibus? quidaz acerbis: licet hoc videatur mirū nescienti: tamen medicus de hoc minime miratur qui dignoscit modū ⁊ tēperamentum sanitatis ipsius egri ⁊ cām egritudinis. sic̄ similiter lz hō ignoret quid cōueniat bonis ⁊ malis: tm̄ deus q̄ est scrutator cordiū ista cognoscit: videns q bonis aliqñ cōueniūt aduersa: malis qñq; ꝓspera. ideo sic eis distribuit ⁊ hoc est qđ subdit applicando similitudinē ad animū dicēs. Quid em̄ aliud videt. i. apparet esse salus aiox q̄ ꝓbitas? quid aliud est egritudo animox q̄ vitia? Et quis alius seruator ē bonox ⁊ depulsor malox q̄ deus rector ⁊ medicator mētium? Qui cum respexit ex alta specula prouidentie: ipse cognoscit quid vnicuiq; cōueniat ⁊ qđ iam nouit cōuenire. hoc accōmodat. hinc. i. ex quo qđ dictum est fit insigne miraculum ordinis fatalis: fit illud qđ admirantur hoīes in ordine fatali: cum a sciente. i. a deo illud geritur. i. fit: qđ ignorātes stupeant. i. admirentur. ¶ Notandū q est bona cōparatio sanitatis ⁊ egritudinis corporalis ad medicum: ⁊ ꝓbitatis ⁊ vitij animox ad deum. sicut em̄ medicus cognoscēs causas sanitatis ⁊ egritudinis scit q̄d cōueniat sano ⁊ egro alijs ignorantibus ⁊ mirantibus. Sic deus cognoscens qualitatē aiox scit quid bonis cōueniat ⁊ quid malis: ⁊ vnicuiq; sibi cōueniēs tribuit: qñq; malis ꝓspera: bonis aduersa de quo stupent ignorantes. ¶ Nota q specula ðr lacus altus aptus ad circūspiciendū. ⁊ quia deus ꝓ ꝓuidentiā oīa circūspicit: iō similitudinarie ipsa ꝓuidētia ðr specula. ¶ Nota q q: hoīes ignorāt qui sunt boni vel mali: ignorāt etiā quid vnicuiq; cōueniat: iō aliqua credūtur cōuenire bonis q̄ sm iudiciū dei eis nō cōueniūt: ⁊ ideo hoīes mirant: quare deꝰ eis nō attribuat q̄ videntur eis attribuēda. iō dicit pbia. Ex dictis cōtingit hoc miraculū q ignorātes stupēt q̄ fiūt adeo sciēter. ¶ Nā vt pauca. Hic pbia ostendit q bonis mala ⁊ malis bona cōtingunt ex cōtrario iudicio dei ⁊ hoim di. vt ego pauca ꝓstringā q̄ humana rō valet accipe de diuina ꝓfunditate; illud sup. declarabo. O Boe.

de hoc sup. hoie quē tu putas esse iustissimū ⁊ seruātissimū eq̄. i. eq̄tat̄ diuersus videt. i. alr videt puide tie sciēti oia. i deo. qđ ꝯfirmat auctoritate lucani: qui describēs bellū inter pōpeiū ⁊ iuliū cesarē cū quere retur ab eo cui⁹ cā esset iustior dixit. Victrix cā diis placuit: sz victa catoni. vñ dixit victricē cām. s. Julij cesaris placuisse diis: victā vo cām scz Pōpeij placuisse catoni āmonuit Lucan⁹ nr̄ familiaris. Exquo ꝯcludit ea q̄ ꝑ spem hoim veniūt esse ꝓfusionē in opinione hoim nō tm̄ in re di. Quicqd igit videas geri vl fieri. i. cuenire ꝑ spez hois: cās ignorātis b. i. in reb⁹ est rect⁹ ordo: sz opinioni tue est puersa ꝓfusio. ¶ Notādū ē q̄ cato vicētis ꝓpter suā sapiam ⁊ vtutez marie fuerat auctoritat̄ in ppło. Cū aūt Julius pugnaret ꝑ Pōpeium cito iudicauit Pōpeiū esse iustū attribuēs sibi cāz victricē. Alij aūt iudicabāt Juliū cesarē esse iustū attribuētes sibi cām victricem Erq̄ ptz q̄ de eodē ꝑio mō iudicabāt dij ⁊ hoies sapiētes q̄ catonē sequēbāt. ¶ Sz si aliqs. Hic pbia assignat cās spales q̄re bonis ⁊ malis idifferēter eueniūt nūc ꝓ spera nunc aduersa. Scđo accusat se de ampliori ptractatōe hmōi causaꝝ. Scđa ibi. Neq̄ em̄ fas. Primo declarat intentū suū de bonis. Scđo de malis ibi. Nā id q̄. Prio assignat cām quare aliq̄bus bonis nō eueniūt mala. Scđo q̄re aliq̄ ꝯtingūt eis mala ibi. Alijs mixta. Prio ondit q̄re bonis nō ꝯtingāt mala. Scđo quare ꝯtingāt eisq̄ bona ibi. Sed aūt Prio assignāt duas cās q̄re bonis non eueniāt mala. Scđa ibi. Est ali⁹. pria cā est infirmitas animi alicui⁹ boni: cui si adueniret aduersitas ipe deteriorar̄: vñ dicit in lra. Sz sit. i. ponam⁹ q̄ aliqs sit ita bñ morat⁹. i. morigerat⁹ q̄ diuinū et hūanū iudiciū ꝓsentiat de eo: fortitā ipe est infirm⁹ virib⁹ animi nō potēs resiste re aduersitatib⁹. Cui si eueniat q̄d. i. aliq̄d aduersi fortitā desinet colere innocentiam. i. exercere virtutē per quā nō potuit. i. nequiuit retinere fortunā: q⁹ imputabit sue innocentie q̄ ꝓsperitas sua recessit quēadmodū legitur de Job. cui vxor improperabat dic. Adhuc permanēs in simplicitate tua bñdic deo ⁊ morere. parcit itaq̄ illi sapiens dispensatio. i. ꝓuidentia dei: quem aduersitas possit facere deteriorē nec patitur eū laborare aduersitate cui nō cōuenit. ¶ Nota q̄ quidā boni sunt ita imbecilles animi q̄ ex modica tentatiōe aduersitatis mutarent̄. qđ videns deus parcit ipis ne eos aduersitate deiciat. Vñ apls. Fidelis deus q̄ nō patit̄ vos tentari vltra id qđ potestis. Est alius cunctis virtutibus absolut⁹. Hic assignat aliā cām quare quibusdā bonis nō aduenīat mala di. Est alius absolutus. i. ꝓfectus cūctis vtutib⁹ ⁊ sctūs: ⁊ ꝓmus deo: hunc hoiem contingi. i. tangi q̄busli bet aduersus ꝓuidētia sup. diuina iudicat nephas adeo. i. intantū vt nec finat ipsum agitari morbis corporeis qđ cōfirmat auctoritate cuiusdā pbi dicētis. nā vt ait quidā pbs excellētior me: cuius auctoritatem ponit in greco: que tm̄ sonat in latinno. Corpora sua viri sancti. i. sacri edificauerunt virtutes sup. ꝑ quare aliquib⁹ nō aduenīt aduersa est excellēs sctitas ipsoꝝ. sicut em̄ deus excellenter malos nō tm̄ punit in futuro: sz etiā in pnti: sic aliquos excellēter bonos nō tm̄ pmiat in futuro: sz etiā in pnti ab aduersitate custodit. ¶ No. quare pbia dicat quidā excellētior me di. cū nullus sit excellentior pbia dicendū pe. Hic ostēdit quare bonis sepe cōtinguut bona di. Fit aūt. i. cōtingit sepe vt summa rerum gerenda. i. principatus gerendi res deferat̄. i. cōcedat̄ bonis. i. probis: nō tantū ꝓpter vtilitatez bonoꝝ hoim sed quia quare bonis q̄nq̄ cōtingant mala di. Alijs. i. bonis deus distribuit quedā mixta. i. nunc bona: nūc mala pro qualitate animoꝝ. quosdā em̄ bonos deus remordet aduersitatib⁹ ne luxurient. i. superbiāt longa felicitate. i. prosperitate. Alios bonos patitur agitari. i. vexari duris aduersitatibus vt ipsa dura cōfirmant virtutes animi tempoꝝ vsu ⁊ exercitatione patientie vt patet in Job. Alij plus meruūt q̄ ad indos. Alij plus equo despiciunt qđ ferre nō possunt; quia quasi presumendo despiciunt tenta-

na de diuina ꝓfunditate pstringā. De hoc quē tu iustissimū & æqui seruatissimū putas: oia scienti ꝓuidētiæ diuersum uidet: & uictricē quidē cām diis: Victā uero catoni placuisse familiaris noster Lucan⁹ āmonuit. Hic igit quicqd citra spē uideas geri: reb⁹ qdē rectus ord⁹ o est. opinioni uero tuæ puersa cōfusio. ¶ Sed sit aliqs ita bene morat⁹: ut de eo diuinū iudiciū pariter humanūq̄ cōsentiat sed est animi uiribꝰ infirm⁹: cui sit qd eueniat aduersi: desinet colere forsitā innocētiā: ꝓ quā nō potuit retinere fortunā. Parcit itaq̄ sapiēs dispensatio ei⁹ quem deteriorē facere possit aduersitas. ne cui nō cōuenit laborare patiat̄. Est ali⁹ cūctis uirtutibus absolut⁹: sctūsq̄ ac deo ꝓxim⁹. Hūc cōtingi qbuslibꝫ aduersis nefas ꝓuidētia iudicat adeo ut nec corporeis qdē morbis agitari sinat. Nā ut qdā me quoq̄ excellētior ait: Vir aūt sacerdotalis uer⁹ nō laborat: sancti uiri corpa aūt sua ædificauerūt uirtutes. ¶ Fit autē sæpe uti bonis summa rerū gerēda deferat̄: ut exuberās retundat̄ improbitas aliis mixta quædā pro animo rū qualitate distri-

buit. Quosdā remordet ne longa felicitate luxu/
ri ent. Alios duris agitari ut uirtutes ai patientia
usu atq; exercitatiõe cõfirmẽt. Alii plus æquo me
tuũt qd ferre pñt. Alii plus æquo despiciũt qd fer
re nõ pñt: hos in experimẽtũ sui tristibꝰ ducit. Nõ/
nulli uenerādũ sæculi nomẽ glorioſæ p̃cio mortis
emerunt. Quidā suppliciis inexpugnabiles exẽplũ
cæteris ptulerãt iuſtã malis esse uirtutẽ. Quæ q̃ re
cte atq; disposite & ex aĩoꝝ bono qbꝰ accidere uidẽ
tur fiãt: nulla dubitatio est. ¶ Nã illud quoq; q̃p
iprobis nũc tristia: nunc optata ꝓueniũt ex eisdẽ
ducit causis. Ac de tristibꝰ qdẽ nemo miratꝫ: q̃p eos
malo meritos oẽs existimãt: quoꝝ qdẽ supplicia:
tũ cæteros sceleribꝰ deterrẽt: tũ ipos quibꝰ inuehun
tur emẽdãt. ¶ Læta uero magnũ bonis argumen
tũ loquunt: qd de hmõi felicitate debeãt iudica/
re: quã famulari sæpe iprobis cernãt. In qua re il/
lud etiã dispẽsari credo: q̃p forsitã alicuius tã p̃ceps
atq; iportuna narura est: ut eum in scelera potius
exacerbare possit rei familiaris ĩopia. Huius mor/
bo, puidẽtia collatæ pecuniæ remedio medet. Hic
fœdatã ꝓbris cõscientiã spectãs & secũ fortunã suã
cõparãs: forsitan pertimescit: ne cuius ei iucũdus
usus est fiat tristꝫ amissio. Mutabit igitꝫ mores ac
dum fortunã metuit amittere: nequitiã derelin/
quet. Alios in cladem meritã præcipitauit indi/
gne acta felicitas. qbusdã ꝓmissum puniẽdi ius ẽ

ꝓcipitauit in meritã cladem. i. miseriam. ⁊ addit q̃p quibusdaꝫ malis ꝓmissum est. i. concessum ius pu/
niendi. i. potestas vt sit bonis causa exercitij in virtutibus ⁊ patientia: malis sit causa supplicij. ¶ No/
tandum q̃p felicitas quosdam precipitat in cladem aduersitatis. Unde Samarieñ. Promouet iniu/
stos fortuna volubilis: vt quod Scandere precipites fecit ad ima rotet. Nam grauiore ruit turris tu/
mefacta ruina. Et grauius pulsat alta cypressus ꝓcumum. ¶ Et notandum q̃p boni per aduersitates

ut exercitii bonis & malis esset cā supplicii. ¶ Nā ut ꝓbis atq; iprobis nullu fœdus ē; ita iꝑi inter se iprobi nequeūt cōuenire. Quid ni? cū a semetipsis discerpētib⁹ cōscientiā uitiis qsq; dissentiāt: faciātq; sæpe: q̄ cū gesserit nō fuisse gereda decernāt. ¶ Ex quo sæpe illa sūma ꝓuidentia ꝓtulit insigne mira culū ut malos mali bonos facerēt. Nā dū iniqua fi/ bi a pessimis qdē ꝓpeti uidētur: noxiorū odio fla/ grātes ad uirtutis frugē rediere: dū eis dissimiles stu/ dent eē: quos oderāt. Sola ē ei diuina uis cui mala quoq; bona sunt: cū eis cōpetēter utēdo alicui⁹ bo ni elicit effectū. ordo em̄ qdā cūcta cōplectit̄. ut q̄d ab assignata ordinis rōne decesserit hoc liceti aliū in ordinē relabat̄: ne qd in regno ꝓuidētiæ liceat temeritati. Fortissim⁹ in mūdo de⁹ cuncta pegit cū oia fœcula ꝓuidet ac ꝓspicit. Neq; ei fas est hoi cun ctas diuinæ opæ machinas ingenio cōprehendere: uel explicare sermone. hoc tñ ꝓspexisse sufficiat. q̄ natura⁹ oim̄ ꝓditor de⁹ idē ad bonū dirigēs cūcta disponat: dūq; ea q̄ ꝓtulit in sui similitudine retine re festinat: malū omne de reipublicæ suæ terminis ꝑ fatalis serie necessitatis eliminat. quo fit ut quæ in terris abūdare credunt̄ si disponentē ꝓuidētiā spectes: nihil usq; malo⁹ esse ꝑpendas. Sed uideo iā dudū te & pōdere quæstionis oneratum: & ora/ tionis prolixitate fatigatum aliquā carminis ex/ pectare dulcedinem. Accipe igitur haustum quo refectus firmior in ulteriora contendas.

ut exercitii bonis & malis esset cā supplicii. ¶ Nā ut ꝓbis atq; iprobis nullū fœdus ē; ita iꝑi inter se iprobi nequeūt cōuenire. Quid ni? cū a semetipsis discerpētib⁹ cōscientiaq; uitiis dissentiāt: faciātq; sæpe: q̄ cū gesserint. facerēt decernāt. iudicēt nō fuisse gerē/ da. faciēda. ¶ No. q̄ intantū aliq̄s est bonus inquātū seruat ordinē in ultimū finē: q̄ finis est summū bonū & q̄ illū or/ dinē in ultimū finē oēs boni seruant: nō oēs boni in eo q̄ boni inuicē sunt: ꝯcor/ dant: mali aūt q̄ hūc ordinē nō seruant: & a semetipsis discordāt: sibi mutuo ꝯcor/ dare nō ꝑmittūt &c. ¶ Ex quo sæpe summa illa. Hic infert quādā ꝯclusionē or. Ex q̄ mali puniūt malos. ex hoc illa summa ꝓ uidentia. diuina ꝓtulit insigne miracu lum. s. vt mali facerēt malos bonos. qđ declarat. Nā dū quidā mali videnṫ ꝓpe/ ti iniqua a pessimis sibi flagrantes. i. ar dētes odio noxio⁹. i. dānato⁹ suo⁹ sup. mali rediere. i. redierūt ad frugē vitā. i. ad vtilitatē: dū tales studēt se ee dissimiles illis malis quos oderāt: & addit sola di/ uina vis talis est cui mala sunt bona. i. cedunt in bonū. sicut cū malus facit bo nū malū: vñ subdit. Cū de⁹ vtēdo cōpetē ter eis. s. malis elicit effectū alicui⁹ boni. Ordo em̄ fatalis cūcta cōplectit̄: vt qđ discesserit ab assignata rōne ordinis: sic⁹ mali: hoc tñ sic⁹ relabat̄ in aliū ordinē. s. boni: ne in regno ꝓuidētie dei liceat q̄d. i. aliq̄ temeritati. i. ordinatiōi. exponit autorit̄atē in greco q̄ tm̄ sonat fortissim⁹ in mūdo de⁹ cūcta peragit. ¶ No. q̄ bo/ nū ꝓuenens ex malicia iprobo⁹ nō est imputandū ipsis iprobis: sed tm̄ diuine virtuti q̄ nouit ex malis efficere bona: et sic⁹ de⁹ malū dirigit ad bonū sua intētiōe & prāte: nō tm̄ hoc ipso est extra culpā q̄ illi⁹ malū agit mala intētiōe. ¶ No. q̄ alius est ordo naturalis: alius ordo a deo ꝓ uisus. Ordo naturalis est vt deū & ꝓmū diligam⁹: ordo ꝓuisus est ꝓpalis rerū dispositio: q̄ fatū vocat: & sic⁹ ordinē sepe dimittam⁹ aliq̄d plus deo diligēdo: & ꝓmū odiēdo. tm̄ ordinē ꝓuius a deo nusq̄ effu/ gies. q⁹ nunq̄ aliter ꝓuenit q̄ deus ꝓuidet: vt si aliquid recedit ab ordine naturali relabit̄ in alium: vt si aliq̄d est malū quo ad materiā: ipm̄ est bonū in cōparatione ad iustitiā: ita q̄ in regno diuine ꝓui/ dentie nihil relinquitur temeritati. i. inordinationi. ¶ Neq; em̄ est fas ḣoi. Hic pbia excusat se de am/ pliori indagatione causarum dicens. Neq; em̄ est fas ḣoi ingenio cōprehēdere vel sermone explicare cun/ ctas machinas. i. causas vel dispositiōes diuini opis: hoc tm̄ sufficiat respexisse q̄ de⁹ ꝓditor. i. ꝓductor naturarū disponat cūcta dirigēs ad bonū. Et dū idem ꝓductor sup. festinat retinere ea q̄ ꝓtulit. i. ꝓdu cit in similitudine sui sup. eliminat. i. ꝓiicit p seriem. i. p ordinē fatalis necessitatis oē malū de terminis sue publice rei. i. mūdi. quo fit vt mala q̄ credunt̄ abūdare in terris si ꝓspectes. i. cōsideres ꝓuidentiā dispo/ nentem nihil ꝑpendas vlq̄ esse mali. Tunc inuocat Boetiū ad cōsolationē metricā dicens. Ideo ree ḣo/ neratū pōdere qōnis q̄ difficilis est: & fatigatū ꝓlixitate oronis ꝯpectare aliquā dulcedinē carminis: igit̄ accipe ḣaustū dulcedinis metrice quo refectus. i. recreat⁹ firmiter cōtendas in viterio⁹a. No. q̄ di/ cit malū nusq̄ esse in cōparatione ad diuinā ꝓuidētiā: q⁹ malū nō est aliqua natura nec aliqua res: oīs

em natura ⁊ res appetit sua pfectionē. Cū aūt appetibile habeat rōnē boni si malū esset natura: ⁊ res

Malū. appetēs pfectionē malū esset bouū. ¶ No. qꝫ nullū est malū simpliciter: ⁊ totaliter in mundo quin in cōparatiōe ad diuinā puidētiā habeat rōnē boni. vñ expedit multos defectꝰ cōtingere in vniuerso ne multa bona tollantᵏ. Si em̄ nō corrūperetᵏ aer ignis nō cōseruaretᵏ: nec vita leonis cōseruaretᵏ nec occideretᵏ agnꝰ vl asinꝰ: neqꝫ laudaretᵏ iustitia nec potētia: si nō esset iniq̄tas. ex q̄ ptz qꝫ multa in cōparatione ad nos sūt mala q̄ in ꝓpatiōe ad diuinā puidētiā oia disponētē finꝫ qꝫ melioꝰ ꝓpetūt vniuerso bōa sūt

Officiū. ¶ Ta est inq̄ ⁊c. Om̄ ea dūtaxat dicere instituī q̄ aut neglecta aut nō satis diligēter dicta sunt in alijs cōmētarijs. iō ne hic quidē lōgus ero. Tui muneris. i. tui hoc est phȳsici officij. Nam offm̄ ptes munia ⁊ munera ⁊ et á munꝰ ꝑ eadē re fere sꝫ diuersis de causis accipi solēt. Officiū em̄ ōr: qñ q̄s id facit ob qđ faciēdū ipse aut factꝰ aut institutꝰ videt. Sicut offm̄ cantoris est cātare: pbie causas latētes rerū iuestigare.

Partes. Partes aūt dicunᵏ q̄ cuiqꝫ spāliter agēda sūt. tractūqꝫ est a comedis. i. comediarū auctoribꝰ q̄ inter se pticipāt actionē totā. vñ cū dico aliq̄d esse mearū partiū

Munia Mūera significo illud officio meo spāliter assignatū. Munia olim. vñ ⁊ municeps ⁊ municipia: ⁊ nūc munera dicebanᵏ q̄ singulis agēda aut gerēda danᵏ: sic qđ munꝰ qđdā aut pstāt aut accipiūt ita faciēdo. Que

posteriora supia so vti hic vti. i. vt hinc. i. de his rebꝰ. discernas. i. seorsum iudices ⁊ disputes. Ad rem me inq̄t olim q̄situ maximā q̄situ. i. ad querēdū vel vt inq̄rāt maximā. i. difficillimā. Est em̄ li q̄situ ꝺ posteriꝰ supinū. Posteriora aūt supina vt docet valla nō cōstruunᵏ cū vbis vel pticipijs motū de loco significantibꝰ. immo nec cum quibuscūqꝫ alijs: nec casum regunt: sed absolute ponūtur in significatione passiua: ⁊ id cum omnibus noibus adiectiuis sine ꝓpositione: vt pulchrum aspectu: obscenū visu: difficile factu ⁊c. Cui vir exhausti quicq̄ satis est exhausti est hic genitiui casus a ntō exhaustū. malī em̄ scribunt. sed impfectissimi exhausisti. Nam sensus est cui supple rei. i. ad quā rem vir quicq̄. i. aliquid exhausti. i. exhauriēdo impensi laboris satis est. vbi animaduertes sepe in passiua significatione maxime vbi substantiā significamus participia eiusmodi poni: vbi quidā ꝑ verbalibus posita censent vt apud comicū. Quid hoc ornati pro eo dicūt qđ est quid hoc ornatꝰ: sed possit intelligi quid hoc ornati. i. rei ornate. Exhaurimus aūt ea que cū difficultate facimus. Vñ in. iiij. Enei. Que bella exhausta canebat: sꝫ maxime dicit de aqua que hauriēdo extrahit nō sine labore. vñ cōueniēter sumit similitudinē a capitibꝰ hydre pullulantibus si fabulā detegamus que talis est. Hercules inter ceteros labores suos hydrā serpētē aquatilem (nā hydor vñ hydrus ⁊ hydra serpentū noia aqua ōr) occidisse ōr: qui lernā arcadie paludē incolebat ⁊ q̄ centū capita habebat ea viuacitate: vt vno resciso duo q̄ primū subnascerenᵏ. Qđ aiaduertens hercules eā igni tandē domuit: ⁊ capita simul exussit. Quā Virg. li. vi. apud inferos esse dicit his vbis. Quinquaginta atris imanis hiatibus hydra Seuior: intꝰ hꝫ sedē. vbi quinquaginta capitū dicit Sed Ouid. de trāsformatis. li. x. centū habuisse di. loquente hercule ad achiloum. Pars quota lernee serpens eris vnus echidne. Vulneribus secūda suis erat illa: nec illū de centū numero caput est imputa ne rescissum. Quin gremio ceruix hydre valētior esset. Hāc ego ramosam natis e cede colubris. Crescentēqꝫ malo domui domitāqꝫ reduxi. Quid fore credis. Volūt aūt paludē fuisse multis fontibꝰ ⁊ amniculis abundantē: quoꝝ vno obstructo bini nascebanᵏ: donec materia cōbustibili iecta ⁊ igne imisso tota exusta esset loci humiditas: quā fertilitas magna secuta est. Est ergo similitudo i hoc qꝫ sicut hercules vnū caput hydre amputāti bina succrescebāt: ita pbie discutiēti ⁊ quasi absoluenti vnā dubitationem

Fatum. ꝓdestinatio a celo depēdeat casus a fortuna ꝓdestinatio a deo. Nā vt Cic. inquit. Fatū est cōnexio rerum per eternitatē se inuicē tenēs que suo ordine et lege variantᵏ. ita tñ vt ipsa varietas habeat eternitatem. Sed vt inquit Nonius. Fatū aliter quoqꝫ accipitᵏ. Significat em̄ decretū ⁊ voluntatē vt. vij. Enei. Heu stirpes inuisam ⁊ fatis cōtraria nostris Fata phrygū. Et in eodē. Filius hunc fato diuū proles q̄ virilis. Nulla fuit. Est eriā nutus. Virg. alibi Fatis iunonis inique. Dicitur aūt a fando: eo qꝫ quicqđ diij veridici fantur ineuitabile fit. Vñ Marcus varro. Ab hoc tēpore qꝫ cū pueris cōstituāt parce fando dictū est fatū

Casus. ⁊ res fatales. Iuxta Cic. aūt videt fatū a celo trahi: quod nobis fata dei annunciat: sed nō sic q̄n fatorum cōditor ea mutare possit. Casus aūt a cadēdo. qm̄ ꝓter opinionem aut ꝓscientiam nostraꝝ aliquid accidit. ⁊ cuius causam ignoramus.

Prodestinatio. Prodestinatio autē est dei aliquā rem ad certā finem ab eterno destinātis: sed fere in bonā partē accipitᵏ. Nam ad penā additi: prescīti vocari solent. Quāquā augusto limite temporis septi. vel ad totum tempus vite cuiuslibet hoīs respicit vel ad illud qđ re Boet. adhuc victurum sperauit. Si primo modo accipimus simile erit illi Virgiliano quarto Georgi. Verū hoc ipse quidem spacijs exclusis iniquis ꝓtereorꝫatqꝫ alijs post cōmemorāda relinquo. Que verba tamen Seruius de angustia carminis non eui intelligit. Qui modus ⁊c. Fatū a veteribus appellatuꝝ est. Modus est Tiri liuij ⁊ aliorum latine loquentium. Adiectiuum etiam participiale vicinior substā tiuo conformare: iuxta quem non dicit qui modus fatum appellatus est: sed appellatum est. si tamen ꝓposuisset dixisset. Qui modus appellatus est fatum. De fato autē quomodo a gentilibus acceptuꝝ est iam diximus. Multa autem hic pertranseo: quia aut nota aut declarata sunt. Illud autem partici

Fluituras. pium fluituras non est formatū ab eo supino quod finꝫ cōmunē regulam fieret fluitū fluitu fluiturus fluitura fluiturū. Sicut natus fluxurꝰ: sed ab eo quod finꝫ cōmunē regulam fieret fluxurꝰ fluxura fluxurū. Sicut nascisturus legitur ꝓ naturus. A suo quoq̄ deflectat exordio: si legis quoq̄ in quēcūqꝫ locū aut in quācunqꝫ partem: tunc deflectat ponitur absolute vel subauditur se ficut secūdo Enei. Etiam nox humida celo precipitat subaudi se; vel precipitat. i. cadit vel precipitatur. Si vero legis quicq̄ aut quenq̄ faci

lis est constructio. Et equi. i. equitatis feruentissimū: imitatio est virgiliana in scō Eneidos. vbi ad similem sniam eisdē verbis vtitur dicēs. Cadit ꝛ tiphyeus iustissimus vn⁹ qui fuit in teucris ꝛ feruentissimus equi dijs aliter visum. familiaris noster Lucan⁹. Ideo Lucanus familiaris phie dicit ꝙ fabulas inanes ꝛ figmenta poetica nō habet: sed veram hystoriam cōtexit interserens multa philosophica ad phycam ꝛ astrologiam ptinentia. quare vt Seruius dicit inter poetas non annumeratur. Unde etiam Martialis facit eū de se ita loquētem. Sunt quidā qui me dicūt non esse poetam: sed q̄ me vendit bibliopola putat. Ut quidā me quoq; excellentior: q: hec verba in psona non Boetij, sed philosophie ꝓferuntur: recte dubitatur quis philosophor: ipsa philosophia sit excellētior. Nō quadrat vt dicamus me. i. per me: sed reuera me. i. ꝙ ego. Dicēdum ergo ē ꝙ phia hic habet rationē philosophie naturalis quā quis per naturā adipiscitur. verbū autem illud videtur diuinitus inspiratuꝫ vel ab oraculo acceptum ꝛ dictum a viro plane diuino: ita vt philosophiā cōem excellat. quis autem sit nō dicit. creditur aūt hermes trimegistus quē deū effectū fabulatur gentilitas. ¶ Seculi nomen gloriose p̄cio mortis emerunt. Nō dicit hoc de martyribus. i. testibus christiane veritatis: q̄ seculi nomen nō emerunt: sed contēpserunt. verū de his q̄ p: o patria mortui sunt: vt gloriosum nomen obtinent cuiusmodi multi legūtur romani: vt decij: fabij: curtij ꝛc. Etiam gere vitam contēnunt vt laudentur. Unde virgilius. Mortem contēnunt laudato vulnere gere. Quinetiam vt in nauali certamine vincant quidā vitam exponere parati erant de q̄bus q̄to Eneidos. Vitam volunt ꝓ laude pacisci. Ut que in terris abūdare credunt ꝛc. Nihil vsq; malor esse perpendas. Si legat. Nihil vsq; mali: nō stat grāmatica. Nam ordo esset vt perpēdas nihil mali eē in terris q̄ abūdare credūtur, ꝛ ita relatiuū ꝛ antecedens discōuenirent in numero. Legendū est ergo. Nihil vsq; malor. que scz mala ꝛc. vl' nulla vsq; mala. Vel omittēdo li mali aut malor. Nihil vsq; esse perpēdas: ꝛ ita accipit li nihil ꝓ nō. aliter nimis figurata erit locutio.

Lucan

¶ Metrum sextum libri quarti.

Si uis celsi iura tonantis
Pura solers cernere mente;
Aspice summi culmina cœli.
Illic iusto fœdere rerum
Veterem seruant sydera pacem.
Non sol rutilo concitus igne
Gelidum Phœbes impedit axem.
Nec quæ summo uertice mundi
Flectit rapidos ursa meatus:
Nunq̄ occiduo lota profundo
Cætera cernens sydera mergi.
Cupit oceano tingere flammas:
Semper uicibus temporis æquis
Vesper seras nunciat umbras.
Reuehitq; diem lucifer almum.
Sic æternos reficit cursus
Alternus amor: sic astrigeris
Bellum discors exulat oris

¶ Metrum sextum quarti libri.

Si uis celsi iura tonātis. Istud est sextū metrū hui⁹ quarti fm quosdā adonicū: fm quosdaꝫ archilochiū, ab inuētore: terra metrū: dactilicū a pede predominante. In quo metro phia cōmendat diuinaꝫ puidentiā in dispositione rerū. Et primo ex parte rerū: que diuina dispositioe regūtur. Secō ex parte rei gerentis ibi. Sedet interea. Primo cōmendat diuinam puidentiā in regimine corpor celestium. Secūdo in regimine elementor: ū Tertio in regimine tempor. Quarto in regimine generabiliū ꝛ corruptibiliuꝫ. Secōa ibi. Nec cōcordia temperat. Tertia ibi. Disdē de causis. Quarta ibi. Nec temperies. Primo dicit. Si tu solers. i. sapiens vis pura mente cernere iura. i. regimina quib⁹ mūdus regit: celsitonātis. i. dei: aspice culmia. i. altitudines summi celi. Illic sydera seruāt veterem pacē idest antiquā cōcordiam quā eis diuina puidentia indidit iusto federe reruꝫ: q: sol ocitus. i. cōmotus: rutilo igne. i. calore nō impedit gelidū axem: phebes. i. lune: nec vrsa q̄ flectit rapidos meatus. i. motus circa polū septētrionalē; nunq̄ lota occiduo profundo. i. mari occidentali cupit tingere idest mergere flāmas occeano. i. mari: cernens cetera sydera mergi in mare. Et loquitur more vulgari. credit em̄ vulgus stellas q̄n occidūt descendere in mare: ꝛ vesper. i. venus semp equis vicibus tpis nunciat seras vmbras noctis: ꝛ eadem venus existens lucifer tenebit diez almū. i. clarum. Sic alter⁹ amor proueniens ex diuina prouidentia reficit alternos cursus sydерū sic. i. per talem mutuā cōcordiā bellum discors exulat. i. expellitur ab oris astrigeris. i. a regionibus celestib⁹ que gerūt astra. ¶ Nota de hac dictione sollers que fm Isidorū interpretat quasi sollicitus in arte vel vtilis: ꝛ sic debet scribi per duplex l sed fm Hugut. dicit a solū quod est totū vel multū ꝛ ars artis quasi totus vel multus in arte: ꝛ sic debet scribi per simplex l. ¶ Nota ꝙ deus magis denominat tonans a tempestate: q: maior horor per eam incurrit mētib⁹ hoim q̄ per aliā. Unde p tempestatē tonandi hoies magis inducunt ad recogitandum diuinam potentiam. ¶ Nota ꝙ vrsa habens septem stellas circa polum septentrio-

nalē mota nūq̄ occidit: sz semp nobis apparet. licet alie stelle nobis oriant̄ z occidāt. De venere aūt q̄ de nocte sequit̄ solē: z de mane lucifer dicta p̄cedit solē: visum fuit i lib. ij. p̄mo metro. ¶ Hec cōcordia tēperat eq̄s. Hic pbia cōmendat regimē diuine puidētie in elemētis dicēs. Hec concordia pueniēs ex diuina puidētia tēperat elemēta eq̄s modis z humida elemēta pugnātia. i. c̄tia cedāt siccis vicib⁹. i. vicissim. q̄ q̄nq̄ p̄cualeāt humida: q̄nq̄ sicca. z q̄ frigora. i. elemēta frigida: iungāt fidē. i. concordiā. flammis. i. calidis elemētis: ne vnū aliud totaliter corrūpat: z hec cōcordia facit vt pēdulus ignis surgat in altū. i. moueat̄ sursuz: z terre graues pōdere fidāt. i. deorsum resideāt. Tūc cōmēdat regimen dei circa tpa dicēs. Hisdē causis. i. similib⁹ causis p diuinā puidentiā ordinatis: annus florifer. i. in quo abūdant flores: spirāt odores ipo vere. i. tpe veris tepēti. i. icalescēte: estas feruida siccat. i. maturat cererē. i. fruges. Autūn⁹ remeat. i. reuertit g̃uis. i. onerosus pomis: iber defluu⁹ irrigat hyemē. Tūc cōmēdat regimē dei circa generabilia dicēs. Hec tēperies. i. tēperata dispositio puidētie diuine alit et p̄fert q̄cq̄d in orbe spirat vitā. i. q̄cq̄d viuit: z eadē tēperies rapiēs ea q̄ fecit condit. i. abscōdit z aufert. s. ab esse mergēs orta. i. p̄ducta sup̄mo obitu. i. vltīa morte. ¶ Ho. fm cōmētatorē. viij. phȳsi. Primū antiquū nihil facit fine scdo ātiquo. i. celo: ergo prima cā gñationez z corruptionē elemētorū z oīm in mūdo z tēporū distinctionē operat̄ mediātib⁹ coporib⁹ celestib⁹. vñ in li. de pomo. Arist. scribit̄ q̄ creator oīm sua sapientia preparauit sphȳeras z i q̄libz sphera stellas lucidas: z dedit ipsis vtutē dñandi in hoc mūdo faciendi bonū z malū: mortem z vitā: si incedūt stelle fm virtutē ipsis a creatore datam: fm desideriū z volūtatez eius in ascendendo z descendendo: nunc de oriente ad occidentē: nūc de occidēte in orientē sine cōtradictione. Et oēs stelle sunt sicut serui dño obedientes. z cursus z motus earū non est a seipsis nec vtute earū. sz est creatoris q̄ facit eas moueri. ¶ Sedet interea conditor altus. Hic commendat diuinam prouidentiam ex parte regentis. Interea dum res sic geruntur altus conditor: idest summus creator rerum deus sedet: idest in se immutabiliter manet. regens oīa: z flectit: idest moderatur habenas rerum: idest frena existens rex per sapientiam gubernationis: dominus per potentiā creationis: fons omnis bonitatis z origo omniuz z ipse a nullo: lex omnia ligans: z sapiens arbiter. idest iudex equi. idest equitatis omnibus tribuens fm iustitiam: qui scilicet deus omnia regens concitat. idest excitat: entia ire. idest p̄cedere ad esse: motu. i. per motum: z fistit. i. permanere facit ad tempus in esse retrahens oīa ad nō esse z ipse firmat per gratiā vaga. i. instabilia per naturam. Nam nisi deus reuocans ictus rectos. i. rectū p̄gressum est qui ab esse ad non esse: cogat iterū. i. reducat in flexos orbes. i. in quasdam circulationes: ea que stabilis ordo diuine prouidentie continet ipsa dissepta. i. separata a suo fonte. i. a suo p̄ncipio quod est deus: fatiscant. i. deficiant z ad nihilum deueniant. Hic fons est cōmunis amor: cūctis entibus: z cuncta repetunt teneri. i. conseruari fine boni. i. per finem boni: quia res aliter nō queunt idest non possunt durare. i. in esse perpetuari: nisi ecōuerso more defluāt. i. redeant. cause. i. ad causam p̄mam q̄ dedit eis esse per creationē. ¶ Notandū q̄ etiā regūtur a deo per quandā circulationē fm

¶ Hæc concordia temperat æquis
Elementa modis: ut pugnantia
Vicibus cedant humida siccis:
Jungant fidem frigora flammis:
Pendulus ignis surgat in altum:
Terræq̄ graues pondere sidant.
¶ Hisdem causis uere tepenti
Spirat florifer annus odores:
Aestas Cererem feruida siccat:
Remeat pomis grauis autūnus:
Hyemem defluus irrigat imber.
¶ Hæc temperies alit ac profert
Quicquid uitam spirat in orbe:
Eadem rapiens condit & aufert:
Obitu mergens orta supremo.
¶ Sedet interea conditor altus:
Rerumq̄ regens flecti t habenas
Rex/ & dominus/ fons/ & origo.
Lex/ & sapiens arbiter æqui.
Et quæ cum motu concitat ire:
Sisti t retrahens/ ac uaga firmat.
Nam nisi rectos reuocans ictus
Flexos iterum cogat in orbes:
Quæ nunc stabilis continet ordo:
Dissepta suo fonte fatiscant.
Hic est cunctis cōmunis amor:
Repetuntq̄ boni fine teneri:
Quia non aliter durare queunt:
Nisi conuerso rursus amore
Refluant causæ quæ dedit esse.

quā quodāmō ꝓpetuank in esse: vbi gra. Deus disposuit sic res vt ex semine ꝓueniat herba t ecōuerso ex herba ꝓducat semē. sic in gnatione elementoꝝ fit quidā circulus dū ex aere generat ignis: t iterū ex igne aer. Item in creaturis rōnalibꝫ q ꝓgrediunk a deo ꝓductione nature: fit iterū reflectio ad ipm deū ꝑ reductionē gratie vt sic nihil ꝓmaneat in rebus ens t ꝓfectū: nisi ꝑ quandā circulationē: t hoc innuit pbia in littera. ¶ No. q finis ad quē oia naturali appetitu tendū est ipm summū bonū qđ est deus. hunc finem susequunk rōnabiles creature ꝑ operationē intellectus t volūtatis: sed irrōnabiles creature cōsequunk ipm solū ꝑ hoc q ipm representant per quandā participationem essendi: t ideo eodem appetitu tendit in vltimū finem: t hoc innuit in littera cum dicit. Hic est cūctis cōmunis amor.

Ascen.

Si vis celū tc. Carmen monocolon est: sed potius spōdaicū appelles. Nā solus tertius debz esse dactilus: nec tn semp est. reliqui aūt pnt esse spōdei. Sz primꝰ pōt etiā eē dactilus t anapestus. Sc̄os aūt t vltimꝰ regulariter essent spōdei: sz alij etiā pedes admittunk. Nunq̄ assi duo loca ꝓfundo. Credit vulgus sydera defessa in mare occeanū se mergere refrigerij gra: sz q̄ sunt iuxta polū arcticū quē nos semp sublimem videmꝰ mergi nō pnt. Ex quo celū mouet ab oriēte in occidētē: poli q̄ sunt in septētrione t in opposita ꝑte meridionali. s. nō pnt terrā circūire: t sydera vicina mouenk circū polos: nō aūt circū terrā: t ita datus est locus fabule q̄ talis est. Calisto lycaonis regis arcadie filia longe pulcherrima venatrix fuit: cuiꝰ excellēti pulchritudine iuppiter caprꝰ vbi blā diritijs ea potiri nō posset: feꝫ Dianā esse finxit: cuiꝰ calisto fidissima semp comes fuerat: t ea arte virginē cō pressit t arcadē genuit: qđ vbi rescisset iuno eā in vrsam mutauit postq̄ filiū enixa est: t ita in siluis diu oberrauit donec filius iā adultus in venatione eā ferire vellet. tūc em miseratiōe Iouis ābo in sydera fuerūt trāslati: ac iuxta polū q̄ ab ipsis arcturꝰ cognominatus fuit collocati. Qđ cū iuno aiaduertisset Thetyn nutricem rogauit ne vnq̄ ꝓmitteret eos in mare descendere: ideoq̄ septētriones nunq̄ occidere dicunk. Hec late decantat Ouiđ. in. ij metamor. vbi vba Junonis sunt. Atvos filese tangit cōtemptus alūne. Surgite cruseo septē ꝓhibete triones. Syderaq̄ in celuz stupri mercede recepta. Pellite ne puro tingak in equore pellex. Dij maris annumerant tc. Cetera huiꝰ carminis nota estimo.

Calisto.

Ursa.

¶ Prosa septima quarti libri.

Sactus thomas

Iam igit uides quid hæc oia q̄ diximꝰ cō sequat? B. Quid nā inquā? Phi. Oēm inqt bonā prorsus eē fortunā. B. Et qui nā fieri pōt? Ph. Attende inqt cum ois fortuna uel iucūda uel aspera: tn remunerādi exercēdi ue bonos: tum puniēdi corrigēdiq̄ iprobos cā deferat: ois bona est quāuel iustā cōstat esse uel utilē. Bo. Nimis qdē inquā uera rō. Et si quā pauloante docuisti, puidētiam fatū ue cōsiderem: firmis uiribꝰ est nexa snia ¶ Sed eā si placet inter quos iopinabiles paulo ante posuisti numeremꝰ. Ph. qd inqt? Bo. Quia id hoim sermo cōis usurpat & qdē crebro quorundā malā esse fortunā. Ph. uis ne igit inquit paulisper uulgi sermonibus accedamꝰ. Ne nimiū uelut ab humanitatis usu recessisse uideamur? Boe. Placet inquā. Phi. Nonne igitur bonū censes esse qđ pro

Iam ne igit vides. Jsta est septima t vltima ꝑs huiꝰ quarti in qua pbia deducit quādā cōclusionē ex pmissis. Et primo facit hoc scđo subiūgit secūdā exhortationē. scđa ibi. quare inqr. Primo ponit cōclusionē intentā. Scđo cōparat eā ad opinionē vulgi. scđa ibi. Sed eā. Primo dī. Vides ne iam o Boe. qđ consequat hec oia q̄ dicimꝰ. Dicit Bo. quid inquā? Et pbia. Oēm fortunā prorsus eē bonā dī. Boe. Et quidnā inquā. i. quō hoc potest fieri? Cui pbia. Attende inquit cum ois fortuna siue iucūda siue aspera deferat cā remunerandi vel exercendi bonos vel causa puniendi vel corrigendi improbos. Patet q̄ ois fortuna est bona quā vel cōstat esse iustā: sicut illa que punit malos t premiat bonos: vel constat esse vtilē: sicut que exercet bonos t corrigit malos. dī. Bo. nimis. i. valde vera est rō: si ꝑ puidētiā quā pauloāte docuisti t fatū cōsiderē: tunc snia est nexa. i. firmata firmis viribꝰ t rōnibꝰ. ¶ No. q ex quo fm diuinā ꝓuidētiā bonis t malis: nūc ꝑspera nūc aduersa eueniūt. bonis ꝓpter remunerationez ꝑspera: t ꝓpter exercitationē in virtutibꝰ aduersa: ꝓpter q̄ ꝑspera fortuna remunerans t aduersa exercitās est bona. Item cū ꝑspera fortuna malos emendet vt visuz est prius: t aduersa ipsos corrigat t iuste puniat: ptz eā ipaz esse bonā. ¶ Sed eā si placet. Hic cōparat hāc cōclusionē ad opinionē vulgi: ostendens eā vulgo esse inopinabilē t inquirit q̄d vulgus sentiat de qualibet fortuna. Scđo ex opinione vulgi concludit quoddā cōtrariū ipsi vulgo ibi. Vide igit. Dicit ergo: o pbia si placet eā opinionē q̄ ois fortuna sit bona numeremꝰ inter eas opiniones quas pauloante posuisti inopinabiles. Dicit pbia quid. i. ꝓpter quid? Bo. dicit. q: cōis fmo hoim istud vsurpat. i. in vsum capit quorūdā fortunā esse malā: quorūdaz bonā. Et dī. pbia. Vis ne o Boe. accedamꝰ paulisper sermonibꝰ vulgi ne nimiū videamur recessisse ab vsu hūanitatis. i. hoim? dī. Bo. vt placet. t pbia. Nōne cēses bonū qđ ꝓdest? dī. Bo. Jta est inquā. pbia Fortuna q̄ aut exercet: aut corrigit ꝓdest. dī. Bo. Fateo: inquā. t iō cōcludit pbia. Ois fortuna bona ē que exercet t corrigit. dī. Bo. q̄d ni. i. quare nō? t addit pbia. Hec fortuna q̄ exercet est eoꝝ hoim q̄ poꝰ

ti in virtute gerunt bella cõtra aspera: sed fortuna q̃ corrigit est eor̃ hoim q̃ declinãtes a vitijs accipiũt iter vtutis. dí. Bo. Negare nequeo. Querit pbia. Quid est de fortuna iucũda q̃ tribuit bonis in p̃miũ Nũ. í. nũquid vulgꝰ decernit. í. iudicat eã eẽ malã? Dicit Bo. Nequaq̃. verũ p̃ sz cẽ et. í. iudicat eã eẽ optmã ficut est. Queritvlteriꝰ pbia q̃d de reliqua fortuna q̃ ponit q̃ cũ sit aspa ⁊ coercet malos iusto supplicio. Nũ. í. nunq̃d ppls. í. vulgus putat eã esse bonã, dí. Bo. Immo iudicat eẽ miserrimã oim q̃ excogitari p̃nt. ¶ No. q̃ ois fortuna vel est ad exercẽdũ bonos ⁊ corrigẽdũ malos hoies vel est ad remunerandũ bonos: ⁊ puniẽdũ malos: fortuna q̃ est ad exercẽdũ bonos ⁊ corrigẽdũ malos hoies vtraq̃ est bona etiã sm opiniones vulgí. qõ̃ pbat pbia. Illud qõ̃ pdest est bonũ: sed fortuna q̃ exercet bonos hoies pdest bonis: q̃ corrigit malos pdest malis ergo vtraq̃ est bona. Sz fortuna aũt q̃ exercet est bonor̃ qui gerũt bellũ cõtra vitia: fortuna q̃ corrigit est malor̃ q̃ declinãt ad virtutes. fortuna aũt q̃ remunerat bonos bona est etiã sm vulgares sz q̃ punit malos oim pessima est sm vulgares. ⁊ hãc opinionẽ vulgi de vtraq̃ fortuna pbia tangit in littera. ¶ Vide igit ne opiniones. Hic pbia ex concessis a vulgo concludit quoddã inopinabile ⁊ ptrariũ vulgo. s. malã eẽ fortunã tm̃ malor̃: cũ tñ opinet vulgus vt plurimũ esse malã fortunam euenire bonis ⁊ dic̃. Vide ne nos sequẽtes opinionẽ populi. í. vulgi cõfecerimꝰ. í. cõcluserimꝰ quoddã valde inopinabile apud vulgus. Quid inquã dí. Boe. Ex hís em̃ que ꝓcessa sunt sm opinionẽ vulgarem euenit q̃ eor̃ q̃ sunt in pfecta possessiõe virtutis vel in pfectu vel in adeptione virtutis oẽm fortunã esse bonaz siue sit pspera siue aduersa: manẽtibus aũt in iprobitate oẽm fortunã esse pessimã: ⁊ dí. Bo. hoc verũ est sm vulgares tametsi q̃ quis nemo audeat ꝓfiteri sm veritatem: q; in rei veritate ois fortuna bona est tam bonor̃ q̃ malor̃ vt probasti. ¶ No. q̃ ois fortuna vel est remunerans vel exercẽs vel corrigens. Sz fortuna remunerãs est eor̃ qui sunt in possessione vtutis. fortuna exercẽs est eor̃ q̃ sunt in pspectu vtutis. fortuna corrigens est eor̃ qui incipiunt esse vtuosi. Ex quo relinquit q̃ eor̃ qui pmanẽt in malicia sit fortuna pessima. ⁊ hoc est verũ sm opiniones vulgares. ¶ No. q̃ quelibet fortuna põt dupliciter cõsiderari. Uno mõ in cõparatiõe ad cãm vniuersalẽ q̃ oia regit ⁊ disponit ordinando' singula in finẽ eis cõuenientẽ: sic ois fortuna est bona vt pbatũ est: vel põt cõparari fortuna ad illũ cui euenit ⁊ sic solum illa dicit bona q̃ aliq̃ bonũ cõfert illi cui aduenit: ⁊ illa mala q̃ nihil boni cõfert. ¶ Quare in q̃t. Hic facit quandã exhortationẽ dí. Ex quo ois fortuna est bona sapiens vir nõ debet molestẽ ferre quotiẽs adducit in certamẽ fortune. í. cũ fortuna: ⁊ nõ decet fortẽ virũ indignari. í. turbari quotiens increpuit. í. insonuit bellicus tumultus. í. strepitꝰ. Nam ipsa difficultas bellandi ⁊ resistendi fortune est vnicuiq̃ viro forti ⁊ virtuoso materia. í. causa glorie ppagande. exercitiũ em̃ bellicũ est cã glorie viro forti. Illi vo. s. viro virtuoso resistentia fortune est materia. í. cã cõfirmãde sapiẽtie. í. vtutis ex quo. í. ex qua victoria talis difficultas vtus vocat. Dicitur em̃ virtus ex eo q̃ suis viribꝰ nitẽs nõ superet aduersis: ⁊ subdit. Neq̃ em̃ vos positi in pfectu. í. in via vtutis venistis in mũdũ defluere delitijs: ⁊ emarcescere voluptate: preliũ nimis acre censeritis. í. iudicabitis fieri: cũ omni fortuna ne tristis fortuna vos oppimat eijciendo in desperationẽ: aut iucũda corrũpat alliciendo ad voluptatẽ: occupate. í. tenete ergo mediũ virtutis firmis viribus. q; quicquid infra subsistit a medio vtutis deficiendo aut vltra pgreditur mediũ virtutis excedendo. illud habet cõceptum felicitatis. í. deest virtutis ⁊ non habet premium laboris

deſt? B. Ita inquã. Ph. Quæ uero aut exercet aut corrigit, pdeſt. Boe. Fateor inquã. Phi. Bona igit̃. Boe. Quid ni? P. Sed hæc eor̃ eſt q uel ĩ uirtute poſiti cõtra aſpera bellũ gerũt: uel a uitiis declinãtes uirtutis iter arripiũt. B. negare inquã nequeo. P. Quid uero iucũda q̃ in p̃miũ tribuit̃ bonis? nũ uulgus malã eſſe decernit? Boe. Nequaq̃. uerum uti eſt ita quoq; eſſe optimã cenſet. Ph. Quid reliqua q̃ cum ſit aſpera: & iuſto ſupplicio malos coercet: nũ bonam populus putat? Bo. Immo oĩm quæ cogitari poſſunt iudicat eſſe miſerrimã? Phi. ¶ Vide igit̃ ne opinionẽ populi ſequẽtes quoddã ualde iopinabile cõfecerimꝰ. Bo. Quid inquã. Phi. Ex his em̃ ait quæ cõceſſa ſunt euenit eor̃ quidẽ q̃ ſunt uel in poſſeſſiõe: uel in pfectu: uel in adeptiõe uirtutis oẽm quæcũq; ſit bonã: in iprobitate uero manentibꝰ oẽm peſſimã eſſe fortunã. Boe. Hoc inquã uerum eſt tametſi nemo audeat cõfiteri. Philoſo. ¶ Quare inquit ita uir ſapiens ferre moleſte nõ debet quoties in fortunæ certamen adducitur: & uirũ fortem nõ decet indignari quoties ĩcrepuit bellicus tumultus. utriq; em̃ hic quidẽ gloriæ ppagandæ illi uero cõfirmandæ ſapiẽtiæ difficultas ipſa materia eſt. Ex quo & cũ uirtus uocat̃ quod ſuis uiribus nitens non ſuperet̃ aduerſis: neq; em̃ uos in prouectu poſiti uirtutis diffluere delitiis & emarceſcere uoluptate ueniſtis. ſed præliũ cum omni fortuna nimis acre cẽſeritis. Ne uos aut tri-

ꝛ in vestra manu.i.potestate situ est qualē fortunā velitis vobis formare.s.bonā vel malā. Dis enī fortuna q̄ videt aspera aut exercet bonos aut punit malos:ꝛ sic est bona. No.ꝙ pbia hortat sapientes ad magnanimitatem cū di.Sapiens nō debet molestе ferre fortunā. Nam sm Arist.in Ethi.Sapiens bene scit ferre fortunas:q: habet se sine vituperio sicut tetragonus quocūq; pjciat firmiter stat:ꝛ magnanimus est qui cōtra difformes insultus fortune vnanimi mentis cōstantia militat. ¶ No.ꝙ virtus consistit in medio inter duo vitia extrema:ad quorū vnū impellit ꝓspera fortuna: ad aliud aduersa. vbigratia aduersitas impellit ad desperationē ꝛ timiditatē.prosperitas aūt ad p̄sumptionē ꝛ audaciaz inter q̄ cōsistit mediū virtutis.cui⁹ excessus vel defectus est vitiosus ꝛ hoc innuit pbia in littera. ¶ Nota ꝙ in ptāte hois est facere fortunā qualē vult. s. bonā vel malā.qđ declarat pbia in aduersa fortuna:q: si eā accipiam⁹ bono aio pro exercitio ꝛ correptione ipsa est bona. Si aūt eam toleram⁹ inuiti:etiā pro pena ipsa est mala.

stis opprimat aut iocūda corrūpat firmis mediū uirib⁹ occupate. Quicqd aūt infra subsistit aut ultra ꝓgredit habet & cōtēptū felicitatis:& nō habet p̄miū laboris. In uestra est em̄ situ manu qualē uobis fortunā formare malitis. Omnis em̄ quæ uidetur aspera nisi aut exercet;aut corrigit/punit.

Ascensus Qui et quid.

QAm ne igitur vides ꝛc. Et qui nā fieri pōt. Caue ne legas. Et q̄d fieri pōt. Nō em̄ scisscitat.s. que res fieri pōt:q: hoc iam pbia dixerat.sed querit qui.i.quō vel quare seu quo medio fieri pōt. Peccāt aūt multi in hac dictione.nā audientes ab eo qui dicit. Reperiet:querūt quid scis:ꝛ iam ille dixerat quid sciat:vt pote regem venturū:deberent ergo querere qui scis:sicut apud Teren.legitur Qui scis eos discordare ꝛc. Similiter paulopost legendū est. Et qui inquit vel ad quid inquit.nō ꝛ quid inquit. Qua vero aut exercet ꝛc.subaudi fortuna: vt sit vero pro sed fortuna que exercet aut corrigit prodest. Et subauditur ois aut fortuna/est huiusmodi:igitur bona. Ex q̄ et cum virtus vocatur q̄ suis viribus nitens. Dicit em̄ virtus sm Varronē a noie vir:ꝛ a vis viribus q̄ bus ad bona peragenda valet ꝛ malis resistit. Estq; vt nonius attestat ꝓprie fortitudo: sed q: fortitudinē ad oēm habitum laudabilē hre opus est:generaliter accipit. Et in medio duoꝝ vitioꝝ ꝓsistit. vnde Horatius in epistolis. Virtus est mediū vitioꝝ vtrinq; redactū. Quicqd aut infra ꝛc. Horati⁹ in p̄mo sermone. Est modus in rebus sunt certi deniq; fines. Quos vltra citraq; nequit cōsistere rectum. In vestra est em̄ situm manu ꝛc. Sic Juuenalis. Nullum numen habes;si sit prudentia:sed te nos facimus fortuna deam:celoq; locamus.

¶ Metrum septimū quarti libri.

Sactus thomas

QElla bis quinis operatus annis. Hic incipit septimum metrum ꝛ vltimū metruz huius quarti qđ dicit sapphicuz ab inuentrice: trochaicū a pede predominante in quo pbia ꝙfirmat suā exhortationē exemplo viroꝝ fortiū q̄ spretis voluptatibus magnos subierūt labores spe laudis ꝛ glie. Et p̄mo ponit plura exempla. Scō hortatur nos ad imitationem eoꝝ:ibi. Ite nūc fores. Prima ps posset diuidi in tot partes q̄t exēpla ponit:que patebunt. Primū exēplū est tale. Paris filius priami regis troianorum in greciam ꝓfect⁹ rapuit helenam vxorē menelai ꝛ duxit eā in in phrygiaz regionē. Menelaus autē cōquestus fratri suo agamēnoni hoc factū: Menelaus conuocatis principibus grecoꝝ rrāffretauit in phrygiā ꝛ obsedit troiā decē annis:quā tandē destruxit:ꝛ maioribꝰ interfectis populū captiuauit. Cū aūt agamēnō ꝓficisceret versus troiam ꝓ quādā insulā vbi fact⁹ est ei vētus p̄rius:requisiuit vates quid esset faciendum:qui dixerunt.ꝙ non haberet ventum prosperum nisi placaret dianam sacrificando ei suam filiam. Cui licet hoc videret durum ꝓpter pietatem paternam sm suadēte vlyxe spe laudis ꝛ glie sup victoria obtinēda cōsensit vt eā immolaret:q̄ facto obtinuit vētū ꝓsperū ad volūtatē. Dicit ergo i littera atrides.i. Agamennō atride fili⁹ existēs vltor operat⁹ bella bis qnis.i.decē ānis piauit.i.purgauit vlciscēdo amissos thalamos vxorē ꝓtētā i thalamo fratris menelai ruinis.i.destructionib⁹ phrygie.i.troie q̄ facta fuit i phrygia:dū ille Agamēnō optat dare.i.exponere vela graie classi.i.naui grecali ꝛ dū redimit ventos cruore filie sue:ipse exuit.i. dispoluit patrem.i. pietatem paternam:et sacerdos tristis existens federat.i.in federe sacrificat miserum iugulum.i.collum vel guttur nate.i.filie agamēnonis:sm Aug.em̄ iugulum idē est qđ guttur vel gutturis incisio. ¶ Fleuit amissos ithacus sodales.Hic pbia ponit scōm exemplū in qua declarat fortia acta ipsius vlyxis intendens talem fabulā. Vlyxes rediens de bello troiano decē annis errauit in mari sustinens multa aduersa:tandē casualiter venit ad antrum polyphemi qui erat maximus gigas habens vnicū oculū in fron

Vlyxes.

re: q̄ socios vlixis occīdit ⁊ vorauit: sup quo vlixes ꝺtristatus sustinuit vsq; dū p̄dictus gigas cibo repletꝰ obdormiret: quo dormiēte oculū quē in frōte habuit eruit. Qui euigilās, furibūdus q̄ fiuit vlixē sed execatꝰ eū inuenire non potuit. dicit ḡ in lra ithacus. i. vlixes ab itha ca regione vl' ab auo suo itha co sic dictꝰ: ille fleuit. i. defleuit amissos sodales quos ferus polyphemꝰ recubās. i. morās in vasto antro mersit imani aluo. i. magno vētre: ſz tn̄ vlixes furibūdus repēdit. i. restituit gaudiū mestis lachrymis. i. suis tristitijs ore. i. facie polyphemo ceco. i. excecato. ¶ Herculē. Hic ponit aliud exēplum in quo describit acta herculis ⁊ labores eius q̄bus fingitur meruisse celū di. duri labores assumpti celebrāt. i. celebrē reddūt herculē. Quꝰ ponit primū laborē. s. domationē cētauroꝝ di. Iste hercu. domuit supbos centauros q̄ eū ꝺtēpserunt. ¶ Vbi notan. q̄ cētauri sūt monstra q̄dā dicta ex medietate tauri quos poete fingunt genitos ex semine Ixionis: qđ ꝓiecit in nubē: qua iuno circūdederat se fugiens a facie eiꝰ volētis cū eo ꝺcūbere. hos centauros hercules domuit. cū em̄ ꝺueniſſet ad ludū palestine in mōte solos: hercules cōgressus cū eis ipsos vsq; ad effusionē sanguinis ꝓstrauit. ¶ Abstulit seuo. Hic ponit secūdum laborē hercu lis di. Hercules abstulit spoliū. i. pellem seuo leoni. ¶ Vbi notā. q̄ in silua nemea fuit q̄dā leo crudelissimꝰ q̄ hoīes totius regionis inuasit: quē aggressus hercules pro liberatiōe p̄rie ipm̄ ireremit et excorians ipm̄ pellem pro spolio abstulit. ¶ Sfixit ⁊ certis. Hic ponit tertiū laborez dicens. Hercules fixit volucres. i. harpyas certis sagittis. ¶ Vbi nota q̄ rex Phineus suos filios excecauit qui nouercā suā de stupro accusauerāt ꝓpter qđ iuidia deoꝝ ipe est excecatus ⁊ oppositę sunt ei harpye. i. volucres virginei vultus rapiētes cibū de mensa eius quas hercules sagittis suis fixit ⁊ fugauit. ¶ Poma cernēti rapuit draconi. Aureo leua. Hic tangit quartū laborem di. Hercules rapuit poma draconi cernenti. i. custodienti illa: rapuit aureo metallo. i. cum clana aurea. Hercules inquā factus grauior. i. fortior leua. i. manu. ¶ Vbi no. q̄ septem fuerūt filie athlantis habentes hortū aureū cum pomis aureis que draco custodiebat. Hercules aūt supueniens draconi poma aurea abstulit. ¶ Cerberū traxit. Hic ponit quintū laborez di. Hercules cerberū. i. canē infernalem traxit ab inferis triplici catena. ¶ Vbi no. q̄ Pyrithous volens sibi desponsare reginā inferni herculem ⁊ theseū ⁊ alios hoies fortes assumpsit. quibus venientibꝰ ad infernū. Cerberus ianitor inferni ipos latratu suo impediuit: Hercules aūt ipm̄ tribus catenis vincit: vel ꝑm alios ipsū traxit de inferno triplici catena: q̄ dicit habere tria canina capita triplici catena vincta. ¶ Victor immitez. Hic ponit sextum laborē di. Victor. s. hercules fertur posuisse immitē dñz. s. Diomedē in pabulū seuis quadrigis idest equis quadrigā trahentibꝰ. ¶ Vbi nota q̄ diomedes fuit rex thracie qui equos suos pauit hūana carne quē hercules iterfectū dedit suis ꝓprijs equis deuorādū. ¶ Hydra cōbusto. Hic ponit septimū laborem di. hydra. i. serpēs perijt cōbusto veneno suo. ¶ Vbi notandū q̄ in lerna palude fuit q̄dā serpens habēs plura capita: quoꝝ vno p̄ciso succrescebāt tria: quē hercules aggressus sagittādo cū nō videret se ꝓficere cōgerie lignoꝝ ipm̄ cōbuſſit. ¶ Sfrōte turbatus Achelous amnis: Ora demersit. Hic ponit octauū laborē hercu. Vbi sciendū q̄ cū hercules vellet deducere filiā cuiusdā regis que dicebat Deianira: fluuius achelous quā debebat irāsire mutauit se in diuersas formas repugnādo cōtra herculem. Cū aūt vltimo mutasset se in speciē tauri: hercules ipso deiecto abstulit sibi vnum cornu quod sacrificauit copie. i. dee fortune ꝓpter quod achelous verecūdia confusus fugit ⁊ in aquis latuit Unde dicit in littera Achelous amnis. i. fluuius fronte turbatus ꝓpter oblationē cornu: ipe mersit in ripis ora pudibunda: q; latuit pre pudore in ripis. ¶ Strauit anteum. Hic ponit nonum laborem di. hercules strauit. i. occidit anteum illū gigantem arenis libycis. i. in arenis libye regionis. ¶ Vbi no. q̄ anteus erat gigas de terra ꝓgenitus: cuius erat talis virtus q̄ si aliq̄n ex sagittatione fatigaretur tactu terre statim recuperabat vires. Qui cū exercet tyrānidē in libya: aduenit hercules: ⁊ cōgressus cū eo diu simul luctabant. Cū aūt anteus sentiret se debilitari sponte cecidit in terrā. ⁊ sic sumpsit vires: qđ hercules cognoscens ipsum a terra eleuauit: ⁊ supra pectus suū tenendo oppressit quousq; spiritum exhalaret. ¶ Cacus euandri. Hic ponit decimū laborē. Vbi notandū q̄ cacus fuit mōstrū euo,

Quos ferus uasto recubans in antro
Mersit immani Polyphemus aluo:
Sed tamen cæco furibundus ore
Gaudium mœstis lachrymis rependit.
¶ Herculem duri celebrant labores.
Ille centauros domuit superbos:
Abstulit sæuo spolium leoni.
Fixit & certis uolucres sagittis.
¶ Poma cernenti rapuit draconi
Aureo læua grauior metallo.
Cerberum intraxit triplici catena.
Victor immitem posuisse fertur
Pabulum sæuis dominum quadrigis.
¶ Hydra combusto periit ueneno.
Fronte turbatus Achelous amnis:
Ora demersit pudibunda ripis.
Strauit Anteum libycis arenis.
Cacus Euandri satiauit iras.

mens ignē p os: cuiꝰ pr fuit vulcanꝰ. manebat aūt cacus in mōte auētino spoliās ⁊ occidēs hoīes et furto plurimū infistēs. Cū aūt hercules veniret de hispania ducens secū multos boues cacus qsdam boues herculis furabat: ⁊ traxit eos in antrū suū retrorsum p caudas ne furtū pateret. cū aūt hercules qreret boues p mugitū vniꝰ bouis: puenit ad antrū caci. q̄ extracto ipm interfecit: cuiꝰ morte placata est ira euādri. quē idē cacus multū offenderat. vñ dicit. Cacꝰ supple morte sua quā passus ē ab hercule satiauit. i. compescuit iras euandri quē cacꝰ multū offenderat. ¶ Quousq; p̄ssurus. Hic ponit vndecimū laborē hercu. Vbi notā. qꝺ in arcadia erat q̄dā aper deuastās totā regionē: quē cū hercules agitaret aper sibi insultās humeros hercu. spuma maculauit quē aprū tandē interfecit. vñ di. Setiger. i. aper gerēs setas: notauit. i. maculauit hūeros hercu. sup. spuma vel saliua. q̄s hūeros altꝰ orbis foret. i. erat p̄ssurus: qr vt statim patebit hercu. humeris suis celū sustulit. ¶ Vltimꝰ celū. Hic ponit duodecimū ⁊ vltimū laborē eiꝰ. Vbi notāduꝫ qꝺ atlas fingit fuisse q̄dam gigas supportans celū humeris suis: hic fatigatus rogauit herculē vt celū supportaret quousq; ipse respiraret qđ ⁊ hercules fecit. ⁊ p̄ hō celū meruit. vñ dic. Vltimꝰ labor herculis fuit qꝺ sustulit. i. supportauit celū collo irreflexo. i. nō indignato: ⁊ rursus meruit celū tanq̄ p̄cium vltimi sui laboris. ¶ Ite nūc fortes vbi celsa magni. Hic hortatur pbia ad imitationē predictoꝝ viroꝝ di. Ite nunc fortes resistentes aduersitatibus. ite illuc vbi ducit via celsa. i. ardua magni herculis q̄ est via virtutū ⁊ via magni exēpli ad aggrediendū fortia. nūc inuehit̄ ꝓtra tardos ⁊ vitiosos di. Cur vos inertes. i. hoīes sine arte ficut hoīes desidiosi: cur nudatis terga. i. dorsa vestra fugiēdo labores ⁊ aduersa. nā tellus. i. terrena cōcupiscentia supata donat hoī sydera. i. celū: qr supata terrena ꝓcupiscentia efficitur hō dignus celo: qđ est locus deoꝝ ⁊ spirituū. Nā ꝑm Arist. ij. de celo ⁊ mūdo. Oēs eū locū qui sursum: est deo attribuūt ⁊ barbari ⁊ greci quicūq; putāt deos esse: de quo loco di. Pla. in phedone. Viri speculatiui viuentes ꝑm vitā ꝓtemplatiuā celestes sedes recipiūt: in q̄bus felicitate deoꝝ potiūtur. qua felicitate nos faciat participes iesus xp̄s q̄ est deus sup oīa benedictus in secula seculoꝝ Amen.

Ascensiꝰ

Stella bis q̄nis ⁊c. Carmē sapphicū ab inuētrice: hēdecasyllabū a nūero vndecim syllabarū: monocolō p̄terq̄ i fine vbi vsus adonicꝰ pōit: q̄ post tertiū quēq̄ poni ꝓsueuit. Cōstat aūt sapphicꝰ vt pus dictū ē q̄nq; pedib⁹. Trocheo spōdeo dactilo ⁊ duob⁹ trocheis. Adoniꝰ dimeter ē dactilo ⁊ spōdeo ꝓstās. In toto aūt carmīe oñdit vtꝰ ⁊ ꝓstātia viroꝝ fortiū: q̄ freti ad optatū finē deuenerūt: vt ꝓfiti ꝓstātia celū mereamur. Pōit aūt p̄ncipaliter tria exēpla agamēnonis vlixis ⁊ herculis q̄ lz sat̄ apte in supioribꝰ cōmētarijs explicent̄: tm vt pleniꝰ q̄s hystorias ac fabulas cognoscat altiꝰ repetem⁹. Fuerūt itaq; vt Seruiꝰ recitat Atreꝰ ⁊ Thyestes frēs inter se seui vsq; adeo vt Thyestes cū europe fratris vxore ꝓcūberet: qđ dolēs atreꝰ liberos ei epulādos apposuit. Cuiꝰ facinoris cū thyestes exq̄reret vltionē a dijs: Rndit illi Apollo. posse alio scelere eiꝰ vindicē nasci. s. si cū pelopea filia ꝓcūberet: q̄ facto natꝰ ē egystꝰ q̄ atreū interfecit ⁊ agamēnonē sil̄r a bello redeūtē interemit factꝰ adulter: ⁊ violatoꝝ clitēnestre vxoris eiꝰ. filij aūt plistonis mouerūt totā fere greciā in vltionē. cū aūt eēnt in aulide ibiq; exercitū recēserēt: agamēnō Diane ceruū ignarꝰ occidit. dea vo irata statī vētos remouit. Cū igit̄ nec nauigare possent: ⁊ pestilētiā sustinerent oracula ꝓsulta deā agamēnonio sanguīe placādā dixerūt. Ergo cū ab vlixe p nuptiarū simulationē adducta iphigenia agamēnonis filia ad eū locū eēt vt īmolaret̄ ꝑm Seruiū numinis miseratiōe subrepta est: cerua p̄ ipsa cesa. Ipsa aūt i thauricā regionē ad regē thoantē trāslata sacerdosq; Diane dyctime facta cū deā ꝑm morē sanguīe hūano placaret: agnouit oresten fratrē q̄ occurrēdi furoris grā cū amico pylade colchos petierat. ⁊ cū his occiso thoante simulacrū sustulit absconditū fasce lignoꝝ: vñ ⁊ fascellis ōr. hec ⁊ plura Seruiꝰ lib. ij. enei. ad illud. Sāguine: placastis ventos ⁊ vgine cesa. Cū primū iliacas danai venistis ad oras. Vbi dicit vgine cesa: nō vera sed vt videat̄ vere. Horatiꝰ: Iuuenalis: ⁊ multi alij dicūt eaz re vera cesam: sic̄ ⁊ auctor noster hic. vltor atrides. i. agamēnō filiꝰ atrei putatiuꝰ. Optat ⁊ vētos redimit cruore. Iphigenie. s. legendū est in p̄nti tpe redimit nō redemit in p̄terito. qr vsus nō starer: ⁊ etiā eēt deformitas ⁊ mutatio tpis. Optat em̄ manifeste p̄ntis est tpis. Vn etiā sequētia exuit ⁊ fenerat. i. in fenꝰ dat: p̄ntis sunt tpis. Ithacus. i. vlixes ithacēsis. posuit em̄ sic̄ Vir. Pr̄cipale p derīuatiuo ꝑm Seruiū. nō em̄ fuit ithacꝰ. i. ex ithaca insula sz ithacēsis rex. Nec ōr ithacꝰ a pre. Nā laertes p̄r eiꝰ vocabat̄ vt pus de vlixe sat̄ dictū ē. Polyphemꝰ aūt erat vnꝰ cyclopū q̄ iuxta ethnā mōtē sicilie īcubare solebāt: īmanissimi pastores vnū oculū p modū cycli in fronte hāntes vt dicit Virg. Argolici clypei aut phebe lāpadis instar. vñ nomē sumptū. Homerꝰ aūt tradit vlixē ex lothophagis in siciliā venisse in eā ptē vbi duo frēs erāt cyclops ⁊ lestrigō: q̄ inhūane eū exceperūt. ⁊ nisi fuisset filioꝝ benignitas cū socijs periisset vlixes. Cyclopis aūt filiꝰ erat ātiphrates, lestrigōis aūt polyphemꝰ de q̄ Virg. dic̄ sic. iij.

96

enei. Achymenides comes infelicis vlixi expsa. Vidi egomet duo de nūero cū corpa nro Prensa manu magna: medio resupin⁹ in antro ſfrágeret ad saxū: sanieq; natarēt Limina. vidi atro cū mēbra fluentia tabo Mäderet: ⁊ trepidi tremerēt sub dētib⁹ artus ⁊c. Cū vo sōno ⁊ vino sepult⁹ eēt vlixes stipite ficulno euulsit oculū ei⁹: ⁊ cū se añ ostiū teneret: nec sineret exire socios aut vlixē: ꝑfilio inito posuerūt se sub vētre arietū q̄ ille terga palpitās emisit eos in pascua. ⁊ sic euaserūt. Sz in ceco furibūdus orbe. meli⁹ sic puto q̄ ore. vt sit ordo. Sz polyphem⁹ furibūdus orbe. í. rotōdo ⁊ āplo oculo ceco. í. excecato: repēdit. í. psoluit mestis lachrymis vlixis ⁊ socioꝝ ei⁹ gaudiū. í. letitiā de vindicta. Hercules. Hercule ducī ⁊c. ꝺ potissimū ꝓ labores ferr̄ celū meruisse. ⁊ ꝺr hercules q̄si heres. í. iunonis cleos. í. glia: q⁹ iunone psequēte magnā gliam ꝓsecutus est. Dr̄ aūt a poetis oībus Jouis ex alcmena amphitryonis ꝓiuge fili⁹: apꝺ thirinthiā vrbē nat⁹ ⁊ educat⁹: ⁊ vt Macrobi⁹ ī saturnalib⁹. Nō existimes alcmene apub thebas boetias natū solū vel p̄mū herculē nūcupatū: imo post multos atq; postremos ille hac appellatiōe dignat⁹ est honorat⁹ ꝺ noīe: q̄ multa fortitudine nomē dei ꝓmeruit. Varro etiā cum noiasset q̄draginta tres hercules: adiecit postea q̄ oēs q̄ aliq̄d fortiter fecissent hercules velut appellatiuo noīe dicti fuerūt. Sz huic q̄ iouī fili⁹ dictus fuit cūcta poete absq; alioꝝ mētiōe tribuūt. Itaq; ei⁹ laudes ⁊ duros mille labores. Virg. li. viij. ꝓsequit sic: vt p̄ma manu cerneret Mōstra manu geminosq; p̄mēs eliserit angues. vt bello egregias idem disiecerit vrbes. Troiāq; etaliāq;: ⁊ subdit. Tu nubigenas inuicte bimēbres Hyleūq; pholūq; manu: tu cressia mactas ꝓdigia: ⁊ vastū nemee sub rupe leonē ⁊c. Martialis aūt li. iij. sic. Si cupis alcide cognoscere facta prioris. Discе libyn domuit aurea poma tulit. Peltharum scythico discussit amazona dona. ⁊ reliqua. Vide cornucopie Perotticum martiale. Virgili⁹ aūt de erūnis herculis ita opusculū fecit. Prima clionei tolerata erūna leōis. Prexima lerneā ferro ⁊ face ꝓtulit hydrā. Mox erimāthеum vis tertia ꝓtulit aprū. Aeripidis q̄rto tulit aurea cornua cerui. Stymphalidas pepulit volucres discrimīe q̄nto. Threicią sexto spoliauit amazona baltheo. Septia in argeis stabilis ipēsa laboris. Octauo expulso numerat adorea tauro. In diomedeis victoria nona q̄drigis. Gerione extincto decimā dat Iberia palmā. Undecimū mala hesperidū distracta triūphū. Cerber⁹ extremi supma est meta laboris. In textu aūt nro ali⁹ ponit labor ordo. de q̄b⁹ q⁹ sar̄ī alijs cōmētarijs dicta sunt: paucissima subiūgem⁹. Ille cētaur⁹. Cētauri ppli thessalie iuxta pelion mōtē: q̄ iō sic dicti q⁹ p̄mi in eq̄s visi a lōgeq̄ferentes ꝓres eq̄nas superiores hūanas hr̄e crediti sunt ij cū pirithoi spōsam hippodamiā rapuissent ab hercule postea occisi sunt. De leone sar̄ pus narratū est. ſfixit ⁊ cerr̄. í. ineuitabilib⁹ sagittis volucres stymphalidas: vt dic̄ Virg. ⁊ etiā Martialis. Perotus dicit de laboribus herculis. Tū stymphalides aues ab ipsis nubib⁹ sagittā petijt enectasq; deiecit Seneca. Menali ꝓnix fera multo decoꝝ pferēs auro caput depexa cursu. Est idē. Solitasq; pennis ꝺere obducr̄ die petit ab ipsis nubib⁹ stymphalidas Mar. Aeripidē siluis ceruā stymphalidas vndis abstulit. Stymphalidas q̄dē parū docti harpyias eē estimarūt. Sz id falsū eē si q̄s tragediā senece legerit depexēderit. Erāt aūt stymphalides aues aq̄tice ī stymphalo palude tāte magnitudinis vt solradios obūbrare dicerent̄: oēz arcadiā deuastātes: q̄s hercules e nubib⁹ deiecit. Errat ḡ supior q̄s cōmētari⁹ q̄ harpyias iterp̄tat̄ eē: de q̄b⁹ nos pus sar̄ dixim⁹. Poma cernēti ⁊c. Ordo melior ē hercules ḡnior. í. aliquādo pl⁹ q̄ cōueniret: vt multū ḡuat⁹ aureo metallo: qđ erat ī pomis aureis: leua. í. in sinistra manu q̄ ea tenuit: rapuit poma. í. mala hesperidū draconi cernēti. í. puigili. ſfuerunt itaq; hesperides athlār̄ filie nymphe q̄ horti⁹ fm fabulas habuerūt in q̄ erāt aurea mala veneri ꝓsecrata: q̄ hercules missus ab eurysteo argiuoꝝ rege occiso puigili draconе sustulit. Reuera inq̄t Seruī⁹ fuerūt nobiles puelle q̄rū greges abegit hercules occiso eoꝝ custode. vñ fingit̄ mala sustulisse. í. oues. nā grece mela ⁊ mala ⁊ oues fiḡnt. vñ melonomos ouiū pasto: ꝺr. Vocāt̄ aūt hyadas q̄ septē fuerūt a pre athlātides: ⁊ a mre hesperides: ⁊ nūc ī celo peleiades sūt stelle notissime. q̄n ⁊ draco ī celū trāslat⁹ ꝺr. Pomū ne te lateat gen⁹ est ad oēs fruct⁹ mollē cortice hñtes: sic nux ad durū cortice hñtes. Pomi aūt spēs sūt malū qđ vulgo pomū vocāt: ⁊ pirū ⁊c. Cerberū traxit triplici catena. Cerber⁹ canis īfernalis triceps ē: q̄ pithoī iteremit: capto theseo: quē hercules liberās cerberū ad supas auras traxit. Cerber⁹ q̄ iter cotes mingēs venenū qđ aconitū vocāt gñauit. Quid hystorica fides hz in. vj. Enei. cōmētarū docēt: iō aūt dic̄ triplici catena: q⁹ tria capita habuit. Victor imitē ⁊c. de Diomede loq̄t nō ꝺ eo q̄ fuit rex etolie tydei ⁊ deiphile fili⁹: sz de rege thracie. Nā hercules diomedē regē thracie durū ⁊ sanguinariū hoīez q̄ eq̄s suos aduenarū carne ī tyrida thracie oppido pascebat occidit: eūq; iumēt̄ suis epulādū dedit. Sene. Quid stabula memorē dīri bistonij regis. Bistones em̄ thracie ppli sūt. Hydra cōbusto. De hac pus dixim⁹ ⁊ de acheloo: ⁊ de cornucopie req̄re p tabulā ī fine posita. De anteo lz non male locut⁹ sit supior: ꝺ habe. hercules cū audiret anteū terre filiū magno ac ꝓcero corpe ī libya eē apꝺ lixū oppidū a flumīe mauritanie eiusdē noīe ita vocatū q̄ loc⁹ ātei regia ꝺr: robore ac fortitudīe neminī cedētē: ad eū q̄s domādū perrexit. Erat āte⁹ aspectu roboreq; terribilis: hītabat ī specu exesas vndiq; rupes hñte ⁊ leonū carne vescebat̄. Cubile ei terra erat: null⁹ herꝺ: aut paleis aut ferarū tergoribus strata: sz simplex ac nuda. Palestra oēs supabat: q̄ties aūt mēbra ei⁹ labore defecta eēnt tactu mr̄is: ꝺ est terre recreabāt̄: ac vires resumebat. Erat vniuerse ꝓuincie ifest⁹ ⁊ q̄scūq; terra mari ve eo aduentasse coḡuisset ipie trucidabat. Cū eo igit̄ ꝝgressus hercules ꝺpositū ab ipo cleonei ab illo libye leōis tergoribus ⁊ vnct̄ ꝓ more palestre atq; harena spfis coribus: fessum tandē luctādo ⁊ q̄si semineē anteū terre ꝓstrauit: sed cū mox ꝝfirmatis tactu terre viribus surrexisset: ⁊ acrius q̄ añ certare videretur stupefact⁹ tanto robore hercules rursus illi brachia iniecit. verū ante⁹ non expectatis amplex⁹ hostis

virib⁹ spōte cadebat:plus cōtinuo viriū exipso casu accipiēs. Qua re tandē intellecta: standū est tibi o antee hercules inquit:nō sterneris āplius:nec terre:ꝫ pectori nro fixus herebis:q̄ cū dix sset iuuenez alte sublatū ac telluri sternere se conantē:arctissimo nexū vinculo intra vlnas suas expirare coegit. Lacus cuādri.de hoc vide Liuiū in primo ab vrbe cōdita.ꝛ Virg.in.viij.Enei. Aut perortū vbi supra satis etiā in cōmētarijs vidisti. De apro etiā notissima est narratio.vltim⁹ celū.vel hoc fingit ꝓpter fabulam in cōmētarijs supioꝛib⁹ recitatā. Vel q: colūnas in occidēte fixit sup quas celū incūbere videtur. Narrant plures labores herculis ꝙ ia dicti ab alijs:sed oēs volūt ꝙ labores ꝛ virtutē hercules celū meruisse ꝺ:. Vñ xenophon in eo libello quē de dictis ꝛ factis Socratis memoratu dignis cōposuit:dicit ei in infantia suprema voluptatē ꝛ vtutē habitu muliebri oblatas:q̄ cū vtriusq̄ cohortationē audiuisset:vtutisq̄ arduū iter optatū receptaculū ꝛ letū finē hre didicisset:cōtraq̄ voluptatis aditū valde facilē:sed finē sane amarū:grauib⁹ verbis voluptatē ꝛ nequiciā aspernat⁹ virtutē labores ꝛ sudores in dextrā insecut⁹ est. Vñ ꝛ Cicero in offi. Nāq̄ herculē ꝓdigus dicit:vt est apud xenophōtē:cū primū pubescꝛet: qđ oib⁹a natura ad eligēdū quā viā q̄sq̄ viuēdi sit igressur⁹ datū est:exisse i solitudinē atq̄ ibi sedentē diu secū multūq̄ dubitasse cū duas cerneret vias vnā voluptatis alterā virtutis vtrā ingredi meli⁹esset. Hec Cicero. Et hoc ptēdit auctor noster dicēs. Jte nūc fortes ꝛc. Celsa via sit Virg.in lra pythagoꝛe. Nā via virtutis dextrū petit ardua callē. Difficilēq̄ aditū primū spectātib⁹ offert. Sed requiē prebet fessis in vertice summo. Ubi hoc loco significat postq̄.naz si significaret in quo loco:non recte dixisset vbi ducit:sed quo ducit:sicut apud Horatiū. Dāna tū celeres reparāt celestia lune. Nos vbi decidimus. Ordo igitur ꝛ sensus hic est. Jte nunc fortes cur vos inertes nudatis terga. vbi.i. postq̄ ita est ꝙ celsa.i.ardua ꝛ sublimis via magni exēpli:ducit.i.ducis agit partes. Et est locutio sumpta a militib⁹ quib⁹ turpe est nudare terga fuge.vbi bonū habent ducē qui resistat ꝛ resistēdi exēplū prebeat. Est preterea alia ratio cur turpe sit fugere:qꝛ ingēs victoꝛib⁹ merces ꝓposita est:qꝛ tellus supata donat celum. Quod autē dicit nudatis terga nō parui momenti est:significat em̄ ꝙ nemo in hac pugna q̄ contra vitia ꝛ cōtra mundū geritur:superatur. nisi qui terga per inertiā nudauerit.i.arma que sunt virtutes abiecerit. Fidelis am̄ inquit apls:deus non finit vos tentari vltra id quod potestis.

¶ Finis cōmentarioꝛum Ascensij in quartum libꝛum.

¶ Sequuntur in quintum eiusdem explanatiuncule.

Ubi

Sanct⁹ thomas

¶ Libri quinti.Prosa prima.

Dixerat:orationisq̄ cursum ad alia quædā tractanda & expedienda uertebat.Tū ego recte quidem exhortatio tuaq̄ prorsus auctoritate dignissima:sed quod tu dudum de prouidētia questionem pluribus aliis implicatū esse dixisti:experior. Quæro em̄ an esse aliquid oino: & quidnā esse casum arbitrere? Phi. Tum illa. Festino excludatur liberum arbitriuz. Phia ergo in presenti libꝛo inquirit vtrū casus sit:ꝛ q̄d sit ꝛ inquirit vtrū liberū arbitriū sit:ponēdo argumēta quib⁹ liberū arbitriū cū ꝓuidētia diuina non videtur stare. post hoc ponit falsam solutionē quoꝛundā quā improbat:ꝛ ponit ꝓpriā quā rationib⁹ confirmat et de eternitate determinat:ꝛ alia plura:sicut patebit. Et diuidit iste liber in vndecim partes:qꝛ sex sunt pse ꝛ quinq̄ metra:eiusq̄ partes ꝛ que in ipsis determinant parebūt in ꝓcessu libꝛi. In prima pse determinat de casu.ꝛ primo Boe.tangit acta phie cōmendans eius exhoꝛtationē factā:ꝛ mouet questionē de casu. Scō phia excusat se ab eius determinatione.ꝛ Boe.illā excusationē remouet. Tertio philosophia determinat de casu:secunda ibi. Tum illa festino.tertia ibi. Tum illa moꝛem. Primo dicit philosophia dixerat hec predicta: ꝛ vertebat cursum oꝛationis:idest sermonis:ad tractanda quedam alia atq̄ expediēda:tunc ego Boe.inquā. O phia recta est exhoꝛtatio tua ꝛ prorsus est dignissima autoꝛitate: sed ꝙ tu dudū dixisti sexta prosa.iiij.lib.questionē de prouidētia implicatā esse pluribus alijs.s. questionib⁹ ego experioꝛre.i.realiter:quero em̄ an arbitrere.i.arbitreris casum oino aliq̄d esse sup.in rerū natura:ꝛ quidnam arbitreris esse casum sup.in rerum natura? ¶ No.per hoc ꝙ dī.Boe. dixerat innuit philosophia iam expediuisse que ad sui speculationē spectabant:ꝛ ita determinasse principaleꝛ huius libꝛi intentionē:ꝛ philosophia vertebat cursum oꝛationis.i. oꝛationē currētē:qꝛ oꝛatio phie nō impediebatur ignoꝛātia docentis:nec tarditate discentis.hanc oꝛationē vertebat ad quedā alia tractāda que autem fuerūt illa Boe.nō exprimit:quia foꝛsitan sua opinione nimis erāt desideranda: vel foꝛsitan quantum ad propositū extranea. ¶ No.ꝙ dicit exhoꝛtationē phie fuisse rectam:quia phia hoꝛtatur ad virtutes et ad cōtemptum foꝛtuitoꝛū. talis autem exhoꝛtatio que fit ad bonum prosequendum et ad malum fugiendum recta est:ꝛ dicit exhoꝛtationē philosophie esse dignissimā autoꝛitatez: quia qđ a sapientib⁹ dicitur autoꝛitate sapientis dignū reputatur. ¶ Tum illa festino inquit. Hic philosophia

excusat se de huius opinionis vel questiõis determinatiõe. & Bo. illã excusationẽ remouet. di. pbia inqt
Ego festino absoluere. i. pficere debitũ pmissionis: & apire tibi viã q̃ reuehãris ad patriã: hec aũt q̃ tu
queris de casu etsi p quãuis sũt putilia cognitu. i. cognitiõe. tñ paulisp auersa sũt tramite. i. a via nr̃i p
positi. & di. paulisp. qr nõ sũt totalr auersa: sz aliquãtulũ lucidãt pmissa: & est ver ẽdũ. i. timẽdũ ne tu fa
tigat⁹ deuijs. i. q̃stionib⁹ exneis: nõ possis sufficere ad emetiẽdũ. i. trãseũdũ rectũ iter di. Boe. O pbia
ne illud vereare. i. nõ timeas: qr b̃ fuerit
mihi loco q̃tis agnoscere ea q̃b⁹ maxie
delector: & cũ oẽ lat⁹. i. ois pstãtia tue di
sputatiõis mihi pstiterit fide idubitata
nihil est qđ ãbigat de sequẽtib⁹. ¶ No.
p dicit q̃ via reuehãris patriã: b̃ patriaz
vocat brãtudinẽ quã pr⁹ iuenire docuit
illa aũt p q̃ hõ puenit ad ipam sunt vtu
tes de q̃b⁹ Boe. itẽ debat agere: nõ in b̃
libro: sz in vltimis libris musice sue agẽ
do de musica hũana. itẽtionẽ aũt suã nõ
compleuit: qr a rege Theodorico morte
puẽt⁹ fuit. Tũ illa morem inqt. Hic pbia
determinat de casu soluẽdo pmissas cás
& qõnes. Prio soluit pmã. An casus sit.
Scdo scdaz. Quid sit casus ibi. Vicz igr̃
Prio oñdit q̃d significet p nomẽ casus
ponẽdo opinionẽ quorũdã. s. scdo ipro
batillã opionẽ ibi. Quis eñ. Prio dicit
o Boe. ego gerẽ tibi morem. i. pfirmabo
me volũtati tue: & simł sic est epro
sa. i. sic
icepit: si aliq̃s diffiniat q̃ad nomẽ dicẽs
casũ eẽ euẽtũ pductũ motu temerario. i.
iprouiso: & nulla cõneriõe causarũ: Ego
pbia pfirmo casuz sic oino nihil eẽ: & de
cerno. i. iudico vocẽ prsus eẽ inanẽ pter
significationẽ rei subiecte: sicut hec vox
chimera inanis est. ¶ No. p q̃uis qõ si ẽ
pcedit qõnẽ q̃d ẽ: b̃m p qõ q̃d est q̃rit de
q̃ditate rei: qr q̃d est rei nulli debeł nisi
enti: ñ qõ q̃d ẽ q̃rẽs de qõ q̃d ẽ nois: est
prima cognitio. & iõ ex q̃ q̃d ẽ nois opz sci
re: opz ẽ scire de aliq̃ si ẽ. Propter b̃ pbia
ad q̃rẽdũ de casu vtrũ sit vel nõ sit: acci
pit qõ q̃d est: qõ significat p nomẽ: & dic
Si aliq̃ dicũt casuz eẽ euẽtũ temerariũ si
ne oi cá pductũ: ego video vocẽ casus eẽ
inanem tanq̃ sibi nihil correspõdeat in re. ¶ Quis eñ coercẽte. Hic pbia iprobat opinionẽ istã ostẽ
dens casum nihil eẽ b̃m eã. scdo soluit b̃m rei veritatẽ ibi. Arist. me⁹. Prio ponit vnã rõnẽ. scdo aliã ibi.
Nã nihil. Antiqui dicebãt q̃ casus est euent⁹ temerarius. i. improuisus: cõtra hoc arguit pbia sic. Ubi
cũq̃ oia sunt puisa. ibi nihil est temerariũ: sz oia q̃ sunt puisa sunt puisa a deo: ergo inter ea q̃ sunt nihil
est temerariũ. Hanc rõnez breuiter innuit in littera di. Quis eñ locus vllus põt esse reliquus. i. relict⁹
temeritati. i. improuisioni deo coercente cũcta in ordinem. s. puisam: quasi diceret nullus. Notandũ q̃
Deus. oia a deo sunt puisa: cui⁹ rõ est. Quorũcũq̃ de⁹ est cã oia talia prouisa sunt a deo: sed deus est causa ois
entis: ergo oia entia a deo sunt puisa. Q aũt de⁹ sit causa ois entis prz: qr ab ipso dependet celũ & to
ex nihilo nihil fieri. ta natura: vt prz ex. xij. Metap. ¶ Nã nihil ex nihilo existere. Hic ostẽdit illã rõnem pbantem q̃ casus
nõ põt esse sine omi causa pductus: sicut dicebãt antiqui. & arguit sic. Qđ ẽ ex nihilo nihil est. sz qđ est
ex nulla causa ex nihilo est: ergo qđ ex nulla causa est: nihil est. sed b̃m antiquos casus est ex nulla causa
qr est pductus sine omni pnexione causarũ: ergo casus nihil est. Unde dicit in littera. Vera snia est cui
nemo vnq̃ veterũ refragatus est. i. cõtra dixit. i. ex nihilo nihil existere: q̃q̃ illi antiqui illã ppositionez
ex nihilo nihil existere iecerint. i. posuerint quasi quoddã fundamentũ. nõ de operante principio. s. deo
creatore: qr ille ex nihilo aliq̃d fecit: sed intellexerũt de hoc materiali subiecto. i. de tota natura fundata
in materia: & exponit seipsum di. Hoc est de natura: oim rõnũ. i. de materia que est subiectũ formarũ na
turaliũ. Sed si aliquid oriatur ex nullis causis id videt esse ortũ ex nihilo. sed hoc fieri nequit vt aliq̃d
oriatur ex nihilo: ergo non est possibile casum esse huiusmodi. idest talem qualem pauloante diffini
mus b̃m antiquos: q̃ sit euentus temerarius sine cõnexione causarũ. Quid ergo dicendum est de casu
querit Bo. Est ne nihil in rerũ natura qõ iure possit appellari casus; vel fortuitũ; vel est aliq̃d tametsi

no inqt debitũ, pmissiõis absoluere: uiãq̃ tibi qua
patriã reuehãris apire. Hæc aũt & si putilia cogni
tu, tñ appositi nr̃i tramite paulisp auersa sũt. Ve
rẽdũq̃ est ne deuiis fatigat⁹ ad emetiẽdũ rectũ iter
sufficere nõ possis. B. Ne id iquã, prsus uereare. Nã
qetis mihi loco fuerit ea q̃b⁹ maxie delector agno
scere. Silr cũ oñe disputatiõis tuæ latus idubitata
cõstiterit; nihil de seq̃ntib⁹ ambigat. P. ¶ Tũ illa
morẽ inqt gerẽ tibi; simulq̃ sic exorsa ẽ; si qdẽ iqt:
aliqd euẽtũ temerario motu: nullaq̃ cautarũ cõ
nexiõe, pductũ causũ eẽ diffiniat, nihil oino causũ eẽ
cõfirmo. & p̃ter subiectæ rei significationẽ inanẽ
prsus eẽ uocẽ decerno. Quis eñ coercẽte in ordinẽ
cũcta deo locus eẽ ullus temeritati reliquus põt?
¶ Nã nihil ex nihilo existere uera snia est. cui ne
mo unquã ueterũ refragat⁹ est. q̃q̃ id illi nõ de ope
rãte pricipio: sed de materiali subiecto: hoc est de
oim natura rõnũ, quasi quoddã fũdamẽtũ iecerit
At si nullis ex causis aliqd oriat, id de nihilo or
tum esse uideat. q̃ si hoc fieri neqt, nec casum qdẽ
hmõi eẽ possibile est: qualẽ pauloãte diffiniu im⁹
Boe. quid igit inquã? Nihil ne est q̃d uel casus uel
fortuitum iure appellari queat? An est aliquid
tametsi uulgus lateat; cui ista uocabula conueni

p:o q̄uis lateat vulgus cui ista vocabula cōueniāt. ¶ Notādū q̄ hec ꝓpositio ex nihilo nihil existe/re ē vera in cōparatiōe ad cām pricularē q̄ in sua actiōe p̄supponit materiā: tm̄ in cōparatiōe ad cām vni/uersalē q̄ est cā tot⁹ entis nō est vera. vñ dicim⁹ deū oia creasse ex nihilo ꝛ fide tenem⁹. Sed antiq̄ de/ista mō ꝓductiōis p creationē nō loq̄bant: sz p̄mo mō. vñ Arist. p̄mo physicoꝝ. Impossibile est aliq̄d fieri ex his q̄ nō sunt: in hac em̄ opinione ꝙueniūt oēs q̄ de natura sentiūt. ¶ Aristoteles me⁹ inq̄t in physicis. Hic pbia soluit qōnē de casu. Et p̄mo ostēdit eā eē solutā ab Arist. ꝛ ostēdit modū ei⁹. Scō declarat q̄ ca/sus lz nō habeat cās p se hz tm̄ causas p accidēs ibi. He sunt igit. Primo di. Ari/sto. meus. i. doctrina mea nutrit⁹ et de/dit⁹: diffiniuit casum in physicis. i. in se cūdo physicoꝝ: breui rōne et ꝓpinqua veris. i. veritati. Et q̄rit Boe. Quonā inquā mō? Dicit pbia. Quoties aliquid gerit. i. fit gra cuiu spiaz rei. i. alicui⁹ rei ꝛ aliud obtingit q̄busdam de causis q̄ q̄ intēdebat illud vocabat casus: vt si aliq̄s cā colēdi agri fodiēs humū inue/niat pōdus auri defossum: hec inuētio auri credit fortuito. i. a cāu accidisse: ve/rū p sed talis euētus casualis nō est de nihilo. i. de nulla cā. sicut dicebat diffi/nitio antiquoꝝ. Nā euent⁹ casualis hz ꝓpr̄as causas quarū cōcursus ꝛ inopi/natus ꝛ iprouisus sup. ab eo q̄ aliq̄d fe/cit: cā alterius rei videbit operat⁹ esse casuz. nisi em̄ cultor agri foderet humū q̄ sup. fossio est vna cā inuentionis auri ꝛ nisi eo loci. i. loco: dispositor obruis/set. i. absconderisset pecuniā suā q̄ est alia cā inuentic̄is auri: aurū nō esset inuētū ¶ No. q̄ casus fm Arist. est q̄n aliq̄d fit ꝓpter aliquē finē: vt fossio agri p:o/pter seminātez si aliq̄d aliud euenit er q̄busdā causis p̄ter ꝟ q̄ intēdebat: ꝟ est casus. vt inuētio thesauri casualis est q̄ nō intēdebat a fossore agri. Ex quo pt̄z q̄ inuentio thesauri est casualis: nō ideo q̄ nō p:euisa a deo: sed q:a nō est p̄uisa ab hoīe: ꝛ ita casus nihil est quo ad deū: sz est aliq̄d quo ab hoīem p̄ter cui⁹ in/tentionē ꝛ p̄uisionē euenit. ¶ Hec sunt igit fortuiti cause cōpēdij. Hic ostēdit pbia q̄ casus nō hz cau/sas p se sz p accidēs di. He igit sunt cause fortuiti cō pendij. i. fortuiti euēt⁹ q̄ fortuitū cōpēdiū euenit ex causis obuijs ꝛ ꝙfluentib⁹ nō ex intentiōe gerētis. Nō em̄ ille q̄ aurū obruit: vel q̄ agrū exercuit. i. fodi ītēdit: vt ea pecunia repiret: sz vt dixi p̄ter ītētionē gerēt euenit hūc fodere q̄ ille obruit pecuniā: ꝛ occurrit sup. inuētio pecunie. No. q̄ cā efficiēs nō agit nisi moueat a fine. finis aūt non mouet nisi fm q̄ est in intentiōe ꝛ iō respectu illius effectus q̄ est in intentiōe agēs est cā p se: si aliq̄d ꝙtingat in actiōe p̄ter intentionē agētis illi⁹: agēs est cā p accidēs: ꝛ sic casus. q:a ꝙtingit p̄ter intentionē agētis nō hz cām agentē p se sed p accidēs. ¶ Licet igit diffinire. Hic pbia soluit sc̄am qōnē ostēdendo q̄d sit casus. Cōcludit g̃ diffinitionē ei⁹ ex iā dictis di. Licet igit diffinire casum eē euētū inopinatū ex cau/sis cōfluētib⁹ in his q̄ gerūtur ob aliq̄d aliud. Tūc ostēdit quō effectus casualis cadit ab ordine p:o/uidentie. dictū est em̄ q̄ casus ꝓuenit ex causis ꝙfluentib⁹. Q̄ aūt cause cōfluant: ꝟ ꝓuenit ex ordi/ne ꝓuidentie. vñ dicit. Causas vero ꝙcurrere ꝛ ꝙfluere facit iste ordo sup. fatalis: ꝓcedens ineuitabi/li cōnexione sc̄z causarū: q̄ descendēs sup. ordo de fonte ꝓuidentie cūcta disponit suis tp̄ibus ꝛ locis ¶ Nota q̄ diffinitio casus est bona q:a p eaz casus distinguit ab alijs: p hoc q̄ casus est euētus inopi/natus: excludit effect⁹ necessario eueniēs vel vt frequēter: sicut solē oriri vel hoīem nasci cū q̄nq̄ di/gitis in vna manu: talia nō eueniūt casualiter ꝛ inopinate. p hoc q̄ dr ex cōfluentib⁹ causis excludit casus p̄mo modo dictus: q̄ fm antiquos ponebat ꝓduci ex nulla cōnexione causarū. p hoc aūt q̄ dr in his q̄ gerūtur ob aliquid aliud p hoc excludit a casu casualitas p se: casus em̄ ꝛ fortuna sunt cause per accidens ꝛ fiunt p:eter intentionem agentis.

Ascēsus

Exerat oratioīsq̄ cursum ad alia quedā tractāda ꝛ expediēda vertebat. dixerat recte dicit q:a qui pero:ant. i. finē oīonis faciunt: dicunt in fine dixi: q:a ꝑ pbia materiā acceptā quodā modo finierat sese ad alia vertens: bene dicit auctor ex p̄sona sua. Dixerat sup. pbia: ꝛ cur/sum oīonis: hoc quoq̄ recte dicit. q:a debet oratio nō iente ingredi neq̄ volare: sed currere

ideſt medio modo ſe inter ꝓſam.i.locutionem proꝛſus ſolutam,ꝛ metrum poemaꝫ habere. Implicam eſſe.ſepius implicitam leges q̄ implicatam.ſed neutrum caret auctoꝛitate. Moꝛem geram.i.voluntatis tuis annuā. Eſt,em̄ is moꝛigerans ꝛ motem gerit qui et inſtituꝛum vite ſic gerit vt alteri placeat. Simulq; ſic exoꝛſa eſt:ideſt incepit loqui:venit enim ab exoꝛdio.nō ita; legendum exoꝛta vel exoꝛta vt ſcriptum in quibuſdam inueni. Cetera dilucida ſunt.

Moꝛigerare.

Sanctus thomas

¶ Metrum primum quinti libri.

RVpis achemeniæ ſcopulis ubi uerſa ſequentum
Pectoribus figit ſpicula pugna fugax:
Tigris & Eufrates uno ſe fonte reſoluũt:
Et mox adiunctis diſſociantur aquis.
Si coeant curſumq; iterũ reuocentur in unum:
Confluat alterni quod trahit unda uadi.
Conueniant puppes & uulſi flumine trũci:
Mixtaq; fortuitos implicet unda modos:
Quos tamen ipa uagos terræ decliuia caſus
Gurgitis:& lapſi defluus ordo regit.
Sic quæ permiſſis fluitare uidetur habenis
Fors patitur frenos ip ſaq; lege meat.

RVpis achemenie ſcopulis: ¶ Iſtud eſt p̄mũ metrum iſtius q̄nti q̄ d̄: metrũ eleagiacuz. Et p̄mũ metrũ eſt dactilicũ hexametrũ. Scd̄m eſt anapeſticũ pentha metrũ vl̄ dactilicũ pēthametrũ. In quo pb̄ia oſtēdit quō euentus caſualis ſe hz ad ꝓuidentiā diuinā. ¶ Eſt autez materia exemꝑli: q̄ Tigris ꝛ Eufrates ſunt duo fluuij ab eodē fonte ꝓcedentes:qui poſtea ab inuicē diuiduntur:et ſi iterum cōcurrāt neceſſe eſt naues ꝛ alia q̄ p iſta flumina deferunt ꝓcurrere q̄ quidē ꝓcurſus ꝓuenit inquātū regūtur decurſu iſtoꝝ fluuioꝝ: ꝛ tm̄ eſt p̄ter intentionē iſtoꝝ q̄ regūt naues.eodem mō ꝓcurſus cauſaruz caſualis q̄uis ſit p̄ter intentionē ipſoꝝ agentiū: tm̄ ꝓcurrunt ſm̄ defluxū ordinis fatalis ex regimine ꝓuidentie.ꝛ q̄uis nobis ignorantib⁹ ordinē ꝓuidentie videaꝫ aliq̄d caſuale ꝛ fortuitū: tm̄ in comparatione ad ad deū ſunt oīa ordinaria ꝛ prouiſa. Unde dicit in lr̄a. Tigris ꝛ Eufrates reſoluũt ſeſe vno fonte ſcopulis.i.concauitatibus rupis achemenie.i.montis parthie:vbi ſcz in parthia fugax pugna verſa ſpicula.i.ſagittas figit pectoꝛibus ſequentiū. Eſt em̄ conſuetudo parthoꝝ q̄ fugiendo pugnent ſagittā do a tergo cōtra inſequētes. ꝛ moꝛ.i.poſt paruũ ſpaciũ Tigris ꝛ Eufrates diſſociant adiunctis aq̄s ſup.aliis. ꝛ ſi dicti fluuij iterū coeant.i.cōueniant ꝛ reuocentur in vnū curſum: confluat.i.opz cōfluere aliud q̄d vnda alterni vadi.i.vtriuſq; fluminis trahit.i.ſecum ducit:ꝛ conueniant puppes ꝛ trunci vulſi.i.eradicati flumine.i.per flumē:ꝛ vnda mixta.i.cōfluctus implicet.i.implicabit foꝛtuitos modos:q: vnda faciet concurrere foꝛtuitu naues ꝛ truncos:quos tm̄ vagos caſus.i.caſualis euentus regit ipſa decliuia terre.i.depreſſio terrodans viā fluuio: ꝛ defluus oꝛdo lapſi gurgitis.i.currentis aq̄ regit illos vagos curſus:ꝛ ita eſt de euentu caſuali reſpectu ꝓuidentie. vnde dicit. ſſoꝛs.i.caſus vel foꝛtuna q̄ videtur fluitare permiſſis habenis.i.ſine regimine illa patitur frenos.i.regimina:ꝛ meat.i. tranſit ipſa lege.i.per ipſam legē diuine ꝓuidētie. ¶ Nota q̄ ſcribitur in Geneſi. Tigris ꝛ Eufrates ſunt flumina quoꝝ oꝛtus eſt in paradiſo. Sed Hieronymus auctoꝛitate Saluſt.di.q̄ oꝛtus Tigris et Eufrates.demonſtrātur in armenia.i.in parthia:cui videꝫ Boe.conſentire. Beatus aūt Auguſt.ſup Geñ.ad litteram ſuā contrarietatem concoꝛdat di. Illud cōtingit in iſtis fluminibus q̄d in aliis experimur.ſ.q̄ aliquando abſoꝛbentur a terra ꝛ iterum oꝛiūtur:ꝛ q: hec ſepe poſſunt contingere.ideo de oꝛtu ipſoꝝ fluuioꝝ diuerſa poſſunt dici.quādo enim Moyſes dicit in Geneſi q̄ oriantur in paradiſo poteſt intelligi de prima oꝛigine eoꝝ.ſed q̄ dicitur ab aliis quod alibi oriantur:pōt intelligi de oꝛtu ecoꝝ ſecūdario. ¶ Nota q̄ parthia eſt regio quedam que alio noīe d̄: armenia. Unde dicūtur homines parthi:qui vincūt hoſtes ſuos fugiendo ſagittas a tergo mittendo. ꝛ ſic amoꝛ vincendus eſt fugiendo. Unde poeta dicit. Qua ſpecie martis cedit victoria parthis. Liꝛis ea parte ſimili quoq; vincitur arte. Liꝛis.i.venus que colebatur in cipro. Et pauper henricus. Proſcribas igiꝫ gladijs et fuſtibus ipm̄ ſup.amoꝛem. Et fugiendo fuga q̄ fuga ſola fugat.

Tigris

parthia

Aſcenſio Achemenes.

RVpis achemenie ꝛc. Carmen eſt elegiacū ſicut p̄mū p̄miſſi. Cuius ſententie ſatis bn̄ in ſuperioꝛi cōmento enodate ſunt. Achemenes fuit teſte heroꝺoto libꝛo hiſtoꝛiarū quarto: p̄imus perſarū rex a quo poſtea reges oēs perſe vſq; ad dariū deſcenderūt. Dicitur ergo hic achemenia rupes.i.parthica que eſt in perſia vl̄ in perſide. Nam ꝛ perſis ꝛ parthia parthoꝝ regio denoīatur ꝛ parthia. Qđ aūt eum modū fugiendi:ꝛ q̄ fugā ſimulatā hoſtē inſequētem ſagittis petēdi habeāt:multi docēt. vñ Virg.iij. Geoꝛgicoꝝ. ſſidentēq; fuga parthuz verſiſq; ſagittꝫ ꝛc. Ad cuius imitationē hic dicit verſa ſpicula. Nam ſi verſa non recte adiiciet ſi pugna vitioſum em̄ eēt dicere. Pugna fugax verſa. Duo adiectiua plena non patitur latina lingua ſine cōiunctione media. Oꝛdo igitur eſt. Tigris ꝛ Eufrates reſoluūt ſe vno fonte in ſcopulos rupis achemenie.i.pthie: vbi pugna fugax.ſ.parthoꝝ: figit ſpicula verſa.i.obuerſa in peꝛctoꝛibꝫ ſequentū.i.inſequētium hoſtium.

Parthi.

Dicunt aūt parthi ipſoꝝ lingua.vt docet iuſtinꝰ exules:q: exules venicbāt ex ſcythia oriētali. habēq; ſermonē mixtū ex ſcythico ꝛ medo. Qēs inequitare ꝛ ſagittare magna induſtria docēt liberos ſuos.

Aurí aũt ⁊ argẽti nullus ipſis olim vſus erat niſi in armis. hñt plures vxores ⁊ nulla delicta aut pcã grauiꝰ puniũt q̃ adulteria. Habẽt ⁊ alia iſtituta q̃ nihil ad pñs faciũt. Tigris a velocitate feua ſagitta dicꝰ fluuiꝰ eſt armenie: ſz ſepe i lacꝰ recipit: ⁊ nõnũq̃ occultat. Vñ Seneca i troade. Et q̃ renatũ p:ſus excipiẽs diẽ. Tẽplũ rubẽte tigri iimiſcet freto. Quã aũt apd parthos fir oñdit illud Buccolicũ. aut arari parthꝰ bibet: aut germania tigri. Terre decliuia. i. decliuitas. Sors patit frenos. Legit ⁊ quidẽ melius fors. i. fortuna vel casus.

¶ Proſa ſecunda quinti libri.

Nimaduerto iquã: idq; utĩ tu dicis itaeẽ cõſentio. Sed i hac hærẽtiũ ſibi ſerie cauſa rũ eſt ne ulla nr̃i arbitrii libertas: an ipſos quoq; humanoꝝ motꝰ aiorũ fatalis catena cõſtringit? Phi. Eſt inquit. neq; em̃ fuerit ulla rõnalis natura quin eidẽ libertas aſſit arbitrii. Nam qd ratione uti naturaliter poteſt: id habet iudiciũ quo quodq; diſcernat. per ſe igit fugiẽda optãdaue dignoſcit. Quod uero qs optãdũ iudicat eẽ: petit. refugit uero qd æſtimat eẽ fugiẽdũ. Quare q̃b ꝰ ieſt rõ illis etiã ineſt uolẽdi nolẽdiq; libertas. ¶ Sed hãc nõ in oibꝰ æquã eẽ cõſtituo. nã ſupernis diuiniſq; ſubſtãtiis & pſpicax iudiciũ et icorrupta uolũtas et efficax optatoꝝ pſto eſt ptãs. Hũanas uero aias liberiores qdẽ eẽ neceſſe eſt: cũ i mẽtis diuinæ ſpeculatiõe ſe cõſeruãt: minꝰ uero cũ dilabunt ad corpa minuſq; etiã cũ terrenis artubꝰ caligant: extrema uero ẽ ſeruitꝰ cũ uitiis deditæ rõnis ꝓpriæ poſſeſſiõe cecidere. Nã ubi oculos a ſũmæ luce ueritatis ad iferiora & tenebroſa deiecerit: mox iſcitiæ nube caligant: pniciosis turbant affectibꝰ. Quibꝰ accedẽdo cõſentiẽdoq; quã iuexere ſibi adiuuãt ſeruitutem: & ſunt quodãmodo ꝓpria libertate captiuæ

¶ Quæ tamẽ ille ab æterno cuncta pſpiciens pro-

¶ Proſa ſecũda quinti libri.

Nimaduerto iquã. Hic incipit ſcda pſa hui⁹ qnti in qua incipit determinare de ꝓuidẽtia liberi arbitrij ad ꝓuidẽtiã diuinã. Et pmo querit an liberũ arbitriuz poſſit ſtare cũ ꝓuidẽtia diuina. Et pbia pbat liberuz arbitriũ eſſe. Scdo oſtẽd t quõ diuerſificatur in diuerſis. Et tertio oſtẽdit actꝰ liberi arbitrij cadere ſub ꝓuidẽtia diuina. Scda ibi. Sed hãc. Tertia ibi. Que tm̃. Primo dicit. Nimaduerto inquã. i. cognoſco quõ caſus ſtat cũ ꝓuidẽtia: ita cõſentio ſicut dixiſti. Et querit Boe. Eſt ne vlla libertas arbitrij in hac ſerie cauſarũ ſibi herentium: aut fatalis catena. i. fatal⁹ neceſſitas: ꝑſtrigit motꝰ. i. affectꝰ hũanoꝝ aiorũ. Tũc pbia ꝓbat liberuz arbitriũ eſſe dicẽs. Libertas arbitrij eſt nõ obſtãte pdicta cõnexiõe cauſarũ: neq; em̃ fuerit. i. eſſe poterit vlla rõnalis creatura: q̃ libertas arbitrij eidẽ aſſit. ⁊ accipit natura large ꝓ omni illo qõ hz cognitionẽ intellectiuã. ꝓbat aũt q̃ omni nature rõnali inſit libex arbitriũ dicẽs. Illud qõ põt naturaliter vti rõne hoc hz iudiciuz quo diſcernat: vnũquodq; igit ꝑ ſe dignoſcit. i. diſcernit fugiẽda et optãda. Qõ aũt qs iudicat optãdũ id petit. i. ꝓſequit ⁊ refugit illud qõ eſtimat eſſe fugiendũ. quare q̃bus ineſt rõ illis ineſt libertas volẽdi ⁊ nolẽdi: põt ergo ratio ſic cõformari. Omne qõ põt vti ratiõe habet iudiciũ cognoſcẽdi fugiẽda ⁊ optãda: ſz qõ quiſq; iudicat optãdũ ꝓſeq̃tur: ⁊ qõ iudicat fugiẽdũ hoc refugit: ḡoẽ qõ põt vti rõne habet libertatẽ volẽdi ⁊ nolẽdi. Hic no. q̃ dic illõ qõ vtit rõne hz iudiciũ q̃ diſcernat vnũqõq;. ꝟ dic ad dr̃iaz iudi

cij naturalis qõ eſt in brutis: q̃ nõ iudicat vnũqõq; agendũ. ſz aliqõ ꝓiculare: ſicut ouis nõ iudicat de quo ibz fugiẽdo: ſz tm̃ de lupo: ⁊ apes nõ hñt iduſtriã ad faciẽdũ aliqõ opꝰ: niſi ad fauos melliſ: ſz iudiciũ rõnis eſt de q̃libz q̃ agunt. Hic no. q̃ dic hñs rõnis iudiciũ p ſe iudicat ꝓſequẽdũ vel fugiẽdũ. ſz cm̃ brута quodãmõ cognoſcãt fugiẽda vel ꝓſequẽda nõ tm̃ p ſe. q: nõ ſunt cã iudicij. hõ aũt nõ ſolũ cognoſcit finẽ ⁊ ordinata in finẽ: ſz cognoſcit ea vniuerſalr̃ vel p modũ collatiõis. vel p modũ ſyllogiſticũ: etiã hõ ſuũ iudiciũ iudicat ⁊ diſcernit: quia intellectꝰ eſt virtus ꝺuerſa ſupra ſe. Hic oñdit pbia quõ liberũ arbitriũ diuerſificat in diuerſis. ſ. in angelis ⁊ hoibꝰ dicẽs: hanc. ſ. libertatẽ arbitrij nõ cõſtituo eſſe equã. i. equalẽ in oibꝰ. q: maior eſt in ſubſtãtijs diuinis q̃ in hoibꝰ. Nã ſupnis ⁊ diuinis ſubſtãtijs ineſt pſpicax iudiciũ. i infallibile iudiciũ: ⁊ ineſt eis incorrupta volũtas. i. inflexibilis ad malũ: ⁊ in eis eſt preſto. i. parata et efficax ptãs optatoꝝ: q: nõ eſt in eis ipedimentũ executionis. hũanas vo aias neceſſe eſt eſſe liberiores qñ cõſeruãt ſe in ſpeculatione diuine mentis. minꝰ vo libere ſunt cũ dilabunt. ad corpora. i. ad curã rerũ corporaliũ: ⁊ adhuc minꝰ libere ſunt cũ religant terrenis artubꝰ. i. affectibꝰ q̃bꝰ minꝰ reſiſtere pñt paſſiõibꝰ inſurgentibꝰ. Extrema vo. i. maxima eſt ſeruitꝰ aiarũ: qñ dedite vitijs cecidерint a poſſeſſiõe ꝓpe rõnis qua regi. i. dirigi debeãt i agẽdo. Nã vbi. i. poſtq̃ aie deiecerit oculos rõnis et itellectꝰ a luce ſũme veritatis ad iferiora ⁊ tenebroſa. i. ad terrena ⁊ carnalia mox caligant. i. obſcurant nube ſcitie. i. ignorãtie: ⁊ tũ bant pniciosis affectibꝰ. i. paſſiõibꝰ: q̃bꝰ accedẽdo ⁊ conſentiẽdo adiuuãt. i. augmẽtãt fuiturẽ quã ſibi iuexere. i. iduxerũt. ⁊ aie vitioſoꝝ ſunt q̃dãmõ captiue ꝓpa libertate. ¶ Notan-

dum ꝙ liberū arbitriū est libertas iudicādi et exequēdi res: vel ꝑm Boe. sup prio periarmenias liber arbitriū est de volūtate iudiciū ai nullo extrinseco aut violēter cogēte: aut violēter impedīte: nullo cogē te ad faciēdū qđ displicet: nullo impediēte ꝙ nō fiat qđ placet. ¶ Notādū ꝙ liberū arbitriū in duob⁹ cōsistit ⁊ in libertate iudicādi et in libertate exequēdi indicata. Primū. s. libertatē iudicādi impedit ignorantia sz libertatē exequēdi impedit impotētia executiōis ⁊ corruptio volūtatis: qñq; em̄ possum⁹ bonum pficere: tñ volūtate corrupta vitio

nō perficim⁹. in substātijs autē separatis nō est ignorātia iudicādi: nec impotētia p̄ficiēdi: nec corruptio voluntatis: ergo in eis est maxima libertas arbitrij. Intelligentie em̄ in nullo fallunt: ergo habēt speculativam iudiciū: ⁊ nūq; volūt nisi bonū. g̃ in eis est corrupta volūtas: et pñt pficere q̄cq̄d̄ desiderāt: g̃ in eis est efficax ptās optatoꝝ. ¶ No. ꝙ q̄dā dixerūt fuisse de ītētiōe platōis aias humanas simul cē creatas in celo: ⁊ postea descēdere i corpa ⁊ i eis detineri tāq; in vīculis. ꝑm illos gradus libtatis aiaꝝ humanarū quas ponit in littera sic distinguunt. s. ꝙ aie cū sint in celo create in cōtēplatione diuine mētis: sunt maxime libere: cū aūt iam sint colligate corpori⁹ adhuc sunt min⁹ libere: sed minima libertas est i eis qñ subdunt vitijs. Ista tñ expositio nō tenet ꝑm veritatē: iō aliter exponit ꝙ illas aias necesse est cē liberiores q̄ cōtēplatiōi diuine huiūt: vt aie vtuosoꝝ cōtēplatiuoꝝ q̄ conuersatio i celis est. Ille aūt sunt min⁹ libere q̄ dilabunt ad tpalia. i. q̄ descendūt ad curā rerū tpaliū. sicut sunt practici q̄ negociant circa bona tpalia ad cōez vtilitatē dispēsando: adhuc min⁹ libere sūt aie q̄ terrene artib⁹ colligant. i. q̄ descēdūt ad curādū ppriū corp⁹ ⁊ ppriā vtilitatē. minime aūt libere sunt q̄ subdite vitijs rōnē amittunt vitiosus em̄ nō vni⁹ tm̄ dñi est hu⁹sz tot dñoꝝ quot vitioꝝ ꝑm Aug. ¶ Que tñ ille. Hic oñdit pbia quō act⁹ liberi arbitrij cadūt sub prouidētia diuina: q: ppter h ꝙ diuia cognitio se extēdit ad oia dicta quoad diuersos g̃dus libertat⁹: ⁊ q̄ad oēs act⁹ i de pueniētes: cernit ille intuit⁹ prouidētie diuine cūcta spicies: ⁊ q̄q̄ p̄destinata disponit suis meritis: reddēdo bonis bona: ⁊ malis mala: ⁊ h cōfirmat autoritate greca que sonat in latino. Oia videt deus ⁊ oia audit. vel ꝑm alios sonat. Deꝰ illustrat oia clarius q̄ sol. ¶ No. ꝙ sz diuina prouidētia ab eterno oia spexerit: nō tñ ppter hoc necessitat liberum arbitriū ad faciendū bonū vel malū: q: ꝑm Arist. iij Ethi. Homo est dñs suarū operationū a pncipio vsq; ad finez. Et ergo ꝑm merita operationū liberi arbitrij recipit penam vel premium.

Ascensi⁹

Animaduerto iquā. Aiaduerto. i. ꝓsidero quasi aim ad id vt⁹ ⁊ applico. Sz i hac hērētiū de libertate arbitrij nō solū apd̄ theologos nr̄os: sz ēt apd̄ veteres pbos magna semp fuit disputatio. Vñ aulus gel. li. vj. c. ij. Fatū iqt. Chrysipp⁹ stoice pnceps pbie sic diffinit. Fatū est sempiterna q̄dā ⁊ ideclinabilis series rerū ⁊ catenas voluēs semetipas sese ⁊ implicās p eternos dhe ordines: er q̄b⁹ apta pnexaq; ē. Aliaꝝ āt opionū disciplinarūq; autores huic diffinitiōi ita obstrepūt Si chrysipp⁹ iqūt fato putat oia moueri ac regi nec decliari trāscēdiq; posse agmina fati: ⁊ volumina pcta q̄q̄ hoim ⁊ delicta nō subsistēda neq; odicēda sūt ipis volūtatibusq; eoꝝ: sz necessitati cuidā ⁊ instātie q̄ oīa er fato: oīumq; rerū dña ⁊ arbitra p quā necesse sit fieri q̄cq̄d futurū ē. Et pterea nocētiū penas legib⁹ iniq̄ pstitutas si hoies ad maleficia nō spōte veniūt: sz fato trahūt. Cōtra ea chrysipp⁹ tenuit mlta ⁊ argute disserit q̄ sup ea scp̄sit. sñia hmōi ē. Qđ q̄q̄ ita sit iqt vt rōne pncipali q̄dā necessario coacta atq; pnexa fuit fato: igeni⁹ tñ ipa mētiū nr̄aꝝ pinde sūt fato obnoxia: vt ppetas eoꝝ ē ipa ⁊ q̄litas. Nā si sūt p naturā pmit⁹ saluberiter vtiliterq; fctā oēz illā vim q̄ de fato extrisec⁹ igruit ioffensi⁹ tractabiliusq; trās mittūt. Si vo sūt asperā ⁊ iniq̄ta ⁊ rudia nullisq; artiū bonarū admiculis fulta: ⁊ si quo siue nullo fatal cōmodi ꝓsilitu vigeant: sua tñ leuitate ⁊ voluntario ipetu i assidua delicta ⁊ i errores ruūt. Idq; ipm vt ea rōne fiat natalis illa ⁊ necessaria rerū ꝓna efficit q̄ fatū vocat. Est em̄ i g̃ne ipo q̄si fatale ⁊ ꝓns vt mala igētia pcris ⁊ erroribꝰ nō vacēt. Hui⁹ deinde rei exēplo nō hercule nimis aliene neq; illepide vtit Sicut inqt lapidē cylindrū si p spacia terre pna atq; diruta iacias: cāz q̄dē ei ⁊ initiū pcipitātie feceris. mox tñ ille pceps voluit. nō q: id iā facis: sed qm̄ ita sese modus ei⁹ ⁊ formevolubilitas hz. Sic ordo ⁊ rō ⁊ necessitas fati g̃na ipa ⁊ pncipia causarū mouet: ipet⁹ vo cōsilioꝝ mētiūq; nr̄aꝝ actiōesq; ipas: volūtas cuiusq; ppria ⁊ aioꝝ ingenia moderant. Infert deide verba hec his q̄ dixi cōgruentia. Quāobrē a a pythagoricis sic or. Nosces hoies spōtaneas haurire calamitates q̄si detrimēta singulis a seipis fiāt ⁊ suo ipetu delinquāt ⁊ in icōmoda ruāt sua volūtate atq; ppositō. Propterea negat oportere fieri audiriq; hoies aut nequā aut ignauos ⁊ nocētes ⁊ audaces: q̄ quū in culpa ⁊ maleficio reuicti sunt: pfugiūt ad fati necessitatē tanq̄ inquā in aliq̄ sani asylū: ⁊ q̄ pessume fecerūt ea nō sue temeritati: sz fato esse attribuēda dicūt. Primꝰ aūt hō ⁊ sapiētissim⁹ ⁊ antiq̄ssim⁹ poetarū dixit in hisce vsib⁹: hei mihi q̄d dānat mortales numina celi. Esse aiūt etem̄ p nos mala: cū tñ ipis Vecordi pter fatū sint mente dolores. Itaq;. D. Cic. in lib. quē de fato scp̄sit quū questionē istā diceret obscurissimā cē ⁊ implicatissimā. Chrysippū q̄q; pbm nō expedisse se in ea refert his vbis. Chrysipp⁹ estuās laborāsq; quonā pacto expli cet ⁊ fato oia fieri ⁊ cē al. q̄d in nobis inricat h mō ⁊c. Aulus gel. vbi supra. Sed ad autorē reuertor. Est ne inqt. Meli⁹ reposite legas sic. Est inqt. Neq; ⁊c. Quo q̄cq; discernat. q̄cq; legēdū est nō q̄. Nō em̄ addit substātiuū sz q̄ adiectiuū est sicut q̄d: aliq̄d ⁊ filia: ⁊ ita substātiuū desiderāt: q̄cq; aūt q̄d aliquid ⁊ filia sine substātiuo ponunt: aut substātiuū in grō regūt. Supplent em̄ vicē substātiuoꝝ. Artubus a noiatiuo artus per u scribit: q: artibus a noiatiuo artes declinatur. Cetera patent.

¶ Metrum secundum quinti libri.

TVro clarum lumine phœbum
Melliflui canit oris Homerus.
Qui tamen intima uiscera terræ
Non ualet aut pelagi radiorum
Infirma prorumpere luce.
Haud sic magni conditor orbis
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terræ mole resistunt.
Non nox atris nubibus obstat.
Quæ sint: quæ fuerint: ueniuntq;
Vno mentis cernat in ictu:
Quem quia respicit omnia solus:
Verum possis dicere solem.

¶ Prosa tertia quinti libri.

TVm ego en inquã difficiliori rursus ãbiguitate cõfundor. Phi. Quenãinqt ista est: iam em̃ quibus cõturbare coniecto. B. ¶ Nimiũ inquã aduersari ac repugnare uidet prænoscere uniuersa deũ: & eẽ ullũ libertatis arbitriũ. Nã si cuncta ꝓspicit de⁹ neq; falli ullo mõ põt euenire necesse est qđ ꝓuidentia futurũ esse præuiderit. Quare si ab æterno nõ facta hoim modo: sed etiã cõsilia uolũtatesq; prænoscit: nulla erit arbitriũ: qđ autẽ repugnat ꝓbat. Nã si deus ꝓspicit cuncta neq; ullo modo falli potest: necesse est euenire illud qđ ꝓuidentia ꝓuiderit esse futurũ: qđ si non eueniret falleretur ꝓuidẽtia. quare si ab eterno nõ modo. i. non em̃: facta hominũ: sed etiã consilia & volũtates ꝓnoscit: nulla erit libertas arbitrijs sed oĩa euenirent ex necessitate. Q; autẽ deus sua ꝓuidentia omnia ꝓnoscat declarat. Neq; enim poterit existere aliquod factũ vel aliqua voluntas: nisi quam ꝓsenserit. i. ꝓsciuerit ꝓuidentia diuina nescia. i. nõ potens falli; nec possunt aliter euenire q;

Vrũ clarũ lumine phębũ. Istud est metrũ secũdũ huiꝰ quinti qđ dr archiloicũ ab ĩuento re: dactilicũ a pede ꝑdominãte in quo pbia cõmẽd at excellẽtiã diuine cognitiõis i cõparatione ad solẽ materialẽ di. homerus oris melliflui. i. dulcis eloquẽtie canit. i. describit phębũ. i. solẽ clarũ puro lumine. forsan em̃ homerus fecit libr̃ũ de claritate solis: qui. s. sol non ualet ꝓrũpere. i. penetrare intima uiscera. i. ꝓfunda terre & pelagi. i. maris ifirma. i. debili luce radior̃ũ; haud sic. i. nõsic hz se cõdito: magni orbis. s. deꝰ. sed ipe sua cognitiõe penetrat oĩa: cũ nihil possit ipm̃ latere huic. s. cõditori tuenti. i. respicienti cũcta ex alto. i. celo terre sibi resistunt nulla mole. i. magnitudine sicut obsistũt radij solis: nec etiã nox obscura obstat sibi atris nubibus: imo in uno ictu mẽtis. i. in uno mẽtali intuitu cernit q̃ sunt: quantũ ad ꝓsentia: q̃ fuerũt: quantũ ad ꝓterita. q̃ ueniũt: quãtũ ad futura. quẽ. s. conditor: ẽ: q; respicit oĩa solus: tu possis dicere verum solem.

¶ No. licz deus oĩa cognoscẽdo ꝓuideat etiã illa: q̃ fiũt ex libero arbitrio: uoluit tm̃ quasdã creaturas esse liberi arbitrij: q; hoc magis decet diuinã bonitatẽ. sicut em̃ meliꝰ & nobiliꝰ est regnum in quo nõ tm̃ seruit regi a seruis: sed etiã a liberis q̃ vbi tm̃ seruit a seruis: sic meliꝰ erit regnũ dei & decẽtius. ex hoc q̃ sunt alique creature libere seruiẽtes: sicut hõ & angelus: q̃ si essent sole creature seruiliter operãtes: cuiusmodi sunt oẽs creature ꝓter hoiem & angelũ que ex determinatiõe nature necessitant ad sua opera. Ascensius.

Quro clarũ &c. Carmẽ iã sepe descriptũ est. vult aũt ostẽdere deũ dici ꝓprie solẽ. Cũ em̃ sol interpretet solus oĩa lustrans: & multa sint q̃ naturalis sol nõ penetret: licz dicat. iiij. Enei. Sol qui terrarũ flãmis opa oĩa lustras. hns est solũ deũ cui nihil est abscõditum: & q̃ solus oĩa lustrat vtre verũ solẽ dici. Quinetiã Plinius & Macrobius solẽ solũ deũ esse putãt: & ci oĩa numina cõtribuũt; s nihil ad hsens negociũ facit: cui sat fit ostẽdisse deũ solũ cũcta videre: nõ solũ naturalẽ. Deꝰ sol

Vm ego en inquam difficiliori rursus. Hic incipit tertia ꝓsa huius in qua Boe. obijcit contra ꝑdicta ostẽdens non posse simul stare ꝓuidentiã & liberũ arbitriũ. Et primo ꝓmittit q̃ dicta possint habere dubitationẽ. Scõo ponit rationes dubitationis: ibi. Nimiũ inquã. Primo dicit. Tũ ꝓ tunc finit. Dicit pbia. Ego Boetius inquã. O pbia rursus ego cõfundor difficiliori ambiguitate: & querit pbia. Quenã est ista ambiguitas. iã em̃ cõiecto. i. iudico quib⁹ cõturbare. i. perturbaris. ¶ Notandũ q̃ cõiectare est ex aliquib⁹ signis aliq̃d putare. Et sic pbia cõiectat per locũ a cõiter accidẽtib⁹ dubitationem Boe. quia cõmuniter quicũq; loquebãtur de prouidẽtia & libero arbitrio dubitant de cõpossibilitate eor. ¶ Nimiũ inquam. Hic Boe. exprimit suam dubitationẽ ostẽdens prouidentiã & liberum arbitriũ esse incõpossibilia. Primo facit hoc. Scõo excludit quasdã vias quibus aliqui conabãtur defendere prouidentiã: ibi. Quid igitur. Ad probandũ ergo impossibilitatẽ predictor̃ ponit tres rationes. secũda ibi. Ad hec. tertia ibi. Postremo. Primo ponit primã rationẽ. Scõo excludit quandã solutionem eius: ibi. Neq; em̃ vel factũ est aliud. Primo dicit. Nimiũ videtur aduersari & repugnare deũ prenoscere vniuersa & esse vllum libertatis arbitriũ: qđ autẽ repugnat probat. Nã si deus ꝓspicit cuncta neq; vllo modo falli potest: necesse est euenire illud qđ ꝓuidentia preuiderit esse futurũ: qđ si non eueniret falleretur prouidẽtia. quare si ab eterno nõ modo. i. non em̃: facta hominũ: sed etiã consilia & volũtates prenoscit: nulla erit libertas arbitrijs sed oĩa euenirent ex necessitate. Q; autẽ deus sua ꝓuidentia omnia prenoscat declarat. Neq; enim poterit existere aliquod factũ vel aliqua voluntas: nisi quam presenserit. i. prescierit ꝓuidentia diuina nescia. i. nõ potens falli; nec possunt aliter euenire q̃ Sanctꝰ thomas

100

trii libertas. Neq; em̃ uel factũ aliud nullũ: uel q̃li
bet exiſtere poterit uolũtas: niſi quã neſcia falli ꝓ
uidẽtia diuina præſenferit. Nã ſi aliorſum q̃ ꝓui-
ſa ſunt detorq̃ri ualẽt: nõ iã erit futurũ firma præ
ſciẽtia: ſed opinio potiꝰ incerta: qđ de deo crede-
re nefas iudico. ¶ Neq; em̃ illã ꝓbo rõnẽ: qua ſe
quidã credũt hũc quæſtõis nodũ poſſe diſſoluere.
Aiũt em̃ nõn ideo quid eſſe eũturũ: qm̃ id ꝓuidẽ
tia futurũ eſſe proſpexit: ſed ecõtrario potius. qm̃
quod futurũ eſt: id diuinã prouidẽtiã latere non
poſſit: eoq; mõ neceſſariũ eſt hoc in cõtrariã relabi
partẽ. Neq; em̃ neceſſe eſt cõtingere q̃ ꝓuident: ſed
neceſſe eſt q̃ futura ſunt ꝓuideri. ¶ Quaſi uero q̃
cuiuſq; rei cã ſit p̃ſciẽtia: ne futurorũ neceſſitas ſit
an futuroꝝ neceſſitas cã ꝓuidẽtiæ laboret? ac nõ il
lud demonſtrare nitamur quoq; mõ ſe habeat or-
do cãrũ: neceſſariũ eẽ euẽtũ præſcitarũ rerũ: etiã ſi
præſciẽtia futuris rebꝰ euentiẽdi neceſſitatẽ nõ ui-
deatur iferre: etenim ſi quiſpiã ſedeat opinionẽ q̃
eum ſedere cõiectat uerã eſſe neceſſe eſt: atq; ecõuer
ſo rurſus ſi de quopiã uera ſit opinio qm̃ ſedet eũ
ſedere neceſſe eſt. In utroq; igitur neceſſitas ieſt. In
hoc qdẽ ſedẽdi: at uero in altero ueritatis. Sed nõ
iccirco q̃ſq; ſedet qm̃ uera eſt opinio: ſed hæc potiꝰ
uera ẽ qm̃ quẽpiã ſedere p̃ceſſit. Ita cũ cã ueritatis
ex altera parte ꝓcedat ineſt tñ cõis i utraq; neceſſi-
tas. Silia de ꝓuidẽtia futuri ſq; rebꝰ rõcinari patet.

preuiſa ſunt. nã ſi valẽt detorqueri aliorſum. ſ. vt aliter eueniãt q̃ p̃uiſa ſunt nõ erit iam firma preſciẽtia dei: ſed potiꝰ erit incerta opinio. qđ iudico nefas credere de deo. ¶ No. q̃ ex lra ſic format ratio. Illa q̃ prouidẽtur infallibiliter de neceſſitate eueniũt: ſed oia ꝓuident a deo infallibiliter: ergo oia de neceſſitate eueniũt: ⁊ ſic perit libertas arbitrũ. ¶ Nota q̃ ſciẽtia dei non eſt opinio: q: opinio eſt eorũ q̃ ſic et aliter ſe poſſunt ḣabere. ex primo poſteriorũ. Sciẽtia aũt dei eſt eorũ q̃ nõ poſſunt ſe aliter ḣabere: ergo ſciẽtia dei nõ eſt dicẽda opinio. ¶ Neq; em̃ illam probo rationẽ. Hic pꝺia excludit quandã reſpõſionẽ q̃ poſſet dari ad predictã rationẽ. ⁊ prio ponit eam. ſcõo eã excludit ibi. Quaſi vo. Prio di. Neq; em̃ ꝓbo. i. approbo illã rõnẽ. i. eſt rhſionẽ qua quidam credũt poſſe diſſoluere nodũ. i. difficultatẽ queſtiõis. Aiũt em̃ nõ ideo quid venturũ q̃m prouidẽtia ꝓ ſpexerit illud eſſe futurũ. ſed venturum potius ecõtrario. i. ecõuerſo q̃m qđ futurũ eſt illud nõ poſſe latere ꝓuidentiã di uinã. q. d. euentus rei eſt cauſa p̃ſcientie ⁊ nõ ecõuerſo: ⁊ ideo er euẽtu debet concludi neceſſitas preſciẽtie nõ econuerſo ſm eos: ⁊ iſto modo neceſſariũ eſt ḣoc qđ cõcludit de euẽtu relabi in cõtrariam partẽ. ſ. vt qđ cõcludit de euẽtu ḣoc ꝓcludatur de preſcientia. Neq; em̃ neceſſe eſt cõtingere que prouideãtur ſm eos: ſed ea que futura ſunt neceſſe eſt prouideri. ¶ Notandum q̃ prior ratio pretẽdebat q̃ omnia futura de neceſſitate eueniũt: quia deus futura infallibiliter preuidet reſponſio autem quorundam dicit contrarium. Dicit em̃ nõ ideo quia deus preuidet futura neceſſario eueniunt: ſed q: futura ſunt ideo deꝰ ea p̃uidet. ¶ Quaſi vo que cuiuſq; rei cauſa ſit preſciẽtia. Hic excludit iſtã reſponſionẽ di. iſta reſponſio ꝓcedit quaſi laborarẽt queren do cuiꝰ rei cã ſit preſciẽtia: vtrũ ſit cauſa neceſſitatis futuroꝝ vel vtrũ neceſſitas futuroꝝ ſit cauſa prouidẽtie: ſed nos nitamur. i. laboramus ḣoc demõſtrare. ſ. neceſſariũ eſſe: euẽtũ rerũ p̃ſcitarũ quoquo mõ. i. quocunq; mõ ſe ḣabeat ordo cauſarũ. Etſi ꝓ q̃uis p̃ſciẽtia nõ videat inferre neceſſitatẽ euentiẽdi rebꝰ futuris qđ declarat exẽplo: di. Si aliquis ſedeat neceſſe eſt opinionẽ eſſe veram que cõiectat eum ſedere: et econuerſo. ſi de aliquo vera ſit opinio: quia ſedet: neceſſe eſt eum ſedere igitur in vtroq;: ſcilicet in opinione et ſedente eſt neceſſitas in ḣoc ſcz in ſedente eſt neceſſitas ſedendi: in altero ſcilz in opinione eſt neceſſitas veritatis: ſed non iccirco quiſq; ſedet ſup. caſualiter: quoniaz vera eſt opinio: quia veritas opinionis non eſt cauſa ſeſſionis: ſed ḣec ſcz opinio potius eſt vera: quoniã preceſſit quẽpiaz id eſt aliquem ſedere. et ita cum cauſa veritatis ex altera parte precedit: tamen in vtroq; eſt cõmunis neceſſitas. ⁊ eodem modo contingit arguere de prouidentia ⁊ de ḣis que prouidẽtur. Unde dicit patet id eſt manifeſtum eſt ratiocinari de prouidentia et de rebus futuris. Nam ⁊ ſi pro q̃uis iccirco prouidẽtur: quoniã futura ſunt: non tamen ideo eueniunt: quoniaz prouidentur nihilominus tamen neceſſe eſt a deo vel ventura prouideri vel prouiſa euenire. ita q̃ vtriq; parti ineſt neceſſitas! q̃uis alteri caſualitas quod ſolum ſatis eſt. i. ſufficit ad perimendã libertatem arbitrij. ¶ Notandũ q̃ reſponſio iſta quã innuit in littera videtur fuiſſe ipſius Origenis qui ſupra epiſtolaz ad romanos ſic dicit. Non propterea aliquid erit: quia illud deus ſcit futurum ſed quia futurum eſt: ideo ſcitur a deo anteq̃ fiat: quod tamẽ poteſt intelligi dupliciter. Uno modo q̃ euentus rei ſit cauſa preſcientie ſm rationẽ conſequẽtie. et ſic reſponſio eſt vera. Alio modo põt intelligi q̃ euẽtus rei ſit cauſa preſciẽtie ſm exiſtentiã; et ſic eſt falſa:

et hoc mō improbat hic a Boe. Primo ergo ostēdit Boe. q̄ ista rnsio nō est ad ppositū. Scdo ostēdit q̄ icludit veritatē: ibi. ¶ Jā vero q̄ pposterū est. Dic pbia ondit q̄ ista rnsio includit falsitatē. q: ponit peruersum: vt euētus rerū tpaliū dicat esse cā eterne pscientie. qđ dicitur in ista respōsione. Vñ subdit. Quid est aliud arbitrari deū ideo puidere, futura qm̄ sunt euētura: q̄ putare q̄ olim acciderūt. i. ipsa futura esse causaz summe puidētie: q. d. nihil est aliud dicere. ¶ No. q̄ nullū tēpozale est cā eterni: sz pōs ecōuerso. Indigniꝰ em̄ nō est cā dignioris: eo q̄ cā dignioz est effectu. tpale autez est indignius eterno: sicut corruptibile incorruptibili ergo ꝛc. ¶ Ad hec sicuti cū qđ. Dic ponit scdam rnsionē ad pbandū scdam cōclusionē dicens. Ad hec supple predicta addēda est hec rō: sicuti cū scio esse qđ. i. aliqd necesse est ipm esse. ita cū noui qđ futuruz necesse est idipm esse futurū: sic igit fit. i. cōtingit: vt euentus rei p̄scite nequeat euitari. ¶ Notādū q̄ rō sic pōt formari. Sicut se hz sciētia respectu scibilis pntis: sic pscientia respectu effectꝰ futuri: sed cū scio in pntī aliqd eē: necesse est ipm eē: g̃ cū pscitur aliqd futurū eē: necesse est ipm esse: sed deꝰ pscit oīa futura: g̃ necessario euenīūt. ꝛ sic iterum tollit libertas arbitrij. ¶ Postremo si qđ aliqs. Dic ponit tertiā rōnē ad idem dicens. Si qs existimet aliqd esse aliorsum. i. aliter q̄ res se habeat: illud non mō. i. nō tm̄: nō est scia: sz est fallax opinio lōge diuersa a veritate scie. Quare si aliqd ita futurū est: vt eiꝰ euētus non fit certꝰ ꝛ necessariꝰ: quō illud poterit pscirī euēturū: q. d. nullo mō. Cuius rationē assignat dicens. Sicut ipa scia est ipermixta falsitati. sic illud qđ ꝓcipitur ab ea nō pōt aliter esse q̄ concipitur: qz si posset aliter se habere tūc sciētia posset esse falsa. Vnde subdit. ista est causa quare scia careat mendacio: q: necesse est vnāquāq; rem ita se habere: sicut scientia cōprehendit eam se hr̄e. ¶ Notādum q̄ ratio quā intendit est ista. Quicūq; estimat rem aliter esse q̄ est. eiꝰ estimatio est falsa ꝛ nō est sciētia: sed fallax opinio: ergo si deus p̄scit aliqd futurū esse: ꝛ si ipm non necessario euenit sicut p̄sciuit: p̄scientia dei nō erit scientia: sz fallax opinio: ergo futura a deo p̄uisa

Nā etiā si iccirco qm̄ futura sunt ꝓuidētur: nō uero ideo qm̄ ꝓuident eueniūt/ nihilominꝰ tm̄ a deo uel uētura ꝓuideri uel ꝓuisa euenire necesse ē. qđ ad perimendā arbitrii libertatē solū satis est. ¶ Iā uero q̄ præposterū est ut æternæ pscietiæ tpaliū rerum euētus cā esse dicat. Quid est autē aliud arbitrari/ ideo deū futura qm̄ sunt euētura ꝓuidere q̄ putare q̄ olim acciderūt cām̄ summæ illiꝰ esse ꝓuidentiæ. ¶ Ad hæc sicuti cū qđ esse scio ipm̄ esse necesse ē/ ita cū qđ futurū noui idipm̄ futurū eē necesse est. sic fit igit ut euētus pscitæ rei neq̄at euitari. ¶ Postremo si qđ aliqs aliorsum q̄ sese res habet existimet/ id nō mō scia nō est/ sed est opinio fallax a sciæ ueritate lōge diuersa. Quare siqđ ita futurū est/ ut eius certus ac necessarius non sit euentus/ id euēturum esse pscīri quomō poterit/ sicut enim scia ipsa imꝑmixta est falsitati/ ita id qđ ab ea cōcipit eē aliter q̄ cōcipit neqt. Ea nāq; cā est/ cur mēdacio sciā ipsa careat q̄ se ita rem quāq; hre necesse est/ uti eā sese hr̄e scīa cōprehendit. ¶ Quidnā igitur? Quonām modo deus hæc incerta futura prænoscit? Nā si ineuitabiliter uētura cēset/ q̄ etiā non euenire possibile est: fallitur. qđ sentire non modo nefas est sed etiam uoce proferre. At si ita uti sunt/ ita ea futura esse decernit/ ut æque uel fieri ea uel nō fieri posse cognoscat: q̄ est hec præscietia: quæ nihil certum nihil stabile cōprehēdit: aut quid hoc refert uaticinio illo ridiculoso Tiresiæ: quicqd dicā aut

necessario euenīūt: ꝛ sic perit liberū arbitriū. ¶ Quid igitur. nituntur saluare ꝓuidentiaz. Et primo querit quō possit saluari ꝓuidentia diuina improbando duos modos quibus aliqui conabantur ipsam saluare. Secundo ponit tertiū modum similiter ipsum improbando: secunda ibi. Qđ si apud. Primo dicit. Quid igitur sup. dicemus? Quonāmodo dici potest q̄ deus prenoscat hec futura incerta. Primus modus est vt dicat deum eaque prouidet iudicare infallibiliter q̄uis possunt ꝓnō euenire: sed id inconueniens est: q: tunc falleretur sua ꝓuidentia. Vnde di. Nam si deus censet. i. iudicat euenire infallibiliter que etiā possibile est non euenire: fallitur sup. deus qđ nō modo. i. nō tantū nefas est sentire de deo: sz etiā nefas est voce proferre. Secundus modus est vt dicatur deum prouidere futura indeterminate: sicut futura sunt: sed isto modo prouidentia dei non est certa. vnde di. At. i. sed si deus decernit ista futura esse; preuidentur indeterminate sicut sunt: vt. s. cognoscat ea eque. i. equaliter posse fieri vel nō fieri: que est ista prescientia que nihil certum: nihil stabile comprehendit: q. d. talis prouidentia nulla est. ꝛ quid hec prescientia differt ab illo vaticinio ridiculoso Tiresie qui dicebat, quicquid dicam hoc erit vel non erit? Quo etiam. i. in quo diuina prouidentia

ꝓstiterit.i.ꝙualebit ḣumana opinione:si iudicat incerta: sicut ḣoīes ea quoꝝ euentꝰ est īcertus:q̄si dicat in nullo differt. ¶ Notādum ꝙ cuꝫ Tiresias vidisset duos serpētes simul coire ꝓiecto baculo ipsos separauit abinuicē:ꝑmutatꝰ fuit in mulierē:post septēniū iterū serpētes coeūtes baculo separauit.ꝛ mutatus fuit in virū. Cū aūt orta fuisset dissentio iter iouē ꝛ iunonē an maior esset delectatio in coitu viri ꝙ mulieris electus fuit Tiresias in iudicē:q̄ exꝑtus erat ſoꝛtē vtrusq; ſexus. Cū aūt diceret maiorē esse delectationē mulieris: Juno cōmota excecauit ipm. Juppiter autem sui miserꝰ in recōpensam amissi visus dedit sibi spiritū vaticinādi. ſfuit autē ḣec sua vaticinatio quicq̄d dicā erit vel non erit. Si ḡ deus nō aliter ꝑsciret futura indeterminata nisi q: erunt vel nō erūt: nō differret sua ꝑsciētia a ꝑsciētia Tiresie. qđ est ridiculosuꝫ. ¶ Qđ si apud illū. ¶ Hic ponit tertiū modū conātiū saluare ꝓuidētiā. Et est vt ponam⁹ oīa euenire de necessitate: et auferam⁹ liberū arbitriū. Primo ḡ mō ponit istū modū. Scđo ostēdit q̄ incōueniētia sequātur ad ipm: ibi. Quo semel. Primo ergo ꝛcludit istū modū dicēs ꝙ si apđ illū certissimū fontē oīm rerū nihil pōt esse incertū: certus est euentꝰ eoꝝ q̄ ipse firmiter ꝑsciuerit futura: q̄re nulla erit libertas ḣumanis cōsiliis: et actionibus quas diuina mēs fine erroꝛe falsitatis cuncta ꝓspicies alligat et cōstringit ad vnū euentū. ¶ Nota ꝙ nulla mutatio cadit circa fontez oīm rerū: q: cognitio eiꝰ nō pōt esse icerta: etiā si esset incerta esset imꝑfecta nec diuina: si ergo est certa respectu futuroꝝ: necesse est vt oīa ꝑscita a deo necessario eueniāt. ¶ Quo semel recepto. Hic ponit incōueniētia q̄ sequūtur si auferat liberū arbitriū. Et primo ostēdit q̄ incōueniētia sequūtur ex parte ḣoīm. Scđo que ex parte dei. Tertio q̄ ex parte cōiunctionis ad deū scđa ibi. Quo nihil. tertia: ibi. Jgit ne sperādi. Jncōueniētia ex ꝑte ḣoīm sunt. si nō fit liberū arbitriū frustra ꝓponūtur ḣoīb⁹ pene vel p̄mia ꝛ iniuste puniunt mali ꝛ p̄emiant boni: nec erūt vitia nec vtutes ḣoībus: sicut nec in alīs q̄ agunt necessitate nature: ꝛ nō libertate aīmi. vñ dicit. Quo semel recepto. i. posito. s. vt negetur liberū arbitriū liquet. i. manifestū est: quār occasus. i. quāta destructio ḣumanarū rerū cōsequat. ſfrustra em̄ ꝓponent bonis p̄mia ꝛ malis pene: ita statuta ꝛ leges ḣūane erūt inutiles q̄ penas ꝛ p̄mia statuūt: q̄ nullꝰ moꝝ aioꝝ liber ac volūtariꝰ meruit. Et illud videbit inī q̄ssimū oīm qđ nūc iudicat eq̄ssimū. s. puniri improbos ꝛ remunerari bonos q̄s ad alterutrū. i. ad ꝓbitatē vl improbitatē nō mittit ꝓpa volūtas ſz cogit certa necessitas futuri: igit vtutes ꝛ vitia nō fuerūt quicq̄: ſz potiꝰ erit mixta: ꝛ indiscreta cōfusio oīm meritoꝝ. s. bonoꝝ ꝛ maloꝝ. ¶ No. ꝙ oēs vtutes ꝛ vitia oriunt ex libera electione boni ꝛ mali. similiter punitio ꝛ remuneratio fiūt ꝓpter liberā actionē boni vel mali. Si ḡ tollit libertas arbitrij nō erit libera electio: nec nisi libera actio bona vel mala est: ꝛ ꝙ ons nulla erit virtꝰ: nullū vitiū: ꝛ iniuste malus punietꝰ: cū ex necessitate malū operet: ꝛ iniuste bonus p̄miabit: cū ex necessitate operet bonū qđ est absurduꝫ dicere. ¶ Quo nihil scelerati⁹. Hic ostēdit incōueniēs qđ sequit ex ꝑte dei. s. qđ deꝰ erit autor malorꝫ. vñ dicit. Cū oīs ordo rerū ducat ex ꝓuidentia diuina: et si nihil liceat ḣabere fieri ex ḣumanis consiliīs: fit. i. sequit vt vitia nostra referātur in autorē oīm. s. deū: quo nihil scelerati⁹ excogitari pōt q̄. s. deū dicere autorē malorꝫ. qđ tm̄ necessariū est ablata libertate. ¶ Notādū ꝙ defectꝰ in opatione q̄ defectus nō est in potestate rei vt cuitet: necessario est ab agēte ꝛ a ꝓducēte: si ergo actio voluntatis nostre nō est libera: defectꝰ actionis fm̄ volūtatē reducet in deū: ꝛ sic deꝰ erit causans defectū nostrū qđ est absurduꝫ. ¶ Jgitur nec sperādi aliquid. Hic ponit incōueniētia que sequūtur ex cōiunctione ḣoīs ad deū: quia tolleret actus deprecādi ꝛ actus sperādi quibꝰ maxime cōiungunt deo. vñ dicit. Jgitur si tollitur liberuꝫ arbitriū: nec vlla ratio est sperādi aliq̄d nec deprecādi inter deū ꝛ ḣoīes. Quid em̄ quisq; deprecet vel speret: si series indeflexa cōnectit oīa optāda: q. d. frustra fieret. Utrūq; igitur aufertur illud vnicū cōmerciū: scz sperandi ꝛ deprecādi inter deū ꝛ ḣomines, vocat autem spem ꝛ deprecationē cōmerciū;

erit aut nō? Quo etiā diuina ꝓuidētia hūana opinione ꝑstiterit si uti hoīes incerta iudicat quoꝝ ē icertus euētus? ¶ Quod si apud illū rerū oīm certissimū fontē nihil icerti eē pōt certꝰ eoꝝ est euētus q̄ futura firmiter ille ꝑscierit. Quare nulla ē humanis cōsiliis actionibusq; libertas, quasi mens sine falsitatis errore cūcta ꝓspiciēs ad unū alligat & cōstringit euētū. ¶ Quo semel recepto quātus occasus hūanarū rerū cōsequatur liquet. Frustra eñ bonis malisq; ꝑmia pœnæ ue ꝑponent q̄ nullus meruit liber ac uolūtarius motus animorū. Idq; oīm uidebit iniquissimū; qđ nūc æquissimū iudicat: uel puniri iprobos uel remunerari ꝓbos: quos ad alterutrū nō ꝓpria mitti uolūtas: sed futuri cogit certa necessitas. Nec uitia igit; nec uirtutes quicq̄ fuerint; sed oīm meritorū potius mixta atq; indiscreta cōfusio. ¶ Quoq; nihil sceleratius excogitari pōt; cum ex prouidentia rerū oīs ordo ducatur nihilq; fieri liceat consilīs humanis: fit ut uitia quæq; nr̄a ad bonorū oīm referāt autorē. ¶ Igit nec sperādi aliqd: nec deꝑcādi ulla ratio est. Quid eñ uel speret q̄sq; uel etiā deprecet; qñ optāda oīa

indeflexa series cõnectit? Auferet igit unicũ illd in ter homines deũq; cõmerciũ; sperãdi sc3 & depcãdi: siq/ dẽ iustæ hũilitatis pcio iestimabilẽ uicẽ diuiæ gre pmeremur, q solus modus est: quo cũ deo colloq homines posse uideant; illiq; inaccessæ luci prius quoq; q impetrẽt; ipsa supplicandi rõne cõiungi quæ si recepta futurorũ necessitate nihil uirium habere credant: qd erit quo summo illi rerũ prici pi cõnecti atq; adhærere possimus? Quare necesse erit humanũ genus uti pauloante cantabas disse/ ptum & disiunctum suo fonte fatiscere.

quia illis mercamur oia bñficia. vñ subdit siquidẽ pcio iuste humilitatis nos hoies pmeremur inestis/ mabilẽ vicẽ. i. retributionẽ diuine gre: q modo deprecãdi sol⁹ est q hoies videant posse alloq cũ deo et piungi inaccessibili luci. s. deo pulcꝝ hoies ipetrẽt qõ perũt: prius em̃ pces porrigim⁹ ꝙ effectũ nre peti/ tionis psequamur: q spes ⁊ depcatio si nihil credant hre virũ recepta. i. pceptia necessitate futuroꝝ: qd erit q pnecti. i. piungi atq; adhereri possem⁹ illi iumo pncipi rerũ? q. d. nihil quare necesse erit genꝰ hu/ manũ dissiptũ. i. dissipatũ atq; diñctũ a suo fonte. i. a suo pncipio sup. a deo fa/ tiscere. i. deficere vti pauloante cãtabas in. vj. metro. iiij. libri. ¶ Nota. q actꝰ d pꝰ/ cãdi spectat ad intellectũ: ⁊ eo oro pm Joã nẽdam. ascensus intellectꝰ ad deũ vel in deũ. quo qdã actu insinuam⁹ deo indigẽ tiã nram. nõ ꝙ deo p insinuationẽ nra aliqd innotescat qõ prius ignorauerit: sz vt nos ipsa insinuatione vtendo pficerem⁹ in his eẽ recurrẽdũ ad diuinũ auxilium. Actus aũt sperãdi pertinet ad volũtatẽ q: eꝰ obiectũ est bonũ futurꝝ: pistũ actũ ad hereꝰ deo tãq; pfecto pncipio bonitatis nitẽtes eiꝰ auxilio ad cõsequẽdũ bonuz quo indigemꝰ: sz si hmõi bonũ necessario euenire vel ipossibile eẽt euenire: vterq; actꝰ tã depcãdi q; sperandi esset inutilis.

Ascẽsꝰ

¶ Um ego an inq; ⁊c. En ⁊ ecce tũc dicunt qñ inopinate: ⁊ pter solitũ aliqd obuenisse narrat si cut ibi. Ecce vgo cepiet ⁊ pariet filiũ. Diuinã puidentiã latere nõ posse. Lateo actiue sumit significatq; fere qõ fugito vt nesciar. vñ. j. enei. Nec latuere doli fratrẽ Junonis. Repit etiã cũ dtõ vt tu mihi cã lates. i. occultꝰ es ⁊ abscõderis mihi. Quasi vo ⁊c. Illud qõ sequit: ac nõ illud demõstrare nitamur. ꝙ quo i glosa ponit. sz nos nitamur dz sic oꝛdiari. Quasi vo laboꝛet. i. i acq; tẽdo laboꝛ fiat q; fit cã cuiuscq;. i. cuiuslibet rei. i. ne ꝙ an: an. s. pscia sup. dei sit necessitas futuroꝝ. i. sit cã necessaria vt futura fiãt: an necessitas futuroꝝ sic cã puidẽne. i. quare deꝰ de his habeat certã puidẽtiã ac ꝙ et: ⁊ quasi sup. nõ nitamur. i. nõ conemur ⁊ studeam⁹ demõstrare euẽtũ rerũ pscitaꝝ a deo sup. esse necessariũ sup. quoquo. i. quocũq; mõ: oꝛdo cãrũ se habeat. i. siue res sit cã pscie: siue prescia cã rei. Hic aduerte duo. primũ ꝙ hec particula quasi vo: tũc poni solet qñ ꝙ ironiã loquimur: ⁊ significam⁹ non esse vt a qbusdã credit: nec õ: quasi aũt: nec aut neq; aũt: tã frequẽter ⁊ decẽter pm vllã sicut qñ vo neq; vero. Scõm ex Prisciano. quotiẽs dictiones relatiue aut infinite ⁊ eis equiualẽtes geminant: possum⁹ poster. oꝛẽ partẽ mutare i cũq; vt qlisqualis qliscũq; vtutvtcũq; vbiubivbicũq; quotqt quotcũq: q: ñ li cunq; non iungit cũ quis ⁊ qd: sz cũ q ⁊ qõ nõ resolues qsquis in qscũq: sz in quicũq; ⁊ quicqd non in quicũq: sz in quodcũq;. ¶ Jaz vo ꝙ preposterũ ⁊c. ꝙ. i. ꝙtũ preposterũ. i. in oꝛdine puersum: quũ illud preponit qõ postponi debeat. aut ecõuerso preposterũ dicim⁹. Sane meminisse debes lecto: oia verba huiꝰ prose sequẽtia ⁊ etiã sequẽtis carminis attribui Boe. nõ ergo dices cũ cõmẽtario sup. oꝛe. Hic pbia ostẽdit. sz hic Bo. ostẽdit. ¶ Ad hec dixi potꝰ legendũ esse ad hoc. i. preterea qõ frequẽter re peritur. require ꝙ tabulã vbi dictũ sit. ¶ Quid igitur ⁊c. Adhuc sunt vba Boe. nõ pbie. aut quid hec refert. i. distat: interest: a suo vaticinio tiresie. Preterea q; iam de tiresia vidisti: adde deũ vatez thebanũ fuisse ⁊ multa etiã post mortẽ hm homerũ vlixi predixisse apud inferos. vñ etiaz Hoza. lib. ij. sermonũ. Hoc quoq; tiresia preter narrata peretu Rñde. Et q: cecus effectꝰ erat dicit Juuena. Nec surdũ nec tire siam quẽq; esse deoꝛũ. Qz autẽ in feminã mutatꝰ sit: sz fabulosum putat: Plinius tñ in septimo natu/ ralis historie fieri potuisse ostẽdit: docẽs re vera sexũ nõnullos mutasse. De vaticinio autẽ in textu po/ sito dicitur ꝙ iussus oꝛaculũ certũ enunciare dixerit hoc pro oracuIo certo habere: ꝙ quicquid dixero aut dicturus sum aut erit aut non erit: quasi veritas eius dicti ex futuro dependeat cum iam necessaria sit. Unde merito ridiculũ dicit si aliud non pretẽderit. ¶ Humana opinione prestiterit. vide si non po tius legendũ est humane opinioni. Nam terẽtius in eunucho ita locutus est. homo quid homini pre stat. Et nõ dubito si hoc loco dixisset quid etiã diuina puidẽtia quin addidisset humane opinioni, non humana opinione pstiterit. Cõstruit autẽ multis modis hocverbũ. aliqñ em̃ significat cũ prestãtia et eminẽtia exhibere: ⁊ sic actm̃ regit vt apud Virg. Job animis cõtra: vel magnũ pstat achillẽ. aliqñ si gnificat fere idẽ addito dtõ cui sit prelatio vt in dicto exẽplo hõ quid hoi prestat. aliqñ absolute quasi impsonaliter ponit. vt pstat trinacrie metas lustrare pachini. i. melius ⁊ eligibilius est. Series indefle xa. i. q nũq; fuit flexa vel potiꝰ iflexibilis. Nã sepe pticipia pteriti tpis ponunt loco vbaliũ in bilis q; ap/ titudinẽ sonãt vt apud virg. aut ill audati nescit bustridis aras. Ill audati. i. illaudabilis hm Ser. Et ibi hoc est. vij. Enei. Diues inaccessos vbi solis filia lucos: inaccessos lucos dicit nõ quos nemo accessit: sed inaccessibiles. i. quos nemo debeat accedere. Jfatiscere est affatim. i. abunde hiscere. ficut. j. Eneid. Omnes accipiũt inimicũ imbrem rimisq; fatiscũt. Dissiptum venit a dis ⁊ sepio ⁊ est qõ sepẽ amisit. i. cõpagem. Ut pauloante cantabas. Et hoc patent verba hece persona Boe. dicta.

QVena discors federa rerū. Hic incipit tertiū metrū huiꝰ quinti qđ d: adonicū vel ſm alios archilochiū ab inuētore: dactilicū a pede predomināte. vñ facit exclamationē ſup incōpoſſibilitate q̄ apparet inter ꝓuidentiā ⁊ liberū arbitriū. Et ꝑmo quare ſint incōpoſſibilia cū ꝑ ſe cōfiderata ſint poſſibilia. Scđo ponit rñſionem ad hoc. Tertio cōtra rñſionez obiicit. quarto obiectionem ſoluit: ſcđa ibi. An nulla. tertia ibi. Sed cur tanto. quarta ibi. An cū mentez. Primo dicit.

Quena discors cā reſoluit. i. ſepat federa. i. cōcordias rerū. ſ. ꝓuidentie diuine ⁊ liberi arbitrij: ne cōpatiant̄ ſe ſimul: aut quis deus tanta bella ſtatuit duobꝰ veris ⁊ ſingula vera: q̄ carptim. i. ſingulatim vel diuiſim accepta cōſtant. i. permanent eadem: tamen mixta. i. cōiuncta noluit iugari. i. copulari ſe inuicē cōpatiendo. Tunc ponit reſponſionem di. ꝙ iſtis duobus veris ſcz ꝓuidentie ⁊ libero arbitrio nulla eſt diſcordia: ſed apparentia diſcordie ꝓuenit ex debilitate noſtri intellectus. vnde dicit. An: eſt nota ſolutionis: nulla eſt diſcordia veris ſi ſemꝑ certa cohærent ſibi: ſed mens noſtra obruta. i. oppreſſa membris cecis. i. ceccantibꝰ aīam: illa nequit igne. i. ſplendore: oppreſſi luminis. ſ. in intellectus noſcere tenues. i. ſubtiles nexus. i. cōiunctiones rerū qui videntur diſcordare.

¶ No. ſi cōſideremꝰ ꝓuidentiā diuinaz per ſe: poſſibile eſt eam eſſe: ſi conſideremus liberū arbitriū per ſe etiā poſſibile eum eſſe: vt ꝓz ex dictis. Sed ſi cōſideremus vtrūq; ſimul: tunc videnť incōpoſſibilia: ſicut ꝓz ex rōnibus ſuperioribꝰ ſm veritatē aūt ſe bene cōpatiunť ⁊ ſunt cōpoſſibilia: ſed nobis non apparet: q; intellectus noſter oppreſſus mole corporis nō pōt ſe eleuare in hmōi cognitiōez nā ſm ſapientem corpus qđ corrūpitur aggrauat aīam. ⁊ terrena habitatio opprimit ſenſum multa cogitantē. ¶ Sed cur tanto flagrat amore. Hic ꝓbia obiicit cōtra ſolutionem. Si em̄ aīa ignoret iſtas ſubtiles cōiūctiōes. vnde eſt ꝙ deſiderat eas ſcire? cuz nihil ignotū poſſit deſiderari. vñ dicit. Sz cur aia flagrat. i. ardet tanto amore. i. deſiderio reperire notas tectas. i. notificationes latētes veri. i. veritatis? Scit ne mens illud quod ipſa anxia. i. ſollicita appetit noſſe? q. d. nō. q; nemo appetit ſcire illud quod ſcit. hoc eſt qđ dicit. Quis laborat ſcire nota? q. d. nullus. Oportet igitur dicere ꝙ neſciat: ⁊ tunc ſequitur aliud inconueniens ſcilz ꝙ anima deſideret illud quod neſcit. vnde dicit. Si neſcit illud quod petit. i. deſiderat: mens ceca. i. ignorans. Quis enim neſcius optet. i. deſideret quicq̄? An quis poteſt ſequi neſcita: aut quis neſcius poteſt noſcere quo inueniat ſupple illud quod querit? ⁊ quis ignotus. i. neſciꝰ queat. ideſt poteſt noſcere formam repertam? quaſi dicat nullus. ¶ Nota ꝙ dictum eſt in reſponſione ꝙ anima ignorat compoſſibilitatem prouidentie ⁊ liberi arbitrij: ſed deſiderat eam ſcire. Contra hoc arguit. ſic. Nullus appetit ſcire quod ſcit. Si anima deſiderat ſcire aliquid. vel ignorat illud vel ſcit. ſi ſcit: ergo non deſiderat ipſum ſcire qđ ſcit: quia nullus appetit ſcire qđ ſcit: cum omnis appetitus ſit ratione carentie. Si autem ignorat qđ deſiderat quomodo ignotū deſideratur? cum voluntas nō querit incognitum: ideo ſi ignorat: nunq̄ cognoſcet. ¶ Quis enim ignotū inueniet. Si enim paterfamilias' quereret ſeruum fugitiuum quem ignoraret: poſſet ſibi multotiēs occurrere: ꝙ ipſum non inueniret: ſicut dicit Linconienſis ſuper primo poſteriorum. ¶ An cum mentem cerneret altam. Hic ſoluit obiectionem. ¶ Vbi notandum eſt ꝙ Plato poſuit animas eſſe in celo creatas et habere cognitionem omnium perfectam: ſed per lapſum ad corpora eam obliuiſci cognitionem rerum in particulari: ſet retinere eam in vniuerſali ⁊ poſtea per exercitium recuperare cognitionem rerū in particulari. vnde dicit ſic. An eſt nota ſolutionis: cum anima cerneret: ideſt ſpecularetur altam mentem: ideſt profundam mentem dei: ipſa pariter ⁊ ſimul noraret: ideſt nouerat ſummam: ideſt vniuerſalem cognitionem ⁊

¶ Metrum tertium libri quarti.

QVænam diſcors fœdera rerum
Cauſa reſoluit? quis tanta deus
Veris ſtatuit bella duobus:
Vt quæ carptim ſingula conſtant:
Eadem noluit mixta iugari?
An nulla eſt diſcordia ueris:
Semperq; ſibi certa cohærent?
Sed mens cæcis obruta membris
Nequit oppreſſi luminis igne
Rerum tenues noſcere nexus.
¶ Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notas?
Scit ne quod appetit anxia noſſe?
Sed quis notare ſcire laborat:
Et ſi neſcit quid cæca petit?
¶ Quis enim quicq̄ neſcius optet?
Aut quis ualeat neſcita ſequi?
Quoue iuueniat quis repertam
Queat ignotus noſcere fortunam?
¶ An cum mentem cerneret altam:
Pariter ſummā ſingula norat?
Nunc membrorum condita nube.
Non totum eſt oblita ſui:

fingula.i.fingularē cognitionē rerū:ſʒ nūc ipſa ɔdita.i.tecta nube mēbrorū nō eſt oblita ſui in totū.i.totaliter:ſʒ ipſa tenet ſūmā i.cognitionē vlez rerū ꝑdēs ſingl'a.i.ſingularē cognitionē.igiſ qſqs reqrit.i.inueſtigat cognoſcere vera:talis ē neutro habitu ſup.vt ꝑfecte cognoſcat:vel ꝙ oīno ignorat. Vn̄ di. Nā neq͙ nouit.ſ.in ſpāli ꝛ ꝑfecte:illud qđ reqrit:nec penit⁹ neſcit oīa:ſʒ ipe meminit.i.in memoria hʒ ſūmā i.vlem cognitionē:quā retinēs cōſulit ſupple actuali cōſideratiōe retractās.i. reuocās ꝑ ſtudiū arte.i.

Summāq͙ tenet ſingula perdens.
Igitur quiſquis uera requirit.
Neutro eſt habitu:nam neq͙ nouit.
Nec penitus tamen omnia neſcit.
Sed quam retinens meminit ſummam.
Conſulit:alte uiſa retractans.
Vt ſeruatis queat oblitas
Addere partes.

ſubtiliter viſa.i.pri⁹ in ſpeciali cognita vt ipſe queat addere oblitas ꝑtes partib⁹ ſeruatis ſup.in mēoria. ¶ No.ꝙ ſm̄ iſtā viā platonis abſolueref rō prius tacta. Vel aīa ſcit qđ deſiderat vel neſcit. Dico ꝙ neſcit in ſpeciali et in ꝓpria forma: ſed ſcit i vniuerſali.ꝛ cū dicif nullus deſiderat ignotū. Verū eſt ſicut ignotū in vniuerſali: tn̄ deſiderat ipſum vt eſt ignotū in ſpeciali. Et cū ð: ſi ignoret nūq̄ inueniet. Verū eſt ſi ignorat tā in gn̄ali q̄ in ſpeciali.ꝛ ſi ignorat in potētia ꝛ in actu: tn̄ ſcit in potētia ꝛ vniuerſali:ꝛ ſi ignorat in potētia ꝛ in actu:tn̄ ſcit in potētia ꝛ in vniuerſali ꝛ ſi ignorat actu in ꝓpria forma pōt ipſum inuenire ꝛ addiſcere. ¶ Aſcenſius.

Venā diſcors ꝛc. Carminis hui⁹ legē prius habuim⁹. Loqtur adhuc Bo. Admirās apparētem repugnātiā inter duo vera:cū dici ſoleat ꝙ oē verū alteri vero ɔſonet. verū aūt eſt deū infallibiliter oīa ꝑſcire verū etiā ē arbitrū nr̄m eē liberū. qđ diuine ꝓuidētie:ſicut ꝑtactū eſt:repugnare vr̄ ꝛ ecōuerſo. Nihil aūt obſcuritatis hic ē niſi i carmine. Nā i fine. Cōſulit alte vel alta legi pōt. nō aūt ɔſuluit. Sequēs aūt carmē duos pedes vltra mēſurā iuſtā habere repperi. Sic em̄ ſcriptū erat. vt ſuatis q̄at oblitas addere ꝑtes. ſʒ opinor illō adoniū ꝑ ſe in ꝑncipio ponēdū eē ꝛ ſic poſui.

¶ Proſa quarta libri quinti.

TVm illa uet⁹ inqt hæc eſt de ꝓuidētia q̄rela a Marcoq͙ Tullio cū diuiatione diſtribuit uehemēter agitata:tibiq͙ ipſi res diu prorſus multū q̄ſita:ſed haud quaq̄ ab ullo ueſtrū hactenus ſatis diligenter ac firmiter expedita:cui⁹ caliginis cā eſt:ꝙ hūanæ rōcinationis motus ad diuinæ ꝑſciētiæ ſimplicitatē nō pōt admoueri:quæ ſi ullo mō cogirari q̄at: nihil prorſus relinquet̄ ābigui/qđ ita demū patefacere atq͙ expedire tētabo ſi pri⁹ ea qb⁹ moueris expādero. ¶ Quæro em̄ cur illā ſoluētiū rōnē min⁹ efficacē putes/q̄ quia ꝑſcientia nō eē futuris cām neceſſitatis exiſtimat/nō ipediri præſcientia arbitrii libertatem putat:nō enim tu

TVm illa vet⁹ inqt. Hec eſt quarta ꝓſa hui⁹ quinti in qua ꝓbia incipit diſſoluere q̄ſtionē de cōpoſſibilitate ꝓuidētie ꝛ liberi arbitrij. Et primo tāgit difficultatē hui⁹ q̄ſtionis:ꝛ cauſaꝫ difficultatis.ꝛ tāgit modum ꝓcedēdi circa ei⁹ ſolutionē. Scđo diſſoluit eā ibi. Quero em̄. Primo dicit hec q̄rela.i.q̄ſtio hec de ꝓuidētia eſt vet⁹ ꝛ eſt vehemēter agitata.i. pertractata a Marco Tullio cuꝫ diſtribuit.i. diuidit diuinationē in lib.diuinationū vbi diuidit diuinationeꝫ i ſuas ſpēs:nō ſolū hoc ſed ſibijpſi eſt res multū diu q̄ſita. Sed haud q̄q̄.i.nō alicubi ab vllo veſtrū ſatis diligēter ꝛ firmiter expedita:cui⁹ caliginis.i.difficultatis cauſa eſt ꝙ motus ideſt actus humane ratiocinationis nō pōt admoueri.i.applicari: ad ſimplicitatem diuine ꝑſcientie:ideſt ꝓuidentie que ſi vllo modo queat excogitari: nihil relinquetur prorſus ambigui qđ.ſ. rōnem ꝛ cauſam difficultatis habet:ita demū patefacere ꝛ expedire tentabo ſi prius expandero.i.declarauero ea q̄bus tu moueris. ¶ No. ꝙ queſtio de ꝓuidentia diuina ꝛ libero arbitrio eſt oīm queſtionū difficillima:de qua multi antiquorū dubitabant ꝛ nōnulli modernoꝝ ꝓpter difficultatem lapſi ſunt.quā Tul.in lib.diuina. ꝑtractat. ꝛ nō valens diſſoluere eius difficultatē negat penitus ꝓuidentiā ꝛ ꝑſcientiā futuroꝝ a deo in ꝑdicto lib.diuinationū. ¶ Quero em̄. Hic ꝓbia accedit ad ſolutionē q̄ſtionis. Et ꝑmo diſcutit motiua Boe. Scđo ſoluit dubitationē ſiue q̄ōnē ibi. Om̄ igitur. Circa primū ſciendū ꝙ duo fuerūt motiua Boe. principalia circa hanc q̄ōnē. Primū.q: videf neceſſariū ſi deus preuidet futura ꝙ neceſſario eueniāt. Secūdum motiuū ꝙ futura quoꝝ euentus eſt incertus:ſicut ſunt futura contingentia nō poſſunt a deo certa ꝓuideri. Primo ergo pertractat primū motiuū. Scđo ſcđm:ibi. Sed h inquis. Primo oſtēdit ꝙ ſi deus ꝓuidet futura nō ꝓpter hoc neceſſario eueniūt. Scđo mouet dubitationē:ibi. Sed qui fieri pōt. Primo oſtēdit ꝙ ex ꝑſcientia dei nō inferf neceſſitas libero arbitrio. Scđo oſtēdit ꝙ ꝑſcientia dei nō ſit ſignū neceſſitatis futuroꝝ:ibi. Sed ꝑſcientia. Circa primū ſciendm ꝙ prius improbauit quādam reſponſionem qua quidem nitebātur impedire rationē oſtendentē non eſſe liberū arbitriū

ꝑpter prescíam díuínā quā rñsionē hic resumit oñdēs eā alíquo mō esse bonā: q: sufficiēter ipedit íntē tionē aduersarij. Nā aduersarí⁹ ex nullo alio ꝓbat necessitatē futuroꝝ nísi q: sūt ꝑscíta a deo. Cū igíf ex rñsione habeaf ꝙ prescia nullā causalitatē hz sup futura: vídef sufficiēter ostēsuz esse ꝙ ea q̄ ꝓcedūt ex libero arbitrio nō sunt necessaría. Primo g̃ ponit ístā rñsionē resumēdo ei⁹ solutionē dí. Quero ei cur illā rñsionē soluētiū putes min⁹ eā efficacē q̄ putat libertatē arbitrij nō ipedíri a ꝑscía q: estímat ꝑscia nō esse cām necessitatis futuroꝝ. Q aūt ꝑ ístā rñsionē ímpediaf íllatio necessitatis futuroꝝ pz ex hoc: qua nō trahis aliūde argumētū necessitatis futuroꝝ nísi ꝙ ea que ꝑsciunf nō ꝓnt nō euenire. Si igíf ꝓnotio. í. ꝑscía futuroꝝ nullā adíjcit. í. ímponit necessitatē reb⁹ futuris: vt dícit responsio: vt tu ēt fatebare pauloante: q̄d ē íd q̄ð esse poterit ꝙ volūtarij exít⁹ cogātur ad certū euentū rerū. Et ita ꝑ ístā rñsionē excludíf necessitas futuroꝝ ⁊ manifestat se i exēplo dí. vt aduertas q̄d cōsequaf gr̃a positiōis. í. exēpli statuam⁹. í. ponam⁹ ꝑ ímpossíbile nullā este ꝑsciam futuroꝝ: igr̃ hoc posito q̄tum ad hoc. í. quātum ad ístā illationē: qua ex prescíentía ꝓcludíf necessitas futuroꝝ: ea q̄ euenīūt ex arbítrio coguntur ne ad necessitatē? dícit Boe. Mínime. ⁊ phílosopha. Statuamus iterū esse prouidentíā: sed nihil necessitatis ínīūgere reb⁹ futuris: manebit vt opinor eadez libertas volūtatis íntegra ⁊ absoluta ab oī necessitate. ¶ No. ꝙ prior solutío ipsa probata fuít bona ⁊ mala. ín hoc fuít bona q: posuít ꝑscientiā non esse causam necessitatis futuroꝝ. Dí. ēm. Ideo futura euenīūt non q: deus ea ꝓuídet: sed ín hoc fuít mala: q: posuít futura eē cām ꝑscíentie dei. dixít ēm q: futura sunt: ídeo deꝰ ea ꝓuídet. Patet g̃ ex responsione antiquoꝝ ꝙ ꝑscíentía non est cā necessitatis rebus futuris. ¶ Sed ꝑscientia ínquies. Hic ostendit pbía ꝙ prescientia diuína nō sit signū necessitatis rebus futuris. Scđo ostendit ꝙ modus ꝓbandí ex sígno nō est efficax. ibi. Jam vero. Primo dícit. Tu ínquies. í. dicere poteris: tametsī pro q̄uis ꝑscíentía nō sit necessaría euenīendi rebus futuris: tñ est signū ea necessario esse ventura: ⁊ ita prescientia pōt ínferrí necessitas futuroꝝ tanq̄ ex sígno. Hoc igítur modo ponēdo prescientiā esse signū necessitatis futuroꝝ cōstaret exitus. í. euentus futuroꝝ esse necessarios etiā sī nō fuísset precognítio. qđ probat ex natura signí dicens. Omne nāq̄ signū tantū ostendit quid sit. í. manifestat: illud cuius est signū: sed nō efficit qđ signat: quare vt prenotionem. í. prouidentiā appareat esse signum necessitatis futuroꝝ demonstrandū erat prius nihil contingere non ex necessitate. í. omnia euenire necessario: alioquín sī hec necessitas futuroꝝ nulla est: nec illa prescientia poterit esse signū eius rei que nō est: ⁊ ita non valet arguere necessitatem futuroꝝ ex prescientia tanq̄ ex sígno. ¶ Nota ꝙ signū non est causa eius cuius est signū: sed tantū manifestat signatū esse: vt circulus nō est causa venditionis vini: sed tm̄ est signū venditionis. Sí ergo prescientia esset signuz necessitatis futuroꝝ: presupponeret futura esse necessaría. et sic ad ostendendū prescientiaz esse sígnum necessitatis futuroꝝ: presupponeret futura esse necessaría. et sic ad ostendendū prescientiā esse signū necessitatis futuroꝝ oporteret prius ostendere futura necessario esse futura: tanq̄ prescientia esset signum necessitatis futuroꝝ. alias ꝑscientia esset signū alicuius rei que non est. quod est absurdum. ¶ Jam vero. Hic ostendit modum probandi ex signo nō esse efficacem: ⁊ dícit. Constat. ídest manifestum est rationem subnixam. í. firmam probatione. í. demonstratione eam non esse ducendam ex signis: necꝫ ex argumentis extrinsecis petitis ídest acceptis: sed firmam rationem esse ducendam ex conuenientibus: ídest propríjs ⁊ necessarijs causis. Cum ergo predicta ratio processerit ex sígno: non est efficax ⁊ demonstratiua: cum sit a posteriori. Demonstratio autem que est potíssima ꝓbationū ipsa est a priori: cum sit ex causis per se ímmediatis prioribus ⁊ notioribus: ⁊ pro tanto etiam demonstratio est syllogísmus faciens scire: efficax ad probandum. ex primo Posteriorū.

Signuz

aliunde argumentū futuroꝝ necessitatis trahis: nisi ꝙ ea q̄ præscíunt nō euenire nō ꝓnt: si igitur prænotio nullā futuris rebus adiicit necessitatē: qđ tu etiā pauloante fatebare: qđ est qđ uolūtarii exitus rerū ad certū cogant euentū? Eterñ posítiōis gratia: ut qđ cōsequat aduertas: statuamus nullā esse præscientiā. Nū igit quantū ad hoc attinet q̄ ex arbitrio euenīūt ad necessitatem cogunt? Boe. Minime. P. Statuam⁹ iterū esse: sed nihil reb⁹ necessitatis ínīūgere. manebit (ut opinor) eadē uolūtatis íntegra atq̄ absoluta libertas. ¶ Sed ꝑscientia inquies tametsī futuris euenīēdi necessitas nō est: signū tamen est necessario ea esse uentura: hoc igitur mō etiam sī præcognitio nō fuisset: necessarios futurorum exitus esse cōstaret. Omne etem signū quid sit ostendit: nō uero efficit qđ designat quare demonstrandum prius est non nihil ex necessitate contingere: ut prænotionē signū esse necessitatis appareat. alioqn sī hæc nulla est: nec illa quidē eius rei signū poterit eē: quæ nō est. ¶ Iam uero probatiōe firma rōnem subnixam cōstat: nō ex signis neq̄ petitis extrinsecus argumētis: sed ex conuenientibus necessariisq̄ causis esse ducendā.

Sed qui fieri põt. Hic pbia mouet quãdã dubitationẽ ⁊ soluit eã. videt em̃ seq̃ qꝑ aliqua pñt pscíri q̃ tñ nõ necessario eueníũt. si aũt necessario eueníũt: possunt nõ euenire: ⁊ sic sequit qꝑ aliq̃d pscitum a deo nõ eueniat. Primo q̃ pbia dubitádo de b̃ q̃rit dicẽs. Ex quo ita est qꝑ ea q̃ sunt pscita non sunt necessaria: sed pñt nõ euenire q̃. í. quõ fieri põt vt ea q̃ puidẽtur futura esse nõ ꝓueniát. Tũc soluit dubitationẽ dí. qꝑ nõ negat qꝑ pscita nõ eueniát: imo opz dicere qꝑ pscita eueniát. sz tñ nõ eueniát de necessitate: vñ dí. q̃si vo. q. d. Hsta dubitatio ꝓcedit q̃si nõ credam⁹ ea q̃ puidentia pnoscit: nõ eẽ euẽtura: sz b̃ nõ est verũ. ac q̃si non potius arbitremur illud. s. qꝑ licet futura eueniát: nihil tñ necessitatis habuisse in sui natura vt euenirent. id manifestat in exẽplo. quõ aliq̃d certe cõprehendit qõ tñ nõ est necessariũ dícẽs: qꝑ aliq̃d cognitũ eueniat: ⁊ tñ nõ necessario: licebit qꝑ tu b̃ ꝓpendas hinc. í. ex tali exẽplo. ituemur em̃ pa subiecta ocul'dũ fiũt. í. dũ sũt fieri: sic ea q̃ vidẽtur auríge facere in moderádis ⁊ flectẽdis q̃drigis ⁊c. Eídem⁹ ad hũc moduz vt q̃ fiũt in alijs actib⁹ volũtarijs: nunq̃d vlla necessitas cõpellit aliqõ illoꝝ ita fieri ficut oculis videt: ⁊ dí. Boe. Míníme. ⁊ assignat rõnem: frustra em̃ eẽt effect⁹ artis si oia mouerent coacta ⁊ frustra eẽt ars flectẽdi q̃drigas si necessario flecterent: igit illa q̃ cũ fiũt carent necessitate exístẽdi: eadẽ sunt futura sine necessitate ꝓuso fiát. Ex q̃ cõcludit qꝑ q̃dã sunt euẽtura q̃ꝝ exit⁹. í. eventus est absolut⁹ ab oi necessitate: ⁊ forsan aliqs diceret. ná ea q̃ nũc fiũt non erát futura ꝓuso eẽnt. b̃ excludit dí. nullũ arbitro: eẽ dicturũ qꝑ q̃ nũc fiũt euẽtura nõ fuerũt. b̃ em̃ eẽt nímis rõnabile. íõ necessario ꝓcludit qꝑ hec etiá ꝑcognita hñt euentus liberos: q: ficut scia pséntiũ nihil ímpo:tat necessitatis hís reb⁹ q̃ fiũt in pñtí: ficut ptz in exemplo ꝓdícto de regímine q̃drigarũ: ita ꝑscia futuro:ũ níhil ípo:tat necessitatis hís q̃ vẽtura sũt. ¶ No. qꝑ lz futurũ in cõparatíõe ad diuínã ꝓuidẽtiá sint necría necessitate ꝓditionata nõ tñ oia sũt necessaría necessitate absoluta. Multa em̃ libere euenũt. ficut ea q̃ fiũt ab arte et volũtate ad regímẽ q̃drígaruz. si em̃ regímen quadrígarũ necessario eueníret: frustra esset ars regẽtí quadrígas. ¶ Notandũ qꝑ ficut res actu fiũt ita erát future: sed q̃dã actu libere fiunt: q̃ erát libere future. ⁊ ꝓ ꝓñs nõ oia sunt necessario futura: lz necessitate cõditionata ínquãtũ cõparant ad ꝓuidẽtiá diuiná. nõ tñ in sui natura cõsiderata necessario eueníũr necessitate absoluta: ficut postea videbit vbí dístínguet duplicẽ necessitatẽ cõditionatã ⁊ absolutã. ¶ Sed de b̃ ínquís. Hic pbia discutit motiuũ Boe. vtrũ futura íncerta ficut sunt ꝓtíngentía possint certe p:escíri. Et p̃mo mouet dubitationẽ de hoc. ⁊ tangit rationem dubitationís. Scdo assignat cãm erro:ís: ibí. Cuius erro:ís causa est. dícit p̃mo. Sed hoc ínquís o Boe. ípm dubitat an possit esse vlla p:enotio. í. p̃scientía íllarũ rerũ que nõ habent necessarios exítus. í. euentus hoc em̃ nullo modo videt possibile. Cum em̃ víden dissonare p̃scientía ⁊ contíngentía. tu em̃ putas si p̃uideant cõtíngentia necessario ípsa cõsequi ⁊ si necessitas desit minime ipsa p̃scirí ⁊ putas nil posse cõp:ehendi p̃scientía díuína: nísi certũ: ⁊ si ea q̃ sunt íncertí exítus. í. euẽtus sicut ꝓtíngentia: si ꝓuidentur ílla quasi certa: tu putas illud esse caligínẽ opínionis nõ veritatẽ sciẽtie: ⁊ in hoc tu deciperis. cuí⁹ deceptionis cá est erro: tu⁹ circa íudiciũ cognitiõis. Cre dis em̃ diuersum esse ab íntegrítate sciẽtie aliter arbitrarí rẽ qꝑ se habeat: ⁊ in b̃ erras. ¶ Nota qꝑ q: mõ se hñs diuersimode a diuersis põt cognosci. Tñ cognoscere rem aliter qꝑ se habeat ex pte cognoscentis bñ est scientia; ⁊ sic futura ꝓtíngentia lz sint incerta: p̃nt tñ p:escíría deo sine erro:e falsitatis.

¶ Cuius erroris cā est. Hic assignat cām erroris. Vbi nota q̄ cā erroris q̄re putam⁹ futura incerta nō posse certe p̄sciri est: q: putat q̄ facultas cognitionis sit ꝑm facultatē rei cognite: ⁊ nō ipsius cognoscētis: qđ est falsum. Primo ḡ p̄mittit ꝓmōi cām erroris. Scđo ꝓbat ipsam: ibi. Nā vt b̄ breui. Dicit primo. Cuius erroris cā est: q: estimat: q̄ oīa q̄ quisq; nouit illa cognoscit tm̄ ex vi ⁊ natura ipōz q̄ sciunt ⁊ nō ex vi cognoscētis. qđ totū est ꝓtra. i. ꝓ ꝓtrariū: q: res magis cognoscunt ꝑm naturā cognoscētis. Oē em̄ qđ cognoscit nō cōprehēditur ꝑm modū sue nature: sz pot⁹ ꝑm facultatē cognoscētis. ¶ Nota q̄ si cognitio eēt ꝑm facultatez rei cognite tūc res ab oīb⁹ eodē mō cognosceret ⁊ sic cōprehenderet aliud eodē mō ab intellectu ḧano ⁊ diuīo: qđ falsuz ē: q: q̄ sunt incerta cōprehensiōe ḧana: sunt certa cōprehensiōe diuina. cognitio ḡ pot⁹ attēdit ꝑm facultatē potētie cognoscentis. ita q̄ quāto potentia est efficacior ⁊ certior: tāto certi⁹ ⁊ lympidius rē cōprehēdit. ¶ Naz vt b̄ breui exēplo liq̄at. Hic ꝓbat q̄ facultas cognitionis est ꝑm facultatē potētie cognoscētis: ⁊ nō rei cognite. Primo declarat b̄ exēplis. Secūdo ꝓbat b̄ idē ꝓ rōnē ibi. Ꝑm q̄. Prio dicit q̄ cognitio fit ꝑm facultatē cognoscētis liquet breui exēplo. Nā visus aliter agnoscit eādē corpis rotūditatem ⁊ aliter tact⁹. Ille em̄. i. visus manēs eminus. i. a lōginquo intuit totū corpus simul iactis radijs visualibus: b ꝟo sez tactus cohērēs, ⁊ cōiunctus orbi. i. rotūditati ⁊ motus circa ipm ambitum. i. circa corpus rotūdū cōprehēdit scilz eius rotūditatem partibus. i. ꝓ partes. ¶ Nota q̄ inuit duplicē differētiā inter modū cognoscēdi visus ⁊ tact⁹. ¶ Prima est q̄ visus a remotis existēs cognoscit aliq̄ corpus rotūdū. Tactus aūt non cognoscit ipm nisi cōiunct⁹. Scđa differētia est q̄ visus totū corp⁹ simul cōprehēdit: tact⁹ aūt ꝓ partes: talis aūt diuersitas in cognoscēdo nō eēt si res cognoscerē ex sui natura. cū cadez res manet in vtraq; cognitiōe. ¶ Notādū q̄ q̄dā dixerūt visionē fieri ꝓ emissionez radioz visualiū ab oculis vsq; ad rē visam. sed hec opinio est ꝓtra Aristotelē. visio em̄ non fit extra mittendo sed intus suscipiēdo. patiēte em̄ aliquo sensitiuo fit ipm videre scđo de aīa. hic autē loquit̄ ꝑm opinionē antiquoz cū dicit q̄ visus totū corp⁹ intuit iactis radijs. ¶ Ꝑm quoq; hoīem. Hic ponit scđm exēplū in virtutib⁹ cognoscitiuis subordinatis. Scđo ostēdit quō iste virtutes se habeant ad inuicē: ibi. In quo illud. Primo ḡ declarat quō idem a diuersis potētijs diuersimode comprehēdit̄ dicit sensus exterior aliter ꝓtuit ipm hoīez: aliter imaginatio: aliter rō: aliter intelligētia diuina. Sensus em̄ exterior sicut visus iudicat figurā hoīs in subiecta materia. i. in sensibili materia, sed imaginatio solū figurā discernit sine materia. i. in absentia rei materialis. Ratio vero hāc imaginationē trāscendit: et ipsam speciem. i. naturā specificam hoīs: q̄ singularibus inest ꝓpendit. i. discernit vniuersali cōsidera tione: oculus ꝟo. i. cōsideratio intelligentie est celsior: q: intelligētia diuina supgressa ambitū vniuersitatis q̄ existit in singularib⁹: illā simplicē formā. s. ideam hoīs q̄ est in mente diuina contuitur pura acie. i. speculatiōe pure mētis. ¶ No. q̄ ꝑmū exemplū fuit de virtutib⁹ cognoscitiuis nō subordinatis q̄ sunt q̄ttuor. s. sensus exterior: q̄ sicut de visu ⁊ tactu. istud aūt exēplū est de virtutib⁹ subordinatis q̄ sunt q̄ttuor. s. sensus exterior: q̄ inest oīb⁹ aīalib⁹: imaginatio q̄ tm̄ inest aīalib⁹ ꝓfect⁹: rō q̄ tm̄ est in ḧoīb⁹: ⁊ intelligētia ꝑ quā intelligit diuinā cognitionē: iste ꝟtutes ḧnt diuersum modū cognoscēdi eādē rē. s. ḧoīem vt declarat̄ in lra quod nō eēt nisi cognitio fieret ꝑm facultatē virtutū cognoscētiū ⁊ nō rei cognite. ¶ In q̄ illud maxime ꝓsiderādū est. Hic ostēdit pōia quō ꝓdicte ꝟtutes cognoscitiue se ḧnt adinuicē: ostēdēs q̄ q̄cq̄d pōt virt⁹ inferior pōt etiā ⁊ superior ⁊ amplio⁹: ⁊ ꝑmo ḧic ostēdit de intelligētia respectu aliarū virtutū. Scđo ostēdit idē rōne, scđa ibi, Rō q̄. Prio di. In quo. i. in ordine istarū ꝟtutū illud est maxīe cō-

¶ Cuius erroris cā est. Hic assignat cām erroris. Vbi nota q̄ cā erroris q̄re putam⁹ futura incerta nō posse certe ꝓsciri est: q: putat q̄ facultas cognitionis sit ꝑm facultatē rei cognite: ⁊ nō ipsius cognoscētis: qđ est falsum. Primo ḡ ꝓmittit ḧmōi cām erroris. Scđo ꝓbat ipsam: ibi. Nā vt b̄ breui. Dicit primo. Cuius erroris cā est: q: estimat: q̄ oīa q̄ quisq; nouit illa cognoscit tm̄ ex vi ⁊ natura ipōz q̄ sciunt ⁊ nō ex vi cognoscētis. qđ totū est ꝓtra. i. ꝓ ꝓtrariū: q: res magis cognoscunt ꝑm naturā cognoscētis. Oē em̄ qđ cognoscit nō cōprehēditur ꝑm modū sue nature: sz pot⁹ ꝑm facultatē cognoscētis. ¶ Nota q̄ si cognitio eēt ꝑm facultatez rei cognite tūc res ab oīb⁹ eodē mō cognosceret ⁊ sic cōprehenderet aliud eodē mō ab intellectu ḧano ⁊ diuīo: qđ falsuz ē: q: q̄ sunt incerta cōprehensiōe ḧana: sunt certa cōprehensiōe diuina. cognitio ḡ pot⁹ attēdit ꝑm facultatē potētie cognoscentis. ita q̄ quāto potentia est efficacior ⁊ certior: tāto certi⁹ ⁊ lympidius rē cōprehēdit. ¶ Naz vt b̄ breui exēplo liq̄at. Hic ꝓbat q̄ facultas cognitionis est ꝑm facultatē potētie cognoscētis: ⁊ nō rei cognite. Primo declarat b̄ exēplis. Secūdo ꝓbat b̄ idē ꝓ rōnē ibi. Ꝑm q̄. Prio dicit q̄ cognitio fit ꝑm facultatē cognoscētis liquet breui exēplo. Nā visus aliter agnoscit eādē corpis rotūditatem ⁊ aliter tact⁹. Ille em̄. i. visus manēs eminus. i. a lōginquo intuit totū corpus simul iactis radijs visualibus: b ꝟo sez tactus cohērēs, ⁊ cōiunctus orbi. i. rotūditati ⁊ motus circa ipm ambitum. i. circa corpus rotūdū cōprehēdit scilz eius rotūditatem partibus. i. ꝓ partes. ¶ Nota q̄ inuit duplicē differētiā inter modū cognoscēdi visus ⁊ tactu. ¶ Prima est q̄ visus a remotis existēs cognoscit aliq̄ corpus rotūdū. Tactus aūt non cognoscit ipm nisi cōiunct⁹. Scđa differētia est q̄ visus totū corp⁹ simul cōprehēdit: tact⁹ aūt ꝓ partes: talis aūt diuersitas in cognoscēdo nō eēt si res cognoscerē ex sui natura. cū cadez res manet in vtraq; cognitiōe. ¶ Notādū q̄ q̄dā dixerūt visionē fieri ꝓ emissionez radioz visualiū ab oculis vsq; ad rē visam. sed hec opinio est ꝓtra Aristotelē. visio em̄ non fit extra mittendo sed intus suscipiēdo. patiēte em̄ aliquo sensitiuo fit ipm videre scđo de aīa. hic autē loquit̄ ꝑm opinionē antiquoz cū dicit q̄ visus totū corp⁹ intuit iactis radijs. ¶ Ꝑm quoq; hoīem. Hic ponit scđm exēplū in virtutib⁹ cognoscitiuis subordinatis. Scđo ostēdit quō iste virtutes se habeant ad inuicē: ibi. In quo illud. Primo ḡ declarat quō idem a diuersis potētijs diuersimode comprehēdit̄ dicit sensus exterior aliter ꝓtuit ipm hoīez: aliter imaginatio: aliter rō: aliter intelligētia diuina. Sensus em̄ exterior sicut visus iudicat figurā hoīs in subiecta materia. i. in sensibili materia, sed imaginatio solū figurā discernit sine materia. i. in absentia rei materialis. Ratio vero hāc imaginationē trāscendit: et ipsam speciem. i. naturā specificam hoīs: q̄ singularibus inest ꝓpendit. i. discernit vniuersali cōsidera tione: oculus ꝟo. i. cōsideratio intelligentie est celsior: q: intelligētia diuina supgressa ambitū vniuersitatis q̄ existit in singularib⁹: illā simplicē formā. s. ideam hoīs q̄ est in mente diuina contuitur pura acie. i. speculatiōe pure mētis. ¶ No. q̄ ꝑmū exemplū fuit de virtutib⁹ cognoscitiuis nō subordinatis q̄ sunt q̄ttuor. s. sensus exterior: q̄ sicut de visu ⁊ tactu. istud aūt exēplū est de virtutib⁹ subordinatis q̄ sunt q̄ttuor. s. sensus exterior: q̄ inest oīb⁹ aīalib⁹: imaginatio q̄ tm̄ inest aīalib⁹ ꝓfect⁹: rō q̄ tm̄ est in ḧoīb⁹: ⁊ intelligētia ꝑ quā intelligit diuinā cognitionē: iste ꝟtutes ḧnt diuersum modū cognoscēdi eādē rē. s. ḧoīem vt declarat̄ in lra quod nō eēt nisi cognitio fieret ꝑm facultatē virtutū cognoscētiū ⁊ nō rei cognite. ¶ In q̄ illud maxime ꝓsiderādū est. Hic ostēdit pōia quō ꝓdicte ꝟtutes cognoscitiue se ḧnt adinuicē: ostēdēs q̄ q̄cq̄d pōt virt⁹ inferior pōt etiā ⁊ superior ⁊ amplio⁹: ⁊ ꝑmo ḧic ostēdit de intelligētia respectu aliarū virtutū. Scđo ostēdit idē rōne, scđa ibi, Rō q̄. Prio di. In quo. i. in ordine istarū ꝟtutū illud est maxīe cō-

scientiæ credis esse diuersum. ¶ Cuius erroris cā est q̄ oīa q̄ q̄sq; nouit ex ipsoꝝ tm̄ uia atq; natura cognosci existimat q̄ sciūtur. qđ totū contra est. Oē em̄ qđ cognoscit nō secundū sui uim sed secundū cognoscētiū potius cōprehēdit facultatē. ¶ Nam ut hoc breui liq̄at exēplo, eādē corpis rotūditatem aliter uisus, aliter tact⁹ cognoscit. Ille eminus manēs totū simul iactis radiis intuit. Hic ꝟo cohærēs orbi atq; cōiunctus circa ipm mot⁹ ābitū rotūditatē ptib⁹ cōprehēdit. ¶ Ipm quoq; hoīem aliter sensus, aliter imaginatio, aliter rō, aliter itelligētia cōtuitur. Sensus em̄ figurā in subiecta materia cōsti tutā: Imaginatio uero solā sine materia iudicat figurā. Rō ꝟo hāc quoq; trascēdit, spēmq; suā q̄ singularibus ineſt uniuersali cōsideratiōe ꝓpēdit. Intelligētiæ uero celsior oculus existit, supgressa nāq; uisibilis ambitū ipsam illā in simplicē formam puram mētis acie contuit. ¶ In quo illud maxime cōsiderādū est. Nā supior uis cōprehēdendi amplectitur inferiorē, inferior uero ad superiorē nullo mō consurgit, neq; em̄ sensus aliqd extra materia ualet, uel uniuersale; spēs imaginatio cōtuitur uel rō capit simplicē formā, sed intelligentia quasi desup spectans cōcepta forma quæ subsunt cuncta diiudicat, sed eodem modo quo formā ipsam

fiderādū ꝙ vis cōprehēdēdi supior āplectit in se inferiorē: q: vtus supior cognoscit oē illud qđ inferior
Inferior aūt nō surgit ad supiorē ita vt apprehēdat illud qđ supior: qđ manifestat i exēplo di. Nec ꝓ em
sēsus aliqđ valet appḥēdere extra materiā: ⁊ imaginatio struit spēs vlēs. i. mīa pticulares: sz rō capit
simplicē. i. vlem formā. Intelligētia aūt diuina q̄si desup spectās: cū sit i supmo gradu cognitiōis ipsa
cōcepta forma ideali dīudicat etiā cūcta q̄ subsunt illi forme: vt cognoscēdo ideā hois cognoscit oia q̄
sunt i hoie: sz eodē mō cōprehēdit ipam

q̄ nulli alii nota eē poterat cōphēdit. Nā & rōnis
uniuersū: & imaginatiōis figurā & materiale sēsi
bile cognoscit nec rōne utēs nec imaginatiōe nec
sēsib⁹ sz illo uno ictu mētis formalr (ut ita dicā)
cūcta pspiciēs. Rō ꝓ cū qd ulē respicit nec imagina
tiōe: nec sensib⁹ utēs imaginabilia uel sēsibilia cō
phēdit. Hæc est em q̄ cōceptiōis fuæ ulē ita diffinit
Hō est aial bipes rōnale q̄ cū uniuersalis notio sit:
tñ imaginabilē sēsibilēq; eē nullus ignorat qđ illa
nō imaginatiōe uel sensu sed rōnali cōceptiōe cō
siderat. Imaginatiōe quoq; tametsi ex sēsib⁹ uisen
di formādiq; figuras sumpsit exordiū sensu tñ ab
sente sensibilia quæq; collustrat: non sensibili sed
imaginaria rōe iudicādi. Vides ne igit uti cogno
scēdo cūcta sua potiꝰ facultate q̄ eoꝝ q̄ cognoscunt
utant? Neq; id iniuria nā. cū oīne iudiciū iudican
tis actu existat: necesse ē suā quisq; operā nō ex alie
na sed ex propria uoluntate perficiat.

rō ꝓsiderat vlē nō vtēs imaginatiōe vel
sēsu: sz rationali cōceptione. Tūc ostendit ꝙ sicut ratio cōprehendit imaginationē et sensum: sic imagi
natio sensum comprehendit dic̄. imaginatio quoq; tametsi pro quātis sumpsit exordiū ex sensibus vi
sendi et formandi figuras: tñ absente sensu exteriori imaginatio collustrat. i. cognoscit quecq; sensibi
lia: non sensibili sed imaginaria ratione iudicandi: ⁊ tūc cōcludit di. Vides ne igitur quomō cūcta po
tius vtātur sua. i. ꝓpria facultate in cognoscēdo q̄ facultate eorū que cognoscuntur? ¶ Nota ꝙ licet
ratio in cōprehēdendo suū vniuersale nō vtatur imaginatione ⁊ sensu: tñ in actu suo ꝓsupponit imagi
nationē ⁊ sensum: q: nihil est in intellectu nisi prius fuerit in sensu. Sik⁹ sz imaginatio in sua operatio
ne nō vtat sensu: tñ ꝓsupponit sensum fuisse in actu: q: fantasia quā hic vocat imaginationē est motus
factus a sensu fm actū ex. ij. de aia. ¶ Neq; id iniuria: hic ꝓfirmat dictū p rōnem dicēs. Illud. s. ꝙ res
cognoscit non fm suā naturā sed fm naturā cognoscentis: illud non cognouit iniuria. i. irrōnabiliter
Nā cū oē iudiciū cognitiōis fit actus ⁊ opatio iudicātis. i. potētie cognoscitiue: necesse est vt quisq; co
gnoscēs pficiat suā operā. i. suā opationē cognoscēdi: non ex aliena ptāte. s. rei cognite sz ex ꝓpria ptāte
. i. ex virtute cognoscētis. Nō. ꝙ ex lra format talis rō. Dis act⁹ ⁊ opatio seq̄tur ꝯditionē illius potētie
cui⁹ est act⁹ ⁊ opatio: sz iudicare siue cognoscere est actus ⁊ opatio potētie cognoscētis et nō rei cogni
te: ergo iudicare et cognoscere sequit modū et conditionē potētie cognoscētis: ⁊ nō rei cognite.

Vm illa verus. Hic incipit phia rndere ad ꝓposita obiecta. Est aūt facillimus verboꝝ textꝰ Ascensꝰ
et sentētie satis explanate in supiori cōmento sunt. Scies tñ iniūgi in significatione i qua nūc
vulgo ponit: ⁊ plinꝰ. Quintilianꝰ: Statiꝰ ⁊ alij illorū tpe posuerūt: Ciceronē non posuisse.
Memineris etiā vt supra notaui bigas: trigas: et quadrigas: singulariter non ꝓferri apud
doctos. Ibi aūt. Atq; ad hūc modū ⁊c. defectꝰ est q̄ sic credo supplebitur. Atq; hunc et ad hunc modū
⁊c. sup. facere vident. Illic aūt. Minime. ſfrustra em esset ⁊c. Verba sunt Boet. vsq; ad illū locū. Qui
igitur ⁊c. Et ita distinxim⁹ cum aliter inuenissem⁹. sed ad alia pergamus.

¶ Metrū quartū quinti libri

Vondam porticus attulit
Obscuros nimium senes:

Vondā porticꝰ attulit. Istud Sanctꝰ
est quartū metrū huiꝰ q̄nti qđ thomas]
dicitur gliconicū ab inuento-
re: coriābicum a pede ꝑdomi
nāte. in quo metro improbat opinionez
stoicorū: ex qua videt seq̄ ꝓtrariū dictis
suis. ſFuit em opio stoicorum ꝙ cogni

tio itellectiua solū pficeret ex ꝺ ꝙ corpa exteriora suas silitudines iprimūt i mētē: ita vt mēs solū se habeat i rōne patiētis ⁊ res extra i rōne agēt. Ex q̄ sequit cū patiēs trahat ad naturā agētis ⁊ nō ecōuerso ꝙ cognitio sequit naturā rei cognite ⁊ nō naturā cognoscēt, qđ ē ꝫ dicta. Prio ꝯ pōit opinionē stoicoꝝ. Scđo. ipꝛobat eā ibi. Sz mēs. ꝑmo dic. Quōdā portic⁹ attulit senes. s. stoicos q̄ dicebāt senes ꝑpter maturitatē moꝝ. senes iquā nimiū obscuros sup. i sentētijs: q̄ stoici credūt sensus et imagines. i. rerū sensibiliū formas iprimi mētib⁹ ex

s. stoici

corpib⁹ extimis. i. exterioꝛib⁹: ⁊ posuerūt corpa illa comō iprimere imagines mētib⁹: vt quōdā mos fuit alicui scribēti celeri stilo figere ꝑssas lras eqre. i. planicie pagie: q̄ pagia nullas pꝛi⁹ notas ꝭbēbat

Qui sensus & imagines / Nūc sūmis caput iserit?
Et corporibns extimis / Nūc decidit in infima?
Credút mētibus iprimi, / Cū sese referēs sibi:
Vt quōdā celeri stilo: / Veris falsa redarguit,
Mos est æquare paginæ / Hæc est efficiens magis
Quæ nullas hēat notas / Longe causa potentior.
Pressas figere litteras. / Quā q̄ materiæ modo
Sed mēs si ꝓpriis uigēs / Impressas patit notas.
Nihil motib⁹ explicat: / Præcedit tamē excitās
Sed tātū patiēs iacet / Acuires animi mouēs
Notis subdita corporū: / Viuo in corpore passio,
Cassasq̄ in speculi uicē / Cū uel lux oculos ferit;
Rex reddit imagines: / Vel uox auribus īstrepit:
Vñ hæc si animis uiget / Tū mentis uigor excitus
Cernens omnia notio? / Quas intus spēs tenet:
Quæ uis sigula, pspicit? / Ad motus similes uocās
Aut q̄ cognita diuidit? / Notis applicat exteris.
Quæ diuisa recolligit? / Introrsumq̄ reconditis
Alterumq̄ legēs iter / Formis miscet imagines.

Stoici. latie. q: a ꝭenis i māifestissima portic⁹ ⁊ alijs locis publice stoici disputare solebāt. illi posuert aiaz tm̄ ꝭze se i rōe patiētis respectu rex exterioꝝ: et q: cognitio magis videt seq̄ virtutē actiuā q̄ passiuā ió ꝭm eos cognitio pot⁹ dz attēdi ꝭz facultatē rei cognite q̄ est actiua: q̄ aie cognoscēt q̄ ē passiua. ¶ Sz mēs si ꝓpꝛijs vigēs. Hic ipꝛobat hāc opinionē. Scđo ponit suā vitatē. ibi. Hec ē efficiēs. Prio ꝯ deducit ad plura icōueniētia istā opinionē di. Sz si mēs vigēs nihil explicat ꝓpꝛijs motib⁹. i. si nullā actionē ꝓpā ꝭz s tm̄ iacet patiēs subdita notis. i. silitudinib⁹ corporū ⁊ si ipa reddit. i. repñtat cassas imagines rex. i. silitudines iuicē: speculi. i. ad modū speculi: tūc q̄ritur vñ viget ꝭec notio. i. ꝭec cognitio aīs q̄ aīa ē cernēs oīa nō tm̄ corpalia: sed etiā icorpoꝛalia. ¶ Nota q̄ primū icōueniēs est si cognitio itellectiua fieret ꝑ solā ipꝛessionē corporū i aīa: tūc nō esset virt⁹ per quā aīa cognosceret icorpoꝛalia: nūc aūt manifestū est q̄ etiā incorpoꝛalia cognoscit. Aliud incōueniens ponit dicēs si aīa tātū est passiua que vis anime cognita singula pspicit. i. iudicat: aut que vis anime cognita diuidit: diuisa recolligit: aut que vis anime legens. i. apꝛehēdens alterū iter componendi et diuidendi nunc inserit caput summis. i. generalissimis ascendendo a specialissimis ad generalissima colligēdo multitudinē: et nūc defidet vel decidit ꝙm aliam litterā. i. cadit in infima. i. specialissima procedendo a generalissimis ad spālissima diuidendo. Cum. i. tandē anima referēs. i. cōparans sele sibi redarguit falsa veris. i. per vera. No. q̄ ex lra videt q̄ intellect⁹ passibilis intelligendo etiā fit actiu⁹ cū fit causa efficiēs vt ꝺz in lra. Arist. aūt. iij. de aīa vult q̄ intelligere fit pati ⁊ qđ intellectus nullam ꝭz naturā nisi q̄ ē passibilis vocat⁹. Ad ꝭoc dicūt aliq̄ q̄ q: aīa cōꝑehēdit tā intellectū passibilē q̄ agentem: actiua ē anima immo causa effectiua intellectiōis rōne intellect⁹ agētis: sed est passiua rōne intellectus passibilis. vel dicendū q̄ intellect⁹ passibilis est potētia passiua saltē quo ad primū ei⁹ actū cū intelligere fit pati. Sz ois potētia passiua de necessitate reliqt potentiam actiuā que reducat ipam ad actū. Tale aūt actiuū

non põt esse res corporalis extra: cum agens sit prestãtius passo: iõ tale actiuũ ex parte aie erit intellectus agẽs. cuius operatio est facere potentia intellecta: actu intellecta: ita ꝙ a rebus extra virtutẽ intellectus agẽtis imprimitur aliquid intellectui passibili ꝑ qđ in actũ intelligendi reducit. Nõ est ḡ intentio Boe. negare quin mens sit passiua rõne intellectus passibilis: ſz vult ꝙ mens sine aĩa magis habeat efficientiá in intellectione ꝙ̃ sit passiua ab ipsis corporibus extra. ⁊ per ꝓñs efficientia intellectus non debet attribui rebus extra. quod erat intentio stoicorum.

Ascẽsꝰ

QUondá porticꝰ ⁊c. Versus est monocolos. i. vniꝰ mẽbri. Est aũt gliconicꝰ ab inuẽtore: dactilicus a pede ꝑdominãte: trimeter a numero pedũ: acatalecticus: qr plenꝰ ⁊ nõ redũdans. Cõstat aũt spõdeo ⁊ duobꝰ dactilis: ſz vltima syllaba sicut semp est cõis. Dãnat opi. stoicorũ q̃ a zenone ꝑius zenonis dicti postea a porticu stoici ceperũt appellari. Dia satis dilucida sunt. Stilus aliqñ est colũna: aliqñ instrumẽtũ scribendi in tabula cerata aut filꝛi: aliqñ q̃litas scripтоr. hic est instrumẽtum. Equor ðr ab eq̃litate siue in mari siue terra. q̃cq̃d asperũ non est equor ðr. Voluerũt aũt aiam eẽ velut tabulá rasam in q̃ nihil scriptũ est. Pagine aũt inq̃t fest⁹ dicte sunt ꝙ in libris suá ꝙ̃ obtinẽt regionẽ vt pagi. i. vici iuxta põtes siti. vel pango ꝙ in illis vsus págunt. i. figũtur. Est ḡ pagina vtraq̃ ꝑs phylure seu folij: dicta ꝙ in ea carmina pangãtur ḃ est figãtur. Vñ hic bñ dicit ꝑstans figere lras. Ná pangere est figere ⁊ solidare ⁊ ꝑ trãslationẽ cantare ðr. notis subdita. i. impressionibus subiecta. Tum mẽtis vigor excitꝰ ita scribendũ est nõ exitus: habet aũt exitu scđam syllabã cõem: qr apud Virg. in. iij. enei. ꝓducitur cũ dicit exitũ ruit ⁊c. Et hic corripit. Volunt a cio quarte cõiugationis ꝓduci ⁊ a cieo secũde corripi. nam ab vtroq̃ deduci arbitrantur.

Excitus

Sanctꝰ thomas

¶ Prosa quinta quinti libri.

QVod si in corpibꝰ sentiẽdis: q̃uis afficiantes/aiq̃ agẽtis uigorẽ passio corpis antecedat/q̃ in se actũ mẽtis ꝓuocet/excitetq̃ interim q̃escẽtes intrinsecꝰ formas/si i sentiẽdis quã in corpibus animꝰ nõ passiõe insignit/sed ex sua ui subiectã corpi iudicat passionẽ/quãto magis ea q̃ cũctis corporꝭ affectiõibus absoluta sunt/in discernẽdo nõ obiecta extrinsecus sequunt/sed actũ suæ mentis expediũt? ¶ Hac itaq̃ rõne multiplices cognitiões diuersis ac differẽtibꝰ cessere substãtiis. Sẽsus em̃ solus cũctis aliis cognitiõibꝰ destitutis imobilibus aiantibus cessit/ quales sunt cõchæ maris/ q̃q̃ alia saxis hærẽtia nutriunt. Imaginatio uero mobilibꝰ beluis qbꝰ inesse fugiẽdi/ appetẽdi ue aliqs uidet affectus. Rõ uero humani tm̃ gñis est/sicut

Stilus

Equor

Pagina

QVod si in corpibꝰ sentiẽdis. Hec est q̃nta ꝑsa huiꝰ q̃nti libri in quo probat spãliter diuiná cognitionẽ eẽ ꝼm motũ cognoscentis ⁊ non rei cognite. Secũdo ostẽdit sufficientiam eorꝭ q̃ ex nr̃o modo cognoscẽdi ꝑ probat ꝓuidentiaz diuinam: ibi. Quid igit ⁊c. Primo facit qđ dictũ est. Scđo infert duas ꝯclusiones: ibi. Hac itaq̃. Primo dicit si in sentiendis. i. in cognoscẽdis corporibꝰ animus noster nõ tm̃ insignit. i. afficit passione corporis: sed ex sua vi iudicat passionẽ subiectam corpori: ita ꝙ in cognoscẽdo sequit ꝓprium motũ: q̃uis qualitates obiecte forinsecꝰ afficiant. i. mutent instrumẽta. i. organa sensuum et passio corporis antecedet vigorẽ agentis animi: q̃ passio ꝓuocet actũ mẽtis ī se ⁊ excitat formas intrinsecꝰ q̃escentes. Si ḃ est in aĩo nr̃o multomagis ea q̃ absoluta sunt cũctis affectiõibꝰ. i. q̃litatibꝰ corpꝭ: sicut intelligẽtie separate: ⁊ prece/pue deꝰ: illa in discernẽdo nõ sequũtur obiecta extrinsecꝰ: ſz expediũt. i. ꝑficiũt actũ sue mẽtis. i. opationẽ intellectiuaz ꝼm naturá ꝓpriá. ¶ Notandũ ꝙ ex lra

Sanctꝰ thomas

põt sic argui. Si de q̃ minꝰ videt inesse ī est: ⁊ de q̃ magis: ſz minꝰ videt ꝙ animꝰ nr̃ in cognoscẽdo seq̃tur motũ suũ ⁊ nõ rei cognite: ⁊ tm̃ seq̃t facultatẽ sue cognitiõis: ḡ multomagis ītelligẽtia diuina seq̃t in cognoscẽdo ꝓpriũ motũ sue cognitiõis ꝙ̃ ipsiꝰ rei cognite. ¶ Hac itaq̃ rõne. Hic īfert duas ꝯclusiões ex ꝓmissis dicens. Ex q̃ cognitio seq̃t naturá cognoscẽtis ⁊ nõ rei cognite: ⁊ cũ cognoscẽtia sint diuersa ꝼm naturá: opz diuersis cognoscẽtibꝰ cõuenire diuersas cognitiões. vñ dicit. Hac itaq̃ rõne: qr cognitio seq̃t naturá cognoscẽtis: multiplices cognitiões cessere. i. cesserũt diuersis ac differẽtibꝰ substãtijs: sensus em̃ solꝰ destitutꝰ aliꝭ cognitiõibꝰ cessit aĩalibꝰ īmobilibꝰ. q̃les sunt cõche maris ⁊ q̃cũq̃ nutriunt hęrẽtia saxis: imaginatio vo cessit mobilibꝰ beluis q̃ mouẽt motu ꝓgressiuo q̃bꝰ videt inesse affectꝰ. i. appetitꝰ fugiẽdi malũ vl̃ appetẽdi bonũ. Rõ vo ꝑ quá cõprehẽdimꝰ vniuersale tm̃ ẽ hũani gñis sicut ītelligẽtia ẽ diuini gñis. Tũc põit scđam ꝯclusionẽ ꝙ illa ꝯclusio ẽ notior ⁊ nobilior q̃ non solũ apꝓhẽdit ꝓpriũ obiectũ: ſz etiá obiecta aliarũ notitiarũ. i. cognitionũ. vñ dicit. Quo fit vt ea notitia. i. cognitio ꝑstet. i. nobilior fit ceteris q̃ suapte natura. i. ꝓpria natura nõ mõ. i. nõ tantũmõ ꝓpriũ sup. obiectũ cognoscit: ſz etiá cognoscit subiecta ceterarũ notitiarũ. ¶ Nota circa ꝑmã ꝯclusionẽ. ꝙ cum actꝰ ⁊ opatiões diuersificant ꝼm diuersitatẽ agẽtiũ ⁊ opantiũ: seq̃t si agẽtia ⁊ operantia sint diuersa ꝙ habeãt diuersas opatiões ⁊ cognitiões. ꝓpter qđ sensus sine aliꝭ cognitiõibꝰ cessit aĩalibꝰ ignobilibꝰ ⁊ accipit ḃ sensus stricte ꝑ apꝓhẽsione sensitiua q̃ solũ īmutat ad ꝑntiam sensibilis. Sic em̃ di-

stingnit ꝓtra imaginationē: q̄ nō tm̄ appꝛhendit rē ꝓsentē. sed etiā absentē. ¶ No. circa istā ꝯclusionē ꝙ q̄cūq; potētia plura agnoscit videt eē ꝓstātioꝛ ea q̄ cognoscit pauciora: si g̃ aliq̄ potētia cognoscit ꝓpꝛiū obiectū: ⁊ cū b̄ obiecta aliarū potētiarū inferioꝛ: sicut est intelligētia diuina ⁊ nō ecōuerso: seq̄ tur ꝙ potētia supioꝛ plura cognoscēs sit nobilioꝛ inferioꝛi. ¶ Quid igit. Hic pbia ostēdit īsufficiētiā eoꝛ q̄ ex mō cognoscēdi nr̄o īprobāt diuiną ꝓuidētiā. Scdo hoꝛtat nos ad ꝯsiderādū modū diuine cognitionis: ibi. Quare in illius. Primo manifestat īsufficientiaz eoꝛ ꝓsimile. Scdo applicat simile illud ad ꝓpositū ibi. ibi. Simile est. Similitudo aūt quā intēdit talis est. Sensus ⁊ imaginatio sunt cognitiōes inferioꝛes q̄ ratio: si g̃ sensus et imaginatio vellent iudicare modū cognoscēdi rōis ex modo cogno scendi ꝓpꝛio: ⁊ dicere ꝙ vniuersale nihil eēt: qđ ratio appꝛhendit: vel si verū esset iudiciū rōnis: vel si esset particula re ⁊ sensibile: ratio vero diceret contra riū: manifestū est ꝙ nos q̄ vigem⁹ vtra q̄ cognitione potius assentirem⁹ rōni iudicanti motiuū sensus ⁊ imaginatio nis esse insufficiens. dicit g̃. Quid igit si sensus ⁊ imaginatio refragētur. i. ꝓtra dicāt rōcinationi dicētes: nihil esse vē id qđ ratio putat se intuerī sic arguēdo. Qđ em̄ est sensibile vel imaginabile id nō posse esse vniuersuz. i. vniuersale hz iudiciū sensus ⁊ imaginatiōis. aut igit iudiciū rōnis necesse est esse verū: et ꝓ ꝑns nec quicq̄ esse sensibile. qđ est ab surdū. Aut q̄m notū sit tibi scz sensui et imaginationi plura esse subiecta sensi bus ⁊ imaginationi: q̄ necesse est eē sen sibilia: crederes ne ꝯceptionē rōnis eē inanē q̄ cōsiderat illud qđ est sensibile ⁊ singulare quasi quoddā vniuersale. Ad hec si rō rn̄deat ꝯspicere in rōne vī illud qđ est sensibile ⁊ imaginabile. Il lud vero. s. sensum ⁊ imaginationē non posse aspirare. i. peruenire ad cognitio nē vniuersitatis. i. vniuersalis: q; notio idest cognitio eoꝛ non excedit figuras coꝛporales: ⁊ dicere tū nō potius esse cre dendū firmioꝛi ⁊ perfectioꝛi iudicio re rum. In hmōi igit lite. s. inter sensum ⁊ imaginationē ex vna parte: ⁊ rōnē ex al tera pte: nos q̄bus inest tā vis rōcinan di q̄ imaginādi ⁊ sentiendi: nōne potiꝰ ꝓbaremus cām rōnis ⁊ reputarem⁹ motiua sensus ⁊ imaginatiōis eē insufficiētia? q. d. imo. ¶ No. ꝙ iudicio nobilioris potētie potiꝰ est astādū q̄ iudicio potētie ignobilioris. cū igit rō sit potētia nobili oꝛ q̄ sensus ⁊ imaginatio: eo ꝙ rō cōpꝛehēdit ꝓpꝛiū obiectū ⁊ obiectū sensus ⁊ imaginatiōis ⁊ non ecōuerso: g̃ potiꝰ astādū est iudicio rōnis q̄ potētiarū inferioꝛ. ¶ Sile est. Hic applicat illud sile ad ꝓpositū ⁊ dicit. illud qđ est dictū de sensu ⁊ imaginatioe respectu rōnis. sile est ei qđ putat diuinā intelligentiā intueri: nisi ꝙ ipsa rō cognoscat qđ apparet ex ipso mō arguēdi. Nā ita dis seris. i. arguis: si qua videāt nō hꝛe certos ac ꝓ ⁊ necessarios euētꝰ: talia nequeūt ꝑsciri ea certo euē tura. igit hꝛarū rerū nulla est ꝑsciētia quā. s. ꝑscientiā si credam⁹ esse in hꝛis nihil erit qđ nō ꝓueniat ex necessitate. Si igit vti ꝓ sicut: sumus ꝓticipes rōnis ita possem⁹ hꝛabere iudiciuz diuine mentis sicut nūc iudicauim⁹ imaginationē ⁊ sensum oportere cedere. i. locū dare rōni. sic censeremus iustissimuz hꝛumanā rōnē sese submittere diuine menti. ¶ No. ꝙ sile est de iudicio sensus ⁊ imaginationis respe ctu rōnis. ⁊ rōnis respectu intelligentie diuine. Nā sensui ⁊ imaginationi videt ꝙ ratio aliter nō pos sit cōpꝛehēdere rē nisi sicut ipsa cōpꝛehendit. qđ falsum est. Sic silr videt rōni hꝛumane ꝙ intelligen tia diuina nō possit res incertas cognoscere aliter q̄ ipsa cognoscit: quod falsum est. nam q̄ ratio hꝛu mana incerte cognoscit intelligētia diuina summe cōpꝛehēdit. ¶ Quare in illius. Hic pbia hꝛortatur

intelligētia sola diuini/quo fit ut ea notitia cæte
ris ꝑstet q̄ suapte natura nō mō ꝓpriū/sz cæterarū
q̄ notitiarū subiecta cognoscit. ¶ Quid igit si rō
cinatiōi sensus/imaginatioq; refragent/nihil esse
illꝰ uiuersale dicētes qđ sese ītueri rō putet? Quob
em̄ sensibile uel imaginabile ē id uniuersuz eē nō
posse/aut igit rōnis uerū eē iudiciū/nec qcq̄ eē sensi
bile/aut q̄m sibi notū sit/plura sensib⁹ & imagina
tiōi eē subiecta/inanē cōceptionē eē rōis/q̄ qđ sen
sibile sit ac singulare quasi quoddā uniuersale cō
sideret. Ad hæc si rō cōtra rn̄deat se qdē & qđ sensi
bile/& qđ imagiabile sit uniuersitatis rōne cōspi
cere. Illa ꝯo ad uniuersitatis cognitionē aspirare
nō posse/q̄m eoꝛ notitia corpales figuras nō possit
excedere. De reꝛ cognitioe firmiori potiꝰ perfectiori
q̄ iudicio eē credendū. In hmōi igit lite nos qbꝰ tā
rōcinādi/q̄ imaginādi/etiā sentiēdi uis est: nōne rō
nis potiꝰ cām ꝓbaremꝰ? ¶ Sile ē ꝙ hūana rō diui
nā intelligētiā futura/nisi ut ipsa cognoscat nō pu
tat intueri. Nā ita disseris. si qua certos ac necessa
rios hꝛe uideantꝰ euētus ea certo euētura ꝑsciri ne
queūt. Harū igit rerū nulla ē ꝑsciētia/quā si etiā in
his eē credamꝰ/nihil erit qđ non ex necessitate ꝓue
niat/si igit rōnis ꝓticipes sumꝰ/ita diuinæ iudiciū
mētis hꝛe possemꝰ/sicut imagiationē sensumq; rō
ni cedere oportere īdicauimꝰ/sic diuiæ sese mētis
hūanā/sūmittere rōnē iustissimū cēseremꝰ. ¶ Qua
re i illiꝰ sūmæ intelligētiæ cacumē si possumꝰ eriga

vt erigamus nos ad cognitionē diuine intelligētie dic. Quare si possumus erigamur p diligentē cōsi derationē i cacumē illius sūme intelligētie sup. diuine. Illic em rō videbit qđ in se non pōt intueri. scz quō certa et diffinita p̄notio dei cognoscat illa q̄ nō hn̄t certos exit⁹, et illud nō erit opinio: sed potius erit simplicitas summe scie nullis terminis iclusa: q: simplicitas summe sapiētie est infinita. ¶ No. q̄ si cognitio sequeret facultatē rei cognite ꝛ nō virtutis cognoscētis: tūc sicut rō humana cognoscit futura cōtingētia incerte: sic similiter intelligētia diuina ea incerta cognosceret: sed quia facultas cognitionū ē fm facultatē virtutū cognoscentiū: ꝛ intelligentia diuina. i. cognoscentia diuina in cognoscendo excedit rationē humanā: poterit ipsa certe cognoscere q̄ ratio humana incerte cognoscit.

mur. Illic em rō uidebit qđ i se nō pōt itueri. Id aūt ē quonām ō et q̄ certos exit⁹ nō hn̄t/certa tn̄ uideat ac diffinita p̄notio. Neq; id sit opinio: sed sūmæ potius sciētiæ nullis terminis iclusa simplicitas.

Quod in corpoꝛib⁹ sentiedis. i. sensu dignoscēdis. Cognitiōes differētibus cessere substantijs: q: cedere interpretari solet p eo qđ est locū dare: ideo nōnunq̄ accipit p eo qđ est dari: q: q̄ cedit illi dat. Vñ Virg. xi. Hecoīs regio ꝛ celsi plaga pinea mōtis. Cedat amicitie teucroꝛ. Cedat. i. det et concedat. Sic igitur hic cognitiōes cessere. i. date sunt: ꝛ per sortē obuenerūt. Cetera nota sunt. Ascensi⁹ Cedo.

¶ Metrum quintū libri quinti.

Vā uariis terras aialia permeāt figuris:
Nāq; alia extēto fūt corpe pulueréq; vrūt,
Cōtinuūq; trahūt ui pectoris icitata sulcū.
Sunt qbus alarum leuitas uaga uerberāt uētos/
Et liquido longi spatia ætheris enatant uolatu.
Hæc p̄ssisse solo uestigia gressibusq; gaudent.
Vel uirides campos transmittere/uel subire siluas/
Quæ uariis u ideas licet oia discrepare formis/
Prona tamē facies hebetes ualet igrauare sensus.
¶ Vnica gēs hoim celsum leuat altius cacumen/
Atq; leuis recto stat corpore despicitq; terras.
Hæc nisi terren⁹ male desipis admonet figura.
Qui recto cœlum uultu petis/exerisq; frontem/
In sublime feras animā quoq;/ne grauata pessum
Inferior sidat mens corpore celsius leuato.

Sanct⁹ homas.

Vā varijs terra. Hic icipit q̄ntū metꝛ hui⁹ q̄nti qđ ꝺr archilochiū; ab inuētoꝛe dactilicū a pede p̄dominā te. In quo oñdit hoiem esse dispositū ad ꝓtēplationē ex figura coꝛpis sui. Et p̄mo describit figurā coꝛpalē aliaꝛ bestiarū. Scđo figurā hoisꝛibi. Vnica gēs. Primo dī. Aialia p̄meāt terras q̄ varijs. i. valde varijs figuris: nāq; alia aialia extēto coꝛpe sicut sunt serpētes: sicut sunt reptilia illa vertūt. i. verrūt puluerē ꝛ icitata. i. mota vi pectoꝛis trahūt ꝓtinuū sulcū sup. in puluere. Sūt alia aialia quib⁹ inest vaga leuitas alaꝛ q̄ verberāt vētos ꝛ enatāt et trāseūt liq̄do volatu spacia lōgi etheris. i. aeris. Sūt alia q̄ gaudēt p̄ssisse vestigia solo. i. terre gressib⁹ sup. suis: ꝛ transmittere. i. ptrāsire virides cāpos ꝛ gaudēt subire siluas q̄ oia aialia ꝛz videas illa discrepare varijs foꝛmis tn̄ facies eorū p̄na. i. ad terrā iclinata valꝛ ingrauare. i. ingrauatos oñdere sēsus hebetes.

¶ No. q̄ pbia tāgit tria gña aialiū. s. reptilia: volatilia: ꝛ gressibilia: q̄ ꝛz differāt i foꝛmis: q: q̄dā foꝛmāt ad reptādū: vt ꝺpētes. q̄dā ad volādū: vt aues q̄dā ad gradiēdū vt bestie/tresires: tm̄ i ꝺ oia ꝓueniūt q̄ hn̄t faciē icliatā ad terrā. ¶ Vnica gēs hoiz. Hic describit figurā hois dī. Vnica gēs hoiz. i. solū gen⁹ hūanū leuat celsum cacumē. i. caput suū altī⁹: ꝛ leuis stat recto. i. erecto coꝛpe ꝛ despicit terras vultu eleuato ad celū: tu hō tren⁹ recto vultu pe tis celū ꝛ exeris. i. erigis frōtē: ꝺ recta figūa admonet te q̄ tu male desipis: nisi et feras. i. extollas aiz tuū sublime. i. i celestia: ne mēs gūata ꝛ gūidie depssa pessū. i. sub pedib⁹ vl subt⁹: ꝛ ē pessū aduerbiū loci: ne illa mēs sidat. i. resideat iferioꝛ leuato coꝛpe celsi⁹. ¶ No. cū hō hēat figurā coꝛpis erectā ad celū: si aīa nō erigeret ad ꝓtēplatōez celestiū videret coꝛp⁹ eē nobili⁹ aīa. ¶ No. fm Arist. i. xvi. de aīali hō iter oia aialia ꝛz figūaz recti linearē. de q̄ figura et loq̄tur Qui. i. i. li meta. dī. Prona q̄ cū spectāt aialia ceca terrā: Os hoi sublime dedit celūq; vidēre: Jussit ꝛ erectos ad sydera tollere vultus.

Vā varijs ꝛc. Versus est monocolos est em tot⁹ phaleti⁹ seu archilochi⁹ ꝛstatq; ex q̄tuoꝛ pedib⁹ heroicis. i. cōsuetis i heramero heroico: ꝛ trib⁹ trocheis: ita tn̄ q̄ vltima syllaba itelligi gat cōis. nā vltim⁹ pes spōdeus frequēter est. Quart⁹ aūt dactil⁹: sp finiēs pte oronis more bucco. versus: ꝛ si q̄rtā syllabā a fine dēpseris erit tot⁹ heroic⁹: vt depsita vltīa syllaba hui⁹ verbi pertineāt erit hyrameter hocuiō Quā varijs terris aialia p me figuris. Et ita in singulis. Legit aūt p̄ncipiū diuersimode. Nā alij dicūt q̄ varijs: alij tā: alij tū varijs. In illo aūt vsu Hec p̄ssisse solo vestigia gressibusq; gaudet. duo vitia oñdi. Nā p p̄ssisse scriptū erat p̄cessisse qđ neq; versus neq; sīa patitū erat: q: ablata fuit syllaba q; ibi gressibusq;. vñ tam vsus q̄ sensus iminut⁹ fiebat. Vnica gens hominū, ꝛ sic Quiđ. s. meta. Prona q; cū spectāt. Gēs aūt ꝺr gen⁹ ꝛ etiā pecudib⁹ attribuit. vñ Vir. i. vñ. Gēs.

104

despício etiã eãs gẽtẽ eẽ dixit. Despicitq; terras. despícere ẽ deo:sũ in spícere:ꝛ q: p ꝓtẽptũ fit ꝙ nolímus quẽq; aspicere:aut q: cũ despiciẽtes fic aspícim⁹ q̃si deo:sz ꝛ ad rẽ vile ĩspiciẽtes:nõ despícere accípiẽ ꝑ contẽnere:vt in bucco. Despecꝭ tibi sũ nec q̃s fim q̃ris alexi. Ecõtrario. suspicere est sursum aspicere: vt Attenuati sũt oculi mei suspiciẽtes in excelso. Exerisq; frõtẽ. Male legiẽ exterisq;:q: vsus nõ patiẽ. Est autẽ exero cõpositũ ab ex seu extra ꝛ sero:sz q: ꝑ valet gẽinũ ss:vl'c ꝛ s. ideo fm Prís. post ꝑ nõ solet poni s. Nã ab ex ꝛ salio salui saltũ:sit exulto nõ exsulto. Est aũt exerere:se alti⁹ extra alios serere vl'expuere. vñ exertá linguá dícim⁹. Notũ etiá eẽ dz ꝙ ibi. b̃ nisi terren⁹ male desipis. Nõ ẽ legẽdũ decipis. Venit em̃ a de ꝛ sapio:nõ a capio. Pessũ ẽ sub pede vel sub pedẽ. Est aũt mala vt docet Aug. politia dũ co:p⁹ qõ dz eẽ ancilla dñaꝫ aie:q̃ merito fuerit dña:aut dũ sẽsus rõni ĩperat. Sidere est capere sedẽ ad sedẽdum.

Sanct⁹ thomas

Quoniá igiꝫ vti pauloãte. Hic incipit sexta ꝑs ꝛ vltima huiꝰ q̃nti libri:ĩ qua determinat veritatẽ de cõpassibilitate ꝑscie diuine ꝛ liberi arbitrij. Et primo ponit suá determinationẽ. Scõo subiũgit vtile exhortationem circa finẽ libri:ibi. Aduersamini igiꝫ. Primo oñdit modũ diuine cognitiõis. Scõo soluit obiectiões factas ꝫ diuiná puidẽtiá. Tertio ꝯcludit cõpassibilitatẽ liberi arbitrij cũ ꝓuidentia diuina. Scõa ibi. Quid igitur postulas. Tertia ibi. Que cũ ita sint. Primo determinat de statu dei q̃ est eternitas. Scõo ex hoc declarat modũ diuine ꝓuidẽtie ibi. Qm̃ igiꝫ oẽ iudiciũ. Primo ꝑmittit ꝙ determinádũ sit de eternitate. Scõo determinat de ea ibi. Eternitas igiꝫ ẽ interminata ꝛc. Prio di. Qm̃ mõstratũ ẽ pauloãte ꝙ oẽ qõ scit cognoscitur nõ ex rei natura. í. ex natura rei scite sz ex natura ꝯprehẽdẽtiũ. í. cognoscẽtiũ intueamur nũc quãtũ fas est:q̃s sit stat⁹ diuine essentie vel substãtie: vt possim⁹ aḡscere q̃ sit ei⁹ scia. ꝛ subdit ꝙ cõe iudiciũ cũctoꝝ degẽtiũ. í. vtẽtiũ rõne: ẽ deũ eẽ eternũ ideo cõsideremꝰ q̃d sit eternitas. hec em̃ nobis patefecit ꝑiter naturá et diuiná sciẽtiá. ¶ No. ꝙ viri degẽtes rõne sũt viri ꝑditi luce sapie:ꝛ oẽs illi cõcedũt deũ eẽ eternũ. Ná ꝓbus. viij. phy. Ex eternitate mot⁹ oñdit eternitatẽ motoris. et oẽs tá greci q̃ barbari putãtes deos eẽ estimãt eos imortales. ¶ No. ꝙ q: eternitas dei ꝛ natura ꝛ scia dei nõ differũt fm substãtiá ideo cognita eternitate cognoscit natura ꝛ scia dei. ¶ Eternitas igiꝫ. Hic ꝓsequit de eternitate ꝛ primo ponit ei⁹ diffinitionẽ. Scõo declarat eá ibi. Qõ ex collatiõe. Prio di. Eternitas ẽ possessio vite interminabilis:exñs tota simul ꝛ ꝑfecta. ¶ No. fm Alb. supra lib. de causis. Aliq̃d ẽ eternũ:ꝛ ẽ in eternitate:ꝛ ẽ ipa eternitas sicut deꝰ. Aliq̃ sũt eterna ꝛ sũt in eternitate sz non sũt ipa eternitas. sicut substãtie sepate. Alia sũt eterna nõ in eternitate:nec sũt ipa eternitas. vt motꝰ ipse ꝛ mũdus. ¶ No. cũ di. Eternitas ẽ possessio. ibi vtiq; noie possessiõis ad designádũ imutabilitatẽ ꝛ insufficiẽtiá eternitatis:qa ipa firmiter possidet ꝛ q̃ete hꝝ. ꝛ dicit vite. ad innuẽdũ ꝙ viuẽtia nõ mẽsurant eternitate. ꝛ di. interminabilis ad dñiaz illi⁹ vite q̃ hz terminũ a ꝑte añ ꝛ a ꝑte post sicut vita hois:vña ꝑte añ tm̃ sicut vita ãgeloꝝ. ꝛ di. tota sil' ad dñiaz vite angelice q̃uis em̃ eẽ ãgeli fz substãtiá sit totũ sil':nõ tm̃ fz operationẽ. cũ hẽat operatiões successiuas ꝛ intellectiões. ꝛ di. ꝑfecta ad designádũ ꝙ eternitati nihil deest. ꝑfectũ em̃ ẽ cui nihil deest. s. celi ꝛ mũdi. ¶ Qõ ex col. Hic declarat diffinitionẽ. Scõo redarguit quosdã q̃ vocabulo eternitatis abutebant:ibi. Nõ recte. Prio ḡ declarat diffinitionẽ eternitatis ꝯparatiõe ad ipsa dicẽs. Vñ dictũ ẽ ꝙ eternitas ẽ possessio tota sil' interminabilis vite:qõ liqt clari⁹ ex collatiõe. í. ꝯparatiõe tpaliũ. Ná q̃q̃d viuit in tpe illõ ꝑns ꝑcedit ꝑ successiuá mutabilitatẽ a ꝑterito in futura:ꝛ nihil ẽ in tpe ꝯstituturũ qõ ꝑiter possit ãplecti. í. ꝯphẽdere vltimũ spaciũ vite sue:sz crastinũ nõdũ apꝑhẽdit. hesternũ vota ꝑ ipsa ꝛ ꝑdidit:ꝛ in hodierna vita nõ ãpli⁹ viuit. í. nihil plus ẽ ꝑns de hodierna vita nisi qõ in illo mobili ꝛ tpe trãsitorio momẽto ꝯtinet de vita:ꝛ de momẽto illõ idiuisibile istãs q̃ futurũ copulat cũ ꝑterito. q̃q̃d igiꝫ patit tpis ꝯditionẽ. í. successionẽ. sz nũq̃ ceperit eẽ nec definet eẽ sicut Arist. cẽsuit de mũdo. sz vita. í. duratio eius tendat. í. extendat cum infinitate tpis:nondũ tm̃ tale est vt iure credatur eẽ eternũ q: nõ cõprehendit nec cõplectit simul totũ spaciũ vite. í. sue duratiõis:sz infinite. í. infinito tpe duret. sed fu

¶ Prosa sexta et ultima quinti libri.

Quoniã igiꝫ uti pauloãte mõstratũ ẽ: oẽ qd scitꝫ nõ ex sua sed ex cõphẽdẽtium natura cognoscitꝫ ãtueamur nunc quãtum fas est: qs sit diuinæ substãtiæ statꝰ ut q̃ná etiã scia eiꝰ sit: possimꝰ agnoscere. Dum igiꝫ æternum eẽ cuncto rũ rõne degentiũ cõe iudiciũ est: qd sit igiꝫ æternitas cõsideremꝰ. Hæc em̃ nobis naturã piter diuinã sciẽtiãq; patefecerit. ¶ Aeternitas igiꝫ ẽ interminabilis uitæ tota silꝫ & perfecta possessio. ¶ Quod ex collatione tpalium clariꝰ liqt ná qcqd uiuit in tpe illud pñs a ꝑteritis in futura ꝓcedit. Nihil ẽ in tpe cõstitutum qd ultimus uitæ suæ spacium ꝑiter possit ãplecti. Sed crastinus qdẽ nõdum apꝑhẽdit, hesternus uero iã ꝑdidit. In hodierna q̃ uita nõ ãplius uiuitis q̃ in illo mobili trãsitorio q̃ momento. Quicqd igiꝫ tpis patitꝫ cõditionẽ licet illã sicut de mundo cẽsuit Arist. nec cepit unq̃ eẽ nec desinat, uitaq; eiꝰ cum tpis infinitate tẽdatꝫ nõdum tñ tale ẽ ut æternum eẽ iure credatꝫ. Nõ em̃ totum simul infinitæ licet uitæ spacium cõphẽdit atq; cõplectitꝫ sed futura nõdum trãsacta iã nõ hz. Quod igiꝫ in

termiabilis uitæ plenitudinē totā piter cōphēdit ac possidet/cui nec futuri qcq̄ absit:nec p̄teriti fluxerit:hoc æternū eē iure phibet'.Idq; necesse ē & sui cōpos p̄sens sibi semp assistere:& ifinitatē mobilis tpis hīe pñtē. ¶ Vñ qdā nō recte cū audiūt uisum Platoni mūdū hūc nec habuisse initiū tpis:nec habiturū eē defectū:hoc mō cōditori cōditū mundū fieri eoæternū putāt.Aliud ē em̄ p̄interminabilem duci uitā:qđ mundo Plato tribuit.Aliud itermi/nabilis uitæ totā pariter cōplexā eē pñtiā:qđ diui/næ mētis,ppriū eē manifestum ē. Neq; de⁹ cōditis reb⁹ātiqor uideri debet tpis q̄titate:sed simplicis poti⁹ ,pprietate naturæ. ¶ Hunc em̄ uitæ imobi/lis pñtariū statuz infinit⁹ ille tpalium re⁹ motus imitat'.Cūq; eum effingere atq; æquare nō possit: ex imobilitate deficit in motum/ex simplicitate p̄sciētiæ decrescit in ifinitā futuri ac p̄teriti quāti/tatē. Et cum tot⁹ pariter uitæ suæ plenitudinem neq̄at possidere/hoc ip̄o q; aliquo mō nūq̄ eē desi/nit/illd qđ iplere atq; exp̄mere nō p̄t/aliq̄ten⁹ uide/tur emulari/alligās se ad q̄lēcunq; pñtiam/hui⁹ exi gui uolucrisq; momēti.Quæ qm̄ manentis illi⁹ p̄/scientiæ quādā gestat imaginē:qbuscunq; cōtige rit id p̄stat/ut esse uideant'.Quoniā uero manere non potuit/infinitum tpis iter arripuit/eoq; mō

termiabilis uitæ plenitudinē totā piter cōphēdit ac possidet/cui nec futuri qcq̄ absit:nec p̄teriti fluxerit:hoc æternū eē iure phibet'.Idq; necesse ē & sui cōpos p̄sens sibi semp assistere:& ifinitatē mobilis tpis hīe pñtē. ¶ Vñ qdā nō recte cū audiūt uisum Platoni mūdū hūc nec habuisse initiū tpis:nec habiturū eē defectū:hoc mō cōditori cōditū mundū fieri eoæternū putāt.Aliud ē em̄ p̄interminabilem duci uitā:qđ mundo Plato tribuit.Aliud itermi/nabilis uitæ totā pariter cōplexā eē pñtiā:qđ diui/næ mētis,ppriū eē manifestum ē. Neq; de⁹ cōditis reb⁹ātiqor uideri debet tpis q̄titate:sed simplicis poti⁹ ,pprietate naturæ. ¶ Hunc em̄ uitæ imobi/lis pñtariū statuz infinit⁹ ille tpalium re⁹ motus imitat'.Cūq; eum effingere atq; æquare nō possit: ex imobilitate deficit in motum/ex simplicitate p̄sciētiæ decrescit in ifinitā futuri ac p̄teriti quāti/tatē. Et cum tot⁹ pariter uitæ suæ plenitudinem neq̄at possidere/hoc ip̄o q; aliquo mō nūq̄ eē desi/nit/illd qđ iplere atq; exp̄mere nō p̄t/aliq̄ten⁹ uide/tur emulari/alligās se ad q̄lēcunq; pñtiam/hui⁹ exi gui uolucrisq; momēti.Quæ qm̄ manentis illi⁹ p̄/scientiæ quādā gestat imaginē:qbuscunq; cōtige rit id p̄stat/ut esse uideant'.Quoniā uero manere non potuit/infinitum tpis iter arripuit/eoq; mō

sucessionē tp̄s declarat nobis naturaz eternitatis.Sicut rō tpis p̄sistit in succes/siōe & app̄hēsiōe p̄rioris & posterioris in motu cui⁹ vna ps p̄terit & alia futura ē: sic rō eternitatis p oppositū cōsistit i ap/prehēsione vnifōmitatis illi⁹ qđ oino ē extra motū: cōp̄hēdēs simul p̄teritū et futurū tanq̄ p̄ns. ¶ Ho.q; ip̄ius eterni/tatis nil trāsit in p̄teritū ió ip̄ sibi p̄ns assistit: q⁹vo nūq̄ deficiet:sicut nec vnq̄ incepit cū habeat vitā interminabilem necessi/e est q; assint q̄libet dñe tpis etiā si ponat tps infinitū: & q⁹ eodē mō assistit differē/tijs tēpo⁹ p quē modū in se subsistit:mo/tus aūt quo in se subsistit est p̄ntari⁹ : ió etiā assistit differētijs tpis : p modū p̄n/tē:ió dicit q; necesse est & eternū p̄ntē hīe infinitatē tpis mobilis. ¶ Vñ q̄dā non recte. Hic p̄bia rep̄robat quosdā q̄ auer/tebant' vocabulo eternitat',Scđo docet p̄priū modum loq̄ndi ibi. Ita si digna. P̄rio facit qđ dictū ē. Scđo manifestat quō tpalia deficiūt a simplicitate diuine nature quā nitunt' imitari ibi. Hūcem̄. P̄rio di.Dictū ē q; eternitas nō solū dic̄ interminabilitatē:sed ēt simplicitatē.vñ nō recte q̄dā putāt q̄ cū audiūt visuz esse Platoni mūdū hūc nō hūisse initiū tpis nec habiturū defectū.i. finē hoc mō pu/tāt mūdū cōditū fieri coeternū cōditori. Causa aūt q̄re nō recte putāt est: q⁹ alić est duci p interminabilē vitā cū q̄dā succ/cessiōe:qđ Plato tribuit mūdo: & aliud est fil'esse cōplexā totā p̄ntiā vite interminabilis qđ est p̄priū diuine mentis:& q⁹ aliq̄s diceret.Si mundus nunq̄ incepit videt' esse coetern⁹ deo. Ad hoc rñdet q; deus est p̄rio mūdo nō antiq̄tate tpis:

lz simplicitate nature.vñ dic̄. Neq; ei de⁹ debz videri antiq̄or reb⁹ cōditis q̄titate tpis:sed poti⁹ ,ppetate simplicis nature. ¶ No.sicut ptz ex li.thimei. Plato voluit mūdū icepisse:lz finē nō hīe.& b idē Arist. sibi ip̄onit in li.celi & mūdi di.q; solus plato gñat mūdū.Quid est g̃ qđ dic̄ Bo.q; plato nō posuit mū/dū incepisse.Ad b dz q; dū Plato dixit mūdū hūisse initiū:intelligit' q; habuit initiū institutiōis:nō aūt tpis:sic̄ ponit exēplū de vestigio pedis:vt si pes ab eterno stetisset i puluere pes eēt cā vestigij natura/liter p̄cedēs vestigiū lz nō tpe. ¶ Hūc em̄ vite.Hic manifestat quō tpalia deficiūt a simplicitate diuine nat' quā nitunt' imitari di. Ille ifinit⁹ mot⁹ rerū tpaliū imitat' q̄tū pōt hūc p̄tariū statū vite imobilis.i. eternitat';& cū nō p̄t effingere.i.exp̄mere & eq̄re:deficit ab ei⁹ imobilitate successiue acq̄rēdo qđ hīe nō potuit:& ex simplicitate p̄sc̄ie decrescit in ifinitā quātitatē p̄teriti & futuri: & cū neq̄at possidere pariter totā plenitudinē vite sue:b ip̄o q; aliq̄ mō nūq̄ eē desinit: videat' aliq̄ten⁹ emulari illud qđ iplere nō p̄t alligās se.s.stat⁹ tpalis ad q̄lencūq; p̄ntiā hui⁹ momēti.i.istātis exigui.i.idiuisibil'& volucris.i.trāsitorij q̄.s.p̄ntia istāt' tpis gestat.i.hz quādā imaginatione manētis p̄rescie.i.eternitat';& p̄stat q̄buscūq; ꝛtige/rit vt illa eē videant'.Nā illa dicim⁹ eē q̄ sunt i p̄nti momēto:q⁹ vo nō potuit manere.s. in p̄ntia instātis ꝓpter naturā rei mobilis:ió arripuit ifinitū iter tpis p̄ successionē.& eodē mō factū ē:vt ꝛtinuaret vitā eundo de vno esse ad aliđ:cui⁹ plenitudinē nō valuit.i. potuit cōplecti p̄manēdo. ¶ No.q; ifinit⁹ mot⁹ rerū tpaliū quātū pōt imitat' statū eternitat';q⁹ nō p̄t cū total' exp̄mere:q⁹ stat⁹ tpalis ē successiu⁹ stat⁹ eternitat'.nā & stat⁹ tpalis respicit p̄teritū & futurū:stat⁹ eternitat' tm̄ p̄s: & tñ b imitat' statū eternitat';: q; sicut eternitas nūq̄ deficit:sic ifinit⁹ mot⁹ rerū tpaliū nūq̄ eē desinit: & sicut i tpe ē dare instās qđ hz quādā imaginē cū eternitate:ita q; sicut in eternitate aliq̄d đ: eē:& sicut illa dicim⁹ eē q̄ sunt in p̄nti in/

ſtanti:ıō ſtatꝰrerū tpaliū lz nō poſſit imitarí ſtatū eternitatís pñtiakr pmanēdo:tñ ípm ímitak ſuá dura tionē ſucceſſiue ꝓtínuādo. ¶ Itaqꝫ ſi dígna. Jn íſta pte pbía docet quō ꝓpríe loquēdū ſit de deo ꝛ de mūdo dí. Sí nos ſequētes Platonē velimꝰ ponerr noía dígna. í. cōueníētía rebus dícamꝰ deū eē ekrnū mūdū vo dícamꝰ ppetuū. ꝛ hoc cōſonat dícto autoꝛis Grecíſiní. Eternū vo ſine pncípío ſine fine. Per/petuū cuí pncípiū: lz ſine carebít. ¶ Dm igíkr oē iudiciū. Hic pbía ex dictís oñdit modū ſcie díuīe. Pri mo ergo oñdit qualís ſit díuína ꝛ quali ter ſit noíanda dí. q; oīe iudiciū cōprehendit ea q̄ ſunt ſibí ſubiecta. í. ſua obiecta ſm ſuí naturā. í. ſm naturā vírtutís cognoſcētís. Natura aūt deí talís eſt ꝙ ſemꝑ ipſi deo eſt ſtatus eternꝰ ꝛ pñtarí⁹. Ex quo ſequítur ꝙ ſcíētia deí ſupgreſſa oēm motionē tpís manet ín ſímplícítate preſcíētíe: ꝛ cōplectēs ínfínita ſpacía pre teríti ꝛ futurí tpís: oía ꝓſíderat q̄ſi iā. í. pñtialíter gerankr ín ſua ſímplící cōdítío ne. Tūc oñdit quō ſcíētía deí ē noíanda dí. Jtaqꝫ ſi velís pēſare preſcíētíā q̄ cuncta dígnoſcít: nō díces díuínā ſcíētíā eſſe preſcíētíā quaſi futurí: ſz rectius eſtímabítís díuínā ſcientíā eſſe ínſtantíe. í. preſentíe nunq̄ deficientís. Ꝙd cōfirmat p etymologíā huíꝰ noís, puidētíā dí. Vñ cognítío díuína nō dr puidentía: q; illa ímportat ordínē ad futurū ſz dr puidentía quaſi porro. í. pcul a rebꝰ ínfímis cō ſtítuta: quaſi ab excelſo cacumíne rerum cūcta pſpíciat. ¶ No. ꝙ cognítío ſequít modū rei cognoſcētis: ſō cognítío ꝛ ſcíētía deí ſequít ſtatū ꝛ díſpōnē deí. ſtatus aūt deí eſt eternꝰ ꝛ pñtarí⁹: cū eē díuínus menſurek eternítate: g̃ ſcía deí erít eterna ꝛ pñtaría: íta ꝙ oía q̄ ſunt preterita ꝛ futura cognoſcít quaſi ſint pñtía. ¶ No. ꝙ alíqs díceret. Nō ens nō pōt alícuí eē pñs: ſz pteritū ꝛ futurū eſt nō ens g̃ non ens pōt eſſe pñs cognítíoní díuíne. Dicē dū ꝙ duplex eſt nō ens: quoddā qđ nullo mō eſt ens: nec pōt eſſe ens. ꝛ tale nō eſt realíter pñs alícuí cū níhíl ſit. Aliud eſt nō ens nō ſimplr. ſz q; actu nō eſt ens: ꝛ lz hmōí nō ens nō poſſit realíter coexíſtere tpí pñtí: pōt tñ coexíſtere eternítatí: q; eternítas cū ſit ínfínita excedít tps pñs extendendo ſe ad pteritū ꝛ futurū. Et ſíc pteritū ꝛ futurū ſunt eternítatí coexíſtēría pñtialíter: q; ín eternítate nō eſt ſucceſſío. Vñ nō ſequít. ſí alíq̄d exíſtít eternítatí ꝙ pro ꝛ tanto ſimplr exíſtat: q; eternítas eíā extēdít ſe ad nō exíſtēs ſícut ad pteritū ꝛ futurū. ¶ No. ꝙ deo oía ſunt pñtía: ꝛ ſíbí níhíl eſt futurū: íō ſcíētía ſua nō eſt dicēda preſcíētía q̄ ſonat alíq̄d futurus nec debet dící puidētía ppter eādē cauſaz: ſz debz dící puidētía. quaſi pcul cōſtítuta rebus ínferíoríbꝰ oía pſpíciens. ¶ Quid igíkr. Hic ſoluít obiectiones ſuperius factas cōtra puidētíā. Primo ergo oñdit qualíter hmōí obiectiōes ſoluank. Scđo reſumít primā obiectionē ipſaz fortificando: vt formalius ſoluatur. Scđa íbí. Hic ſi dícas. Circa pmū notādū ꝙ erāt tres rōnes quarū, pria ꝛ ſcđa fūdank ſup hoc ſcz ꝙ níhíl pōt eſſe preſcítū a deo: níſi íd ſit neceſſarīū. Tertía fundak ſup hoc ꝙ euentus íncertus non pōt, certítudínalíter cognoſcí. Facit ergo duo. Primo oñdit ꝙ pſcíentía nō ímponit neceſſítatē rei preſcíte. p qđ ſoluit prima ꝛ ſcđa ratío. Scđa oñdit ꝙ ſcíētía deí nō mutat naturā reí: ſed ſímul ſtant certítudo a parte ſcientíe. ꝛ íncertítudo a parte euentus: p qđ etiaz ſoluit tertía ratío. Scđa íbí. Quare hec díuína. Primo dícit. Ex quo deus cognoſcít oía tanq̄ preſentía. Quid igíkr poſtulas vt ílla fíant neceſſaría: que luſtrank. í. que cōprehēdunk díuíno lumíne. í. díuína cogítatione: cū nec hoíes faciant ea neceſſaría que preſentialíter vídent. Verbí gra. Quí homo vídet ín pñtí nō facít eſſe neceſſarium. Sīlī pro nunq̄d em̄ íntuítus tuus addít. í. dabít alíquā neceſſítatē eís q̄ tu cernís preſentía? dícít Boe. Mínime Et pbía. Sí eſt digna collatío díuíní ꝛ humaní íntuítus reſpectu preſentís: vtí pro ſícut: vos vídetís quedā hoc preſentí tempoꝛarío. í. preſentí tpe: íta deus ſuo eterno íntuítu omnía cernít tanq̄ preſentía ¶ Notandū ꝙ íntuítus noſter reí preſentís nullam ponít neceſſítatem reí preſentí: q; víſío ſoꝛtís currentís nō ímponít neceſſítatem ſoꝛtí currentí: q; pōt ſoꝛtes currere vel nō currere. ſíc etiā íntuítus díuínus quí oía preſentialíter cognoſcít nullam ímponít rebus neceſſítatem: ſed vídet ea preſentialíter ſícut futura ſunt. Futura em̄ neceſſarío vídet neceſſarío futura; ꝛ futura contíngentía vídet contíngen

Sciētía dei.

Nō ens.

factum eſt ut cōtinuaret eundo uitā: cuiꝰ plenitudinē cōplecti nō ualuit pmanendo. ¶ Itaqꝫ ſi dígna rebꝰ noía uelimꝰ ponere: Platonē ſeq̄ntes deū q̄dē æternum: mundū uero dicamꝰ eē ppetuum ¶ Quoniā igiť oē iudicium ſm ſui naturā q̄ ſibi ſubiecta ſunt cōphēdit: ē autē deo ſp æternꝰ ac pñtariꝰ ſtatꝰ: ſcía q̄ eiꝰ oēz tpis ſupgreſſa motionē i ſua manet ſimplicitate pñtiæ: ínfinitaqꝫ ꝑteriti ac futuri ſpatia cōplectēs: oía q̄ſi iā gerant in ſímplici cognitiōe cōſíderat. Itaqꝫ ſi p̄ſcíētíā pēſare uelis: quancta dinoſcit: nō eē p̄ſcíētíā q̄ſi futuri: ſed ſcíam nunq̄ deficiētis ıſtātiæ rectiꝰ æſtimabis. Vñ nō p̄uidentia ſz puidētia potiꝰ dr: q̄ porro a rebꝰ ínfímis cōſtituta q̄ſi ab excelſo rerum cacumine cuncta pſpíciat. ¶ Quid igiť poſtulas ut neceſſaria fíāt q̄ díuino lumine luſtrantť cū nec hoíes q̄dē neceſſaria faciant eſſe q̄ uideant? Num em̄ q̄ p̄ſentia cernis aliquā eis neceſſítatem tuus addit intuitus? Boe. Minime. Philoſophia. Atqui ſi eſt diuini humaníqꝫ præſentis digna collatio: uti uos ueſtro hoc temperario preſenti quædam uidetis. ita ille oía

ter futura. ¶ Quare hec diuina p̄notio. ¶ Hic ostēdit q̄ circa ꝓtingētia simul stāt certa cognitio dei et incert⁹ euētus rei dicēs. Quare hec diuīa p̄notio q̄ de⁹ nouit futura illa nō mutat ꝓp:ietatē rerū q̄ ad necessitatē ⁊ ꝓtingētiā. q: nō īponit necessitatē rei q̄ ꝓtingēs est: ſz talia apud se ſpectat p̄ntia q̄lia oli p̄ueniēt futura: nec ꝓfundit rerū iudicia vt ꝓtingēs faciat nō eē ꝓtingēs: ſz vno intuitu mētis digno ſcit tā necessarie q̄ nō necrievētura. i. futura. Qđ declarat ī exēplo dicēs. Sicut vos hoīes q̄n piter. i. ī eodē instāti videt̄ hoīem ambulare in terra ⁊ solē oīri in celo: ſz vtrūq; simul fit ꝓspectū: tn̄ discernit̄ ꝟ eē volūtariū ſcz hoīem ambulare in terra: ⁊ illud eē necessariū. ſ. solē oīri. Ita filr diuin⁹ intuit⁹ cuncta despicies. i. deo: ſuz inspici ens min⁹ pturbat rerū q̄litatē. ſ. ꝓtingē tiā ⁊ necessitatē rerū. Dico apud se p:e sentiū rone eternitatis: ſz futuraruz ad cōditionē tp̄is. Quo fit vt cognitio futuroz dei tā q̄ p̄ntiū nō sit opinio: ſz cognitio veritate inxa. i. ꝓfirmata: cū cognoscit aliq̄d eē exiturū. i. futurū qđ q̄ dē nō nesciat. i. bene sciat: carere pōt necessitate exīstēdi. ¶ No. de ꝟ qđ ꝺ: deū oīa p̄sentialiter cognoscere p:eterita ⁊ futura ponūt q̄dā exēplū de baculo fixo in aqua: q̄ successiue toti fluuio p:esens ē cū ptib⁹ ei⁹. sic eternitas filr ē cū toto tpe et cū oib⁹ q̄ fiūt in tpe: ita q̄ totū tp̄s et q̄cq̄d ē successiuū ī tpe ē p̄ns eternitati. Alīd exēplū ponit de cētro vt si ponat eternitas sicut cētrū: ⁊ totū tp̄s sicut cīrcūferētia: tūc ſz circūferētia cōtinue moueat: ⁊ ps toti succedat tn̄ i opatiōe ad cētrū vnifo:miter se h̄z. Alīd exēplū ponit de aliq̄ q̄ vadit p viā ⁊ nō videt hoīes post se venientes: sed ille q̄ de alta turri respiceret videret totā viā ⁊ hoies p trāseūtes: tā p̄cedētes q̄ seq̄ntes: sic de⁹ de speculo sue eternitat̄ respiciēs oīa p̄n tialiter videt tā p̄ntia q̄ futura. ¶ Hic si dicas. Hic pbia redit ad p̄mā rōnē supi⁹ posita ipāz fortificādo vt formali⁹ soluatur ⁊ fortificat eaz. Scđo soluit. Tertio solutionem declarat. ſ. ꝺa ibi. Rn̄debo. tertia ibi. Due em̄. dicit g̃ sic. Si dicat hic obīciēdo illud nō posse nō euenire qđ deus videt euenturū: q: tunc deus falleretur. qđ aūt nō pōt nō euenire. id ex necessitate sup. dicas cōtingere: ⁊ sic astrin

Exēplū eternitatis dei.

alyncx eternit

gas me ad nomen necessitatis: vel ꝓcedā cōtingens aliquo mō esse necessariū. Ego fatebor rem solidissime veritatis: cui vix aliquis accesserit eam cōcedendo: nisi speculato: diuini. i. diuine nature. Tūc soluit obiectionē di. Si coartaueris me vt cōcedam aliquā necessitatem futuroz: respondebo idem quod futurum est quoad nos cum refertur ad diuinā notionem cui ipm est p:esens. Dico necessariū esse necessitate cōditionata. ſ. rōne p:esentie. cū aūt idem futurū ꝓpendit in sui natura rōne cuius h̄abet futuritionem ⁊ determinationem in sui causa: necesse est videri liberū. ¶ No. q̄ sicut illud qđ in se est cōtingens: quādo est nobis p:esens rōne p:esentie sortit quandā necessitatē qua necesse est ipsum esse dum p:esens fit: ita q: oīa sunt deo p:esentia rōne istius p:esentie ī ordine ad ipsam diuinam cognitionem sortiuntur quandaz necessitatem: ſz sui natura p:orsus videantur libera. ¶ Due em̄ sunt necessitates simplex vna. Hic pbia declarat solutionem per quandā distinctionem necessitatis ⁊ eam applicat ad propositum. Scđo cōcludit ex p:emissis simul stare q̄ aliq̄ sunt fm se contingentia ⁊ incerta: que tamen euenīūt certitudinaliter: inquātū a deo p:euisa. Secūda ibi. ¶ Fiant igitur ꝓcul dubio cūcta. Primo dicit. Due sunt necessitates. Una simplex q̄ est necessitas nature: sicut oēs hoīes necessario esse mortales. Alia est necessitas cōditionis vt si scias hoīem ambulare illū necesse ambulare est: q: qđ quisq; nouit illud nō potest aliter esse q̄ notum est: sed hec cōditio. i. necessitas conditionata minime trahit secū simplicem necessitatem; quia necessitatem conditionis non facit p:opria natura; sed actio conditionis

Nulla em̄ necessitas cogit incedere.i.ambulare gradientē.i.ambulantē volūtate sua:q̄uis necessariū sit eū ambulare:tūc cū gradit.i.ambulat.Hanc distinctionē applicat ad ꝓpositū di.Eodē mō si q̄d diuina ꝓuidētia ꝓsens videt illud esse necesse est.s. ea cōditiōe qua ꝓuisum est:ꝛ ea qua ponit tibi pñs: q̄uis nulla habeat necessitatē nature.Sed ea futura cōtuet tanq̄ ꝓsentia q̄ ex libertate arbitrij ꝓueniunt:hec relata ad intuitū diuinū fiūt p cognitionē notiōis:p se vo.i.in sui natura nō habito respectu ad diuinā cognitionē ipa nō definunt.i. deficiūt ab absoluta.i. a pfecta libertate sue nature. ¶No.sm intētionem Boe. ista ratio.Quicq̄d est ꝓuisum a deo necessario euenit soluit dicēdo.q̄ verū est necessario euenit necessitate cōditionata:sz nō necessitate absoluta.Alij aliter soluūt q̄ illa ꝓpositio ē vera in sensu cōposito:sed falsa in sensu diuiso. vnde cū dicit.Quicq̄d ꝓuisuz est necessario euenit:verū est in sensu cōposito q: impossibile est ꝓuisum a deo nō euenire: īn in sensu diuiso falsa est q: euētus rei saltez ctingentis ī se nō est necessarius. ¶Fiūt igit ꝓculdubio.Hic pbia cōcludit ex p̄dictis q̄ ista simul stant q̄ aliqua sm se sunt cōtingēcia ꝛ incerta:que tñ certitudinaliter eueniūt inquātū ꝓuisa a deo Sco obiicit cōtra hoc: ibi. Quid igit refert non esse necessaria ꝛc. Primo di. Proculdubio cūcta futura sunt q̄ deus ꝓnoscit esse:alioq̄n falleret diuina prouidētia:sz q̄dā eoꝝ ꝓficiscunt.i. ꝓcedunt de libero arbitrio:ita q̄ quantū est de seipis pñt nō euenire.vñ subdit que q̄uis eueniant:nō tñ amittūt proprią naturaz libertatz:q: priusq̄ fierent potuissent nō euenire. ¶No.q̄ tota intentio Bo.fundat sup hoc q̄ aliq̄d libere futurū ex natura in cōparatiōe ad prescientiā diuinā necessario euenit.ꝛ talis ē necessitas ꝯditionata:q: inquantum preuisum est: sic necessario euenit: sed nō absolute circūscripta preuisione. ¶Quid igit refert nō esse necessaria.Hic obiicit cōtra solutionē ꝛ soluit obiectionē.Sco cōtra illā solutionē iterū obiicit:ibi.Sed fiunq̄s in mea.Obiectio i hoc ꝯsistit.Ex quo futurū ctingēs p̄sciū certitudinaliter euenit in necessario:non videt esse differentia inter contingens ꝛ necessarium. vnde di. Quid igitur refert contingentia ꝛ libere futura non esse necessaria: cum ista eueniant instar.i.ad similitudinem necessitatis.Tunc soluit di.q̄ inter euentum necessariū:ꝛ contingentem hoc refert.qđ manifestum apparet per exempla que pauloante proposui scz sol oriens ꝛ homo gradiens:que cum fiunt non possunt non fieri.i.necesse est fieri.Et ita vtrūq̄ est necessarium sub conditione presentie. presentia em̄ necesse est esse dum sunt presentia:tamen vnū eorum scz sol oriens priusq̄ fieret necesse erat existere.Alterum vero scz homo gradiens minime habet necessitatem fieri anteq̄ fiat: ita etiam illa que deus habet in prescientia proculdubio existunt propter necessitatē conditionis qua sunt preuisa:euenire tanq̄ p̄sentia.sed eoꝝ que sic sunt preuisa:hoc de rerū necessitate descendit sicut solē oriri.aliud de potestate facientiū.s. hoiem ambulare.ex quo concludit. Ideo nō iniuria diximus pri⁹ q̄ hec.i.illa que contingenter eueniūt si referantur ad diuinā notitiā sunt necessaria scz ex cōditione diuine scie:si vo per se ꝯsiderentur ipsa sunt absoluta neꝛibus.i.a vinculis necessitatis.qđ manifestat p̄ simile.sicuti si id qđ ptz sensibus si referas ad rōnē:tunc est vniuersale. si autē referas ad sensū nunc est singulare. ¶Nota q̄ si idem relatum ad diuersa pōt esse vniuersale ꝛ singulare:videtur similiter q̄ idem comparatū ad diuersa possit esse contingens ꝛ necessarium. Nam particulare habet rōnem contingentis:ꝛ vniuersale rationem necessarij:sed videmus q̄ humana natura cōparata ad intellectum agentē abstrahentē a conditionibus:ꝛ cōparata ad intellectum possibilē habet rōnē vniuersalis:sed cōparata natura humana ad sensum qui particulariter comꝓhendit habet rōnē singularis Nam vniuersale est dum intelligit:pticulare vo cū sentitur.similr erit de futuro ctingēti q̄ ipm cōparatū ad diuinam p̄scientiam est necessariū conditionaliter.in se autē consideratū hz se contingenter.

Nulla em̄ necessitas cogit icedere uolūtate gradiē tē: q̄uis eū tñ cū gradit icedere necessariū sit. Eodē igit mō si quid ꝓuidētia p̄sens uidet:id esse necesse est:tametsi nullā habeat naturæ necessitatē. Atq deus futura q̄ ex arbitrii libertate ꝓueniūt p̄scientia cōtuet.Hæc igit ad ituitū relata diuinū:necessaria fiūt per cōditionē diuinæ notiōis: per se uero cōsiderata absoluta naturæ suæ libertate non desinūt. ¶Fiūt igit ꝓculdubio cūcta quæ futura deus eē prænoscit. Sed eoꝝ q̄dā de libero ꝓficiscūtur arbitrio:q̄ q̄uis eueniāt existētdo:tñ ꝓpriā naturā nō amittūt:qa priusq̄ fierēt etiā nō euenire potuissent. ¶Quid igit refert nō esse necessaria: cū ꝓpter diuinæ sciētiæ cōditionē modis oib⁹ necessitatis instar eueniāt.Hoc scilicet q̄ ea q̄ pauloāte ꝓposui:sol oriēs:& gradiens hō:q̄ dū fiunt nō fieri nō possunt.eoꝝ tñ unū prius quoq̄ q̄ fieret: necesse erat existere:alteꝝ uero minime.Ita etiam quæ p̄scia deus hz ꝓculdubio existūt:sed eoꝝ hoc q̄dē de rerum necessitate descendit:illd uero de ptāte faciētiū.Haud igit iniuria diximꝰ hæc si ad diuinā notitiā referant eē necessaria:si p se considerentur necessitatis esse nexibus absoluta.sicuti omne quod sensibus patet:si ad rationē referas: uniuer

¶ Sed ſi inquies. Hic obiecit ꝓra ſolutionē iā dictā ⁊ ſoluit illā obiectionē. Scō mouet dubitationē ibi. Quid igit. Primo dicit. Tu obiicies ꝺ ſolutionē ſic. Si in mea ptāte eſt mutare ꝓpoſitū meū. ſ. currendo vel nō currendo ego euacuabo. i. fruſtrabo ꝓuidētiā diuinā. cū ego mutauero illa q̄ ꝓnoſcit eē futura. ipe ſoluit di. ego rīndeo te poſſe deflectere. i. mutare ꝓpoſitū tuū ſi vis ꝓuidētie illa intuet illō te poſſe. ſ. mutare ꝓpoſitū tuū ⁊ an facias quod ꝓpoſitū mutes: ⁊ intuet quo ꝓuertis ꝓpoſitum tuū: iō ſcias te nō poſſe vitare diuinā ꝓeſciētiā

ſale, ſi ad ſeipſa reſpicias ſingulare. ¶ Sed ſi i mea inqes ptāte ſitū eſt mutare propoſitū; euacuabo ꝓuidētiā; cū q̄ illa p̄noſcit forte mutauero. Reſpō debo ꝓpoſitū te quidē tuū poſſe deflectere; ſed qm̄ & id te poſſe; & an facias; quoue cōuertas præſens ꝓuidētiæ ueritas intuet; diuinā te præſciētiā nō poſſe uitare. Sicuti præſentis oculi effugere nō poſſis intuitū; q̄uis te in uarias actiōes libera uolūtate cōuertas. ¶ Quid igī inqes? Ex mea ne diſpoſitiōe ſcientia diuina mutabit? ut cū ego nūc hoc; nūc aliud uelim; illa quoq; noſcēdi uices alterna re uideat? B. Minime. P. Oīne nāq; futurū diuin⁹ p̄currit intuitus: & ad p̄ſentiā ꝓpriæ cognitiōis re torq̄t; & reuocat; nec alternat; ut tu æſtimas, nunc hoc nūc illud p̄noſcendi uices, ſed uno ictu muta tiones tuas manens p̄uenit atq; cōplectit, quā cō/ prehēdēdi oīa uiſēdiq; p̄ſentia nō ex futurarū ꝓuētu rerū; ſed ex ꝓpria de⁹ implicitate ſortitus eſt, ex quo illud quoq; ſoluit q̄d pauloante poſuiſti indignū eē; ſi ſciētiæ dei cām futura nīra p̄ſtare dicantur. Hæc ei ſciæ uis p̄ſētaria notiōe cūcta cōplectēs rebus oībus modū ipſa cōſtituit. nihil uero poſteriorib⁹ debet. Quæ cū ita ſint; manet intemerata mortalib⁹ arbitrii libertas, nec iniq̄ leges ſolutis oīni neceſſitate uolūtatib⁹ p̄mia pœnaſq; ꝓponūt. Manet etiā ſpectator deſup cūctoꝝ p̄ſcius deus, ui ſioniſq; ei⁹ p̄ns ſp æternitas cū nīrorū actuū futura q̄litate cōcurrit, bōis p̄mia malis ſupplicia diſpē/ ſans. nec fruſtra ſunt in deo poſitæ ſpes p̄ceſq; q̄ cū rectæ ſint; inefficaces eſſe nō p̄nt. ¶ Auerſamini

prius ſciat hoc nō eſſe: ⁊ poſtea eſſe; immo ſimul oīa cognoſcit; ⁊ iō ſimul ſcit aliq̄d nō eſſe in vna differentia tpis menſurātis rem, ⁊ eſſe in alia dīa tpis. ¶ Que cū ita ſint. Hic cōcludit ex premiſſis cōpaſſibilitatem liberi arbitrij cū preſciēria diuina di. q̄ cū ita ſint vt predictū eſt manet libertas arbitrij mortalibus intemerata. i. incorrupta: leges preponūt hoibus penas ⁊ premia inique. i. iniuſte volūtatib⁹ noſtris ſolutis. i. liberatis ab omni neceſſitate. manet etiā immobiliter deus preſcius cunctoꝝ ⁊ preiens eternitas ſue viſionis concurrit cū futura qualitate ſcz bonitate ⁊ malicia noſtroꝝ actuū diſpeſans. i. diſtribuēs bonis premia ⁊ malis ſupplicia: nec fruſtra poſite ſunt preces ⁊ ſpes in deoque nō poſſunt eſſe inefficaces cū ſint recte. ¶ Nota q̄ ex quo propter liberū arbitriū poteſt res ſic aliter euenire: non iniuſte bonis premia ⁊ malis ſupplicia preponunt nec ſpes ⁊ preces fruſtrant: fruſtrarent oīa hec: ſi oīa vinculo neceſſitatis vterent: ſicut patet ex dictis. ¶ Auerſamini igit vitia. Hic pbia ſubiungit exhortationem vtilem di. Ex quo fic eſt q̄ nō eſtis coacti neceſſitate ad faciendū aliq̄d: ſz manet in vobis

ficuti q̄uis liberā volūtatē cōuertas in varias actiōes: tu nō potes effugere ituitū p̄ntis oculi. No. q̄ ſz ꝺō poſſit inutare ꝓpoſitū ſuū: p hoc tn nō effugit p̄ſcientiā diuinā. q: de⁹ illā mutationez pnoſcit. Poſito em̄ q̄ deus p̄uideret te cras iturum ad foz̄ū: q̄uis poſſis non ire: ⁊ ꝓponas nō ire: nō tn nō ibis q: de⁹ p̄uidet ſimul ⁊ ꝓpoſitū ⁊ ptātez nō cūdi: ⁊ mutationē ꝓpoſiti ⁊ actionē cūdi: ⁊ iō nō pōt aliquo mō effugere ei⁹ p̄ſciam. ¶ Quid inquies. Hic mouet dubitationē di. Tu forte inqes quid igit cōtingat ex iſta ſolutione: mutabit ne ſciēria diuia ex mea diſpoſitione. i. ex mea variatiōe. ſ. cū ego nunc velim hoc: nūc aliud: videatur ne preſciētia diuina ex hoc alternare. i. mutare vices ſuas noſcendi ⁊ cognoſcendi ipſe rīndet. Minime cōtingit hoc q̄ō diuina ſcientia mutet. Hō approbat pbia di. q: diuin⁹ intuitus p̄ecurrit oīne futurum ⁊ retorquet illud ad preſciētiā proprie cognitionis ad cognoſcēduz oia ſimul tanq̄ p̄ntia: nec alternat. i. mutat vices ſuas preſcendi: nūc hoc; nunc illō ſucceſſiue ſicut tu eſtimas: ſz manens libera mutatione vno ictu preuenit ⁊ cōplectitur tuas mutationes. quā preſentiā cōprehēdēdi viſendiq; oīa tanq̄ preſentia deus nō eſt ſortitus ex rebus futuris: ſed ex ꝓpria ſimplicitate: ex quo reſoluitur. i. declarat illud q̄ō pauloante poſuiſti. ſ. indignuz eſſe ſi futura noſtra diſcant p̄eſtare cauſam ſciētie. dei vt⁹ em̄ ſcientie diuine cūcta cōplectēs p̄nt. aliter ipa ꝓponit modū oīb⁹ reb⁹: q: ſcia dei eſt cā rerū. ipa vo nihil dz ipſis reb⁹ q: nihil ab eis accipit ſic nos accipim⁹ ſciaz a rebus. ¶ No. ñ de⁹ ſimul no cōgſceret ea q̄ ſucceſſiue eueniūt in tpe tūc ſcia dei eſſet variabilis ꝓpter hoc q̄ō ad cognitionē vnius ſuccederet cognitio alterius: ſz q: oīno ſimul cognoſcit tanq̄ preſentia. iō in ſcientia nō cadit variatio vt prius neſciat eſſe aliqu⁹: ⁊ poſtea ſcict. vel quod

libera volũtas:iõ auersamini.i.spernite vitia p ea iuste incurritis penas.colite.i.exercete vtutes:ppter q3 merita cõsequamini:subleuate animũ vestrũ ad rectas spes q in verã btitudinẽ tendũt:porrigite in excelsa.s.ad deũ:humiles preces:t hoc merito faciatis:q: si nõ vultis dissimulare auertendo aiam vestram ab his:tũc magna vobis est indita necessitas pbitatis:q: illud qõ agitis nõ põt latere eũ qui est iudex actuũ vestroz.vnde subdit.cũ agatis ante oculos.i.cũ actiones vestre sint in pspectu iudicis cũcta cernẽtis.s.dei. ¶ No.vitia sunt spernenda q reddunt hoiem seruilem. Nam qui facit peccatuz seruus est peccati. Et Señ.dicit. Si scirem deos peccata ignoscituros t hoies ignoturos:adhuc proptер vilitatem peccati peccare erubescerem. virtutes aũt sunt colende:q: virtus est q habentez pficit t opus eius bonũ reddit. Recta spes t recte pces sunt deo porrigende: q: his deo coniungimur et ipsum alloquimur:t si nõ dissimulam9 negligendo predictã:magnã virtutis probitatem nobis inditã et pmissam inde cõsequimur: qm oia que agimus sunt in pspectu dei cũcta cernẽtis. Sic em scribitur ad hebreos.iiij. Omnia nuda t aperta sunt oculis:qui est deus benedictus in secula seculoz. Amen.

igitur uitia/colite uirtutes ; ad rectas spes animũ subleuate:humiles preces in excelsa porrigite.Magna uobis est si dissimulare non uultis:necessitas indita probitatis: cum ante oculos agatis iudicis cuncta cernentis.

Ascẽsus. QUoniã igitur tc.Hec est vltima pars operis scripti.qõ nõnulli impfectũ arbitrant eo q preuentus morte nõ potuerit alia que cõceperat psequi.bonã tamen vt videbim9 cõclusionem facit:t fere q ad cõsolationem necessaria videbant iam dicta sunt. Intueamur nunc quantũ fas est. Bene dicit quãtũ fas est: q: de deo sapiẽdũ est ad sobrietatez.dictũq; est.altiora rene quefieris.verũ q: deus amari nõ põt:nisi vt cũq; notus etiã noscitandus est. De hoc aũt vocabulo tueri:scies q duo significat.seruare.s.custodire aut ptegere t inspicere. Et lz Alexan. varias voces iudicãdi det vt pro priore tueor:pro secũdo tuor iuxta versiculũ. Dic tuor inspicio:tueor defendere dico.tamẽ invtroq; figuificato apud idoneos tueor;secũde declinationis inuenies.vt hoc loco intueamur. Nam si intuor diceretur:esset hic dicendũ intueamur. Item q alexander tuor facere tuitũ in supino:tueor tuitus. Uerũtamen nõ est dubiũ etiã tuor dici. Unde Stathius in achilleide. Utero mõ cõtuor ensem. Cui nec futuri quicq; absit. Sic legendũ est nõ quicqd:sicut plerisq; legunt. Eternũ si vt quidã volunt: ab etbere deflectit:deberet in prima syllaba habere ae diphthongon:t in secũda h t scribi aethernum Ideo aũt ab etbere deductũ volũt:q: sicut etber.i.celum cum sit spherice figure nõ habet principium nec finem:ita nec ethernũ in tpe. Perpetuũ aũt sine dubio dr a per t peto. illud autẽ ppetit qõ semp petit.i.aggredit quod sequit.vnde ppetuus tempus est cuius vna pars pcedendo semp petit t vigetiam. Sicut Continuũ a cõtinendo quãdo vna pars cõtinuat aliã:t cõtiguũ a cõtingendo q vna cõtingit aliã.t assiduũ ab assidendo quando vna assidet alteri. Respõdebo nãq; tc.ordo est. Nã rñdebo idem futurũ.i.aliquid vnũ:t idem qõ est futurũ videri necessariñ:quñ.i.quando refertur a diuinam notionem. Vo pro sed videri liberũ t prorsus.i.porro versus:hoc est oino esse solutũ a necessitate.s.quñ idest quando ppendit.i.cõsideratur in sua.i.propria natura. Auersamini igitur vitia tc. q: inquit certum est peccatũ esse voluntariuz : t ex libero arbitrio pducit:igitur auersamini.i.detestamini vitia. Hic male scriptũ erat aduersamini.;Nã aduersor datiuo iungit:t idez est qõ aduersarius sum. Auersor aũt actõ t significat detestari: aut denegare. Ouid.in fastis. Officioq; leuem nõ auersatus honorem. Et auor noster in primo carmine primi libri primitiuũ sic posuisse videt:cum ait. Heu heu q̃ surda miseros auertitur aure. Item q: operibus bonis libere factis dabunt premia:igitur colite virtutes. Et q: qui cuncta preuidet etiã media preuidet : vultq; vt salus nostra precibus impetret. Igitur ad rectas spes animũ subleuate:t humiles preces in excelsa porrigite.Humile dicit ab humo. Est ergo antithеton in his vocabulis humiles t excelsa. Magna vobis est indita. Indere rarũ est : t tamen ab eo deflectitur inditus indita inditũ. Sicut nec predere legit:t tamen preditus frequentissime. Est aũt inditum a natura insitum aut impositũ. Cum ante oculos agatis iudicis cuncta cernentis. Ad hoc ppositum dictum est a sancto viro. Si vis deũ timere cogita illum cuncta videre. Urgentius autẽ hic dicit. iudicis cuncta cernentis. Si em iudex est:ergo timendus. ¶ Hec sunt que Stephane optime in Boetij cõsolatione habui explananda. In quibus grãmatici munus gessi:q: philosophicũ relinquũ cõmentariũ inueni. Quia vo semel vnã rem declarauí que vsuuenit: ope preciũ duxi eoz que peculiariter explanauí indicem t repertoriũ alphabeticũ superaddere:adiuncturus apicem ex. D. fabio Quintiliano de scholariũ: vt ita dicam disciplina:sed prius prioris cõmenti tabulam preponamus.

Auersor

cõclusio operis.

¶ Finis Boe. de cõsolatu philosophico t cõmentatioz diui Thome t Ascensij: cui libellum illuz de disciplina scholariũ eidem auctori ascriptuz:tametsi falso (vt multi volunt) ilico post indicem apponendum curauimus.

¶ Tabula ꝑhabitor i ꝑor cōmēto: sup libris Boe
tij de cōsolatione pbie fin ordinē alphabeti.

Accusatio tardi ⁊ vitiosi arguunt. lib. iiij. metro septimo.
Accusatio crudelis. lib. j. ꝑsa iiij.
Accusatio Boetij erga regē habuit tria vitia. lib. j. ꝑsa. iiij.
Accus q̄libet requirit ordinē tēporis et loci. libro ꝑmo metro sexto. In vere flores: autūno vue colligunt. lib. j. me. vt supra.
Act⁹ sine ꝙditionē potētie cuiꝰ ē actꝰ. lib. j. ꝑsa. iiij.
Aduersa fortuna plus ꝑdest q̄ ꝑspa. li. ij. ꝑsa. viij
Aduersa bōis: ꝑspa malis q̄re ꝓrigāt. li. iiij. ꝑsa. vj
Aduersitas veros amicos oñdit. lib. j. ꝑsa. viij.
Aduersitati fortune dolendū non est ꝑpter q̄nq̄ lib. ij. prosa. j.
Aduersitate nō debet sapiēs molestari nec fortis multitudine hoīm terreri. lib. iiij. ꝑsa. vij.
Aduersitate ⁊ ꝑsperitate vt se hō equaliter habeat hortatur exēplis lib. iiij. metro. vij.
Affectiones quattuor: gaudiū: spes: timor: dolor: impediūt cognitionē veri. lib. j. metro. vij.
Affectus quattuor sunt: require infra, catene.
Ager mentē hois designat. lib. iij. metro primo.
Aliena probitas ⁊ pulchritudo hoiez nō decorāt. lib. ij. prosa. v.
Amātibus quis dat legē. lib. iij. metro. xij.
Amicitiā dissimilitudo dissoluit. lib. ij. ꝑsa. iij.
Amicorum triplex genus. ibidem.
Amicus verus. require aduersitas supra.
Amicos fortuna ifortuitū inimicos facit. li. iij. ꝑ. v.
Ammiratiōis exēplū de septē stellis ⁊ eclipsi lune lib. iiij. metro. v.
Ammirant hoies de illo q̄d raro fit. ibidem.
Ammirari facit senes philosophari. ibidem.
Amor diuinꝰ tria facit in hoīb⁹. li. ij. metro. viij.
Anaxagoras philosophus stultitiā hoīm solē pro deo recolentiū reprehēdit. lib. j. ꝑsa. iij.
Anni sunt quattuor partes. require regimen dei.
Animi trāsformatio peior ē q̄ corpis. li. iiij. me. iiij.
Antiquor etas fuit sine cupiditate. lib. ij. met. v.
Appetunt oīa ꝑmanere. require bonum est.
Appetitus: require permanentia.
Appetitus est duplex. lib. iij. ꝑsa. ꝑ.
Appetitus: require desiderium
Area fortune quare mundus dr. lib. ij. ꝑsa. j.
Arma pbie. lib. j. prosa. ij.
Artes liberales dicuntur lac. ibidem.
Asinus ad lyram est homo sine attentione verba sacra audiens. libro. j. prosa. iiij.
Asinus dicit piger scutardus. lib. iiij. ꝑsa. iij.
Auari dicuntur canes. lib. j. ꝑsa. iiij. ⁊ ibidem habetur lib. ij. metro secūdo.
Auari insatiabiles. lib. iij. metro. iij.
Aues tenebrarū: require tenebre.
Auriga. require currus.
Auarus. require lupus.
Autūnus: require tempus autūnale.
Auxilium diuinum in minimis debet inuocari. libro tertio. prosa. ꝑ.
Auxilij diuini inuocatio a Bo. lib. iiij. metro. x.
Arbitor sor. require insecuritas.
Beate tunc respublice sunt si ꝑ sapiētes ⁊ studiosos regant. lib. j. prosa. iiij.
Beatitudo siue felicitas est duplex. lib. secundo prosa quarta.
Beatitudo nō est in dignitatib⁹. lib. ij. prosa. vj.
Btitudo siue felicitas nō cōsistit in bonis fortuitis
Btitudo siue felicitas ꝓbatur tribus rōnibus. ibidem. lib. ij. prosa. iij.
Beatitudinis descriptio. lib. iij. prosa. ij.
Btitudinē ad verā oēs vocant. lib. iij. metro. x.
Beatitudinem attingere. require ambulare.
Beatus oīs deus. lib. iij. prosa. x.
Beatitudo. require patria. Itez omnes. Item. in verbo voluptas.
Bellum iustum licet. lib. iiij. metro. iij.
Bestie nō beatificant. lib. iij. prosa. vij.
Bibliotheca vnde dicit. lib. j. prosa. iij.
Boetio multa noia annectunt in prohemio.
Boetius ordinauit suos actus ad cōem vtilitatez
patet septem exemplis. lib. j. prosa. iij.
Boetius quare infirmꝰ iudicabat. lib. j. ꝑsa. vj.
Bona corporis sunt vilia. lib. iij. prosa. vij.
Bona hois sunt rō ⁊ intellectꝰ nō tpalia. li. j. ꝑ. vj
Bona tpalia sōniant eē felicitas. lib. iiij. ꝑsa. iij.
Bona tpalia q̄rēs in varia incidit. li. iij. ꝑsa. viij.
Bona tpalia nec sufficientiā nec potētiā prestant libro. iij. prosa. ix.
Boni sp sūt potētes: mali vo ipotētes. li. ij. ꝑ. iij.
Bonū est duplex. lib. ij. ꝑsa. vj.
Bonoꝝ premia. require premia.
Boni premio hic ꝑmiantur. require iusti.
Boni viri imagines vbi inueniūtur. li. iij. ꝑsa. ix.
Bonū ⁊ vnum idem sunt. require vnū.
Bonū est qđ oīa appetūt. lib. iij. ꝑsa. ix.
Bonū sūmū cuilibz videt id qđ appetit. li. iij. ꝑ. ij
Boreas ventꝰ significat pbiam. li. j. metro. iij.
Brevitas vite humane. lib. iij. ꝑsa. iiij.
Brutum: require vlixes.
Calamitas vñ dicat. lib. ij. ꝑsa ꝓma.
Canis dicitur rixosus ⁊ lupus auarus libro. iiij. ꝑsa. iij.
Caro nihil est nisi sanguis coagulatꝰ. libro ꝓmo metro primo.
Casus nō est euentus ꝑuisus. lib. v. ꝑsa. j.
Casus diffinitur. ibidem
Catene rōnis sunt q̄ttuor. li. j. metro. ij.
Causa mali. require nihil.
Celum quare dr: stabile. lib. j. metro. ij.
Celum mouetur duplici motore. ibidem.
Celū q̄re dr: stare eiusq̄ stelle. li. j. ꝑsa. iij.
Circulo cōparat vita hois. lib. iij. metro. ij.
Circe dea. require vlyxes
Claritas solis. require prouidentia dei.
Cognitio summi boni fit ꝑ creaturas gradatim trāscendendo. lib. iiij. metro. j.
Cognitio seq̄t naturā cognoscēt. li. iiij. ꝑsa. v.
Cognitiōis vitat impedimēta. req̄re turbationes.
Cognitio veri repellit cecitatē ign̄ātie. li. iiij. ꝑ. iij
Cognitiua vtus aliter in nobis intellectiua ⁊ aliter sensitiua. lib. iiij. ꝑsa. iiij.
Cogscit rotūdū alit visu ⁊ alit tactu. li. v. ꝑ. iiij.
Cognoscit hoiez aliter sensus: aliter imaginatio:

aliter ratio:⁊ aliter intelligentia diuina:ibidem.
Color pbie.lib.primo prosa pma.
Comedere parentes in certis partibus laudabile est.lib.secūdo prosa septima.
Cōcordare nō possunt malis cum bonis:nec etiam inter se.lib.iiij.prosa sexta.
Cōcordia elementoꝝ.require regimen dei.
Concupiscentia terrena superata ꝯho fit diuin⁹ libro quarto:metro septimo.
Cōfitere nō abscondas:si medicantis opus expectas oportet vulnus detegas.lib.ſ.prosa.iiij.
Cōscientie libertas ⁊ cōscientia libera.ibidem.
Concupiscentia praua punit malum intrinsece si exterius nō punitur.lib.iiij.prosa.i ij.
Cōsolatio pbie.lib.primo prosa tertia.
Cōsules erecti ducti in pretoriū ꝓm cōsuetudinem romanoꝝ.lib ij.prosa tertia.
Cōtemplatio supernoꝝ est nostrū contra stultos propugnaculum.lib.ſ.prosa.iij.
Contingens:require necessarium.
Coniunctus require damnari.
Crapula ꝯhoīem debilitat.lib ij.prosa quinta.
Cupiditas multoꝝ maloꝝ causa est.lib.ij.me.v.
Cupiditas veri boni naturaliter est incerta ꝯhominibus.libro.i ij.prosa.ij.
Currus ꝑ aurigā necessario nō vehit.li.v.ꝑsa.iiij.
Damnari nullus debet nisi cōuictus.lib. primo prosa quarta.
Damnatoꝝ pena.require pena.
Desideriū siue appetitū eoꝝ implere soli sapientes possunt.lib.iiij.prosa.ij.
Desiderium ⁊ libidinis differentia.ibidem.
Deus intuitur omnia.lib.v.prosa.vj.
Deo sunt preces efferende.ibidem.
Deus presidet vt cōditor mūdi.lib.ſ.prosa.vj.
Deus cōmendatur de gubernatione celestiū ⁊ terrestriū.lib.primo.metro.v.
Deus siue summū bonū nō inuenit in terrenis sicut nec aurum in arboribus.lib.iij.metro.viij.
Deus regit oīa.libro.iij.metro.ix.
Deus a nullo cōpulsus sed sua bonitate fecit oīa. ⁊ cōmendat ex parte sapientie sue.ibidem.
Deus oīa gubernat.lib.iij.prosa.xij.
Deo oīa recta sunt.lib.iiij.ꝑsa prima.
Deus rotat orbē dicit Permenides.li.iij.ꝑsa.xij.
Deus tonans:require tonitru.
Deus verissime est:require esse.
Deus fons oīs bonitatis per oīpotentiam:iudex equitatis per iustitiā.lib.iiij.metro sexto.
Dei regimen.libro quarto metro sexto.
Deū eternū'oēs sapiētes dixerūt.lib.v.ꝑsa sexta.
Deus oīa videt.lib.v.ꝑsa sexta.
Dignitas siue ptās duplex.lib.ij.ꝑsa sexta.
Dignitas reddit malos peiores: vt p ꝫ de romanis.libro secūdo ꝑsa sexta.
Dignitas reddit peiores ꝑz de nerone cuius ponit quattuor malicias.lib.ij.metro sexto.
Dignitas si esset bona non aduenireꝫ pessimis:libro secundo metro sexto.
Dignitas collata improbis nō efficit dignos:sed ostentat se indignos.lib.ij.prosa sexta.
Dignitas nō reddit ꝯhoīem ꝯhonorabilē si non est virtuosus.li.iij.ꝑsa.iiij.⁊ ꝑbat quadruplici vsa.
Dignitas pfecture. Dignitas senatoria.ibidem.
Despicere malis laudabile est.lib.ſ.ꝑsa.iij.
Diuitie in ąnq; cōsistunt.lib.ij.ꝑsa quinta.
Diuitie dispense minuūtur. scia vo dispsa augmentatur.lib.ij.ꝑsa quinta.
Diuitie nō sunt appetēde tribus rōnib⁹ ꝑbatur. ibidem.⁊ ꝓpter diuitias multi perierūt.ibidem.
Diuites soli reputant ꝯhonore digni.ibidem.
Diuitie nō auferūt indigētiā.lib.iij.ꝑsa.iiij
Diuinatio ąd sit.lib.ąnto ꝑsa quarta.
Diuina ꝓuidentia:require Ingenium.
Diuino amore tria regūtur.ſ.astra elementa ⁊ tē pora.lib.ij.metro octauo.
Diuinus amor tria facit in ꝯhoībus.ibidem.
Dolendum non esse require aduersitati.
Dolere faciūt tria Boetiū.lib.ſ.ꝑsa quarta.
Dolor:ira:meror.lib.ꝑmo ꝑsa quinta.
Dolia duo vini in limine iouis.lib.ij.ꝑsa.ij.
Duo principia rerum:bonum.⁊ malum.require pythagorici.
Durare malum.require Misereor.
Debetur ⁊ ingrossatur mēs ꝯhumana tē poralibus.lib.primo metro primo.
Ebrius volēs ire domū sic errans ad felicitatem.lib.iij.ꝑsa.ij.
Eclipsis lune.require admirationis.
Eget omni eo quod desiderat.li.iij.ꝑsa.tertia.
Elementoꝝ concordia.require regimen dei.
Eloquētia siue sapientia et eloquētia cū sapiētia. lib.secūdo ꝑsa prima.
Epicuri stoici.lib.ſ.prosa.iij.
Equaliter se ꝯhabere.require aduersitate.
Error sapiētis est duplici de causa peior ꝙꝑ insipiētis:libro primo prosa prima.
Esse malos simpliciter nō concedit.sed esse ꝯhoīes malos:sicut cadauer esse ꝯhoīem.lib.iiij.ꝑsa sexta.
Esse verissime ꝯhabet primū ens.quāto ergo aliq̄s magis per vitia recedit a primo esse:tanto magis definit esse.lib.quarto ꝑsa secūda.
Etas philosophie.lib.primo ꝑsa prima.
Etates quattuor ꝑ poetas distinguunt.li.iij.m.v.
Eternitas deo attribuitur:perpetuitas mūdo.libro quinto prosa sexta.
Eternitatis diffinitio.lib.sexto ꝑsa sexta.
Eternitatis cognitio ꝯhabetur ex cognitione tēporis.ibidem.
Eternitatis vocabulo multi sunt abusi.ibidem.
Eternum triplex.lib.v.prosa sexta.
Euenire.require liberum arbitrium.
Euentus require casus item fortuiti.
Exilium.require miseria.
Eufratis ⁊ tigris duplex orīgo.lib.v.met.ꝑmo.
Facies siue vultꝰ pbie.li.j.ꝑsa.iij.
Fallinon potest deus.require prouidentia diuina.
Falsa felicitas dicitur mēdax.lib.tertio prosa nona.
Fama ppⁿaris non ꝓuenit ex iudicio recte rationis.lib.iij.ꝑsa.vj.
Familiaris inimicus efficacissima pestis.li.iij.ꝑ.v.
Familiare regum.require potens.

Natalis origo.lib.iiij.prosa sexta.
Fatum duplex notificatur.ibidem.
Fatum ad ꝓuidentiá hz differentiam.ibidem.
Fatū dependet a diuina ꝓuidētia exemplū. ibidē.
Fati diuerse opiniones.ibidem.
Fatum se habet ad ꝓuidentiā sicut ratiocinatio ad intellectum.ibidem.
Fatum incipit vbi mot9 ⁊ quicquid supra motuz factum est.ibidem.
Felicitas est duplex.s.politica ⁊ speculatiua. lib. primo.metro primo.
Felicitas talis in reb9 ꝓsistit.lib.ij.ꝓsa.iiij.
Felicitas nemini totaliter aduenit.ibidem.
Felicitas falsa.lib.iij.metro.s.
Felicitatē a summo bono errātes in q̄ncz̄ posse runt consistere.lib.iij.ꝓsa.ij.
Felix quātūcunc̄z quis sit tn alterius status apparet felicior.lib.secūdo.prosa.vj.
Fortuna non est in potestate hoīs.ibidem.
Figura siue forma hoīs etiā brutoꝝ.lib.v.met.v.
Finis cū sit causa causarum.ideo nihil pōt ꝓfecte sciri nisi fine cognito.lib.s.ꝓsa.vj.
Finis ⁊ ꝑncipiū in vnū coincidunt patet in circulo:ergo cognito ꝑncipio cognoscitur finis oīm rerum.s.deus.lib.s.prosa.vj.
Fletus duplex: verus ⁊ fictus siue adulatorius libro primo.metro.s.
Fortuna nō est in potestate hoīs.ibidem.
Fortuna depingitur cum rota.ibidem.
Fortūa nō assuescit ī oppositū nec natura.ibidē.
Fortuna q̄libz dupl̄r ꝓsiderat.lib.iij.ꝓsa.vj.
Fortunā esse bonā vel malā stat in volūtate hominis.lib.iiij.prosa.vij.
Fortuna superba q: nulla vereat.lib.ij.metro.s.
Fortuua inuehit ꝓtra auaritiā.lib.ij.metro.ij.
Fortūe bōa nō efficiūt qō ꝓmittūt.lib.iij.ꝓsa.iij.
Fortuna oīs aut iocūda aut aspa.lib.iiij.ꝓsa.vij.
Fortuiti euēt9 declarant ꝑ fluuina paradisi.s.tigrim ⁊ eufratē quoꝝ duplex ē origo.li.v.metro.s.
Fons bonitatis .require deus.
Fortis.require aduersitate.
Fortitudo siue potētia vera.req̄re reseruare.
Fortuna bona transitoria ⁊ deceptoria nulli seruant fidem lib.s.metro.s.
Fortuna caduca ꝓpter duo duplicē habet faciez ante albam ⁊ retro nigrā. ibidem.
Fortuna ceca depingitur duplici fronte capillata ⁊ calua.lib.ij.ꝓsa.s.
Fuga passionū siue affectionū.li.iiij.metro.vij.
Futura ex necessitate eueniūt.require spes.

Gloria mundana nō dicitur beatitudo libro.iij.prosa.vj.
Gloriādū nō est in vestib9. li.ij.ꝓsa.vj.
Gloriandū non est in multitudine seruorum. lib.v.prosa q̄nta.
Glia sine fama nō spectat ad ỽtuosos.li.ij.ꝓsa.ij.
Gloria humana nō est appetēda ꝓpter quattuor lib.secūdo prosa septima.
Gloria vana ex nobilitate sanguinis.li.iij.ꝓsa.vj
Gubernatio celi ⁊ terre.require deus.
Gubernaculū quo deus regit mundum est bonitas dei,libro primo.prosa sexta,
Gubernare omnia.require deus.

Herculis labores duodecim.lib. quarto.metro septimo.
Hō diuinus.require ꝯcupiscentia.
Hoīs bona sunt rō ⁊ intellect9 non tēporalia.lib.s.prosa.vj.
Homini ꝓprium.require ratiocinatio.
Hoīes mali naturā admittunt humanā ⁊ in brута cōuertuntur.lib. iij.prosa.iij.
Hoīs natura est sursum ad celos erecta brutorū vero deorsum ad terrā.lib.v.metro.v.
Hō nō vilis sz nobilis ps mūdi.lib.s.metro.v.
Homo vere scit qui seipm scit: ⁊ ignorat q̄ seipm ignorat.lib.i.prosa.vj.
Hō nō est hō nisi rationalis.lib.iiij.ꝓsa.iij.
Humani actus regūtur a deo.lib.s.metro.v.

Ignorātia est duplex:interna siue naturalis:⁊ hec est iuuenū. externa siue extra naturā ⁊ hec est senū ⁊ negligentiū libro ꝑmo.metro.ij.
Ignorantia suiꝑsius.require homo.
Ignorantia.require cognitio veri.
Imagines veri boni.require boni veri.
Infelicissimi. require miserrimi.
Inclinatio capitis signū est profunde imaginationis.libro tertio.ꝓsa.ij.
Ingeniū humanū nō valet ordinem diuine ꝓuidentie cōprehendere.lib.iiij.ꝓsa.v.
Impedimēta cognitionis veritatis. requiruntur bationes.
Impunita.require pena.
Impuniti mali.require veritas.
Insecuritas regie potestatis: patet in diuisione, libro tertio.ꝓsa.v.
Intellectus.require sol.
Inuenire deum.require deus.
Iudex equitatis.require deus.
Inuictus comparatur vesceuo monti ardenti.libro ꝑmo.metro.iiij.
Ira quid sit.lib.s.prosa.v.
Iudices mouentur ad misericordiam duplici de cā.lib.s.prosa.iiij.
Iudiciū vulgariū dicit infortunatum miserum.
Fortunatū felicem.lib.s.ꝓsa.iiij.
Iudiciū naturale ⁊ rōnale differūt.li.v.ꝓsa.ij.
Iustitia quid sit.lib.s.prosa.s.
Iusti siue boni nō solū hic ꝑmiꝫs ꝑuantur: sed a malis calcantur.lib.iiij.ꝓsa.s.
Iuuent9 viridis ⁊ felix differūt.lib.s.metro.s.

Labores duodecim.req̄re hercules.
Lac. require artes liberales.
Labyrinthus dom9 multis circulis cōstructa.lib.iij.prosa.xij.
Laudare presentem dupliciter contingit.libro secundo.prosa prima.
Lecto siue thoro studiū assimilat.lib.s.ꝓsa.s.
Lenia documenta precedere debent difficilia. libro.s.prosa secunda.
Letargia qualis infirmitas.lib.s.ꝓsa.ij.
Liberū arbitriū ē in rōnali creatura.li.v.ꝓsa.ij.
Liberū arbitrium aliter est in angelis:⁊ aliter in hoībus bonis;aliter in prauis,ibidem.

Liberum arbitrium nō necessitatur: sed deus omnia prospicit. ibidem.
Liberum arbitrium sequuntur premia ⁊ pene. libro. v. prosa. iij.
Liberi arbitrij ⁊ prouidentie nō est discordia sicut equaliter apparet. lib. v. metro. iij.
Libero arbitrio possunt res sic ⁊ aliter euenire. libro. v. pſa. vj.
Libidinis ⁊ desiderij differētia. lib. iiij.
Ligatus catenis. require princeps malus.
Lumen. require tenebre.
Lupus & auarus. lib. iiij. prosa. iij.
Luxuriosus require porcus.
Magistratū quare assumpsit Bo. lib. primo prosa quarta.
Mala sunt in mūdo. lib. iiij. pſa. j.
Mali ⁊ multi non sunt timēdi. lib. primo prosa tertia.
Malos esse nō simplr̄ p̄cedit̄ require esse.
Malum posse siue velle. require posse.
Malicia eternaliter durat. li. iiij. pſa. iiij.
Malum nusq̄ est. lib. iiij. pſa. vj.
Manus pbie. lib. j. pſa. j.
Malum nihil est. lib. iij. pſa. xij.
Medic⁹ q̄liter inuestigat morbū. lib. j. pſa. ij.
Medica pbia dr. lib. j. pſa. iij.
Medicus nō solum p̄ signa vrine querit morbū sed etiam p̄ interrogationes. lib. j. pſa. vj.
Memorari. require recordari.
Mendaciū triplex. lib. j. pſa. iiij.
Mendax. require felicitas falsa.
Meror. require dolor.
Meretriculis assimilant̄ muse poetice. li. j. pſa. j
Metro ⁊ pſa vtit̄ Bo. ppter duo. lib. j. metro. j.
Miseria ⁊ exilium. lib. j. pſa. v.
Misericordia requires iudices.
Miser est oīs malus. lib. iiij pſa. iiij.
Miserior tanto q̄s q̄to supplicio dignior. ibidē
Miseriores essent mali si nō punirent̄. ibidem.
Miserrimi sunt infelicissimi si malicia eternaliter duraret. lib. iiij. pſa. iiij.
Mora require periodi.
Mons ethna semp ardet. lib. ij. pſa. v.
Mors. lib. ij. metro. vij.
Mors felix ⁊ infelix fm vulgares. lib. j. me. j.
Mundus require area fortune.
Mundus cōparatur mari. lib. j. pſa. iiij.
Mundus require deus.
Mundū posuit plato nō habuisse initiū tēporis nec habiturū esse defectū. lib. v. pſa. vj.
Murem ⁊ muribus dominari ridiculosum est. lib. ij. prosa. vj.
Mutabilitas rerū pbatur tribus exēplis scilz solle floribus ⁊ mari. lib. ij. prosa. vj.
Mutabilia oīa preter deū. lib. iiij. pſa. vj.
Natura nō assuescit in oppositū nec fortuna. lib. ij. prosa. j.
Natura est triplex. lib. j. metro. ij.
Natura humana paucis miniminisq̄ cōtenta est. lib. ij. prosa. v.
Natura si interdū violentatur tn quoq̄ ad id redit qđ naturalr̄ sibi cōuenit vt pz in leone vegetabilibus ⁊ volatilibus. lib. iij. metro. ij.
Nature iudiciū differt a rōnali. lib. v. pſa. ij.
Necessitate require p̄ntia. Item require signum.
Necessitates sunt due. lib. v. prosa. vj.
Necessarium idem potest esse ⁊ cōtingens ad diuersa relatum. lib. v. pſa. vj.
Neronis quartuor malicie require dignitas.
Neronis luxuria. lib. j. metro. iiij.
Nescire. require homo vero.
Nihil est cā mali. lib. iiij. pſa. vj.
Ex nihilo nihil fieri quō intelligit̄. lib. iiij. pſa. j.
Nigromanticū p̄sumpserūt Bo. propter duo. libro. j. prosa. iiij.
Nobilis quiuis p̄ter illum qui est deditus vitijs. lib. iij. metro. vj.
Nomen significat substantiam cum qualitate. libro. iiij. metro. iiij.
Non ens est duplex. lib. v. pſa. vj.
Nouū ⁊ antiquū. require pari.
Nox est duplex accidētalis ⁊ naturalis. libro primo metro septimo.
Nediunt deo cūcta naturaliter existētia. lib. iiij. metro. vij.
Ocium dicitur studium fm vulgares. lib. j. prosa. iiij.
Oculi pbie ⁊ intellectus triplici rōne dicūtur ardentes. lib. j. prosa. j.
Odiū nō hz locū apud sapiētes. lib. iiij. pſa. iiij.
Oēs laborant hz diuerso calle ad vnū btitudinis finem puenire. lib. ij. prosa. ij.
Oēs tendūt ad btitudinē vt naturaliter cōpulsi sed varie. lib. ij. prosa. ij.
Opinio vulgarium require veritas.
Opus quod facere vis require volūtas ⁊ ptās. lib. iij. prosa. iiij.
Oro siue dep̄catio quid sit lib. tertio. pſa. iij.
Orationes siue preces sunt deo porrigende. lib. quinto prosa sexta.
Oratores qui sunt. lib. iiij. pſa. iiij.
Ordo debitus tp̄is ⁊ loci debet esse in quolibet opere siue actu. lib. j. metro. vj.
Ordine debito saluatur res in suo esse ibidem.
Ornamētis ornari est error. lib. ij. pſa. v.
Orpheus citharista. lib. iij. pſa. xij.
Orphei fabule moralitas: ibidem.
Parentes. require comedere.
Peripatetici. lib. j. pſa. iij.
Passio est quidā motus cellule appetitiue. lib. j. prosa. vj.
Passiones animi impediūt rectū rōnis iudiciū. lib. j. pſa. vj. ⁊ ibidem metro. vij.
Pati sapientes non est nouum sed antiquū. libro primo pſa tertia.
Patria est beatitudo: via ad eam sunt virtutes. libro p̄mo prosa prima.
Pauptas duplex. lib. ij. metro. iiij.
Paulinus senator romano. lib. ij. pſa. ij.
Pax siue tranquillitas mentis. lib. j. pſa. v.
Peccata require vitia.
Pellende sunt affectiones. lib. j. metro. vij.
Pena malor̄ bona: impunitas mala. lib. iiij. pſa. iij
Pene dānatorum siue purgandor̄ nō sunt edisse

rende.lib.iiij.prosa.iiij.
Pene malorū quare fieri ꝑmittūtur bonis ⁊ malis:iocūda q̄ debentur bonis.lib.iiij.ꝓ.iiij.
Pene require liberum arbitrium.
Pene mētis speculo rationis.lib.iiij.ꝑsa.j.
Periclitari.lib.iij.metro.vij.
Periodi mortis siue vite.lib.iiij.metro.iiij.
Permanētie est appetitus naturalis nō volūtari us.lib.iij.prosa.xj.
Piger.require asinus.
Pithagorici posuerūt duo principia rerū bonuz et malum.lib.iij.pro.xj.
Philosophari.require admirari.
Pbia dicitur mulier ꝓpter tria.lib.j.ꝑsa.j.
Philosophie statura:ibidem.
Philosophie ptes tres mathematica naturalis metaphisica:ibidem.
Pbie vestes artes naturales:ibidem
Pbie vestes erant filis tenuissimis:ibidem
Pbia manibus suis texuerat vestes:ibidem
Pbie vestes obscurantur q̄ nō vsitata gladius i quiete rubiginosus erit:ibidem
Pbia diuiditur in practicā ⁊ speculatiuā:ibidem.
Pbia practica habet ethica:iconomica et politica:sed speculatiua seu theorica triplex scz phisica metaphisica mathematica et in talibus est ordo ꝑ modum scale:ibidem
Pbie vestis scinditur vario modo.ibidem
Philosophie ornamenta.ibidem
Philosophie ira.ibidem
Pbia magistra oīm vtutū ⁊ a deo.li.ij.ꝑsa.iij.
Philosophia est via ad cognoscendū verū lumen lib.iiij.prosa.j.
Pbus fuisses si tacuisses.lib.ij ꝑsa.j.
Plato require scire. Item require mundus
Poetica ars a pbia fugatur.lib.j.ꝑsa.j.
Popularis.require fama.
Porcus dicitur luxuriosus.lib.iiij.ꝑsa.iij.
Posse malū peius est q̄ velle.lib.iiij.ꝑsa.iiij.
Posse malū non est posse.lib.iiij.ꝑsa secunda.
Posse implere.require desiderium.
Potētia nō pōt in liberū arbitriū.lib.ij.ꝑsa.vj.vt patet de illo qui momordit linguam
Potētia vera.require refrenare.
Potētia sufficiētia reuerētia claritudo iocūditas sunt vnū in re.lib.iij.ꝑsa.ix.
Potentia ligata.require princeps malus.
Potētia.require actus
Potentie familiaritate Seneca ⁊ plures mortui sunt.lib.iij.prosa.j.
Potētes huiꝰ mūdi non sunt timēdi.li.j.me.iiij.
Potētes ecōtra patiunt potētiā.exēplū de Busiride interfecto ab hercule. Itē de Regulo romano.lib.ij.prosa.v.
Potestas regia non est vera prās.lib.iij ꝑsa.v.
Potestas gladio sup caput pēdēti cōparat.ibidē
Potestatis insecuritas.require insecuritas.
Potestates concedūtur malis.lib.iiij.prosa.vj.
Potestas plus.require dignitas
Preces.require orationes.
Premia nunq̄ desunt bonis nec malis supplicia lib.iiij.prosa.iij.
Premia require liberu arbitriu.
Premium extrinsecū nō curat bonus: cū habeat in animo extrinsecū.lib.iiij.prosa.iij.
Prescientia dei.lib.v.ꝑsa.iij.
Prescientia dei nullā necessitatem ponit futuris lib.v.prosa.iiij.
Prescientia dei non mutat proprietatem rei libro quinto prosa.vj.
Presentialiter oia sunt in deo.lib.v.ꝑsa.vj.
Pretorio inducebant ꝓsules roma.reqre ꝓsules.
Principia duo.require pithagorici
Principiū malorum potentia ligata est multis catenis.lib.iiij.metro ij.
Prodigium quid sit.li.ij.ꝑsa.j.
Premittere.require sapiens.
Propositum veritatis est super naturam rerum lib.iiij.prosa.ij.
Proprium bonum hominum.require ratio recta
Prospera est fictio noue persone.lib.j.ꝑsa.j.
Prospera.require aduersa.
Prouidentia dei solis claritatem excellit.libro.v. prosa.ij.
Prouidentia diuina quo ad diuersos actus hominis non fallitur.lib.v.prosa.vj.
Prosa et metro vtitur boetius duabus de causis lib.j.metro ꝑmo.
Prudens tria respicit tpa.lib.x.prosa.j.
Pulchritudo quadruplex.lib.ij.ꝑsa.v.
Pulchritudo corporis velociter rapitur. lib.iij. prosa octaua.
Pulchrum videri non reddit natura:sed oculorū debilitas:ibidem.exemplum de Alcibiade.
Punit̄ alibi grauiꝰ mali hic ipuniti. li.iiij.ꝓ.iiij.
Purgari intrinsece:require cōscientia pura.

Quies mentis.require pax.
Quinq̄ vnum in re:require potētia
Quid nois et quid rei differunt. lib.v. prosa quinta.

Ratio recta ē hoi ꝑpriū bonū. li.j.ꝑs.v.
Rationalis:require homo.
Recordari quid sit.lib.iiij.prosa.ij.
Refrenare animū est potentia vera.libro.iij.prosa.v.
Regere require deus.
Regimen dei in concordia elementorum apparet et in partibus anni.lib.iiij.metro.vj.
Riposꝰ reqre canis. Rotare orbē:reqre deꝰ rotat.
Rugequare in senibꝰ nō in iuuenibꝰ.li.j.metro.j.

Sacrilegiū.lib.j.prosa.iij.
Sanitas corporis triduane febri soluit̄ lib.iij prosa.viij.
Sapiens habet se vniformiter ad vtrā q̄ fortunam.lib.ij.prosa.j.
Sapiens:require tetragonum.
Sapientis nō est promittere que non potest implere.lib.iiij.prosa.ij.
Sapiens:require desiderium. Item require aduersitate. Item require odium.
Sapiens non audit stultum.lib.iiij.prosa.iiij.
Sapientis est declarare difficilia libro.iiij.ꝑsa.vj.
Sa piētum est simplicibus arridere cū sapientiaz acquirant:ibidem.

Scientia disperſa augmentatur. oppoſitū de diui
tijs: require diuitie.
Scientia diuina qualis ſit noianda. li. v. ꝓſa. vj.
Scire. require finis.
Scire ſeipſam. require homo ſcit.
Scire fm Platonem. lib. j. metro. iij.
Senes quare rugoſi. li. j. metro. j.
Seniū generatur dupliciter. lib. j. metro. j.
Senum multa incōmoda: ibidem.
Senſualitas contrariatur rationi. lib. j. metro. ij.
Sermones accipiendi ſunt fm materiā ſubiectaz
lib. iij. metro. xij.
Serenitas veſpertina. lib. v. proſa. iiij.
Sex doloroſa: require doloze.
Signū oſtēdit ſignatū nō neceſſitate. li. v. ꝓſa. iiij.
Socrates ꝑbus in noīe vnius dei bibit venenum
et niḣil ſibi nocuit. lib. j. ꝓſa. iij.
Socrates docet ſemꝑ pādere veritatē. li. j. ꝓſa. iij.
Sol qñq; ſignificat intellectū. lib. j. metro. j.
Solis caloz. lib. j. metro. ij.
Solis claritas: require prouidentia dei.
Spes et deprecatio ceſſarēt ſi futura de' neceſſita
te euenerint. lib. v. ꝓſa. iij.
Status non placens. require felicitas
Stelle ſeptē: require admirationis
Stoici vnde dicantur. lib. v. metro. iiij. Item plus
require epicuri.
Studium duplex florens ⁊ aridum. lib. j. metro. j.
Item plus: reqre lectio. Itē plus; reqre odium.
Stupoz quid ſit. lib. j. proſa. j.
Stupoz. Boetij: ibidem
Stupoz ⁊ pudoz differūt. lib. j. proſa. ij.
Superbus cōparat fulmini. lib. j. metro. iiij.
Superbus reprobat vanam gloziā querētes. lib.
quinto. metro. vij.
Supplicia: require premia.

Aciturnitas dupl'r ꝓuenit. lib. j. ꝓſa. ij.
Taciturnitas triplex. lib. ij. ꝓſa. j.
Tactus: require cognoſcitur.
Tardus: require annus.
Tempozalia ebetant ⁊ ingroſſant mentem ḣuma
nam. lib. j. metro. ij.
Tempus vernale conuenit vite ḣumane: ibidem.
Tempus autumnale dat vuas: ibidem
Tenebris aſſueti nō queūt lumen intueri vt ſunt
certe aues. lib. iij. proſa. iiij.
Terra ḣabitabilis ſolū ad tres partes. li. ij. ꝓ. vij.
Terrena bona excecāt vulgares. lib. iij. ꝓſa. iij.
Teſtis conditiones. lib. j. proſa. iiij.
Terragonū corp' cōparat ſapiēti. lib. iiij. ꝓſa. vij.
Tigris flumen. require eufrates
Tireſias vaticinauit. require vaticinatio.
Tonitru: dicitur deus tonare: vt ſic diuina ꝓuidē
tia recogitetur. lib. iiij. metro. v.
Transformatio. require animi.
Transformatus. require vlixis.
Turbationes animi impediunt cognitionē veri
tatis. lib. j. metro. vij.

Aticinatio Tireſie quod dicaz ḣoc erit
vel non erit. lib. v. ꝓſa. iij.
Ubi nunc fabricius vbi cato. lib. ij. me
tro ſeptimo.

Uelle malum. require poſſe.
Uenenum bibere. require ſocrates.
Uenti quatuo: p̄ncipales a quattuo: partib' mū
di. quilibet duos ḣabet collaterales et ſunt duo
decim. lib. j. metro. iij.
Ventoꝝ genera. lib. j. metro. ij.
Veritas. require ſocrates.
Veritas qualiter latet in p̄incipio in noſtro intel
lectu. lib. iij. metro. xj.
Veritatē nō oēs eodē modo capiunt. nam quidā
demōſtratiue: quidā auctoritatiue: quidam ꝑ mo
dum fabule. lib. iij. metro. xij.
Veritas propoſitionū. require propoſitio.
Veritas cōtrariatur opinioni vulgarium: qui pu
tant malos impunitos felices. lib. iiij. proſa. iiij.
Vertex capit ꝑ tres. fantaſia eſt in anteriori: co
gnitiua in medio: mēoratiua in occipite. lib. j. ꝓ. j.
Veſpertina. require ſerenitas.
Veſtibus nō eſt gloriandū. lib. ij. ꝓſa. v.
Via ad beatitudinē. require patria.
Vitia ſunt ſpernenda. lib. v. ꝓſa. vj.
Vitia non ſunt ſine penis. lib. iiij. proſa. j.
Vitioſus. require accidioſus.
Videre omnia. require deus.
Vini duo dolia in limine Jouis. lib. ij. ꝓſa. ij.
Virtutes ſunt colende. lib. v. proſa. vj.
Virtus interpretatur. lib. iiij. proſa. vij.
Virtutes ſunt via ad bn̄itudinē. require prima.
Vſus: require cognoſcitur.
Vita ḣumana: require tempus vernale.
Vita virtuoſa eſt ſtatus mediocris ꝓpter ſimilitu
dinem edificij. lib. ij. metro. iiij.
Vita ḣominis. require circulo.
Vita ḣominis. require periodi.
Vlyxis ſocij per potū Circes in bruta ſunt trāſfor
mati. lib. iiij. metro. ij.
Vlyxes plures. require aduerſitas.
Vnum et bonum idem ſunt. lib. iij. proſa. ix.
Vnum manet interim q̄ eſt vnū. ibidem
Volitum niḣil niſi cognitū. lib. v. metro. iij.
Voluntas. require opus.
Volūtas ⁊ ptās reqrunt ad oēm actū. li. iiij. ꝓ. ij.
Voluntas duplex. lib. iij. proſa. vij. In voluntate
non eſt beatitudo. ibidem
Volūtas cōiugalis ḣz anxietatē annexā. vide exē
plū notabile. lib. iij. ꝓſa. vij.
Volūtas eſt ſicut ſtimulus apū. lib. iij. metro. vij.
Voluntatē quid mali ſequitur. ibidem
Vulnus. reqre ꝓfiteri. Vulnus. reqre facies.
Vultꝰ reuerēdi oz pbia: qz ſicut vultꝰ ḣoneſtꝰ facit
ḣoiez reuereri. ſic pbia amatoꝝ ſuos. li. j. ꝓſa. j.

¶ Explicit tabula primi cōmenti Boe. de conſo
latione philoſophie.

¶ Sequitur tabula alphabetica ſecundi commē
ti. i. Jodoci badij aſcenſij in Boetiū de ꝓſolatio
ne philoſophie.

Academia ⁊ academici. lib. j. metro. j.
circa finem.
Accedo q̄d fit. lib. iiij. ꝓſa. iiij.
Achemenes ⁊ achemenia. lib. v. m. j.
Accipio ⁊ ſumo differūt. li. iij. ꝓſa. x.

Asinus ꝛ bacca differũt.lib.iij.metro.iij.
Achelous ꝛ eius fabula lib.ij.metro.iij.
Acta ꝛ amo.lib.ij.prosa.vij.
Accessus ꝛ accessio differũt.lib.j.prosa.iiij.
Adipiscor quid sit ꝛ vnde.lib.iij.prosa.ij.
Ales alienũ ꝛ aedes notabuntur in e.
Ad hoc pro preterea.lib.ij.prosa.iiij.
Agere verbis.lib.ij.prosa secũda.
Agere ꝛ gerere differũt.lib.ij.prosa.vij.
Album ꝛ nigrum differunt.lib.iij.metro.v.
Alcibiades quis fit.lib.iij.prosa.viij.
Alius ꝛ quidã differũt.lib.ij.prosa.vij.
Alienum es.lib.j.prosa.iiij.
Alumnus quis fit.lib.iij.prosa.ix.
Altum ꝛ pfundum.lib.primo.prosa.vj.
Ambitus quid sit.lib.j.prosa.iiij.
Amnis quid sit.lib.j.prosa sexta.
Amores ꝛ amor differunt.lib.ij.metro.viij.
An ꝛ vel differũt.lib.ij.prosa.v.
Anaxagoras ꝛ eius vita.lib.j.prosa.iij.
Anaxarchides.lib.ij.prosa.vj.
Anime humane.lib.ij.prosa.vj.
Animus ꝛ aia differũt.lib.iij.metro.vj.
Angustus ꝛ augustus.lib.iij.prosa.ij.
Apostrophe quid fit.lib.j.metro.j.
Appollinis noia lib.j.metro.v.
Apte ꝛ latine loqui differunt.lib.ij.pfa.v.
Apes facit apum vel apium.lib.iij.met.j.
Appello ꝛ appellor similiter applico ꝛ applicor si sunt cõfuse ponenda.lib.iiij.metro.iij.
Antehac ꝛ posthac.lib.iiij.prosa prima.
Anteus ꝛ eius fabula.lib.iiij.met.vij.
Arbitrij libertas.lib.v.prosa.ij.
Arcturus.lib.j.met.v.ꝛ lib.iiij.met.iiij.
Argui quid sit.lib.j.prosa.iiij.
Arrigere aures.lib.iij.prosa prima.
Asylum quid sit.lib.iij.metro.x.
Assentio assentior ꝛ assentor.lib.iij.pfa.ix.
Aspectus caninus.lib.j.prosa.iiij.
Atride quid sint.lib.iiij.metro.vij.
Autor ꝛ actor.lib.iij.prosa.v.
Augustus ꝛ angustus.lib.iij.prosa.ij.
Auius ꝛ deuius.lib.iij.prosa.ij.
Aula ꝛ regia.lib.j.prosa.iiij.
Aduersor ꝛ aduertor.lib.v.prosa.v.
Aurea etas.lib.ij.metro.v.
Auaritie mala.ibidem.

Bacca baccha ꝛ asinus.lib.iij.met.iij.
Barbari.lib.j.prosa.iiij.
Bibliotheca.ibidem.
Boetij vita.circa principiũ cõmenti.
Boreas lib.j.metro.v.
Bootes.lib.iiij.metro.iiij.
Brutus ꝛ eius vita.lib.ij.metro.vij.
Bruma.lib.j.metro.v.
Busiris.lib.ij.prosa.vij.

Calamitas.lib.ij.prosa.j.
Callisto ꝛ eius fabula.lib.iiij.met.vj.
Calliope.libro primo.prosa prima.ꝛ libro.iiij.metro.xij.
Caninus aspectus.lib.j.prosa.iiij.
Canicula ,lib.j.metro.v.
Canis quomõ profertur.lib.j.prosa.iiij.
Carmen versus numerus.lib.j.metro.j.
Carmen quid sit ꝛ vnde.lib.iij.prosa.j.
Carmen elegiacũ ꝛ eius decoꝛ.lib.j.met.j.
Carmen hexametrum.ibidem.
Carmen lyricũ ꝛ eius materia ac decoꝛ li.j. me.ij.
Carmen iambicũ.lib.ij.metro.j.
Carmen asclepiadeũ.lib.ij.metro.iij.
Cani capitis.lib.j.met.j.
Carpere quid sit.lib.j.prosa.vj.
Careo vaco egeo desidero.lib.iij.prosa.iij.
Casus ꝛ fatum.lib.iiij.prosa.vj.
Catonis vita.libro.ij.metro.vij.
Causa tua ꝛ causa tui.lib.iij.prosa.j.
Caurus ꝛ corus ventus.lib.j.metro.iij.
Celebs quis sit.lib.ij.prosa.iiij.
Centauri qui sint.lib.iij.met.vij.
Cerberus triceps.lib.iij.metro.xij.
Ceres dea que sit.lib.j.metro.vj.
Ceruinum cor quid signat.lib.j.pfa.iiij.
Circe ꝛ eius fabula.lib.iiij.metro.iij.
Circeus circeum circei:ibidem.
Corpus humanum.lib.ij.prosa.vij.
Clio musa.libro.j.metro.j.
Clauus quid significet. libro tertio.prosa duodecima.
Cogor.libro.j.metro.j.
Coemptio.libro.j.prosa.iiij.
Colonia ꝛ prouincia.ibidem.
Comparatiui proprietas.libro.ij.prosa.j.
Confero conduco:in opusculo quintiliani.
Conor.libro.j.prosa.ij.
Compago ꝛ compages.lib.ij.prosa.v.
Contemptus et contemptio.ibidem. libro primo metro primo.
Consolatio ꝛ solatium.libro secundo, metro.viij.
Cor cerumum.require ceruinum.
Cornucopie.libro secundo.metro.iij.
Corus ꝛ caurus libro.j.metro tertio.
Copia ꝛ copie.libro.j.prosa.iij.
Confido confedi facit.libro.j.metro.j.
Continuum ꝛ assiduum:circa finem operis.
Contingit.libro.iij.prosa.ix.
Consul ꝛ consularis in principio commenti.
Cresus ꝛ eius hystoria.libro.ij.prosa.ij.
Cura quid sit.libro tertio.prosa.iij.

Cecorum triplex in principio commenti.
Decori obseruatio.libro.j.prosa.j.
Decoratus.libro.iij.prosa.iiij.
Defluus flua fluum.lib.j.prosa.vj.
Delator.lib.iij.prosa.iiij.
Despicio.lib.v.metro.v.
Desidero vaco.lib.iij.prosa.iij.
Desiderium libido.lib.iiij.prosa.ij.
Deus est sol.lib.v.metro.ij.
Dictare quid sit.lib.j.metro.j.
Diana ꝛ eius nomina.libro.j.metro.iij.
Dies quid sit ꝛ cuius generis.lib.j.metro.ij.
Diomedes thraicius.libro.iiij.metro.vij.
Disco ꝛ disciplina in Quintiliano.
Doceo ꝛ doctrina in eodem.
Duro ꝛ dureo,lib.j.prosa.v.

Acus minos ⁊c.li.iĩj.metro.xĩj.
Ecclesia.li.ſ.prosa.iiĩj.
Echini echineides.li.iĩj.metro.viĩj.
Eclypsis lune.li.iiĩj.metro.v.
Edes.li.ſ.prosa.iiĩj.
Eleatici.li.íj.prosa.ſ.
Egere ⁊ carere.li.iĩj.prosa.iĩj.
Eus ea eum.lib.iiĩj.metro.iiĩj.
Eleuo.li.iiĩj.prosa.iiĩj.
Elegiacum carmen ⁊ decoꝝ eius.li.ſ.me.ſ.
Epithetum quid sit ⁊ quotuplex.libro.ſ. metro.ſ. ⁊ libro.iĩj.prosa.ĩj.
Equor.li.v.metro.iiĩj.
Erato.lib.ſ.prosa.ſ.
Error deuius.li.iĩj.ꝑsa.ĩj.
Es'alienum.li.ſ.prosa.iiĩj.
Estimo ⁊ existimo.ibidem.⁊ li.iĩj.prosa.xſ.
Etas aurea.li.ĩj.metro.v.
Euterpe musa.li.ſ.prosa.ſ.
Euripus.lib.ĩj metro.ſ.
Euridice.lib.iĩj.metro.xĩj.
Eumenides furie.ibidem.
Exemplum exempli.li.ſ.prosa.iiĩj.
Exoro ⁊ oro.ibidem.
Exosus ⁊ osus.li.ĩj.prosa.iiĩj.
Extare.libro.ĩj.prosa.viĩj.
Exhausti ⁊ cõsimilia.li.iiĩj.prosa.vſ.
Extero.li.v.metro.v.

Fama ⁊ gloria.li.ĩj.ꝑsa.viĩj.
Fatum ⁊ casus.li.iiĩj.prosa.vſ.
Et iterum de fato.li.v.prosa.v.
Fabricij fides.li.ĩj.metro.viĩj
Facies.libro.ſ.prosa.iiĩj.
Fere quõ accipitur.lib.iĩj.prosa.ĩj.
Fenus.li.ĩj.prosa.ſ.
Fides ⁊ chorda.li.iĩj.metro.ĩj.
Fluiturus ⁊ fluo.li.iiĩj.prosa.vſ.
Fortuna.li.ſ.prosa.iiĩj.⁊ li.ĩj.prosa.ſ.
Formidolosus.li.ĩj.prosa.viĩj.
Fors ⁊ sors.lib.ĩj.prosa.ſ.
Fortune aduerse vtilitas.li.ĩj.prosa.viiĩj.
Forum forus fori.li.iĩj.ꝑsa.iiĩj.
Forme fugacitas.li.iĩj.prosa.viĩj.
Fragilitas humana.li.ĩj.prosa.vſ.
Frutices.li.iĩj.metro.ſ.
Fundare ⁊ fundamenta iacere.li.ſ.prosa.v.
Fucus vide phucus.
Furie infernales.li.iĩj.metro.xĩj.

Femme.li.iiſ.merro.iiſ.
Genera poematũ stiloꝝ ⁊ decoꝝ oratiõnum vide in principio cõmenti.
Genus nom litterarũ.li.ſ.ꝑsa.ſ.
Genus huius nois dies.li.ſ.me.iiĩj.
Gero ⁊ gesta.li.ĩj.prosa.viſ.
Gerere morem.li.v.prosa.ſ.
Gerundia in vndi.li.ſ.prosa.iiiĩj.
Gerundia in do.li.ĩj.prosa.v.
Gestire.li.ĩj.metro.viĩj.
Gigantes.li.iiĩj.prosa.xiſ.
Gloria ⁊ fama.li.ĩj.prosa.viſ.
Grecam declinationem seruantia.li.ſ.prosa.ſ.
Grecorum blandimenta.li.ſ.prosa.iiiſ.
Burges.libro terrtio metro tertio.
Erculis labores ⁊ puidentia libro quarto metro septimo.
Hermes trimegistus.li.iiĩj.me.iĩj.
Hermus ⁊ tagus auriferi.li.ſ.me.v.
Hesperus ⁊ lucifer.li.ſ.me.v.
Hesperidum poma.li.iiĩj.me.viĩj.
Hei heu heus ⁊c.li.ſ.metro.ſ.
Hexametrum ⁊ eius decoꝝ.li.ſ.metro.ſ.
Hydra ⁊ eius fabula libro.iiĩj.prosa.vſ.
Hic ⁊ deriuatiua eius.libro.ſ. prosa.iiĩj. ⁊ libro secundo prosa.ſ.vide ille ipse.⁊c.
Humi quõ cõstruitur libro.ſ.prosa.ſ.
Humana miseria li.ĩj.prosa.ĩj.
Humana fragilitas libro.ĩj.prosa.vſ.

Ambicum carmen.⁊ decorum libro secundo metro primo.
Ignis actiuitas.lib.iĩj.prosa.ix.
Iandudum.li.iĩj.prosa.ix.
Illustro illustris.li.iĩj.prosa.iiĩj.
Ille ipse hic ⁊ iste.require hic.
Imbuere lib.ſ.prosa.iiĩj.⁊ li.iĩj.me.ĩj.
Ineo quid sit.libro.ſ.metro.ſ.
Iners ⁊ solers.li.ĩj.metro.v.
Infra ⁊ intra.li.ſ.prosa.iiĩj.
Inficias ire ⁊ inficiari ibidem
Ingenus ingenua ingenuũ.li.iĩj.metro.ſ.
Iniurius libro.ĩj.prosa.ſ.
Inquisita.libro.ſ.prosa.vſ.
Instituta ⁊ institutiones.li.ſ.prosa.iiĩj.
Insignis ⁊ nobilis.li.iĩj.prosa.iiĩj.
Insolens ⁊ insolentia.li.ĩj.prosa.iiĩj.
Irascentium loquendi mos:li.ſ.prosa.ſ.
Ire in sententiam.libro.iiĩj.prosa quarta.
Itachus ⁊ ithacensis.li.iiĩj.metro.viĩj.
Iuuentus iuuenta ⁊ iuuentas.li.ſ.me.ſ.
Iugulare.libro.ſ.prosa.iiĩj.
Iudices inferorum li.iĩj metro.xĩj.
Irion ⁊ eius pena.ibidem.

Abynthus.lib.iĩj.prosa.xĩj.
Labores herculis.li.iiĩj.me.viĩj.
Lacer.lib.ſ.metro.ſ.
Lacesso.libro.ſ.prosa.iiĩj.
Lachrymo ⁊ lachrymor.lib.ĩj.prosa.iiĩj.
Lateo te ⁊ tibi.libro.v.prosa.iiiĩj.
Latria in opusculo quintiliani.
Lais meretrix.li.iĩj.prosa.viĩj.
Largitas largitio.li.ĩj prosa.v.
Lares familiares.li.ſ.prosa.iiĩj.
Laus mei laus mea.li.ſ.prosa.iiiĩj.
Leo punicus.libro.iĩj.metro.ĩj.
Libido quomõ accipitur.libro.iiiĩj.prosa.ĩj.
Liuor ⁊ liuens.li.iĩj.metro ix.
Limpha ⁊ limphatus.li.ſ.prosa.ſ.
Linx ⁊ eius natura.lib.iĩj.prosa.viiĩj.
Lyrici carminis materia ⁊ decoꝝ.li.ſ.me.iĩj.
Locutio greca ⁊ synecdoche.li.ſ.me.ĩj.
Locutus ⁊ secutus in opusculo quintiliani.
Loqui pluraliter de aliquo an liceat.li.ſ.prosa.ſ.
Loqui latine grãmatice apte.ĩj.prosa.v.
Ludicrũ:lib.ĩj.prosa.ĩj.⁊ li.iiĩj.prosa.ĩj.
Lucius paulus emilius.li.ĩj.prosa.ĩj.

Lucifer.libro primo metro quinto.
Luna ⁊ eius nomina diuersa.ibidem.
Luxurie mala.libro secundo metro quinto.
Luxurie detestatio.lib.ij.⁊.iiij.prosa.vij.
canus an sit poeta.libro.iiij.prosa.vj.

Magia ⁊ ars magica.li.j.prosa.ij.
Margarite ⁊ gẽme.li.iij.metro.iij.
Matris deor noia.li.j.metro.v.
Mei tui sui quid significãt.li.ij. ꝑsa.v.
Melpomene musa.li.j.prosa.j.
Mercurius ⁊ eius fidus.li.iiij.metro.iij.
Minos iudex inferor.lib.iij.metro.xij.
Minimũ ⁊ minime differũt.li.ij.prosa.v.
Miseria ḣumana.li.ij.prosa.ij.
Miseror ⁊ misereor miseret ⁊ misereſco quõ differant in construendo.li.iiij.metro.iiij.
Moly quid sit.libro.iiij.metro.iij.
Mors secũda que sit.li.ij.metro.vij.
Morem gerere.libro.v.prosa.j.
Munera munia ⁊ partes ⁊c.li.iiij.prosa.vj.
Muse ⁊ earum noia.libro.j.prosa.j.
Mutatio numeri an sit licita.li.ij.prosa.v.

Aritia insula.lib.iiij.metro.iij.
Ne quot modis accipiat.li.iij.prosa.x.
Necromantia.lib.j.prosa.iiij.
Necessitudo ⁊ necessitas.li.iiij.pro.vj.
Nedum non soluz.libro primo. prosa sexta.⁊ libro tertio prosa quarta.
Nimpha ⁊ limpha.li.primo.prosa.iij.
Nigrum ⁊ album.li.iij.metro.v.
Nobilitas que sit vera.libro.iij.prosa.vj.
Nobilis ⁊ insignis differũt.li.iij.prosa.iiij.
Nominũ proprior species in principio cõmenti.
Non mõ cum negatione.lib.j.prosa.j.
Num quid significat.li.j.prosa.iiij.
Numen.li.ij.ꝑsa.j. Numeri mutatio.li.ij.ꝑsa.v.

Bliqui in recto transeuntes.li.ij.ꝑsa.j.
Ober vnde ⁊ quid.li.j.prosa.vj.
Odiosus quid significat.li.ij.prosa.v.
Odiũ quid significat li.iiij.prosa.iiij.
Officina ⁊ taberna.li.j. prosa.iiij. Et in opusculo quintilia.de offi.scho.
Officiũ partes mun⁹ ⁊ munia.lib.iiij.ꝑsa.vj.
Officiũ ⁊ officio ⁊ officior eo et multa consimilia in dicto opusculo ꝙntiliani.
Officium poetarũ.lib.j.ꝑsa.j.
O quomodo construatur.lib.j.prosa.iiij.⁊ libro tertio.ꝑsa.v.plura notantur.
Opis ḣuius ꝙlitas ⁊ diuisio in ꝑncipio cõmenti.
Opera ope quid sit.lib.j.ꝑsa.j.
Opimus opima opimũ.lib.iij.metro.iij.
Oro triplex in ꝑncipio cõmenti secundi.
Oro ⁊ exoro.lib.j.ꝑsa.iiij.
Ortus ⁊ oriũdus.lib.j.prosa.v.
Ostrea ⁊ ostreum.lib.iij.metro.vij.
Orpheus ⁊ eius fabula.lib.iij.metro.xij.
Orationis decor.lib.v.ꝑsa.j.
Osus ⁊ exosus.lib.ij.ꝑsa.iiij.

Agina quid sit.lib.v.metro.iiij.
Participium pro nomie verbali.lib.v. prosa tertia.
Parthi ⁊ eor mores.lib.v.metro.j.
Parcimonie bona.lib.ij.metro.v.
Patria ⁊ regio.lib.j.ꝑsa.v.⁊.lib.iiij.metro.j.
Patricius in ꝑncipio ḣuius cõmenti.
Per prepositio quõ accipit.lib.j.metro.j.
Percipiendi alicuius vie.lib.j.ꝑsa.iiij.
Perennis.lib.ij.metro.iiij.
Persona scda ꝑ tertia.lib.ij.ꝑsa.iij.
Peruius peruia peruiũ.lib.quarto.ꝑsa tertia.
Perpetuũ eternũ.lib.v.ꝑsa.v.
Pernicies.lib.j.ꝑsa.iiij.
Penetrali ibidem.
Penus ⁊ punicus pene ⁊ punitio.lib.ij.me.ij.
Phebi nomina.lib.j.metro.v.
Philosophus ⁊ pbia.lib.j.ꝑsa.j.
Phucus.lib.ij.ꝑsa.j.
Pio ⁊ piaculũ in opusculo Quintiliani.
Pluraliter de se loqui.lib.j.ꝑsa.j.
Plura ⁊ pluria in opusculo quintiliani.
Poematum genera in principio cõmenti.
Poetarum officium.lib.j.prosa.j.
Polyphemus.lib.iiij.metro septimo.
Poma hesperidum.ibidem.
Portus ⁊ statio.li.j.metro.v.
Postulo posco peto.li.ij.prosa.ij.
Posse ⁊ possibilitas.li.iij.prosa.iiij.
Predestinatio fatum.li.iiij.ꝑsa.vj.
Preditus predita preditũ.li.iij.prosa.iiij.
Prestare quõ cõstruitur.li.v.prosa.iiij.
Pre se ferre.li.iij.prosa.viij.
Produco pscribo.li.j.ꝑsa quarta.
Prouincia vnde dicatur.ibidem.
Prodigus ga gum.li.ij.metro.iij.
Profundum ⁊ altum.li.j.ꝑsa.vj.
Punicus a punio.li.iij.metro.ij.

Ualitas ḣuius operis in principio cõmenti.
Uã quõ cõstruat.lib.j.metro.ij.
Uãti cũ verbis precij.li.j.prosa.viij.
Uasi vero li.v.ꝑsa.iij.
Uid ⁊ quod.li.ij.ꝑsa iij.
Uid ⁊ quod cũ cõpositis.li.v.ꝑsa.ij.
Uidam ⁊ alius.li.ij.ꝑsa.vij.
Ui ⁊ quid.li.iiij.ꝑsa.vij.
Uisq; quõ cõstruitur.li.j.prosa.iij.
Uisq;.lib.v.prosa.iij.
Uo ⁊ vbi differũt.li.iiij.metro.vij.
Uoq; pro etiam.li.ij.prosa.j.

Adamanthus minos.li.iiij.met.xij.
Redux.libro.iiij.metro.j.
Redimio.li.ij.prosa.ij.
Re in cõpositione.lib.j.metro.iij.
Refragor ⁊ suffragor.lib.iij.prosa.x.
Regium ⁊ regale.li.j.prosa.iiij.
Regio ⁊ aula nõ differunt.ibidem.
Reus qui dicendus.ibidem.
Rerũ genitiui cõstructio.li.j.prosa.iij.
Rupes vnde dicatur.lib.j.prosa.vj.
Rura opima.li.iij.metro.ij.

Acrilegium.li.j.prosa.iiij.
Saltem.lib.j.metro.j.
Sanctum sanctio.li.j.ꝑsa.tertia.
Sarcinule.li.j.ꝑsa.iij.

Sapiens an egeat.lib.ij.pſa.v.
Satelles quid ſit.lib.iij.pſa.v.
Securus ⁊ tutus differūt.lib.j.prosa.iij.
Secūda mors.lib.ij.metro ſeptimo.
Semita.lib.j.pſa.vj.
Seres ⁊ ſericū.lib.ij.metro.v.
Scurra ⁊ delator.lib.iij.pſa.iiij.
Seruitium.lib.iij.pſa.viij.
Scholaris ⁊ ſcholaſticus in cōmento q̄ntili.
Si quidē vna dictio ⁊ due.lib.j.prosa.ij.
Similis quō cōſtruaṫ.lib.ij.prosa.iiij.
Synecdoche greca figura.lib.j.metro.ij.
Sirius.lib.j.metro.v.
Siſiphus.lib.iiij.metro.iij.
Sirenes tres.lib.j.prosa prima.
Socrates ⁊ eius vita.lib.j.pſa.iij.
Sodales.lib.ij.metro.viij.
Solacium ⁊ ſolamen.lib.iij.pſa.j.
Solui.lib.j.met.v.⁊.lib.iiij.metro ſecundo.
Solidum ſolum ⁊ ſolon.ibidem.
Sol luna ⁊ eoꝝ noia.lib.iiij.metro.ij.
Sontes.lib.iij.metro.xij.
Soleꝛs ⁊ ineꝛs.lib.ij.metro.v.
Statio ⁊ portus.lib.j.metro.v.
Stella veneris.lib.j.metro q̄nto.
Stare quid ſit.lib.j.metro.iij.
Sperare quid ſit.lib.ij.prosa.j.
Strepitus quid ſit.lib.ij.pſa p̄ma.
Stimphalides volucres.lib.iiij.metro.vij.
Stilus varius.lib.v.metro.iiij.
Struma.lib.iij.prosa.iiij.
Suffragor ⁊ ſuffragiū.lib.iij.pſa.x.
Sumo ⁊ accipio.lib.iij.prosa.x.
Summa quid ſit.lib.j.prosa.iij.
Supra et ſuper.lib.j.prosa.j.
Supplicium quid ſit.lib.j.pſa.iiij.
Sulcus et porca.lib.j.metro.vj.
Taberna ⁊ officina.require officina.
Tagus ⁊ hermus.lib.iiij.metro.x.
Tacitus.lib.j.pſa.j.
Tantalus.lib.iij.metro.xij.
Tenarus tenera.ibidem.
Teium.lib.iij.metro.iiij.
Terpſicore muſa.lib.j.pſa.j.
Tigris fluuius ⁊ aīal.lib.v.metro.j.
Thyle ⁊ thule.lib.iij.metro.v.
Tyrānus.lib.iij.pſa.v.
Tityus et eius pena.lib.iij.metro.xij.
Tolero et tollo.lib.ij.pſa.j.
Torquatus.vide in p̄ncipio cōmenti.
Trames q̄d ſit.lib.j.pſa.vj.
Thrax thracia thracie.lib.iiij.metro.xij.
Tui mei ⁊c.lib.ij.prosa.iiij.
Tui cauſa ⁊ tua cauſa.lib.j.prosa.j.
Tueri.lib.v.prosa.v.
Vaco careo egeo.lib.iij.pſa.iij.
Vectigal.lib.j.pſa.iiij.
Vbi et quo differunt.libro quarto metro duodecimo.
Vaſum vaſi antique dictum lib.ij.prosa.v.
Veneris ſtella.lib.j.metro.v.
Verna ⁊ inde deducta.libro.ij.prosa.j.
Verba p̄ecij quomō cōſtruaṫ.lib.ij.prosa.viij. ⁊ libro tertio.prosa vndecima.
Verba de loco.lib.iij.prosa.ij.
Verſus numerus ⁊ modus.lib.j.metro.j.
Videre ſibi quando poete dicunt.
Vile quid ſit.lib.j.prosa.iij.
Vie alicuius percipiendi.lib.j.prosa.iiij.
Virtus quid ſit.lib.iiij.prosa.vij.
Vlyxes ⁊ eius vita.lib.iiij.metro.ij.
Viniones.lib.iij.metro.iij.
Voluptas.lib.iij.prosa.ij.
Vrania.lib.j.prosa p̄ima.
Vrſa celeſtis:libro quarto.metro ſexto.
Vultus ⁊ facies.ibidem.⁊ libro.iiij.prosa.iiij.
Vt quomō accipitur.libro.ij.prosa.iiij.
Vultur ⁊ hic vulturis ⁊ vulturius reperitur.lib. tertio.metro duodecimo.
Zeno.libro p̄imo.prosa tertia.
Zephirus ventus.libro p̄imo.metro quinto.

Cfinis tabule ſecundi cōmenti.

Boetius de disciplina scholariũ ab Ascẽ sio cõpendiose dilucideq; explanatus vna cũ Quitiliani de officio di. scipulorũ cõpendio. et Sul: pitii de moriḃ mensarũ carmine iuuenili ab eodem Ascen: sio expla nato.

Estra nouit intētio. In hoc ꝓhemio prelibat rē de qua scriptur⁹ est: q; de disciplina scholariū: ⁊ cām scribēdi: q; ꝑcibus Martiani ⁊ alioꝝ inducī⁹: eis morē gerere ꝓtendit. Et difficultatē in scribēdo: vt ab ea mun⁹ suū cōmendet. sicut ille in Bucco. Preterea duo nec tacta mihi valle repti Capreoli ⁊c. Et ille in eunucho. Ab ethiopia ē vsq; hec. Difficultas aūt est idcirco q; aliꝭ occupat⁹ negociꝭs. Diuidit ꝓterea opus illic. In ꝓmis ⁊c. Tandē aūt purgat stilū tenuitatē docēs eā vtilē ⁊ materie subiecte cōgruā. Cetera ex ordine patebūt q; talis est.

¶ Hic incipit proemium.

Estra nouit intētio de scholariū disciplina cōpēdiosum postulare tractatū: utinā cōpēdiosum a spūs mei puitate: put facultas suppetit: ingenii decliuitas: erūnarūq; tenacitas amicis uestris O Martiane petitionib⁹ tētabo accescere: licet duplici gñe cōmētoꝝ sim impedit⁹: nō tñ oīno diuersoꝝ in q̄sdā Aristotelis necnō aliorꝝ philosophoꝝ editiōes: ꝓprioq; attēuatus studio & inhumani regis gotthoꝝ cruciatu corrosus phīco me ꝓueniēte cōsolatu: extremaq; ꝓfundæ trinitatis perspicatione ꝓmollitus. Quid enī in gymnasiorū exercitu ē lucidius: q̄ artificiali & naturali progressiōe debita cognitio: & q̄ uiriū intelligētiæ gradualis exhibitio? Eloquētiæ enī partes decēti naturalium & artificialiū ꝓcessu et perspicua intelligentiæ comprehensione nouimus stabiliri.

¶ In primis ergo prima scilicet puerorū oblecta

ꝓbiam sunt: sz ī duplici q; in quasdā editiōes Aristotelis. i. in quedā scripta edita ab aristotele necnō .i. etiā ī quasdā editiōes alioꝝ ꝓboꝝ: q; ꝓ et: licet sim attenuat⁹ ꝓprio studio quo noua scribo: ⁊ licz sim corrosus cruciatu inhumani. i. immanis ⁊ crudelis atq; efferi regis gotthoꝝ scz theodorici: a q̄ captus erat: aut potī⁹ id simulat q; ꝺ opus illi ascribēdū effingit: tētabo rursus inquā ꝓmollit⁹. i. mitigatus ⁊ leuior effect⁹: perspicatiōe. i. perspicaci scrutatione: extrema. i. summa: videlz trinitatis ꝓfunde: q; diuine essentie ad omnia pertingentis: ⁊ consolatu philosophico preueniente me: ne scilicet merore aut aduersitatibus pessunder. Erita tanguntur opera Boetiana: quia de sancta trinitate cōposuit opus: verum nōdū cōposuisse videt de consolatione: ideoq; si velimus hoc opus Boetio ascribere dicem⁹: ꝓsolatiuum philosophicū preueniſſe: q; priusq; scriberet aliꝭ preuenit ipm. Docet deinceps quomodo fit ꝓmollitus. Peregunt tamen quidam permolitus: idest ad extremū conatus: ⁊ ita docear: q; conatus sit. Quia videlicet suauissima est talium rerum cognitio. vnde dicit. Enim pro quia: quid est lucidius. i. splendidius in exercitu. idest exercitio gymnasiorum. idest ludorum seu locorum vbi fiunt exercitia. cū cognitio debita in progressione artificiali ⁊ naturali. idest rerum humanarum agnitione: ⁊ cū exhibitio gradualis. idest per gradus: procedendo ab artificialibus que hominum sunt opera ad naturalia que dei ⁊ nature sunt. ⁊ a naturalibus ad diuina? quasi dicat nihil. docet que sint artificialia ⁊ naturalia dicens. Enim pro quia nos nouimus partes eloquentie stabiliri. idest cōfirmari ⁊ stabiles reddi decenti processu. idest progressione artificialium ⁊ naturaliū: quia eloquentia ⁊ elegantia sermonis ad artē spectat: facunda pronūciatio ad naturā: ⁊ perspicua. i. clara cōprehensione intelligentie. s. nostre qua scilicet nos intelligimus. ¶ In primis: Diuidit vt dicit opus dicens. Ergo. i. vt institutum nostrū tangam: prima oblectamenta pueroꝝ. i. quibus primum oblectantur pueri: sunt prelibanda. i. primo loco attingenda: in primis. i. precipue. Videlicet. i. videre licet: quare in primis: q; in secūdo. s. loco sup. prelibandum aut docendū est: qualiter elatio. i. extollentia: adultoꝝ. i. prouectoꝝ: sit subiciēda. i. summittenda magistratui. i. auctoritati ⁊ maiestati preceptoris: ⁊ cōnectenda. i. cōiungēda discipline. Tertio. s. docendum aut agenduz est de elatione eoꝝ: scz adultoꝝ reprimenda: exponendo distincte cōmendationez exemploꝝ. Quarto scilicet agendū est de sagaci. i. prefaga ⁊ prouidenti prouisione: scz de annona ⁊ annuo penu scholariū ⁊ de statione graduali. i. per gradus ⁊ classes. Quinto scz docenduz est qualiter venerabilis ac sincera deuotio scholariū sit proferenda. i. promouenda ad magisteriū. Sexto scilz docendum est de norma. i. regula: ⁊ trina. i. triplici diuisione magistrantiū. i. iam in magisterio existentium, ⁊ de statu. s. magistrantium erga subditos; ⁊ de modo docendi precognito. s. ab eo tempore

quo discipuli erant:qz quo modo didicerunt docēt. Autē p̄o sz:nos suscepim⁹ ꝓec. s. p̄dicta pagēda. i. ad finē vsq; tractanda ad cognitionē intelligētie: omittētes fere totū p̄istinū. i. antiquū nostrū modū. i. morē tractādi perusi. i. ad finē vsq; vsi. nunq̄. i. nō vnq̄ p̄ius leuiori. i. faciliori ⁊ vulgariori stilo. i. dicēdi forma: qm̄ executio. s. huius opis ē in maiori ꝑte ꝑ rudib⁹ informādis. i. ad informādos ⁊ ad istituē dos rudes: ⁊ tāto. i. ꝑ tāto dz translatio dilucidādi. i. rō ꝓec dilucide trāsferēdi: esse leuior. i. facilior.

mēta sunt p̄libāda. Scdo uidelicet q̄liter adultor̄ elatio magr̄atui subiiciēda sit; & disciplinæ cōne ctāda. Tertio de eor̄ elatiōe repriměda: exēplorū cōmēdationē distincte exponēdo. Quarto de scholariū fagaci ꝓuisiōe: eorūq; graduali statiōe. Quinto q̄liter scholariū uenerabilis ac sincera deuotio ad magisteriū ꝓferēda sit. Sexto de magistrātium norma: trinaq; diuisione: statuq; erga subditos: mōq; docēdi præcognitio. ¶ Hæc aūt ad itelligē tiæ cognitionē suscepim⁹ pagēda: pristinū modū tractādi fere omittētes nūq̄ leuiori stilo pusi: qm̄ in maiori parte ꝑ rudibus informādis est executio. Et tāto leuior dilucidādi debet eē trāslatio.

¶ Finis proemii. ¶ Sequit tractatus.

Capitulum primum.

VUm aūt idiscreti & ipotētis septēnis ifantia ducit ad ibuēdū: cauēdū est ne mēbrorū indecēs sit dispositio: ut pote integraliū: & ne aeris intēpies utpote cōstringētis hyemis obtusitas: & cōburētis æstatis ꝓfunditas piculi generet incremētū. ¶ Legitur em̄ Timothei filium lepra incūbente: castratū: loripedem: gibbo tumē tem doctrinæ mancipatū plebeiam extitisse obie

Um aūt idiscreti. Hoc est primū e sex capitulis partis executiue: in quo dat disciplinā rudib⁹ ⁊ penitus nouicijs iā primū videlz incipiētib⁹: docēs p̄mo tēpus q̄ discere icipiāt. qz ꝓacto septēnio. Quintilian⁹ in citius instituendū docet futurū oratorē. Secūdo corꝑis dispositionē: quam decentē exigit: vnde et Pythagorā aiunt: p̄iusq; quēuis in discipulum assumeret totū corꝑus perscrutatū verū sepe nobile ingeniū vile inhabitat corꝑusculū. Unde apud Aulū gellium epictet⁹ stoicus philosophus nobilissimus de se dicit. Seruus epictetus fueram q̄ corꝑore mancus: pauperie p̄ssus charus erā superis: Esopū etiā illum fabulatorem phrygiū qui apologos lepidissimos scripsit: mōstroso fere corꝑore fuisse aiunt: sed vt notus est auctor: ingenio pollet cui vim natura negauit. Non ergo recte monet distorta corꝑora a litteris arcenda: sed ne distorta fiāt nimis imbecillia nō esse recipiēda: verum puerilit̄er timet ppli irrisionē: si in cetu scholasticorū videat distortis mēbris. Tertio celi atq; aeris temperiē: qz neq; i bruma li frigore: neq; sub estiuali caumate debēt teneriores istitui. Quarto victus tēperantiā de qua illic dicā. Libanius aūt ⁊c. ¶ Ordo hic est. Aut̄ ꝑ sed: cū. i. qn̄ infantia septēnis. i. septēnalis seu, septenaria: hoc est septē annorū vbi finis est infantie ⁊ p̄incipiū pudicitie: subaudi pueri aut scholastici idiscreti. i. rudis et ignari: nescientis rerum discretionem: et impotētis. i. imbecillis ducitur scilicet ad ludū aut scholas: ad imbuendū. i. prima doctrina instituendum. imbuere aūt ꝓprie est dare primā tinctura. vñ flaccus in eplis. Quo semel est imbuta recēs seruabit odorē Testa diu. Et ita qz aia dicit tabula rasa in qua nihil est depictū: pictores aūt imbuere. i. intingere ⁊ madefacere rem pingēdā solēt ideo dare primas lras vocauit imbuere. Imbuēdū aūt hic accipit passiue. i. imbuak: latinius diceret: ad imbuēdā. cauēdū est ne dispositio mēbrorū fit indecēs: mēbrorū dicit vtpote integraliū. i. que cū alijs partib⁹ totū cōstituūt: vt caput: man⁹: crura: pedes ⁊c. Et cauēdū est ne intēperies aeris: vtpote obtusitas hyemis ꝯstringētis. i. ꝯtrahētis mēbra ꝑ gelu et frigus nimiū: aut profunditas. i. penetratio estatis cōburētis. s. calore nimio: gereret icremētū. i. augmētū periculi: qz tenella etas nō est sine piculo. ¶ Legit em̄ ⁊c. affert vtriusq; erēplū tā distorti q̄ nō sua tēpestate incūbētis dicens. Legit: impsonaliter. i. q̄ volunt legūt filium timothei: illius ciuis siue romani siue qd̄ potiꝰ reor: athenien. castratum. i. emasculatū et excoleatū lepra incūbente. i. vt vitaret lepram. id em̄ prodest. Nā frigidiores fiunt castrati. ⁊ loripedem. i. distortis pedibus oblique incedentem. vnde Juuena. Loripedem rectus derideat: tumentem. i. inflatum: gibbo. i. tumore aut struma: mācipatū. i. traditū doctrine. i. eruditioni extitisse obiectionē. i. opprobriū: plebeiā. id est ipsius plebis et vulgi. hoc est etiam vulgus obiecit ceteris scholasticis tanq̄ nostrū deforme. vñ addit ⁊ ridiculosam detractionē suorum sociorū. Silr nos vidim⁹ filium pretoris suburbani. i. in suburbio: hoc est iuxta vrbē pago p̄fidētis mācipatū litteris canicula. i. sydere illo estuoso instigante. i. vrgente: aut̄ ꝑ sed cū nō gauderet vmbrella. i. teneriore vmbra: hoc est vmbraculo solita. i. consueta nūc sup. ipse destitut⁹. i. derelict⁹ a ꝓpria virtute ⁊ permollis. i. grauiter affectus. pena icteritie. i. illius morbi fedā cutē iducētis: ⁊ attenuatus tādē spiritibus vitalib⁹ occubuit. i. morē obīt: morbo limphatico. i. furore inducente: sicut q̄ i limphis. i. aq̄s nimphas videri ūt fiuire credebāt.

Morb⁹ limphaticus.

Cibus ⁊ somnus scholastico:um.

¶ Cibario:ũ ⁊c. Docet vt dixi quarto loco ciboꝝ tẽperantiã: de qua Aulus gellius in noctib⁹ atticis lib. iiij. c. xix. sic ait. Pueros impuberes cõperũ est si plurimo cibo: nimioq; somno vterẽtur hebetio:esq; fieri. aiaduertimusq; hic elici tarditatẽ: co:pusq; eoꝝ impio:era fieri. minusq; adolescere. Idem pleriq; alij medicoꝝ pbo:ũq;: ⁊ Marcus varro in lõga hystoria scripsit: que in scripta ẽ capis aut de liberis educandis. hec ille. docet deinde quo vestitu vtẽdum sit; qua doctrina ⁊ quib⁹ pceptoꝝ ib⁹ vt ex

Cõstructio.

ctionẽ. suorũq; sociorꝝ detractionẽ ridiculosã. Sifiter prætoris suburbani filiũ canicula instigãte litteris uidim⁹ mãcipatũ. Cũ aũt solita nõ gauderet umbrella ppria uirtute destitur⁹; ictericiæ pœna permollitus ex uitalibus tãdẽ spiritibus attenuatus limphatico morbo occubuit. Ecce quãtũ difficultatis mẽbroꝝ indecẽs dispositio& aeris intẽperies teneritati puerili cõtulerũt. ¶ Cibarioꝝ autẽ mediocris sit facultas; poti⁹ aũt si tenuis; eiusdẽ q; pcitas. Vestiũ aũt sifiter assit (als absit) penuria. ¶ In primis igit figuraꝝ elemẽta repsentatiũ imprimẽda ẽ dilectio; cõiũgẽdarũq; litteraꝝ nõ parũ artificiosa cõiũctio. Nec tali laborioso certamini multũ est insistẽdum; nec cito (ut Seruio placet) abeundũ. qm̃ si usus est in multis prõptior ⁊ aliis reperitur tanto & habilior. ¶ Secundũ laborioſi certaminis extat ædificium in Probi Didymiq; traditionibus necnõ aliorum philosophoꝝ quos uenerabilis cõmendat auctoritas. Aiaduertendũ est aũt hmõi ut fideli resolutioni subiaceat latina traditio & addiscẽtis idioma uerboten⁹ explicatũ

.i. discedẽdũ ẽ cito vt placet Seruio scz grãmatico: qm̃ si videz puer visus ẽ prõptio: scz ceteris: ⁊ in multis scz lr̃is discernẽdis ⁊ syllabis ꝓpingẽdis: aut absolute ⁊ in multis scz reb⁹: reperit tũc. i. post modũ habilio:. i. aptio: ⁊ alijs: scz mult̃ hoc est q; diuti⁹: vt plato pcepit: immoꝝtur ⁊ pncipijs efficiũtur capaciores ceteroꝝ. ¶ Scõm ⁊c. Docet q; pceptores pcipue ⁊ grãmatica sint habẽdi dicẽs. Secundũ edificiũ id est altio: institutio sicut post fundamento:um iactionẽ exigitur: edificium certaminis laborioſi: id est difficilis ad litteras concertationis stat. id est consistit in traditionib⁹. i. preceptis Probi et Didymi illoꝝ grammatico:ũ: necnõ. i. etiam aliorum philosophoꝝ. ergo grãmatici etiam pbi. certe philosophie pars est grammatica quos philosophos scz auctoritas venerabilis cõmendat. i. laudat scilicet nobis. Autẽ sed pio animaduertendum. i. diligẽti aio cõsiderandum est in hmõi scilicet traditionibus vt traditio latina. i. latine lingue subiaceat fideli resolutioni. i. expositioni vnius vocabuli per aliud in quo multi errant resoluentes latinum per barbaꝝ. Et recte dicit resolutioni: quia quã isti constructionem vocant merito resolutionem dicant. resolutio enim fit in partes materiales amissa forma: atq; constructio et ordo seu forma oꝝationis parit: dum eam grammatici construunt: quia tunc eam resoluunt vt dixi: ⁊ idioma addiscentis fit explicatum verbotenus: id est vsq; ad singula verba: vt verbũ verbo apte reddat. alibi. Est etiã animaduertendum huiusmodi pgressionẽ vt fideli resolutioni subiaceat latina traditio: ⁊ discentis idioma verbotenus explicatũ. Ẽ m̃ p q: opo:tet tenacitatẽ. i. firmitatem fundamenti: consistere: alꝫ constituere: hys. id est hmõi resolutionibus et applicationibus verboꝝ. Nec abeundum est scilicet ab incepto studio aut a traditione saltu menstruoso: id est vno mense peragendo: cursu phebes. i. lune: q; phebi. i. solis dicitur so:oꝝ: et singulis mensibus perficit cursum suum quem p:opter celeritatem saltum dicit: dans soli cursum: cum tñ quãtũ ad motũ raptus tardissime moueatur luna: nec confirmandũ est scz studium inceptũ tãtũ. i. tãtũmõ cursu solari. i. spacio vnius ãni: sz imo:ãdũ est expleto interuallo mercurij. i. vsq; ad expletionẽ cursus mercurialis: q; p:eficitur scdo quoq; anno: id est post duos annos: et eodem scilicet cursu mercuriali duplicato fere id est quasi toto: hoc est vsq; ad quartũ fere annũ. Rationem adiũgit. Eũ p:o q: obtusitas: id est hebetudo cuiuslibet operis. id est q; est in quolibet opere permollitur. id est mitigatur; et infringitur diligentia. i. per

assiduam ⁊ solertem operam. ¶ Senece ⁊c. Post grāmaticos docet qui autores sint legendi dans singulis suas ꝓprietates ac dicens. Traditio. i. mox: ⁊ doctrine: Senece. illius autoris moralissimi: ⁊ in expletio. i. inexhausta ⁊ satiabilis traditio: Lucani q̄ bellū pharsalincū carmine describit: Prolixitas Virg. Qui plixe aduentū enee in Italiá duodecim libris descripsit: sed nō supflue neqꝫ merito lōge aut plixi: q⁹ vt dicit Martialis. Nō sunt lōga q̄bus nihil est qō demere possis. Quinetiá senis libris vigenosquaternos homeri absoluit. Nam q̄ homerus in vigintiquattuor libris odysse. ꝓsequitur virgilius in sex prioribus eneidos absoluit. Et q̄ ille. xxiiij. idiados. hic sex posterioribus enei. pficit. ⁊ vrbanitas statij scz rapiñ: q̄ multa vrbane descripsit. Non tñ vrbanius nec emūctius q̄ maro veruz vt Iuuenalis inq̄t dubiá facientia litez dura trāslatio flacci: precipue in sermonibus vbi imperitis durus videtur. q̄ nō videt q̄ acerbitas satyram deceat: in carminibus aūt q̄ntiliano cēsore solus est latinoꝝ dign⁹ legi durior. i. difficilior editio persij: q̄ nunc parū hz obscuritatis at eruditionis plurimuz. Non indigna. i. iusta ⁊ digna lesio: alij dicunt lectio martiani: q̄ si ē lesio dic. i. offensio: q⁹ libere septē artib⁹ censendo multos offendit: plures tñ cōciliat sibi: vñ legā poti⁹ lectio. discretio nasonis. i. ouidij q̄ mediocrem illū cōplexus est: nec indiscrete vltra vires rem assumpsit. Hec ꝯ oia sunt indagāda. i. inq̄renda ⁊ cōmendanda cellule memoriali. i. ipse memorie q̄ postrema capitis cellula vigere ac residere dr. ¶ Ceteroꝝ aūt ⁊c. docet ceteros philosophos nō ptermittendos ꝑsertim eos qui bonos mores ꝓcipiāt dicens. Aūt pro sed mortalitas ceteroꝝ philosophoꝝ scz non poetarū: nec iam dictoꝝ non est pretereūda sub silentio prout. i. iuxta id: qō capacitas ingenij suppetit. i. sufficit: ⁊ capere pōt: vt serenitas. i. puritas dictaminis. i. sermonis ex dictamine anime prolati: vigeat sic. i. per poetarum ⁊ grāmaticorum lectionem: sententiosa scz per moralium philosophoꝝ adiunctionē: ⁊ iocūditas metrorum: floreat scz simul q̄. i. quātum venerabilis facūdia tullij est collocanda scz in cellulis memorie: summis. i. maximis desideriis. ¶ Cauēdum est aūt. Docet cauendum ne scholastici legēdis poetis tempora perdant sicut iotarius triginta annos poetis studens. ⁊ Virgiliū legens nesciuit cuius vxor esset eneas: ⁊ vt addi solet: cuius pater dido. Preterea indignū putauit huius nois magistri primá corripere: cum ⁊ dei prima correpta est. Nihil ēm vocis correptio ad res facit. At ordo est. Autem pro sed cauendum est ne contingat in hmōi scz poetarum oratorum ⁊ philosophoꝝ lectoribus ⁊ auditoribus sup. ita vt. i. quēadmodum cōtingebat iotario: videtur nomen fictum a iota qui minima est littera. Ipse ēm scz iotarius tradidit suam ignorantiam imbuendá in gymnasijs. i. ludis aut exercitijs hoc est vt dicūt collegijs: ⁊ pedagogijs p̄dictoꝝ philosophoꝝ triginta annis. i. spacio triginta annoꝝ Vero pro sed cum. i. qñ dies aduenisset vt pesset mediocribus: q⁹ primo solent docere mediocres: asserebat se dubitasse diutius. i. valde diu: cuius vxor esset Eneas vir ille prestantissimus marit⁹ creuse: gener priami: pater ascanij siue iulij. a quo iulius cesar ⁊ ceteri eius cognominis traxisse originem et gloriam. cuius de p̄cipua virtute Virgi. Eneida cōposuit. quē. diceret quā: ⁊ ita scriptum puto. nam si vxorem alicuius putauit eneā: diceret quam nō quem: nisi dictū est ex ꝑsona poete: quē scilz eneam inquit autor: inuenisset in serenitate. i. dilucida cōpositione: hemistichioꝝ. i. dimidiatoꝝ versuuz virgilij. hoc est in Eneide. vbi dimidiatos dereliquerat versus. Et requisitus a quodā discipulorum scz illorum mediocriū qualiter posset vertere. i. aptare ⁊ dirigere in versum: primā syllabam huius dictionis magister: respondit absurdū esse primā syllabam tanti nois abbreuiari: sed potius scz debere pro

nũciari.ſ.in p:ima ſyllaba accentu acuto.i p̃dominante. Ecce quãtum tp̃is ⁊ expenſe obtuſitas dure ceruicis.ſ.iorarti pdidit.i.amiſit. ¶ Cõpleto aũt ⁊c. Docet a grãmatica ad alias ſciẽtias ꝓgrediendũ ⁊ p̃mo ad logicẽ.⁊ ita deinceps. Unde o:do eſt Aũt ꝓ ſed:rudimẽto.i.eruditione hmõi: videlz lr̃arũ ſeu grãmaticalis:gymnaſij.i.exercitij:cõpleto nõ indebite.i.decenter: ⁊ vt cõplere ipm puer debet p cedendũ eſt ad limina.i.ingreſſum ſcientie maio:is inquiſitionis,i.maio:a inquirẽtis:inquã.i.dico ad limina ſcientie: vñ legendũ eſt ſcientie nõ ſcientia:q: per inquã in eodẽ caſu re petimus:niſi p:ius dictũ caſtigauerim⁹ quã nouim⁹ indagatricẽ.i.inquiſitricez ⁊ explo:atricẽ veri ⁊ falſi: hoc eſt logi/cem ſeu dialecticã:⁊ quã ſolã nouimus ſcientiã ſcientiarũ: quãtum ad vtilitatẽ obſtipantẽ.i.ſapientẽ ſubiecta ſcz ſua:ti tulo ſublimitatis. vt obſtipantem.i.op primentẽ:ſubiecta.i.reliquas ſcias illi: quãtum ad cõmunicationẽ ⁊ vtilitatez ſubiectas titulo ſublimitatis.i.p̃ſtantie ⁊ excellentie.hec ſcz dialectica aut logi ca inquã eſt dña ſcalaris.i.ſcalis ⁊ gra/dibus innitens:quẽ p:eſtãti natura ve/ſtiũ: vt verus cõmentarius dicit: p̃miſ/ſarum aut potius.i.vtenſiliũ ſuoꝝ que ſunt argumentatiõs q̃bus alie artes tanq̃ ſpoliꝭs ab hac detractis vtuntur: p̃bet incrementa virtutuz ad faſtigia.i. ſublimitates quarũlibet ſcientiaruz:q: in acquiſitione ſcientiarũ dialectica de/bet eſſe p:io: dicit. P.hiſpanus. Autẽ ꝓ ſed: quid ſupple eſt lucidius.i.ſplendi/dus ⁊ clarus cognitione q̃q̃ vniuer/ſalium.i.predicabiliũ a po:phirio tradi to:um:quaſi dicat nihil:que ſcz cogni/tio aut potius dialectica eſt magiſtra ſcientiarũ triuialium.i.grãmatice: logi ce:⁊ rhet o:ice.⁊ potentia quadriuialiũ ideſt reliquarũ liberaliũ que vt ille tri uiales dici ſolẽt.aut quia vulgares aut quia quaſi tres vie ad vnũ:hoc eſt ſer/monẽ tendẽtes.nã grãmatica docet an ſermo congruus ſit necne:logica an ve rus rethor:ica an diſertus:ita quadriuiales appellari ſolent quaſi quattuo: vie ad vnũ.i.ad quanti/tatem tendentes:geometria ad quãtitatem continuam:videlicet ad menſurã terre ⁊ ſimiliũ:arithme/tica ad quãtitatem diſcretam:videlicet ad numeros.muſica ad quãtitatem etiam diſcretam ſed ſono ram.i.ad numeros ſono diſtinctos:⁊ aſtronomia ad aſtroꝝ numerũ:vnde ſeptem artibus liberalib⁹ verſiculi.Gra.loquitur dya vero refert:rhe:verba colo:at Mu.canit.ar.numerat:geo.põderat:aſt: colit aſtra. Et hec eſt plenitudo ſcientiarum collateraliũ.i.ab hiis condependentiũ. Laurenti⁹ aũt Trivia les. Vallen.lib.iiij.vbi de ludo loquit docet triuiales dictas qõ in triuijs doceri ſoleant. ⁊ id quidem vo dicens. Autẽ p:o ſed ſcandendũ eſt ad apicem.i.verticem ⁊ ſublimitatem huius dñe imperialis.i.im perio ſuo ceteras ſcientias dirigentis hoc o:dine. Igitur.i.vt qõ dixi doceam intrinſeca cognitio ter/minoꝝ.i.ſingulorꝝ vocabuloꝝ:⁊ copulatio non latens.i.manifeſtatio eoꝝ ſcz terminoꝝ vt ſubiecti et predicati in ꝓpoſitione.i.enũciatione:q̃ dum ad aliqnid inferendũ aut ꝯcludendum ꝓponitur: p:o poſitio ⁊ p:emiſſa õ:⁊ non indigna.i.debita cõnexio ꝓpoſitionũ ſcz in ſyllogiſmo ſunt apponenda quaſi ad menſam diſcentiũ:in p̃mis.i.inter p:ima. Autem p:o ſed determinationes terminoꝝ: quas determinationes credẽ que aut quos:ſyncathego:emata verius legi:nos appellamus ſyncathe go:eumaticas.i.cõſignificatiuas.i.ſignoꝝ et partiũ minus p:incipaliũ ſunt imp:imẽde memoriali ter id eſt virtute memo:atiua mẽti.ſ.adoleſcentuloꝝ:pote.i.vtpote aut quippe q̃ deſeruiũt nõ parũ.i.cõ ducũt multũ fantaſie ſophiſtice.i.ad ſophiſmata que quadã fantaſia excogitant agnoſcẽda:virtute ſuppoſitionũ ⁊ ſimiliũ. Autẽ.p:o ſed:nos meminimus trebatiũ quo noie eſt apud Horatiũ iure con ſultus optimus virũ p:udẽtiſſimũ ſed imperitũ in hoc.i.hac vna re p̃teriſſe ſub ſilentio.i. p̃terniſiſſe notitiã hoꝝ.i.ſyncathegoremat ũ aut tot⁹ logice:quaſi ſciẽtiã indignã relatu.i.que referat ⁊ memo retur aut recẽſeat. Aũt p:o ſed;adueniẽte die ꝓ eo q̃ eſt poſtq̃ dies cõflict⁹.i.diſputatiõis aut cõten

Summus pontes qui a christo summus et homines summus castam
Agia natoris cupit et sitit summus qui sitis summus lupus pus

me ab his sophistica uincente detētum uidimus: & indecēter a suoꝝ collegio sequestratū. Quid ulterius. angustia pudoris cōfusus/qđ priꝰ cēsebat indignū eloquio/postea sociatim mēdicabat. Huiꝰ autē imperialis dñæ fimbriis dotata ars sophistica petulanti aio cōfisa nugatorieꝙ loquacitatis eulogio pusa/mulieris fuco uultu pfusa/barbaras natiōes obliquo sydere recipiebat/quā in cōmentariis Alexandri et nostris nouimus decoratā: & trāslatiōe pfectā summopę eē curādā. ¶ Adistoꝝ aūt ac cæterorū pfectionē triplici solemꝰ uti recordatiōe/quaꝝ prima est uocalis:scda mētalis:tertia uero cōis. Vocalis sophisticā facit:mētalis iudiciū/cōmunis si cōtinuata fuerit facit pfectum. Vocalis cecitatē/mētalis sciētiā/cōis usum/usus autem ad magisteriū ꝓperare festinat. Sicut eñ prudentia sine iustitia parum uel nihil ꝓdest/iustitia autē sine prudētia multū/sic scientia sine usu ꝓdest parū/usus sine scientia prodest multū. ¶ Si uero bonæ idolis sciētiæ tyrūculus totā neq̄at seriatim cōprehēdere orationē/saltē primā rapiat ꝓnūciationē donec gradatim ꝓcedēdo cōtinuū possit ꝓ

tionis aduenerat:vidimꝰ eūdē.s.trebatiū detētū.i.captū miserrime ab his.s.artib⁹:aut haꝝ artiū peritis:& ꝟ sophistica.s.arte vincētē.s.eū.ꝛ vidimꝰ eū sequestratū.i.semotū ꝛ abiectū indecēter.i.īdigne actis:ꝛ cōtumeliose a collegio.i.ꝓsortio suoꝝ.i.ordinis ꝛ ꝓfessiōis eiusdē. ¶ Quid vlteriꝰ sup.de huiꝰ miseria dicā:ipse cōfusus angustia.i.oppꝓssione pudoris.i.verecūdię ꝛ ruboris:mēdicabat.i.mēdice petebat sociatim.i.ꝓ socios q̄si a singulis socijs:id qđ ipe cēsebat.i.iudicabat:meliꝰ dixisset cēsuerat.i.iudicauerat ꝓpus indignū eloquio.i.narratione ꝛ relatu:ꝟ est dicta scientia. Aūt ꝓ ſz:ars sophistica.i.sophisticoꝝ.i. videri sapiētes q̄ eē magis volētiū: dotata.i. ordinata fimbriis.i.extremitatib⁹ vestiū:ꝟ ē q̄dā apparētia huiꝰ dñe iperialis videlz dię lectice:ꝛ cōfisa.i.freta aio petulāti ꝛ pusa eulogio.i.bono sermone q̄si ꝓconiolo q̄citatis nugatorie.i.nihil ad rē agentis sz apparēter tm̄ loquētis ꝛ ꝓfusa vultu.i.habēs vultū ꝓfusum fuco.i.adulterino colore:ꝛ ornatu mulieris.i.q̄ mulieres colorari solēt: respiciebat nationes barbaras obliquo.i.infelici sydere.i.miserabiliter decipiebat ꝛ i errore terrebat quā sz artē ꝓus sophisticā nūc decoratā.i.vero colore ornatā i cōmētarijs alexādri sz illiꝰ peripathetici:ꝛ nris ꝛ ꝓfecta trāslationē.s.in latinū sermonē nouimus eē curādā.i.cure habēdā summopere.i.summo conatu. ¶ Ad istoꝝ ceteroꝝq̄ ꝛc. Postq̄ pdiaz in suas partes divisit:docet eas trib⁹ vitijs memorie solere mādari:voce:scripto: ꝛ vtroq̄. quoꝝ ꝓstātissimā cēset q̄ ex vtroq̄. Ordo est. Nos solemꝰ vti triplici recordatione ad pfectionē istoꝝ sz ita dictoꝝ:ac ceteroꝝ.i. ꝟsimiliū sciaꝝ:quaꝝ ꝓma ē vocalis:sola auditione cōstans.scda mētalis: mētis cōceptiōe stabilita.tertia vero cōmunis .i.tā voce q̄ mēte ꝟstās. Vocalis facit sophisticā.i.nudā rei apparētiā:ꝟ ē q̄ tātū voce concipiunt nec bene capiunt verba sophiste euadunt:mentalis.s. recordatio facit iudicium .i.certā cognitionē quam iudiciū ꝓsupponit:cōmunis autem si fuerit cōtinuata facit perfectū sz in arte.i.consummatū ꝟm scientē de rebus veris apte disputare. Unde vocalis recordatio facit sup.cecitatē:mētalis facit sciētiā:cōis vsum.i.simul cū scientia traditionē scitoꝝ. Usus aut festinat ꝓperare ad magisteriū:hoc est q̄ū que per vsum quoq̄ cōcepimus tradimus alijs:euadimus magistri:vnde solet dici:quia sepe rogare:rogata tenere: et retenta docere. Hec tria discipulum possunt equare magistro. Enim pro quia sicut prouidentia prodest parū vel nihil sine iustitia:id sentit Cicero primo officiorū sic dicens. Placet ergo apciora esse nature ea officia que ex cōmunitate q̄ ea que ex cognitione ducantur. Et paulopost Quibus reb⁹ intelligit studijs officijsq̄ scientie ꝓponēda eē officia iustitie q̄ pertinēt ad hoīm vtilitatē:q̄ nihil hoī dz esse antiquiꝰ. Atqui illi quoꝝ studia vitaq̄ oēs in rerū cognitione versata est:tū ab agendis hoīm vtilitatib⁹ ꝛ cōmodis nō recesserūt. Nā et erudiere multos q̄ meliores ciues: vtiliores q̄ in rebus suis publicis essent. Et in fine illius comparationis. Ergo oē officiū qđ ad ꝟiunctionē hoīm et ad societatē tuendā valet:anteponēdū est illi officio qđ cognitiōe ꝛ scientia cōtinet. Hecille. Redeo ad textum. Justitia aūt sine prudētia multū subaudi prodest. Sed q̄ras quō iustitia sit sine prudentia nā neq̄ suū cuiq̄ tribuere:neq̄ neminē ledere:neq̄ iniuriā rite ꝓpulsare:sine prudentia possumꝰ:atq̄ nemo iustus qui nō idē vtcūq̄ prudēs:id quidē verū.sz iustitiā hic vocat q̄ innocētes ꝛ boni viri eē dicimur:etiā ꝟba ꝓfte ꝛ lr̄aꝝ ignari q̄ idiotis ꝛ imperitis ad salutem prodest.cum scientia sine iustitia ꝛ gratia non iustificet:sed potius inflet. Sic scientia sine vsu ꝓdest parū:vsus aūt bonaꝝ operationū aut sermonis latini:sine scientia.i.certa arte:prodest multū. qđ Augustinꝰ affirmat de doctrina christiana de vsu loquēdi quē arti ꝓponit sine vsu. Un ꝛ C.i eo.s.de offi. Eloq̄ copiose:mō prudēter:me iꝰ ē q̄ vlacuis sine fine eloquētia cogitare. ¶ Si vo ꝛc docet formā discēdi:q; dū ꝓlixior sermo ediscēdꝰ ē:nō totū sz particulatim ediscet. Ordo est. vo ꝓ sed fit tyrūculꝰ.i.nouitꝰ miles scientie.i.litterature: bone indolis neq̄at cōprehēdere seriatim.i.per seriē et ordinē totā oꝛonē:rapiat saltē primā ꝓnūciationē:donec ꝓ

ducere effectum. ¶ Visis autē leuitatū sciētiis de speculatione porphiriana qnq; uniuersaliū: quæ ab Aristotele mōstra uocant: attēdendū est ipsius ad cathegorias necessaria: q̄ luce expositiōis in cō mētariis nostris bis patefecimus. O quātum utilitatis habetur in his si intrinseca habeat cognitio Nōne litteralis Sophronici facultas est uitio notanda: ē inquā. ¶ Nra quoq; uolumina stili schemate decorata non sunt omittēda. ¶ Aristotelis quoq; tota succinta breuitas: licet uoce tædiosa: nō tamē infructuosa. ¶ Malui em̄ potius fideli deseruire trāslationi: q̄ arrogātiæ reprehēdi temeritate. Quid em̄ Arist. lucida ueritate serenius. Necdū hæc gerūtur grāmaticæ fructuositas ullatenus est relinquēda: per eā em̄ cuiuslibet artis cōmēdabilis reddit possessio : ocūda. Rhethoricæq; lepos quadriuialium quoq; honos studii cōparatione acqsita ꝑ posse nō debēt omitti. In his autē studii proteruitas florem generat fructumq; parturit si dubitationi permixta fuerit et tempestiua.

¶ Capitulum secundum.

Visis autem scholarium rudimentis et uirtutum incremētis/ nunc de eorum subiectione erga magistros breuiter est ordinādum/ quoniam qui se nō no

---

ceden do gradatim possit producere continuum effectum. Autem pro sed: scientijs leuitatū. i. facilium indagationum vt grāmaticaliū visis. i. cognitis: vel leuitatū. i. vanitatum vtpote de speculatione porphiriana quinq; vniuersaliū que ab Aristo. monstra vocātur: vt primo Posteriorum disputans cōtra eos qui ea quasi ideas in comparibus stellis ⁊ extra singularia ponūt: dicit gaudeant vniuersalia que si sunt monstra sunt: eam aūt difficultatē in quibus sint ⁊ quid sint vniuersalia ꝓponit ī ꝓncipio porphirij. attēdendū ē ad cathegorias . i. coordinatiōes ꝓdicamētorū ipsius. s. aristotelis necessarias: ⁊ ita non leues. Alī necessaria legūt: vt sit ordo visis scientijs leuitatū. i. rerū faciliū attendēdū est: de speculatiōe porphiriana q̄nq; vniuersaliū: q̄ ab aristotele mōstra vocant necessaria ad cathegorias ipsius. s. aristotelis. vñ porphirius statim in ꝓncipio. Cū sit necessariū Crisaroi ⁊ ad eā q̄ est apō aristotelē ꝓdicamētorū doctrinā ⁊c. nosse q̄d genus ⁊c. Que inq̄t Boe. patefecimus bis. i. duplici cōmentario luce expositionis in nris cōmētarijs. O quātū vtilitatis habeat ī his. s. vniuersaliū aut cōmētarijs si intrinseca cognitio eorū sup. habeat. Nōne facultas. i. facilitas a facul q̄ ꝓ facili dicebāt antiq̄: aut facultas. sicut dicūt facultatē artiū medicinarū. i. classis: ⁊ specialis ꝓuincia sophronici illius ꝓceptoris facultas dico īralis . i. vocalis est notāda vitio: Rndet est in quā. ¶ Nostra q̄. i. etiā nra volumina decorata stēmate . i. corona aut potius schemate. i. figura stili. i. dicendi genere nō sunt omittēda: modeste de se sentit: aut callide: q̄ hoc opus cōposuit. hec inseruit vt fidē faciat boetianū eē. ¶ Aristo. q̄. breuitas tota succinta. i. cōpēdiosa: lz sup. sit voce tediosa: ꝓpter difficultatē stili: q: nimis fideliter voluit trāsferre: verūtn nō est visa Boe. tediosa: quia sua cuiq; placēt: vñ etiā hec cēsura docet nō esse boetianū opus: sz ergo voce tediosa nō tamē infructuosa. ¶ Malui em̄. ostendit calli de quare tediosa sit: vt Boe. putet loqui. Enim ꝓ q:. q. d. ideo dereliqui vocē tediosam: q: malui. i. magis volui (sed magis abūdat. q: sequit potius) deseruire trāslationi fideli: trāsferēdo. s. verbū e verbo q̄d tn faciendū nō eē docet Hora. in arte dicens. Nec verbū reddere verbo interpres fidus curabit. malui inq̄t: q̄ reprehēdi. i. argui temeritate arrogantie: si videlicet sua potius q̄ aristotelis posuisset sensa. Quid enim serenius lucida ueritate Aristo. q. d. nihil sed quō tediosam dicit vocē: si serenissima et lucidissima est. Nec. i. nihilominus: dum vllatenus. i. vllo modo: vbi non legem? nullatenus. sed vllatenus. enim ꝓ q:: possessio cuiuslibet artis cōmēdabilis. i. laudabilis ⁊ digne cōmēdatiōe: redditur iucūda per eā. s. grāmaticā: ⁊ lepos. i. lepor. hoc est cultus rhetorice: ⁊ honos. i. honestas quadriuialiū. s. scientiarū acquisita cōparatione studij. i. obtenta facultate studēdi aut discernēdi inter scientias: non debēt omitti. Aut pro sz: proteruitas studij. i. ꝓducit fructū si ꝓteruitas studij fuerit ꝑmixta dubitatiōe. i. nō fuerit pertinax in opinione: aut si fuerit ex more academicorū: q̄ nihil affirmātes se de singulis dubitare asserūt. vñ ⁊ illud Arist. dubitare aut lecta: aut potius non vltra q̄ docet: quia vt dicit apud Aulū gellū plato: pbia bona est o socrates si eā modice quispiā ꝑ etatē attigerit. at si vltra modū hominū est corruptela ⁊c.

Visis aūt. Postq̄ inq̄t visum est de rudimētis. i. primis eruditionib? scholasticorū: b est quib? artib? sint instituēdi. ⁊ incremēta vtutū suscipiēt: vidēdū est deiceps de eorū subiectiōe: ad quā eos inarimo ope cohortat q̄ utili. vt añ hic op? vidim?. Ordinādū ē. i. ordine loquendū est

Est aũt cõtextus facilior q̃ vt ordo verboꝝ seu cõstructio desiderek: ideoq; deinceps breuior ero. Eum fore. i. futurũ esse: hoc est destinari ad magisteriũ. ¶ Debet aũt ꝛc. In attentione ꝛc. Hec tria docet Ci cero p̃cipue in exordijs facienda: sic tñ vt eadem vbiq; fiant. Permutatũ. i. vicissitudine ꝛ pmutatione quadã. sic̃ fit aũt discholus. Discholũ aũt nõ solũ scholasticũ a schola diuisum: sz quẽlibz eius similez dici docet Petrus apostolus di. j. Pe. ij. Serui subditi estote in omi tpe dñis: nõ tm̃ bonis ꝛ modestis sed etiaz discholis. Tabernas. Taberne nõ sunt ppie in quib⁹ vinũ vendit: ꝛ em̃ dicunt caupone: sz ex talib⁹ pfecte dom⁹ ad ceteras res vendendas apte. Publi ca spectacula vt sunt ludi circenses: hy stici: gladiatorij: scenici. Per pompas. s. quaslibet. sz p̃cipue chorearũ ꝛ cenaꝝ vagis oculis ꝛc. Bona sunt epitheta. i. adiectiua seu attributa. Animo autẽ pe tulanti dicit: qz ei⁹ petulãtia man⁹ incõti nentes facit. dicit petulãs etiã petulens a petendo. ¶ Quodã vo tpe dicit se in gallias sanitatis recuperãde gra perue nisse. Sed sic vt facile agnoscat nõ Bo. esse sed suppositũ quẽuis: qui se Boet. mentiri volebat q̃ ex stilo gallus videt. Q̃ vero parrhisios Julij ciuitatẽ ap pellat: erroneũ est: nã ꝛ Julius in galliã se aduenientẽ parrhisioꝝ luteriã inuenis se testat. Nec iustũ videt q̃ parrhisiorum insectetur gymnasiũ. Nam vt dñs Baguinus late deducit sub beda tantũ cepit: q̃ plus q̃ ducentis annis post Boetium fuit. Rituscꝫ gallorꝝ facetos: hoc gallus attestat autorem. matronarũq; pios affatus. hoc rursus aliũ. nã earũ insidiat pudicitieq;. Nullis eis pocula: aut q: si Boe. dici posset huius autor: tũc nondum celebre fuit gymnasiũ: aut q: italis raro cõmendat gallicana eruditio: vt ex epi stola patriarche ptz: q̃ parrhisios iniu sta lance eleuat. Flauoscꝫ britones: hoc de anglis ꝛ scotis dicit: quoꝝ plures ru fi sunt q̃ inter britones minoris britan nie. nã maior dicit nũc anglia cuius po puli britanni potius dicẽdi. Tandẽ aũt gallica lingua p̃sertim tpe bede: vt dis ctus gaguinus cõmemorat. volumina lucretij: q̃ pbiam carmini cui greca mul ta admiscuit: descripsit. Non tantũ tpis ꝛc. Sic legẽdũ aut nõ tantũ opere. Ger manici furoris: q: bellicosa gens Italis fuere visa. vñ germani truces ꝛ feroces dici solent: ad pbiaz certe nõ inepti. In titulari. i. inscribi ꝛ insigniri. est aũt ine ptum vocabulũ sz titulus apte dicatur. Magice ꝛc. insectat hispanos p̃sertim toletanos quos magice studiosos fuis se predicant: sed multo tpe post Boetiũ

uit subiici; nõ noscat se magistrari. Miserum ẽ em̃ eum fore magistrum: q nunq; se nouit eẽ discipu lum. ¶ Debet aũt discipuli subiectio in trib⁹ cõ sistere. sc̃z in attẽtione beniuolẽtia & docilitate. Attentus inquã ad audiẽdum docilis ad intelli gẽdum; beniuolus ad retinẽdũ. Ista uero tria ad p fectionẽ cõcurrunt pmutatim. Nõ sit autẽ schola ris discholus. Dicit ei discholus q̃si schola diuisus. Schola ei grece dicit uacatio latine. inde discholꝰ q̃si a uacatiõe diuisus. Discholus autẽ dicit ille q discurrit p uicos & plateas & tabernas & meretri cum cellulas p publica spectacula: p põpas & cho reas: & p comessationes. et p publicas cænas & hoc uagis oculis & effrena lingua. petulanti animo: uul tu icõposito oĩb⁹ his schola postponit. ¶ Quodã uero tpe cum cã sanitatis recuperandæ & ob aeris intẽperiẽ; rituscꝫ gallorꝝ facetos matronarũq; pios affatus; nos ad galliã trãstulissem⁹ multos discho los uti meminimus uisu pcepimus in ciuitate lu lii Cæsaris quæ Parisius dicebat. Multos atq; ar tes mendicare prospexim⁹ nullis eis pocula phiæ administrantib⁹. Flauoscꝫ britones studii precio Romã cõmeãtes grauiter indoluim⁹: qa Athenie sium scintillulis minime pascebant. Tandẽ autẽ gallica lingua grecari icœperunt. Quod si aliqd aliud q̃ tortuosa uolumina Lucretii in partibus suis iuenissent; cõsilio nro nõ tm̃ opis pdidissent. Germanici furoris paucos inspeximus intitulari Magicæ autẽ delusiõis arte de hyberia multos ui dimus magistrari. De nris autẽ lippientib⁹ patet: et cõuulsis oculis. Sed hæc hactenꝰ de discholo suf ficiant. ¶ Nõ sit autẽ discipulus uiolentus erga magistrum. Violẽtiæ autẽ Albinus Albei filius p

Sunt tamen qui asserant parrhisijs in suburbanis etiã talia fuisse apud diuũ Bermanũ exercitia. De nostris aũt. i. si verus esset Boe. romanis oculis: lippiẽtib⁹. i. defluentib⁹ ꝛ cõuulsis: qõ lasciuie signũ est. Unde. Perperrani fractus ocello. ꝛ Juue. Oculoscꝫ in fine trementes. Sed hec hactenus de di scholo sufficiant. i. satis sint. ¶ Nõ aũt sit discipulus violentus erga ꝛc. Docet beniuolentiã ꝛ obseruã tiam in preceptores seruandã. violentus. i. infestus erga. i. aduersus magistrũ. i. preceptorẽ violẽtie ꝛc. Affert exemplũ di. Albinus filius albei ciuis romam prodeat in exemplũ violentie. i. preceptori illate: qui cũ nõ esset filius dilectionis. i. dilectione dignus: nec diligens preceptorẽ. vero pro sed magis. i. po cius precursor. i. nũcius ꝛ premõstrator infelicitatis; iniecit manus sceleratas grillo magistro suo bal

deat in exẽplum. qui cum nõ esset filius dilectiõis magis uero infelicitatis præcursor; magistro suo Grillo quãdoq; balbutienti manus iniecit scelera tas/ac caniciẽ eius uenerabilem fœdo pedũ macu lauit accessu. Quæ tãti sceleris cã fuit? quia ad pri/mã aeris impressionẽ totã nequiuit cõprehende/re cõstitutionem. Proh dedecus proh infelicis dis/cipuli caput infelicitatis accessus. Tam scelerato Nero gaudeat hærede. Tam coinquinato Anetus successore. Grillus uero cum Socrate/Senecæq; gau deat appetitu. Nõ est ergo dignus scientia qui scien/tiæ inſurgit præceptori. ¶ Luxuriæ a feruore stu deat se discipulus alienare. Hãc satyri triplici par tione diuiserunt. Quandã in ornatu uestiũ dicẽ/tes consistere/aliã coitu/tertiã uero gulositati assi/stricem. Cui uslibet uero rabie fœculenta frequen/ter noui m laborare subiectos. Cõtumelioso coit/appetitu sãguineũ Lucretii filiũ zenonis discipu/

burienti: quãdoq;. i. aliquãdo autẽ timore: aut impfectione lingue: ac maculauit fedo accessu. i. cõcul/catione pedũ: caniciem eius grilli: venerabilẽ. i. dignã veneratione: sicut censebãt veteres. vnde Iuue. satyra decimatertia. Improbitas illo fuit admirabilis euo. Credebãt hoc grande nefas ⁊ mortepian/dum: si iuuenis vetulo non assurrexerat: ⁊ si barbato cuicunq; puer ⁊c. Que tanti sceleris causa fuit: hoc est. queras fortassis qui fuerit causa vt is tantum scelus in preceptorem suum committeret? et re/sponder: quia nequiuit comprehende/re totam constitutionem. idest vt dicunt lectionem ⁊ doctrinam grilli precepto/ris sui ad primã impressionẽ aeris. i. ad primã pronũciationẽ eius que fit aeris impressu ⁊ verberatione: vnde verbũ dicti volũt. Proh: exprobandi interiectio dedecus. proh accessus discipuli in ca/put infelicitatis. i. o detestabilẽ accessum discipuli ad caput. i. ad precipuã causam infelicitatis. Nero gaudeat tam scelera/to hærede: q; ipse fuit talis in senecã pre/ceptorem suũ. Anetus qui talis in socra tem fuit: gaudeat tali successore. Anitus enim ⁊ melitus accusauerũt falso Socra/tem q religionẽ puerteret: iuuenes cor/rũperet: leges destrueret: ⁊ ira p iniuriã Socrates in carcerem detrusus: cicuta herba venení vim p frigiditatem habẽ/te extinctus est. Verum pro sed Grillus bonus preceptor: ille gaudeat cũ Socra te ⁊ cũ appetitu. i. appetitione Senece: q; honestiorem partem elegerunt. Non est ergo dignus ⁊c. Bona sententia pro uerbiũ loco habita. ¶ Luxurie a feruo/re ⁊c. Docet preterea discipulum esse cõ tinendum a luxuria quaꝫ satyrici tripha riam diuiserunt. Nam alia est in vestitu alia in coitu: alia in victu: quam dicit ee assistricem: quod verbale preter morem deducitur: non a supino: quia assisto in ea significatione supi/num non habet: nec a verbali: quia assistor non dicitur: sed bene assessor. verũ etiam sapientie nono. Astrictricem legimus: quasi ab assisto deductum: vbi aliũ assistricem: vbi potius Nestoris sententia assi/stricem legendum est. Luiuslibet vero: scilꝫ harum trium luxuriarum: rabie feculenta: idest fecis ⁊ im/mundicie plena. Ordo est. Nouimus subeictos laborare: idest molestari torqueri ⁊ angi: quia omnis voluptas laboriosa et anxia in fine. vnde Horatius in epistolis. Sperne voluptates nocet empta do/lore volupras. Nouimus ergo subiectos laborare: rabie feculenta. Luiuslibet: scilꝫ trium luxuriarum. Tota roma fleuit filium Lucretij illius ciuis romani et discipulum Zenonis illius philosophi: san/guineum. idest sanguinee complexionis: que libidinis impatiens esse solet: nisi sanguinarum velit di/cere: inuiscatum: idest pollutum et irretitum seu illaqueatum contumelioso appetitu coitus: qui tamen fuit ortus clarissimis natalibus. idest nascendi conditionibus et pompis: existens quantitatis procere et qualitatis: idest complexionis sanguinee: siquidem: quia certe mire eloquentie: et ingenij perspicacis: sed gaudebat nuptijs: idest coitibus cum nouis puellis quotidianis ⁊ vltra debitum: im/mo vltra vires nature: et hoc patre deferente. idest deportante et luente penam. nam consumebat illi/cite patrimonium: et census: idest redditus et vectigalia ac possessiones seu potius thesauros parem/tum: et eminebat: idest excellebat cunctis zelotypis: idest inter cunctos zelotypos si ipse zelotypus fuit aut super omnes zelotypos: si ipse zelotypus nõ fuit: sed tamen etiaꝫ de amica quis zelotypus esse po/tuit. verum cum zelotypus sit qui nimio zelo suspectam habet cõiugem: hic videtur accipi pro mecho: sed tamen zelotypus emulator forme interpretari potest: nam zelos emulatio ⁊ typos forma. Qui igi/tur ita amat vt sollicitus sit ne quis amore suo perfruatur zelotypus est. Et zelotypia differt a chrysip po egritudo animi ex eo proueniens q timeas ne assit alteri: quod cuꝫ nemine velis habere cõmune. Inbiabat quoq; aleis. i. alearuꝫ ludo ⁊ cellulis meretricũ: sed nõ destitutus. i. derelictus aut liberatus seu potius diceretur redemptus: adhuc puritu proprio. i. tentigine libidinis ⁊ incentiuo veneris: elec/tus postea cum serum erat a parentibus: ⁊ destitutis tandem ab amicis ⁊ cõsortibus ⁊ castigatus vn/diq; a creditoribus: idest ab his quibus debebat: studuit assistere furtim: idest furtiue aut per furta no/tis et ignotis: ⁊ ita redemptus creberrime a patre ab angustijs crucis: idest suspendij: tamen non po/tuit vltimo: idest ad vltimũ exhausta iam crumena: redimi pecunia parentis: ⁊ ita suspendio adiudica/tus est. Ipse ergo additus: idest adiudicatus cruci: idest patibulo; compellebat eundem scilicet patreꝫ

lú tota Roma fleuit iuiſcatũ:q̃ tñ clariſſimis ortꝰ fuit natalibꝰ:quãtitatis ꝓceræ & ſanguineæ qualitatis mire ſiqdẽ eloquẽtiæ: ꝓſpicacis ingenii: ſed quotidianis & ultra debitũ nuptiis gaudebat pa tre pœnã deferẽte: ꝑimoniũ eñ parẽtũq̃ cẽſus illi cite cõſumebat: cũctiſq̃ zelotypis eminebat. Aleis aũt & meretricũ cellulis ſemꝑihiabat. Proprio au tẽ adhuc nõ deſtituꝰ pruritu poſtea a parẽtibꝰ eiectus tãdẽ ab amicis et cõſortibus deſtituꝰ a creditoribus undiq̃ caſtigatus: alias fatigatꝰ: notis & ignotis furtim ſtuduit aſſiſtere crucis ab ãguſtiis a patre creberrime redẽptus ultimo tñ paꝛẽtis pecunia redimi nõ potuit. Cruci ergo addictꝰ eũdẽ ad ſe uenire lachrymis cõpellebat oſculũq̃ uoce q̃rula petebat. Pietatis aũt motio ad filii petitionẽ patrẽ erexit erectiq̃ filiꝰ naſuꝫ morſu ſecuit acutiſſimo dicẽs. Quare a meis primis erroribꝰ incaſtigatꝰ euaſi? Vt qd magiſtri mei documẽtis nõ obediui ſocioſq̃ meos contẽpſi. Filii patrẽ neceſſe eſt indulgere caſtigationi magiſtrũq̃ diſcipulũ mores informare. Ecce quãtũ deteſtabilis eſt meretricum incurſus. Eſt aũt meretrix nonaria iferni ianua uia iniq̃tatis ſcorpiõis ꝓcuſſio uiſcariũ ſceleꝛum puteus interitus. Et ſi qua eſt alterius luxurie ignominia qualibet eſt alia prauior. ſcelerẽq̃ deteꝛior. Interitus autẽ iacintinus cunctis patet & iouinus. ¶ Comeſſationibus & ebrietatibus ſecunda ſpecies luxuriæ dotata permutatim tanq̃ cauſa ad cauſatum cum prædicta gaudet ſuſtinere ꝓpter coitum enim fit ebrietas relatiue. necnõ & cæteroꝝ uitioꝝ genera. Vinum autem modice ſumptum intellectui uidetur cõferre acumen nõ modice ſumptum rationẽ perturbat itellectum hebetat memoriam eneruat obliuionem immittit errorem infundit ignorantiam producit. Vbi enim ebrietas ibi furor dominatur: ubi furor ibi nulla ſapientia: ſed inſipientia peruagatur. Huius autem rationis quotidiana patent exem-

ſuum venire ad ſe: ⁊ hoc in lachrymis. i. per lachrymas: ⁊ petebat ab eo voce querula. i. querulosa oſcu lum. Sed q̃ res nimiũ facilis eſt nõ opus eſt ꝓſtructione. Indulgere. i. operã dare ⁊ intẽdere: ꝛ aliud ſignificet. Nõ eñ hic poſſum accipe vocabula in ſua elegãtia ⁊ vera ſignificatiõe ſed in ea qua poſita ſunt. Mores informare. i. docere ſed latine diceret moribꝰ et neſcio an ſic ſcriptũ ſit. Sũt autẽ de hac re vulgari verſiculi. Lucretij caſum pater aſpice: nõ ſine natum. Incaſtigatũ ſi nõ vis perdere naſum.

Meretrix hic dicitur proſtitura. Nonaria a nona hora: qua ſumere licebat romanis cibum. Vnde Martialis. Imperat extructos frangere nona toros. Nec ante eam horam licebat lupanaria aperire. vnde nonaria dicta eſt: etiam apud Perſium. Eſt ergo meretrix nonaria: ideſt prandij ſectatrix: quia vẽter mero eſtuans de facili ſpumat in libidinẽ. Eſt ianua inferni: quia peccandi occaſio. via iniquitatis: quia furari ⁊ latrocinari fidẽq̃ frãgere multis ſuadet. Scorpionis percuſſor. quia in fine venenũ habet ſicut ſcorpio vel ſcorpius in cauda: quia omnis anima triſtat poſt coitum. ideoq̃ demoſthenes recte dixit Laidi meretrici corinthie. pro qua impetriti thaidem ſcribunt: nõ tanti emo penitere. Hiſtoria eſt apud aulũ gelliuꝫ libro primo. Viſcariũ. i. ineſcatio illaqueatio ⁊ irretitio ſcelerum: q̃ oĩm ſcelerũ putatur dulciſſimũ: ⁊ maxime carnale ac beſtiale ſenſualitati cõplacẽs. Puteus interitus: q̃ ſcientes ⁊ volentes ſeſe inergunt miſeri amantes. interitus autem ⁊ iacintus inus ⁊ iouinus. Patet iquit cunctis ſed nunc: q̃ nõ exprimit paucis aut nullis patet. Nam de iacintho in florem ſui nominis per impatientiam amoris verſo intelligenduꝫ nõ eſt. cum nihil faciat ad propoſitum: ſed de duobꝰ ſcholaſticis: quí miſerabiliter ꝓpter meretrices vitam finierunt. ¶ Comeſſationibus ⁊c. Proſequitur ſecundam luxurie ſpeciem: ideſt comeſſationem ⁊ ebrietatem que ſe habet ad luxuriam coitus: vt cauſa ad cauſatum: quia vt dicit Comicus. Sine cerere ⁊ bacchꝺ friget venꝰ. Et contra vt dicit Piero. Venter mero eſtuens de facili deſpumat in libidinẽ permutatim: ideſt facta permutatione: quia viciſſim inſunt prius gula: deinde coitus ſed in quibuſdam etiam coitus eſt cauſa crapule: ſed in diuerſo genere cauſe. Nam coitus eſt cauſa finalis crapule. ideo enim multi ventrem onerãt. vt ad venerem potentes fint. crapula autem eſt cauſa effectiua coitus ⁊ q̃ permutatim ſunt inter ſe cauſe. Nõ inodice ſumptum: ideſt in modice: quod Varro apud gellium docet: cetera nota ſunt. Que etiam peſtis: ideſt pernicies conſorte vitioſo deterior: diceret peior: quaſi dicat nulla gymnaſijs: id eſt ſtudijs et exercitijs ſuis. Prudentium ſcilicet magiſtrorum diſcretio: id eſt virtus diſcernendi dignos ab

indignis. ¶Hec aũt secũda species est preambula.i.preuia prime : q; generat sepe primã. Est aũt pe/
dissequa.i.subsecutiua posterioris.diceret postreme : q; de tribus loquitur.naz amatores solent ꝛ ve/
stibus gaudere preciosis. ¶Tertia ꝛc. Prosequitur ergo tertiã speciem luxurie:q̃ est in nimio vestitu
Nam luxuries est ois supflua abũdantia:vnde ꝛ segetes nimiũ pingues luxuriare dicunt. Est aũt ma
rirata.i.indissolubiliter cõiuncta pgenieí potentũ.i.diuitũ ꝛ magnatũ:in figillatione.i.quasi figillis et
scutis intextis intercisione:membratim:
quasi per membra: ꝛ gaudet polire.i.co
m ere exornare cesariez.i.comã precipue
virilem quasi vento cedentem beneficio
pectinis ꝛ tortuositate. idest crispitudi/
ne ꝛ incuruatione: calamistri.i.ferri cali
di quo crispantur capilli: gaudet lasciui
re seriatim.idest per seriem adhibitis: et
gaudet perfundere gulam.idest partez
gutturis prominentem fuco.idest colo/
re adulterino:ꝛ inhiare:idest intendere
frequenti castigationi.i.emendationi.s.
actiue:nouacule.idest cultri rasorij: qui
emendat barbam : eandem radendo:et
gaudet implere sinuz aromatibus.idest
varijs odoribus : et gaudet adimplere
colla monilibus.i.ornamentis colorũ
gẽmatis.i.gemmis insignitis:quod po
tius mulierum est. Et gaudet cingulis
idest cincturis ꝛ balteis parthorum qui
optimi sunt sagittarij:ꝛ sagittandi equi
tandiq; artẽ acvera dicere pcipue suos
docent: vt autor est herodotus : et ita
pulchris gaudent cingulis: et gaudet
ostendere plebi ventrem castigatum.i.
cõpressum:ꝛ incedere vt regina calce/
is tabulatis.i.in morem tabularum et
limarum incisis ꝛ rostratis.i.anterioꝛa
longa ꝛ acutavt nra aluũ habentes ꝛc.
Semicirculariter.i.trementibus natí/
bus et in semicircularem motum agita
tis. Et amputari:idest inflari:ꝛ gaudet
fastidire: idest superbe contẽnere om/
nia appositis cibarijs et affligere seruí
entes: idest ministrantes litibus affi/
nes probris: idest cõtumelijs ignotos
cruciatibus: et festinat vltimo et raro
interesse scholis. Pyrrhi dictatoris ꝛc.
Dictator rome summus erat magistra/
tus vtpote q̃ solo dictamine omnia ge/
rebat et sine cõsilio patrum in quẽlibet
animaduertebat:nec vltra sex mẽses le/
gitime dictaturam tenebat. Pedulí: id
est pedũ indumentis interioribus: lim/
batis:idest limbo ornatis.hoc est fascia
et quasi fimbria quadã:ꝛ caligis macu/
latis.i.maculis distinctis per oram.i.p
extremitatem et incessit quãdoq; tibijs
cedrinis.i.ligneis baculis suffultus.id
est elatus nudis pedib9: et vt stomacha
tus.i.indignat9 ꝛ stomachose locutus ĩ
petijt.i.lacessiuit et iniurijs affecit ario/
pagum.i.locum iudiciarium athenis et
puidi idẽ pspexi sepissime caute ne ĩsur
geret mihi: q; eram alienigena. Cõpo/
suerit.i.diligẽter collegerit. Et ita plau/
tus bñ effinxit pauptatẽ eẽ luxurie filiã.

pla uirtutũ detrimẽta. Quæ etiã pestis cõsorte ui/
noso deterior? quia si studere neq̃at cæteros gym/
n asiis inhiare uolẽtes corrodit.horrorẽ litis cõso/
uet/ uel pugnis cesus opẽ orat. O qualis pmixtio
studentib9 est cum dissoluto. Eiiciat ergo ab inte/
gritate cõsortii tales prudẽtum disCretio ordine
irregressibili & hoc tpe determinato . ¶Hæc autẽ
secunda species primæ qñq; præãbula est:posterio
ris aut pedissequa famulaq; apperitiua. O quan/
tum erroris ímittit ebrietas;nisi freno sobrietatis
uel castiratis castiget ad unguẽ. ¶Tertia uero lu
xuriæ spes est cõcupiscẽtia/q̃ ornatib9 inhiat/ potẽ
tũq; pgeniei maritata consistit/ qbus pauptatisto
ta facultas cedit iuicta.Hæc autẽ uestium gaudet:
uarietate frequẽti/earũq; insigillatiõe mẽbratim
pectinis bñficio cesariẽ polire:& calamistri tortuo
litate/florũq; diuersitate seriatim lasciuire/gulãq;
suã fuco pfundere/nouaculæq; frequẽti castigatio
ni inhiare/sinũ aromatibus adiplere/gẽmatis col/
la monilibus parthorñq; cingulis uentrem casti/
gatum plebi ostendere/rostratis tabulatisq; calce
is ut regina incedere/colloq; elato /gutture infla
to/supercilio mutilato/oculo impudico/fastuoso
q; incessu semicirculariter incedere gaudet. Raris
autẽ par ũq; modestis sermonibus ampullari; ap
positisq; cibariis oia fastidire; litibus seruientes.
pbis affines/cruciatibus ignotos affligere:ultimo
raroq; scholis interesse festinat. O qualis quãtaq;
uitiorum est permixtio.Cum quodam tempore
me Athenis causa discendi recepissem. Ganime,
dẽ Pyrrhi dictatoris filium omnibus p̃dictis labo
rantẽ inspexi;qui quandoq; pedulis libatis q̃ñq;
caligis maculatis per oram cedrinis tibiis elatu
nudisq; pedibus incessit; ariopagumq; ut stoma
chatus impetiit. cauteq; sæpissime prouidi : ne
mihi insurgeret.quia alienigena erã. Quid plura
dicã? ad tantã licet inuitus deuenit inopiam q; ea
quæ prius fastidiẽdo cõtempsit;mendicans corro

CVm aũt ꝛc. In hoc tertio capitulo cohortat scholasticos ad cõstantiam ꝛ assiduitatez in bonis studijs qua fm Cicero. in officijs nihil est in tota vita pulchrius aut decentius. Prima. s. cõstantia parit. i. acquirit. Scõa. s. incõstantia dissoluit. i. dissipat parta. i. acquisita: ipammet incõstantiã: hoc emphatice dicit. sicut dicit Therentius seruũ scelestũ scelus: hoiez lenem senium: sapientẽ sapientiã: mulierẽ mulierẽ. Qui inhiabat satyricis atramentis. i. scriptis ꝛ caracteribus nigris: quasi vo nõ sensum sz colorem elemẽtorũ admiraret: mẽsurnus. i. p mensis spaciũ: dat rei qõ tpis est: sicut maro nocturnũ vocat lupũ noctu ãbulãtem: ꝛ inhiabat psepe. i. valde sepe diurnus. i. p diei spaciũ hystoriographhis. i. hystoriarũ scriptoribꝰ: ꝛ annuus. i. p annũ spaciũ elegiacis. i. elegiarũ scriptoribꝰ. et hoc si sensus ẽ: qz hos lectitabat ꝛ nõ cõponebat: qõ videt esse ex eo qꝺ dicit atramẽtis. Satyrici sunt q̃ satyras scribũt satyra aũt carmen est maledicũ ad carpẽda vitia iuuentũ. Hystoria est res gesta: sed a memoria nra remota vt vult Cice. Elegia est carmẽ de miseria vt de infelicibus amoribꝰ ꝛ defunctis. cuiusmodi sũt epitaphia ꝛ fictia. quoꝝ structura est facilis ꝛ intellectio nõ difficilis: vñ plus tpis illi impartitus est: ꝛ lamẽtabat. i. cõquerebatur ꝓpter difficultatem rõne disserẽdi Aristo. i. scripti aristotelici: aut disserẽdi aristotelẽ. i. doctrinã eiꝰ. aut si est aristo. dic inhiabat Aristo. rõne disserendi. i. vt dissereret eũ: aut i rõne disserẽdi. i. disputãdi q̃ est in dialectica: qz sequit: ꝛ inhiabat cꝫ mensurnꝰ in editionibꝰ phisicis q̃ ad mediũ cõgruũt: ꝛ in cõpilationibꝰ. xij. tabularũ legũ: q̃. xij. tabulis cõtinent et ad iuridicũ ꝓtinent. Et nõ dicit intendebat aut incũbebat aut studebat: sz inhiabat. qõ quasi canũ est q̃ hiando predas sectant: volens imodicã eius significare operã: nã nimis vehemẽter oia incepta/bat: vt fere solent q̃ nihil ꝓficiũt. inhiabat aũt q̃si instantaneus. i. p instantia et ad punctũ tpis illis insudans q̃ totã hominis vitã exigũt. Siquidẽ. i. qz certe exstiterat fastidiꝰ diceret tedio affectus in breui. s. ceptis studijs. Aliquantulus indulsisset. i. diligẽtiꝰ operã dedisset cꝫ plures Boe. veriꝰ dixisset cõplures. Lan dẽ mercator. ea est ꝓma ꝓditis scholasticis via: nã minꝰ labozis exigit mercatꝰ ꝛ multis sine experientia prebet aditum Sentina aluus nauis recipiens aquam imundã fere ꝛ grauiter olentez. In hiatũ nausee. i. vomitũ insultu ponti. i. aquarũ marinarũ: totũ pro parte posuit. vt maro eneiõ. j. Ingens a vertice põtus. In puppim ferit ponti. Dicit inũdantis. i. extremescentis ꝛ vndas egerentis: hortolanꝰ. i. holitor: sed hoc ab euãgelio cepit. vñ boetianũ nõ dicã. Legumine accipi videt hic pro quolibet frumẽto: cũ sit tantũ eoꝝ q̃ manu legunt. vt fabe: pisa: lupini ꝛc. Militie se trãstulit. locus videt sumptus ex ꝑmo sermone ꝑmi libri apud Hoza. Cratonisꝫ stu. ꝛc. Cũ minora nõ posset maiora ꝛ difficiliora sectari cepit: vt incõstantes fere solent. Affectate aũt videtur hanc sedem cratonis excogitasse q̃squis est autor: vt sua studia ostentaret. nã eiusmodi questionũ potius cꝫ litterarũ studiosus ꝛ peritus videt. Quequidẽ questiões qz ad phycicũ aut metaphycicũ theologũꝫ nõ ad grãmaticũ neꝫ discipulũ adhuc rudem spectant: paucis a nobis transigent. Et fere cuz ordine qui talis est. Ipse inhiabat diutius studijs cratonis illius phi: cuius. s. cratonis capacitas semicirculi. i. circũferentie semicircularis fortis sedis eius informabat multis questionibꝰ: quas videlz illic inscripserat. Vero pro sed latitudo circuli superioris formata planicie zodiaci. i. habens ꝓtractio

gando cõposuerit: fortunæ meatu pmutato. sed hæc hactenus dicta sufficiant.

¶ Capitulum tertium.

QVm aũt discipulus ad pfectionẽ tendere teneat: effectiuã causam pfectiõis: utpote cõtinuitatis cõstantiã put facultas suppetit mẽti dinoscatur imprimere. Quid emi in dilectionis opusculo lucidius cõstantia? Quid incõstãtia nequit? Prima parit. secũda parte dissoluit. Prima pcedit: secũda retrocedit. Prima colligit. secũda collecta dispergit. Cum autẽ gymnasiis insudare decreuim⁹: magistratusꝫ uicem dignũ duxim⁹ obtinere: filiũ incõstãtiæ immo ut uerius dicã: ipammet incõstantiã fortuna nostris assignauit præceptis imbuendũ. Qui satyricis inhiabat atramentis mẽsurnus imbuẽdũ. Historiographis persæpe diurnus. Elegiacis annuus. Ratione uero disserẽdi Aristo. lamentabat nocturnus. in editionibus quoꝫ physicis mensurnus: duodecimꝫ tabularũ cõpilationib⁹ quasi instantaneus. Oibus siquidẽ in breui extiterat fastiditus. Si uero librorꝝ inspectioni eorũꝫ scripturæ aliquantulũ indulsisset: q̃ plures phorã ispexiss: nulliꝫ licet breuissimo tpe man⁹ iponere pficiẽtes alias pfectiões. ¶ Tandem mercator icœpit eẽ nauigio. Prio uero noctis spacio nauseæ inhiatũ sentina cogẽte puocat⁹: & demũ ponti insultu pterritus inũdãtis hortolan⁹ eẽ cupiebat. Deficiẽte uero legumine militiæ se trãstulit exercitui. Visis aũt hostiũ incursib⁹ fugæ terga cõmẽdabat. ¶ Cratonisꝫ studiis tutius inhia

nem in formã zodiaci,in planũ ducti:arrisit.i.allusit septẽplicibus drasmis.i.discursibus questionũ:vt sit a noiatiuo drasmos qui dr cursus.a verbo dramen.i.currere,aut si est a dragma qđ grece dragme dr dicamus metaphorice locutũ de pportionib9 dragmarũ.verũ facilius esset dicere drametis scriptũ.i.representationib9.zodiacus est circulus in celo quẽ sol nunq̃ egredit.cõtinens duodecim signa ab aiali bus dicta:vnde ⁊ zodiacus dictus.Nã zoon dr animal ⁊ zodiũ animal paruũ.Animaliũ autẽ.i.signorũ in zodiaco noia ordo ⁊ numerus patent his versib9. Sunt aries taurus gemini cancer leo virgo.Libraq̃ scorpius architenens caper amphora pisces. Uero pro sed prima ptractio lralis.i.prima inscriptio'quesiuit hãc questionẽ:vtrum dñatio.i.dñs celi empyrei : hoc est deus possit offuscari.i. pollui ⁊ inficiari aliq̃ natura participe terrenitatis.i. vtrũ cura terrenor dimínuat lumẽ diuinũ ⁊ det securitatẽ:⁊ certũ est ꝑ fidẽ ꝙ non:credebat tñ id epicurus : vnde ei9 imitator flaccus dí.in primo sermonũ.Credatiudeus appell. Non ego nãq̃ deos didici securũ agere euũ. ¶ Scda sup.quesiuit vtrũ seruitus vitalis spirituũ.i. vtrũ spiritus angelicus iussu dei amministrans queat subsidio nature denigrari ambitu.i.cõplexu fecis terrene.i.an ex humili ministerio denigret dignitas angelica: Et certũ est ꝙ nõ:qr angeli etiã minorũ vidẽt faciem dei. ¶ Tertia aũt quesiuit an sit acquiescẽdũ trine.i.triplici diuisioni polor.i.celor iudaice.i. ꝑm iudeos et chaldeos:q̃ vltra planetas tres ponũt celos.s.stellarum cristallinũ ⁊ empyreũ. quos qr sacre scripture testimonio posuerũt etiã nos sequimur.An acquiescẽdũ sit simplici partitioni polor aristotelice.i.quã aristoteles posuit dicẽs : extra celũ nihil esse:loquens de firmamento.cui macro.⁊ alĩ pbi astipulant. ¶ Quarta sup.q̃siuit sic acqẽscendũ esse iudaice partitioni dicat:an termini.s.horũ triũ celor sint ex ipsis.s.celis.i.primut:an in ipsis idest cõtigui an q̃libet sup.sint sigillatim.i.seorsum sic distincti vt se nõ cõtingant.i. an vltima pars inferior celi sic superiori cõtinuet vt vnũ faciat:an solũ cõtigua sit:an etiã diuisa vt interfit aliq̃d:⁊ certũ est ꝙ cõtigui sunt celi. Et quesiuit si acquiescat aristotelice partitioni cũ.s.ita sit ꝙ partes totius.i.celi moueant localiter:quare totũ nõ mouet:qr partes celi mouent circulariter:sed totũ celũ se habet vniformiter respectu centri:ita vt semp sursum sit:⁊ eandẽ naturã habeat quasi motũ nõ sit: cũ tamẽ moueatur circulariter nõ in rectũ. ¶ Quinta sup.quesiuit cur fit cõtinua trãsmutatio elemẽtor: Dici põt ꝓpter cõseruationem nostrã: nam nisi aer transmutaret fieret penitus corrupt9 ⁊ infectus : ⁊ ita aliqñ per cõdensationem resoluit in aquã:⁊ p rarificationẽ in ignem:⁊ ita de ceteris.Sed cũ trãsmutatio sit cõtinua:q̃siuit an sint eadẽ elemẽta q̃ fuerũt ꝑmo:an alia cõsistant:Et certũ est ꝙ totũ elemẽtũ nõ trãsmutat sed pro parte eadẽ cõstare:si cõcedam9 nullã partẽ aeris esse q̃ semp fuerit aer:adhuc tñ dicerẽ ꝑ parte elemẽtũ aeris esse idẽ numero.qr verisile est q̃uis eandẽ particulã aeris q̃ aliqñ transmutata est in aquã aut in ignem redisse sub natura aeris:⁊ ita mãsisse eandẽ numero:sicut homo in cinerẽ ⁊ terrã resolutus resuscitabit idẽ numero. ¶ Sexta q̃siuit cũ vnũ elementor cõtrarior vt aqua q̃ cõtrariat ꝑpter qualitates igni:est em̃ frigida ⁊ humida cũ ignis sit calidus ⁊ siccus:capiat qualitatẽ accidẽtalez idest ꝑ accidẽs aduenientẽ ꝓpter admixtas partes terre aut aeris vt calliditatẽ: quare ignis.i.alterum cõtrarior nõ accipiat.i.admittat in frigiditatẽ accidẽtalẽ:⁊ Ratio est : qr elemẽtũ superius hz intensius suas qualitates q̃ inferius.ita vt nõ admittat partes alterius elementi cũ qualitate cõtraria q̃n eã expellat illico.aut si minor est portio ignis:potius extinguat q̃ ꝓtrariã qualitatẽ vt frigiditatẽ aut humiditatem admittat.Secus est de aqua q̃ nõ tam intense suas qualitates hz vt nõ admittat cõtrarias saltem in partibus admixtis.hz nõ in se. ¶ Septima sup.quesiuit an aliqua zona.i.aliquis circulus ⁊ plaga terre sit habitabilis a nostra.i.preter hãc nostrã:Et certũ est ꝙ sic:qr cũ sint quinq̃ zone quarũ quemedia est nõ est habitabilis estu.Nix tenet alias duas: due sint habitabiles:qr temperate inter frigus ⁊ cauma:sed earũ vnam habitamus:⁊ diuidit in tres partes mundi:aphricam: asiam ⁊ europam: reliquam quam certum est habitabilem esse dubitamus an sit habitata:⁊ videtur ꝙ sic:quia deus ⁊ natura nihil faciunt frustra, sed si habitata est; dubitatur que sit primeua natiuitas illic habitantium:

Prima qõ

Secũda

Tertia.

Quarta

Quinta

Sexta.

Septia. v.zone celi ꝑm Ouidiũ Orbis diuisio,

idest q̄ sit origo: ⁊ si dicatur q̄ nobis. vt etiā ab adā deducti sint. dubitetur quis accessus eoꝝ ad illam zonā fuerit. nā neq; p torridā zonam: neq; p frigidas ptz accessus: ⁊ qualis sit eoꝝ recessus q̄ eque difficilis est. Neq; loquit de antipodibus q: illi sunt in eadē zona cū nobis. cingit em̄ quelibet zona totū globū terre: ⁊ si quis eā totā circūeat: ita vt nō regrediēdo sed pgrediēdo ad locū vn̄ pfectus sit puenīat: semp ab vna parte vetabit torridā zona ⁊ a reliqua frigida: ⁊ si frigidam ptransire, ex transuerso potuerit: puenīet ad eandē zonā nostrā quapropter ad reliquā habitabilez puenire nemo poterit: nisi p torridā. quocirca p antipodas nō soluit q̄stio. ¶ Circuli vo ⁊c. Prosequit vt dixi diligēter reliquā partē sedis diuersis q̄stionibus inscriptā: ⁊ dixit vero p sed mappa. i. planicies sz barbarū est circuli secūdi q̄ erāt in sede Cratonis detinebat oculos intuētiū: vt ipsi⁹ incōstātis inspectiōe nouenaria. i. nouē qōnes cō tinēte. ¶ Quarū pma tenebat latitudi nē zodiaci: modificātē. i. cōmēsurātē in spectiue q̄litatez circuloꝝ. s. ceteroꝝ: vt tropicoꝝ: ūq; polarium et eq̄noctialis ⁊ modificantē terminos coꝝ. i. illoꝝ semicirculoꝝ diffinitiue. i. p diffinitiōes ⁊ pgressiue quātitatē totiꝰ forme. i. q̄si uit circulos celestes ⁊ eoꝝ descriptiones q̄ in tractatu de spheris enodantur. ¶ Scōa sup. qō ex nouem illis erat: an stelle fixe sint in celo supiori. i. firmamēto: an ipse cōmeātes in ppriis circulis discernātur puagari ad instar. i. in more planetaꝝ: sz non dicem⁹ ad: nā instar est q̄si in statū ⁊ formā. vacat g̃ ad. Verū quātū ad qōnē sz stelle fixe q̄ nō sūt erratice ꝺ est q̄ planete nō sunt: mouētur motu raptꝰ: ipsi⁹ firmamēti: sunt tn̄ q̄ singulis suos circulos dent: ⁊ accessum ⁊ recessum: vn̄ signoꝝ situ mutatū cēseā. ¶ Tertia sup. q̄stio erat an comete. i. stelle crinite seu comate rubentes: idest sanguineo colore ardētes. vn̄ mar. Nec totiēs diri arcere comete: prodigiū ⁊ ostentū casus alicuius p̄ncipis: pcurrant. i. totū cursum peragāt circulari ter. i. p totū circulū celi ab oriente in occidentē ⁊ ecōuerso cū ceteris planetis? Ex hac si pcurrant cuteteris planetis sequeret cometā esse planetā. vn̄ fortassis censuit cometā planetā ex eo q̄ errare putetur sicut planete: q̄bus tn̄ ꝺm Plinīū nihil minus errat. Aut dic pcurrant. i. perpetuo currant vsq; ad finē tempoꝝ. An ipse destructiue creature. i. q: notant destructionē: ⁊ ita sunt inimice nature reuertantur in suū chaos. i. pristinā materiā informē: p̄missiōe nature naturātis. i. dei oīa p̄ducentis? Hoc est disquisiuit de cometis an essent stelle in firmamēto: aut aliquo planetarū orbe posite: ⁊ ita perpetuo durature: q̄uis nō semp videant: an q: malum portendunt: deus ex sua bonitate resoluat eas in sua p̄ncipia? De hac re pithagoras sensit q̄ essent planete. Democritus ⁊ anaxagoras q̄ sint de natura celi. Arist. q̄ cometa sit exhalatio ignea de natura elemētari: ⁊ ita resoluat in sua p̄ncipia aut absumatur. ¶ Quarta an cōplexionata. i. cōposita inferioris nature. s. corruptibilis, ⁊ gn̄abilis cōtrahūt virtutē. i. vires seu augmentū: siue eclipsim. i. defectū ex planetis? an ex p̄mis. i. primis generantibus hoc est ex patre ⁊ matre? Si ptrahant ex planetis vtrū ꝺm necessitatē: ⁊ ita oīa vno horoscopo genita essent penit⁹ similia: qd̄ penit⁹ nō fit. an ꝺm euentū. i. casum: ⁊ ita res ppetua esset cā casualis. Si vo ex generātibus cū interdū vnū generatiuū vt mater sit album: ⁊ aliud vt pater nigrū: questio est quare generatū, ex his nō est albū ⁊ nigrū. Et quare generatū assimilatur aliquādo in extremitatib⁹ sup. corporis vt manibus pedibus naso ⁊c. Et in ceteris. s. membris parturienti. i. matri ⁊ assimiletur q̄ncq; neutri generantiū? Dicit p̄bs q̄ hō generat hoīem ⁊ sol: sed potius solis verius effect⁹ assimilatur cause debilioris. Cur autē hos aut illos habeat colores particulares: sunt cause aut ex femine aut fantasia precipue matris concipientis: aut ex matrice: aut consimili. ¶ Quinta q̄ ppoꝛtio motus ad motū: per q̄ inter planetas. i. quoto quisq; anno perficiat ppriū cursum suū: ⁊ que cōnexio. i. conIunctio est coꝝ. s. motuū aut planetarū: que res est ab astronomo disquirenda. ¶ Sexta cū saturnus sexta

tantiū primæua natiuitas? qs accessus eoꝝ? qualis q̄ recessus? ¶ Circuli uero mappa secūdi nouenaria oculos intuentiū detinebat inspectiōe. Quaꝝ primā zodiaci latitudinē modificantē cōtinebat circuloꝝ qualitatē inspectiue, coruloꝝūq; termios diffinitiue, totiusq; formæ quātitatem pgressiue. ¶ Secūda an stellæ fixæ sint in celo supiori, an in ppriis circulis cōmeātes planetarū instar puagari discernant? ¶ Tertia an cometæ pdigialiter rubētes circulariter, cū cæteris planetis pcurrant, an destructiuæ creaturæ in suū chaos reuertant? naturæ permissione naturantis? ¶ Quarta an inferioris naturæ cōplexionata uirtutē siue eclipsim cōtrahāt ex planetis, an ex primis generātib⁹? Si ex planetis utrū ꝺm necessitatē: an ꝺm euētū. Si vo ex generātibus cū unū generātiū sit albū, & aliud nigrum: quare generatū ex his albū & nigrū nō est? & quare generatū q̄ncq; in extremitatibus assimilatur p̄i. in cæteris parturienti: q̄ncq; neutri generantium. ¶ Quinta q̄ ppoꝛtio motus ad motū p planetas & q̄ eoꝝ cōnexio? ¶ Sexta cū Saturn⁹ inter planetas sit sæuissimus, Venusq; benignissim⁹, an benignitas unius malignitatē retardet alterius, ex op

pdigialiter. i. ad prodigiū ⁊ ostentū casus alicuius p̄ncipis: pcurrant. i. totū cursum peragāt circulariter. i. p totū circulū celi ab oriente in occidentē ⁊ ecōuerso cū ceteris planetis? Ex hac si pcurrant cuteteris planetis sequeret cometā esse planetā. vn̄ fortassis censuit cometā planetā ex eo q̄ errare putetur sicut planete: q̄bus tn̄ ꝺm Plinīū nihil minus errat. Aut dic pcurrant. i. perpetuo currant vsq; ad finē tempoꝝ. An ipse destructiue creature. i. q: notant destructionē: ⁊ ita sunt inimice nature reuertantur in suū chaos. i. pristinā materiā informē: p̄missiōe nature naturātis. i. dei oīa p̄ducentis? Hoc est disquisiuit de cometis an essent stelle in firmamēto: aut aliquo planetarū orbe posite: ⁊ ita perpetuo durature: q̄uis nō semp videant: an q: malum portendunt: deus ex sua bonitate resoluat eas in sua p̄ncipia? De hac re pithagoras sensit q̄ essent planete. Democritus ⁊ anaxagoras q̄ sint de natura celi. Arist. q̄ cometa sit exhalatio ignea de natura elemētari: ⁊ ita resoluat in sua p̄ncipia aut absumatur. ¶ Quarta an cōplexionata. i. cōposita inferioris nature. s. corruptibilis, ⁊ gn̄abilis cōtrahūt virtutē. i. vires seu augmentū: siue eclipsim. i. defectū ex planetis? an ex p̄mis. i. primis generantibus hoc est ex patre ⁊ matre? Si ptrahant ex planetis vtrū ꝺm necessitatē: ⁊ ita oīa vno horoscopo genita essent penit⁹ similia: qd̄ penit⁹ nō fit. an ꝺm euentū. i. casum: ⁊ ita res ppetua esset cā casualis. Si vo ex generātibus cū interdū vnū generatiuū vt mater sit album: ⁊ aliud vt pater nigrū: questio est quare generatū, ex his nō est albū ⁊ nigrū. Et quare generatū assimilatur aliquādo in extremitatib⁹ sup. corporis vt manibus pedibus naso ⁊c. Et in ceteris. s. membris parturienti. i. matri ⁊ assimiletur q̄ncq; neutri generantiū? Dicit p̄bs q̄ hō generat hoīem ⁊ sol: sed potius solis verius effect⁹ assimilatur cause debilioris. Cur autē hos aut illos habeat colores particulares: sunt cause aut ex femine aut fantasia precipue matris concipientis: aut ex matrice: aut consimili. ¶ Quinta q̄ ppoꝛtio motus ad motū: per q̄ inter planetas. i. quoto quisq; anno perficiat ppriū cursum suū: ⁊ que cōnexio. i. conIunctio est coꝝ. s. motuū aut planetarū: que res est ab astronomo disquirenda. ¶ Sexta cū saturnus sexta

p̄ria q̄ō

scōa q̄ō.

tertia q̄ō

q̄rta q̄ō.

q̄nta q̄ō.

sexta q̄ō.

fit seuissimus.i.maxime nature animãtium ꝺtr'arius:q; frigidus ⁊ ficcus de natura terre:inter plan-
tas:⁊ venꝰ benignissimus aut lege benignissimꝰ planeta. Nã dicere ꝙ benignissimꝰ sit inter planetas
nõ patitur grãmatica:nisi q; venus ꝓ deo ꝙ habeꝝ. Vñ maro Enei.iij.descẽdo ac ducẽte deo ⁊c. Vbi
plura videbis ꝓ seruiũ. An benignitas vniꝰ.s.veneris retardet malignitatẽ alteriꝰ scz saturni veniẽs
Septia. ex oppositorteneꝝ ꝙ sic. Septima cũ corus,i. vẽtus ille q̃ ⁊ caurus dictꝰ est. sepe em̃ mutaꝝ au i o lon-
gũ:vt maurꝰ morus:cautes cotes:caus
dex codex:plaustrũ plostrũ:⁊ ita caurꝰ
corus sine ꝫ scribiꝝ ⁊ prima ꝓducit. Di
citurq; aliter argestes et flat ab occasu
solstitiali ⁊ ꝝm Pli.lib.iij.ca.xlix. Bradi
nes septẽtrio iportat ⁊ corus. Siccus ẽ
corus ꝑter ꝙ definẽs. Estq; frigidꝰ vñ
ex eo ꝯcipiũt eq̃ ꝝm Virg.iij. Geor. In
boream caurũq;.aut vñ nigerrimꝰ auster
nascit et pluuia ꝯristat frigore celũ.q;
g̃ corus calidus nõ est: nõ est ꝟ legẽdũ
corus:scz nothꝰ q̃ est vẽtus meridiona-
lis:⁊ oritur ex frigida zona.vñ deberet
eẽ sicut boreas:sed q; trãsit ꝑ torridam
zonã anteq̃ ad nos ꝓueniat:efficit cali
dus:⁊ ita credendũ est de borea. ꝙ vl-
tra torridũ ꝓtingẽs calidus sit. ꝫc est
g̃ cã cur nõ nothꝰ vẽtus ille meridiona
lis in ortu ꝟsuo frigidus ⁊ ficcꝰ apparet
nobis ꝯtrarius:q; ꝫumidus ⁊ calidus.
Octaua ¶ Octaua q̃ sit connexio ꝓportiona-
lis elemẽtorꝫ ⁊ ꝝ decupla: vt ex pugil-
lo terre fiãt decẽ aq̃:ex pugillo aq̃ decẽ
aeris ⁊c. vel dic vt prior cõmentarius q̃
Nona. in ꝫis nõ est aspnendus. ¶ Nona q̃s.i.
q̃lis sit meatꝰ solis ⁊ lune et q̃s effectꝰ
q̃ res multorꝫ librorꝫ eget explanatiõe.

Vltima. ¶ Vltima semicirculi ⁊c. Prosequitur q̃ in tertia ⁊ vltima parte semicirculi.i. cathedre semicircula-
ris erãt ꝓposita:⁊ dicit vltima planicies semicirculi ꝓponebat cur tremor in terris. Et sunt verficu-
Prima qõ li duo in ꝓncipio fiues illis virgilianis. Vñ tremor terris qua vi maria alta tumescant ⁊c. Terremotũ
babilonij ex syderibꝰ iudicãt. Pli.aũt lib.iij.c.lxxxj.ex vẽtis terre inclusis ⁊ exire volẽtibꝰ.⁊ qõ Arist.
Scda. cẽsuit. ¶ Cur fulgur ꝯtremat aera.i.aerem:ꝟ est quõ ex impssione terrestri incẽsa in aere appareant
Tertia fulgura. ¶ Cur rabies maris exũdat.i.qua vi maria alta tumescãt: Obiicibꝰ ruptis:rursusq; in seipa
Quarta refidẽt: Eãm autumat plinius in sole ⁊ luna:q̃dã in Aug. ¶ Et cur est maligꝰ.i.amarus ⁊ salsus gus
Quinta stus maris:dicũt ꝓpter grossiciẽ aquarũ. ¶ Et q̃ sit natura pẽnatorꝫ.i.volucrũ ⁊ muscarum papilio-
Sexta. nũ culicũ estiualiũ.i.in estate apparentiũ ⁊ deficiẽtiũ in ꝫyeme:⁊ cõuersim.i.deficientiũ in ꝫyeme: scz
Septia iterũ apparentiũ in estate dicũt nasci ꝑ putrefactionẽ ⁊ vapore verno. ¶ Quid sup.fit rotũditas grã
dinis. Eam aũt facit q̃ ⁊ guttas rotũdas. Nam grãdo est gutta cõgelata. gutta aũt rotũda est: q; aq̃
Octaua sphericũ amat:cũ descendit libere. ¶ Item q̃d fit ꝓlixitas nimis.i.cã ꝓlixitatis eius. Ea aũt est quia
Nona. nix est ꝯcreta priusq̃ gutta in casu fuit:⁊ ita fuit rotunda:nec fit cũ amplius fluat:aq̃ aũt guttatim ca-
dens fit rotunda:tum q; quelibet pars ꝓpria terre cupit:tum q; in globum cõtraria fortius diuidit
Decima aerẽ. ¶ Quid fit potentia nebule:q; ascendẽs pluuiã descendẽs serenitatem inducat diuturnam pe-
xj stem. ¶ An virtus lapidũ fit ex cõplexione.i.influentia celestiũ coniunctorꝫ in ꝟstitutione eorꝫ:an ex
materia: Et videꝝ ꝙ potius ex cõplexione adiuuante materiã. Nã si materia nihil faceret:omnes sub
xij vna cõplexione cõsimilis essent virtutis. Itẽ an attractio adamãtina.i.adamãtis attrahentis ferrum
ꝟtra magnetẽ:fit ex cõponẽtibus.s.materijs simul:an tm̃ ex incursu.i.influxu virtute vnius.i.an mul
xiij tarũ materiarũ cõmixtio id efficiat:an vis vnius ꝯcurrẽtis:an cõmixtiõe:⁊ videꝝ specialis inesse ma-
teries. ¶ Quid sup.sibi velit aut fit dulcedo pluuie: Ea aũt est q; sol nõ attrahit nisi vapores subtilis-
xiiij simos quos purificat puspq̃ in pluuiã ꝯdẽsentur. ¶ Quid fit caliditas hyemalis putei.i.cur putei in
hyeme calidi sint. Respondeꝝ q; calor fugit frigus: ⁊ ita cũ frigus fit sup faciẽ terre:calor est in putes
xv is ⁊ ceteris locis concauis:⁊ eo intentior quo acrior. ¶ Et quid fit frigiditas estiualis putei.i.cur in
esta te aqua putealis fit tã frigida: Et est eadẽ cã:q; tunc calor dñatur sup terrã quẽ fugiens frigus se
in puteos recipit. Et quid fit triplex emissio visus: Vbicũq; est quid sit si cetera essent latina:diceremꝰ
legendũ esse qui.i.quõ sup.fiat aut fiant: qui ergo fiat triplex emissio visus.i.in triplici gradu: aut q;
quedã videt tm̃ noctu vt noctue.quedam tm̃ interdiu vt hoies:quedam vtroq; tpe vt feles seu cattꝰ
¶ Et que fiat cõcretio colorꝫ videlicet diuersorum an aer in materies. ¶ Cum igitur solutio ista
q̃stionũ difficilium nõ posset adimplere animũ mutatiõis.i.ipsiꝰ maxime mutabilis: vt mutatio ipsi

posito aduenientis? Septima cũ nothus naturali
ter frigidus & siccus sit, q̃re nobis cõtrarius appet?
¶ Octaua q̃ sit elemẽtorꝫ cõnexio ꝓportiõalis?
¶ Nona qs sit solis & lunæ meatꝰ & effectus? Vlti-
ma semicirculi planicies proponebat. ¶ Cur tre-
mori terris? Cur cõcremat aere fulgur? ¶ Cur ma-
ris exũdat rabies? ¶ Gustusq; malignus? ¶ Quæ
sit natura pẽnatorꝫ æstiualiũ in hyeme deficiẽtiũ
& cõuersim? Quid grãdinis rotũditas? ¶ Niuis ꝓ
lixitas? ¶ Nebulæ potentia? ¶ An uirtus lapidũ
ex cõplexione sit an ex materia? An adamantina
attractio ex cõponẽtibus simul sit, an ex unius in
cursu tantũ? ¶ Quid pluuiæ dulcedo? ¶ Putei
hyemalis caliditas? ¶ Aestiualis frigiditas? ¶ Vi-
sus triplex emissio? Colorũq; concretio? ¶ Cũ igit
istarum quæsti onũ difficilium solutio aim muta
tiõis nõ posset adiplere, uxori ꝓposuit subiugare
ꝑdictis postpositis. Visis undiq; uirginibꝰ i tædiũ

ductus parētibꝰ sic respōdit. Improbo corruptas: lectos detestor aniles. Nihil mihi cū torua uirgine solus ero. Spretisq; p̄dictis utpote solutiōis q̄stionū difficilibꝰ/Ptolomei de cœtero p̄ceptis inqt insistā. Sed cū signoꝝ gradus planetarūq; discursus sine turris altitudine facili uisu cōp̄hendi nō possunt: qd de cœtero faciā? Miserū est me esse hoiem. Vtinā humanitatē exuere possem & asinitatē induere sp̄é hois p̄mutata. ¶ Sit ergo discipli summa mgr̄atui subiectio/exercitii attētio cū animi beniuolētia & ingenii docilitate specierū luxurie euitatio/felicisq; constantie debita professio.

¶ Capitulum quartum.

OMnia quidē superius expedita de scholariū iformatiōe sunt infixa. Nunc de eoꝝ sagaci p̄uisiōe breuiter ē tractādum. Cū ergo hūani corpis cōplexio phlegmate: sanguine/cholera: & melācholia cōsistat suffulta/ab aliquo p̄dictoꝝ necesse est q uēlibet elicere p̄eminētiā. ¶ Melācholico vo pigriciei timoriq; subiecto locis secretis & angulosis/strepituq; carētibꝰ/lucisq; parū recipientibus studere ē opportunū/alias optimū. Saturitatēq; decliuē/serasq; cænas præcauere/potibusq; mediocribus gaudere/ad naturæ studium/prout studii desiccatio exegerit. Plenaria potus receptione ad mensuram confoueri/ne nimii studii proteruitas/phthisim generet anhelam thoracisq; strictitudine. ¶ Phlegmaticus uero licet strepitu uigentibus edibus lucisq; capacissimis/præceptis studii potest informari. Poculis plenioribus pōt sustētari. Cibariis oigenisq; cōfoueri. Venereoq; accessu/si fas eēt dicere: mēsurnꝰ p̄molliri deberet. ¶ Sāguineus aūt cuius cōplexionis fauorabilior est cōpago oībus ædibus uel locis pōt adaptari/quē ludēdo sæpius nouimus cōfoueri grauissima q̄stione. q̄si obliquátibus hirquis parietes solus ocillaret. Tamē semp in hoc non est cōfidendum. Hunc

creatur dici. de vtroꝝ res ptz; Ptolomei qui de cosmographia ⁊ astronomia diligenter scripsit. Sine turris altitudine. Credebat sibi opus esse alta turri ad contemplanda sydera: ⁊ asinitatem induere sic leges nō induere. ¶ Sit ergo. ordo. Ergo summa subiectio discipuli ñt magistratui. i. magistro ⁊ attentio exercitij cū beniuolētia animi: q; in aīam malíuolā non introibit spūs sapientie: ⁊ cum docilitate ingenij: ⁊ euitatio specierū luxurie iam tractarū: ⁊ debita p̄fessio constantie felicis. i. ad felicitatem p̄ducentis: quā soli p̄seuerantes assequūtur. In hoc ergo epilogo cnumerat oia discipulū p̄cernētia ⁊ in tribꝰ capitulis superioribꝰ p̄tractata.

OMnia quidē. In hoc quarto capō agit de scholasticoꝝ p̄uisione: ⁊ primo fm ipsorum cōplexionem facienda. Legendū autem est quidē nō siquidez Nam ordo est. Quidem. i. certe oia expedita superius sunt infixa de informatione scholarium nunc. idest deinceps. ¶ Melancholico ⁊c. videtur quibusdam preceptio hec non recipienda: nā si pigriciei est subiectus videtur strepitu excitandus. Saturitatēq; decliuē. i. pronaz ad dormitionē. ⁊ cenas seras. i. in multam noctem deductas exegerit p̄cauerit: hoc preceptum magis placet prout studij desiccatio: q; fm q plus aut minus studuerit: plus aut minꝰ scire potest. q; prolatio crebra vocis ficcitatez parit oris: ⁊ exegerit cōfoueri plenaria receptione potus ad mensuram scz debitam: ne p̄teruitas. i. rigida assiduitas studij: generet phthisim. i. defectionem ⁊ exulcerationem pulmonis Anhelam. i. anhelare ⁊ anhelituz attrahere facientem strictitudine. i. cum constrictiōe thoracis. i. pectoris. Phlegmaticus vo potest informari p̄ceptis studij in edibus. i. domibus: lz. i. q̄uis vigētibꝰ strepitu ⁊ capacissimis lucis ⁊ pōt sustentari poculis plenioribus ⁊ cōfoueri cibariis omnigenis ⁊ si fas esset dicere: nefas aūt est: quia extra matrimoniū legitimū peccatū mortale deberet permolliri. i. euacuari a tentigine mensurnus. i. singulis mensibus accessu venereo. i. ad venerem hoc est concubitu seu coitu potius. ¶ Sanguineus autē cuius cōpago. i. cōpositio cōplexionis est fauorabilior. i. mitior ⁊ conuenientior potest adaptari oībus edibus vel locis. i. tam strepitum habētibus q̄ eo carentibus: tanq̄ obscuris q̄ lucidis quē nos nouimus sepius confoueri ludendo questione. i. inquisitione grandissima: sepius dicit q̄ si ocillaret. i. minutis oculis inspiceret: solus parietes vt faciūt melācholici ⁊ fantastici hirquis: idest angulis oculoꝝ oblinquátibus. i. trāsuersa tuentibꝰ. respicit em̄ ad illud Virg. in bucco. trāsuersa tuētibus hirquis. i. plus ludēdo sepe p̄ficit q̄ contēplando: tamen semper nō est p̄sideran

ni vini debet exhylarari. ¶ Cholericus vero subiectus plerũq; .i. vt plurimũ pallide effigiei suppona
tur .i. subijciatur semp solitudini ne auditu .i. pceptione nimij strepitus effundat bilem .i. stomachatio
nẽ ⁊ indignationẽ bili .i. cholera atra cõmota: effundat dico in totã cohortẽ ⁊ ledat sic venerabilẽ ma
iestatẽ magistratus. O q̃ .i. quãtum lesio magistrat⁹ est vitãda. Hũc cena ⁊c. Monet potꝰ a potu p
pter bilem ⁊ iracũdiã q̃ a cibo eẽ coercẽdum; reliq̃ nota sunt. ¶ Si aũt. Autẽ p̃ sꝫ si societas sit ignoꝛ
rans assignare qualitates .i. cõplexiões
dictas: ꝓsulat .i. ꝓsiliũ petat theoꝛicos:
idest speculatiuos: ⁊ cognoscat se sic .i.
p talium iudiciũ: vero p̃ sed intimatũ .i.
significatũ ⁊ p̃ceptũ est pluribꝰ menti
bus gnothi se auton .i. cognosce teipm
Pro quo alij gnotho solitos: alij gnoꝛ
eautõ legũt. Gnothi aũt ẽ noscе se .i. te
a ntõ sy .i. tu autõ .i. ipm. de quo Juue.
saty .xj. Celo descẽdit gnothi se autõ.
¶ Felicisq; ⁊c. bona p̃ceptio de qua in
opusculo q̃ntiliani visuꝫ est. picturate .i.
phucate ⁊ simulate ac fraudulenter co
loꝛate: obtuitu .i. respectu existat albi
nus .i. pcussoꝛ p̃ceptoꝛis vt albinus: de
quo ꝑius dictũ est. detrahendo si occul
te ⁊ post tergũ. Ne q̃is .i. minus valẽs
Nequã Nequã eñ a nequeo hĩ multos ꝺꝛ: q̃
ꝺo nequit per inuidiã q; assequi nõ va
let alios detrahit. ¶ Etiã si ⁊c. Monet
neminẽ erubescere assurgere .i. reueren
tiã facere assurgendo p̃ceptoꝛi etiam si
sit inter mille: assequat .i. deducat: in lo
cum suũ se inserat mansioni .i. cõtuber
nio pꝛeceptoꝛis. q̃ res plurimũ facit ad
moꝛes ⁊ eruditionẽ bonã vt videlꝫ ca
stigatus per p̃sentiã assiduã p̃ceptoꝛis
nõ solum remoꝛdeat .i. coꝛripiat moꝛsu
conscij pudoꝛis: verũetiam cõfluat ad
eum .s. p̃ceptoꝛem inquirẽdo .s. aliquid
ab eo: si locus .i. oppoꝛtunitas affuerit
dicticas .i. tabellas in q̃bus dicta magi
stri scribat. ¶ Cum aũt ⁊c. Docet penũ
annuũ .i. vt dicunt ꝓuisionem annone
faciendam. Autem pro sed: cum .i. quã
do connexio .i. cõiunctio firma cõmen
salium indiscrepans .i. vnanimis ⁊ con
ueniens affuerit vtpote voluntas com
moꝛandi .i. simul moꝛandi. annua vel ci
tioꝛ .i. breuioꝛ fm propositum est cõsti
tutum inter eosꝛo q̃ .i. quãtum proficiẽ
ens: idest vtile est si consentaneum sa
nitati componere: idest coaceruare et
colligere in vnum fm facultatem: fra
gmenta salis ⁊ lignoꝛũ in estate: copiã
vindemie .i. vini in autũno: triturain .i.
Auctio narius frumentũ in messe: ⁊ congeriẽ carniũ
in capꝛicoꝛno .i. in decẽbꝛi duꝫ sol est in
capꝛicoꝛno. Cõsentaneũ dicit est sanita
ti. hec suo tpe facere: ne auctionarius .i.
auctione vendens aut vt dicũt reuẽdi
toꝛ infirmet anhelitũ mucoꝛe .i. mucidi
tate artocopi. ꝑ is ꝺ loco. ⁊ ne acoꝛ .i.
acedo vini insipidi .i. villi aut vappe .i. euapoꝛati vini: ꝓfundat secreta coꝛdis .i. nauseã moueat aut bi
lem: ⁊ ne rãcoꝛ carniũ laniste: diceret lanij .i. carnificis: ná lanista est mgr̃ gladiatoꝛ q̃ in harena se
nsãt. ⁊ ne fetoꝛ inclusus tritura solis coꝛrũpat intestina: ⁊ ne defectꝰ lignoꝛ ꝓtrahat mẽbꝛa videlꝫ fri
goꝛe: ⁊ qꝺ veteriꝰ est: ne auctionariꝰ incrassẽt .i. pinguis fiat: ꝺ ẽ locuplex in cursiꝰ .s. in domũ suã a

cibariis leuioribus/potibusq; gratissimis decet hi/
larari. ¶ Cholericus uero pallidæ effigiei plerũq;
subiectus/solitudini sp supponat: ne nimii strepi
tus auditu bilẽ effundat in totã cohortẽ. sicq; ma
gistratus uenerabilẽ ledat maiestatem. O q̃ magi
stratus lesio uitãda est. Hunc cœna grandiori noui
mus sustẽtari/potuq; fortiori deliniri. Cauẽdum
est autẽ ne litis horror potus administratioe istius
rabidis mentibus extrahat. ¶ Si autẽ qualitates
assignare ignorãs sit societas. theoricos ꝓsulat/seq;
si/cognoscat. Pluribus uero mẽtibus itimatuꝫ est
gnothi se autõ. ¶ Felicisq; discipuli discretio ma
gistratui gaudeat subiici/eũq; metuendo/diligat/
fidelisq; existat. nec ei sub picturatæ dilectiõis ob
tuitu Albinus existat detrahẽdo. Quid eñ detra/
ctore nequius? Ve mgr̃at⁹ detractori. ¶ Etiãsi fue
rint mille cum eo ueniẽti magro assurgat/p lo
& tpe salutãdo/caputq; inclinet/eũq; si iubeat a
quat: mãsioniq; eius si possit se inserat cohabitan
do/ut sic castigatus nõ solũ se remordeat. uerũetiã
si locus affuerit ad eũ cõfluat inqrendo. Si autẽ di
scipulus mgro suo sp ut necessariũ est/neq̃at exhi/
bere p̃sentiã. tũ ꝓpter mãsionis distãtiã/tum ꝓpter
alterius rei cãm. dicticas sp lateri suo habeat prõ
ptiores. cedulas ue q̃bus diligẽter iprimat/qd con
scientiæ ꝓprio nouerititimatũ/eiusq; explicitæ in
rat dubitatum. ¶ Cum autẽ indiscrepãs cõueni
ensq; affuerit cõnexio cõmensaliũ ãnua uel citio:
fm ꝓpositum cõmorãdi uoluntas salis/lignoũq;
i æstate fragmẽta autũnoq; copiã uindemiæ/me/
se tritura. in capricorno cõgeriẽ carnium. O q̃ p̃si
ciẽs est sanitatiq; consentaneum fm facultatẽ in
unũ cõponere. ne artocopi mucore auctionarius
anhelitũ infirmet & uini insipidi acor cordis secre
ta ꝓfundat. Carniũ lanistæ rãcor salisq; tritura fo

duis.s.scholasticis factis. Vero ꝑ ſz magna cõmoditas diſcipuli ẽ exhibere magiſtratui neceſſaria: ꝑ ut facultas ſuppetit ne mgr̃ indulgeat.i.nimis iſudet cõparatiõi.i.empriõi rer̃ venaliũ: dũ.i.qñ inhier.i. inhiare debeat. ⁊ ſic legit mlt⁹ q̃ inhiat: executiõi.i.eruditiõi.eius.s.diſcipuli. O q̃.i.quãtũ abſurdũ.i. res abſurda eſt egeſtas magiſtratus.

tor incluſus iteſtina corrumpat/lignorũq; defect⁹ mẽbra cõtrahat/& qd deterius eſt ne incurſib⁹ aſſi duis increaſſet auctionarius. Magna uero diſcipu li ẽ cõmoditas ꝑ ſz magna cõmoditas ꝑut facultas ſuppetit: mgr̃atui ne ceſſaria exhibere: nedũ eius ihiat⁹ executiõi/rer̃ ue naliũ indulgeat cõparationi. O q̃ abſurdũ eſt ma giſtratus egeſtas. ¶ Lotricũ aũt uetular̃ remotio ſummope eſt appciãda/earũq; acceſſus quãto ra rior/tãto ſalubrior/nedũ uenerit/ſuggerat aliqd inquinatũ. uel a mancipio aliqd extrahat pmolli to. Quoniã mãcipior̃ raro inuenit⁹ clemẽtia: rari orq; i agone cõſtãtia reperit⁹. Ve ſeducẽti mãcipio: i quo plenarie cõfidit dñantis dilectio. Quid tali fœdi⁹/& qd tãto ſcelere graui⁹? ¶ Mũdũ hoſpitiũ ſuppellex mũda. & toral dealbatũ mãcipii prudẽ tia rer̃ exit⁹ cõſiderãtis ſedulitati dñicæ ſp aſſiſten tis decẽti uultu ſũt cõponẽda. Quid mãcipio ſub trahẽte fœdius? Cũctos terreat ifelix Elimax ab eli mãdo dict⁹: nomẽ ex re ꝯhẽs. Qui cũ Niçoſtrati mu nera ſuſcepiſſet ꝑmo ei uultu ſuiuit blãdiori: oia ad nutũ admiſtrãs: fideliſq; p oĩa exñs fideliorẽ ſe ꝑ mittẽs: qcqd Nicoſtrati fidelitas poſſedit: ipſi⁹ cõ miſſum ẽ ifidelitati. Quid plura? cũ neqſſimi Eli macis ifelix ꝓuidẽtia cũcta uidiſſet ſibi ſuppedita ri: carniuz alimẽta piſciũq; fomẽta/cæteranũq; rer̃ uenaliũ cõmercia/cũcta i duplo q̃ eſſent appciata dñicis auferib⁹ itimabat: ſicq; toti⁹ ſubſtãtiæ exhau ſit icremẽta. Nicoſtratũq; i ſumma traxit egeſtatẽ & creditor̃ diuturnã exclamationẽ: q̃ nihil ama ri⁹ mẽti iprimit⁹. ue creditoris iſanie? Maxia uero Nicoſtrati pœnuria eum i mãcipii erroris cogni tionẽ pduxit. Tarde uero Elimacẽ ſup errore ſuo cõuenit. quo audito ſtati in cõtumelioſa ẽba ꝓru pit dñiq; i uiſceri⁹ mucronẽ ſepeliuit. & q̃ prius omiſerat ſecum aſportauit: dñiq; corpus canib⁹ re liqt deuorãduz. En quãtum deteſtabilis ꝓditoris ipietas ſcel⁹ ppetrauit. Seruus biliguis ꝓcul expella tur & ip⁹ neqtia ſtati deponat⁹: lz cõſãguinitat⁹ ꝓ xitate ꝓiũct⁹ exiſtat. ſuor̃ ſi qdẽ crudelitate mltos uidim⁹ ſocior̃ icurrere iacturã. ¶ Creditoribus

ut facultas ſuppetit ne mgr̃ indulgeat.i.nimis iſudet cõparatiõi.i.empriõi rer̃ venaliũ: dũ.i.qñ inhier.i. inhiare debeat. ⁊ ſic legit mlt⁹ q̃ inhiat: executiõi.i.eruditiõi.eius.s.diſcipuli. O q̃.i.quãtũ abſurdũ.i. res abſurda eſt egeſtas magiſtratus.

¶ Lotricum ⁊c. Suſpectã habet ꝓſuetudinẽ vetulaz ⁊ ꝑcipue lotricũ nã qui circa ſuã mũdiciẽ nimis fuerũt exacti: ſolẽt alioz iſeruire mũdicie ſz id mali cõcomitat⁹ q̃ q̃ i ſe libidinẽ explere neq̃unt i alijs id fieri ꝓcurãt. Mutat aũt numerũ: q: ꝓus di.lotricũ.i.eaz q̃ linea indumẽta lauẽt: poſt addit ne.i.vt nõ ſuggerat.i.ſuadeat cláculũ aliqd inq̃natũ dũ venerit.s.ꝑ lauãdis lintcis: vel extrahat aliqd a mãcipio.i.ſeruo ꝓmollito.i.corrupto blãditijs. O m̃ clemẽtia.i.benivolẽtia i ꝓſperis erga dñm mãcipioz.i. ſeruoz̃ inuenit⁹ raro: ꝓſtãtia.i. firma dilectio i agone.i.ꝓflictu aduerſitatis rer̃ rarioz. Ve mãcipio ſeducẽti i q̃ dilectio dñanti⁹ ꝓfidit ſe plenarie qd ſup.ẽ fedi⁹ tali.⁊ qd ẽ graui⁹ tãto ſcelere: q.d. nihil.

¶ Mũdũ ꝯoſpitiũ ſuppellex mũda ⁊c. docet officiuz ſeruoz.i.famulor̃. ¶ Nã hodie neq; ſeruos neq; mãcipia ſz miniſtros liberos habem⁹ mercede ꝓductos O Miniſtri aũt officiũ eſt mũdare domũ ⁊ ſuppellectiles: ⁊ toral.i.lodicẽ q̃ toto ſuperſternit⁹. ¶ Ordo eſt ꝯoſpitiũ mũdũ ſuppellex mũda: ⁊ toral.i.coopimẽtũ ſtori ꝑcipue lineũ dealbatũ ſunt ꝓponẽda prudẽtia mãcipij.i.hoc loco miniſtri cõſiderãtis exit⁹ rerũ ⁊ aſſiſtẽtis ſemp ſedulitati.i.diligẽtie dñice.i.dñi ſui aſſiſtẽtis dico decẽti vultu. Subtrahẽte.i.furẽte. elimar q̃dã ab elimãdo.i.ſubligẽdo dict⁹: q̃ ſuſcipiẽs munera.i.officia nicoſtrati.i.illi⁹ ciuis. Nicoſtrati fidelitas.i.integritas. Infelix prudẽtia ſpecioſe dictũ. q: infelix prudẽtia qua abutuntur ꝯomines cõtra precepta dei. Et creditor̃.i. eor̃ũ qui nicoſtrato fidem habẽtes ei pecuniam credebãt: ⁊ q: virũ bonum ſciebãt neſcientes ꝑ elimacẽ fraudẽ factam diu eidẽ credebãt. Tarde cõuenit.i.corã affat⁹ examinauit. Et q̃ prius omiſerat .i.non furatus erat clam: vi interfecto dño abſtulit. Et ita ꝑ acclamationẽ dic. En.i.ecce quantũ ⁊c. Seru⁹ bilinguis.i. mendax qui vnum vni alterum alteri dicit vnde dici ſolet. Conſultor̃ procerum ſeruos cõtẽne bilingues. Iuue. lingua mali pars peſſima ſerui. Licet ⁊c. q: rara uera rarũ eſt fidũ ⁊ beniuolũ a ꝯſanguineis ſeruitiũ. ¶ Creditoribus aũt ſumma exhibeatur ⁊c. ſalubris et pia admonitio: q: eris alieni ſemp comes eſt infelicitas. quo circa q̃ creditoribꝰ q̃ ꝓmũ ſatisfacit pie ⁊ prudẽter agit. Lui plẽo cornucopia. Alludit ad cornucopie de quo libro de conſolatiõe ſatis dictũ eſt. Trãſlatio.i. tranſmutatio rerũ. q: que apud

Laniſte.

creditor:ē erāt:trāsferunt ad scholasticū.debitor: est ⁊ exhibitio suffragij.i.hoc loco subsidij ⁊ opū affi/
niū. ¶ Prudēti etiā scholaris cōstātia semp aliquo ⁊c. Docet quo pacto socijs fidis scholastici vtātur.
Cui ppriā.vult em̄ amicitia vt ꝑsilia sint cōia auctor:e Cicerone i lib:o de amicitia. Nubila.i.obscura et
aduersa:iuxta illud. Tpa si fuerit nubila:solus eris. Sedulū.i.diligentē ⁊ sollicitū. Terria.i.dira ⁊ exe/
crabilis caligo.i.obscuritas mortis supstites.i.sup manērēs ⁊ stātes dū tu occideris. Si vo viuus eua
dat etiā exhaustis reb⁹ infirmitate: si fi/
dus est amicus ab eo possit sustērari:qđ
necessitatē est pasci:qđ benificētie ē deli
niri:qđ beniuolētie:⁊ cōsolari qđ hūani
tatis duci cubitū:qđ charitat̄ ꝓcurari.i.
ꝑspici etiā diuersis ptib⁹.s.in qb⁹ nō fue
rit rogat⁹.qđ summe est amicitie:⁊ hec i
aduersitate ⁊ infirmitate. Aūt ꝑ sed vi
gēte valitudine.i.dū icolumes sunt scho
lastici gaudeāt obsequēdo.i.operā pstā
do ꝑmutatim.i. mutuo libellis pstādis
et obsequēdo certatim.i.cū emulatione
quadā sctā: questiūculis.s. mouēdis: et
gradatim.i.ꝑ gradus:recor:datione lau
dabi.i.in memoriā reducēdo qđ alter
oblit⁹ fuerat ⁊ cōuersim.i.vicissim felici
tate castigatiōis: qr felices q̄ se castigāt
aut suis castigāt: ⁊ obsequēdo dulciter
.i.in relaxatiōe aiox diuersis acvarijs ge
neri⁹ iocox:q̄ potissimū sunt i dictis si
cut ludi in factis. Ut primeui tpis ros:
vult vt amicitia cōsuetudine crescat nō
diminuat. Nā distillatio ē degustatio ꝑ
modū roris. Inūdatio ē effluētia dū aq
ebullit:⁊ effluit:exīstat vo in fine inebri
ans.quia ebrietas mēsuram nescit vt fit
super effluentia. ¶ Quid em̄ ⁊c. q.d.ni
hil. Em̄ ꝑ qr nulla adeptio.i. assecutio
fauoris.i.rei ex fauore pstat finem amo
ris pstantis.i.amor pstans non exhauri
tur neq; euacuatur exhibitiōe fauoris
aut officij. ¶ Inuidia vero. Docet non
aspnādā illā sanctā inuidiā ac emulatio
nē qua scholastici studēt se mutuo i vir/
tute et scia superare:nō inuidēdo alteri bo/
no:nō dolēdo de suo malo. Et ita inui/
dia si euenerit fm̄ q̄d.i.in emulatiōe stu
dij videlz i discēdo:: pa ē bona:aūt ꝑ sz simplex.i.sine respectu boni opis ē consumptiua ppr:ijs aucto
ris: qr inuidus sei p̄m ꝓsumit.vt dictū ē iust⁹ inuidia nihil iuenire tyr:anni. Et Hor:ati⁹ i epīs. Inuidus
alteri⁹ reb⁹ marcessit opimis. Inuidia siculino iuenire tyr:anni mai⁹ tormētū. ¶ Cū aūt ⁊c. cōmemor:at
se offendisse athenis quēdā fauoneū noie vex amicū abs q̄ situ exercituū vr:bis edoct⁹ ⁊ admonit⁹ est
parsimonie ⁊ frugilitati insistere. Ordo ē i p̄ncipio. Cū puidētia parēt̄.i.p̄mis mei misisset me athenas
ob cām studij:pmittēs me ꝓsolari paucis dieb⁹.i.ītra paucos dies:alioq̄ ei⁹:diceret suo.i.epīa aliq vt
assolet dū p̄sens sur:aut vt assolet a parētib⁹ fieri:ego inueni vnicū.i.singulare custodē vite mee fauo
neū noie denoīatū nō a vēto q̄ ⁊ zephyr:us dr:de q̄ Flaccus i p̄mo carminū. Soluit acris hyēs: grata
vice veris ⁊ fauoni. Curiar.i.honor:ifice more curialiū.sz gallicū est institutū. Cuiusq;.i.cui⁹ ꝑfessiōis
.i.vocatiōis seu facultat̄ essem. Ordo ē dē dō post triduū noia vicox.i.regionū.⁊ ꝓfraga.i.interrupta ⁊ se
mifracta loca.angiportox.i.platea⁊ lateraliū ertiū nō habētiū.di.hic.i.ō loco vigēt.i.p̄cipue docent p̄
sagia.i.p̄nosticatiōes astrologice:caldeox q̄ p̄cipue i ea re pstāt:appositor:ie:nō latēs.i.manifesta gr̄ia
ptolomei illi⁹ regis egyptiox. Locretio.i.rōnū ꝓnexio aut ꝑspicacitas zenonis:dilectio.i.opus dilectio
ne. Promissio.s.alteri⁹ vite post hāc aut doctrine post q̄ttuor annox hilētia. Ilias.i.opus de ilij.i.troie
euersiōe:⁊ declinat ho ilias hui⁹ iliados.vñ nō legetur ho ilios:⁊ labor theseos.i.opus de theseo descri/
p̄t:qđ tragicū fuit ꝓpter varios labores ⁊ erūnas ipsi⁹. Nā hercules imitator fuit. Vñ varie de eo tra
gedie scripte erāt:qđ tāgēs Juuena.dic. Hexar⁹ toties rauci theseide codri. fuit em̄ rex athenien.⁊ ita
celebris illic ei⁹ memoria:nec fuisse orator aut pbus hic dicet. Thorcumata.i.figure ⁊ dimēsiones geo
metrice torno ab euclide facte. Est em̄ ꝓpie. Thorcuma opus torno factum.toreuo.i.orno:scopulo ⁊c.
vñ hic potī⁹ ē legēdū puto theorcumata.i.speculatiōes.nā theorema ē speculatio a theorco qđ est cōtē/

autē summa exibeat debitoris cōmēdatio:dieiq;
p̄fixa semp ꝑ posse debiti fiat solutio. Scholari ue
ro cui pleno cornucopia nō arriserit.oq̄ dulcis est
creditoris trāslatio affiniūq; suffragii exhibitio.
¶ Prudētis etiā scholaris cōstātia sp aliquo cōfor
te gaudeat spāli/cui ꝑpriā possit detegere cōscien
tiā:qq; nubila exīte fortuna diligēter subueniat:
morboq; urgēte sedulū se exhibeat. Et si terra mor
tis caligo affuerit supstites facultates disponat. Si
uero uiuus euadat/ab eo possit sustētari:pasci:de
liniri:cōsolari cubitū duci:diuersis etiā ptib⁹ ꝑcu
rari. Vigēte aūt ualitudine libellis gaudeāt ꝑmu
tatim q̄stiúculis certati: cōmēdabili recordatiōe
gradatim:castigatiōis facilitate cōuersim/ diuer
sis etiā uariisq; iocox: gñib⁹ dulciter obsequēdo:
Sic quoq; itereos mutuæ dilectiōis maneat itegri
tas:ut primeui tpis ros sit distillās:in medio inun
dās:i fine vo iebrias exīstat. ¶ Quid em̄ dulci⁹?qd
ue p̄clari⁹? qd certe meli⁹? Præstātis em̄ amoris nul
la fauoris adoptio p̄stat finē. ¶ Inuidia uero si
fm̄ q̄d euenerit:i discēdo uidelicet gratuita ē:sim
plex aut ꝑprii auctoris cōsumptiua est. ¶ Cū aūt
parētis mei ꝑuidētia eius alloquio:ut assolet die
bus paucis permittens consolari:Athenas studii

Ordo.

Thorcu
ma.

Theore/
ma.

plor. Jtē hic viget poſitmata. i. excogitata vt correlaria. eſt em̄ poſitma tale excogitatū: ⁊ eſt vox gre/
ca nō a poſis: ſz a poſizome qđ eſt exq̄ro ⁊ iuenio' deducta: dareꝫ. ſ. phrygij. Et ſcrutia. i. phyſice ⁊ medi
cinales ſcrutatiō es hipocratꝫ: cuiꝰ noiatiuꝰ eſt hipocrates nō ypocras. Et b̄ viget axiomata. i. dignita
tes ⁊ poſtulatiō es muſice: michalij: illiꝰ pbi. Jtē ſic. i. in alio loco viget efficacia areopagi i. martꝫ vici
vbi iudicia dabantꝫ. vñ ait legū peritia. ⁊ hic viget ꝓfuſa. i. icerta gr̄ia hippodromi. i. illiꝰ loci vbi equo
rū curſu certantꝫ. hippos em̄ dr equus: ⁊
eq̄. dromos aūt curſus. vñ grece hippo
dromos q̄ ⁊ latini vtunt. Victoria cir/
ci. i. q̄ fit in ludis circenſibꝰ: alludit aūt
ad circū romanū. Potētia paleſtre. i. lu
ctatoꝝ. Eſt ſtimulatio al's fulmiatio ce/
ſtus. i. pugillū q̄ caeſtu vtunt vt dares
⁊ entellus Enei. v. Caeſtꝰ aūt a cedo ce
cidi naſcit: ⁊ ſcribi dz ꝑ ae: eſtq̄ q̄rte de
clinatiōis: ſz ꝑ zona veneris ſine diph/
thongo ſcribit ⁊ eſt ſcō. Sunt aūt cae
ſtus armature manuū ex corio ⁊ plūbo
aut ferramētis: q̄bus ſe mutuo cedebāt
Elatio. i. ex alto iaculatio miſſiliū. i. telo
rum q̄ emittunt. Juuente meliꝰ dicere
iuuētur. Nā iuuēta etas eſt. iuuēꝰ multi
tudo iuuenū: cetera nota ſunt. ¶ Cum
g̃ ⁊c. Redit ad inſtitutū cōmemorās ſa
lubria amici ſui ꝓfilia. quāteq̄. ordo eſt
⁊ q̄ſiuit quāte expenſe poſſet ſufficere
nūeroſitas loculi. i. ſacculi erariꝰ: galli
burſam vocant: latini loculos plurār.
Ho. Nil erat ī loculis. ⁊ ſaccul'. Juue.
quātū ferrata diſtet ab arca Sacculus
Cuiuſq̄ diſciplīe: id ꝑbe q̄ſiuit: q: na
ture ſeq̄t ſemia q̄ſq̄ ſue: facile diſcimꝰ
ad qđ natura nos trahit. Inſtillauit. i.
infundit: inſpirauit. Oportunū autē
ꝓfiliū. nā adoleſcētes rerū iperiti ſolēt
in ꝑmo aduētu a ꝑditis ſeduci ⁊ ad cō/
ſumptionē rerū ſuarū ītitari. Cōſenta/
neū pudori. i. ad pudorē vergēs. dilapi
dare, ꝑdigere. pudore. i. ꝑe pudore aut
cū pudore. Aliud etiā ⁊c. Scōm ꝓfiliū
videt idoneū fuiſſe: ſi ꝓfuluiſſet vt nul
li ſe arte addiſceret ꝑuſq̄ eiꝰ ſciret eritū
⁊ ita ꝓſtitueret ſibi genus vite. vt ſcire
quē ⁊ qualē ſe eē velit ⁊ in quo genere
vite: q̄ deliberatio inq̄t Cicero ꝑmo of/
fi. eſt oīm difficillima. Cuius cām addit
his v̄bis. Jneūte em̄ adoleſcētia: cui in
eſt maxima imbecillitas ꝓfilij: tūc id ſi/
bi q̄ſq̄ genꝰ etatis degēde ꝓſtituit: qđ
maxīe adamauit. Jtaq̄ añ iplicat aliq̄
certo gñe curſuq̄ viuēdi: q̄ potuit qđ
optimū eēt iudicare. Jnſpicere g̃ mone
ret q̄bus moribus ars obediret. i. inſeruiret: cuiuſq̄ eēt. i. ⁊ cuius ꝑfectiōis eſſet: al's ꝑfeſſionis: quia
ſtultū eēt inq̄rere qđ nō ꝑſit inuētū. Nūc aūt nō de arte loq̄tur ſz de doctore. Monet g̃ ſcđo loco vt
de doctoris moribꝰ ⁊ diligētia inq̄rat. ¶ Ordo aūt eſt. Et ipſe. ſ. fauoneus ꝑpalauit. i. manifeſtauit. Ordo.
Aliud. ſ. ꝓfiliū nō exorbitās. i. nō declinans vel diſcedēs: vt exorbitās ſit accuſatiui caſus: ſicut aliud ꝓfiliū: ⁊ q̄uis alia lectio habeat noua via ⁊c. a via. i. ſemita vel iudicio rōnis recte: vt ſi inſererem me
diſcipline alicuiꝰ ego inſpicerē ꝑus diligēter ſi obediret. i. pareret bonis moribꝰ ⁊ polleret. i. valeret
vt potēs eſſet. pollere em̄ poſſe eſt: titulis al's tutius: ⁊ omiſſo: ⁊ ꝑbertate bonarū artiū: ⁊ indulgeret
ideſt operā daret ꝑmotioni. i. ꝓuectioni ſuoꝝ ſcz auditoꝝ: oī negligētia amota vel remota. i. e medio
lata. ⁊ inſpicerē cuiꝰ eſſet ꝑfectiōis al's ꝑfeſſionis: ⁊ audirē eū ꝑ triduū ⁊ ꝓſiderarē cūcta diligenter:
vt ſi eēt bonꝰ in moribꝰ ⁊ doctrina: lz balbutiēs. i. impfecte loquēs: tñ nō diſcederē ab eo. Sin. i. ſed ſi
ꝓcrastinatas. i. ignorātia. ſ. magr̄i illiꝰ exiſtēs nouerca. i. ꝓria ⁊ ſeua mater ſubtilitatꝫ detineret. i. demulce

ob cām me miſiſſet/unicū cuſtodē uitæ meæ iueni
noīe Fauoneū/nō a uēto/ſz a fauore denoiatū. Hic
cū me iſpexiſſet itinere fatigatū/diuerſa cōſiderātē
creberrime ſuſpirātē/q̄ſiuit cuias eſſem: ſecūq̄ me
adduxit curiaꝫ cōſolās/breuiť inqrendo ſi ob ſtu
dii cām illuc ueniſſem cuiuſq̄ ꝓfeſſiōis eſſez cuiuſ
q̄ facultatis: poſt triduū noīa uicoꝝ oñdēdo angi
portorūq̄ cōfraga dicēs. Hic uigēt p̄ſagia chaldeo
rū Ptolomei nō latēs gr̄ia. Ariſt. ſincera ueritas. Pla
tonis ꝑbata diuinitas. Zenōis cōcretio. Peribonii
dilectio. Pythagoræ ꝑmiſſio. Homeri ilias: & labor
Theſeos. Eudidis theoreumata. Dareꝫ poſitmata
Hypocratꝫ ſcrutinia: Micaſi axiomata. hic uiget a/
reopagi efficacia. Legū pitia. Hippodromii cōfuſa
gr̄ia. Circi uictoria. Paleſtre potētia. Cæſtꝰ ſtimula/
tio. Miſiliū elatio. Nautaꝝ exclamatio. Iuuentæ p
uagatio. Choreæ cōuētio. ¶ Cū g̃ hæc & alia mul/
ta Fauonei mihi intimaſſet liberalitas/q̄ nā mihi
eēt facultas q̄ſiuit: quātæq̄ expēſæ loculi mihi poſ
ſet ſufficere nūeroſitas: cui iuſq̄ diſciplinæ eſſet mi
hi prōptior mētis ītētio? Oībus igiť ſibi pordinē
reſpōſis quoddā memoria dignū amicis auribꝰ in
ſtillauit. qđ ſcz ꝑcitati pecuniæ diligēter iſiſterē qm̄
pudori cōſentaneū eſt/ ſtulte cōmiſſa dilapidare:
cogēteq̄ neceſſitate pudore me repatriare cōfuſuz
Aliud etiā nō a uia rōnis exorbitās ꝑpalauit ut ſi
alicuiꝰ diſciplinæ me iſererē/priꝰ diligēter iſpicerē
ſi bonis moribꝰ obediret/liberaliū artiūq̄ uberta/
te & titulis polleret/remotaq̄ oī negligētia/ſuoꝝ
ꝓmotiōi idulgeret. cuiuſq̄ eēt ꝑfeſſionis ut p tri/
duū cū diligēter audirē/cūctaq̄ cōſiderarē/ut ſi bo/

ret aures ſtultoꝝ.i.indoctoꝝ auditoꝝ:ſimulatione.i.fictiõe ⁊ falſa ſimilitudine.ſ.vere doctrine:effice ret retrogradus.i.retrocederẽ:⁊ ſic.i.ſi talis eẽt ego dimitterẽ eũ.ſ.admonuit fauoneus. Si q̃dẽ malo.i.magis volo inq̃t deliniri.i.mulceri fructu.ſ.bone doctrine.lz̃ tedioſo.i.cũ tedio inepte loquentis traditor: q̃ gloriari decore alꝫ dulcore.i.lepore ⁊ venuſtate ꝓmonis: cecitatẽ.i ꝓceptoris in aio ceci.i. impiti:⁊ ita ſeducẽtis.i.in erroꝛẽ ducẽtis auditores ſuos. Aũt ꝑ ſz: ego inſtructꝰ.i.inſtitutꝰ ⁊ eruditꝰ feliciter:alꝫ fideliter:hijs ⁊ alijs ſecretis.ſ.monitionibꝰ amici mei fauonei:cõ ualui athenis elegantia.ſ.moꝝ ⁊ ſermonis:ſubaudi ſub annis duodeuiginti.i. octodecim. Et ẽ vna vox duodeuiginti ideclinabilis.vñ non dices duobꝰ deuigiti. Quicq̃d mali exptꝰ ſup.erã: tñ.i.nihilominꝰ fui ſp anhelans ad faſtigia.i. ſũmitates ⁊ ꝓfectiões: boni.i.vtutis et ſciarũ. Nõ em̃ eſt aliq̃s ꝺignus acumine.i.altitudie aut acuto guſtu dulcoꝛis q̃ nequit inuiſcari.i.irretiri grauamine amaritudis.vñ dulcia nõ meruit q̃ non guſtauit amara. Et q̃ nõ ſtuduit contingũt gaudia rara. Ego adherẽs ſp diſcipline herodiani ⁊ Ariſtotelis illoꝝ peripatheticoꝝ cõmẽdaui q̃.i.ẽt mee mẽti diligẽter ſcintillulas.i.parua elucida mẽta reſpectu ariſtotelice doctrĩe: aliorũ.ſ.pboꝝ. ¶ Ne pauptatis ⁊c. Docuit q̃ pacto q̃ rẽ habẽt amplã eã diſpẽſent ſecꝫ cũ ea gubernẽt:nũc docet quõ pauperes iopie ſue ꝓſpiciãt: victũq̃ ſibi acq̃rãt ꝑcipue ſcribẽdo. Ponit aũt ſeptẽ cauſas egeſtatis. Quarũ ꝓma eſt tenacitas parẽtũ:ſcõa eoꝝũdẽ pauptas: tertia moꝛs vl̃ carẽtia ⁊ remotio parentũ. q̃rta victrici aut nouerce in ꝓſtãdo icõſtãtia:q̃nta dos ſoꝛoꝛ paráda: ſexta fratris ꝓmogeniti in militãdo in curia: ita vt opꝰ ꝓmonio ad ſtatũ ꝓtinuãdũ:ſeptima domeſticoꝝũ ac familiariũ fraus ⁊ delatio.de q̃bꝰ cauſis ex oꝛdine docet quõ ꝓſpiciẽdũ ſit. Oꝛdo eſt in ꝓncipio. Nos duximꝰ.i.eſtimauimꝰ dignũ.i.ope ꝑciũ:qõdã cõe.ſ.dãnũ aut ĩpedimẽtũ nature clericoꝝ.i.de ſoꝛte lr̃ature exñtiũ:cõmittẽdũ examini.i.examinãdũ:ne ſimplicitas.i.in ꝓuidẽtia ⁊ ſimplex rõ pauptatꝫ deroget facultati ꝑntis opis.i.ſcholaſticoꝝ:q̃s ĩ b̃ ope tractamꝰ:⁊ ne deſpatio ꝓfundat.ſ.facultatẽ:⁊ b̃ſolatõ affligat:aut ꝑ ſz:nos duximꝰ dignũ.i.opeꝑciũ eſtimauimꝰ ꝓſulẽdũ ſup.eẽ ſchemate.i.figura dicẽdi gñali:aut ſchemate.i.oꝛdie ⁊ coꝛona q̃dã dicẽdi:tũ.i.q̃ñq̃dẽ ita ſit q̃ egeſtas: ꝓcedat diuerſo ituitu.tũ.i.ſil̃r ſeu ꝓmo ꝓp tenacitatẽ.i.ꝓcitatẽ affiniũ.i.attinẽtiũ ſiue ſanguĩe ſiue affinitate:tũ.i.ſcõo:ꝓpenuriã.i.difficultatẽ hñdi ꝓcelle inũdãꝫ.i.q̃ ꝓp ꝓcellã.i.tẽpeſtatẽ aduerſam:b̃ ẽ aduerſitatẽ eoꝝ inũdãtẽ.i.ſupabũdãtẽ ⁊ vno ĩpetu ꝓueniẽte obuenit:tum.i.tertio ꝓp moꝛtẽ.i.ĩteritũ vl̃ ꝑntie carentiã.i. diſtãtiã eoꝝ:tũ.i.q̃rto ꝓp incõſtãtiã.i.inſtabilitatẽ iuuamĩs victrici.i.nõ veri ꝑris ſz eiꝰ q̃ mris ẽ cõiũr. cũ ſcholaſticꝰ ſit ex alio ꝑe ꝑmꝰ genitꝰ:vñ ꝓuignꝰ ẽ reſpectu victrici ⁊ nouerce:dicꝰ ꝙ ꝓus mrimoniũ eẽt ꝑctũ ſit ex alio aliaue genitꝰ. Victricꝰ ꝓuignꝰ Eſt aũt victrici iuuamẽ incõſtãs:q: aliq̃n ꝓp ꝓpinq̃ꝝ admonitionem icipit ſuppeditare ſũptũ:ſz raro ꝑficit ĩceptũ. tũ.i.q̃nto ꝓp inſtãtiã.i. vigẽtẽ neceſſitatẽ nobilitatꝫ germane.i.ſoꝛoꝛis.tũ.i.ſexto ꝓp nimiã ĩcuriã.i.negligẽtiã militie.i.militãdi ipſiꝰ ꝓmogeniti:q̃ militãdo deberet peculiũ caſtrẽſe acq̃rere:ſz ſi negligẽs aut ignauꝰ ẽ ꝑe adhuc viuo ꝑmoniũ ꝓſumit. Tum.i.ſeptimo ⁊ vltõ ꝓp vſuriã.i.calliditatẽ ⁊ fraudẽ:aduſtiõis familiaris.i.delatiõis ⁊ fraudis domeſtice:q̃ eſt q̃ſi familiare ĩcẽdiũ:q: nõ ẽ peſtis ad nocẽdũ efficacioꝛ q̃ familiaris inimicꝰ:autoꝛe Sene.⁊ Boe. in de ꝓſo.pbie. ¶ Parẽtũ ⁊c. Docet remedia ꝺ dicta gña pauptatꝫ b̃ oꝛdine. Tenacitas deteſtabilis.i. dãnanda ⁊ vituperãda ⁊ adũca.ſ.hamoſa ⁊ incurua:parẽtũ deteſtabiliũ:ſi placet.i.in b̃ vituperãdo rũ. Nec leges deteſtabilis ſine cõiunctiõe:q: latina lingua nõ patit̃ duo adiectiua plena ſeu duo epitheta dari vni ſubſtãtiuo ſine ꝓiunctiõe media. ſſ Forte tñ ita locutꝰ eſt autoꝛ.ſz qꝺ in melioꝛ reformatur ſit ſine iniuria eiꝰ:ꝓmollit̃.i.vincit̃ ⁊ ſuperat̃ inſtãtia ꝑcũ ⁊ dulceſſit plerũq̃ affectibus.i.allocutionibus ⁊ vbis tediofis.i.moleſtis:audire.dũ em̃ ĩprobe ⁊ inſtãter cõquerũtur filij:parẽtes aliq̃n tedio affecti eis ſuccurrũt;⁊ delinit̃.i.ꝓmollit̃ tenacitas delinit̃: purgat̃ ⁊ abluit̃ fletibꝰ tẽpeſtiuis.i.oppoꝛ

Ordo.

nus eẽt licet balbutiẽs:nõ tñ ab eo diſcederẽ. Sin ſimulatiõe nouerca ſubtilitatis cæcitas ſtultoꝝ aures detineret:retrogradus efficeret/ ut ſic cũ dimitterẽ malo ſiq̃dẽ fructu balbutiẽtis lz̃ tædioſo: deliniri q̃ dulcore ſeducẽs cæcitatẽ gñari. ¶ Felicit̃ aũt his & aliis ſecreꝫ inſtructus ãnis duobꝰ deuigiti Athenis elegãtia cõualui.q̃cq̃d mali exptus ad boni tñ faſtigia ſp fui anhelãs. Nõ em̃ ẽ dignꝰ dulcoris acumine q amaritudis nequit inuiſcari grauamine. Herodiani Ariſtoteliſq̃ diſcipliæ ſp adherẽs/ aliorũq̃ ſcintillulas diligẽter mẽti meæ cõmẽdaui. ¶ Ne pauptatꝫ facultati pñtis opis deroget ſimplicitas: cõfũdat deſpatio affligat deſolatio/ q̃ddã dericoꝝ naturæ cõe/ dignũ duximꝰ exanimi cõmittẽdũ. Cũ autẽ ſcholaris egeſtas diuerſo ꝓcedat ituitu/ tum ꝓpter affiniũ tenacitatẽ/ tum ꝓpter eoꝝ inũdãtis ꝓcelle penuriã: tum ꝓpter eoꝝ mortem/ uel ꝓpter pñtiæ carẽtiã/ tuꝫ ꝓpt̃ uictrici i uuamis incõſtãtiã tum ꝓpter germanæ nobilitatis iſtãtiã/ tum ꝓpter ipſiꝰ primogeniti militiæ nimiã incuriã: tum propter familiaris aduſtiõis uerſutiã gñali ſchemate perufi dignũ diximus cõſulendũ. Parentum dete/

stabilis & adūca tenacitas p̄cū instātia pmollit᷑:tædiosis affatib⁹ plerūq; dulcessit᷑/fletibus tēpestiuis delinit᷑/pmissis fallacibus plerūq; excitat᷑:munusculis affectuosis dissoluit᷑:adulatiōe si tēpestiua fuerit p̄ferat᷑/sin minus solidat᷑/adamātina licet fuerit exēplari monitu destituit᷑ aliorūq; rogatibus excitat᷑. ¶ Inūdātis p̄celle pœnuriæ p̄ pprii laboris īcremēta obtēperādū ē.scriptitādo: trituras colligēdo/areas mundādo:ad tp̄s seruiēdo. Si tñ ingeniosa scribēdi facultas motū coegerit uoluntarium/necessitatis stimulū dignū duximus inhibere.Cauēdū ē tñ ne delitiosus mētē excit᷑et appetit⁹:lucrūq; eneruet sirenosum'cōiter scribētiū p̄/diga raroq; fidelis defraudet adulatio/familiaris/q; siniſtra uisu uel auditu ebibat qcq̄d scribentis dextera pmollit᷑ Glebeonis neqtia nō obstāte parentelæ gr̄a.ecce quantum discendi incōmodum uirtutūq; decremētum mihi contulit sub Herodiano militanti. Deficiēte plerūq; paterni cēsus igniculo:more p̄taxato mœrorem pauptatis cautius duximus mitigare aliqd impri mendo: arbitrantes tutius degere uelle: q̄ longi laboris itinera repatriando inuitis arripere. Affinibus intiuiriles aīos. De sirenib⁹ in lib.ſ.de ꝯsolatiōe sa᷑ dixim⁹.Cām cur id cauēdū sit addit:q: cauēdū est ne adulatio scribētiū cōiter.i.vt ī plurimis p̄diga.i.nimis abūdās:ꝛ raro fidelis:defraudet.i.fraudē icurrat:ꝛ ne siniſtra familiaris.ſ.dextere:ꝛ itelligit᷑ aut amica q̄ dicit leua ei⁹ sub capite meo ꝛ dextera illi⁹ ꝑplexabit᷑ me:aut certe ociositas.nā sic̄ p̄ dexterā itelligit᷑ vt⁹ opandi ita p̄ siniſtrā ignauia.vñ Ju.ꝛ extincta co:p⁹ nō vtile dextera:ne q̄ siniſtra.i.q̄ siniſtra sustētari solet:amica ebibat.i.absumat visu vl̄ auditu.i.oblectatiōe sēsuū q̄cq̄d dextera.i.idustria ꝛ sedulitas scribētis pmollit᷑.i.cū molimine ꝛ labore p̄ficit ꝛ acq̄rit.Posset tertio mō itelligi de familiari siniſtro.i.puerso:q̄ ebibat visu vl̄ auditu.i.puertat iuidia ꝛ rumore puerso q̄cq̄d dextera lucrat᷑ qđ̄ p̄ glebeonis cuiusdā familiaris sui malicīā docet:facili cōtextu:ne nō fit opus cōstructione.gr̄a parētele.i.quod esset de progenie mea militāti scz in lr̄is.Deficiēte plerūq; ꝛc.Quis ex b nō videat auctorē hui⁹ opis nō fuisse.B.q̄ nō auarū ac pauperē: sz patriciū et opulētē habuit p̄rem:vñ ad ꝯsulatū ip̄e cū filijs euect⁹ ē: ꝛ filiā nobilissimi ac p̄ricū viri symmachi vxorē obtinuit. Ignículo.i.fomēto ad studiū more p̄taxato.i.vt p̄tractū ē adūcā eē pentib⁹ sepe tenacitatē:qđ̄ dico boetij parētib⁹ nō ꝯuenit. Aliqđ ip̄mēdo.i.scribēdo:sz ātiquā fuisse ip̄mēdi artē:ꝛ iā itez̄ ī lucē vocatā pōponi⁹ ler⁹ ꝛ multi attestā᷑.Tuti⁹.i.ꝯsulti⁹:repatriādo.i.patriā repetēdo. Neq̄tia.i.hec puersitas glebeonis illi⁹ forte scholastici ītimauit affinib⁹ forte suis sz parētib⁹ meis:aut more suo affines p̄ parētibus accipit:cū tñ lōga sit differētia.me ibui.i.initiari ꝛ q̄si de nouo foueri:pestiferis cedib⁹ scriptorū.i.oblectari studio scribēdi ꝛ puerse viuēdi ex lucro.ꝛ gloriari diuti⁹ q̄ par est lucro seducēti.scz me:ꝛ ita me detinēte athenis ꝯtra volūtatē parētū. Intētio parētū plerūq; p̄ōptior ad malū.ſ.credēdū:euaporauit.i.effecta est deterior ꝛ q̄si vapor q̄dā exhalauit:ire.ſ.furoris ꝛ indignatiōis cōtra me intrinseco .i.in p̄cordijs existēte:ꝛ p̄uauit me solito subsidio qđ̄ vt dixi parētib⁹ Boe.nō cōuenit.p̄sertim q̄ nō nisi post bimatū notā dicit rē fuisse:et'p̄iusq; exit⁹ p̄basse acta.i.cōpertū fuisset parentibus: amentia

tune ꝛ suo tpe emissis lachrymis:excitat᷑.i.euocat᷑ ꝛ expellit᷑ plerūq; p̄missis fallacib⁹.i.q̄ plerūq; fallacia sūt.vñ Qui. Pollicit᷑ diues q̄libet eē pōt:q: multi faciles sunt ad p̄mittēdū. Promittēt aūt parē tib⁹ se illis pecuniā aliqñ reddituros:bñ studituros:breui finē ip̄ēsis facturos:ꝛ pecuniā lucraturos. Jtē dissolutis plerūq; munusculis.i.paruis muneri⁹ affectuosis.i.ex affectiōe datis ꝛ p̄forat᷑ adulationē.i.blāda inseruitiōe si fuerit tēpestiua.i.oportune facta dū.i.assentationē acceptāt parētes fin.i. sz si mín⁹.i.non sup.tēpestiua fuerit solidat᷑.i.idurat᷑ ꝛ fit fortior. Sed lz fuerit adamātina.i.tā dura vt adamas cui⁹ tā tā ē duricies fm Vir.enei.vj. Vis vt nulla virū nō ipsi excidere ferro celicole valeāt. Jfrāgit᷑ aūt nō ferro sed p̄rcino sanguine:tñ sup.destituit᷑.i.de statu suo mouet᷑ monitu exēplari.i.cum exēplo factoōndēdo:videlz p̄pter inopiā ꝯsocios ad p̄ditionē exitiū: latrociniū:aut detestationē lr̄a᷑ adductos:ꝛ excitat᷑.i. ammonet᷑ vt lappa extricis lz firmiter inhereat:rogatib⁹.i.rogationib⁹ ꝛ precib⁹ aliorū scz p̄pinquor᷑ aut viror᷑ bonor᷑. Sed obtēperādū est. Ponit᷑ hic scōm remediū ꝯtra pauptatē scholasticā di.sz obtēperādū ē.penurie.i.egestati p̄celle īnūdātis.i.p violētā aduersitatē obueniēt᷑: p̄ incremēta p̄p̄ijs laboris scriptitādo .i.assidue scribēdo ꝛ colligēdo'trituras .i.spicas,triturandas tpe messis:īnūdādo areas.ſ.domor᷑:plateas et loca plana:sz nō sane magna ī oppidis aut ī quibus trituratio fit.ꝛ seruiēdo ad tp̄s: sicut plau.ꝛ there.alīq; multi fecerūt.Si tñ facultas scribēdi ingeniosa coegerit motū volūtariū.i.si q̄s ad scribendū sit suapte natura p̄cliuis: tūc dignū duximus ihibere.i.refrenare stimulū necessitatis.i.pauptat᷑ incuitabilis sup.p̄ scriptura.dicit necessitat᷑ q: nō ad lucrū:sed p̄pter egestatē scribet:vñ addit'cauēdū ē tñ ne appetit⁹ delitiosus excitet mētē: et ne lucrū sirenosuz.i.dulce: sz in exitiū more sirenū ducens:eneruet.i.dissoluat

adulatio scribētiū cōiter.i.vt ī plurimis p̄diga.i.nimis abūdās:ꝛ raro fidelis:defraudet.i.fraudē icurrat:ꝛ ne siniſtra familiaris.ſ.dextere:ꝛ itelligit᷑ aut amica q̄ dicit leua ei⁹ sub capite meo ꝛ dextera illi⁹ ꝑplexabit᷑ me:aut certe ociositas.nā sic̄ p̄ dexterā itelligit᷑ vt⁹ opandi ita p̄ siniſtrā ignauia.vñ Ju.ꝛ extincta co:p⁹ nō vtile dextera:ne q̄ siniſtra.i.q̄ siniſtra sustētari solet:amica ebibat.i.absumat visu vl̄ auditu.i.oblectatiōe sēsuū q̄cq̄d dextera.i.idustria ꝛ sedulitas scribētis pmollit᷑.i.cū molimine ꝛ labore p̄ficit ꝛ acq̄rit. Posset tertio mō itelligi de familiari siniſtro.i.puerso:q̄ ebibat visu vl̄ auditu.i.puertat iuidia ꝛ rumore puerso q̄cq̄d dextera lucrat᷑ qđ̄ p̄ glebeonis cuiusdā familiaris sui malicīā docet:facili cōtextu:ne nō fit opus cōstructione.gr̄a parētele.i.quod esset de progenie mea militāti scz in lr̄is.Deficiēte plerūq; ꝛc.Quis ex b nō videat auctorē hui⁹ opis nō fuisse.B.q̄ nō auarū ac pauperē: sz patriciū et opulētē habuit p̄rem:vñ ad ꝯsulatū ip̄e cū filijs euect⁹ ē: ꝛ filiā nobilissimi ac p̄ricū viri symmachi vxorē obtinuit. Ignículo.i.fomēto ad studiū more p̄taxato.i.vt p̄tractū ē adūcā eē pentib⁹ sepe tenacitatē:qđ̄ dico boetij parētib⁹ nō ꝯuenit. Aliqđ ip̄mēdo.i.scribēdo:sz ātiquā fuisse ip̄mēdi artē:ꝛ iā itez̄ ī lucē vocatā pōponi⁹ ler⁹ ꝛ multi attestā᷑.Tuti⁹.i.ꝯsulti⁹:repatriādo.i.patriā repetēdo. Neq̄tia.i.hec puersitas glebeonis illi⁹ forte scholastici ītimauit affinib⁹ forte suis sz parētib⁹ meis:aut more suo affines p̄ parētibus accipit:cū tñ lōga sit differētia.me ibui.i.initiari ꝛ q̄si de nouo foueri:pestiferis cedib⁹ scriptorū.i.oblectari studio scribēdi ꝛ puerse viuēdi ex lucro.ꝛ gloriari diuti⁹ q̄ par est lucro seducēti.scz me:ꝛ ita me detinēte athenis ꝯtra volūtatē parētū. Intētio parētū plerūq; p̄ōptior ad malū.ſ.credēdū:euaporauit.i.effecta est deterior ꝛ q̄si vapor q̄dā exhalauit:ire.ſ.furoris ꝛ indignatiōis cōtra me intrinseco .i.in p̄cordijs existēte:ꝛ p̄uauit me solito subsidio qđ̄ vt dixi parētib⁹ Boe.nō cōuenit.p̄sertim q̄ nō nisi post bimatū notā dicit rē fuisse:et'p̄iusq; exit⁹ p̄basse acta.i.cōpertū fuisset parentibus: amentia

mauit Glebeonis neqtia ne peſtiferis ſcriptoꝝ ſe
dibus imbui; lucroq; ſeducẽti diutius gliari. Ad
malum plerũq; parẽtis prõptior intẽtio igne eua
porauit intrinſeco, ſolitoq; priuauit ſubſidio,
& priuſq; exitus acta ꝓbaſſet nõ declinauit amen
tia: p̃cũq; i nullo ꝓficit iſtãtia, poſt bimatũ delato
ris notoria traditio remãſit: ſed nõ iulta receſſit.
¶ Obſeqo uictrici ſi neq̃at ꝰſolari: facultas nimis
deroget: tractuq; tẽpeſtiuo cõminuat, ut iocoſa
Proculi docet trãſactio. ¶ Germani feſtiuãtis icu
ria exẽplari mitiget eulogio, ipſiuſq; ꝓpinqtatis
ammonitu, corrigat uerſutia, uel amẽtia reprima
tur. ¶ Germanæ nubilibus annis affini q̃totius
obtẽperãdum eſt, ne p̃ icuriæ uitiũ roſa primula
ollice carpat indigno. O q̃ ſororis cõmẽdãda eſt
pudoris ꝓfeſſio, dolẽdaq; cõtrarii cõmiſſio, ueluti
uultũ deturpantis pudore plena pulpæ reſecatio.
Obtẽperãdæ germanitatis ſignia ſcdi Theophra
ſti filiũ Symmachũ economũ nõ ſub ſilẽtio cõmit
tẽdũ eſt, q utroq; parentũ uiã uniuerſæ carnis in
greſſo iminẽtis infamiæ germane ſ conſtantiam
dotis bñficio maritauit, ſeq; fortunæ meatibus
obnixe cõmendauit. Eliſiæ marito naufragiis ſur
repto Symmachũ fratrẽ ſuũ ſoror inſequebatur.
Eliſia in multis ſeruiẽdo meritorum ſimulacro
cuncta Symmacho miniſtrabat. Nam ꝓpriæ car
nis illecebris cũ deeſſet facultas, ſecretius florem
exponebat. Maluit enim incurie uitio dam Eli-

ſup. eoꝝ nõ declinauit. ſ. a me: ⁊ inſtãtia p̃cũ meaꝝ in nullo ꝓfecit. traditio delatoris remãſit notoria poſt bimatũ. i. ſpaciũ duoꝝ annoꝝ: ſꝫ nõ receſſit. i. nõ euaſit multa. i. ipunita: hoc eſt tãdẽ punita fuit ter tie cauſe ſupius enumerate: puta moꝝ vel carẽtie p̃ſentie parentũ: remediũ ſilẽtio p̃terit. ⁊ ſi p̃tacta cã ín antiq̃s codicib⁹ nõ impreſſis ponat. ¶ Obſequio ⁊c. Dat remediũ ꝓtra quartã cám pauꝓtatis q̃ ꝓ uenit ex duritia victrici. Ordo eſt. ſi facultas ſtudẽdi neq̃at cõſolari obſeq̃o victrici: tũc ſup. deroget. i. detrahat illi minis. i. cõminationib⁹ cõ mĩnãdo videlꝫ in ius vocare: niſi p̃mo niũ ſubminiſtrarit: ⁊ cõminatur tractu tẽpeſtiuo. i. deductiõe tp̃is. nã cũ minor ãnos legítimos obtĩmuerit: recipit a vi trico bonoꝝ ſuoꝝ gubernationẽ: vt ioco ſa trãſactio ꝓculi docet: q̃. ſ. iã letus eſt trãſacto tpe quo ſub vitrico eſſe debuit: ⁊ nũc ſui iuris reb⁹ ſuis gaudet. ¶ Ger mani. affert remediũ q̃nte cauſe di. In curia. i. negligẽtia ⁊ ignauia germani. i. fratris p̃mogeniti feſtiuãtis. i. ceſſanꝫ et feſta aſſiduo ducẽtis: alia lra: germa ni feſtinãtis ad militiã habẽdã i curia ⁊c. mitiget eulogio. i. bono ĩmone ⁊ admo nitiõe exẽplari oñdẽdo videlꝫ alios ꝓ ſtu diũ ⁊ laboꝝ bellicũ: ſummã gloriã et rẽ plurimã adeptos ⁊ verſutia. i. aſtutia et neq̃tia fratris corrigat ammonitu. i. am monitiõe ꝓpinq̃tatis. i. ꝓpinquoꝝ. ꝙ ſi fuerit malus vel amẽtia. i. puſillanimi tas ipſi⁹ repr̃imat. i. coerceat ⁊ cohibea tur etiã admonitu ꝓpinquitat. Germa ne ⁊c. Ad q̃ntã cám pauꝓtatis q̃ ꝓuenit ex dote ſorori nubili parãda nõ affert re mediũ: q̃ neceſſariũ ducit eidem ꝓſpice re: ſꝫ cõſolationẽ docẽs exẽplo: etiã ſoro rẽ poſſe opẽ ferre fratri: vt eliſia ſymma cho fecit: que cum dotem a fratre acce piſſet: ⁊ nihilomin⁹ vterq; i pauꝓtatẽ de ueniſſet: illi ſuitio p̃mũ deide ẽt coꝝpis q̃ſtu deteſtãdo ſubuenit: donec i p̃ſtinũ ſtatũ reduxiſſet. Ordo ẽ obtẽperãdũ eſt i. mos gerẽdus eſt: imo opituládũ eſt q̃ toti⁹. i. valde cito ⁊ quãto citi⁹ fieri põt: germane affini. i. vicini annis nubilib⁹. ne. i. vt nõ roſa p̃mula. i. flos v̄ginitatis carpat. i. decerpat ⁊ auferat pollice in digno. i. deflo:atore non legitio. O q̃. i. quãtũ cõmẽdãda ẽ ꝓfeſſio. i. p̃miſſio et obſeruatio pudoris. i. verecũdie caſtita tis ſororis: q̃ ꝓ ⁊ q̃ dolẽda cõmiſſio cõ trarij i. ĩpudicitie: dolẽda iquã velut ple na. i. itegra reſecatio. i. reſectio ãputatio pãtis. i. fedãtis vultũ pudoꝝ e. i. verecũdia. Obtẽperãde. Ordo ẽ. Nõ ẽ cõmittẽdũ ſub ſilẽtio. i. nõ decet filere ſymmachũ economũ. i. diſpẽſatorẽ tl nitat tẽperãde. i. tẽperate ꝓuidẽde: q̃ ſymm quã ois caro ingredi dꝫ. i. poſtq̃ vterq; pa germane. i. ſororis ĩminẽt ifamie: ⁊ cõmẽd retinuit: ſꝫ marito eliſie ſororis ſymmachi i amiſerit: ipa eliſia ſoror inſeq̃bat ſymmachi cho cũcta. ſ. neceſſaria ſimulacro. i. ſilitudinẽ: al's cũcta ſimulacra. i. teſtimonia aut monumẽta aut po ti⁹ oẽs ſpẽs meritoꝝ. i. ferebat ei pares gr̃as. Nã dũ fackeas deeſſet ipa exponebat illecebris. i. blãditijs et delectatiõib⁹ veneris floꝛẽ ꝓprie carnis: maluit em eliſia ſuccũbere clã vitio icurie. ſ. de ꝓprio ho nore ſeruãdo i q̃ peccauit: vituperãdaq; ẽ: q̃ dirũpere ſe viua. i. tãtiſp dũ viueret fedus. i. vinculũ amicitie ꝓſtãtie fraterne. i. q̃ fratri debebat. nec p̃mãſit ꝓ nõ effecta eſt: retrograda ab inceptis quouſq; termi nauit ſine idoneo. i. cõgruo: inchoata. i. q̃ inchoauerat. i. donec fratrẽ ad p̃ſtinas diuitias ꝓduxerat.

¶ Tenacitatis industrie. In hac pte Boe. septimū vltimū remediū cōtra sextū impedimētū paupta
tis scholariū inductū ponit. Et diuidit i duas ptes fm duo remedia. scda ibi. Nunqd sub his ꝛc. Prio
di. q fi domestica fuerit cōsumptio facultatis: atq penuria iminēs: qd agendū: succurrendū est huic
domestice adustioni. i. pauptati: rudimēto. i. documēto industrie. i. astutie ꝛ cautele tenacitatis. i. ptta
tis subaudi ne. s. cuiq pecunia mutuet. ꝛ hoc io ne diligētia pecunie mutuate. i. prestite infundat. i. imit

sia succūbere/q fraternæ fœdus cōstātiæ se uiua di
rūpere/nec ab iceptis retrograda pmāsit/ quousq
ichoata fine terminauit idoneo. ¶ Tenacitatis
iduſtriæ rudimēto adustiōi domesticæ succuren/
dum est/ne mutuatæ pecuniæ diligētia bilē ifun
dat/alteri⁹cā ue rei cōflict⁹cām ꝓferat. Quicqd sub
his fiat caute cōferēdū est/ne pusilla rerum tenaci
tas uultū ruboris idicio i posterū obstupet. Tabu/
lata em plerūq fortia uni⁹ scintillule lesiōe ruere
dinoscunt. ¶ Quid de caluo milite luce sapiæ p̄/
dito senserit/canicies cognoscat. q primœuo mili
tiæ flore trāsitū faciēdo latēter sub birro amphorā
quā secū detulit/mācipii gre cōmēdauit statuq le
ui pmutato: alteri⁹uicē elegit cohortis. de ollaq fi
ctili cocū cōuenit. rixe rācorisq freno dissoluto in/
digne cocus rācorē pferēs canicie fictili pcussit. q̄ li
cet postmodū hædera decorata eēt. nullius tñ de
cætero succi cōnexu in pristinū statum poterat re
uocare lesionem ex incursu fictilis probra sibi si/
mulq stirpi contrahendo. ¶ Sit ergo tuta pau/
pertatis facultas. munda paruoq cōtenta. incur

tat bilem. i. irā. bilis em p̄ro ira sepe posi
ta est. vt hec etiā supius expōsita sunt. ve
ro vel sup. ne cōferat cām conflictus. i.
tribulationis pugne vel dissentiōis alte
rius rei. Deinde scdm remediuz subdēs
dicit q fi scholaris b agere min ime pos/
sit quin oporteat ipm pecunias suas inu
tuo dare: q̄cquid tunc fiat cū sup. hoc ne
cessariū fuerit caute cōferēdū. i. cōsiderā
dum est sub his p̄statiōib⁹: ne pusilla. i.
pauca ꝛ modica tenacitas rerū in poste
rū obstupet. i. inclinet aut oppleat vultū
indicio. i. signo ruboris. i. verecūdie: ꝛ di
co ruboris q̄m sicut moꝛs palloris: sic ve
recūdia ruboris est effectiua. Vult dice/
re Boe. cū ipse scholaris necessario pe/
cunias suas p̄stare cogat: caueat tū reb⁹
suis vt aut fideiussoꝛe aut pignoꝛe turus
existat. Et nō obstante quanto modica
fuerit mutui copia: q̄m plerūq. i. sepius
fortiora tabulata. i. edificia dinoscūtur
ruere lesione vnius scintille. s. ignis: nimi
rū g̃ si pua. Et ēt magn⁹ amoꝛ ꝓpter mo/
dicā cāz vt hz q̄dā lra antiqua. ¶ Quid
de caluo mi. ꝛc. In hac pte Boe. circa b
vltimū remediū in ipsi⁹ pauptatis q̄ ali/
q̄n ex mutui datione ꝓtingit exēpluz ad
suū documentū coꝛroboꝛandū de caluo
milite subiūgit di. Cognoscat sup. exem/
plo q̄d canicies. i. ātiq̄tas senserit de cal/
uo milite p̄dicto. i. nobilitato luce sapiē/
tie. Hic nēpe calu⁹ milite faciēdo trāsituz
tie. Hic nēpe calu⁹ milite faciēdo trāsituz
sup. in expeditionē quādā in p̄meuo floꝛe militie. i. cū adhuc militia floꝛet: detulit secū latēter. i. sub chla
mide amphoꝛā quādā luteā sed argēto plenā: quā. s. amphoꝛā cōmēdauit. i. tradidit gre. i. benignitati
mācipij. i. famuli: hz q̄d pmutato leui statu. i. modico tpe trāsacto caluus ipse elegit vicē in locū alterius
cohoꝛtis. i. societatis: cōuenit sup. vbis amicabilib⁹ cocū de olla fictili vt eā restitueret: hz dissoluto fre/
no rācoꝛis: q̄ꝓ trixe. i. iurgij sup. inter militē caluū atq cocū: cocus ipe pferēs. i. patiēs indigne. i. mo/
leste rancoꝛē pcussit canicie sup. militis fictili. i. cū fictili aula: sic q caput militis offendit: alia lra cani/
cie fictile ꝛcutit: q̄ canicies hz postmodū esset decoꝛata. i. oꝛnata ob triūphalis militie gloriā hedera. i.
herba semp virēti: tñ de cetero miles ipse nō potuit reuocare: b est reducere lesionē. i. pcussionē sibi fa
ctam in ꝓ nū statū. s. vt post fuerat: pꝛout. s. nulla cicatrix pmaneret. reuocare inquā cōnexu. i. cōiun/
ctione vel medicamine illius succi. i. herbarū cōtrahēdo nihilomin⁹ ex incursu. i. iactu atq pcussione fi
ctilis āphoꝛe pbꝛa. i. oppꝛobꝛia sibi simulq stirpi. i. pgenie. ¶ Sic ergo tuta ꝛc. In hac pte Bo. post
oia supꝛadicta q̄ de egestate scholariū pmiserat: nūc demū ex his oib⁹ qua nouna pauptas ipsa pferen/
da sit cōcludit: di. ergo. i. ppter ea q̄ dicta sunt. s. tuta facultas pauptatis sit mūda. i. nullo mō liuoꝛe in/
fecta: anhelans. i. intēdens semp ad summū: sitq cōtenta parno. i. modico. s. quātū nature sufficit: atq
sit pferens. i. patiens viriliter. i. equo aīo ad modū sapientū: q̄ se habet sicut terragonū sine vituperio
incursus. i. insultus foꝛtune. sitq oib⁹ obediēs. s. in nullo rebellis: atq sit pꝛōpta. i. parata famulatui. i.
seruitio: sit ad loquendū tarda: q̄m in multiloquio raro mendaciū deest. sitq fidelis in obseq̄o. i. in ser
uitio: sitq integra. i. nō lesa: hz plena amoꝛe dulcis. i. affabilis colloq̄o: atq sit carens tumoꝛositate. i. su
pbia atq inflatione coꝛdis: q̄m ei⁹ oppositū ꝛ oim p̄dictoꝛ nō appꝛeciat. i. laudat cū eo. s. paupe. Dein
de apostrophādo cuidā tacite rndet qstioni. Posset em q̄s dicere sed cū hec oia paup ipse in se habue/
rit q̄ laboꝛ retributio expetenda est? Ad q̄ rndens inqt. Licz pꝛo q̄uis retributio. i. cōpensatio labo/
ris destituat a multis: tñ adoptio. als adeptio amoris ꝛ fauoris pmerebit. s. vtute laboꝛ pauptatis ab
aliquo. q̄ cōfirmās p similē inqt. Nōne. i. nūquid ꝓtingit. i. euenit plerūq aliq̄d in modico lapsu tpis
q̄ nequit pduci. i. fieri circulo annuo. i. anni spacio: ꝛ hoc dico exterminātis. i. ppulsantis pꝛo loco: q̄
pꝛo ꝛ negocio tpis tam adultoris officio q̄ delatoris. i. accusatoris consoꝛtio. i. societate.

QUm ad magistratꝰ excellẽtiã. Hoc est. c. v. hui⁹ totalis tractat⁹ in quo docet quõ scholastica disciplina ī magr̃atũ est ꝓmouẽda. Et diuidit in duas ptes. nã ꝑmo ponit q̃dã preãbula magistratũ faciẽtia: in scõa agit de his q̃ ad magisteriũ acq̃rendũ necessario req̃runt ibi. Istis siquidẽ. Et dicit ꝑmo cũ adolescẽs vel iuuenis bone indolis. i. ꝺitiõis velit ascẽdere ad excellẽtiã magr̃atus: necessariũ est vt ītelligat diligẽter tria gña. i. tres spẽs statuũ. q̃ sup. gña Arist. ille peripatheticus ī assignatiõe ꝓbabilitat̃. i. in libris topicoꝝ vbi de syllogismo ꝓbabili docet: ⁊ inde diuisionẽ atq; hec tria gña ponẽs iq̃t: aut ꝑ certe q̃dã. s. ex scholaribꝰ sunt vehemeter obtusi. i. hebetes ingenio: alij aũt scholares sunt mediocres. s. inter hebetudinẽ ⁊ acuitatẽ. tertij sunt excellẽter. i. valde acuti ⁊ ingenio subtiles. Nos aũt nõ vidimꝰ vllũ vehementer obtusoꝝ: qõ. s. erat ꝑmũ diuisiõis genus: iebriari. i. repleri: vnq̃. i. aliquotiẽs nectare ꝓbico. i. dulcedine ꝓbie: vo ꝑ sz mechanica sup. ars: gaudet maritari. i. sociari istis. i. obtusis: mediocribꝰ vo politica sup. cõiũgi gaudet q̃ de regimine ciuitatũ est atq; cõitatũ put in lib. politi. Arist. b̃ clarius edocet. Deinde tertium mẽbrũ p̃fate ptitiõis subdiuidit di. vo ꝑ sz: nos iuenimꝰ tres ptitiões. i. pres excellenter acutoꝝ sup. qõ erat tertiũ diuisionis p̃fate mẽbroꝝ. Quoꝝ q̃dã sunt excellenter acuti: alij. s. scõi sunt mediocriter acuti: tertij vo sunt excellentissime acuti. Economica que de regimine familie est gaudet vel arridet excellenter: acutis vo proꝝ sz phȳsica. i. medicina sublunari globo. i. lune subiecta: q; ꝑ ⁊ apothecarioꝝ practica gaudet mediocribꝰ: aũt proꝝ sed cognitio vniuersaliũ ꝓ experimẽta iporꝝ singulariũ sup. gaudet sociari excellẽtissime acutis: qm̃ altioris quidẽ iquisitionis hoc negociũ est. vti Porphirꝰ in ꝓncipio ait ysagogarũ. Acutis inquã excellẽtissime: quos Arist. vocat maxime notos. i. sapientes ſm ꝓbiam. Et rõnez huius tertij quasi subdens ait. Et hoc iõ talibus gaudet. qm̃ sup. cognitio vniuersaliũ ꝓ singularia ẽ triuialiũ artiũ dña: q; proꝝ ⁊ potẽtia quadriuialiuꝝ. qõ expone quẽadmodũ superioribꝰ cum de logice cõmẽdationibꝰ edoctum est clarius demõstrat̃. ¶ Mediocritatis tamen. In hac parte Bo. cuidã tacite respõdet questioni. Posset enim quis dicere. Videmus sepe mediocriter acutos ad magnum sapientie apicem de facto sublimari: atq; sic doctissimos euadere. Quid ergo hoc vult quod dictuꝝ est excellentissime acutos solum hanc sublimitatem scientiarum attingere. Ad quod respondens Boetius inquit. Licz extrema partitio: i. dest illa que est excellenter acutoꝝ: quam economice ascripseram: ⁊ medicine comparauit. i. acquisiuit sibi quandoq; bonos ⁊ perfectos magistratus cum sudoꝝ. i. nullo laboꝝ ⁊ difficultate: tamen dotati sunt honoꝝ: non cito vt acutissimi: sed floꝝ iuuente consumpto. i. dũtaxat in senili etate. ¶ Istis siquidem. In hac parte Boetius post predicta preambula ad magisteriũ facientia: nunc consequenter tractat de his que necessario ad magistratum requiruntur: atq; concurrere debent. Et diuidit̃ in sex partes. ſm documenta sex q̃ ponit. secunda ibi. Secundo vt libroꝝ. tertia ibi. Tertio vt quoddam. quarta ibi. Quarto ordinandum. quinta ibi. Quinto vt quorum. ⁊ sexta ibi. Luz autem. Primo ergo Boe. primũ ponens documentũ dicit. Expeditis siquidez istis sup. superioribus

sus uiriliter pferẽs: ad summa sp anhelãs: oibꝰ obediẽs. Et sic prõpta famulatui: & ad loquẽdũ tarda fidelis in obseqo integra amore dulcisq; colloquio cordis tumorositate carens: qm̃ eiꝰ oppositũ cũ eo cõmorari nõ appreciat̃. Lz eñ a multis destituat̃ laboris retributio: tñ ab aliquo ꝓmerebit̃ fauoris adeptio. Nõne in modico plerũq; lapsu tpis contingit: quod annuo nequit ꝓduci circulo adulatoris officio: delatorisq; consortio: pro loco negociorũq; temporis exterminatis.

¶ Capitulum quintum.

QUm ad magr̃atus excellẽtiã bonæ indolis adolescẽs uelit̃ ascẽdere: necessariũ est ut tria gña statuũ q̃ in assignatiõe ꝓbabilitatis inuit Arist. diligẽter ītelligat. Sunt aũt q̃dã uehemẽter obtusi: alii mediocres: tertii excellẽter acuti. Nullum aũt uehementer obtusoꝝ uidimꝰ unq̃ phico nectare iebriari. Istis aũt mechanica gaudet maritari mediocribꝰ politica. Excellẽter uero arctorum tres inuenimꝰ ptitiões. quoꝝ q̃dã sunt excellenter acuti: alii mediocriter: tertii excellẽtissime. Excellẽter acutis gaudet economica: mediocribꝰ vo sublunari globo physica apothecari orũq; practica. Excellẽtissime acutis quos maxime notos ſm phiam Arist. uocat: uniuersaliũ ꝓ experimẽta singulariũ arridet cognitio. hæc triuialiũ dña ẽ: q̃driuialiũq; potẽtia. O q̃ est felix exhibitio istarũ. ¶ Mediocritatis tñ extrema ptitio bonos pfectosq; licz sibi qñq; cõparauit cum sudore: magr̃atus tamen dotati sunt honore consumpto flore iuuente. ¶ Istis siquidem expeditis hoc mõ est ordinãdum. Primo

ut quiſq; ſciat q̄ ad tāti noīs ptineāt reuerētiā: & q̄ ſcita ſūt exprimere noſcat. & ne ſcriptoꝝ cōmiſſiōi ſe totaliʳ cōmittat. ut Lucretius: q cuiuſlibet qōnis nodū ꝓpoſitæ inq̄rēdo dimiſſo: comitatu cedulis cōfluebat. ¶ Secundo ut librorꝝ copiā ſuæ acq̄rat exercitatiōi: ut cū opꝰ fuerit eos cōſulat. Nec oīno eis credat ut Iugio: qui Montani ſui magiſtri monitis intīm cōfiſus eſt: q̄ oē uerbū ab ipſius ore progreſſum in quaternulis exarabat: & tanq̄ ſacrū extimabat: nilq; aliud q̄ magʳi uicē in ſcholis obtinēs ꝑdicabat: uñ multotiēs cōfuſus abibat. Quip pe miſerrimi eſt īgenii ſp̄iuētis & nō inueniēdis uti. ſtultiuſq; eſt mg̃ratus oīonibus oīno cōfidere: ſed primo credēdum eſt: donec uideaʳ q̄d ſentiat poſtea fingēdum eſt eundēi docēdo erraſſe: ut ſi forte q̄d repire q̄at q̄d cōmiſiſſe obiiciat ſedulitati. ¶ Tertio ut quoſdam habeat quos ſecrete doceat: libroſq; legat: aliiſq; rudimētis informet: ut ſic intellecta ſciat: ſcitaq; exprimere diſcat: & exp̄ſſione frequēti uſum cōparet: uſus magiſteriū propinet. Alios nāq; docere eſt ꝓpriæ facultati indulgere. ¶ Quarto ordinādum eſt ut hos alioſq; ſibi alliciat: ut cum opportunitas magiſtrandi affuerit: eorum intrinſeco gaudeat aſpectu. Quid turpius q̄ primo inceptiōis tp̄e ſolus deſtitui? ut Flauus qui ob ſui generis imperium gazæq; dominantis opulentiā cunctos ſibi credidit ſubiugari tempore uero cōcurſus elapſo raro repperi ſodalem qui legi cōductionis adhæſit: licʒ inuitus minas omnigenas regaliter addendo. Generoſita

ordinandū alʒ ordiendū. i. dicendū ⁊ determinandū eſt poſtea ꝯ hoc mō vt. ſ. quiſq; ſup. q̄ ad magiſtratū anꝯelauerit: ſciat oīa ꝯ hec q̄ ptineāt ad reuerētiā tanti noīs. ſ. magiſterij: quoꝝ vnum ⁊ vt noſcat exp̄imere ſup. v̄bo q̄ ſcita ſunt. i. que ſit ipſa mēte: ⁊ ne cōmittat ſe totaliter cōmiſſioni. i. traditioni ſcriptoꝝ. ſ. liboꝝ: vt Lucre. ille faciebat: q̄ inq̄rendo. i. inueſtigādo modū. i. difficultatē ſoluēdi cuiuſlibet qōnis ſibi ꝓpoſite cōfluebat. i. accelerabat cedulis. i. libris: alʒ ad libros: cedulis. i. chartis: ⁊ b̄ dimiſſo comitatu. i. ſocioꝝ ꝯſortio. ¶ Scdo ſup. neceſſariū eſt ſcholari ad apicē magiſtratus tēdenti vt acq̄rat. i. comparet ſue exercitationi eſt ſuo ſtudio liboꝝ copiā ⁊ hoc ío vt. ſ. cū opus fuerit cōſulat eos ſup. p̄q̄ſtionib⁹ exoluēdis. Et deinde nimiā eis ꝯfidentiā diſſuadens exēplo dicit: nec tm ipe ſcholaris credat oīno. i. totaliter eis ſup. libris: vt. ſ. penitus nulla memorie cōmendet: quēadmodū Iugio ille ſcholaris q̄ ꝯfiſus eſt intātū monitis. i. documētis ſui magʳi. Montani ſic dicti: ſic ꝙ oē v̄bū ꝓgreſſus ideſt platū ore eius. ſ. magʳi exarabat. i. inſcribebat q̄ternulis. i. libris ſup. nulla penit⁹ memorie tradēdo: ⁊ b̄ ipm ſic ab ore receptū extimabat. i. appreciabat tanq̄ factū quoddā. atq; ipe Iugio obtinēs tandē vicē. i. locū magiſtri: nil aliud in ſcholis p̄dicabat. ſ. q̄ illud qd̄ quaternulis ſuis magiſtro ſuo docēte ꝯſcripſerat: vñ. i. ꝓpter qd̄ ipe abibat multotiēs ꝯfuſus pudore. i. verecūdia qm̄ nil aliud q̄ liber cōtinuit ſcholaribꝰ predicabat: aliꝭ dicūt abibat ꝯcluſus. ſ. ab aliis. Et ideo notabile quoddā circa b̄ ſubiūgit qd̄ eſt. q̄ppe ꝓ certe vti ſemꝑ inuētis ⁊ non inueniendis eſt miſerrimi ingenij: ſtultiuſq; ē ꝯfidere oīno oīonib⁹. i. documētis magiſtratꝰ. i. magiſtri: ſz tm credēdū eſt p̄mo donec. i. quouſq; videaʳ q̄d ſentiat. ſ. magiſter: poſtea fingendū eſt illū ſcholarē magiſtrū erraſſe. i. q̄ errauerit i docēdo. Et b̄ ideo vt ſi forte diſcipulus q̄at. i. poſſit repire q̄d. i. aliq̄d qd̄ obiiciat cōmiſiſſe. i. tradite ſedulitati. i. doctrine. Ariſt. nāq; ſentētia opꝰ addiſcētē credere quouſq; melius ſentiat ⁊c. ¶ Tertio. ſ. neceſſariū ē magiſtrādo vt habeat q̄ſdā. ſ. ſcholares q̄s doceat ſecrete: ꝙ eiſq; libros legat: atq; aliꝭ rudimētis. i. rudibus documētis informet vt ſic ſciat intellecta. ſ. firmius radicādo: q̄ pro ⁊ diſcat exp̄mere v̄ba ſcita ſup. quēadmodū in p̄mo documento expoſitū eſt: ⁊ ſic cōparet ſibi vſuꝫ ſup. artis ſue frequēti expoſitione: qui vſus vt etiā ſuperius cum de triplici recordatione ageretur dictum eſt: propinat. i. miniſtrat magiſterium. Et rationem horū dicit. Quoniā docere alios eſt indulgere. i. operam dare proprie facultati. i. ſcientie. Iuxta illud. Qui alium docet ſeipſum inſtruit. ¶ Quarto. ibi Boe. ponit quartum documentū magiſtrandis neceſſariū. Et duo facit. Nam primo facit qd̄ dictum eſt. Scdo exemplo dicta cōfirmat: ibi. Ut flauus dicit quarto ordinandum eſt. i. puidendū ipſi magiſtrando: alʒ ordiendū. i. diſcendū alliciat. i. bonis ſuis moribꝰ atq; beniuolentia attrahat: nō precio coemat: vt flauus ipſe fecerat: alliciar dico hos ſup. de quibus in primo documento predictū eſt: ⁊ alios q̄plurimos ⁊ hoc ideo vt cum opportunitas ſup. temporis magiſtrandi affuerit: gaudeat eoꝝ. ſ. predictoꝝ intrinſeco aſpectu. i. preſentia: qm̄ quid eſt turpius q̄ deſtitui. i. derelinqui ſolus ſup. ſine auditoꝝ conſortio primo tēpore inceptionis ſup. honoris magiſtralis. Et exemplum ponens de flauo dicit. Reliqui inquā vt flauus ille ſcholaris; qui tempore exordijs atq;

ti tñ cõsentaneum est: ꝑm duplicẽ pditionem affinitatis magistrãtis saltẽ ad tps fouere præsentiã. ¶ Quinto ut quorum gr̃a coronãdus est i honorẽ: illoꝝ scholas semp ꝑipathetice obãbulet: curia literꝙ apponat/ꝑteruientesꝙ acriter remordeat diligẽtiusꝙ ꝑ tpe respõdeat: ne si muta fuerit uoluntas: ignorantiæ imputet̃ cæcitati/uel arrogantiæ temeritati. ¶ Multos siquidem ob respõsionis proteruitatem speculãtium/licet inuite/uidimus p̃cipitio frui. Non enim discentis interest: affatib⁹/ut cõtumeliosis regentem incitare probris ¶ Nec licet summa familiaritate cõiunct⁹ fuerit ipsi/docẽtis secretis/nisi iussus/debet ihiare. iussus uero inuitus. Nõne Fõtini ꝓteruitas Zenocratis scrutinia apuit/& prius edocta publico inspexit. seꝙ magistrari credidit/si oẽm Zenocratis abstuliss̃et Mineruã q̃ ablata Zenocrates studere desiit: ablatisꝙ Fõtinus uti nescies frenesi laborabat grã diori. ꝓprio ergo discipulus labore confisus/alieno nunq̃ inuidebit honori. ¶ Cũ autẽ dies summe ꝓmotionis affuerit/breui schemate cõpendioso ꝙ affatu ueneranda cõmendetur sociorum collectio/sicꝙ ad honoris initialis incrementa intrepide procedendum est decenti ornatu festiuo apparatu: si facultas suppetat/cunctis uel ad libitũ eiusdem saltem professionis splendide procurato. ¶ Caute tamen considerandum est: cautiusꝙ

noue inceptiõis sue credidit subiugari sibi cũctos ob imperiũ. i. ptãtem generis sui: atꝙ opulẽtiã. i. abũdantiã dñantis gaze. i. thesauri: sz q̃dẽ elapso tpe ꝯcursus. i. disputatiõis magistrãdoꝝ atꝙ examine raro: alꝫ rarũ: reppit sodalẽ q̃ adhesit legi. i. nome ꝯductos: sz ꝑ q̃uis inuit⁹ addẽdo regaliter mínas oi genas. i. oim generũ. q. d. cũ se flau⁹ ille inceptiõis tpe totaliter derelictũ videret: vt q̃si nullus ipm p̃sentia honorarer: q̃d fecit: quos ꝓmo beniuolẽtia allexerat: tãdẽ p̃cio atꝙ minis sibi coemit. Et subdẽs quoddã notandũ inq̃t: tñ ꝯsentaneũ: i. rõni ꝯsonũ est gñositati ꝓpter duplicẽ partitionẽ affinitat̃ fouere p̃sentiã alꝫ ꝯstãtiã magistrãti saltẽ ad tps. ¶ Quinto loco sup. pspiciẽdũ est vt magistrandis ipse si honorẽ in ꝓmotione sua cõsequi desideret: obãbulet. i. circũambulet peripathetice. i. ꝑipathetico⁹ more scholas illoꝝ magistroꝝ: gr̃a coronandus. i. titulo magisterij insigniẽdus est: i honore alibi: ⁊ fauore cõmẽdãdus: ꝙ ꝓ ⁊ opponet. s. dubia mouẽdo atꝙ respõsionibus replicãdo curialiter. i. curiose. atꝙ remordeat. i. arguat acriter ꝓteruiẽtes. i. ꝓterue respõdẽtes: atꝙ respõdeat ꝓ tpe. i. cũ tps respõdẽdi ipm tengerit diligẽti⁹: ⁊ hoc ne si volũtas sup. scholaris ꝓmouẽdi muta fuerit ꝯputet̃ ignorãtie cecitati: vel ascribat̃ temeritati arrogantie. i. supbie. ¶ Multos siq̃dẽ ob rñsionis. In hac parte Boe. mouet ꝓteruitatem atꝙ temeritatem in supioꝛib⁹ summope p̃cauẽda. Et dic. nos vidim⁹ multos speculatiuoꝝ frui p̃cipitio. i. cadẽtia a casu dignitat̃ magr̃alis ob ꝓteruitatẽ rñsiõis: nõ em̃ interest dicẽtis icitare. i. cõmouere regẽti. i. magistrũ cõtumeliosis ꝙ ꝓ ⁊ ꝓbris vel ꝓbrosis. i. opprobriũ ingerentib⁹ affatib⁹ q̃m sicuti de⁹ atꝙ parẽtes sic ꝙ magr̃ in honore ⁊ reuerẽtia retinẽdus est: q̃m ipsis nullũ ꝓ acceptis eq̃alẽs recõpẽsari põt. Iuxta illd. Dijs parẽtib⁹ atꝙ magr̃is nullũ reddit̃ eq̃ualens. ¶ Nec scholaris ipe dzinhiare secretis: hoc est libris capse et cubiculo: lz ꝓ q̃uis fuerit ꝯiũctus sup. magr̃o suo summa familiarítate ⁊ hoc nisi iussus tñ et si iussus inuit⁹. Et inducẽs quẽdam ſFõtinũ zenocrat̃ discipulũ q̃ magr̃i sui secreta ꝓspiciẽs ex his zenocratis totalẽ doctrinã adeptã arbitrabat̃: ⁊ dicit. Nõne. i. nũq̃d ꝓteruitas ſFontini illius scholaris apuit scrutinia. i. secreta monumẽtoꝝ zenocrat̃ illi⁹ mgr̃i: atꝙ inspexit ꝓ furtiua atꝙ ꝓterua ispectiõe secretoꝝ sui mgr̃i: ⁊ si abstulisset sup. furto oẽm mineruã. i. sapiaz ab ipo libris suis cõmissam zenocrat̃. qđ ⁊ factũ ẽ: q̃m oẽs codices suos abstulit. q̃d vltra q̃. s. minerua: ablata. i. q̃b⁹ libris zenocrat̃ ablatis: zenocrates ipse studere desiit librorum carẽtia. ſFõtin⁹ aũt nescies. i. nõ valẽs vti ablat̃. i. furto subtract̃ libris zenocrat̃: laborabat postea frenesi. i. rabie mẽt̃ grãdiori q̃ an. Ex his quoddã notatu dignũ ꝯcludẽs inq̃t ḡ. i. ꝓpter supradicta: discipul⁹ q̃cũꝙ fuerit ꝯfisus ꝓprio labore. s. studij: nũq̃ ꝯuidebit honori alieno. ¶ Cũ aũt dies sũme ꝓmotiõis. Hoc ẽ sextũ documẽtum circa mgr̃os attẽdẽdũ. Et docent̃ ꝑ eũ ꝓpatoria dignitat̃ mgr̃alis: ⁊ q̃ttuor facit Boe. in ꝟ documẽto Nã ꝓmo documẽtũ ponit. Scõo tutelã circa ꝟ subiũgit. Tertio exẽplum cautela susceptũ subnectit. Quarto quoddã notabile circa oĩa ipsa ponit. scõa ibi. ¶ Caute tñ. tertia ibi. Strictoni⁹. q̃rta ibi. O q̃ felicis. Et dicit ꝓmo. Cũ aũt dies summe ꝓmotionis sup. ad gradũ magistralem affuerit atꝙ ꝓmouendus ipse iam in cathedra magisterij se ꝓmotionis causa receperit: tũc venerãda collectio. i. congregatio socioꝝ suoꝝ sup. ipsuz pñtia sua honorãtiũ cõmendet̃. i. laudet̃ ab ipo ꝓmouẽdo breui schemate. i. breui dicendi figura atꝙ affatu. i. ordinatione compendiosa atꝙ ꝓcedendum est intrepide ⁊

audacter ad incrementa initialis ꝓnoris sup. magistri sic ornatu. i. vestimento decenti sup. sue facultati apparatu. i. preparatiõe cõuiuali festiuo. i. celebri apparatu inquã ꝓcurato. i. cõparato splendide. i. ꝓnorifice cũctis sup. tam sue q̃ alterius secte magistris ⁊ scholaribꝫ: alꝫs cũctis ꝓcuratis. i. oibus deceter ⁊ ꝓneste dispositis: ⁊ hoc si facultas suppetit: vel subaudi si nõ sufficiet dũtaxat ad libitum. i. volũtatẽ suã saltem magistris ⁊ scholaribꝫ. vel solũ magistris eiusdẽ sue ꝓfessionis. i. secte. ¶ Considerandũ tñ est

¶ Questigãdũ ante magisterii elationẽ ut ṕmi anni de curſu, ꝑ a posset sustẽtari: si opꝫ fuerit: facultate ¶ urpe eſt em̃ ob reuerẽtiã tanti nois prima fronte mẽdicare: ut Strictonius: q oibus ad magisteriũ ꝓ tinẽtibꝫ uenerabiliter executis; luce cœpit tertia mendicare tantiq̃ ausus mox eũ pœnituit. Quid mirũ quasi instãtaneꝫ delusus abscessit: tati honoris fastigia nunq̃ de cætero cõtessus. O q̃ felicis exitus uneranda est cõmendatio.

¶ Capitulum sextum & ultimum.

Expeditis illis q̃ ad scholariũ eruditionẽ digesta sũt dilucidãdi moderatiõe obſer uata; necãgariare lectorẽ sermõis breuitate curamꝫ nec dilatiõe cõfũdere; nũq̃ lucidiori stilo leuioriq̃ schemate ꝓfusi, qm̃ non solũ discretis uerũetiã rudibꝫ enigmatis serie postposita, stilus cõmẽdat. nunc ad magistroꝝ uenerabilẽ ꝓperandũ ẽ maiestatẽ. ¶ Magiſtroꝝ aũt talis habet diuisio Tantoꝝ qdã duabꝫ urbibꝫ cæteris excellẽtioribus.

necessitate qua supra vires facultatis aggredie
batur dignitatẽ magistralẽ. q̃d mirum est quare nõ penituisset? ¶ pe em̃ stricto
nius delusus. i. derisus recessit quasi in
stãtaneus. i. in cõtinenti: q̃ pro ⁊ nunq̃ cõfessus est de cetero fastigia. i. summita
tes tãti ꝓnoris. Et inde notãdũ quod
dã ponens exclamat di. O q̃. i. quantuꝫ est veneranda. i. reuerẽda cõmẽdatio fe
licis exitus. i. felicis finis. ¶ pe em̃ est in quẽ oĩa ordinãda sunt: si ergo finis bonꝫ est totũ laudabile fas
est: qua de re nõ inepte dictũ est. Exitus acta probãt. ⁊ itẽ. finis coronat: ⁊ insup a fine oĩa denoĩari.

Expeditis illis q̃ ad scholariũ ⁊c. ¶ n hoc vlti. cap. principaliter de dignitate ipsa magistrali et q̃ ipsum circũstant ⁊ cõcomitant prequir. Et diuidit hoc totũ capitulũ in tres partes princi
pales ẽm tres magistroꝝ species. ¶ n prima nẽpe parte determinat de prima magistroꝝ spe
cie: ⁊ de his q̃ ipsos regulãt ⁊ nõ solũ eos ṕmos. ¶ z etiã alios cuiuscũq̃ cõditionis existant. ¶ n secũda de scõa ibi. Extrema presentis volummis. ¶ n tertia de tertia ibi. Cũ ob dulcoris ⁊c. Prima pars adhuc diuidit in duas partes. Nã primo cõtinuat dicta dicendis. Scõo de statu norma atq̃ re
gula magistrantiũ determinat ibi. ¶ Magistroꝝ talis ⁊c. ¶ tem primo ponit intẽtionez suã respectu precedentiũ. Scõo respectu sequentiu: ibi. Nunc ad. Primo facit qõ dictũ est. Scõo modus ꝓcedendi obseruandũ ostendit: ibi. Necaugere. Tertio rõnem sui ꝓcessus subiũgit: ibi. quoniã nõ solu. Dicit er
go ṕmo expeditis illis q̃ sunt digesta. i. diuisim in supioribꝫ tradita ad eruditionẽ. i. informationẽ scho
lariũ: ⁊ hoc obseruata moderatiõe. i. modestia dilucidãdi. i. determinãdi: ⁊ q̃ nos nõ curamꝫ angaria
re. i. ꝓstringere: alꝫs angere: lectorẽ breuitate sup. nre editionis: nec etiã cõfundere elatione. i. plixitate. nunq̃ perusi leuiori stilo. i. materia: atq̃ lucidiori stemmate. i. verboꝝ ornatu: ⁊ hoc q̃m̃ stilus subaudi
doctis: postposita. i. derelicta serie enigmatis. i. obscuritatis. Quia aũt hec ita sunt: ꝓperandũ. i. acce
lerandũ est nunc. s. in hoc loco ad venerabilẽ maiestatẽ magistroꝝ: subaudi determinãdo de statu eoꝝ atq̃ norma ipsos tã erga se q̃ erga alios regulante. Aũt pro sed: diuisio magistroꝝ habet talis sup. vt sequit. nã quidã magistroꝝ morant duabꝫ urbibꝫ excellentioribꝫ. i. clarioribꝫ ceteris. s. rome: ⁊ athenis nũq̃ ꝓcederes vlterius nisi forte inquantũ fortuna succedit. i. arridet eis: vt venerent. i. eleuent altius i. ad altiora: vel sic nunq̃ ꝓcedẽtes vlterius. s. ab urbibus his: ⁊ hoc inquantũ. i. q̃diu fortuna succedit eis: vt altius venerent. Et vult dicere q̃ quidã magistroꝝ sunt q̃ solũ in urbe romana atq̃ athẽnensi morã suã habẽt. Alij aũt magistri sunt q̃ omittẽtes fastigia. i. summitates predictarũ urbiũ. s. rome et athenarũ: q̃rũt emolumẽta. i. lucra oppidoꝝ: inquã adiacentiũ. i. predictis urbibꝫ duobꝫ: subaudi vel de
longe vel de ꝓpe distantiũ. Et dico querũt tũ. i. ṕmo ꝓpter egestatẽ sup. remediãda: dico nouercã. i. cõ
traria disciplinẽ: nã vt sepiꝫ dictũ est; Natura est sufficiẽs seipa speculari sine rebꝫ exterioribꝫ. tũ etiã a-

secũdo querũt emolumẽta alioꝝ oppidoꝝ ꝓpter dulcorẽ renitẽtẽ natalis patrie.i.paterni soli. Vult dicere ꝙ post magꝝos q̃ vbiꝫ roma atq; athenis cõmorant: sunt alij magri q̃ in oppidis ꝛ ꝫ q̃dẽ in oppidis natalis soli: q̃dã vo i oppidis ꝓsus exmeis. Et de his oiꝫ suo ordine atq; loco ꝓtractabit in sequẽti. ¶ Tã istoꝝ ꝙ illoꝝ. Hic ponit aliã magꝝoꝝ distinctionẽ. di. Magꝝoꝝ q̃dẽ in ciuitatibꝫ ꝑfaris atq; oppidis circũiacẽtibꝫ habitãtiũ: q̃dã sunt q̃ assumũt iperiũ. i. gradũ atq; titulũ magꝝalẽ: rõne pulchre denoiatiõis. i. fame vt. s. ab hoibꝫ honorent ꝛ hi sunt q̃ solũ gr̃ã nois q̃rũt. Alij autẽ gradũ assumũt sup. magꝝalez rõne. i. cã itelligẽtie: ꝛ hoc iõ ne cõfundant ignorantia. Tertij vo sunt q̃ speculãtes subtilꝫ ꝙ supioꝝes hũt paludimẽta. i. honorẽ: q̃ ꝓprie in his vestimẽtis ꝓsistũt: magistrũ oñdẽtia. Vult dicere tertij sunt q̃ magꝝalẽ dignitatẽ assumũt ꝓpter incremẽta vtriusq; ptis supradicte. s. tã ꝓpter apparere atq; vt honore celebrent ꝙ et ꝓpter itelligẽtiã. ¶ Taliũ nãq; q̃cũq; venustatis ꝛc. Nã ꝓ q̃ q̃cũq; taliũ. i. antedictoꝝ velit ꝓsequi emolumẽta assumpte venustatis. i. honoris magꝝalis: q; ꝓ ꝛ debiti officij opꝫ. i. oppoꝛtunũ ẽ: vt polleat. i. resplẽdeat ꝑclariꝫ in vniuersa morũ honestate: vt. s. sit in ꝓmone verax in iudicio iustus ꝛc. Virtutibꝫ insignitꝫ: alꝫ insignis ꝛc. Littera plana ẽ. Et si q̃d cõtrarij acciderit supioribꝫ hoc solet accidere appetitui: alꝫ appetitu hũane fragilitatẽ. i. sua sensualitate. ipa em̃ debilis ẽ et ad malũ ꝓna. Sit etiã magr̃ bonꝫ cõuersatiõe: q̃m nulla res est discipulo magis ꝓnicioſa. i. dãnosa ꝙ ꝛtumeliosa vita magistri: em̃ ꝓ ꝙ nos Bo. vidimꝫ infusa ex fetido. i. cõtamĩato vase ꝛfundi. i. coꝛrũpi sepissime: q̃m fetidũ vas aquas infusas coꝛrũpit. q. d. sicuti aque coꝛrũpitur vase fetido: sic sciẽtia doctoꝛe ꝛtumelioso. ¶ Hec añt ad aie docẽtis. In hac pre Bo. postꝙ posuit documẽta regulãria magꝝos q̃ad discipulos: nũc vo facit hoc idẽ quoad alios. Et ꝫ pars diuidit in duas partes. Nã primo ponit noꝛmã magistris regulareꝫ quoad discipulos. secõ q̃ad alios a discipulis ibi. Cum añt ob festiui tpis ꝛc. Et dicit ꝑmo. oĩa hec. subaudi que dicta sunt: sunt digesta. i. declarata ꝛ tradita ad iformatiõẽ aie docentis. subaudi quoad moꝛũ suoꝝ honestatẽ absolute ꝛ in se: nũc añt est differẽdũ de ceteris ꝑmarijs. i. documẽtis sup. ipm regulãtibꝫ: nõ tm̃ dico de primo priꝰ q; de istis iam dictuꝫ est. sed de secundo prius. Sũt nempe vltima respectu precedentiuꝫ: ꝛ prima respectu sequentium: quare ꝛ secũdario prima dicuntur. Doctoꝛ tenetur esse eruditus. mansuetus ꝛc. prout hec oĩa in ꝓcessu declarãda sunt. quare sequitur. Sit inquã eruditus. inquã magister ipse sit eruditus. i. doctus. Et rõnem annectẽs dicit: em̃ ꝓ ꝙ oporꝛtet. i. oppoꝛtunũ est ꝙ magister ipse prius discat anteq; discipulos doceat. Et sciẽtiã triuialem: circa bonam eruditionem maxime preualere insinuans eã cõmendando dicit. Siquidẽ nos nouimꝰ cõparationẽ. i. acquisitionẽ doctrine triuij foꝛe valde aptam assistricez sup. in his. Et quoddã annectens notanduꝫ di. Valde em̃ absurdũ est ꝛ iniquũ qd̃ imperiti. i. indocti preferantur peritis. i. doctis: nouelli sup. in scientijs antiquis sup. preferant: atq; rudes. i. imbecilles emeritis. i. veteranis ꝛ eruditis. tractũ est a militibus. ¶ Mansuetus ꝛc. dicit ꝙ magister etiaꝫ aliquo mõ mansuetus debet esse scholaribꝫ. Et rationem assignãs dicit: q̃m cũ quãdoq; oppoꝛtunũ est pati elatio

scilicet Romæ & Athenis cõmorantur: ulterius nunq̃ ꝓcedentes: nisi inquantum fortuna succedit eis ut altius uenerent. Alii uero ꝑdictoꝝ omittẽtes fastigia oppidoꝝ adiacẽtium q̃runt emolumẽta. tum ꝓpter nouercã disciplinæ egestatẽ: tum ꝓpter natalis patriæ dulcorẽ renitẽtẽ. ¶ Tã istoꝝ q̃ alioꝝ q̃dã rõne pulchre denoiatiõis iperium assumunt: ut honorent. Alii rõne itelligentiæ ignorantia eoꝝ ne cõfundant. Tertii subtilioꝛ speculantes ꝓpter utriusq; ptis icremẽta magꝝalia cõtrahũt paludamẽta. ¶ Talium nãq; qcunq; uenustatis assumptæ: debitiq; officii uelit emolumẽta ꝓsequi: in uniuersa moꝝ honestate oportet ut polleat ꝑclariꝫ: ut sit utiq; i sermõe uerax: i iudicio iustus: i cõsilio ꝓuidus & i cõmisso fidelis cõstãs in uultu: pius i affatu uirtutibꝫ insignitꝫ bonitateq; laudabilis existat. si q̃d uero cõtrarii acciderit humanæ fragilitatẽ appetitu accidere solet. Cõuersatiõe ẽ sit bonꝫ. Nullo siq̃dẽ res ẽ magis ꝓnicioſa discipulo q̃ ita magri cõtumelioſa. Infusa em̃ uidimus sæpissime cõfundi ex fœtido uase. qa fœtidũ uas aquas infusas corrumpit. ¶ Hæc autẽ ad aiæ docẽtis iformationẽ digesta sunt nunc de cæteris primariis nõ dico de pria prius sed de scdo prius differendum est. Tenetur quoq; doctor eruditus esse mãsuetus. rigidus. ãtiquus nõ annis nõ negligẽs nec arrogãs. Sit inquã eruditus. Prius em̃ oportet ut discat q̃ doceat. Triuii siq̃dem cõparationem doctrinæ nouimus assistricem. ualde uero absurdum est & iniquum: ut iperiti peritis nouelli antiquis. rudesq; præferant emeritis. Mãsuetus q̃m quãdoq; discipuloꝝ elationem pati opportunuꝫ

nem discipulo⁊.ꝙñs etiá est mansuetudine vtendū. Virtus em̄ illa q̄ irascibilitates repimit ⁊ moderat
iras: quare multo⁊ malo⁊ fomēta refrenat: qua certe si vsus magíster ſſrāco fuisset. cui⁹ exēplū imedia
re subiungit: nō laqueo collū strāgulasset. Dic em̄ cū vidisset arrogātiā. i. supbiá discipulo⁊ vtentiū sua
nobilitate arrogātiá irrefrenabilē. s. inco: rigibilē laqueo se suspēdit: q̄ cū sapiēti⁹ egisset si māsuetudie
ac vtute vsus fuisset. ¶ Rigidus in scholartū amplexu. Hoc est tertiū documētū de magro⁊ rigiditate
erga subditos. ⁊ dic ꝙ magr etiā dz eē ri
gidus ⁊ durus ⁊ validus: qm̄ frui ⁊ vti
rigore. i. rigiditate in amplexu scholariū
cōmodissimū est: vt sic errantib⁹. i. delin
quētib⁹ iponat vindictā atq; dissoluat lí
tes sophistarū. i. disputatiū: atq; remor⁹
deat. i. puniat oblatrantes. i. cōtinue cō
tra ceteros ripates: ⁊ a canib⁹ sumptum
est. Sitr repmat obloquētes. i. ipsos dif
famantes atq; castiget vtga rectitudinis
pteruiētes. i. pteruiū q̄d attēdētes: ꝙ p
et totā determinationē. i. illā oēm q̄ inter
scholares tā ex parte mo: ū q̄ etiá doctri
narū facienda est. faciat dialecticá. i. ad
vtrāq; ptem arguendo: vt. s. partē plene
discutiat hincide: posteaq; determinet: ⁊
faciat quēadmodū p̄missus ē. ¶ Si an
tiquus. Hoc est q̄rtū documentū q̄ est
de mgro⁊ lōga expientia ⁊ ppetua scia
dicit magr etiá fit antiqu⁹. i. experientia
insult⁹: ⁊ b̄ bñ innuens dicit. antiqu⁹ q̄
dē nō annis sed ppetua scia. i. scia firmi
ter in eo radicata: sed tñ si vtrūq; affue
rit. s. antiq̄tas cū scia cōditio sua fuerit
sanio⁊. ¶ Nō negligēs. Hoc est q̄ntum
documētū q̄ est de mgro⁊ pseuerātia:
⁊ dicit mgr etiá nullo mō negligēs exi⁹
stat: s⁊ pseuerās: qm̄ sic i vnoquoq; ope
re inuenit ꝓstātia ⁊ diligētia veluti ma
ter: ita etiá p ꝓtrariū vniuerse doctrine
⁊ disciplīe nouerca est. i. inimica negli
gētia: quo fit vt deseruire mechanice ar
ti⁹ ⁊ scientie: est opportunius ꝙ onerari
iugo negligētie. ¶ Non sit arrogans.
Hoc est documentū sextuz quo suadet
arrogātia fore vitāda mgris. Et dicit ꝙ
magr nullo mō arrogās existat: qm̄ ar⁹
rogātia nullū penit⁹ erga discipulos bo
nū opata est: et b̄ oñdit tā circa paupes
q̄ diuites: ⁊ dicit qm̄ viuax scintillula. i.
amor sciēdi paupis extinguit arrogātia
magistrantis: ⁊ b̄ q̄ ad paupes dictū est
ꝙ p evolūtas discēdi seq̄strat. i. sepat a
diuitib⁹: subaudi ipsa arrogātia. qm̄ se⁹

dulitas. i. diligētis arrogātis magistrī inunq̄ instruxit hoiem fideliter. hi sup. magistri arrogātes sunt
q̄ ꝓtēnunt docere humr ea q̄ scīūt ⁊ neq̄unt mōstrare recte ea q̄ sapiūt: rōne. i. intellectu qm̄ positi in fa
stigio. i. supbia ⁊ fastu despiciūt mētes merētiū. i. desiderātiū doctrinā fastidiēdo. i. q̄s fastidiū eis igere
ret. hi ēt arrogātes nec referūt cām sue scie ī delato: ē: alibi ī deū dato: ē ⁊c. scie. i. deū gliosuz a q̄ oē datū
optimū ⁊ oē bonū pfectū. In hūe dico nō referūt cām sue scie: s⁊ respiciūt ppria excellētiā i se solū existí
mātes ea q̄ scīūt ppria scire excellētia. Et ide scōos arrogātes pleq̄t di. ibi ēt sup. arrogātes sūt q̄ dila⁹
tāt. i. extēdūt fimbrias. i. vestimēto⁊. Appetūt em̄ q̄tidie epulari splēdide atq; induí purpura ⁊ bysso⁹ vt
eis dicat ecce vt aue rabbi. Vel sic dilatāt. i. rotūdo o: e manifestāt ⁊ declarāt fimbrias. i. scietías suas ⁊
magnificāt philateria sua. i. vanas arrogātes. Dat. xxiij. Dilatāt em̄ phílateria sua ⁊ magnificāt fim⁹
brías. ibi ēt sunt q̄ q̄rūt sedília. i. recubitꝰ eminētio: a. i. pma in publicis spectaculis: atq; desiderāt salu
tari. i. salutādo vocari noīe rabbi. i. magri. Et subdit oīs collectio. i. cetus ho⁊ scholariū relegabit. i. se⁹
parabit tales. s. arrogātes a se ⁊ hoc ablato. i. remoto iure sedulitatis al's sodalitatis ⁊ scie. ¶ Cū autē
bone ⁊c. In hac parte ipse Boc. postq̄. posuit p̄cepta magistros regulātia tā quo ad se q̄ ad alios

ꝯpbet quo ad moꝝ atq; noꝛme honeſtatē: hic facit b idē quo ad doctrine adminiſtrationē. Et diuidit hec ps in duas ptes: ꝟm q; duplex ē doctrine adminiſtratio. Eſt cm̄ vna p modū lectiōis atq; declaratiōis. Altera vo p modū argumētatiōis. In ꝑma g̃ pte determinat de noꝛma magr̃os regulante circa ſcholariū informationē q̄ in lr̃a ꝟfiſtit. Scdo facit b idē circa formationē quē in diſputatiōe radicat. ſcda ibi. Si cā diſſerēdi ꝛc. Prima adhucin duas. nā ꝑmo facit qd dictū eſt. ſcdo cāz dicti ſubiūgit ibi.

nouellus magr̃ bone inquiſitiōis. i. doctrine ꝛ ſcie itrauerit ſcholas cā legēdi ꝟfiderādū eſt ſup. ab ipſo magr̃o vt aſſumpto rigoꝛe intrinſec⁹ ſup. quēadmodū p̄dictū eſt cū dicebat ſupꝛa ī eodē. c. ſit rigidi⁹ b g̃ rigoꝛe aſſūpto tpe auroꝛe. i. matutino incipiat ſup. lectionē cōtinuo ſubmiſſa voce. i. baſſa. aſcēdēdo m̄ mediocriter oꝛe rotūdo. i. pleno ꝛ b expectando neminē niſi maxime neceſſitas vꝛgeat. i. incūbat. ¶ Qm̄ ſi ꝛc. cām addit q̄ in littera ptz. qꝛ tarde veniendi licētiā ſic faceret: ꝛ cum ferre nō poſſet ſeip̄m ira diſrūperet. Itē alia cā. qm̄ cū diſcipul⁹ artifex doꝛmitatiōis pigritiei alibi. Eū aūt doꝛ. ꝛ pi. di. ar. ꝛc. noverit ſedulitatē. i. curioſitatē magiſtri aut feſtinabit ſe maturi⁹. i. citius: qꝛ veniet ad hoꝛā debitā aut certe confuſus pudoꝛe ſup. obꝛiſum ſocioꝝ: doꝛmitabit ī oppꝛobriū hmōi. Sed non fa. ꝛc. In hac parte Boe. exēplū quoddā circa p̄dicta ſubiūgit. Et p̄mo ꝓponit ipſum exēplū. ſcdo id ꝓſequit: ibi. Eo vo. Et di. Magiſter iquā mane vt p̄dictū ē incipiet: neq; ſcholares quoſq; expectabit rōnib⁹ ſupꝛadictis: neq; faciet vti Aſſuer⁹ poeta fecerat. quē pigrities Dꝛomonis diſcipuli Caſtoꝛis nequit excitare in riſum. i. deriſionē. Et inde exēplū ſuū ꝓſequēs duo facit. nam ꝑmo dicit quō ſe dꝛomo gerebat in exercitio ſcholaſtico. ſcdo quō in mēſa ſe geſtabat: ibi. Dū aliqn̄. Prima ī duas. nā ꝑmo dicit quō ſe ī mane geſſerat. ſcdo quō media die: ibi. Si vo. Prez ꝑmo facit qd dictū eſt. ſcdo quādā falſi cautelā qua vſus fuit ſubiūgit: ibi. Maluit ꝛc. Et dic. Eo cm̄ ſup. Dꝛomōe quotidiano moꝛe ſtertente. i. dormiēte ad primā. i. vſq; ad illā hoꝛā qua ꝑma canitur: ꝛ hoc vnguib⁹ ſcabꝛis. i. ſcabioſis ꝛ aſperis agētib⁹ vel agitātib⁹. i. ſcalpādo faciētib⁹ mēbꝛatim. i. p mēbꝛa muſicū melos i. ſonū quaſi muſicū: qꝛ ſe ſcalpēdo quaſi muſicā harmoniā cōcitabat: ꝛ filr exiſtens liꝓientib⁹ oculis atq; explorantib⁹ ſup. nūc apertis: nunc iterum clauſis lucem matutini laboꝛis. i. matutine lectionis aiebat. i. dicebat ſup. ſequit cōſoꝛtib⁹ ſuis aduenientibus vel audientibus aiebat inquā ne. i. nunquid adhuc res. i. lectio matutina peragit. i. fit in ſcholis. ne. i. nunquid confunditur adhuc ruboꝛ auroꝛe ruboꝛe lucis dici? q. d. eſt ne adhuc dies? qd vltra negantibus illis ſcz conſocijs ipſe Dꝛomo ſomnolentus. i. plenus ſomno expleuit. i. cōpleuit vel cōpoſuit: creberrime. i. ſepiſſime: ita. ſ. dormitando media partem diei. i. vſq; ad meridiem: ꝛ hoc agendo. i. referendo gratias deo: qꝛ tam bene c̄ ſuauiter in ſomnis membꝛa refouiſſet. Et cautelam ſuā falſam ſubiungens di. maluit em̄ ſubaudi Dꝛomo ipſe. i. magis voluit habere duriciā. i. obtuſitatem ſani capitis c̄ peritiam. ideſt ſapientiam inſani. Deinde ponit quomodo ipſe Dꝛomo ſe circa diem gerebat. vnde dicit ſi accideret c̄ idem Dꝛomo adeſſet diſputationi meridiane ipſe neſciens extendere. i. ſuperare vel perimere moꝛem natiuum: quo neceſſe erat vt dormiret: continuo ſtertebat: ideſt dormiebat ſolo naſo vigilante. Alia littera vigente: ꝛ ſtertendo reſonante: c̄ pꝛo et pꝛebebat faſtidia. ideſt nauſeam atq; tedium affinibus. ideſt conſocijs ob ſtrepitum poꝛcine coꝛroſionis vel coaſſationis: et hoc per fi-

ſcholas intra u erit: rigore intrinſec⁹ aſſumpto cōſiderādum ē: ut auroræ tpe cōtinuo ſubmiſſa uoce ſcipiat: ore rotūdo mediocriť aſcēdēdo: neminē niſi maxia urgeat neceſſitas expectādo. Cm̄ ſi mgr̃atus diligentia aliqs ultra debiti tpis ſpaciū expectare p̄ſumpſerit: hos ſi qdē pigritiei mora cōfundet iræq; ſe rācore cōminuet. Cum autē pigritiei diſcipulus dormitationis artifex mgr̃i nouerit ſeduli tatē, aut maturi⁹ feſtinabit: aut pudore cōfuſus in hui⁹ opp robriū dormitabit. ¶ Sed nō faciat: ut Aſſuer⁹ poeta præcipit: quē Dromonis Caſtoris diſcipuli p̄grities nequit in riſum excitare, eo uero more quotidiano ad primā ſtertēte unguibus ſcabri mēbratim muſicū melos faciēti b⁹ ocliſq; lippientib⁹: lucēq; explorātib⁹: matutini laboris ī ſcholiſq; ne res pagat cōſortib⁹ adueniētib⁹ ſic aiebat. Lucis rubore diei auroræ ne adhuc rubor cōfundi tur. Illis itaq; negātib⁹ mediā ptē diei creberrime ſomnolēt⁹ expleuit, gr̃as deo agēdo. maluit em̄ ſa ni capitis hr̃e durici ē q̄ iſani peritiā. Si uero meridianæ diſputationi plerūq; adeſſet, natiuū morē excedere neſciēs naſo uigiláte ſtertebat, affinibuſq; ob porciæ corroſiōis ſtrepitū p̄bebat faſtidia, dū aūt aliqn̄ holera ſcdas ei⁹ delitias hauriret ora hiatui: lumia ſomno cōmiſit. Man⁹ uero l3 ſordidaticino aliqd prēdebat: ſopor tn̄ ei nociuus extitit dū cibaria incarcerare q̄ſiuit. Ad quē fructū maturitatis. O Martiane ſociorum chariſſime credit⁹ hunc peruenire ueſtra ſiquidem nouit intentio,

ſ. ſtertendo reſonante: c̄ pꝛo et pꝛebebat faſtidia. ideſt nauſeam atq; tedium affinibus. ideſt conſocijs ob ſtrepitum poꝛcine coꝛroſionis vel coaſſationis: et hoc per fi-

Iuſtus eſt qui ad bnā ꝙ ꝓfuit ſ. / ꝙ finis ſ. dei / ꝙ ꝓmeret bonos et ꝓmouet malos / et fuerit ſuſtentans omnibus

militudinē dictū est. Postremo ostēdit quō hic dromo in mensa se habebat ⁊ dicit. Dū hic dromo ad mēsam extitisset tāto sōno dedit⁹ extitit: dū hauriret ꝑ sorberet posuit holera.i. caules existētia scō as delitias ei⁹: cōmisit ora hiatui.i. voragini: ⁊ cōmisit lumina sōno. Vo ꝑ sz: lz man⁹ sordida prēdebat ali qd in catino.i. disco: tñ sopor.i. somn⁹ extitit ei nociu⁹ dū q̄siuit incarcerare.i. deglutire cibaria: q: tm somn⁹ eū oppsserat: vt q̄cūq; icepisset sōno retraheret: q̄re alloquēs Boe. Mar. di. O martiane charissime socio⁹ fiqdē ꝑ certe vra intētio alibi⁹ dilectio: nouit ad quē fructuz maturitatis ⁊ labor⁹ sui credit⁹ peruenire hūc dromonē. q. d. īmo nouit: q: ad nullū fructū vnq̄ ptingere valebit. ¶ Sz si disserēdi cā meridian⁹ ⁊c. Supi⁹ boe. docuit q̄liter mgr̄ se hr̄e debeat in docēdo discipulos ⁊ b̄ q̄ ad lectionū exercitiū. hic facit b̄ q̄ ad disputationū certamē. Et diuidit hec ps in duas ptes. Nā ꝑmo ponit documēta circa hāc ptē. Secūdo q̄dā icidētia subiūgit ibi. Aiaduertendū. Prima⁹ adhuc in duas diuiditur ꝑtes quia duo documēta q̄ ponit. sc̄da ibi. Si vo maxima. Prima ḡ ponit ꝑmū documentū q̄ tale est. Si meridian⁹ doctor adierit studiū cā disserēdi. i. disputandi: ꝑcauēdū est summope ne mgr̄ ipse poleat: alⁱs pallear: apparatu sophistico. i. ne vtat̄ rōnib⁹ sophisticis: ⁊ caueat ne moueat̄ tetris. i. obscuris difficultatib⁹ sz armat⁹ studiosa p̄meditatiōe. i. studio p̄meditato adeat. i. intret: vel audiat: vt alibi lites. i. disputatiōes que sunt lites scholastice: intrepidus: q̄; ꝑ ⁊ cōponat. i. declaret eas facili mēte: q̄ est facilitate opinionis concordet: ⁊ caueat ⁊ dispo nat. i. ordinet memorie illud q̄ q̄s sibi obiecerit sup. disputādo. ita. i. tali mō: vt ꝑte detegēdi. i. soluēdi ⁊ enodādi nō recedat a via rōnis: sz accepta moderatiōe. i. modestia dilucidādi. i. declarādi: exoluat vel dissoluat. i. declarat explicite. i. manifeste enigmata. i. obscuritates ⁊ sophisinata sibi reposita ordine cōpetenti. subaudi quēadmodū ꝑposita ⁊ obiecta sunt: nō posteri⁹ p̄mo: atq; p̄mū posteri⁹ exoluēdo. Si vo ⁊c. si in disputatiōe dubitatio maxia accidat: vt solet mētib⁹ discreto⁹ vtēdū ē studijs deliberādo q̄d rndendū: ⁊ q̄ mēs exagitata. i. cōmota naturalib⁹ motib⁹ ꝙscie dictauerit: subaudi ex deliberatio ne p̄mōi. illud ꝑferēdū. i. determinādū est publice i crastino. i. die ⁊ lectiōe sequēti. Eodē mō. s. quēadmodū p̄fatū est sup. faciēdū est: si q̄d difficillimū magr̄ fuerit p̄meditat⁹: qm̄ ipm cōmendādū etiā est discretiōe. Alia lra hz disputationi: ⁊ verius ꝑut ex sequētib⁹ apparet. Et rōnē subdens di. em̄ p: o q: tillula difficultatis reperit̄ plerūq; facili⁹ disserēdo. i. disputādo q̄ si cōmitteret̄ obseruantie studi q̄ ꝙstrmās dicit. qm̄ inq̄t Aristoteles: subaudi in topicis: Veritas ipa nō tm̄ reperit̄ in altero. i. in uno: sed reperit̄ in plurib⁹. i. in multis. Aiaduertendū est ⁊c. In hac ꝑte Boe. ponit q̄nq; incidētia. scō ibi. Si q̄s ho⁹. tertiū ibi. vt ad magistrat⁹. quartū ibi. Si vo p̄meuo tpe ⁊c. q̄ntum ibi. Nubila lz q̄q;. Primo ponit p̄mū documētū. Nā aliq̄s posset dicere. O Boe. iā ꝑbatū est ⁊ ostēsum quō magister in disputatiōe se hr̄e debeat: sz adhuc latet quas rōnes facere dz: vt disputātium oze disputatio cōpetēti⁹ dissoluat̄. Et ad b̄ respōdens di. q̄ cognitio discreto⁹ magistro⁹ vti solet in traditiōib⁹ ⁊ disceptationib⁹ trib⁹ modis: ⁊ b̄ p̄m tria magistro⁹ gña. Sūt em̄ quidā subtiles: q̄dā subtiliores: ⁊ q̄dā subtilissimi. Solēt em̄ q̄dā gliari. i. gliose vti editionib⁹. i. rōnib⁹ ⁊ documētis nouis ⁊ inusitat̄. ⁊ b̄ q̄dam ad tertiū gen⁹ magro⁹ dictū est. Solēt etiā alij palliare mētes discipulo⁹ veterib⁹. i. antiq̄s ⁊ tenebris. i. obscuris rōnib⁹: ⁊ b̄ q̄ ad p̄mos magros. Sūt ⁊ tertij q̄ solēt excitare. i. cōmouere intelligētias excedētiū scholariū editiōib⁹ ⁊ rōnib⁹ vetustissimis. i. antiq̄ssimis: sz inouat̄ ⁊ vtunt̄ eis tāq̄ manātib⁹ a ꝑtis riuis. i. scientijs eo⁹. Et hi sunt q̄ sc̄m gen⁹. s. mediocriter subtiliū āplectunt. ¶ Si q̄s vo discipulo⁹. Hic ponit sc̄m incidēs: qđ ē tale. Diceret forte aliq̄s si pueri atq; scholares qōnes atq; rationes ꝑ magros adductas ad plenū intelligere neq̄ant: q̄d agendū? Ad b̄ rndēs di. q̄ si scholares disputationi assistētes intelligere neq̄ant rōnes magri in mediū adductas; ⁊ tm̄ rōnes ipse cos declina-

uerint:tūc ſcholares ipſi iungēdi ſunt.i.ſociādi archiſcholari.i.baccalaurio:vt ipſe imprimat eis fide
liter ſeriē recordatiōis.i.modū recordādi atq; etiā intelligēdi.vel etiā idez archiſcholares cōmēdet.i.
informet:ꝛ oſtēdat eis ſcholarib⁹ diligētiā exarādi.i.ſcribendi:alibi ſic.Archiſcholari iniūgendū eſt:
vt eis recordatiōis ſerie.i.ordine fideliter īprimat exarādi diligētia:cōmēdet ꝛc.qm̄ magnū fomētū.i.
augmētū vtilitat; colligit ex his.ſ.quat; informationib⁹. ¶ Ut aūt ad magr̄atus ꝛc.Hic ponit tertiu;

eis recordatiōis seriē fideliter īprimat/uel exarādi
diligētiā cōmēdet.Magnū ſiqdē ex his utilitatis fo
mētū colliget. ¶ Vt aūt ad magr̄at⁹ apicē tpe pue
niat diſcipulus/ſtudio cōtinuitatis īmorādū eſt;
receſſuq; ſecretiori;licet ſanguineus exiſtat inſiſtē
dū eſt/ne ſtrepitus aſſiſtentiū mētē hebetet/uel mi
grātiū rixa cōfundat intellectū nullis uinculis ui
tales ſpūs īpediētibus.Honeſtati em̄ magis cōſenta
neū ē/ut ſecreta rimādo ſolitarius magr̄ exiſtat/q; li
bellos extrahendo cūctis pn̄tiā ſuā exhibeat.Nōne
detractiōis filij magr̄i ſedulitatē:libellos extrahē/
do aſpiciēs qd inqnatū meditaret?utiq;. ¶ Si ue/
ro primæuo tpe magiſtrantis diligentia copiā di
ſcētium nō habuerit:idcirco non tepeſcat. nec ſpe
depoſita euaneſcat:ſed tāto acrius ſtudiis inſiſtat.
ſeq; in conflictu ſtrēnue p̄beat.ut ſic licet cū paucis
honorē cōtingat.Paucoꝝ em̄ cōſortio multos de/
linitos ꝓfunditatis ſtudio uigēte frequenter uici
mus ſtrēnue intitulari. Nōne Theophraſtus ſubti
litatis artifex paucoꝝ ſuffultus ornatu/ſpe defrau
datus regendi curā abiecit?qd tn̄ incōſulte egit/cō
ſultius em̄ egiſſet ſi ſe ſtudii obſeruātiæ cōmēdabi
lē exhibuiſſet. ¶ Muneribus tn̄ magr̄i Leōtini di/
ſcretio multoꝝ ſibi acqſiuit cōſortium. Pulchrius
em̄ ſic degere cenſuit/q; diſcentium cœtu deſtitui.

ſolitario ſe recipe. ¶ Si vo.Hoc eſt q̄rtū incidēs circa p̄dicta occurrēs.ꝛ eſt tale.Poſſet nēpe q̄s dī/
cere oīa ſiquidē bn̄ ꝛ optime digeſta ſunt:ꝛ b̄ circa hos magr̄os q; ſcholarium copiā hn̄t: qd autē de
his q̄bus nō plenū eſt auditoriū:ſurda pn̄tia atq; comitat⁹ penit⁹ abrupt⁹ rn̄dēs dī.vt in lr̄a. Et duo
facit p̄m duos modos in lr̄a poſitos.Scō a ibi.Muneri⁹ tn̄.Prima adhuc in duas.nā p̄mo quoddā
documētū ſiue quēdam modū circa incidens ponit.Scō cām eius ſubiūgit ibi.Paucoꝝ em̄.Et dī/
cit.Si diligētia magiſtrātis copiā diſcentiū.ſ.ſcholariū nō habuerit p̄meuo tpe:nō tepeſcat.i.deſiſtat
ab inceptis:idcirco.i.ꝓpterea:ꝛ hoc ne euaneſcat.i.recedat alibi:nec euaneſcat depoſita ſpe.ſz quan
to rarius eſt ſibi adiutoriū:tāto acri ſtudio inſiſtat:q; p ꝛ p̄beat.i.exhibeat ſe in ꝓflictu.i.lucta ſcholā
ſtica:q; diſputatio eſt ſtrēnue.i.ardue.vt ſic ꝓtingat honorē:ſz cū paucis.Et rōnē p̄dictoꝝ reddēs duo
facit.Nā p̄mo rōnē ponit.Scō exēplū quoddā circa hoc annectit ibi.Nōne.ꝛ dicit.Em̄ p quia nos
Boe.vidim⁹ multos delinitos.i.infignitos ſtudio ꝓfunditatis intitulari.i.laudari ſtrēnue.i.magni/
fice:vigēte tn̄ ꝓſortio paucoꝝ diſcipuloꝝ.Et exemplū circa hoc qđ dixerat.Neſpe ꝛc.ponēs de theo/
phraſto dicit.Nōne theophraſtus ille magr̄ exiſtēs artifex ſubtilitatis:ꝛ ſuffult⁹ ornatu paucorū nōne
ipſe abiecit curā regēdi ꝛ b̄ defraudatus ſpe regiminis affuturi.q.d.imo.qđ tn̄.ſ.abiicere regēdi curā
egit incōſulte:ſed certe egiſſet ꝓſultius ſi ſe exhibuiſſet cōmēdabilē obſeruātie ſtudij. ¶ Muneri⁹
tn̄ ma.ꝛc.Hoc eſt p̄m documētū circa p̄dictū incidēs attēdēdū:ꝛ duo facit.Nā p̄mo modū ponit quo
ſcholares hr̄e poſſit.Scō antipophoriſat:vel ſaltē notabilē quoddā circa b̄ ponit ibi. Pietatis ve/
ro.Et dicit q; ſi magiſter audiētiū nō habuerit copiā;modus eſt vt eos ſibi muneri⁹ coemat ꝛ ꝓdu/

cat:exẽplo Leontini:cuiꝰ q̃dẽ discretio acq̃siuit sibi muneribus.i.donis ꝓsortiũ multoꝝ:cẽsuit em̃.i.esti
mauit pulchriꝰ sic degere.i.viuere:aks egere.i.pauptati incũbere:q̃ destitui cetu discentiũ.i. scholariũ.
¶ Dietaſ vo ꝛc.Hic Boe.quoddã notabile circa p̃dicta ponit q̃ erogationẽ eleemosynaꝝ paupibꝰ fa
ciẽdã cõmonet:ꝛ b̃ si mgr̃o suppetat reꝝ facultas.Et duo facit.Nã ꝓmo facit qđ dictũ est. Scđo hanc
erogationẽ summopꝫ cõmẽdat ibi.Que em̃ ꝑclarioꝛ.Et dicit recto: scholariũ delinitꝰ.i.munitꝰ vl̃ insi
gniꝰ:ambitu pietaſ.i.ipamet pietate te
net.s.iure charitatis mulcere.i. fouere
corda discipuloꝝ degẽtiũ.i.viuentiũ in
pauptate:ꝛ hoc discẽtiũ studiose ꝛ dili
gẽter.nõ q̃dẽ discholis:mulcere iquã ci
barijs ꝛ calceis:q̃ ꝑ ꝛ vestibꝰ:ꝛ si nõ no
uis saltẽ tritis.i. laceratis ꝛ antiq̃s: et b̃
dico si facultas sua suppetit. Ultra em̃
posse viri non vult deꝰ vlla req̃ri.q̃ ꝑ ꝛ
magister ipse subueniat ipsis ceteris do
natis.i.donis:alij q̃ p̃missis:alibi dona
tiuis:fiꝛ q̃ subueniat eis ꝓsilio cõcita
tiuo:b̃ est admoneat eos atq̃ cõcitet vt
priusq̃ studiũ relinquãt potiꝰ eleemosy
nas recepturi ab eo vel ab alijs veniãt.
¶ Que em̃ ꝑclarioꝛ. In hac pte cõmen
dat erogationẽ paupibus scholaribꝰ fa
ctã di. Que em̃ erogatio.i.eleemosyna ẽ
ꝑclarioꝛ.i.nobilioꝛ vel suauioꝛ illa: q̃ q̃
est facta viris scholaribꝰ:q.d. nulla.ali
bi sic.Que em̃ preclarioꝛ naturecq̃ suaui
oꝛ ꝛc.q̃m confouere.i.mulcere scholarẽ
bis.i.erogationibꝰ i q̃bus exhibitio do
natis ẽ minima p̃motio.i. remotio: aks
ꝑmotio.i. vtilitas ꝛ cõmoditas recipiẽ
tis maxima:est ꝑclarius.i.beatius ꝛ no
bilius q̃ delinire.i. fouere detestabiles
incursus hystrionum atq̃ meretricum.
¶ Nubila ꝛc. Hoc est q̃ntũ ꝛ vltimũ in
cidẽs qđ circa p̃dicta cõtingere posset:
qđ est fortune aduersitas. Et duo facit
in hac pte. Nã ꝓmo circa b̃ incidẽs docu
mẽtũ ponit. Scđo ipm̃ documẽtũ exem
plo ꝓfirmat ibi. Proh coriãdi. Et dicit lz
ipsa fortuna q̃ncq̃ existat nubila.i.aduer
sa:tñ cura.i.studij,solicitudo magistran

¶ Pietatis uero ãbitu scholariũ rector delinitꝰ di
scipuloꝝ corda i pauptate degentiũ/studioseq̃ di
scẽtiũ mulcere tenet/ui delicet cibariis/calceis:ue/
stibꝰ/saltẽ tritis si facultas suppetit/ceteriſq̃'dona
tis subuẽiat/cõsilioq̃ ut decet ꝓcitatiuo. ¶ Quæ
em̃ ꝑclarior naturæ q̃ue suauior q̃ ueris scholari/
bus erogatio:Præclarius est em̃ cõfouere scholarẽ
his i q̃bus est minima/donãtis exhibitio/maxima ue
ro paupis recipiẽtis prõptio/q̃ histrionũ & meretri
cũ detestabiles incursus delinire. ¶ Nubila licet
q̃nq̃ fortuna exist at:nõ tñ magistrãtis cura/ desspe
ret/sed semp curialiter se regẽdo:incursus uiriliter
perferat dulcius expectãdo.Proh Coriãdi putãda
trãsactio. ¶ Si aũt ob festiui tpis impulsum deli
tiaꝝ loca uisitare placuerit:semp cœtus sui nobi
liores/formaq̃ eminẽtiores docẽtis secũ habeat di
scretio/ne quasi destitutus solatio a multis uidea
tur/uel ne in piculũ excitet.Maronis saltus feliciũ
discipulorũ priuari cœtu indoluit. ¶ Licet autẽ
in scholis rigidus existere debeat/tñ ingressu salu
tãdo deuotus pmaneat/in sermone modestus:iu
cũdus transmigrantibus/comes alludẽtibus/fide
lis ammonitu cõmorãtibus/castitate cautꝰ/affini
bus/ne suspirãtis nasi fœtorem si quis fuerit ami

tis.i.magistri nõ desperet ꝑpter hoc ſz regẽdo aks gerẽdo se semp curialiter.i.equanimiter pferat.i.pa
tiat viriliter.i.aio forti:incursus.i.aduersitates fortunaꝝ sperãdo semp diuriꝰ ꝛ meliꝰ eueniturũ:ꝛ si fa
ciat quẽadmodũ Coriãdus ille mgr̃:q̃ cũ fortuna sibi nõ semp arriderer:scholas dimisit:ꝛ desperatio
nẽ incurrebat.Et ideo inquit. Proh interiectio detestãris est:nec ꝑt interiectio est aspirat quouis pa
cto ſm Mãc nellũ. Proh trãsactio.i.incõstãtia.Coriãdi huiꝰ magistri est putãda.i.respuãda. ¶ Si tñ
ob ꝛc. Postq̃ Boe.in p̃cedẽtibus posuit normã atq̃ modũ magistros ipsos regulãdi tam quo ad se
q̃ quo ad discipulos suos :ꝛ hoc tam i moribus q̃ in regulis:in cõparatione ad alios a discipulis: hic
ponit quedã alia documenta.Et diuiditur hec pars in duas partes ſm duo documenta que ponit.se
cunda ibi. Licz autem in scholis ꝛc. Prima in duas.nã primo documẽtum ponit.scđo causam subiun
git.tertio exemplo corroborat.scđa ibi. Ne quasi.tertia ibi.Maronis saltus.ꝛ legẽdo/hoc totum vsq̃
in secundũ documẽtũ di.primo.Cũ magistro placuerit visitare loca deliriarũ ob impulsum festiui tpis
discretio docẽtis habeat semp secũ meliores sui cetus.i.suoꝝ scholariũ atq̃ etiã eminentiores. Forma
em̃ eminẽs corpis animi etiã excellentiã cõiter representare phibet:ꝛ hoc ideo fiat.ne magister ipse a
multis videat eẽ destituꝰ solatio.i.solamine:vel etiã ne excitet.i.cõmoueat in piculũ. Ue em̃ hoi soli:
q̃m si ceciderit nõ habebit subleuãtẽ.Et mala que exinde possunt euenire si ꝑdicta nõ obseruent:exem
plo ostẽdẽs di. Saltꝰ em̃.i.trãsitꝰ solitarius Maronis forte Virg.di.vel alterũ idoluit.i.valde doluit
ꝑuari.i.destitui:cetu.i.societate feliciũ scholariũ forte malũ quoddã ex solitario suo trãsitu Maroni
euenir:qđ quale fuerit Boe.tñ hic nõ expressit. ¶ Licet autẽ in scho.ꝛc. Hoc est scđm documẽtuz quo
magistros informat qualiter se erga alios a scholaribꝰ ꝑus agere debeãt.Et dicit magr̃ ipse scholariũ
lz debeat eẽ rigidus in scholis:subaudi quẽadmodũ superius eodem.c.declaratũ est. vbi dicebat rigi
dus ꝛc.Tu mgr̃ debet eẽ deuotus ingressu.i.in trãsitu suo coꝝ ppl'o.alibi tñ in ingressu et egressu ꝛc.

Et ꝫ dico salutādo quēlibet ꝑm ꝓditiōes suas: debet eē i ꝑmone modestus trāsmigrātibꝫ. i. cū ꝑtereū/
tibꝫ iocūdus. atq; alludētibꝫ. i. sibi ꝓgruētibꝫ comes. i. socijs: aut potius comis. i. dulcis ⁊ affabilis: fitq;
cōmorātibꝫ. i. secū ḥabitātibꝫ fidelis ammonitu. i. ammonitione salubri: atq; etiā affinibꝫ. i. vicinis cau
tus. i. astutus castitate q̄si dicere velit: si nō caste viuere possit: corā vicinis faciat tm̄ vt si q̄d finistrū ege
rit vicinis nō innotescat: vt qꝺ caste fieri neq̄at saltē caute exequet. Et ḥuius cām subdēs inq̄t. Et ꝫ ideo
vt dictū est fieri debet: ne affinitas ami/
cabilis. i. amica vicinitas ebibat. i. sub/
traḥat fetorē suspirātis: alꝫ spumātis. i.
inquinātis nasi. q. d. vt imediate supra
suppletū est: ⁊ metaphorica locutio est.
¶ Extrema ḥuiꝫ voluminis extat cōpi/
latio. Hec est scꝺa pars ḥuiꝫ vltimi capi
tuli i q̄ postq̄ Boe. determinauit ⁊ po/
suit diuersaꝫ magistrorꝫ diuisionē ⁊ mo
res eorꝫ q̄ in locis studiorꝫ p̄ncipalioribꝫ
s. athenis ⁊ rome ḥabitāt: documētis re
gulauit. ḥic mō i ḥac scꝺa p̄ncipali par/
te ḥuiꝫ capituli vult oñdere quō se debēt
ꝑe illi q̄ ḥñt curā regendi scḥolas in ca/
stris vel in villis p̄fata studio: ū circūia/
cētibus: pauꝑtate ꝓclusi. Et diuidit hec
ps in duas ptes. In p̄ma p̄mittit intētū
suū. In scꝺa ips ꝓsequit: ibi. Cū ob ege
statis cām. Et di. Extrema. i. vltima cōpi
latio' p̄ntis voluminis extat. i. vt dicam⁹
aliq̄d sub cōpēdio. i. sub breuitate de ma
gistrātibꝫ illis quos egestas. i. pauꝑtas
existēs nouerca. i. ꝺria ⁊ inimica libera/
libus disciplinis cōpulerit inuadere fi/
nes. i. regiōes alienas: ⁊ filr̄ q̄s de ḥis
q̄s dulcedo natalis p̄rie reuocauit sub/
audi: vtibidē cōmorēt: ⁊ de ḥis in tertia
parte p̄ncipali. Cū aūt ⁊c. Autē ꝓ ps: cū
q̄s ob cām egestatis repellēde q̄rat odo
rē dulcissimū lucri: subaudi i ꝓtibꝫ alie/
nis: tūc cōsideradū est vt magistratꝫ ips
insistat. i. intēdat quātū queat. i. poterit
parcitati: ⁊ ḥoc ḥonore dico saluo: q̄ ꝓ
⁊ ꝓsideret etiā vt inḥiet vestibꝫ medio/
cribꝫ: subaudi tm̄ ḥonori magistrali di/
gnis: iuxta p̄missa p̄cepta. atq; indulge
at. i. intēdat p̄cipue regimini scḥolariū.
Et cū magr̄ in alienis p̄tibꝫ curā regimi
nis susceperit: debet p̄bere p̄mo ⁊ p̄ncipaliter pueris sup. informādis vultū benignū. in parētibus aūt
eorꝫ affatū benigniorē: ⁊ spōdeat. i. suadeat tā pueris q̄ parētibus aditū. i. introitū docēdi benignissi/
mū. ⁊ ḥoc vt nō solū permolliat. i. mollificet atq; molliēdo ad se attraḥat corda puerorꝫ: verum ꝓ sed
extraḥat etiam pecuniā parentū sup. qua necessitati sue mederi valeat: atq; efferat. i. deportet famam
sup. redolentē: ex ḥoc. i. ex ḥac sua benignitate. Similiter aūt cū ḥec oia gerunt defendat nihilomin⁹ re
galiter. i. viriliter iura scḥole: et ḥoc ordine. i. modo docēdi edocto. i. demonstrato p̄rius. i. in p̄rioribus
putat. ¶ Eisdē etiā aliquātulū adultis. In ḥac pte Boe. ostēdit quō mgr̄ se ḥabere debet erga discipu
los iā adultos. Et dicit q̄ si magister ḥabuerit discipulos iā pene adultos tūc exḥibeat se eisdem adul
tis rigidū quēadmodū de rigore supra dictū est atq; cōponat. i. ordinet oꝛa eorꝫ. s. adultorꝫ ad loquēdū
recte. i. cōgrue quo ad grāmaticā: ⁊ ornate quo ad rḥetoricā atq; constringat. i. disponet digitos eorū
ad scribendū: atq; conformet eos oīno ad legendū: ⁊ ḥoc dico cōcomitante rigore iustitie. s. scḥolastice.
⁊ rationē quare oīa ḥec sic fieri debeant: ⁊ specialiter ḥuius: cū dicit rigore iustitie ⁊c. subiungit di. ḥec
ideo fieri debent vt scholares ipsi ꝓficiāt: non solum in doctrina: sed etiā in facetia ḥoc ē moribus atq;
virtutibus. ⁊ subdit Magister etiā cōcedat tempestiue. i. tēpore debito scḥolaribꝫ spaciū ludendi atq;
sic nullo casu eis abstraḥat beneficiū docendi. ¶ Si vero cōtumacē superbūq; inueniat. Hic ostendit
Boe. quō magister se ḥabere debet circa rebelles. Et dicit q̄ si mgr̄ inuenerit: quē. i. aliquē cōtumacē q̄
ꝓ ⁊: vel supbū: ipm dulciter castiget: ḥoc est verbis dulcibꝫ et exḥortabilibus ad bonum corrigat: atq;
increpet: ipsiq; exempla ꝓponat: quibus a sua cōtumacia atq; superbia reprimatur. q̄ si nullo modo
verbis admonitis charitatiuis ⁊ dulcibꝫ similiter ⁊ exēplis minime corrigi valeat: affligat. i. corripiat

cabilis ebibat affinitas. ¶ Extrema p̄sentis uolu
minis extat compilatio: de magistrātibꝫ quos li/
beralibus nouerca disciplinis egestas fines cōpule
rit inuadere alienas. Et de illis quos natalis p̄riæ
reuocauerit dulcedo: aliqd sub cōpēdio dicamus
¶ Cū aūt ob egestatis cām repellēdæ lucri q̄rat qs
odorē dulcissimū: cōsideradū est: ut saluo mgr̄at⁹
honore p̄citati quātū q̄at insistat: uestibus medio
cribꝫ inhiat. & scholariū regimini p̄cipue indulge
at. Pueriq; primo p̄beat uultū benignum: parēti
busq; eorꝫ benigniorē affatū: docēdiq; aditū spon
deat benignissimū: ut sic nō solū puerorꝫ corda p
molliat: uerūetiā parētū pecuniā extrahat: famā
q; ex hoc efferat. Scholæ uero iura regaliter defen
dat: ordie docēdi p̄us edocto putat. ¶ Eisdē etiā
aliquātulū adultis rigidū se exhibeat: iporūq; ora
ad recte & ornate loquēdū cōponat/digitosq; ad
scribēdū cōstringat/ad legendū oino cōformet/ri
gore iustitiæ cōcomitāte. ut sic nō solū i doctrina:
uerūetiā in facetia cōueniat. Ludēdiq; spaciū tem
pestiue concedat/docēdiq; bñficiū nullo casu sub
trahat. ¶ Si uero contumacē supbūq; inuenerit:
dulciter eū castiget/exemplaq; morum proponat
quibus reprimat. alioqn parētū assensu uirgis af
fligat/ut sic ad unguem castigatus euadat/ne de/

virgis ⁊ vberibus: ⁊ ℔ dico fiat cū assensu parētum. Et rōnē subdens inquit: vt sic sup. ille cōtumax cuadat castigat⁹ ad vnguē. i. ad pfectionē: nec cadat oīno in ignominiā. i. insaniā q̄si desperatus. Alij legūt vel vt sit: vel si incorrigibilis est: ipse desperat⁹ cadat in ignominiā. i. eiectionē ignominiosam: ⁊ vbi ne desperat⁹ vel oīno desperat⁹ ⁊c. ¶ Cū aūt ⁊c. In hac parte Boe. postq̄ documenta p̄miserat quō magister se hr̄e debet circa illos discipulos q̄ sunt correctioni submissi: hoc facit idez circa eos q̄ extra correctiōis limā penit⁹ reponunt

sperat⁹ in ignominiā cadat. ¶ Cū aūt magistran tis dilectio ætate infrigidatos/ statualesq; planeti cos scholastici itroit⁹ habuerit pticipes/ si correctio nis lima apud eos uti nequerit/ senio cōfectis arri dendū ē: statualib⁹ igemiscēdū/ planeticisq; fauo/ ris simulacro ē cōgaudēdum. Calamistratos circis hirsutis purat/ fucoq; pfusos lachrymis irrigātibus gulā pfundat. Molles caute eiiciat/ ne mentis sue reatū cōmoti pticipēt. ¶ Aiaduertendū est etiā q̄p quor⁹ erogatiōe laboriosum deliniť certamē in il lis doctrinalis cōprobeť effect⁹. rerū nāq; effectus ex hibitiōe opis declarať. Ordine aūt cōpetēti uicis/ sim sunt cōuocādi/ ut fideli scrutinio pateat quid subministrātiū labor diurn⁹ erogauerit. Submini strātiū em̄ curæ nō sp est cōfidēdū. qm̄ aut illor⁹ cu piditas fractis assibus plerūq; pmolliť/ aut spe de/ fraudata tepescit fidelitas/ aut ut uideanť fideles rudescit ptās. Sicuti uero pauptati felici misericor diter deferēdū ē. sic etiā nō min⁹ ipsi⁹ eruditiōib⁹ at tēti us ē insistēdū. ¶ Cū aūt cœna paupior affuerit cōmēsalibus est erogāda facultas. familiaribus cō/ plicibusq; uicinis iuite porrigendū/ ne familiaris uox secreta reuelet detrahendo/ uel multiplicatis anus p̄diga p̄pinet anui annectendo. Quid autē

extra correctiōis limā penit⁹ reponunt vti sunt senes statuales planetici ⁊ alij Et pōit plura breuia documēta p̄m plu ralitatē ⁊ diuersitatē oīm bonor⁹ disci/ pulor⁹: ⁊ dicit: cū dilectio magistrantis habuerit etate infrigidatos: ℔ est senes statuales ⁊ rudes ingenio ve p̄ vel pla/ neticos. i. errabūdos: ⁊ ℔ dico oēs scho lastici introit⁹ pticipes: q̄d agenduz in quā si magr̄ neq̄at uti luna. i. rigore cor rectiōis apud eos. ℔ mō agendū est: vt sequit. Arridēdū em̄ est. i. fauēdū senio cōfectis. i. senib⁹: atq; ingemiscēdum. i. cōdolendū p̄pter ingenij rudit atē: sta/ tualibus. i. rudibus: planeticis vero. i. vagabūdus cōgaudendum est simula cro. i. similitudinib⁹ fauoris ⁊ exēplorū adductionibus: ⁊ si q̄ lasciui affuerit vt calamistrati. Calamistrū acus maior fi/ ue fistula quedā q̄ calefacta intorquet capillos: a quo Licero calamistratā co mam appellat. p̄hucatisq; atq; molles: tūc perurat. i. castiget vitiū eorū penit⁹ purendo calamistros existētes hirsutis circis. i. crispatis capillis: atq; pfundat pfusos p̄huco illo colore ficto: lachry/ mis irrigātib⁹ gulā eor̄: ℔ est tāto eos castiget. vt in lachrymas irrigātib⁹ gu/ lā suā p̄huco pfusa lachrymis tingant. Molles autē. i. lasciuos ⁊ luxuriosos eiiciat caute a p̄sortio reliquor̄: ⁊ ℔ ne alij cōmoti supplesuo luxu participent reatū. i. vitiū sue mētis. ¶ Aiaduertendū etiā est q̄ℨ effectus doctrinalis. i. doctrine cōprobeť in illis scz vicedoctori/ bus: quor̄ erogatiōe. i. ostēsione admi

nistratiōe ⁊ subsidio laboriosum certamē. i. exercitiū scholasticū deliniť. i. pmolliť. q. d. pspiciēdū etiaz est quō vicedoctores vt sunt baccalaurij: ⁊ alij vicē magr̄i gerētes: se habeāt erga pueros si eos p̄be informēt: aut ficco pede p̄transeāt. qm̄ quocūq; mō se gesserit ℔ finis opis ostēdet: rerū nāq; effectus declarať. i. manifestať opis exhibitiōe. Et dās modū quō in cognitionē hor̄ deueniť di. scholares ibi oēs quotq̄t sunt cōuocādi subaudi ⁊ examinādi vicissim. i. vicib⁹ alternis. ⁊ ℔ ordine cōpetēti. i. decēti: vt pateat. i. cognoscat vel innotescat: aīs appar: fideli scrutinio. i. inq̄sitiōe: q̄d labor diurn⁹ subministrā tiū. i. sub vicedoctor̄ erogauerit. i. docuerit eos. qm̄ nō est p̄fidēdū sp̄ cura subministrātiū. Et rōnē po nit: qm̄ cupiditas. i. auaritia illor̄ p̄mollit plerūq; assibus. i. obolis fracti vel ab effectu: q: asses illi sub ministrātiū frāgūt p̄stantiā: vel q: fracti sunt re. aut fidelitas hor̄ plerūq; tepescit defraudata spe. s. lucri vel etiā ptās eor̄ rudescit: aīs crudescit sepius: ⁊ ℔ vt fideles mgr̄o videnť sua nimia crudelitate Non sit q̄ℨ vicē magr̄i gerēs nimiū cupidus: neq; sit in docēdo pauper piger. qm̄ vt .M. lra sequit sicuti est defendēdū. i. p̄donādū misericor: diter felici pauptati: illi q̄ nō est infecta malis vsibus. sic etiā non min⁹ imo magis attētius. i. diligēti⁹ insistēdū est. i. vacandū est ipsius eruditionibus. Exercet em̄ in his duplex op⁹ mīe vnū q̄dē corpale: aliud spūale. s. salubris eruditio. ¶ Cū aūt cena ⁊c. Postq̄ boe. documēta p̄miserat q̄b⁹ modū atq; norma ingr̄is tradidit: quō erga discipulos se hr̄e debeāt. nunc fa cit ℔ idē circa alios a suis discipulis. Et diuidit hec ps in tres ptes. Nā p̄mo ponit vnū documētū. Se cūdo aliud ibi. Proterua. Tertio aliud ibi. Cauēdū. Prima adhuc in duas. Nā p̄mo documentū. Se cūdo cām documēti subiūgit ibi. Ne familiaris vox. Exponit documētū di. Cū magr̄ ipse cena nō abū dauerit: sz sibi cena paupior. i. tenuior affuerit: vt aliq̄d largiendū ⁊ erogādū pietaī intuitu dispose/ rit: solūmodo facultas ipsa est eroganda cōmēsalibus ⁊ scholarib⁹ cū ipso cōmorantib⁹: familiarib⁹ hor ⁊ cōplicib⁹ vicinis q̄d erogandū sit. illud tñ inuite porrigēdū est ⁊ ℔ iō ne familiaris vox ⁊c. Et

ín ꝯ reddít cām documēti: ⁊ díuidít ſm duas cās. ſcd̄a íbi. Vel multíplícitas. Et dícit b̄ ídeo fieri d̄ ſubaudí quēadmodū p̄miſſim⁹: ne vox familiaris ſup. vicíni reuelet (addít alíbi nox) ſecreta ſup. pau ꝓtatis magr̄i: ⁊ b̄ ſibi vbis malefidis detrahēdo. vl̄ etiā ío ne an⁹. í. vetula cuí forte erogat exiſtēs ꝓdi ga. í. ſupflue larga multíplícitatis ſup. vboꝝ mēdacij: alíbi multíplícitaꝫ: ꝓpinet. í. det ſup. ſibí eroga tū anui. í. alteri vetule ⁊ b̄ ánectēdo ſup. multíplícati ⁊ mēdacio. ípa em̄ anui ꝓſcia. ſ. domeſtíce pauꝑ tatis magr̄i níhíl futili⁹. í. vani⁹ reꝑeri ri pōt. q. d. Quíd em̄ vt in lr̄a. ¶ Pro terua ín mínímis abſit ꝓcul. Híc ponit alíud documētū q̄ auaritiā mgr̄i díſſua det atq; tenacitatem ⁊ dí. Rapacitas. í. auaritía ꝓterua. í. crudelis abſit ꝓcul ín mínímis ſup. reb⁹. q. d. ⁊ ēt ín maxímis: ꝑ illā topicā. Sí illud qd̄ mín⁹ vídetur ineſſe ineſt: ⁊ illd̄ qd̄ magís: ⁊ b̄ de aua ritía alíbí nō ínepte: ín mínímis. í. pecu níjs: ⁊ ſequít abſit etiā adūca. í. curua: ⁊ pene inflexíbilis tenacitas exiſtēs no uerca. í. ínímíca fame. ¶ Cauēdū ē etiā ne pu. ⁊c. Hoc eſt tertiū documētū hu íus ptis qd̄ eſt de mora mgr̄i extra ſuaꝫ patriā: ⁊ dícit qd̄ mgr̄o ípo extra patriā ſuā regímíní ſcholaſtico incūbēti cauē dū eſt etiā ne magr̄ ípſe extra ſuā patriā degēs alludat pulueri. í. labori feculen to. í. fece pleno: eo[illegible]up. q̄ dicta ſunt ſcꝫ ſcholaſtico regímíní: alludat īquā pluſ q̄ triēnio: nō obſtāte q̄ ꝓfluētia. í. abū dātia maxīa gaze ſup. ⁊ lucrí comitū. í. ſcholarium affuerít. affluētia inquā fe derata. í. copulata opulētia. í. abūdan tia amoris. Alia lr̄a hꝫ ꝓfederati amoris ſꝫ ī idē redít: níſi. í. excepto íllo ſi ꝓmotio honoris i amore vígeat. í. níſi ſpet q̄ ad maiora ꝓmoueaꝫ. vl̄ certe elatō factatū. í. díuítiaꝝ ⁊ lucri vígeat ī honore. q. d. Tūc eī ꝓmorādū ē cū maiora p̄mia expectēt Itē puluis ðr qd̄ví vēti tollít. íde ⁊ puluerē ꝑ labore plerūq; accípím⁹ vñ Vir. ī q̄dā egloga. Quíd iu uat eſtiuo defeſſū puluere ab eē. Quā potí⁹ bíbulo decubuiſſe torro. ⁊ hora. Sūt qs circo puluerē olī picū collegiſſe iuuat: ꝫ forte alía íbí ītērꝑet manerie. ítē feculēt⁹ a fece ðr. í. fetid⁹ vl̄ plen⁹. feculēt⁹ eī ſepi⁹ plenū fiḡt fic ol⁹. ¶ Cū aūt ⁊c. Poſtq̄ Boe. í b̄ vlti. c. oñdit q̄lr mgr̄i regēter ſcholas ī duob⁹ vt bib⁹ ſolēnioríb⁹ vti ē athenis ⁊ rome: ſil̄r q; ī locis hís adiacētib⁹: extra tm̄ ſuā p̄riaꝫ exm̄tib⁹ ſe regere debeāt tā q̄ad ſe q̄ q̄ad ſcholares ⁊ alios a ſuis ſcholarib⁹ diſtictos. Nūc ꝓm̄r ī hac finalí ꝑte hui⁹ opís deteriat quō mgr̄i in p̄ria ſua curā docēdi diſcipl̄os ſuſcipiētes ſe debēt gubnare. Et díuídít hec ꝑs in duas ꝑtes. Nā ꝓmo pōit documēta q̄dā ípm regulātia q̄ ad mores cōponēdos. Scd̄o q̄ ad vitia fugiē da. ſcd̄a ibi. Ioco. p̄ío adhuc ī duas. nā ꝓmo facit qd̄ dictū ē: ſcd̄o cāꝫ documētoꝝ ſubnectit ibi. Om̄ polimite. Et ꝓmo documētū ponēs dí. Cū q̄s mgr̄oꝝ accepit curā regēdi ſcholas ī ꝓfinio natalis ſo lí. í. territorio: tū ob delitias dulcoris p̄rie: tū etiā ob venerabilis aſpect⁹ parētē: inſiſtēdū. í. vacādū ēt ſubaudí ípſi mgr̄o pōpoſo. í. ſupbo nō ea ſupbía q̄ vitio cōmaculata ē: ſꝫ pōpoſo. í. pleno pōpa pb̄ica affatui. í. colloq̄o ⁊ ſermōe: q̄ ꝑ ⁊ ſil̄r arridēdū ē caute ſplēdideq; ꝓcurationí: ſubaudí cíboꝝ victua liū reliq̄ꝝ: alíbí ꝓcuratiōi mēſe legít: ⁊ b̄ dico viciſſim nō q̄dē die ſingulo ſꝫ cū tpis expoſtulet aut fa cultate p̄mittaꝫ: q̄ ꝑ ⁊ gaudēdū eſt ípſa varietate veſtiū ſup. ⁊ alíjs ornatib⁹ decētib⁹: vt ſunt anuli ⁊ birrū ⁊ ſil̄ia q̄ honor mgr̄alis req̄rit. Et cām hui⁹ ſubdēs de varietate veſtiū dícit: ⁊ b̄ ídeo q̄m̄ venu ſtas. í. decētia veſtis polimite. í. ornate: q̄ ꝑ ⁊ ínſignia. í. gloríoſa ornamēta anuloꝝ ⁊ alioꝝ redimícu loꝝ cogūt multos obtinere alíud q̄ vítas ípſa íntrínſeca exígat ⁊ req̄rat: q̄m Vir bñ veſtít⁹ in veſtib⁹ eē perít⁹. Credít a mille q̄uís ídiota ſit ille. Et annectēs cām aliā b̄ ípm dicit ornat⁹ etiā fauor: q̄ ꝑ ⁊ lepos. í. facilis affect⁹ ⁊ colloquij cōpellūt ſup. plerūq; excedere. í. p̄cellere viſu ⁊ apparētia multos ſup. tales: ⁊ taliter veſtib⁹ ⁊ fauore ⁊ facetía colloquij ínſignitos: multos dico cōparatos ſenſu erro neo: ſubaudí ob fictā decētiā. Homerū illū poetā grecū. q. d. ornat⁹ veſtimētoꝝ atq; reliq̄ ſup: adicta ſepi⁹ faciūt magiſtrū eſtimarí Homero ſapiētiorē ⁊ peritiorē: q̄uís ita in rei veritate nō exiſtat. ¶ Jo coꝝ q̄s dānoſa libído ⁊c. In iſta ꝑte Boet⁹ poſt p̄dicta ponit documēta mgr̄os regulātia q̄ ad vitio rū fugā. Et díuídít hec ꝑs ī duas ꝑtes ſm duo documēta q̄ ponit. ſcd̄a ibi. Cū aūt. ꝓmo ponit vnū do cumētū qd̄ eſt de euitatiōe iocoꝝ illicitoꝝ. Scd̄o cām documēti ſubiūgit ibi. Et qd̄ oris. Et dícit ꝓmo q̄ dānoſa libído. í. cupiditas iocoꝝ fit ablata. ſubaudí a magr̄o attētius. ⁊ hoc ídeo vt honor ꝓuncia lis. í. hoīm ꝓuncialiū ⁊ patrie efferat. í. extollat famā ſup. magr̄i in cōmodatione tituli. í. honoris: qd̄ m̄ raro cōtingit; quia nemo acceptus in patria eſt; neq; ꝓpheta vt dr; in euāgelio, ⁊ ſequitur ⁊ quāto

anui cōſcia futilius? ¶ Proterua in minimis, pcul abſit rapacitas. & famæ nouerca & adūca tenacitas: ¶ Cauēdum eſt etiá ne pueroꝝ pulueri fœculēto pluſq; triēnio ibidē alludat, ꝫ maxia comitū gaze ue affuerit affluētia fœderataq; amoris opulētia: niſi honoris ꝓmotio uigeat in amore uel facultatū elatio in honore. ¶ Cū aūt ob dulcoris p̄riæ de litias parētūq; uenerabiles aſpectus regēdi curā qs accepit in natalis ſoli cōfinio, pōpoſo affatui iſiſtē dū ē. Cautæ ſplēdidæq; ꝓcuratiōi uiciſſim ē arridē dū, ueſtiūq; uarietate gaudēdū, qm̄ ueſtis polimi te ueſtuſtas: anulorūq; iſignia multos aliud q̄ ue ritas exigat cogūt obtiere. ornat⁹ fauor, affatuq; le pos q̄ plurimos cōparatos ſenſui erroneo Homerū excedere uiſu cōpellūt, ordine tm̄ docendi p̄taxato diligēter obſeruato. ¶ Iocoꝝ q̄s dānoſa libido at tentius ablata ſit, ut qd̄ raro cōtingit, puicialis ho

nor formā efferat in tituli cōmēdationē. Quāto magis vo uenustatis titul⁹ surrexerit:tāto magis subditoꝝ insistendū est fauori:ut qd pprii oris ne qt pferri tumultibus ipsoꝝ tēpestiuis eroget affa tibus:ut nō solū in morū dulcedine:uerūetiā pro priæ facultatis acumine cōmendabilis inspectet.

¶ Cū aūt tā moꝝ q facultatis i publicū euenerit cōmēdatio:cauēdū est ne incestus caput obstipet: adulteriū ora confundat.illicitæq malignitatis fœtor famā bonā denigret.Ne rosæ uernū emittē tes odorē uideant expirare:& lilia sudore castita tis q̄sita decrescere uideant.

¶ Venerabilis Cra tonis effigies,ppriæ facultatis cōplicib⁹:aliis etiā q eā unico aspectu attigerāt mœroris cāz & tristitiæ p̄buit incremētū.q cū Castoris i diuersorio Eufra siæ uxoris suæ delitias obdormiret:amplexando reptus:ē capillis tractus:uerbere castigatus:uulne re laceratus:sale fricatus:urina seruoꝝ infusus:an gulis eiectus:trabibus erectus:tandē lassatis:torto ribus genitalibus priuatus:sterqlinio suppositus: transeuntibus expositus:plebis abiectio: discipu loꝝ desolatio:cōmilitonum opprobriū: crudūq ac crudele miserū/ac miserrimū cūctis extiti dolo/ ris spectaculū:affinitatis gratia/ parētelæq gloria in nullo sibi ꝓficiētibus. ¶ Licz enim primæua quandoq salua fiant indicia:ultima tamen alte rius saporis inquinamenta permanebunt.

magis tirulus.i.laus ⁊ honor venustaꝫ ⁊ notabilitaꝫ surrexerit.i.excreuerit:tāto magis est insistēdū.i. vacādū fauori subditorū.i.scholariū. Et cām documēti assignās dicit hec oia ideo fieri ꝯgruū est: vt qđ .i.q̄ laus neq̄t pferre subaudi ob pferenꝫ verecūdiā:cū ppria laus ſo:deat: pferri inquā tumultib⁹.i. vbis tumultuosis ppriis oris:illud saltē eroget ⁊ ppalet affatib⁹ tēpestiuis eoꝝ scz subditoꝝ:vt sic ma gister ipse nō solū morū dulcedine:scz ⁊ facultatis.i.scientiaꝫ acumine.i.excellētia spectet cōmēdabilis .i.laude dign⁹ ⁊ miret. ¶ Cū aūt tā mo rū q̄ facultatis. Hic ponit sēm documē tū q̄ imitat Boe.magros ipsos ad fu gā lururie sūmis viríb⁹ detestādā. Et dí uidit ħ ps i tres ptes. Nā ꝑmo documē tum ponit. Scđo cām documēti reddit. Tertio oia ista exēplo ꝯfirmat.scđa ibi. Ne rose.tertia ibi. Venerabilis cratonis Et ꝑmo ponit documētū di. Cū cōmen datio.i.laudatio:⁊ honoratio tā moꝝ q̄ facultaꝫ magri in publicū.i.i publicā fa mā euenerit cōsiderādū est ⁊ firmius ca uēdū ne incessus.i.luxuria vl fornicatio caput ei⁹ obstipet.i.circūdet ⁊ inclinet ⁊ etiā ne adulteriū ora sua ꝯfundat: synec doche est ps ꝓ toto posita: q̄ ꝓ ⁊ ne fe tor.i vitiū illicite malignitatis denigret et offuscet famā subaudi magnis labo:i bus cōquisitā. Et rōnē reddēs hoꝝ dic. hec ideo ꝯsiderāda sūt:ne rose.i.ipa bo/ na fama emittēs odorē vernū.i.vernalē et suauē videaꝫ expirare ⁊ etiā ne lilia castitaꝫ.i.ipa castitas q̄ lilijs merito cō paraꝫ:q̄sita sudore.i.labore videātur de crescere sup.a sua pulchritudine.q.d.ne ipa bona fama redolere desistat. ¶ Ve nerabilis craronis ⁊c. In hac pte Boe: supi⁹ dicta exēplo ꝯfirmat.⁊ duo fac. nā ꝑmo ponit exēplū. Scđo circa ħ notabi le q̄ddā subiungit ibi. Licz ⁊c. Et exēplū ꝓponēs dicit q̄ ⁊ quāta opprobria sub sannatiōes atq̄ blasphemias ob adul terij vitiū. Cratoi incurrebat di. Venera bilis effigies cratonis p̄buit cōplicibus ppríe facultatis ⁊ alijs.i.alterius facul taſ q̄ attingerāt eā.i. viderāt vnico aspe ctu.i.intuitu p̄buit dico cām merorís ⁊ in cremētū tristitie:q: dolebāt virū sciētia venerabilē adulterio fedatuz.q̄.s.crato cū obdormiret quodā tpe i diuersorio.i. in domo castoris illi⁹ hois q̄cūq ipe fue rit:⁊ ħ ob delitias.i.adulteriū cuſrasie vroris castoris reptus cōprehēsus est i āplexādo:q̄d vltra. Cra to ipe tract⁹ capillis:castigat⁹ vbere:lacerat⁹.i.laniat⁹ vulnere:⁊ deinde sale fricatus atq̄ postea inau gmentū penarū vrina seruoꝝ infusus:⁊ iterū eiect⁹ angulis sup.dom⁹ erectus trabibus:tandē vero to: toribus ipsum vt premittit cruciatib⁹ lassatis et fessis:genitalib⁹ priuat⁹ est:sterquilinioq̄ suppositus transeūtib⁹ expositus:subaudi in ridendā fabulā.quibus,oibus sic perpetratis erit ille plebis adiectio .i.derisio ⁊c. Vti in littera clarius prosequitur q̄m littera nulla egeat expositione sed vbi crudele: alibi crudelissimum ponitur. ¶ Licz enim q̄nq̄. In hac finali particula huius libri de disciplina scholariū circa proxime dicta quoddā subiungit notabile quo magistros quoslibet commonet. vt quecūq tum in mor⁹ tū quoq̄ administratione doctrinarum gesserint:bec saltē eo ordine atq̄ modo g:rant:vt si cut media primis prevaleant:sic quoq̄ vltima mediis primisq̄ antecellant.q̄ tñ plerūq̄ alio ordine geriť q̄uis em̄ ꝑmeua indicia:scz signa fiāt q̄nq̄.i.sepi⁹ salua: subaudi et laudabilia.tñ vltima supple indicia pmanebunt plerūq̄ inquina menta.i.turpia ⁊ scelerata alteri⁹ saporis q̄ prima:aut sic tñ vlti ma inquinamenta alterius saporis pmanebūt.i.licz q̄s pulchra vitā in initio viverit:tñ si eā in fine inq̄ nauerit memoria honeste vite perit et turpis permanet.

¶ Hec que in compendium huius operis adducta volumus.

CVra de officijs ⁊c. Hec sunt ẏba Quintiliani institutionū oratoriaꝝ lib. ij. qb⁹ breuiter et dilucide officiū boni discipuli describit: q̄ idcirco sequenti operi p̄notāda duxim⁹ ne nihil lucris aut emolumēti ad ipm attulisse culpemur. Quia em̄ satis plixe explanatū est: ⁊ nō multe explanatiōis eget: supfluū putaui ipm multis ẏbis p̄sequi. Potissimū cū nō ornatū neq; conditū sermonē: vt i alijs opibus: auctor ipe ẏre curauerit: vsq; adeo vt nō desint q̄ ipm Boetij eē negēt. Verūtm̄ qđ i titulo ipm operis cul-

Scholaris.

pare solēt: q⁹ de disciplina scholariū inscribit. cū sint q̄ putēt nomen scholaris nō eē latinū ⁊ scholasticū debere dici: fatemur q̄dem non mere latinū: sed e greco deductū. deflectit em̄ a ẏbo scholazo qđ est vaco: q⁹ vt dicit ffest⁹ pueri ceteris reb⁹ omissis vacare liberalibus studijs debēt. Negam⁹ tm̄ eē barbarū. cum apud Quintilianū in ß loco repiat: q̄uis frequēti⁹ scholastic⁹ repiat apđ bonos auctores. huj⁹ aūt capitis argumētum est tale. Postq̄ fabius q̄ntilian⁹ varijs et multis capitulis docuit officia preceptoꝝ seu magistroꝝ: in hoc capitulo docet officiū discipuloꝝ dicēs q̄ debēt amare p̄ceptores nō min⁹ q̄ ipsa studia. In quo ẏbo tria cōcludit. Primū q̄ debēt amare studia: ⁊ id q̄dē vehemēter: q⁹ nisi amauerint nō studerēt: ⁊ ita nō habērēt studia. cū studiū sit vehemēs animi applicatio ad aliqđ opus pagēdū. neq; etiā p̄ficerēt. q⁹ in aiam maliuolā nō introibit spūs sapiētie. Scđm est q̄ debēt amare preceptorē. Et tertiū qđ nō min⁹ imo plus vel saltē equaliter sicut ipa studia. Scđo dicit q̄ debēt amare p̄ceptores vt parētes suos. psuadere em̄ debēt eos eē parētes nō corporū sz mētiū: q⁹ parētes generāt corpora: ⁊ p̄ceptores exornāt mētes sciētijs ⁊ vtutib⁹: ⁊ q⁹ mēs dignior est corpe. ideo p̄ceptor quodāmō p̄cellere deberet parētib⁹ i amore discipuloꝝ: nisi etiā parētes eruditionis eoꝝ se participes facerēt: tradēdo eos p̄ceptoribus. De hac re di. Juue. saty. vij. Dij maioꝝ vmbris tenuē ⁊ sine pōdere terrā: Spirāteq; crocos ⁊ i vna ppetuū ver. Qui p̄ceptorē scti voluere parētis eē loco ⁊c. ¶ Multū hec pietas. Hic cōmēdat pietatē erga p̄ceptores docēs eā afferre multū vtilitatis. Primo q⁹ ß pacto fiēt beniuoli ⁊ libēter audiētes p̄ceptorē: ⁊ credēt dictis ei⁹: qđ necessariū est: q⁹ vt dicit Aristoteles i p̄mo Elenchoꝝ opz discentē credere. Itē cupiēt esse files p̄ceptoꝝ: ⁊ libēter studiosoꝝ scholariū vł scholasticoꝝ cetū cōueniēt. Sustinebūt se corrigi: gaudebūt laudari. ¶ Nā vt illorū ⁊c. Hic ostēdit necessitatē p̄cepti sui: q⁹ nisi ß obseruauerit nō poterūt discipuli ad frugē peruenire.

Studiū amādū.

Precep-tores amādi.

¶ His visis repetam⁹ quedā vocabula. Plura de officijs ⁊c. Plura ⁊ pluria sicut cōplura ⁊ cōpluria dici apđ idoneos auctor est Aul. gel. i noctib⁹ acticis. officiū de ß vocabulo sicut de mulꝝ alijs plixe ⁊ vtiliter disserit fipontin⁹: q̄ q⁹ vtilia sunt. licz plerisq; habeāt nō hntib⁹ his inferā. Officio officis idē est qđ noceo. Licero. Demoliri ea quoꝝ altitudo officeret auspicijs. Interdū est idē qđ inficio. Un̄ offectores colorū infectores dicuntur. Ueteres etiā officio p efficio vsurpabāt: a quo officiū dicit. Est em̄ officiū qđ quisq; efficere debet p cōditione sue psone. In quo aiaduertere oportet q̄d loco cōueniat: q̄d tēpori: quid rerū aut personarū dignitati. vnde in familia bene instituta dicimus omnes in officio esse oportere. i. oēs oportere agere que debent. Item missos ciues obuiā legatis officij gratia legim⁹ quādo mittunt honoris impendēdi gratia: quē debemus. Nihil em̄ magis debet q̄ merētib⁹ vel exhibere honorē vel opem ferre. Quo factū est vt officia beneficia dicātur siue obseqa. Licero. Odiosum sane genus hominū officia exprobrantiū: que meminisse delet is in quē collata sunt: non commemorare qui contulit. Quintilianus. Duxit me similis etas: vixerūt officia: cepit fides: amantez odisse nō potui hinc officiosus dicit obsequiosus ⁊ qui facile merētibus exhibet honorē. A quo fit aduerbium officiose. i. cū officio: et vt ita dicā: obsequiose. Officiū etiā dicitur magistratus: vel quia honoris gratia institutus est. vel quia opem populo fert: vel quia ius quod cuiq; debetur reddit. Cetere quoq; artes actionē suā officium vocāt. Unde grāmatici dicim⁹ officiū: medici officiū: architecti officiū Ab eodem vocabulo etiā officina dicta est: locus in quo artifices opera sua faciunt. Et hoc distat a taberna. quod officina est vbi opera officiuntur. Taberna vbi vēdunt. Unde opifices ⁊ tabernarum dicuntur. Licero. Opifices ⁊ tabernarios: atq; omnē illam fecem ciuitatum quid est negocij concitare? Tabernas etiam antiqui casas dixerūt: eo q̄ ex tabulis fieri soleāt. Hec ille. hoc ergo loco de officijs. i. debebito obsequio vel conueniente munere seu opere exhibitione. Si quis autem querat cum officio fit no-

Plura: Officiū.

Officio. offector. Officiū.

Officia. officios⁹, officiose Officiū.

Officia. Tabna. opifices. Tabernas.

De Marcii celii fabii Quintiliani de officio discipulorum compendiosissima præceptio.

QVra de officiis docētium locut⁹, discipulos id unum interim moneo, ut p̄ceptores suos nō minus q̄ ipsa studia amentes & parētes eē nō quidē corpoꝝ, sed mētium credant. ¶ Multū hæc pietas cōfert studio. Nā ita & libenter audiēt, & dictis credēt, & eē siles cōcupiscēt, i ipsos deniq; cœt⁹ scholariū læti & alacres cōueniēt emēdati nō irascent, laudati gaudebūt. & ut sint charissimi i studio merebunt. ¶ Nā ut illoꝝ officiū est docere, sic hoꝝ p̄bere se dociles, alioq; neutrū sine altero sufficit. Et sicut hois ortus ex utroq; gignētiū cōfert, & frustra sparseris semina, nisi illa p̄mollit⁹ fouerit & sulcus, ita eloquēti a coalescere neq; nisi sociata tradētis accipiētisq; cōcordia.

ceo quō officiū in bonā partē accipiat. Dices primū ꝙ officiū venit ab officio ꝟbo sumpto pro officio. Deinde ꝙ hec ppositio ob vñ cōponit illā diuersitatē importat. Nā aliqñ est cōtra: aliqñ ppter. Vñ cū fecit hoc ob iniquitatē tuā ⁊ feci hoc ob amicitiā nostrā diuersimode accipio. Nā primo mō loquor hoc ob. stiliter. vt sit cōtra iniquitatē tuā. Scō mō amicitie. vt fit ppter amicitiā nostrā. Officio ꝫ ab ob. i. ꝓtra id qō vtile esset facio: ⁊ ita idē est ꝙ noceo. Et officiū est id ob qō. i. ppter qō efficiēdū q̄d factū est. ⁊ qr oia in bonū ordinant: officiū etiā bonū dicit. ¶ Docentiū ⁊c. Sicut doceo ⁊ disco differūt. ita docēs et discēs: docto: ⁊ discipulus: doctrina ⁊ disciplina. Est aūt docere doctrinā dare discere eā accipere: disci plina in discipulo. doctrina in docēte est. Locutus ſm ipm Quintilianū secuti ⁊ secutus a loquor: ⁊ se quor q in cmutauit in ꝑterito. Jd vnū moneo. Nam moneo duos actōs regit. ō: sepe tñ a Liuio ⁊ alijs doctis admoneo te ꝟtutis tue: quasi memorē facio. Reddit aūt discipulū q̄ hic audito: est beniuolū: qr vnū dūtaxat ꝑceptū ei tradit. Preceptor est q̄ quāuis artē precipit: aut aliqō ꝑceptū dat. Est autez idē preceptū fere ⁊ ꝑceptio. Sed vt Valla docet: nō idē sunt institutū ⁊ institutio. Nā instituta sunt mo res ⁊ ꝟsuetudines a maiorib⁹ institute. ſz institutiōes sunt libri in quib⁹ artes aut leges instituunt. Vñ ſm eū Justiniani ipatoris rectius institutiōes ꝙ institura dicerem⁹. Mens est qua meminim⁹ ⁊ cōcipi mus res: eā aūt ꝑceptor nobis aut parit aut ornat. Pietas ō: cultus ⁊ obseruātia in maiores: hoc est in deū parētes ⁊ ꝑceptores q̄bus nō datur eq̄alens vt dic Boe. vñ apud Vir. Eneas inducit pius ma ximē in deos ⁊ in parētes. cultus aūt ille pietatis erga deū: dicit grece Eusebia. seruit⁹ nō seruilis: ſz li beralis deo debit⁹ ō: latria. A pietate pro cultu fit ꝟbo pio pro eo qō erit colo. Vñ plaut⁹. Ubi piā pie tatez. i. colā. Jtē piaculū. i. sacrificiū ⁊ cultus Vir. Duc nigras pecudes: ea piacula sunto. Uerba hec ⁊ lōge plura inuenies apud ſipōtinū epm. Cōferre ⁊ cōducere ꝑ ꝑdesse accipiunt. Est etiā cōfero idē qō cōparo: interdū impēdo. Cetera vocabula nota sunt. ¶ Ordo aūt. est ergo fabius q̄ntilian⁹ locut⁹. i. postq̄ locutus suz plura. i. multa de officijs. i. debito munere docētiū. i. doctoꝝ ⁊ ꝑceptoꝝ. Moneo in terim. i. interea discipulos idvnū. i. hoc solū vt amēt. i. vehemēter diligāt. Nā plus est amare q̄ diligere ꝑceptores suos nō min⁹: imo tātū aut plus q̄ ipa studia. i. sua exercitia: ⁊ vt credāt. i. putēt ⁊ existiment ꝑceptores sup. eē parētes. i. ꝑgenitores q̄dē. i. certe nō corpoꝝ ſz mētiū. i. aioꝝ ⁊ ꝟtutū aie. Hec pietas. i. hec pia obseruātia ⁊ hic pius cultus ⁊ amor cōfert. i. ꝑdest studio scholastico ꝝ multū. i. in multis. Nā ꝑ qr ipſi discipuli ita. i. fic amādo ꝑceptores suos: audiēt libēter. i. beniuole doctrinā ꝑceptoris: ⁊ credēt i. fidē habebūt dictis ei⁹ ⁊ cōcupiscēt. i. simꝫ cupiēt eē sikes sup. ꝑceptoris i moribꝰ ⁊ sciētijs q̄ ꝫ. i. etiā: cō ueniēt. i. cōgredienꝫ leti ⁊ alacres. i. hilares in. i. ad ipos cetus. i. classes ⁊ ꝯgregatiōes scholariū. i. scho lasticoꝝ in scholis studio vacātiū ⁊ emēdati. i. correpti ⁊ correcti a ꝑceptore nō irascenꝫ: ⁊ laudari ab eo gaudebūt ⁊ merebunꝫ. i. conabunꝫ digni eē vt sint charissimi. i. dilectissimi a ꝑceptoribꝰ in studio. i. offi cio studēdi: ⁊ nō turpiter. Nā pro qr vt. i. quēadmodū officiū. i. debitū opꝰ ⁊ exercitiū illoꝝ. i. ꝑceptoꝝ seu doctoꝝ est docere. i. tradere doctrinā fic. i. hoc mō officiū sup. hoꝝ. i. discipuloꝝ est sup. ꝑbere. i. exhibe re se sup. ipſos dociles. i. aptos vt doceanꝫ. Alioq̄n. i. aliter certe neutrū. i. neq̄ hoc neq̄ illud. i. neq̄ of ficiū preceptoꝝ: neq̄ officiū discipuloꝝ sufficit. i. satis est fine altero. i. fine reliquo. Et sicut ortus. i. ꝓpa gatio hois cōfertur. i. ꝯficit ex vtroq̄ gignentiū. i. patre ⁊ matre. vñ dici solet. Vir generat: mulier q̄ pa rit: sed gignit vterq̄. Et sicut sup. sparseris. i. q̄libet spargeret frustra. i. inuanū semina nisi sulcus. i. ter ra sulcata ⁊ arata ꝑmollitus. i. prius mollificata: ⁊. i. etiā fouerit illa sup. semina. Jta eloquētia. i. ars re cte loquēdi ⁊ oīs alia etiā scientia nequit. i. nō potest coalescere. i. consolidari. ⁊ vt dicunt: fructificare: nisi concordia tradentis. idest magistri. ⁊ accipientis. idest discipuli: sociata. idest coniuncta. idest nisi postq̄ fuerit vnita ⁊ simul annitens.

¶ Finis.

¶ In Boetiū aut quēuis aliū de disciplia scholariū breuis ⁊ dilucida Jodoci badij ascēsij cōmētario.

QOn satis in vota tua Joānes optime cōcessisse visus sum. vbi Boetiū de cōsolatione ꝓbica diligenti recognitiōe recensu: nisi ⁊ hoc opusculū qō de disciplina scholariū inscribit: cōmē tariolo nr̄o ꝓsequar qō ſz tibi negare nō possem: molestius tñ effeci ꝙ stilū min⁹ latinū: im mo subinde barbarū offendi: vsq̄adeo vt suppositū ⁊ nō illi⁹ cui ascribit parū esse suspicer. Quo accedit ꝙ post op⁹ de cōsolatione hoc scribere se testat: cū certū sit post illud nihil a Boetio scri ptū. cū neq̄ illud absolutū putent. Qr tñ fatet se leuiori nunq̄ stilo q̄ hic pusum: vt rudi cōsulat capti ui: qō diuū Hieronymū in bibliꝭ ⁊ diuuz Cyprianū in multis fecisse ꝯstat: possem fortassis adduci: vt Boetianū putē. verū multū referre arbitror: an q̄s disertus cōsulto elegantiā ⁊ elaboratū stilū fugerit vt sanctos fecisse credim⁹: an inopia ingenij ⁊ iperitia: cū assequi nequeam⁹ noluisse: nētiamur. qō hu ius opis autorē ex eo fecisse censeā: q̄ traiectione ⁊ nescio quo nō satis apto suco: stilū obscurasse visus est: vsq̄adeo vt ne grāmatice quidē cōstructionis satis cōstet rō: verū vtcūq̄ est elucidandū nō rapan dum cōmisisti hoc opus vtilitatis lōge plus q̄ venustatis habēs. Jtaq̄ ad instinctū accinct⁹: id lectō rem admoneo: vt sniarū potius pondus q̄ sermonis: q̄ nullus est: istinc ornatū decerpāt. Intentio au toris est scholasticos erudire libellus est vnus stilus ꝓsaicus. Qualitas doctrinalis.

¶ Carmen iuuenile Joannis Sulpitij Verulani de moribus in mensa seruandis.

QVos decet in mēsa mores seruare docem⁹
Virtuti ut studeas litteruliſq̄ simul.
Quæ prius admoneo miti puer idole ꝓua.

QVos decet. Autor prelibat ma teriā de qua dicturus est: ⁊ dic q̄ in hoc opusculo vult docere ipſos iuuenes quos mores de beant seruare in mēsa. Addit cām finalē

dí.ideo o puer hoc carmẽ tibí cõposui vt studeas.í.díligenter incũbas simul virtutí ⁊ litterulis.í.scien tijs pro captu tuo. Aiaduerte aũt lector hic primũ quoad siniam duo.quoꝝ vnũ est ꝙ decẽter ⁊ ꝓueniẽ ter hoies precipue iuuenes nõ solũ debẽt pbie speculatiue operã dare.sed etiã practice ⁊ morali: vt auc tor est plato:cuiꝰ vba trãstulit Aulus gellius i lib. de noctibꝰ acticis sic. Pbia o socrates res est elegãs si modice q̃spiã p etatẽ attigerit.at si supra modũ tps in ea cõtriuerit hoim est corruptela. Nã si q̃s vel ameno sit acriq̃ ingenio vltraq̃ etatem pbetur:necesse est eũ rerũ oim esse ipitũ quarũ vsum calleat opz q̃squis honestꝰ pbusq̃ est futurꝰ ⁊c. Alterũ est ꝙ signã ter dicit auctor vt studeas virtuti ⁊ litteru lis fil: q: opz vt is qui sapiẽtiã vult adi pisci habeat vtutẽ.dictũ est ei sapiẽtie.s. In maliuolã aiam nõ introibit sapiẽtia: nec habitabit in corpore subdito peris. Attẽde ꝙ ad vocabula puer. Decet sepe ponit impsonale. vbuz actiue vocis:ra rius psonale. ⁊ regit vtroq̃ mõ actiũ: vt talis partus decet deũ. facit vbalia mul ta:vt decus qđ est ornamẽtũ. deco: pul chritudo formę:decẽtia pulchritudo mo rũ:decoꝝ pulchritudo loquẽdi. Mẽsa đr a metior qđ hz in pterito mẽsus ⁊ in supino mẽsuz: ⁊ ẽ aut tabula ad quã vescimur:aut id qđ fit in ea ponit. Studere ẽ alicui rei diligẽtẽ operã dare ⁊ studiose in cũbere:regitq̃ dtiũ:z trãssumptiue ⁊ minꝰ ppie sumptũ pro eo qđ est studẽdo disco:actiũ regit. Litte rulis est diminutiuũ nomẽ deductũ a lr̃is vbi scies ꝙ lr̃a in singulari numero ⁊ litere in plurali nõ idẽ significãt. ná in singulari lr̃a ẽ manꝰ aut modus scribẽdi: aut vnũ elemẽtũ: seu vna sola lr̃a: vt a vel b. In plurali aũt significat epl̃am: ⁊ frequẽter oẽm sciam q̃ lr̃is scribit. Si q̃ras q̃re g̃ vsus ẽ diminutiuo: dí co q ꝓpter duo. primo qr lr̃is nõ potuit dicere i hoc q̃ne carmis. scdo qr i etate puerili nõ docent magne sciẽtie:z litterule.i. pue sciẽtie:ꝫ est grãmaticales:cũ q̃bꝰ etiã bonos mores ⁊ bona instituta re discere co hortat. ¶ Que pus ⁊c. Hic admonet auctor: vt pcepta q̃ positurꝰ est anteq̃ loquat de moribꝰ i mẽsa ser uãdis habeant semp pre oculis. Ordo est. o puer sup. q̃ es miti indole.i. clemẽti ingenio ⁊ bona natura obserua.i. custodi ꝙ pro ⁊ tene pre tuis oculis.i. ante tuos oculos:ꝫ est in mẽoria tua: hec mea iussa.i. pcepta q̃ admoneo pus sup. q̃ loquar de moribꝰ mẽse. Sntia est clara p cõstructiõe ⁊ vocabulorꝝ signi ficatiõe. Aduerte primũ ꝙ moneo ⁊ eiꝰ cõposita regũt duos actos:tiũ res de qua fit admonitio pot ẽt in gtõ poni:vt admoneo te pterite vite tue:q̃si fit memorẽ te facio. Puer miti idole ẽ venusta locutio p re gulã talẽ. Dis dictio significãs totũ vel subiectũ regit partẽ vel ppetatẽ in gtõ vel in abltõ mediãte ad iectiuo laudis vel vitupij etiã in gtõ vel i abltõ posito. In gtõ ꝫm Seruiũ magis grãmatice. In abltõ magis elegãter ⁊ latine. Indoles ꝫm seruiũ est imago vtutis future ⁊ ꝫm Noniũ tiũ adolescẽtiã ꝙsue tudo indolẽ dicit. Iussa ꝫm Laurẽ. de valla etheroclytũ est q̃ne ⁊ declinatiõe. Nã in singulari est ma sculini q̃nis ⁊ q̃rte decli. ⁊ in plurali neutri ⁊ scđe. declinat eiiũ hic iussus huiꝰ iussus huic iussui. Et plr hec iussa hoꝝ iussoꝝ:q̃uis hec iussuz ꝙ dicat. ¶ Sit sine labe ⁊c. Hic auctor ponit primũ pceptũ qđ est de honestate vestiũ ⁊ corpoꝝ ⁊ toga.í. q̃libz vestis maxime exterior:debz eẽ mũda ⁊ facies ⁊ manꝰ lote tpe matutino:⁊ anteq̃ eat ad mẽsaz:⁊ nasus emũctꝰ ne putredo depẽdeat. Cõstructio patebit. Labes đr macula p quã in dãnũ aut pctm aut vitupationẽ labimur. Lota est pricipiũ a lauo:cuiꝰ supinũ rectu lare est lauatũ. qđ aliq̃n repit sincopatũ ⁊ est lautũ:⁊ p mutationẽ huiꝰ diphthõgi au in o lõgũ fit lotũ. frequẽter aũt ita mutata legimꝰ. vt codicẽ a codice:coꝝ a cauro:colem a cole:moꝝ a mauro. plostrum a plaustro:clostrũ a claustro ⁊c. Stiria ẽ illa glacies q̃ ex guttis ꝙgelat depẽdet a tignis ⁊ tectis domoꝝ ad cuiꝰ filtrudinẽ vocat hic auctor inmũditiã q̃ pẽdet de naso pueroꝝ stiriã. Nasus nũc masculinũ ponẽ dũ est:ꝫ olim dicebat hic nasus. aliq̃n hec nasa. aliq̃n hoc nasum. Vñ plautus. sagax nasum habes dic Toga đr a tegẽdo:⁊ est vestis ãpla ⁊ lõga qua tegimur. q̃ qr ea tpe pacis vtebant romani:solet poni p pace. sicut apud Vi. Cedant arma toge.í. cedãt bella pací. ⁊ apud martialẽ clarũ militie frõto decusq̃ togeq̃. Est aũt ppriũ indumẽtũ romanoꝝ: vñ p gẽtẽ togatã gẽtẽ romanã itelligere debemꝰ. Et qr Sul pi. rome pcipit:iõ bñ dicit. Sit sine labe toga. Ordo est. Toga.í. vestis tua puer:sit sine labe.í. inmũdicia ⁊ facies tua sit lauta.í. lota vel lauata seu mũdata aq̃s: ⁊ manꝰ tue sup. sint laute. Nec ꝙ nõ:⁊ vlla sti ria.í. vlla inmũdicies hñs modũ stirie nõ pẽdeat sup. de tuo naso. ꝫ est sis inũctꝰ ⁊ mũdus anteq̃ ad mẽ saz accedas. ¶ Et nihil ⁊c. Hic auctor ondit quõ certa mẽbra curãda sint: ⁊ dic ꝙ vngues nõ sint lõgi ⁊ sordidi:⁊ capilli ⁊ calcei nõ sint lutosi:lingua nõ sit rigida p inmũdicia ꝺcretã. dẽtes ẽt sint puri ⁊ sine ru bigie. Deinde monet nos circa curãda corpa eẽ cautos ⁊ circũspectos:ibi. Atq̃ palã ⁊c. ⁊ dic ꝙ turpe est fricare caput coram hoibꝰ honestis:aut extrahere pulices:aut alios vmiculos: aut fricare pruriginosam cutẽ:qr q̃ talia viderẽt te facere dicerẽt te eẽ sordidũ. Eminere extra reliqua appere: vñ q̃ ceteros hoies altitudine excedit:⁊ q̃ muros ciuitat excedit eminet. vngues g̃ eminẽt qñ sunt lõgiores ꝙ carnes digi toꝝ. Sũt aũt vngues hoiz leonũ auiũ ⁊ filiũ. vngule aũt eq̃ muloꝝ ⁊ filiũ. Coma đr cõplexio capillorꝝ tã in muliere ꝙ in viro. Cesaries aũt magis viris cõpetit:est etiã metaphoꝛice coma in frontibꝰ arboꝝ.

Præq̃ tuis oculis hæc mea iussa tene.

¶ Sit sine labe toga:& facies sit lauta manusq̃:
Stiria nec naso pendeat ulla tuo.
¶ Et nihil emineant:& sint sine sordibꝰ ungues.
Sit coma:sit turpi calceus absq̃ luto.
Linguaq̃ non rigeat/careant rubigine dentes.
Atq̃ palam pudeat te fricuisse caput
Exprimere & pulices:scabiẽq̃ urgere nocentem
Ne te sordidulum qui uidet ista uocet:

plericq; in locis ex quadrato pane fiunt: aut ex metallo. siuo rotundi sint orbes vocant vulgus scissoria vocat. Tū inter fercula primū apponet salem quē nouissimū tollet. Sciat aūt recens grāmaticus salez pro ꝑdimento etiā masculinū esse: sz aduertat peritior: iz ntō dūtaxat neutrū repiri. Vn affra. Quicqd loquunt sal merū est. qō aspexisse Terētiū putāt: vbi dixit. Qui hz salē qō in te est. q. d. qō sal alij interpretent. i. quā rem vel qō videlz habere salē in te ⁊c. Tū appone: cererē. i. panez. Tū flumina. i. aquam mundantium vina: ⁊ nouissimo bapes.

¶ Te uitare uelim cupidus ne ut lurco sonoras
Contractes fauces: mandere rite decet.
Et licet antiqui cubuissent tempore prono
Te colla hæc etas recta tenere iubet:
Et finito mensis cubitis hærere potentes
Tu tantum faciles pone: repone manus.
¶ Tucq; puer iubeo sedeas uel raro sed astans:
Pocula mitte celer/pone ue tolle dapes
Iuraq; conuiuas super importare minister
Effuge/nam turpis sæpe fit inde toga.
¶ Quodq; iubebit herus facilis sempq; subito:
Quēcq; tibi dederit tu tibi sume locum.
Quodq; uir egregius pauido tibi porriget: illud
Sume libens grates aptaq; uerba refer.
¶ Esto trib⁹ digitis magnos nec sumito morsus
Nec duplices offas mandere utrinq; iuuet.
¶ Dapsilis & largus semper blandeq; sodali
Impartire tuo: pauperibusq; dapes
Nec nos obscœnos laudabimus aut comedones:
Esse docet uiuas: uiuere nō ut edas.
Nāq; cibus nimius capiti stomachoq; nocebit:
Corporis & uires ingeniiq; rapit.
¶ Gausape nō macles aut pectora: nec tibi mētū
Stillet/sitq; tibi ne manus uncta caue:
Sæpe ora & digitos mappa siccabis adapta.
In quadra faciet non tua palma moram.
¶ Quod tibi uicinum fuerit tu sume: sodali
Cede tuo: referat dum tamen ille manum.
Dumq; in frusta secat caueas sumpsisse recisa
Lurco legit dulces absq; rubore bolos.

¶ Te vitare ⁊c. Monet vt honestus finē sonoritate oris comedas: ⁊ rect⁹ mense nō incūbens sedeas. Lurco dicit q cū auiditate lurcat. i. cibū ingurgitat. Lurca aūt est os gulei velutris: vñ lurcones capacis gule homies. ¶ Tucq; puer ⁊c. Ne aūt sibi semp cedendū putet: monet vt raro sedeat: vel dic prius locutū fuisse de diuite ⁊ herili filio. nūc de famulo dū di. Tucq; puer ⁊c. Docet ꝓterea celeriter dapes et pocula ponere atq; reponere: sed caute. sic vt iura. i. liquores vel aque in quibus decocte sunt non fundant in discūbentes vel eor vestes. ¶ Quodq; ⁊c. Pulchre precipit vt scholastici moris geri sint: vtq; nō difficiles sed dum iubētur assidere pareant sumentes locum a dño seu patrefamil. assignatū sumantq; cū gratiarū actione boluza maioribus porrectū. ¶ Esto tribus ⁊c. Docet quō ⁊ quantū capiāt cibū di. Esto. i. comede tribus digitis. s. pollice ⁊ duob⁹ primis: nec sumito magnos morsus: nec iuuet te mādere. i. masticare vtrūq;. i. ab vtraq; parte oris duplices offas. i. frustra ⁊ pulmenta. ¶ Dapsilis ⁊c. Inuitat ditiores ad beneficentiā ⁊ largitatē di. Tu dapsilis ⁊ largus ipartire. i. prim largire tuo sodali. i. qui tecū sedet ⁊ lectis rebus vacat ⁊ pauperib⁹ dapes. i. cibū. Impartire hic est impatiui modi vbi deponentalis. Legit etiaz impertio actiuū. ¶ Nec vos ⁊c. Mandat iterū vitare gulositatem ꝓpter dānū ⁊ turpitudinē que ex ea sequunt. Comedones qui nimis comedūt dicunt: sicut ⁊ māducones bibones qui nimis bibūt ⁊c. ¶ Esse decet. Ordo est. Decet esse. i. manducare. Est em̄ abedo nō a sum: infinitiu⁹ sup. vt viuas: et non decet viuere vt edas. Reliqua nota sunt. ¶ Gausape nō ⁊c. Iterū cohortat ad mūdiciem seruandā inter comedendum di. s. nō macules gausape. i. illud qō sup mensam sternitur. ne macules cibo aut potu pectora tua et mentū nō stillet tibi ex cibo aut potu dependente ⁊ caue ne manus sit tibi vncta. i. pinguis: siccabis autē ⁊ terges sepe ora. i. labia ⁊ digitos mappa. idest mātili adapta. i. ad hoc tibi dato. Et tua palma. idest manus: sed magis palma nō faciet morā in quadra. idest in vasculo escario: siue quadrans fuerit more italico: siue aliud. ¶ Qō tibi ⁊c. Pulchre docet qui cibus cuilibet sumendus est ⁊ quando: dicens qꝫ is qui ante quemlibet positus est: hoc est in proxima parte escarij ⁊ nō est sumendus donec sodalis manū reduxerit nec priusq; tecum obsoniū recisum fuerit. Ordo est. Tu sume qō fuerit siue casu siue maiore fic volente tibi vicinū. tamen cede tuo sodali. i. noli simul cum eo cibū capere. dū. i. donec ille referat. i. reducat manū: ⁊ caueas sumpsisse frusta. i. particulas: recisa. i. iterū incisas. Nam primū in maiores: deinde in minores particulas scindunt. Caueas inquā sumpsisse dum. i. qꝫdudū minister vel sodalis tuus secat. i. diuidit in frusta. vel sic caueas sumpsisse recisa. i. ea q̄ cesa sunt dum sodalis secat obsoniū tuum in frusta. Lurco. i. ligurio vel liguritor: ⁊ vorax homo legit. i. excerpit absq; rubore. i. pudore ⁊ verecun

dia dulces bolos quos quidá morcellos dicunt. ¶ Nõ manibus ⁊c. Monet ne īmodestus ⁊ inhone
stus sis in inittendo manũ in gremiũ tuũ vel ad pudenda. ⁊ postea ad cibũ vellicando cũ eisdez vngui
bus quibus ⁊illa. Item precipit ne pedes agães maxime in crura tecũ accũbentis: qõ inhonestũ esse.
¶ Incidasq; ⁊c. Iterũ docet quo pacto comedas di. q; incidas prius ofellam. i. frustũ carnis. Errant
em̃ qui offam putant esse panem temperatũ vt dicũt iure. cũ sit caro ipsa forte iure cõsperſa. Habet aũt
ofella primá breuem ⁊ scribit vno f. ⁊ of
fam primá longam scribiturq; gemino.
Incidas ergo prius ofellã. i. paruũ fru
stum carnis quá dens tua cõtondat. ⁊ ca
ue ne morsa tibi. i. a te: hoc est ne ea que
tu momordisti semel seu panis sit seu ob
soniũ: tingank rursus. i. iterũ in escariuz
vbi ius est. Item nec. i. nõ ⁊ tu nõ lingas
digitos: nec rodas ossa turpiter: videlz
dentib⁹ aut vnguib⁹. Tu aũt potes rode
re ea cultello. i. carnes abstrahere dulci
ter. vñ addit rite. i. decenter. ¶ Siue sup
⁊c. Docet quõ supflua cõgeras. Nam si
ita ceteros facitare videris cõgeres cor
ticem panis pomoz ⁊ caseí sup mensam
ossa aũt vel in paterá. i. vas potẽs ⁊ am
plũ ad hoc appositũ: vel iace ea sub pe
dibus: sic m̃ vt neminem contingas nec
offendas. ¶ Nec tanq; ⁊c. Monet ne
frusta obsonioz̃ turpiter attractemus
priusq; sumamus: ⁊ adhuc inhonestius
esset attractata deserere. Ordo est. Nec
tẽta. i. frequẽter tene: nec dilige. i. er mul
tis tibi ad eligendũ segrega frusta obso
nioz tanq; ficos. i. sicut tentãt qui ficos
emunt ⁊ lumen ⁊ vsus vel oculus eat. i.
dirigak tibi hunc. i. in hanc partem quo
cũq;. i. in quãcũq; manus tua gerit. hoc
aũt dicet ne q̃d deiicias: aut f[illegible]ndas: aut
frangas: aut turpiter cõtractes nõ vidẽ
do: quo manũ impellas. ¶ Nec socium
⁊c. Monet iterum vt oculos custodia
mus nec inepte ⁊ truculẽter sodales in
spiciamus: aut obseruamus quid come
dant. Ecõtrario aũt gestus ⁊ mores no
stros sepe cõspiciemus: vt si quid affue
rit corrigam⁹. ¶ Pocula quũ su. ⁊c. Do
cet quõ pocula sumes di. q; prius terges
os tuum mappa nõ manibus: et sumes
vascula vna manu: imo tribus dũtaxat
digitis. sed pateras. i. vasa tam magna
vt non possint cõmode sine periculo ef
fundi vna manu leuari: sumes decenter
vtraq; manu. Ordo duorum versuum mdiorum est vna manus sumat pateram quam galli terſiam
vocant: ni. idest nõ si theseus vir ille fortissimus iactet hanc. i. hmõi ponderis in hostem. i. in lapithas:
aut nisi sint monumenta beli patris elisse de qua ⁊ eius patera sic Virgi. in. ſ. Eneiõ. Hic regina gra
uam gemmis auroq; poposcit Impleuitq; mero pateram quá belus ⁊ omnes a velo soliti ⁊c. plura
in siluis nostris de theseo ⁊ belo diximus. ¶ Et teneas oculos ⁊c. Iterum docet quomodo ⁊ quid bi
bes: tenebis inquit oculos ne vagentur dum bibis: cauebis ne multum loquaris tenens poculum in
manu: curabis habere os euacuatuz cibo: priusq; bibes: in crato socij non fines vinum euapozare. sed
si non biberis aliud infunde: aut si eodem vase bibis nõ plus infundes q; tu ebiberis. Si vinũ acrum
⁊ fumosum est diluetur aqua: merum dicitur purum ⁊ immixtũ ⁊ subauditur vinum. ſſalernum est vi
num ardens ⁊ nobile quod in salerno monte campanie italice nascitur. In vltimo versiculo aut hipal
lage est: vt sit diluet limpham parco mero pro eo quod est diluet parcum merum limpha. Aut re vera
vult tantum aque esse debere. vt non aquam in vinum: sed vinũ etiam modicum in multã aquam fun
dere videaris. Diluo cõpositũ est a di ⁊ luovl'a di ⁊ lauo. qõ in cõpositiõe fit luovt proluo diluo abluo:
⁊ sunt tertie cõiuga. sicut aliquando lauo lauis lauit per tertiã ꝯiuga. declinak. ¶ Nõ facies ⁊c. Docet

¶ Nõ manib⁹ gremio imissis tibi uellicet unguis
Quod sumes residens non agitato pedes.
¶ Incidasq; prius q̃ dens contundat ofellam.
Tingantur rursus ne tibi morsa caue.
Nec lingas digitos: nec rodas turpiter ossa:
Ast ea cultello radere rite potes.
¶ Siue super mensam cortex cumuletur & ipsa.
Offa uel in pateram prædibusue iace.
¶ Nec tanq̃ ficos tenta: nec dilige frusta.
Et quocunq; manus huc tibi lumen eat.
¶ Nec socium torue inspicias quidue ederit ille
Aduertas: gestus inspice sæpe tuos.
¶ Pocula quũ sum es tergat tibi mappa labella:
Si tergas manibus non mihi carus eris.
Vna manu sumat paterã ni hanc iactet in hostẽ
Theseus: aut Belli sint monumenta patris
Ast si hanc binis manibus captabis: id apte
Effices: digitis pocula sume tribus.
¶ Et teneas oculos: nec supra pocula fare.
Plena aliquo uita sit tibi bucca cibo.
Deme merum cratho: multum ne forte superſit.
Quod nolit socius sumere rite tuus.
Qui sapit extinguet multo cum fonte falernum.
Et parco limpham diluet ille mero.
¶ Non facies binos hauſtus: nec fessus anheles.
Sibila nec labiis stridula prome tuis.
Nec cito sorbebis uelut oui lutea grati

¶ Seu ſpuis aut mũgis: nares mũdaſue: meméto
Poſt tua concuſſum uertere terga caput.
Mucoré haud tangas digitis: ſputũ ue reſorbas
Panniculo naſum mungere nempe decet.
Et ructare caue quin ora in terga reflectas:
Stringe os & crepitum coge tenere nates.
Mundiciæ tibi placeant: medio quoq; cultu
Vtere: ne turpis uel uideare leuis.
¶ Nec maledicta refer: nec ꝓmas turpia dictu:
Eſt ſtomachoſa quidem dicere turpe tibi.
¶ Moribus urbanis curato prædítus eſſe.
Parce gule turpi/luxuriamq; fuge.
Parce & auaritiæ/bilem frenare memento.
Inuidulus: tumidus: non odioſus eris.
Deſidiam fugies: atq; omnia turpia pelle.
Et ludi turpes ſint procul atq; uiri.
¶ Fidus ſis audenſq; bonis: temerarius eſſe
Deſpice: non audax ſis timiduſq; nimis.
¶ Nec penitus mutũ nec te decet eſſe loquacem.
Conuenit ille toro/conuenit iſte foro.
¶ Et manſuetus eris: rectum te lectus habebit.
Detege nec ſocium: nec tua membra moue.
¶ Nec ſis difficilis nimium nec credulus eſto.
Dedecus & metues & reuerere bonos.

Calcei ſunt quos galli ſotulares mín⁹ latine vocãt. ¶ Regere ẽ rigidũ: ꝫ eſt durũ ⁊ inflexibilẽ eẽ vel fieri. ¶ Rubigo ẽ macula q̃ frequẽter i ferro neglecto ꝯꝛ́k: ſubꝛuſi' coloꝛis. ¶ Seu ſpuis ⁊c. Docet q̃ſr ea q̃ fragilitate hũana idecẽter obuenire pñt: tẽperáda ſunt dí. ꝙ ſi aut ſpuẽdũ ẽ: aut mũdẽde nares. í. ſternutã dũ meméto ỽtere caput tuũ ꝓcuſſuꝫ ab hmõí paſſiõe poſt terga tua. ¶ Mucoꝛẽ aũt ſeu fetoꝛẽ nariũ nõ dígitis nudis ſꝫ pãniculo de líno debes excipeꝛ: ẽt ſputũ aut ĩmũdiciã naſi aut cerebꝛí: ſi ĩ os colligeris nõ reſoꝛbebis: ſꝫ eĳcies caute ne q̃s videat. Sí foꝛte debílitas ſtõachi ructare cogat ſummope ĩnitẽdũ vt os poſt tergũ reflectas. ¶ Uitándus ẽ ſeſcreaꝛ⁹ ⁊ ipetuoſus ſonus oꝛís: quẽ moꝛe poꝛcoꝝ q̃dá comedẽdo faciũt. ¶ Claudẽda ſunt ꝓterea nates ſeu clũes: ne aut ſtrepitũ faciãt: aut fetoꝛẽ emittãt. ¶ Mucoꝛ b accípiť ꝓ ĩmũdicia naſi: ẽ ẽt vitiũ panís: q̃ñ eſt ſitu obſtr⁹ et veruſtate. ſicut víni acoꝛ. ¶ Reſoꝛbas b terꝛtie ꝯiug. ẽ: cũ frequẽti⁹ repíať ſcõe: ſed vt dic̃ ſeruí⁹ frequẽter ỽba ſcõe ſubtracta e penultima lr̃a fiũt tertie. vt ferueo feruo tergeo tergo. cauco cauo. ſoꝛbeo ſoꝛbo. ¶ Panniculũ. hoc etiã de líno dixit moꝛe italíco. ¶ Nates ſunt poſteꝛioꝛes ꝓtes circa anũ. ¶ Mũdicieq; ⁊c. Docet ſeruare mediocritatẽ in veſtíb⁹ iter lumẽ ſeu elegãtiá ⁊ ſoꝛditatẽ: monetq; vt veſtes ſint mũde ne videamur turpes ⁊ ſint ĩ mediocrí cultu ⁊ nõ nimís culte: ne vídeamur leues ſup. ín moꝛíb⁹ ⁊ animo. ¶ Nec maledicta ⁊c. Docet ſuare moꝺeſtiã i loquẽdo ⁊ vitare ꝓpacitatẽ línígue dí. o puer non referes maledicta. í. cõuítia: ꝫ eſt lꝫ fuerit laceſſit⁹: ⁊ q̃s tibí maledixerit: noli maledicta referre. í. maledicẽdo rñdere. ⁊ multomín⁹ decet te ꝓꝛẽ maledicere. ¶ Monet etiã vitare verba ſcurrília ⁊ ad luxuriá ĩcitátia dí. nec. í. ⁊ ñ: ꝓmas. í. nõ ꝓferas de pectoꝛe tuo turpia dictu. í. vt dicáť vl̃ dõ dicũť: vl̃ ad dicẽdũ. ¶ Mõet ꝓterea ſuare decorũ dí. ꝙ nõ vtemur ỽbís q̃ nõ cõpetunt etatí nr̃e. Nõ ãt decet puerũ hr̃e ỽba ſtomachoſa. í. ex alto ſtomacho cũ gũitate ⁊ íracũdía ꝓlata. ¶ Moríb⁹ ⁊c. Docet vitare ruſticitatẽ: ⁊ vítia capitalía ſeu moꝛtalia: gulã luxuriá auarícíá írá ĩuídíá ſuꝑbíá odiũ ⁊ odioſitatẽ ⁊ deſidiá. ⁊ tã turpes ludos q̃ꝑ turpes víros: q: ſcríptũ. ẽ. Cũ ſctõ ſctũs eris ⁊c. Urban⁹. na. nũ. ẽ ad vꝛbẽ ꝓtinẽs vbí ſolẽt eſſe venuſti moꝛes. ¶ Predit⁹ dꝛ a pꝛe ⁊ dat⁹: q̃ſi ꝓter ceꝛtos donata natura vl̃ deo alíq̃ ỽtute vl̃ arte. ¶ Parce gule. í. abſtíe a gula ſicut Uirgíl'. dixit. ¶ Parce metu bilis ẽ ſáguís melácholic⁹ cũ ad írá ꝓuocamur. ⁊ põiť hic ꝓ ira. dꝛ: notáter frenare: q: nõ poſſum⁹ penit⁹ extírpare irá. ¶ Ũñ Hoꝛa. in. j. ſer. Denicq; q̃tín⁹ excídit pẽit⁹ vitiũ íre. ¶ Cetera ítẽ neq̃unt ſtulti hereẽtia ⁊c. Differt aũt ab íracũdía: q: vt ídẽ dicit i epí. Ira furoꝛ: bꝛeuís ẽ ⁊c. íracũdia aũt plíꝛioꝛ. Ná íracũd⁹ nãť ad írá icitať. Solet ꝓtea i pueris nõ eſſe ĩuídia magñ: iõ plchꝛe vtiť díminutío dí. Nõ erit ĩuídul⁹. ¶ Tumíd⁹ dꝛ íflat⁹ elat⁹ ſuꝑb⁹. ¶ Odioſus potí⁹ paſſiue fiğ: ⁊ ẽ q̃ modeſt⁹ ẽ: ⁊ vtrũq; fugiẽdũ ẽ puero tã moleſtũ eẽ q̃ꝑ odiſſe. Nõ ãt dõm ẽ odío odis i pñtí: licꝫ ¶ ic. ſeť odías dixíſſe legať. Deſídía dꝛ a de ⁊ ſedeo: ⁊ ẽ i accídioſo ⁊ pígro. ¶ ſſíd⁹ ⁊c. ¶ Monet vt iuuenís ſuet fidelitatẽ ⁊ foꝛtitudinẽ dí. o puer ſis fid⁹: q; ꝓ ⁊ audẽs. í. ꝓ ꝓpe ⁊ oppoꝛtũitate aíoſ⁹ bõís. í. ad bõa faciẽda: ⁊ dſpice. í. ꝓſpẽne: fuge eẽ temerarí⁹. í. temere ⁊ ſine circũſpectíõe q̃cũq; aggrediẽs: ꝫ ẽ ne ſis nímis audaꝛ ⁊ tímíd⁹. Audaꝛ ẽ aſſidue audẽs: ⁊ ẽ vítioſ⁹ ꝓ ſuꝑabũdátia. tímíd⁹ ẽ exꝛ ná ⁊ íra ꝓtínue tímẽs ⁊ hꝫ vítiũ puſillanímitaſ̃ ꝓ dfectũ. foꝛſ̃ aũt ſuat mediocritatẽ: ⁊ eſt q̃ laudet cũ debiť circũſtãtíjs: vbí qñ quẽadmodũ q̃ꝑtũ: ín q̃b⁹: ⁊ ꝓ q̃b⁹ audẽdũ ẽ. ¶ Eſtq; foꝛſ̃ audẽs ⁊ tímẽs alíqñ. ſꝫ neq; audaꝛ neq; tímíd⁹ vnq̃ꝑ. Deſpicere ẽ ꝓ ꝓtẽptũ nolle alíquẽ aſpicere: ⁊ cõponiť a deoꝛſuꝫ ⁊ ſpacio. ¶ Nec pẽit⁹ ⁊c. Hoꝛtať vt puer ſuet modũ i loquẽdo ne ſit mut⁹ aut eliguis vl̃ garrul⁹ ⁊ loq̃r. í. aſſidue loquẽs: q: ille. í. mut⁹ ꝙuẽit toꝛo. í. lecto vbí tacẽdũ oĩno ẽ: ⁊ iſte. í. loq̃r ⁊ litigioſus ꝙuenit foꝛo iudiciali vbí lites agãť. ¶ Et máſ. ⁊c. Docꝫ ſuare modũ i lecto vbí puer erit máſuet⁹ ⁊ ñ petulãs ſe aut ſociũ detegẽs: aut ſe ĩmoderate mouẽs. ¶ Nec ſis. Mõet ſuare modũ i credulitate ⁊ adhíbẽda fide dí. ꝙ ñ erit nímis difficil⁹ ⁊ tard⁹ ad credẽdũ nec nímis facilť ſeu credul⁹. Mõet ẽt gñaliť vt vítem⁹ oẽ õdec⁹; ⁊ reuerẽur oẽs bonos

¶ Futilis ⁊c. Docet seruare modū in seueritate ⁊ rigore ꝟboꝝ di. q̄ puer nō erit futilis. i. vaniloquꝰ ꝟba sua iutil'r effundēs aut mēdax: nec nimiū seuerꝰ. i. rigorosus in sequēdo ꝟitatē: ꝫ est q̄ ab opinio ne sua nullo mō possit flecti. vt Aug. docet in lib. ꝯ mēdaciū: etiā obseq̄osa mēdacia vitanda sunt. Est aūt seuerꝰ nimis frigide seruās veritatē: ⁊ ita durꝰ: nulli ꝓcedēs. qđ iprobat di. sz ⁊ comē munificū q̄z velim sup te eē. Comis đr: ꝓcinnꝰ: affabilis: cōmodꝰ ⁊ vt inq̄t Valla. Comis ē benignꝰ ꝓ̄ō ⁊ facilis q̄ alīs nō ḡuate inseruit. Futilis q̄ verꝺa sua ꝓfūdit a naso futuli q̄ in sacrificīs vtebanť: qđ latū os ⁊ fundū seu pedez tā strictū ꝫ̄bat: vt stare nō posset q̄n li quorē effūdat: qđ cautū fuit ne aq̄ sacrificātibꝰ ꝫ̄nda in terrā ponereť: qđ pia culū putabat gētilitas. ¶ Sis ⁊c. Lo hortať puerū ad pietatē erga supos et parētes ⁊ dehortať ab iniuria ⁊ furto. pōt aūt sic intelligi tex. fis pius sup. erga deū: colas supos. i. fetōs ⁊ sctās: venerare parētes: diligim' tepide: amam' feruēter: colimus cum veneratione ⁊c. ¶ Nec fis. Monet ne iuuenis sit bibax ⁊ appetēs vinū nec bibat merati'. i. vinū purū sed dilutius. i. vinū imixtuz aq̄ qđ q̄dā minꝰ latine liphatū vocāt. Pro vocabulis cognoscēdis audiamꝰ Lau. de val. Vinosus inq̄t mulierosus ⁊ libidinosus ⁊ fikia dicūť q̄ q̄s affectꝰ sit ab ꝫ: ⁊ amat vinū mulieres ⁊ libidinē. Nigidiꝰ aūt vt auc. ē Aulꝰ gel. ꝫ iq̄t iclinamētū ꝟboꝝ ⁊ hmōi. Vinosus mulierosꝰ religiosus ⁊c. Sīgat copiā quādā imodicā rei sup q̄ đr. Quocirca religiosus is appellať q̄ nimia ac supstitiosa religiōe sese alligauerat: eaq̄ res vitio dabatur. Post mlta tādē ꝟba Aulꝰ gel. legēdare videť: vt eaꝝ rerū q̄rū vsus certus ⁊ p̄finitꝰ ac limitatꝰ esse debet: vt vini mulieris ⁊c. Et copia vitio dať: earūdē noīa iosus vituperiū habeā t. Earū vero rerū noīa q̄ quāto copiosius: tanto decētius cōuenit laudē iportēt vt fomosus: speciosus: generosus: aiosus: gratiosus: studiosus. Est ḡ vinosus nimiꝰ amator vini. Potare aūt quādā imodicitatē significat. vñ ⁊ potatiōes vilipēdūtur. Nō ḡ dicit q̄ fama est catonē bibisse: q: ꝫ fere necessariū est: sz potasse vsq̄ ad supfluitatē. vñ potus dicit ebrius. Si queras vbi lectū sit catonē potasse: dices eū in multis locis: tñ apud. L. cesarem vt auctor est Pli. scōs. iñ. li. epkarū ad seruū suū sic inq̄t. Erūt officia antelucana: in qua incidere ipugne necat ne catoni quidez licuit. Quē tñ. L. cesar ita reprehendit vt laudet. Describit em̄ eos quibꝰ o buius fuerit cū caput ebrij retexissent erubuisse. Deinde adiicit. Putares nō ab illis catonem: sed illos a catone deprehēsos. Potuit ne plus auctoritatis tribui catoni q̄ si ebrius q̄s tam venerabilis erat: hoc ille. Fama ergo refert potasse catonem. vñ Sen. Vir alioquin grauissimus citius se ebrietatem laudare q̄ catonē ꝓpter eam de honestate dicebat. Nō fis derisor ⁊c: Precipit ne puer sit derisor aut somniculosus. i. deditus nimio somno: nec vocatus postea ad iudiciuz fit iniquus iudex: aut testis mendax. ¶ Oibus in rebus studeas ⁊c. Varia precipit ⁊ primū dat gñale preceptū de modestia seruāda in oībus rebꝰ. de qua solet dici. Oibus adde modū: modus est pulcherrima virtus. Et Hora. in. s. sermonū. Est modus in rebus sunt certi denicꝫ fines quos vltra citraq̄ nequit cōsistere rectū. Deinde coh̄ortať ad auiditatem laudis ⁊ ad eā quā sanctā emulationez vocant ad curam oīs boni ⁊ honesti. hoc em̄ pacto inquit efficieris vir honorus ⁊ grauis. Horatus dicit qui habet bonos mores. morosus qui nimis est difficilis in moribus.

¶ Futilis & mendax nunq̄ nimiūq̄ seuerus
Esto/sed & comem munificūq̄ uelim.
¶ Sis pius/atq̄ colas superos/uenerare parentes:
Et noceas nulli/surripiasq̄ nihil.
¶ Nec sis uinosus/q̄uis potasse Catonem
Fama refert/fugias sumere uiua mera.
¶ Non sis derisor non somniculosus/iniquus
Non iudex nec tu testis iniquus eris.
¶ Omnibus in rebus studeas p̄cor esse modestus
Sis auidus laudis sit tibi cura boni
Si bene moratum laudabimus atq̄ colemus
Sic & honorus eris/sic eris ipse grauis
¶ Secundus libellus huius opusculi.

Vnc faciles aures aim q̄ trade serenum
Morigerare mihi mollia iussa dabo
Nō sum q laudē sūmo te accūbere mane.
Iudice conueniēs me dabit hora cibum.
Nec uos ante focum cænas producite longas.
Hoc faciat caupo/qui sapit ista fugit.
¶ Sterne toros nitide lautosq̄ appone q̄drātes
Atq̄ salem & cererem/flumina/uina/dapes.

¶ Vnc faciles ⁊c. Preceptur' alia iterū fac̄ auditores attētos ⁊ bēiuolos: p̄cakq̄ vt accōmodēt sibi faciles. i. p̄optas ⁊ dociles aures: ⁊ aiz serenū ꝫ est ceteris curis vacuū additq̄ puer morigerare. i. morigere mihi: ⁊ dabo tibi p̄cepta mollia. i. facilia ⁊ nō dura. ¶ Nō sum ⁊c. monet ne a p̄ma luce icipias igurgitare vsq̄ ad supmā. Sūmo mane. Plat' in Ser. decl. ⁊ dixit ad manipulū. ff Oc' ē locꝰ vbi ignis fouet. caupo q̄ vinū vēdit ⁊ caupona domꝰ eiꝰ: quā galli tabernā vocāt. ¶ Sterne ⁊c. Describit offm̄ eiꝰ q̄ seruit mēse seu accūbētiū di. q̄ p̄mū sternet toros. i. lectos: q: i triclinijs oli discūbebāt. et lz ad toros nō sedeam' tñ sternēdi ⁊ aptādi sunt: deiñ cau'os ⁊ mūdos q̄drātes q̄

quomodo bibendū fit dicens primo ꝙ vno tractu bibes nec tam longo vt postea anheles ac fibiles. Secundo vt tēperate. ne tā cito ac si luteum. i. rubrū oui sumas nec nimis lēta mora. Tertio vt non sepe vt dicit ꝙ ad summū ter ꝙ si frequēti⁹ biberis reputaberis potus. i. ebrius. Quarto vt caute bibas ne cogaris poculū assumptū deponere aut dānū incurras: ad qđ remedium est inspicere quid bibas ⁊ pitissare. i. tenuiter probare; ⁊ ideo ne potus quē reputs multus sit monet breui vasculo vti. ¶ Os quoꝙ ter. ⁊c. Postꝙ ostēdit quomodo ad mēsam accedendum: ⁊ quomodo in ea māducandū ⁊ bibendum sit: ostēdit quomō ab eo discedēdū sit dicēs ꝙ post potum tergebis os: et ablues palmas post quē diseruerīs mēsam. filiter et labia. Discedens aūt inflectes genu ⁊ iunges manus dicēs ꝙsit qđ honeste dicit. Nā ꝙficiat ineptū: ⁊ ꝙficite iportunū: ⁊ iperiosius videt. Ђ dicto tolles oia qb⁹ vsus es debito ordine ⁊ illis suo loco repositis ablutus abeas quo te vocāt officia. Hec ad sulpitiana saⁿ sit annotasse plura in filuis nostris q̄ volet videbit. hunccꝙ apicem nostruꝫ adiunctū sinet.

Nec nimium tarda sume falerna mora.
Vnum siue duo ad summū tria pocula sumes.
Si hunc numerum excedes iā mihi potus eris.
Fac uideas quocūꝙ bibes modicumꝙ pitissa.
Crater siue calix det tibi uina breuis.
¶ Os quoꝙ tergebis semp post pocula: palmas
Ablue: quum mensam deseris atꝙ labia.
Innectensꝙ genu iungens quoꝙ brachia: prosit
Dicito; sed tolles ordine queꝙ suo.

¶ Carmen iuuenile Sulpitij Verulani de moribus in mensa seruandis explicit feliciter.

¶ Apex Ascensianus.

Hec satis est mundum comēcꝙ accedere mensam
Nil probus in cūctis cōspiciare locis.
Proinde puer qualem satages deducere vitam:
Tepercꝙ possis admonuisse velim.
Mane experrectus quas condidit optim⁹ auctor:
Christus: eas referes supplice mente preces.
Deinde salutatum pperabis vtrūcꝙ parentem.
Et quicūcꝙ tue cura salutis erit.
Tum quemcūcꝙ vides venerandum relligione:
Sanguine; canicie; moribus; officio.
Huic si forte sedes satagas assurgere: si stas
Aut transis: retegens tempora: flecte genu.
Tum preceptoris tibi patris amore colendi
Auribus atꝙ oculis menteꝙ verba cape
Que si forte tibi minus intellecta reliquit:
A condiscipulis sunt repetenda tuis.
Intellecta autem: ne mox neglecta queraris
Inscribes nitido sepe legenda libro.
Tandē vbi docti⁹eris reliquū est bñ viuere cures:
Ignariscꝙ tibi cognita precipias.

¶ Finis.

Antonius Petrus Duuelandus studiosis salutem.

Accipite Boetium de consolatu philosophico duplici cōmentario explanatum: ut si quādo fortuna in uos sæuiat (sæuiet forte nō sperata: ut de me nunc experior) aut nostri exemplo philosophicis studiis recreemini. Accipite & disciplinam scholarium eidem autori ascriptam: q̄q̄ uel stilus huius se ex felici illa boetiana officina haud prodiisse satis testetur. Accipite & Quintiliani præceptum de officio discipulorum obuiis ulnis (ut aiunt) amplectendum. Demū iuuenile carmen Sulpitii de moribus in mensa seruandis. Erratulis nostris facile parcet spero quicūcꝙ hunc nostrum Boetium cum illis qui hactenus impræssi sunt conferet; si tamē aliqua nō expiabilia inuenerit id exemplari quo usu sumus oro ascribat.

Valete.

Ex calcographia Ioannis Clein alemāni nulli impressor Lugdunen. secūdi; nono Kalēdas Octobris.